3 1761 05378444 3

[illegible]
Opis na rŭkopisitě i staropechatnitě knigi na
rodnata biblioteka v Sofiia

585 I

(76)

ОПИСЪ

НА

РѪКОПИСИТѢ И СТАРОПЕЧАТНИТѢ КНИГИ

НА

НАРОДНАТА БИБЛИОТЕКА ВЪ СОФИЯ

СЪСТАВИ

ПРОФ. Б. ЦОНЕВЪ

→ ИЗДАНИЕ НА БИБЛИОТЕКАТА ←

[т. 1]

СЪ ПРИЛОЖЕНИЕ НА 18 СНИМКИ

СОФИЯ
ДЪРЖАВНА ПЕЧАТНИЦА
1910

Z
6621
S6343
t.1.

LIBRARY
SEP 12 1972
UNIVERSITY OF TORONTO

Съдържание.

Стр.
Прѣдговоръ V
Прѣгледъ на рѫкописитѣ и старопечатнитѣ книги въ Соф. Н. Б. споредъ номерата имъ по библиотечния каталогъ и по описа X
Распрѣдѣление на рѫкописитѣ по години и вѣкове XVII
I. Рѫкописи съ опрѣдѣлени дати XVII
II. Недатирани рѫкописи XVIII
Распрѣдѣление на рѫкописитѣ споредъ материала, на който са писани . . . XIX
I. Пергаментни рѫкописи XIX
II. Рѫкописи на пергаментъ и хартия XX
Распрѣдѣление на славянскитѣ рѫкописи по редакции XX
I. Сръбска редакция XX
II. Българска редакция XXI
III. Руска или черковно-славянска редакция XXI
IV. Смѣсена редакция XXII
Описъ на рѫкописитѣ и старопечатнитѣ книги въ Соф. Нар. Библиотека . . . . . 1—523
I. Славянски рѫкописи 1
II. Славянски старопечатни книги 473
III. Неславянски рѫкописи и старопечатни книги 511
Списъкъ на приложенитѣ снимки 524
Азбученъ показалецъ, именен и вещенъ 525
Забѣлѣзани печатни грѣшки 555

Прѣдговоръ.

Съ истеклата 1909 г. се навършиха тъкмо трийсеть години, откакъ Народната Библиотека въ София, основана въ самото начало на обновената българска държава, продължава да бѫде хранилище за книжовенъ имотъ, български и чужди. Прѣзъ туй врѣме Библиотеката, за да отговаря на своето име и назначение „народна", е прибирала, доколкото ѝ са срѣдства позволявали, сички книжовни старини отъ българска, па и славянска писменность, и е набрала тъй полека-лека една рѫкописна сбирка, която има вече извѣстно значение за славянската наука. Затова врѣме бѣше да се стъкми подробенъ описъ на книжовнитѣ старини, влѣзли въ състава на тая сбирка, който да ѝ бѫде като вѣрно огледало прѣдъ учения свѣтъ и да направи тая немалка вече сбирка достѫпна за научна работа.[1]

Отъ сичкитѣ рѫкописни сбирки[2] въ България най-голѣма и най-важна е именно сбирката при Софийската Народна Библиотека. Ако не смѣтаме църковно-манастирскитѣ сбирки у насъ, тя е и най-стара въ Царството, понеже води началото си заедно съ основаването на Библиотеката, сирѣчъ отъ 1879 г., когато, по докладъ на покойния М. Дриновъ (тогава министъръ на Просвѣщението) до Императорския комисаръ Дондуковъ-Корсакова, дотогавашната „публична библиотека" биде прѣименувана въ народна. И още въ първо врѣме постѫпватъ нѣкои рѫкописи, било като частни приноси, било прѣпратени отъ Просвѣтното министерство. Ала ядката на славянската рѫкописна сбирка съставятъ рѫкописитѣ, що ги подарилъ на 1882 г. Софийскиятъ митрополитъ Мелетий. За тоя подаръкъ бѣхъ чувалъ отъ г. В. Д. Стоянова, дългогодишенъ директоръ на библиотеката и отъ г. Г. Киркова, който е билъ тъй сѫщо директоръ още прѣди г. Стоянова. За тия Мелетиеви рѫкописи споменува и проф. Иречекъ, като казва, че биле 48 кѫса

---

[1] Освѣнъ тая сбирка Софийската Народна Библиотека притежава и голѣмъ брой мюсюлмански (турски, арабски и персийски) рѫкописи и старопечатни книги, прибрани отъ турскитѣ джамии, текета и архиви още прѣзъ руската окупация, най-вече отъ библиотеката на извѣстния Видински паша Пазвантоолу. Тая сбирка е съвсѣмъ отдѣлена отъ останалитѣ рѫкописи (славянски и неславянски), и за нея се готви отдѣленъ описъ.

[2] За рѫкописнитѣ сбирки въ България вж. бѣлѣжката въ прѣдговора ми къмъ „Добрѣйшово еванг., „Бълг. старини" кн. I, стр. 2 и статийката ми: „Рѫкописни сбирки въ България", „Бълг. Сбирка" 1907 г.

(Княж. Бълг. II, 57), но въ самата Библиотека не можахъ, за жалость, да намѣря точни данни за тѣхъ. Намѣрихъ само зарегиструвани въ библиотечния входящи журналъ отъ онова врѣме двѣ писма, съ които митрополитъ Милетий кани библиотечнитѣ власти да приберать отъ него тия рѫкописи, като съставятъ списъкъ за тѣхъ. Както и да е, съ основаването на Библиотеката се туря и начало на рѫкописна сбирка при нея, и тая сбирка оттогава насамъ постепенно расте, кое отъ подаръци. кое отъ покупки, докато стигне до сегашния си размѣръ. Като се земе прѣдъ видъ, какъ мащински са се отнасяли почти сички наши министерства къмъ библиотечния бюджетъ, за чудене е, какъ е било възможно да се набере и тоя книжовенъ имотъ; защото покупката на рѫкописи и книги за Народната Библиотека е тъй ограничена съ прѣоскѫдни кредити за тая цѣль, и тъй много спъната съ излишни формалности, че много пѫти отчайва и продавачи и куповачи.

Рѫкописната сбирка. чийто описъ давамъ тука, състои главно отъ славянски рѫкописи (и старопечатни книги); но покрай тѣхъ приемани са или купувани и чужди книжовни старини, които съставятъ сега нераздѣлна часть отъ нея, затова влѣзоха въ тоя описъ и тѣ. Но съ врѣме, добрѣ ще е да се отдѣли отъ нея сичко чуждо, и тя да си остане само сбирка за славянски старини. Ще трѣбва да се отлѫчатъ тъй сѫщо и сички новобългарски печатни произведения, чието мѣсто не е тамъ, а сѫ влѣзли тамъ или случайно, или поради своята рѣдкость.

Славянската рѫкописна сбирка при Софийската Народна Библиотека се помѣстя въ петь дървени долапа въ директорската стая; за нея нѣма ни отдѣлно помѣщение, ни пъкъ сигурни затвори. Едва въ послѣдно врѣме, слѣдъ много настоявания, биде прѣдвидѣнъ кредитъ за двѣ желѣзни каси, въ които да се пазятъ по цѣннитѣ рѫкописи. Кредитътъ бѣше прѣдвидѣнъ, обаче Министерството разрѣши да се купи за сега само една каса.

Рѫкописитѣ и старопечатнитѣ книги при Соф. Нар. Библ. са вписвани въ единъ списъкъ — нѣщо като инвентаръ — споредъ както са постѫпвали, безъ особени бѣлѣжки за тѣхната история, или поне находище. И понеже въ Библиотеката нѐ винаги е имало вѣщи лица, които да познаватъ рѫкописитѣ и да ги вписватъ, както трѣбва, то въ библиотечниятъ инвентаръ са вписвани доста често книгитѣ погрѣшно: ако е псалтиръ, писали го служебникъ, ако е триодъ, писали го миней и пр. Човѣкъ би простилъ такива грѣшки, ако въ библиотечния каталогъ-инвентаръ бѣха забѣлѣзвани поне други данни, за които не са биле потрѣбни специални познания, данни, по които да се узнае нѣщичко за историята на рѫкописитѣ; а то по нѣкога липсуватъ и най-кратки свѣдѣния въ каталога, напр. за послѣдния притежатель или продавачъ на рѫкописа. Често пѫти въ каталога пише само: апостолъ, миней — и нищо друго; а отдѣ е, кой го е доставилъ, или продалъ, дѣ е намѣренъ — неизвѣстно. Само прѣзъ послѣднитѣ нѣколко години, откакъ зехъ да напомнямъ често на библиотечнитѣ власти, че тия свѣдѣния са безъ-друго потрѣбни за историята на ржкописната сбирка, вписка се нѣщо повече освѣнъ заглавието на ржкописа.

Ржкописната сбирка, описвана тука, състои прѣдимно отъ славянски ржкописи и старопечатни книги; чужди ржкописи и старопечатни книги има сравнително малко, а именно: докато славянскитѣ ржкописи и старопечатни книги (заедно съ нѣколкото румжнски и ново-български) възлизатъ на 559 нумера, то неславянски ржкописи и печатни книги има сичко 46 нумера.

По старина славянскитѣ ржкописи въ Народната Библиотека не отиватъ пò далекъ отъ XIII вѣкъ, сравнително малко има отъ XIV вѣкъ, а най много са отъ XV и XVI вѣкъ.

По съдържание тѣ са или направо черковни книги, или книги за християнска поука, и само твърдѣ малка часть отъ тѣхъ съдържатъ и други четива. По за славянската литература и филология, особено пъкъ за историята на българский езикъ тая Софийска сбирка е твърдѣ цѣнна; и азъ съмъ увѣренъ, че слѣдъ обнародването на описа ѝ тя ще буди още повече интересъ къмъ себе си. Тя и до сега е обръщала вниманието на мнозина учени, а особено на рускитѣ слависти, които са я посѣщавали най-много. Азъ не можахъ да намѣря бѣлѣжки въ самата Библиотека за нейнитѣ учени посѣтители, но доколкото можахъ да установя това било по своя паметь, било по обнародвани бѣлѣжки, било по устни свѣдѣния отъ библиотечнитѣ чиновници, най-много са я посѣщавали руски учени, нѣкои отъ които са идвали дори по два пжти въ София нарочно за тая сбирка. Тъй още на 1881 г. идва въ София В. Качановскій, когато впрочемъ е имало твърдѣ малко ржкописи; слѣдъ него се редятъ едно слѣдъ друго: Д. Т. Флоринскій, П. Сырку, П. А. Лавровъ (два пжти: на 1894 и 1909), В. Истринъ, А. Архангелскій, А. И. Соболевскій, М. Сперанскій (два пжти: на 1897 и 1909), Р. М. Брандтъ, К. Радченко, М. Попруженко, Пл. Кулаковскій, С. Кульбакинъ, Ѳ. Успенски, С. Смоленски, Н. Державинъ, Г. Ильинскій, П. А. Заболотскій, Лукяненко, Вл. Розовъ, А. И. Кадлубовскій, Н. Л. Туницкій. Прѣзъ това врѣме и други славянски и чужди учени са разглеждали, или даже на дълго изучвали тая сбирка, като: Поливка, Вуловичъ, Лъндлъ, П. Поповичъ, Белиќ, Гржегоржевскій, Ст. Николаеско.

Софийската ржкописна сбирка описвà, както е извѣстно, покойниятъ Бѣлградски професоръ С. Вуловичъ, чийто описъ излѣзе посмъртно въ „Споменика“ на Бѣлгр. Академия т. XXXVII. Но тоя описъ, макаръ отъ вѣща ржка, има доста недостатъци; прѣди сичко той не е пъленъ: Вуловичъ описва само 290 №№, когато сбирката има днесъ по библиотечния каталогъ 653 №№. Освѣнъ това въ описа на Вуловича има и много грѣшки — главно въ опрѣдѣлянето старината на ржкописитѣ, понеже Вуловичъ ималъ прѣдъ видъ само тѣхния външенъ изгледъ, а не обръщалъ внимание върху хартийнитѣ имъ (водни) знакове, които са много по̀ сигурна основа за опрѣдѣляне възрастьта на рѫкописитѣ.

Слѣдъ Вуловича се занимава̀ прѣзъ 1905—6 г. съ описа на сѫщата сбирка г. Е. Спространовъ; ала и той, освѣнъ че не довърши описа докрай, но и туй, що бѣ изработилъ, бѣше непълно и неточно; защото г. Спространовъ, водейки се по Вуловича, повторилъ и неговитѣ грѣшки, а въ повечето случаи не опрѣдѣлялъ ни дати, ни редакция, ни съдържание на рѫкописитѣ. Освѣнъ това въ описа на Спространова много еднакви рѫкописи бѣха прѣдставени за различни и много различни за еднакви. А това е именно въ случая най мѫчна работа; защото рѫкописитѣ при Софийската Нар. Библ. се намираха въ истински хаосъ: понеже повечето отъ тѣхъ са раскѫсани и откѫслечни, то единъ и сѫщи рѫкописъ записванъ на нѣколко пѫти въ каталога, и наопаки, разни рѫкописи записвани като еднакви. Тая бърканица да оправишъ не е лесно, понеже повечето рѫкописи не само че не са подвързани, ами не са и подшити и състоятъ само отъ отдѣлни листи, често пѫти пръснати и размѣсени съ листи отъ други рѫкописи. Тия листи да разпрѣдѣлямъ по мѣстата имъ, бѣше не малка мѫка, тъй че моятъ описъ се усложняваше именно съ тая нагледъ машинална, ала извънредно главоболна работа. Дали съмъ сполучилъ да туря сичко на мѣстото му, не зная; но за да се не разнебитва това, що съмъ наредилъ, ще трѣбва рѫкописитѣ да се потегнатъ и подвържатъ тъй както съмъ ги наредилъ, слѣдъ като се почистятъ по начинъ, щото да се не поврѣди текстътъ.

При опрѣдѣлянето форма̀та на рѫкописитѣ съмъ употрѣбилъ двойна мѣрка: една нагледна, т. е. споредъ какъвто изгледъ има рѫкописътъ на първи погледъ (фол., 4^0, 8^0 и пр.), и друга по̀ точна мѣрка, съ опрѣдѣляне височината и широчината на книгитѣ съ сантиметри. Употрѣбихъ и двѣтѣ мѣрила, защото мѣрката съ сантиметри ми се вижда недостатъчна да даде ясна прѣдстава за голѣмината на книгата, понеже не сме още навикнали на такова измѣрване. Много се колебахъ, коя граница да зема за фол., 4^0, 8^0 и пр., понеже изобщо нѣма за това една опрѣдѣлена мѣрка въ науката. Азъ опрѣдѣляхъ голѣмината повече по изгледъ, но въ нѣкои случаи съмъ зималъ подъ внимание нѣкогашната голѣмина на книгата, докато не е била прѣподвързана.

Старината на хартиенитѣ рѫкописи съмъ опрѣдѣлялъ по прѣкрасното дѣло на Лихачева „Палеографическое значенiе бумажныхъ водяныхъ знаковъ“ I—III; но въ послѣдно врѣме имахъ на рѫка и Briquet, Les filigranes I—IV, съжалявамъ само, че не можахъ много да се ползувамъ отъ него, понеже пристигна късно.

При опрѣдѣляне редакцията на славянскитѣ рѫкописи употрѣбявамъ освѣнъ извѣстния терминъ редакция (или рецензия), още и изводъ. Изводъ ми е на първо мѣсто изразъ за образецъ, юрнекъ, подлога; но освѣнъ това подъ изводъ разбирамъ и подредакция, тъй че единъ рѫкописъ може да бѫде българска редакция, пъкъ търновски изводъ, други — сръбска редакция, пъкъ ресавски изводъ и пр.

При описа на българскитѣ пò стари ръкописи съмъ обръщалъ внимание и върху тѣхния правописъ, главно върху употрѣбата у тѣхъ на **ъ** и **ь**, споредъ които различавамъ шесть правописни школи:

I. Етиможка школа: **ъ** за твърдъ звукъ и знакъ, **ь** за мекъ звукъ и знакъ.

II. Охридска школа: само **ъ**.

III. Охридска-Злетовска школа: **ъ** и **ь** безъ правило; прѣобладава **ь**.

IV. Злетовско-Кратовска школа: само **ь**.

V. Търновска школа стара: **ъ** и **ь** безъ правило; прѣобладава **ъ**.

VI. Търновска школа нова: **ъ** означава звукъ ъ, а **ь** — знакъ безъ звукове значение.

За тия правописни школи вж. у мене: Класификация на бълг. книж. паметници, Унив. Годишникъ I.

Къмъ тоя описъ прибавямъ и нѣколко снимки отъ пò стари слав. ръкописи, и то повече отъ фрагменти, съ надежда, че по тия снимки може да са намѣрятъ и другитѣ имъ части, ако са прибрани въ нѣкоя библиотека. Съжалявамъ само, че по икономични съображения броятъ на тия снимки не можеше да бъде пò голѣмъ и изработката имъ — пò добра.

Най накрай смѣтамъ за приятна длъжность да поблагодаря на сички частни и официални лица, които ми указаха едно или друго съдѣйствие при изработването и изданието на описа.

София, 25. III. 1910 г.

Б. Цоневъ.

Прѣгледъ на ржкописитѣ и старопечатнитѣ книги споредъ нумерата имъ по библиотечния каталогъ и по описа.

1 — **262.** Богородичникъ XV в. сръб. 183 л. 4°.
2 — **299.** Ефр. Сир. XVI в. сръб. 266 л. фол.
3 — **175.** Осмогл. XV. бълг. 143 л. фол.
4 — **300.** Панагир. XVI. сръб. 303 л. фол.
5 — **178.** Осмогл. XV. сръб. 246 фол.
6 — **52.** Четвероев. XVI. рус. 509 фол.
7 — **51.** Четв. XVI. бълг. 190 фол.
8 — **59.** Четв. XVI. сръб. 221 фол.
9 — **155.** Миней XVI. сърб. 383 л. фол.
10 — **196.** Осмогл. XVI. бълг. 176 л. фол.
11 — **65.** Четв. XVI. сръб. 188 фол.
12 — **149.** Мин. XVI. сръб. 42 фол.
13 — **197.** Осмогл. XVI. сръб. 106 фол.
14 — **338.** Дамаск. 1761 г. 590 фол.
15 — **213.** Триодъ XV. бълг. 213 л. фол.
16 — **96.** Апост. XVI. сръб. 114 л. фол.
17 — **480.** Печ. триодъ бълг. 1578.
18 — **471.** Печ. еванг. руско, в. XVII.
19 — **130.** Мин. XVI—XV. сръб. 194 л. фол.
20 — **152.** Мин. XVI. сръб. 73 л. фол.
21 — **69.** Четв. XVI. сръб. 171. фол.
22 — **338.** = № 14.
23 — **222.** Триодъ XVI. сръб. 218 л. фол.
24 — **450.** Разни откжслеци 107 л. фол.
25 — **113.** Мин. съ прол. XIII блг. 114 перг. 4°.
26 — **220.** Триодъ XVI. сръб. 185 л. 8°.
27 — **92.** Апост. 1420. бълг. 318 л. 8°.
28 — **261.** Служебникъ XVI. сръб. 51 л. 8°.
29 — **116.** Мин. съ прол. XV. бълг. 351 л. 8°.
30 — **280.** Сборн. XV—XVI. сръб. 107 л. 8°.
31 — **260.** Служ. XV—XVI. сръб. 148 л. 8°.
32 — **250.** Трѣб. XVI—XVII. сръб. 204 л. 8°.
33 — **258.** Служ. съ трѣб. XVI. сръб. 405 л. 4°.
34 — **238.** Служ. XVI. бълг. 49 л. 8°.
35 — **491.** Печ. Молитвникь срб. 1570.
36 — **454.** Печ. псалтиръ срб. 1546.
37 — **457.** Печ. пс. срб. 1561.
38 — **451.** Листи отъ разни ржкописи.
39 — **101.** Апокалипс. XVI. сръб. 22 л. 8°.
40 — **338.** = № 14.
41 **338.** = № 14.
42 — **151** Миней. XVI. сръб. 89 л.
43 — **451.** Откжслечни листи.
44 — **85.** 1 л. Четв. XVI. сръб.
45 — **338.** = № 14.
46 — **113.** = № 25.
47 — **203.** Триодъ XIII. бълг. 36 перг. 4°.
48 — **242.** Служ. XVI. сръб. 53 л. 8°.
49 — **37.** Четв. XVI. сръб. 275 л. фол.
50 — **24.** Четв. XIV-XV. срб., 292 перг. фол.
51 — **475.** Миней печ. 1538. срб.
52 — **88.** Апост. 1362 сръб. 366 перг. 4°.
53 — **484.** Печ. Влахобълг. пендикост. 1701.
54 — **1.** Пс. XIV. срб. 19 л. 8° перг.
55 — **289.** Борил. Синод. XIV. бълг. 118 л. 8°.
56 — **372.** Паис. ист. Славейковъ Б. 40 л. 4°.
57 — **30.** Четвер. XIV, сръб. 4 перг. л. 8°.
58 — **506.** Печ. откжслечни листи.
59 — **255.** Служ. съ Трѣб. XV. бълг. 53 л. 8°.
60 — **301.** Патер. и сб. XV. сръб. 149 л. 8°.
61 — **488.** Печ. Служеб. срб. 1554.
62 — **328.** Дамаск. 1750 сръб.-бълг. 353 л. 16°.
63 — **293.** Судаць в. XVII. сръб. 204 л. 16°.
64 — **582.** Рум. молитв. 1733, кир. 117, 16°.
65 — **319.** Александрия XVI. бълг. 265. 32°.
66 — **91.** Апост. XIV. сръб. 84 л. 4°.
67 — **38.** Четв. XV. бълг. 320 л. 8°.
68 — **309.** Сборн. XVI, сръб. 174 л. 8°.
69 — **350.** Сборн. XIX. Черк-сл. 61 л. 4°.
70 — **381.** Рѣчникъ греч. и слав. отъ 1803 г.
71 — **470.** Печ. бълг. ев. (Брашовско).
72 — **310.** Сборниче XVIII. сръб. 84 л. 16°.
73 — **100.** Апост. XVI. сръб. 247 л. 16°.
74 — **172.** Осм. XIV. сръб. 116 перг. л. фол.
75 — **489.** Служеб. печ. сръб. = № 61.
76 — **481.** Печ. триод. срб. 1590.
77 — **351.** Сказ. о св. горѣ Атон. XIX. 49 л. 16°.
78 — **316.** Сборн. XVII, руск. 287 фол.
79 — **164.** Мин. 1613. бълг. 159 л. фол.
80 — **308.** Сборн. XV—XVI. сръб. 131 л. 16°.
81 — **516.** Печ. Алфавитар, сл.-гр.-лат. 1701.
82 — **31.** Четвер. 1361, сръб. 213 перг. 8°.
83 — **313.** = № 123.
84 — **281.** Служба Св. Геор. Нов. XIX р. 42, 4°.

85 — **520.** Печ. Софр. Кириакодр. 1806.
86 — **371.** Пиис. ист. Славейковъ А, 60, 4°.
87 — **113.** = № 25.
88 — **240.** Служ. XVI. срѣб. 88 л. 16°.
89 — **62.** Четв. XVI. срѣб. 30 фол.
90 — **257.** Служ. съ Тр. XVI срб. 245 л. 8°.
91^{а} — **388.** } Младаго Робинс. случаи, I и II.
91^{б} — **389.** }
92 — **357.** Театронъ политиконъ (Софр.) 1809.
93 — **298.** Ефр. Сир. XIV — XV. срѣб. 218 фол.
94 — **126.** Мин. XV. срѣб. 328 фол.
95 — **171.** Осм. XIV. срѣб. 140 перг. фол.
96 — **254.** Трѣб. XVIII руско-бълг. 54 л. 16°.
97 — **231.** Служ. Евт. XIV. бълг. 83 л. 8°.
98 — **356.** Поучения, Софр. 1802, 8 4 л. 8°.
99 — **6.** Пс. отъ 1479, срѣб. 249. л. 4°.
100 — **181.** Осм. и мин. XV срѣб. 266 л. 8°.
101 — **74.** Четв. XVI. срѣб. 196 фол.
102 — **490.** Служеб. печ. = № 61.
103 — **246.** Трѣб. XVI. срѣб. 166 л. 4°.
104 — **163.** Мин. общ. XV срб.-блг. 254 фол.
105 — **132.** Мин. XVI. срѣб. 73 фол.
106 — **217.** Триод. XVI. срѣб. 346 л. 4°.
107 — **467.** Печ. св. бълг. 1512 = № 260.
108 — **66.** Четв. 1511 г. срѣб. 200 4°.
109 — **295.** Номокан. XVI—XVII. 74, 16°. срб.
110 — **192.** Осм. XVI. срѣб. 214 л. фол.
111 — **136.** Мин. XVI. срѣб. 185 л. фол.
112 — **153.** Мин. XVI. срѣб. 147 л. фол.
113 — **154.** Мин. XVI. срѣб. 149 л. фол.
114 — **70.** Четв. XVI. срѣб. 267 фол.
115 — **176.** Осм. XV. срѣб. 233 фол.
116 — **290.** Типикъ XVI. срѣб. 333 л. 8°.
117 — **333.** Сбор. XVIII—XIX. смѣс. 234 л. 8°.
118 — **63.** Четв. XVI. срѣб. 196 л. 4°.
119 — **193.** Осм. XVI. срѣб. 142 л. фол.
120 — **35.** Четверосв. XV. срѣб. 243 л. 8°.
121 — **207.** 16 перг. 4° Тр. Мин. Сл. XIII. срб.
122 — **586.** Турски документи.
123 — **313.** = № 83. Нѣг. посл. XVI блг. 98 8°.
124 — **99.** Апост. XVI. срѣб. 251. фол.
125 — **73.** Четв. 1593. срѣб. 243 фол.
126 — **212.** Триодъ. XV срѣб. 135 л. фол.
127 — **118.** Мин. общ. съ прол. XV срб. 129 ф.
128 — **150.** Мин. XVI. срѣб. 207 фол.
129 — **177.** Осм. XV. срѣб. 184 л. 4°.
130 — **120.** Мин. съ прол. XV. срѣб. 228 фол.
131 — **119.** Мин. съ прол. XV. срѣб. 247 фол.
132 — **127.** Мин. XV. бълг. 299 л. фол.
133 — **39.** Четв. XV. срѣб. 245 л. 4°.
134 — **121.** Мин. общ. XV. срѣб. 197 л. 4°.
135 — **173.** Осм. XIV срб. 122, 4° перг. и харт.
136 — **122.** Мин. общ. 1435. срѣб. 318 л. фол.
137 — **182.** Осм. XV. срѣб. 340 л. 4°.
138 — **179.** Осм. XV. срѣб. 364 л. 4°.
139 — **40.** Четв. XV. срѣб. 328 л. 8°.
140 — **129.** Мин. общ. XV. срѣб. 204 л. 8°.
141 — **291.** Помениикъ XVI. срѣб. 49 л. 8°.
142 — **232.** Служ. XV. срѣб. 77 л. 8°.
143 — **259.** Служ. съ тр. XVI-XVII ср. 144, 16°.
144 — **271.** Канон. XV. срѣб. 73 л. 32°.
145 — **191.** Осм. и Триодь. XVI. срб. 147 л. 32°.
146 — **211.** Триодъ XV. срѣб. 199 л. фол.
147 — **302.** Разг. м. тѣло и душа XV срб. 204 ф.
148 — **103.** Апост. XVII. рус. 251 л. фол.
149 — **128.** Мин. съ прол. XV. срѣб. 261 фол.
150 — **93.** Апост. XIV. бълг. 139 л. 4°.
151 — **297.** Ефр. Сир. 1353 г. бл. 315 перг. 4°.
152 — **307.** Сборн. XIV. бълг. 272 л. фол.
153 — **477.** Печ. Миней рус. XVIII.
154 — **399.** Длъжности христіанину. 1847.
155 — **515.** Печ. Антологіонъ рус. 1848.
156 — **225.** Триодъ XVI. бълг. 216 фол.
157 — **144.** Мин. 1509 срѣб. 208 л. фол.
158 — **221.** Триодъ XVI. срѣб. 331 л. фол.
159 — **579.** Лат. рис. XV. 247 перг. фол.
160 — **190.** Осм. XVI. срѣб. 176 фол.
161 — **521.** Кириакодромионъ = № 85.
162 — **145.** Мин. XVI. срѣб. 379 фол.
163 — **580.** Четвер. арм. XIII. 167 перг. фол.
164 — **94.** Апост. XIV. бълг 206 л. 4°.
165 — **462.** Печ. пс. рус. XVIII.
166 — **327.** Дамаск. Студ. 1691 срб. 305 л. 8°.
167 — **581.** Ркп. кн. на непозн. ез. 132 л. 4°.
168 — **570.** Гр. служеб. XVI. в. 100 л. 8°.
169 — **459.** Печ. пс. срѣб. 1570.
170 — **561.** Гръцки пс. отъ XVII. 76 л. 8°.
171 — **528.** Печ. Часослов. Букур. 1828.
172 — **2.** Пс. XIV. срѣб. 200 харт. 4°.
173 — **593.** Осемъ печ. нѣм. кн. XVI в.
174 — **532.** Мѣсяцословъ (светче) печ. 1835.
175 — **574.** Гр. псалтик. XVIII. 308 л. 16°.
176 — **556.** Печ. Флоарѣ дарурилор 1808.
177 — **596.** I. H. Alstedii, Rhetorica, печ. лат.
178 — **597.** Печ. лат. граматика.
179 — **571.** 6 перг. л. фол. отъ гр. слова XIV.
180 — **588.** Гръцко-лат. грам. печ. 1585.
181 — **41.** Четв. XV. срѣб. 301 л. 4°.
182 — **311.** Сборн. XVI. срѣб. 279 фол.
183 — **67.** Четв. 1587. срѣб. 399 фол.
184 — **22.** Четвер. XIII-XIV. блг. 171 перг. 4°.
185 — **111.** Изб. ев. и ап. XIV. срѣб. 238 л. 8°.
186 — **97.** Апост. XVI. срѣб.-бълг. 304 л. 8°.
187 — **306.** Златоуст. 1547. срѣб. 166. фол.
188 — **305.** Кир. Ерус. поуч. 1547. срб. 242 ф.
189 — **68.** Четв. XVI. срѣб. 356 л. 8°.
190 — **209.** Триодъ XV. срѣб. 121 фол.
191 — **387.** Съкровище дѣтемъ XIX 168 л. 16°.

192 — **390.** Тукидидови рѣчи, прѣв. 1882.
193 — **553.** Печ. пс. рум. кир. XVIII—XIX.
194 — **292.** Катасникъ XVII. срб. 58 фол.
195 — **455.** Печ. пс. срб. 1546.
196 — **9.** Пс. XVI. сръб. 54 л. 16⁰.
197 — **15.** Пс. XVII 1646. сръб. 116 л. 8⁰.
198 — **75.** Четв. XVI—XVII. сръб. 269 фол.
199 — **19.** Изб. ев. XIV. бълг. 201 перг. 8⁰.
200 — **251.** Трѣб. 1641. срб.-бълг. 160 л. 8⁰.
201 — **517.** Алфавитарь печ. 1701 г. = № 81.
202 — **500.** Печ. Светче срб. Венец. 1547.
203 — **13.** Пс. XVI. сръб. 268 л. 16⁰.
204 — **12.** Пс. XVII 1635, сръб. 382 л. 8⁰.
205 — **195.** Осм. XVI. бълг. и сръб. 236 л. 8⁰.
206 — **243.** Служ. XVIII. рус. 139 л. 8⁰.
207 — **497.** Служ. рус. печ. XVIII.
208 — **14.** Пс. XVI—XVII, сръб. 672, 16⁰.
209 — **592.** Шесть печ. книги подвър. заедно.
210 — **36.** Четв. XV. сръб. 208 л. фол.
211 — **363.** Сборн. отъ 1850 по Софр. и др.
212 — **45.** Четв. XVI. бълг. 270 фол.
213 — **317.** Сборн. рус.-бълг. XVII. 317 фол.
214 — **229.** Триодъ XVII блг.-малор. 279 фол.
215 — **50.** Четв. XVI. руско-бълг. 226 фол.
216 — **161.** Мин. XVI—XVII. бълг. 356 л. 4⁰.
217 — **158.** Мин. прол. XVI. рус. 317 л. 4⁰.
218 — **156.** Мин. XVI. рус. 352 фол.
219 — **64.** Четв. XVI. сръб. 175 фол.
220 — **277.** Сборн. мол. бл. и срб. XVII. 113, 8⁰.
221 — **5.** Пс. XV—XVI. бълг. 142, 8⁰.
222а — **493.** Молитв. срб. Венец. 1570 = № 35.
222б — **487.** Служеб. срб. Венец. = № 545.
223 — **189.** Осм. XVI. сръб. 229 л. 8⁰.
224 — **361.** Алфав. духовн. отъ 1825. новобъл.
225 — **166.** Мин. прол. XVII. сръб. 256 л. фол.
226 — **398.** Православіе греч. церкви, 1776.
227 — **284.** Часосл. XVI. бълг. 173 л. 4⁰.
228 — **27.** Четв. XIV. сръб. 8 перг. л. 4⁰.
229 — **218.** Триодъ XVI. сръб. 188 л. фол.
230 — **226.** Триодъ XVI. бълг. 236 л. фол.
231 — **47.** Четв. XVI. бълг. 256 фол.
232 — **102.** Апост. XVI. бълг. 185 л. фол.
233 — **48.** Четв. XVI. бълг. 293 фол.
234 — **160.** Мин. XVI. рус. 348 фол.
235 — **245.** Трѣбн. XV. сръб. 41 фол.
236 — **165.** Мин. XVI—XVII. сръб. 216 л. фол.
237 — **291.** Типикъ XVI. бълг.-рус., 227 фол.
238 — **219.** Триодъ XVI. рус. 405 л. фол.
239 — **77.** Четв. XVII. сръб. 236 фол.
240 — **44.** Четв. XVI. бълг. 295 л. 4⁰.
241 — **131.** Мин. съ прол. XVI. бълг. 142 фол.
242 — **162.** Мин. 1608. сръб. 134 л. фол.
243 — **146.** Мин. XVI. сръб. 69 фол.
244 — **469.** Печ. ев. Бѣлградско = № 573.
245 — **168.** Мин. 1609. сръб. 128 л. фол.
246 — **133.** Мин. XV. бълг. 155 л. 4⁰.
247 — **188.** Осм. XVI· сръб. 117 фол.
248 — **60.** Четв. XVI. сръб. 279 фол.
249 — **10.** Пс. XVI. сръб. 102 л. фол.
250 — **174.** Осм. XIV. бълг. 186 л. 4⁰.
251 — **169.** Мин. XVII. сръб. 151 л. фол.
252 — **139.** Мин. XVI. сръб. 181 л. фол.
253 — **123.** Мин. XV· бълг. 255 л. 4⁰.
254 — **223.** Триодъ XVI. сръб. 222 л. фол.
255 — **46.** Четв. XVI. бълг. 175 фол.
256 — **53.** Четв. XVI. сръб. 66 фол.
257 — **42.** Четв. XVI. бълг. 144 л. 8⁰.
258 — **256.** Служ. съ трѣб. сръб. XV. 151 л. 8⁰.
259 — **552.** Печ. Славено-рум. молит. отъ 1701.
260 — **466.** Печат. ев. бълг. 1512 (Търг.)
261 — **268.** Стих. и мол. XVII. срб. 81 л. 32⁰.
262 — **201.** Осм. XVIII. рус. 148 л. 8⁰.
263 — **253.** Трѣбн. XVII. сръб. 131 л. 8⁰.
264 — **463.** Печ. пс. рус. = № 165.
265 — **8.** Пс. XVI. сръб. 131 фол.
266 — **95.** Апост. XVI. бълг. 266 л. фол.
267 — **473.** Печ. еванг. и апост. рус. XVIII.
268 — **312.** Св. Вас. Нов. б.-р., XVI, 125, 8⁰.
269 — **20.** Четв. XIV., сръб. 236 перг. фол.
270 — **276.** Рус.-бълг. Сборн. XVIII. 73 л. 16⁰.
271 — **141.** Мин. 1608 сръб. 122 фол.
272 — **344.** Дамаск. XVIII. 286 л. 8⁰.
273 — **18.** Изб. ев. XIII. бълг. 31 перг. л. 8⁰.
274 — **138.** Мин. XVI. сръб. 178 л. фол.
275 — **187.** Осм. XVI. сръб. 255 фол.
276 — **135.** Прологъ XVI. бълг. 305 л. фол.
277 — **49.** Четв. XVI. бълг. 251 фол.
278 — **304.** Нед. и празн. поуч. 1626 ср. 387 ф.
279 — **224.** Триодъ XVI. сръб. 380 л. фол.
280 — **32.** Четв. XIV—XV. сръб. 262 л. фол.
281 — **61.** Четв. XVI. сръб. 15 л. фол.
282 — **134.** Мин. общ. XVI. сръб.-бълг. 164 фол.
283 — **303.** Патерикъ. XV. сръб. 243 л. 4⁰.
284 — **142.** Мин. XV. бълг. 192 л. фол.
285 — **43.** Четв. XVI. бълг. 293 л. фол.
286 — **476.** Миней печ. сръб. = № 51.
287 — **557.** Печ. Оуша покъинціи. 1812.
288 — **465.** Печ. Острожска библ. 1580.
289 — **185.** Осм. XV—XVI. сръб. 202 л. 4⁰.
290 — **98.** Апост. XVI. сръб. 331 л. фол.
291 — **140.** Мин. XV—XVI сръб. 245 л. фол.
292 — **56.** Четв. XVI. сръб. 232 фол.
293 — **278.** Сборн. XV—XVI. сръб. 317 л. 8⁰.
294 — **279.** Сборн. XV—XVI. сръб. 219 л. 8⁰.
295 — **239.** Служ. XV. сръб. 92 л. 8⁰.
296 — **296.** Номокан. 1629 срб. 173 л. 16⁰.
297 — **273.** Сборниче XVII. сръб. 82 л. 32⁰.
298 — **577.** Откѫсл. отъ гр. пс. XIX, 24, 16⁰.

299 — **572.** Гр. сборн. XVIII. 297 л. 8°.
300 — **524.** Пейчиновичъ, Огледало = № 571.
301 — **377.** Слав. грам. Мразовичъ (прѣписъ).
302 — **522.** Киріакодромионъ = № 85.
303 — **595.** Medicina Hippocratica. Patavii, 1768.
304 — **511.** Ключъ разумѣнія, малор. печ.
305 — **563.** Грьц. ев. XIII в. 89 перг. фол.
306 — **492.** Печ. молитвеникъ сръб. = № 35.
307 — **17.** Четвер. XIII. бълг. 127 перг. 8°.
308 — **76.** Четв. 1662 сръб. 256 фол.
309 — **565.** Осм. гр. XIV. 71, 8° пер. и хар.
310 — **368.** Паис. истор. 1765 (Котл. прѣписъ).
311 — **566.** Ап. и ев. гр. XIII 113 ф. прг. харт.
312 — **369.** Паис. ист. 1783 (Кошил. прѣписъ).
313 — **180.** Осм. XIV. сръб. 201 перг. фол.
314 — **393.** Грам. Радулъ воев. 1592. перг.
315 — **394.** Грам. Радулъ воев. 1622. перг.
316 — **586.** Турски документи.
317 — **392.** Грамота отъ Ст. воев., 1484. перг.
318 — **170.** Осмогл. XIV. сръб. 52 перг. фол.
319 — **137.** Мин. XVI. сръб. 118 фол.
320 — **375.** Паис. ист. 1841 (Башк. прѣписъ).
321 — **601.** Индулг. отъ Царигр. патр. 1841. гр.
322 — **186.** Осм. XVI. сръб. 184 л. фол.
323 — **134.** = № 282.
324 — **143.** Мин. прол. XVI. сръб. 131 л. фол.
325 — **147.** = № 341.
326 — **157.** Мин. XVI. бълг. 6 л. 4°.
327 — **194.** Осм. XV—XVI. сръб. 16 полул. 8°.
328 — **71.** Четв. XVI. сръб. 68 л. фол.
329 — **315.** Прологъ бълг. XV—XVI, 23 л. 4°.
330 — **215.** 10 л. фол. сръб. триодъ XV.
331 — **483.** 85 л. отъ печ. триодъ = № 546.
332 — **407.** 9 л. 4° отъ лѣчебникъ XVIII.
333 — **174.** = № 250.
334 — **506.** Откѫслечни печ. листи.
335 — **451.** 54 поврѣд. ръкоп. листи.
336 — **451.** Откѫслечни ркп. листи.
337 — **451.** Откѫслечни ркп. листи.
338 — **346.** Листъ 8° отъ новобълг. дамаск.
339 — **451.** Откѫслечни листи.
340 — **320.** = № 508.
341 — **147.** Мин. сръб.-бълг. XVI. 226 фол.
342 — **28.** Ев. XIV. сръб. 4 перг. л.
343 — **288.** Църк.-погр. пѣсни. XIX р. 13 л. 16°.
344 — **115.** Мин. XIV. сръб. 2 перг. 4°.
345 — **599.** 26 л. 4° отъ печ. гр. трѣбн. XVIII.
346 — **147.** = № 341.
347 — **198.** Богород. XVI. бълг. 109 л. 4°.
348 — **304.** = № 278.
349 — **186.** = № 322.
350 — **124.** 19 л. 4° Мин. бълг. XV.
351 — **443.** Откѫсл. рѫкоп. листи.
352 — **506.** Откѫсл. печ. листи.
353 — **187.** = № 275.
354 — **72.** Четв. XVI. сръб. 110 л. фол.
355 — **135.** = № 276.
356 — **187.** = № 275.
357 — **104.** 12 л. 8° изб. ап. и ев. XVI сръб.
358 — **46.** = № 255.
359 — **236.** 12 л. 8° служ. XV. сръб.
360 — **143.** = № 324.
361 Откѫслеци, разнесени по други №№.
362 — **314.** Патер. XV. сръб. 49 фол.
363 — Откѫслеци разнесени по други №№.
364 — **235.** Служ. сръб.-бълг. XV. 23 полул. 8°.
365 — **174.** = № 250
366 — Откѫслеци, разнесени по др. №№.
367 — **567.** Гръц. окт. XIII в. 12 перг. л. 4°.
368 — **159.** Мин. XVI. сръб.-бълг. 1 л. фол.
369 — **451.** Откѫслечни листи.
370 — **451.** „ „
371 — **315.** = № 329.
372 — **138.** = № 274.
373 — **186.** = № 322.
374 — **143.** = № 324.
375 — **123.** = № 253.
376 — **174.** = № 250.
377 — **84.** Четв. XVI. сръб. 2 л. фол.
378 — **183.** Осм. XV. сръб. 52 полул.
379 — **550.** Петь манаст. щампи.
380 — **228.** 5 л. фол. Триодъ срб.-блг. XVI.
381 — **406.** Патриарш. окр. 1861 (грц. и блг.).
382 — **78.** Четв. XVI—XVII. сръб. 18 л. фол.
383 — **147.** = № 341.
384 — **263.** Катавас. XVII. сръб. 10 л. 8°.
385 — **237.** Служ. XVI. сръб.-бълг. 36 л. 8°.
386 — **283.** Часосл. XIV—XV бълг. 13 л. 8°.
387 — **117.** Празн. мин. XV. бълг. 48 л. 8°.
388 — **451.** Откѫслечни листи.
389 — **451.** „ „
390 — **559.** Печ. откѫсл. рум. „Митарства.“
391 — **304.** = № 278.
392 — **567.** = № 367.
393 — **600.** 27 лл. отъ печ. гр. миней.
394 — Откѫслеци, разнесени по др. №№.
395 — **143.** = № 324.
396 — **584.** Наредби отъ Влашк. влад. Григ.
397 — **26.** Изб. ев. XIII. бълг. 2 перг. л. 8°.
398 — **568.** Гр. окт. XVI. 14 л. 32°.
399 — **237.** = № 385.
400 — **506.** Печ. откѫсл. листи.
401 — **367.** Тетр. съ образци за записи 1843.
402 — **342.** Дамаскинъ 3 л. 16°.
403 — **569.** 6 лл. 8°. отъ гр. трѣбникъ (?)
404 — **598.** 12 лл. отъ печ. гр. миней и триодъ.
405 — **247.** Трѣб. XVI. сръб. 14 л. 8°.
406 — **506.** Печ. откѫсл. листи.

407 — **208.** 1 перг. л. 8° триодъ XIV. сръб.
408 — **402.** Писма изъ арх. на Д. х. Тошевъ.
409 — **586.** Турски документи.
410 — **400.** Писма изъ арх. на Д. х. Тошевъ.
411 — **401.** Писма от Зогр. м. до Д. х. Тошевъ.
412 — **604.** 12 гр. писма XVIII—XIX.
$413^{а}$ — **403.** Писмовниче XVIII. 6 л. 16°.
$413^{б}$ — **404.** Завѣщание отъ 1866 г. (частно).
$413^{в}$ — **405.** Единъ листъ черк. сл. молитва
$413^{г}$ — **548.** Безименна индулг. отъ 1776. печ.
414 — **379.** Черк. слав. грам. отъ 1837 (прѣп.).
415 — **531.** Печ. жит. и служ. на Св. I. Рил. 1836
416 — **385.** Граматика простоелиска.
417 — **586.** Турски документи
418 — **410.** 67 разни писма отъ XIX в.
419 — **408.** 16 писма от с. Банско (Рил. метох).
420 — **395.** Рум. грамота отъ Гл. Гика 1663.
421 — **413.** 98 пис. и док. отъ арх. на Грудевъ.
422 — **409.** Писмо на Неоф. Рилски отъ 1838.
423 — **519.** Печ. спис. на търн. новобр. 1878.
424 — **396.** Влахобълг. грамота, скѫсана.
425 — **397.** Христовулъ отъ сръб. крал. Стеф.
426 — **411.** Уставъ на бълг. ч-ще въ Ц-дъ.
427 — **547.** Κανοναμε ζα σελατα Μπίτολσκοι 1851
428 — **509.** Опис. на Iерусал. Виена, 1781.
429 — **507.** Стематогр. Жефаров. Виена 1731.
430 — **508.** Жеф. стемат. = 429.
431 — **370.** Паис. истор. 1784 (Еленски пр.).
432 — **341.** Дамаск. 1805 г., 128 л. 32°.
433 — **335.** Дамаск. 1827, 262 л. 8°.
434 — **329.** Дамаск. XVIII. 115 л. 16°.
435 — **318.** Сборн. XVI. бълг. 191 л. 8°.
436 — **54.** Четв. 1538. сръб. 300 фол.
437 — **366.** Писмовн. XVIII. черк. сл. и бълг.
438 — **339.** Дамаск. XVIII. 10 л. 8°.
439 — **339.** = № 438.
440 — **321.** Скит. патер. 1786 рус. 306. л. 4°.
441 — **25.** Изб. ев. XIII-XIV рус. 14 перг. 4°.
442 — **533.** Святче или календ. вѣч. х. Н. Iоан.
443 — **391.** 1 л. съ стих. отъ Неоф. Бозвели.
444 — **513.** Печ. канон. покаянный. Буд. 1807.
445 — **594.** Maximes. Paris, 1718.
446 — **538.** Драгосавлѣв. Постанак слов. слова.
447 — **518.** Печ. Жит. на св. Сим. и Сава 1791.
448 — **545.** Княжескій, Введ. въ ист. болг. слав.
449 — **546.** 3 кн. Братски трудъ. Мва. 1860.
450 — **540.** Разни печ. и литогр. книжа.
451 — **543.** Букварь болгарскій. Букур. 1850.
452 — **530.** Огняновичъ. Жит. св. Алек. 1833.
453 — **542.** Кан. молеб. I. Рил. и Лѣкарствен.
454 — **541.** Прѣв. на цар. хатиш. Бук. 1841.
455 — **537.** Неоф. Рил. Аритм. руков. 1835.
456 — **519.** Слав. грам. Мразовичъ. 2 изд.
$457^{а}$ — **460.** Печ. пс. сръб. 1570.

$457^{б}$ — **514.** Печ. часосл. Будимъ, 1815.
458 — **539.** Царственникъ печ. Будимъ. 1814.
459 — **529.** Служеніе евр. печ. Солунъ 1839.
460 — **534.** Месецословъ 1848. х. Найд. Iоан.
461 — **527.** Печ. Служба и Акат. на св. Б-ца.
462 — **544.** Уставъ на б. рев. ком. Жен. 1870.
463 — **525.** Х. Iоакимъ, Разл. поуч. Буд. 1819.
464 — **384.** Гръцко-бълг. граматика. 1828.
465 — **551.** Четири екз. факс. отъ Бор. Синод.
466 — **591.** Teoph. Bulg. Enarrat., Paris 1543.
467 — **558.** Печ. Проскинит. рум. Бук. 1856.
468 — **554.** „ сл. рум. Кат. и мцс. XVIII-XIX.
469 — **555.** Печ. гръцко-рум. букварь XVIII.
470 — **535.** Молитвенникъ. Кіевъ. 1863.
471 — **536.** Акат. Покрову св.-Б-цы, Спб. 1853.
472 — **414.** Писма и док. изъ арх. на Грудовъ.
473 — **415.** Книжа и писма отъ Л. Каравеловъ.
474 — **416.** Рѫкописи отъ Л. Каравеловъ.
475 — **415.** Книжа отъ Л. Каравеловъ.
476 — **417.** Фот. сн. отъ Хрис. на ц. Конст.
477 — **418.** Фот. сн. отъ Хр. на ц. I. Ал.
478 — **602.** 10 фот. снимки отъ гр. докум.
479 — **419.** Копия на ликове отъ I. Ал. ев.
480 — **603.** 11 фот. снимки отъ гр. писма.
481 — **412.** Фот. сн. отъ картина.
482 — **573.** Гр. номок. XVIII. 518 л. 8°.
483 — **330.** Сборн. XIX. бълг. 57 л. 8°.
484 — **512.** Печ. молитв. рус. XVIII.
485 — **331.** Дамаск. XVIII. 55 л. 8°.
486 — **252.** Трѣб. XIX. в. ц-сл. 104 л. 16°.
487 — **464.** Печ. пс. сръб. = № 165.
488 — **89.** Апост. XIV. сръб. 220 перг. фол.
489 — **494.** Два факс. лл. отъ молитв. № 35.
490 — **458.** Печ. пс. сръб. Венец. изд.
491 — **200.** Осм. XVI. бълг. 221 л. 8°.
492 — **241.** Служ. XVI. сръб. 126 л. 8°.
493 — **55.** Четв. отъ 1558 сръб-бълг. 196 фол.
494 — **7.** Пс. XVI. сръб. 371 л. 16°.
495 — **332.** Дамаск. 1770. сръб.-бълг. 98 л. 8°.
496 — **374.** Паис. ист. XIX в.-Тод. прѣп.
497 — **383.** Бълг.-гръцки рѣчн. отъ 1849 г.
498 — **338.** = № 14.
499 — **576.** Гр. псалтик. XIX. 68 л. 8°.
500 — **589.** Печ. Сл. и жития гр. Москоп. 1741.
501 — **590.** Печ. сб. служби, окт. пс. гр. 1762.
502 — **334.** Дамаск. XIX. 358 л. 4°.
503 — **264.** Трѣбникъ 1841. ц-сл. 139 л. 16°.
504 — **266.** Молитв. XIX. ц-сл. 102 л. 32°.
505 — **502.** Печ. Сѵн.-помянникъ р. XVIII.
506 — **564.** Единъ перг. л. 4° гр. ев. XIV в.
507 — **29.** Четв. XIV. сръб. 1 перг. л. 8°.
508 — **320.** Сб. XVI—XVII. рус. 324 фол.
509 — **326.** Сб. XVII. сръб.-бълг. 151 л. 8°.
$510^{а}$ — **337.** Чудеса богород. XIX. 83 л. 8°.

510^{б} — **373.** Паис. ист. XIX в. 87 л. 8°.
511 — **167.** Мин.-прол. 1694. сръб. 274 фол.
512 — **382.** Руско-бълг. рѣчниче. 28 л. 4°.
513 — **23.** Четв. XIV. сръб. 51 перг. 8°.
514 — **21.** Четв. XIV. сръб. 227. перг. л. 8°.
515 — **349.** Тълкув. ев. 1778 318 л. 16°.
516 — **34.** Четв. XIV—XV. сръб. 87 л. 4°.
517 — **58.** Четв. 1573. сръб. 334 фол.
518 — **325.** Сборн. сръб.-бълг. XVIII. 86 л. 8°.
519 — **270.** Служ. и ж. св. І. Р. XVII ср. 112, 16°.
520 — **324.** Сборн. като Врач. Дам. 311 л. 16°.
521 — **282.** Часосл. XVII. сръб. 209 л. 16°.
522 — **21.** = № 514.
523 — **336.** Дамаск. отъ 1826 г. 30 л. 4°.
524 — **503.** Печ. Индулг. отъ Ієрус. патр. 1783.
525 — **575.** Гр. псалтик. XIX. 295 л. 32°.
526 — **461.** Печ. пс. рус. XVIII.
527 — **472.** Печ. апост. и ев. рус. XVIII.
528 — **498.** Печ. часослов. рус. XVIII.
529 — **499.** Печ. служ. и ж. на Св. І. Рил. 1671.
530 — **560.** Грьц. псалт. XVII. в. 341. л. 4°.
531 — **587.** Печ. съч. на Вас. Кесар. гр. 1535.
532 — **4.** Пс. XV. бълг. 301 л. 4°.
533 — **340.** Дамаск. XVIII. 212 л. 8°.
534 — **287.** Мѣсяцесловъ XIX. 102 л. 4°.
535 — **322.** Златоустъ. 1756 отъ бълг. 266 16°.
536 — **495.** Печ. молитв. Венец. = № 35.
537 — **478.** Печ. Осмогл. сръб. Венец. 1537.
538^{а} — **233.** Служ. XV. сръб. 22 л. 8°.
538^{б} — **108.** Изб. ев. и ап. XVI. сръб. 126 л. 4°.
539 — **496.** Печ. Молитв. Венец. = № 35.
540 — **272.** Богор. XVI-XVII срб. 159 л. 16°.
541 — **343.** Дамаск. отъ 1768, 138 л. 16°.
542 — **274.** Сборниче 1639. сръб. 50 л. 16°.
543 — **249.** Трѣб. 1533. сръб. 185 л. 4°.
544 — **267.** Служ. и ж. Ст. Ур. ср. XVI 126, 4°.
545 — **485.** Печ. служеб. сръб. 1519. Венец.
546 — **482.** Печ. триодъ сръб. 1563. Скадра.
547^{а} — **460.** Печ. пс. 1570 г.
547^{б} — **486.** Печ. служеб. сръб. Венец. = № 545.
548 — **456.** Печ. пс. сръб. 1546.
549 — **479.** Печ. окт. рус. XVIII.
550 — **184.** Осм. XV. сръб. 137 фол.
551 — **199.** Осм. XVI. сръб. 241 фол.
552 — **230.** Триод. XVI. сръб. 289 л. 4°.
553 — **285.** Часосл. Софр. 1768. рус. 113. 16°.
554 — **323.** Дамаск. XVII. сръб.-бълг. 173 л. 8°.
555 — **265.** Катавасия XIX. ц.-сл. 184 л. 8°.
556 — **348.** Хрисмóсъ, 1830, бълг., 38 л. 8°.
557 — **275.** Сборн. ц.-сл. и блг. XIX. 80 л. 4°.
558 — **364.** Послѣдованія XVIII ц.-сл. 24, 4°.
559 — **474.** Печ. ев. и ап. рус. XVIII.
560 — **3.** Пс. XIV. бъл. и сръб. 168 л. 4°.
561 — **204.** Триодъ XIV. сръб. 68 перг. 4°.
562 — **202.** Триодъ XIII. сръб. 91 перг. 4°.
563 **244.** Трѣб. XV. сръб. 58 л. 8°.
564 — **248.** Трѣб. XVI. сръб. 178 л. 4°.
565 — **286.** Часосл. XV—XVI. сръб. 146, 4°.
566 — **269.** Сборниче XVII. сръб. 69 л. 16°.
567 — **57.** Четв. 1567, сръб. 261 фол.
568 — **378.** Черк.-сл. грамат. 1837 г.
569 — **345.** Дамаск. отъ 1752 г. 418 л. 8°.
570 — **152.** Печ. пс. сръб. 1495
571 — **210.** Триодъ XV. сръб. 10 л. фол.
572 — **114.** Миней XIII. бълг. 8 перг. фол.
573 — **468.** Печ. ев. бълг. 1579 (Бѣлгр.).
574 — **523.** Нейчиновичъ, Огледало. 1816.
575 — **347.** Сборниче XVIIIв. рус. 14 л. 16°.
576 — **386.** Нѣколко рѫкоп. тетр. 4°.
577 — **11.** Пс. сръб. XVI. 2 л. 8°.
578 — **16.** Пс. сръб. XVI. 1 л. фол.
579 — **33.** Изб. ев. XIV. бълг. 24 л. 8°.
580 — **83.** Четв. XVI. сръб.-бълг. 1 л. фол.
581 — **82.** Синаксаръ XVI. сръб. 4 л. фол.
582 — **81.** Четв. XVI. сръб. 14 л. фол.
583 — **80.** 1 л. фол. Четв. XVI. сръб.
584 — **79.** Четв. сръб. XVI. 1 л. фол.
585 — **87.** 6 л. фол. Синак. к. ев. сръб. XVI.
586 — **86.** 13 л. 4° Четв. сръб. XVI.
587 — **105.** 3 л. 8° Изб. ев. и ап. XVI. сръб.
588 — **90.** 2 перг. л. 4° Апост. бълг. XIII.
589 — **106.** 5 л. фол. Апост. сръб. XV—XVI.
590 — **107.** 2 л. фол. Апост, сръб. XVI.
591 — **148.** Мин. XVI. сръб. 48 фол.
592 — **227.** Триод. XVI. сръб. 22 л. фол.
593 — **125.** 25 л. Мин. бълг. XV.
594 — **205.** 2 перг. л. 4° Триодъ XIII. сръб.
595 — **206.** 1 перг. л. фол. Триодъ XIV. сръб.
596 — **216.** Триод. XV—XVIъ сръб. 10 л. фол.
597 — **214.** 6 л. фол. Триодъ бълг. XV.
598 — **112.** 10 л. 8° Въскр. ев. XV—XVI. сръб.
599 — **234.** Служ. XV. сръб. 5 л. 8°.
600 — **109.** 3 л. 4° Четв. бълг. XV—XVI.
601 — **605.** Тетрадки съ грц. думи като рѣчн.
602 — **110.** 3 л. показалци XVI. сръб.-бълг.
603 — **422.** 1 перг. л. 4° Апост. сръб. XIV.
604 — **423.** 2 перг. лл. 4° Апост. сръб. XIV.
605 — **358.** Ирмология, черковно-сл. 1820.
606 — **429.** Часосл. XVII. сръб. 97 л. 16°.
607 — **359.** Жития на светиитѣ, бълг. 1850.
608 — **355.** Сборниче XIX бълг., 40 л. 16°.
609 — **362.** Кириакодр. отъ 1850.
610 — **426.** Миней сръб. XVI-XVII. 168 фол.
611 — **510.** Опис. на Ієрусал. = № 428.
612 — **431.** Акат. св. Варв. ц.-сл. XVIII 17, 8°.
613 — **352.** Пов. св. о-цъ ц.-сл. 1801г. 32, 8°.
614 — **353.** 12 л. 8° ц.-сл. мол. XVIII—XIX.
615 — **360.** Благодарст. страст. хр. ц.-сл. 1824.

616 — **430.** Служебниче XVIII. ц.-сл. 35 л. 16°.
617 — **365.** Писмовникъ отъ 1783. черк.-сл.
618 — **436.** Злат. маргар. 1767. смѣс., 84, 8°.
619 — **354.** Сборн. бълг. XVIII-XIX. 135 л. 8°.
620 — **438.** Сборниче XVIII бълг. 142 л. 16°.
621 — **441.** Книжка XIX пис. въ Диарбек. 1865.
622 — **440.** Доситеева ижица прѣв. 1852 г.
623 — **444.** Ирмология отъ XIX в. 188 л. 8°.
624 — **421.** Четв. XIV бълг. 94 перг. 4°.
625 — **420.** Пс. XVI—XVII сръб. 269 л. 8°.
626 — **427.** Служеб. и др. б. и ср. 106 л. 8°.
627 — **434.** Александр. XVII сръб. 181 л. 16°.
628 — **428.** Служеб. отъ 1673. сръб. 94 л. 8°.
629 — **433.** Апокр. сб. XVI. бълг. 172 л. 8°.
630 — **437.** Сборниче XVIII бълг. 106 л. 16°.
631 — **439.** Дамаск. XIX. 176 л. 16°.
632 — **376.** Паис. ист. Търн. (Шишк.) прѣпис.
633 — **380.** Черк.-слав. грам. (прѣписъ)
634 — **432.** Сб. и Син. 217 л. 16°, сръб. XVI.
635 — **435.** Сборн. XVIII. бълг. 190 л. 16°.
636 — **424.** 1 перг. 4°. л. Мин. бълг. XIII.
637 — **425.** 1 перг. л. фол. Мин. бълг. XIII.
638 — **504.** Печ. Индулг. отъ Іерус. патр. 1776.
639 — **526.** Х. Іоак. Разл. поучения = № 463.
640 — **562.** Единъ перг. л. 4° гръц. ев. XII.
641 — **505.** Печ. Часосл. рус. XVII.
642 — **583.** Рум. Александр. 1795. 179 л. 8°.
643 — **585.** Ταξικναμε на турски ез.
644 — **445.** Четири л. фол. Осмогл. срб. XVI.
645 — **446.** Единъ л. фол. Осм. срб.-бълг. XVI.
646 — **447.** Три л. фол. Триодъ сръб. XVI.
647 — **448.** Два л. 8° Номокан. сръб. XVI.
648 — **453.** Печ. пс. сръб. 1519.
649 — **442.** Сборн. XV. сръб. 186 л. 4°.
650 — **443.** Панег. XVI. сръб. 374 л. фол.
651 — **501.** Печ. Светче сръб. Венец. = № 202.
652 — **449.** Два л. фол. Осмогл. сръб. XVI.
653 — **578.** Гр. влад. окр. отъ 1843 г.

Распрѣдѣление на ржкописитѣ по години и вѣкове.

I.

Ржкописи съ опрѣдѣлени дати.

Отъ 1353—297 (151).
„ 1362— 88 (52).
„ 1420— 92 (27).
„ 1435—122 (136).
„ 1479— 6 (99).
„ 1484—392 (317).
„ 1509—144 (157).
„ 1511— 66 (108).
„ 1533—249 (543).
„ 1538— 54 (436).
„ 1547—305 (188),
306 (187).
„ 1558— 55 (493).
„ 1567— 57 (567).
„ 1573— 58 (517).
„ 1587— 67 (183).
„ 1592—393 (314),
299 (2),
„ 1593— 73 (125).
„ 1608—141 (271),
162 (242).
„ 1609—168 (245).
„ 1613—164 (79).
„ 1629—296 (296).
„ 1631— 31 (82).
„ 1635— 12 (204).
„ 1639—274 (542).
„ 1641—251 (200).
„ 1646— 15 (197).
Отъ 1662— 76 (308),
394 (315).
„ 1663—395 (420).
„ 1673—428 (628).
„ 1691—327 (166).
„ 1694—167 (511).
„ 1733—582 (64).
„ 1750—328 (62).
„ 1752—345 (569).
„ 1756—322 (535).
„ 1761—338 (14).
„ 1765—368 (310).
„ 1767—436 (618).
„ 1768—285 (553),
343 (541).
„ 1770—332 (495).
„ 1776—398 (226).
„ 1777—584 (396).
„ 1778—349 (515).
„ 1783—365 (617),
369 (312).
„ 1784—366 (437),
370 (431).
„ 1786—321 (440).
„ 1795—583 (642).
„ 1801—352 (613).
„ 1802—356 (98).
„ 1803—381 (70).
„ 1805—341 (432).
Отъ 1809—457 (92).
„ 1820—358 (605).
„ 1824—360 (615).
„ 1825—361 (224).
„ 1826—336 (523).
„ 1827—335 (433).
„ 1828—384 (464).
„ 1830—348 (556).
„ 1837—378 (568),
379 (414),
380 (633).
„ 1838—409 (422).
„ 1840—385 (416).
„ 1841—264 (503),
375 (320),
„ 1845—376 (632).
„ 1847—399 (154).
„ 1849—383 (497).
„ 1850—359 (607),
362 (609),
363 (211).
„ 1852—440 (622).
„ 1857—388 (91^{а}),
389 (91^{б}).
„ 1861—406 (381).
„ 1866—404 (413^{б}),
411 (426).
„ 1871—397 (425).
„ 1882—390 (192).

II.

Недатирани рѫкописи.

Отъ XII—XIII вѣкъ: 562 (640).

Отъ XIII вѣкъ: 17 (307), 18 (273), 26 (397), 90 (588), 113 (25), 114 (572). 202 (562), 203 (47), 205 (594), 207 (121), 424 (636), 425 (637), 427 (626), 563 (305). 567 (267), 580 (163).

Стъ XIII—XIV вѣкъ; 22 (184), 25 (441), 566 (311).

Отъ XIV вѣкъ; 1 (54), 3 (560), 19 (199), 20 (269), 21 (514), 23 (513), 27 (228), 28 (342), 29 (507), 30 (57), 33 (579), 89 (488), 91 (66), 93 (150), 94 (164), 111 (185), 115 (344), 170 (318), 171 (95), 172 (74), 173 (135), 174 (250), 180 (313), 204 (561), 206 (595), 208 (407), 231 (97), 289 (55), 307 (152), 421 (624), 422 (603), 423 (604), 564 (506), 565 (309), 571 (179).

Отъ XIV—XV: 2 (172), 24 (50), 32 (280), 34 (516), 283 (386), 298 (93).

Отъ XV вѣкъ: 4 (532), 35 (120), 36 (210), 38 (67), 39 (133), 40 (139), 41 (181), 116 (29), 117 (387), 118 (127), 119 (131), 120 (130), 121 (134), 123 (253, 375), 124 (350), 125 (593), 126 (94), 127 (132), 128 (149), 129 (140), 133 (246), 142 (284), 175 (3). 176 (115), 177 (129), 178 (5), 179 (138), 181 (100) 182 (137), 183 (378), 184 (550), 209 (190), 210 (571), 211 (146), 212 (126), 213 (15), 214 (597) 215 (330), 232 (142), 233 (538^{а}), 234 (599), 235 (364), 236 (359), 239 (295), 244 (563), 245 (235), 255 (59), 262 (1), 314 (362), 315 (329), 442 (649), 579 (159).

Отъ XV—XVI вѣкъ: 5 (221), 109 (600), 112 (598), 130 (19), 140 (291), 163 (104), 185 (298), 194 (327), 216 (596), 260 (31), 271 (144), 278 (293), 279 (294), 280 (30), 286 (565), 301 (60), 302 (147), 303 (283), 308 (80), 315 (329), 427 (626).

Отъ XVI вѣкъ: 7 (494), 8 (265), 9 (196), 10 (249), 11 (577), 13 (203), 16 (578), 37 (49), 42 (257), 43 (285), 44 (240), 45 (212), 46 (255), 47 (231), 48 (233), 49 (277), 50 (215), 51 (7), 52 (6), 53 (256), 56 (292), 59 (8), 60 (248), 61 (281), 62 (89), 63 (118), 64 (219), 65 (11), 68 (189), 69 (21), 70 (114), 71 (328), 72 (354), 74 (101), 79 (584), 80 (583), 81 (582), 82 (581), 83 (580), 84 (377), 85 (44), 86 (586), 95 (266), 96 (16), 97 (186), 98 (290), 99 (124), 100 (73), 101 (39), 102 (232). 104 (357), 105 (587), 106 (589), 107 (590), 108 (538^{б}) 110 (602), 131 (241), 132 (105), 134 (282, 323), 135 (276, 355), 136 (111), 137 (319), 138 (274, 372), 139 (252), 143 (324), 145 (162), 146 (243), 147 (341), 148 (591), 149 (12), 150 (128), 151 (42), 152 (20), 153 (112). 154 (113), 155 (9), 156 (218), 157 (326), 158 (217), 159 (368), 160 (234), 186 (322), 187 (275), 188 (247), 189 (223), 190 (160), 191 (145), 192 (110), 193 (119), 195 (205), 196 (10), 197 (13), 198 (347), 199 (551), 200 (491), 217 (106), 218 (229), 219 (238), 220 (26), 221 (158), 222 (23), 223 (254). 224 (279), 225 (156), 226 (230), 227 (592), 228 (380), 229 (214). 230 (552), 237 (385), 238 (34), 240 (88), 241 (492), 242 (48), 246 (103), 247 (405), 248 (564), 250 (32), 256 (258), 257 (90), 258 (33), 261 (28), 282 (521), 284 (227), 290 (116), 291 (237), 294 (141), 300 (4), 309 (68), 311 (182), 312 (268), 313 (83), 318 (435), 319 (65), 432 (634), 433 (629), 443 (650), 445 (644), 446 (645), 447 (646), 448 (647), 449 (652), 450 (24), 568 (398), 570 (168).

Отъ XVI—XVII. вѣкъ: 14 (208), 75 (198), 78 (382), 161 (216), 165 (236), 259 (143), 272 (540), 277 (220). 295 (109), 320 (508), 396 (424), 420 (625), 426 (610).

Отъ XVII вѣкъ: 45 (212), 77 (239), 87 (585), 103 (148), 166 (225), 169 (251). 201 (262), 253 (263), 263 (384), 267 (544), 268 (261), 269 (566), 270 (519), 273 (297), 292 (194), 293 (63), 304 (278), 316 (78), 317 (213), 323 (554), 326 (509), 429 (606). 434 (627), 560 (530), 561 (170).

Отъ XVII—XVIII вѣкъ: 569 (403).

Отъ XVIII вѣкъ: 243 (206), 254 (96), 276 (270), 310 (72), 324 (520), 325 (618), 329 (434) 331 (485), 339 (438), 340 (533), 344 (272), 347 (575), 403 (413^{a}), 407 (332, 430 (616), 431 (612), 435 (635), 437 (630), 438 (620), 572 (299), 573 (482). 574 (175), 578 (653)?

Отъ XVIII—XIX вѣкъ: 333 (117), 353 (614). 354 (619), 364 (558), 400 (410)? 401 (410)? 402 (408)? 405 (413^{r})? 408 (419). 581 (167), 585 (645).

Отъ XIX вѣкъ: 252 (486), 265 (555), 266 (504), 275 (557), 281 (84), 287 (534), 288 (343), 330 (483). 334 (502), 337 (510^{a}), 342 (402)?, 346 (338), 350 (69), 351 (77), 355 (608). 371 (86), 372 (56), 373 (510^{b}), 374 (496), 377 (301), 382 (512). 386 (576), 387 (191), 391 (443). 410 (418) 412 (481). 413 (421), 414 (472), 415 (473). 416 (474). 417 (476), 418 (477), 519 (479), 439 (631), 441 (621), 444 (623), 575 (525), 576 (499), 577 (298).

Распрѣдѣление на ржкописитѣ споредъ материала, на който са писани.

I.

Пергаментни ржкописи.

1 (54), 17 (307). 18 (273), 19 (199) 20 (269), 21 (514), 22 (184). 23 (513), 24 (50). 25 (441), 26 (397, 27 (228), 28 (342), 29 (507). 30 (57), 88 (52), 89 (488), 90 (588). 113 (25), 114 (572), 115 (344),

170 (318), 171 (95), 172 (74), 173 (135), 180 (313), 202 (562), 203 (47), 204 (561), 205 (594), 206 (595), 207 (121), 208 (407), 297 (151), 392 (317), 393 (314), 394 (315), 421 (624), 422 (603), 423 (604), 424 (636), 425 (637), 562 (640) гр. 563 (305) гр. 564 (506) гр., 571 (179) гр., 579 (159) лат., 580 (163) ерм.

II.

Ржкописи на пергаментъ и хартия.

31 (82), 41 (181), 467 (107) печ., 565 (309) гр., 566 (311) гр., 567 (367) гр.

Останалитѣ ржкописи са писани сѐ на хартия.

Распрѣдѣление на славянскитѣ ржкописи по редакции:

I. Сръбска редакция.

1 (54), 2 (172), 3 (560), 6 (99), 7 (494), 8 (265), 10 (249), 11 (577). 12 (204), 13 (203), 14 (208), 15 (197), 16 (578), 20 (269), 21 (514), 23 (513), 24 (50), 27 (228), 28 (342), 29 (507), 30 (57). 31 (82), 32 (280), 34 (516), 35 (120), 36 (210), 37 (49), 39 (133), 40 (139), 41 (181), 53 (256), 54 (436), 56 (292), 57 (567), 58 (517). 59 (8), 60 (248), 61 (281), 62 (89). 63 (118), 64 (219), 65 (11). 66 (118), 67 (183), 68 (189) 69 (21), 70 (114), 71 (328), 72 (354), 73 (125), 74 (101), 75 (198). 76 (308), 77 (239), 78 (382), 79 (384). 80 (583), 81 (582), 82 (581), 83 (580), 84 (377), 85 (44), 86 (586), 87 (585), 88 (52), 89 (488), 91 (66), 96 (16), 98 (290), 99 (124). 100 (73), 101 (39), 104 (357) 105 (587), 106 (589), 107 (590), 108 (538^{б}), 110 (602), 111 (185), 112 (598), 115 (344), 118 (127), 119 (131), 120 (130), 121 (134), 122 (136), 126 (94), 128 (149). 129 (140), 130 (19), 132 (105), 136 (111), 137 (319), 138 (274), 139 (252), 140 (291), 141 (271), 143 (324), 144 (157), 145 (162), 146 (243), 148 (591), 149 (12), 150 (128), 151 (42), 152 (20), 153 (112) 154 (113), 155 (9), 162 (242), 165 (236), 166 (225), 167 (511), 168 (245), 169 (251), 170 (318), 171 (95), 172 (74), 173 (135), 176 (115), 177 (129), 178 (5), 179 (138), 180 (313), 181 (100), 182 (137), 183 (378), 184 (550), 185 (289), 186 (322), 187 (275), 188 (247), 189 (223), 190 (160), 191 (145), 192 (110), 193 (119), 194 (327), 195 (205), 197 (13), 199 (551), 202 (562). 204 (561), 205 (594), 206 (595), 207 (121), 208 (407), 209 (190), 210 (571), 211 (146), 212 (126), 215 (330), 216 (596), 217 (106),

218 (229), 220 (26), 221 (158), 222 (23), 223 (254), 224 (279), 227 (592), 230 (552), 232 (142), 233 (538^{а}), 234 (599), 236 (359), 239 (295), 240 (88), 241 (492), 242 (48), 244 (563), 245 (235). 246 (103), 247 (405), 248 (564), 249 (543), 250 (32), 253 (263). 256 (258), 257 (90), 258 (33), 259 (143), 260 (31), 261 (28), 262 (1), 263 (384), 267 (544), 268 (261). 269 (566), 270 (519), 271 (144), 272 (540), 273 (297), 274 (542), 277 (220). 278 (293), 279 (294), 280 (30), 282 (521), 286 (565), 290 (116), 292 (200), 293 (63), 294 (141), 295 (109), 296 (296), 298 (93), 299 (2), 300 (4), 301 (60), 302 (147). 303 (283), 304 (278), 305 (188), 306 (187), 307 (152), 308 (80), 309 (68), 310 (72), 311 (182), 314 (362), 327 (166). 397 (425). 404 (413^{б}). 420 (625), 422 (603), 423 (604), 426 (610). 427 (626), 428 (628). 429 (606), 434 (627), 442 (649), 443 (650), 445 (644), 447 (646), 448 (647), 449 (652).

II. Българска редакция.

3 (560), 4 (532), 5 (222), 17 (307), 18 (273), 19 (199), 26 (397). 33 (579), 38 (67), 42 (257), 43 (285). 44 (240), 46 (255, 47 (231). 48 (233), 51 (7), 90 (588), 92 (27), 93 (150), 94 (164), 95 (266). 102 (232), 109 (600), 110 (602), 113 (25), 114 (572), 116 (29), 117 (387), 123 (253), 124 (350), 125 (593), 127 (132), 133 (246), 135 (276), 142 (284), 157 (326), 164 (79), 174 (250), 175 (3), 195 (205), 196 (10), 198 (347), 200 (491), 203 (47), 213 (15), 214 (597), 225 (156), 226 (230), 231 (97), 238 (34), 255 (59), 277 (220), 283 (386), 284 (227), 287 (534), 289 (55), 291 (237), 297 (151), 307 (152), 312 (268), 313 (83). 315 (329), 318 (435), 319 (65). 329 (434). 330 (483). 331 (485), 333 (117), 334 (502), 335 (433), 336 (523), 337 (510^{а}), 339 (438), 340 (533). 341 (432), 342 (402), 344 (272), 345 (569), 346 (338), 348 (556), 354 (619). 355 (608), 356 (98), 357 (92), 359 (607). 361 (224), 362 (609), 363 (211), 368 (310), 369 (312), 370 (341), 371 (86). 372 (56). 373 (510^{б}), 374 (496), 375 (320), 376 (632), 383 (497). 384 (464), 385 (416), 386 (576), 387 (191), 388 (91^{а}), 389 (91^{б}). 390 (192), 391 (443). 396 (424), 399 (154), 400 (410), 401 (411). 402 (408), 406 (381), 407 (332), 408 (419), 409 (422), 410 (418), 411 (426). 413 (421), 414 (472), 415 (473), 416 (474), 417 (476), 418 (477), 421 (624). 424 (636), 425 (637), 427 (626), 432 (634), 433 (629), 435 (635), 437 (630), 438 (620), 439 (631), 440 (622), 441 (621).

III. Руска или черковнослав. редакция.

25 (441), 52 (6), 97 (186), 103 (148), 156 (218), 158 (217), 160 (234). 201 (262). 219 (238), 243 (206), 252 (486), 264 (503). 265 (555), 266 (504), 281 (84). 285 (553). 288 (343), 316 (78),

317 (213), 320 (508), 321 (440), 333 (117), 343 (541), 347 (575), 350 (69), 351 (77), 352 (613), 353 (614), 355 (608), 358 (605), 360 (615), 364 (558), 365 (617), 366 (437), 377 (301), 378 (568), 379 (414), 380 (633), 381 (70), 392 (317), 398 (226), 403 (413ᵃ), 405 (413ᵇ), 430 (616), 431 (612), 436 (618), 444 (623).

IV. Смѣсена редакция.

а) сръбско-българска: 9 (165), 22 (184), 55 (493), 134 (282), 147 (341), 159 (368), 163 (104), 228 (380), 235 (364), 237 (385), 251 (200), 322 (535), 324 (520), 325 (518), 326 (509), 328 (62), 332 (495), 338 (14), 349 (515), 446 (645), 450 (24).

б) руско-българска: 45 (212), 49 (277), 50 (215), 131 (241), 161 (216), 229 (214), 254 (96), 275 (557), 276 (270), 382 (512).

I.

Славянски ръкописи.

1 (54).

19 пергаментени листа 8° отъ **Псалтиръ** сръбска редакция, вѣкъ XIV, голѣмина 22·5×15·5, текстъ 15×10, едро уставно разрѣдено писмо, дебели букви (5 мм.), по 14 реда на страница.

Състои отъ 2 коли и 3 листа. Листитѣ не са наредъ: между лл. 16 и 17 (споредъ сегашната пагинация) липсува единъ листъ.

Съдържа: 108 псаломъ, почти цѣлъ, 109—117 цѣли и 118 безъ края, но и отъ срѣдата му липсува колкото е било на исчезналия листъ.

Правописъ обикновенъ сръбски (едноеровъ) съ редовна іотация, съ непрокарано още ударение:

Рє̑ гь̑, гв̑и моıѐмоу̑ сѣди | ѿдєс̑ноую̑ мєнє: | дон̓дѣжє положоу̑ вра́гы̑ твоıє̑, поно́жиıє̑ ногамь̑; | твоима. Жьз́ль сил̑ы̑ по|с́лıє́ть̑ тєбѣ гь̑ ѿ сїѡна̑; и оу̑долѣ́єши̑ посрѣ̑ врагь̑ твои̑. Стобо́ю̑ начєль ство вь дн̑ь сил̑ы̑ твоıєє̑: вь свѣт̓лота̑хь ст̑хь̑ твои̑: | ис̓урѣва̑ прѣжє дн̑ьницє̑ родих̓тє. Клє́т̓сє гь̑, и̑ нє | раскаıє́т̓сє, ты и̑ ıєси и̑ıє́рєи̑ вь вѣкы̑, по чи́ноу̑ мєл̓хисє́дєковоу̑. (л. 2^б—3^а).

Пергаментъ дебелъ и гладъкъ. Подвързия нѣма.

По нѣкои думи извѫтрѣ изглежда да е отъ Македония.

Прилага се снимка отъ него. Вж. табл. I.

2 (172).

Псалтиръ съ послѣдование отъ края на XIV или началото на XV вѣкъ, редакция сръбска. 200 харт. лл. малка 4° (21×13·5); текстъ 16·7×9, писмо уставно, букви 3 мм., редове на стр. 22. Безъ ударения и съ голѣми червени точки. Такова е писмото до л. 121, отдѣто начева Синаксаръ **по ти́пикоу ї́еро-**

солимьскоу ст҃ого Са̀вы, та до края по̀ дребно писмо, безъ червени точки и съ повече надредни знакове, но пакъ безъ фонетично ударение, по 23 реда на стр.

Съвсѣмъ разнебитенъ. Нѣма начало ни край. Липсуватъ листи и отъ срѣдата. Първитѣ 10 листа, както и лл. 74 и 197, са отъ по̀ късно врѣме, съ другъ почеркъ (отъ XVI в.). Писмото тукъ-тамъ изблѣднѣло отъ влага, особено червенитѣ букви. Краищата изгнили и листитѣ подлѣпяни.

Листове 101 и 102 са тъй сѫщо отъ сетнешно врѣме (но пакъ отъ XV в.!) прѣписани съ бълг. редакция, грозно писмо, криво **ьї**, неправиленъ правописъ: **ѧ** идва намѣсто **ѫ** слѣдъ съгла̀сни, намѣсто **ъ** и **ь** само **ъ**.

Хартия на първичнитѣ листи: дебела, съ крупни брѣзди и широки рѣзки, съ знакъ: полуносорогъ (Лихачевъ II, 186: единорогъ № 2188 — отъ 1381 год.), сирена. Прибавенитѣ отпрѣдъ 10 листа носятъ знакъ: кардиналска̀ шапка (Лихачевъ III, № 1388). Книгата е подвързана съ дъски, но листитѣ ѝ са много пострадали.

Образци. Отъ първата часть (по̀ едрото писмо):

Ктебѣ ги҃ въз̑вигъ҆ дш҃оу мою. | бж҃е мои на те оупва̑ да не постыжоу се вь вѣкы. ниже да посмѣ|ют'ми се врази мои̑. ибо в'си трь|пещеи те не постыдет̑се. да по|стыдет'се безаконоующеи вьсуѥ̑. |

Поути твоѥ ги҃ скажи ми. и сть|замь твоимь наоучи ме̑ настави ме̑ на истиноу твою̑. и наоучи ме ꙗко ты҆ ѥси бж҃ спс҃ь мои.

И тебе трьпѣхь вьс'дн҃ь. помени | щедроты твоѥ ги҃ и мл҃ти твоѥ̑ | ꙗко ѿ вѣка со҃у. грѣхь юности | моѥѥ̑ и невѣ̑ниꙗ моѥго не помени̑. | по мл҃ти твоѥи помени ме ты҆ (л. 11ª).

Отъ втората часть (синаксара):

Сьборь бесплъ̑тны̑ | силь. тр̑о. гл̑а. д҃. Иб҃сны҆хь во|иньствь҆ воѥводы҆и. мл҃имсе ни҃ꙗ | мы недостоины҆и. да вашими мо|литвами покры҆ѥте ны҆ кровѡ̑мь | кри́ль̆, невеществьны҆ѥ сла́вы҆ вл̑|ше̑ѥ. сьхранꙗюще ны҆ припа̑дающеѥ̑ | прилежно и҆ вьпиюще. ѿ бѣдь҆ изба|вите на̑. ꙗ̑ко чи́ноначе̑лници вышьними си́лам̑ь: — (л. 138б и 139ª).

На л. 188 отъ по́-ново врѣме:

писа сна ѡ҃ванъ да се знае кога е ȣчиль ȣ преч̑та кь лето з҃ї тисщь рк҃е (7125 = 1617).

3 (560).

Псалтиръ съ послѣдование, 168 раскѫсани и разнебитени листи малка 4° (19·5×14). Отъ тия 168 листа 126 са стари, първични, а другитѣ са прибавяни отпослѣ въ разно врѣме и отъ разни рѫцѣ, последниятъ пъкъ, 168 л., е отъ друга книга, но сжща школа, както първичнитѣ 126 листа. Стариятъ текстъ е запазенъ отъ последния листъ на 9 кола до 6. л. на 26 кола, и то, споредъ старо означение, отъ кола 9—1 л. (последния), коли 10, 11, 12, 13, 14, 17, 18 и 20 — цѣли, 15 и 16 безъ първ. л., 19 безъ посл., 21 безъ посл. 2 лл., 22 безъ първия л., 23 безъ 6. л., 24 безъ посл. л., 25 безъ седмия л. и 26 безъ два листа.

Първичниятъ текстъ е българска редакция отъ XIV вѣкъ, VI правописна школа съ правилно ударение, а прибавенитѣ допълнения са сѐ сръбска редакция. Листъ 128 е пакъ бълг. ред. отъ сжща школа, както и първичнитѣ листи.

Книгата е употрѣбяна дълго врѣме, та е расксжсана, измацана и нашарена съ разни драскотини отъ сетнешно врѣме, ала нийдѣ не личи нѣкоя дата за нейното происходище.

Първичниятъ текстъ е хубаво, четливо, едро полууставно писмо, прѣходъ къмъ бързописъ, по 18 реда на стр., съ киноварни заглавия и съ червени и разноцвѣтни хубави заглавки. Точкитѣ са означени тъй сжщо съ киноварь и то доста крупно. Писмото подсѣща на Евтимиевъ Служебникъ (Нб. № 575) и Бориловъ Синодикъ (Нб. № 66) Кждѣ края писмото става пò дребно и по 20 реда на стр. Употрѣбя широко є (въ прѣдисловие), широко ѻ и често ѡ.

На л. 1. между другитѣ неважни бѣлѣжки:

Да се знае гои ѡстави то (ıа ѱалтиръ) ѡстави го юове да е опщ(ъ кои) чети да рече богъ да про(сти) кои ѡстави тоıа ѱалтиръ . . . въ лето исписахъ перо и мас. . . .

Горѣ-долу сжща бѣлѣжка и отъ сжща ржка се чете и на прибавения за допълнение листъ 159. опаки:

Да се знае тоıа ѱалтиръ що го остави юове хариза го ȣ цръквата да знаıатъ сички и тебѣ слава и държава до века аминъ.

На сжщия листъ пò долу отъ сжща ржка:

писах перц҇ и мастилц҇ доде мȣшица испи мастилце азъ ȣзе҇ъ перце ȣдри҇ъ мȣшица по крилце она рече брънъ брънъ ıаохъ мое крилце ѿпаде ми крилце.

Сжщо нѣщо е писано и на л. 1^а, но се не чете добрѣ, понеже е оваляно.

А на л. 81^б съ пò груба ржка и отъ пò ново врѣме:

Railway: Приписа граматикъ добро дасҍалъ.

Образецъ отъ езика и правописа:

ѱл҃ дв҃ѣ. ч҃и.

Гь҃ въц҃ри сѧ, да гнѣваѫтсѧ | люді҄е. сѣдаи на херѹвімѣ, | да подвижитсѧ землѧ̀. гь҃ въ сі҆ѡ́нѣ велѐи. и висо̀кь е҆̃сть | на҃ въсѣми людмѝ. да и҆̂спо|вѣдатсе и҆̃мени твое́моу велѝ|комоу, ꙗ҆̂ко стра́шно и ст҃ѡ є҆̂.

И҆̂ ч҃ь цр҃ѣ, сѫ҃ любить. ты̏ оу҆гѡ́|това пра́вины. сѫ҃ и҆̂ пра́вдѫ | въ і҆а́кѡ́вѣ, ты̏ сътво́ри. въ|зносѝте га҃ бг҃а на́шего, и кла́нѣ|нте сѧ подно́жїю но́гоу е҆̀го̀, ꙗ҆ко ст҃ь е҆̃сть. (л. 89).

Хартия тънка, мека съ широки, дебели рѣзки и съ знакъ: нѣщо като плоска съ прѣвръзка (край XIV вѣкъ, вж. Лихачевъ II, 401: фляга пилигрима, засвид. отъ 1386 г.); има още знакъ: продълговата круша съ опашка (Лихач. № 815, пакъ отъ 1386 г.).

Доставенъ отъ Просвѣтното Министерство. Книгата била по̀ прѣди въ редакцията па Министерския Сборникъ. — Вж. табл. II.

М. Попруженко (Изъ-за границы, 19) схваналъ прибавката за първиченъ текстъ.

4 (532).

Псалтиръ съ послѣдование, българска редакция, вѣкъ XV, 301 харт. лл. малка **4**⁰ (20×14), текстъ 15×8·5, по 23 реда четливъ уставъ. Безъ начало и край и съ изгубени листи изъ срѣдата. Цѣлиятъ ръкописъ е твърдѣ повреденъ и листитѣ му раскъсани и разнебитени. Не личи никаква пагинация, па и означение на колитѣ нѣма навредъ.

Споредъ сегашния съставъ на колитѣ излиза, че липсуватъ първитѣ четири коли изцѣло, а отъ пета кола само първиятъ листъ. Освѣнъ това липсуватъ още: между л. 104 и 105 — 1 л., между л. 112 и 113 — 1 л., между л. 127 и 128 — 4 листа, слѣдъ 128 липсува пакъ единъ старъ листъ, намѣсто който са вставени два нови, слѣдъ л. 132 липсуватъ пакъ листи, ала неизвѣстно колко, защото захваща други почеркъ; слѣдъ л. 136 липсуватъ 3 л., слѣдъ 137 л. липсува 1 л., слѣдъ 138 — 2 л., слѣдъ 139 — 1 л., слѣдъ 149 — 3 л., слѣдъ 157 — неизвѣстно, колко.

Писанъ първоначално отъ двама души, или по̀ добрѣ, съставенъ отъ два отдѣлни ръкописа, и отпослѣ пакъ допълванъ и отъ други.

Първитѣ 24 псалми липсуватъ; на запазения сега първи листъ е краятъ на 24. псаломъ и началото на 25. Псалтирътъ заедно съ разнитѣ пѣсни и молитви къмъ него свършатъ, или по̀ добрѣ, прѣкъсватъ на 132 л. (по новата пагинация), слѣдъ което захващатъ **тропари въскрсни и҆̃ бг҃ородичнии и и҆̂пакои ѡ҆̂смимь глаⷭ҇овомь**, заедно съ други молитви — до 149 л., на който захваща:

чи́нъ бываемыи на ѡсще́нїе свѧщено́сцѧ и динота́ти ѥже ѥ но́сащоимꙋ ма́лы фе́лонець (недовършено), а слѣдъ това идатъ поменици — до 151 л., на който слѣдва **дрꙋга полꙋнощница пѣва́ема въ сѫботѫ и нача́ло ȣ҆́тръници** — до л. 153, на който слѣдватъ — **бг҃оро́дични ѻсмыимь гла́сомъ на оутръни на б҃ъ г҃ъ проти́вѫ тропаремь ст҃ыхь** — до л. 155, на който слѣдватъ **троични ѻсмимь гла́сомъ**, а на л. 158 захваща **сина́ѯарь въсе́го лѣта прѣимлѣа тропа́ра и҆ конда́ка ,бі,мь мцѡ по тѵпикꙋ Іерⷭ҇лимскомꙋ ѿ септемврїа до аѵгꙋста. имѣа исписань нарочитыи стыи. и великыимь праздникѡ госпоⷣскыи:** — до л. 240, на който пъкъ слѣдва: **Нача́ло ст҃аго и великаго̀ поста̀** и продължава службата за прѣзъ свѣтлата недѣля дори до петдесетница и до всѣхъ святихъ — до л. 262, на който слѣдватъ **ѹставы иже въ Іерⷭ҇лимѣ ст҃ыи ѻбитѣлѣ: ѹ҆ставь ма́лѣи вечерни, вдѣнїе ѹ҆ста́вь** — до л. 267, на който слѣдва: **ч҃тныи параклись прѣст҃ѣи владичици нашеи бц҃и** — до л. 278, дѣто слѣдватъ **прине́ла гдⷭ҇ьскыи праздникѡ на ѳ пⷭ҇ѣ**, но се прѣкѫсватъ, понеже слѣдъ тоя листъ липсува цѣла кола. Отъ л. 279 до 284 са разни молитви, а на л. 282: **нача́ло малыа павечерницѫ и нача́ло вече́рни** — до л. 289, дѣто са: **прокыме́ни дневнїи** и други пѣсни и молитви дори до края, но съ прѣкѫсвания, понеже листитѣ са разнебитени и изгубени.

Първитѣ 128 листа, както и лл. 132, 133, 150—155, са отъ по̀ стара рѫка, а листове 135—149, и отъ 156 до края са като че по̀ нови, но пакъ сѫщи правописъ — по VI правописна школа. Листове пъкъ 129 и 130, 133 и 134 са вметнати отпослѣ, за да се допълни изгубено; правописътъ на тия четири листа е сръбски.

Хартийниятъ знакъ на първата рѫка е ножици, ала на листитѣ отъ втората рѫка не личи добрѣ, защото са подрѣзвани и подлѣпяни.

Езикъ доста старински; правописъ (по VI школа) — доста правиленъ. Прави впечатление да е прѣписванъ въ Влашко.

Тоя срѣднобългарски паметникъ е важенъ не само зарадъ езика и правописа, но и зарадъ ударението си, което ми се вижда много правилно поставено, макаръ да се различава и отъ старото и отъ новото наше ударение.

Доставилъ отъ Габрово Н. Миховъ — отъ библиотеката на свещ. В. Миховъ.

5 (221).

Псалтиръ, българска редакция, вѣкъ XV или XVI (у Вуловича погрѣшно XVII). Листа 142, 8° (20×13), т. 15·5×8; писмо уставно срѣдна величина (3 мм.), редове на стр. 19, мастило черно съ червени инициали, заглавия и точки.

Книгата е подшита, безъ кори и много повредена; листитѣ отдолу изгнили отъ влага съвсѣмъ. Безъ начало и край: почва съ края отъ 34 псаломъ, а свършва съ началото отъ 150-ия. Хартия дебела, мека съ хартиенъ знакъ: двѣ кръстосани стрѣли и подъ тѣхъ звѣзда.

Правописъ по VI правописна школа съ ударение нѐ тъй правилно. Както и прѣдниятъ рѫкописъ, изглежда ужъ като влашки прѣписъ, но се забѣлѣзва стремежъ да се възстанови старото мѣсто на **ѫ** и **ѧ**: постоянно 3 мн. аор. **шѧ** и редовно **ѧ** въ вин. мн. ч. у сѫщ.

Текстъ: **Ꙗко съкроу́ши врата̑ мѣ́|днаа. и̑ вє́рѣѧ желѣ́|зныѧ сло́ми. приѧ̆ть | а҃ ѿ пѫ́ти беза́кѡнїа и҃́|.**

Беза́кѡнїи бѡ̑ радѣ̑ свои́хь | смѣ́ришѧ̑. въсѣ́кого | браши́ѧ̑ възгнѫ́шѧ сѧ | дш҃а и҃́. и̑ прибли́жишѧ̑ | до вра́ть съмрътны̑. и̑ | възва́шѧ къ гоу̑ ѥ̑гда̑ въ | стѫ́жнишѧ, и̑ ѿ бѣдь | и҃ спс҃ѐ и҃́. посла̑ сло́во | своѐ и̑ и̑сцѣ́ли и҃́. и̑ изба́|ви и҃ ѿ па́гоубы и҃́. да | и̑сповѣ́датсѧ гв҃и млт҃и | ѥ̑гѡ̀. и̑ чюдеса̑ ѥ̑гѡ̀ сн҃ѡмь | чл҃ѣ́скѡ҃. г̑ пожрѫ́ть | ѥ̑мо̑у жрътвѫ хва́лѣ.

И̑ да повѣ́дать дѣ́ла ѥ̑гѡ̀ | въ ра́дости. нисхѡ́дѧ|щеи въ́ море въ кора́блѣ̑.

Твѡ́рѧщеи дѣланїа въ вѡ|да̑́ мнѡга́хь. ти҃ ви́дѣшѧ дѣ́ла гн҃ѣ. и̑ чюдеса̑ | ѥ̑гѡ̀ въ глѫби́нѣ. ре́че. | и̑ ста̑ доу̑ боурєнъ и̑ въз|не́сѡшѧ̑ влъ̑ны ѥ̑гѡ̀. въ|схѡ́дѧть до нб҃ъ, и̑ ни|схѡ́дѧть до бе́зднъ. (л. 19).

6 (99).

Псалтиръ съ посл. отъ 1479 г., редакция сръбска. Листа 249 **4**° (20·5×14·5), текстъ 16×9; писмо полууставно съ малко приближение къмъ бързопись: ᲃ (**б**), ᲀ (**в**), ᲃ (**ю**) и особено Г (г), **ь** височъкъ съ извита или остроѫглеста опашчица влѣво, букви 2 мм., редове на стр. 25. Инициали, заглавия и точки червени. Главнитѣ букви често пѫти снабдени съ триѫгълни прибавки. Само **ѹ**, рѣдко **ы**.

Правописъ неправиленъ, безъ редовно ударение. **ъ** и **ь** се пишатъ безъ правило, т. е. употрѣбява се високъ **ь**, който нѣкой пѫть се извива въ лѣво, нѣкой пѫть не.

Похабенъ: отначало липсуватъ доста листи. Почва съ края на псаломъ 39. Листъ 3 половина. Липсуватъ листи и отъ срѣдата. Псалмитѣ свършватъ на л. 80б. На сѫщия л. почватъ: **тропари́ пѣваѥ̑мїи вь нл҃ю по нопорочна̄а.** На л. 82б: **послѣдованиѥ сьбрани́ѧ вьселѣтна̑.**

начꙋнше ѿ мцⷭ҇а сеⷮпеврїа. до мцⷭ҇а аѵгꙋста. прѣпмсю три и кѡ. празникѡ҃, и нарочитиⷯ сⷮъⷯ.

Между лл. 94 и 95 са отвжснати четири листа. На л. 112ᵃ, на 14 февруарий, намираме **прⷪ҇ннагѡ ѡⷮца нашегѡ аѵѯентїа. и стⷢ҇агѡ кѵрїла. философа і ꙋчителѣ словѣнскагѡ и дрꙋⷢ҇ кирилꙋ тро҇ гла҇. .д҃.**, а именно: **ѿ пелень прилежно прѣмⷣꙋдро сестрꙋ себе сътвори. прѣсвѣтло видѣвъ ю. ꙗко дѣвꙋѡ҃ чтꙋ. и сїю прие҇ ꙗко златими мониⷭ҇ти ꙋкраси҇ вси своꙗ дшꙋ и ꙋмъ. и ѻбрѣтесе ꙗко дрꙋги кѵрилъ на земли. разꙋмѡ҃ и имененмъ прѣмꙋдрѣ·: —**

На сжщия л. отопаки: **дроꙋ҇ кѡ҃ стмꙋ кѵрилꙋ гл҃ ѕ҃ твръⷬ҇ і в·: — Твръди҇ ꙋмѡ҃ и бгодъхновенїемъ. ꙋчение ѻзарае миръ. прѣсвѣтлими лꙋчами ѻсвѣщꙋ миръ. ꙗко млънїа кѵриле стѣ. распае бжїе слово на севере и западе и юзѣ просвѣщае въсѣ҇. нъ ꙗко и ми дръзновенїе къ хⷭ҇ꙋ непрѣстанно мли ѻ всѣ҇ нⷯ҇·: —**

На л. 131ᵃ подъ текста: **Кѡнць прїеть мⷭ҇ословїе. слава. бꙋ ѡ҃ въса. чьскы радѝ·: +—**, а на сжщия л. отопако: **начело стⷢ҇о і҇ великаго поста́**, — тропари.

На л. 147ᵇ подъ текста съ червено мастило нѣщо като послѣсловие съ дата: **бꙋ҃ же нашемꙋ и бжⷭ҇ꙋ видимимъже и въсѣ҇ невидимиⷨ҇, гⷭ҇ꙋ іс҃ хⷭ҇ꙋ. събезначалниⷨ҇ егѡ҃ ѡⷮцеⷨ҇ и животворѣщиⷨ҇ дⷯ҇мъ. Слава въ вѣки амиⷩ҇·: —** **,ѕцпз҃·: —** значи прѣзъ 1479 год.

Туку подъ това четемъ слѣдната бѣлѣжка на италиански съ сжщо мастило, както и цѣлата книга, и вѣроятно отъ сжща ржка: Mi Simon di Sittniza, o, schritto quisto libro ĩ gloria di dio con la mia mã propria e fii chonfitto ai 1479 adj 29 di marzo, a sᵗᵃ maria chastamia(?) â chorffo·:—

На л. 148ᵃ: **мⷧ҇. стⷢ҇о павлⷶ҇ ѿ змїѥ. аще когѡ. ꙋсекнетъ. пѡ҃блюеть сицѣ творити: Да принесетсе блюдо ново. и сътворитсе въ блюде крⷭ҇тъ. съвсѣ҇ послѣдованїѥ҇ крⷭ҇та, и да напишетсе тро҇ сь҇ ѻколо крⷭ҇та ѻколо. въздви҇ мѡѵси на стлъпе исцѣленнїа. въсъ до конца. и да ѻмїетсе стⷭ҇инною водою. новомѣ҇чною аще ѡбрещетсе аще ли ни. а ти възми чистꙋ вѡдꙋ и ѡ҃мїи блюдо въсѐ. и да испїе҇ ꙋгризени змїею аще близꙋ ѥ҇. аще ли ни да испиѥ҇ иереи лековaнїю.** Слѣдва тропаръ и извѣстната вече молитва, слѣдъ която слѣдва тая — **мⷧ҇тва·:·— Въ име ѡⷮца и сн҃а и стⷢ҇о дх҃а. иногда гоните҇, нн҃ѣ же чⷮнїи съсꙋдь. изидо҇ ѿ обиталищⷶ҇ моюгѡ҃ въ сикѥлїю. и съграмажⷣ҇ьшꙋми сꙋхи розгїи и абїе ехидна изъшⷣ҇ьши ѿ топлоти. ꙋсекнꙋ ме въ дѣснꙋю҇ рꙋкꙋ, и ѡбеси се̇. азже** (л. 148ᵇ) **имеѥ въ себе силꙋ стⷢ҇о дх҃а. и сїю ѿтрⷭ҇е въ рождение** пламение. и съжжена бы҃ въса до конца. и҆ ни е҆диⷩ҇ пакѡсть прїе҆ ѿ всевиновенїа ѥѐ. въ сънъ прѣложи҃ се и҆ приш҃ архгглъ велики михаи҆лъ. възгласи мѐ гл҃е. Савле павле въстани. и҆ въсприми сїю книгꙋ. и҆ ѡ҆бре-щенїи҆ слово написанно сицѣ гл҃юще заклинаю̑ ва҃ х҃е. и половинꙋ рѡ҆дѡвъ, звѣри҆ пльзающе по земли҆. въ ба҃ сътворшаго̑ нбо и землю̑ и҆ морѐ и҆въ непоколѣбимы е҆гѡ҆ прѣсто҃ змїа пакостнаго̑ заклинаю те въ рекꙋ ѡ҆г-ньнꙋю̑. ю҆ҙ исходїть ѿ подножїа ногꙋ гн҃ю. и҆ бꙋ҃ и҆ сп҃сꙋ нашемꙋ і҆ꙋ҃ хꙋ҃. и҆ вътор҃ беспльтнїи а҆ггелы. и҆ касїниска змїа родѡ҃. змїа тетрахалина. змїа додекахалина. змїа лагодрома. змїа двоѥ на десете гла҃наго. змїю ѡ҆гнювы҃наго̑. змїа врановы҃наго. змїа дꙋбовъсхо҃наго. змїю̑ стрѣлнꙋю̑. змїа пепе҃ннꙋю̑. змїю е҆хїдно. и҆҃ има҃ въ дѣсной странне ю҆дъ. что̑ любо аще вꙋестъ. немощно ѥ҃ е҆мꙋ жити̑. Еще҃ бд. рѡ҃ скалакъ. и҆де҃ постигне҃ вѣрнаго и ст҃гѡ а҆п҃ла м҃лтва (л. 149ª) и҆ запрѣщенїе. въ кои҆ абїе ча҃ ꙋхапившїи ꙋмре҃. чл҃къ же ꙋꙗзвлени҃ ѿ нѥѐ живъ бꙋде҃. въ славꙋ ѡ҆ц҃а и҆ сн҃а и҆ ст҃гѡ дх҃а. и҆ нн҃а и҆ прнⷭ҇о и҆ въ вѣки̑ вѣкѡ҃ ами҃.

На послѣдния л. 149ª м҃лтва ѿ кръви текꙋщїи носѡ҃ и҆ли ꙋсти и друга за сѫщото.

На сѫщия листъ отопаки, слѣдъ м҃лтва причести҃ хотещи҃мꙋ слѣдва: Пѡ҃кааать вѣ҃ти. ю҆ко҃ѥ навикнꙋти пи҃санїа добрѣ. и҆ моꙋдрьствовати право-славнно ѡ҆ бз҃е и҆ твари҆. многа врѣменна требꙋѥ҃ ꙋченїе. и҆ ꙋпражнѥ̀нїе. также҃ і ѿ писменъ и҆скꙋсь прїѥ҆ти̑. Сего радї мы҃ троꙋдолюбнно и҆зьбравше. ѿ обои҃ потрѣбнеи҆шаа҃. малемъ да покаже҃ ѡ҆ всѣ҃. да и҆҃ добрѣ прош҃ малꙋю̑ сїю . . . . Тукъ се прѣкѫсва тази статия, защото липсуватъ послѣднитѣ листа.

Други приписки. На л. 13ᵇ надлъжъ по полата има писано грѫцки, отъ което личи дата 1703 ιꙋνιꙋ 10 ἦς τὸν ἠκονομου πα҃ κυ҃ ἰακώβꙋ.

На л. 82ª подъ текста бързописно: ✝ сїа҆ книга ѱалти҃ бы҃ оꙋварѡ҃ прилепски оꙋ попа̀ петка кои че дрьзать оꙋкрастї да ѥ҃ прокле҃ ѿ самѡ҃ іꙋ҃ ха҃ і ѿ прѣчт҃ꙋю его мате҃ і҆ѡ҃ тн҃і ѡ҆ц҃ъ бг҃оноси҃ и҆ ѿ въсе҃ ст҃и да боꙋде҃ прокл҃ѣ и҆ а҆н҃аѳема вь вѣки аминъ ·:

Хартия мека, гладка съ знакъ: везни въ крѫгъ. Подвързия дъски съ кожа.

7 (494).

Псалтиръ послѣдовенъ, който съдържа: псалтиръ, мѣсецословъ, часть отъ четвероевангеле и разни молитви; редакция сръбска, вѣкъ XVI. Листи 3+371, форматъ **16**⁰ (15·5×10·5), текстъ

11×6·5, дребно, хубаво, полууставно писмо; букви 1 мм., редове 32, съ червени инициалки и заглавия, а тукъ-тамъ и златно-сини украшения.

Изводъ ресавски съ ударения.

Съдържа: на лл. 1—12 — молитви, които трѣбва да се четатъ слѣдъ сѣка катизма. Началото имъ липсува.

На лл. $13^а$—91 псалтиръ. Л. 13 повреденъ: нѣкой отрѣзалъ заставката.

На лл. $92^а$—139 мѣсецословъ съ надписъ **Послѣдова́нїє съкра́нїа късѐлѣ́тнаго.**

На лл. $140^а$—151 **Нача́ло ст҃го и҆ велйкаго по́ста.** — тропари и кондаци.

На лл. $152^а$—199 осмогласникъ, само осми гласъ.

На лл. $199^б$—203 свѣтилни въскръсни и стихири.

На лл. $204^а$—$206^а$ тропари троични.

На лл. $206^б$—367 четвероевангеле съ обичния редъ: прѣдисловие на Теофилакта български, текстъ и на края синаксаръ.

На л. $368^а$ до края: **Мл҃тки прѣзь късѹ не҃лю. въ сѹбо́тоѹ кс҃, мл҃тка. творе́нїє кѷри́ловѡ**, и на лл. 369 и 370 втора молитва отъ сѫщия въ недѣлю **по заѹ́трьни, кѷри́лѡ**: останалитѣ листи до края липсуватъ.

Въ мѣсецослова намираме тропари и кондаци за слѣднитѣ български и сръбски светци: 14. октомври св. Петка, 19. окт. св. I. Рилски, 21. окт. св. Иларионъ Мегленски, 11. ноем. св. царь Стефанъ **и҆́же въ де́ч҃ѧ**, 14. януар. св. Сава, първи архиеп. сръбски, 20. януар. св. Гаврилъ Лѣсновски, 13. февр. св. Симеонъ сръбски новъ мироточецъ, 14. февр. св. Кирилъ философъ и учитель словѣнски, 10. авг. **Ст҃го м҃ника и҆ ар҆хїдїа́кона лавре́н҆тїа**, но кой именно, да ли ученикътъ на св. Климента? 16. августъ св. Іоакимъ Сарандапорски „**и҆́же въ горѣ̀ ѡ҆согѡ́вскѹѣй пости́вшасѧ**“.

Приписка. Отначало има три чисти листа. На първия отъ тѣхъ четемъ: Надлежитъ Христу Каровичу. Сіе ѱалтиръ на Христо Каровичъ купи́ го ѿ ..... яна за 15 гр҃о. Ами́нъ.

Хартия тънка, жилава; хартийниятъ знакъ не личи, защото е наполовина изрѣзанъ; вижда се нѣщо като човѣче въ крѫгъ.

Подвързия дъски съ кожа, но втората едвамъ се държи.

Отъ библиотеката на покойния П. Р. Славейковъ.

8 (265).

Псалтиръ отъ XVI вѣкъ, сръбска редакция. Листа 131 фол. (29·3×19·1); т. 22×12·5, писмо въздро уставно ала неупражнено; букви 4 мм., редове на стр. 21. Отъ л. 102 като че друга ржка и по 22 реда. Инициали, заглавия и точки червени. Покрай обикновенитѣ нови заглавки срѣщатъ се имитации на стари плетеници.

Изводъ ресавски, но ъ и ь нѐ винаги по VI школа; ъ най често въ прѣдлози: **къ, съ, къ.**

Почва съ заставка. Два листа отъ първата тетрада липсуватъ. Първитѣ два листа и шестиятъ — развързани. Отдѣлени листи има и въ срѣдата. Отначало твърдѣ оваляпъ. Слѣдъ 23. листъ други почеркъ. Заставки. На нѣкои листи по политѣ и подъ текста обяснения съ твърдѣ дребно полууставно писмо — вѣроятно отъ друга по̀ упражнена ржка.. Отъ л. 92—102 се употрѣбятъ доста често юсове: **камень є̑го̀же невърѧ́дѫ сьтко́ришѫ ѕиж҃ѫщїен, сь҇ бы҇ въ гла́вѫ а҃глоу**, л. 99ª.

Хартия дебела, жилава съ знакъ: котва въ крѫгъ.

Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. На единъ чистъ листъ отначало четемъ: „писа азъ тома хаџи димитровъ да̑ знае коги до̑е ма̑торъ кочово синъ димитаръ та̑еде ꙋ хра҃ стаго ни(к)ωлае мирили̑ки чꙋдотворца та повеза сиꙗ ѱалтиръ и паки азь пишемь димит́рие“.

На крайния (кориченъ) листъ, който се намѣри въ папка № 369, писано съ сжща ржка: † сиїа ѱа́лти́ръ да̑ знае че беше̑а по́ро́шилъ а̑зъ го̑ по́везаххъ.

На сжщия листъ и страница е записано, кой по колко далъ за църква св. Никола; давали по ҂а҃ (1000) и по ф҃ (500), но пари ли, аспри ли, не личи. На другата страница отъ сжщия листъ е пъкъ записано, кой по колко тъмианъ далъ за сжщата църква **кь л҃є ҂з҃с҃к҃ѳ** (7229=1721).

9 (196).

Псалтиръ (откѫслекъ) отъ XVI в. Редакция сръбска съ много българизми (ѫ=ь). Листи 54, форм. **16**⁰ (14·5×10·5), текстъ 11×6, писмо полууставно, не твърдѣ красиво и малко косо вдесно. Любопитна е формата на д (ᕀ); букви 3 мм., редове на стр. 15.

Почва отъ края на 95 псаломъ. Липсуватъ отначало 29 тетради и 6 л. отъ 30-та. Свършва съ 118 псаломъ.

Правописъ неправиленъ, безъ ударения — освѣнъ ̈. Почти само ь, но идва и ъ въ прѣдлози и въ окончания. ь замѣстя често ѫ и ѧ (у глаголи): **алъ̈чьщє и жеждь̈щє̈ дша ихь вь ни̃ изнеможе** (л. $26^{а}$). Безъ-друго непосрѣдственъ прѣписъ отъ бълг. изводъ: **ткоєго црс** $36^{а}$, **коющимьсє** $37^{б}$, **к'сє землє** $39^{а}$ и пр. **є** намѣсто **ѧ**; з. На л. $34^{б}$ надлъжъ по полата писано (отъ сѫщо врѣме, но като че друга рѫка): **мило ми̃ є писати за чась.**

Хартия гладка, испечена, безъ брѣзди и съ тънки рѣзки; знакъ: везни въ гербовъ щитъ и отгорѣ звѣзда, Лихачевъ III, № 3412 отъ 1512 г. (у Вуловича погрѣшно е туренъ тоя знакъ въ XVII—XVIII вѣкъ).

Подвързия никаква.

Отъ сбирката на Тодораки Димитриевъ, Враца.

10 (249, 324, 348, 358, 360).

Псалтиръ съ послѣдование, отъ XVI в. 102 л. фол. (29×20). т. 21×12, писмо хубаво уставно, срѣдна голѣмина (3 мм. букви), редове на стр. 28. Слѣдъ прѣднитѣ откѫснати три листа, които прибрахъ отъ папки №№ 324 и 348, пагинацията почва съ брой 100, защото прѣди тия листи имаше въ сѫщия № 249 части отъ други рѫкописи; 9-тѣхъ пъкъ листи въ края прибрахъ отъ ркп. № 358 (5 лл.) и № 360 (4 лл.).

Рѫкописътъ е безъ начало и безъ край, както и съ липси въ срѣдата. Отъ псалтира (заедно съ израилскитѣ пѣсни) останало твърдѣ малко: само 17 листа и единъ затуренъ въ срѣдата (179); сега рѫкописътъ съдържа само обикновенитѣ прибавки, а именно: **тропа́ри въ соуботѹ по непоро́чнихь** (л. $106^{б}$, $107^{б}$ — споредъ пагинацията, смѣтана заедно съ чуждитѣ части на тоя № 249), **тропари въскр҇сны и бгоро́дичны и ѵпако́и** (л. $108^{а}$—$110^{б}$), **Послѣдова́нїо събра́нїа въселѣтнаго** (л. 111—150), но прѣкѫсва съ 25 марта, понеже липсува листъ, на който се е свършвалъ синаксарътъ и захващало **начело ст҇го и великаго поста**; послѣ слѣдватъ: тропари и кондаци богородични, алилуйари, богородични, свѣтилни, часословъ и молитви.

Редакция сръбска, изводъ ресавски съ правилно ударение; ъ само въ прѣдлози и твърдѣ рѣдко другадѣ.

Отъ подвързията останало само задната дъска и тя оголена.

Хартия дебела, корава съ знакъ: котва въ крѫгъ и звѣзда отгорѣ.

Слѣдъ свършека на псалтира прѣписвачътъ пише на л. $106^{а}$:

† мнѡ̑ грѣшнїи и҆ хꙋдыи и҆ мъ́нїии въ дїа́цѣ̑,
зцо́ꙁоѳѣпъ воїмс, квѡьрь: ·
с̃ꙋь с̃ꙋь с̃ꙋь.
х̂кїѡ̃ѳ: ·

т. е. граматикъ ваїѵѡ письцъ ѿ̃хь ѿ̃хь ꙋпїса.

На сѫщия листъ другъ бѣлѣжи: „повеза́се сїа́ кни́гѫ ѿ мана́стрь ст҃а и҆ жи́ко̑нал тро́ица прї егꙋмена дама́(с)кина въ ле́ть ѿ зда́нїа мїра ҂арпк повезх̃ а̑зь грѣшни̑ и҆мьниш̑ къ ѵлокеꙋ̑ и҆ме ми ѡинноѳѕꙋ (Севладъ) мц̑, а̑прїлїа зцѳѣенꙋ (граматникъ) пове^{з} на ·д̃· пьти.

Датата трѣбва да е не́ ҂арпв, а ҂ꙁрпк, т. е. 7182 = 1674. год.

На л. $110^{б}$ другъ бѣлѣжи: †ⷨ повезасе сиꙗ̑ кинга глѐми ѱа̑лн ѿ ст҃а и҆ жиконаѵелна троица покезх̃ ю а̃зъ монх̃ Онꙋфрик и плати кожꙋха̑ лаза̑ да слꙋж̑ за негокꙋ дш҃ꙋ и҆ бащинꙋ дш҃ꙋ цветко и манѵинꙋ дш҃ꙋ кр̑тїꙗнꙋ бг҃ да про̑ти кеѵнаа памѣ̑ въ лѣто ҂ꙁ тисꙋщно с̃ и҆ ꙁ: +— (7207 = 1699 г.).

11 (577).

Два харт. листа 8° (19×14·5) отъ **Псалтиръ,** сръбска ред. XVI. в., по 20 реда на стр. срѣденъ полууставъ не твърдѣ хубавъ, но съ хубави червени заглавки и точки червени. Тия два листа съдържатъ 55 псаломъ почти цѣль (безъ два реда), 56 цѣлъ и 57 на половина. Редакция сръбска, но се употрѣбятъ и двата ера безъ правило, както въ българскитѣ рѫкописи отъ III или V правописна школа; употрѣбя се и ѕ редовно: враѕи, ѿ ѕѕ̃ѣ, но́ѕѣ мои̇. Рѫкописътъ изглежда да е прѣписъ отъ български оригиналъ: и҆скопа́ше прⷣѣ лицемъ мои́мъ ꙗмꙋ. и҆ въпа́доше се въ не̏. гото́во срⷣце мое̏ бж̃е гото́во срⷣце мое въспо́ю и҆ пою сла́вѣ мое́и. въста́ни̏ сла́во моꙗ̏ въста́ни̏ ѱа́лтирю и҆ гоу́сли. въстанѫ ра́но и҆споке́мсе те́бѣ въ лю́дⷯ г҃и. по́ю те́бѣ въ ѥ҆зи́цѣхь ꙗ҆̃ко́ възвелнчи́се до́ небе̃съ мл̑тъ твоꙗ̏. и до ѡ҆̃бла́къ и҆сти́нꙋ твоꙗ̏.

Хартия тънка, жилава съ знакъ: Котва въ крѫгъ.

Тия два листа са отъ папка № 369, дѣто имаше и други фрагменти.

12 (204).

Псалтиръ съ послѣдование, отъ 1635 г., редакция сръбска, 382 листа 8° (20×14), текстъ 14·7×9, писмо срѣдно уставно, възшироко, букви 3 мм., редове 22. Кѫдѣ края писмото става по̀ дребно, а послѣднитѣ 5 лл. са още по̀ дребни (по 23 реда) и като че отъ друга рѫка.

Правописъ ресавски съ ударения и съ хубави заглавки. Употрѣблява редовно ѕ. Може да е прѣписанъ въ бълг. краища.

Развързанъ. Безъ начало и край. Листи размѣстени. Тетради 48 (мⷢи) и 5 отъ 49-та. Хартия тънка, жилава съ знакъ: котви въ кръгъ и трифиль отгорѣ. Подвързия дъски съ кожа.

Доставенъ отъ Брациговската градска община.

Приписки. На л. 136ª подъ текста (слѣдъ последния псаломъ) прѣписвачътъ пише съ дребенъ уставъ: **Въ лѣ҇ ҂зрмг.** (=1635) **рѹ́кою** (не ще да е **рькою**, както го е прочелъ Вуловичъ, 2) **мнѡгѡгрѣшнагѡ граматика прїнѧ:—.**

На л. 276 отдолу и на двѣтѣ поли съ отпослешно и доста грозно писмо: писа азъ ми҃хо граматиккъ ѡ҃ста ѱалтиръ поп . . . ѡстави҃ си҃на влъка и маи҃ка . . . зана миха да поменава гъ. и҃ си҃нмѹ ги҃ ѿкѹпи҃ ѿ скъвена (?) че ги҃ занесѹха татаре та даде си҃нмѹ влъко ҂з гроша.

13 (203).

Псалтиръ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска, допълнена съ руска. Листи 268, **16**° (14·5×10), текстъ 9·2×5·5, писмо въздребно, доста хубавъ полууставъ, букви 1·5 мм., редове на стр. 22. Отъ л. 122 до 149 допълненъ съ бързописъ руски. Първата му по̀ стара часть има въ началото заставка и хубави златни инициали изъ срѣдата и въздри червени точки. По политѣ бѣлѣжки, обяснения къмъ текста, писани съ дребно полууставно писмо. Отъ л. 250 до края пише пакъ първата рѫка: **Слоѹ́жба а҆калоѳі́стоѹ прѣ́стыє влⷣчцѧ на́шеє бцⷣє и҆ прⷭ҇нодѣ́вн ма́рїи.** Правописъ ужъ ресавски, но ъ и ь се мѣшатъ доста неправилно; ударението му не е винаги намѣсто.

Подвързия мукава, обвита съ кожа.

Хартия тънка, гладка, на която не личи добрѣ харт. знакъ, но прилича да е котва въ кръгъ и отгорѣ звѣзда, слѣдов. е отъ XVI в., а не отъ XVII—XVIII, както е у Вуловича. Но рѫкописътъ изглежда наистина по̀ новъ, защото не е употрѣбяванъ много. Руското допълнение произхожда отъ по̀ ново врѣме (XVIII в.). На единъ отъ прѣднитѣ бѣли листи, припити въ ново врѣме при подвързията, има слѣдното упѫтване за кога кои псалми да се четатъ:

ѱало́ме що са̀ пеѧ́тъ ȣ вре́ме скрѣ́бно † когѝ са ди́гнатъ зломи́сленици на те́бе чети́ ѱало́мъ **г҃ о҃ї л҃ лꙗ҃** коги́ чȣ́ешъ зачȣ́ма речи́ ѱало́мъ **ѵ҃** коги́ па́днешъ ȣ гре́хъ речи́ ѱало́мъ **и҃ ме҃ мѕ҃ о҃ ок҃** коги́ напа́дне стра́хъ на те́бе речи́ ѱало́мъ **ѕ҃ ҂ѕ оѕ҃** коги́ и́машъ доса́ждане ѿ диа́вола речи́ ѱало́мъ **лꙁ҃** коги́ па́днешъ ȣ затво́рка или ȣ ропство̀ речи́ ѱало́мъ **҂ѳ҃** коги́ гърми́ или све́тка или гра̀тъ речи ѱало́мъ **пд҃** коги́ и́дешъ на бра́нъ речи́ ѱало́мъ **кꙁ҃** коги начнѐшъ на хлѐпъ нѐвъ или на ви́но илѝ на ѡвѝшка каква̀ била̀ речи ѱало́мъ **лг҃**.

Ржкописътъ е отъ сбирката на Тодораки Димитриевъ, Враца, чийто печатъ личи на първата страница.

14 (208).

Псалтиръ съ послѣдование, сръбска редакция, вѣкъ XVI—XVII. Листа 472, **16**° (15·3×11), текстъ 11×6, писмо — дребенъ, твърдѣ четливъ полууставъ, букви 1·5 мм., редове на стр. 21—23.

Безъ начало и край. Почва отъ трети псаломъ. Липсуватъ доста много листи и отъ срѣдата — около 80. Тетради 68 (**҂ѯи**), послѣдната има само 7 листи. Л. 100^{б} празенъ.

Съдържа слѣдъ псалтира мѣсецословъ (отъ л. 159^{б} нататъкъ), отъ който липсуватъ краятъ на декемврий и мм. януарий — юний между лл. 186 и 187; тропари за прѣзъ велики пости; богородични, стихири, часословъ, блаженни прѣзъ недѣлята, акатистъ на св. Богородица, служба на водосветъ (л. 329^{а}); отъ тукъ до края като че пише втора ржка (малко по̀ едро и по̀ черно писмо): канони, разни молитви, 11 евангелия възкръсни и свѣтилни възкръсни.

Правописъ обикновенъ сръбски (едноеровъ) съ ударения; слѣдъ л. 329 идва и ъ въ прѣдлози.

Хартия тънка, гладка; хартиенъ знакъ: котва въ кржгъ съ трифиль отгорѣ. Подвързия дъски съ кожа.

На л. 457^{б} четемъ: **къ лѣ҃ ҂ꙁрдı** (7114=1606) **кроу҃ слнцоу в҃. а҃ лоу҃ н҃. зла҃ чи́сло ѯı. ѡ҃є а҃ фа҃ х҃ єı.** Тая записка е доста старинска, ала пакъ не бихъ рекълъ, че е отъ сжщо врѣме съ текста, понеже мастилото е друго, па и почеркътъ не е сжщи. Паметникътъ има изгледъ да е отъ XVI в.

На л. 308^{б} подъ текста нѣкой отбѣлѣжилъ: **сїѧ̀ кннгꙗ ги҃ ȣ҃ рȣшки пнргь:**

Доставилъ П. Н. Вардевъ, София.

15 (197).

Псалтиръ отъ 1646 год., сръбска редакция. Листи 116, 8⁰ (21·5×15·5), текстъ 15·5×9, писмо срѣденъ уставъ, хубавъ и четливъ; букви 3 мм., редове на стр. 22. Съ червени инициали, заглавия и точки.

Липсуватъ отъ срѣдата 13—14 листа. Послѣдниятъ листъ залѣпенъ о дъската. Хартия бѣла, гладка, жилава, съ знакъ: три полумѣсеца единъ надъ други, въ три разни голѣмини. Подвързия дъски съ кожа.

Правописъ ресавски съ ударения.

На послѣдния листъ, подъ текста, сжща ржка писала:

А҆зь і҆є҆̀рмона̃ каллиниⷨ҇, сьписа̃ сьи ѱалтырь, на ма̃стырь калꙋгерскы, хра̃ а̃рхістратига михаиль. Въ лѣто, ꙁ҃ и, р҃нд. (7154 1645.) **мца, д҃с, ги, днь. б҃ь да прости писавшиⷨ, и б҃ь да сп҃сеть чьтꙋщиⷯ.**

Отъ сбирката на Тодораки Димитриевъ, Враца.

16 (578).

Единъ харт. листъ отъ **псалтиръ,** фол. (30×21), 24 р. на стр., въздъръ, не съвсѣмъ правиленъ уставъ, сръбска ред. отъ XVI. в., правописъ ресавски съ неправилно ударение; **ъ** само въ прѣдлози. Между думитѣ голѣми, червени точки.

Съдържа края на 74 псаломъ, 75 цѣлъ и началото на 76.

Хартия тънка, корава, но знакъ на тоя листъ нѣма никакъвъ.

Прибрахъ отъ ркп. № 389.

17 (307).

Четвероевангеле (Добрѣйшово) отъ XIII вѣкъ, българска редакция, III правописна школа.

127 пергаментени листа, 8⁰ (20·9×14·7). Дължината и ширината на листитѣ била първомъ по̀ голѣма, но при подвързията, за да ги изравнатъ, ги подрѣзали доста и отъ тритѣ страни, та форматътъ на ркп. отъ 4⁰, както билъ прѣди, се смалилъ на 8⁰. Отъ тия 127 лл., прѣднитѣ 120 л. съдържатъ евангелски текстъ, а на заднитѣ седемъ е синаксаръ, ала нито самиятъ текстъ, нито синаксарътъ е цѣлъ; липсуватъ доста листи както отъ двата края, тъй и отъ срѣдата на ркп. Сждейки по старото означение на колитѣ, излиза, че ржкописътъ състоялъ отъ 30 коли, отъ които липсуватъ сега съвсѣмъ: 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9 и 16 кола, на тъй сжщо липсува и послѣдната (трийсета) кола, на която

се е продължавалъ и, може би, свършалъ синаксарътъ. Отъ запазенитѣ 19 коли цѣли (отъ по 8 листа) са само 9, и то: 14, 15, 18, 20, 21, 24, 25, 27 и 29, докато другитѣ коли имать сѐ по̀ малко отъ 8 л., а именно:

3. кола има само 4 л.
11. „ „ „ 6 л.
12. „ „ „ 4 л.
13. „ „ „ 2 л.
17. „ „ „ 6 л.
19. кола има само 7 л.
22. „ „ „ 7 л.
23. „ „ „ 6 л.
26. „ „ „ 7 л.
28. „ „ „ 6 л.

Испървомъ колитѣ биле означени върху горната пола на листитѣ, но съ подвързията това означение било изрѣзано тъй, че сега личи само на л. 83, като наченъ листъ на кола **к҃д**. Отсетнѣ нѣкой означилъ изново колитѣ върху долната пола, и то твърдѣ късно, както се вижда отъ мастилото и писмото. Още по̀ късно, слѣдъ като билъ вече подвързанъ ръкописътъ въ сегашния си видъ, и то съ разбъркани листи, нѣкой отбѣлѣзалъ страницитѣ съ синь моливъ по долнитѣ поли.

Слѣдъ като наредихъ листоветѣ както трѣба, намѣри се, че липсуватъ отъ начало 18 л.; между 4 и 5 листъ по сегашната (поправена) пагинация липсуватъ 7 коли и 3 листа (59 лл.); между 10 и 11 л. липсуватъ 3 листа; между 14 и 15 л. липсуватъ 2 листа, между 15 и 16 л. липсуватъ 6 л., между 32 и 33 — 10 л., между 53 и 54 — 1 л., между 76 и 77 — 1 л., между 79 и 80 — 2 л., или сичко липсуватъ 102 листа. Отъ липсалитѣ листи 48 се намиратъ въ Бѣлградската народна библиотека подъ № 214, и азъ ги описвамъ подробно въ моето издание на Добрейшово евангеле, Български Старини кн. I.

Пергаментътъ доста грубъ и нееднакъвъ: нѣйдѣ по̀ дебелъ, нѣйдѣ по̀ тънъкъ, нѣйдѣ бѣлъ и гладъкъ, нѣйдѣ на петна и грапавъ, та дори и на самия писачъ додѣвалъ, както се вижда отъ една бѣлѣжка негова на л. 3, отдолу: **єдє проклѧта хартиѧ!** Освѣнъ това срѣщатъ се тукъ-тамъ и дупки още отъ врѣме, когато е работенъ пергаментътъ.

Текстътъ заема мѣсто 17×11 см. въ 23 реда на страница, ала редоветѣ не са сѐ еднакви.

Писмо срѣдно-уставно, нѐ твърдѣ хубаво и малко наведено вдесно. Покрай главната ръка се забѣлѣзватъ и други 4—5 ръцѣ, но тѣ пишатъ само по нѣколко реда.

Мастило малко бѣлизняво; покрай черното мастило употрѣбява се и червено (по̀ тъмно и по̀ свѣтло), синьо и зелено и тукъ-тамъ жълто.

На първитѣ четири листа е часть отъ Матеовото евангеле, именно гл. X ст. 26 до гл. XII ст. 20. На слѣднитѣ 14 л., т. е. отъ л. 5^{а} до л. 18^{а} е Марково евангеле, ала съ прѣкъсвания. На л. 18^{б} слѣдъ свършъка на Марковото евангеле е ликътъ на евангелистъ Лука: срѣдъ пъстро крѫжило отъ прѣплетени линии сѣди на столъ св. Лука съ разгърната книга отпрѣдѣ си, на която пише: **понєжє мноꙁи начашє**. Надъ главата му висятъ двѣ кандила и три грозда, между които се чете: **а сє гроздїє и кандила**. Отъ десната му страна е свѣтилникъ съ три запалени свѣщи, а отгорѣ написано: **а сє свѣщи҃**; отлѣво на св. Лука е нѣщо като аналой, съ отворена книга на него, надъ който се чете: **сє пѣвєцъ**; и на книгата било писано нѣщо, но сега се не чете. Около крѫжилото, начевайки отгорѣ прѣзъ десно и долу по бѣлото поле, било писано нѣщо, по отпослѣ изтъркано, та се чете само това: **ст҃ыи лука єѵ҃листє помоꙁи да зачнѫ на здравоу ст҃ого иωана єѵ҃листа** . . . . На сѫщия листъ отгорѣ едвамъ се забѣлѣжва написано съ червено (керемидено) мастило: **Єдрєнє.**

На л. 19 се начева Лукиното евангеле съ една твърдѣ голѣма заглавка, съставена отъ преплетени линии, между които личатъ двѣ птичи глави и крила като двѣ колонки на буква **П**. Въ празното мѣсто на десната колонка се чете: **а сє двѣ птици.**

На л. 72^{б}, е ликътъ на евенгелистъ Іоана между четири шарени стълпа и три свода. Надъ сводоветѣ се чете: **ст҃ыї Иωанє ієванг҃листє помѧ̑ни и мнѣ грѣшнаго и нєдойнаго раба си.** А отъ двѣтѣ страни на евангелиста: **ст҃ыї Иωанъ сн҃ъ громовъ.** Свети Іоанъ е изобразенъ седналъ на столъ съ разгърнати като за благословия рѫцѣ, а прѣдъ него е изобразенъ пò малъкъ човѣкъ голобрадъ и гологлавъ, съ дълга дреха, какъ колѣничилъ и протѣга рѫцѣ къмъ евангелиста. Прѣзъ лѣвата си рѫка прѣфърлилъ нѣщо като бѣлъ убрусъ. Отдолу подъ двамата се чете **попъ добрѣшо м҃литса ст҃омоу Иωаноу,** а и надъ главата на колѣничилата фигура се чете: **попъ добрѣшо.**

Началниятъ листъ на Іоановото евангеле е украсено съ прѣплетена заставка и съ огромна заглавка Н, която е чудна комбинация отъ шарени линии и разни звѣрски глави, между които се чете: **сє єсть доухъ . . . аспидъ глоухыи и затыїкаѫщии оуши свои.**

Слѣдъ свършъка на Іоановото ев. (л. 120^{б}) най долу се чете като заключителенъ редъ: **прости и помо҃ѵ стыї Иωанє ієѵ҃листє:** — На тая сѫща страница на десното поле е приписано, вѣроятно отсетнѣ: **Єдрєнє попъ Добрѣйшо.**

На слѣдния 121 л., подъ единъ фантастиченъ орнаментъ, съставенъ отъ прѣплетени кржгове и сърцевидни украшения, се начева синаксарътъ. Горѣ надъ орнамента четемъ: **се їестъ раи҆ иже нарицаєтсѧ парадись.** А подъ орнамента, който заема почти половина страница, захваща заглавието на синаксара: **съ бж҃їѭ помощиѭ почннаєтсѧ сѵнаѯаръ. сирѣчъ съборникъ .д.мъ єѵ҃листомь. назнаменуѭ главъї коупно же. оуказь. и. зачала и конца. єѵ҃иѡмь. всего лѣта. сѫ̑мъ и недѣлам. и всѣмъ днє̑мъ. и великомоу постоу. и страстемъ хв҃мъ и гⷭ҇скымъ праздникомъ. и въсѣмъ ст҃ъїмь и прочимъ потрѣбамъ. нескѫдно. начинаєтже сѧ въ великѫѭ нє̑ паскъї и ко̑** (л. 121^{б}) **ичѣваєтсѧ мч҃никомъ ✝ гⷭ҇и ис҃ъ х҃е бж҃е нашъ помоⷡчи насъ. аминъ.**

Други приписки. На л. 116^{б}, дѣто покрай главната се забѣлѣзватъ и други ржцѣ, четемъ слѣднитѣ думи, писани върху долната пола и замазани съ нѣщо, но пакъ четливо: **здє стрѣ ˙о писа ѿ маркова.**

На л. 16^{а} надлъжъ по лѣвата пола долу: **✝ прости мѧ ст҃аіа бц҃е недостоинаго.** На л. 51^{а} на десната пола напрѣки въ петь редчета отъ по двѣ-три букви на редъ: **здє ч|ти | да | чоу | єши.**

На л. 5^{а} отгорѣ записано отъ по̀ късно врѣме: **годи́на ѿ Хр. а҃с҃к҃а** — 1221; ако тая бѣлѣжка е основана върху по̀ стара, сега изгубена записка, излиза, че това евангеле е отъ началото на XIII вѣкъ.

На лл. 77^{б} и 78^{а} отдолу прѣзъ двѣтѣ поли написано на половина съ черковни букви, наполовина съ курсивъ: **Имєлъ счастїє читать сїю книгꙋ єѵ҃лїє напристолноє** Григорій Ивановичъ тулчанской **҂зѵѕ годà.** Тулча. — Значи, на 1898 год. това евангеле било въ Тулча, слѣдъ като било по̀ прѣди въ Одринъ, както се вижда отъ бѣлѣжкитѣ на лл. 18^{б} и 120^{б}.

За происходището. езика и другитѣ особености на това евангеле, както и за Бѣлградската му часть, вижъ моето издание на сжщото Добрѣйшово четвероевангеле, Български старини кн. 1.

Това еванг. видѣлъ, още невнесено въ каталога, Пл. Кулаковскій на 1899 г. и го описва на кратко въ Отчета си о научныхъ занятіяхъ (Варш. ун. изв. 1900), като дава и единъ извадъкъ отъ него (Марк. VII. 21—36).

Вижъ още: Б. Цоневъ, Изъ Софійской національной библиотеки, Сборн. статьей по славяновѣдѣнію — въ честь Ламанскаго II. 904—914; отъ сжщия, Класификация на бълг. книж. пам-ци, 22 (Годишникъ на Соф. Универс. I. 58); а за Бѣлградската часть вж. Воскресенскій, Славянскія рукописи въ заграничныхъ библ., Сбор., отдѣл. р. яз. XXXI, I, 52; Љ. Стојновић, Каталогъ нар. библ. у Беогр. № 35; В. Стасовъ, Славянскій орнаментъ, таблица VII; С. М. Кульбакинъ, Матеріалы и замѣтки по славяновѣдѣнію, Ж. М. Н. Пр. 1905, № 5, стр. 12.

18 (273).

Изборно евангело (откѫслекъ) на пергаментъ, редакция българска, вѣкъ XIII. Листи 31, 8° (22·5×15), текстъ 17×10, писмо правилно, уставно, букви 2·5 мм., редове на стр. 25. Съ червени заглавия и цвѣтни заглавки — както въ прѣдния № 307.

Бѣше въ два кѫса; първиятъ кѫсъ имаше 14 лл., а вториятъ 17, пагинирани съ червенъ моливъ. Но по една друга пагинация съ моливъ, се виждаше, че откѫслекътъ съдържалъ повече листи. Едната и другата пагинация бѣше погрѣшна, и азъ распоредихъ и означихъ листовеѣ както трѣбва.

Употрѣблява само единъ знакъ за двата юса, който прилича повече на **ѧ**, и само **ь** — рѣдко тукъ-тамъ и **ѫ**, **ъ**. Доста редовно іотовано **ѥ**, **ꙗ**. Тукъ-тамъ **ы** е замѣнено съ **и** и **ѫ** съ **оу**, но идва и **ъ** за **ѫ**: **въсприимъть** (л. $22^{б}$), **живь** – **живѫ** намѣсто прич. **живы** (л. $29^{а}$).

Езикъ доста старински. Забѣлѣзватъ се стари поправки — най често въ имперф. форма, дѣто втората гласна е изтъргана: **хождa хa** **и кр|щa хa сѧ** (л. $5^{а}$), **бѣ хѫ** (л. $6^{а}$). Забѣлѣжи: **правь правь гл҃ѧ вамь**; **правь гла тебѣ** (л. $3^{б}$).

Текстъ: **Кь врѣмѧ ѡно. стоꙗ̂ше іѡ̂ань и҆ ѿ ѹченикь єго два. и ѹзрѧ іс҃а ходѧща. и гл҃а се | агнець бж҃ии. и слы҆шаста и҆ ѡба ѹченика и҆ по іс҃ѣ идоста. ѡбращь же сѧ ісь. и видѣвь ꙗ҆ по себѣ идѫща и гл҃а и҆ма чесо ищета. ѡ҆наже рѣсте ѥмоу рав҆ви. ѥже гл҃ет҆сѧ сказаѥ҆мо ѹчителю | где живеши. гл҃ има придета и ви видита. придоста же и видѣста где жи|вѣ ше. и ѹ него прѣбыста дн҃ь ть. бѣже година ꙗко десѧтаꙗ҆. бѣже ан҆дреа брать симона петра. ѥдинь ѿ ѡ҆боꙗ слишавшѹю҆ ѿ іѡ҆ана и по немь шедшѹю:** (л. $2^{б}$).

Рече г҃ь прит҆ча сиѧ чл҃кь ѥтерь имѣѧ два сн҃а. и рече мьнии сн҃ь ѿц҃оу. ѡ҆ч҃е | дажь ми достоинаꙗ часть имѣни|ꙗ̂. и раздѣли има имѣниє и не по мнозѣхь дн҃ехь. сьбра вьсе имѣниє мьнии сн҃ь. и ѡтиде на страна да|лече. и тоу растоучи вьсе имѣниє своє. | живь блѧдно. иждив҆шоу же ѥмоу | вьсѣ. бысть гладь крѣпокь на стра|нѣ тои. и ть нача лишити сѧ. и ше|дь прилѣпи сѧ ѥдиномь ѿ житель | страны тоѧ. и посла и на села своꙗ | пасти свинии. и желаше наситити | сѧ ѿ рожець. ꙗже ꙗ҆дѣха свиниꙗ | и никтоже не даше ѥмоу. (л. $29^{а}$).

Приписки. На л. $4^{а}$. на полата четемъ: „Овия 31 листіє отъ овая рѫкопись ми ги подари Г-нъ Косте х. Попъ-Тефовъ Чингаровъ въ 1875 год. въ Велесъ. Г. П. Бояджіовъ.“

На л. 31^{б}: „(Прѣгледахъ овыя 31 листіе отъ ова Евангеліе въ 1875 год. отъ Р. Хр. Въ Велесъ. П. Боядкіовъ).“

Доставилъ Г. П. Бояджиевъ, Велесъ.

За това еванг. писа нѣщо Кульбакинъ, Матеріалы и замѣтки 28 (Ж. М. Н. Пр. 1905, май). Вж. и моята Класификация, стр. 23.

Вж. снимка отъ това ев. на табл. III.

19 (199).

Изборно Евангеле отъ XIV вѣкъ, българска редакция, 201 перг. л. 8^{0} (18×14), текстъ 14×10, писмо уставно, красиво, букви 3 мм., редове на стр. 20. Инициали червени, голѣми, длъгнести, съ триѫгълни прибавки, срѣщатъ се и старински имитации. Пергаментъ нѐ еднакъвъ; тукъ-тамъ доста грубъ и продупченъ.

Безъ начало (първиятъ листъ липсува). Състои отъ 27 коли, отъ които 1. кола има сега 9 лл. (била първомъ 10), 3 к. — 7 л., 7 к. — 10 л., 12 к. — 7 л., 15 к. — 4 л., 21 к. — 6 л., 26 к. 10 л. 27 (послѣдна) — 4 л. При подврързването листитѣ разбъркани. Краищата равнени тъй, че на много листи поврѣденъ и текстътъ отгорѣ. На други листи отрѣзани politѣ. Лл. 35, 134, 167 поврѣдени. На крайнитѣ два листа (200^{б} и 201^{а}) е „скара“ съ насловъ: **а се сказание ѿ вьск͠сениїа гнѣ по паидико̑.** Но синаксаръ има и извѫтрѣ. Подвързия дъска съ кожа, но отъ послѣдната се вижда, че е прѣподвързано въ края на XVIII вѣкъ.

Правописъ и езикъ доста неправиленъ; употрѣбява ъ и ь по III школа, а ѫ и ѧ се замѣняватъ неправилно ту помежду си, ту съ а и ю: **грѧдыи** 15^{б}, **бѣжѫша** 14^{а}, **нѣсть пользи никоюже** 19^{а}, **вьскрѣша** и 15^{б} (bis), **юды пл͠ь моѭ̑ и пии кръвь моїа** 18^{б}, **не имамъ мѫжѫ** 24^{б}, **грѧдеть годинѫ** 25^{а}, **кланѧетьсѧ** 25^{а}, **въ сн͠ѧ б͠жѫ** 32^{б}, **прозрѧ** аор. 31^{а}, **своа̑ овцѧ** им. 28^{б}, **хотахѫ** 27^{б}, **прѣлазѧи** 28^{а}, **створиша** 62^{б}, **цѣтѫ** 62^{б} (bis), **посла своѭ рабꙑ̑**; но и: **вьскрѣшоу** 16^{б}, **на кѫплѧ своѫ̑** 64^{б}. Забѣлѣжи: **мѧ̑хатон!** 26^{а}.

Текстъ: . . . **въ мирѣ бѣ и миръ тѣмь бы̑ и миръ ѥ̑го не позна. въ своꙗ̑ приде и своего неприꙗ̑шѫ̑. ѥ̑ликоже и̑хъ приѫ̑ть, и̑ дасть и̑мь ѡбласть чѧдомь бж҃иемъ быти, вѣрꙋѫщимъ вь и̑мѧ ѥ̑го. и̑же ни ѿ кръви ни похоти пльтьскыѫ ни ѿ похоти мѫжескыѫ. нѫ ѿ ба̑ родисѧ** л. 1^{а}.

На л. 19^{б} писачътъ прѣскочилъ единъ листъ и, слѣдъ като се догадилъ, писалъ по полата: **грѣшникъ варе какь сѧ забы̑ та грѣшихъ. прѣврати два листа грѣшн͠и ю.** На л. 189^{б} написалъ погрѣшно 4 реда и ги истъркалъ, а подъ тѣхъ написалъ съ киноваръ: **грѣшн͠ грѣшникъ ю.**

На л. 147^{б}, прѣзъ лѣвата поля четемъ отъ сѫщия писачъ: **кѣ̑ да прости калѹгерицѫ ѿ грѣ̑ ѡ̇ти ми донесѣше хлѣбъ макъ и ѡ̑ца да са насыта.**

Отъ сбирката на Тодораки Димитриевъ, Враца.

Отъ това сп. дава нѣкои примѣри (за ж а) проф. Лавровъ въ една своя рец. върху Ягичевия Grškovićev odlomak glag. apostola (Труды сл. коммис. Моск. археол. общ. I. 278). Споменува го Кулаковскій въ отчета си, стр. 13 (Варш. ун. изв. 1900) и А. Архангелскій въ отчета си, стр. 9 (Каз. ун. изв. 1898 г., марта), като го поставя въ XIII вѣкъ.

20 (269).

Четвероевангеле отъ XIV в., сръбска редакция 236 перг. л. фол. (27×21), т. 19·7×14, писмо уставно едро и широчко, 4 мм., редове на стълбецъ 21, съ киноварни бѣлѣжки по политѣ.

Писано въ два стълбца. Съ начало, безъ край. Прѣдисловия нѣма, а четиртѣхъ евангелисти вървятъ едно слѣдъ друго безъ раздѣления. Слѣдъ изложение на главитѣ текстъ. Началнитѣ букви на сѣко отъ четиртѣхъ евангелиста твърдѣ голѣми и червени, а другитѣ заглавни букви много пò-малки и съ триѫгълни прибавки. Пергаментъ дебеличъкъ и гладъкъ. Политѣ на лл. 10, 11 и 40 изрѣзани. Листъ 55 поврѣденъ — само горната четвърть стои отъ него. Единъ листъ прѣдъ този откѫснатъ. Тетрадитѣ означени само на горния външенъ ѫгълъ, но къмъ края изрѣзани. Лл. 215 и 216 кърпени. Липсуватъ нѣкои листи отъ срѣдата. На края свършва съ 61 зачало на еванг. отъ **иѡ̑кана** и три реда отъ 62 зач. Безъ подвързия, но колитѣ се държатъ още подшити.

Правописъ обикн. сръбски (едноеровъ) безъ ударения. Тукътамѣ прозиратъ стари форми, но рѫкописътъ едва ли е пò старъ отъ XIV вѣкъ.

Текстъ: **Прїидоѹ к̑немоѹ̑ а̄р҆хиѥрей и книжници г҃ стар҆ци и̑ гл̑аше ѥ̆моѹ. коѥ̂ю̂ влӑстию̂ си̑|твориши. ѥ̑же ѿвѣщавь ре̑ имь вьпрошоѹ̑ вы и̑ а̂зь ѥ̆дино с̑лово̂ ѿвѣщайте ми̑. и рекоѹ вамь ко̄ѥю̂ к̑ластию̂ си̑ т̑ворю** (л. 100^{а}).

Ни̑ писаних̑ ли се̄го чли ї̈есте̂. камень ѥ̆гоже и̑скрѣд꙯ | сътвориш̑е ӟижо̑ѹ|щеи̑. се̑ь бы̑сть вь главоѹ оѹ̑глоѹ. ѿ гх̑ бы̑ сии̑. и ѥ̑ | дивнӑ вь̄ ѡ̂чию̂ нашию̂ (л. 101^{а}).

21 (514 и 522).

Четвероевангеле отъ XIV в., редакция сръбска, 227 перг. л. малка 8⁰ (16·5×12), отъ които 218 бѣха подъ № 514[1]) и 9 л. подъ № 522.[2]) Писмо въздребно уставно, 20 реда на стр. Пергаментъ дебелъ, жълтеникавъ, гладъкъ и отъ страни обрѣзанъ, тъй че означението на колитѣ и страницитѣ на много мѣста изрѣзано. Цѣлото евангеле съдържало 32 коли отъ по 8 листа, но сега има само 27 цѣли коли, липсува 2 и 3 кола цѣли, отъ 11 и 12 по единъ листъ, а отъ 1 кола — 5 листа. Колитѣ са сега расшити и като че ли нѣкой ги е насила откъсвалъ една по една.

Отъ тритѣ листи на 1. кола листъ 1. е наполовина празенъ, а на прѣдната му страна, вѣроятно като продължение отъ прѣднитѣ изгубени листи, — четемъ:

Се҃ да вѣси, како чтет҆се тетраеѵ҃ль | на часѣ҃ ст҃ые҃ и҃ великые не҃:·
Матѳеѵ҃ на два ча҃· на ·г҃· чӑ. и́ на ·ѕ҃·
Мар҆ко такоже҃ на два ча҃. на ·г҃· и на ·ѕ҃·
Лоука на т҆ри҃ ча҃. на ·г҃· і на ·ѕ҃· и҃ на ·ѳ҃·
Їѡа̑нинь на два ча҃· на ·г҃· ча҃ и҃ на ·ѕ҃·
нь҃ не вса глава нь҃ до прьва|го еѵ҃лниїа҃ ст҃рилаго. и тако чте|тсе ѿ главе до кр҃та чрьвенаго | идеже ѡбрѣщеши кр҃ть сицевыи:· † (нарисуванъ възголѣмъ червенъ кръстъ).

Слѣдъ това отдолу на празното мѣсто отъ листа написано съ пò скорошно писмо:

Сиꙗ книга ѡ҃стави . . . трьговець идеше ѿ велесь имеи . . . ве. пенѡ ганꙋ ра҃дна и ма҃нꙋ стана и петрана и наста маст҃оь ко҃станинь да слꙋжи за ни҃на дш҃а.

Правописъ обикновенъ сръбски съ много надредни знакове; но безъ ударения — освѣнъ ҃:

Ї҃соуже ро҃ждьшю се вь витлеемѣ | июдеисцѣмь, вь дн҃и҃ ирода цр҃а. се҃ вльхвы ѿ вьстокь҃ придоше вь иерл҃мь гл҃юще. гдѣ есть роже҃нсе црь июдеискь҃, видѣхом҆ко звѣздоу҃ его на вьстоцѣ и придохомь поклонитисе емоу҃. оу҃слышав҆же и҆рωдь цр҃ь смоу҃ти се и҃ вьсь иер҃лимь с҃нимь. и҃ сьбра вс҆е а҃рхиереие҃ и҃ книжникы лю҃ские. вьпрашаше ѿ нихь гдѣ х҃ь ража҃етсе.

Доставилъ отъ Македония Хр. Зарзановъ.

---

[1]) Въ инвентара стои: 224 л!

[2]) Въ тоя № бѣха: 1 л. отъ кола д҃і и цѣла к҃г кола.

22 (184).

Четвероевенгеле редакция българска съ сърбизми, вѣкъ XIII—XIV. 171 пергаментени л. 4° (24·5×18), текстъ 17·5×12, възедъръ и широчъкъ уставъ, букви 5 мм., редове на стр. 20—21, съ червени заглавия и заглавни букви. Пергаментъ нееднакъвъ: нѣйдѣ грубъ, продупченъ и цѣлъ повредѣнъ отъ влага, та писмото сега не е навредъ четливо.

Почва съ 84. зачало на Матеовото евангеле и свършва съ 41. зачало на Лукиното еванг. Іоановото ев. липсува съвсѣмъ. Прѣдисловия нѣма. На л. 61б евангелистъ Марко, на л. 121а евангелистъ Лука, — рисувани съ бои и доста едро. Подвързия нѣма, но колитѣ се държатъ заедно. Споредъ една скорошна пагинация трѣбва да има 178 листа, но има 171; липсуватъ 7 листа между лл. 79 и 87.

До л. 148 пише една рѫка съ по̀ едро и по̀ дебело и малко косо (вдесно) писмо, 21 редъ на стр., правописъ Кратовски (само ь), а отъ тоя листъ до края пише друга рѫка съ по̀ тънко, по̀ хубаво, право и не тъй едро писмо, по 20 реда на стр. Има разлика и въ отдѣлни букви (срв. ꙋ, ꙁ), както и въ правописа: първата рѫка пише само ь (съ исключение на прѣдлогъ къ), а втората пише ъ и ь размѣсено — по III правописна школа. Освѣнъ това първата рѫка употрѣблява между думитѣ черна длъгнеста точка, прѣкарана съ чертица, а втората пише червени дебели точки.

Текстъ отъ първата рѫка:

Изьшедьшимже ї҆зкораблѣ, а | биӗ познашѫ и҆. И҆ придошѫ | всѣ страна тѫ҅. и научашѫ при|носити на ѡ҆дрѣхь болѧщѫ. | и҆деже слышахѫ ꙗ҆ко тоу є҆сть | и҆ ꙗможе колиждо въхождаше | въ весь. и҆ли въ грады. и҆ли въ | села. на распѫтии полагахѫ | недѫжныѫ. и҆ молѣхѫ и҆, да | понѣ къ крило ризы его прико|снѫтсѧ. и҆ є҆лико аще прикаса|хѫсѧ є҆моу спⷭ҇сени бывахѫ (86б).

Текстъ отъ втората рѫка:

Слоушаѫи вас | мене слоушаетъ. и҆ слышаѫи мене, слышаетъ пославшааго мѧ. | а ѿмѣтаѫисѧ васъ, мене ѿтмѣтаетсѧ. и҆ ѿмѣтаѫисѧ мене, ѿтмѣтаетсѧ пославшааго мѧ. Възвратишѫ|жесѧ седемъдесѧть съ радостиѫ глаще. гі҆ и҆ бѣси повиноуѫтсѧ | намъ ѡ҆ имени твоемъ. рече же и҆мъ.| видѣхъ сатанѫ ꙗ҆ко млънїѫ съ нбсе падша (л. 153а).

Доставилъ В. Икономовъ отъ Македония.

Това еванг. споменува Архангелскій въ отчета си О научныхъ занятіяхъ, като го нарича „рукопись весьма замѣчательная", но го туря въ XI—XII вѣкъ! (Каз. ун. изв. 1898, т. I).

Споменува го и Пл. Кулаковскій въ своя отчетъ стр. 13, като го туря въ XIV в. (Варш. ун. изв. 1900). За него писа нѣщо повече Кульбакинъ, Матеріалы и замѣтки, 20—23 (Ж. М. Н. Пр. 1905, май).

Вж. и моята Класификация стр. 23; Добрш. ев. стр. 233.

Вж. снимка отъ това ев. на табл. IV.

23 (513).

Четвероевангеле отъ XIV в. сръбска редакция, 51 перг. л. малка 8° (17×12·5). Писмо уставно, срѣдна голѣмина, неупражнено, по 18 реда на стр. съ червени двулинейни инициалки. Пергаментъ дебелъ, бѣлъ и гладъкъ, но сега много листи поврѣдени.

Безъ подвързия. Състои отъ 7 коли, отъ които първата има сега 5 листа, а петята — 6 листа. Споредъ една стара пагинация ржкописътъ захваща съ л. 64 (значи съ 9 кола) и свършва съ л. 118. Липсуватъ лл. 69, 99, а л. 98 намѣрихъ въ ркп. № 511.

Съдържа часть отъ Матеовото и Марковото евангеле, а именно захваща съ зачало ѯ҃з отъ Матея съ думитѣ: рие филипови Ѹпрашашє Ѹчєникь сво҃и| гл҃є кого мє глю҃ть чл҃вѣци бити и свърша съ края на зачало л҃а отъ Марка: Єлико имать запрѣщашє ѡ҃нь жє начє излиха проповѣдашє и прѣизлиха днвл҃а.

Езикъ и писмо — отъ една страна доста старински, но отъ друга — смѣсване между ь и ъ, ѣ и и; ѣ слѣдъ гласни означава ꙗ. Употрѣбя се и знакъ ѣ (въ старата му форма) за гє (анѣ҃лбо гн҃ъ) ы нѣма, или го има, но много рѣдко. Ударения нѣма и надредни знакове твърдѣ малко, па и междусловни знакове нѣма. Титлата се бѣлѣжи съ права линия и подъ нея точка: —▪— Изглежда като да е отъ Босна.

Текстъ: Тог҃а ѿтвѣщають єм8| правѣ҃днници гл҃юще г҃и ког҃а те видѣхо҃мь| алчоуща натроухомь (поправено отпослѣ: нахранихомъ) или жежоуща напои҃омь когд҃а же те видѣхомь стран҃ь| и Ѹвѣсомь (отпослѣ надписано д надъ ѣс) или нага ѡ҃дѣхомь ког҃а ж҃| те видѣхомь больна или 8 тамници и п|ридомь ктєбѣ и ѿтвєщавь цр҃ь рет҃ь имь| амин҃ь гл҃ю вамь понеже створисте ед|иномоу ѿ сихь малѣхь брать моихь| маньшихь мнѣ створисте тог҃а рет҃ь| соущимь ѡ҃ шоую его идѣте ѿ мене пр|оклети вь ѡгн҃ь вѣчьни Ѹготовани|ѣ диѣволоу и анѣ҃ломь его възлька|хбо се и не дасте ми ѣсти въжед҃ахсе| и не напоисте мене стран҃ь бѣхь и не| Ѹвѣсте мене нагь и не ѡ҃дѣсте мене| больнь и Ѹ тамници и не посѣтисте мене (л. $20^{б}$—$21^{а}$).

Доставилъ П. Пантевъ отъ Тетевене.

24 (50).

Четвероевангеле отъ XIV в. (край) или XV (начало), сръбска редакция, 292 перг. л. фол. (30 × 21·5), т. 19·5 × 13., писмо едро устанно, букви 5 мм., редове на стр. 21. Съ червени и сини заглавия и заглавки. Мастило зеленикаво. Сръбски правописъ (едноеровъ) съ ударения не вредомъ прокарано. Често **ѡ** и **ѻ** и вредомъ **є** намѣсто **ѥ**. Іотацията се не пази строго.

Евангелето е цѣло; само въ начало липсуватъ два листа, между 69 и 70 л. — единъ и отъ края нѣколко. Листъ 16 ненаписанъ. Отъ начало и отъ края нѣколко тетради развързани. Прѣдъ сѣки евангелистъ красива заставка (синьо и жълто) и цвѣтни голѣми заглавки. На първитѣ 15 лл. синаксаръ и съдържание на Матеовото еванг. Прѣдговори нѣма, а прѣдъ сѣки евангелистъ има съдържание. Пергаментъ чистъ и хубавъ. Подвързия кожана, раскжсана.

Текстъ: **Ӥжє лю́бить ѻ҆ц҃а ӥли матєрь пачє мєнє, нѣсть мéнє достоинь. ӥ ӥжє люби|ть сн҃а ӥли дъщєрь пáчє мєнє, нѣсть | мéнє достоӥнъ. ӥ ӥжє нє прїиметь кр҇ста своє҆го ӥ въслѣдь мєнє грєдєть, нѣ|сть мéнє достоинь, ѻ҆брѣты҅ дш҃оу свою҆, погоубить ю҆. а҆ ӥ|жє погоубить дш҃ѹ свою҆ мéнє рáди, ѻ҆|брѧщєть ю҆. ӥжє прїє҆млєть вы҆, мéнє приє҆млєть. ӥ ӥжє мéнє прїє҆млєи, прї|є҆млєть послáвшаго мє** (л. 36^а).

Приписки. На л. 220^б: **† Сїю кнігѹ ѿкѹпи бєрѻ҆ и подрѹчїє сѹбє и дащєри стойкє и калє въ лєтѡ ҂з҂рк҃а** (7121=1613).

По̀ долу: **и покриза ю гра҃тикъ то҃ръ: и кои щє да є продадє да є анатама аминъ.**

По̀ долу друга ржка: **† сїю кнігѹ кѹпи стоѩна за гановѹ дш҃ѹ гангина дш҃є** (дщер?).

И пакъ по̀ долу, като че отъ сжща ржка: **постави є на ст҃аго илиа кои є землє да є проклєтє въ лєто ҂з҂рп҃ѕ** (7186=1678 г.).

На послѣдния листъ като че пакъ първата ржка пише, но по̀ свързано и съ по̀ сетпешно писмо: **† сїю кнігѹ ѿкѹпи бєро҃ и по҃рѹчїє сѹбє и дащєри .а. стоикє и калє въ лєтѡ ҂з҂рка**“ (1613 г.).

И най сетнѣ върху задната кора има писано нѣщо на румънски отъ по̀ ново врѣме, ала тъй свързано и скратено, че не може да се чете сичкото:

† Ѵитстите. и прѣюбите. фратє ама҃ марє, рє.к҃ь. мєнє ...... ꙟвьза҃, дє тотє ѵєсьтѹ. ма҃, на҃ тє дє врєвє, дє съвършъ҃рь.

Както по тая записка, тъй и по другитѣ (понеже и въ тѣхъ личи неславянски строежъ), може да се заключи, че това ев., ако не е цѣло прѣписвано, то е сигурно употрѣбяно въ румънска земя.

Споменува го Архангелскій въ отчета си, стр. 10 (Каз. ун. изв. 1898, марта).

25 (441).

14 перг. лл. гол. 4⁰ отъ **изборно евангеле,** руска редакция, XIII—XIV вѣкъ. Голѣмина: 29·5×21·5, текстъ 23×15, писмо уставно, букви 4 мм., въ два стлъбца по 26 ред. на стълбецъ. 6 листа жълтеникавъ дебелъ пергаментъ и червеникаво дебело писмо, другитѣ 8 листа бѣлъ по̀ тъменъ пергаментъ съ черно по̀ тънко писмо. Правописъ руски, но срѣща се **ѫ**.

На листове 2, 5 и 6 нарочно изрѣзани заглавкитѣ и тъй повреденъ текстътъ. Повредени са и лл. 7—14, но отъ влага (поизгнили отгорѣ).

На л. 8 отрѣзана половината.

По нѣкои отпослѣшни поправки изглежда това ев. да е употрѣбяно въ краища, дѣто е владѣла бълг. редакция.

Текстъ отъ първитѣ 8 листи: **ѥгда же алчете не боудѣте ꙗко лицемѣри оуныли. оближають** (поправено: **обличѣѧть**) **ко лица скоѧ ꙗко да ѧкатьсѧ члкомъ постѧщесѧ. ирако глю вамъ· ꙗко оудалꙗють мьздꙋ свою. тыже алча помажи главоу свою и лице своє оумыи** (л. 1).

Текстъ отъ другитѣ листи: **и пришьдъ азъ възалъ быхъ своє съ лихвою. възмѣте бо талантъ отъ него. и въдадите имоущемоу десѧть талантъ. имоущемоу бо вьсьдѣ дастьсѧ. и избоудетьсѧ. а отъ неимоущаго иже аще мнитсѧ имѣти. отоиметсѧ отъ него. и непотрѣбьнаго раба, въверзѣте въ тьмꙋ кръмѣшьнюю. тѫ боудеть плачь и съкрьжьтъ зоубомъ** . . . л. 9ª.

Ръкописътъ билъ принадлежность на П. Оджаковъ, отъ когото е купенъ и чийто подписъ личи на лл. 11ᵇ и 12ᵇ подъ текста. — Вж. табл. V.

26 (397).

Два повредени пергаментени листа гол. 8⁰ отъ **изборно евангеле,** българска редакция, вѣкъ XIII. Голѣмина: текстъ (24×16·5) 17·5×12·5. Уставно писмо, което прѣхожда къмъ полууставъ, по 30 реда на стр. Заедно съ евангелията вървятъ и синаксарнитѣ бѣлѣжки съ червено мастило. Сѣко евангеле захваща съ хубави цвѣтни (синьо-червени) заглавки. Употрѣбява само **ь** и само **ѧ** (рѣдко **ѫ**), безъ надредни знакове. Титлата се бѣлѣжи съ дълга кука (като нота), а намѣсто точка употрѣбява двоеточие.

Текстъ: **Мц҃а то҃: кг҃: ст҃аго ап҃ла иакова бра҃ гн҃ѣ: с҃: ѿ м҃ѳ: гл҃а: Рч҃ г҃ь и҃ѣ ученикь надь ѹчителемь ни рабь надь госп҃дномь своимь: довлеть | оученикоу да бадеть ѣко и ѹчитель | его: и рабь ѣко и гсп҃динь его: аще оубо гсп҃дина домѹ вельзавель рѣша: коли паче домашнего: не ѹбоите са оубо ихь: ничто же ѹбо ѥ҃сть покрьвено еже не ѿкрыеть са: и таино еже не ѣ҃вено бадеть: еже гл҃а тьмѣ. рьцѣте вь св҃ѣ. еже вь оухо слышаста проповѣдите на | кровѣхъ: не оубоите са ѿ оубиваащи|хь тѣло. а дш҃а не могѫщихь оубити: | оубоите са паче могащаго: дш҃а и тѣло погоубити вь геѡн҃і:**

27 (228).

8 перг. листа гол. 4⁰ отъ **четвероевангеле,** сръбска редакция, вѣкъ XIV. Голѣмина 27·4×21; текстъ 19·5×14·5 въ два стълбца, едъръ и четливъ уставъ, букви 4—5 мм., редове на стълбецъ по 21. Тия 8 листа са една отъ послѣднитѣ коли на четвероевангеле. 4 листа отъ нея съдържатъ края на Іоановото евангеле (зачала 64—68). Останалитѣ листи, писани съ по-дребенъ уставъ (29 реда на стълбецъ), съдържатъ синаксаръ:

Синаксарь сь бо҃мь почннаемь. тетроеван'гельскиі како дрьжати ѥу҃лиѥ прѣзь все годище.

Заглавия червени; заглавки неголѣми, червени съ триѫгълни прибавки.

Пергаментъ жълтеникавъ, нееднакъвъ по дебелина и по гладкость.

Правописъ обикновенъ сръбски съ много надредни знакове, но безъ ударения — освѣнъ ̏ или ̋.

Текстъ: **Соущоу по̋здѣ вь дь|нь ть҃. вь ѥдиноу с҃ботьі и дверем҃ за|твореномь, идеже | бѣхоу сьбрани оучен҃ици ѥг҃о. страха ради жидовьскаа. приде іс҃ь и̋ ста посрѣ҃ | ихь. и гла҃ имь мирь вамь. и се рекь по|каза и̋мь роуцѣ и̋ | нозѣ. и ребра своѣ, | вьзрадоваше же се оученици вндѣвше | г҃а.**

Вж. снимка отъ това ев. на табл. VI.

28 (342).

4 оваляни пергаментни листи отъ **евангеле,** сръбска редакция, вѣкъ XIV. Употрѣбявани за обвивка и обрѣзани, та сега не може да се види сѫщата имъ голѣмина; текстъ: 19×13.5 по 23 реда на стр. Писмо уставно, едро, тѣсно-длъгнесто, съ киноварни бѣлѣжки и малки червени инициали.

Листоветѣ са отъ Иоановото евангеле; ала не вървятъ едно слѣдъ друго.

Правописъ сръбски едноеровъ, съ обикн. надредни знакове но безъ ударения. Забѣлѣзватъ се нѣкои новотии въ текста:

Право Право гл҃ю вамь н҃ѣ рабь болии гн҃а своıего. | ни ап҃ль болии пославшаго и҃. аще сии вѣсте бла|жени ıесте. аще творите. не ѡ всѣ҃ вась гл҃ю. | азь бо вѣмь ıеже избрахь. нь да сьбоу҃тсе книгы. | ıады с҃мною хлѣбь. вьздвиже на ме льсть. ѿ | селѣ гл҃ю вамь. пржⷷе даже не боудеть. да ıегда | боудеть вѣроу имете ıако азь ıесмь. Право | Право гл҃ю вамь приıемлеи аще кого послю. ме|не приıемлеть. а приıемлеи мене приıемлеть пославшаго ме (л. 3ª).

На́мѣрилъ свещенникъ Ст. Павловъ въ Лозенъ-градъ, Одринско, у единъ свой енорияшинъ, а доставилъ Каваклийскиятъ учитель Ст. Тюнджиевъ чрѣзъ училищния инспекторъ. — Вж. табл. VII.

29 (507).

Единъ пергаментенъ листъ отъ **четвероевангеле** малка 8⁰ (18·5 × 12·5), редакция сръбска, вѣкъ XIV. Съдържа часть отъ евангелски показалецъ, оглавление къмъ Матеовото евангеле, и то отъ **л҃з (о просещи҃ дидрах'ма)** до **ѯ҃н (о прошении тѣлесе гн҃а)**. Правописъ обикновенъ сръбски безъ ударения — освѣнъ ̏.

Въ каталога стои: единъ листъ отъ старобълг. библия.

30 (57).

4 перг. листа 8⁰ отъ **четвероевангеле** сръбска редакция, XIV вѣкъ.

Форматъ: 20×14, текстъ 15×9·5 по 20 реда на стр. въздъръ (за малкия форматъ) уставъ.

Четиритѣхъ листи са отъ двѣ несъсѣдни коли (двата вѫтрешни листи) и съдържатъ евангелия отъ Марка, и то: на първитѣ два листа — отъ края на зачало к҃ отъ думи: **и помл҃ова те и иде и те|уе** (намѣсто **науе**) **проповѣдати вь · і҃ · гра҃|дѣ· елико створи емоу и҃ь** до края (безъ два реда) на зачало **кв҃**, до думи: **и оужасо|ше се оужасомь велиıемь · и | ·** Другитѣ два листа съдържатъ отъ края на зач. **мѳ҃** отъ думи: **вьпиıахоу гл҃юще. ѡ҃сана | бл҃гословлıень греды вь име гн҃е | бл҃вено грѧдоущеıе цр҃т|виıе . . .** до началото на **нв҃** зачало до думи: **придоше кнıемоу архиє|реи и книжници и старци· к | .**

Правиленъ сръбски правописъ, безъ ударения и съ много често ω. Орнаменти нѣма. Червеното мастило, съ което са писани разнитѣ заглавия и бѣлѣжки, избѣлѣло, та едвамъ се чете.

Текстъ: **Й прийдоше вь ѥрл҇мь. и вьш҇ь і҃сь вь цр҇квь наче | из'гонити продающеѥ и коу|поующеѥ вь цр҇кви. и дьскы | стрьжникώмь. и сѣдалищ҇ | продающихь зголоукий ись | прокрьже, и не дадѣше никώмоу же мимонести сьсоуд҇ | сквозѣ цр҇квь. и оучаше ѥ г҇ле | имь. нѣли писано. ꙗкω хра|мь мой. храмь млт҇вѣ наре҇тсе. всѣмь ѥзыкώмь, вы же створисте и врьтепь разбойни|кώмь. И слышаше книжници и архиѥрей. и искахоу ка|кώ и биѥ оубили. бояхоу | бо се ѥгώ** (л. 3^a).

Откждѣ е ржкописътъ, не е казано въ каталога. Намѣрихъ го въ папка № 57 заедно съ други 2 перг. листа, които описвамъ подъ библиотеченъ № 594, и вѣроятно са отъ Македония, понеже на л. 3^a отдолу е написано съ моливъ:

Галица Св. Ђорђи церква Кожни Кн (види се, искалъ да каже: кожени книги).

Въ сжщата папка № 57 имало и други перг. листи, както се вижда отъ една бѣлѣжка върху двата перг. листа (които съставятъ сега библ. № 594): „26 листа отъ разни книги“. Вуловичъ намѣрилъ само 8 листа: 1) тия четири листи отъ еванг., 2) двата подъ № 594 (постенъ триодъ сръбска ред.) и 3) други два листа, за които казва: „одломци, чини ми се, канона богородичног XV в. крупан полуустав“. И толкова ще са биле внесени въ библиотеката, понеже въ каталога, подъ № 57 е казано: „Нѣколко листове, писани на пергаментъ. Листа №№ 55, 56, 57 по два листа, 58 и 59“, отъ което излиза, че са си биле 8 листа: три двойни и два отдѣлни. Тритѣ двойни лл. са на лице (№ 57 и 594), по двата отдѣлни липсуватъ. Бѣлѣжката за нѣкакви 26 листа (вж. № 594) споредъ това не произлиза отъ Библиотеката.

31 (82).

Четвероевангеле отъ 1361 г. (Рилско) на пергаментъ и хартия, сръбска редакция. Листа 213, **8⁰** (21×14·5), т. 14·7×9, писмо уставно, букви 2 мм., редове на стр. 22. Обикновенъ сръбски правописъ, само че нѣма редовна іотация. Горѣ и долу, както и отстрани киноварни бѣлѣжки.

Първата кола цѣла отъ пергаментъ, послѣ само първиятъ и послѣдниятъ листъ на сѣка кола пергаментъ, а вжтрешнитѣ — отъ дебела и корава хартия, крупно набрѣздена съ рѣдки и едва видими рѣзки, съ знакъ: два кржга, прѣсѣчени съ хориз. линия и помежду вертикална черта. Писмо красиво и твърдѣ четливо. Нѣма прѣдисловия и съдържание, само на края обичния синаксаръ. Твърдѣ поврѣденъ отъ влага и масло; рѣдко се намиратъ листи, на които да се чете текстътъ исцѣло. Листи разбъркани; пергаментнитѣ листи на тетрадката, дѣто почва евангелето отъ Лука, липсуватъ. Липсуватъ листи и отъ края. Подвързия дъски съ кожа, но сега кожата липсува.

Приписка. На 1^{б} въ красива рамка отъ странитѣ на осмоконеченъ кръстъ писано съ киноваръ: **Сїа҃ книга бж҃твнаа҆ ѥже ѥсть тетраеѵ҃гль написасе помощию҆ бж҃ею҆ и прч҃тые҆ ѥго мт҃ре кь домоу бж҃ии и҆ ст҃го ѡ҃ца іѡ҃, рилскаа҃го роукою и троудомь, мно҃г грѣшнаго и смѣренаа҃го иниха сӣмеѡна:· кь лѣ҃ ·ѕ҃· ·ѡ҃· ·ѯ҃· ѳ:·** Значи, прѣзъ 6869 или 1361 год.

Рамката и кръстътъ са рисувани съ червена, зелена и бѣла бои. Надъ и подъ първата напрѣчна дъсчица написано съ зелено: **іс҃ хь҃ ни҃ ка.** Надъ и подъ втората напрѣчна дъска: **с҃ х҃ к҃ п҃.**

Почва съ хубава цвѣтна заставка. Най-отгорѣ **† Гї҃ іс҃ хс҃ сп҃е бж҃ии помоѕи, и҆ поспѣши:·** Послѣ **є҃ ѡ҃ д҃ ѵ҃ ф҃ х҃ п҃** въ два реда. Надъ текста: **Тетра еѵ҃аль.**

Сѣко евангеле почва съ заставка и голѣма цвѣтна заглавка. Надъ заставката на еванг. отъ Марка: **ѡ҃ г҃и направи и҆ поспѣши проѵее҆.**

Доставилъ Никола Кондовъ отъ Прилѣпъ.

Споменува Архангельскій въ отчета си, стр. 9 (Каз. Ун. изв. 1898, марта).

32 (280).

Четвѐроевангеле сръбска редакция, край XIV или начало XV в. 262 харт. л. фол. (28·5×20·5), текстъ 20×13, писмо уставно едро, букви 4 мм., редове на стр. 22. Правописъ обикн. сръбски безъ ударения — освѣнъ ̏. Дохажда и ́, ала безъ акцентно значение.

Доста повредено отъ влага. Прѣдъ сѣко евангеле некрасиви заставки. Прѣдисловия нѣма, а само изложение на главитѣ. На края мѣсецословъ. Писмото — крупенъ и широкъ уставъ — на доста мѣста изблѣднѣло, а червенитѣ заглавия пъкъ — съвсѣмъ. Съдържа сичко 33 (**л҃г**) тетради. Хартия твърда, негладка, съ воденъ бѣлѣгъ: кржгъ, раздѣленъ вертикално на четири, та прилича на разрѣзана ябълка, а отстрани нѣкаква трижгълна прибавка. У Лихачева го не намѣрихъ. Подвързия дъски съ кожа, но дъскитѣ испочупени. Прѣдъ евангелиститѣ има голѣми цвѣтни заставки и текстътъ захваща съ твърдѣ голѣми заглавки.

Текстъ: **и҆ посла и по двѣ̏ма прѣ҆ лицемь своимь. кь в'сакь градь и҆ мѣсто, ꙗ҆може самь хотѣꙗ҆ше ити̏ гл҃аше же кь нимь, жетва҆ оу҆бѡ҆ мно́га, а҆ дѣлатель мало́ молите се оу҆бѡ гн҃оу жетвѣ, ꙗ҆ко да и҆зведеть дѣлателие на жеткоу свою. идѣте, се̏ а҆зь посилаю҆ вы̏ ꙗ҆ко а҆гн҃ьце посрѣдѣ влькь̏.** Л. 150^{а}.

На л. 194^{б} подъ текста нѣкой бѣлѣжи:

✝ Сїѧ кни́га ѿ се́ло Бѣ́ла слатин́на (? истрито) **глѥ́мь трстоѥ҃ль книї ю кр҆мкй́инь нєїѡкь и̂ подрижїє малана за ,х҃, да работи докле трлє̀ за тѣ́хнѣ дш҃ѫ, кои ще поскои и̂лы̏ про́да да є̂ прокле̂ ѿ ти҃ и̂ ѿц҃и иже въ никеи и̂ ѿ сто́е бл҃гокещенїе бѫи въ вѣ́ки вѣко̃ аминь.**

33 (579).

24 раскѫсани листи 8° отъ **изборно евангеле,** българска редакция, вѣкъ XIV. Голѣмина: 21×14·5, текстъ: 14·5×8·5 възедъръ уставъ по 19 реда на стр. Листитѣ са съвсѣмъ отдѣлени единъ отъ други, повредени отъ влага и оръфани по краищата, но писмото е четливо. Сѣко евангеле начева съ цвѣтни заглавки, нѣкои отъ които подсѣщатъ на наметници отъ XIII вѣкъ (Добрѣйшово ев.).

Безъ ударения. Употрѣбява **ѫ** и слѣдъ **ж, ш,** т. е. пише **шѫ** и **шѧ: рѣшѧ, видѣшѧ, вложѧ** 1 л., **вѫжаждетсѧ, жаждѫ** и пр. Откъмъ **ъ** и **ь** се забѣлѣзва I правописна школа: **дн҃ь, свѣдѣтельство, оутѣшитель** — инакъ сѐ **ъ.** Правописъ изобщо доста неправиленъ:

ѿц҃ъ бо не сѫди҃ никомоуже нѫ сѫ҃ весь дастъ сн҃ови. да вси чтѫ҃ сн҃а. ꙗкоже г҃ ѡц҃а чѫтѫ҃ и̂же не чатетъ сн҃а, ни ѿц҃а чътетъ иже и̂ посла (л. 4⁶) . . . . **а̂ще а̂зъ свѣ҃тельствоуа̂ ѡ̂ мнѣ. свѣ҃тельство моє̂ и̂ѣ ѝстинно. нѫ и̂нъ є̂стъ свѣ҃тельствоуа ѡ̂ мнѣ. и̂ вѣмъ ꙗ̂ко и̂стинно є̂стъ свѣ҃тельство, є̂жѐ свѣ҃тельствоуєтъ ѡ̂ мнѣ. вы̑ посла стє къ ї̂ѡа̂ноу. и̂ свѣ҃тельствова ѡ̂ ѝстинѣ. а̂зъ жѐ не ѿ ч҃лкъ приє̂мла. нѫ сїи гл҃ѫ да вы̏ сп҃сени бѫдете** . . . (л. 5⁶—6ᵃ).

Хартия дебела, мека, съ крупни брѣзди и широки рѣзки, съ знакъ — нѣщо като два на̀плата, турени гърбомъ единъ до други и помежду имъ една линия. Наплатитѣ приличатъ и на бъчварски ножове. Такъвъ хартиенъ знакъ не бѣхъ срѣщалъ другадѣ, па го нѣма и у Лихачева; но по направата си хартията е отъ XIV в.

Листитѣ прибрахъ отъ ркп. № 327 (14 л.) и № 359 (10 л.). Неизвѣстно, отдѣ са постѫпили.

34 (516).

Четвероевангеле сръбска редакция отъ края на XIV или начало на XV вѣкъ; 87 листа голѣма 4° (26×19), текстъ 20·5×13, 24 реда на стр., срѣденъ уставъ съ ударения, ала не врѣдъ поставени. Хартия дебела съ нееднакви брѣзди, съ широки рѣзки и съ знакъ — нѣщо като круша съ опашка.

Ржкописътъ е твърдѣ разнебитенъ и поврѣденъ: освѣнъ че му са раскжсани колитѣ и листитѣ, но и самото писмо е пострадало отъ вода. При втората подвързия листитѣ подлѣпяни и колитѣ подшивани съ по 4 листа.

Слѣдъ Марковото евангеле на цѣлъ листъ написано въ видъ на кръстъ и съ червено мастило:

Вѣдомо да ѥ҇ ꙗко еже ѿ марка сто҇е еуⷢ҇лїе речено бы҇ петромь кь риме сьтворено же начело ѿ прⷪрчьскаго слова ѥже сь высоти нашⷭ҇ша, ӥсаїина. крылать ѡ҇бразь еⷰ҇лїа ꙗвлꙗе:

Правописъ едноеровъ съ нередовна iотация.

Евангелето е употрѣбявано въ източни краища, както се вижда отъ една записка на сжщия листъ:

Да са знай писа нидалкѹ тези (недописано; види се искалъ да каже „тези образи“, понеже на тоя листъ има нѣщо рисувано съ сжщо мастило, съ каквото е писана тая записка).

Сравни още на л. 85: Са̄ви ша гѹ биеть ша мѹ чукамь вашките!

35 (120).

Четвероевангеле сръбска редакция, вѣкъ XV. Листи 243, **8⁰** (21×13·5), т. 15·5×9, писмо полууставно, не тъй хубаво; б. 3 мм., редове на стр. 21.

Правописъ обикн. сръбски, безъ фонетично ударение и съ неправилна употрѣба на **ы**. За забѣлѣзване е ж — като лат. **m**.

Съвсѣмъ разнебитено: отъ Матеовото евангеле има само 14 листа отначало и нѣколко на края; липсуватъ листи и отъ края и тукъ-тамъ отъ срѣдата. Лл. 24, 76, 152 и 241 поврѣдени. Лл. 1 и послѣднитѣ 11 расшити. Безъ кори, само подшито, но листитѣ се не държатъ сички. Почва съ прѣдисловие, изложение на главитѣ, текстъ. Прѣдъ сѣко евангеле заставка, посрѣдствена работа. На края обичнитѣ показалци.

Текстъ. **Ӏс҇ь же ѿиде сь оученикы҇ своимѝ кь морѹ. и многь народь ѿ галїлеѥ по нѥ҇ | идѐ, ѿ їоудеѥ҇. и ѿ їеросолима, и ѿ идоумениѥ. и҆ сь ѡ҇ноⷢ҇ полоⷹ҇ їѡрⷣана́. и ѿ тира, и сїдона́, множⷭ҇тво много, и слишавше елика твораше прїидоше книемѹ. и реⷱ҇ оучⷰ҇кѡⷨ҇ | своимь҇, да корабль боудеть оⷹ҇ нѥ҇го, народа раⷣ҇и, да не стѹ|жають ѥмоⷹ҇** (л. 22).

Употрѣбява ѕ- и ꙁ безъ разлика: **приѕ-вавь, иꙁ-гонити** 23ᵃ.

Хартия различно качество, съ знакове: шестало (пергель) и ножици.

На крайния листъ, който е сега 232, писано съ моливъ: Георги П. Бояджiовъ прѣгледахъ въ год. 1874, — отъ което може да се сжди, че ржкописътъ е билъ въ Велесъ. Подарилъ го на Библиотеката покойниятъ Д. Матовъ, който бѣше родомъ отъ Велесъ.

36 (210).

Четвероевангеле отъ XV в., сръбска редакция. 208 л. фол. (29×22), т. 21·5×14, писмо уставно къмшироко, не тъй хубаво, букви 4 мм., р. на стр. 24. Редовно ь, но ѣ и ы неправилно; ударения нѣма (освѣнъ ").

Съдържа: сказаніе, глави, Теофилактови прѣдисловия, текстъ. На края мѣсецословъ. — Липсуватъ около 10 листа. Сичко тетради 27, отбѣлѣзани на първия листъ отдолу вдесно. Липсува началото на Лукиното евангеле. Л. 115 поврѣденъ.

Хартия грапава, жилава, на ситни брѣзди съ знакъ: ножици. Подвързия дъски съ кожа. — На дъскитѣ отгорѣ върху кожата нѣщо гравирано съ бои, но исцапано тъй, че не се познава. На игората дъска распятие, отдесно св. Богородица, а отлѣво св. Іоанъ.

Текстъ: **Єга҃ пріидеть сн҃ь чл҃кы въ славе своѥи. и҆ вьси сты҃ а҆гглы съ ны́мь. тога҃ седеть на прѣстоле слави своѥи. и҆ съберoутсе прѣ ни́мь вьси ѥзыцїи. и҆ разлоучеть ѥ дроугь ѿ дрꙋга. ꙗко же пастирь разлоучаѥть о҆вце ѿ козлищь, и поставить о҆вце ѡ҆десноую себѣ. а҆ козлище ѡ҆ шоую.**

Доставила го Чанакчийската община, Пещерска околия.

37 (49).

Четвероевангеле отъ XVI в. сръбска редакция, 275 л. фол. (30·5×21), т. 24·5×14·5; писмо уставно, едро длъгнесто, подсѣща на руска или влашка школа, букви 6 мм., редове 21, съ хубави голѣми и длъгнести заглавки и червени едри, четвъртити точки. Думитѣ отдѣлени на широко, особено кога има точка помежду. Ударение нередовно; покрай редовно ь идва и ъ въ прѣдлози. ѣ и ы неправилно. Широко є намѣсто ѥ.

Почва съ обичното прѣдисловие на Теофилакта. Началото на евангелията отъ Матея, Марка и Лука липсуватъ. Липсува тъй сѫщо и отъ краищата имъ, понеже има откѫснати листи отначало, срѣдата и отъ края. За сѣко евангеле ново означение на тетрадитѣ. Слѣдъ цифрата стоятъ три отвѣсни черти (за прим. ꙁ҃ |||), а нѣйдѣ и по чотири. Евангелето отъ Іоана почти цѣло е повредено: мастилото било твърдѣ люто. та изгорило хартията. Страници $4^{б}$, $211^{б}$, $212^{а}$ чисти; единъ л. между лл. 23 и 24, л. 60 и 132 сѫщо повредени. Заслужватъ внимание многото заглавки, твърдѣ разнообразенъ стилъ. Тукъ-тамъ се срѣщатъ листи съ другъ почеркъ. Подвързия здрава. Хартия корава, гладена, съ знакъ котва въ кръгъ и трифиль отгорѣ; евангелето значи, не е отъ XV, а още по̀ малко отъ XIV в., както прѣдполага Вуловичъ (№ 26).

Приписки. На л. 132⁶ четемъ слѣдната приписка, писана отъ самия прѣписвачъ, ала не е цѣла, понеже листътъ е повреденъ:

. . . . ыє̆. н҃
. . . . а҃н҆до́нїє ї є҃
. . . . мїн пе́тⷬ҇ь а҃ма
ти алы́н҆ка се́лѡ́ ла́твыца.
ѿколѣ́на ба́ку҃ка҃а. г҃ прѣло
(ж)ни́х҆ѐ оу҃стїѐ го́ри а҃тона вь м
она́стирь зо́вѡ҃ с҃ты́н па́валь.
хра́мь ст҃го̀ велико́ м҃ни́ка х҃а
ра́ды̀ гїеѡ҃р҆ду҃а̀. г҃ посл҃ахе̇ пода
ска́лу́ а҃вра́мы̀ю. С. . ̑ о в҆щы лис
ть о҃ц҃оу н҃ мт҃ери. писани выш
є. да́дѣ́ мын ми́лостиниу.
ѿ ст҃їе црк҃ве за́ три҃ да҃ькат(а): ⁓

Евангелето е употрѣбяно въ Котленско, както се вижда отъ слѣднитѣ нови записки:

На л. 85ª на полата: „жечу пи҃са туи писму“. На л. 142ª на полата другъ написалъ: „Господинъ Русювъ 1870 Авгостъ 3“ и: „Георги Канювъ 1870 Авгостъ 3“. На л, 211ª подъ текста: „1871 Мартъ 7-ый Уч. Иванъ Гер. Кановичъ изъ Градецъ. Здравствуй прїятелю Василе!“ На л. 211⁶: „1867 месицъ Інуарие 20 Василъ попъ Николувъ отъ Медвенъ гу писа туи писму отъ Медвенъ праматаръ.“

На листа, залѣпенъ о втората дъска отвжтрѣ (наопаки) съ бързописъ:

... е҃о котель. да се зна҃ како. узеше с҃нови драгушинови мт҃и ку(на) (с҃н)нове пеичови. прьви. господинъ в҃. ї ѡ҆вань. и мт҃и гала и (се) стра. стана. и бр҃а. неико. субе, драгушиновъ. дащерь . . . ика и придадоше. црк҃и ст҃и ап҃ль пет҃ра. и пав҃ла. калугерь во име иѡ҃лчи в҃ їѡ҆вань г҃ нено д҃ сꙋбе. по҃ругь рахна, куцаре... рада гана раду стоику.

... имь. вечни помень. ва животе. и по самрьти бъ҃ да и҃ про҃ти.. и. кои ѿтиметь. ѿ сие светие црке да му е (су)парникь на суду бж҃ию. — пи҃а вал҃е ӡриг (7153 = 1645). месе҃ маии к҃и б҃ъ да ихь прости ам҄и: — николꙋ радꙋ б҃ъ да ихъ про̂ти стоꙗ̀нa . . . роикꙋ. димꙋ радꙋ. тихꙋла.

Послѣднитѣ имена сѣкашъ другъ ги прибавилъ.

38 (67).

Четвероевангеле отъ XV в., редакция българска. Листи 320 8° (21×14·2), т. 15·5×9, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 22.

Сѣко евангеле почва съ изложение на главитѣ и Теофилактово прѣдисловие. Първитѣ листи на евангелията отъ Матея, Марка и Іоана са откѫснати вѣроятно заради заставкитѣ и заглавкитѣ, които впрочемъ не са тъй художествени, докато първиятъ листъ на Лукиното евангеле се запазилъ, защото заставката била поврѣдена. Кърпено и подлѣпяно и листитѣ, що липсуватъ, замѣстяни съ други, писани съ писмо отъ края на 18 вѣкъ (сръбска редакция). Лл. отъ 304 до края нови. Л. 151 бѣлъ; л. 27 поврѣденъ. Номерацията на колитѣ отбѣлѣзана долу съвсѣмъ накрая въ ѫгала, та при кърпенето на повече мѣста отрѣзана. Подвързия дъски, обвити съ кожа.

Хартия нееднаква, но повечето гладка съ много ситни брѣзди и съ различни знакове: ножици; между друго нѣкакво четвероного съ дълги уши (заякъ или магаре?).

Правописъ по VI школа съ правилно ударение; **ѫ** и **ѧ** неправилно; **ѫ** се прѣдава и чрѣзъ ъ; ѕ и ꙁ; почти редовно ꙋ намѣсто оу.

Текстъ: **и̑ бы́вши сѫботѣ нача́ть на съ́нмищи оу̑чи́ти. и̑ мно́ѕи слы́шавше ди́влѣхѫ сѧ гл҃аще. ѿ кѫ́дꙋ̂ емоу̀ сі́х. и̑ что̀ прѣмѫдро́сть да́нна е̂мꙋ, и си́лы таковы рѫка́ма е̑го бы́ваѫть не съ̏н ли е̑ те́ктоновъ сн҃ь и̑ марі́инь. бра҃ же і̑ако́вꙋ и̑ і̑оси́н и̑ і̑ꙋдѣ и сі̑меѡнꙋ. и блꙁ҃нѣхѫ сѧ ѡ̂ нѥ҃.** Л. 107б и 108а.

Приписка. На единъ бѣлъ листъ, прибавенъ къмъ прѣдната кора при послѣдната подвързия, четемъ: **да҃е знаѥ како кꙋин сіе їѵ҃лїе їлїа цꙋрцї̈ь ѿ божица за е҃ гро҃ ї ѿ҃тави га о̂ѵ црква ст҃и нї̈кола оу божи́ца за помень ѿць сто . . . мати ге́ра по҃рꙋжїе трѣна синове его цветко и лазарь вь ле́то ҂а ѱ сн҃а ма̂н ѕ ни҃а ѧ҃зь неѿ҃тонии попь нико҃а ѿ мишеє сеѡ҃ кожиници.** Годината може да се чете и **҂аѱоа** (1771).

Намѣрено въ с. Божица (Босилеградско) и пратено въ Библ. отъ Изворския околийски началникъ прѣзъ 1883 год.

39 (133).

Четвероевангеле отъ XV в., редакция сръбска, листи 245 гол. 4° (26×19·5), т. 19·5×12·5; писмо уставно, въздрo и широко, б. 4 мм., р. на стр. 24, съ киноварни заглавия, безъ особени други украшения.

Правописъ обикновенъ сръбски, безъ редовно ударение — освѣнъ ̏ и тукъ-тамъ ́. Само ь, но и ъ дохожда тукъ-тамъ въ прѣдлози (**къ**).

Почва съ заставка и **Сказаніє ѥ́же на късáкь дн҃ь дльжно ѥ гл҃ати се єѵ҃лїє нє̑лкмь, късе́го лѣта**, прѣдисловие на Теофилакта български. текстъ. „Сказанията“, които заематъ първата кола, като че са отпослѣ прибавени. На края синаксаръ. Хартия тънка, жилава, съ знакъ: три могили; а хартията на първата кола (сказанията) носи бѣлѣгъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ (XVI в.). Подвързано и цѣло, само л. 202 повреденъ. Тетрадитѣ не са отбѣлѣзани, или, може би, цифритѣ да са изрѣзани при подвързията. Въ края като че липсуватъ листи. Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. На послѣдния листъ (опаки) подъ текста съ киноварь: **х҃с зал҃ѡ́ и҃ коиць сл҃а бо҃у а҃минь.**

На листа, залѣпенъ о втората дъска отвжтрѣ: **ѧ҂ѳоа мєц агѹть: ıє ✝ село разово поле да се зиоєтъ аспри дадено се҃ѡ иѡваѵє ба . . . кль.**

Подъ Разово-поле сигурно се разбира сегашното Лазарò-поле въ Дебърско.

На сжщото мѣста има нѣколко лични имена и прѣкори: Кръсте Мѹха, Богдань Чораманъ, Моисо Шута, Стоıань Шута.

40 (139).

Четвероевангеле отъ XV в. сърбска редакция. Листи 328, 8° (22×15), т. 15·7×8·5, писмо уставно, срѣдно, букви 3 мм., ала нееднакви; особено испжкватъ є и ж като по̀ голѣми. Редове на стр. 23. Правописъ обикн. сръбски (едноеровъ) безъ редовно ударение.

Прѣдисловия на Теофилакта български — едно слѣдъ друго на Матея, Марка и Лука, а за Іоановото казва слѣдъ това: **прѣдисловиѥ і҆ѡ҃а́ииново не редѹ тамо ѥ҆́коже по҃дкаше и҃ ѡвѣм'ѯи.** Изложение на главитѣ, прѣдъ текста, а на края обичнитѣ показалци. Сѣко евангеле почва съ красива заставка. Запазено е добрѣ. Липсува първия листъ на 34 (л҃д) тетрадка, а л. 271 (пръвъ отъ тетрадка 33) откжснатъ и туренъ намѣсто изгубения. Лл. 142 и 144 притурени отпослѣ намѣсто изгубени и написани съ другъ почеркъ. Л. 158 кърпенъ.

Хартия дебела, гладка и корава; харт. знакъ три могили съ звѣзда надъ тѣхъ (Лихачевъ II, 162 — отъ г. 1423).

Подвързия дъски съ кожа.

Прѣди първия листъ има единъ бѣлъ безъ страница, прибавенъ при подвързията, на който отъ лице четемъ: ҂аѿк мц҃ априлъ ѕ҃і денъ индикто є҃ кругъ лето д҃і ѡснокани ꙁ҃ пи авраамъ іѡанокъ лоѕе д҃ мотики на свєти николаа за своа дүша нарүсиа авраамъ иѡанъ ѡц҃а стоа мати и тр́аанъ за зравє.

На краятъ единъ листъ сжсанъ почти на три четвърти. На останалата часть отъ лицето, като че самиятъ писачъ отбѣлѣзалъ съ красиво уставно писмо: х҃с зачѐлѡ и конⷽ҇. вь вѣкы̏ аминь помисни г҃и грѣшнаго рaба своѥго вь їєрмонасѣхь исѡ̂фїта: — ·:·—

На сжщото листенце отопаки другъ бѣлѣжи (отъ ново врѣме): сие ӗвъӈгелиѥ манастиръ ст҃и никола слѣпус, прилѣгкѡ пѡ҃ъ стена голѣма и цръква нова хорѡ дрвє(но) хубавѡ сѡк҃дно златѡ шикоанѡ.

41 (181).

Четвероевангеле отъ XV в. Редакция сръбска. Листи 301, гол. 4º (27·5×19), т. 20·2×12, възедръ уставъ, букви дебели, широчки 5 мм., редове на стр. 21, обикн. сръбски правописъ, тукъ-тамъ ударения.

Първитѣ два листа и послѣднитѣ два са пергаментни отъ гръцки октоихъ, притурени вѣроятно при втората подвързия. Л. 5 на половина, а л. 297 (прѣдговоръ къмъ Марковото ев.) трѣба да стои слѣдъ л. 87. Прѣдъ сѣко еванг. слѣдъ обичното прѣдисловие се намира ликътъ на съотвѣтниятъ евангелистъ, рисуванъ съ бои и твърдѣ характерно — като иконопись. Евангелистъ Лука липсува. Красиви заставки и заглавки. Има посрѣдъ много листи развързани и разбъркани. Между лл. 290 и 291 единъ откжснатъ прѣзъ половина. Хартия дебела, твърда на грапави брѣзди и широчки рѣзки, съ харт. знакъ: три могили съ висока черта върху срѣдната, ала на върха какво е (звѣзда или кръстъ), не личи. Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. На л. $298^{б}$ подъ текста прѣписвачътъ пише:

х҃с з҃л ико ицъ (въ видъ на кръстъ) то́моу сла́ва вь вѣкы вѣкоимъ: —

Ни́кодїмь м҃ногогрѣшнїи и последнїи вь инокꙋ҃ѣ пи́са. т҃ъ ієро́монⷯ. тѣмже чьтоущеи и прѣписꙋюще́и, мо́лю ва́ше хр҃столюбїе. поминаите и

моѥ̑ ѡ҆каанство вь молитка̑ ва́ши҃. да̑ и҆ вы̏ спо҃бите̑ мьздѣ ѿ даю҆щаго м҃твоу мл҃ѥщимсе. и҆ бл҃веща лѣта праведныи҃ амі́нь: —

На л. 299^{б}: **† да се знаетъ ко́га̀ накратихме во́дата̀ на дѡ҃лнїте ко́денїщѝ 8 м҃ца̑ їоу҃нїа҃. ѳ днь. 8 сѫбѡ҃та̀. Въ лѣтѡ ҂зрлїє** (7135=1627). **и҆ бѐшѐ е҆ѯѡгорсть** (?) **е҆р҃онх҃ симѡнъ и҆кѡминонъ** (така) **мнх҃ Єѳи҆ми́ка҃. мн҃а грѣшиї ѳѡ҃сїа.**

По̀ долу: **† да сѐ зна́ѐтъ ко́га сѐ прїєстави е҆р҃оп҃ к҃ї и҆хнїкїа игоуменъ по́па степа́нѡвъ синъ ѿ ба́решани 8 м҃ца генахва́рїа г҃в днь 8 сѫбѡта 8спеє. Въ лѣто ҂зрлѕ †** (7136=1628).

Туку подъ това другъ написалъ: **и ѡстанаха на стефана ѿ слѐпчє г҃а товари житѡ.**

На л. 222^{а} съ едъръ полегатъ уставъ писано: **да̑ сезе̑ зна̑еть ҂ѿм** (1840). **ко́га̑ беше скапнѧ р҃к гроша̑ пченїцата̑ че рьжа̑ че пченьката̑ бе лъменоть и҆ просото м҃е ѿвезоть.**

Доставилъ В. Икономовъ отъ Македония.

42 (257).

Четвероевангеле отъ XVI в., редакция българска. Листи 144, 8° (22·2×16), т. 15×9, писмо — ситенъ, хубавъ уставъ, букви 2 мм., редове на стр. 27, съ ъ и ь по VI правоп. школа и съ ударения. Почва съ зачало 17 на Матеовото еванг., свършва съ зач. 52 отъ Іоана. Листитѣ расшити, разбъркани и крайно поврѣдени отъ влага; нито на единъ се не чете текстътъ изцѣло. Особено отъ л. 39 нататъкъ черното мастило съвсѣмъ изблѣднѣло, останало само червеното. Къмъ краятъ и самитѣ листи изгнили. Почвало както сички евангелия, и прѣдъ сѣки евангелистъ — заставка съ хубава голѣма заглавка. Хартия тънка, жилава, ситно набрѣздена, съ знакъ: бича глава, между рогата ѝ двулиененъ стъмбелъ, а на върха му петолистенъ цвѣтецъ. Вж. Лихачевъ, № 3516.

43 (285).

Четвероевангеле отъ XVI в., българска редакция. Листи 293 фол. (30·5×21), текстъ 22·5×13·5, писмо — хубавъ, крупенъ уставъ, букви 6 мм., редове на стр. 20. Езикъ и правописъ доста правилни; ъ и ь по VI школа. Ударение правилно. Употрѣбява є, ѡ, ѻ и ꙍ.

Добрѣ запазено. Прѣдъ сѣко евангеле изложение на главитѣ, прѣдисловие отъ „е҃пкопа о҆хр҃скаго“, текстъ. Хубави заставки и заглавки. На края (отъ л. 279) показалецъ и мѣсецословъ. Отъ еванг. на Лука до края другъ почеркъ и друга хартия.

Текстъ: **Тогда̀ пристѫ́пи къ не́мꙋ мт҃и, сн҃ѡ҃ заведе́ѡвѡ҃ съ сн҃ѡма своима. кла́нѣѭщеса и҆ про́сащє не́чьсо ѿ не́го: о҆нже ре́че е҆и҆ чьсо̀ хо́щеши. гл҃а е҆мꙋ̑ рьци̇̀ да саде́та сі҄а҄ ѡ҃ба сн҃а моа̂, е҆ди́нь ѿ де́снѫѧ те́бе. и҆ е҆ди́нь ѿ шѫ́ѧ те́бе въ цр҃ьстви твое́мь** (л. 50ª).

Подвързия — дебели дъски съ кожа. Хартия различна; 1) гладка (почти безъ брѣзди), съ знакъ: глиганъ, самострѣлъ въ кръгъ и отгорѣ лилия; 2) по̀ корава и грапава, съ знакъ: голѣмо Ѯ.

Евангелето е употрѣбяно, а безъ друго и прѣписвано, въ Румъния, както се вижда отъ тая записка, написана прѣзъ първитѣ 9 листа подъ текста по румънски:

Аꙋастъ євангеліє єсьтє кꙋпъра̂ дє григорі кꙋхакь ши аꙋ дать ла съпта бисєрикь ла сатꙋлъ… (? зачъртано) **ꙋнде съ прѣꙋвєщє храмꙋлъ ко̂нєссинє ла летъ ҂аѱоꙁ** (1777) **ꙋлїє = г҃і — Ї҆гна́тїй А҆рхидїако̂.**

А на л. 4ᵒ четемъ: сия книга свл҃ие Ефима Абрамова куплина угатъни (?) писалъ.

44 (240).

Четвероевангеле отъ XVI в., българска редакция. Листи 295 4ᵒ (22·5×17·5), т. 14·5×10, писмо уставно възшироко, хубаво, букви 3 мм., редове на стр. 20. Текстъ, езикъ и ударение правилни, ъ и ь по VI. школа. 3 мн. аор. **шѧ**. Покрай черни точки употрѣбява и едри червени.

Листъ 1. повреденъ, — инакъ добрѣ запазено. Липсуватъ само 2-3 листа. Слѣдъ изложението на главитѣ слѣдва обичното прѣдисловие, послѣ текстъ. На края синаксари. Прѣдъ сѣко заглавие червена заставка и доста хубави заглавки. Тетради 37 (л҃ꙁ) и 1 л. отъ 38 (л҃и).

Текстъ: **Чл҃кꙋ нѣ́коемоу бога́тꙋ оу҆го́бзиса ни́ва. и҆ мы́шлѣаше въ се́бѣ гл҃ѧ. что̀ сътво́рѧ ꙗ҆́ко не́ймꙋ̂ гдѐ събра́ти плѡ҃́ мои҃́. и҆ р҃е́ се̏ сътво́рѧ. разо́рѧ жи҃́ницѫ моѫ̀ и҆ бо́лшѧѧ съѕи́ждѫ и҆ събе́рѫ тоу҆̏ въсѣ жи́та моѧ̏. и҆ ре́кѫ дш҃и моей. дш҃е. и҆маши мно́га бл҃га̀ лежѫщаа на лѣта̏ мно́га, почи́ваи. ꙗ҆҃́жь. пін. ве҃́лиса.** Л. 179ª.

Хартия корава, гладка съ знакъ: глиганъ.

Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. Прѣдъ сѣки евангелистъ е написанъ тропара и кондака на евангелиста, като че отпослѣ, съ по̀ блѣдно мастило. Тѣхъ писалъ **є҆мона̄ висаріо̂ проє̂гоум҃є**, който се подписалъ на л. 220ᵇ подъ тропаритѣ на св. Іоана Богослова.

На л. 85^{а} съ бързописъ: Преставися раба божия анна влето 1862 годꙋ месица февраля 21 числа.

Преставися младеницъ Марфа влето 1865 годꙋ месица Марта 5 числа.

Преставися рабъ божіи вгалициі на конки стахей абрамовъ влето 1851 годꙋ месица мая 13 числа.

На л. 3^{а} подъ текста, на л. 209^{б} на полата и на л. 278^{а} румънски приписки съ заплетенъ бързописъ.

На л. 278^{б}: **Помани гдⷭ҇н раба своегѡ многогрѣшнаго ıеромонаха рꙋвнима во цр҇ⷭтви своеⷨ҇ небесноⷨ҇ и веⷭ҇ роⷣ҇ егѡ пѻлоти созⷣавшаго три келиⷪ҇ во сеⷨ҇ стоⷨ҇ монастыри во дн҃и прⷭ҇ветлого Кесара нашегⷪ всеꙗ ꙋгорискиꙗ земⷧ҇ѧ повелителѧ Карꙋлѧ. ѿ рѫтка хрⷭ҇тва ҂аѱꙁı мцⷭ҇а оⷦ҇ д҃ı днѧ.**

На л. 294^{б} сѫща ржка пише (бързописъ): хотащомꙋ серендⷪ҇а во скорѣ совершити да прочететъ ст҃ое сие ева҃гелие трищи ї дв҃ѣ псатири с поклоны .рн҃. и҃ метанїе .л҃. да имать четыри ева҃гелиста за .в҃ı. литоргїи.

45 (212).

Четвероевангеле отъ XVI в., редакция българска съ русизми. Листи 270 фол. (30×19), т. 21·7×12, писмо — крупенъ уставъ (влашки), букви 5 мм., р. на стр. 20. Правописъ неправиленъ, — **ъ** и **ь** по VI школа, ала не издържано. **ж** се мѣнява съ **ꙋ**.

Доста листи отначало и отъ срѣдата развързани. Лл. 1—55 и 241—260 писани прѣзъ XVII в. отъ друга ржка съ руски правописъ. Л. 261 писанъ съ писмо като първата ржка съ сръбски правописъ. На края синаксари. — Прѣдъ сѣки евангелистъ заставка и хубава главна буква. Такива букви се срѣщатъ и въ текста тукъ-тамъ. Началото на Лукиното евангеле липсува. Подвързия съ дъски, обвити съ червено кадифе. Писано сигурно въ Молдова но е употрѣбявано и въ България, понеже е доставено отъ Чанакчийската община, Пещерска околия.

Хартия тънка, грапава съ знакъ: глиганъ.

Текстъ: **И҆ ꙗ҆бїе҆ дхъ и҆зведе е҆го въ пѫстыниѧ и҆ бѣ тꙋ въ пꙋстыни дн҃и҃ четыдесате. и҆скѫшаеⷨ҇ сатаноѫ. и҆ бѣ̀ съ ѕвѣрми. и҆ а҆ггли слѫжаахѫ е҆моу̀ . . . .**

На л. 54 четемъ слѣдната румънска приписка:

҂ѱоѳ феврꙋаⷭ҇е .ѱ ѳ.

Ачаⷭ҇та сфи҃та Карте е҆ѵлїе е҆те. а҆ ме а прешѡтꙋлꙋ Дими҃три пароⷯ҇ ѿ сатꙋль захоръ (?) оу҆де съ чистеще, ши съ презнꙋеще храмꙋ, сфи҃те ши недеⷭ҇пърци҃те Троꙋцъ. Па каре аꙋ кꙋпъратъ репъѡсатꙋ, Іѡанъ, ботезаⷮ

каре а҆ трикть (?) ꙟсатꙋ҇ Камеши а҆ дато ꙟзестре пресѡтꙋла҇ ма҇ сꙋ҇ нꙋмить. фиꙟдъ къ спⷮ цинерле ма҇ сꙋ҇ поменитъ Ιѡа҆нъ котезатъ: ка си фие а ме ши а копилѡ҇ ме҇ де вечъ ꙗ҇ръ чине са҇ ꙟнитѣ ка си о ꙗ҇ са҇ си ѿ къндъ де҇н стриі се фие сꙋ҇ маре кле҇стиⷨⷮ фъ҇ дъ кътъ е҆ ши кꙋ копии ме҇. Пресѡтꙋ҇. Димитрй Стефановй наро҇ ла захоръ е҆ Ιѡанъ котза҇ ши кꙋ соцꙋ҇ ме҆ а нꙋме на҇тасиа.

46 (255, 358).

Четвероевангеле отъ XVI в. българска редакция. Листи 175, фол. (29×21·5), т. 20·7×13, отъ които 136 отъ № 255 и 36 отъ № 358. Писмо уставно, възедро, четливо, но листитѣ са много повредени; букви 3·5 мм., редове на стр. 22. Ударение неправилно, само ь, а ъ идва у прѣдлози. Изглежда да е писано въ Влашко.

Съвсѣмъ разнебитенъ. Нѣма начало ни край. Сички листа пострадали отъ влага: оцапани, развързани и оръфани. Първата часть (№ 255) почва отъ зач. 9 на еванг. отъ Марка и свършва съ зач. 7 на еванг. отъ Іоана. Прѣдъ еванг. на Лука (л. 19ª) и на Іоана (л. 133ª) хубави заставки, рисувани съ синьо и златно мастило, като че отъ по̀ ново врѣме. Другата часть (№ 358) са отдѣлни листи, испаднали отъ разни мѣста на еванг., но повече отъ Іоана. 3 л. намѣрихъ и въ № 350.

Хартия мека, ситно набрѣздена и съ крупни рѣзки; знакове: ножици; котва въ кржгъ и отгорѣ звѣзда. Подвързия нѣма и листитѣ размѣстени.

Текстъ: **Єще є҆моу глⷶаще, прїи́дошѧ ѿ а҆рхїисı́нагога̀ глⷶаще. ꙗ҆ко дъщїи твоꙗ оу҆мреть. что̀ є҆ще двнжеши оу҆чителѣ̀. Ιс҇ же а҆бїе слышавь сло́во глⷽемое҆, глⷶа а҆рхїси́нагогови́ небоиса тькмо вѣроуи҇. и не ѡстави ни є҆диного по себѣ и҆ты̀. тькмо̀ петра и ї҆ꙗкѡва** (л. 9ª).

47 (231).

Четвероевангеле отъ XVI в., българска редакция (отъ Влашко). Листи 256 фол. (31·5×20), т. 24·8×13, едъръ молдавски уставъ, б. 4—5 мм., р. на стр. 23. Писмото прилича на ев. № 44 (240), само по̀ тънко. Мастило черно; съ червени едри точки; ударение правилно. ъ и ь по VI школа. ж редува съ **оу**, 3 мн. аор. **ша**.

Безъ начало. Почва съ 66 зач. на Матеовото ев. Много листи изгубени, развързани и размѣстени. Прѣдъ другитѣ евангелисти оглавления и прѣдисловия, хубави заставки и голѣми заглавки. Послѣднитѣ и заглавията са рисувани съ златно мастило; на края синаксаръ. Хартия тънка, гладка, жилава, съ знакъ: дива свиня (глиганъ). Подвързия нѣма.

Текстъ: **И пристѫ́пиша къ немоу фарїсѣ́е и҆скꙋ́шаѭще є̂го̀, и҆ гл҃аша є̂мꙋ̀. х҃ще до̂и́ть чл҃кꙋ поустити же́нѫ своѫ̀ по въсѣ́кои ки́нѣ. о̆иже ѿкѣ́щавь рⷱ҇ и҆̏мь. нѣ́сте ли чьли. ꙗ̂ко сътво́рикꙑи и҆ско́ни мѫ̀жьскь по́ль и҆ жен'скь сътко́риль ꙗ̏ єⷭ҇. и рⷱ҇. се́го ради̇ о̂ста́вить чл҃кь ѿц҃а своє̂го̀ и ма́терь, и҆ прилѣ́питса кь женѣ своє̆и, и҆ бѫ́дета ѿба̏ въ плъ́ть є̂ди́нѫ** (л. 41ᵃ).

На крайния л. 256ᵇ има единъ описъ на черковни книги и вещи на румънски:

И³воⷣ де къⷬци ши веⷶмеⷩте че лꙋ аⷣдꙋ фата попеⷩ ди кълнимани ла бесерекъ ла и҆вънеще̂ ши леꙋ даⷮ не мъна попеⷩ некити ѿ та́ съ̆ щїє. а҃. євⷢ҇гелие сⷬ҇баскъ | ·а҃· ѿтаи. а҃ прⷭ҇асй. а. триѡⷣ и҆ⷩтриѡⷣ .а҃. и҆вⷢ҇геле рꙋмъиескъ а҃ молитⷡ҇ниⷦ . . . и пр.

48 (233).

Четвероевангеле отъ XVI вѣкъ, редакция влахобългарска твърдѣ неправилна. Листа 293 фол. (30×20·2), т. 21·5×13·5 писмо — едъръ широкъ полууставъ, букви 5 мм., редове на стр. 22. Прѣписвано твърдѣ нехайно: прѣскачани думи и цѣли изречения. Любопитна е замѣната на **ѭ** съ **ж**: **дадите и҃ жсти** (97ᵃ); **ждѫщиⷯ** (97ᵇ); **жже = ѭже** (99ᵃ). Правописъ по VI школа съ ударения не вредомъ.

Отначало липсуватъ нѣколко листи отъ показалеца и прѣдисловието, а на края — отъ синаксарътъ. Липсуватъ листи и отъ срѣдата. Тетрадитѣ не са означени до края. Прѣдъ сѣки евангелистъ цвѣтни заставки и заглавки (червено-зелено-жълто). Листи има развързани доста. Хартия дебела и жилава, съ хартиенъ знакъ: Дива свиня (гliганъ), Лотарингски (двоенъ) кръстъ. Подвързия дъски съ кожа.

Текстъ: . . . **ѿ оу̂бнваѭщиⷯ тѣло. дш҃ѫ же не могѫщиⷯ о̂у̂бити̏ мѫдростиже̂. є̑гда поо̂у̂чає̂ть. бѫ̂дите мѫдри ꙗ̂ко змїѫ̂. и҆ цѣли ꙗ̂ко го̀лѫбїє̂. Правдѣ же є̂гда оу̂чить. ꙗко хощеть да тво́рать вⷭ҇ чл҃вци и҆ ви̏. твори́те и҃ такоⷤ҇е. цѣломѫдрїю ꙗ̂коже ѿричє̀ть. възрѣвꙑи̇ на женѫ̀ къ еже похо̀тѣти, тъ оу̂же прѣпрѣлюбодѣи̇ лъжеть въ срⷣци своє̂.** (л. 6ᵃ).

Приписки. На л. 2ᵃ — притуренъ сигурно отъ друго евангеле, защото нито по форма прилича на описаното, нито по писмо, мастило и хартия — четемъ слѣдното: **† пⷭ҇и а҆зь. мноⷢ҇ грѣшниⷦ ї р є и҃. р а ꙋⷣ ꙋ. ѿ бꙋⷦр є́ щ е. пи̇са сі̂н. кни́га ѿ село. в е р н е щ е ѿ родаⷯ. н е ш ⷦо. бж³** (?) **родаⷯ б ꙋ з е р с к и̂. пⷭ҇и сі̂н. вь днї роꙋⷣ ꙋ к о е к оⷣ сн҃ь. в е л е ⷦ а, є прѣ̀ д о б р аⷯ. алеѿно к о е вⷦо. вь лⷮ҇ѣ ҂ꙁрѻѕ.** (=1668).

На л. 217^б: **Пр҃ гн҃ въ мо̑ко рако вже миро̑ сі́е книга поконҍ̑ ра̑ вже миро̑ ра̑ї днж ско̑ и ѡ҃цу е̑ трифа̑ и҃ мт҃и е̑ ерина и сестра е̑ а̑сеніе и бра̑ его симїѡ̑ и сестра его ма́та и да̑ сие кни̑ ра̑ї мо̑ко а̑хие ү̑о̑тко̑ци нескулае.**

Слѣдватъ още нѣколко реда на румънски, писани отъ сѫща рѫка: **ши ѡ҃ скѷ̑пъра̑ луа̑тж ка̑те пре̑тру дѷ̑несꙃе^б кълаб^б ско́ деѫ цара тътъраскж. луа̑тж ка̑те үи̑ ѡ҃ ка кеді̑ съ хі́е трекласту тиі ѡ҃цы и̑ си̑ кь некі̑и кь ѡ҃ да̑ еримі́е прентру ст҃и нескулае съ хі́е ла кесере̑.**

† Съ се щі́е къ̃ ѡ̑. де кръниц скѫлуат ѡ̑ .ї.

49 (277, 351, 361).

Четвероевангеле отъ XVI в., редакция българска съ руски примѣси. Листи 251 фол. (30×21), текстъ 19·6×13, писмо срѣдноуставно, възшироко и съ голѣми междини, дѣто е точка или запетая; букви 3 мм., редове на стр. 21. Правописъ по VI школа, ударение правилно.

Редъ: таблици, прѣдисловия Теофилактови, оглавления, текстъ, синаксари на края. — Доста повреденъ отъ влага откѫдѣ подвързаното и по краищата. Поради това много листи развързани и оръфани. Има и много липсали. Номерация на тетрадитѣ нѣма.

Текстъ: **Пришє̑шє̑же и҃ въ капе́рнаоу̑мъ, пристѫ̑пиша прие̑млаѱеи дидрахъма̀ къ петрови ре́ша. оу҆у̑читель ва́шь не да̑ ли дидра̑хма., гл҃а е̑й и̑ е̑гда̑ въниде въ до́мъ, пр̑вари е̑го̀ і҆с҃ гл҃а: ү̑то ти са мни́ть сі̑моне. цр҃іе зе́мьстіи ѿ кыи̑ прие̑млать да́ни и̑ли кинсонъ.** (л. 44^а).

Хартия недебела, мека и гладка, съ ситни брѣзди; воденъ знакъ: гliганъ. Подвързия дъски съ кожа, но и тѣ разнебитени. Развързанитѣ 16 лл. на края бѣха въ рѫкоп. № 351 (6 л.) и № 361 (10 л.).

На единъ отъ листоветѣ, които бѣха въ рѫкоп. № 361, слѣдъ свършъка на Теофилактовото прѣдисловие има записка отъ прѣписвача, но е заличена тъй, че не може да се чете.

На крайния листъ, слѣдъ единъ малъкъ поменикъ (отъ който по̀ важни имена: Добриле, Неделѣе, Стамене, Цолка, Милене, Милено, Малено, Неделѣо) има написани свързано четири имена, а подъ тѣхъ: който разуме́са, какво е писа́но и везано то̑ва̀ словфцто е на и̑мена̀ писано̑ първото ыме̑ каже̑ прване, вторто и̑ме каже станчѡ̑ трето име̑ пише цоне̑ чтрто̑ име каже ѡ̑че ми̑саиле̑ — и най-отдолу пакъ свързанъ подписъ Пръванъ.

50 (215).

Четвероевангеле отъ XVI в. Редакция руско-българска. Листи 226 фол. (29×19), т. 21·2×14, писмо полууставно дебело, букви 3 мм., редове на стр. 22. Употрѣбява **ѫ** и **ѧ** по руски, а **ъ** и **ь** по VI правописна школа, ударения неправилни. Тукъ-тамъ **ъ** се замѣнява съ **о** и **ѣ** съ **є** и **ѧ**. Изглежда да е писано въ Молдава.

Текстъ: **Є҆мѫ҃ лóпата въ рѫци є҆го. пóтреби҃ гѫмно своє́ съберє҃ и҆шєнницю въ жи҃ницѫ своѫ҆ плєкєлы҃ съжєжє ѡ҆гнє҃ нєоу҆гасаѫщи҃** . . . Л. 12ª.

Ї҆оу҆дєижє понє нато҃ бѣ̑ да нє ѡ҆станѫ҃ тєлє́са ко́ сѫботѫ бѣ̑ бѡ вєли҃ дн҃ь тоѧ́ сѫботы. мóлиша пилата да прєбию҃ голєни и҃. прьвóмѫ бó прєбиша гóлєни. и҆ дрѫгомѫ ра́спатомѫ со ни҃ . . . Л. 217б.

Запазено доста добрѣ. Захваща съ **Сказанїє приємлѣщє въсєго лѣта чи́сло є҃у҆лиѧ̀ сто҃ при́ѧ . . . ѿ начинаѧ̀ и҆ догдє ста҃ю́ть.** Слѣдъ това иде оглавление и прѣдисловие на Матеовото евангеле и най сетнѣ самото евангеле подъ криволична заставка, свързано заглавие и голѣма заглавка — сѐ съ киноваръ. — По сѫщи редъ вървятъ и другитѣ евангелия. Най накрая: **Сборни҃ кї мцє҃ сказва гл҃а коє́моу҆жо є҃глїю избранны҃ ст҃ы и праз҃ко҃ кл҃чии҃**, ала не е ц҆ѣлъ, защото послѣднитѣ листи на рѫкописа нѣма.

Хартия дебела, корава на ситни брѣзди, съ знакъ: глиганъ. Подвързия кожана здрава.

51 (7).

Четвероевангеле отъ XVI в., българска редакция. Листи 190 фол. (28·5×20·5), текстъ 22·5×13·5 см. Хубавъ, възширокъ полууставъ, б. 3—4 мм., редове на стр. 25. Инициали: червени, зелени, жълти. Правописъ доста неправиленъ; **ъ** и **ь** по VI школа, ала нé-послѣдовно. 3 мн. аор. **шѧ**.

Сѣки евангелистъ почва съ прѣкрасенъ орнаментъ и хубава заглавка. Заглавия и главни букви съ киноваръ, съ синьо и златно мастило. Въ началото на сѣки евангелистъ изложение на главитѣ и Теофилактово прѣдисловие, но прѣдъ евангелистъ Матея нѣма. Отъ началото и края липсуватъ много листи. Свършва съ 51 нач. на Іоан. ев. Подвързия — дъски съ кожа, но и тѣ поврѣдени.

Текстъ. **Въ кр҃ѣ ѿ҃, прїидє ї҆с҃ въ ѿчьствїє своє̀. и҆ по нє́мь и҆дóшѧ оу҆чєници є҆го̀. и҆ бывши сѫботѣ. начє́ть на сънмищи оу҆чи́ти. и҆ мнѡ́ѕи слы́шѫщє и҆ дивлѣхѫ́сѧ гл҃є́щє, ѿкѫ́доу сє́моу сїѧ̀. и҆ что прѣмѫ́дрѡ҃ да́наа є҆моу҆. и҆ си́лы та́ковы рѫкама є҆го̀ бываєть. нє съ̑ ли є҆ тєктóнъ, сн҃ь марїинь** . . . (Л. 62ª).

Хартия дебела, корава, гладена съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ звѣзда. — Доставено отъ Курилския (както пише въ каталога) манастиръ — вѣроятно Куриловския манастиръ свв. Кирилъ и Методий, близу до с. Курило, Софийско.

52 (6).

Четвероевангеле отъ XVI в. (у Вуловича погрѣшно XV или XIV вѣкъ!) Листи 509 фол. (29×19), т. 19·5×10 см., писмо уставно, едро, дебело и доста хубаво, букви 5 мм., редове 16. Редакция малоруска съ юсове, съ правилно ударение, но ъ и ь неправилно. Вѣроятно е писано въ Молдава.

Евангелиститѣ почватъ съ обичнитѣ изложения на главитѣ и прѣдисловия Теофилактови. Прѣдъ сѣко евангеле се намира на отдѣленъ листъ нарисуванъ ликътъ на евангелиста въ прѣкрасни рамки и златенъ фонъ, покритъ съ тънко копринено було. Ликътъ обаче на евангелистъ Іоана е откжснатъ. Прѣдъ сѣко евангеле има хубавъ орнаментъ и начална буква твърдѣ голѣма и хубава (съ златно и синьо). По политѣ са означени съ червено мастило зачалата и коя глава на коя недѣля се чете.

Текстъ: **І҃с х҃во рож҃тко̀ сице б҃ѣ. ωбрѫченїнѣ оу҃бω бывшїі м҃тре є҆го̀ м҃рї и іωсифові. прє́жє да́жє несовокѫпитися и҃ма, ѿбрѣтєсѧ и҃мѫщїи въ ꙋтрєбѣ ѿ д҃ха с҃та. іωси҃жє мѫжь є҆ѧ̀ пра́вєдєнъ сы и не хотѧ є҆ѧ̀ ѿбличити въсхотѣ та́и пѫститї ю** Л. 14ᵃ.

Хартия — тънка, жилава, на ситни брѣзди съ знакъ: ржка (или ржкавица?) съ коронка надъ пръститѣ. Подвързия здрава. На първата дъска отпечатани съ златна щампа четиритѣхъ евангелисти по жглитѣ и посрѣдъ распятие, но сега поистрити.

Послѣднитѣ 7 листа са отъ друго евангеле, сръбска редакция, вѣкъ XV, но само часть отъ мѣсецословъ и показалци; редове на стр. 24, хартиенъ знакъ: ножици.

Приписки. На л. 1ᵃ: сїе ст҃ое ев҃глїе повѣза по́пь нїко́ла мелщи́чкы а на҃тоꙗ попь нїкола ѿ кожи́ници́. ѿпꙋпи млаца ѿ вꙋкань прѣко и́ме терзиичь бра́ть єго кр҃та ѿць петко ма́ты дафина даде гро́ша к҃ живи҃ за помень мрьтвимь за покои б҃ъ да въсели въ цр҃тве си҃.

На л. 10ᵃ: да се знае гага беше попъ радовань ѿ бꙋсинци поповски та поднови црквꙋ апостоле крсто писецъ ѿ совиѧ манолъ (в)а лета ѿ хрпста **аѿл1** (=1831).

Послѣдната цифра е арабска и, както е написана прилича на 1, но може да е и 7.

На л. 129^{a}: да се знае кога попъ радованъ направи ȣ црквȣ темъблото распетїе ї апостоли ст҃го николаю на́дъ врата ҂837.

На л. 134^{a}: уверени Будите братия и сродници кога се избави православна вѣра отъ проклету турсию, о Бог да прости и да удлжи руку на светлога цара рускога александрȣ онсе потруди сосъ душу и сосъ тело онъ поступи за насъ и много бранъ стаде за насъ на 1877 и нему стаде на помоцъ всевишни богъ Александръ Николаевичъ руски. На 1878 и богъ му поможе избави родъ христиански. На 1879 оделише границу на турсиу азъ приписа многогрешни радованъ іереи изъ бусинци преко име терзичовъ отецъ его милошъ мати его яна богъ да всели вцарство небесно.

Тутакси подъ това по̀ сетнѣ прибавено: втова време бистъ перви князъ александъръ на България и митрополитъ милетия.

На л. 215^{a}: прїпїсахъ азь мнӧгӧ грешни їереї фїлїпь да҃е знае какӧ се запӧпїхь на нїшь ѿ патрихара ипечскаго гаврїла на день ст҃агӧ свещӧнӧ мȣченїка Ѳерапонта вь летѡ г҃дне ҂а҃ѱнѳ (1759).

На сѫщия листъ отопаки: † паки прїпїсах азь мнӧгӧ грешнї попь фїлїпь како мї се престави попадїꙗ стӧꙗна братїе ї ѿц҃ї кӧї прѣчетї бл҃гослӧвїте а не кльнїте мӧлюві и коленӧмь касаю да речете бг҃ь да прӧстї стоꙗнȣ прзвїтерȣ преставїсе влето г҃дне ѿ сьтворенїе мїра ҂ꙁс҃ч҃к ѿ рождество хр҃ство ҂аѱпд (1784) м҃ць ферьфаръ ·к҃· дн҃ь на стретенїе прес҃тїе бц҃ї беше ва дн҃ь петокь.

На л. 219^{a}: пакї прїписа азъ много грешнї попъ станко како мї се престави попади́ѧ єли́нка братие їѡци кої прочете благословите а не кланте молюви кланюсе да речете богъ да прости єли́нкȣ прзвитрȣ прстависе влето годинѣ 1856 на денъ на макаве петоко беше ѿ проклетȣ колерȣ.

На л. 221^{a}: прїпїса азъ мнӧго грешнї попь нїкла да се знае коꙗ годїна додоше крежалїе мл҃гӧ зȣлȣмъ ȣчїнїше ѿх ѿх ѿх зȣлȣмъ ȣчїнїше ва летӧ госпдне ҂зтд (1796).

На с. л. отопаки: кага пїса џȣрџа ракелче тагаꙗ писа дȣховникъ сїмїонъ таꙗ градїна да се знае под могилȣ ȣ бегликъ.

По̀ долу съ друга рѫка: сїа кнїга глемо евагелие ȣ село бȣсїнцї то време дражаше попъ младенъ бȣсїнскї таꙗ година градешесе нїшъ царїбродъ слївнїца зло виде роде христиански на тае . . .

По̀ долу съ друга рѫка: нека се знае кое време тешка вѡиска на нишъ и на бели грͣаъ ѡͯ ѡͯ що протрѣже рѡͣъ хрїс҃тиꙗнски.

ѿ саке ике бс҃ѣ. въ л҃ѣѡ ҂ꙁ҃ є҃ к҃ е҃ (1717) тѡ҃ врѣме дръжехмо бȣсиници и ѡколѡ҃ ѡстала села ꙗ попъ страхинꙗ ѿ ѕрꙗковци. и попъ џорџа ѿ барїници бабинъ Ѳеофанинъ сн҃ъ ѡ҃ що бех҃о верни меж̑ȣ сѡ҃бѡю и то лето оумре попȣ серахини попа̑ниꙗ мц҃а ферфа л҃ дн҃ъ.

До-долу пакъ съ друга рѫка: ѡбеща џȣра ракелче попȣ кои дръжи цр҃квȣ бȣсинскȣ ȣлȣкгъ за шеварь зовесе гра̑нина ѕи роделеве дн҃е млаⷣенъ стѡнħи и чедъ и҃ въ лето ҂ꙁ҃ є҃ л҃ ꙁ҃ (1729).

На л. 373^{б} четемъ: † въ летѡ҃ ҂а҃. ѱ. п҃. д҃. (1784) прїпиⷭа азь многѡ грешнї попь фїлїпь ѿ бȣсїнцї ѡрьтакь мї бе̑ше попь стефань ѿ вȣнь ȣ ст҃аго ѻц҃а нїколаꙗ. таꙗ годїна кȣпї велко грьньчарь фїлонь ба̑ма за помень. ѿць гмїтарь ма҃ї нетка брать степань пастоꙗ много грешнї і мишї попь фїлїпь ·:· ѡ҃ь. ѡ҃ злотї беше ѿ проклетȣ воїскȣ тагаꙗ їдехȣ на мо̑кова заденȣ се на країна ва лето ҂а҃. ѱ. ѯ҃. є҃. (1765).

На л. 374^{а}: да се знае къга беше много грешни попь стефань ѿ вȣкань съ попа фи҆ли҆па брата верна слȣжемо ва храмь и҆же ва ст҃и ѿца нашего ни҆колаꙗ чȣдо творца лето писъ 1777 ҂а.ѱ.о.ꙁ.

На с. л. отопаки: въ лето 1875 писа попъ михаилъ ѿ село вȣканъ това време беме верни братия попъ станко бойшинъ й попъ радованъ терзйинъ знайте братие кои како се оуспимо на второ прїшествїе ка излемо ѡ ние грешни како че да погледнемо бога їса хр҃ста сосъ нашите гресве чȣваите братие заповедїте божїи. ·

Имало е приписки подъ текста на лл. 457, 458, 464 и пр., но са подрѣзани при подвързията.

53 (256, 248, 249, 382).

66 листа фол. отъ **четвероевангеле,** вѣкъ XVI, редакция сръбска. Форматъ: 31×21, текстъ: 20·2×11·5. Листитѣ са разнебитени: 43 л. бѣха подъ № 256, а другитѣ 23 л. прибрахъ отъ № 248 (8 л.), отъ № 249 (7 л.), отъ № 382 (4 л.), а останалитѣ по единъ, по два, отъ други №№.

Листоветѣ отъ № 256 се държатъ заедно; почватъ отъ зачало 13 (тетрада 5-а) и свършватъ съ зач. 109 на Матеовото еванг. Между лл. 9 и 10 деветь поврѣдени листа, отъ текста на които останалъ само долниятъ вѫтрешенъ ѫгълъ.

Писано отъ двама души: до л. 25 едро уставно, дебело и красиво писмо (5 мм.) по 21 редъ на стр., а отъ 26 л. до края — по дребно и по̀ тънко писмо (3 мм.), но пакъ по 21 редъ на стр. Правописъ обикновенъ сръбски; втората рѫка пише тукъ-тамъ ъ: въ **къ**.

Хартия дебела, корава, грапава, съ знакъ: ко́тва въ крѫгъ и звѣзда отгорѣ.

54 (436).

Четвероевангеле отъ 1538 г. Редакция сръбска, листи 300 фол. (32×21·7), текстъ 21·8×13, писмо — едъръ уста́въ, букви 6 мм., редове на стр. 20, обикн. сръбски правописъ, съ ударение и много често ̏.

Почва съ обичнитѣ прѣдисловия Теофилактови, изложения на главитѣ, текстъ. Прѣдъ сѣко евангеле заставка и хубава заглавка (зелено и червено). Рисувани главни букви се срѣщатъ и въ текста. Нѣкои листи развързани, но инакъ добрѣ запазено. Тетради 38.

Хартия гладка, дебела съ воденъ бѣлѣгъ: котва въ крѫгъ и звѣзда отгорѣ. Подвързия дъски съ кожа.

На 286 л., дѣто се свършва Іоановото евангеле, захваща веднага **Сказа́нїє̂ прѣ́є̂млю̂ще к̂сѐлѣ́т҃ноє ѹтенїє̂ є̂ѵ҃льскоє̂ є̂ѵ҃лїсто҃ преє̂́манїє. ѿ коѹ҃ начи́наю҃ и҆ до́гдѣ ста́ю҃.** Слѣдъ това слѣдватъ расписи и за други разни случаи: **на всакꙋ потрѣбꙋ, на памети ст҃ыхь**, слѣдъ това идатъ: **прокимни̇ вьскр҃ни на ꙋ҆трьни҃** (л. 299ᵃ), а на л. 299ᵇ съ хубави лигатурни букви (червено и зелено):

х҃с зачє̂ и҆ конц̂ь ꙋ҆каз̏ гласово́мъ ї҆єѵ҃лїамъ въскр҃нїмъ а҆п҃лꙋ є̂ѵ҃лїю̂ сл҃а сьвршителю̀ б҃ꙋ ѡ̂ всѣ҃ а҆мн҃.

Сьвршин се вь лѣто ҂з҃.м҃ѕ҃. (7046=1538) **мц҃а ї҆юнїа .н҃. дн҃ь.**

Други приписки. На л. 1ᵇ (чистъ) четемъ: **Сы̏ тетроєѵ҃гелъ бж҃ін҃ оу҆сть гл҃ы бы҃ некогда монастира пивѣ паки прїи́шадшꙋ къ на҃ ч҃тномꙋ пр҃опопи кѵ҃ пею ѿ плѣ̂на никшнѣа ѿ село драговолнѣа ми же саборно савѣщахо҃ и вдахо҃ є̂мꙋ сїє бл҃аговестїє прензещнꙋю єгѡ любовь еже и҆мать ка ст҃еи ѡ҆бители сеи оу҆ср҃дно и са бл҃венїємь сїє сатворихо҃, да бꙋдеⷮь негово и по самрти єгѡ комꙋ га ѿ҃ хощеть дати. и то бы҃ въ лѣто ҂з҃с҃н. (7208=1700) и тогда бы҃ игꙋме҃ кѵ҃ саватїє. и сїє по҃писа҃ а҆зь смѣ̂ренни҆и вл҃ка ћерасїи са вапросо҃ и договоро҃ васегѡ сабора мц҃а а҆ѵ҃ кг оу҆ монастирꙋ пиви.**

На листа, залѣпенъ отвѫтрѣ на задната дъска: **Сїна книга єрмона(ха) симеѡ̀на дꙋћнѣа попа и приложи҃ є ва монас(т)иръ пивꙋ (х)рамъ ꙋспеније прениие(?).**

Доставилъ В. М. Вълчевъ.

55 (493).

Четвероевангеле, писано въ Ловечъ на 1558 год. Редакция сръбско-българска. Листи 196 фол. (30·5×20·7), текстъ 23·3×14, писмо нехубаво, полууставно, въэдрю, букви 4 мм., редове на стр. 25. Правописъ неправиленъ: ужъ сръбски, но има и юсове; ъ и ь по VI школа.

Редъ: изложение на главитѣ, обичнитѣ прѣдисловия Теофилактови, текстъ, синаксаръ. Прѣдъ сѣко евангеле цвѣтна заставка и заглавка.

Хартия дебела, жилава, гладена, съ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ. Подвързия дъска съ кожа, здрава.

Приписка. На л. 196ª подъ текста прѣписвачътъ пише: **† сла҃ съвршитєлю прѣблгомꙋ бг҃ꙋ далюѱомꙋ початло и҆ съкрьшенїє всакомꙋ дѣлꙋ иже ѿ нємъ начинаєсмꙋ. съкрьшисє си҆ сты҃и и҆ бжтвнїи тетроєѵлъ. въ лѣ҃ ҂ꙁ҃ѯ҃ѕ** (7066=1558). **и҆пи мнѡгрѣшнии гра҃ти҃ петръ є҆пꙋ ѿчьстко землѧ. и҆ сърѡ҆иници чрькїє а҆ вѡга҃ство грѣсї. и҆псє въ гра҃ ло́во҃** (така!) **при бгѡлюбезнѣ є҆пкопѣ кѵ҃ і҆єремїи. ѡ҆бѧ прѣкло҃ главꙋ въ колѣноиа съ ꙋ҆милє́ниє млюсє стари҃ и҆ ѡ҆ц҃є. юнии҃ и҆ братїа҃ чьтꙋщїи҃ и҆ прѣписꙋюѱи҃ а҆щє что ѡ҆брѣтастє погрѣшє́но и҆справлѣ́тє а҆ нє клънєтє, и҆ мнѣ грѣшнаго въ книтє да и҆ писа́ви и҆ чьтꙋщїи ꙋ҆лꙋчи҃ црткїє нбноє. ѡ҆ х҃ѣ і҆с҃ѣ г҃и нашє҃. є҆мꙋ сла҃ и҆ дрьжа҃ въ вѣкы а҆мїнъ:**

По̀ долу съ по̀ дребно писмо: **† мїтрополи҃ трьновски кѵ҃ и҆ѡакї҃ пишє҃ ра҃ ѡ҆ви сти҃ тетреѵлъ како сє кꙋпи҃ съборно. и приложисє҃ въ хра҃ сти҃ тро҃цж. блиꙁ трънова въ ꙋстъє҃. да кои є вє҃ изва҃ди или прода́ или харизалъ или нѣкамо дѣнж. да є҃ проклє҃ ѿ .т҃.и҃і. сти҃ ѿцъ иже въ никеи. и҆ съ і҆ѡ҆джда наслѣди҃. и да просѣдєса а҆кожє а҆рїа и въ вторѣ҃ пришєствиє. а҆хистратигъ мїхаи҃. да мꙋ є҃ сънєрьнии҃ прѣ вл҃ки х҃а. кꙋписє и приложи́сє. на праꙁни҃ сти҃ ап҃лъ пєтра и павла́. Въ лѣ҃ ҂ꙁ҃ѯ҃ѕ. м҃ц юн҃. а҃. дн҃ъ: „Иаꙁ смѣрєнї и многогрѣш . . . .** (види се, е слѣдвало името на прѣписвача, но сжсапо). Подъ това стои подписътъ на Іоакима. Сжщата приписка е написана и върху листа, залѣпенъ на втората дъска отвътрѣ съ още по̀ дребно и вече курсивно писмо, безъ владишкия подписъ, но съ прибавка слѣдъ думитѣ **на вторѣ҃ пришєствїє: х҃а въ лїцє да нє види҃.** Листътъ е по̀ тънъкъ отъ другитѣ и вѣроятно е още отъ първата подвързия, залѣпенъ отново на кората при послѣдната подвързия. Тукъ четемъ, още съ другъ почеркъ: **† сїѧ книга глаго́лєми є҆ѵлїє ка́ко а поксза дакскаль стоа́нь ѿ сє́ло трѣ́вна гро҃ в.**

Изпратено отъ управлението на Търновската м. гимназия.

56 (292).

Четвероевангеле отъ XVI в. Редакция сърбска, листа 232 фол. (29·5×20), текстъ 24×14, писмо уставно, възедро, некрасиво, букви 4—5 мм., ре́дове на стр. 25—27, обикновенъ сръбски правописъ съ ударения.

Безъ прѣдисловия и безъ изложение на главитѣ и съ синаксаръ на края. Прѣдъ сѣко евангеле некрасиви заставки. Тетрадитѣ означени само до Іоановото евангеле. Л. 1 и л. 8 отъ по̀ ново врѣме; послѣдниятъ поврѣденъ. На края послѣднитѣ 5 листа са таблици, а найпослѣдниятъ (прибавенъ при подвързията) съдържа поменици съ имена отъ Западна България.

Хартия два вида: по̀ мека и яка, жилава. Воденъ знакъ: котва въ кръгъ и звѣзда отгорѣ. Подвързия дъски съ кожа, щампосани, вече поистрити.

На л. $24^{б}$ и $25^{а}$ подъ текста четемъ: село чѹпетлово сиа кадилница преложи се ѹ цркве стому Ѳодору Ѳироноѹ да работи за негова дѹша и за родителе ѿца петре мати нікла.

Доставилъ Е. Спространовъ (отъ Охридъ ?).

57 (567).

Четвероевангеле, писано въ с. Бухово на 1567 г., сръбска редакция, 261 л. фол. (28·5×20) съ изгубени листи въ началото и края, по 21 редъ на стр. възедъръ уставъ. Съ правилно ударение, но **ъ** и **ь** неправилно: до Лукиното евангеле се забѣлѣзва едноеровъ правописъ (само **ь**), а оттамъ нататъкъ — ресавски (= VI школа), ала непослѣдовно.

Първиятъ листъ липсува, а на запазения сега втори листъ (по една стара пагинация) слѣдватъ упѫтвания за четене на евангелята, на л. 3 е съдържанието на Матеовото едвангеле, а на л. 4 и 5 е Теофилактовъ прѣдговоръ къмъ сѫщото евангеле; л. 6 празенъ, а на л. 7 захваща самото евангеле слѣдъ изображението на евангелистъ Матея. На л. $78^{а}$ свършва Матеовото евангеле, и захваща съдържанието и прѣдговорътъ на Марковото евангеле (л. $78^{б}$—$81^{б}$), а на л. 82, слѣдъ ликътъ на евангелистъ Марка, начева сѫщото евангеле отъ Марка съ хубава заглавка и свърша на л. 125, на който начева съдържанието, а слѣдъ това на л. $126^{б}$ и прѣдговорътъ къмъ Лукиното евангеле, прѣдъ което е сѫщо тъй ликътъ на евангелиста. На л. $128^{б}$ е съдържанието, а на л. 209 е прѣдговорътъ къмъ Іоановото евангеле, а на л. 210 начева сѫщото евенгеле пакъ слѣдъ ликътъ на евангелистъ Іоана.

Заглавията и страничнитѣ бѣлѣжки са съ киноваръ. Мастило черно и писмо хубаво, четливо.

Първиятъ сега запазенъ листъ е прибавенъ отпослѣ, както се вижда отъ почерка и правописа (пакъ сръбска ред., но еровѣтѣ по VI правописна школа).

Книгата е допълвана: слѣдъ л. к҃ѳ са вметнати 8 листа пакъ тъй едро и четливо писано, ала съ по̀ бѣлизняво мастило; слѣдъ 62 л. са прибавени 2 л., като че зети отъ друго по̀ старо евангеле, а веднага слѣдъ това слѣдватъ 3 листа пакъ отъ оная рѫка, що е писала 8-тѣхъ по̀ прѣди вметнати листи.

На л. $127^{б}$ слѣдъ свършека на Марковото евангеле има една вѣроятно съврѣменна записка, съ курсивенъ тайнописъ, която прочетохъ тъй:

✝ Не дивите се моемоу недосто́инствоу нъ̏ зри́те понеже записах его на празникъ стые и прѣподобные и прѣхвалные и прѣславные Параскеви Петки и съвръши҃ ю на рождество г҃а и сп҃а нашего і҃сѹса҃ егда бы́ше нет'месници (?): — слѣдъ което продължава сѫщи почеркъ но открито писмо: **И҆ оу҆зе́ ю по҃ бо́шкѡ ѿ бу́хавѹ, за, т҃о. а҃спри. въ л҃ѣ ,и҃ ти́сѹшно и҃ о҃е҃:** —

Ако приемемъ че тука по погрѣшка е писано и҃ на мѣсто ѕ҃, то излиза, че евангелието е писано на 7075 отъ създана-мира, или на 1567 отъ рожд. Хр., но изглежда по̀ старинско.

На първия листъ, който е отпослѣ прибавенъ (вѣроятно, когато книгата е била подвързвана втори пѫть), се чете слѣдната записка съ полукурсивъ:

✝ И҆зволені́е҃ ѡ҆ца и съ поспешені́е҃ сн҃а и҆ съкръшені́емъ ст҃аго дх҃а а҆зъ грéшни васи́лі́а е҆ромона҃ повеза҃ сі́е҆ е҆ѵ҃лі́е, въ лѣ҃ ѕ҃ ти́сѹщно р҃н҃ѳ настоані́емъ кти́то҃ стоѧ҃ бо́шковъ ѿ село́ бѹха҃' да слѹ́жи҃ за него́вѹ дш҃ѹ и҆ за негѡви родителе.

А на л. $5^{б}$ отдолу въ по̀ сетнешно врѣме написано слѣдното, което привеждаме съ грѣшкитѣ му:

✝ да сѫ зне оу҃ семѡ бѵхаво кькь е сьбраль а҃блѵы мѹстафа беьгь ѕі҃ воловe. к҃ крави. и и҃ ѡци сьсь а҃гнца свегере ,ѳі хиладь.

Хартия дебела, грапава съ знакове: котва въ крѫгъ; двѣ кръстосани стрѣли; пакъ крѫгъ съ нѣкаква фигура въ него, която не личи добрѣ.

Пратенъ отъ Просвѣтното Министерство (Редакция на Сборника).

58 (517).

Четвероевангеле отъ 1573 год., писано въ село Горна Митрополия (Плѣвненско). Доста добрѣ запазенъ ржкописъ. Съдържа 334 л. фол. безъ първиятъ, който е откжснатъ. Голѣмина: 29×19 см., текстъ: 22·5×13, по 25 реда на стр. въздъръ полууставъ. Прѣдъ сѣко евангеле заставка: четвъртити плетеници съ бои. Редъ обикновенъ: оглавление, Теофилактовъ прѣдговоръ, текстъ и на края синаксаръ. Редакция сръбска съ ударения (не тъй правилно) и съ ъ въ прѣдлози.

Най крайниятъ листъ съдържа тия двѣ важни записки:

1) Писана вѣроятно отъ самия писецъ, но съ по̀ дребенъ полууставъ.

Слⷡ҇а сьврьшителю̀ бо҃ѵ ѡ всѐ҃ дающо̀мꙋ сьврьшити къ|сако де́ло бл҃го иже ѿ не҃ начинаѐмо ꙗко томꙋ сл҃а вь вѣкы̀ ами҃. Сии҆ бж҃твны҆ четво́роблагове́стни҃ и҆же дх҃ь ст҃и ѿри́гиꙋ гл҃а҃. и сьста́вити се четире҃ благоове́стіамь, вь похва́лꙋ единороди҃а сн҃а бж҃їа, сн҆ вь нѣдро҃ ѿ чи҃то҃ и҆сти́на҃ родите́лѣ си҆ре҃ б҃а невидима҃. На҃ же и҆сти́нии҃, и пра́вославнии҃ хр҃тїано҃, прѣдаше ст҃ні́ бж҃твни҃ ѡ҃ци дрьжати си҆и бж҃твнии четвороблаговесии҃, вь пол҃зи҆ и҆ сп҃енїю дш҃а҃ на́ши҃, и на похвалꙋ т҃го і҃ѵ х҃а сн҃а б҃а, и сьврьшена ч҃лка. си҆ре҃ распе́та, и вьскрьсша, вь тре́ти дн҃ь и҆ седша ѡ҆ де́сною̀ ро́дите́лꙗ. ꙗ҆же пр҃рци ѿ то҃ вьсе сьврьшене про́рекше, послѣдже и бж҃твнии а҃пли крѣщеніе ꙋ҆па́сше вьсе є҆зыки рассеани҆ по вьсоꙋ҃. си҆ре́че ꙗ҆ко и҆ хоꙋ҆ са́момꙋ гл҃ати те҃ оу҆сти́ кь оу҆стѡ҃, ꙗко҃ и҆ бж҃ствни҆ бл҃гове́стинци, изъ то҃ сты҃ оу҆сть прие҆ше и҆ написаше сицево҆, си҆речъ, м҃ѳе, ма́рко, лꙋка, і҆ѡ҃. прѣдаше на҃ дрьжати ст҃ꙋю и҆ единосꙋщ҃ною̀ и҆ неразделимꙋю троицꙋ, трї́сльньчна҃ свѣта зара҃. тѣ́мже и҆ а҆зь мно҃грѣшини҆ прѣѡ҆каала҆ни, и поч́рьнени дш҃ею, и҆ тѣлѡ҃ ѿ мно҃ства грѣховь мои҃ си҆речь имене҃, по҃ ѕќѯвѱ́цъ (=Димитръ), **пони҆ꙋди҆хсе напи́сати сі́ю̀ и҆ бж҃твною̀ кни҆гꙋ. тем҆же ꙋ҆бо мл҃ю се и҆ ка́салюсе се ли́це҃ до ѡ҆пщои҆ мт҃ре ни҃е земли҆, стари҃ ꙗко ѡ҃ц҃е, юни҃же ꙗ҆ко бра́тї́а҃. прѣписꙋюши҃, и҆ли чьтꙋщи҃, любве раⷣі бж҃їе и҆справлѣи҆те, и҆ на҃ оу҆срьдно҆ ѡ҆ се҃ трꙋдивши се бл҃витѐ а҆ не кльни́те. да ѡ҆бои҆ ꙋ҆лꙋчи́мо бл҃венїѐ въ дн҃ь стра́шнаго соу҆да, и то́г҃а би́вшꙋ мѝ въ тꙋзе неизречени҆ѣи ꙗ҆же ꙋ҆сти мои҃, изрѐщи не могꙋ̀ ни́како҃ нь помощїю б҃а мое҃, побеж҃ень бы҃ въ скорѣ, мьче҃ ѿ а҆ггла. и҆ погрѣбень би҃ вь а҆дѣ сь про́чими иноплѣме́нници, а҆з҆же ѡ҆каани ѲѲчима коѝчинꙋ є҆го видѣ҃. и си́це семꙋ би́вшꙋ, и тог҃а ѡ҆бладаю҆щꙋ вели́ко҃ а҆мирѣ, сꙋлта҃ селѝмꙋ, вьсею ꙋ҆рꙋмелїєю̀, и҆ пелагонѝскою̀ стра́ною̀, и западни҃ стра́на҃. на҃мже бл҃гоч҃тиви҃ хр҃тїано҃ ѯѣ ꙋ҆малено҃ ѿ насилїа те҃ пребиваѐ҃ ѡ҆вога҃ въ нꙋжди҃ ѡ҆вога҃же въ бла́зе, и҆ въ то҆ вр҃ѣ бы҃ бра҃ вели҃ въ мори. и҆ тог҃а ѡ҆бла҃дающꙋ бльга̀ско̀ꙋю землою́, бл҃гоч҃тивомꙋ**

ѧ҆рхїеп҇кпꙋ К҆ ѧ҆рсенїю, въ настолии гра҇ Трьнов҇. сїи бж҃твни благовестий писа се бли҇ гра҇ плевнъ. въ село зоко҇ мїтрополїа горна. Въ лѣ҇ ҂зпа҇ текꙋщꙋ тога҇, кр҇ꙋ слнцꙋ, кс҇, лоу҇ дї, ѳс҇, єї, злато числꙋ, кс҇, индикта, к҇, мц҇а м҇ зї днь. ,, —, ,, —, ,, —, ,, —

Туку подъ тая записка, която свършва до половината на последния л. $334^{б}$ слѣдва друга, писана слѣдъ 96 години, съ хубавъ, тънъкъ курсивъ, която испълня цѣлата послѣдна страница на ржкописа:

† Да се знае сїа книгꙋ гл҃емый Четроеѵлъ, кꙋпи и бака деа ѿ село пра҆вецъ, ѿ стоѩна дойчина, ѿ село лъжане. бѣше тогда тамо и петръ хлѣбарь ѿ єтрополе. и филипъ станиславовъ, ѿ лъжане, и макавей ѿ праве҆цъ, и кꙋпи ѡ҆бѣ книги тетроеѵлъ, и ѡктоихь, за ҂асн (1250). и приложи ихь ѵсело правец҇ въ црковъ съборь въсѣхь ст҃ыхь. да слꙋжи за дейнꙋ дш҃ꙋ, и дрꙋга своего петра, и сн҃а своею милка, и зетїа своего филипа, и влъча, и їѡка, и стана. бг҃ь да ихъ прости въ цр҃тво нб҃ное ·і· и кой се покꙋси да ихь посвой или продаде, или ꙋкраднε. да есть проклетъ, и анатема да есть. ѿ, тї҃і ѡ҃ць иже въ никей. и да мꙋ сꙋ сꙋпернници вьси ст҃ии на страшный сꙋдь ·і·.

† Кꙋпише се сїе книги, вь лѣто, ҂зроз. а ѿ ро҃ хво (недописано, но цѣло е да бжде 1669 год.).

Хартия дебела, корава съ знакъ: бича глава и кръстъ надъ нея. Корит̀е са отдѣлени сега, но книгата си е още здрава.

59 (8).

Четвероевангеле отъ XVI в. Листи 221 фол. (28×19·5), текстъ 21·5×12 см., писмо срѣдно-уставно, букви 4 мм., редове на стр. 24. Сръбска редакция, ресавски изводъ (ъ въ прѣдлози). Ударение правилно.

Почва съ изложение на главитѣ и обичнитѣ прѣдисловия, а на края показалци. Прѣдъ сѣко евангеле орнаментъ и заглавка. Въ текста се срѣщатъ дребни хубави инициали. Заглавия, инициали съ киноварь. На края отъ л. 210 — синаксаръ. Подвързано.

Приписка. На л. $162^{б}$ на полата: 1835 **мцъ ноемврїы** 6: **де попъ стоянь чете ѹ това стое єѵаггелїе.**

На прѣднитѣ и задни при подвързията прибавени листи има собствени лични имена отъ Западна България: Пѫне, Тодоринъ, Кристанъ, Соколъ, Глабинка (sic).

На л. 4^б: Да^{о} знае коги ѹчи дамьıань оу попа павла ть оучи на . . . ть зе това евьньгелие христово. — Христось вьскьсе изь мрьтви сьмрьтию сьмрьть настѹпи и грѹбними животь дарѹва. —

Хартия дебела, испечена и посрѣдъ гладена. Знакъ: котва въ кржгъ съ звѣзда отгорѣ, а подъ кржга буква **М.**

Донесено отъ с. Мраморъ, Софийско.

60 (248, 242, 249, 281, 340, 360, 361).

Четвероевангеле отъ XVI вѣкъ, сръбска редакция, 279 л. фол. (30·5×20·5), текстъ 21×12, полууставъ, б. 3-4 мм., редове 22.

Ржкописътъ е твърдѣ разнебитенъ и бѣше пръснатъ по разни папки. Главната му часть бѣше въ № 248 — 182 л., а другитѣ му части извадихъ отъ №№ 242 (16 л.), 281 (46 л.), 340 (21 л.), 361 (6 л.) и 249 (5 л.), 242 (2 л.), 360 (1 л.), но пакъ липсуватъ още много листи.

Евангелиститѣ се начеватъ съ хубави заставки и съ позлатени заглавки; изобщо цѣлиятъ ржкописъ е грижливо работенъ.

Правописъ ресавски, съ ударения.

Въ края на Іоановото евангеле прѣписвачътъ написалъ: **Коньць съ бгѡ́мъ ѵе́твероблгѡвѣстникѵ.**

А най на края, слѣдъ синаксара и другитѣ показалци се подписалъ съ слѣдния тайнописъ:

нѳѳѕпл ѕвѣ́пъ єѳѣ́ць́ ѱѳ:⁓, което значи: Владко диѣкъ начрьта.

Хартия дебела, гладена, съ тънки рѣзки и много ситни брѣзди, съ знакъ: ржкавица.

61 (281).

15 листа фол. отъ **четвероевангеле,** сръбска редакция, XVI в. Голѣмина 31×20, текстъ 21·5×12, срѣдно-уставно писмо, възедро и дългнесто, 4 мм., редове 25.

Съдържа часть отъ Лукиното евангеле, именно зач. **г҃і** до **м҃є,** тетрадки 16 (безъ първия листъ) и 17 отъ цѣлото четвероевангеле.

Правописъ ресавски съ ударения.

Хартия дебела, корава и гладена, съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ звѣзда.

62 (89).

Четвероевангеле (откжслекъ) отъ XVI в. Редакция сръбска. Листи 30 фол. (30·2×21), текстъ 21·7×13, писмо срѣдно-уставно, едро, дебело и разрѣдено, четливо; букви 4 мм., редове на стр. 25.

Листитѣ разбъркано съшити отъ: 1—10 и 17—30 Матеовото евангеле, а 11—16 — Марково. Почеркъ единъ.

Правописъ като че ресавски, ала непослѣдовенъ; ударение правилно.

Хартия дебела, жилава; знакъ: котва въ кръгъ и отгорѣ звѣзда.

Подарено отъ П. П. Славейковъ.

63 (118).

Четвероевангеле отъ XVI (у Вуловича: XVII—XVIII). Редакция сръбска, листи 196, 4° (20×15), текстъ 15·5×11; писмо сгъстено, срѣдно-уставно, б. 2 мм., р. на стр. 27.

Почва съ **сказа́нїє ка́ко чьтетсє тетроє́ѵ҃ль вь ке́лїи своєи**, оглавление, прѣдисловие, текстъ. Прѣдъ сѣки евангелистъ заставка и хубава главна буква. На края, л. $191^{а}$: **истлькова́нїє ст҃го и҆зьѡ҆бражє́нїа вѣры. є҆́жє є҆҃ вѣроую въ є҆ди́ного б҃а**, а на л. $192^{а}$: **и҆стлькова́нїє и҃ є҆́жє є҆҃ ѻ҆ч҃є на́шь** отъ I. Златоуста.

Лл. 54 и 147 развързани. Послѣдниятъ, дѣто е начало на Iоановото евангеле, и пъхнатъ нѐ на мѣстото му. Отначало четири чисти листа, а и послѣднитѣ три сжщо тъй са празни.

Правописъ ресавски, но ъ идва повече въ прѣдлози. Ударение разнебитено.

Хартиенъ знакъ: бича глава съ кръстъ между рогата (Лихачевъ № 3360).

Подвързия мукава съ кожа.

Приписка. На четвъртия чистъ листъ отначало четемъ: Самоковъ. Тая книга е купена отъ попъ Михалъ Подтепански. 1870.

На л. $195^{б}$ четемъ: **҂аѱпи** (1788) **бы҃ є҆гда̀ доидє везирь турецки оу҆ софїю на нємца тогда бы҃ велико смущенїє на христїанїи и ѡ҆злоклєнїє, м҃цъ а҆прїлїа к҃ и҃ ѳ҃, геѡргїа въ нєдєлю ѳоминѹ слѹчисѧ.**

Доставилъ Хр. Марковъ, Самоковъ.

64 (219).

Четвероевангеле отъ XVI в. Редакция сръбска. Листи 175 фол. (29·5×20), т. 25×14·5, писмо полууставно, широчко, четливо, букви 3 мм., редове на стр. 32. Първитѣ 28 листа са отъ други книги, както и прѣднитѣ 6 л. отъ самото евангеле са отпослѣ допълнени. Сжщо тъй и листове 58, 65, 81, 103, 112 и 117. Лл. 29—34, 58, 65, 81, 103, 112, 171 са писани (отъ друга рѫка прѣзъ XVIII в.). Въ началото на еванг. отъ Марка, Лука и Іоана хубави заставки.

Правописъ ресавски съ нѐ тъй правилно ударение.

Хартия тънка, жилава. Знакове: котва въ крѫгъ; двѣ кръстосани стрѣли, срв. Лихач. № 2990. Безъ подвързия и раскѫсано.

На единъ бѣлъ листъ (отъ подвързията) писано:

† да се знае како кȣпи сие книга еѵ҃аліе бои҃но ѿ село бѣли мель и приложи его кь цр҃ковь да служи за дȣша емȣ подрȣжие калѡ нетко станъ пръка неделѣ оц҃а не҃ѡ мати дрȣмо вльчѡ ѿ битие ꙁс҃на ѿ роже҃стко хрс҃тово ͵а҂ѱмг҃ (1743) **настоитель попь димо.**

65 (11).

Четвероевангеле отъ XVI в. (У Вуловича погрѣшно: начало XV). Листи 188 фол. (28×19·5), въ два стълбца по 32·5×6·5—7 см. Писмо срѣдно-уставно, неупражнено, бие на полууставъ; букви 3 мм., редове на стълбецъ 28. Правописъ ресавски; употрѣбя ꙁ вмѣсто ѕ. Ударения нѐ вредомъ.

Почва съ изложение на главитѣ и обичнитѣ прѣдисловия Теофилактови. Прѣдъ сѣко евангеле на отдѣлни листове грубо нарисувани евангелиститѣ. Въ началото неособено красиви орнаменти, а оня прѣдъ евангелистъ Марка — съ птици по срѣдата. Винетки. На края синаксаръ.

Хартия дебела, бѣла, гладка и корава като пергаментъ, знакове: котва въ крѫгъ и звѣзда надъ него; бича глава съ кръстъ, около който се овива змия.

Л. 7 е прилѣпенъ отъ другъ рѫкописъ българска редакция отъ пò старо врѣме. Писмо уставно твърдѣ красиво, тънко и въздредро, въ цѣли редове (25 на стр.) съ ударения, ъ и ь по I (етимол.) школа: (**гн҃ь, цр҃ь ꙗвльшѫѫ сѧ**):

Іс҃ хв҃о рожьс҃тво си́це бѣ́. ѡ̑брѫче́нѣ бо̑ бывши мт҃ри его марі́и іѡ̑сифовѣ. прѣже̑ да́же не съ неѫ съ́сташѧ, ѡ̑брѣ́тесѧ и̑мѫщи въ чрѣвѣ ѿ дх҃а ст҃а́го. іѡ̑сифже мѫжь е̑ѧ̑ пра́веденъ сы̀и, не хѡ́тѧ ѡ̑бличити е̑ѧ̑, въсхѡ̑тѣ та́и ѿпоѵстити ж҃. сі̑це же е̑мо̑ѵ съмы́слѧщоѵ, се̑ а̑гг҃лъ гн҃ь въ сънѣ ꙗ̑ви́ сѧ е̑мо̑ѵ глаго́лѧ.

На единъ тънъкъ листъ, прилѣпенъ най-послѣ:

1784: **авгȣстъ**: 15: **кѡи щѡ пѡклѡни ѡдежда на нѡвѡпрѡсвещенагѡ пѡпа петра пенѡ тѡдѡрѡвъ пѡклѡни истихаръ илчѡ пѡ-**

нокъ братъ стѡница пѡклѡни наръквици стефанъ стѡнинѡкъ никола поклѡни спетрахилъ христѡ митрѡкъ пѡклѡни камилавка.

На задната кора има поменикъ отъ западнобългарски имена, между които: **Никвль, Стамень, Ккана.**

66 (108).

Четвероевангеле отъ 1511 год., сръбска редакция, 200 листи фол. **4**° (26·5×9·3), т. 20×13·7, писмо полууставно неупражнено, букви 2 мм., редове на стр. 25, обикн. сръбски правописъ, безъ ударения — освѣнъ ".

Почва съ **сказание на ксакь дн҃ь хотешеѥ бити дльжное еѵ҃лїе всего лѣта,** л. 1—8, прѣдисловие Теофилактово, текстъ. Въ началото на сѣки евангелистъ заставка и заглавка (нехубави). На края отъ л. 191^{a} обичнитѣ показалци, коя глава отъ сѣко евангеле кога да се чете. Подвързано, но има отдѣлени листи. Хартия дебела, твърда, съ много ситни и тънки рѣзки, съ знакъ: Везни въ кржгъ и надъ тѣхъ птица. Срв. Лихач. № 3415.

На послѣдния листъ — доста повреденъ — четемъ тия двѣ приписки твърдѣ замацани и скжсани:

Сл҃а. съкрьшителю бо҃у дакшо҃. заче҃ и҆ конц стомоу слака вь вѣки вѣкомь . . . аминъ: — ·

Сие ст҃ое. еѵ҃лїе писа се къ ле҃ ·ꙁ҃ѳ҃ї· вь местоу рѹд . . .
Мл҃ю сь раби҃ ѡ҆бразо҃. ксакого прїемлющаго сїе писа
нїе. и҆ проучитающаго. бл҃кенїю. причисти ме гре
шнаго и҆ недо҃стоинаго. а҆ще бо и҆ хоудеи не сьмисльне из . . .
нь҃ да боуде҃ вьсл҃а. и҆ хвалоу бж҃и. црквѧ҃ и҆ вь полз^{ȣ} кь ни҃ при . .
п҃и. і҆ѡ҆ка҃ ба́ра . . . ки҃ д . . . (съдрано)
доѯасїѡ҃ ѳє

На сжщия л. отопаки: **† Сїю кнı҃гѹ гл҃емѹю ст҃ое четворѡбл҃гокѣстїе л^{3} ѹ҆бо́ захаїа | по мл҃ти бж҃їеи е҃пко́пъ сегеⷣнскы̏, ѿ о҃нъ полъ белога (?) дѹна | к(а) . . . вамѧ̏ (?) баукѧ̏ мега. ѿ҃ чтвоим и҆ и҆ порекло вране҃. даще҃ . . . | ѹвѹ. е . . . мъ бж҃їе мт҃ре кьхѡ҃ и҆же въ ст҃а ст҃и҃. гл҃ема селниска | ѡ҆скѹдѣвшїи велкыми цр҃ков҆ни҃ потре́бами. наипаче ѿ сщ҃е нни҃ книгъ неимѹ́щъ тогда́же въ мо́еи рѹце ѿбре҃те тога | сїе е҆ѵ҃лїе. и҆ прїнложи҃ его̀ семѹ хра́мѹ твое҆мѹ̀ бц҃е дв҃о. | въ славѹ и҆ хвалѹ твое҆мѹ̀ е҆диноро҃дномѹ̀ сн҃ѹ. и҆ къ мол҆бѹ | . . . твоеи пре҃чтеи чистоте̇. сеи мт҃ре твоеи прїн|пл҃ю и҆ молюсе кл҃ко хе҃. въ страшное̇ (тво)е к҆торое̇ ѹ҆жасно҃ | пришаствїе. те҃ мл҃твѧ̏ мое҃ беззаконїе҃ твори҃· : —**

И за(вѣ)щаю го҃по҃ мои҃ і҃ѵ хр҃то҃, и҆ бг҃ѡмт҃рїю, семꙋ є҆ѵ҃лїю | ѿ сего хра҃ прꙋ҃тїє неѿе҃тꙋ быти҆, любо кои҃ наказ҃енїє҃ | . . . єли се тко покꙋси҃ ѿнимї҃ ѿ сегѡ домꙋ. таковы да ѥ҃ . . . | проклѣтъ ѿ гд҃а бг҃а творца не҃бꙋ и҆ земли҆ и҆ ѿ прꙋ҃тїє мт҃ре | . . . го҆ и҆ ѿ все҃ ст҃ы҃ ѿ вѣка бг҃ꙋ ꙋ҃гожа҃шїи҃. и въ мѣстѡ҆ | . . . ꙋ прꙋ҃та . . . арии, и҆ мною смерени҃ да не бꙋ҃д | . . . въ лѣ҃ ҂ӡѯд (7064 = 1556) крꙋгъ слънцꙋ ·и҃· а лꙋ҃ ·еі҃· єпахѳа ·г҃· . . . єᵈᴵнскъі҆ є҆мꙋ бꙋдꙑ вѣчна҆ пам҃ѣ: · —

Прѣзъ лл. 12—26 подъ текста четемъ: **† Сие светоє єѵ҆аньгелїє прилѿжи҆ хаџи попъ бошъко прото попь ѿ гратъ Сѡфиски · : — приложи го оуманастиръ ѡсеновлакъкски ва река габровнишка ва храмь светие бц҃и рождествѡ да служи за негова дꙋша и за негови роди҃теле и кои ма се покꙋсити да го изнесе изь манастирие да мꙋ бꙋде соупротивница света бц҃а и свети врачеве кꙋзма и дамıань на вьтѡро пришаствие.**

Доставилъ Манолъ Петковъ Задгорски отъ Айтосъ.

67 (183).

Четвероевангеле отъ 1587, сръбска редакция, но се срѣщатъ и юсове. Листи 399, фол. (31·5×21·5), текстъ 20·8×11·5, крупенъ уставъ, б. 5 мм., редове на стр. 19. Писмото е малко наведено вдесно.

Прѣдисловие Теофилактово, изложение на главитѣ, текстъ. На края обичнитѣ показалци. Прѣдъ сѣко евангеле красиви и твърдѣ симетрични заставки и едри главни букви. Отначало долния вжтрѣшенъ жгълъ поизгнилъ отъ влага, но инакъ книгата е запазена цѣла. Лл. 8 и 191 чисти. Единъ листъ между лл. 367—368 не само откжснатъ, но и политѣ му изрѣзани. Сжщо изрѣзани политѣ и на л. 372.

Хартия бѣла, тънка, гладена и жилава (но срѣщатъ се и по дебели листи); харт. знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ звѣзда. Подвързия дъски съ кожа. Правописъ ресавки съ ударения.

На листъ 396 подъ текста: **Съпи́сае҃ сїє є҆ѵ҃лїє въ лѣ҃ ҂ӡҁ҃е** (7095 = 1587).

Отначало единъ чистъ листъ безъ нумерация. Той билъ залѣпенъ първомъ на дъската; слѣдъ него отрѣзани три други листа, на които имало приписки. На тоя листъ (първия) отлице четемъ: „ѿ чагор секꙋла даде за старь дꙋгь р҃ пари за трпчета бꙋралїа ѿ загориче.“

Доставилъ В. Икономовъ отъ Македония,

68 (189).

Четвероевангеле отъ XVI в., сръбска редакция. Листи 356 8° (23.8×17), т. 16·1×10, писмо уставно въздро, б. 3 мм., редове на стр. 19.

Правописъ обикн. сръбски съ ударения.

Прѣдъ сѣки евангелистъ оглавление, прѣдисловие Теофилактово, а прѣдъ текста цвѣтна заставка и голѣма (цвѣтна) заглавка. Хубави винетки, рисувани съ червена, зелена и синя боя. Съ зелено-синя боя са писани много бѣлѣжки въ текста, както и тукъ-тамъ и първитѣ думи на нѣкои евангелия.

Отначало единъ листъ откѫснатъ. Сѫщо тъй и между лл. 20 и 21. 130 и 131, 155 и 156 (два листа). Л. 83 повреденъ; лл. 264 и 265 повредени, ала текстътъ си е запазенъ; лл. 355 и 356 развързани. На края два листа повредени, а 5—6 откѫснати съвсѣмъ.

Хартия гладка, бѣла, жилава съ хартиенъ знакъ: голѣмо **M** съ звѣзда надъ него въ гербовъ щитъ. Подвързия дъски съ кожа.

Доставилъ В. Икономовъ отъ Македония.

69 (21).

Четвероевангеле отъ XVI в. редакция сръбска. Листи 171 фол. (30×21 см.), т. 22×13; писмо уставно възедро, не тъй хубаво, букви 4 мм., редове на стр. 22.

Безъ начало и край. Отначало липсуватъ 7 тетради, та почва отъ 8-та; свършва съ зачало 17 на Іоановото еванг. (кола к҃ѳ). Сѣко евангеле почвало съ изложение на главитѣ, обичното прѣдисловие, текстъ. Прѣдъ текста цвѣтни (съ синьо и червено) орнаменти и заглавки (плетеници). Сега са запазени три.

Хартия дебела и мека, съ знакъ: котва въ крѫгъ и звѣзда отгорѣ. Безъ подвързия.

Правописъ ресавски: ъ тукъ-тамъ въ прѣдлози; покрай ѕ се пише и ꙃ.

Частъ отъ това четвероев., а именно 47 лл. отъ Матея, са вшити заедно съ други фрагменти въ библ. № 24.

Евангелето е прибрано отъ църквата на с. Горни-Околъ, Самоковско.

70 (114).

Четвероевангеле отъ XVI в. Редакция сръбска. Листи 267 фол. (30×20·5), т. 21×12; писмо уставно въздебело, б. 4 мм., редове на стр. 20.

Резнебитено съвсѣмъ: нѣма начало ни край; листитѣ пагинирани както биле разбъркани. Почвало съ обичнитѣ прѣдисловия, ликоветѣ на евангелиститѣ, заставки. Липсуваликътъ на св. Лука. Прѣдисловията и показалцитѣ са писани съ полууставно дребно писмо, четливо и твърдѣ хубаво. Хартия тънка жилава, но поврѣдена отъ влага; хартиенъ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ кръстъ (като жглестъ трифиль). Безъ подвързия.

На л. 212 въ една рамка са ликоветѣ на св. **І҆ѡ҃аннь бг҃осло́вь и ст҃ы прóхорь,** двамата седнали едни срѣщу други.

Правописъ едноеровъ, но тукъ-тамъ идва и **ъ** (въ прѣдлози).

На л. 68^{б}—71^{а} подъ текста четемъ: **҂ꙁ҃с҃мг** (= 1735) **да єстъ въсе҃ъ знати за сїє н҆еван'гелїє како га беше кꙋпїлъ кр'сто божан'кїнъ да слꙋжи оу ст҃и нїколаε а ѡно пае҃ те га дае҃ дмїтръ поповъ ѿ га҃д'ш'нїцꙋ оу ст҃и н҆ѡ҃анъ богословъ да слꙋжи въсе҃ъ ѡ҃п'ще.**

Сжщиятъ прибавя на л. 120^{а} (краенъ листъ, но пъхнатъ вжтрѣ): **по҃ъ пїса҃ сїє евегелїє на лїстъ мк҃ова га҃ зачело кн҃,** — тъкмо тамъ е горната приписка.

На л. 119^{а} (тоже краенъ и пъхнатъ вжтрѣ) другъ бѣлѣжи:

† Ведомо да ие҃ како кꙋпи сїю книгꙋ дшеспе҃ю третовани҃ль драгана да слꙋжи за ною дш҃ꙋ и за вльчинꙋ и за столинꙋ б҃ь да прости ко ю че продасть или ꙋкрасть или посвоить или заложить да се причете сь ѿнемь иже реше на х҃а възми възми распи его и да мꙋ є спроникь (тъй!) **ст҃и никола на страшних сꙋдь х҃во.**

Доставилъ Мих. Петковъ Задгорски отъ Айтосъ.

71 (328).

Четвероевангеле отъ XVI вѣкъ, сръбска редакция, 68 л. фол. (29·5×20), срѣденъ уставъ по 26 реда на стр.

Листоветѣ са най много отъ Лукиното (40) и отъ Іоанновото (26) ев., докато отъ другитѣ двама евангелиста има само по единъ листъ.

Евангелето си имало обичнитѣ оглавления, прѣдисловия и доста хубави орнаменти, както се вижда отъ останалитѣ двѣ прѣдъ Лука и прѣдъ Іоана: плетени квадрати съ зелена и червена боя. Заглавки тъй сѫщо хубави.

Правописъ ресавски съ ударения.

Хартия дебела, корава съ знакъ: котва въ крѫгъ и отгорѣ звѣзда.

Подарено отъ епитропитѣ на църква св. Георги въ с. Орѣшецъ, Бѣлоградчишко.

72 (354, 248, 249, 324).

Четвероевангеле отъ XVI вѣкъ. Сръбска редакция, 110 раскѫсани и прогнили листи фол. (31×21), възшироко срѣдно-уставно писмо, по 24 реда на стр.

Както се вижда, евангелето си имало обичнитѣ оглавления, прѣдисловия и орнаменти въ началото на сѣки евангелистъ, но сега е тъй раскѫсано и разнебитено, че прѣдставя само купъ листи, отъ които: 1 отъ Матеово евангеле, 25 отъ Марково, 66 отъ Лукино и 19 отъ Іоаново. Най много листи бѣха подъ № 354, а другитѣ прибрахъ отъ №№ 248, 249 и 324.

Правописъ ресавски съ разнебитено ударение. ъ се пише по̀ високъ и по нѣкога нѣма извивка влѣво.

Хартия дебела, корава съ знакъ: котва въ крѫгъ и отгорѣ звѣзда.

73 (125).

Четвероевангеле отъ 1593 г. Редакция сърбска. Листи 243 фол. (31·5×21·5), текстъ 20·3×12·5, писмо възедро уставно, букви 4 мм., ред. на стр. 22.

Безъ начало и край; на много мѣста откѫснати листи и отъ срѣдата. Почва съ синаксаръ, послѣ иде прѣдисловие Теофилактово, изложение на главитѣ, текстъ. Прѣдъ сѣки евангелистъ цвѣтна заставка (синьо, зелено, червено) и голѣма заглавка. Срѣщатъ се винетки и въ текста. Заглавията и зачалата съ червено, зелено и синьо мастило. Отначало доста листи пострадали отъ влага.

Правописъ обикновенъ сръбски съ ударения и твърдѣ рѣдко ъ.

Хартия тънка, жилава и гладка, съ знакъ: котва въ крѫгъ и звѣзда отгорѣ. Подвързия дъски съ кожа, но прѣдната липсува.

На прѣдпослѣдния (240) листъ отлице, подъ една таблица за редътъ на гласоветѣ, апостолитѣ и евангелията, се чете съврѣменна дата (съ червено мастило):

Въ лѣ҃, ҂ꙁр҃,а҃ (7101—1593).

На л. 239б подъ текста писалъ нѣкой отъ по ново врѣме: **попь стоико ѿ сн҃ѣница д(о)лина стова во манастирь за а҃ години.**

74 (101).

Четвероевангеле отъ с. Янина, вѣкъ XVI, редакция сръбска. Листи 196 фол. (27·5×19·5), текстъ 22×12, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 27. Правописъ ресавски съ ударения.

Почва съ оглавление, Теофилактови прѣдисловия, текстъ. Прѣдъ сѣко евангелие цвѣтна заставка (посредствена работа) и голѣма заглавка. Първитѣ шесть листи развързани. Липсуватъ около 10 листи отъ първа и втора тетрада. Свършва съ обичнитѣ показалци. — Подвързия дъски съ кожа. Хартия дебела, корава, съ знакъ: котва въ кръгъ и трифиль отгорѣ.

Приписка. На л. 48б четемъ това, писано бързописно: **† Сі́е ст҃о́е и бж҃ствьное е҃ѵлїе кꙋ́пи ра́ба бж҃їа Іѡ́ва ѿ село҃ ꙗ҃нина. и приложи его̀ въ хра҃ ст҃го и сла́внаго великм҃ника геѡ҃гїа да слꙋ́жи за дш҃ꙋ свою̀ Іѡ́ва, мо҃ꙋ ми́лꙗ, и сн҃а драгїа и дъщерь рꙋ́са. и зла́та, и мрьза г҃ зе́та нико́лꙋ, и ꙗ҃но1) Іѡва́нꙋ, и ратка2). да работити҃ за ни҃ зд҃равїе и за дш҃ꙋ. ами да се зна҃е кои се щѐ покꙋ́си илѝ по҃ илѝ дїакѡ҃, илѝ грамати҃. илѝ дъще҃, илѝ зе҃ и да рече҃ моа̀ е книгата іе҃ѵлїе да е҃ прокле҃ ѿ г҃а б҃а въсѐдрьжителꙗ и пр҃тꙋю его̀ м҃трь. ами да слоꙋ́жи҃ въ цр҃кви догде тра́е кни́гата и кои чъте҃ по҃, илѝ дїакѡ҃ да поменꙋетъ више ре҃нны҃ имена. така̀ да се зна҃е ами҃: ⁂ въ лѣ҃ ҂ꙁрн҃а** (7151—1643).

И по̀ долу: **† И҃ п҃х пазите да не ли́ѱа хꙋбѣвѣ. та҃ знаите.**

Опашчицата на ъ е твърдѣ малко извита (ъглесто) влѣво, та мъчно се различава отъ ь.

На л. 142б: **† да сѐ зна́е, въ лѣ́то ҂ꙁрп҃ѕ.** (= 1678) **ка́ко по- веза сла́вь Іѡва́нокь сїе ст҃ѡе е҃ѵлїе. да слꙋ́жи ст҃мꙋ геѡ́ргїю въ село҃ ꙗ҃нина. и коѝ чътѐ да помѣнꙋ́ва сла́ва Іѡ́ца емꙋ Іѡва́нь, и ма́ти рꙋ́со. и сла́вꙋ подрꙋ́жїе Іѡ́во. и ѿї́ь е҃н никѡ́ла. г**

---

1) Другъ прибавилъ тукъ **І стоꙗна.**

2) И слѣдъ тая дума надъ реда прибавено **І мати драгє.**

ма́ти ру́со. и҆ бра́ть ѥ҃и кла́де. и҆ сестра̀ ѥ҃и ко́нила. и҆ чѐдо ѥ̂мꙋ нико́ла. і҆ѡва́нь. и҆ стри́ко ѥ̀мꙋ ста́нчо. по҃ пѐтковъ си́нь. и҆ подрꙋ́жїе ѥ̂мꙋ ми́ла́ке: — А нѣкой прибавилъ отсѣтне надъ тая записка: **ѿ ї҆слєна̀ апр҇їа, 12 денъ.**

Намѣрено въ с. Сонатитѣ, Бургаско, отъ Ямболския училищенъ инспекторъ, и подарено на Библиотеката чрѣзъ Министерството за нар. Просвѣта на 1891 год.

75 (198).

Четвероевангеле отъ XVI (край) или XVII (начало) в. Рецензия сръбска. Листи 269 фол. (31×21·3), текстъ 20·5×12·5, писмо срѣдноуставно, букви 4 мм., по 22 реда на стр.

Липсуватъ отъ срѣдата около 6 листа. — Почва както обикновено: изложение на главитѣ, прѣдисловие Теофилактово, текстъ. На края обичнитѣ таблици и мѣсецословъ. Прѣдъ сѣки евангелисъ голѣма четвъртита заставка, а надъ първата (л. 4ª) написано: **ѿ г҃и поспѣшин и҆ напра́ки и҆ кра́зꙋми.** Първата буква на сѣко евангеле хубава заглавка.

Правописъ ресавски съ разнебитено ударение.

Хартия дебела, испечена, съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ звѣзда.

Приписка. На л. 73ᵇ подъ текста (излож. главитѣ на еванг. отъ Марка) четемъ: **† Изколенїѥ҃ ѻ҃ца и҆ съ поспєшенїѥ҃ с҃на. и҆ съвръшенїѥ҃ с҃тго д҃ха а҆минь: Покєзасѐ сїа книга кѫтъкиа і҆ѥ҃ѵлїє. покєза҃ а҆зь гра҃тникь стаїѡ ѿ сє҃ тѣтокє҃ въ л҃ѣ ,з҃сгı: (1705). И҆ ѿкꙋпї ю.... да работи за нихꙋ д҃шꙋ и҆ за родитєла ѥ̂мꙋ . . . . и҆ мати̂ ѥ̂мꙋ . . . . и҆ подрꙋжїє ѥ̂мꙋ . . . . и҆ синь ѥ̂мꙋ . . . . . И҆ пакы҆ да знаєтє ѻ҃ц҃и и҆ братїꙗ дїа̂конє̂ и҆ с҃щєнници кои҆ чєтєтє и҆ кїє помє҃тє титора сєго . . . . и҆ бра҃ ѥ̂мꙋ ї҆єрєи҆ . . . . : :**

Точкитѣ поставяме намѣсто имена, които са истрити.

На л. 123ᵇ подъ текста: **Скащено-денс(т)кова і҆гнатїа і҆єрєи ко євангєлїє сїє в̇лѣто хр҃токо 1840 въ село долна бєшовица.**

Отъ сбирката на Тодораки Димитриевъ, Враца.

76 (308).

Четвероевангеле отъ 1662 г., сръбска редакция. Листи 256 фол. (30×20·2), текстъ 22·7×11·5, писмо уставно, възширово, букви 4 мм., редове на стр. 25, съ крупни точки между между раздалечени думи.

Правописъ ресавски съ ударения.

Почва съ оглавление, прѣдисловия Теофилактови (съ по̀ дребно писмо). Прѣдъ сѣко евангеле заставка, съ евангелиста всрѣдъ. Заглавки. Отъ 240 л. до края синаксаръ — съ по̀ дребно писмо. Тетради 32 (л҃в҃) и 3 листа отъ 33 тетр. Нѣкои листи отначало и отъ края развързани. Хартия дебела, корава, съ много ситни брѣзди. Воденъ знакъ: три полумѣсеца, единъ до други въ три разни величини. Подвързия дъски съ кожа и послѣ оковани съ позлатено сребро. На прѣдната кора има 14 барелефа съ емайлирани рамки. Срѣдниятъ е най-голѣмъ и прѣдставя Спасителя въ рая: съ десница си подига за ржка мжжка фигура (св. Петъръ?), а съ лѣвица — женска (майката на св. Петъръ?). По жглитѣ — символитѣ на четиритѣхъ евангелисти, а въ другитѣ рамки — картинки отъ свещенната история. На задната страна — разпятието на Спасителя съ майка Му и друга женска фигура (Мария Магдалина?) отстрани. Надъ кръста слънце и мѣсецъ, а надъ тѣхъ още двѣ картинки: Рождество и изцѣление боленъ. Между тия двѣ картинки метална плочица съ надписъ: **си евенгеле поклони въ̑ско (?) на ст҃и врачеве ҂а҃ѱни** (1758).

Приписка на л. 239ᵇ слѣдъ текста: **і҆ѡа́нь і҆е́рен.**

На послѣдния 256ᵇ л. четемъ: **И҆зволѐнїе̑ ѻ҃ц҃а и҆ поспѣшенїе̑ сн҃а и҆ съврьшенїе̑ ст҃го дх҃а, а҆ми́нь. И҆спи́са̑ а҆̑зь грѣшнын и҆ мьнши вь сщ҃еницѣхь І҆ѡа́нинь е҆ре̂н. въ бг҃охра́нимое село̂ Е҆трополѥ. Сі́е і҆ев҃лїе вь лѣ́то ҂з҃р҃ѯ҃ѕ.** (7166=1658). **и҆ кѹпи́ го кѵ̑ гео҃ргїе кожѹхарь ѿ се́лѡ ѻ҆сиковица, Сн҃ь сте́пановь г҆ вльки́н и҆ прило́жи го вь хра́мь а҆рхїстра́тига михаи́ла оу҆ селѡ̑ ѻ҆села (?) ѡ҆сиковица. да слѹ́жи за ге́ргова дш҃ѹ и҆ за подрѹжїе е҆го̀ дими́тра. и҆ за роди́телїе е҆го̀ сте́пана и҆ вльќна. и҆ кѹпи́ го за ҂а҃с а҆спрі́н. и҆ кои се ще покѹ́си да го̀ посконть и҆ли̏ оу҆крадеть. и҆ли̏ и҆зм҃еть. да ю҆̑ проклѣ́ть ѿ тїі ст҃їи ѿі҃ь̏ и҆ да мѹ е сѹпе́рникь а҆рха́нггль михаиль на стра́шнемь сѹдищемь хв҃ѣ, а҆ми́нь и҆ никтоже да не и҆́мать во́лю на ню тькмо ге́ргѡ и҆ че́дь е҆го̀. г҆ внѹчета и҆ прѣвнѹчета. и҆ вь ро҃ е҆го̀.**

Доставено отъ Брациговската община. Било на Пловдивската изложба прѣзъ 1892 год.

77 (239).

Четвероевангеле отъ XVII в., сръбска редакция, листи 236 фол. (27·5×18·5), т. 20·7×11, писмо срѣдно-уставно, възедро и косо (вдесно); букви 3.5 мм., редове на стр. 23. Правописъ ужъ ресавски, ала неправиленъ, ударения не вредомъ.

Отначало липсуватъ нѣколко листи съ прѣдисловието и оглавлението къмъ Матеовото евангеле̂. Прѣдъ сѣки евангелистъ цвѣтна (повече зелена) заставка съ евангелиста вжтрѣ, посрѣдствена работа; слѣдъ това прѣдъ текста — голѣма цвѣтна заглавка. Тетради 30 (л̃). Нѣкои листи отвжтрѣ развързани.

Хартия тънка, жилава, бѣла, съ знакъ: котва въ кржгъ съ трифилъ (или три колелца?) отгорѣ.

Подвързия нѣма.

78 (382).

18 листи фол. (31×21·5) отъ **четвероевангеле,** сръбска редакция, вѣкъ XVI—XVII, срѣденъ уставъ, 25 реда, съ крупни точки.

Листоветѣ съдържатъ часть отъ Лукиното евангеле, а именно: на първитѣ два листа зачало є̃, ѕ̃, з̃ и и (не цѣло), слѣдъ което липсуватъ много листи и пакъ (на коли ӣ и ѳі̃): зачало м̃ѕ до п̃. На първитѣ два листа писмото е по̀ дебело.

Правописъ ресавски съ ударения.

Хартия дебела, корава, съ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ.

79 (584).

Единъ листъ фол. (31×21) отъ **четвероевангеле,** сръбска редакция, вѣкъ XVI, по 23 реда на стр., срѣденъ, неупражненъ уставъ, съ ударения, едноеровъ правописъ.

Листътъ е писанъ само отъ едната страна и съдържа краятъ на Теофилактовия прѣдговоръ къмъ Іоановото евангеле.

Хартия корава, съ знакъ — нѣщо като бича или телешка глава, какъвто знакъ не намѣрихъ у Лихачева.

Прибрахъ отъ ркп. № 348.

80 (583).

Единъ листъ фол. (28·5×21) отъ **четвероевангеле,** сръбска редакция, ресавски изводъ, XVI вѣкъ, възедъръ уставъ по 21 редъ на стр., съ ударения и съ червени точки.

Тоя листъ е първи листъ отъ кола л̃з и съдържа двѣтѣ послѣдни евангелета отъ Іоанна.

Хартия дебела, корава, съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ звѣзда.

Прибрахъ отъ ркп. № 351.

81 (582).

14 раскѫсани листи фол. (27·5×19) отъ **четвероевангеле,** сръбска редакция, XVI вѣкъ. Писмо срѣденъ, възширокъ уставъ, по 20 реда на стр., доста неправиленъ ресавски правописъ, по ударение редовно. Красиви заглавки — съ синя и златна боя.

Листоветѣ са сѐ отъ Лукиното евангеле и бѣха въ № 348.

Хартия дебела, корава, съ знакъ: котва въ крѫгъ и звѣзда отгорѣ.

82 (581).

4 листи фол. (28×19) отъ **синаксаръ** къмъ сръбско евангеле, вѣкъ XVI. Писмо въздребно въ два стлъбца по 28 реда, ресавски правописъ съ нередовно ударение.

Хартия дебела, корава, съ знакъ: котва въ крѫгъ и отгорѣ звѣзда.

Листитѣ бѣха въ ркп. № 44.

83 (580).

Единъ листъ малко фол. отъ **четвероевангеле,** сръбско-българска (смѣсена) редакция, XVI в. Величина: 28·5×21, редове на стр. 23—24, срѣденъ уставъ, безъ редовно ударение; употрѣбява ъ и ь, но ъ повече въ прѣдлози. Покрай **ѫ—ѧ** и **оу—є.**

Листътъ съдържа първо и второ (не цѣло) зачало отъ Марково евангеле. Прѣдъ заглавието квадратна заставка съ златна, червена и синя боя. Заглавието съ златни букви и главната буква пакъ златна и доста голѣма.

Хартия тънка, корава, съ нѣкакъвъ знакъ като кръстосани два ключа, ала не личи добрѣ.

Намѣрихъ го въ ркп. № 324.

84 (377).

Два листа фол. (31×20) отъ **четвероевангеле,** сръбска редакция, вѣкъ XVI, по 24 реда на стр., срѣденъ уставъ, неупражненъ; обикн. сръбски правописъ (едноеровъ), съ ударения.

Листоветѣ съдържатъ 68, 69 и 70 (не цѣло) зачало отъ Марково евангеле.

Хартия тънка, корава; хартиенъ знакъ — нѣкаква буква, която не личи добрѣ.

85 (44).

Единъ листъ отъ **четвероевангеле,** сръбска редакция, в. XVI. Листътъ е обрѣзанъ отъ сички страни, та величината му е измѣнена; текстъ 20×12 см., редове 21, въздъръ, доста хубавъ уставъ съ червени точки.

Съдържа двѣ нецѣли зачала отъ Матеово ев., а именно края на зач. г҃ (отъ думи: **і̆ вѣсть прїє́мше вь сйѣ не вьзвратйти се кь іродоу̑**) и зачало д҃ почти цѣло (до думи: **ѿ ти̑ дѣ́ вь прѣ̑лй галїленскїє і̑ прїи̑ть**).

Хартия дебела, грапава, корава съ знакъ: бича глава.

86 (586).

13 листи 4° отъ **четвероевангеле,** сръбска редакция, в. XVI. Листитѣ са цѣли исцапани съ чиришъ и прояден отъ червоточина. Форматътъ, както и броятъ на редоветѣ, не може да се опрѣдѣли, защото листитѣ са обрѣзвани отъ три страни.

Писмо — срѣденъ полууставъ, ресавски правописъ съ ударения.

Хартия корава, грапава съ знакъ: котва въ кръгъ и отгорѣ звѣзда.

Прибрахъ ги отъ папка № 394, дѣто бѣха заедно съ други откѫслеци. Въ каталога не е забѣлѣзано, отдѣ са тия листи, но азъ се сѣщамъ, че ги подари г. П. Гѫбевъ, който ми каза, че биле слѣпени да образуватъ кори на книга, а той ги разлѣпилъ и тъй ги далъ на Библиотеката.

87 (585).

6 листи фол. (27×18·5), които съдържатъ **синаксаръ** къмъ евангеле, или, както е озаглавенъ: **Съборникь кї҇ иже̑ показꙋе главы когождо єу̑лїа. избранїимь с҃тымь и празникомъ к҃лчны̑.** Срѣденъ уставъ, ресавски изводъ съ ударение нѐ вредомъ поставено и даже неправилно.

Хартия корава, грапава, съ знакъ: котва въ кръгъ и отгорѣ нѣщо като трифиль (или три колелца?)

Листътъ бѣше заедно съ други расксани листи въ ркп. № 334. Прилича твърдѣ много да е отъ ркп. № 239.

88 (52).

Апостолъ отъ 1362 г., сръбска редакция. Листи 366 гол. 4° (26×18·5), т. 17×10·5, писмо уставно, доста хубаво, б. 3 мм., редове 21, безъ особени украшения, освѣнъ обикновени червени заглавки.

Цѣлъ и много добрѣ запазенъ ржкописъ на бѣлъ и гладъкъ пергаментъ. Подвързия — дебели дъски, обвити съ кожа (първата скършена и кожата съдрана). Апостольтъ свършва на л. $291^{а}$. Отъ л. $291^{б}$ почва синаѯар̓ съставлиѥ҃. праѯи҃ съ по̀ дребно писмо, редове 28. На л. $340^{б}$ тропари и кондаци ст҃ыѥ и великїѥ҃. м҃. нице; на л. $350^{а}$: вп҃е бл҃жене гл҃сь а҃. ірм҃о. Писмото изобщо твърдѣ четливо, само червеното мастило доста блѣдно и на много мѣста се не чете. Почва съ плетена заставка като че недовършена (л. $2^{а}$) и заглавие: дѣа҃нна ст҃ыхь ап҃ль сьписана ст҃ымь ап҃ломь.

Правописъ обикновенъ сръбски (едноеровъ), съ ударения (̏, ́, ̀), ала нефонетични. Познава широко є.

Текстъ: Не вь тьще те|кѡ҃. ни̏ вь тьще троудихсе̏. нь̏ аще и̓ жрень бываю̑ ѿ жрьтвѣ и слоужбѣ | вѣры вашеѥ҃. роу҃юсе и сьроу҃ю̑ се всѣм | ва́мь. такоже҃ и̓ вы̏и роу҃ите се и̓ сь̏ мно|ю̑ роу҃нте се̏. оу҃п̓ваю же ѿ г҃и іс҃ѣ. ті̓|моѳе҃а скоро послати вамь. да и а҃зь | бл҃годш҃ьсткоую̑ оу҃вѣ҃вь ꙗ҃же ѿ ва҃. | ни ѥ҆динаго бо̏ и̓мамь равнодш҃ьна | ꙗже при҃ѥѥ ѿ вась попеует̓се̏. вьси | бо̏ своꙗ҃хсн ищоуть а҃ не х҃а іс҃а. и҆скоушениѥже ѥ҃го знаѥте. (л. 226).

Приписки. На л. $1^{б}$, който билъ чистъ, а сега изцапанъ и отгорѣ скжсанъ, четемъ: додоше никола и секоула и ѳѡ҃сиѥ и подъ това съ по̀ дребни букви: азь смерѣни іеромона҃ христоворь, попь германь ї ѳѡ҃сиѥ и вса братї̇а ѡ х҃е.

На л. $193^{б}$ нѣкой бѣлѣжи на полата: сїе книга ѿ марковь манастирь ѡва дете що п(о)тьписа писмо беше ѿ ѕѹво(в)цѥ го викать алеѯа това дете пописа пи҃смо таке да се знаеть 1812.

Най-послѣ на послѣдния листъ отопаки едвамъ можахъ да прочета прѣинтересна записка, писана отъ прѣписвача съ червено мастило, изблѣднѣло съвсѣмъ:

Сїи ап҃ль сьписа се вь дн҃и бл҃годнаго цр҃а оуроша вьда... краль... х... многогрѣшнїимь еромонахомь варлаамомь вь л҃ѣ ҂ѕ҃ ѿ о҃ (6870 = 1362).

Най-долу на сжщия листъ съ киноваръ и самиятъ лигатуренъ подписъ на Варлаама:

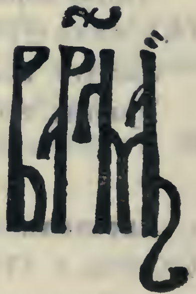

Донесенъ отъ Марковъ Манастиръ, Скопско.

Прилага се снимка отъ него, табл. VIII.

89 (488).

Апостолъ отъ XIV в. на пергаментъ, редакция сръбска. Листи 220 фол. (27·5×20), текстъ 19·7×12·5, писмо уставно, твърдѣ четливо и хубаво; б. 2—2·5 мм. и възшироки, редове на стр. 24.

Слѣдъ поблѣднѣла заставка **Съ бм҃ъ почина́ѥмь. праз҃и. рек̓ше дѣа́нїа ст҃хъ ап҃лъ.**

Първитѣ два листа повредени — долната имъ половина откжснати. Червеното писмо на нѣкои мѣста почти съвсѣмъ избѣлѣло. Посланията се наричатъ „епистоли“: **Пе́тра ап҃ла ѥ́пистоли пръ́ваꙗ҃**, или: **Їѡ҃а́ново ѥ́пистоли втораа** и пр. Втората половина разкъсана и листитѣ откждѣ подвързаното поизгнили, тъй че почти се распадняли. Л. 115 съдранъ, но текстътъ неповреденъ. Апостолътъ свършва на л. $166^{б}$, слѣдъ което почва мѣсецословъ. Въ мѣсецослова намираме тропари и кондаци за св. м-ца Петка, 14 окт., л. $172^{а}$; св. прѣп. Арсений архиеп. сръбски, 28 октом., л. $173^{б}$; св. прѣп. Симеонъ, новъ мироточецъ сръбски, февр. 13, л. $185^{а}$; св. Кирилъ философъ, февр. 14, на сжщия листъ. Ето тропарътъ на св. Кирила: **Тврьдимь оу́момъ, ӥ бг҃одх҃овнымъ оу́ченїѥ́мъ просвѣщаѥ́ миръ. прѣсвѣтлыми зарами ѡ҆бьтече вьселеноую́ ꙗ҆́ко мльнїи̂. ки́риле ст҃е, расѣваѥ́ бж҃нѥ̑ слово́. на сѣверѣ, ӥ на западѣ, ӥ юг҃-ѣ. мира про́свѣщаѥ̂ оу́ченїѥ́мь ст҃е. ӥмаи дръзновенїѥ̂ къ хв҃оу, непрѣстан̓но мл҃и за ни гл҃.**

На л. $197^{а}$: **дроуг҃-и тропари ӥ ко̑нд҃и ст҃го ӥ великаагѡ поста.** На л. $200^{б}$: **послѣдованиѥ уа҃мь.** На л. $206^{а}$ до края **блаженн въскр҃ни** на разни гласове. Тетради 31 (лӓ҃) и 7 листа отъ 32, значи липсуватъ около 35 листа, а колко липсуватъ отъ края, не се знае. Подвързия дъски съ кожа, но и тѣ распаднали една отъ друга. Пергаментъ бѣлъ, гладъкъ и еднаквъ.

Редакция сръбска, но ъ и ь се употрѣбяватъ размѣсомъ (по III школа), както не е свойствено на сръбски ржкописи. Различава ꙁ и ꙃ. Ударение още не прокарано. Точки червени, нѣйдѣ прѣчертани. Употрѣбява широко є.

Текстъ: **Боу҃ же бл҃гть ꙗ҆вла́ющоумоу вьсегда на нась | ѡ҃ хв҃ ıсв҃. ӥ воню разоума ѥ̂го ꙗ҆влѣю́щоу на҆ми вь всакомь мѣстѣ. ꙗ҆́ко хв҃оу благоу҃ха|нїѥ ѥ̂смъ бж҃и. въ спс҃ыхъ, ӥ въ гыбѣлныхъ. ѡ҃вѣмже оубо ѡ҆ воня ѿ смрьти, | въ съмрьть, ѡ҃вѣмже воня ѿ живота, въ | живо́ть. а҆ ѥ҆сми кто доволнь. нѣсмь бо | ꙗ҆́ко мноз҃-и крьчьмьствоують сло́во бж҃нѥ | нъ ꙗ҆́ко ӥзь чистоты. нъ ꙗ҆́ко ѿ бг҃ прѣмо боу҃ | ѡ҃ хв҃ глемь** (л. $94^{а}$).

Вж. таблица IX.

90 (588).

Два перг. листа 4° отъ **апостолъ,** българска ред., в. XIII. Голѣмина: 26·5×19 см., текстъ 21×13·5 см. по 25 реда на стр., възедро, хубаво уставно писмо, наведено малко надесно.

Двата листа са отъ срѣдата на кола и носятъ странични нумера 105—108, види се, отъ голѣма книга, и сѫдейки по писмото и правописа, тия два листи са безъ друго отъ Пирдонски апостолъ, що го описа М. Ивановъ, Мсб. VI и VIII кн., а страницитѣ е турилъ г. Д-ръ В. Балджиевъ, както е забѣлѣзано на л. $25^{б}$ отъ Пирд. ап. Вж. Мсб. VI, 85.

Листоветѣ съдържатъ а҃—є҃ зачало отъ Тимотеовото послание. Езикъ, писмо и правописъ сѫщи както на Пирдонски апостолъ и Кюстендилско четвероевангеле (ПСп. LXVI, 536.); ъ и ь по VI школа.

Листоветѣ намѣрихъ между рѫкописи, испратени отъ Просвѣтното Министерство, и вѣроятно са оставени тамъ отъ покойния М. Ивановъ, въ чиято студия тия листи се цитиратъ.

91 (66).

Апостолъ отъ XIV вѣкъ. Редакция сръбска. Листи 84, **4°** (27×21·5), т. 19×15; писмо уставно, намѣста по̀ едро, на други — по̀ дребно, ала правилно и четливо; редове на стр. 23.

Хартия дебела, на крупни брѣзди, синкава и съ едвамъ видими рѣзки; знакъ: кржгъ съ нѣкаква фигура вжтрѣ (нѣщо като морски ракъ).

Съвършенно разнебитенъ: нѣма листи отначало, отъ края и отъ срѣдата. Отъ л. 50 почва ново означение на тетрадитѣ, ала нито една не е пълна. Забѣлѣзватъ се два почерка, но по начертанието на буквитѣ изглежда да са писани отъ една и сѫща рѫка. Подвързия нѣма.

Правописъ обикновенъ сръбски безъ ударения — или съ ударения неправилно и непослѣдовно поставени; твърдѣ често ҅҅. Употрѣбява широко є.

Текстъ: **Вьзда̑ите оу҆бо҃ всѣ̑ | дл҄гы҅и є̑моужѐ оу҆рокь҅ оу҆рѡ҃кь҅. ѥ̑моужѐ | да́нь҅ да́нь҅, ѥмоужѐ страхь҅ стр҃х. ѥ̑моу|жѐ ч҃ть ч҃ть., ни̇ ѥдиномоуже́ ни̇чи̇мжѐ | дл҄жни боу҆дете. тьӵию҃же дроугъ дроуга лю҃бити. лю҃беи бо҃ дроуга законь скон҄ча. ѥжѐ бо не прѣлю҃бы҅ сьткоритїи҃. не оу҆биѥ̑ши҃ и҅ не оукрадеши҃. не л҄жипослоушьст҄воуѥ̑шї | не похо́щеши҅ и҃ ѥжѐ и҃на҅ заповѣдь, вь сло|веси се҅мь сьвр҄шаѥт҄се** (л. $59^{б}$).

92 (27).

Апостолъ отъ 1420 г., българска редакция. Листи 318, 8° (22×14·5), т. 15·5×9; писмо полууставно, доста грозно, редове 21.

Твърдѣ поврѣденъ отъ влага: до половината и текстътъ пострадалъ; мастилото тъй изблѣднѣло, че мѫчно се чете. Отначало липсуватъ шесть листи. Листъ 311 на половина. Съдържа 42 тетради по 8 листа сѣка. Отъ л. 285 почва синаксаръ, а отъ л. 316^{б} слово на св. Епифания Кипърски, за св. апостоли, кой кѫдѣ проповѣдвалъ, кѫдѣ и какъ умрѣлъ, и кѫдѣ и въ кои мѣста лежатъ св. имъ тѣла. Заглавия и главни букви съ киноваръ.

Последнитѣ 8 листа прибрахъ отъ ркп. № 38.

Текстъ: **Нн҄ѣ раꙋ̑жсѧ въ стр̑аниⷯ моиⷯ по в̑ѧ, и҆ и҆сплънѣа лишенїⷯ скръбїи х҃вѣ въ плъти мое́и ѿ тълеси е҆го̀, е҆же е҆ црькви. е҆иже бы̑ азь пѧ́кель слоу̑житель посъмо́тренїѧ бж҃їѧ даиномꙋ мнѣ къ в̑ѧ, и҆сплънити сло́во бж҃їе. таи́нѫ съкръвенѫѭ ѿ вѣкь и҆ ро́довь** . . . Л. 231^{а}.

Приписка. На последния листъ подъ текста написано съ червено мастило отъ прѣписвача: **Въ л҃ѣ. ҂ѕ҃ ц҃ к҃ и҃ ·:—**, т. е. 6928 или 1420 год., която дата може да се смѣта за година, когато рѫкописътъ е прѣписанъ.

ж се пише тъй както и въ пергаментнитѣ листи № 25, а именно срѣдната чертица се спуща отъ лѣвото краче. **ъ** и **ь** по VI школа. Ударение разнебитено.

Прѣдъ сѣко послание се обяснява по каква „вина" е писано.

Хартия дебела, корава, съ знакъ: двѣ кръстосани стрѣли.

93 (150).

Апостолъ отъ края на XIV в. Редакция българска. Листи 139 гол. 4° (27×21·5), т. 22×14, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 28. Съ ударения, ала не вредомъ правилни. **ъ** и **ь** размѣсомъ; прѣобладава **ъ**.

Текстъ: **Прѣ́кое оу҆бо сло́во сътво́ри҃ ѡ҆ въсѣ́хь, ѡ҆ ѳео́фи́ле. ѿ ни́же нача́ть і҆с твори́тиже и҆ оу҆чи́ти. до него́же дн҃е заповѣ́давь а҃п҃лѡмь дх҃о́мь ст҃ы́мъ и҆хже и҆збра, възне́сѧ. пр̑ѣ ни́ми же и҆ поста́ви се́бе жи́ва по ст҃рании свое́мъ** . . .

Горната часть отвѫтрѣ пострадала много отъ влага: листоветѣ изгнили и почернѣли. Почти сички развързани. Споредъ сегашната пагинация има 141 л., но лл. 137 и 138 са отъ другъ рѫкоп., пакъ апостолъ. Почва съ малка заставка. Прѣдъ сѣко послание — сказание.

Въ текста инициалки. Хартия дебела, грапава съ едвамъ видими брѣзди и рѣзки; рѣзки много нарѣдко; хартиенъ знакъ: раковина (вж. Лихачевъ № 2070 — край XIV в.).

94 (164).

Апостолъ отъ XIV вѣкъ (у Вуловича погрѣшно: „крај XV или почет. XVI"). Редакция българска. Листи 206, 4° (24×17·5). текстъ 17·5×10·5, писмо въздребенъ, четливъ полууставъ, доста хубавъ, букви 2 мм., редове на стр. 24. Писмото подсѣща на Манасиевата лѣтописъ (Московска) отъ 1345 г., само че е по̀ дребно.

Безъ начало. Почва съ края на зачало к҃. Краятъ запазенъ заедно съ обичнитѣ прибавки: показалецъ, прокимени, антифони и пр. Прѣдъ сѣко послание стои историята му. Тукъ-тамъ по politѣ се даватъ обяснения за нѣкои думи. За примѣръ: л. 82^а: **вꙗ́снь, гл҃се неклн**; л. 125^а: **ѐша̏ ѹбо гле҃т ꙗ҆коже би рецин. макарь да би было се̏ и҆ли ѡ҆но̀**; л. 162^б: **мъшелои҆скателе сѫ҃, и҆же чинъ и ѹставъ цр҃кве, къ тѣлеснымъ прибыткѡ҃ прилагаа́ть. паче же прѣтварѣать дх҃овное на тѣлесное**; л. 168^б: **гангрена ѹбо, и҆ли свїнїа и҆ли медвѣдъ** и пр. — Изобщо рѫкописътъ е добрѣ запазенъ, макаръ долниятъ вънишенъ ѫгълъ да е поизгнилъ отъ влага.

Хартия дебела, гладка, безъ брѣзди и рѣзки и безъ хартиенъ знакъ. Само крайнитѣ нѣколко листи, на които е синаксарътъ, иматъ знакъ: голѣмо дебело S, което свърша горѣ и долу съ колелце, и прѣчъртано надлъжъ съ дебела линия, която горѣ свърша тъй сѫщо съ колелце. (Вж. Лихач. III, № 2586 — отъ 1344 год.).

Езикъ доста старински, безъ редовно ударение — освѣнъ собств. имена и тукъ-тамъ нѣкои думи.

ъ и **ь** размѣсомъ, но прѣодолява **ъ** (по̀ високъ отъ **ь**), а **ь** като че ли повече у меки основи, но пакъ V правописна школа (Търновска). Употрѣбява се и широко є и ꙃ намѣсто s. Рѫкописътъ показва навредъ вѣща рѫка и сѫдейки по забѣлѣжени тукъ-тамъ отъ сѫщата рѫка паралелни мѣста на гръцки, изглежда, че този апостолъ е непосрѣдственъ прѣводъ или обработка по гръцки. Апостолъ се прѣвежда посланникъ, игемонъ — воевода и пр.

Текстъ: **Сь҃ ѹбо стѧжа̑ се́ло ѿ мъзды̑ непра́ведны. и҆ ниць бы́къ, просѣдеса посрѣдѣ и҆ и҆злиа́сѧ вьсѣ ѫтроба е҆гѡ̀. и҆ разѹмно бы҃ вьсѣмъ живѫщїимъ въ і҆ер҃мѣ. ꙗ҆ко нарещисѧ се́лоѵ томоѵ свои́мъ и҆хъ ѫзыкомъ, а҆келдама̀. е҆же е҆стъ се́ло кръве. пишетъ бо въ книꙃѣ ѱаломьсцѣи.**

да бѫдетъ дворъ ѥ̂го поу́стъ. и да не бѫдетъ живѫи въ немъ. и̂ ѥ̂пї-скопство ѥ̂го прѣиметъ и̂нъ. Л. 1^{а}.

На л. 156^{б} записано отъ по̀ ново врѣме на непознатъ менъ езикъ: † кадȣ салаихъ кадȣ селеди кадȣ салкави лаимятъ ахмана аминь.

Сѫщата рѫка написала на слѣдния л. 157^{а} отдолу цѣлата славянска азбука — безъ **ѫ**, **ѧ**, и намѣсто двата ера **ь**, а най на края **ѵ**. А веднага слѣдъ азбуката слѣдва: **† с҃ти бж҃е с҃ти крепки с҃ти бесмрьтни помилꙋи насъ.**

Азъ си помислихъ веднага, че горнитѣ, непознати менъ думи, означаватъ сѫщото, т. е. святый Боже на нѣкой ориенталски езикъ — ерменски или арапски. И наистина тъй ми ги отгатна Високопрѣосвещенний Партений, Софийски митрополитъ, къмъ когото се отнесохъ като къмъ вѣщо лице по арабски езикъ. И не само ги отгатна, но ги и корегира, както се изговарятъ правилно по арабски: Каддӯс алла́хʼ. каддӯс илкʻаӯи, каддӯс ӥллези ля̇мӯт, ӥрх̄ам на.

Прилага се снимка на табл. X.

95 (266).

Апостолъ отъ XVI в. Редакция българска. Листи 266 гол. фол. (32·3×23·5), текстъ 24·3×15·5, писмо — крупенъ и красивъ уставъ, букви 6 мм., редове на стр. 20.

Разнебитенъ; много листи размѣстени и десетина изгубени. Първиятъ листъ (отопаки) съдържа **сказа́нїе дѣа́нїи а̂п҃льскы написаны̑ лꙋ́кож їеѵ҃листо҃. по лѣтѣ҃ мнѡ́зѣхь стра́сти господи́на**, съ по̀ дребно писмо, ала краятъ нѣма (откѫснатъ). Вториятъ листъ (начало на апостолскитѣ дѣяния) прибавенъ и прѣписанъ отпослѣ, а на краятъ са разни показалци съ по̀ дребно писмо, но и тѣ не запазени цѣли.

Подвързия дъски съ кожа.

Хартия дебела, на ситни брѣзди, съ знакъ: херолдъ; самострѣлъ въ крѫгъ и др.

Правописъ — както въ българскитѣ паметници отъ Влашко, какъвто прилича да е и този: **ъ** и **ь** по VI школа, ала не вредомъ послѣдователно. 3 pl. аор. **ша**. Ударение правилно.

Тесктъ: **Сїѫ̏ кні́гы дѣа́нїа а̂п҃ъскаа нарицаѭтсѧ· ѥ̂лиже вьсѣ дѣа́нїа а̂п҃льскаа съдрѣ́жѫ҃. повѣ́даѫи ѥ̂ лꙋка̀ ї̂еѵ҃листь. а̂нтиѡ̂хїанинь бѡ сы̏н родѡ҃, вра́же хытро́стїѫ** (л. 1^{б}).

96 (16).

Апостолъ отъ XVI вѣкъ. Редакция сръбска. Листи 114 фол. (29·5×21·5), т. 22×13·5. Писмо срѣдно-уставно, четливо, ала неупражнено, букви 3—4 мм., редове 26.

Отначало липсуватъ листи, липсуватъ такива отъ срѣдата и отъ края. Първиятъ и послѣдния листъ прибрахъ отъ № 388. Сичкитѣ листи подлѣпяни и кърпени. Хартия дебела, грапава съ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ. Подвързия здрава. Листъ 75^{б} чистъ. По крайщата ржкописътъ пострадалъ отъ влага.

Правописъ сръбски (едноеровъ), но **ѣ** и **ы** доста неправилно; **ь — а**; освѣнъ това често се не изразява мекотата на съгласнитѣ: **сьмншлахь, сьткороу** и пр.

97 (186).

Апостолъ отъ XVI в., редакция сръбско-българска. Листи 304. **8**^{o} (първиятъ, празенъ, непагиниранъ). Величина: 21·7×15·8, текстъ 14·5×8·5, писмо срѣдно-уставно, въздребно, б. 2 мм., редове на стр. 21. Съ разноцвѣтни (златно-сини) хубави заглавия и заглавки.

Прѣдъ заглавията дребни, но доста хубави заставки. Сжщо и вжтрѣ въ текста. Л. 296 поврѣденъ (скжсанъ косо прѣзъ половина); инакъ ржкописътъ добрѣ запазенъ. Споредъ тетрадитѣ (38—**ли҃** и 3 л. отъ 39) трѣбва да липсуватъ само два листа. Хартия бѣла, гладена, тънка, жилава, съ харт. знакъ: кардиналска шапка. Подвързия дъски съ кожа, която е олупена откждѣ гърбътъ.

Правописъ ужъ сръбски, ала много неправиленъ; уда́рение тъй сжщо. **ъ** и **ь** размѣсомъ, безъ правило. Срѣщатъ се **ж** и **ѧ**, но и тѣ неправилно употрѣбени. Вѣроятно ржкописътъ е непосрѣдственъ прѣписъ отъ български изводъ.

Почва съ **ст҃го єпіфаніа архіепк҃па кіпрьскаго. ѡ̑ стыи҃ апо́столѣ҃ гдѣ̏ кьждо и҃ проповѣ́да. и҆ ка́ко и҆ гдѐ сконьча́ше. и҆ ст҃а и҆хъ телеса̀ гдѣ̀ леже҃. и҆ къ коихъ мѣ́стѣхъ.** Отъ л. 4^{а} почва апостольтъ: **дѣа́ніа ст҃ы а҆п҃ль съписанаа ст҃мъ лоукою а҆посто́лѡ҃ і҆еѵ҃лістомь.** Прѣдъ сѣко послание има **сказаніє** за историята му. На края показалци и мѣсецословъ. Послѣднитѣ 2 листа празни.

На л. 3^{б}, слѣдъ сказанието къмъ дѣянията има една записка отъ сетнешно врѣме, задраскана съ мастило, та се чете само това: **† да̀ се зна̀еть сиа҃ кні́га прилоѫі ѩ҃ . . . анъдрѐа ѿ . . . да є҃ на коло кто**

искеть чатить ꙋ нєа да речеть кь̑ да га простї ѝрє ли кто дрьзнеть да х̑ крадить ѿ коло да мꙋ є̑ съпрьникь ст҃ї нїколас.

Доставилъ В. Икономовъ отъ Македония.

98 (290).

Апостолъ редовенъ отъ XVI в., редакция сръбска, листи 331 фол. (30·5×20·5), т. 22×12·5.; писмо уставно, букви 3 мм., редове на стр. 28.

Слѣдъ хубава заставка заглавие: **съ кго́мь почина́є̑ х̑пл̑ь редо́венъ.** На л. 207б. **наче́ло ст҃ы̏ и̂ вели́цѣи̇ четыриде́стници соу̑ботамь и̂ нє̑лламь.** На л. 219а. **кон҃ъ нє̑ли̑**, а на опакото **Събо́рникь, кг҃, ми҃с.** На л. 328б, слѣдъ **кон҃ъ синаза́рꙋ — х̑пл̑ь оу̑сѡ҃шїи.** При апостолитѣ и съотвѣтнитѣ имъ прокимени и алилуйари.

Запазенъ добрѣ. Писмо четливо и красиво, напъстрено съ много червени и китни заглавки. Тетради 42 (мв҃), последната само шесть листа. Липсуватъ отъ срѣдата три листа и 2—3 отъ края. Послѣднитѣ 5—6 листа развързани.

Хартия здрава, бѣла, жилава и гладена. Воденъ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ трифиль (или три колелца едно до друго). Подвързия дъски съ кожа. Върху задната има щампи, но истрити.

Приписки. Отначало има четири бѣли листа, които не влизатъ въ горния брой. На втория отъ тѣхъ четемъ:

1732.

Вѣ́до́мо бꙋди̏ како покꙋза̑ а̂зъ грѣш̓ни, ѿ пиро́тъ, по́пъ спа́съ ѿ пиро́тъ по́па стоичѐ-си́нъ сїю̏ книгꙋ глє́ми̂ а̂пл̂ъ ꙋгра̑ъ вра̀ца̀ ꙋ црк҃вꙋ болѧ́р̓скꙋ, ст҃го ѻ҃ца нико́лаѐ скора̀го помощ̓ника і̂ теплаго̀ застꙋп̓ника̀, то̀ времѐ бешѐ гп҃одинъ к҃ѵ҃ка трънов꙽с(к)ы̏ кѷ ни́кифѡ̓ръ много̀ є̂мꙋ ле̓та, и̂ тога̑ бешѐ протопо́па кн̂ по́па кр҃та и̂ ѡ̂р̓такъ є̑го̀въ, кн̂ по́пъ їѡванъ; и̂ тꙋ́ годи̂нꙋ, бистъ велики̂ сѐчъ ꙋ ри̓м̓ъ ꙋ цар̓ствꙋющи гра̑ъ, при̂ сꙋл̓танъ, махмꙋта̀; и̂ тога̑ бистъ ѡ̑сманъ паша̀, везиръ, а̂ зетъ є̂го̀къ ꙋрꙋмен̓ли валиси̂, мало̀ некои м҃цъ паки̂ прогна̀нъ бы̂ ѡ̑сманъ па́ша преко̀ мора̀, и̂ то̏ вре́мѣ, би́стъ велики̂ ра́тъ, на́ къзълъбашъ̀ и̂ ѡ̂ни̂ мало̀ и̂махꙋ, и̂мъдатъ, ѿ цар҃твꙋющи̑, и̂ бж҃їє̀мъ хотенїємъ ꙗ̂коже чи̂ниа̀хꙋ беди̂ по ка́сꙋдꙋ, того ра̑и ра̀з̓гнева се бг҃ъ на васе̑ и на нихъ проклети̂, а̂гаре́ни єви̂ спа̀хїе, ꙋрꙋменълїе, вї — хилади̂, били̂ наратъ живи̂, а саде, ѡ̑стали̂, хилꙗдо̀ и

двестѐ, и҆ то̀ бѝ въ лѣто̀ ѿ съз̾данїа, ҂з҃. с҃м. и҆ ѿ ро̑ство̀ х҃во ҂а҃ѱлв, (1732) **крȣгъ слн҃цȣ, ѕ҃і — а҆ лȣне х҃ — е҆пх҃та̀, ѕ҃ — и҆ кои ѿкȣпи̇ сїю книгȣ благо̀ негокои дш҃и,**

Слѣдъ това, малко по̀ сетнѣ, но пакъ сжща ржка продължава:

† и҆ ѿкȣпїю кѵ̑р ї҆ѡва́нъ сн҃ъ манѻ́илевъ, да слȣжѝ ȣ хра́мъ. ст҃го ѻ҃ца никола́ѐ, за бащина̀ дш҃а, ȣсъп̾ши҃ маноилъ, и҆ деда̀ цвет̾ко, и҆ѡва́нъ. зде̏ поменѝ ѿ ї҆ерею̀ ȣсъп̾ши҃, бг҃ъ да и҆ прости; † а҆ зе̑ живи҆мъ за̀ здравїе, себѐ, ї҆ѿванȣ, и҆ матере, е҆лена, и҆ ба́б, мара̀, и҆ ȣнѣа ї҆ѡванъ, и҆ димитъръ, и҆ ѵнѵа мȣ, тома̀, много̀ и҆мъ лета̀, и҆ ст҃и ѻ҃цъ николае, да им̾ее̏, и҆збавителъ на̀ второ̀ при҆шъствїе, а҆минъ: м҃ца ї҆юнъ; ѳ҃: дн҃и,

На третия листъ отопаки четемъ:

и҆зколеннемь ѻ҃ца и спошеннемъ сина и совершеннемь светаго дȣха аминь исписахь азь много грешни хȣди и ѡ҆каани ѳома преел кога са прави ст҃и никола храмь епископиата влето: ҂з҃р҃п҃ѕ (7173—1665) **крȣгь солнце: еї лȣна :|: при митрополита тернокскаго кирь езекил при епископа кирь ектими и при хаџи цветка и при драгна иски ктиторе мали велики кои придака ȣ ст҃и никола храмь скоро послȣшнико**

що са придакали христиане помошь аспри перви попь ѳома: ф҃ гриша попь маноиль ф алекси нетко ф попь николь ф: хаџи маврȣдна ҂а драгнѡ калажань ҂а хаџ цветко ҂а атанас нетко ф евтимиа ҂а никола доино ф баба мара т҃ никола раннокь ҂а пеѡ спась ҂а радо ҂а геѡрги кȣжȣхарь ҂а марѵо ф павель мȣмџи ф драгань марковь ф маноиль косто т҃ ї҆юканѵо ѵерѵи ф.

Датата на тая записка ще е сбъркана; тя не може да бжде отъ 1665 г., защото по писмо тя е по̀ нова отъ първата и освѣнъ това въ нея се споменуватъ сжщи лица, както и въ горната записка. Най-отгорѣ на сжщия листъ писано дата 1845 год. По̀ вѣроятно е и самата записка да е отъ тогава, толкова повече, че на четвъртия листъ отлице сжщата ржка пише: **Изволеннем оц҃а споспешеннем сина и совершенне ст҃аго дх҃а весно да е какво са подигна рȣски императорь николаи павловиѵа самодержець свеѧ рȣсиа да изкави нароть пракославни ѿ тȣркна ѿ агаранско царство на сене** 1853: **априлиа** :1: **день или напретса поѧви менщиковь рȣски.**

На л. 128ª на десната пола: **акѡ пише тешо и рисанда коги се закалȣгери** 1820 **года.**

99 (124).

Апостолъ отъ XVI в. Редакция сръбска. Листи 251 фол. (31×21·5), текстъ 21×12·5; писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., наклонени малко вдесно; редове на стр. 25, съ едри червени точки.

На първия листъ, който е отпитъ, захваща: **Сказанїє дѣѧ́нїи а҇пстолскыи҃. съписа́нна лоукою є҇ѵ҇лїстомь. полѣ́тѣ ст҇ри гн҇ѥ.**

Прѣдисловието е запазено цѣло, но апостолътъ почва съ тетрада г҃ (начало ѳ҃і), а листитѣ съ зач. к҃ до и҃і се намиратъ на края — л. 207 и нататъкъ, съшити отпослѣ. На края синаксаринтѣ листи разбъркани. Послѣдната тетрада е л҃к.

Прѣписванъ отъ български изводъ; прѣписвачътъ допускалъ тукъ тамъ ж. Инакъ правописъ ресавски съ правилно ударение

Хартия дебела, корава и гладена, съ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ.

Приписки: На л. $231^{б}$ подъ текста четемъ: **Ѡка писмо костово ѿ деборъ попъ Стоѧновъ синъ во лѣто аѿкз** (1827).

На послѣдния листъ отопаки (вѣроятно отъ гъркъ писано): **Гирась тї ваџємъ ѻ҇џїтї ї тї и казєм заџо сом џраво зиво как сака госп҇т. тȣкȣ тї вєлємъ ки а бєгам, да ѡдам на ѻ҇рї.** И послѣ: **агапимєнємъ Гирасї сє аспазомє кє сїфанєроно отї їмє Гєрос кє кала посоѳєли Ѳєос.**

Подъ това пъкъ слѣдва съ упражненъ гръцки курсивъ: καὶ τόδε σὺν τοῖς ἄλλοις τῆς κοιμήσεως τῆς ὑπαραγίας εὐδόξȣ δεσποίνης ἡμῶν, θεοτόκȣ καὶ ἀει παρθένȣ μαρίας κατὰ τὸ χωρίον τὸ ἐπονομαζόμενον δέβρας λοιπὸν ὅποιȣ νὰ τὸ ἀποξενόση αὐτο τῆς βȣλῆς ἀρισκομένȣ ἐπιτρόπȣ ἐγω ἔνωχος τῆς αἰωνίȣ κολασεος 1825 Ἰȣλίȣ 25.

100 (73).

Апостолъ отъ XVI вѣкъ. Редакция сръбска. Листи 247, **16°** (14·5×10), текстъ 10·5×6; писмо — дребенъ уставъ, твърдѣ четливъ и хубавъ; букви 1·5 мм., редове на стр. 24.

Заглавие: **Дѣѧ́нїа ст҇ыи҃ ап҇ль сьписа́на ст҇ыи҃ ап҇лѡ҇ їєѵ҇лїстѡ҇ лоу́кою.** Ржкописътъ е цѣлъ, — липсуватъ отъ синаксарътъ само нѣколко листа. Послѣднитѣ листи, особено отъ 200 нататъкъ, са поврѣдени отгорѣ (разядени) дори до текста и по̀ навжтрѣ, отъ влага. Подвързия дъски съ кожа, но сега останала само прѣдната дъска и тя оголена. Първата тетрада има само два листа и втората кола носи номеръ 35 (л҃є), значи апостолътъ трѣбва да се смѣта като продължение на по̀ голѣма книга.

но сега както стои къмъ прѣдната кора, изглежда, че си е билъ подвързанъ само апостолътъ. Послѣдната тетрада е ѯ҃є (65).

Прѣзъ първитѣ три листа отдолу подъ текста: **✝ сей апо҇толь кꙋпы̏ нїкола кожꙋхарекь ѿ марьтимиюна скефиль. ага.**

На л. $148^{б}$—$151^{а}$ сжщата ржка пише: **сїꙗ апо҇то̀ль ѵоркаѣн нико́ла нари́цаеми кѡ̀жꙋхарекиѵь ѿ кꙋси́ници́ кꙋпи̏ гѡ̑ ꙋ храмь ст҃ӣ нико́лае**: — Писмо грубо.

Правописъ правиленъ сръбски (едноеровъ); ударение правилно.

Хартия тънка, корава съ знакъ: котва въ кржгъ.

Подаренъ отъ свещ. Радованъ Милошовъ отъ с. Бусинци, Трънска околия, прѣзъ 1885 год.

101 (39).

Апокалипсисъ тълковенъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 22, **8**⁰ (21×15), текстъ 14·5×9·6; писмо срѣдно-уставно, букви 2 мм., редове на стр. 24. Мастило не тъй черно; съ червени точки.

Отначало липсуватъ 9 тетради; сега се запазили само 10-та (6 листи), 11 и 12. Сѣка тетрада има отдолу вдесно оригинално означение, а листоветѣ са означени отсетнѣ, но пакъ съ черковни цифри. Означени са и главитѣ, но погрѣшно. Тълкуватъ се стихове отъ гл. 13, 14, 15 и 16 — значи откжслекъ отъ пò голѣмъ ржкописъ. Подвързия нѣма.

Правописъ сръбски (едноеровъ), не тъй правиленъ. Ударение разнебитено.

Хартия тънка, корава, съ знакъ: котва въ кржгъ.

102 (232).

Апостолъ отъ XVI вѣкъ. Редакция българска (отъ Влахо-Молдавия). Листи 185 фол. (32·5×21·5).

Писанъ отъ двама души като че отъ сжщо врѣме: до л. 93 — срѣденъ, широкъ уставъ, текстъ 23·5×13·5, по 27 реда на стр., а отъ 93 до 172 — пò едро и длъгнесто уставно писмо, по 26 реда на стр., текстъ 21×13; отъ л. 172 до края, дѣто е синаксарътъ, пише пакъ втората ржка, но пò дребенъ и възширокъ полууставъ. Втората ржка пропуща русизми.

Безъ начало и край. Много листи липсуватъ и отъ срѣдата. Лл. 5 и 6, както и въ края нѣколко, повреден. Прѣдъ посланията прѣдговори. Правописъ по VI школа, ала неправиленъ, особено втоарта ржка. Ударение разнебитено.

Текстъ (първа ржка). **Поне́же са́мь і҆а́кѡвь сі́е пише҃, сѫщі́имь ѿ ѡ҆бою́надесѧте колѣноу҃ разь|сѣ́ꙗвшиимсѧ. и҆ вѣрова́вшиимь вь | г҃а на́шего і҆с҃ х҃а. пише҃ во оу҆чи́телно́ | посла́ніе, оу҆ча ѿ раждьчны҃ скоушеніи, кое́ оу҆бо е҃ ѿ б҃а, кое́ же ѿ своего́ ср҃дца чл҃комь е҃. . .** л. 1ª.

Втората ржка: **Тѣ́м҃ь глє́ть, възмшель є́си на́ вы́соти, плѣни́лъ є́си плѣнь. и҆ прі́аль є́си | даа́нїа́ въ чл҃цѣхь. а҆ е́же възыде, что є҃. а҆ще не тоуї́ж҃ ꙗ҆ко и҆ сънидє прѣ́же́ въ дольнѣ́йшѧ части земля.**

Хартия тънка, гладка, жилава, съ знакъ: дива свиня. Подвързия дебели дъски съ кожа.

103 (148).

Апостолъ отъ XVII вѣкъ, редакция руска. Листи 251 фол. (30×21), текстъ 28·5×13·5, писмо уставно, некрасиво, букви 3—4 мм., редове на стр. 22.

Отначало липсуватъ 3 листа, отъ срѣдата 1 и отъ края синаксарии — нѣколко; сичко 31 тетради и 7 л. отъ 32. Първиятъ листъ прибрахъ отъ ркп. № 335, а оня слѣдъ л. 172 — отъ ркп. № 326. Доста развързани листи. Пострадалъ отъ влага. Хартия обикновена, съ знакъ глиганъ. Подвързия дъски съ кожа.

Прѣзъ лл. 12—22 подъ текста е написано слѣдното, но съ бързописно свързано писмо, та едвамъ се прочита сичкото: **Сиꙗ книга глаголемаꙗ Апо҃то҃ писаны҃ уставо҃:· ѿкуплена до церкви во҃кресениꙗ гд҃нꙗ всели рꙋни҃ко҃. вмлє҃но҃ти его М҃л Пана Стани҃лава Саве҃кого воеводы Белского німіꙗ Богданиха и҆з сыно҃ своим҃ німіꙗ и҆з гри҃ком҃ и҆з зѧте҃ свои҃ Гри҃ком҃. сполечне ю ку҃пили до по҃ребъ цє҃ковны҃ котораꙗ сиꙗ книга не мае҃ вѣ҃ны уси часы ѿдалена быти по҃ проклятие҃ анафтема а на дакшому сыю книгу даждъ и҃ на ѿпущение грехо҃ ѿ гд҃а получити а царства небе҃но҃ доступити годными сꙗ стали во ц҃рстве небе҃ном҃.**

За перво҃ священика ѿца Іли҃ Бычевича списка року ҂а҃х҃л҃ѳ (1639) **мц҃а ма҃та дн҃ꙗ і҃ писа҃ дꙗ҃ рꙋдни҃ки ма҃ти҃ храно вскі списка накꙗто згромады до церкви воскресениꙗ гд҃нꙗ.**

104 (357).

12 листи 8° отъ **изборни апостоли и евангелия,** вѣкъ XVI. редакция сръбска. Голѣмина: 19·5×13·5, текстъ: 14·5×9, по 18 реда на стр., въздъръ неупражненъ полууставъ, но съ доста хубави червени инициали.

Съдържа на двѣ нецѣли съсѣдни коли (отъ по 6 листа) апостоли и евангелия за въ сѫбота и неделя на все-свети, послѣ подъ общо заглавие: **А҃постолы і҆еѵ҃лїа҃ изборнаа. на х҃ргїи, о҃бщи ст҃ымь. и҃мже**

ѥ҃га творы҃ сло́ѹжбы. Слѣдватъ още апостоли и евангелия: **ст҃мь м҃ченикѡ҃, ст҃ымъ про҃ркѡ, ст҃мь і҃ерархѡ҃, ст҃лемь и҃ прѣпо҃бнымь ѡ҃цемь.**

Правописъ едноеровъ, неправиленъ, ударение неправилно.

Хартия мека, гладка, съ много ситни брѣзди, съ знакъ: везни въ двоенъ кржгъ и отгорѣ птичка. Срв. Лихачевъ, № 3415.

105 (587).

Три листа 8⁰ отъ **изборни евангелия** и **апостоли,** вѣкъ XVI, редакция сръбска.

Листоветѣ са тъй оръфани, че не може да имъ се измѣри величината. Текстъ: 17×9·5. Писмо нехубаво полууставно по 22 реда на стр.

Правописъ обикновенъ сръбски (едноеровъ), безъ ударения — освѣнъ ‶.

Хартия тънка, мека, гладка, безъ брѣзди, съ много тънки рѣзки, съ знакъ: нѣщо като кржгъ съ нѣкаква фигура вжтрѣ, ала не личи, защото е запазена само четвъртина отъ него.

Листитѣ бѣха въ ркп. № 38.

106 (589).

5 листа фол. отъ **апостолъ,** сръбска редакция, вѣкъ XV (край) или XVI (начало).

Голѣмина: 28×20 см., текстъ: 20×12·5 см., редове 24 на стр. Писмо — полууставно, неупражнено. Мастило избѣлѣло — особено червеното.

Правописъ обикновенъ сръбски (едноеровъ) съ нередовно поставено ударение.

Тритѣ листи съдържатъ часть отъ посланието **къ римлѩнѡмь,** и то отъ зачало 95 до зачало 103.

Хартия тънка, гладка съ едва видими брѣзди и рѣзки; знакъ: ножици.

Прибрахъ отъ ркп. № 219.

107 (590).

Два листа фол. отъ **апостолъ,** сръбска редакция, вѣкъ XVI.

Голѣмина: 27×20 см., текстъ 18×12 см., по 24 реда на стр., срѣденъ уставъ съ ударения.

На тия два листи е часть отъ „сказанието“ на св. Епифания Кипърски за житието на дванайсетѣхъ апостоли.

Правописъ ресавски съ разнебитено ударение.

Хартия тънка, гладена, съ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ.

Прибрахъ отъ ркп. № 150.

108 (538б).

Изборни евангелия и апостоли за прѣзъ празнични дни. 126 листа **4°** (20×15), текстъ 14·5×10, сръбска редакция, XVI в., срѣденъ уставъ по 21 редъ на стр. съ едри червени и черни точки. Правописъ обикновенъ сръбски, но срѣща се и **ъ** (**нъ, къ**). Ударение разнебитено. Ржкописътъ бѣше заедно съ единъ откжслекъ отъ сръбски служебникъ (вж. № 538а). На послѣдния листь се намира тая записка:

Да се знаѥ како продаде попь Ѕосимь є҆рмонахь сїю книгꙋ к̂н̂ꙋ геѡ҆гоко҆ . . . . за по҇ гро҇ при симеона и при стоꙗна мꙋтакꙋнию въ ле҇ ҂ꙁ҃с҃ꙁі (1709).

Хартия дебела, твърда, съ хартиенъ знакъ: котва въ кржгъ.

Доставилъ отъ Самоковъ Хр. Зарзановъ.

109 (600).

Три харт. листа **4°** отъ **четвероевангеле,** българска редакция, вѣкъ XV—XVI.

Голѣмина (приблизителна, понеже листитѣ са изрѣзани): 24×17, текстъ: 18·5×12·5. Писмо срѣдно-уставно по 20 реда на стр., съ едри черни точки (на първитѣ два листа).

Съдържа: на двата листа — часть отъ Марково еванг. (начало **м҃ѕ** и **м҃ꙁ**), а на третия листъ — часть отъ Іоаново еванг., а именно еванг. **генарїа двана́десе҇те** и на Лазарова сжбота. Писмото на третия листъ малко различава отъ другитѣ два.

Правописъ по VI школа съ ударения.

Хартия мека, безъ брѣзди и съ много тънки рѣзки, съ харт. знакъ: везни въ кржгъ два вида: на първитѣ два листа везнитѣ са съ кржгли блюда, въ двоенъ кржгъ и съ нѣкакъвъ незнаенъ знакъ отгорѣ; а на третия листъ везнитѣ са съ трижгълни блюда, и отгорѣ шестозарна звѣзда.

Прибрахъ ги отъ ркп. № 105.

110 (602).

Три листи отъ разни показалци:

1) Евангелски синаксаръ за мѣсеци юний, юлий и августъ, сръбска редакция, ресавски изводъ, вѣкъ XVI, по 31 редъ на страница съ неопрѣдѣлима голѣмина, понеже е изрѣзанъ.

2) Евангелски синаксаръ за мѣсеци юлий и августъ и часть отъ сказаніе на евангелията прѣзъ велики пости. Величина 25·5×17, по 23 реда на стр. срѣдно-уставно писмо сръбски едноеровъ правописъ, вѣкъ XVI.

3) Показалецъ на **прокѵ̑мны. їалѵ̑аре дн҃євни** — вѣроятно отъ служебникъ или друга черковна книга. Писмо срѣдно-уставно по 24 реда на стр., българска редакция, XVI вѣкъ, VI правописна школа.

Хартиенъ знакъ има само на първия листъ: котва въ кржгъ.

111 (185).

Изборни евангелия и апостоли за прѣзъ недѣлни и празнични дни, редакция сръбска, вѣкъ XIV (край). Листи 238, 8⁰ (20·5×13·5), текстъ 15×8.5, писмо срѣдно-уставно, букви 2 мм., редове на стр. 20.

Доста поврѣденъ отъ влага. Нѣма начало и край. Липсуватъ листи и отъ срѣдата. Л. 1 отшитъ. Лл. 25—39 поврѣдени — изгорѣли по срѣдата. Лл. 142—149 сжщо тъй поврѣдени отъ мишки и влага. Подвързия нѣма.

Евангелията и апостолитѣ се редятъ за сѣка сжбота и недѣля. Сетнѣ за сжботитѣ и недѣлитѣ прѣзъ велики пости, сетнѣ **єѵ̑лнкⷶ оу̑трьникⷶ, вьскрⷭ҇нѧ єѵ̑** и еванг. и апостоли по мѣсецъ. На мѣсецитѣ се турятъ и славянскитѣ названия: **мц҃ь сектⷠ рекомы рюинь, мц҃ь ѡктебрь рекомыи листопадь, мц҃ь ноѥбрь рекомы грȣдень, мц҃ь дⷦебрь рекомы стоуденыи, мц҃ь генварь рекомыи просиньць.** За м. февруарий не е означено славянското име, а послѣ вече липсуватъ другитѣ мѣсеци.

Тетрадкитѣ са означени тъй: отначало на първия листь горѣ на вънкашния жгълъ и на послѣдния листъ долу тоже на вънншия жгълъ. Срв. ркп. № 118 (127). Не наврѣдъ обаче личатъ означенията, защото жглитѣ са подядени отъ влага.

Хартия дебела и мека съ крупни и неравни брѣзди безъ рѣзки; харт. знакъ: ловджийски рогъ.

Писанъ отъ двама души: до л. 53 по̀ дребно и по̀ тънко писмо съ твърдѣ малко надредни знакове, а отъ 54 л. нататъкъ по̀ едро, по̀ дебело писмо и съ много надредни знакове. Доста старински и хубави заглавки (червени) съ трижгълни прибавки.

Правописъ обикновенъ сръбски безъ ударения, освѣнъ ʺ.

Доставилъ го В. Икономовъ отъ Македония.

112 (598).

10 разединени листи 8⁰, които съдържатъ **въскръсни евангелета,** ред. сръбска, вѣкъ XV (край) или XVI (начало).

Величина: 21×14, по 20 реда на стр. срѣдно-уставно писмо съ доста хубави червени инициали.

Правописъ едноеровъ; **ъ** идва тукъ-тамъ въ прѣдлози. Ударение не врѣдомъ.

Хартия грапава, корава, съ знакъ: двѣ кръстосани стрѣли — като у Лихачева № 2990 въ докум. отъ год. 1567, ала нашиятъ ржкописъ ми се струва пò старъ.

Листитѣ прибрахъ отъ №№ 52, 58 и 340.

113 (25, 46, 87).

Миней съ пролози, българска редакция отъ XIII в., 114 перг. л. фол. (26·5×18) въ два стълбца по 31 редъ на стълбецъ.

Писмо въздребно уставно съ червени заглавия и малки инициалки, къмъ нѣкои отъ които има трижгълни прибавки.

Прибрахъ и съединихъ отъ три папки: първитѣ осемь листа съставяха № 46, слѣднитѣ седемь листа бѣха № 25, а останалитѣ 99 листа бѣха № 87. Колитѣ нѣматъ никакво означение; споредъ както вървятъ сега една слѣдъ друга, втора и девета иматъ по седемь листа, а 15 — само 3 листа. Пагинацията на 99-тѣхъ листа, намѣрени въ № 87, захваща съ л. 8 и, види се, седемтѣхъ листа отъ № 25 са биле доскоро заедно съ ония отъ № 87, понеже и тамъ имъ е мѣстото по съдържание, па освѣнъ това и тѣ са пагинирани (отъ 1—7) отъ сжща ржка и съ сжщо мастило, както и № 87.

Ржкописътъ е безъ подвързия, но колитѣ се държатъ още заедно, както са подшити — освѣнъ първитѣ двѣ. Пергаментъ нееднакъвъ ни по дебелина, ни по величина, и тукъ-тамъ продупченъ; освѣнъ това по жглитѣ изрѣфанъ — особено долнитѣ външни жгли, но писмото му е добрѣ запазено и четливо.

Съдържа службитѣ отъ 29 юний (Петровденъ) до 31 августъ и слѣднитѣ 25 пролози:

1) Пролоⷢ ст҃го ап҃ла Петра и Павла (кола 1, л. $3^{б}$).
2) ,, ст҃ою безьмьзⷣникоу (2 к. л. $6^{а}$).
3) ,, патрикиꙗ ѡц҃а нш҃его лежащего вь ѐоуандрѣ (сѫщи листъ).
4) ,, чⷭ҇ныѫ ризи ст҃ыѫ бц҃ѧ ѿч҃е бл҃ви (л. $11^{б}$).
5) ,, ст҃го мч҃ка конита (л. $11^{б}$).
6) ,, прѣпⷪ҇бнаго ѡц҃а нш҃го Томы (л. $15^{б}$).
7) ,, прѣславны нⷣ҇ла. ѿч҃е бл҃ви: — (л. $16^{а}$).
8) ,, ст҃го мч҃ка прокопиꙗ (л. $18^{б}$).
9) ,, ст҃го кирика и матере его оулиты. ѡ҃ бл҃в: (л. $24^{а}$).
10) ,, ,, мч҃ка Акдима. ѡ҃ бл҃ви: — (л. $24^{б}$).
11) ,, ст҃ы ѡц҃ь х҃. л҃. иже вь халькидонѣ ·д҃· сьборъ (л. $27^{а}$).
12) ,, мч҃цѧ марина. ѡ҃ бл҃ви: — (л. $30^{а}$).
13) ,, великаго вь пр҃рцѣ илиѫ. ѡ҃ бл҃в: — (л. $37^{а}$).
14) ,, ан҃ны мт҃рь бц҃и. ѡ҃: — (л. $42^{б}$).
15) стр҃ь прѣпⷪ҇бныѧ мц҃ѫ ѐвпракси҃: — (л. $42^{б}$).
16) Пролоⷢ мч҃ка панделеимона. ѡ҃: — (л. $47^{а}$).
17) Стр҃ь. ст҃хь мч҃кь. ер'мола. нермипана. і еже сь ни҃: — (л. $48^{а}$).

18) Пролоⷢ ст҃х' мⷱ҇вен .ꙁ҃. ѿтрокь. авива. и ан'донина. и ексевонь. и амоны. мар'кела. гⷪ҇риꙗ и мт҃рь и҃ соломони: ѿч҃е благослови: — (л. $53^{а}$).

19) стр҃т ст҃хь мч҃кь иже вь сидии памфилии'стѣи мⷰ҇ы. леѡн'та. и проч҃и ниѣхь: — (л. $53^{б}$).

20) Пролоⷢ и стр҃ть ст҃го мч҃ка евсегениꙗ· ѡ҃ бл҃в: (л. $57^{а}$).

21) Пролоⷢ прѣѡбраженꙗ гⷭ҇а нш҃го: ѡ҃: (л. $60^{б}$).

22) ,, Михеꙗ пррⷪ҇ка иже бѣ сн҃ь жр'ца. ѿ племене ѥфремова. и пррⷪ҇оуьст'вова. лⷮ҇ѣ. иⷣ. вь т'жⷷ дн҃ь сщ҃ен'номч҃ка мар'кела ѥпⷭ҇кпа. ѿч҃е бл҃ви: — (л. $70^{а}$).

23) Пролоⷢ оуспенню ст҃ыѫ бц҃ѧ прⷭ҇тлѫ. ѡ҃ бл҃ви: (л. $78^{б}$).

24) ,, великаго и҃ страшнаго прѣщениꙗ. и траса. и ст҃го мч҃ка диѡмида. и ѡбразь гⷭ҇а нш҃го нс҃ь хⷭ҇а. ѿч҃е бл҃ви аминь: — (л. $87^{а}$).

24) Пролоⷢ прп҃бнаго ѡц҃а иѡакима ѿг҃ѻкскаго. и неракотвореннаго ѡбраза ѿ едеса грⷣ҇а. ѡ҃ бл҃ви: — (л. $87^{б}$).

25) пролоⷢ оусѣкновение иѡана кртлⷭ҇ѣ. ѿе бл҃: (л. $100^{б}$).

Езикъ и правописъ доста правиленъ. Ероветѣ по IV — Кратовско-Злетовска школа — само ь и твърдѣ рѣдко ъ. ѫ и ѧ се едвамъ различаватъ, а се употрѣбятъ тъй, че ѧ замѣстя ѫ и ѫ слѣдъ съгласни, а ѫ замѣстя ѫ и ж слѣдъ гласни и въ прѣдисловие (както Кюстендилски триодъ, вж. Исп. LXVI).

Текстъ: **Ч҃тая рѫы како доиши. како же м҃ти вы҃. дѣвствьныимь нетлѣнѥмь снѫжримь. не пытай бези҃ы. не непрнѫтиа ѥ҃стъмь. испытаѫ҃ и единь всѣмь | вь҃ и гь҃. егоже наѫ҃ти родихъ.**

Вода проше҃ ѩки по сѹ҃ низь египетска зла избѣжавь. изьбѣтенинь вьпиаше избавителю | коу҃ ниѥ҃смоу носиль сла: —

Ревность҃ божиѫ вь натрь вь ср҃ци вьсприемь. | и зарѥа свѣтлоа просвѣщьса. приать вать недаги разлнчныѫ нцѣлити. пантелеимоне славне: — (л. 45ᵃ).

Прилага се снимка отъ тоя ркп. на табл. XI.

114 (572).

3 пергам. листа фол. отъ **служебенъ миней,** българска ред., вѣкъ XIII. Голѣмина: 32×23, въ два стълбца по 48 реда на стълбецъ, писмо уставно, четливо и доста хубаво съ червени заглавия и заглавни букви.

Листитѣ биле употрѣбяни за обвиване книги, та са прѣгънати и отъ едната страна истрити и нечетливи.

Съдържатъ, доколкото може да се види:

1) часть отъ службата на св. Стефана;

2) „ „ „ „ **прѣподобнꙑ҃ ѡ҃цъ нашихъ далмата, факста ѝ ї҆саки҃а;**

3) часть отъ службата на **ст҃го м҃ника калиника ї҆же вь гагрѣ.**

II правописна школа — само тукъ-тамъ **ь** и често **ѥ**.

Текстъ: **Мѫчениче ст҃рт҃пче калиниче. за жизнъ см҃ртъ бл҃говѣрно прииѧлъ ѥси. хв҃ѫ см҃ртъ ѝстинно ѝзъѡбразилъ ѥси ѝмꙿже оу҃лоучилъ ѥси невечернсѐ желаниѥ. ѝдеже чини а҃гг҃лтии | ликоужтъ. ѝ ст҃рт҃пецъ радостъ. весели са славне ✝**

Бл҃говѣрна҃ възбраника, ѝ врагомъ раздроушителѣ. и мѫченикомъ сълнчника ѝ дхо҃у ст҃омоу цр҃кви. ѝ воинъ цр҃ѣ хв҃. ѝ сврокище бл҃ти нескѫдноѐ. ѝ вѣрнꙑ҃мъ оу҃твръжденниѥ. ѝ чюдесемъ ѝстоуника, дн҃е вѣрнии калиника поутѣмъ.

Пратенъ отъ Просвѣтното Министерство (Редакция на Сборника), а тамъ билъ полученъ чрѣзъ свещ. Антонъ Поповъ отъ Карлуковския манастиръ.

115 (344).

Два пергаментни листа гол. 4⁰ отъ **миней** сръбска редакция, вѣкъ XIV, въ два стълбца.

Величина: 27·5×19, текстъ: 18·5×13 изцѣло, а отдѣлно: 18·5×6), по 35 реда на стълбецъ, дребно уставно писмо.

Листоветѣ са външни отъ кола д҃, споредъ както е забѣлѣзано на първия. И двата са поврѣдени на долната страна и опушени отвѫтрѣ.

Съдържатъ часть отъ службата на Рождество.

Правописъ едноеровъ доста правиленъ. Има акц. знакове, ала не отиватъ съ фонет. ударение. Отъ буквитѣ обрѫща внимание трижгълно о. Дребни и едри инициали само червени. Едритѣ иматъ трижгълни прибавки. Надредни знакове твърдѣ нѣма.

Текстъ: **Тако г҃лєть г҃ь. изыдеⷮ жьзль иско|рене иєсєѡва. и цвѣⷮ ѿ него изы|деⷮ. и почиєⷮ на нєⷨ дх҃ь бж҃їи. и дх҃' | прѣмоудрости и разоума. дх҃ь | свѣта и крѣпости, дх҃ь свѣⷣния и бл҃говѣрьствиꙗ̑. дх҃ь страха бж҃и|ꙗ̑ испльнить. ни́ по славѣ соу|диⷮ ни́ по весѣ ѡбличаєⷮ. нь соудиⷮ | правдоу и соуⷣ смѣрень. ѡбличить | правостию славныє земли и поразитъ землю словоⷨ оустьнь̑ своих̑ | и дх҃мь оустьнь̑ оубиєⷮ нечьстиваго | и боуⷣть правдою прѣпоꙗсáни вь чрѣ|сла своꙗ̑**

116 (29).

Миней съ пролози, за мѣсеци септемврий, октомврий и ноемврий; българска редакция, вѣкъ XV. Листи 351, 8⁰ (21.5×14 см.), текстъ 16×9 см.; писмо полууставно, не тъй хубаво, но четливо; букви 2 мм., ред. на стр. 23.

Отначало липсуватъ 8 листа; липсуватъ тъй сѫщо и отъ края и нѣколко слѣдъ 168 л. — началото отъ службата на св. Петка. 11-тѣхъ листи въ края прибрахъ отъ ркп. № 38 и 43.

Отъ съдържанието ще отбѣлѣжимъ: на л. 46б **повѣсть ѕѣлѡ полѣзна** — за попа и дякона, които се намразили и попътъ умрѣлъ, безъ да се помирятъ; на л. 172б житие на св. Петка; на л. 184а служба на св. Іоана Рилски, а на л. 199б — житието му. — Листъ 212б неписанъ.

Ако сѫдимъ по молитвословието, което слѣдва слѣдъ житието на св. І. Рилски, трѣбва да допуснемъ, че ркп. е писанъ въ началото на XV в. Тамъ се казва, че мощитѣ на св. Ив. още се намиратъ въ Търново, и: **м҃лися въсѐмл҃тивомꙋ владицѣ. сп҃сти твоꙗ̀ сърⷪ҇дникы. ѐди́норⷪ҇дніи ти ꙗ̑зыкь. блъга́реже и̑ сръбье. и̑ помо́ѕи държа́вномꙋ цр҃ю́**

на́шемꙋ. и҆ поко́ри є҆мꙋ всѧ̀ противнꙑѧ вра́гꙑ, помощь є҆го. и҆ вѣрѫ непоро́чнѫ съблю́ди. гра́дꙑ на́шѧ оу҆тврьди. и҆ ми́рь ве́сь оу҆ми́ри. гла́да и҆ пагꙋбꙑ и҆збави нꙑ. и҆ ѿ нападані́а. и҆ноплеменнꙑ҄ съхра́ни нꙑ... Л. 204а.

Правописъ доста правиленъ; ъ и ь по VI школа; ъ по̀ високъ отъ ь; а ѧ замѣнява ѧ и ж слѣдъ гласни и въ прѣдисловие. Употрѣбя и широко в. Ударение още непрокарано.

Текстъ: **Тꙑ̈ѧ бѣхѫ и҆зь ѡ҆дри́нѣ гра́да ма́кедоньскаго. и҆ христїаньскꙑ сѫ́ще хоу̑ послѣдъствоваша** . . . Л. 4а.

Костантинь велйкꙑи црь. и҆ прьвꙑи вь хрїстїанѣ. и҆мѣше нѣкогда̀ ра́ть. на магнентїа вь рі́мѣ. прѣжде дрьжанїꙗ цр҇тва. ꙗ҆коже гла҄ть и҆сторичьскаа писанїа. дрꙋ́гѫже ра́ть на дꙋнавстѣи рѣцѣ сь скꙑѳꙑ ви́дѣ же мн҇ожьство съпротивнꙑи̑. не домѣвлашесѧ. вь єди́нои же но́щи. видѣ чтнаго кр҇та на нб҇си. и҆ писанїе ѕвѣздами гла҄щее. костантине си҃ оделѣвай. . . . Л. 80а.

Хартия дебела, корава и грапава, съ знакъ: ножици.

Подвързия кожана и стои още.

117 (387).

Празниченъ миней отъ XV в. българска редакция. 48 листа 8° (22×14·5), редове 18—21. Писанъ отъ разни ржцѣ, или по̀ добрѣ, съставенъ отъ разни коли, вшити заедно.

До л. 6 са въскръсни тропари и нѣкои упжтвания за прѣзъ петдесятница; писмо срѣдно-уставно неупражнено. Отъ л. 6 до 25 е служба на св. апостоли Петра и Павла — пише по̀ упражнена ржка, широкъ полууставъ. Отъ л. 26 до краятъ е службата на св. Параскева — пише пакъ първата ржка. Между тия листи се срѣща третя ржка, писала на л. 33 нѣколко ектении.

Правописъ по VI школа съ ударения нѐ вредъ поставени.

Хартия корава съ много ситни брѣзди и съ знакъ ножици въ разни видове.

Безъ подвързия.

118 (127).

Миней общакъ съ пролози, отъ XV вѣкъ. Редакция сърбска. Листи 129 фол. (27×20), т. 21·8×15, срѣденъ полууставъ, некрасивъ, но четливъ; букви 2 мм., редове на стълбецъ (писанъ на два стълбца) 28.

Правописъ обикновенъ сръбски съ непрокарано още ударение. Безъ начало и край. Разнебитенъ. Липсуватъ листи и отъ срѣдата.

Подвързия дъски съ кожа, но само последната дъска се запазила. Много листи откжснати (расшити) или съдрани. Колитѣ са означени нѐ, както обикновено, върху долнитѣ поли, а долу и горѣ, т. е. прѣдната кола е означена долу (върху последния листъ), а слѣдната — горѣ (върху първия листъ), тъй че сѣкоя кола носи означение върху първия си листъ горѣ и върху задния си листъ долу. Срв. ркп. № 111 (185). Лл. 45—51, 157—159 и 163 друга ржка.

Съдържа покрай другото на л. 107ª, м. юлий 7, св. мжченица Недѣля; на л. 122 — служба на св. Петка — безъ начало, понеже липсуватъ листи; на л. 123ᵇ **канѡ̑ пет'цѣ**; на л. 76ᵇ (13 май): **ст҃го м҃ника̏ а́леѯедра:**

А҃леѯед'рь хв҃ь м҃никь. кѣ вь ц҃ртво маѯимиꙗне. кои҃'ьс'твоуѥже по҃ноурнꙗно҃ комитѡ҃. ж'роущоуже и҃доло҃ комитоу. сь̏ соущимь по҃ нимь ѵино҃. е҃динь̏ ть̏ѵию а҃леѯед'рь. непокии҃нѹсе пожрѣты и҃доло҃. комита же нарѐ прѣль҃тинка̏ . . . Л. 78.

Вж. още на л. 112ª въ жит. на св. Прокопия: **поу҃тень же бывь доу҃к'сомь а҃леѯедрьс'кы҃.**

Кратки жития или четива за сѣки праздникъ.

Хартия тънка, корава, безъ рѣзки, съ знакъ: коронка съ кръстъ като трифиль.

Приписка. На л. 85ᵇ надъ текста: **сиꙗ книга бракова попа.**

119 (131, 344).

Миней съ пролози за м. августъ, вѣкъ XV, редакция сръбска. Листи 247 фол. (28·5×21), текстъ 21·5×14·5, или 21.5×7; писмо уставно, нехубаво, б. 3 мм., въ два стлъбца, редове на стлъб. 25.

Първата тетрада съставяше ркп. № 344, а останалото ркп. № 131. Тъй съставенъ ржкописътъ е цѣль, а и подвързията му е здрава. Изглежда сравнително доста новъ. Слѣдъ сѣка служба кратко житие.

Правописъ обикновенъ сръбски съ ударения. Хартия двойна: една тънка, гладка, съ знакъ везни въ кржгъ и друга дебела, корава, съ знакъ: три могили въ кржгъ.

120 (130).

Миней съ пролози за м. ноемврий, вѣкъ XV, редакция сръбска. Листи 228 фол. (28 × 21.5), въ два стлъбца; текстъ 25 × 14 или 25×6·5 на стълбецъ; писмо — срѣденъ уставъ, букви 2-3 мм., редове на стълб. 29. Писали го като че разни ржцѣ: отъ начало по̀ дребно, а къмъ края по̀ едро писмо.

Отначало липсуватъ цѣли двѣ тетради. Липсуватъ листи и отъ края. Първитѣ два листа развързани. Слѣдъ сѣка служба и критко житие. На л. 12⁶ (4 немврий), повѣсть за ридането на пророкъ Еремия, за Иерусалимъ, за плѣнението му и за Авимелеховия ужасъ. Л. 73⁶ чистъ.

Правописъ обикновенъ сръбски безъ ударения — освѣнъ ̏ и тукъ-тамъ ́ и ̀, ала употребени повече нефонетично.

Хартия тънка, жилава съ знакъ: три могили съ черта върху пò височката срѣдна.

Подвързия здрава. Отпрѣдъ и отзадъ до коритѣ имало по два пергаментни листи, турени да вардятъ коритѣ и книгата, но сега откъснати; върху останалия откжслекъ при задната кора личи едро уставно писмо грцко.

121 (134).

Миней общакъ съ избрани служби, вѣкъ XV, ред. сръбска. Листи 197 гол. **4**° (27·5×20·5), текстъ 22×14, въ два стлъбца, писмо срѣдно-уставно, нехубаво, букви 2 мм., редове на стълбецъ 30.

Отъ л. 42⁶ до 56ᵛ пише друга ржка, пò хубаво писмо и косо вдесно.

Текстътъ на много листи, особено отначало, дѣ повече, дѣ пò малко, поблѣднѣлъ отъ влага. Листове 79 и 113 прѣписани отъ пò ново врѣме намѣсто изгубени, а лл. 132—134 повредени. Тетради 25 (к҃є), но отъ послѣдната има само 4 листа. Хартия тънка, гладка и жилава, съ знакъ ножици. Подвързия дъски съ кожа.

Съдържа служби отъ 1 сентемврий до 15 августъ.

Правописъ обикновенъ сръбски безъ ударения — освѣнъ ̏.

Приписка: На л. 148ᵃ, надъ текста, четемъ: **сиꙗ книга иѡпа иѡкана ѿ· глаки. ѿкупи книгу на залогу .мд. аспри иѡпь стефань на залѡга. да се ꙁилеть.**

122 (136).

Миней общакъ отъ 1435 г. Редакция сръбска. Листи 318 фол. (29.5×21·5), текстъ 21·3×15 на два стълбца, писмо срѣдно-уставно, въздребно, букви 2 мм., редове на стълбецъ 31.

Отначало липсуватъ 11 листа; липсуватъ и отъ края. Сичко тетради 42 (м҃в), но отъ послѣдната само 7 листа, два отъ които (послѣднитѣ) повредени. Отначало доста листи пострадали отъ влага, но текстътъ се чете. Лл. 30, 53, 256 развързани. Л. 145⁶ чистъ. — На л. 39⁶, (14 октом.): **великомⷱ҇еница петка и ст҃ы мⷱ҇никь назарїа гервасїа про-**

тасїа. и келасїа. На л. 243^{б} (1 юний): **ст҃ого м҃ника ераꙁма лихнидиньскаагѡ.** На л. 270^{а} (27 юлий): **ст҃о великом҃ника. панѳелеимона. вь тьже дн҃ь. свщ҃енном҃ника климента ѡ҃хрїдьскаго.** На л. 60^{б} единия стълбецъ писанъ съ полууставъ, който приближава до бързописъ. На л. 108^{а}, 311^{а} — заставки. Къмъ края **служба светимь ѡбща**, л. 311^{а}, **светимь апостолѡмъ ѡбще**, л. 313^{а}, **светителюмь обща**, л. 315^{а}. **прѣподобны҃ обще**, л. 317.

Хартия дебела, корава, гладена, съ знакъ: три могили. Подвързия здрава.

Правописъ сръбски (едноеровъ) съ много ударения, ала нѐ тонически.

На лл. 274^{б}—279, пише друга, пò упражнена ржка и употрѣбява тукъ тамъ юсове и ѣ.

Приписки: На л. 123^{а}, колона 1-ва, на края на службата, съ червено мастило: **вк҃о клꙁенк ꙁ҃к цѳ вѳ ѡ҃в пид дꙁвѣцѳ. вк҃и аминь**, т. е. **п҃иа помени г҃и раба си . . . митра** (Димитра?) **вк҃и аминь.**

На л. 167^{б} подъ текста: **† маиѹилъ, а҃ндраилъ, ефросъ, ѵеласи. ѡфокерѡ҃.**

† тапиѵо еп҃ки к҃ѵ мтѡдне

На л. 234^{б} надъ текста пише самиятъ прѣписвачъ: **б҃ь да прости богою. ере ми ѡглади хартию.**

Върху послѣдния листъ на послѣдната тетрада имало записка, която е сега залѣпена върху задната дъска отвжтрѣ, на горния вжтрешенъ жгълъ. Види се, слѣдъ като се е билъ расшилъ послѣдниятъ листъ, нѣкой отрѣзалъ само записката, която прилича да е отъ самия прѣписвачъ, и я залѣпилъ тука.

Тя (10·5×7·5) е писана съ писмо, което се приближава къмъ бързописъ, и гласи:

И(зволен)їемь ѡц҃а и поспешениѥ
с҃на и сьврьшениѥмъ ст҃го д҃ха
(написа)се и съкрьшисе сии минеи
(сь помощ)ию б҃жїю и прѣч҃тую его
(матери). В҃лѣ ѕ҃цм҃г. м҃ца
на(иѹа)рїа л҃а дн҃ь. Въ ц҃рьтво
мѹрата неч҃ьстиваго измаиль
тѣнина. Ѡц҃и и братїа прости
те м҃е грѣшнагѡ. и недостоинааго

(нсн)ѥ что съгрѣшенно. пѣснѧ . . . . .
кънстиниѧ писахь и . . . . .
великои. бь да прости . . . мирь
хр҇тїански. вѣчна память
и тѣмь кои писѫ ра҇нили бь да про
сти и бра братиѥ. и ви простите
а вась бь. вѣки аминъ: —

Значи, писанъ прѣзъ 1435 год.

123 (253, 375).

Миней за м. януарий. Редакция българска, в. XV. Листи 255 гол. 4° (27×20·5), текстъ 19·7×13, писмо срѣдно-уставно, б. 3 мм., редове на стр. 24.

Безъ начало и край. Съставихъ отъ № 253 (228 л.) и отъ № 375 (17 л.). Почти цѣлъ разнебитенъ. Много изгубени листи, а останалитѣ размѣстени. Лл. 52, 53 и 130, 131 (№ 253), като че съ другъ почеркъ писани. Л. 139ª чистъ. Послѣднитѣ 10 листа прибрахъ по единъ по два отъ №№ 326, 327, 333 и 335. Долниятъ жгълъ на сички листи изгнилъ и оръфанъ.

Хартия дебела, мека, гладка; хартиенъ знакъ: цвѣте въ кржгъ. Подвързия — само часть отъ прѣдната дъска запазена.

Правописъ неправиленъ; ъ и ь по VI школа; ударение не тъй правилно.

Текстъ: **Ѥфра́тскыи ѻдьжєнїє́мь. твои́мы ѿтка́мы. дш҃ѫ моѫ̑ напои̇ ис́ьхшѫѫ̀ ꙁноє́мь ст҃тєи̇. и҆ сло́во вѣдъхны твои̇ въсхва́лѣѫщѫ пра́ꙁ҃ныкь прѣбл҃жє́нє·:** ǂ Л. 1ª.

124 (350, 338, 394).

19 разединени, исквасени и развалени листи 4° отъ **миней** за мѣсецъ декемврий, българска ред., вѣкъ XV. Величина 27×18, текстъ 21·5×13, редове 28 срѣдно-уставно, четливо писмо, съ хубави червени заглавки.

Подъ № 350 бѣха 10 л., а другитѣ прибрахъ отъ № 338 (5 л.) и № 394 (4 л.).

Правописъ по VI школа съ акцентни знакове, които не отговарятъ винаги на фонетичното ударение.

На единъ отъ листоветѣ (изъ № 394) — както се вижда краенъ листъ — слѣдъ заключителнитѣ думи: **† сла́ка съвръ́шителю̂ и̂же къ тро́йцји̂ славимомоу коу̑ къ вѣ̑кь амінь** — се чете слѣдната записка отъ 1620 г.:

† да̂ зиае за сїа книга како ю кȣпи̂ме сїю книга гл̂еми минеи мїјъ де̑врїе за ў҃и а̂нри на паме̑ ст҃го николи о̑ҩ съборна цркѡ̑ даде герги бога̂нѡ̑ .м҃. мицо .м҃. то̑рь .м҃. раїкѡ .м҃. сп̂а .м҃. никола михаи̑ .м҃. коїуо .м҃. то̑уо .м҃. іѡ̑ петрь .м҃. калої̑ .м҃. петрь бога̀нь .б҃. къ лето ҂ζркп҃ (7128—1620) мј̂а маїа ѳ҃ днь при митрополита кѵ̓ гаврїила и̑ при попа стоана и̑ попа петра. и кои дрьзне да ю поскоп да мȣ е ст҃и никола сьпернѝ и̑ кои придаде ст҃и николае да мȣ е помощни̑ на всако̑ месте ам̂и.

Хартия тънка, мека, съ много ситни брѣзди и тънки рѣзки. Харт. знакове: котва съ дълъгъ стволъ, ржкавица, котва въ кржгъ. Прилича много на № 284.

125 (593).

25 изгнили полулиста отъ **миней** българска редакция, вѣкъ XV (край) или XVI (начало).

Дължината на листоветѣ не може да се опрѣдѣли, понеже горната имъ часть е съвсѣмъ изръфана и поврѣдена отъ влага. Редове 27 срѣденъ уставъ съ доста хубави червени заглавки.

Листитѣ прибрахъ отъ № 329 (18) и отъ № 359 (7).

Съдържатъ служби за прѣзъ мѣсецъ декемврий.

Хартия корава, съ ситни брѣзди пъкъ дебели рѣзки; хартиенъ знакъ: котва.

126 (94).

Миней празниченъ отъ XV в., сръбска редакция. Листи 328 фол. (27×20), т. 22×16; писмо полууставно не хубаво, букви 3 мм., редове на стр. 29.

Много поврѣденъ: разкжсани листи, подлѣпяни отдолу и отстрани, оцапанъ цѣлъ отъ дълга употрѣба, нѣма начало ни край. Липсуватъ листи и отъ срѣдата. Червеното мастило изблѣднѣло съвсѣмъ. Съдържа служби на разни избрани празници прѣзъ годината; къмъ края има и пролози. Подвързанъ, но листитѣ расшити.

Хартия дебела, мека, съ знакъ ножици.

Правописъ обикновенъ сръбски безъ ударения — освѣнъ ̑.

Намѣренъ въ Щипско Ново-село (Македония) у Ефр. Начевъ.

127 (132).

Миней за мм. септемврий и октомврий, българска редакция, вѣкъ XV. Листи 299 фол. (28×21·5); т. 21·5×14; писмо полууставно, букви 2 мм., редове 28—32. Писали разни ржцѣ.

Отначало подъ заставка **мц҃а септеврїа а҃ начато индїкти· и памѧ҃ прѣпⷣнаго ѡтц҃а нашего. симеѡна стлъпника. и стыⷯ м҃. женъ** съ червено и зелено мастило.

Лл. 3, 22, 107 развързани; лл. 40, 66, 77, 142, 153, 220 повредени. Л. 140б неписанъ. Сичко тетради 37 и 6 листа отъ 38-та, значи липсуватъ само три листа отъ срѣдата. Отъ края липсуватъ тъй сжщо нѣколко листи: свършва съ началото отъ службата на **стыѧ анастасїа рїмлѧныны**, 29 октомврий.

Правописъ не тъй правиленъ; ъ и ь по VI школа; 3 мн. аор. **ша**, Ударение нередовно.

Текстъ: **Кжⷭ҃твнаа клⷭ҃ть осѣнѣсть ржкж мощи твои бл҃жене сї-меѡне тѣмже и къ конца мира чюдесь твои прїтекаѫщїе недѫгѡ исцѣленїа получилѣ. иж ѡче прѣпне мл҃а хⷭ҃а б҃а ѡ дш҃ахъ нашихъ.** Л. 2а.

Хартия дебела и гладка, съ хартиенъ знакъ ножици. Подвързия дъски съ кожа.

Приписка. На л. 169б подъ текста (край на м. септемврий) съ червено мастило и свързано писмо четемъ: **слава съвръшителю въ вѣкы аминъ | исписахь сие два граматика | имене двама драгомира.**

128 (149).

Миней съ пролози за мм. януарий, февруарий и марта. вѣкъ XV, редакция сръбска. Листи 261 фол. (28·5×21·5), т. 20×14. писмо уставно, букви 2 мм., редове на стр. 28.

Отъ начало липсуватъ 27 листа. Липсуватъ твърдѣ много и отъ края. Свършва съ 25 марта — Благовѣщение, а най-послѣ: слово отъ I. Златоуста на сжщия праздникъ безъ края. Начало на словото:

Нискашиемоу и чюдномоу и црьскомоу сьбранїю свѣтломоу и прѣчюдномоу въспоминанїю и всако достолюбное. и мнѡ сьбранное мнство лю. прѣсоущьствнѣ роучюще дшею. дховно трьствоуп. пѣми вго красными.

Покрай службитѣ съдържа и кратки жития. На л. 53а служба на св. Сава пръвъ архиепископъ сръбски, а на л. 186а на св. Симеона, учитель сръбски и новъ мироточецъ. Л. 153б чистъ.

Правописъ сръбски, безъ ударения — освѣнъ ̏ и други нѐ на мѣсто. ъ идва само тукъ-тамъ въ прѣдлогъ **къ**.

На л. $3^{б}$ на полата и на л. $235^{б}$ подъ текста четемъ тази приписка, писана отъ една и сѫща рѫка: „сия книга ѿ каза ѡ҃риска ѿ дебер̓ца ѿ село годивѣ ѿ церква святаго ђорђия побѣдоновца попъ стоянъ ефемерия. Срв. № 138.

Хартия дебела, корава и гладена, съ знакъ ножици. Тоя хартиенъ знакъ е въ употрѣба само прѣзъ XV вѣкъ и прѣзъ първитѣ години на XVI вѣкъ, затова у Вуловича е погрѣшно туренъ паметника въ XVI—XVII в.

Подвързия дъсчена, ала кожата отвънъ съдрана.

129 (140).

Миней общакъ съ пролози. Вѣкъ XV, редакция сръбска. Листи 204, 8^{0} (21·5×15), текстъ 16×9·5; писмо — дребенъ полууставъ, некрасивъ, б. 1·5 мм., редове на стр. 24.

Безъ начало и край. Между л. 89 и 90 единъ половина листъ, между л. 18 и 19 три поврѣдени листа, и между л. 102 и 103, — 27 л. поврѣдени (съдрани). Между л. 106 и 108 тоже 2 л. поврѣдени. Подвързия дъска съ кожа; първата дъска липсува съвсѣмъ, а втората едвамъ се държи и доста изгнила. Правописъ обикновенъ сръбски безъ ударения и съ българизми.

Хартия тънка, жилава, съ знакове: ножици, куче.

На л. $55^{а}$, дѣто е проложното житие на св. Николая Мирликийски, писанъ съ пò дребно, почти бързописно писмо, прѣписвачътъ бѣлѣжи отдолу подъ текста: **да простите єⷬ пїсⷯ грѹбо єⷬ не ӥмⷯ хартїє.**

130 (19).

Миней празниченъ за септемврий, октомврий, марта и априлъ, вѣкъ XV—XVI, редакция сърбска. Листи 194, фол. (28·5×21), текстъ 20·5×14·5, редове 24—26, писмо полууставно отъ разни рѫцѣ и доста грозно. Вѣроятно книгата е сглобена отъ разни отдѣлни рѫкописи. Това се вижда освѣнъ отъ писмото, отъ означението на колитѣ, което не върви наредъ, но и отъ хартията, която е различна.

Лл. 1—56 са съ крупно, широко и дебело, грубо писмо, съ едри точки, гѫсти редове, черно мастило; съдържатъ празниченъ миней за августъ; отъ л. 56 до 98 пише друга рѫка съ пò дребно писмо — часть отъ миней за септемврий и октомврий; отъ л. 98 до 102 трети почеркъ — начало на св. Петкината служба; отъ 102 до 114 четвърти почеркъ — продължение на сѫщата служба; отъ 114 до 184 пети почеркъ — часть отъ миней за марта и априлъ; отъ 184 до края шести почеркъ — служби за Лазаровата и страстната седмица. Нѣкои отъ разни почерки си приличатъ доста.

Правописъ обикновенъ сръбски безъ ударения — освѣнъ ̏.

Рѫкописътъ е твърдѣ поврѣденъ. Отначало липсуватъ около 50 листа. Първитѣ 40 са огризани отъ мишки, па и текстътъ имъ е развааленъ. Липсуватъ листи отъ срѣдата и отъ края.

Хартия различна, съ знакове: ножици, волска глава, змъйецъ.

Отъ подвързията липсува прѣдната дъска.

131 (241).

Миней за м. априлъ, съ пролози и други четива, вѣкъ XVI. Редакция българска съ руски примѣси. Листи 142 фол. (27·7×18·5), текстъ 24×14·3, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 30.

Безъ начало и край: почва съ края на службата за 2 априлъ и свършва съ часть отъ 29. Доста разнебитенъ. Листи оръфани и оцапани отъ вода. Съдържа заедно съ службитѣ още и кратки (проложни) жития бесѣди и четива отъ патерика.

Правописъ неправиленъ; ударение тъй сѫщо; **ъ** и **ь** донѣкѫдѣ по руски. — **ѫ** се реди съ **ꙋ**, **ѧ** съ **ꙗ** и **є**, **ъ** съ **о**.

Текстъ: **Оу҆мрътвивь мѫ҃рова́нїѧ҆ плоти твое҆ѧ҆ прп҇бне. добро́дѣтелїѫ ѡ҃живиль є҆си҆ бгомѫдръно дш҃и бж҃твное҆. и҆ жизни нетлѣ҆нныи҆ сподобисе҆: ÷**

Просвѣщаю́щаго҆ конце прт҃ал родила є҆си. съ пло́тїѫ нєссоз҃даннаго҆ ін прє҆дє всѣхь ѿцѫ съвєзначѧ́лнаго҆. Л. 2ᵃ.

Хартия дебела, корава, съ знакъ: дива свиня. Подвързия дебели дъски съ кожа, но коритѣ отдѣлени отъ книгата.

132 (105).

Празниченъ миней отъ XVI в. Редакция сръбска. Листи 73 фол. (30×20·7), т. 22·6×14; писмо уставно, нехубаво, букви 3 мм., редове на стр. 31—32. Писано отъ двѣ рѫцѣ.

До л. 40 нò широко и пò нехайно писмо, 31 р. на стр., а отъ л. 40 до края пò тѣсно, ала пакъ нехубаво писмо, по 32 реда на стр.

Почва съ 8 септемврий — Рождество Прѣсв. Богородици — и свършва съ 6 януарий — Богоявление. Слѣдъ първата служба слѣдва службата на св. Петка, л. 8ª. Краятъ липсува. Развързанъ и поврѣденъ доста отъ влага — текстътъ изблѣднѣлъ съвсѣмъ и тукъ-тамъ мѫчно се чете.

Подвързия дъски съ кожа.

Правописъ едноеровъ; **ъ** идва твърдѣ нарѣдко (въ прѣдлози).

Хартия дебела, корава съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ трифиль.

Въ тоя ркп. отзадѣ бѣха: три листа 4⁰ отъ бълг. евангеле, доста подядени отдолу отъ влага; отнесохъ къмъ други №.

Имаше още: петь листа отъ печатано влахо-българско евангеле 4⁰, сѫщо тъй подядени; отнесохъ къмъ № 107.

133 (246).

Миней за м. септемврий, вѣкъ XV, (у Вул. XVII!) редакция българска. Листи 155 гол. 4⁰ (27·5×20.5), текстъ 20·6×13, писмо дребенъ уставъ, красивъ, букви 3 мм., редове на стр. 27.

Безъ начало. Доста листи развързани и оръфани по краищата отъ влага. Съдържалъ тетради 25 и 2 л. отъ 26-та, но сега липсуватъ много листи отъ началото и отъ срѣдата.

Правописъ по VI школа, ударение правилно.

Текстъ: **Ка́ми нерѫкосѣче́нныѫ го́ры. ѿ несѣ́комыѫ дв҃ѫ краѐѫгльныи ѿсѣ́чеса х҃с. Съвъкоу́пи расто́ѭщїиса ѥ҃ствѣ. тѣ́мь веселѧщеса, тѧ̑ бі҃е величаемъ:** — Л. 78б.

Хартия мека, въздебела, гладка, съ много ситни брѣзди и почти невидими рѣзки, съ хартиенъ знакъ ножици.

Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. На послѣдния листъ подъ текста прѣписвачътъ писалъ: **Сла́ва съвръши́телю б҃у, въ вѣкы̀ а҃минъ:** —

ꙁлн́ѳѹь ꙁѳцѕѳцвѹ, т. е. Монахъ Мардарие.

На листа, залѣпенъ отвѫтрѣ на втората дъска, нѣкой отбѣлѣзалъ: **въ лѣто ѿ създанїѧ мїра ҂ꙁсѕ҃і** (1708) **мц҃а г҃е кѕ: х҆зписа҃ н҃ сїє** . . . .

На сѫщия л. нò горѣ отбѣлѣзано, че намѣрилъ паметника **рабъ божи** Т. И. Кѫрджиевъ прѣзъ 1888 год. въ Шуменъ.

134 (282, 323).

Миней общакъ отъ XVI в. Редакция сръбско-българска. Листи 164 фол. (31·2×21·2), текстъ 20·5×14, писмо уставно, букви 3 мм., редове на стр. 27.

Липсуватъ листове отъ началото, срѣдата и края. Твърдѣ поврѣденъ отъ влага и развързанъ. Къмъ края листитѣ полуизгнили и слѣпени. Съставихъ отъ № 282 (95 листи), и № 323 (67 листи), а послѣднитѣ 2 листа са отъ № 276. Съдържа накратко службитѣ прѣзъ цѣла година, ала съ прѣкжсване, понеже липсуватъ много листи. Хартия бѣла, гладка, жилава, съ знакъ котва въ кржгъ. Подвързия нѣма.

Правописъ неправиленъ: **ж** и **ѧ** се редува съ **оу** и **є**, **ъ** и **ь** ужъ по VI школа, ала непослѣдовно; ударение неправилно. Много често се турятъ точки надъ гласнитѣ. Вѣроятно влашки прѣписъ.

Текстъ: **Ꙗ̑ко́ добле́ къ мүни́цѣ̃. стр҇то́трь́пче ге́ѡ́ргїе. съшь̑ше́сѧ дш҇ь вьсхва́лѣе́мїта. ꙗко́ те́че́нїѐ сьвьрши̇. и вѣ́рѫ̀ сьблю́ль ѐси̇. и прїе́ть ѿ б҇а не́побѣ́ди́мы́ вѣне́цъ̀. ѐго́же мл҇и про́свѣти́ти дш҇е на҇е** (л. 3ᵃ).

Приписки. На л. 2ᵇ (отъ № 323) четемъ:

† да се ѕнае какь кѹпи доброславь сию книга гл҇е минеи ѿ попа костадина ѕа ф҃ ке҃ аспри и проложи ж ѹ село лѣсждрж вь храмъ съборъ въсѣхъ ст҇и да работи ѕа негово дѹшѹ и ѕа нѡ҇рѹжне станж и ѕа негова ѿ҇ца́ попа не҇еелъковѹ и димитриинѹ дш҇ѹ въ лѣто ѕ҇рѻ҇ (7170—1662). **Мц҇ъ а҇прла́ к҃ дн҇ъ и при вл҇анка иѕикила.**

На л. 73ᵇ (отъ № 282):

Καιτόδε σιν τοῖς ἄλλοις.... ἡγȣμενος τῆς ἁγία τριάδος πλησίον μεγα Τορνόβȣ.

Името на игумена е писано много свързано, та не може да се прочете. — По̀ долу — съ курсивъ:

Сїе книга именѹемыи минеи да се знае како е девенсї (?) **ѕа е҃ гр҇ѡ ѕемень.**

За тоя миней споменува Попруженко, Изъ-за границы, стр. 8. и привежда първата записка.

135 (276, 355).

Прологъ за мм. септемврий — февруарий, вѣкъ XVI, редакция българска. Листи 305 фол. (28·5×20), текстъ 21·3×13·3, писмо срѣдно-уставно, хубаво, букви 3 мм., редове на стр. 27. Съставенъ отъ № 276 (296 листи) и № 355 (9 листи).

Подвързия раскжсапа, кори нѣма. Отначало липсуватъ 32 листа. Безъ начало и безъ край. Почва съ 21 септемврий и свършва съ 11 февруарий, ала съ прѣкжсване, понеже липсуватъ много листи.

Между другитѣ жития съдържа на л. $48^{а}$: св. прѣподобна Параскева, 14 окт.; на л. $59^{а}$: житие на св. Іоанъ Рилски, 19 окт., на л. $64^{б}$: прѣнасяне мощитѣ на св. Илариона епископъ Мегленски, 21 окт.; на л. $141^{б}$: паметь на св. Михаила Воина, 22 ноемврий; на л. $219^{а}$: паметь на св. **Никола́а мни́ха, и҆́же ѿ вои́нь бывшаго, повѣ́сть.**

Езикъ, правописъ и ударение доста правилни; **ъ** и **ь** по VI школа; 3. л. мн. аор. **шѫ**.

Текстъ: **Въ тъ́жⷣе дн҃ь** (20 ноемврий) **ст҃го да́сі́а и҆́же ѿ родосто́ла. Тъ҆ бѣ́ше при маѯиміа́нѣ цр҃и. ѿ гра́да родосто́ла. близь рѣ́кы и҆́строса. пра́зникоу въ гра́дѣ бывающꙋ кро́ноу. и҆ ѵ҃лкоу оу҆нареүе́ноу закла́нꙋ быти въ ч҃ѣ́ бѣсѡ́вскѫѧ, и҆ пожи́раахѫ е҆мꙋ. т҃ѣ съ҆ ст҃ыи е҆́же ѿ х҃ѣ хо́тѣше пострⷣати. и҆ дръѯнове́нно х҃а̀ и҆споведа́. приве́деньже бывь црю маѯиміа́ноу, и҆ гла́вѫ е҆го̀ ѿсѣ́кошѫ:** — Л. $138^{а}$.

Хартия тънка, корава съ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ.

136 (111).

Миней за мм. февр. и марта, вѣкъ XVI, редакция сръбска. Листи 185 фол. (30·3×20·5), текстъ 21·5×13·5, писмо срѣдно-уставно, букви 2-3 мм., редове на стр. 27. Писмо сжщо както и библ. № 112.

Отъ начало откжснати 5 листа, а между лл. 6 и 7—20 листа. Отъ края липсуватъ сички служби отъ 22 марта до края на мѣсеца. Свършва съ два листа отъ 27 тетрада. На листь $116^{а}$, дѣто почва м. марта, има заставка. Лл. $52^{б}$ и $53^{а}$ неписани. На слѣдната стр. $53^{б}$ прѣписвачътъ размѣстилъ думитѣ въ заглавието и отбѣлѣзва съ твърдѣ ситни букви на горната пола: **сьгрѣшиⷯ та поставиⷯ коиⷩь на поүе́лꙋ.** Отъ лл. $30^{б}$—$52^{а}$ февр. 13, обширна служба на **и҃** **въ стиⷯ ѿц҃а на́шего сѵмеѡ́на оу҆үи́телѧ̀ срьбска҆го, но́ваго мѵроточ́ца.**

Правописъ сръбски съ **ъ** въ прѣдлози; ударение не съвсѣмъ правилно.

Приписка. На задната дъска отвжтрѣ четемъ: 1799 **сеⷫ 26 Косма монаⷯ іѯографецъ ıегꙋменъ: м҃.**

Подвързанъ. Хартия дебела, корава и гладена, съ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ.

137 (319).

Миней празниченъ отъ XVI вѣкъ, сръбска редакция.

118 отдѣлени и разбъркани листи фол. (30×20), текстъ 25×12·5, писмо срѣдно-уставно възедро, косо вдесно, букви 3-4 мм., редове 26.

Съвсѣмъ раскжсани и повредени листи. Въ сжщата папка бѣха и други 22 листа, на които мѣстото не е тамъ.

Правописъ сръбски (едноеровъ) съ ударения.

Хартия тънка, мека съ знакъ: двуглавъ орелъ.

Листитѣ са безъ никаква подвързия.

138 (274, 372).

Миней за м. октомврий, редакция сръбска, вѣкъ XVI. Листи 178 фол. (31·2×21·4), текстъ 22·5×12·5, писмо уставно, букви 3 мм., по 30 реда на стр. 170 л. бѣха подъ № 274 и 8 л. подъ № 372.

Съдържа само служби. На л. 63ª, окт. 14, прѣподобна Параскева, а на 19 октомврий — прѣпод. отецъ нашъ Іоанъ Рилски, но службата му е на края, на л. 170ª. Краятъ ѝ липсува, защото найпослѣ са отрѣзани три листа. — Много листи отъ срѣдата откжснати, па и инакъ ржкописътъ пострадалъ отъ влага кждѣ подвързаното. Съдържа сичко 18 тетр. и 3 лл. отъ 19.

Правописъ ресавски, съ ударение не тъй правилно.

Хартия жилава, набрѣздена и гладена, съ знакъ: котва въ кржгъ и надъ нея трифиль. Подвързия дъски съ кожа.

Срв. ркп. № 252.

139 (252).

Миней за м. ноемврий вѣкъ XVI, редакция сръбска. Листи 181 фол. (31·3×21·3), текстъ 22·6×13, писмо уставно, косо вдесно, букви 3 мм., редове на стр. 30.

Безъ начало. Листи разбъркани и разметешени. Първиятъ листъ е първи отъ тетрада ҃гі, а л. 11 е отъ тетрада ҃к; л. 83 е л. първи отъ тетрада ҃л. Означението на тетрадитѣ къмъ края е отъ двѣ ржцѣ и разбъркано. Л. 26ª неписанъ. Листъ 87 отъ другъ ржкописъ. Сжщо и л. 99. — Писанъ отъ двама души. На л. 46ª, ноемврий 11: **па́м҃е ст҃го вели́ком҃ника вь цр҃е́ сте́фана срьбскаго, и҆же въ де́чанѣ҃**, съ кратко житие.

Правописъ ресавски съ ударение, не тъй правилно.

Хартия жилава, корава, съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ трифиль. Подвързия дъски съ кожа, изгризана отъ мишки откждѣ подвързаното.

Срв. ркп. № 274 и 372.

140 (291).

Миней празниченъ, редакция сръбска, вѣкъ XV—XVI. Листи 245 фол. (25×18·5), текстъ 22×14, писмо срѣдно-уставно, гжсто писано, букви 2 мм., редове 31.

Съдържа служби на избрани празници прѣзъ първитѣ 6 мѣсеци на църковната година. Разнебитенъ и развързанъ. Отначало много листи повръдени отъ влага и разметешени, а много и липсуватъ. Има много листи отначало и въ срѣдата допълвани отсетнѣ. Сичко тетради 32 и 2 л. отъ 33-та.

Между друго съдържа: на л. $35^{а}$, окт. 19, служба на пустиножителя св. Іоана Рилски. На л. $190^{а}$, януарий 14, паметь на св. Сава, първи архиеп. и учитель сръбски. На л. $243^{а}$, февруарий 14, св. Авксенти и Кирилъ Философъ: **ве҇ на гн҃ възва҃ ѿ҇. с҃. ѕ҃. ст҃мꙋ кѷрилꙋ. г҃ и҆ а҆вѯентїю г҃. ст҃ры кѷрїлꙋ гл҃а д҃. самогла́сныи: —** Краятъ на тая служба липсува.

Правописъ едноеровъ, ударение неправилно и не вредъ поставено.

Приписка. На листа, залѣпенъ отвжтрѣ на прѣдната дъска, четемъ: **записа҃ азь ѿкѯнслеф** (т. е. **Симеѡонь**) **тага҃ придоше манафи пре҇ палакарїа ѕ҃ хїлꙗди ѿ҃ ижжа҃ велика ꙁ҃с҃ѯ҃в** (7262—1754).

Хартия тънка, жилава, съ знакове: ножици, пръстенъ, котва, ржкавица и звѣзда отгорѣ. Подвързия дъска съ кожа.

Доставилъ отъ Охридъ Е. Спростановъ.

141 (271).

Миней служебенъ за м. февруарий, отъ год. 1608. Редакция сръбска. Листи 122 фол. (31×21·5), текстъ 22·6×12·5, писмо срѣдно-уставно, косо, букви 3 мм., редове на стр. 29.

Тукъ-тамъ развързанъ. На много прѣдни и задни листи краищата повръдени отъ влага. На л. $50^{б}$, февр. 13, служба на прѣп. Мартиниана, а въ сжщия день и на **ст҃го сѷмеѡ̀на срьбскаго.**

Приписка: На л. $122^{а}$ четемъ: **Съвръшисе сїѧ̀ ст҃аа и҃ бж҃твнаа кни́га гл҃е́ми минѣи̇ и҆мене҇ ферфаръ въ лѣто. ,ꙁ. р҃ѕ҃ї** (7116 = 1608)

трꙋдо҃ ї настоꙗнїємь. кѵ҃ ігꙋмєна варлаама ієрмона҃. и рꙋкою мно҃ грѣшныи іѡ҃ шиштатовацъ.

Правописъ ресавски, доста правиленъ и съ редовно ударение.

Хартия дебела, твърда, съ харт. знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ. Подвързия дъски съ кожа.

142 (284).

Миней служебенъ за м. декемврий, редакция българска, вѣкъ XV. Листи 192 фол. (27×20), текстъ 20·5×13, писмо срѣдноуставно, разрѣдено, букви 2 мм., редове на стр. 27—28.

Безъ начало и край. Почва отъ 8 дек. Разнебитенъ съвсѣмъ и повреденъ отъ влага. Много листи повредени, слѣпени и откжснати. Свършва съ 28 декемврий.

Нумерацията почва отъ 7 л. — първитѣ шесть лл. липсуватъ, а пъкъ сегашнитѣ три листа отпрѣдъ извадихъ отъ рkп. № 355.

Тукъ-тамъ има хубави червени длъгнести заглавки. По писмо и орнаменти прилича на прологъ № 329 (= № 371) и на миней № 350.

Правописъ неправиленъ: **ѫ** се редува съ **є** и **ж** съ **ъ**; **ъ** и **ь** по VI школа. Отъ половината на 157 л. начева друго писмо, дѣто личи сръбско влияние: покрай **ж** и **оү**, покрай **ѫ** и **є**, а **ъ** и **ь** безъ правило.

Текстъ: **Ꙗко гроздь зрѣль бгомт҃рє. тоүили гор҆ними по достоꙗнїю сѫкрысѐ. ꙇстаүлє бєсъмрьтїа вїно амв҆росїє ꙇсцѣлєнїє дарованїа ꙇжє бл҃гоуст҆но тєбѣ прїстѫпаѭщим: —**

Хартия гладка, мека — може би отъ влагата; воденъ знакъ: ножици. Подвързия нѣма.

143 (324, 360, 374, 395).

131 лл. фол. отъ **миней-прологъ,** редакция сръбска, вѣкъ XVI. Форматъ 29×20, по 29 реда на стр. срѣдно-уставно, хубаво писмо.

Съставихъ отъ № 324 (42 листа), отъ № 374 (15 листа), отъ № 360 (43 л.) и отъ № 395 (5 л.); освѣнъ това други 16 лл. прибрахъ отъ № 242, 6 л. отъ № 340 и 4 л. отъ № 349.

Листоветѣ са разбъркани, оваляни и опушени.

Правописъ ресавски — съ **ъ** и **ь** правилно по VI школа. Ударение правилно.

Хартия дебела, корава съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ звѣзда.

144 (157).

Миней за м. ноемврий, отъ год. 1509. Редакция сръбска. Листи 208 фол. (31·5×20·5), текстъ 22·7×13, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 28.

Правописъ и ударение нѐ тъй правилни; **ъ** и **ь** по VI школа.

Твърдѣ добрѣ запазенъ ръкописъ. Почва съ хубава заставка: два сплетени кръга. Писмо хубаво. Заглавия и главни букви съ киноваръ.

На послѣдния листъ подъ текста четемъ:

Съписасе, въ лѣ́то, ҂ꙁ҃. тисꙋ̀нино, и҃. ꙁі: -ı- (7017 = 1509) **къ ѡбласти шеꙋскои. ꙋ монастирꙋ жезиникꙋ, храмь и иже въ сты ѡца нашего архиереꙗ и чоудотворца николаѐ: -ı- и вь то лѣто погꙋби михна влашікы вѡеєвода, болꙗрѣ: -ı-**

съ ммдд ρρа вва ааддавъ, грѣшни: -ı-, то значи: **сънпса дакидъ грѣшни.**

Хартия корава и гладена, съ хартиенъ знакъ: котва въ кръгъ и отгорѣ звѣзда.

145 (162).

Миней празниченъ и триодъ цвѣтенъ отъ XVI в. Редакция сръбска. Листи 379 фол. (30×20·5), текстъ 22·5×13·5, писмо уставно, букви 3 мм., редове на стр. 28.

Минеятъ заема първитѣ 247 листи. Листъ първи развързанъ. Почва зъ заставка. На л. 39ª, окт. 14, служба **прпобніє параскевіи.**

Л. 248ª съдържа: **сказаніє ѿ стыхь ·ꙁі· прѣсты пѣцѣхь.**

Л. 249ª до края — триодъ цвѣтенъ съ особена пагинация на колитѣ.

Почеркъ единъ и същи. Минеятъ съдържа 32 (лв҃) тетради, значи липсуватъ отъ него 8 листа отъ срѣдата. Триодътъ съдържа 16 (ѕі) тетради и 5 листи отъ 17-та, значи 2 листа повече. Краятъ му липсува. — Хартия дебела, изгладена, съ хартиенъ знакъ: котва въ кръгъ, но едвамъ личи. Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. На листа, залѣпенъ о първата дъска отвътрѣ четемъ:

† пишимъ смиренне до тебѣ ерею стоꙗне ѿ село гнкꙗне и атанась.

По̀ долу: **† писахъ попъ стоꙗнъ бесъ перо сасъ клеꙋка да віда можелі піса наі неможе въ лето ҂ꙁ҃ и. сі мсца апріліа и днъ**, значи прѣзъ 7211 = 1703 год.

На сѫщия листъ отстрана: писа҃ азь ере҃ї вельчω да се ꙁнае кога доходи еясимимымисъ въ лето седьмо тисьшно р҃и҃к, значи прѣзъ 1644 год.

На л. 161б на полата: писэхь азь по́п костати́ь ѿ гра́да филивѐ ѿ махала́ чвхасиань.

На л. 247б подъ текста, слѣдъ грьцко свързано писмо четемъ: εν το χώρα κατξήπήροβο писахь азь попь константиӣ ѿ гра́да филивε вл҃ 1716 ἐν μηνή σπτπβριυ της 8.

На л. 248б: ✝ писа азь п҃о атанась вь сѣло гиди́ѣлна при хасково да се знае коли́кв ст҃ие имахь въ годи́ною мочениц́и и҃ прип҃обиии ҂ꙁ҃ и҃ т҃ и҃ м҃ и҃ г҃ (7343).

По̀ долу въ единъ квадратъ съ кръстъ, обиколенъ отвредъ съ символични букви пише: ѿ трьнова гра́да въ лѣ́то ҂ꙁ҃ и҃ ї҃ година (7010—1502).

На листа, залѣпенъ отвѫтрѣ на втората дъска: ✝ писа попь торьно ѿ село влашко на книга сиѫ на петкь велики . . . аспри сметени така да ꙁнаете . . . вѣлъчо и попъ драгно танаст . . . попове. та повеꙁахв сїю книга кои чете да ре҃ б҃ъ да прости кои кѹпи и кои повеꙁа амин.

По̀ долу: ✝ писа аꙁъ попъ атанасъ многоте животѐ и ꙁ҃равие до тебѣ брате сто̀анѐ въ се́ло коуи́бегово да ꙁнаешь вьсѝмь наместѝль лѝста́та̀ ѿ рѫ҃жество х҃во и҃ ѿ ст҃ого никола́ имаше́ скинате та гии прилепихь сѣ҃ тоутокаль има юще лѣста̀ ски́нате ала ги нема писа҃ азь и҃ ѿ сѣло гидикане атана҃ въ лѣтв ҂ꙁ҃ тисощь и с҃ и в҃і (7212—1704).

По̀ долу: писа аꙁъ попъ то́рно ѿ село влашко и: ✝ писа петръ граматникъ да се ꙁнае ѿ село влашко.

146 (243).

Миней за м. юний, вѣкъ XVI, редакция сръбска. Листи 69 фол. (31·5×21·5), текстъ 22×12·5, писмо полууставно, малко косо вдесно, букви 3 мм., редове на стр. 29.

Безъ начало и край. Липсуватъ много листи и отъ срѣдата; тетради 15 (е҃і), отъ послѣдната има 7 листа, значи липсуватъ 50 листи, безъ опия, що липсуватъ отъ края. Почва съ 10-и и свършва съ 27-и юний. Почти сички листи развързани и повредени отъ влага кѫдѣ подвързаното.

Правописъ сръбски съ ударения; ъ и ь по VI школа.

Хартия тънка, жилава, съ хартиенъ знакъ: котва въ крѫгъ и трифиль отгорѣ.

147 (341, 346, 325, 383, 327, 340, 361, 365, 369).

226 листи фол. отъ **празниченъ миней** сръбско-българска редакция, вѣкъ XVI.

Величина: 29×19, редове 27, полууставъ. Листитѣ са съвсѣмъ разнебитени и поврѣдени. Внесени въ каталога подъ разни №№. Най многото отъ тѣхъ бѣха подъ № 341 (78 л.), подъ № 346 (68), № 383 (45), № 325 (16), а остапалитѣ прибрахъ отъ други №№.

Между минейнитѣ листи има нѣколко и отъ триодъ, но отъ сѫщата рѫка и вѣроятно отъ сѫщата книга.

Правописъ ресавски, но тукъ-тамъ идватъ и носовки. Ударение неправилно.

Хартия различна, съ знакове: котва въ крѫгъ и звѣзда отгорѣ; двѣ кръстосани стрѣли; нѣщо като мавзолейче въ крѫгъ, а на нѣкои листи се чете въ рамка: NONCIADA.

148 (591).

48 листи фол. отъ **празниченъ миней,** сръбска редакция, вѣкъ XVI.

Величина: 29×20, редове 27, срѣденъ уставъ, неупражнена рѫка. Листоветѣ са разединени, ала доста чисти запазени. Прибрахъ ги отъ № 247 (25) и № 349 (23).

Правописъ едноеровъ съ нередовно ударение и съ широко є за ю.

На л. 3 (отъ № 247) прѣписвачътъ записалъ отдолу подъ текста: **право ти мє бо́лєшє гла́ва ко́га пишєхь тоѝ тєтра́гь и҆ зѹбь боли зѹ́бь мѫ̑ка кость вели́ка болѣ́сть ѿлє мєнє́ грѣшномѹ вѣликиє́ мѹ́ки тоѹга х҃ на ѿнѧ свѣ́ть ка щє би́тьі мєнє грѣшномѹ: —**

Хартия дебела, корава, съ знакъ: котва въ крѫгъ и отгорѣ трифиль.

149 (12).

Миней за м. юний, вѣкъ XVI. Листи 42 фол. (31×21·5), текстъ 21×12 см., уставно писмо, б. 3 мм., редове 24. Редакция сръбска, изводъ ресавски, съ ъ въ прѣдлози и слѣдъ ρ—л.

Отначало изгубени 12 тетради: почва съ службата на 19 юний (л. $1^{б}$) и свършва съ часть отъ 26 юний; значи голѣма часть липсува отъ края. Хартия тънка, жилава и посрѣдъ гладена, съ знакъ: котва въ крѫгъ и трифиль отгорѣ. Подвързия здрава.

150 (128).

Миней за м. октомврий, отъ XVI в. Листи 207 фол. (31×20·5). текстъ 22·3×13, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 24.

Съдържа само службитѣ за м. октомврий. — Между л. 35 и 36 липсуватъ 4 листа и отъ края около 8 листа.

На л. $80^{б}$, окт. 14: **прпобныѧ мтре нашѧ пе́т'кы**; на л. $203^{а}$, окт. 28: **памѧ҃ ст҃го и҆ прпобнаго ѿц҃а на́шего а҆р'сенїа а҆рхїепкопа срьб'скаго** — безъ край.

Хартия дебела, гладка, съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ трифилъ. Подвързия здрава.

На л. $2^{а}$ подъ текста нѣкой отбѣлѣзалъ ҂а҃ѿма҃ = 1841.

151 (42, 58).

89 полулиста отъ **миней,** сръбска редакция, вѣкъ XVI.

81 л. съставяха ркп. № 42, а 8 лл. прибрахъ отъ ркп. № 58.

Дължината на листитѣ, както и редоветѣ имъ, не може да се опрѣдѣлятъ, защото сичкитѣ листи са изядени, изгнили на половина. Широчина 19·5 см., текстъ 13·5.

Писмо — срѣденъ уставъ; правописъ едноеровъ съ неправилно ударение.

Хартия дебела, корава съ знакъ — до колкото може да се види — котва въ кржгъ.

152 (20).

Миней празниченъ, отъ XVI в. Листи 73 фол. (31×21 см.), текстъ 21·5×13 см. Писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове 26.

Отъ начало липсуватъ доста листа, а тъй сжщо и слѣдъ 26-ия л.

Листоветѣ 27—35 са писани отъ друга ржка, съ по̀ едро писмо. Редакция сръбска, изводъ ресавски (ъ въ прѣдлози), но се срѣща и ѧ.

Хартия дебела, яка — съ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ.

Приписки: На л. 43 подъ текста прѣписвачътъ пише: **простите ѿц҃и ст҃и съгрѣшихъ на мален :** — Прѣскочилъ нѣщо, защото на полата пише: † **Паремїє, ѿ прро҃чьства и҆саи́ина чт҃є, и҆щи и҆напрѣ по канонѹ, ѿт҃є а҆пл҃ъ:** †

Послѣдния л. $79^{б}$ неписанъ. Най-отгорѣ сжщиятъ пише:

помєны г҃и, р҃а бж҃їа ıѡ́рдана.

Отъ подвързията липсува прѣдната дъска, а задната е олупена.

153 (112).

Миней за м. августъ, отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 147 фол. (31·5×21·5), текстъ 21·5×13·5, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 28 — както и № 111.

Почва съ хубава заставка, а въ текста красиви заглавки и други украшения. Заглавията писани съ червено и зелено мастило. Между л. 7 и 8 откѫснати 6 листа. Листи 35—51 съдрани прѣзъ срѣдата, но запазени. Между лл. 53 и 54 пакъ откѫснати 6 листа, а тъй сѫщо 2 листа и между лл. 141 и 142.

На л. 64, авг. 16, къ **тьже̑ дн҃ь прп҃обнаго ѿц҃а нашего іѡ҃кїма сара́н҆дапорскаго.**

Както и миней № 111 изобилва съ канони на Теофана, Іосифа и др.

Най-послѣ са турени други петь листа; единъ (30×20·5, текстъ 20·7×11·7, писмо уставно, б. 5 мм., редове 20) отъ четвероевангеле,[1]) а четири (28·5×21, т. 21×13·5, писмо уставно, б. 3 мм., редове на стр. 27) отъ осмогласникъ — рецензия сръбска.

Хартия дебела съ знакъ: котва въ крѫгъ.

Подвързия дъска съ кожа — първата скършена на половина.

Приписки. На послѣдния л. 147 отопако четемъ: **Сьи минеи ѿ забелъски манастиръ мц҃а авгоуста.** Другъ прибавя тутакси: **сию книгꙋ приложи попъ паисиꙗ кꙋпи ꙗ ѿ катанꙋ за грошъ та ю хариза ꙋ светаго иѡвана богослова да мꙋ служи за дш҃ꙋ неговꙋ и за бащиноу и за мачинꙋ дш҃ꙋ.**

По-долу трети бѣлѣжи: **Сии минеи писа Хрьста кога беше запꙋстелъ манастиръ та ю ꙋзе а сага ю пратилъ грам(а)тикъ ѿ мащовицꙋ.**

Доставилъ Мих. Поповъ Задгорски отъ Айтосъ.

154 (113).

Миней служебенъ за м. априлъ и май, вѣкъ XVI, редакция сърбска. Листи 149 фол. (29×21), текстъ 20 ×14 и 20·8×14; писмо срѣдно-уставно, букви 2-3 мм., редове на стр. 26 и 27.

Нѣма начало ни край. Отпрѣдъ има 84 на половина изгризани листи, които не влизатъ въ горния брой. Почва съ 24 апр. — св. мѫч. Савистра, пети л. отъ тетр. 12. На л. 30ª се почва м. май съ другъ почеркъ и мастило по блѣдно. Л. 50^{б} неписанъ. На 27 май, л. 132^{б}, прѣподобнаго отца нашего Климента пѣвца.

---

[1]) Туренъ при № 114, защото е оттамъ. Вж. л. 1 на сѫщия №.

Правописъ ресавски, ала неправиленъ; ударение сѫщо неправилно.

Хартия дебела, мека съ знакъ: кѫпони.

Подвързия дъски съ кожа, но дъскитѣ са откѫснати една отъ друга.

Доставилъ Мих. Задгорски отъ Айтосъ.

155 (9).

Миней за мм. юлий и августъ отъ XVI в., редакция сръбска. Листи 383 фол. (28·5×20), т. 21×12 см. Писмо уставно, букви 3 мм., редове на стр. 24.

Съдържа на края (л. 372^{б}): **Сло́во похва́лно, на оу̑спе́ніє пре̑ст҃ыє бц҃є. сътко́рено климєнто̑ е̑пк҃по̑.** Нач.: **Сє̑ ны̑ꙗ свѣ́тло празд҃нство̑, ликꙋ́юще прїидѣ́тє възлюблєнїи . . .**

На л. 375^{а}: **похва́ла ст҃ыє бц҃є. на оу̑спе́ніє бц҃и. сло́во ст҃го ї ѡ҆а́нна бг҃осло́ва.** Нач.: **Ст҃ѣи бг҃и и̑ прѣсла́вни́и, и̑ прно̑дкы марїє. по ѻ҆бычаю на ст҃ы̑и гро́бь г҃а на́шего, ка́дити хо́дєщи . . . .**

Краятъ на туй слово липсува.

Първиятъ листъ на рѫкописа откѫснатъ, сигурно зарадъ орнамента. Мѣсецъ августъ сѫщо почва съ орнаментъ, но безъ бои (л. 177^{а}). Заглавия и главни букви съ киноварь. Нѣкои отъ послѣднитѣ съ дребни украшения. Листъ 51^{б} неписанъ. — Нумерацията на тетрадитѣ е отдѣлна за двата мѣсеца: юлий съдържа 23 тетради, августъ — 28.

Принадлежалъ на Столнишката черква св. Богородица.

Изводъ ресавски; ъ се употрѣбя въ прѣдлози и слѣдъ р, л.

Приписки. На л. 176^{б} слѣдъ свършека на м. юлий прѣписвачътъ пише: **† б҃ъ да про́стить писа́вша̑, и̑ б҃ъ да сп҃се́ть чьтꙋща̑: —**

Веднага слѣдъ това съ други почеркъ:

† и̑ꙁволенїємь ѡ҆ц҃а. и̑ сь поспенїємь сн҃а и̑ сьвршенїємь ст҃го дх҃а. и̑ да ю̑ вѣдомо глємни се́ло столни́кь. влько. бо̑дановь кꙋпи̑ сїю̑ кни̑гꙋ оу̑ хр҃а прѣст҃ыє бц҃и оу̑спенїє глємиїхь ꙗ̑ковьщица. кои̑ се ще покꙋси̑ть да́ є и̑ꙁнесѐть. да ю̑ проклєть ѡ̑. т҃. и҃і. ст҃ы. ѡ҆ц҃ь а̑минь: —

На л. 177^{б} (откѫснатъ) подъ текста: **Вѣдомꙋ̑ да е̑ ты̑ — бї мїнеи̑ ѡ̑ мана̑трь ꙗ̑ко̑щи̑ца̑ оу̑спе̑ние̑ бц҃и, ҂а҃ѱ҃л** (1730 год.).

На листа, залѣпенъ о втората дъска отвѫтрѣ: **д҇є ꙁнаѥ кѵръ ꙁлата҇ кѹни таа книга приложи ю ѹ хра҇ с҇тыѹ кралю б҇ъ да про҇ти ꙁлатана. м҇цъ юлїа клєѳо ,аѱна** (1751).

Хартия тънка, корава и гладена, съ знакъ: котва въ крѫгъ.

Подвързия здрава.

156 (218).

Миней служебенъ за м.м. септемврий, октомврий, ноемврий и декемврий, вѣкъ XVI, редакция руска. Листи 352 фол. (25·5×19), текстъ 21·8 × 14·5, въ два стлъбца, срѣдно-уставно, четливо писмо, букви 3 мм., редове на стълбецъ 27.

Безъ начало и край. Прѣписванъ, може би, отъ български изводъ. Срѣща се ѫ нам. ѹ: **бл҇ви венеꙉь лѣтѫ бл҇гтїю своєю** . . . л. 11ª **II** . . . **ѿтоудѫ дїавола ѿгонаѥтса сила́. нєтръпи҇ бо свѣ́тѫ твоє҇моу** . . . л. 20ª. Запазенъ добрѣ. Подвързия дъски съ кожа, по дъскитѣ откѫснати.

Хартия тънка, корава, съ знакъ: четверолистенъ звѣзделъ (спатия).

157 (326).

6 полускѫсани листи **4**⁰ отъ **миней** българска редакция, вѣкъ XVI. Голѣмината на листитѣ, както и броятъ на редоветѣ не може да се опрѣдѣли, понеже ни единъ листъ не е запазенъ цѣлъ. Писмо полууставно.

Съдържатъ службата на св. Онуфрия и Пафнутия.

Правописъ и ударение неправилни. ъ и ь по VI школа.

Хартия дебела, съ знакъ нѣщо като котва въ крѫгъ, ала не личи добрѣ.

Въ сѫщата папка № 326 имаше и други листи, които разпрѣдѣлихъ по мѣстата имъ — въ №№ 324 и 348.

158 (217).

Миней-прологъ за м.м. септемврий, октомврий и ноемврий отъ XVI вѣкъ, редакция руска. Листи 317, **4**⁰ (25×17), текстъ 19·7×11·5, писмо срѣдно-уставно, хубаво, букви 3 мм., редове на стр. 24.

Въ началото и краятъ липсува по нещо, но инакъ запазенъ добрѣ. — И този рѫкописъ е прѣписванъ отъ български изводъ: отъ 45—60 л. ѫ редомъ се употрѣбя нам. ѹ: **и съ҇ ѿлѫчилъ наю є҇, но идевѣ и҇ повѣдакѣ нань ко архїєп҇пѹ ї҇єр҇ꙋмьскомѫ, шє҇шаже повѣдаста є҇мѫ вса** . . . л. 45ª. — Подвързия дъски съ кожа.

Хартия дебела, корава, съ знакъ: сърце.

159 (368).

Единъ полускѫсанъ листъ фол. отъ **миней** смѣсена редакция, вѣкъ XV или XVI. Голѣмина приблизително 27×19, редове, 27 ·доста хубавъ полууставъ.

Съдържа началото на февруарския миней: **мц҃ѧ февруарїѧ а҃ прѣдпраз̑(нство) срѣтенїѧ и̑ ст҃го мч҃ка трифона.**

Редакция ужъ юсова, ала **ѫ** и **ѧ** се замѣняватъ съ **оу** и съ **ѧ̀**: **прїѧ̀ти** (bis), **пра҄здѣ̑ственоуѧ̀ похвалоу, темноуѧ̀ прелѧ̀сть, келїѧ̀ ма҃ть** (**даровати**), **келїю̑ и богатоуѧ̀ ма҃ть.** Правописъ и ударения неправилни; откъмъ **ъ** и **ь** като че прозира I школа.

Любопитна е заставката — рисувана като че съ перо и твърдѣ искусно; прѣдставя ренесансенъ мотивъ: цвѣтя и птички, срѣдъ които въ крѫжило св. Богородица. Изглежда като да е копирана по печатанъ изводъ.

Хартия корава, безъ брѣзди и рѣзки, съ нѣкакъвъ гербъ, ала не личи добрѣ.

Въ тая папка № 368 имаше и други листи, които прибрахъ въ № 348.

160 (234).

Миней за мм. септемврий и ноемврий, вѣкъ XVI, редакция руска. Листи 348 фол. (29×19·3), текстъ 24×14·5, писмо срѣдноуставно, букви 2—3 мм., редове на стр. 30 и 31.

Добрѣ запазенъ и цѣлъ. Писанъ отъ двѣ рѫцѣ: отъ л. 92—152 и отъ л. 291—300 по̀ дребенъ почеркъ, който се различава твърдѣ малко отъ първия, а л. 153, отдѣто се почва миней за м. ноемврий, до л. 290 и лл. 301 до края — други почеркъ. Вижда се, че е прѣписванъ отъ български изводъ: **ѫ** и **ѧ** се употрѣбятъ и въ първия миней, но въ втория твърдѣ често. Първиятъ съдържа само служби, а вториятъ и пролози. На л. 153ª заставка. Заглавията са твърдѣ завързани.

Хартия тънка, съ знакъ: дива свиня (глиганъ).

Подвързия здрава.

161 (216).

Миней общи и празниченъ отъ XVI и XVII в. Редакция българска съ руски примѣси. Листи 356 гол. 4° (26—27×19), т. 24·3×14·5 и 21·7×12·5, писмо уставно въ три вида, букви 3, 4 и 2 мм.; редове на стр. 23 и 26.

Сглобенъ отъ три разни ржкописа съ три разни почерка. Листове 1—194 и 210—222 съставя първа часть; лл. 195—209 и 223—338 — втора часть и лл. 339—356 третя часть. Първата и втората часть са писани съ широкъ, едъръ и красивъ уставъ, а третята съ по̀ ситенъ и пакъ широкъ уставъ. — Ржкописътъ е съвсѣмъ развsituаленъ отъ влага. Политѣ на сички листа отъ първата часть и повечето отъ втората са оръфани, па и текстътъ е поврѣденъ. Отначало има други 7 полуповрѣдени листи отъ разни черковни книги съ сръбски и български правописъ и три хубави заставки.

Текстъ: **ѿ ї҆сѫса навѵ̈ни́на. ѹ҆́тенїе: ⁓ Прїи҆́доша с҃нве́ ї҆и҃лѐвы̏ вь га́лгалы. и҆ сътво́риша па́схѫ, вь́ четве́ртыи на деса҃ дн҃ь. прѣ́вагѡ̀ мѣ҃а. ѿ ве҃ра на заходохь е҆́ри́хоноу ѡ҆́бонѫ стра́нѫ ї҆ѡ҆́рданѣ. на́ поли и҆ ꙗ҆́дошѫ ѿ пшени́цѫ зе́мныꙗ** . . . Л. 146^{б}.

Ю҆́ноша и҆ дѣвы, ѫже и҆ бгомт҃рь. па́м҃а чьтѫще и҆ ста́р'ци и҆ кна́ѕи. и҆ цр҃їа сѫдїа по́йте . . . Л. 223^{б}.

Хартия разна, съ знакове: кръстъ въ гербовъ щитъ и коронка отгорѣ, бича глава, глиганъ, цръквица съ двѣ кули.

Коритѣ на подвързията липсуватъ.

162 (242, 354, 249, 349).

Миней за м. марта, отъ 1608 год. Редакция сръбска, л. 134 фол. (30×20·5), текстъ 22·5×12·5, писмо срѣдно-уставно, малко косо, букви 3 мм., редове 29.

Разнебитенъ и поврѣденъ отъ влага; листитѣ му слѣпени единъ съ други плътно.

Въ № 242, който имаше 66 листа, бѣха втурнати части отъ други ржкописи, а именно: 15 лл. отъ четвероевангеле сръбско, и 6 лл. отъ чети-миней, сръбски. Тия листи отидоха на свое мѣсто, а къмъ тоя № прибрахъ още слѣднитѣ негови части: 59 лл. отъ № 354, 29 лл. отъ № 249, 5 лл. отъ № 349.

Правописъ ресавски съ ударения; ъ повече въ прѣдлози.

Подвързия дъсчена, ала раскжсана.

Приписка. На послѣдния листъ отопаки четемъ подъ текста: **Вь лѣто ꙁ҃, р҃ и ѕ҃ї** (7116 = 1608) **съврьшисе кни́га сїа зовомь м҃ра:** (вѣроятно марта) **трѹдѡ̃ и҆ повеленїе́ь кї҃ ї҆гѹмена вала̑ма ї҆ермѡна̑: ⁓**

вь храмь ст҃ен тр҃ице близь гра҃ вра҃:

Хартия жилава, изглаждана, съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ трифиль.

163 (104).

Миней общакъ отъ XV вѣкъ. Редакция сръбско-българска. Листи 254 фол. 26·5×19, 23×14, писмо въздребно полу-уставно, нехубаво, б. 2—3 мм., редове на стр. 27.

Съвършено разнебитенъ: Липсуватъ листи отъ краищата и отъ срѣдата. Много отъ тѣхъ поврѣдени и полуизгнили отъ влага. Листове 31—37 — служба на **прѣпⷣбнꙑ мт҃рє нашє пєткꙑ** — писана съ другъ красивъ почеркъ и съ сръбски правописъ. Сигурно вмъкнати отъ другъ ръкописъ. Ръкописътъ съдържа служби само за мм. септемврий до януарий включително.

Правописъ твърдѣ неправиленъ, ударения нѣма (освѣнъ ˵); **ѫ** и **ѧ** се замѣняватъ съ **оу** и **є**; **ъ** и **ь** безъ правило.

Текстъ: **Прѣмѫдрости соломона чьтенїє: — Правєⷣнїи аще постигнє скончатиса кь покои бѫдєтъ. старость бо чⷭ҇тна нѫ̑ нємногоⷧ҇нах. ни въ числѣ лѣть исчитаєтса. сѣдина жє єⷭ҇ мѫдроⷭ҇ чл҃комъ. и възрастъ старостїи. житїє нєсквръино. ѹгодєнь бг҃ви бывъ. възлюблєнъ бы̑. и живїи посрѣⷣ грѣшникъ. прѣставлєнъ бы̑ вьсхыщєнь бы̑. да нє злоба измѣнитъ разѹма єго.** (л. 1ª).

Приписки. Веднага слѣдъ службата на св. Петка, л. 37б, четемъ: **Сїа книга ѿ сєⷤ прогорела̑ь како се повеза въ граⷣ бдинь и плати прьвѹль старешина, въ лѣто ҂зр҃пг҃:** (7183=1675) **за нєѡ̑ дш҃ѹ и за̑ бащинѹ къ црк҃ѡ ст҃ѹ петкѹ.**

На листа, залѣпенъ о първата дъска: **да се знае кога доходи ѿ манастирь ст҃и пророкь илиѫ илиѫнски доходи никола и калѹгерь монахь стефань на зимевица на тѹдоровдень да пиша нещо.**

Хартия различна, съ знакове: прѣднище отъ носорогъ, цѣлъ носорогъ, особена форма, теленце, круша. Тъкмо тия филиграни нѣма у Лихачева, но ръкописътъ е безъ друго по̀ старъ, а не отъ XVII вѣкъ, както го е опрѣделилъ Вуловичъ № 157.

Подвързия дъски съ кожа.

Донесълъ отъ Айтосъ Михалъ Петковъ Задгорски.

164 (79).

Миней служебенъ за м. юний, отъ 1613 л. Редакция българска. Листи 159 фол. (30·5×20), текстъ 22·4×14, писмо срѣдно-уставно малко наведено вдесно, букви 3 мм., редове на стр. 27.

Правописъ не дотамъ правиденъ; ъ и ь по VI школа; ударение доста правилно.

Първиятъ листъ на първата тетрада, който билъ неписанъ, сега откжснатъ. Заставката отначало е отрѣзана, тъй че текстътъ на л. 1б е повреденъ. Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. На л. 151а слѣдъ текста прѣписвачътъ пише:

слава съвръшителю б҃у въ вѣкы а҆ми҃н: —
✝ Сїю̀ мине́ю мц҃а ї҆ю́нїе и҆списаса въ дн҃и бл҃го
ч҇тивомꙋ и҆ х҃олю́бивомꙋ г҃нь і҆ѡ҇ ра҃д воеѐво҃
сн҃ь мн҃иевь воево҃. с҃ъ повѣле́нїе҃ ѡ҆ц҃ꙋ е҆гꙋм҃
кї҃ пахо́мїе е҆рмо́нахꙋ. и҆ приложи́се въ стомꙋ
монасти́рь ко́ꙁїꙗ. вл҃ѣ ҂зрк҃а. почи́са
ѿ мц҃а .ѡ҃ .ї. дн҃и и҆ съвръ́шинса въ мц҃а .ф҃. н҃. дн҃и: —

Значи прѣзъ 1613 год.

Текстъ: Е҆гда̀ нераꙁꙋмїа л҃ѣ. въсѐ ѻ҃бдръ́жаше тва́рь, навѣты вра́жїими. и҆ слоꙋжимо бѣ́ше и҆до́лское мно́жество. то́гда сла́вныи мч҃ници. оу҆сръдны҃ ср҃цемь, и҆ то́плож вѣри сїѧ оу҆стависте. любовїѧ проливаѭщи кръвь. пои҆же своѐ кръвь на кр҃тѣ ꙗ҆вѣ и҆ꙁлїꙗ́вшагоса: — (л. 1а).

Употрѣбяванъ въ Дупница, както се вижда отъ записката на л. 127б подъ текста: паки̏ а҃ꙁъ давидъ иермонахъ ѿбретохсе оу҆ гра҃д дꙋпница ва летѡ **1776** мц҃ъ — **19** — день маиꙗ оу҆ среда на — **8** — сахать.

Има и нѣкои румънски недатувани приписки по политѣ.

Хартия дебела, корава и лъскава, съ знакъ: котва въ кржгъ и трифиль или три колелца отгорѣ.

165 (236).

Миней за м. септемврий отъ XVI—XVII в. Листи 216 фол. (13·2×21·3), текстъ 22·5×12·5, срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 29—30, писанъ отъ разни ржцѣ.

Безъ начало и край; липсуватъ по нѣколко листи, както отъ начало, тъй и отъ срѣдата. Първиятъ листъ е отъ другъ ржкописъ № 348.

Редятъ се два почерка: лл. 2—13, 52—67, 98—115, 180—191 единъ почеркъ, правъ и красивъ съ по̀ блѣдно мастило, а лл. 14—51, 68—97, 116—179 и 192—216 втори почеркъ, не тъй хубавъ, но четливъ и писанъ съ по̀ черно мастило и малко наведънъ (вдесно). Въ този почеркъ се срѣща тукъ тамъ ѫ, което свѣдочи, че ржкописътъ е прѣписванъ отъ български изводъ, или пъкъ прѣписвачътъ е билъ българинъ. — Хартия бѣла, дебела, корава и гладена съ хартиенъ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ трифиль. Подвързия дебели дъски съ кожа.

Приписка. На послѣдния листъ подъ текста четемъ съ бързописъ написано: **пи҃а по̂пъ михаилъ ко̂ги кра̂ аспрі̑ сенмсенски та́ ке ка̂ꙁ-кеѡ̂а (какꙁемалъ?).**

166 (225).

Миней-прологъ (стишенъ) за мм. марта — юлий XVII вѣкъ, редакция сръбска. Листи 256 фол. (30×20·5), текстъ 21·2×13, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 26.

Повреденъ доста: листитѣ му изгризани по горнитѣ краища. Липсуватъ много листи отъ края; а тъй сѫщо и отъ срѣдата; свършва съ 14 юлий. Сега тетради 30 (л҃) и 6 листи отъ 31-ва. По срѣдата пъхнати и повредени крайни листи. Сички са изядени отъ влага. Прѣди текста заставка и цвѣтна заглавка. Надъ заставката: **г҃и поспеши вл҃ико направи**, а отдолу: **м. ма́ратъ.**

На л. 205ª за 15 юний: **Въ тьже д҃нь памєть с҃таго и҃ сла́внаго великомⷱ҇нка кне́за лаꙁа́ра срьбска̀г, иже въ ра́ваници. Слѣдъ** два стиха: **глава новаго лаꙁара ѿсѣчена бы҃, юнїа. въ є҃і. ıавѣ ıако бл҃гоутїа ради̏ ·:** ⌣

На л. 221ª подъ текста прѣписвачътъ отбѣлѣзалъ: **прⷭ҇ѡ сьгрѣши погрѣшиⷯ г҃ рѣда пиⷭ҇хь въ нѐ.**

Правописъ сръбски, но ъ и ь безъ правило.

Приписка. На л. 54ª подъ текста четемъ: „Отъ като имаше по земѭ тѫ тры педы снѣгъ. Днесь на 15 мартъ 1875 падна и опце двѣ педи. Днесь ся продава 60 пары сѣно пъ го нѣма. Г. Райковъ“.

Хартия бѣла, корава, гладена, съ знакъ: корона съ кръстъ и полумѣсецъ отгорѣ. Подвързия дъски съ кожа, но сега останала само горната дъска и тя безъ кожа.

Доставенъ отъ Татаръ-Пазарджишкия окр. инспекторъ.

167 (511).

Миней-прологъ, 274 листи фол. (29·5×19), сръбска редакция, безъ начало, но краятъ запазенъ. Отъ началото липсуватъ първа и втора кола и 4 листи отъ 3 кола. Писанъ въ Германски манастиръ, както се вижда отъ записката на послѣдния листъ:

Кѡ̂нць шестимь мⷭ҇цемь проⷧ҇ѡ: ⌣

А҃зь оу̂бо въ инокѣхь і̂ере̂мѡ̑ цлⷯ҇ѳєь (т. е. **Ромаиь**) **ꙁарорцъ** (вѣроятно: Загорецъ) **и҃списаⷯ҇ сїю проло̂ ѿ монастⷬ҇ выше село лоꙁєнь**

къзнесеніє г҃а і҃у х҃а. Въ ѡ҆блⷭ҇ сѡ҇ при митрополиⷮ҇а кѵ҇ григоріє — въ лѣ҇ ҂зс́в, значи на 1694, ала по писмо и хартия тоя паметникъ изглежда пò старъ.

Писмо срѣдно-уставно, но кждѣ края почти уставно и доста красиво (22×13·5) по 28 реда на стр.; тукъ-тамъ и хубави заглавки.

На л. 71ª отдолу се чете съ дребно писмо писано отъ сжщо врѣме: **Сїю азь пишемъ прїиде старць нѣки и принесе вину добру чашу и҆ напи҆се доволно. б҃ь да п҃р. —**

На първия листъ: 1874. Тогава мериха турцити зимята та зимаха по 4 пари нгршь на дулума 10 грроша.

Хартиенъ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ.

168 (245).

Миней за м. августъ, отъ 1609 г. Редакция сръбска. Листи 128 фол. (30×21), текстъ 21·8×12, срѣдно-уставно писмо, букви 3 мм., редове на стр. 28. Вж. библ. № 251.

Отначало и отъ срѣдата липсуватъ доста листи. Сичко тетради 24 (к҃д), значи липсуватъ 64 л. Откъмъ гърбътъ поизгнилъ отъ влага.

Правописъ ресавски съ ударение точно.

На л. 128⁶ подъ текста самъ прѣписвачътъ пише:

б҃ъ да прости́ть писа́вшаⷢ҇. И б҃ъ да спс҃е́ чътꙋщиⷯ҇: —

И҆зволе́нїе҃ ѡ҆ц҃а и҆ поспѣше́нїе҃ с҃на и҆ съвръше́нїе҃ с҃тго д҃ха. и҆списаⷯ҇ а҆зь оу҆бо́гыи и҆ грѣ́шныи и҆ мънши въ бѣ́лцеⷯ҇ дїа́кь дра́гꙋль ѿ се́ло камѣнопо́лїе сѝ м҃цїь а҆вг҃ꙋ. настоа́нїе҃ дꙋхо́вника і҆гꙋмена ва́рлама. оу҆ с҃тꙋю тр҃ицꙋ бли҆з гра҃ кра҃. въ лѣ҇ ҂з҃рі (1609). кръ҃ с҃ е́. а лꙋ҃. ѯі: —

Хартия тънка, жилава, рѣдко набрѣздена и гладена; хартиенъ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ трифиль. Подвързия дъски съ кожа.

169 (251).

Миней за м. юлий, вѣкъ XVII (начало). Редакция сръбска. Листи 151, фол. (31×21·5), текстъ 21·8×12·5, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 28. Еднакъвъ съ прѣдния № 245.

Безъ начало и край. Отначало липсуватъ 3 тетради и единъ отъ 4-та. Сичко тетради 22 (к҃к), значи липсуватъ около 10 листа отъ срѣдата и нѣколко отъ края. Почва съ службата за 5-и юлий.

Правописъ ресавски съ ударения; ъ и ь правилно по VI школа.

Хартия бѣла, тънка, жилава съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ звѣзделъ. Подвързия никаква. — Л. 117 е половина и отъ другъ миней за м. септемврий, число 1-во.

170 (318).

Осмогласникъ отъ XIV вѣкъ, редакция сръбска. 52 пергам. л. гол. фол. (35·5×24), текстъ 29·5×19·5, дребенъ уставъ, букви 2 мм., р. на колона 46. Съ избледнѣли инициали и заглавия.

Ржкописътъ е безъ подвързия и политѣ му (повече нецѣли) раздѣлени една отъ друга и безъ пагинация. Новата пагинация пъкъ не спазила редътъ на листитѣ.

Правописъ обикновенъ сръбски съ нѣкои старински черти, но съ є за ѥ и смѣса между ы и и. Много надредни знакове, но безъ фонетично ударение.

Писали двама души на зареда; единъ пише по̀ широко, други по̀ тѣсно писмо, но и двамата пишатъ дребно и съ еднакъвъ правописъ.

Текстъ: **На кр҇ть кьзкизаѥ́мь. и копиѥ́мь прокадаѥ́мь. и прьстии кѧ҇ко ѡкрькаклѧѥ́мь. | скобоже҇ниѥ́ и҇ писаль ѥ́си нам прѣкл҇гыи, и рꙋкописаниѥ́ а҇дама родителѧ́. потрь измѣниль ѥ́си. чл҇коѥ́ соуцрьстко. | сего рады кьспѣкаѥ́мь ткою щедре, еже | паче оума ткою клгостиню҇ ·:·**

Кьспѣкаѥ́мь ткоѧ кѧ҇ко і́се стра҇ныѧ́ | кр҇ть. копиѥ́ же и трьсть. гоубоу и гвоз҇ди | биѥ́ныѧ́ багрѣницоу́ и вѣнець, ѡ҇пль|ваныѧ и пороуганиѧ. ихь же прѣтрь|пѣль ѥ́си колею. величаю ти незлобивиѥ́ е҇дине живодавче. дльготрьпѣ|ниѥ́, и вѣрою́ славословлоу те чл҇колюбьче ·:· (л. 2ᵃ).

Пергаментъ нееднакъвъ ни по дебелина, ни по обработка и тукъ-тамѣ продупченъ.

171 (95).

Осмогласникъ отъ XIV вѣкъ, редакция сръбска. 149 перг. листи фол. (32·5×23), текстъ 15×23, или на колона 7×23·5; писмо уставно, букви 2—3 мм., редове на стълбецъ 35.

Правописъ обикновенъ сръбски съ много надредни знакове, обаче безъ тоническо ударение. Употрѣбя є за ѥ. Замѣня често ы съ и.

Повреденъ доста. Нѣма начало ни край. Липсуватъ листи и отъ срѣдата. Листи 86—96 (особено послѣднитѣ) повредени съвсѣмъ отъ влага. Политѣ на лл. 52 и 145 отрѣзани. Пергаментъ нееднакъвъ. Подвързия дъски съ кожа, но само първата дъска запазена.

Текстъ: **Тебѣ распьнишоусе ѿврь|зе се паки́ раи́, и́ ѿбраѩющіе́се на ра̀ны ѡ҇роу́|жие́ пламеш҇ни дае́ть. | копі́ѧ оу́стидѣшсе про|бодша́го ст҇аа ребра̀ тво|ѥ́. хе҇ многомл҇твче ·:·**

Копиємьти корьць оуꙗ|зви҃ и падесе. падыи҃|же кь жизны҃ адаамь кь|зкраціаетсе. вьпие | тебѣ заклакшомоу се | волєю кл҃ко хе. бл҃клю | те и славлю бе мно҃го | мл҃тве ·:·

Мирь проскѣцаетсе ва|шимы҃ корени҃и. и моу|жьство҃мь стр҃алци. и | неизьѹтенными ѹю҃си. | и т҃мы болѣзнеи изба|вл҃аєтсе вѣрно. вьпие бл҃вите вса҃ла ·:· л. 36^{а}.

Намѣренъ въ Щипско Ново-село, Македония, и подаренъ отъ Евтимъ Начева.

172 (74).

Осмогласникъ отъ XIV вѣкъ, редакция сръбска. 116 перг. л. фол. (30×21·5), текстъ 23×7—7·5 на стълбецъ; писмо уставно, букви тѣсни, 3 мм. високи, редове на стълбецъ 32.

Разнебитенъ. Липсуватъ листи отъ начало, срѣдата и края. Първата тетрада е отбѣлѣзана съ к҃ (20) и тнт. Л. 14 скѫсанъ и закърпенъ. Между лл. 51—52, 97—98, 100—101 по единъ листъ отрѣзанъ. Първиятъ листъ оцапанъ и поврѣденъ (съдранъ прѣзъ половина).

Правописъ сръбски, (само ь), йотация редовна; **ьь** въ род. пад. **ы** се много бърка.

Текстъ: **Д҃нно ѥ҃ ꙗ҃ко кь истыноу блжн|ти те бцѐ. кь твоѥ бо пр҃тоѥ | вьсели се ѹр҃еко. в҃сѣхь сьдѣт'|ль пл҃ь бы҃. не прѣвраць ѥ҃ст'|ва. ны привидѣниѥмь смо|трениꙗ. нь истеке заѹетыѥ | словесноѥ. одше҃|влѥн'ною | плы҃ю. кь нѥиже бы҃ приѥ҃ши. | сьѥдинь се по оуставоу, тѣм'|же бл҃го ѹ҃ьтывнош дѣ҃ ѥ҃вѣ | ꙗвлꙗющоу разли҃ѥ. хъ испо|вѣдающе ни смоущениꙗ | сьѥдиненню ниоуѹаѥмъ. ни раздѣлѥниꙗ разлы҃ю ствариꙗѥмь. т҃о мл҃и ѹ҃таꙗ и пр҃стаꙗ | послати намь мирь и велию м҃.** (л. 31^{б}).

Подвързия дъски съ кожа; втората дъска липсува съвсѣмъ. — Намѣренъ въ Дебърско (Македония) въ потурчени села. Подарилъ г. Петъръ В. Сарафовъ отъ с. Либяхово, Неврокопско (бивши учитель въ Сѣръ), на 3 май 1887 г.

173 (135).

Осмогласникъ на пергаментъ и хартия отъ края на XIV в. Рецензия сръбска. Листи 122 гол. 4⁰ (28×21), текстъ 20·7×15 на два стълбца; писмо — дребенъ, красивъ уставъ, букви 2 мм., редове на стълбецъ 30.

Първитѣ деветь тетради са на пергаментъ, но отъ тѣхъ 66 листа са поврѣдени почти на половина (огризани отъ мишки), та и не влизатъ въ новата пагинация. На тѣхъ писмото е по̀ едро, но отъ сѫща рѫка, както и слѣднитѣ. Отъ тетр. 10 между външнитѣ пергаментни листи са вметнати по два хартиени листа, пъкъ лл. 92—114, са само хартиени, имъкнати отпослѣ и писани изцѣло. Слѣдъ това иде пакъ една кола смѣсена, ала съ откъснати листи; а най крайниятъ листъ е пакъ хартиенъ като прибавенитѣ лл. 92—114.

Октоихътъ съдържа послѣднитѣ 4 гласа и носи название четверогласникъ, както се чете на първия листъ подъ една малка и хубава заставка:

Четверогласникь. сь бг҃мь. починаѥмь. всоу҃. ве҃ на г҃и възва҃. ст҃р. вскр҃. гл҃. е҃.

Правописъ обикновенъ срѫбски съ правилна іотация и съ много надредни знакове, ала безъ тоническо ударение. Употрѣбя тукъ-тамъ и є намѣсто ѥ. Често и за ы и наопаки.

Текстъ: **Си́лою вж҃тьною прѣбложенїе. ѥре́тичьскыѥ ѩзыкы̏ попраль ѥ҆си. и҆ сынъ прѣльсты и са́до | своѥ и҆збавиль ѥ҆си ·:·**

Ꙗвлеи се пла́чющимъ. и҆ гра҃ | своѥмоу страждещоу прѣпитавь. днѣстлѣнїаго ме гл҃а | мл҃твами ѿче и҆збави ·:· л. 4ª.

Пергаментъ хубаво обработенъ.

По старитѣ хартиени листи, вставени между пергаментитѣ, иматъ харт. знакъ самострѣлъ (край XIV вѣкъ), а другитѣ прибавени отпослѣ, иматъ знакъ котва въ кръгъ и звѣзда отгорѣ (XVI вѣкъ).

Подвързията се държи още.

174 (250, 333, 365, 376).

Осмогласникъ отъ края на XIV вѣкъ, редакция българска. Листи 186, гол. **4**° (28×21), отъ които 150 съставяха № 250, 14 — № 333, 10 — № 365, 12 — № 376. Текстъ 21·8×14·3, писмо уставно, букви 3 мм., редове на стр. 28. Съ плетени (червено-зелени) заставки. Употрѣбя зелено мастило въ заглавията.

Първитѣ 6 листа, както и нѣкои въ срѣдата, са отпослѣ прибавени. Правописъ по VI школа. Ударения нѣма.

Твърдѣ пострадалъ. Почти сички листи са повредени на горния външенъ ѫгълъ отъ влага. Твърдѣ много расшити, исцапани и разнебитени. Съдържа вторитѣ 4 гласа.

Текстъ: **Ѫтроба бесѣманаа та плода ражаеть въсеславно. плодителнаа срѣда ꙗже прѣже неплоднаа показавша. нж вѣрѫ вънїм ти вѣтлю. неплоднаа ми помышленїа порѣжи:·** Л. 11ª.

Ꙗко блѫдница прина҃ѫ ти да прїимѫ ѡ̂ставленїє. и̂ въ мѣсто̀ мира слъзы ѿ срⷣца приношѫ ти. да ꙗко ѡнѫ оу̂щедри мѧ сп҃е. и̂ подаси ми ѡ҃пещенїє грѣхомь. ꙗко ѡ̂на бо зо̀вѫ ти. и̂збави мѧ ѿ скврьнии҃ дѣлъ мои҃:· Л. $100^{а}$.

Хартия дебела, корава съ дебели брѣзди и широки рѣзки, съ знакове: раковина, круша; прибаванитѣ отпослѣ листи иматъ знакъ: двѣ кръстосапи стрѣли съ звѣзда отгорѣ имъ. Подвързия нѣма.

Вж. снимка XII.

175 (3).

Осмогласникъ или **молебникъ,** отъ XV вѣкъ. 143 харт. листи (31×21), текстъ 23×16 см., писмо полууставно, букви 2 мм., редове на стр. 34.

Редакция българска. Правописъ по VI школа, ала неправиленъ. Безъ ударения, освѣнъ ̏.

Заглавие: **Нач(є)ло съ бг҃мь мл҃ебникѹ и̂мѣѫ слоужбѫ невъзвра́тно. ѡсмы҃ гла́совⷪ҇ творенїє. прп҃обна́го ѡ҃ца на́шего і̂ѡа҃нна дама́скина.**

Заглавия и главни букви съ киноварь. Писмо небрѣжно. Първиятъ листъ откѫснатъ и отчасть повреденъ. Останалитѣ сички са кърпени по политѣ. Лл. $116^{б}$ и $117^{а}$ неписани. Текстъ запазенъ и четливъ. Край нѣма. Подвързия — дъски съ кожа. Часть отъ текста на л. $22^{а}$:

Ап҃ли славнии̏. хв҃и дрѹзи присньи̂шии. вражиа̂ дрѹга̏ сѫ̏ща мѧ лѫкавыми дѣлесы̏. и̂зрѧ̀дными дѣлы томѹ прискоистесѧ. любвестрастныѫ̂. ѿставлѣѫ̂ще мѧ възлюбившомѹ. є̂же того ѿ̏горчившѫѫ̆ любо бл҃гоѫтробиє̂мь того показавша:· — Л. $22^{а}$.

Хартия тънка, корава, съ знакъ: ножици.

176 (115).

Осмогласникъ отъ XV в., редакция сръбска. Листи 233 фол. (28·7×21), текстъ 21×14; писмо срѣденъ уставъ, букви 3 мм., редове на стр. 27.

Съдържа първитѣ четири гласа.

Отначало липсуватъ 8 листа и между лл. 4 и 5 — два листа. Подвързия дъски съ кожа, но първата дъска съвсѣмъ липсува.

Правописъ обикновенъ сръбски — съ **ь**, само тукъ-тамъ идва и **ъ** (въ прѣдлози); бъркатъ се **ы** и **и**; употрѣбява **є** за **ѥ**. Ударение доста правилно.

Хартия дебела, корава съ знакъ: котва въ крѫгъ и звѣзда отгорѣ, но има листи и безъ звѣзда.

Приписки: На лл. $41^{б}$—$50^{а}$ надъ текста, прѣзъ горнитѣ поли четемъ: **† Сиꙗ книга да сѣ знаѧ̃ѣ кьга ѹзѣ попъ младѣнь ѿ сѣло присланъ ѿ ст҃аго иѡана кгосло̃вка вь лѣто ѿ адама ꙁ, с̃ н̃ є̃** (7255—1747).

На л. $63^{а}$ четемъ между други и западнобългарски имена: **цола ӥгнать мана фӥдень стоилко храна гьнтра божика.**

На последния л. $233^{б}$ четемъ: **да се знае ку(га) беше иѡнъ анакиа ѿ село цсталарашъ родомъ попу ранинь синъ месец анѹарнѧ** 182₀1 **день** 13

паки знати се како беше манастиръ запустелъ тигака покри црккѹ ї заправи ходас ї направи ахръ ї направи полеи два свещника аминъ

а писа попъ анакиа хрьмонахъ мнѡгѹ грешенъ това време а седе (недовършено).

да се знае кои писа това писмо мана ѿ село сьрьдань беше вь лѣто ѿ рождество 182₀1 **ѿ адама ꙁтк҃ꙁ** (7327—1815) — датитѣ не съвпадатъ. Име Мана и село Смрьданъ се срѣщатъ записани и на л. $112^{а}$.

177 (129).

Осмогласникъ-параклитикъ отъ XV вѣкъ, редакция сръбска. Листи 184 гол. 4° (28·5×20·6), текстъ 20·5×14·5 — писанъ на два стълбца съ полууставно дребно писмо, четливо, букви 2·5 мм., редове на стр. 31..

Отначало на л. $1^{б}$ стои заглавие: **съ б҃гѡ̂ ӣалѡ ма́лїє̂ ве҃́рнїи по все сѹботы̏**, на л. $2^{а}$: **наѵело ст҃го параклитика невьзвратно прѣньѥ всакѹ слѹжбѹ, ѿсмогла́сникоу: твореннѥ̂ пр҃пбнаго ѿ҃ца нашего їѡа́на дамаскына.**

Липсуватъ 15 листа отъ срѣдата и часть отъ края. Къмъ края свѣтилни, въскресни, пѣния тройчни, свѣтилни дневни и евангелия въскресни. Нѣколко листи расшити, инакъ добрѣ запазенъ.

Правописъ едноеровъ съ ударения, ала нѐ вредомъ.

Хартия дебела, корава, съ знакъ ножици.

Подвързия още доста здрава.

Книгата е отъ Македония, понеже на първия листъ има записано (съ по̀ сетнешно писмо): **пописа сию книгѹ никола ѿ крѹше** (вѣроятно Крушево). Споменуватъ се и села Вербани, Черинда (?), Шантъ заедно съ нѣкои западнобългарски имена: **Илиѧ Кѹзмановъ є поклонинї оградата и церквата и селата Шантъ Петре Стоѧновъ го хариза накеръ̑ (?) на церквата сето село Шантъ** 1849. А на прѣдната кора: **Мирѵе Цветиновъ, Грѹио Радинь, Тринио, Мѹше.**

178 (5).

Осмогласникъ отъ XV вѣкъ, 246 харт. листи фол. (28·5×21), текстъ 20·5×14 см. Писмо полууставно, букви 3 мм., редове 27.

Редакция сръбска, но първитѣ четири листа са писани съ български правописъ, а тъй сжщо и нататъкъ се срѣщатъ тукъ-тамъ юсове.

На л. $2^{б}$ — винетка, на л. $3^{а}$ и $241^{а}$ орнаменти. На този л. (241) почватъ **свѣ́тилни самогласни̑. сь єѵ҆льскыми̑ кѵ҆рь лька прѣмꙋдра̀го́** съ винетка. И въ тѣхъ се срѣщатъ юсове. Краятъ липсува. Първиятъ листъ расшитъ, но подвързия здрава.

Текстъ: **Вьсемирнѭ̀ славѫ́ ѿ чл҃вкь прозєбшѭ̀. и҆ вл҃кѫ ро́ж҃ьшѭ̀. нб҃нѭ двѐрь вьспо́нмь марі̀ѭ дв҃цѫ. бе́сильтнымь п҃ѣ. и҆ вѣрны̑ оудобрѣ́ніѥ.** л. $1^{а}$.

Приписки. На л. $52^{б}$: **ведомо̑ да ѥ҃ за сїю кни́гꙋ гл҃е́ми ѿто́и ѿкꙋ́пи ꙁл҃а́нь герꙋши҆нь за неꙗ̑ и҆ при́(ло)жи ю҆ ꙋ҆ цр҃ковь бж҃їꙗ стг҃о ѿц҃а никола̃ ꙋ҆ се́ло бирнимир҃ци да слоу́жи за него̑вꙋ дш҃ꙋ и҆ за родители̑ герꙋша и҆ мт҃и іѡва̑ и҆ по҃рꙋжїє вида̃ да слꙋ́жи ст҃мꙋ нико́ли. и҆ кто̑се покꙋ́си да ю҆ посво́и и҆лїи и҆знѐсе и҆зстг҃о хра́ма стг҃о нико́ла да ѐ прокл҃еть и҆ завезнь ѿ г҃а б҃а вьсѐдрьжителꙗ̑ и҆ ѿ ст҃ы̑. т҃иі. ст҃ы ѿц҃и да мꙋ̑ е сꙋпорникь ст҃ы никола на страшнаго сꙋда̃. Кь ле́то ·҂ꙁрѵ҃є** (1687) **при по́па стоꙗна:** —

Хартия дебела и груба, съ много ситни брѣзди и тънки рѣзки, съ знакъ: кжпони въ гербовъ щитъ.

Споредъ каталога „принадлежалъ на Женевскиятъ манастиръ“— види се, намѣсто „Желявския“, както се вижда отъ една записка върху прѣдната кора: **Да̑ ꙁиле а҃і гниги ѿ стг҃о ах҃раглела жѣлавски ꙋ стг҃о никола.**

179 (138).

Осмогласникъ отъ XV в., редакция сръбска. Листи 364 гол. 4° (27×21·5) и 27·5×21·5, текстъ 23·3×15 и 21·7×14·5 на два стлъбецъ; писмо уставно въ два почерка. Редове на стълб. 31 безъ начало и край.

Писанъ отъ двѣ ржцѣ, или пò добрѣ съставенъ отъ двѣ книги: първитѣ 144 листи (първитѣ четири гласа), срѣденъ тѣсенъ уставъ, останалитѣ — широкъ и пò едъръ уставъ. — Отначало липсуватъ доста листи, па и останалитѣ отъ първата половина са изгризани по долнитѣ поли отъ мишки. Лл. 104 и 155 развързани; л. 140 поврѣденъ; лл. 182 и 183 отъ първата половина пъхнати въ втората. Лл. $228^{б}$ и $263^{б}$ чисти. Послѣднитѣ листи и на втората половина са поврѣдени отъ мишки. Изобщо доста поврѣденъ и кърпенъ.

И двѣтѣ половини иматъ сръбски едносровъ правописъ, само че въ първата се употрѣбяватъ много надредни знакове: ̏ ̋ ̀ ́ точки и пр., докато у втората половина нѣма почти никакви знакове, ни ударения.

Приписки. На л. $145^{а}$ (пръвъ отъ втория ръкописъ) едвамъ прочитаме тѣзи двѣ-три думи отъ една бързописна приписка: ✝ .... **изърадномꙋ гн҃ꙗ кѵ҃ епископа гавріила.** Изблѣднѣли съвсѣмъ, та се не чете.

На л. $167^{б}$ подъ текста: **сие книга ѿ каза ѡриска ѿ село годикѣ декреца ѿ скаго никола церковъ папа стоико ефимериа.**

Тази приписка е отъ по̀ ново врѣме.

Хартия неособено дебела и грапава, съ знакове: ножици, типъ № 1999 у Лихачева III; нѣщо като наковалня съ линеенъ кръстъ отгорѣ — вж. у Лихачева №№ 2533 и 2534. Сѫщи хартиени бѣлѣзи има въ единъ сръбски трѣбникъ отъ 1423 г. Моск. Синод. библ. № 307/374. Има и други единъ хартиенъ бѣлѣгъ, ала го не намѣрихъ у Лихачева. И двѣтѣ половини на ръкописа са отъ едно врѣме — начало XV в. макаръ втората половина да изглежда по̀ стара.

Подвързия повредена.

180 (313).

Осмогласникъ-параклитикъ отъ края на XIV вѣкъ, 201 перг. листи гол. фол. (31·8×24), текстъ 24×18·5 (два стълбца), писмо — ситенъ, четливъ уставъ, букви 2 мм., редове на стълбецъ 41. Редакция сръбска.

Твърдѣ хубаво запазенъ ръкописъ. Само на мѣста поизблѣднѣло мастилото. Лл. 177—178, 183—184, 186 и 200 хартиени, втурени отъ по̀ ново врѣме, съ воденъ бѣлѣгъ корона съ звѣзда и полумѣсецъ най-отгорѣ. Тетради 25; послѣдната съдържа 7 листи. Послѣдниятъ листъ, заедно съ края на послѣсловието отъкъснатъ. Подвързия здрава.

Правописъ обикновенъ сръбски съ непрокарано още ударение и съ много надредни знакове.

Листъ $1^{а}$ неписанъ. На л. $1^{б}$: **Мл҃твы на҆ а҆грифі҃. и҆ѥгда҆ твори҃ ꙗ҆зыю.**

На л. $2^{а}$ почва осмогласникътъ. Надъ заставка съ кръстъ отгорѣ: **ѡ҆ г҃н напракы҆и ѡ г҃н поспѣшин** — съвсѣмъ изблѣднѣло. По̀ долу: **.ф҃. .к҃. .х҃с. .х҃. .ф҃. .и҃н. .к҃а. .п҃.** Подъ заставката: **Н҃ало ма҆лн҆ѥ. вѣ҃рны.** На втората колона: **Начало҆ ве҆ли҆кы҆ѥ вѣ҃рны҆. иже ѥ҃ а҆гри́фини сг҃о параклнтика невъзкратио прѣнмѣѥ кь ве́акоу слоубоу ѡсмогла́сникоу. творенние кѵ҃ їѡ҃а дама́скына.**

Приписки. На л. $201^{б}$, колона втора, четемъ отъ прѣписвача: **Бж҃твьны҃ писаныи. неи́слѣдимаꙗ висо́та. не про́сто приходити вь҆ чл҃ческомоу̑ разоумоу̑. нь҆ прьвѣѥ трѣбоуѥть ч̑тоты. и мн҃ога разоума и оўдаление всѣхь скврьнины, и мирскы҃ вещи.**

Азь же скврьнны҃ и неразоўмныи. валѣѥсе вь соуѥтнымь семь жити. и несьт̑воршоумі҃ ни ѥдного добра на свѣтѣ семь̑ и невѣмь коѥ мѣсто приѥть ме̑. Сы҆ѥ̑ дѣло дѣла҄. лѣностно и неразоўмнѣ. нь҆ оувѡ҆. молю вы господи́ныи҃ рекшаго бра не въздаите ми злаа́ за злѡ́. понеже не писа҆ дхь стыи. нь҆ роука брьвна. и́ смрадна. и пишоущи роуцѣ изгниваѥ̑тѣ, и́сьтраѥ̑тасе ꙗко и прахь. ӑ писаниѥ а̑ще и́ гроуба соуть слова нь҆ бж҃иꙗ соут̑ь. и вь вкы прѣбиваѥть̑. тѣмже аще и что҆. прѣгрѣшено или неисправлено скоудостию оума҆ моѥго̀ ходе оумь мои по надворо҆у лоукаваꙗ̑ мисле̑, Выи҆, имь же гь ѿврьзаѥть оумь̆, разоумѣти писаниꙗ̑, проучитающе блгвите, ӑ не вьльнѣте да вашимь исправлениѥмь̑ и мои̑, недостатькь напльнитсе, да некли би ме вл҃ка избавль̑ геѡны кь днь ѡнь. внегда̑ хощеть прити и сдти. понесѣте дѣла, да приемете мьздоу.

Писасе, сиꙗ̑, книга, вь дн҃ы блговѣрнаго, и̑ хртолюбиваго господичикѣ але҃ѯандра по ѡбою страноу црьскога колѣна̑. вь времена вьнегда҆ посла гь, и̑змѣнл̑тѣне, на лице всеѥ земле и поидоше, и поробише. и ѡпоустише . . . .

Краятъ минува на слѣдния, сега скжсанъ листъ. Споменуваниятъ Александъръ вѣроятно е Шишмановътъ синъ.

На л. $68^{а}$ подъ текста друга ржка бѣлѣжи: **по̑нїишїи ȣбѡгїи и̑ грѣшнїи харитѡне сїю книгȣ ѡ̃ктѡи̑: —**

На сжщия листъ отопакото: **† да се знаєтъ кѡ се потрȣждихе селѡ косоврасти све селанї когда и прѡстітъ. покеза сна гнига ѡвътон попъ ꙗковъ ѿ прилепъ въ лето ҂зрч҃** (7190—1682) **ȣ месеца юниїа.**

На листа залѣпенъ отвжтрѣ на послѣдната дъска има тия лѣтописни бѣлѣжки:

донде цр҃ъ на ивъна въ лето ҂ѕ҃ц҃нѕ (6956—1448).

донде цр҃ъ на скедеръ бега и ȣзе мȣ свети гратъ въ лет ҂ѕцѯе (6965—1457).

донде есе бекъ на дебръ въ лето: ҂ѕцод (6974—1466).

донде цр҃ъ мехметбекъ на дебрскȣ землȣ на скедеръ бега. циднȣ порѡби. и посече месеца маа ѳ днъ въ сȣбѡтȣ въ лето ҂з.к.д (7024—1516).

и вꙁе црь селимъ гратъ мисеръ. и вꙁи цра къꙁалькаша въ лето ҂ꙁ҃л҃в (7032—1524).

и вꙁе црь сꙋлеиманъ гратъ рωдωсъ въ лето ҂ꙁ҃л҃д (7034—1526). **ѡтиде црь сꙋлеима(нъ) на ꙁемлю ꙋгоръско на виднимь и расипа виднимь.**

Отначало има единъ чистъ листъ. На личната му страна четемъ: Книга эта подарена мнѣ моимъ покойнымъ отцемъ, извѣстнымъ по церковному, грекоболгарскому вопросу, горячимъ народолюбцемъ Нако Станишевымъ. Онъ скончался въ родномъ своемъ городѣ Кукушѣ, въ южной Македоніи, въ Мартѣ мѣсяцѣ 1875 года. Я въ память своего отца жертвую эту книгу въ Софійскою народною библіотеку. Сынъ Нако Константинъ Станишевъ. Москва, Сентября 20-го дня, 1897 года.

181 (100).

Осмогласникъ и **миней** празниченъ отъ XV вѣкъ. Редакция сръбска. Листи 266 8° (21·5×15), т. 16×9·5, 15·5×8·5—9; писмо различно, писано отъ три ржцѣ; редове на стр. 23, 24.

Съставенъ като че отъ три разни книги, ала и тритѣ части безъ начало и край. Отначало липсуватъ 13 тетради, минеятъ отъ 64 л. почва съ другъ почеркъ, малко пò едъръ отъ първия, а на л. 71 продължава друга ржка, пакъ миней, но още пò едро писмо — службата за 8 септемврий — въздвижение кръста Господенъ, а на л. 79ª м. октомврий 26 **с҃тго велико м҃ника димитрїа.** Минеятъ свършва, слѣдъ службата на 15 августъ **ꙋспенїе прѣс҃тыѥ вл҃ч҃це нш҃е б҃це** (л. 249), съ **с҃тои петџѣ с҃тр҃ы,** л. 260⁶. На л. 266⁶ почватъ молитви и чинове — отъ трѣбникъ, пакъ сжща ржка, но отъ него останали само нѣколко полулиста. Вижда се, че голѣма часть отъ края липсува. Службитѣ сà испъстрени съ канони, на които личатъ и авторитѣ. Писмото на сички листи отъ горна страна поблѣднѣло отъ влага. Подвързията раскжсана. Лл. 89⁶, 91⁶, 122⁶ и 23⁶ неписани.

Правописъ обикновенъ сръбски съ ударения, ала нетонически.

Хартия дебела, корава, съ много ситни брѣзди и тънки рѣзки (едвамъ личатъ), съ знакъ (на листитѣ, дѣто е минеятъ) бича глава съ черта между рогата и на върха ѝ петолистенъ цвѣтецъ, а подъ главата трижгълникъ, овисналъ на линия, прѣчертана съ двѣ успоредни черти. Вж. у Лихачева № 1045 въ ркп. отъ 1462 год.

Коритѣ на подвързията липсуватъ, но колитѣ се държатъ още здраво съшити.

Приписка. На л. 91⁶ четемъ тѣзи двѣ-три думи: **✝ въ лѣ҃ ҂ꙁ҃р҃и. приде мона҃,** значи на 1600 год.

182 (137).

Осмогласникъ отъ XV вѣкъ, редакция сръбска. Листи 340 гол. **4⁰** (27·5×20·5), текстъ 21·3×14, на два стълбца, писмо полууставно, букви 2 мм., редове на стълбецъ 31. Съ изблѣднѣли инициали и заглавия.

Първитѣ нѣколко листи развързани и поврѣдени отъ влага. На мѣста исцапанъ доста отъ употрѣба. Червеното мастило поблѣднѣло и мѫчно се чете. Листъ 31 отъ изданията на Божидара Вуковича, втурнатъ между другитѣ листи и пагиниранъ; л. 180 чистъ и наполовина скѫсанъ. Л. 206 отъ другъ рѫкопись, писанъ изцѣло.

Правописъ обикновенъ сръбски (едноеровъ), само рѣдко-рѣдко идва и **ъ** (въ прѣдлози). Отъ л. 181 се срѣщатъ и юсове тукъ-тамъ доста начесто; тъй върви до края.

Хартия тънка, жилава съ знакове: ножици; еднорогъ, типъ № 602 у Лихачева (начало XV вѣкъ!).

Подвързия дъски съ кожа, но първата изгнила съвсѣмъ.

Приписка. На л. $1^{б}$ четемъ: **да҃ знаѥть кога дондє аѳанасїа єрєи. а. є. д. кє́. кє́. а. р̑р̑ ъ вьл҃ѣ ζ . . .** (листътъ нататъкъ изгнилъ).

Цифритѣ слѣдъ ереи означаватъ тайнописно пакъ аѳанасъ.

183 (378, 325, 326, 352).

52 разединени и наполовина изръфани листи фол. (28·5×21) отъ **осмогласникъ,** сръбска редакция, вѣкъ XV, текстъ 22×14, редове на стр. 27.

Подъ № 378 бѣха само 17 лл.; другитѣ прибрахъ отъ горѣозначенитѣ №№.

Правописъ едноеровъ съ непрокарано ударение.

Освѣнъ червено употрѣбява се и зелено мастило за инициалки и заглавия.

Хартия дебела, мека съ воденъ знакъ: лилия.

184 (550).

Осмогласникъ отъ XV вѣкъ, 137 л. фол., сръбска редакция, по 26 и 28 реда полууставно писмо. Отъ подвързията му останала само кожата. Листитѣ му съвсѣмъ разединени и разбъркани.

Правописъ едноеровъ съ много надредни знакове и ударения, ала неточни.

Хартия дебела и мека съ дебели рѣзки. Хартиенъ знакъ: ножици. Доставилъ отъ Самоковъ Хр. Зарзановъ.

185 (289).

Осмогласникъ отъ XV—XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 202 4° (27·5×21), текстъ 21×13·5, писмо уставно, б. 2 мм., редове на стр. 30.

Безъ начало и безъ край. Писанъ отъ нѣколко души — или по добрѣ, съставенъ отъ нѣколко разни книги. До л. 52 пише една ржка въ два стълбца безъ никакво означение на тетрадитѣ; слѣдъ това почва другъ почеркъ съ нумерация на тетрадитѣ (отъ ѯ до кг҃), пакъ два стълбца но и тоя почеркъ прѣминава незабѣлѣзано въ други (къмъ л. $163^{б}$) и върви до л. 193, отдѣто начева и отива до края пъкъ други почеркъ на цѣла страница. Писмото дори до л. 193 прилича да е отъ XV, а другото — отъ XVI. Въ втория почеркъ се срѣщатъ нарѣдко и юсове: **пѫѵина** л. $127^{а}$, **нѫ неаль есть** л. $141^{б}$, **доушѫ** л. $142^{б}$ и др. Отначало откжснати около 11 листа; единъ л. повреденъ между лл. 51 и 52. Откжснати около 11 л. и между лл. 71 и 72, 2—3 листа между лл. 75 и 76, 6 л. между 87 и 88. Л. 88 повреденъ; л. 100 развързанъ; лл. 117, 155, 190 и 191 повредени. На л. $76^{а}$ заставка.

Хартия различна, съ знакове: кула, ножици, три полумѣсеца, котва въ кржгъ и пр. Подвързия дъски съ кожа; втората скършена.

Приписки. На листа, залѣпенъ отвжтрѣ на първата дъска: **да се знастъ кога се стори попъ танаскѡ беше архиепискꙋпа ї҃сф҃ъ що мꙋ даде к҃ гроша къ летѡ ҂ꙁли** (7038—1530).

По-долу: **да (се) знає книи папа танаско сиа книга за т҃.**

Правописъ обикновенъ сръбски (едноеровъ) съ разни отлики въ надреднитѣ знакове и ударенията. Най много знакове употрѣбя писецътъ слѣдъ л. 163 до 192.

На двата послѣдни листа календарни таблици.

Доставилъ отъ Охридъ Е. Спространовъ.

186 (322, 349, 373).

Осмогласникъ отъ XVI вѣкъ. Рецензия сръбска. Листи 184 фол. (3·8×21·5), текстъ 22×13, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 26.

Липсуватъ листи отъ срѣдата и отъ края. Повреденъ отъ влага, но пакъ добрѣ запазенъ въ три части и то първата часть (93 лл.) бѣше подъ № 349 втората (81 лл.) подъ № 322 и третята (5 лл.) подъ № 373.

Правописъ едноеровъ съ разнебитено ударение.

Хартия тънка жилава съ знакъ: котва въ кржгъ.

187 (275, 353, 356, 334, 382).

Осмогласникъ отъ XVI в., сръбска редакция. Листи 255 фол. (29×19), текстъ 22·5×13, срѣденъ уставъ, букви 3 мм., 29 реда.

Въ библиотечния каталогъ внесенъ подъ три нумера: подъ № 275 — 144 листа, подъ № 353 — 44 лл., подъ № 356 — 41; освѣнъ това 6 лл. прибрахъ отъ ркп. № 334 и 20 лл. отъ ркп. № 382, та се набраха сичко 255 листа, но пакъ разбъркани и сички поврѣдени отъ влага.

Пагинация нѣма; но отъ запазеното означение на 33 и 34 кола излиза, че и 8-тѣхъ гласа биле въ една книга.

Тукъ-тамъ хубави заставки и сплетени заглавия съ хубаво червено мастило, което не е никакъ пострадало отъ водата.

Правописъ ресавски съ правилно ударение.

Въ края на осмия гласъ, между задния редъ и заключителния **конъць о̃смомꙋ гласꙋ** писала ржка, която искала да подражае писмото на текста:

пы́сахь а̃зь по̀нь а̂леѯь́сӣ ѿ краца,

отъ което се вижда, че книгата е употрѣбявана въ Западна България. Писмото прилича на ржкописитѣ, писани въ манастиръ Варовитецъ до Етрополе.

Хартия тънка, жилава съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ трифиль или три колелца.

188 (247, 248).

Осмогласникъ отъ XVI вѣкъ, сръбска редакция. Листи 117 фол. (29·8×21), т. 23×13·5, полууставно четливо писмо, б. 3 мм., редове 29.

Безъ начало и край. Отъ началнитѣ 6 тетради има само 7 разбъркани листи, които прибрахъ отъ № 248. Сичкитѣ листи на ржкописа поврѣдени отъ влага и отъ мишки.

Хартия тънка, жилава съ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ.

189 (223).

Осмогласникъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 229, 8° (20·5×15·5), текстъ 15·5×9·5, писмо полууставно, четливо, б. 2 мм., редове на стр. 21.

Безъ начало и край. Лл. 1—64 прѣписани отъ друго лице посетнѣ (XVII в.) за допълнение на други изгнили или исчезнали листи. Нѣкои листи поврѣдени, напр. между лл. 65—85.

Пръвичнитѣ листи иматъ ресавски правописъ, а прибавенитѣ — старосръбски (едноеровъ). И у двѣтѣ рѫцѣ разбъркано ударение.

Хартия тънка, жилава съ знакъ: котва въ крѫгъ и звѣзда отгорѣ.

Подвързия здрава.

190 (160).

Осмогласникъ отъ края на XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 176 фол. (30·5×21), текстъ 21·7×14, писмо уставно, б· 2—2 мм., редове на стр. 31.

Запазенъ добрѣ. Л. 120 неписанъ. До него тетради 15 (єї) и единъ л. отъ 16-та, а послѣ други 7 тетради съ нова нумерация. Почва съ заставка.

Правописъ ресавски съ ударения, ала не тъй правилни.

Приписки. На л. 176⁶ слѣдъ заключителното **коньц книге сє̈и** прѣписвачътъ пише: **† Сла̑ съвръ́шителю б҃у на́писмⷭ҇ въ вѣкы а҆ми҃. мл̑юсє и҆ ми́лисе д҃вю̀, ѡ҆͠ци и҆ бра́тїа. чьтѹщи҃ г̑лаи прѣпи́сѹю͠щи҃. Сїа̀ кѫтвиа словесаⷭ҇ бл̑кͥтє а̑ не кльнєте. и҆ б҃ь ви сп҃се́ть а҆ми́нъ: †**

Другъ по̀ долу и много по̀ сетнѣ пише: **† Сı́ю кни́гѹ коупи́и по̑ горѡⷬ҇ ѿ пои̑ канє (?) за своі аспрї за .с҃. .п҃. .п҃. .а̑. въ лⷮ҇ѣ .ꙁ҃. тѹсѹⷮ͠ .р҃. .к҃. .п҃. .г҃.**, значи прѣзъ 1615 год.

По̀ долу трети бѣлѣжи: **† покѣзасє сиꙗ книга въ лѣто ,ꙁ҃р҃ѳ҃ мца̑ ѡктоврїє съвръши се .і҃є. дн҃ь покѣзахь ꙗ азъ грѣшни тѡдоръ ѿ мєста нарицаєми жлєвⷪ҇ оу селѡ крансклаво.**

А на л. 172⁶ отдолу: **† про́стєтє бра́тїє съгрѣ́шиⷯ҇ ѕ҃є не съмотри҃ невлаⷦ҇**, пише пакъ прѣписвачътъ.

Отначало половина листъ и единъ цѣлъ неписани. На първия отъ тѣхъ нѣкой забѣлѣжилъ:

Писаⷯ҇ мс͠ца фєра́рїа .і҃. да̑нь вл̑аисаⷯ҇ .ꙁ҃. сл̑овє за .ч҃є. каланцї ѿ дрєнополє вє̈ха.

А подъ това пакъ сѫща рѫка:

Писахь. азє мс͠ц. марта. вл̑аисаⷯ҇ сл̑овє. за .к҃є. калацїтє ѿ єр̑єнє. на вєра .к҃є.

На л. 55ᵃ подъ текста нѣкой бѣлѣжи:

Пїсахь алзпро ї мастїло а̑лї лошє и пєро ї мастїло пєро вє ѿ гѹска. а мастїло мѹракєнъ.

Хартия дебела, жилава; хартиенъ знакъ не личи.

Подвързия здрава.

191 (145).

Части отъ **Осмогласникъ** и **триодъ** вѣкъ XVI, редакция сръбска. Листи 147, извънредно малъкъ форматъ **32°** (10×7·5), текстъ 7·2×5, писмо уставно, дребно и четливо, само че избѣлѣло доста, букви 2 мм., редове на стр. 15 и 14.

Безъ начало, па и отъ срѣдата липсуватъ много листи. Нѣкои листи има отсетнѣ допълняни съ по̀ грубо писмо. Л. 144 неписанъ. Хартия тънка, жилава съ знакъ: ножици; бича глава. Прибавенитѣ листи са по̀ дебела хартия, но знакъ не личи по тѣхъ.

Подвързия дъски съ кожа, по прѣдната дъска липсува.

Правописъ ресавски, но ъ се пише и въ краесловие. Въ прибавенитѣ листи ъ дохажда по̀ рѣдко, а много често є, и то за обикновено є. Въ тия листи идва и ж: **пѫчиноу** л. 30^{а}.

Ударение въ първичнитѣ листи редовно, а въ прибавенитѣ нѣма.

До 120 л. съдържа извадки изъ октоихъ, а на л. 120 начеватъ служби по триода: **въ пе҇ ве҇ръ є҇ не҇ поста бываѥ҇т служба а҇каѳїстꙋ прє҇ты бг҇є:**

Първичнитѣ листи са отъ XVI вѣкъ (начало), а другитѣ са отъ XVII, както се вижда отъ записката на послѣдния л. 149^{б}: **азъ съгрѣшихъ а ви исправлнанте. братиє коѥ чьтить. а не клетє. не пїса. аг҇гль на пїса рꙋка грѣшна и скврънна. блꙋдна и сп҇н ви бо҇. аминъ. Въ лѣтѣ ҂.з҃р.ѯ҃г.** (7163—1655).

192 (110).

Осмогласникъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 214 фол. (28·5×19·5), текстъ 22×13; писмо полууставно, букви 3 мм., редове на стр. 26.

Нѣма начало ни край. Между лл. 5 и 6 откѫснати около 55 листи. Като не броимъ първитѣ петь листа (отъ първа кола), почва съ 4 л. на тетрада 11 (а҃і), отъ която запазени тоже само 5 листа. Рѫкописътъ свършва съ три листа отъ 37 (л҃з) тетрада.

Съдържа стихири, канони, а къмъ края и тропари.

Правописъ ресавски, съ ударения, ала разнебитени.

Хартия дебела, гладка. Хартиенъ знакъ: котва въ крѫгъ и звѣзда надъ него. Подвързия дъски съ кожа.

Приписка. На листа, залѣпенъ о послѣдната дъска отвѫтрѣ:

† село драгѡвита писа сп҇съ себе поменъ ѿца лепою мт҇и гмитра братъ ѱорѱа илию пакль лазаръ петръ даде свєчоу ꙋ ст҇га никола да служи за неговꙋ дш҇ꙋ бг҇ъ да проститъ. аминъ.

Доставилъ Мих. Петковъ Задгорски отъ Айтосъ.

193 (119).

Осмогласникъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 142 фол. (31·3×22); писмо полууставно, нехубаво, букви 2-3 мм., редове на стр. 27.

Съдържа освѣнъ октоихъ (съкратенъ) и разни канони, свѣтилни, още и служби: на Лазарова сѫбота, на Великденъ, на Възнесение. Това е, види се, подъгало пок. Вуловича да нарече тоя рѫкоп. триодъ (вж. описъ стр. 20, № 85). А най на краятъ е служба на св. Никола.

Твърдѣ повреденъ: липсуватъ листи отначало, отъ края и отъ срѣдата. Първитѣ три тетради липсуватъ и два отъ четвъртата. Послѣдната тетрада е 25, отъ която липсува сѫщо единъ листъ. Лл. $6^{б}$, $32^{б}$, $33^{а}$ неписани, а лл. 139, 140 и 141 развързани.

Правописъ едноеровъ, но твърдѣ неправиленъ откъмъ ѣ и ы. Ударения неправилни.

Приписки. На лл. $27^{б}$ и $28^{а}$ подъ текста прѣзъ политѣ четемъ слѣдната записка, отъ Кюстендилския (Бански) митрополитъ, важна не само като автографъ, но и по съдържание: ✝ ми҃ по мл̑ти бж҃їей митрⷪ҇ли҃, ба̑ски кра҃ и҆ цр҃и и҆ дрꙋ҃ ѵе́сть, въ л҃ ,·ꙁ҃.р҃.и҃.ꙁ. ми̑а. ма̑ .ке҃. и҆спрати҃ натрїа́рха оу҃ црⷭ҇игра̑ и҆ ма̑ съ ни҃ те҃ и҆сти҃ (?). и҆ ѵто҃ бе҃мо҃, прѣсекли҆ за земл̑ю дадо҃ мꙋ ·,ѳ,і· л̑, а҃ онь се потво́ри. бь҃ мꙋ сꙋ҃дь, и҆ прѣѵта̑л҃: мт҃и бж҃їа да мꙋ є сꙋ́пьри́нна на стра̑ном꙯ сꙋ҃. и҆ бе҃ се венѵаль на земл̑ю на ба̑ю и҆ на кратовꙋ и҆ на цр̑и, а҃ ма̑ хоћю́ землю да ѿстави҃. ѿ нѥговаа зла҃ тамо̀ на· та̑ светь прѣ̑ хм̑ь бг҃ѡ и҆сте́зань да̑ бꙋде҃, защо̀ ме ѿ земл̑ѥ и҆сте́ра и҆сте́раѡ гл̀ бь, и҆з ра̑а҃, тако да̑ зна҃. поиш̑хь оу҃ мдꙋ҃. како̀ ма҃ нѥмꙋ оу҃ѵи́ни҃, бь҃ тако и сь мно҃. а҃ како о҃нь сь̀ мнѡ҃ тако и҆ бь҃ съ нѥгово҃ правдѡ҃ на стра́шнꙋо҃ сꙋ҃ въздао̀.

Веднага слѣдъ горното: свѣ ми оу҃зе ѵто҃ бе҃ стѣклъ ко҃, свѣтопоѵнѝшаго патрїа̀рха. кѵ҃. пансеа бꙋ҃ ємꙋ вѣѵнаа паметь. прѣстави҃ въ лѣ҃ .ꙁ҃.р҃.н҃ѕ. (1647 мц̑а. ѡ҃. г҃.

На л. $33^{а}$ сѫщиятъ митрополитъ пише: ✝ по мл̑и бж҃їе михаи҃ль митрⷪ҇ли҃ ба̑скы҃, кра̑ѐскы҃, и҆ цр҃скы҃, бы҃ съ прѣѡ́щїени҃ патрїахо҃ кѵ҃ пансѐа. ꙋ҃ пећи҃, г҃. лѣ́а, параклиса̀рхь. є҃. лѣ҃. пола́тарь. пакь посл̀ѣ. клисарх̀ь, г҃. лѣа. вѣрно бо ємꙋ̀ послꙋ̀жи҃. а҃і, годи́ни. и҆ онь҃ мнѣ̈ до́брѣ оу҃ѵе́ше и҆҃е по̀ бж҃ѣ, ѿ добри҃ оу҃ѵителю҃ како̀ ћю те пофали́ти҃, дрьжа прѣсто҃ срь̀скы҃ .л̑д. лѣа. прѣставл̑ѥнїе є҃мꙋ бы҃ въ лѣ ·,ꙁ҃.р҃.н҃.ѕ. мц̑а ѡ҃ .г҃. нела̑ дн҃ѡ.

па҇ по е҆гове̏ съмр҇ти наста̏ дрꙋгі̏ патрїархь кѵ҇ гаврїиль. и҆ онь мѣ вѣнча на влⷣчство̏. и҆ а҆ нiемꙋ много добра̏ ꙋ҆чини҃. а҆ онь мене не помл҃ꙋва̏ нехоми, вкѣ, оу҆зе что̏ вѣ стѣкль ѿ младости. а҆спра ли. халина ли. махрама ли, кошꙋлѧ ли̏, платьица ли. чарапа ли̏. напꙋча ли, тамо̏ на страшноⷨ сꙋⷣ въздао ѿвѣть прѣ҆ хрⷭ҇ь вго̏: — дрьжаⷯ ванию и҆ крато̏, и҆ ц҃рн. ·к҇. лѣ, и҆ що ми̏ вѣ прѣсекль за землю, платих мꙋ вкѣ лѣпо до̏ ахрꙋ̏, вь мꙋ плати вке̏ а҆ онь се̏ пофтори не хте толть наре и҆ омологїю̏ не да̏ сълъга ꙗ҆ко, а҆нанїа и҆ сафи, тако̀ пиⷭхь да есть̀ къ оу҆знанїе. васакомꙋ чл҃вкꙋ, и҆же̏ по мнѣ кои животꙋеꙋ: — пиⷭхь въ лѣ ·,ζ.р.н.з҇. мц҃а ма҃ .кѕ.

Хартиенъ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда надъ него.

Подвързия нѣма.

Подаренъ чрѣзъ Просвѣтното Министерство, отъ Юрданъ П. Никифоровъ, учитель въ Ески-Джумая.

194 (327).

16 полуизгнили листи 8⁰ отъ **осмогласникъ,** сръбска редакция, вѣкъ XV—XVI.

Величина 21×14, по 21 редъ на стр. полууставно писмо, нехубаво.

Правописъ ресавски, ала непослѣдователенъ; покрай обикновената замѣна за носовкитѣ оу и є идватъ и сжщи юсове. Ударения нѣма.

Хартия дебела, грапава; воденъ знакъ не личи, понеже листитѣ са изрѣфани тъкмо дѣто се пада знакътъ.

195 (205).

Осмогласникъ отъ XVI вѣкъ, редакция българска и сръбска. Листи 236, 8⁰ (20·5×14), текстъ 15—15·5×10, писмо уставно, некрасиво, букви 2-3 мм., редове на стр. 24, 26, 20.

Безъ начало и край. Има откжснати листи и отъ срѣдата. Лл. 1, 20, 58, 209, 235 и 236 повредени.

Лл. 1—57 и л. 218 до края българска редакция, съ примѣси отъ сръбска, а отъ л. 59 до 217 сръбска, макаръ че отначало се срѣща и ѫ на двѣ-три мѣста.

Езикъ и правописъ неправиленъ. ъ и ь ужъ по VI школа, ала непослѣдовно. Ударение разнебитено.

Хартия тънка, гладка, съ хартиенъ знакъ: котва въ кржгъ. Подвързия откжсната, но колитѣ се държатъ яко подшити.

Доставила го Брацигoвската община.

196 (10).

Осмогласникъ отъ XVI в. Листа 176 фол. (29×20 см.), текстъ 23×13 см., писмо срѣдно-уставно, нехубаво, малко наклонено вдѣсно, букви 3 мм., редове на стр. 26.

Поврѣденъ твърдѣ много отъ влага, тъй че текстътъ само отдолу може да се чете. Дъскитѣ съвсѣмъ изгнили, а кожата издупчена отъ молци и червоточина. Почва съ малъкъ орнаментъ.

Отъ л. $164^{б}$ се почватъ въскресни свѣтилни **творенїє льва деспотѣ.** Отъ л. $169^{а}$ евангелия въскресни на брой 11.

Редакция българска, правописъ — злетовски (само ь).

Текстъ: **Ст҇рть пл҇ьскѫа и҆ кр҇ѣпо вѫтка къ х҇ѣ зра҇щє. ѹмдрьствѹащє и єдино сьложєнїє и҆ є҇стко, да посрамєтса . . .** (Л. $93^{б}$). **Єдинѫ та жєн҃ы посрѣ҇ трьнїа кри҇нь. дко ѵистоа цьвтѣнїа ѡ҇кр҇ѣ сїаащѫа.** (Л. $90^{б}$).

Приписки: На л. $30^{а}$ подъ текста нѣкой бѣлѣжки: **пїса нїкола грѣшныи.** На л. $37^{б}$ другъ бѣлѣжки: **ѿ голємо сєло писа стоѹо капа попѹ стаѹоти ї овєцїа юнєцъ. пакъ овєцїа крава.**

На л. $175^{б}$: **ѿ нокаѹанє и҆списа нїкола҆ сию книгѹ оѹ҆ ст҃ѹ пєт҇кѹ прїи ц҇р҇а сѹл҇танъ сѹлємєна.** Писмото е отъ по̀ ново врѣме, но може да се прѣдполага, че книгата е прѣписана именно при султанъ Сулемана.

Хартия дебела и твърда, а посрѣдъ гладена съ хартиенъ знакъ: котва въ крѫгъ и звѣзда отгорѣ.

197 (13).

Осмогласникъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 106, фол. (28·5×21·5), текстъ 21×14 см., писмо отъ разни рѫцѣ, редове 25 (а отъ л. 67 по 30).

Липсуватъ листи отъ началото и отъ срѣдата. Отъ л. $67^{а}$ до $82^{а}$ почва другъ почеркъ по̀ хубавъ; слѣдъ това пакъ първиятъ, но по̀ дребенъ. Отъ л. $102^{а}$ се почва чинъ за водосветъ на новъ мѣсецъ.

Употрѣбява и двата ера, но твърдѣ неправилно.

Хартия дебела, твърда съ знакъ: котва въ крѫгъ и трифиль отгорѣ. Подвързанъ, но прѣдната дъска оголена.

Приписка. На послѣдния листъ отлице четемъ съ червено мастило:

† и҆зволєнїє ѿц҃а и҆ поспѣшєнниє с҃на. и҆ съв(рь)шєнїє ст҃го д҃ха а҆минъ:

сїє пис҃ а҆зъ ї҆єрмон҃ пи҆минъ ѡ҆кааи(ныи)

и҆ изнємогѡ рѹкою моєю и҆ нє . . .

Листътъ поврѣденъ (съдранъ) нататъкъ. Слѣдъ горната приписка имало и друга, бързописна, но отъ нея се четатъ само първитѣ двѣ думи: **покезà сїю҃ книгѹ ст҃ .... тровь ....**

198 (347, 356, 358, 389).

109 разединени листи гол. 4⁰ (25×18·5) отъ **Богородичникъ,** българска редакция, вѣкъ XVI, възширочко, срѣдно-уставно писмо по 27 реда на стр. (20×14 см.).

Началниятъ листъ запазенъ: подъ една сплетена заставка съ червено мастило се чете заглавие:

Бг҃оро҃учни҃ съ бг҃мь прѣ҃тыѫ бцѫ: ѡ҃смимь гла́сѡвѡ҃

Правописъ по VI школа съ акцентни знакове тукъ-тамъ, които се не посрѣщатъ винаги съ тоническото ударение.

Текстъ (отъ началото): **Горкыѧ работы избывь і҃нль:** —

Оужасошѫ сѧ страхѡ҃ въсеі҃рице. а҃пл҃кла | чиноначалїа хвалѧще тѧ. поетже бл҃го|сти ради въсѣкь о҃умь. ꙗко матерь ѕижди|телѣ. похвалы бо҃ въсѣкоѫ прѣвъзыде чи҃, | х҃а рождьши: — лютыми напа҃ми томимь. | ѿ кра́гь стѫжае҃мь ѡка҃нныи, плачéмь | пригла́шаѫ. съ вышe мнѣ҃ простри прѣ|богатѫѫ рѫкѫ твоѫ. г҃ и҃збавлѣѫ҃щи, безбѣдно мѧ пожити сп҃оби мл҃твами твоими.

Хартия дебела, мека, съ едва забѣлѣзвани брѣзди и рѣзки; воденъ знакъ: кжпони.

199 (551).

Осмогласникъ сръбска редакция отъ XVI вѣкъ, 241 л. фол. (29×19·5) срѣденъ уставъ, хубаво писмо (22×13) по 27 реда на стр.

Книгата подвързана, ала съ разнебитени и повредени листи — безъ начало и край. Съдържа първитѣ 4 гласа до 233 л., а оттамъ нататъкъ: **свѣтилны въскр҃ны** (до л. 237), **свѣтилцы прѣзне҃елю** (до л. 238), **пѣ́нїа тро́ична, тро́пари по непорочни҃, бг҃ородичнїи на бь҃ гдь противѹ гласовомь на вечерни҃** — до края.

Правописъ ресавски съ правилно ударение.

Хартия дебела, твърда, съ знакъ: кардиналска шапка.

Доставилъ Хр. Зарзановъ отъ Самоковъ.

200 (491).

Осмогласникъ отъ XVI вѣкъ. Редакция българска съ много сърбизми. Листи 221, 8⁰ (21×14·2), текстъ 16·3×19, писмо уставно, букви 3 мм., редове на стр. 20.

Отъ листъ $84^{б}$ почва вторъ почеркъ — по̀ ситенъ. Къмъ края лл. 202—208 пострадали много отъ влага и са почти полуизгнили. На л. $218^{а}$ до края: **сказа́нїє за ѥ̃. не́т҆кь ѿкоу́дꙋ кьине**, ала текстътъ доста повреденъ. На л. $210^{а}$ календарна таблица, надъ която четемъ: **лѣ̃ ҂з҃р҃ѯ҃и**, (значи за 1660 год.), а отдолу: **сі́а ст҃ль дрьжи̃ лѣ̃. тк лѣ̃.** Вероятно преди тая таблица е имало друга, и тая дата 1660 год. означава само година отъ вечния календаръ, а не е съвременна съ ръкописа, който е по̀ старъ. Календарниятъ листъ, както и сичкитѣ листи следъ него до края, са отъ друга, по̀ стара книга, дребенъ полууставъ, ресавски правописъ, по 21 редъ на стр. — Отъ л. 139 ново означение на тетрадитѣ; дотукъ тетр. 17 и два листа отъ 18-та. После тетр. 10 и 4 л. отъ 11-та.

Правописътъ на главния текстъ държи само **ь**.

Заглавие: **Прп҃обна̑ ѿца наше̑ ӏѡ̃ дамас҆кина́, на гп҃ кьзк҃. ст҃ры, кьскр҃ны, гла̑ а̃.**

Текстъ: **Кѐрн҆жа́ наше мт҃кы прїими ст҃їи гп҃, и̃ подажь нашь ѿставленїє грѣхѡ̃. ꙗ̃ко ты̏ є̂дїнь є̂сѝ, ꙗ̂влен вь мирѣ кьскр҃нїє:—**

Хартия тънка, жилава, съ знакъ — котва въ кръгъ и надъ него звѣзда. Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. На л. $221^{б}$ четемъ: **† пн҃а сиꙗ книга гл҃омо ѡфтаикъ како се потроди драганъ николо̆къ синь и братиꙋ и стоꙗнь та ꙗ покезаха и ѡпрьвень си̃ беше тѣхна прѣложиха ꙗ да работи тѣхень хаирь кои брат҆ь чете . . .** (другото съдрано).

Подъ това отдолу съ по̀ сетнешно писмо: **п҆исх̑ азь ѿ село Калоѳе(рь).**

На листа залепенъ на задната дъска отвътрѣ: **† сна книга гл҃еме офтоикъ та ꙗ зе̑ попь келко ѿ механаци да поработи доде си ꙗ земать.**

201 (262).

Осмогласникъ воскресный на Ію. Канонарха, съ гръцки ноти, редакция руска, вѣкъ XVIII. Листи 148 малка 8° (17·5×11·8), текстъ 12·5×7·5, писмо курсивно, букви 1·5 мм., редове на стр. 22: 11 ноти, 11 текстъ.

Заглавие слѣдъ заставка: **Нача́ло съ бг҃омъ ст҃ымъ начиих҃е осмогла́сникъ восъкр҃ный, гла́съ пе́рвїй, сочине́нїа ї̂ѡа́нна канонарха**, л. $1^{а}$.

На л. $120^{б}$: **Єѯапостиларїи, и҆ оу҆тренї самогла́сны, сі́рѣчь є҆ѵ҃лскї стихырь. оу҆треніи же оу҆бѡ стїхи́ры св҃: творе́нїє цр҃а̀ л҆ва̀ прм҃рагѡ. є҆ѯапостила́рїи же сп҃а є҆гѡ̀, ко҃стантїна цара̀.**

Подвързия здрава.

202 (562).

Триодъ отъ XIII вѣкъ, сръбска редакция, 91 пергам. листи гол. 4^{0} (25×19·5), въ два стълбца дребенъ уставъ по 38 реда на стълбецъ (21×14) съ червени заглавия и заглавки, съ особени прибавки въ видъ на трижгълничета ▲ ▼ къмъ стълбеца на буквитѣ. Отъ редовнитѣ букви за отбѣлѣзване е **ж**-то — почти като **ш** само съ малко расширени крачка: **ш**. Буква **о** се пише съ остъръ върхъ.

Първичната пагинация на колитѣ не личи навредъ, защото е изрѣзана при подвързията, а личи друга една, пакъ стара пагинация на листоветѣ отдолу посрѣдъ. Споредъ тая пагинация първиятъ листъ на ржкописа е 26 (**к҃ѕ**), и стига до 119 (**р҃ѳі**), а послѣднитѣ два листа (отъ сжщия ржкописъ, но отъ по̀ крайна кола) са безъ стара пагинация. Първата сега запазена кола е означена съ **д҃**, слѣдъ която вървятъ наредъ до кола **єі**, ала нѐ сички цѣли: отъ кола 7, 10 и 13 липсува по единъ листъ, отъ 11 — 2, а отъ 9 — 3 листа. Послѣднитѣ два листа неизвѣстно, отъ коя кола са.

Съдържа пѣсни и четива отъ велики петъкъ вечерьта до срѣда вечерь на шеста недѣля **ѿ слѣпѣмь.**

Пергаментъ нееднакъвъ: ту груби, ту по̀ тънки и гладки листи.

Правописъ обикновенъ сръбски, съ нѣкои архаизми:

(л. $59^{а}$) **Тыи҆ цр҃ковь телесноую̑ вьздвиг'ноувь. | тридн҃евно ѿ гробл. ꙗ҆ко же вь|звѣстии бл҃же. да вь и҆стиноу̑ | ꙗ҆виши славоу̑ свою̑. намь и҆ста|чаю̑ за вѣроу̑. сь оу̑зь ѿставле|ниꙗ. и҆хь же дрьжаше а҆дь свеза|ныи҆хь ·:· Ѡ и҆юденскоѥ безоу|мниѥ. и҆ сьбраниѥ безакон'но и҆ помышлениє̑. что невѣр'но | видѣсте. и҆ невѣровасте хв҃у. | не и҆цѣли ли выи҆ словомь недоу|жьныи҆хь. и҆ли ꙗ҆ко всего мира | ть не сп҃се ли. створивъ вса. нь воиныи҆ да прѣпреть выи҆. и҆ вь|скрьсьшеи҆ мрьтвыи ·:·**

(л. $59^{б}$) **Оу̑мрьщьвлении҆ стражниє̑ и҆ниꙗ | рьцѣте. како оукрадень выи҆ | рьцѣте и невидѣсте неразоу|мьнии вси. и҆бо вьскр҃сьша неви|дѣсте ни разоумѣсте. како | оу̑крадена хотѣсте разоумѣ|ти створ'шаго вась. поне ка|мене зрите и҆ погребен'ныѥ ризыи҆ хв҃у.**

Никакви дати ни бѣлѣжки. Книгата е безъ подвързия сега.

Доставена отъ Просвѣтното Министерство; била въ редакцията на Министерския Сборникъ.

Прилага се снимка отъ него на табл. XIII.

203 (47):

Триодъ постенъ на пергаментъ, вѣкъ XIII. Палимпсестъ. Редакция българска. Листи 36, 4⁰ (25×18); текстъ 13·5×12·5; писмо уставно, букви 3 мм., редове на стр. 21. Като да е съставенъ отъ три разни ржкописи; особено л. 8 е напросто вставенъ между другитѣ. Той се отличава и по писмо и по правописъ отъ другитѣ. Първитѣ листи съдържатъ червени инициалки съ трижглени прибавки, на другитѣ листи кждѣ края нѣма такива.

Само на третия листъ (откжснатъ), текстътъ е цѣлъ; на сички други кждѣ повече, кждѣ по малко поврѣденъ и мжчно се чете. Листоветѣ откъмъ горна страна изгорени съ нѣкаква киселина, или изгнили и почернѣли, та и цѣлиятъ ржкописъ има твърдѣ грозенъ изгледъ. Нѣкои букви иматъ старинско начертание.

Пергаментътъ е зетъ отъ гръцки книги съ курсивно писмо, което още личи доста хубаво тукъ-тамъ.

Правописъ не дотамъ правиленъ; школа Златовска, употрѣбява се само ь, но инакъ изглежда да е писанъ въ югозападни краища, понеже се срѣщатъ начесто изяснени ерове.

Текстъ: **Сь ст҃имы. м҃чки сь пр҃ркы рожьшѫ ѭ та. сь прѣпобними всѣмы х҃е: мл҃а|ци присно за раби сы. приими прось нѣвашихь та мл҃сре. єдного добраго | вл҃кѫ: всемогѫщаго. єгоже нн҃ии чыно ве хвалать.**

Вишє ѡбитѣли мт҃рнѣ. и обичаю мт҃р|нѣ дв҃ѫ єдинѫ вь женахь. бл҃гсл҃вна. нѣ҃мн вѣрьни. дльжно величаємь|. Ханаѡна поревновахь пмл҃оуи ма | копиѫ ти. сп҃оу дв҃вь. х҃є б҃є исьцѣ | колмрѫ ми дш҃ѫ. ѩко и щедрьи пон (л. 3ª).

Безъ никаква подвързия, само съ подшити коли, но съ разбъркани листи. — Вж. снимка отъ него на табл. XIV.

204 (561).

Триодъ постенъ отъ XIV в., сръбска редакция, 68 перг. л. гол. 4⁰ (26×21), въ два стълбца въздребенъ уставъ по 31 редъ на стълбецъ, безъ никаква пагинация.

Правописъ обикновенъ сръбски съ редовна іотация, безъ тонически ударения, а само съ " върху едносложни думици. Тукъ-тамъ ы неправилно употрѣбено. Познава широко є. Употрѣбява много често точки (и акценти) надъ буквитѣ. Инициали и заглавия червени съ бѣлизняво и нѣйдѣ съвсѣмъ избледнѣло мастило. Съдържа пѣсни и четива за прѣзъ велики пости отъ срѣда 4. недѣля до вторникъ 6. недѣля. Пергаментнитѣ листи не са еднакви ни по дебелина и гладкость, ни по голѣмина.

Текстъ: **Тако глѥ҃ г҃ь оуслы̏шите | слово г҃нѥ. моужиѥ ѡ҆скр҆ь|блѥни. и кнезы̑ людеи | і̂ѥрл̑мьскыи̑. ꙗ҆ко сьтво|рихомь закѣть сь а҆дамо|мь и сьмр҆тию залогы̏ | боуроу носещи. а̂ще мимо|идеть не прі̏идеть на въ̂. по|ложихомь льжоу і҆ надеж̑оу | нашоу. и льжею покрихо|мсе и сего ради тако г҃ть | г҃ь б҃ь. се̏ азь вложоу вь ѿсно|ваніꙗ сі̏ѡньскаа. камень | многоцѣн҆нь из҆брань кра|ѥоуг҃ль҃нь. ч҃тно ѡ҆снова҆ниѥ** (л. 4ª).

Нѣма никакви дати ни бѣлѣжки. Колитѣ са безъ кори.

Пратенъ въ Библиотеката отъ Просвѣтното Министерство.

205 (594).

Два пергам. л. **4⁰** (27×20) отъ **триодъ постенъ,** редакция сръбска, вѣкъ XIII, въ два стлъбца, редове 38 на стълбецъ, дребенъ уставъ четливо писмо, не съвсѣмъ черно мастило (бие на кафяво), съ твърдѣ малко надредни знакове.

Езикъ и правописъ (едноеровъ) правиленъ. Инициали червени, старински.

Съдържа стихири и сѣдални за срѣда отъ 5-та недѣля на велики пости.

Текстъ: **Кр̑ть твои сп҃се мои и̂моу̏|ще. силоу и крѣпость и| застоуплѥниѥ̂ вь напасте|хь. прѣщедре молимти| се. поста прѣплоу̏ти поу̏|чиноу̏ смиромь и безь | грѣха намь. тыи ѥ̂дни|не сподоби. добрыѥ дѣ|тели постомь тебѣ при|носити плоды достоинь. тебе прославлꙗю́ще ·:·**

Прибрахъ отъ папка № 57.

Вж. снимка отъ него на табл. XV.

206 (595).

Единъ пергам. листъ гол. фол. (36×27) отъ **постенъ триодъ** сръбска редакция, вѣкъ XIV въ два стълбца по 40 реда на стълбецъ въздребенъ уставъ.

Листътъ служилъ за обвивка на книга, та е срѣзванъ и прѣгъванъ и доста истърканъ.

Съдържа часть отъ службата на цвѣтенъ петъкъ.

Езикъ и правописъ (едноеровъ) правиленъ — съ много надредни знакове. Безъ фонетично ударение.

Текстъ: **Прѣ́ста і̂ӑковь повелѣваѥ с҃номь с̂воимь і̂ прост́рь і̂а̑ко ро̆уцѣ і̂ нозѣ на ложи с̂во|ѥ̂мь. і҆ оўмрѣть. і̂ приложи се кь лю̑мь| своимь. і̂ напа̑ і̂ѡ̂сифь на лице ѡ҃ца с̂во̆|ѥго. и плака се надь̆нимь и лоб̆за і̂. і̂ пове|лѣ ѿрокомь с̂вої̆мь по̂гребителѥмь погре|с́ти ѡ҃ца своѥ̂го.**

207 (121).

16 пергам. листи 4° откжелеци отъ **триодъ, миней** и **слова**. Вѣкъ XIII, редакция сръбска.

Голѣмина 24·5 × 19·5 въ два стълбца; текстъ 21 × 14 (двата стълбца), и 21 × 6·5 — единъ стълбецъ.

Писмо устанно дребно и доста хубаво. Редове 38. Любопитна е формата на буква — **ж** като обърнато **ш**: *т*, а **о** се пише трижгълно (изострено горѣ). Инициали дребни, червени, съ чести трижгълни прибавки. И тритѣ откжелека са отъ една ржка, но отъ разни книги зашити сега въ едно, ала безъ никакъвъ редъ: първитѣ 6 листи са отъ цвѣтенъ триодъ, слѣднитѣ 4 листи са отъ постенъ триодъ, лл. 11 и 12 са отъ миней (службата на благовѣщение), лл. 13 и 14 са отъ нѣкакъвъ сборникъ на слова, и съдържа: часть отъ слово на велики четвъртъкъ, **слово на ст҃оую пасхоу. тридневнаго вьскр҃сениꙗ г҃а нашего іс҃а х҃а. — ст҃го Іѡ҃а ꙁлатоустаго** (цѣло) и заглавието на слово за благовѣщение: **м҃ца марта въ к҃е д҃нь, ст҃го ѡт҃а нашего, григоріа еп҃па неѡкесаріис-понта чюдотвор҃ца**; послѣднитѣ два листи (15 и 16) са пакъ отъ постенъ триодъ. Забѣлѣзва се една стара пагинация по листитѣ долу. Листитѣ отъ триода приличатъ да са часть отъ ркп. № 562 (вж. описъ № 202).

Правописъ обикновенъ сръбски съ редовна іотация и често удвояване на **и** (**и ын**).

Текстъ: (началото на Златоустовото **слово на ст҃оую пасхоу**).: **Д҃нь вьꙁлюбленїи. тьмнаꙗ мѣста ѡбьходнить в҃ка нашь. д҃нь мѣдѣнаїа врата скроуш҃и|н д҃нь затворы железныѥ сло|миль. послоушаитїе при-лежно р҃енаго. не рече ѡтврьзе врата | мѣдѣнаїа нь ськроушии поуто | да непотрѣбна боудеть т҃мница.не ѡтеть затворь нь сломи и, да немощьна боудеть т҃мница.** (л. 14ª).

Ржкописътъ или ржкоиситѣ биле притежание на манастиръ свети Архангелъ при село Лубижде, както се чете на л. 12 по надлъжното поле: **ѡвои триогъ изъ манастира аханьгела ѡвај сидъкъ новъ донесе изъ лубижьде ѡ҃ димитри мазив.**

Листоветѣ са намѣрени въ старата черкова на с. Босулица, Босилеградско.

Въ каталога стои: „18 листи на пергаментъ и на книга“, но сега само 16 перг. листи; дѣ са двата хартиени листи, не се знае.

208 (407).

Единъ пергаментенъ листъ малка 8° отъ **постенъ триодъ** сръбска редакция, вѣкъ XIV, уставно писмо, по 25 реда на стр. Сѫщинскиятъ форматъ не може да се опрѣдѣли, понеже листътъ е обрѣзанъ отъ три страни.

Съдържа четива отъ Исусъ-Навина (гл. V) и отъ Исходъ (гл. XIV) които се четатъ на велика Сѫбота вечерь.

Правописъ едноеровъ, безъ ударения.

Доста погрѣшно прѣписанъ:

И вьздвигоше се сн҃ове ізл҃ѥви ѿ исхода. (нам. **Сокхоѳа**) **і ѿпльчише се вь анататмѣ** (нам. **Отомѣ**). **і припоу|сти** (намѣсто: **при поустыни** | **бѣ҃ і вожаше ѥ. вь ть дн҃ь стльпомь ѡгньнимь. і не оскоудѣ нимь | стльпь ѿблачень. и вь тьи дн҃ь стльпомь | ѡгньнимь. всоу нощь прѣ всѣми лю҃ми. | і рє҃ гь҃ моисею г҃лѥ: рци сн҃овомь ізл҃ѥвомь. шьдьше да ѿпльчетсе прѣмо на|вли межоу магдалинею** (намѣсто: **магдоломь**) **и межоу мо|ремь. прѣмо кельсафоуноу** (намѣсто: **Кеельсепфоноу**).

209 (190).

Триодъ постенъ отъ XV вѣкъ, редакция сръбска. Листи 121 фол. (29·5×21·5), текстъ 20·5×14, писмо — дребенъ, но четливъ полууставъ, букви 1—2 мм., редове на стр. 30.

Съвършенно поврѣденъ отъ вода: нито на единъ листъ не може да се прочете текстътъ изцѣло. Отначало липсуватъ петь тетради и часть отъ шестата. Липсуватъ листи отъ срѣдата и отъ края.

Правописъ обикновенъ сръбски (едноеровъ), но тукъ-тамъ идва и високъ ъ. Ударение нередовно.

Хартия бѣла, тънка, жилава, съ знакъ: три могили съ високъ линеенъ кръстъ надъ срѣдната. Подвързия нѣма.

Доставилъ В. Икономовъ отъ Македония.

210 (571).

10 листа фол. (29×20·5) отъ **цвѣтенъ триодъ,** сръбска редакция, вѣкъ XV, въ два стълбца по 28 реда на стълбецъ.

Писмо полууставно, доста старинско, като че подражание на сѣверозападни рѫкописи отъ XIII вѣкъ.

Заглавия и заглавни букви червени. Правописъ обикновенъ сръбски съ доста правилна іотация, безъ ударения.

Листитѣ са отдѣлени единъ отъ други и поврѣдени къмъ горната страна.

Хартия дебела, твърда, набрѣздена, съ воденъ знакъ: тровърха корона (или три могили) съ високъ линеенъ кръстъ отгорѣ.

Заедно съ тия 10 листа се намѣрихя и други два хартиени листа отъ два различни минея, но безъ особена важность. Вж. № 594.

Пратени въ Нар. библ. отъ Просвѣтното Министерство (Редакция на Сборника) съ бѣлѣжка, че са намѣрени въ с. Майжучища, Прилѣпско, а доставени отъ г. В. И. Дудевъ.

211 (146).

Триодъ постенъ отъ XV вѣкъ, редакция сръбска. Листи 199 фол. (29·2×21·5), текстъ 21·3×15 на два стълбца, дребенъ и четливъ уставъ, букви 1·5 мм., редове на стълб. 31.

Отначало откѫснати 8 листа; откѫснати и отъ края нѣколко, инакъ запазенъ доста хубаво и подвързанъ. Сичко 26 тетради, но отъ послѣдната има само 5 листа. Почвалъ съ заставки. Такива сега има на л. 13ª и на л. 68ª — доста красиви. Инициалки хубави.

Правописъ обикновенъ сръбски (едноеровъ) съ честа замѣна между **ы** и **и**. Ударение нѣма — освѣнъ ‶.

Приписки: На л. 67ᵇ подъ текста прѣписвачътъ се подписалъ:

Димитрии (?) грѣшнїи рабь х҃оу и прѣт҃тѣи его м҃три.

На листа, залѣпенъ о първата дъска отвѫтрѣ: **манастиръ житошє покєза сиꙗ книга арсєниꙗ єрмонахъ да сє знаєть.**

Хартия дебела, гладка съ неравни брѣзди, съ знакъ: лѫкъ съ опната стрѣла.

212 (126).

Триодъ постенъ отъ XV вѣкъ, редакция сръбска. Листи 135 фол. (29·5×22), текстъ 22×13, писмо полууставно, възширочко, букви 21 мм., редове на стр. 29.

Безъ начало и край. Поврѣденъ доста отъ влага и мишки, та на повечето листи (особено прѣднитѣ) текстътъ не може да се чете цѣлъ.

Правописъ обикновенъ сръбски (едноеровъ) съ много надредни знакове, но безъ редовно ударение.

Хартия тънка, корава съ много ситни и неравни брѣзди, съ хартиенъ знакъ: кѫпони въ гербовъ щитъ. Безъ подвързия.

213 (15).

Триодъ постенъ отъ XV вѣкъ, редакция българска. Листи 213 фол. (29×21 см.). текстъ 21·5×14·5 см. Писмо полууставно, букви 3 мм., редове 28.

Отначало липсуватъ много листи. Има 25 л. на половина, които не влизатъ въ числото на изброенитѣ. Липсуватъ листи отъ срѣдата и отъ края. Въ текста се срѣщатъ дребни винетки и по политѣ рибки.

ѫ и **ѧ** се употрѣбятъ доста правилно по срѣднобългарски, а **ъ** и **ь** по VI школа — освѣнъ въ прѣдлози и пр., но и слѣдъ **ρ** и **л**. Ударение още не врѣдъ прокарано.

Текстъ: **Имѣѧ ꙗко бг҃ мл҃рдїє. каѧщасѧ прїими мѧ. ижи̏вшаго житїє моє блѫдно. къпїѧти съгрѣших҃. клеветникы нє трѣбуѧ. ст҃ꙋ дѣль моих҃ прѣно́шѫ. пирѫ ѡ҆ставль а҆гг҃лскѫѧ. оу҆по҃бих҃сѧ ско́тѡ҃. питати сѧ скврьниоѧ злобоѧ нѫ҃ ѡѹ҃бѡ҆ ѡбращаѫща сѧ прїими.** (л. $56^а$).

Ще отбѣлѣжимъ: на л. $22^а$: **събранїє въ нє҃лѧ прѣкѫѧ по́ста**, т. е. поучение за тая недѣля; на л. $80^а$: събрание за третята недѣля отъ поста; на л. $137^а$: житие и жизнь на прѣподобна Мария Египтянка; на л. $149^б$: поучение за великия канонъ отъ Андрея Критски; на л. $151^а$: слово за Мария Египтянка; на л. $175^б$: повѣсть за избавление на Цариградъ отъ нашествие на перси и пр. Не е цѣла, защото липсуватъ два листа; на л. $179^б$: чтение за опасности върху Цариградъ.

Хартия дебела и мека, съ знакъ: ножици. Подвързия здрава.

214 (597).

6 харт. листа фол. отъ **постенъ триодъ,** българска редакция, вѣкъ XV.

Величина: 29×19·5, полууставъ, по 28 реда на стр. срѣдно писмо (3 мм.) и съ доста хубави червени заглавки.

Правописъ по VI школа; **ъ** особено високъ и съ голѣма извивка.

Хартия дебела, мека съ много ситни брѣзди и тънки рѣзки; воденъ знакъ: ножици.

Часть отъ сѫщия ркп. вж. подъ № 24. Твърдѣ прилича и на № 15 (описъ № 213).

215 (330).

10 листа фол. (29×21·5) отъ **постенъ триодъ,** сръбска редакция, вѣкъ XV, въздребенъ полууставъ по 29 реда на стр.

Листоветѣ не са наредъ; съдържатъ стихири и четива за прѣзъ 4 и 5 недѣля на велики пости.

Правописъ обикновенъ сръбски безъ ударения. Намѣсто оу се употрѣбява само ꙋ. Интересно е твърдѣ ѫглесто и широпатесто ꙃ.

Хартия тънка, корава, съ знакъ: кѫпони въ гербовъ щитъ.

216 (596).

10 листа фол. (29×19) отъ **постенъ триодъ**, сръбска редакция, вѣкъ XV—XVI, по 28 реда на стр. Гѫсто, неупражнено уставно писмо, ресавски правописъ и съ ударения. За забѣлѣзване е триѫгълно, островърхо ѧ.

Хартия дебела, мека съ много ситни брѣзди и съ тънки рѣзки; воденъ знакъ не личи.

217 (106).

Триодъ (постенъ и цвѣтенъ) отъ XVI в., писанъ въ Граховско. Редакция сръбска. Листи 346 гол. 4° (26×19·5), текстъ 20×13·5; писмо полууставно, букви 2 мм., редове на стр. 26.

Нѣма начало ни край. Много листи развързани ни разметешени. Двата послѣдни листа прибрахъ отъ ркп. № 104. Писанъ отъ нѣколко души. Листове 5—10 съ чисто сръбска редакция; а останалитѣ са съ примѣси и отъ българска: много начесто се срѣщатъ ѫ и ѧ. Листове 168^{б}, 222^{б} неписани.

Подвързанъ, но раскѫсанъ. Хартиенъ знакъ: везни въ щитъ и надъ тѣхъ звѣзда.

Приписка. На л. 106^{б} подъ текста нѣкой отъ но ново врѣме пише:

† Слаⷡ҇ съвръшы́телю бг҃ꙋ въ вѣкы́ аминъ. сїа книга почеса рѫкѡѫ пйа добромира иже и на свщенⷯ҇ствоꙋ стѣфанъ именоваса въ хорѣ граховꙋ близь хра҃ь ст҃го николи въ села дїѡ҃кот́но (Дивотино?). **Ӣ томѫ ко҃ъ жи҃їа прїемшꙋ Сїѫ дописахь азъ грешны попъ клад́ко. повѣлѣемъ, сн҃а его па҃ анрѣи. и что є҆ грешено ч҃ете и простїете а ваⷭ҇ бг҃ да прости понеже не писа дх҃ь ст҃ы́ нъ рꙋка грешна и ꙋмь.**

Доставилъ Мих. Петковъ Загорски отъ Айтосъ.

218 (229, 373).

Триодъ Цвѣтенъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 188 фол. (176 съставяха № 229, а 12 лл. прибрахъ отъ № 373).

Голѣмина: 29·5×20·5), текстъ 22×12·5, писмо срѣденъ уставъ, букви 3 мм., редове на стр. 27.

Безъ начало и край. Тетрада на края 45 (м҃є), липсуватъ отначалото 148 листа, а колко липсуватъ отъ края, не се знае. Първитѣ 19 листа изглеждатъ да са отъ други ржкописъ.

Първитѣ 19 лл. иматъ едноеровъ правописъ, съ още непрокарано вредомъ ударение, а останалитѣ иматъ ресавски правописъ, съ редовно ударение.

Хартия тънка, гладка, жилава, съ харт. знакъ: котва въ кржгъ. Подвързия — никаква: много листи са развързани и размѣстени.

219 (238).

Триодъ постенъ отъ XVI вѣкъ, редакция руска. Листи 405 фол. (29×19·5), текстъ 24×12·5, писмо полууставно, букви 3 мм., редове на стр. 24.

Кърпенъ, нъ запазенъ цѣлъ. Лл. 16, 20, 342 и 360 до края писани въ ново врѣме отъ друга ржка съ чистъ сврѣменнъ правописъ.

На края на л. 192^{б} житие на прѣпод. Мария Египтянка отъ Іерусалимския патриархъ Софрония.

Хартия тънка, корава, съ разни знакове: два слѣпени кржста (патриаршески кръстъ?) въ кржгъ, шолецъ и пр. Подвързия дъски съ кожа.

Прѣзъ първитѣ 10 лл. по долнитѣ поли прѣписвачътъ пише: .... **десатшестаго м҃ца апрѣла въ .а҃. на памат .... положилъ сїю книгоу треѡ҃ постна .... чюдотворца парїнского прикащикъ ивⷶ҇ .... комлекъ ....** — другитѣ думи са или подрѣзани, или залѣпени отгорѣ съ хартия, та не могатъ да се четатъ.

220 (26).

Триодъ постенъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 185 8° (21×14·5), текстъ 14·5×10 см., писмо полууставно, б. 3-4 мм., редове 19.

Началото липсува. Отъ л. 17 сѣкашъ почва другъ почеркъ, по̀ дребенъ и съ по̀ черно мастило. Отъ лл. 69—92 пакъ първиятъ, а отъ 92—112 е пакъ другъ. Липсува по листъ между л. 60 и 61, между 136 и 137 и между 148 и 149. Липсуватъ листи и отъ края.

Хартия дебела и твърда, съ знакъ котва въ кржгъ. Прѣписвачътъ на ржкописа владѣелъ добрѣ перото си; това се вижда отъ извивкитѣ, що правилъ на нѣкои букви. — Въ тоя ржкописъ, макаръ сръбска редакция, се употрѣбява изключително ъ, а само къмъ края се срѣща на двѣ-три мѣста и ь. Има ударение, ала не е вредомъ на мѣсто. Твърдѣ често се акцентува крайно **ъ**.

Приписка: На първата дъска отвѫтрѣ четемъ: **сьи триωдъ неделъски ѿ елешъничъки мωнастиръ взе го попъ цветкω ѿ малωкω да поусте престина пωсть ѿ попъ стоина игумена.**

221 (158).

Триодъ постенъ отъ XVI вѣкъ, рецензия сръбска. Листи 331 фол. (31×21·5), текстъ 20·5×13·5, писмо уставно, доста хубаво; букви 3 мм., редове на стр. 29.

Заглавие: **трьпѣниць сь вм҃ь поүинае҃ ѿ не҃ли митара, и҆ фарі́сеа. даже до сѹботꙋ ст҃го лаꙁара.**

Запазенъ добрѣ. Почва съ заставка. Липсува само единъ листъ между лл. 219 и 220. Правописъ едносровъ безъ ударение — освѣнъ ". Другитѣ акцентни знакове ´ ` стоятъ намѣсто дасии ᾿ ῾.

Хартия дебела, корава, съ хартиенъ знакъ: котва въ крѫгъ. Подвързия дъски съ кожа.

Приписки: На л. 1ª подъ текста некой бѣлѣжи: **сиа кні́га крꙋшедолске ц҃ркве села х҃і книгаа ,в҃ ѡдеж҃е .г҃ петрахила .в҃ катапетазме в҃ котлића ,в҃ сахана и кадїлнї́ца и҃ путирь и ꙁавеса в҃о нь икона и нь трапеꙁи х҃і и҆ едань аньтимись.**

На л. 331ª прѣписвачътъ свършва: **слава съврьши́телю б҃ꙋ вь вѣки вѣкѡ҃. аминь.**

Отопаки: **по́үсеє сиѥ̂ бӧжастави́ние книги́ писати** и толкова. Другъ по̀ долу прибавя: **кни́га триѡ҃ прьви ко҃ма монастира гергетега: —**

222 (23, 44).

Триодъ постенъ отъ XVI вѣкъ. Листи 218 фол. (29×20, текстъ 21×12·5 см.; писмо уставно, букви 3 мм., редове 28.

Редакция сръбска, изводъ ресавски съ **ъ** и слѣдъ **р** и **л** между съгл. и съ ударения.

Хартия тънка, испечена, съ знакъ: рѫкавица и звѣзда надъ нея.

Липсуватъ листи отъ начало, отъ срѣдата и отъ края. Горната часть отвѫтрѣ пострадала отъ влага, — кѫдѣ края поврѣденъ и текстътъ даже. Писмо твърдѣ четливо. Срѣщатъ се красиви заглавки съ червено мастило. Безъ кори. Означение на тетрадитѣ нѣма.

Подъ № 23 бѣха 172 лл., а 46 лл. прибрахъ отъ № 44.

Часть отъ тоя триодъ вж. и подъ № 24 между други откѫслеци, подшити заедно.

223 (254).

Триодъ цвѣтенъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 222 фол. (28·5×19·5), текстъ 22·8×12·5, срѣденъ уставъ, букви 3 мм., редове на стр. 28, хубаво писмо.

Безъ начало и край. Крайна тетрадка 48 (**м҃и**) и 6 л. отъ 49 (**м҃ѳ**), значи липсуватъ около 168 лл. отъ началото, а колко отъ края, не се знае.

За сѣка недѣля **събранїє,** т. е. тълкуване на празника. Отзачало хубави заглавки. Почеркъ твърдѣ четливъ, макаръ да е поблѣднѣлъ отъ влага.

Правописъ ресавски, но ъ много по̀ често отколкото въ други подобни рѫкописи. Ударение правилно.

Хартия корава, съ дебелички брѣзди и тънки рѣзки; хартиенъ знакъ: котва въ крѫгъ и отгорѣ трифилъ.

224 (279, 372).

Триодъ постенъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 380 фол. (28·5×19·5), текстъ 21·8×12, писмо уставно, букви 3 мм., редове на стр. 28. Заглавки червени, хубави.

Подъ № 279 бѣха 373 лл., а 7 листа прибрахъ отъ № 372.

Отъ първата тетрада липсуватъ два листа. Листъ 1 отъ 2-ра тетр. повреденъ. Сичко тетради 51 (**н҃а**), значи, липсуватъ отъ срѣдата 34 л., колко отъ края, неизвѣстно.

Съдържа за сѣка недѣля **събранїє,** въ което се обяснява, въ каква честь се празнува извѣстна недѣля прѣзъ поста. На л. $256^{б}$ отъ Ефремъ Сирина **Сло́во ѿ ми́рсцѣмь жи́тїи и҆ ѿ оу҆ми́лѥ́нїи.** Нач.: **Оу҆́же вре́ме наво́дить на дѣ́ло живо́та вѣ́чнаго, и҆ неразоу́мныѥ сла́кы** . . . . На л. $272^{б}$ житие на прѣп. Мария Египтянка. Нач.: **Та́иноу црьскоую добро̀ ѥ҃ таи́ти** . . . . . На л. $288^{а}$, слѣдъ **събра́нїє вели́каго канѡна̀** (л. $286^{б}$) **пре́жде ѿста́вшеѥ сло́во марї́е є҆гѵ́птѣнини.** Нач.: **Ты̀ оу҆бо ѿ бг҃олюби́ваа влⷣчце** . . . . На л. $314^{а}$: **По́вѣсть полѣ́знаа ѿ дре́вняго писа́нїа сложе́на. Въспомина́нїє ꙗ҆вла́ющи пресла́вно бы́в҆шаго чюдесе. Є҆́гда пе́рсы и҆ варва́ры цр҃твꙋющїи гра̀ бра́нїю ѡ҆кроужи́ше, и҆́же погы́боше бж҃їемъ соу́домь и҆ и҆скоуше́ни бы́ше. гра́же невре́жень съблюде́нь бывь мл҃твами бц҃е. и҆ ѿто́ли мл҃ъвное поє́ть бл҃годаре́нїє несѣда́лное, днь тъ и҆меноу̀е.** Нач.: **Въ лѣ́то и҆ра́клїа грьчьскаго цр҃а** . . . . . На л. $327^{б}$: **леѡнти́тїа презви́тера констан́ти́на града. къ соуботѣ а҆каѳі́ста сло́во** похвáлно прѣстѣи вїри. На л. 318^{б}: продължава чътéнїє вторóє, също и на л. 321^{б}: ѿстáвшеє прѣжⷣє чътéнїє. Нач.: Настоѧщаго ч҃тнаго и̓ црьскаго събрáнїа . . . .

На л. 368^{а} слѣдъ заставка сѣдилни.

Правописъ ресавски тъкмо като по VI школа. Ударение правилно.

Подвързия дъски съ кожа, но запазена само прѣдната дъска. Хартия дебела, корава и гладена, съ хартиенъ знакъ: котва въ кръгъ и отгорѣ трифиль.

225 (156).

Триодъ цвѣтенъ (пендикостарь) отъ XVI вѣкъ. Редакция българска. Листи 216 фол. (31·2×21·5), текстъ 22·8×14, писмо уставно разни ръцѣ, букви разна голѣмина, редове на стр. 27, 29, 31.

Първитѣ три листи са изгнили наполовина, както изобщо цѣлата горна часть на тоя ръкописъ пострадали отъ влага, а на много листи текстътъ избледнѣлъ и мъчно се чете. — Захваща съ нл҃ ѕ҃ нс ѩо. На краятъ има събранїа.

Правописъ по VI школа, не тъй правиленъ. Ударение неправилно.

Текстъ: ѡ҃ блáжєнны̀ рѫцѣ̀ ѿ влко въ и̓ оу̓стєнѣ̀, цѣломѫдрїѐ блⷤ҇єницѫ̀ и̓мижѐ помазóвашѐ спсє мирѡ҃. нозѣ твоѝ ѿрывлѫщи и̓хь и̓ чєсто лобызаѫщиⷯ҇:· ·

Редятъ се три почерка: единъ по̀ едъръ, другъ по̀ дребенъ, а отъ л. 194^{а} — трети, въздребенъ полууставъ, сръбска редакция, ресавски правописъ, дѣто ъ се различава отъ ь, въ повече случаи, само съ високото си стълбче.

Хартия дебела, корава, съ знакъ: котва въ кръгъ.

Подвързия здрава.

Приписки: На л. 1^{а} четемъ: . . . (пен)дикостарь . . . ѿ клисѹрє. дакє .р҃.л҃. . ∴ . дшѹ и ѡцѹ си. ѡги . . . . живанє. ѹвєзасє . . . . (ꙁ҃).р҃.о҃.в҃:·г. крѹгь .г҃ . . . злато число .ї҃в. єпахта . . . мєсцѧ. гєнарнѧ .а҃. дє(нь), значи, купенъ прѣзъ 1664 год. Другото се не чете.

По̀ долу: ✝ да сє ꙁнаε ꙁа сїю кни́гѹ пеѝдикостарь какою кѹпи попа . . . оу̓цєнї ю ꙁа .т҃. г҃ .и҃. дадє .с҃. и̑ .к҃. ѿ манастири хиландара тѣ̆ ю била нєкатарїѡва.

На л. 193^{б} ·: ✝ Вєлика знамєнѧ и чѹдєса. вь ѡсмѹ тисѹщѹ кьга млади црь тѹрьски црь (притурено отстрани: излєзє на дрєно полє) наста имє єимѹ мѹрать. тагаѧ наста гладь вєликь и ꙁанна на христѧнє

защо пойме кое долȣ на римь та запреше жито и браше захире наиме по .к҃. кьбла ечмь и по .к҃. ѿманїка пшеница и масло по .в҃. ωке та кȣпоуехȣ ечмы по .ȣ҃. кьбьль а дрȣги ȣзимахȣ османїкь ечьмь за кьбьль ечьмь за зелено а ока масло по .л҃.є҃. тьгаи не єдехȣ людї по .і҃. днї хлебь и мрехȣ гладни та се посеше жито по села продавахȣ пшенїцȣ на окȣ по .ѕ҃. ωка на ѿманикь .ѵ҃.з҃. а ока вино по .и҃. а ракїа ока .к҃.є҃. а сїрене по .з҃. овчо месо по .и҃. тогаи велико зло беше вь люде҃ писа҃ месеца маиа .к҃.д҃. день а вь лето ҂з҃.р҃.ч҃.з҃. (=1689) **крȣгь сльнцȣ .к҃.ѕ҃. а лȣне .г҃. злато число .ѕ҃. темелна .ѕ҃. епахта летȣ .д҃. евреомь хф҃а. писа҃ азь ереи стωянь ⁖**

На листа, който билъ залѣпенъ отвѫтрѣ на задната дъска, отопаки: **і҃с х҃с по҃шемъ** (вѣроятно искалъ да каже: пишемъ) **азы по҃ іωвка ѿ селω прискинъ до мнⷭ҇ти сїнечки до игоумена за тея книги що ми допраⷮ҇ . . . праќмъ сахтиянъ.**

Това като резолюция на слѣдното писмо, писано на сѫщия листъ:

† пишемь до тебе ωче ст҃и попе прискиньски що сьмь допȣстиль до тебе тея книге да правишь пендикострь и апос(толь) и молитьвьникь и поменикь а часословьци ти сȣ попȣ станкȣ ѿ село вѕовикь цело направи хȣбаво а сахтиянь ȣдари на мое книге ако можешь ȣписȣват да ти допȣстимь иѕводь пасхалию тако да ѕнаешь и спасте б҃ь аминь паке да те начи х҃с и ст҃и дȣхь добре ми направи и добре ти чȣ платить а поменикь хрьтию ȣтȣри ȣ него и п(и)ши слова ч(р)вена арьхепископи їерьмонахи ереи ї монахи монахе и раба божи и рабе божи и тако да знаешь писахь месець юнь .з҃. дн҃ь а вь лето ҂з҃.р҃.о҃. (=1662) **крȣгь сльнцȣ .г҃. а лȣне .и҃. епаⷯта .в҃. .**

Сичкитѣ думи въ двѣтѣ голѣми записки са отдѣлени съ точки.

226 (230).

Триодъ цвѣтенъ отъ XVI в. Редакция българска (отъ Влашко). Листи 236 фол. (31×19·5), текстъ 23·3×13·5, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 28.

Билъ съвсѣмъ развързанъ. Нѣкой се опиталъ да съшие листитѣ и ги размѣстилъ съвсѣмъ. Липсуватъ листи отъ началото, срѣдата и края. Най-голѣмиятъ брой на колитѣ е 36 (л҃ѕ), значи, липсуватъ 112 листа, а колко отъ края, не се знае.

Правописъ по VI школа, съ ударения.

Текстъ: **Съвра́нѡ̃ стра́хѡ̃ ѥ́же ѿ ст҇рти твоѥ́ѧ. ѧ̃влѡ̃ сло́ве. и̃ две́рѐ затво́ренѡ̃. вънеза́пѫ вънидѐ посрѣ̃ и̃, ми́ръ дарѹѧ. и̃ ѳо́мѣ простираѫ прико́снѫтисѧ. ѹ̃тный ребръ твоѝ ꙗзвàмь:** — Л. 1а.

Приписки: На л. 34а по политѣ съ моливъ отбѣлѣзано: 1870 **года была зима великаа и снѣгъ стоялъ до самоко благовещениа и такиа дужо лютыа были морози ѿ вгоявлениа май до поста великого** 1870.

1869 **с осении было до самова рожества тепло ни было зимы стояло харошо ѿ** 9 **го до** 7 **ого а потомъ выпало зима и держала до благовещениа** 1870.

На лл. 52б и 53а подъ текста: **вл҇к ҂зсл҇и апр҇и .г҃. ро҇ хс вл҇к ҂аѱ.л҃.**, а на л. 67аб сѫщата рѫка: **҂ѫ҃ трп҇ лѣ҇ ковос лѣ҇ въ дн҇ы нб҇ григо҇.**

Хартия дебела, корава, съ знакъ: глиганъ.

Подвързия дъски съ кожа, но послѣдната съвсѣмъ одрана.

227 (592).

22 лл. фол. (28·5×19) отъ **постенъ триодъ** сръбска редакция, вѣкъ XVI. Писмо срѣдно-уставно, стѣснено; редове 27—29.

Листитѣ са разединени, ала чисти и като че отъ двѣ рѫцѣ писани: първитѣ 11 — пò гѫсто и пò правилно писмо, а слѣднитѣ 11 пò широко и неупражнено писмо.

Правописъ ресавски, съ ударение нè тъй правилно.

Между първитѣ листи е: **Сло́во ма́рїе ѥ̃гѵ̈пт҇кинѥ и: повѣ́сть пол҄ьзнѧ ѿ дрѣ́внѧго пи́санїѧ сло́женѧ въспоми́нанїе ꙗ̃влꙗ́ющи. прѣсла́вно бы́вшаго ѵю́деси. ѥ̂гда прїи́доше пе́рси и̃ ва́рвари. дрѫ̈ющи гра҇ бра́нїю ѡ̃крѹ́жише. и̃же погы́боше бж҇їемь со́удо҇ и҇ и̃скѹшени бы́ше. гра҇ же неврѣ̃жень съблю́день бы҇, м̃лтвами бц҇е. и ѿ то́ле поѥ́ть мльбноѐ бл҃годаренїе. нес҇ѣдалноѐ дн҃ь т҇ь имѣнѹѐ. бл҃ви ѿ҇че:** — и двѣтѣ слова незапазени цѣли.

Хартия дебела, мека, съ знакъ: котва въ крѫгъ и отгорѣ трифиль.

Прибрахъ отъ № 319.

228 (380).

5 листа фол. отъ **цвѣтенъ триодъ,** сръбско-българска редакция, вѣкъ XVI.

Величина: 31×20·5, редове 31, срѣдно-уставно писмо, малко наклонено вдѣсно, съ жълти инициали и заглавия, покрай червенитѣ.

Правописъ неправиленъ — както откъмъ **ъ** и **ь**, тъй и откъмъ **ѫ** и **ѧ**, които се пишатъ ту по български, ту по сръбски. Ударение неправилно.

Хартия тънка, гладка и корава, съ знакъ: котва въ кржгъ.

229 (214).

Триодъ постенъ отъ XVII в. Редакция българска съ малоруски примѣси. Листи 279 фол. (32×21), текстъ 26×13·8, писмо срѣдно-уставно, възшироко, букви 3 мм., редове на стр. 30.

Правописъ по VI школа, но **ѫ** и **ꙋ** се прѣплитатъ и изглежда **ѫ** да се е чело и като **ꙋ**: твърдѣ често се употрѣбя: **Гх́ са́маго̀ с҃тити́. и҆ то̏ бѫ́де тобѣ стрх҃. и҆ а҆́ще дѣа҆нна боу́дешн. и҆ бѫ́де ти вощ҃сщенїе́** (Л. 144б) . . . **и҆въкꙋпниша́ ѡ҆соу́дѫ҃ і҆оу́дѫ. ѿ си҃ въсѣ҃ неѿкрати́ и҆кро є҃. ноу́ и҆ є҆ще роука є҃ вы̏со́ка́. го́ре пишоу́щи҃ лоу́кавство, и҆ неправдѫ. пишѫще во злобоу́ пишѫ҃ . . .** Л. 150а.

Повече отъ половината листи развързани и разбъркани. Винетки перести. Вѣроятно молдавски прѣписъ отъ българска подложка. Хартия дебела и жилава, съ хартиенъ знакъ глиганъ.

Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. На послѣдния листъ отопаки четемъ:

Данїелъ Мама вроку ҂ахпз (1687) **ма҃та і днї ꙋ селѣ ꙋизиване҃** (не се чете хубаво) **ѿ переꙗ҃славꙗ за҃нѣпра . . . .**

На листа, залѣпенъ о задната дъска отвжтрѣ: **сиѧ кнїга глаголюмоѧ треодь поснаѧ меркꙋла алексеникича благослоныѧ аталиксеѧ мюкїтникича влето 1872 года.**

По̀ долу съ друга ржка: **† съ̀ щие дѣ́ къ амъ. вени҃ єꙋ дѣ҃нъ ла сфѣ҃т. ми҃стире. то҃лници дна ко҃лнбъ. ҂а҃ лꙋиалꙋ априлие ҂а҃ ко҃ де зиле а҃лелꙋии а҃уіє въ лѣ҃. ҂з.си** (=1742).

230 (552).

Триодъ (постенъ и цвѣтенъ), 289 листи гол. **4°** (23×16), сръбска ред. отъ XVI вѣкъ, съ обикновенъ (едноеровъ) сръбски правописъ, но безъ **ы**. Писмо полууставно — почти курсивно, по 26 реда на стр. въ двѣ колони. Съ разни надредни знакове, ала безъ тонически ударения.

Книгата е подвързана, ала безъ начало и край; освѣнъ това листитѣ при подвързията разбъркани. Подвързия здрава.

Хартия твърда, груба, съ знакове: конь, три могили и др.

Доставилъ отъ Самоковъ Хр. Зарзановъ.

231 (97).

Служебникъ, познатъ подъ име Евтимиевъ, българска редакция, и сѫдейки по хартийнитѣ бѣлѣзи — отъ края на XIV вѣкъ. 83 листа 8° (21×14·5), едъръ, широкъ полууставъ, който ударя на бързописъ, по 19 реда на страница нѣйдѣ по̀ едро, нѣйдѣ по̀ дребно писмо.

Тоя рѫкописъ, записанъ въ библ. каталогъ подъ № 97, бѣше исчезналъ дълго врѣме, а лани (1908 г.) биде испратенъ на Библиотеката отъ Просвѣтното Министерство.

Този е сѫщиятъ служебникъ, за който даде кратки бѣлѣжки г. В. Д. Стояновъ, Псп. XXXI, стр. 172, и проф. Л. Милетичъ, въ рецензията си върху книгата на П. Сирку, Къ исторіи исправленія книгъ въ Болгаріи въ XIV вѣкѣ, томъ I (Мсб. IV, крит. отд. стр. 13 и слѣд.). Исчезналъ е прѣди 1897 г., защото Вуловичъ го не споменува въ описа си.

Рѫкописътъ е безъ начало и край, съ раздрана подвързия и съ раскѫсани и оваляни листи. Освѣнъ това книгата е издраскана съ бѣлѣжки отъ нѣкого, който искалъ да я проучва.

Първитѣ нѣколко листи са малко поврѣдени отъ влага, но писмото имъ е пакъ четливо, освѣнъ на първата страница отъ първия листъ, дѣто мастилото е доста избѣлѣло. Книгата е безъ пагинация отъ старо врѣме. Сега запазенитѣ 83 л. са отъ 13 коли, които сѫщо нѣматъ никакво означение, а споредъ сегашния си редъ, колитѣ съдържатъ: първа кола 5 л., втора, 7, 9 и 10 к. — по 8 л., 4 к. има сега пакъ 8 л., но първиятъ ѝ листъ е прибавенъ отпослѣ въ сръбски прѣписъ; 3, 6 и 8 иматъ по 6 л., 5 к. — 10 л., 11 и 13 к. по 4 и най-сетнѣ 12 к. има само 2 листа. Коли 1—12 слѣдватъ една подиръ друга непрѣкѫснато, както сѫ и подшити, а 5-тѣхъ послѣдни листи (отъ кола 13) не слѣдватъ веднага слѣдъ запазената сега 12 кола, а са откѫснати отъ по̀ сетнешна кола.

Служебникътъ съдържа: на първитѣ 13 л. обикновената литургия, запазена само отъ евангелскитѣ ектении нататъкъ. На л. 14 начева:

† Бж҇твьнаа слꙋ́жба и҆́же вь
† ст҃хъ ѡ҆ц҃а на́шегѡ і҆ѡ҃ Злл
† тѡꙋ́сталгѡ а҆рхїє҆пп҃а
† кѡнстанті́нѣ гра́да †
† мл҃тва прѣ̑лѡженїꙋ †

а на л. $35^{б}$:

† Бжⷭ҇тьвнаа слоу́жба и́же
† вь ст҇хь васи́лїа вели́каа †
† прѣнапи́са сѧ вьсѐ вь прѣ
† напи́сано́и слоужбѣ ст҇гѡ
† ї҇ѡ Ꙁлатѡу́стагѡ †

а на л. 58 захваща:

† Бжⷭ҇тьвнаа слоу́жба прѣ
† жѣсте҇ннаа, ст҇гѡ и҆ ве
† ли́каагѡ васи́лїа †

и слѣдва съ нѣкои прѣкжсвания до л. $74^{б}$, а на слѣдния л. $75^{а}$ захващатъ молитви за въ разни случаи, ала не са запазени изцѣло, защото има откжснати листи, па и запазенитѣ листи не са читави.

Къмъ края на книгата има още 4 листа съ по дребно писмо, но отъ сжща ржка и отъ сжщия служебникъ, защото съдържа нѣкои избрани празнични апостоли и евангелия, каквито има и въ Зографския, па и въ други служебници. Стояновъ (Псп. XXI, 172) не казва нищо за тия листи, и вѣроятно ги не е имало при книгата, защото казва: „тя (книгата) брои сега само 78 листа“. И въ библ. каталогъ са отбѣлѣзани пакъ само 78 лл.; но Милетичъ споменува (Мсб. IV, крит. 20) такива листи 5. Отдѣ са се зели тия 5, а сега 4 листа, неизвѣстно.

Езикъ и правописъ твърдѣ правилни: по VI правописна школа. Ударения тъй сжщо правилно означени.

Макаръ и самата книга да е отъ врѣмето на Евтимия, пакъ нѣмаме доволно основание да твърдимъ, че е писана отъ самаго Евтимия; толкозъ повече, че на л. $51^{б}$ отдолу си личи хубаво името на прѣписвача:

† помѣни г҇и попа гера́снма ⁓

Споредъ филигранитѣ на хартията излиза, че служебникътъ е писанъ слѣдъ 1380 год., а именно хартията на самия служебникъ има знакъ: полукозелъ (глава и прѣдни крака на козелъ) който споредъ Лихачева (Палеографич. значенiе бумажныхъ водяныхъ знаковъ II, 206) е засвидѣтелстванъ съ документъ отъ 1383 год.; хартията пъкъ на 4-тѣхъ листа съ по дребното писмо има знакъ: два кръстосани ключа, който знакъ е засвидѣтелстванъ съ документъ пакъ отъ 1380 год. (Лихачевъ, II, 203). — А това характерно полукурсивно, едро писмо, което можемъ нарѐ Попъ-Герасимово писмо, се срѣща доста често въ паметници отъ края на XIV и отъ началото на XV вѣкъ. Такова е писмото на пс. № 560 (описъ № 3). Такова писмо има и въ Борилова Синодикъ (библ. № 55), а именно отъ л. 63 нататъкъ; въ единъ листъ отъ служебникъ, що го видѣхъ у г. Хр. Керкезино, Враца, който листъ е може би отъ сѫщия този „Евтимиевъ“ служебникъ. Подобно писмо вж. у Яцимирскій, Григорій Цамблакъ, на таблици IX, X, XI и XII. За подобенъ почеркъ споменува и Йорданъ Ивановъ, Български старини отъ Македония, стр. 41, съ какъвто са писани синаксаръ № 3 и Слова на Вас. Великий въ Зогр. манастиръ.

232 (142).

Служебникъ отъ XV вѣкъ. Редакция сръбска. Листи 77, 8° (21×14·3), текстъ 15×9, писмо — крупенъ уставъ, букви 4 мм., редове на стр. 16. Безъ начало и край.

Отначало липсуватъ 5 тетради и 4 листа отъ 6-та. Липсуватъ листи отъ срѣдата и отъ края. Лл. 20^{б} и 51^{б} неписани. Тукъ-тамъ винетки. Къмъ края служби вечерна, утренна, възгласи и отпусти.

Правописъ ресавски съ ударения. На едно мѣсто забѣлѣзахъ **ѧ**. л. 39^{а}.

Хартия дебела, гладка, бѣла; харт. знакъ, кѫнони въ крѫгъ Подвързия нѣма, но тетрадкитѣ се държатъ подшити.

233 (538^{а}).

22 листи 8° отъ **служебникъ,** вѣкъ XV.

Голѣмина: (19·3×13·5), срѣденъ уставъ по 20 реда на страница. Редакция сръбска, но правописъ съвсѣмъ необикновенъ за сръбски паметници, защото употрѣбява и двата ера като че по III правописна школа, т. е. безъ никакво правило. Има и ударения.

Рѫкописътъ върви заедно съ № 538^{б} (празнични еванг. и апостоли), съ който обаче нѣма нищо общо.

Хартия дебела, мека съ воденъ знакъ: рѫкавица.

Началниятъ листъ на тоя рѫкописъ е пакъ отъ друга книга: съдържа на едната страна богородични пѣсни, а другата страна е празна, та отпослѣ написано: **сїꙗ кнїга махъ|лска да слꙋжии стомꙋ Нїколаю.**

Доставилъ отъ Самоковъ Хр. Зарзановъ.

234 (599).

5 листа 8° отъ **служебникъ,** сръбска редакция, вѣкъ XV. Голѣмина: 21·5×15, редове 20, срѣдно-уставно писмо съ непрокарано още ударение, едноеровъ правописъ.

Хартия грапава, мека; хартиенъ знакъ бича глава, ала не личи добрѣ, защото е откѫснатъ. На първия листъ има една голѣма плетена заглавка и, може би, тоя листъ не е отъ сѫщия служебникъ, макаръ че по писмо и правописъ да нѣма разлика. Хартията на тоя листъ е по тънка отъ другитѣ.

Тия листи прибрахъ отъ № 41 (три) и отъ № 221 (два).

235 (364).

23 полуизгнили листи 8° отъ **служебникъ,** сръбско-българска редакция, вѣкъ XV. Величина: 21×15 по 22 реда на стр. срѣденъ уставъ, хубавъ и четливъ.

19 листа бѣха въ № 364, а 4 л. прибрахъ отъ ркп. № 363.

Правописъ ресавски съ ударения (неправилни); тукъ-тамъ идватъ и юсове.

Хартия тънка, мека; съ знакъ: рѫкавица.

236 (359).

12 разединени и поврѣдени листи 8° отъ **служебникъ** сръбска редакция, вѣкъ XV.

Величината на листитѣ неопрѣдѣлима; редове 18 на стр. полууставъ съ честа употрѣба на широко є и трижгълно ∆ (въ прѣдисловие).

Правописъ едноеровъ, **ъ** твърдѣ нарѣдко.

Хартия грапава, мека, съ знакъ: рѫкавица.

9 листа отъ тоя рѫкописъ бѣха въ № 359, а 3 прибрахъ отъ № 352.

237 (385, 399, 58).

36 опушени листи 8° отъ **служебникъ,** сръбско-българска редакция, вѣкъ XVI.

Величина: 24·5×17·5 по 20 реда на стр., срѣдно-уставно писмо.

Правописъ ресавски — доста правилно по VI школа; **ѫ** и **ѧ** се смѣняватъ съ **ѹ** и **є**. Ударения нѐ врѣдомъ.

Хартия грапава, корава, съ знакъ: нѣщо като самострѣлъ въ крѫгъ, ала не личи добрѣ.

4 листи бѣха подъ № 385, 28 лл. подъ № 399, а другитѣ 4 прибрахъ отъ рѫкописъ № 58.

238 (34).

Служебникъ отъ XVI в. Листи 49, 8° (20×13·5), т. 15·5×9·5, писмо уставно, косо, некрасиво, букви 3 мм., редове 11. Редакция българска (неправилна). правописъ злетовски (само ь) безъ ударения.

Съдържа: на л. $1^{а}$: **фі^л^ѳоє патріарха творѣніє констан̃ѣ града великаго,** — приготовление за служба; на л. $6^{а}$: божеств. служба отъ св. I. Златоуста; на л. $22^{б}$: бож. сл. отъ св. Василия велики; на л. $38^{б}$: прѣждеосвещена служба.

Послѣдния листь е повреденъ. Липсуватъ нѣколко листа отъ края. Писмо некрасиво. Прѣписванъ отъ по̀ старъ служебникъ, но правописътъ и езикътъ разнебитени.

Часть отъ текста: **Бл̑ѣвень. въ̃ нзлївáж. влг̃ть своа̃ на сщ̃єникы на вражж̋ врада арѡ̃нь. Таже възємь поась. и ѡ҆п(о)асу҆ж себѣ гл̃а:· Бъ̃ прѣпоасоу҆ж ма сїлож и положй нспроуе́нь п̑ж мон. Л.** $2^{а}$.

Хартия тънка, грапава, съ знакъ: два кръстосани чука и надъ тѣхъ коронка (вж. подобенъ у Лихачева № 3635).

239 (295).

Служебникъ отъ XV вѣкъ, редакция сръбска. Листи 92, 8° (20·5×14·5), текстъ 14·8×9·5, писмо полууставно въ два вида, понеже книгата е писана отъ двама души, а именно 5 лл. отначало, 6 лл. въ края, и 3 лл. въ срѣдата (лл. 32, 33 и 34) са писани относлѣ за допълнение на изгубени.

Съдържа: **ѹставь бєтькиїє слѹжбы̏ вь неп̑ж, и̏ дїаконства,** л. 1; **Бж̑твьна. слоужба и̏же въ стыхь о̃ца на́шего а̑рхїєпк̑ѡпа констаитина гра́да. іѡа́нна златоу҆стаго. мл̃итка на̑ кадилѡ̑,** л. 7; **Бж̑твнаа слѹжба и̏же въ ст̃ы̏ ѡ̑ца нашего Василїа Великаго,** л. 36; прѣждеосвѣщенна служба, л. 53; **сл̃оужба вѣ̑рнием въ҆зглан̑ию,** л. $63^{б}$; отпусти прѣзъ цѣлата година, л. $67^{б}$; вечерни молитви, л. $69^{б}$; възкресни евангелия, л. $72^{б}$; апостоли и евангелия прѣзъ недѣлята, л. $82^{а}$.

Прѣдъ заглавията на службитѣ малка заставка. Лл. 1—5, 32—34 и 86—91 отъ по̀ ново врѣме и съ другъ почеркъ. Лл. 65 и 92 поврѣдени. Правописъ ресавски съ ударения.

Приписки. На л. $5^{б}$ четемъ: **Навьль даде хранильница догде трае да говори б̃ь да спрости.** На л. $91^{б}$ подъ текста четемъ: **† оу҆вѣза се сїа бж̑ствена книга въ л̑ѣ ҂ӡцг.** (7093—1585) **роукою многогрѣшнаго прѣзвнтера цвѣтка въ село сопотъ.**

На послѣдния половинъ листъ четемъ: **село добродоль сїю̆ книгꙋ лѵ҇ргїю.**

† да се ꙁ́нае како пише селя̆не сїю книгꙋ ѿ попа цꙋрꙋ. събраше ꙁа нꙋ .҂є. апр҃и. и҆ попа стоянинь самъ даде .к҃є. апр҃и и҆ приложише ю оу храмь ст҃го і҆ѡ҃на кр҃лю. да слꙋжи б҃ꙋ до б҃жїе воле:· И прѣдаше ю попи стоянинномꙋ вь рꙋце да ю҆ ꙋчи·:· Въ л҃ѣ .҂ꙁ.рм҃и. (7148—1640) **кр҃ꙋ сл҃цꙋ .и҃. л҃ꙋ .д. те҃лїе .ꙁ҃ї. є҆пакта лѣтꙋ .г. в҃и вь то кр҃ѣ и҆згоре гр҃а пирѡ҃т. ꙋн. храмини погореше м҃ца .м҃.ѳ. дн҃ь .ѕ. дн҃е.**

На л. 89⁶ и 90ᵃ има поменикъ отъ западнобългарски имена.

Хартия различна, повечето корава; харт. знакъ не личи, понеже листитѣ са подлѣпяни. Подвързия дъски съ кожа.

Доставилъ Чолаковъ отъ Златица. Намѣрена въ църквата св. Димитрия въ с. Долна Драглища, Разложко.

240 (88).

Служебникъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 88, **16**° (14·4×10·5), текстъ 10·5×6; писмо — дребенъ, красивъ уставъ, букви 2 мм., редове на стр. 19—20.

Първитѣ 10 листи са писани въ по̀ ново врѣме. Отъ л. 11ᵃ слѣдъ малъкъ, хубавъ орнаментъ почва **бж҃твнаа слꙋ҇жба и҆же въ ст҃ы ѿц҃а нашего І҆ѡа́нна ꙁлатоꙋ҆ста.** Лл. 18⁶—21ᵃ и 24⁶—26⁶ са повредени отъ влага. Л. 35 скъсанъ. Отъ л. 57—75 се почва съ по̀ дребенъ почеркъ чинъ за причещение, ала началото липсува. На л. 76ᵃ **слꙋ҇жба ѡ҆свщ҃е́нїю водѣ.** На края сѫщо липсуватъ листи. Лл. 74⁶ и 87⁶ неписани. Въ службата се срѣщатъ хубави заглавки.

Първитѣ 10 листи иматъ старосръбски (едноеровъ) правописъ, безъ **ѣ**, **ы** и безъ ударения, но личи, че са писани въ български краища; често намѣсто неударено **о** се пише **ꙋ**.

Другитѣ листи до края — ресавски правописъ съ ударения. Подвързия мукава съ кожа.

Подаренъ отъ П. П. Славейковъ прѣзъ 1887 год.

241 (492).

Служебникъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 126, 8° (20·2×15), текстъ 15·2×8—8·5, писмо различно, понеже е писанъ и допълнянъ отъ разни рѫцѣ.

Безъ начало. На л. 7ᵃ, слѣдъ заставка, почва службата на св. Іоанна Златоуста; на л. 42ᵃ, слѣдъ заставка, службата на св. В. Велики; на л. $66^{а}$, слѣдъ заставка, служба прѣждеосвѣщенна; на л. $76^{б}$ апостоли и евангелия дневни, а на л. $88^{а}$ апостоли и еванг. на избрани господски празници; на л. $112^{б}$ **антифѡ́ни на владі́чнѧ пра̀здникы**; на л. $115^{а}$ до края **чи́нъ на сто́е бг҃ѡꙗвле́ніє**, писано съ другъ по̀ едъръ почеркъ, — вѣроятно отъ другъ ръкописъ. Въ текста винетки и тукъ-тамъ хубави заглавки.

Правописъ ресавски съ ударения. Въ текста отъ л. 141 до л. 218 — червени едри точки. Въ сѫщитѣ листи се срѣщатъ и старински инициали.

Хартия тънка и мека, съ знакъ котва въ крѫгъ и звѣзда отгорѣ. Подвързия дъски съ кожа.

242 (48).

Служебникъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 53, 8⁰ (21×15·5), текстъ 14×9; писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 22.

Съдържа освѣнъ литургията (не цѣла), още евангелия въскресни, л. 32, апостоли и евангелия прѣзъ недѣлята, л. 44, и молитви, които чете дяконътъ на лития.

Рѫкописътъ е твърдѣ повреденъ. Отъ начало около 20 листи са съвсѣмъ развалени, продупчени (прѣмазани) посрѣдъ. Нумерацията на листитѣ почва отъ 17 — види се първитѣ са откѫснати. Послѣдниятъ листъ е 66.

Правописъ ресавски, ала непослѣдовенъ; безъ ударения.

Отъ подвързията е запазена само задната дъска съ кожа.

Хартиенъ знакъ котва въ крѫгъ съ трифиль отгорѣ.

243 (206).

Служебникъ отъ XVIII вѣкъ, редакция руска. Листи 139 (рл҃ѳ), 8⁰ (20 × 14·5), текстъ 16 × 11, писмо ново-уставно, твърдѣ хубаво, букви 2 мм., редове на стр. 25.

Съдържа: вечерня, утрення, служба, която се служи въ великата църква на Св. Гора, служба на св. І. Златоуста, на св. Василия велики, прѣждеосвещенна, чинъ при благославяне коливо, службитѣ на светиитѣ І. Златоуста и Василия велики на гръцки съ славянски букви (лл. $91^{а}$—$99^{б}$), благодарствени молитви слѣдъ причестене, часъ първи, трети, шести, девети, тропаръ ангелу хранителю, **нѣко́лико прычѧ́стный молитви**, канонъ молебенъ.

Подвързия мукава съ кожа.

Доставенъ отъ Брацшговската община.

244 (563).

Трѣбникъ отъ XV вѣкъ, сръбска редакция, 56 л. 8° (20×14), текстъ 18×10 възширокъ полууставъ по 22 реда на стр. едноеровъ правописъ, безъ ударения.

Книгата е сега безъ подвързия, но колитѣ ѝ са съшити заедно.

Споредъ първичната пагинация 56-тѣ листа са отъ коли: 9-та (5 л.). 10, 11 (9 л.), 12 (7 л.), 13, 14 (6 л.), 15 и 16 (5 л.) Споредъ една по̀ сетнешна пагинация (съ арабски цифри) първиятъ листъ на тоя трѣбникъ е означенъ съ 18, ала не отива чакъ до края.

Заглавията и заглавкитѣ са съ блѣдо-червено, сега съвсѣмъ избѣлѣло мастило.

Правописъ обикновенъ сръбски, безъ тонически ударения, но другитѣ надредни знакове, като запетайки, точки, апострофи въ повече случаи се отбѣлѣзватъ съ остро ударение ́.

Текстъ: **Ма́сло прощенїа̂ ́скора ч҇лколюбч́е ты̏ ц҇ртвоуѥши. пр҇ркы́ и̂ а̓рхїереѥ́ бл҇гтнио́ вѣн́чаваѥ́ знаменїемь свои́мь. и̂ стражо҇ущомꙋ дарꙋи м҇лть·:— а не скрьбь. ни лоукавы̏ бѣси прикоснꙋти се помазанию̀ бж҇твномꙋ чю́вьствомь сп҇се знаменьми. нь̏ кро́вомь ѡ҆гра́ди ѥго си́лою свою́ѥю̂: л. 42ᵃ.**

Между разнитѣ форми на ж-то любитни са двѣ честоупотрѣбителни въ тоя ръкописъ, подобни на ѣ двойно: **ꙑ** или **ѣ**. Буква **ю** има тъй също необикновена форма, именно напрѣчницата му е съвсѣмъ горѣ: **ю**.

На л. 43ᵃ прѣзъ надлъжното поле се чете слѣдната записка, писана отъ сѫщия писачь, но съ по̀ бързописно писмо:

† Сїꙋ книгꙋ м҇лтвьник҇ п҇и стєпа го҇у б҇ꙋ вьсєдрьжитєлю ꙋ сєло вндран҇ь· (?) Кь помє̂ своєгѡ родитєлꙗ. вѣчна мꙋ памєть:—

Книгата е писана вѣроятно въ България.

Хартия твърда, грапава съ воденъ знакъ: ножици и нѣкаква буква или знакъ надъ тѣхъ.

Ръкописътъ билъ по̀ прѣди въ редакцията на Минист. Сборникъ, а билъ намѣренъ у Петрѫ Лаутаджия, както се вижда отъ една приложена бѣлѣжка.

245 (235).

Трѣбникъ отъ XV вѣкъ, редакция сръбска. Листи 41 фол. (28×19·5), текстъ 22×13, чисто уставно, б. 3 мм., редове на стр. 24.

Доста повреденъ. Нѣма начало ни край. Много листи липсуватъ и отъ срѣдата. Повечето сега са разлистени и повредени отъ влага. Съдържа: лл. 1—17: чинъ за постригване въ монашество (безъ начало); лл. 18—22

чи́нь бывá́юемы̏ на разлꙋче́нїє дш҃и ѿ тѣла; лл. 22—41: **послѣ́дова́ние бывá́є́мо ѡ̑ вселъ́шнихь и̂нокыхь.**

Правописъ старосрѫбски (едноеровъ) съ акцентни знакове, ала не вредъ и не съ тоническо значение.

Хартия тънка, жилава, съ хартиенъ знакъ: ножици.

Подвързия дъски съ кожа, втората обаче изгнила и по краищата очупена.

246 (103).

Трѣбникъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 166, 4° (21·4×15·5), текстъ 15·3×10, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на страница 19.

Отъ л. 17 почва втори почеркъ; отъ л. 49—56 — трети и послѣ почва пакъ вториятъ. Съдържа: чинове за маслоосвещение, молитви надъ родилка ($33^{а}$), кръщение ($38^{б}$), побратимяване ($56^{б}$), вѣнчавка ($60^{б}$), погребение **бел҄ьскаго̀ творе́нїє и̂же въ ст҃ыхь ѡ҃ца на́шего· а̂ндреа̀. є̂пи́кпа̀ кри́т҄скаго̀** ($69^{б}$), на коливо ($98^{б}$), на водосветъ ($106^{б}$), водосветъ въ надвечерието на богоявление ($123^{а}$), изповѣдь ($131^{б}$)[1] и най-сетнѣ правила на св. отци по заповѣдитѣ на св. Василия и Іоана Златоуста ($154^{а}$) — безъ край.

Липсуватъ около 11 листа между лл. 126 и 127. Листъ $3^{б}$ чистъ.

Правописъ обикновенъ сръбски съ ударения.

Подвързия дъски съ кожа, но прѣдната дъска съвсѣмъ изгнила.

Хартиенъ знакъ: котва въ крѫгъ и отгорѣ трифиль; три полумѣсеца единъ надъ други.

Доставилъ Мих. Петковъ Задгорски отъ Айтосъ.

247 (405).

14 раскѫсани и прогнили листа 8° отъ **трѣбникъ,** сръбска редакция, XVI вѣкъ.

Величина: 21×14, редове на стр. 20, писмо полууставно, съ много надредни знакове, но безъ тоническо ударение.

Правописъ смѣсенъ: ужъ едноеровъ, но идва и ъ тукъ-тамъ (въ прѣдлози).

Хартия грапава, мека, съ знакъ: котва въ крѫгъ.

---

[1] Къмъ края на тоя чинъ — разни молитви, между които мл. за кога падне нѣщо мръсно въ сѫдъ, въ вино, въ масло или въ друго нѣщо; мл. надъ оскверненъ сѫдъ; мл. ако взяде човѣкъ нѣщо скверно; мл. да се освободишъ отъ сѣка клетва; мл. да се прѣправи кисело вино на пивко (2 такива), надъ плодове и пр.

248 (564).

Трѣбникъ отъ XVI вѣкъ, сръбска редакция, 173 листа **4°** (20×15), срѣденъ полууставъ, по 20 реда на стр.

Рѫкописътъ е подвързанъ, ала му липсуватъ листи въ началото и въ края. Съдържа:

1. **Молитва бабѣ, прїемшиѹю мл҃нць**, л. 1.
2. **Молитва женѣ рóждьшои ѿтроѹе въ трéти дн҃ь**, л. 2—3.
3. **Ѵи́нь кр҃щенїе ѿтроѹетѹ**, л. 4—26.
4. **Ѵи́нь вѣнѵа́нїю**, л. $27^{б}$—$35^{б}$.
5. **Вѣнѵа́нїе второбра́ѵнымь**, л. $35^{б}$—$41^{а}$.
6. **Ѵи́нь на ст҃ое бг҃оꙗвлéнїе**, л. $41^{б}$—$54^{б}$.
7. **Слѹ́жба ѿсщ҃енїю водѣ**, л. $54^{б}$—$66^{а}$.
8. **Ѵи́нь на ѿсщ҃енїе масло**, л. $66^{б}$—$101^{б}$.
9. **Послѣдова́нїе погребенїю ми́рскымь ѵл҃кѡ҃**, л. 102—$138^{а}$.
10. **Ѵи́нь ѿпѣ́ло младéньѵьско .до. ӡ҃ лѣ́ть**, л. $138^{а}$—$145^{а}$.
11. **Ѹ҆ста́вь н҃а кѹтїею оу҆сь́пшимь**, л. $146^{а}$—$152^{а}$.
12. **Ѵи́нь пара́кли҃ пр҃ѣстые бц҃и**, л. $152^{б}$—$162^{б}$.
13. **Моли́тки разли́ѵны на въса́кѹ потрѣ́бѹ**, л. $162^{б}$—170.

На л. 170 се прѣкъсва стариятъ рѫкописъ и слѣдватъ листи съ ново писмо, на които е продължение отъ чинъ братотворенїе.

Заглавията и много начални букви са писани съ киноваръ. Нѣкои инициали има доста хубаво изработени съ примѣсь отъ човѣшки образи и змии. На л. $66^{б}$ е изрисувана даже цѣла миниатюра съ бои, надъ която пише: **х҃с и҆сцѣли̏ ѵл҃ка ѿ л҃и лѣть**: насрѣдъ болниятъ, излѣкуванъ, си нарамилъ одърътъ, отлѣво Христосъ, заедно съ ученицитѣ си, го благославя, а вдесно евреитѣ гледатъ слисани това чудо.

Мастило бѣлизняво, нѣйдѣ и доста избѣлѣло, отъ влага или вода; инакъ книгата е добрѣ запазена. По нѣкои граматични форми се забѣлѣзва, че рѫкописътъ происхожда отъ Българско.

Правописъ ресавски безъ редовна йотация и съ ударения.

Намѣренъ е въ църква св. Костадинъ, Струмица, отдѣто е пратенъ въ Просвѣтното Министерство (Редакция на „Сборника“), а отъ тамъ въ Нар. Библиотека.

Хартия корава, набрѣздена, съ воденъ знакъ: котва въ крѫгъ.

249 (543).

Трѣбникъ отъ 1533 год., сръбска редакция, 185 листи **4°** (19·5×14·5), по 18 реда на стр., безъ начало и съ нѣколко изгубени листи въ срѣдата, а именно: отъ първа кола нѣма 2 лл., а отъ 2, 7, 9, 10, 11, 17, 21 и 22 коли — по 1 л.

До 167 л. (споредъ сегашната пагинация) пише една рѫка (възкосъ уставъ не особено хубавъ), а отъ л. 167 до л. 177 пише друга рѫка (по̀ хубаво и отвѣсно курсивно писмо), която като че допълнила изгубени 10 л. на първата рѫка. Отъ л. 177 до края продължава пакъ първата рѫка.

Правописътъ на първата рѫка е обикновенъ сръбски правописъ, но съ нередовна іотация, съ ѕ и тукъ-тамъ ѣ = ꙗ, по което може да се заключи, че рѫкописътъ е прѣписванъ отъ бълг. оригиналъ, или е писанъ въ български краища. Второто е по̀ вѣроятно, като се земе прѣдъ видъ правописа на втора рѫка (10-тѣхъ листа между лл. 167 и 177), който е нѣщо съвсѣмъ необикновено за сръбскитѣ рѫкописи: ъ навредъ, а ь само за означение на меки съгласни — значи, по I правописна школа! Ето за образецъ отъ л. 169:

Раꙋ̑и с҄, вине ѡмывающаа съвѣ́сть, раꙋ̑и се ча́ше чръпающаа ра́дость, раꙋ̑и се, ѡ̑бони́ѥ хв҃а бл҃гооуха́нїа, раꙋ̑и се, живо́те ті́ннаго веселїа: раꙋ̑и се, невѣ́сто неневѣ́стнаа.

во̑. ві: Бл҃гъ да́ти вьсхотѣвъ, длъгомъ дре́внимъ, вьсѣхъ́ длъгѡвъ рѣшитель чл҃вкѡ̑. прїиде собо́ю къ ѿшъдшимъ того бл҃ти: и раздра́въ рѫкописанїе, слышитъ ѿ вьсѣхъ, сице: а̑лꙋ̑іа.

ікѡ̑ ві. Поюще твое рождьство, хва́лимте вьсі: ꙗкѡ̑ ѡ̑дшѐвленный хра̑ ві҃е. въ твоеи бо̑ вьселисе оу̑тро́бѣ съдръже́и вьсꙋ роукою г҃ь.

На крайния листъ най отдолу, слѣдъ свършека на текста, съ по̀ дребно писмо, но отъ сѫщо врѣме (първата рѫка):

Въ **Ѯ̑ѣ, н҃. т̑и. м҃а. съврьши се, мц̑а,̄ авг̑оу. ке҃.** Вѣроятно искалъ да пише 7041; тогава излиза, че рѫкописътъ е отъ 1533 год.

Хартия дебела, твърда, съ знакъ: бича глава; 10-тѣхъ отпослѣ прѣписани листи нѣматъ филигранъ.

Доставилъ Хр. Зарзановъ, отъ Самоковъ.

250 (32).

Трѣбникъ отъ края на XVI или началото на XVII вѣкъ, редакция сръбска. Листи 204, 8° (19·5×13·5), текстъ 14×8·5—9 см.; писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове 18.

Изводъ ресавски съ ударения.

Отначало липсуватъ около 16 листа; липсуватъ листи и отъ края. Съдържа на л. 5ᵃ: послѣдование при обручение (годежъ); на л. 8ᵃ: чинъ за вѣнчавка; на л. $22^{а}$: чинъ за вѣнчаване второбрачни; на л. $29^{а}$: послѣдование при маслоосвещение; на л. $76^{а}$: чинъ при изповѣдь; на л. $91^{б}$: послѣдование при погребение; на л. $122^{б}$: чинъ при погребение на дѣте; на л. $126^{б}$: чинъ, кога се причестява боленъ на умиране; на л. $130^{а}$: чинъ при разлѫчване душата; на л. $143^{а}$: чинъ при побратимяване; на л. $148^{б}$: чинъ на св. Богоявление; на л. $162^{б}$: служба при водосветъ; на л. $167^{б}$: честни параклисъ на прѣсв. Богородица; на л. $177^{а}$: заповѣди и устави на свв. отци; на л. $196^{а}$: заповѣди на св. I. Златоуста.

Доста поврѣденъ отъ влага и мишки.

Хартия дебела и гладка, съ знакъ: кръгъ съ нѣкаква фигура вѫтрѣ и надъ него звѣзда и полумѣсецъ.

Приписки. На л. $8^{а}$ подъ текста: **сїю̀ молитвєнникь црьковии ӑзь писахь вєлкѡ̑.** Почеркътъ на тая приписка не прилича на оня отъ трѣбника: послѣдниятъ е писанъ съ твърдѣ красиво писмо.

На л. $57^{а}$ подъ текста сѫщия Велко пакъ бѣлѣжи: **сїю молитвє. н(и)кь цр̑кови̇̀ ст҃и пантєлєимонь.** Може трѣбникътъ да е билъ на Боянската черква, защото тя е посветена на тоя светецъ.

Листъ $114^{б}$ е неписанъ; върху него има приписка, но безъ значение.

251 (200).

Трѣбникъ отъ 1641 г., редакция сръбско-българска. Листи 160, **8⁰** (20×14), текстъ 15×9, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 22.

Безъ начало и край. Липсуватъ листи и отъ срѣдата. — Писанъ отъ трима: лл. 5—14, 20—23 и 126—130 писани, при подвързването, види се, отъ друга рѫка. Лл. 131 до 150 отъ третя рѫка и съ български правописъ; тъй сѫщо отъ 151 до края пакъ български правописъ, но твърдѣ неправиленъ.

Текстъ: **Гн҃и сп҃се мои. и҆же пр҃ркѡ҃ твои́мь наѳаномь. покаавшѹсѧ двⷣѹ ѡ҆ свои́хь грѣсѣхь прощєниє пода́вь. и҆ манасии́но покаание и҆ мл҃твѫ приѧть. ты ра҃ твоє̑го кажщѹсѧ ѡ҆ свои́хь грѣсѣ̑ прии́ми . . .** Л. $133^{а}$. — При първата часть винетки хубави. Първитѣ 90 листа отбѣлѣзани горѣ съ арабски цифри и съ титли.

Правописъ ресавски, правилно по VI школа, съ ударения; българската часть нѣма ударения.

Приписки. На листъ $115^{а}$ подъ календарна таблица четемъ слѣдното, което се продължава и на втората страница:

писа҃ аз грѣшнꙑ по҃ когда҃. въ лѣто, ҂з҃. р҃. мѳ҃, (= 1641) тога҃ кꙑ҃ зи́ма зла̑ и҆ гла̑но· ки́ла бра̑но ꙋп҃. по р҃. и҆ пакꙑ̀ бра̑но просѣно, по п҃, а҃при. и҆ пакꙑ хра́на за доки́тъкь. ра́стегь сла́ма. по, ҂а. и҆ по, т҃. а҃при. и҆ сѣно та́коже҃. и҆ пакꙑ̀. поирѣ· ино҃ докикъ. и҆ ѿк(ьце) и҆ ки́коле и҆ коне. и҆ людї́е. тега҃ихѫ гла҃ лю҃. и҆ то́зи. лѣто скꙋба́хѫ. жи́то. и҆ с҃ѵникь. а҃ про҃ неима. Повеза҃ по́пꙋ ста́н҆ую ѿ го́р҆ню петрѡ҃лїю. а҆ з по̀пъ бога҃инъ ꙋ҆ село̀ славови́цꙋ на ре́цѣ и҆скъръ:—

Другь по̀ долу пише: † да се знае кѡги дѡдохь на село Крѣсте и гѡ ѡставихь.

Да се знае щѡ самъ зелъ дꙋкати ѿ бараиа (?) загорлиа за село Крѣсте.

† да҃ знае како коꙋпи ере ıанѡ петреко сп҃ꙋ молит(ви)їкь ѿ село рибиңъ ѿ попа ї́ѡвана за е҃. и ꙋ҃ дꙋкати въ лѣо҃ ҂з҃рѯ҃а (= 1653).

По̀ долу трети: пї́са҃ азъ стоа҃ коги се ценї́хъ ꙋ попадиıа та ми даде е҃к҃ аспри ıазъ не щехъ поми҃ꙋи ме б҃же.

На л. 23⁶: да се знае кꙋги бе горена бешовница долна ѿ каржилате та до година бе георгиıа ꙋ сабота великꙋ ѿ сатворениıа мира ҂з҃тї а ѿ рождоство христово ҂а и ѡсомъстотинъ г҃

писа нованъ тодо҃въ тодоръ ванковъ.

На л. 100⁶: **Помени г҃и дѣда раба своего.**

Подъ това на сѫщия листъ: пи҃ахъ азъ е҆р'мона҃ а҆рсенїе въ лѣто ҂зрꙋ҃е (= 1687) въ то лѣ(то) хо҃и црь҃ на задра.

И по̀ долу: пи҃ахъ азъ е҆рмонахъ е҆влогиа коги дохо҃ихъ оꙋ҃ се́ло ѿ҃ѣхов҃.

Хартия тънка, гладка, жилава, съ знакъ: корона и надъ нея шестозарна звѣзда (вж. Лихачевъ № 3639).

Отъ сбирката на Т. Димитриевъ, Враца.

252 (486).

Трѣбниче отъ XIX вѣкъ, църковно-славянско. Листи 104 **16⁰** (16×11), текстъ 11·5×7·5, писмо ново-уставно, въздрю и длъгнесто, букви 3·5 мм., редове на стр. 13. Отъ 41—68 листи има тропари на гръцки съ славянски букви.

Съдържа, слѣдъ заставка: 1. **последова́нїе ма́лагѡ ѡ҃сщ҃е́нїа водꙑ.** л. 1—33; 2. Славословия (отпусти), л. 33—38; 3. Опѣване коливо, л. 38⁶—40; 4. Славословие и др. на гръцки съ славянски букви; 41—60; **тропарꙑ̀ воскре́снꙑ пое́мїи по непоро́ѵ(н)ыа гре́ѵескїи**, л. 61-64;

5. **степена̀ поѐмыа на пра́здницы**, л. 64—68; 6. **Мл҃тва пре́ст҃ѣй Бц҃ѣ**, л. 69—83; 7. **Мл҃тва а҆рха́гг҃лу мі́х(а)и́лу гро́зному воево́дѣ нб҃ныхъ сі́лъ**, л. 83—85; 8. **Мл҃тва прест҃ѣй Богороⷣцѣ**, л. 85—93; 9. **Мл҃тва ст҃ы́хъ седмѝ ѻ҆трокѡ́въ, на немощна́го и҆ неспѧ́щаго**, л. 93—98; 10. **Мл҃тва на вса́ку не́ ѿ оу҆роуасаніє на ѿрокъ**, л. 98—101; 11. **Мл҃тва во е҆́же благослови́ти ста́до**, л. 101—102, и 12. **Мл҃тва на́дъ сосѹ́домъ ѡ҆скверн.**, л. 102–3, писани отъ друга ржка.

Отначало има 6, а отъ края 3 неписани листа. Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. На л. 33ª подъ текста: **ѻ҃гь зцѣшнік ѿкѷцвѕлнь ѯлнѻѹь, ѷїоенѕѻцерь:· ,аѡ҃ѯі :·**, т. е. **а҃зь грѣшнїй Спѷрндонь монахь хїлендарець**, 1817.

А па л. 81ª подъ текста: **Конѐцъ сїю̀ мл҃тву прест҃ѣй бц҃ѣ, рѹко́ю смире́нный мона́хъ Спѷрїдѡнъ Хиленда́рⷭ҇.**

По крайнитѣ листи има лични имена.

253 (263).

Трѣбникъ отъ XVII вѣкъ, редакция сръбска. Листи 131, **8°** (20×15), текстъ 15·3×9·5, срѣдно-уставно писмо, букви 3 мм., редове на стр. 22.

Съдържа: чинъ за водосветъ, водосветъ на Богоявление, освещение нова кжща, **молитва какъ коа прїиметь отроче въ часъ рожденїе, молитвы женъ по рождени дѣте въ трети днь,** чинъ на кръщавка, годежъ, вѣнчавка, вѣнчавка на второбрачни, исповѣдь, маслосветъ, погребение на мирско лице, погребение на дѣте, какъ да се опѣе човѣкъ, ако умрѣ на великдень, какъ да се причести боленъ, чинъ надъ коливо (парастасъ) и братотворение.

Безъ начало и край. Л. 52 поврѣденъ. Отначало липсуватъ четири листа. Тетрадитѣ не са означени до края.

Правописъ ресавски съ ударения.

Хартия жилава, набрѣздена и начертана, съ хартиенъ знакъ: три кржга единъ върху други. Подвързия дъски съ кожа.

254 (96).

Трѣбниче или филадица отъ края на XVIII вѣкъ, редакция руска съ български примѣси. Листи 54, **16°** (15·2×9·8), текстъ 11·7×6; писмо ново-уставно твърдѣ красиво, букви 2 мм., реда на стр. 25.

Трѣбничето почва главно отъ л. $6^{а}$. Първитѣ три листа са заети съ тропари на гръцки и опело надъ мъртъвъ, а лл. 4 и 5 са неписани. Съдържа: 1. послѣдованние за малъкъ водосветъ, л. $6^{а}$; 2. молитви надъ коливо, надъ овенъ ($17^{а}$), славословие на трапеза, слѣдъ което слѣдватъ слави, тропари и кондаци на разни праздници, които се служатъ (слава); молитва надъ родилка, надъ дѣтето на третия день, надъ лехусата на 40 день, надъ пометнала жена, на кръщение **въ кратце стра́ха ради смертнаго**; чинъ надъ боленъ съ причестяване ($36^{б}$). На л. $39^{а}$: **Поѵче́ніе свѧти́телскаго къ новопосвѧще́нномꙋ Їере́ю, даемое емꙋ на свитце, ча́стаго ради проѵчита́ніе вписа́ное и҆з̾пра́вилъ ст҃ы҆ а҆п҃толъ и҆ ст҃ы́хъ о҆ц҃ъ.** Най-послѣ катавасии, ирмоси и антифони. — Подвързия само кожа.

Приписки. На листа, залѣпенъ о прѣдната кожа съ пò ново писмо: **сїа филадница кѵ́рь па́па никола́ слꙋ́жебникъ хра́ма вознесе́нїю, 1878, ї҆анꙋ҃а, 25:**

На л. $1^{а}$: **ѵзехме вино — 90 — ѿ по — 1 — пара и половинь аспра.**

Пò долу: **Өеѡ҃фанꙋ преѡсщ҃енейшемꙋ и҆ словеснешемꙋ митрѡполитꙋ ст҃е митрѡполїи сѡфїи на́мже преѹ҆тномꙋ г҃днꙋ и҆ владице многа емꙋ лета.**

На л. $2^{а}$ извѣстниятъ магийски квадратъ:

с а т ѡ р
а р е п ѡ
т е н е т
ѡ п е р а
р ѡ т а с

255 (59).

Служебникъ съ трѣбникъ отъ XV вѣкъ, редакция българска. Листи 53, 8⁰ (21·5×14·5), текстъ 17×10—11 см.; писмо полууставно, букви 3 мм., редове 22, 23, 27.

Съвършено повреденъ. Отначало изрѣзани около 20 тетради. Липсуватъ листи отъ срѣдата и отъ края. До л. 4 единъ почеркъ; до л. 8 другъ и пò дребенъ; до л. 10 трети почеркъ, останалитѣ четвърти почеркъ.

Правописъ по VI школа съ ударения.

За примѣръ: **Своѥ́а во во́леꙗ ѿ небы́тїа къ бытїе привель е҃си всѣчьскаа. твоѥ́а вла́стиꙗ съдрьжиши тва́рь. и҆ твоимь промыслѡ҃ строиши ве́сь ми́рь** . . . . Л. $40^{а}$.

Подвързия съвсѣмъ повредена.

Хартия дебела, яка, съ знакъ ножици.

256 (285).

Служебникъ съ трѣбникъ, редакция сръбска, вѣкъ XV (край) или XVI (начало). Листи 151, 8°, (20×14), текстъ 15·2×8·5, писмо различно, понеже е писано и допълвано отъ нѣколко рѫцѣ.

Съ начало, безъ край. Първитѣ нѣколко листи полуразвързани, па изобщо и цѣлиятъ рѫкописъ е твърдѣ пострадалъ отъ влага и отъ употрѣбение. Писали го три рѫцѣ, но отъ л. 53 до края се единъ почеркъ. Освѣнъ службитѣ на І. Златоуста (въ началото и заставка и заглавка), л. $5^{а}$, Василия велики, л. $30^{а}$ и прѣждосвященна отъ сѫщия, л. $48^{б}$, съдържа отпусти за цѣла година, л. $75^{б}$, чинъ за богоявление, л. $78^{б}$, **чинь износити литїю**, л. $92^{а}$, молитва която се чете отъ архиерея или иерея надъ сѣки, желающъ да се причести, и други молитви (кога падне нѣщо въ вино и пр., надъ кисело вино, грозде и оскверненъ сѫдъ), л. $95^{б}$, послѣдование надъ умрѣли, л. $100^{а}$, апостоли и евангелия прѣзъ недѣлята, л. $107^{а}$, послѣдование надъ умрѣли иноци, л. $128^{а}$ и чинъ за изповѣдь, л. $149^{б}$.

Правописъ едноеровъ; рѣдко-рѣдко идва и **ъ** (въ прѣдлози). Ударение правилно.

Хартия жилава, ситно набрѣздена и дебело начертана, съ хартиенъ знакъ: ножици, рѫкавица. Подвързия дъски съ кожа, а на кожата рамка съ щампа наоколо.

257 (90).

Служебникъ съ трѣбникъ и пр. отъ XVI в., редакция сръбска. Листи 245, 8° (20×14·5), текстъ 15×8·5—9, писмо различно, понеже книгата е съставена отъ разни отдѣлни рѫкописи, съшити заедно и пагинирани на страници.

Съдържа: 1. На стр. 1: **оу҆ста́въ бж҃твные слоу҆бы. і҆ѡ҆анна зла҃оу҆стаго̀. како по҃бае́ть сьврьшити:** —

2. На стр. 74: **бж҃твна слоу҆ба и҆̂же въ стꙑи҃ ѿ҃ца на́шего. васи́лїа̀ вели́каго.**

3. На стр. 114: **бж҃твнаа слоу҆ба прѣж҃есщ҃енны҃.**

4. На стр. 141: апостоли и евангелия недѣлни и праздничи съ другъ почеркъ по̀ хубавъ и винетки до стр. 237.

5. На стр. 194: **дїа҆ко҃ства и҆̂аже гл҃е дїи҆̂аконь. на лу҆̂тїи.**

6. На стр. 201: **мл҃твы̀ ве҃рнїѧ.**

7. На стр. 206: **м҃ткы ѹ҆̂трь҆̂ны҆̂ѧ.**

8. На стр. 216: ѐвангелия въскресни, но краятъ имъ липсува.

Въ молитвитѣ и въ горнитѣ евангелия се употрѣбя и **ѧ** (намѣсто **двата юса**).

9. На стр. 237: апостоли и евангелия на господски празници и нарочити светии отъ м. септемврий до августъ съ първия почеркъ.

10. Между стр. 310 и 311 има половинъ листъ, отъ който се почва трѣбникъ: чинъ при освещение храмъ, надъ поклатена трапеза (446), другъ чинъ при сѫщия случай (449), при поставяне свѣщеносецъ (451), четецъ и пѣвецъ (452), поддяконъ (453), дяконъ (459), свещенникъ (463), епископъ или митрополитъ или патриархъ (470), егуменъ (476), прокимени (480) и отпусти за цѣла година.

Стр. 356, 390 и 478 неписани.

Правописъ смѣсенъ, т. е. ужъ ресавски, но ъ идва твърдѣ рѣдко (въ прѣдлози). Ударение не вредомъ.

Хартия гладка, жилава, съ знакъ: рѫкавица съ линейна звѣзда отгорѣ; котва въ крѫгъ и отгорѣ звѣзда.

Приписки. На стр. 389: **Съвръшеніє б҃у и҆ ѡ҃цꙋ и҆ сн҃у и҆ ст҃омꙋ дх҃у и҆ нн҃ѣ и҆ прыс̏но и҆ въ вѣки аминъ: ⁓**

ѡ҆ъквѡ҆ѳ ѡ҆ви вжъѡ҆ѱнели ѡ҆олйл ѵелѯлѯцишек҆ кл҃кь ѥ҃вцѱнеъ ѥ҃мнѵк҆нь·: ⁓ т. е. **съписа сие вжъствное слово многогрѣшни попь ѡбретенъ......**

Другъ въ по̀ ново́ врѣме прибавя: **ѡ́ви . ввсѳ . клкь . ѡѱифоеь . ѯцишек҆**, т. е. **Сиє писа попь стефань грешни.**

Пакъ първия пише: **† да се знає до́сеале що̀ даде по́пъ кꙋзма за сию̀ книгꙋ. коупї за .к҃. и҆ даде за правене .ѯ҃ и҆ ѕ. и҆но́ нѥ҃·: ⁓**

На стр. 390: **† да се. знаѥ·. како є. заложиль· даѵа ·ликадꙋ. за .рц҃. мартꙋрнѩ. лола. торьна. ралька. добрииь:— — кьга. даде. ѩсре да ꙋзме ликадꙋ.**

На политѣ на стр. 282, 283 и 284 намираме слѣдинтѣ рецепти, писани въ по̀ ново врѣме:

ѿ вонка лекъ като го фане на това место да го не местишъ да го наоколе премочашъ та да го соблечешъ голо на това место да мꙋ попаришъ дрехите па да мꙋ ѿкинешъ ракаво ѿ кошꙋлата да го напꙋнїшъ пепелъ па да го префарлишъ презъ кащата зашиенъ да е дека падне тамо да го закопашъ.

и дрꙋго вонкашно шипокъ прачка на саме да е да я ѿсечеш па да я расцапишъ да го проврешъ низ нея и да мꙋ премеришъ боио со свека толкꙋ да е длага и :7 конци свила на боио па да ги закопашъ на гробъ.

дрꙋги лекъ ѿ ѱовисалъ конъ :3 клинци и да найдешъ железо по сокаците па да исковещъ :1 прачка колкꙋ боио и :7 конци свила чешитъ на боио да ги премериш па да носишъ на топола ѿ корено да ги скрече (чете се като сиречь) ѿ земи до дека фане свилата на горе да я заковешъ а прачката да я закопашъ до корено.

На стр. 462 другъ пише:

илачъ чꙋрꙋклꙋкь на серцето дарчинь да скацашь па го свари та го прецади водата па сипи :1 филчанъ и сипи шпирть и рꙋхо та да пиешь зарано.

ѿ ветаръ илачъ шпирто афионъ кефꙋрия и книга ѿ кюлав шекр намкри залепи.

258 (33).

Служебникъ съ трѣбникъ и др. отъ XVI вѣкъ. Редакция сръбска. Листи 405, **4**° (21·5×14); текстъ 15·5—9; писмо срѣдно-уставно, дебело, букви 3 мм., редове 22.

Отъ начало има единъ листъ съ другъ почеркъ и сигурно туренъ отъ подвързача намѣсто бѣла хартия. Отъ л. $2^{а}$ почватъ слѣдъ орнаментъ евангелия и апостоли за прѣзъ велики пости: **Нáчꙋлло̀ ст҃н и҃ вélнцѣн м҃.цн.** На л. $91^{а}$: **ꙋ҃ста̀въ бж҃ствныѐ слꙋ́жбы н въ неи́ же дї(ӕ)каньства̀.** На л. $147^{а}$: божествена служба прѣждеосвященна. На л. $166^{а}$: апостоли и евангелия прѣзъ седмицата. На л. $222^{а}$: евангелия на свв. страсти Господни и пр. На л. $245^{а}$: евангелия възкресни. На л. 270: отпусти за всѣки день. На л. $275^{б}$: утренни молитви. На л. $282^{а}$: **ѵı́нь ı҃схѡ́днти съ лн́тїѥю.** На л. $292^{а}$: **Мл҃твы по кръстѣ́хь** отъ священнѣйшия Константинополски архиепископъ киръ Филотея.

Послѣдната тетрада носи брой 28 (**к҃н**), а първиятъ листъ, т. е. вторият по право — 29 (**к҃ѳ**), значи, евангелията и апостолитѣ погрѣшно са подвързани отначало. Послѣдната тетрада отъ тѣхъ носи брой 39 (**л҃ѳ**), значи, сичко 39 тетради по 8 л. + 1 (най-послѣ има 1 л. повече) — 313 л.; споредъ това липсуватъ отъ срѣдата около 8 листа и то: 2 между лл. 116 и 117 и 6 л. на края. Отъ начало текстътъ на 40—50 листа е поврѣденъ отъ влага. Между лл. 96—97 и 128—129 има поврѣденъ по единъ листъ. Л. $128^{б}$ неписанъ. — Срѣщатъ се тукъ-тамъ заглавки. Подвързия дъски съ кожа.

Хартия дебела и жилава, съ много ситни брѣзди и тънки рѣзки. Хартиенъ знакъ не личи.

На л. $119^{б}$ подъ текста прѣписвачътъ бѣлѣжи:

Н҃зе́ помѣ́нн а҃ще хѡ́щешн сщ҃енннѵе рабе гн҃ь а҃ще тн ѥ̀ оу҃срьно̀. помѣ́нн г҃ раба бж҃їа ефре́ма ї҆ѡана н҃ калннꙋ н҃ внтанїю̀: —ı—

Тая бѣлѣжка е писана на онуй мѣсто при службата, дѣто се посочва, кого да споминя дяконътъ; може би, самъ прѣписвачътъ е Ефремъ, а другитѣ лица — негови роднини.

Правописъ обикновенъ сръбски: редовно ь, а ъ се употрѣбява само тукъ-тамъ (най вече въ прѣдлогъ съ). Ударения нѐ вредомъ.

259 (143).

Служебникъ съ трѣбникъ отъ XVI—XVII вѣкъ. Редакция сръбска съ издържанъ ресавски правописъ точно по VI школа. Листи 144, **16**° (15×10·8), текстъ 11×7, писмо срѣдно-уставно, хубаво, букви 3 мм., редове на стр. 16.

Липсува послѣ́дния листъ отъ 1-ва тетрада. Първиятъ прибрахъ отъ ркписъ № 370. Липсуватъ и нѣколко отъ послѣдната тетрада, инакъ добрѣ запазенъ. Почеркъ красивъ съ твърдѣ хубави заглавки и дребни заставки. Съдържа освѣнъ службитѣ, молитва надъ желающия да се причести, послѣдвание за св. причещение, въ което влизатъ молитви на Симеона Метафраста, на Дамаскина, на св. Василия, Симеона Новаго и Іоана Златоуста, дяконства на лития, чинъ надъ коливо за умрѣли, молитви вечерни, утренни, служба при водосветъ.

Хартия бѣла, гладка, корава съ едва видими рѣзки, съ знакъ: трифиль на дълга опашка между двѣ букви, които не личатъ добрѣ. Подвързия нѣма.

260 (31).

Служебникъ и др. отъ XV—XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 148, 8° (22×15 см.), текстъ 17×10, 16×9·5; писмо различно.

Първитѣ три листа, и часть отъ 4-ия са писани съ доста едро полу-уставно писмо; веднага слѣдъ това почва друга ржка съ по̀ дребно и некрасиво писмо, пакъ полууставъ, и слѣдва до л. 75; отъ л. 75 до л. 87 трети почеркъ, а отъ л. 87 до края пакъ други почеркъ. — Началото липсува. На л. $3^{а}$ почватъ апостоли и евангелия за сички сѫботи и недѣли; на л. $10^{б}$ служба І. Златоустова; на л. $43^{а}$ служба отъ св. Василия велики; на л. $61^{б}$ служба отъ св. Епифания; на л. $75^{а}$ **дїѧ̑конствѧ̑ оусь̏пши̑**; на л. $82^{а}$ отпуски за сички мѣсеци; на л. $87^{а}$ дванадесеттѣхъ страстни евангелия; на л. $111^{а}$ апостоли и евангелия на избрани светци, апостоли и светители. На л. $137^{б}$ евангелия въскресни. Лл. 144 и 145 неписани.

Краятъ липсува. Подвързия нѣма.

Правописъ ресавски съ ударения.

Хартия съ различни знаци: ржкавица съ звѣзда, котва въ кржгъ, ножици.

На л. 16^а: ✝ сіꙗ книга литоургиꙗ попь коучева ѿ какарель да работи живемь за здраве мрьтвемь за дшꙋ б҃ь да прости оу хрелоко и ко ке а изнⷭ҇е и да ⷭ҇е прокле ѿ т҃и ѻци и ѿ г҃ь б҃ь вседрьжитла м҃і азь грⷲ҇е попь вꙋче ѿ хре(ло)ко попь при попа стоїца беше тога бозгꙋнлꙋкь тогⷣ҇а тꙋрци нишь оузеше иⷭ҇ посекоше т҃ азь попь вꙋче ѿ хрелово христалалии (християнски?) родъ. мꙋже посⷱ҇еше жени поробише стока ѿкараше ѡвцеі и гѡведа ⷭ҇е кона и нишь побироше и тогда безгꙋнлꙋкь беше.

въ лето 7000 200 40 6

ꙁ҃ с҃ м҃ ѕ (7246—1738).

На л. 47^б: сиꙗ книга гл҃ми литоугиꙗ коупи гі попь воуче ѿ хрелово да работи за родители его ѻцоу лазарꙋ мати митри мрьтвемь за дшⷭ҇ꙋ живемь за здраве писахь азь грⷲ҇ени попь вꙋче слава тебе б҃е нашь слава тебе цр҃ꙋ нб҃сни.

На л. 86^б подъ текста: пі(сах) азь грⷲ҇е попь вꙋче кої ке ꙗ изнесь ѿ стⷢ҇о ѡца нікола да ⷭ҇е проклⷮ҇е.

261 (28).

Служебникъ и др. отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 51, 8° (19×14·5), текстъ 15×9 см.; писмо различно, понеже ржкописътъ състои отъ нѣколко части.

Твърдѣ поврѣденъ. Отначало, срѣдата и края липсуватъ много листи. Първитѣ 23 листа на които е служебникътъ, са писани (или прибавени) отпослѣ, съ синьо мастило, което сега изблѣднѣло и се размазало, тъй че текстътъ едвамъ се чете. Лл. 19—23 са прѣрѣзани наполовинъ отгорѣ надолу. Листъ 24 е писанъ съ бързописъ, а останалитѣ пъкъ отъ третя ржка съ полууставно писмо и съ черно мастило, което не е поврѣдено отъ влага. На л. 25^а почватъ въскресни евангелия; на л. 33^б: прокимени, апостоли, евангелия и алилуиари на апостоли, мжченици, прѣподобни и светители. Подвързия здрава.

Правописъ ресавски, ала неправиленъ.

Хартия грапава, корава, съ знакове: котва въ кржгъ, кжпони въ гербовъ щитъ.

262 (1).

Богородичникъ отъ XV вѣкъ, редакция сръбска. 183 харт. л. **4°** (27×19), текстъ 20×24, писмо срѣдно-уставно, не тъй упражнено, и дебело, букви 3 мм., редове 24.

Билъ доста повреденъ и кърпенъ по долнитѣ поли. Билъ подвързанъ, обаче сега запазена само прѣдната дъска и тя олупена. Край нѣма. Заглавия и главни букви съ киноваръ. Послѣднитѣ 7 листа развързани и оръфани по крайщата.

Съдържа канони на св. Богородица.

Правописъ обикновенъ сръбски (едноеровъ) безъ ударения.

Хартия дебела, мека, съ знакове: три могили, съ високъ линеенъ кръстъ надъ срѣдата; ножици.

263 (384).

Катавасїа рождьствꙋ х҃ꙋ. начина ѿ наведенїє и дръже̑ до ѿданїа рожьстка х҃а. 10 л. 8° възгрозно писмо (полууставъ), сръбска редакция, вѣкъ XVII.

Правописъ сръбски (едноеровъ) безъ ударения, безъ іотация и съ ѕ. Сѫдейки и по нѣкои форми, рѫкописътъ изглежда да е писанъ въ български краища.

Хартиенъ знакъ: три неравни полумѣсеца единъ надъ други.

264 (503).

Требниче на Даскалъ Тодора отъ 1841 год. Съдържа на 139 л. **16°** (15·5×11) разни чинове и молитви, прѣписани отъ черковно-славянски трѣбникъ съ възкосо (влѣво) полукурсивно писмо. Тукъ-тамъ има само заглавия и упѫтвания по новобългарски; инакъ сичкото е сѐ по черковно-славянски. Споредъ оригиналната му пагинация (съ буквени цифри) излиза че има 149 л., но тая пагинация е погрѣшена: прѣскочено е отъ **п҃ѳ** (89) на **р҃** (100).

На 2 л. отпрѣдъ има записка отъ самия писачъ:

Во сла́вꙋ ст҃ыа ѥ̑диносꙋ́щеи и̑ животворѧ́щеи и̑ нераздѣ́лной тр҃цы ѿц҃а и̑ сн҃а и ст҃ого дх҃а: повелѣ́нїемъ ст҃їмъ и̑списа́хъ а̑зъ ра̀бъ бж҃їи ме́ншїи ѿ вели́каго тре́бника потре́бныхъ на́мъ мл҃твы разли́чныхъ дш҃е́вныхъ и тѣле́сныхъ. и прочети гы да оу̑зришъ сла́вꙋ бж҃їю: 1841: **Ѳеѡ̑. Да̀скалъ.**

265 (555).

Катавасия отъ началото на XIX вѣкъ, писана, сѫдейки по почерка, пакъ отъ даскалъ Тодора Пирдопски. 184 листа 8° синкава, груба хартия, съ полукурсивно малко влѣво наклонено писмо.

Съдържа освѣнъ разни тропари, кондаци, ексапостоларии и пр. още и нѣколко образци за писма до разни лица — сичко на черковнославянски. Нѣкои ирмоси и тропари са писани и на гръцки съ славянско писмо. Освѣнъ това книгата съдържа и нѣколко ликове на светии, но доста груба работа.

Книгата е подвързана, ала съ разбъркани листи.

На прѣдната кора писано отъ сѫщия писачъ: **цєна полагаєме на тази катавасиа** 100 **гр҃ша.**

Доставилъ Т. Бардаровъ отъ Плѣвенъ.

266 (504).

Молитвениче отъ началото на XIX вѣкъ, 102 листа **32**°. Сѫдейки по писмото му, това молитвениче ще е писано пакъ отъ Даскалъ Тодора Пирдопски. Съдържа молитви на черковнославянски езикъ и ликоветѣ на св. Богородица (на петь мѣста), св. Тома, св. Георгий, Ангелъ Хранитель, св. Амвросий, Ис. Хр., Архангелъ Михаилъ, св. Никола и пр., но твърдѣ посрѣдствена работа.

267 (544).

Служба и житие на св. краль Стефана Уроша и др. 126 листа **4**° (20·5×14), безъ начални и безъ нѣколко срѣдни листи; липсуватъ именно: отъ първа кола 6, отъ втора и третя по 2 листа. Инакъ рѫкописътъ е добрѣ запазенъ. Писмо хубаво, срѣдно-уставно, по 20 реда на стр., съ червени инициали и заглавия, вѣкъ XVI (край) или XVII (начало).

Службата на св. Стефана свърша на първитѣ петь коли, а на слѣдната кола (съ ново означение на колитѣ пакъ отъ х҃) захваща **житїє и҆ жи́знь бл҃гоѹ҆́стиваго кра́лѧ Сте́фана, срѣ́мскаго, мона́ха Ѳеѡкти́ста, бл҃ви ѻ҆́ч҃е:** — и свърша на послѣдния л. отъ кола д҃ (сега л. 63ᵃ).

На слѣдния л. 63ᵇ почва и свърша на л. 105ᵃ: **житїє бг҃оѹ҆го́дно и҆ жи́знь непорочна бл҃гоѹ҆́стивїє и҆ х҃олю́бивїє гж҃де нш҃є бл҃же́ннїє мона́хїє Єлены, бл҃ви ѻ҆́ч҃е:**

Отъ л. 105ᵇ до л. 119ᵇ е: **рѡ҃словїє ст҃ы срьбскы го́спѡ҃ и҆ хти́торь бы́вшїихь:**

Отъ л. 120ᵃ до края: **Сїє ѡ҆брѣтохѡ҃ сънисано въ свитцѣ с҃тогѡ кра́лѧ срь҆бскаго Сте́фана Ѹ҆роша, и҆́же є҆ пе́ти по с҃томѹ Сїмеѡ́нѹ не-ма́нїє Бла́нскыи. кра́лю Сте́фанѹ драгѹти́нѹ кр҃. милѹти́нѹ кра́ль Ѹ҆рошъ, бл҃ки ѡ҆ц҃е:** —

Правописъ ресавски, ала непослѣдовенъ. Ударение правилно.

Хартия дебела, твърда и гладка съ знакъ: котва въ кржгъ.

На послѣдния празенъ листъ отъ сжщия ржкописъ между другото:

† Τοῦτο τό βιβλίον . . . τοῦ ἁγίȣ κρὰλ Στέφανος, αμην.

Θεόδωρος παπὰ Ἠλίȣ.

На сжщия листъ отъ другата страна, вѣроятно отъ сжщия попъ Тодоръ написано съ курсивъ отъ 1845 година:

Та́ѧ книга є҃ на̀ с҃ти кра́ль Сте́фанъ, и҆ ко́и ѧ҃ ѹ҆кра́дне да̀ є҃ проклетъ ѿтъ І҆исѹ́са Хрїста̀, и҆ ѿтъ С҃та́ Богоро́дица, и҆ ѿтъ 318 ѡ҆тцы ѿтъ с҃ти кра́ль Стефанъ и҆ ѿтъ си́чките с҃катїи, а҆ми́нъ.

А҆́зъ многогрешнїи писахъ тока́

Ѳеодѡръ п҃ Илїевичъ.

1845 **мц҃ъ декемврїа** 11 **де́нь.**

А на бѣлия листъ, прибавенъ при подвързията, е написано, прѣди това, слѣдното стихотворение съ курсивъ отъ 1733 година:

Блаже́нства и҆́ сла́вы сподоби́стеса сла́внїи,
Ꙗ҆́ко Христѹ̀ Б҃гѹ работа́сте, прехва́лнїи,
И҆́го є҆го̀ к҆ ма́лѣ понесо́сте,
Тѣ́мже к҆ ра́й кѹ́пно внидо́сте.
Небе́сны҃ вѣ́нцѡвъ тезоимени́ти
Στέφανοι πολύτιμοι ȣ̓ρανοπολιτας,
Вы̀ ꙗ҆̃ко звѣ́зди при́снѡ сїаю́щїи
На тве́рди цр҃ко́внѣй вѣ́рны҃ ѡ҆зараю́щїи,
И҆̑ здѣ̀ цр҃ства наслади́стеса,
И҆̑ та́мо ца́рски всели́стеса,
Но̀ ꙗ҆̃ко на земли̇ всѣ́хъ помилова́сте
Сн҃це и҆̑ ѿ вы́шны҃ на́съ возбрана́нте
Ѿ нападе́нїи и҆̑ ѡ҆̑злобленїи ꙗ҆̑зы́кѡвъ
И҆̑ ꙗ҆̑зыкобо́лїи лести́вны҃ е҆рети́кѡвъ.
А҆̃ще бо и часто̃ согрѣша́емъ,
Ѻ҆ба́че ѿ ва́съ ни́когда же ѿстѹпа́е҃.

Scripsi in Convento Sancti Nicolai Miraculosi 1733 maii 24.

И най сетнѣ върхỳ опакето на сжщия листъ отъ по̀ ново врѣме:

Сїє слѹ́жба с҃то́мѹ кра́лю Сте́фанѹ ѹ҆̑ хра́мъ с҃таа Кѷрїакі́а ѹ҆̑ митрополи́тъ: —

Отъ тая, както и отъ двѣтѣ записки (гръцка и българска) на попъ Теодоръ п. Илиевичъ, се вижда, че ржкописътъ е билъ до скоро врѣме притежание на Софийската катедрална църква св. Краль или св. Недѣля.

Ржкописътъ е доставенъ отъ Хр. Зарзановъ.

268 (261).

Сборниче отъ стихири, молитви и псалми, вѣкъ XVII, редакция сръбска. Листи 81, **32**° (9·5×8), текстъ 7×5, писмо полууставно, дребно, неупражнено и косо, букви 1·5 мм., редове на стр. 11. — Два почерка, и двата некрасиви и твърдѣ нечетливи.

Правописъ едноеровъ, безъ **ѣ**, **ы** и безъ ударения.

Подвързия дъски съ кожа.

269 (566).

Сборниче отъ XVII вѣкъ, сръбска редакция, 69 листа **16**°, съставено отъ разни ржкописи; съдържа:

1. **Чи́нь на ѡ҆сщ҃е́нїє коде,** л. 1 до 12;
2. Литургията отъ херувикото нататъкъ, л. 13—$16^{а}$;
3. Херувикото на гръцки, съ славянски букви. $16^{а}$;
4. Пасхални ржцѣ и календарни таблици, л. 18—23;
5. **Послѣдова́нїє кратко́є ѡ҆сщ҃е́нїє во́дн,** л. 24—$25^{б}$;
6. **Молитка̀ же́нє роднкшон кь пръ́кн дн҃ь по̇ вьне́гда роди́ти є҆̀й о҃троча,** л. 25;
7. **Мл҃тва к҃ же́нє. и҆ послꙋжи́вши҃ той въ врѣ́мє рожде́нїа: сїа же и ба́бє,** л. 26;
8. **Мл҃тва є҆̀жє̀ знаменáти о҃тро́че, и҆мѐ є҆мꙋ̀ нарє҃:,** л. 27;
9. **Мл҃тка же́нє по четиридє҃тихь,** л. 28;
10. **Послѣдо́ванїє е́жє̑ сьтвори҃ о҃тро̀ча о҃глашéно. и҆ кр҃тити то̀:** л. $29^{б}$;
11. **Послѣдова́нїє ст҃ого кр҃щенїа,** л. $48^{б}$;
12. **Мл҃тка: на҃ женóю бившꙋю непра́здною и҆зврьгьшꙋю: наче́ло сьтвори҃:** л. $60^{б}$;
13. **Послѣдова́нїє бїваємоє ѿбрꙋченїоу,** л. $62^{б}$,
14. **Чи́нь вѣнча́нїю** (откжснато), л. 66 до края.

Правописъ едноеровъ съ ударения.

На л. 17 се чете: **да се знаєть кога ватньх литоурѣниа месеца декевриа ві вь лето ҂зслг** (1725).

На л. $23^{б}$: **Село рашани писа стиче єдно говедо . . . .**

На л. $29^{б}$: поменикъ отъ западнобългарски имена.

Хартия дебела, корава съ воденъ знакъ: три полумѣсеца.

Намѣрено въ църква св. Константинъ, Струмица и по езиковитѣ си форми изглежда да е писано въ български краища.

Ръкописътъ билъ въ редакцията на Министерския Сборникъ, оттамъ испратенъ въ Нар. библиотека.

270 (519).

Служби и жития на св. Ио. Рилски, отъ XVII в., сръбска редакция. 112 л. **16**^{o} (13×8·5). Ръкописътъ е подвързанъ и запазенъ цѣлъ; само въ края липсува единъ листъ.

Съдържа:

1. Служба на св. Ио. Рилски: **Мⷭ҇ца ѡ҆ктѡврїа .ѳі҃. памѧ҇ прѣподобнаго ѡ҆ⷮ҇ца на́шего і҆ѡа́н'на пꙋсты́ннижи́теля ри́л'скⷪ҇. на малѣ́і вⷱ҇ерни стиⷯ҇.** (л. 1—32).

2. Евтиемово житие на св. Ио. Рилски (л. $32^{а}$—$39^{в}$).

3. Акатистъ Светому Иоану Рилскому (л. $39^{а}$—$52^{б}$).

4. **Жи́тїе и҆ жи́знь прⷫ҇о́бнаго ѡ҆ц҃а нашего і҆ѡа́нна ры́лскаго. въ нем'же и҆ ка́ко прѣнесе́нь бы҇ⷭ въ трь́новь. съпи́сано є҆ѵ҆ѳи́мїеⷨ҇ патрїа́рхѡⷨ҇ трь́новскыиⷨ҇. на ко́нци же сло́ва и҆ ѡ҆ ѡ҆бновле́нии сты҃ѥ ѡ҆бы́тѣли є҆го̀ и҆̑же въ ры́лѣ. и҆ ка́ко пакы̀ прѣнесе́нь бы҇ⷭ ѿ тръ́нова въ тѣ́жеⷣ҇ сла́вныи монасти́рь ры́л'скыи. Съписано послѣ́днымⷨ҇ въ дїа́цѣⷯ҇ владиславоⷨ҇ гра́матикѡ́мь. бл҃ви ѡ҆ч҃е:·** (л. $53^{а}$—$97^{б}$).

5. **Ч҇инь ка́ко поⷣ҇баѥ҇ть пѣ́ти чⷭ҇тныи па́раклиⷭ҇ прѣпⷣ҇бно́мꙋ ѡ҆ц҃ꙋ і҆ѡа́ннꙋ ры́ⷧ҇скомоу поустыни жи́телю.** (л. $98^{а}$— до края).

Правописъ ресавски съ ударения.

Книгата имала нѣколко стопани, както се вижда отъ запискитѣ на прѣднитѣ бѣли листи:

1) **҂а҃ ѱ҃ ч҃ в҃**; 1792: ЈVЧГ.

зна́но бꙋ́ди сїа книга на ѡ҆ц҃а̀ Петро́нїа Кова́ча:·

2. **Сїа кни́жица на́ ѿц҃а Наїсїа Нова́го** 1813. **м. і҆ꙋ҃л**: 2.

3) **Къ да́ръ мнѣ̀ Соти́рꙋ ѿтъ г: попъ Христофора.**

Хартиенъ знакъ: три полумѣсеца.

271 (144).

Канонникъ отъ XV вѣкъ, редакция сръбска. Листи 73, **32**^{o} (12×8·5), текстъ 8·5×5; писмо — дребенъ полууставъ, четливъ, букви 1·5 мм., редове на стр. 19.

Безъ начало и край; и отъ срѣдата липсуватъ нѣколко листи, а прибавениятъ първи л. отъ 25 кола прибрахъ отъ ркп. № 58. Съдържа канони и параклиси на св. Богородица, св. Георгия, св. Никола и Исуса Христа. — Л. 6 отшитъ. Между лл. 39 и 40 единъ наполовина. Пострадалъ отъ влага; освѣнъ това листитѣ опушени.

Правописъ ресавски съ ударения.

Хартия дебела, корава, съ много ситни брѣзди и едвамъ видими рѣзки; воденъ знакъ: кжпони въ кржгъ.

272 (540).

Богородичникъ заедно съ други служби и молитви. Състои отъ 159 л. **16⁰** и като че ли е съставенъ отъ нѣколко книги, както се вижда отъ означението на колитѣ.

Редакция сръбска, писанъ отъ нѣколко души въ разни врѣмена прѣзъ XVI и XVII вѣкъ.

Ржкописътъ е добрѣ запазенъ и подвързанъ; липсуватъ само два листа отъ него: слѣдъ сегашния 31 и 37 по единъ. Колитѣ са означени само на богородичника (първитѣ 4 коли) и на молитвитѣ въ края (послѣднитѣ 7 коли).

Богородичникътъ заема първитѣ 31 листа, а слѣдъ това на лл. 32 до 49 е акатистъ богородиченъ, писанъ отъ друга ржка; на лл. 50 до 54 са **тропарии въскрснїи и бгородичнии. ѵ̈пакои ѡсмиⷯ гла́сѡмь**, на лл. 54 до 57 са **тропа́рїи и бгоро́ди́чнии и҆ кондакии прѣз не҃лю**, на лл. 58 до 82 е **начело павечерници великои**, а слѣдъ това пакъ отъ друга ржка на лл. 83 до 98 **Послѣдованїє сг҃о причещенїа**, на лл. 99 до 103 пакъ отъ друга ржка е **правы́ло є҆гда слꙋчитсе ко́мꙋ и҆скоу́сити се въ с҆нѣ ѿ ѡ҆скврънєнїа по дєйствꙋ дїаволю́**, а на лл. 103 до 105 продължава сжщата ржка: **тропары бгороди́чны и҆ кр҃то бгородичны ѡсми́мь гл҃сѡ**. Отъ л. 106 до края са разни молитви за слѣдъ утрепни и вечерни служби. Тия молитви съставятъ нѣщо отдѣлно въ 7 цѣли коли и съ писмо пакъ различно отъ другото.

Правописъ ресавски непослѣдовенъ; съ ударение.

Хартия различна, съ знакове: котва въ кржгъ; корона.

Доставилъ отъ Самоковъ Хр. Зарзановъ.

273 (297).

Сборниче съ апокрифни молитви отъ XVII вѣкъ. Редакция сръбска. Листи 82, **32⁰** (10·8×7·8), текстъ 7×5, писмо полууставно почти курсивно, букви 2 мм., редове на стр. 12.

Отначало 8 бѣли листи, а на девстия, означенъ като първи, подъ три кръста съ символични знаци, се обяснява: **трї̃ кр̑тӥ вадьрȣзи пи̑лать на гольготе два разбоинича еди̑нь жизнодавачь творачь рече̑ на ра̑нетӣ своемьї ѹсти̑ ꙗко спс дре̑во в̑ить по̑реде раꙗ̑ прогонитель сатане и̑ тако да прогонеть ё двсӣ нечистї ӣ ве̑оке проклети̑ ѿ раба бж҃їа .... в̑сегда и̑ нинꙗ и̑ присно и̑ вавекȣ̑ векомь аминь.** На л. $2^{б}$ **покала ч̑а-номȣ и животворещемȣ кр̑сȣ гн҃ю**; на л. $5^{а}$ имена божии, на брой 72 (о҃в), които, като ги носи човѣкъ, ще бѫде избавенъ отъ сѣкое зло; на л. $7^{а}$ други 72 имена на прѣсв. Богородица; на л. $9^{б}$: **а сё и̑мена ст҃и архангелъ з҃і ѿ стр̑х**; на л. $11^{а}$; **х̑ се и̑менѧ̑ ст҃аго і̑ѡанна кр̑тителѧ**; на л. $12^{б}$; **а се̑ и̑мена ст҃имь о̑ апостоломь**; на л. $14^{б}$: **х̑ се имена ст҃ымь м̑ мȣченикомь**; на л. $16^{а}$—22: първитѣ глави отъ 4-тѣхъ евангелия и на л. $23^{б}$: въскръсно евангелие отъ Матея. На л. $24^{а}$: **начело молитьвї сташьние** — 14 апокрифни молитви; на л. $50^{а}$: молитва на св. араханг. Михаила **ѡ морȣ и вещици и ѿ вира и ветьра юже е̑ ва дьне и ва нощи**; на л. $52^{а}$: мл. на свв. ап. Петра и Павла **ѿ діꙗвола ѿ морȣ и̑ вещицȣ и ѿ вира и ѿ ветьра**; на л. $53^{б}$: мл. на св. Никола **ѿ зли ветри и вещица**; мл. на ап. Павла **ѡ ҁлїе**; на л. $58^{а}$: мл. на св. вмч. Димитрия; $59^{а}$: мл. на св. Георгия, **идȣщимь на войскȣ или на пȣть или на сȣдь многоѥ причитати на нов месець**; на л. $60^{б}$: **а се̏ молитьви различни идȣщимь на цр̑омь и болѧромь** — сичко 5; на л. $66^{а}$: противъ сѣкое зло и **мьча и стрели летеще ва дни и ва нощи** — двѣ молитви; мл. кога тръгвашъ на пѫть, противъ громъ, отъ бодежъ, противъ нежитъ 2, противъ моръ, противъ вампиръ, на добитъка противъ вълкъ, противъ звѣръ и разбойникъ, **ѡ житовавьца**, на лозе, па нива и хамбаръ. На края 12 **белези** (печати) **соломȣна цр̑а сн̑а двва ѿ книга его прип̑а̑нии Ѳеѡдȣлиемь философомь**: кога отивашъ на бой, **за любов на господа, си печать ѿ магїю, за сȣдь, ѿ море и вещице, за пȣть, ѿ стрели и меча, за тргь, ѿ віра и̑ ветьра, ѿ главьние болезнї, ѿ зле среще, ѿ ваньпира и злоби женьскїе.**

Правописъ едноеровъ, безъ ѣ и безъ ы, съ обикновени надредни знакове, но безъ ударения.

Текстътъ е писанъ въ зелени рамки.

Тетради 10 (ї). Отначало 8 неписани листи и отъ края 21.

Хартия тънка, мека. Подвързия мукава съ кожа.

274 (542).

Сборниче. отъ 1639 г. (Нѣщо като типикъ, но съдържа повече „дяконства“), сръбска редакция, 50 листи **16°** (14·50×9·50) по 15 реда на стр. полууставно писмо, едноеровъ правописъ съ ударения.

Сборничето е цѣло и подвързано; безъ пагинация, а само съ означение на колитѣ, обаче първитѣ 5 листа са извънъ това означение, а чакъ на 6 л. е кола а҃. Отъ кола д҃ липсуватъ 2 л., а отъ послѣдната кола ѕ҃ — 1 л. (послѣдния), на който не е било писано нищо, защото съдържанието на сборничето свърша прѣдъ него.

На корицитѣ и на първия листъ има разни записки, а сѫщинското съдържание захваща на л. 2: **чинь параклись прѣстѣи бц҃и**, което се прѣкѫсва съ л. 4, а на л. 5 стои (отъ сѫщата рѫка): **ѿ днє̑ злы҃ иже̑ ихь ꙗ̑ви ,моисе́ю, пр҇рокꙋ показати и҃ сн҇омъ израилєво҃.** Слѣдъ като ги изброява, казва: **сїє̏ дн҇и назнаменꙋє̆, злы̏, за всꙗ́ко дѣ́ло. нь̏ нє̏ почи́нали: — сє̏ добри̏** (изброява ги, а слѣдъ това): **Сїє̏ дозє̑, наидо҃ оу̑ изко̑: —**

На сѫщия листъ 5^б^ има единъ тайнописенъ ключъ система I: замѣна на буквитѣ по редове (4 реда отъ по 11, 10, 10 и 7 букви.

На л. 6^а^: **Начело̀ вечє́рни . . . .**

На л. 6^б^: **оу̑к^з^а́х. ѱа̀лтирꙋ. како ст҇лосꙋєтсє. вьсєго лѣта**, слѣдъ като изброява катизмитѣ, пакъ на сѫщия листъ: **и҃ни̏ оу̑ка^з^. ѿ ц҇рко́внаго. оу̑ст҇а: по҃ка́єть в҇ѣти: ка́ко є̑ ст҇лосаты. ѱа̀лти́рь вьсєго лѣ҃**, а на л. 7^б^: **и҃нь ти́пи҃. вели́ки по҃ ка́ко ст҇ло҃сꙋ̀єтсє̀ ѱалти́рь.**

На л. 12^а^: **Начело̀ вь нє҃лю, на оу̑трни̇: троичи҃ канонѡ҃:**

На л. 19^а^: **Ти́пикь ка҃сїа̑. ко́ко поютсє прѣз̓ вьсєго. лѣ҃:**

На л. 20^б^: **вь лѣ҃,** ҂ꙁ҃.м҃.ꙁ҃ (вѣроятно грѣшка, намѣсто ҂ꙁ҃.р҃.м҃.ꙁ҃) **сь бг҃мь почина̑ємь дїако̑нствꙗ̀:** тия дяконства свършватъ на л. 48^а^. съ слѣдната записка, писана като продължение на текста, че се и не забѣлѣзва като нѣщо отдѣлно отъ текста:

Сьписа́шє҃ сїа̀ дїа́конства, вьлєто: ҂ꙁрм҃ꙁ: и҃ сїѐ лєто многи на́пастѝ би́шє на хр҇тїа́нє: най пачє на мє́нє грѣшнаго: много пострада҃, ѿ бро҃ца̀ мало ми̇ гла́ва нє ѿтидѐ. и҃ па́кы по́мощїю бж҇їю избавлє́нь бихь. г҇ь, и҃ прѣчт҇а̀ да и҃ сꙋдить, и҃ т҇ни̑ ст҇и҃ ѿц҇ь да и҃ нѐ просто̀ ни̇ вь си̇ вѐкь, ни̇ вь бꙋ҃щи̇.

Слѣдъ това слѣдватъ още нѣколко молитви до края.

На корицитѣ и на крайнитѣ листи има между другитѣ драсканици и слѣднитѣ по̀ любопитни записки:

На прѣдната корица отъ сѫща рѫка, която е писала сборничето:

Вльчѡ̑, ми҃нь. що є̑ и҃мало на твоить дєцꙗ̀. по гла́вє, сь що́ хїи҃ лєкꙋ́ва҃. що́ и҆ма, влꙗ́чѡ̑ мꙋшлава҃. да запи́єшь.

На първия прѣденъ листъ отъ сѫща рѫка:

рт҃ь, (Риста?) во҃да́нии̂. да́де, мо҃уѐ. да оу҃читъ, и цена̀. по́ ,г҃. вила̀ на го́динъ, ӣ, ,л҃. х҃сп҃. ӣ в҃. ѡ̂ка̀, бл҃готѝ. ӣ, ві сѡ҃. ӣ напоу҃ти, в҃. тако̀ оу҃чинише, бра́тїа ӣ миѝ такѡ҃: —. на ст҃рти. —.

† а̂ми́нь, сла́ва те́бѣ г҃и. сла̀ ст҃рте̃ твои̃ вл҃ко. сла́ва те́бѣ цр҃ю мі́рни̂: —

На задната страна, сѫщи листъ (отъ по̀ ново врѣме):

Сїє кникше на китоте да сїє̂ знає кога попи́салъ попъ цветко колє митрє.

На задния листъ отопаке (доста старинско писмо):

† глѡ́ка, за кръжа́на. т҃.л҃. да́дено. ѿ р҃о(?) пе́ѡ̂те … р҃к. засто́, стои̂ .м҃.

Слѣдъ това на сѫщия листъ (отъ по̀ старо врѣме):

† проуѣ̑, в҃в. драх҃. вѣ̑ць .ѯі. сдрах҃. по .ѯмь. ха́нице, п҃. ва́на .м҃. в҃л. сїѐ оузѣ҃. ӣ ѿхь. мѕ҃ ѡ̂ци ӣ гове́да, ӣмь.

И най сетнѣ на задната корица:

Сӣа бȣкваръ на георгӣа кȣпї̑ го за — з — гш̑а харӣата кога ȣмре. ке да мȣ вӣкамъ бг҃ъ да го простӣ.

Хартия дебела, твърда съ знакъ: три полумѣсеца.

Доставилъ го Хр. Зарзановъ отъ Самоковъ.

275 (557).

Сборникъ отъ молитви, стихири и разни поучения, 80 листа 4°, (20×15·5), възедро черковно-славянско писмо отъ началото на XIX вѣкъ по 19 реда на стр.

Слѣдъ нѣколко молитви къмъ св. Богородица, Исуса Христа, къмъ Ангела хранителя и къмъ разни светии, на черковно-славянски, слѣдватъ на л. 31 трогателни **стихи́ри на погребе́нїє мирскі́хъ человѣковъ**, прѣведени на просто-български:

Каква́ е та́ѧ свѣто́вна сла́дость, щото̀ мо́же да бу̣де безъ гри́жа на то́зи свѣ́тъ: ӣ коѧ́ ли слава ӣ голѣ́мина чл҃ч̑ка мо́же да стои на є̂ди́нъ кара́ръ на земѧ́та; воистина си́чкото є̂ ѿ сѧ́нката по́ слабо ӣ ѿ сьнѧ́тъ на́шъ по лажо̀вно. Ѿти на є̂дно̀ мгнове́нїє, додѐ мигне человѣ́къ сосъ ѻ̂ко́то си си́чкото зе́ма смерта̀ ѿ на́съ и прова́жда ни го́ли на ѻ̂нзи свѣ́тъ. Но мо́лим ти сѧ хр̑те бж̑е, того́зи бра́та щото си го ӣзбра́лъ ӣ пови́калъ ѿ то́зи на́шъ лажо́вныи животъ да го ѻ̂про́стишъ ӣ ȣ̑поко́ишъ ӣ̑ако человѣколюбецъ.

Плáча и҆ нарéждамъ когà помúсла че ща да ꙋ҆́мра; и҆ пáкъ глéдамъ по грóбовете, и҆ вúдимъ що е напрáвенно по бж҃и ѡ҆́бразъ нáшата красотà и҆ хꙋ́бостъ какò нéма нúкаковъ хꙋ́бавъ пóгледъ, но червѧ́сала и смардѝ та не мóже да се терпѝ ѿ лóша миризмà, и҆ кóито дóйде тáмъ да вúди ѡ҆новà тѣ́ло, сéки си затúка носáтъ ѿ смрáдъ нестерпúми, и҆ почꙋдúхсѧ та рéкохъ, ѡ҆ чꙋ́до голéмо каквò станà съ нáсъ голѧ́мо и҆ стрáшно тáинство смéртное, какò се предáдохме да гниéме и да смердúме, каквò се собрáхме сосъ смертà нáша да ни прáви на тóѧ хáлъ; войстина съ бж҃ïмъ повелéнïемъ станà сосъ нáсъ такà каквóто е пúсано на ст҃óе писáнïе да се префúни человѣ́къ каквóто злáто ѿ ѡ҆́гнъ, да стáне чúсто и҆ свѣ́тло, каквóто є҆ билъ ѿ напрéдъ та заради̏ товà да благодари́мъ мнóгò на бг҃а милосéрдаго, дéто сосъ нáсъ ꙋ҆стрóи товà тáинсто смéртное и҆ да мꙋ сè помóлиме ѿ сúчко ср҃це да прóсти и҆ ꙋ҆покóи и҆ да помúлꙋва тогóва брáта нáшего, дéто є҆ сега починáлъ, и҆ да мꙋ тꙋ́ри дꙋшáта дéто са сички прáведни рáдꙋватъ и҆ весéлатъ (лл. $33^{б}$ и $34^{а}$).

Слѣдъ тия стихири (на брóй 19), между които и евангелéто на погребение, и то прѣведено) слѣдва: Поучéнïе за десетéхъ зáповеди (лл. $39^{а}$—$47^{б}$); послѣ: **сло̀во и҆́же во ст҃ы́хъ ѻ҆т҃ца̀ нáшего ї҆ѡáнна а҆рхїепискóпа косдантúна грáда Ѕлатоꙋ́стаго: сло̀во за покаѧ́нїє** (л. $47^{а}$—$52^{б}$);

Поꙋчéнїє ст҃а́го Єфрéма и҆̀же ѡ҆ ст҃ѣ́и лїтꙋргѝ (л. $52^{б}$—58).

Слѣдъ това пакъ нѣколко молитви на черковнославянски (л. $58^{а}$—68), лл. 69 до 74 празни, а на л. 75:

Стíхи сложéнны по подóбию пѣ́снины на похвалꙋ̀ ст҃óмꙋ ѻ҆тцꙋ̀ сáввѣ сéрбскомꙋ во глⷭ҇ є҃.

начало: **Рáдꙋйте сѧ висóки плáнине,**
Слáдке глáсе пóйте ꙋ҆ висúне,
Свáко цвéтне и҆ рꙋ́же рꙋ́мене
Пóлска дрéва и траве зелéне.

И най-сетнѣ: **М҃лтва Михаилꙋ а҆рхáггелꙋ грóзномꙋ воéвóде нбⷭ҇ныхъ сúлъ.**

Книгата е доставена отъ Плѣвенъ (чрѣзъ г. Т. Бардарова), но е била по прѣди въ София, както се вижда отъ записката на прѣдния листъ:

Сиѧ книжица на Илчоте бирџиата кꙋпи ѧ ѿ Хранóте меанџиата ѿ Софиѧ 1838 декемриѧ 27.

А туку подъ тая записка, отъ сѫщото врѣме:

Да се знае кога доходиме ниѧ папа Анто и папа Тота и Цене дакъ ем ракиѧ пиеме емъ рꙋчаме.

Това писане и ручане ще е било вѣроятно въ нѣкой манастиръ, както може да се сѫди и отъ поменика на задната кора, дѣто се споменуватъ **Пахо́миѧ і̂ермонахъ, Димі́триѧ і̂ере́и и Папаі́отъ поклѡ́никъ.**

276 (270).

Руско-българско **сборниче** съ разни молитви, пѣсни, псалми и слова, отъ XVIII вѣкъ. Листи 73, **16**° (18×11·5), текстъ 10·5×7·5; писмо полууставно, нехубаво, букви 3 мм., редове на стр. 12.

Безъ начало и край. Споредъ една по̀ стара нумерация отначало липсуватъ 15 листа. Липсуватъ такива и отъ срѣдата. До л. 28 редакция руска, а послѣ — новобългарски дамаскинъ, источно нарѣчие съ влияние руско въ правописа; ето нѣколко реда: **Сти̑ѧ ефремъ і̂злези і̂спѹстината і̂ доі̂ прі̂ с҃тогѡ василиѧ̂ та сѧ ка̂виха си̑нь дрѹгиѧ̂ и рєчи василъ къ ефремѹ да станимъ на мѧ̂ката си да чюи гдѣ мѧ̂ката наше и да ѿкриі̂ намъ ѿчите щотѹ ги имамъ на ср҃цси та и ги имамъ да видимъ како приемѧ с҃тас лѷргиѧ̂.** Л. 73б.

ѧ се употрѣбя за **ѧ** за **є** даже и за **й**. Надъ сѣко **и** точка или нѣщо като дасия. — Доста листи распити. Подвързия нѣма.

277 (220).

Сборникъ отъ молитви, часословъ и др., редакция българска и сръбска, вѣкъ XVI—XVII. Листи 113, 8° (19·5×14·5), текстъ 14×9·5, 14·5×10, 15×9, 15·2×9. Писмо различно, понеже ръкописътъ е съставенъ отъ разни книги.

Първитѣ 7 листа (съвсѣмъ повредени) са молитви — въздръ уставъ по 16 реда на стр., бълг. редакция, правописъ по VI школа.

Лл. 8—23 (сѫщо повредени отъ влага и слѣпени) павечерница. друга рѫка, полууставъ, 18 реда на стр., сръбска редакция, смѣсенъ правописъ (**ъ** и **ь**).

Лл. 24—44: отъ св. Епифания, архиепископъ Кипърски, **сло́во на бг҃отѣлесноѐ погрѣбеніе г҃а и̂ б҃а и̂ сп҃а на́шего і̂с҃ х҃а, и̂ ѿ і̂ѡ̂сифѣ і̂же ѿ а̂римаѳѐе, къ с҃тѹю̀ и̂ великѹю̀ сѹ̂ботѹ.** Полууставъ, по 20 реда, сръбска редакция, правописъ ресавски.

Лл. 45—111 часословъ, а на л. 112 **Ма́тва на зач҃еніе ді́акѹ и Мл҃, к҃. то́мѹже̑ оу̑чи́ти кни́гѹ,** срѣденъ уставъ, хубавъ, сръбска редакция, ресавски изводъ.

Приписки. На л. 112б слѣдъ текста четѐмъ: **б҃ъ да прости̑ писа́вши̑х. и б҃ъ да спс҃еть четѹщи̑х·:**

Сїю̀ книгȣ и̂списа̑ а̑зь дїа́кь драгȣ̑ настоа́нїе̑ дȣ́ховни́ка і̂гȣмена варла́ма въ лѣ̑ .҂ꙁрг҃і. мц҃а і̂оу́нїа, л҃ .дн҃ь. тога̑ вы̑ крȣ̑ сл҃нцȣ, х҃. л лȣ̑ .ꙁ҃. ѳемелїе к҃. (=1605).

Хартия различна, съ знакове: котва въ кржгъ; корона.

278 (293).

Сборникъ отъ канони, евангелия, мѣсецословъ и др., вѣкъ XV—XVI. Редакция сръбска. Листи 317, 8⁰ (20·5×14·5), текстъ 15·5×9, различно писмо, понеже сборникътъ е съшитъ отъ разни книги.

Безъ начало и край. Първитѣ 8 л. срѣденъ уставъ, въздребенъ, по 24 реда. Отъ л. 8—36 втори почеркъ, тетради 13 (отъ послѣдната 5 листа), хубавъ уставъ по 20 реда на стр. Отъ л. 94—116 трети почеркъ, дребенъ полууставъ, тетради 12 (отъ послѣдната 2 листа), по 19 реда. Отъ л. 177—300 четвърти почеркъ, съ по̀ блѣдно мастило и по̀ гжсто писмо, по 24 реда. Отъ л. 301 до края пети почеркъ — широкъ полууставъ, по 18 реда на стр. Лл. 35ᵇ, 64ᵇ и 214ᵇ неписани. Лл. 44, 91, 92 и 317 поврѣдени. Между лл. 185—186 и 300—301 скжсани листи.

Съдържа:

1. Канони и акатисти, л. 1—64.
2. Блаженни, апостоли и седмични евангелия, л. 65—80.
3. Катаваси **прѣ́з годнще празникѡ̑ гн҃скымь**, л. 81—90.
4. Канони и стихири, л. 91—177ᵃ.
5. Тропари въскресни, ипакои и богородични, л. 177ᵇ—185.
6. **Послѣдованїе̑ сьбра́нїа вьселѣ̑наго начьнше ѿ мц҃а се̑врїа до мц҃а а̑вгоуста.. прѣнмѣе тр҃ре жс н войдаке. празнїкѡ̑ и̂ нароу́читы̑ ст҃ынмъ**, л. 186—263ᵇ.
7. **Начело̀ ст҃го и̂ велика̑ поста**, л. 263ᵇ—300.
8. **Чи́нъ выкла́ющи е̑га пе̑те паве̑рни**, л. 301—317.

Правописъ обикновенъ сръбски, съ ъ твърдѣ нарѣдко и съ ударения.

Хартия различна. Водни знакове: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ; ножици.

Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. На л. 93ᵇ четемъ отъ прѣписвача: **Къ лѣ̑ .ꙁ.рк҃ѳ.** (7129—1621) **хѡди́ше тоу́рци на лѣха и̂ неполѹчи ничто и̂ възвратишесе дрѣ́хли г҃н поспеш ѵ҃х . . .**

На л. 141^{б} подъ текста, на турски езикъ: „да се напише акта причината е тази: на първия день отъ м. Джемази-юл-ахъръ 76 година .... споредъ сроковетѣ за изплащане такситѣ на Хюсеиновитѣ емляци въ 11-дневенъ срокъ 2000 ...“ (не се чете краятъ, че е оцапанъ).

279 (294).

Сборникъ отъ чинове, служби, молитви, параклиси и пр. отъ XV—XVI вѣкъ. Редакция сръбска. Листи 219, 8° (20·5×14), текстъ 17×9 и 15·5×9, писмо уставно, букви 2 и 3 мм., редове на стр. 26.

Безъ начало и край. Съдържа:

1. Служба на св. ап. Ioана Богослова, л. 1—14^{а}.

2. На л. 14^{а}: сѫщия мѣсецъ 27, св. мч. Калистратъ и дружината му.

3. На л. 25^{а}: чинъ какъ да се опѣе коливо.

4. На л. 42^{б}: чинъ водосветъ.

5. На л. 52^{б}: вечерни молитви, докато се пѣе I. псаломъ.

6. На л. 56^{б}: утрѣнни молитви.

7. На л. 64^{б}: чинъ за изповѣдь и молитви за причастие.

8. На л. 89^{а}: какъ трѣбва да се пѣе **ѹ҇тны҇ пара́кл҇и, ст҇омоу а҇птлоу іеѵ҇лістꙋ іѡа́нноу б҇госло́воу.**

9. На л. 99^{б}: полиелеи, пѣяни на бдѣние срѣщу господски празници.

10. На л. 101^{а}: псалми избрани, **пѣва́ємы по поли҆є́лєи̑. г҇до́скыи̑ пра́зникѡ҇, и вьс҇ѣ ст҇ы҇ комꙋ хо́щєши.**

11. На л. 117^{б}: **б҇гор҇ичны҇ ѡ҇смы҇ гласовѡ҇ алфавитныи**, богородични и кръстобогородични (л. 119^{б}), богородични **и҆дє҇ г҇лѥ҇ вь минє́и** (л. 121^{а}).

12. На л. 125^{а}: деветтѣхъ Моисееви пѣсни.

13. На л. 131^{б}: **катав҇ ѹ҇тнѡ҇ кр҇ꙋ.**

14. На л. 141^{а}: **чинь хо́тєщє помы́ти мѡ́щи ст҇ы҇, и҆лѝ и҆кѡ́ны.**

15. На л. 144^{а}: **Прохо́рь вь потрѣб҇ само҇ се҇ила поста́влєнаго. нє ти́жє сте́фанꙋ нрькоми҇никꙋ. и҆писаніа ѿ жи́тіи, дѣа́ніа. іѡа́нна б҇госло́ва іє҆ѵ҇ли́ста. вь, к҇ѕ. г҇лави ѻ҇ѵє:** — Въ тая статия, която заема сички останали листи, влиза слово **ѿ рома́нѣ** (л. 146^{б}), **слово ѿ васи́лаїи и҆ хари́сѣ женѣ є҇го.** (л. 169^{а}), **слово ѿ прокаженѡ҇** (л. 173^{а}), **ѿ ка́рѣ є҆врє́инѣ сло́во** (л. 174^{а}), **ѿ кинопѣ** (л. 175^{а}).

16. На л. 200^{а}: **Мц҇а маі́а, н҇. дн҇ь похвала ст҇гѡ іѡа́нна б҇госло́ва. г҇лави ѻ҇.** Начало: **Пакы на́мь съ҇ снь прі́идє, вєликы҇ є҆ди́ны҇ б҇госло́вць іѡа́нь.**

17. На л. 209^{а}: **И҆жє вь ст҇ы҇ ѻ҇ца на́шєго іѡа́нна а҆рхиєп҇па константи́на гр҇а ꙁла҇ѹстаго. похва́лноє ст҇мꙋ а҇п҇лꙋ є҆ѵ҇листꙋ іѡ҇ б҇госло́вꙋ. г҇лави ѻ҇́:** Начало: **И҆жє п҇окн҇гѡ вьнѣшнії҇ зри́тєлє є҆гда нѣкоє́го доблєствна ст҇ра́да г҇ вѣньчника ѿ нѣкꙋдꙋ пришьша ѹ҆вѣть ....**

18. На л. 214^б и 215^а: **въ тъже дн҃ь іѡа́нна а̂рхїеп̑па костаитїна гра̂ ꙁлатоѹ̑стаго. похва́лное ст҃омѹ іѡа́ннѹ а̂п҃лѹ іє҃ѵ̂листѹ и̂ б҃гословѹ. бл҃ви. ѡ҃:** — Начало: **Іѡа́ннь въ е̂фесте а̂сїи̂стѣмъ, іѡа́ннь а̂сїйскаа похва́ла. паѵеже въселіенѣи стлъ́нь . . .**

Безъ край. Сички листи на долния външенъ ѫгълъ оръфани отъ мишки. На първитѣ 30 листи повреденъ и текстътъ. Тетради 30 (отбѣлѣзани въ по ново врѣме съ друга рѫка); отначало и отъ срѣдата липсуватъ около 20 листи. Житието на Іоанна Богослова и словата за него (л. 144—214) писани съ другъ почеркъ (по гѫсто писмо) и на друга хартия.

Правописъ смѣсенъ: едноеровъ, но идва тукъ-тамъ (въ прѣдлози) и ъ. Има и ударения.

Хартия различна, съ знакове: кѫпони въ крѫгъ; рѫкавица; нѣщо като лъвъ, или куче, не личи добрѣ. Подвързия дъски съ кожа.

Приписка. На лл. 79^а—84^а подъ текста съ по ново писмо: **И҆саїа і҆єромона̑ лесновць (҂ꙁ)с҃ л҃ѕ. и҆зволенїємъ ѡ҃ца и посп̑ѣшенїємь с҃на и҆ съвр̑шенїємъ ст҃го дх҃а то лето покрї се на великѹ цр҃квѹ кѹбе сѹ плоч(е) маїа д҃ї а сръедна цр҃ква кѹбе сѹ плоче ҂ꙁс҃л҃ꙁ. юнїа є҃і днь магернїца заплоче се маїа к҃ѕ съ(в)ръшїсе юнїа в҃і ҂ꙁс҃л҃и** (1730 год.) **настоїнїци исаїа і҆ромона̑ . . . . анастасїа.**

280 (30).

Сборникъ съ откѫслеци отъ миней, чиновникъ и номоканонъ. Рѫкописъ отъ XV и XVI в. Редакция сръбска. Листи 107, 8° (21·5×15·5), текстъ 16×10·5, 14·5×9·5, 15·5×8·5, 15·3×10; писмо полууставно, отъ разни рѫцѣ и рѫкописи.

Началото липсува. Отъ 1—45 л. празниченъ миней, три почерка: отъ л. 7 до 24 втори почеркъ, по старъ, а отъ л. 24 (служба на св. вмч. Димитрия) до л. 45 трети почеркъ, още по старъ. Отъ л. 46 чинъ попско погребение до края четвърти почеркъ. На л. 88^а се почватъ правила на свв. апостоли. — Липсуватъ листи отъ начало, отъ края и отъ срѣдата. Лл. 2 и 15 повредени. Листъ 24 развързанъ, а л. 73^б неписанъ. Подвързия дъски съ кожа, но втората липсува съвсѣмъ.

Правописъ смѣсенъ, т. е. едноеровъ и ресавски редомъ: по новото писмо има ударение.

Хартия различна: службата на св. Димитрия е на дебела, корава хартия, чийто бѣлѣгъ не личи, понеже листитѣ са подлѣпяни отдолу. Другитѣ листи са тънки, бѣли, съ знакъ: котва въ крѫгъ и отгорѣ звѣзда.

Послѣднитѣ три листа прибрахъ отъ ркп. №№ 43 и 48.

181 (84).

Служба и житие на св. мчч. Георгия Нови, Софийски (отъ Кратово). Отъ началото на XIX вѣкъ. Редакция руска. Листи 42, **4°** (23×16·5), текстъ 19×12·5, писмо ново-черковно, едро; редове 20.

Езикъ и правописъ неиздържани.

Отначало има три неписани листи и образътъ на св. Георгия по щампа отъ Самоковското издание на житието. На края има тоже два неписани листи, заети съ имена за поменъ.

Заглавие: **Мцъ февруарїа .ӏа. день ст҃аго свщ҃енномученика власїа и ст҃аго мч҃ника геóргїа нѡвагѡ иже въ сардакїи.** За св. Власия нѣма нищо.

Слѣдъ службата на л. 18б е житието на св. Георгия: **Мцъ февруарїа: аї день: мученїе ст҃агѡ мч҃ника георгїа нóвагѡ во Сардакїнстѣ̑ граде еже есть вь Софїи бл҃гослови о҃ч̃е.**

Начало: **Слóва потрéбꙋ даровá нáмь создáвыи насъ бг҃ъ ѩкѡ да разꙋмéеме тáини бжїѧ. ѥщé же и сотворéнию всю́ тварь ѥщѐ и чл҃комь естествѡ́.**

Приписка: На л. 40б четемъ: **Вéстно бꙋ́ди какѡ́ се повезá сїа книжка служба ст҃óмꙋ геѡргїю въ лéто ‚1ѿни: (1818) ѡктóмврїа 2 дн҃е При̑ егꙋ́мена христофóра що слꙋ́жи ꙋ кремиковски мн҃тиръ ст҃ыи георгїа и да се знáе че застанá дедà христѡ ѿ челопéче (Челопечане?) та á платѝ и за писáсане и за повезꙋване. и да мꙋ́ бꙋ́деть ст҃ыи великомч҃никь геѡргїа нá помощь помощникь и застꙋпникь и ѡмилѡвáтеленъ и ѿ грехѡ́въ прощенїе и во време скóрби скóрѡизба-вúтель и сь вéрѡю послꙋжитель аминь.**

При егꙋ́менъ христофорь и еромонáхь хиландарски ꙋ мн҃тирь кремúковски и при п҃па златкѡ:

Повезáхь азь попà димúтри протóпопа многѡ́ грéшни софїали́ хаџ҃ и никифѡровичь и акѡ нѐщѡ грешиль простите ми и вáмь бо̀гь прости́ть такѡ полꙋчими бл҃женїи конець —.

Подвързия дъски съ кожа.

Подаренъ отъ Пенчо П. Славейковъ прѣзъ 1887 год.

282 (521).

Часословъ, сръбска редакция, вѣкъ XVI, 209 листи **16°** (15×11), подвързанъ и добрѣ запазенъ, но отпрѣдъ и отзадъ липсватъ по нѣколко листи. Писмо — срѣденъ уставъ, доста красивъ, 15 реда на стр. Правописъ повече едноеровъ; ъ твърдѣ нарѣдко. Ударения означени нѐ винаги правилно.

Хартия въздебела, гладка, испечена, съ хартиенъ знакъ между друго корона. Има цвѣтни заставки и тукъ-тамъ хубави заглавки.

Образецъ отъ езика и правописа:

Ѝзгльбы́ны вьзва̃ тебѣ г҃и, г҃и оу҆слы́ши гла̑ мои̑. бꙋдѣта оу҆ши̑ твои̑ вьнемлюшти гла̑ мл҃твы моѐ. а҆̃ще безако́нїа назри́ши г҃и, г҃и кто̃ постои́ть ꙗ҆̃ко ѿ тебѣ ѡ҆чи́щенїе е҆̑. И҆̃мени твое̃го ра́ди потрьпѣ́хте г҃и, и҆̑ потрьпѣ дш҃а моꙗ̀ вь сло́во твоѐ, оу҆̃пова дш҃а моꙗ̀ на г҃а ѿ стра́же оу҆̃трьнѥ до́ нощи, ѿ стра́же оу҆тр́ьнѥ да оу҆пова́ѥть і҆и҃ль на г҃а. ꙗ҆̃ко ѿ г҃а мл҃ть ѥ҆̑ мно̃го ѿ нѥ́го и҆̑збавлѥ́нїе и҆̑ тъ̏ и҆̑зба́вить і҆̑и҃лꙗ ѿ вьсѣ̃ безако́нїе ѥ҆̃го̀: ⁓ (л. 6).

283 (386).

13 разединени и оваляни листи малка **8⁰** (20·5×19·5) отъ часословъ, българска редакция, дребно полууставно писмо по 27 реда на стр. Вѣкъ XIV (край) или XV (начало).

Правописъ по VI школа съ ударения.

Хартия мека, съ знакъ: ловджийски рогъ съ прѣвръзка (вж. у Лихачева № 2003).

284 (227).

Часословъ отъ XVI вѣкъ, българска редакция. Листи 173, **4⁰** (23×19), текстъ 17·5×12, писмо уставно, хубаво, букви 3—4 мм., редове на стр. 28. По писмо прилича на печатаното ев. отъ 1512 г.

Текстъ: **Рѫцѣ̏ твои́ сътво́ристѣ мѧ и҆̑ създастѣ мѧ. вра́зꙋми мѧ и҆̑ наоу҆̃чнсѧ заповѣдѣ̑ твои̑. бо́жщенсѧ те́бе оу҆зра́тмѧ и҆̑ възвѣ̑ла́тсѧ ꙗ҆̃ко на словеса̃ твоꙗ̀ оу҆̃пова̃** (л. 5б).

Безъ начало. Сичко 23 (к҃г) тетради; значи, липсуватъ около 11 листа отначало и срѣдата. — Отъ л. 101ª до края мѣсецословъ.

Хартия корава, грапава, съ знакове: глиганъ; нѣкакъвъ гербъ, който не намѣрихъ у Лихачева.

Правописъ по VI школа съ ударения. Има хубави червени инициали (плетеници) и червени едри точки.

285 (553).

Часословецъ отъ 1768 год., писалъ Стойко ıерей (Софроний?), 113 листа **16⁰** (14·5×10·5), по 14 реда на стр. въздребно срѣдноуставно, правилно писмо и съ хубави инициалки. Редакция руска (**ѧ** и **оу**), но само ь и твърдѣ често є и ѣ намѣсто **ѧ**; освѣнъ това забѣлѣзватъ се нѣкои други новобългарски влияния.

На л. 2 е **Начало вечерни**; на л. 11: **Начало павечерница**; на л. $21^{б}$: **Начало полунощница**; на л. $26^{б}$: **Начало оутрьница**; на л. $39^{б}$: **Начало первiи часъ**; на л. $45^{а}$: **Начало третїи часъ**; на л. $49^{а}$: **Начало шестїи часъ**; на л. $55^{а}$: **Начало ѡвѣдница**; на л. $60^{б}$: **Начало деветїи часть**; на л. $67^{а}$: **Начало тропари воскр҇ни ипакáсимїи въ недѣлю по непорочнахъ на глáсъ е҃**; на л. $78^{б}$: **начало тропари и кондаки и слави прáздникомъ гд҇кимъ и̂ и̂збраннымъ свѣ́тимъ во всéго лѣ́та.** На л. $96^{б}$ (въ края на тоя отдѣлъ) е начертанъ таинственъ квадратъ отъ черни и червени букви, дѣто между другитѣ букви има и ж, слѣдъ косто слѣдва подъ заглавие: **Слóва знаменїе а̂з'бꙋчнаа пасхалиа**, ала не можахъ да намѣря връзка между пасхалията и квадрата. Любопитно е упжтването въ края на пасхалията: **Когда бꙋдеть на скрáта червéно слóво тогⷣ е високосна годи́на. а̂ ти глéдай на то̂ рождество тꙋко до ст̃и и҃. а̂ чи са връни назаⷣ дéто е при то̂ рождествò рождествóто та фаний ѿ ст̃ите на долꙋ до край а̂ когá е на скáрата чéрно слóво а̂ тѝ глéдай ѿ кра́и до край.**

Най-сетнѣ иде кратъкъ календаръ отъ септемврий до септемврий съ указание на мѣсечнитѣ дни, часоветѣ на деньтъ и нощьта и празницитѣ прѣзъ сѣки мѣсецъ.

На първия листъ отъ сжщия писачъ:

† Написахсе сїе часослóвецъ а̂зъ многогрѣшнїи стóико їерéи на мⷭцъ їꙋнїа въ ѕ҃і д҃нь.

въ лѣ́то ѿ рождествò хв҃о ҂а҃ ѱ҃ ѯ҃ и҃ лѣ́то ѿ а̂дáма ѿ сотворéнїа всéго мíра ҂з҃ с҃ ѻ҃ ѕ҃

въ рꙋцѣ лѣ́то в҃ ключъ слóва а̂збꙋчнаа з҃ їндиктїѡнъ а҃.

Книжката е запазена читава и подвързана.

Върху крайнитѣ прѣдни и задни листи има записани отпослѣ нѣкои извадки изъ простонародни дамаскини.

Подарилъ Т. Бърдаровъ отъ Плѣвенъ.

286 (565).

Часословъ, молитвеникъ и др. безъ начало и край, 146 л. **4°** (20×14·5), съшити отъ разни книги, и съ разнообразно, повече нехубаво писмо: отъ л. 1 до 19 е часословъ, отъ л. 20—61 е молитвеникъ или трѣбникъ, отъ 62—70 л. е Богородиченъ параклисъ, отъ 71—89 л. е Богородична служба, отъ 90—105 л. е служба **ст̃ы мч҃нкъ назарiа. герваcїа. протасїа и келасїа и̂ ст̃ые прп̃бные мт҃ре наше пéткы**, отъ 106—110 л. е служба на св. Архангелъ Михаила и

Гаврилила (откѫслекъ), отъ 111 до 124 служба на св. Никола отъ двѣ разни рѫцѣ и не цѣла, отъ 125—135 служба **стыи҃ м҃нкь іже въ севастіи**, а отъ 136—146 служба на възнесеніе.

Редакция ужъ сръбска, но доста често се срѣщатъ юсове. Правописъ повече едноеровъ; до л. 90 идва рѣдко **ъ**, лл. 90—110 (два разни почерка) са съ ресавски правописъ, т. е. по VI школа. Ударение нѣма — освѣнъ на лл. 90—106. Вѣкъ XV—XVI.

Хартия съ знакове: котва въ крѫгъ съ звѣзда отгорѣ, кѫпони, рѫкавица.

Дати никакви; само на л. 14ª отдолу: пише недѣлко граматникь, ала тая записка не е съврѣменна.

Въ повечето части на тоя сборникъ личатъ дири отъ българско происходище.

Книгата е постѫпила отъ редакцията на Министерския сборникъ, дѣто била внесена отъ г. Д-ръ В. Балджиевъ, който я получилъ отъ о. Евтимия, игуменъ на Гложенския манастиръ.

287 (534).

Мѣсяцословъ всегѡ лѣта, рѫкописъ отъ първата половина на XIX вѣкъ, хубаво бързописно писмо, като да е отъ рѫката на Христаки Павловича. Състои отъ 102 листа 4⁰ синкава хартия, а съдържа празницитѣ на сичкитѣ светии прѣзъ годината, заедно съ кратки жития на по главнитѣ отъ тѣхъ. Захваща отъ 1 септемврий и свършва съ 31 августъ. На края на сѣки мѣсецъ, слѣдъ като се изброятъ сичкитѣ светци, прибавятъ се и руски подъ заглавие: Особно написаніе московских светых, по което може да се сѫди, че мѣсецословътъ е прѣведенъ отъ руски. Слѣдъ свършека на мѣсецослова слѣдватъ по азбученъ редъ „имената сичких светых в настоящій а мѣсецослов нахождающихся по азбука“ съ означение, кой свѣтецъ на кой день се пада.

Слѣдъ това идатъ двѣ прибавки:

1) лѣтословіе на седемте вселенски соборы, то е списъкъ на седемтѣхъ събора съ указание, дѣ, кога се е събралъ съборътъ, колко свети отци са зели участие и какво са рѣшавали.

2) Изложеніе дванадесет столов архіерейских, дѣто се изброяватъ столицитѣ на тѣзи архиепископи и дѣ се намиратъ тѣ.

Рѫкописътъ е написанъ твърдѣ грижливо и вѣроятно е готвенъ за печатъ.

Образецъ отъ езика и правописа му.:

За индикта. Август Римскій о кесар, кога то побѣди Антонія и Клеопатра, Египетски те властители, и начна сам да владѣе сичка та вселенная, тога ради собираніе от сички те страны даноцы те, устави индиктіон, кое то се сказува повелѣніе за петнадесет годины. Раздѣли же го на три части, по пет годины, щото чрез всецѣлый а петнадесет годишен круг три пъти да се зема дань, в исто то лѣто. И това узакони ради по далечны те страны, по крайове те земли сущія, от кои то мъчно беше секоя година да се земат даноцы те (л. 1ª).

Рѫкописътъ доставилъ Д-ръ Н. Бобчевъ.

288 (343).

13 малки (15·5×10·5) листа **16°** съ църковни и погребални пѣсни отъ XIX вѣкъ. Редакция руска. Лл. 10—12 неписани. На л. 1ᵛ четемъ: 1836: **мц҃ъ ѻ҃ктѡ́мкрїй дн҃: ѕ҃ роди́ сѧ х҃ї҃лъ.**

Доставилъ го Н. Гѫбевъ.

289 (55).

Царь-Бориловъ Синодикъ. Твърдѣ цѣненъ паметникъ, отъ края на XIV вѣкъ. Синодикътъ е най важна часть отъ ркп. № 55, затова и задържамъ това заглавие; но въ сѫщность ркп. № 55 състои отъ три отдѣлни рѫкописа, които са събрани въ едно, защото са отъ едно и сѫщо врѣме (сѐ отъ края на XIV вѣкъ) и защото има нѣщо общо помежду имъ и по съдържание. Но дали са биле заедно подвързани, не може да се каже, понеже сега колитѣ и листитѣ и на тритѣ части са разединени листъ по листъ, а отъ подвързията останали само двѣтѣ дървени кори съ кожената имъ обвивка. Освѣнъ че нѣма начало и край, но и много листи отъ срѣдата липсуватъ.

Стара пагинация нѣма, а има двѣ отъ наше врѣме: една горѣ по листи, друга долу по страници. И двѣтѣ пагинации са сбъркани, понеже са поставяни, безъ да бѫдатъ наредени листитѣ по съдържание. Азъ распоредихъ листитѣ, както трѣбва, и поставихъ нова пагинация, споредъ която първиятъ рѫкописъ заема лл. 1—62, вториятъ лл. 63—102, и третиятъ лл. 103—118. И тритѣ рѫкописи са запазени откѫслечно, и не само че са безъ начало и край, но и запазенитѣ листи не са наредъ.

I. Първиятъ ръкописъ е сѫщинскиятъ Бориловъ Синодикъ, който заема първитѣ 62 листа 8°, уставно писмо по 21 редъ на стр. и съ хубави червени заглавки. Мастило не съвсѣмъ черно, а бие на кафяно. Съдържа:

На първитѣ 4 листа (по прѣкѫснато) общи възгласи за православната вѣра и за ония, които почитатъ кръста и божитѣ икони.

На л. 4б—5 се възглаша вѣчна памѐть на православни (гръцки) патриарси, архиепископи, митрополити и на сички, заслужили за православната вѣра, както и **въсѣмь ӥже ѿ скврънныѧ вѣры а̑рмѣнскыѫ пришедшим҆ къ православнои на́шеи вѣрѣ вѣчнаа памѧть.**

На л. 6—25 общо анатимосване еретицитѣ и сички ония, които не признаватъ икони, кръстни мѫки и пр., слѣдъ което се изброяватъ и по име, но сѐ гръцки еретици, а за българскитѣ се казва (на л. 13б): **Понеже въселѫкавыи нашь врагъ. по въсѣи блъгарстѣи земли. манихе́нскѫѧ ѐресь разсѣѧ смѣсивь сїѫ̀ съ масалїанскоѫ. ӥже таковѣи ѐреси началникы, а̑на̑ѳем҃ +**

По́па богѡмила ӥже при пе́трѣ цр҃и блъгарстѣмь. въспрїемшаго манихенскѫѫ сїѫ̀ ѐресь ӥ въ блъгарстѣи земли разсѣавшаго. въ нимже ӥ се̑ прирекшаго. ꙗ̑ко въ привидѣнии хс҃ бг҃ нашь ѿ стыѫ бц҃ѫ г҃ приснодѣвы марїѫ роди сѧ, ӥ въ привидѣнии распѧтсѧ. ӥ о̑бжѣнѫ (л. 14) ѫ плъть възнесе ӥ на въ̑здоусѣ о̑ста́ви. ре́кшеи ӥ того бывшеи. нинѣ сѫщїи оученици, ӥ а̑пл҃и наречені, а̑наѳема +

Ӥ въсѧ ӥже въ ѐреси то́и. ӥ ѡбычаѧ ӥхь ӥ нощнаа ӥхь събранїа. ӥ таин҆ства. ӥ неполезнаа ӥх҆ оу̑ченїа. ӥ ходѧщи҃ съ ними, ана҃ +

Любѧщихсѧ съ ними. ӥ съ ними въ разоумѣ ꙗ̑дѫщихь ӥ пїѫщи҃. ӥ да́ры ѿ нихь възе́млѧщихь. ꙗ̑ко҆ ѐдиномы́слъны тѣ҃, а̑наѳем҃: —

Ӥже ї̑оу̑нїа мц҃а кд҃ дн҃ь на рож̑ьство ї̑ѡ̑а҃нна кр҃тлѣ тво́рѧщи҃ влъшвенїа. ӥ плодовьвлаченїа. ӥ ѐлика въ тѫ̑ нощь скврънаа тво́рѧть таинства ӥ еллинистѣи слоужбѣ подобнаа. а̑на́ѳема: —

Ӥже сатанѫ видимѣи твари творца нарицающихь быти ӥ ӥкѡнѡ́ма нарицаѫщи҃ дъждеви ӥ градоу. ӥ въсемоу ӥсхо́дѧщомоу ѿ земѧ, а̑наѳема +

Глщ҃еи ꙗ̑ко жена зачинаеть въ чревѣ съдѣлованїемь сата (л. 15) **нино҃. прѣбываетже ѿтѫдꙋ̑ сатан҃ неѿстѫпно да́же ӥ до рождьства младенцоу, ст҃ымже кр҃щенїемь не мо́щи ѿгна́ноу быти, нѫ м҃ткоѫ тъ́кмо ӥ по́стомь, глщ҃и҃ ꙋбо тако, а̑на̑м҃ +**

Ӥже кр҃тителю ї̑ѡ̑анноу рѫгаѫщихсѧ ӥ глщ҃ихь ꙗ̑ко ѿ сатаны ѐсть то́и ӥ ѐже въ водѣ кр҃щенїе, и сего ради во́днаго кр҃щенїа ѿвращаѫтсѧ. ӥ безводы ѐди́ноѫ рекше ѻ҃че нашь крьщаѫтсѧ, а̑наѳема: —

Иже въ цр҃квахъ свщ҃енныхъ. и҆ бж҃ственныхъ пѣнїи вьсѣхъ. и҆ самого домоу бж҃їа. е҆же є҆ цр҃кви ѿвращаѫщесѧ. и҆ тъкмо ѿ҃че нашь на приключившим'сѧ мѣстѣ гл҃аѫщи пѣти, а҆наѳе҃ма |

И҆же стѫ҃ѫ и҆ свщ҃еннѫѫ слоужбѫ и вьсесвѧтительское строенїе ѿмещѫщи и҆ рѫгаѫще сѧ гл҃аѫщи ꙗко сатанина сѫтъ и҆зьѡбрѣтанїа. а҆на҆ѳема:

И҆же причастїе чьстнаго тѣла гс҃а нашего і҆с҃ х҃а ѿмещѫть и҆ рѫгаѫтсѧ ꙗко вьсего е҆же ѿ х҃ѣ і҆с҃ѣ гн҃ нашемь. нашего ради сп҃сенїа бывшаго съмотренїа таиньство ѿмѣтаѫщесѧ. а҆наѳема: ·—.

Иже ѿмѣтаѫтсѧ покланѣнїа чьстнаго и҆ животворѧщаго кр҃та. и ст҃ыхъ и҆ свщ҃енныхъ и҆конъ. а҆наѳема: ·—.

И҆же прїемлеть котораго ѿ сп҃цевыхъ е҆ретикъ въ ст҃ѫѫ бж҃їѫ цр҃ковь прѣжде и҆споведанїа и҆хъ. и проклатїа вьсеа е҆реси. ꙗкоже речено бы҃. анѳ҃: —

Василїа врача и҆же въ константїнѣ градѣ. въсѣавшаго сїѫ тръѡ҆каанниѫѫ богомил'скѫѫ е҆ресь, при а҆леѯи православнѣмь цр҃и комнинѣ, а҆наѳема:

На л. 20б и 21 дълга анатема на бившаго митрополита керкирскаго константїна блъгарскаго, зан҃е и҆ нечьстивѣ наоучившаго ѿ и҆стиннаго бг҃а и҆ сп҃са нашего і҆с҃ х҃а гл҃ѣ и҆же, ѿц҃ь мои болїи мене є҆ и҆ не мѫдръствоуѫщоу и҆ гл҃ѫщоу, ꙗко и҆ по и҆нѣхъ оубо бл҃гочьстивыхъ мыслехъ прие҆млетсѧ тъ ѿ ст҃ыхъ и҆ бг҃оносныхъ ѿц҃ь. нѫ и҆ по самои ѿ е҆динородилаго сн҃а бж҃їа приатои ѿ стыѫ дв҃ы и҆ бг҃ѫ . . . а҆наѳема: — г҃ +

Вьсѣхъ е҆диномѫдръствоуѫщи҃' константїноу блъгарскомоу и҆ ради тогова низложенїа скрьбѧщимже и҆ сѣтоуѫщимь, а҃ не ради любве нѫ за и҆же тогда тогова нечьстїа съвъсхыщьшїисѧ, а҆наѳема: — г҃ ı

Слѣдъ като се изброяватъ още много еретици, на л. 23а слѣдва: Петра Кападокїискаго дѣдца срѣдечьскаго, лоукѫже и мандела радоболскаго, анаѳе҃ —ı— г҃ . . .

Л. 25а: И҆же каковѣмь либо оухыщренїемь | и҆ли былїемъ и҆ли чародѣанїемь | и҆ли ѡ҆баанїемь. и҆ли влъхвованїи вражїими, и҆ли ѿтравоѫ покоуситсе вредити цр҃ѣ. помазаника гн҃ѣ, таковаго а҆наѳема: — г҃.

И҆же влъхвованїомь и҆ли обаанїѡмь и҆ли чародѣанїомь нѣкыимь. и҆ли прорицанїѡмь себе въдаѫщихъ, а҆наѳема: — г҃.

Вьсѣмь болѣромь малымже и҆ великымь. і҆ерѣѡмже и҆ чрьцемь и҆ вьсемоу народоу. и҆же съ бл҃гопокоренїемь вьсѣкѫ приазнь чистѫ и҆ правѫ хранѧщимь къ цр҃ю же и҆ а҆рхїереѡмь, вѣчнаа па҃: —

Слѣдъ това слѣдва поменикъ на грьцкитѣ царие, начевайки отъ Константина и Елена (лл. 25а и 26).

Слѣдъ 26 л. липсува единъ листъ, на който се захваща разказътъ, за какъ билъ свиканъ църковéнъ съборъ при́ царь Бори́ла въ Търново (1210 год.), дѣто биле привика́ни и изобличéни нечьстіа скателѧ. и не а҆біе тѣмь на́прасно запрѣ́ти, нѫ съ вели́коѫ хытростіѫ тѣхь оу҆лови. рекь тѣмь въсѣкь страхь ѿ себе ѿринѫти и҆ съ дрьзновеніе҆мь гл҃ати хоулное тѣ҇ оученіе. ѡ҆ни же оу҆ловити цр҃ѣ и҆ и҆же съ нимь, ска́зашѫ по́дробноу въсѧ злословнѫѫ и҆хь е҆ресь. цр҃ь же и҆ и҆же съ нимь мѫдрыими въпросы тѣмь на мноꙁѣ ѿвѣтокаѫщимь ѿ бж҃твныхъ писа́нїи дондеже ѡ҆бли́чишѫ злославное тѣхь мѫдрова́ніе. ѡ҆ни́ же ıа҆коже рыбы безгласны стоѩще, недооу҆мѣніе҆мь ѿ въсѫдоу съдрьжими бѣхѫ. блг҃очьстивыи же цр҃ь си́хь посра́млены до конца ви́дѣвъ и҆ дїа́вола па́дша сѧ и҆ низло́жена хв҃ же величаема, радости испл҃ъни сѧ. и҆ повелѣ тѣ҇ блюсти и҆ тѣ́хь и҆же ѿ нихъ прѣльщеныхь. ıа҆ко оу҆бо ѡ҆ни сїа видѣшѫ, пакы притекошѫ къ съборнѣи цр҃кви. а҆ иже (л. 28)[1] не покоришѫ сѧ православномоу съборoу, прѣдани бышѫ различнымь казнемь и҆ заточенїоу. И҆ по семь повелѣ блг҃очьстивыи цр҃ь Бориль прѣписати съборникь ѿ гръчьскаго на блъгарскыи свои а҆зыкь, и҆ повелѣніе҆мь е҆го и҆ ст҃ыи съборъ съ҇ въписань бы҇ въ православныѫ съборы ıа҆ко да прочитаетсѧ въ прьвѫѧ недѣлѧ ст҃ыхь по҇, | ıа҆ко же ст҃іи ѡ҆ц҃и и҆значѧлѧ съборнѣи и҆ а҆п҃лъстѣи цр҃кви прѣдашѫ. Прѣжде бо цр҃ства е҆го никтоже и҆нь сътво́ри правосла́вныи сии събо́ръ. Сїа же въсѣ сътво́ришѫ сѧ. и повелѣнїа бышѫ ѿ блг҃очьстиваго цр҃ѣ Борила. вълѣ҇ ҂ѕ҃ѱ҃.иі҃. ї҆ндиктїѡ҆н дї҃. лоуны аі҃ лѣ҇. слн҃чнаго крѫга лѣ҇ еі҃. мц҃а февроу(28б)арїа аі҃ въ дн҃ь пѧто҇ сыропостнои недѣли. И сїа въсѣ добрѣ оу҆радивъ православныи нашь цр҃ь. и҆ сконча́вь съборъ, и въниде въ цр҃ковь и҆ блг҃дари́вь б҃а ѿпоусти коегождо въ своа, вѣчнаа моу памѧть: ⁓ г҃.

Тръклѧтаго Богомила. и҆ Михаила оу҆ченика е҆го. и Ѳеѡдора. и҆ Добрѣ. и҆ Стефана. и҆ Василїа. и҆ Пе́тра. и҆ прочаа е҆говы оу҆ченикы и҆ е҆диномѫдрьникы. и҆же хв҃о въплъщеніе привидѣніе быти бла́давшиⷯ, а҆ не ѿ ст҃ыѧ и҆ прѣчистыѧ вл҃чцѧ нашѧ бц҃ѧ плъть прїѧть, сихъ въсѣхъ а҆нӕѳема: ⁓

Въсѣмь а҆рхїереѡмь. и҆ е҆п҃кпѡ҇ и҆ сщ҃енникѡмь. и҆нокѡмь и҆ въсѣмь болѣ́рѡмь блъ́гарскыимь съшедшїимсѧ съ цр҃ем (л. 29) Бори́ломь на тръклѧтѫѧ сїѫ е҆ре҇ и҆ низложившїимь тѫ, вѣчна҇: ⁓ г҃.

Слѣдъ това непосрѣдствено захваща историята за основане Търновска патриаршія:

---

[1] Най-отгорѣ надъ редоветѣ на тая страница (28ª) има писано съ киноваръ и по дребно отъ другото писмо: Прис҇ цр҃и прѣписань бы҇ съ҇и синодиⷦ ѿ гръчска на блъгарскы.

Іѡа̑ннь а̑сѣнь цр҃ь великыи и҆ благочьстивыи сн҃ъ ста́раго а̑сѣнѣ цр҃ѣ. и҆же многѫ любовь и҆мѣѫ къ бг҃оу прослави́вь и҆ просвѣти блъ́гарское цр҃тво, паче въсѣх҆ прѣжде е҆го. и҆же монастира създа и҆ оукрасивь велми златѡмь и҆ бисе́рѡмь, и҆ каменїемь҆ многоцѣнными. и҆ въсастаⷲ и҆ бжⷭ҇твныѫ цр҃кви, мно́гыми дари ѡ҆даривь. и҆ свободѫ чистѫ на нихь ѡ҆бла̑дивь. и҆ въсѣвь ст҃ѣнническыи чинь. а̑рхїереѫ. і҆ереѫ. и҆ дїа́кѡны, многыми чьстми почьть. на́че же и҆ възы́скавь съ многымь желанїемь, ѡ҆бновивь патрїаршьство блъгарск҃го цр҃тва. тѣмже оубо ѡ҆бновленїе си́це бы҃.

Слѣдъ като Вселенскиятъ патриархъ Германъ, Іерусалимскиятъ Атанасий, Антохийскиятъ Симеонъ и Александрийскиятъ Николай получили писанїа (л. 30) ѿ блг҃очьстиваго цр҃ѣ грьчьскаго калоіѡанна, доукы, сице писано. ,Самодръжавное цр҃ство наше моля и҆ вѣда ѿчьство ва́ше да бысте не праз҃но сътворили нашего прошенїа къ вамь, нѫ рѫкописанїе ва́ше поло́живше и҆ послали моемоу цр҃твоу. на ѡ҆свщ҃е́нїе ѡ҆бщомоу намь и҆ ва́шемоу съвѣщанїоу. Еже наре́щи и҆ даровати равнаго вамь степене патрїа́рьшьскаго трънова града цр҃кви възнесенїа хв҃а мт҃ре цр҃квамь блъ́гарскаго ца́рства. зане и҆ хр҃толюбивыи цр҃ь блъ́гарскыи іѡа́ннь а̑сѣнь. брать цр҃тва ми, и҆ свать. ѿ на́шего же цр҃тва и҆ вашего ѿчьства ст҃го, то҆ желасть велми даровати ся цр҃квоу е҆гѡвоу. Тѣмь оу҆бо прⷭ҇ѡ҆свщ҃енныимь патрїа́рхомь. та҆ писанїа прочьтшⷲ, ꙗ҆ко до́бръ съвѣтъ томоу быти изволишѧ. и҆ къждо и҆х҆ свое рѫкописанїе въдашѫ посла́нныимь ѿ цр҃ѣ къ нимь. такожде же и҆ ге́рманⷪ҇ писашѫ си́це. рекѫще. ,Ге́рманоу въселе́искомоу патрїархоу, братоу нашемоу радовати ся. прїѧхѡⷨ тобоѫ намь посла́нная, ꙗ҆ко до́бръ съвѣтъ то҆ приемше. даемь рѫкописанїе свѣдѣтельства нашего, твоеи любви. твори же ꙗ҆ко годѣ бы҃ намь. и҆ ва́шемоу ѿчьствоу, ꙗ҆ко власть и҆мы вашьшаго сѫданїа‘. Сїа же въсприемь цр҃ь грьчьскыи съ патрїа́рхомь. събравь въсего цр҃тва своего. мїтрополи́ты же и҆ а̑рхїеп҃кпы. и҆ е҆п҃кпы (л. 31) и҆ въсечьстныѫ мнихы. а̑рхимандриты же, и҆ и҆гоумены. такожде же и хр҃толюбивыи іѡаннь а̑сѣнь цр҃ь блъгарѡмь. въсего цр҃тва своего. мїтрополи́ты же и҆ а̑рхїеп҃кпы. епїскѡпы же и҆ въсечьстныѫ мни́хы стыѫ горы. събравъся, съ въсточныимь цр҃емь калоіѡа̑нномь, на понтъстѣмь мо́ри. мѫжа блг҃оговѣйна и҆ ст҃а. дѣлы же и҆ житїемь по́стничьскы въсїавша і҆ѡа̑кима прѣжⷣе ѡ҆свщ҃еннаго а̑рхїеп҃кпа, нарекошѫ е́го патрїа́рха. не тъкмо словомь, нѫ и҆ рѫкописанїемь ге́рмана патрїа́рха. и҆ въсѣхь е҆п҃кпь въсточныхь рѫкописанїе свое поло́живше. въ сиггили печатлѣвше, въда́шѫ блг҃очьстивомоу цр҃ю, и҆ патрїа́рхоу новосщ҃енномоу тогда̀ іѡакимоу; къ вѣчное

поминаніе и̂ неѿе̂млемо. (Прѣстѫпи, писано съ киноваръ надъ редътъ). **Сего ради оу̂бо въсемь православни въписахѡ̑ сїа. на оувѣдѣніе послоушаѫщихь, и̂ въ памѧть блъгарскомоу родоу. Семоу і̂ѡ̑анноу а̂сѣню великомоу и̂ бл҃гочьстивомоу ц҃рю въсѣмь блъгаромь, вѣчнаа моу памѧ̑: —**

Калиманоу бл҃говѣрномоу ц҃рю. и̂ михаилоу братоу е̂го. ѳа́мари и̂ е̂ленѣ дѣтемь бл҃гочьстивымь вели́каго ц҃рѣ а̂сѣнѣ, вѣчнаа и̂мь памѧть: —

Алеѯандроу севастократороу братоу великаго ц҃рѣ а̂сѣнѣ и̂ стрѣзю севастократороу и̂ славоу деспотю, вѣчнаа имь пх̃:

Кѡнстантїноу бл҃гочьстивомꙋ и̂ православномоу ц҃рю нашемоу (липсува листъ).

Л. 32ª. **Вьсѣ̑ и̂же домы хрїстїанскыѧ кра́дѫщи̑. и̂ли кона кра́дѫщихь. и̂ли волѡвы. и̂ли по пѫтехь ѡ̑бираѭщи̑, на погоубѫ и̂ на тъщетѫ хрїстїанѡмь. и вьсѣ̑ и̂же тѣ̑ посылаѭщи̑ на таковѫѧ злобѫ. и̂ли съвѣдащи̑ и̂хь таковы сѫщѫ и̂ покрываѭщѫ и̂хь, а̂наѳема: —**

л. 33. **Монахоу сїлвестрꙋ, и̂же бы̑ е̂пикѐрии великааго ц҃рѣ і̂ѡ̑анна а̂леѯа́ндра, вѣчнаа памѧ̑: —**

Монахоу ѳеѡ̑сїоу, и̂же бы̑ протосе́ва̑ великаго ц҃рѣ і̂ѡ̑анна а̂леѯа̑ндра, вѣ̑чна: —

Протокелїотиноу проданкоу, вѣчнаа: —

Протокелїѡ̑тиноу прїѧздѣ и̂ воеводѣ ба́лдю, иже оубїени бышѧ за вѣры г҃на своего, вѣчнаа памѧ̑: —

Цамблакоу вели́комоу примикюрю, вѣ̑: —

Вели́комоу воеводѣ кѡнстантїноу, и̂же ѳеѡ́доуль нареченъ бы̑ въ мнишьскомь ѡ̑бразѣ, вѣчнаа памѧ̑: —

Слѣдъ това слѣдва въ три реда, отпослѣ писани съ по̀ тънко и по̀ дребно писмо:

Ѳе́тю вели́комꙋ добромирꙋ, нареченномꙋ въ мни́шьскомъ ѡ̑бразѣ доро (нататъкъ изрѣзано; вѣроятно: **доротеи**) **вѣчнаа мꙋ памѧ̑: —**

Нататъкъ листътъ останалъ празенъ, а на л. 34 слѣдва:

Е̂ленѣ новѣи и̂ бл҃гочьстивѣи царици м҃тери вели́каго ц҃рѣ і̂ѡ̑анна а̂сѣнѣ, въземшон на сѧ̀ а̂ггльскыи ѡ̑бразь нареченѣи е̂ѵгени̂, вѣчнаа памѧть: —

А̂̃ннѣ ц҃рици нареченѣи а̂нисїа. и̂ дроугѣи а̂ннѣ бл҃гочьстивѣи ц҃рици хр҃толюбиваго ц҃рѣ а̂сѣ́нѣ, и̂ и̂ринѣ бл҃гочьстивѣи м҃три хр҃толюбиваго ц҃рѣ михаила. нареченнѣи въ мнишьскомь ѡ̑бразѣ ѯе́нии, вѣчнаа памѧ̑: —

Марїи хр҃толюбивѣи ц҃рици стараго тертерїа, и дроугѣи кїрамарїи бл҃говѣрнѣи ц҃рици, вѣчнаа и: —

Єѵфросинии бл҃гочьстивѣи. црци црѣ свѧтослава, вѣчнаа памѧ́: +

Кераци бл҃гочьстивѣи деспотици ма́тери великаго црѣ іѡ̂анна а̂леѯанд҃ра. въсприє̂мшои на сѧ̀ а̂гг҃лскыи ѡ҃бразъ нареченнои ѳеѡфана, вѣчнаа памѧть: ·—.

Ѳеодѡрѣ бл҃гочьстивѣи црци, великаго црѣ іѡ̂анна а̂леѯанд҃ра въсприє̂мшои мнишьскыи а̂гг҃лскыи ѡ҃бразь. нареченнѣи ѳеѡфана, вѣчнаа памѧ҃т: ·—.

Ѳеѡдѡрѣ бл҃гочьстивѣи црци великаго црѣ іѡанна а̂леѯанд҃ра сѫ́црои ѿ рода є̂врє̂иска. въсприє̂мши же на сѧ̂ ст҃ое кръщеніе, и бл҃гочьстивѫѧ вѣрѫ цѣлѫ съхраньши. и цр҃квы многы ѡ̂бновльши. и̂ монастира различныѧ въз҃двигшои. м҃тери сѫ́цри великаго црѣ іѡ̂а̂нна шишмана, вѣчнаа па: ·—.

Кератáмари дъщери великаго црѣ іѡанна алеѯанд҃ра. великои гж҃и ѡ̂брѫчници же сѫ́цри (л. 35) великаго а̂мир̂ѫ а̂моурата. ѡ̂данѣ же бывши зань рода ради блъгарскаго. ѡ̂на же тáмо шéдши и̂ вѣрѫ православнѫѧ съхраньши. и родь свои свобо̂жьши. и̂ добрѣ и̂ бл҃гочьстивѣ поживши. и̂ съ миромь скончавшисѧ, вѣчнаа памѧть: ·—.

Гж҃и десиславѣ и̂ гж҃и василиси дъщерѣмь великаго црѣ іѡанна а̂леѯанд҃ра, вѣчнаа памѧ҃т: ·—.

Кѵрамаріи благочьстивѣи. црци великаго црѣ іѡанна шишмана, вѣчнаа памѧть: ·—.

Гж҃и десиславѣ мáтери бл҃гочьстивыѫ црцѫ маріѫ великаго црѣ іѡанна шишмана. нареченнѣи въ а̂гг҃лскомь ѡ̂бразѣ, девора, вѣчнаа памѧ҃т: ·—

Кераци. дъщери великаго црѣ іѡанна шишмана, (**вѣчнаа па: ·—** написано, на зачертано, а на слѣдната страница продължава съ друго по̀ блѣдо мастило и по̀ дребно писмо, подобно на оная рѫка, която писала тритѣ реда на л. $33^{а}$): **и̂ спо̂у є̂го асѣню: и̂ дроугомꙋ є̂гѡ спо̂у а̂сѣню. и̂ проуінимъ оу̂мершіимъ чадомъ є̂гѡ, вѣчнаа: ·—. г҃**

Туку подъ тия три реда на л. $35^{б}$, слѣдъ които страницата остана празна, прибавено съ друго, отпослешно писмо (вѣроятно прѣзъ XVI вѣкъ) още слѣднитѣ 4 реда:

Дѡ̃мнѣ таіра. великаго іѡ̂а́на. нѣгоѧ̃ вѡ̂иво̂да. влахинского. вѣ̂чна̂а̂ єи памєть: ·— г҃

Ѯѡ̂ж лоѳестица̂ вѣчнаа єи памѧ҃т: ·— Тая приписка показва, че синодикътъ ще е билъ прѣзъ XV и XVI вѣкъ въ Влашко, или пъкъ въ нѣкой манастиръ около Търново, който се е намиралъ подъ покровителство на влашкитѣ воеводи.

Слѣдъ това (на л. 36) иде поменикъ на починалитѣ български патриарси Прѣславски: Леонтий, Димитрий, Сергий, Григорий.

Прѣѡ҃сщенніи патрїа́рси триновоу;

Іѡакимоу прьвомоу патрїархоу бг҃оспс҃наго цр҃и града трїнова. вѣчнаа памѧть: — Слѣдъ това слѣдватъ:

Васи́лїоу, Іѡ̑акимоу, Іг̑натїѹ, Макарїоу, Іѡ̑акимоу, Доро́теоу, Рѡманоу, Θеѡдѡ́сїоу, Іѡ̑акимоѹ, Сѷмеѡноу, Θеодѡ́сїоу, Іѡ̑аникїоу, Єѵѳѷ́мїоу.

Слѣдъ името и титлата на тия патриарси стои сѐ **вѣчнаа памѧть**; сѫщото като че било написано и слѣдъ името на Евтимия, но послѣ заличено и върху заличеното написано съ друго мастило и съ друга рѫка пакъ **вѣчнаа памѧ҃·**

Поменикътъ на патриарситѣ се свършва по̀ горѣ отъ половината на л. 36б, а на празното мѣсто отпослѣ прибавенъ завързанъ подписъ на гръцки, който се чете като: Εγω ο Μιχαλος μαγυος Λοφτξαν.

Слѣдъ това слѣдватъ на лл. 37 и 38 имената на **митрополите прѣславстїи, чръвенѣнстїи, ловчьстїи, срѣдечьстїи, ѡ҃вечьстїи, дръстерстїи.** Между поменицитѣ на владици отъ разнитѣ градове оставено празно мѣсто, като че за други имена, ала никѫдѣ нѣма прибавено вече българско име, а на празнитѣ мѣста има сега само завързани, нечетливи гръцки подписи, види се, на гръцки владици въ съотвѣтнитѣ градове.

Слѣдъ това слѣдватъ едно слѣдъ друго въ непрѣкѫснати редове имената и на други митрополити, но прѣди това съ червени слова (л. 38б):

а̑ ѧже хо́щемь помѣнѫти нинѣ мїтрополїты, сїи бѣшѧ при бл҃гочестивѣмь цр҃и а̑сѣни подъ ѡ҃бластїѫ тръновскыѧ патрїархїѫ. и̑же и̑ тогда почишѧ.

Слѣдватъ (на л. 38б и 39а) имената на **мїтрополите сѣ́рьстїи, велбѫждьстїи, ѡ̑хридстїи, браничевьстїи, бѣльград̓стїи, нишевьстїи, бдиньстїи, филиписїискы** (единъ), **месемвръстїи.**

А на л. 39б: **Въсѣмь мїтрополїтѡ̑ и̑ е̑п҃кпѡ̑ а̑рхимандритѡмже и̑ и̑гоуменѡмь блъгарскыимь, и̑же въ бл҃говѣри скончавши҃сѧ, вѣчнаа:** —

Въсѣмь болѣрѡмь малымже и̑ великымь, повѡринкѡмь и̑ поспѣшникѡмь на бл҃говѣрїе и̑ прїѧтелемь ст҃ѣи и̑ бж҃твнѣи црк҃ви цр҃тва блъгарскаго, вѣчнаа: —

Се́мироу. і̑ѡнчю. добромироу. и̑ванышоу, и̑ въси елици съ ними мѫжьствовавше на безбожныѫ тоу́ркы. и̑ кръвь своѫ пролїашѫ по православнѣи вѣрѣ хрїстїанстѣи, вѣчнаа п҃:

Арцѣ. трошаноу. ра́теноу. караую кра́тоу моу. потрънцѣ. хаи҆коу. станоу. михаилоу. богданоу. ши́шманоу. ва́тоулоу. радославоу. воисилоу. константі́ноу. годеславоу. чръноглавоу.

Тукъ се прѣкжсватъ имената, понеже липсуватъ листи, на които е имало, вѣроятно, още имена на български дѣйци, слѣдъ което е слѣдвалъ поменикъ на сръбскитѣ царие, краятъ на който се чете на л. 40 съ тия три имена:

Сте́фаноу новосїѧ́нномꙋ великомоу ѹ̑рошоу кралю, вѣчнаа па҃м: —

Вълкашиноу кралю, вѣчнаа̀ па́м: —

Деспотю оу̑глешоу, вѣчнаа па̑м: —

На празното мѣсто до долу има приписани отпослѣ и тѣзи имена на Молдавски воеводи:

Стефанꙋ мѡлдѡ̑скомꙋ г҃осподарꙋ вѣчна̑а паме́ть: —

І̑ѡ҃ Петрꙋ мѡлдо́вскомꙋ г҃дарꙋ вѣ́чна̑а (мꙋ написано, па заличено) **памѣ̑: —**

И г҃пожа ѥ̑ ѥ̑лѣна̀ и̑ чеда̀ и̑ вѣчна̑а память.

Слѣдната страница (л. $40^{б}$) останала неписана, та отпослѣ нѣкой попъ си записвалъ свои работи:

На велїкь день за а̑гнета ѻ̑ма҃нъ агаа г҃ гро.

+ свд҃ба харъ҃нь маха̑ и̑ѡ҃нъ и̑ пена прво априлъ г҃.

маха̑ долна + свд҃ба добре и̑ неда прьво.

+ свадба лисецъ стоно и̑ добра а҃.

+ свадба хлевене в.

марїнь свд҃ба харманъ а.

Тая записка произхожда като-че отъ Ловечъ, сѫдейки по имената на махалитѣ и селата.

Колко листи липсуватъ слѣдъ тоя л. 40, не се знае. На слѣдния л. 41 е продължение отъ чинъ царско вѣнчаване (коронация), а на л. $41^{б}$ е **мл҃тва на поставленїе ке́сара. сеже и̑ на поставленїе хранителѣ полатѣ. ѥ̑же глѐтса кѵрополатисъ.** Молитвата се свършва въ края на л. $42^{а}$; л. $42^{б}$ останалъ неписанъ и отпослѣ заетъ съ разни подписи гръцки, а на л. 43 начеватъ **+ мл҃твы ст҃ыѧ пандесатницѧ +** съ по̀ черно мастило и съ по̀ хубави заглавки (червени), но дали е друга рѫка, мѫчно е да се каже.

1. **Прѣчисте. несквръ́нне. безнача́лне, неви́дние. непости́жние. неислѣдова́нние. непрѣмѣ́нние. безьприкла́дне . . . . .**

2. (л. $44^{б}$) **Бл҃вень ѥ̑си г҃и вл҃ко въседръжи́телю. просвѣтивыи д҃нь свѣто҃ | сл҃нчнымь, и но́щь ѻ̑свѣтивъ за́рѣми ѡ̑гньными . . . .**

3. (л. $45^{б}$) **Гй҄ бж҃е на́шь. ӥже ми́ръ свои да́кыи чл҃кѡмь. ӥ прѣст҃аго дх҃а даръ ӥ е҆щє къ житїи съ на́ми сы̏и . . .**

4. (л. $47^{б}$) **Гй҄ бж҃е ӥзбавлеи на҃ ѿ всѣкож стрѣлы летащжа въ дн҃и. ӥзбавй на҃ ӥ ѿ всѣкож всщи въ тьмѣ прѣхо́дащжа . . .**

5. (л. $48^{б}$) **При́сно текжй живо́тныи ӥ просвѣти́телныи ӥсто́чникъ. съприсносжщ҃аа ѿч҃ьа си́лѡ . . .**

6. (л. $50^{а}$) **Бж҃е вели́кыи ӥ вѣчныи. ст҃ыи г҃ чл҃колюбивыи. сп҃бивыи на҃ ӥ въ сїи ча҃ стати прѣ̀ неприст́жпнож твоє҆ж сла́вож . . . .**

7. (л. $51^{а}$) **Твоѐ ѩ҆ко въ ӥстинж ӥ вели́коє таинство ка҃ко въ всѣчьскымь тво́рчє . . . .**

8. (л. $52^{а}$) **Бж҃е вели́кыи ӥ вы́шнїи. ӥ є҆ди́нъ ӥмѣжи бесъмр҃тїє . . . .**

На л. $53^{а}$ е **чинь оумьвенїю въ ст҃ый вели четвр҃тоⷦ**, който се прѣкжсва съ л. $62^{б}$, дѣто е края на първия отломъкъ, или на сжщия синодикъ.

Между славянския текстъ има тукъ-тамъ и ноти съ грѣцки думи, а именно на л. $2^{а}$, на л. $2^{б}$, на л. $3^{а}$, на л. $4^{аб}$ и на л. $6^{б}$.

Тия 62 листа бѣха издадени факсимилно (въ ограничено число екз.) отъ Софийския Картографски институтъ, по инициатива на проф. Ѳ. И. Успенскій, на 1896 год. По това факсимилно издание приготви М. Попруженко своята студия „Синодикъ Царя Бориса“, Одеса, 1899 г.

II. Вториятъ ржкописъ начева съ л. 63 и свършва съ л. 102 и е писанъ съ писмо, твърдѣ различно отъ първия, а именно съ оня едъръ полукурсивъ, съ който е писанъ Евтимиевъ служебникъ и други, подобни нему ржкописи, пакъ 21 редъ на стр. Съдържа[1]):

На л. $63^{а}$: + **ѹ҆ставъ ст҃гѡ и вьсе́ленскагѡ**

+ **ӥже въ Халкїдѡнѣ събѡра.** +

А надъ това заглавие пакъ съ киноварь: **ı8 ѕı**

На л. $64^{б}$: + **изложе́нїє вѣры ӥже въ нїкеи т҃ıı хъ ст҃хъ и бл҃же́ныхъ ѿц҃ъ** +

На л. $65^{б}$: + **ӥзложенїє вѣ́ры ӥже въ кѡнстантїнѣ градѣ р҃и ст҃хъ и бл҃женыихъ ѿц҃ъ** +

На л. 73. + **оу҆ставь ст҃гѡ и въселенскагѡ ӥже къ кѡнстантїнѣ гра́дѣ шє́стаго събѡ́ра** +

А най отгорѣ на сжщия листъ пакъ съ киноварь: **вѣ҃є ӡ҃ по насцѣ.**

На л. $78^{б}$: + **изложе́нїє вѣ́ры ӥже въ констанътїнѣ градѣ р҃и ст҃хъ ӥ блаже́ныхъ ѿц҃ъ** +

---

[1]) Заглавията са писани съ киноварь и прѣдъ сѣки ре́дъ на заглавието стои кръстъ; кръстъ е туренъ и вкрая на заглавието.

Слѣдъ думитѣ (на л. $83^{б}$) **+ сӥ вѣ́ра а̂пла + сӥ вѣ́ра ѿ҄ческа + сӥ вѣ́ра православныхъ + сӥ вѣ́ра въсе́ленскжа спсе** + слѣдватъ възгласи:

І̂ѡ́аннꙋ шишманꙋ великомꙋ црю и̂ самодръжцꙋ въсѣ́м блъгаромъ многа лѣ́та + г̈.

И̂ марїи блгочьстивѣи црци е̂гѡ̀ многа лѣ́та.

Єѵѳѵ́мїꙋ прѣѡ̂сщ́енномꙋ а̂рхїепкпꙋ бг҃ѡспс҃наго великааго гра трінѡва и̂ въсѣ́м | блъгаромъ патрїа́рхꙋ многа лѣ́та. г̇ +

На л. $85^{б}$: **ꙋ̂ставь ст҃го вели́каагѡ и̂ въсе́ленскаагѡ и̂же въ нікеи вторагѡ събо́ра +**

Слѣдъ сжщитѣ думи, както горѣ, **сӥ вѣра въсе́ленскжа спсе** слѣдватъ пакъ многолѣтствия за царь Шишмана, за царица Мария и за патриархъ Евтимия, а за други слѣдва поменикъ, ала се прѣкжсва, понеже липсуватъ листи.

На л. $93^{а}$, слѣдва заглавие, което почвало на изгубенитѣ листи: **+ жицꙋ ѻ҃комꙋже тогда цр҃ѣва ѻ҃га са́нꙋ сп҃влъшꙋ са +**, а надъ това заглавие съвсѣмъ горѣ на полата, пакъ съ киноваръ: **бп҃с к҃ прѣ рѡ̂дствѡ̂ х҃вомь.** Слѣдъ заглавието слѣдва:

Гь на́шь і҃с х҃с и̂ въ. своимъ ꙋ̂чени́кѡмъ и̂ а̂п҃лѡмъ. и е҃лицѣ по ѻ҃нѣ достоинѣ бывши наслѣдїꙋ е̂гѡ̂, и̂зра́денъ нѣкотѡ́рыи жрѣбі миръ ѻ̂ста́ви сїє позна́нїє пода́въ своимъ и̂же къ немꙋ̀ свѡ́йствомъ ре́кше съ̂а̂зомь ми́ра ста́гнжтымъ, да не дх̃внаго ѿтръгнж са съедине́нїа.... продължаватъ нататъкъ разни доводи, за да се запрѣти четвърти бракъ (л. $95^{б}$): **ѿ настожщаго лѣта. е̂же є̂ лѣтѡ ,ѕ и четы́риста и̂ ки** (920 год.) **і̂нді и̂. на четвръты бра́къ нико́мꙋ же дръзати, нж̀ быти ѿрѣ́нꙋ въсѣчьскы. и̂ а̂ще ктѡ̂ на таковыи бра́къ прїити произво́литъ, въсѣ́когѡ лише́нꙋ быти събра́нїа црк҃о́внагѡ, и̂ самого е̂же въ ст҃ла црк҃овь въхода ѿтꙋжденꙋ, дѡнде́же прѣбывае̂ въ съпражени.**

На л. $106^{а}$ има пакъ многолѣтствия за царь Шишмана, за царица Мария и за патриархъ Евтимия, а слѣдъ това слѣдватъ пакъ поменици и анатеми до края.

На най крайния, листъ върху останалото празно мѣсто, пише сжща ржка, която и на л. $36^{б}$:

Τὸ πάρὸν μȣ βιβλίον ἐστὴ τοῦ μιχάλη πα῀ πέτρȣ... Καὶ ὅποιος τὸ πάρ νὰ εἶναι ἑῶς χίλια χιλιαδες χρονων — Καταραμένως — ἀμν.

III. Третиятъ откжслекъ състои отъ 16 листа 8° по 21 редъ на страница гръцки курсивъ. Този откжслекъ не е „отъ XV—XVI вѣкъ“, както се казва въ студията на Попруженко (стр. X), а е съврѣмененъ, даже нò старъ отъ другитѣ два откжслека, както се вижда отъ хартията му: дебела, съ неравни брѣзди, безъ рѣзки и съ знакъ: голѣмо R съ линеенъ кръстъ надъ него (вж. у Лихачева № 2588 — отъ 1362 год.). Тоя трети откжслекъ е гръцкиятъ оригиналъ, отъ който е прѣвежданъ вториятъ български откжслекъ!

Хартията изобщо и на тритѣ откжслека е отъ края на XIV вѣкъ, макаръ да е различна: гладка, дебела съ едри брѣзди, безъ рѣзки, съ знакове: кжпони, самострѣлъ, хрътка, два кржга съ прѣкарана прѣзъ срѣдата имъ черта, голѣмо R съ линеенъ кръстъ надъ него, два кръстосани меча. Сички тия знакове са отъ края на XIV вѣкъ — споредъ таблицитѣ на Лихачева.

Правописътъ на първия откжслекъ е по VI школа, съ ударение нè вредъ поставено; вториятъ откжслекъ не върви строго по VI школа, а прилича повече на търновскитѣ ржкописи по V правописна школа. Ударението му е обаче нò редовно поставено.

Ржкописътъ намѣрилъ Н. Хр. Палаузовъ на 1845 г. въ Търново у Стоенча Ахтаря, споредъ както узналъ Попруженко отъ самия Н. Хр. Палаузова (вж. прѣдговора къмъ „Синодикъ Ц. Бор.“ стр. I и II).

За тоя ржкописъ има цѣла литература, която г. Попруженко посочва въ прѣдговора на своето издание. Освѣнъ това вж. още:

К. Радченко, Религіозное и литературное движеніе въ Болгаріи въ эпоху передъ турецкимъ завоеваніемъ. Кіевъ, 1898. стр. 213 и сл.

П. А. Лавровъ, Къ вопросу о синодикѣ царя Бориса, Одесса, 1899.

В. Златарски, рец. върху Попруженковата кн. Син. Ц. Б. Бълг. Пр. V, 9 –10, 268.

С. М. Кульбакинъ, Софійскій синодикъ въ новомъ изданіи и характеристикѣ. Спб. 1899, Изв. Отд. р. яз. IV. кн. 3.

Т. Д. Флоринскій, Отзивъ за книгата на Попруженко въ Киевски Ун. изв. 1900 г. № 6.

М. Г. Попруженко, Изъ-за границы, Одесса, 1908, дѣто (на стр. 20—35), се печататъ молитвы ст҃ыѧ пѧндесѧтницѫ и другия текстъ на Синодика отъ л. 43 до края.

Б. Ляпуновъ, Отзывъ объ ученыхъ трудахъ . . . . М. Г. Попруженка. Одесса, 1908.

290 (116).

Типикъ църковенъ отъ XVI вѣкъ. Редакция сръбска. Листи 333 гол. 8⁰ (21×15), текстъ 15×9, писмо — дребенъ, но четливъ полууставъ, букви 2 мм., редове на стр. 23.

Слѣдъ съдържанието (л. 1—8ᵇ): **главизни ѥже въ настоѥщен сєи кни́ѕѣ**, слѣдва пълно заглавие на л. 9ᵃ, слѣдъ хубава заставка (синьо-златно-червено): **ти́пикь цр҃ко́вньн сло́жбѣ и҆же въ і҆єр҃лмѣ ст҃ыѥ ла́вры. прѣподо́бнаго и҆ бг҃оно́снаго ѡ҆т҃ца на́шего са́вы** — Веднага слѣдъ това златно заглавие слѣдва съ киноваръ: **Сїѐ послѣдова́нїє бывае҃т, и҆ въ**

прѡчихъ їєрлимскиѝ стыи ѡбитєлїи. Скáзь. млáви вєчéрни. глáва, а҃ —. Слѣдъ което начева текстътъ съ едно хубаво синьо-жълто П.

Листъ 62^б^ неписанъ. На л. 63^а^ тоже слѣдъ заставка: **послѣ́дованїа цр҃ковнаго пѣнїа. начъншє ѿ мц҃а сєтєврїа, до мц҃а авгоуста —.**

На л. 246^а^: **слѹжба стыꙗ и великыꙗ м҃ цє. Къ нєлю въ нюжє чътéтсѧ єѵгл҃ноє єѵлїє. ѡ мытáри и фарисєи: —.**

Листъ 298 неписанъ; л. 306^а^ развързанъ и последниятъ л. 333 пакъ неписанъ. Прѣдъ него са откжснати три листа, тъй че краятъ липсува.

Правописъ ресавски, правилно по VI школа, съ ударения. Срѣщатъ се тукъ-тамъ и юсове.

Хартия дебела и гладка; хартиенъ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда надъ него. Подвързия здрава.

Приписка. На л. 333^а^: **Сїа книга пѡп крестєва из кєлєсъ во лѣтъ ҂з҃.с҃.н҃є:** (1755 год.). — А на л. 8^б^: **попь ѧнє трайковь Кєлєсь.** — И на коричния прѣденъ листъ: **оть: 1650: година: е окаа, книга п.п: анєта трайковь.**

Доставилъ прѣзъ 1891 год. Д. Матовъ.

291 (237).

Типикъ отъ XVI в. Редакция българска съ руски примѣси. Листи 227 фол. (28·5×19), текстъ 23×13·5, писмо полууставно, букви 2 мм., редове на стр. 25.

Заглавие: **Главизны сѫщи ѹказании къ настоѧщеи сеи книзе.** На л. 3^а^: **ѹставъ цр҃ковнѣи слѹжбе и въ иерлимѣ стыа лавры. прѣподнаго и бгоносна ѡц҃а нашего савы.** На л. 43^б^, слѣдъ заставка: **и събранїа въ сего лѣтнаго ѿ сєпврїа мц҃а до мц҃а авгоу.** Твърдѣ завързани заглавия. Къмъ края тропари въскресни, богородични и дневни. Отъ лл. 205 до 212 почва другъ почеркъ, по новъ, а отъ л. 213 до края — трети, като че още по новъ.

Отначало 9 листа развързани, оръфани наоколо и повредени отъ влага. Развързани листи има и по срѣдата. Доста и липсуватъ.

Правописъ твърдѣ неправиленъ, както откъмъ ъ и ь, тъй и откъмъ ж и ѧ. Ужъ българска редакция, но се забѣлѣзва силно руско влияние: ж и ѧ се пишатъ често намѣсто оу и ѫ.

Текстъ: **Нѧ соухождєнїє станиды и млнцѧ. рєче кодо єдино нѧкодый днь. Млнць оуво и чашѫ исплънєноуѫ пиѫ. и стапидѫ равнѫ, ѡрѣхоⷡ҇ ѕ и смокви. и исрѣчи млдлво. г вєклѧ празньствоуѫ.** Л. 33^а^.

Хартия тънка, жилава, съ хартиенъ знакъ: дива свиня. Подвързия дъски съ кожа, но и тя съвсѣмъ повредена: задната дъска полусъдрана вече.

292 (194).

Катасникъ отъ XVII вѣкъ. Листи 58, дългнесть форматъ като тефтеръ, каквото му е било назначението: да се записватъ въ него приноси за Черепишкия манастиръ. Листове 46, 50 и 54 на половина, а послѣднитѣ листи 55—58 развързани.

Важенъ поради многото имена на подарители и на села изъ България. Принадлежалъ на Черепишкия манастиръ, както се вижда отъ слѣдната приписка, която четемъ на л. $1^а$:

писа҃ а҃зъ герасі҃ ерⷨо́на҃ къ лѣто ҂з҃.р҃.ч҃. м҃ца секкріа к҃в. дн҃ь, значи, на 1682 год.

сїи҃ свѣ́ты каѳасникъ манастирⷭ҇ки мана́стї҃ ч҃е́пишь хра҃ благовѣ́щеніе бі҃е. А на л. $7^б$ къмъ това се прибавя: **и҃ въздвиженіе ч҃тнаго и҃ живо́творе́щаго кр҃таа** и манастирскиятъ печатъ.

Манастирътъ се посѣщавалъ често отъ Етрополе, както се вижда отъ нѣколко записки, като напр. на л. $34^б$:

+ Се҃ етрωполе д҃е зие въ летω .҂з҃.р҃ҫв. какω҃ ѿвеща стоꙗнъ ꙋ мана҃тиь че́репїшъ по .г҃. ѿ҃ жїле́зω на гω҃дїна прї егꙋмена петрωнїа.

Хартия тънка, бела, проста. Подвързия само кожа, а отвжтрѣ платно, обвито съ хартия отъ срѣднобългарски уставенъ ржкописъ (псалтиръ).

Отъ сбирката на Т. Димитриевъ, Враца.

293 (63).

Законникъ или **Судацъ** отъ XVII вѣкъ. Редакция сръбска. Листи 204, **16°** (15·5×10), текстъ 11×7; писмо полууставно, почти бързописно, четливо, редове 12 на стр.

Съдържа отначало на лл. $1^а$—$5^а$ **ѿгла́вле́ніе цр҃а Сте́фана.** На л. $5^б$: **Сїа҃ книга гл҃е́ма Сꙋдаць, Бл҃гоч҃ти́ваго и҃ хр҃толю́биваго са́модьржа҃́внаго, великаго цр҃а̀ К҃оста҃тина, и҃оу҃стїна гре́часкагω, съ ст҃ейши҃ гн҃омь ѿ҃цемь па́трїархомь григо́рїемь, съ кнѐзы и҃ са ве҃можи и҃ съ боля́ры бл҃гоча҃сти́ваго ца҃ства е̑го̀ въ к҃остаитино по́ли. Ѕа́конъ и҃ оу҃ставь поставле́ини црьсткїа ка́кω подоба́еть строи́ти црьствї.** Слѣдъ това на сжщия редъ захващатъ „правилата“, на брой 87, и свършватъ на л. $61^б$ съ думитѣ: **Прїе́ше конаць разли́чнаа ра́ⷭсѫжде́нїꙗ и҆ за́конь и҆ ѹ҆ставь бл҃го-ѵ҃тивыхь** (л. $61^{б}$) **цр҃е́и грьчаскиⷯ вь҆ коньстаньтино поли: ·—·: сі́мь вьсѣ́мь доздє кона́ць: —** и веднага на сѫщия л. $61^{б}$: **Бл҃гоѵ҃тиваго и҆ хрⷭ҇толюби́ваго, македонска́го цр҃а Сте́фана срьбскаго, бл҃га́рскаго, ѹ҆га́рскаго, далма́тскаго, а҆рбана́скаго, ѹ҆гровлахїискаго, и҆ и҆ныⷯ мно́гыⷯ прѣде́ломь и҆ земля́мь самодрьжца́ свр҃шаго, мл҃тїю вышнаго бг҃а ї҆с҃а хрⷭ҇та:**

За́конь и҆ ѹ҆ста́вь поставлє́нны вь лѣто ,ѕѿнз: (1349 г.) **и҆ньдикьтїѡ: в҃: вь пра́здникь вьзнесе́нїа гдⷭ҇а на́шего ї҆с҃а х҃а, мцⷭ҇а маїа к҃а дн҃ь: ·—.**

Сїи же ѹ҆ста́вь и҆ зако́ⷩ поста́влєни прⷭ҇кивь и҆ ѵтивымь сьбо́ромь на́шего смѣре́нїа сь прⷣѡсщ҃е́нимымь господи́номь ѿце́мь на́шимь патрї-а҆рхомь ї҆ѡа҆никїемь. и҆ вьсе́ми дхⷪ҇вними строи́тели црⷦ҇ѡ́вними, ма́лими и҆ великими. сь митрополи́ти и҆ сь е҆пⷭ҇кѡ́пи и҆ мно́ю смѣре́нимь цр҃е́мь Сте́фаноⷨ, сь кне́зы и҆ сь вьсе́ми власте́ли цр҃тва́ на́шего ма́лими и҆ вели́кими ѹ҆ста́ви и҆ закони потврьжде́ни быше то́гда: ·—· :

Почвать пакъ „правилата“ (на сѣки листъ надъ текста стои **Пра́вило**), на брой 97, и свършвать на л. $121^{а}$. Лл. $121^{б}$ и 122 неписани. На л. $123^{а}$ почвать **правила** църковни отъ Василия велики, отъ св. отци въ Халкидонъ. отъ Никифора Цариградски и др. до л. $157^{а}$: **до́ здѐ ко́нацъ пра́вилѹ.** Л. 158 неписанъ. Отъ л. $159^{а}$ се почва кратъкъ лѣтописъ; най напрѣдъ показва годинитѣ отъ Адама до потопа, до Давида. до рождество Христово и пр., а на л. $163^{а}$: **Вь лѣто ѕ҃. тисѹще, т҃ѕ, написа́ше се наша словеса̀ ст҃ы кѵри́лло̑ фило́софомь на бльга́рскы езы́кь при цр҃е грьча́скомь** (л. $163^{б}$) **михаилє, и҆ ѳеѡ̑до́ри ма́тери е҆го̀ и҆же ѹ҆̑тврьди́ше кла́нꙗти се ст҃ы́мь и҆конамь.** Тукъ, дѣто се споменува Кирилъ философъ, написалъ нѣкой (вѣроятно македонски българинъ) отстрани: + **зри̇ кога̀ се пїса + кнїга болъгарска + во лѣто ,а҃ѱ҃п:** **ц҃а го҃да како се пїсала кнїгата болгарска.** Отъ л. $163^{б}$ начева лѣтописъ **ѿ црⷭ҇ие** до края. Изброявать се сички господари сръбски до окончателното покорение на Сърбия подъ турцитѣ, а най-послѣ се изброявать и турскитѣ султани. Докарано е до 1649 г., когато съ възцарилъ султанъ Мехмедъ, синъ на султанъ Ибрахима.

Правописъ неправиленъ както откъмъ ъ и ь, които се мѣшатъ безъ правило, тъй и откъмъ ѣ и ы. Езикъ доста народенъ; има и ударения.

Приписки. На л. $157^{б}$ втора ръка бѣлѣжи нѣколко правила и се подписваа **Iѡси́ф А҆рхїмандрит.**

На послѣдния л. $204^{а}$ третя ръка бѣлѣжи: **Зна́менѹю что ꙗ҆ко везиⷬ ханваⷥ мехме̑ паша прїими на 1739 го́да а҃в: 6. днѐ в̇ неде́лю**

славный гла́вꙋ Сербїи Бѣлградъ. тогда̀ и̑ вꙋ́га бысть. во вла́шкои Се́рбїи, сре́мꙋ ва́ꙋкой да́ж досазꙋщи самиї пресловꙋ́щиї цр҃: гра́да вѣны и держа̀ є̑ди́нъ го́дъ и̑ со́вышше грѣхъ ра҃ на́шиї много претерпѣ и̑ терпиї ꙗ̑дна се́рбїа и̑ ма҃ка ѿ ро́да и̑же не ꙋвѣри съ Бг҃мъ дꙋха своегѡ̀.

Другъ веднага приписва: **Сїє написа҃ И: Мтр҃о: Бѣлг҃: Ст҃опоучивши Вике́нтїи Стефа́новиⷱ҇.**

Хартия тънка съ разни знакове: корона, ловджийски рогъ въ щитъ (нѣкакъвъ гербъ) и пр.

Ржкописътъ е запазенъ цѣлъ, безъ никаква врѣда. Подвързия дъсчапа, здрава, съ позлатени листи; върху кожата хубави рамки, а въ срѣдата двуглавъ орелъ съ корона отгорѣ. Надъ орела на първата дъска инициали S. J., а подъ орела дата: 1. 7.2.8, но първата цифра стои по̀ далечъ отъ другитѣ и прилича на Л.

У Т. Флоринскій, Памятники законодательной дѣятельности Душана, Кіевъ, 1888. На стр. 249—254 е дадено съдържанието и записката.

294 (141).

Поменикъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 49, 8⁰ (21·5×16), текстъ 14×9·5, писмо уставно.

Писалъ го „монахъ Никодимъ“, както се вижда на л. 25ᵇ.

Съдържа: 1. **и̑зъ ѡглавленїє ѡ̑ помѣ́нницѣ ст҃ѣмъ.** Въ него се говори, че **понѥ́же цр҃кви бжтвнаа съ троу́дѡ ѕи̑жетсе. и̑ съ любовїю всѧ́каа пра́вила ѥѐ съниска́ютсе. сп҃рѣ̑ съсоу̑ды слоу́жьбнїи. зла́тїи и̑ сре́брьнїи, и̑же соу́ть вънѹ́трь ст҃го ѡлта́рꙗ, и̑ про́чее . . .**, които са описани подробно **въ хри́совоулѣ и̑ за́конникоу ст҃ыи̑ ктїторь**, написалъ се този поменикъ за сички опия покойници отъ **се́ла и̑ метохїє**, които са подарили нѣщо **въ ст҃ымъ хра́мѣ се́мь**, и да се прочита **въ в'сѧ́кꙋ соу́ботоу и̑ да помина́ютсе творе́щеи̑ блг҃аа и̑ правовѣ́рно слоу́жещеи̑ ст҃ѣи цр҃кви.** — Коя именно църква, не се споменува, но отъ нѣкои бѣлѣжки вжтрѣ се разбира, че трѣбва да е храмъ Успение Богородично; може би, манастирътъ до гр. Кичева, наричанъ „Прѣчиста.“

2. На л. 2ᵇ: **на литиже гл҃ѥ сщ҃ен'никъ стрⷯ҇ꙋ ст҃ѡмꙋ хра́мꙋ. гл҃а ѕ.**

3. На л. 23ᵇ: **всеѡ̑сщ҃ен'наго митрополита ге҃ма́на, всеѡ̑сщ҃ен'наго митрополита ма҃те́а̀, всеѡ̑сщ҃ен'наго митрополита ї҆ѡ҃ва́на̀, всеѡ̑сщ҃ен'наго митрополита, бы́вшаго ско́п'скаго̀. монⷯ҇. а̑ѳа́насїа.** Срѣщу последния редъ другъ прибавилъ **анѳѡ́нїа**, а **монⷯ҇ а̑ѳанасїа** ги е написалъ, види се.

4. На л. 24^{а}: х̂ се̏ по́меникь сщ҃еноино́кѡмъ.

5. На л. 25^{б}: х̂ се̏ поменикь мо́нахѡмь.

6. На л. 26^{а}: х̂ се̏ по́меникь ино́кынмь.

7. На л. 26^{б}: х̂ се поменикь бл҃је моу́же̃ и̂ жена̃

8. На л. 27^{а}: власте́ломъ ско́пїи гра́да

9. На л. 44^{б}: календарна таблица съ тая бѣлѣжка отстрани: + сїе р̃иїе̂ ме̂це̃ съпїса ес̑ӱстратїа. ерѡмона̃. мц҃а. ю. д̇н. к̃д. ѵ̃: — ле̂ ҂.з̃.п̃. (7080—1572). На л. 45^{а} е нѣщо като врачовенъ печатъ, а на 45^{б}: + ѡде́де. кдеде. кри́скадеде̃. деде̂. ѡ̃жвке̂. ни̃ на кора хле̂.

10. На л. 46^{а} до края: утренни молитви, пришити къмъ книгата; друго писмо и отъ друга книга: правописъ пакъ сръбски, но двата ера се пишатъ твърдѣ неправилно; има и ударения.

Срещу нѣкои имена са турени дати. Тъй: на л. 6^{б} отдолу: въ л҃ѣ ҂з̃ое (7075—1567); на л. 7^{а}: прїложїкши̃ їкона пр̃ӱтала въ л҃ѣ ҂з̃. .п̃. м̃ц.. апр̂ї .ї. ѵ̃ (7080—1572); на л. 9^{б}: + лето ҂.з̃.о̃.в̃. (7072—1564) п̃рнокрїшне пр̃вкѡ̃. ктїтори ст̃нѐ бц̃е; на л. 10^{а} отдолу: прїлѡ̃ и̂кѡна. ѡ̂. петкѡ̃. савѡ̃ а̂нгг̃льскї .х̃. ҂.з̃. п̃. г̃. (7083—1575). На л. 13^{б}: + напра́виха. магерни̂ца. .л҃ѣ. ҂з̃. .п̃. .п̃. (7088—1580) маи̂а̂ ме̂ца моу̑стрек҆ци̂. в б̃а при̂говени̃а. Мустревци са отъ Охридъ; тѣхни потомци отвориха първото българско училище въ Охридъ прѣзъ 1868 г.

Отначало има единъ листъ (прѣди първия) безъ нумеръ. На него отъ лице четемъ: + Ерми̃а Ефонимис(?) да е прѡке̂̃ кѡ̂ скѡеѡбразнѡ жївве. . . пр̃ѡ̂щенно̑у̂ арепїску̃ кѵ̃ прѡ̃ру ѡхрїда гр̂а.

По̀ долу: да̂ зиле что е̂ и̂ларнѡ̂ново к̃. нестрахїла .к̃. молитьвника. х̃ ѡ̂тьчникь. ѡ̂хта̃ .х̃. гла̂ни̃ кондирьче х̃. пльсть х̃ покровьць х̃.

На л. 43^{б}: место скопїе есло шишево. пїсасе презвитеръ. цветко .д. поменїцї.

По̀ долу: да се зиле кога донде еръмонахь їгумень саватиѐ оу̑снение бц̃е оу̑ свети николае.

Манастирътъ се посѣщавалъ отъ много мѣста. Споменуватъ се напр. слѣднитѣ села и градове: Гъбочица, Томино, Оличане, Количане, Илиса, Крушопеци, Бояне, Седлачево, Глумово, Скопие, Костуръ, Матка, Луковица, Букурци, Черешнево, Долна Белица, се̃ мар҆карїтъ при се̃ гра̃, Сопица, Ниръ, Троватъ. Пенена. Беръ, Янина, Петрилъ, Прилѣпъ, Охридъ, место Тетово, с. Шишево, Гръчецъ, Церово, Говорлево, Равне, Копа́ница, Ора́хови̃ и пр.

Напъстренъ е съ имена и отъ по̀ ново врѣме.

Хартия дебеличка съ знакъ: котва въ кржгъ.

Подвързия дъски съ кожа, но задната я нѣма.

295 (109).

Номоканонъ отъ XVI—XVII вѣкъ, редакция сръбска. Листи 74, **16**° (15×10·5), текстъ 10·5×8; писмо полууставно, некрасиво, букви 4 мм., редове на стр. 12.

Безъ начало и край. На л. 11^б^, слѣдъ други правила, четемъ: **Номоканонь сир҃ѣ законникь имєє правила по ськращенїю ст҃хь ап҃ль и великаго вьсилиа и ст҃хь ѿць сьво҃ прави҃.**

Правописъ едноеровъ, неправиленъ, безъ ударения.

На л. 9^б^ четемъ тая записка отъ по̀ сетнешно врѣме: + **да се знае кага умре иѡсифъ и ıаковъ и василиıа и богóсловъ и кодиничáръ богдáнь ѿ класи и попáдиıа попу славку и попъ ђоурџá ѿ гр҃альштица и ѿнъ товá време оумре и това време беше звегь на манастиръ ї велики гл҃ъ и товá време подъ есенъ загина џакъ врабуки ѿ хаїдуци ѿ сегмени зиеполски бехоу се половина п҃онилай беше имъ голуа воивоа҃ ѿ главановци влѣ҃о ˏзрҁз** (7197—1689).

На лл. 14^б^—15 и 16 подъ текста прѣзъ политѣ четемъ: **да се знае кога беше иосифъ игумень записано браниште меџа ѿтъ погановеско до дупни камикъ друга меџа до лисинъ трейка до клай. четверта отъ планину милаковица** 1530. Втората цифра не е съвсѣмъ ясна; изглежда и като 5 и като 6.

Хартия дебела, корава съ знакъ: полумѣсецъ и надъ него звѣзда. Такъвъ знакъ у Лихачева не намѣрихъ.

Подвързия дъски съ кожа, но задната олупена.

296 (296).

Номоканонь, и҆лѝ законноѐ правило. и҆мѣѐ правила по сьврьшенїи. отъ 1629 год., редакция сръбска. Листи 173, **16**° (13×9·5), текстъ 10·5×6, писмо срѣдно-уставно, дребно, букви 2 мм., редове на стр. 20.

Почва съ малка заставка. Писмо срѣдно-уставно, дребно, косо, хубаво и четливо, макаръ и да пострадало отъ влага. Л. 79 повреденъ и закърпенъ. Тетради 14 (**дı**).

На л. 108^а^ свършва номоканонътъ, а отъ л. 108^б^ до л. 111^а^ е съдържанието му. Отъ л. 112^а^ — 163^б^: **Мл҃твы сьбраныѥ, ѿ бж҃ствны҃ писáнїи, множаишаже ѿ ст҃го єфрéма хóтещїимь ѿпльчи́тисе протѝву стра̀стемь и҆ сла̀стѣмь· належéщїи҆ произволéнїю.** Молитвитѣ са осемь, — по една за сѣка вечерь, само за въ сѫбота-вечерь — двѣ. Озаглавени са съ думата „плачь“: **пла́, къ нѡ̂на́нїи ке́рь** и пр. Писмо пакъ дребно, ала не косо, и по дебело и при това изглежда по старо отъ първото.

На л. $163^б$ до края: **Мл҃ съ оумилєнїємь къ прѣст҃ѣи бг҃и, й мѧ́лою похва̂лою тво́ренїє димитрїа катакоу́зина. по стихѡ̑: ·—.**

Начало: **Въсѣ̆ цр҃а й бг҃ мт҃и бл҃гаѧ. въсѣ̆ съдѣ́телѧ ро́ждьши е́динаѧ.**

Правописъ като че ресавски, ала неправиленъ; ударение доста правилно.

Приписка. На л. $106^а$ слѣдъ **ко́нць, зако́никоу** четемъ: **Въ ст҃ѣи горѣ а̂ѳо́на писа се:· въ лѣто .҂з҃р҃л҃з. мц҃ь се д҃ дн҃ь:·—.** значи, прѣзъ 1629 год.

Хартия гладка, корава, съ знакъ: котва въ кръгъ и отгорѣ трифиль.

Подвързия мукава съ платно и кожа. Купено отъ грьцки свещеникъ въ Атина чрѣзъ бълг. дипломатич. агентъ.

297 (151).

Ефремъ Сиринъ (Лѣсновски Паренесисъ) твърдѣ важенъ и добрѣ запазенъ български паметникъ отъ 1353 год. Съдържа 315 перг. листа 4° (25×18), текстъ 19×11, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 26.

Заглавие: **кни́гы ст҃го ӗфрема гл҃емыѧ грьчьскыимь а̂зыкомь. паренесисъ. сказаетжесѧ па̂ренесись, при́тча оутѣшенїє. мл҃енїє, поученїє, наказ͗нїє. поле́знаѧ й разли́чнаѧ.**

Надъ заглавието малка заставка, а надъ нея: **г҃и і҃у х҃е сп҃е бж҃їи помоѕи.**

Първиятъ и послѣдниятъ листъ на първата тетрада липсуватъ. Липсува още: единъ листъ между лл. 32 и 33, осма тетрада цѣла между лл. 53 и 54, единъ л. между лл. 186 и 187. Най-послѣ липсува послѣдниятъ листъ, и то съ края на Ефремъ-Сириновото житие и съ приписката на прѣписвача. Съдържалъ сичко тетради 42 (**мв҃**) отъ по 8 лл., но отъ послѣдната само 2 листа (имала 4). На послѣдната дъска отвътрѣ нѣкой отбѣлѣзалъ дата 6861. Тая дата е зета вѣроятно отъ приписката, която сега липсува (намира се въ Бѣлградската Нар. библ. подъ № 237).

Правописъ по IV школа (Злетовска); ъ се срѣща само 35 пъти въ цѣлия ръкописъ, и то въ повечето случаи прѣправенъ отъ други букви. Освѣнъ ̑ употрѣбява ́ и ̀, ала непослѣдовно и безъ фонетично значение.

Съдържание:

Първото слово е нѣщо като прѣдговоръ — изъ житието на Ефремъ Сирина; начало:

Вѣ нѣкто на въстоцѣ мѫжь, и҆менемь е҆фре мь. сиринь сы҆н родомь, и҆ бѣше чл҃кь бгоуьстивь. и҆ бѣше ѿгрѣ(ба)аса ѿ всѣкоѫ вещи. въсхотѣже видѣти гра҃ едескыи, и҆ мл҃ѣше са гоу҃ гл҃а . . .

Л. $3^{а}$. **Сло҃ .в. тогожⷽе, скаⷥніе.**

Начало: **А҆зь҃ ефремь грѣшныи, и҆ неразоумныи и҆ сла бы, присно-оу҆ныалыи на' по҃визаніе дховно. гл҃а вамь подвиз-аите са хо҃любивaa братїа. и҆мже повѣже҃нь бываахь по вса часы, слабо стию своего помысла·**

Л. $6^{а}$. **Тогожⷺ ефре́ма на́казаніе. сл҃о .в҃.**

Начало: **Сл҃а тебѣ бе҃ слава тебѣ, и҆ пакы рекѫ слава тебѣ бе҃. хвалимыи и҆ прѣвъзносимыи вь вѣкы. хвалити дльжни е҆смы ба҃ вынѫ. сп҃обившаго на҃.** — краятъ на това слово и началото на слово .г҃. **откѫснати.**

Л. $8^{а}$. **Наказаніе кь новоначалны҃ чрьни́цемь. сл҃о .д҃.**

Начало: **Възлюбление, аще ѿвръжеши са житїа сего,. и҆ вниде ши въ ѻ҆бщее житие множаишаѫ бра҃ѫ. и҆ хощеши сь ними жити, и҆ гоу҃ ниже моу і҆схо҃у работати. и҆ видиши нѣкы҃и ꙗ҆же неоугоднаа сѫ бо҃у. ты же не вьимаи҆ словесемь и҆хь.**

Л. 9. **Тогожⷽе е҆фрема. слово .е҃. ѻ҆ наказании: —**

Начало: **Възлюбление, се прⷺлагаѫ ти прⷺложеніе дроугое ѿ гн҃, аще сьхраниши е; послѣди же да҃ ти веселїе. аще ѿвржеши са сб҃ет-наго житїа, и҆ вниде ши вь ѡбщее жи҃е вь множаишѫѫ братиѫ; да тебе не прѣльститъ врагь.**

Л. $10^{б}$ **Тогожⷽе е҆фрема сирина. слово . ҃. накⷥании. бл҃ ѡ҃.**

Начало: **Възлюбление, аще сьтвориши начало до бро. подвизаиса, ꙗ҆ко да сьвршиши старо сть своа дѣтѣлми добрыми, и҆ бѫдеши ꙗко свѣтилникь просвѣщаѫ многыѫ на пѫ҃ гн҃е.**

Л. $11^{а}$. **То҃жⷽе ефрема сирина. сл҃о .з҃. ѻ҆ накⷥании. бл҃ ѡ҃.**

Начало: **И҆ ѿ рѫчнѣмь дѣлѣ, не прѣнемагаи. мно жицеѫ вьложити са вь помысль гл҃а. ꙗ҆ко николиже мощи и҆маши навыкнѫти рѫчнаго сего дѣла.**

Л. $12^{б}$. **То҃жⷽе, ефрема сїрїна сл҃о .и҃. ѡ накⷥании. бл҃ ѡ҃.**

Начало: **И ѻ времени не прѣнемагаи, вь твое бо хотѣніе вло-житъ врагь ѡ҆бразь безврѣмене, ꙗко да не трьпить братъ гладкаго по-хотѣнїа и҆ бѣжитъ пьприще.**

Л. $13^{б}$. Тогожє єфрема сїрїна. сл҃о .ѳ. ѡ на҃занї. бл҃. ѡ҃.

Начало: Възлюблєнїє, нєоу҆клаєни сѧ ѿ лица находѧщими помысломь начало во помысломь є҃. оубѣжь воуино ѿ дъжєвнаго рова. ѩкожє єгда дъжь бѫдєть, и съвєрєть бл҃гословєнїє водноє въ ровь.

Л. $15^{а}$. Тогожє єфрема ѡ҃ наказании. сл҃о .ї. бл҃ві ѡ҃.

Начало: Братє, подвизаи сѧ ѩко добрыи воинь х҃вь, доньдєжє имаши врѣмѧ. сєбє подвизанїє нєтлѣнаго ради вѣнца.

Л. $15^{б}$. Тожє єфрема сїрїна. сл҃о ѡ҃ наказании. .аі. бл҃. ѡ҃.

Начало: Братє, аще ѿврьжєши сѧ свѣтнаго жи҃ѧ и вьнидєши вь ѡ҃бщєє жи҃в, и прѣдань бѫдєши | игоумєноу. и братоу дроугомоу оучити | тєбє ст҃ртємь дѣтєланымь. да ти сѧ нє лоучи҃ гл҃ати противна волшоу сєбє.

Л. 17. ѡ наказании. сл҃о .вї. бл҃ ѡ҃.

Начало: Братє, поржѫчилсѧ єси мниш'скомоу жи҃ю, прѣпоѩши ѩко мѫжь чрѣсла своѣ, побигко приносить нє мал, съврьшєны дн҃ь дѣло прїими. трѣзви сѧ оубо зѣло.

Л. $18^{б}$. Тожє єфрема сїрина. ѡ нак҃зании. слово .гї. бл҃. ѡ҃.

Начало: Подробно оубѡ съзидаєтсѧ градь. и посьврьшєнии вылѣсть брань. нє можєть нє'дооумѣжи, ѩкожє боритисѧ и дрьжати лѫка. и нє можєть ѡ҃троуѧ тькмо тєщи мѫжєви.

Л. $20^{а}$. Тожє єфрéма сїрїна. ѡ҃ нак҃зании. сл҃о .дї. бл҃. ѡ҃.

Начало: Братє, сп҃одобилсѧ єси ст҃омоу ѡ҃блъчєнию мнишьскомоу. тѡ҃ нє възноси сѧ трьпѣнїємь на граджщєє ти врѣмѧ.

Л. $22^{а}$ ·:· Ѡ наказании, прѣподобнаго ѡ҃ца нашєго сирина. слово, єї. бл҃ви ѡ҃чє.

Начало: Братє, что прѣльщаєши сѧ побѣжаємь дїаволо҃ и прѣходиши стєпєни, єжє ти на оуспѣхь нѣсж҃. и єжє на сєбє поучєсть положити.

Л. $22^{б}$. ѡ҃ наказании, сл҃о .ѕї. бл҃ ѡ҃.

Начало: Братє, аще клєпєт҃ ти брать нощиѫ, ѩко да въстанєши на славословїє бж҃їє, въстани прилєжно. да лѣнии сѧ видить твоє прилєжноє иноди҃нє, и въздвигнєть и своѫ дш҃ѫ на въспрѣновєнїє.

Л. $23^{б}$ Ѡ наказа҃, сл҃о .зї. бл҃ви ѡ҃чє.

Начало: Възлюблєнии, поразоумѣимь стоѩщаѧ | прѣ҃ зємныимь ц҃рємь. слоужѧщє прѣстолоу таиномоу како сь вєликымь | бдѣнїємь, и сь страхомь прѣстоѩть ц҃рю и҃.

Л. $24^{б}$ Ѡ наказани, сл҃о .н҃і. вл҃ ѿч҃с.

Начало: Брате, помышлѧѫ, ꙗко трї сѫть дрѣманїа ѡбходащїа мниха нощнѫ. прьвыи | же бѫдеть принось, комоужⷣо оу҆нынїємь дїаволскымь . . .

Л. $26^{а}$ Поѹ҆ч҃е прѣпⷣбнаго ѿц҃а нашего Єфрема сирꙋ҆на сл҃о .ѳ҃і. бл҃ви ѿ.

Начало: Аще приключитса которомоу братоу, прийти вь мнишское жит҃е, ѿ нѣкоторѡж тьчмо вины, и не вьстанемь скоро, тогда погльтить єго дїаволь.

Л. $28^{а}$ Поѹ҆ченїє прѣподобнаго ѻц҃а нш҃его єфрема сирина. слово .к҃. бл҃ ѿ.

Начало: Съ ѡбщежнвѫщими юными мнихы, | разлнчно по вса дни боритсе врагь. | нѣкоторомоу бо ѿ нихь вьложить | вь оумь врагь, ненависть на рѫчнѣмь | дѣлѣ, которое дѣло гл҃а бⷣти выкажщи . . .

Л. $29^{о}$ Поѹ҆ченїє прⷣбнаго ѿц҃а нш҃его єфрема сирина, слово, к҃а. бл҃ви ѿч҃е.

Начало: Разлнчно боритса дїаволь сѣдащимь подь дх҃овнымь ѿц҃емь, вь покорѣ сѫщимь. | аще бо видить врагь пльтскаа помышлѣѭща, вьложить имь пльтскыѫ помыслы гл҃а. изыиди изь ѻбщаго житїа.

Л. $33^{а}$ Тогожⷣе єфрема наказанїє. како подобаєⷮ на єдиномь мⷭ҇ѣ жити до кончины своѫ. сл҃ .кв҃. бл҃. ѿ.

Начало: Вложиⷮ помысль братоу, секолико лⷮѣ имаши | вь мⷭ҇ѣ семь ст҃ѣмь гв҃и работаѫ. Нн҃ѣ же сьстарѣлса єси, и не можеши трьпѣти канона | мѣста сего; понеже пльть твоа немощна єⷭ҇.

Л. $34^{а}$ Тогожⷣе єфрема наказанїє ꙗко не подобаєть смїати са и глꙋмити. сл҃ .кг҃. бл҃.

Начало: Начало развращенню дш҃и мниховѣ, смⷯѣ | и дрьзость єгⷣа видиши себе вь сицевыⷯ вьзлюбленне, вѣжⷣ себе вь глѫбинѣ злѣ потаплѣема. и не прѣстаи мл҃а са гв҃и, ꙗко | да избавитта смрⷮти сеѫ.

Л. $37^{а}$ Тѡгожⷣе єфрема поѹ҆ченїє кь юнымⷨъ, ѻ послоушани слово. .кд҃. бл҃ви ѿч҃е.

Начало: Вьзлюбленне, вьнемли себѣ ѿ юности, єда | когⷣа лѣностиѫ и смѣхомь погоубиши врⷨѣ. | вьнмѣмь кого оубо ради гл҃ема сѫⷮ гм҃ь. виногрⷣ себѣ насадиль єси, ѿилотомь ѿилєти. рꙗ сподобилса єси, сьхрани плⷣ єго, да вьзвеⷭ҇лиши са на послѣдокь.

Л. $40^{а}$ Тожⷣе єфрема сїрїна наказⷥнїє ѿ трпѣнии. сл҃ .ке҃. бл҃.

Начало: Любимици, бѫдѣмь ꙗко храбри воини за | црѣ нш҃его готови ꙋмиражще. єгⷣа вь мирѣ бѣхомь, г҃ вь житеискыⷯ вещеⷯ пожихѡⷨ.

Л. 41^{б} **Ѡ ѡ҃же҃ ефрема сїрїна нак҃анїе. ѥже прѣхо҃ти ѿ мѣста на мѣсто, и не прѣхо҃ти. сл҃ .кѕ.**

Начало: **Вѣра, мт҃и ѥ҃ всѣкомоу дѣлꙋ бл҃гоу. и тож кто | стажить себѣ ѡбѣтованїе сп҃са нашего | і҃с х҃а, ѩко же пишеть. безвѣры, невьзможно ѥ҃ оугодити бг҃оу. многоблговито | е стажанїе, дїаволоу наричетсѧ невѣрьство, ѥже ѥ҃ мт҃и всѣкомоу дѣлоу неприѧзниноу.**

Л. 44^{а} **Прп҃бнаго ѿц҃а нашего ефрема сирїна. о наказании. сл҃о .кз. бл҃ви ѿ҃е.**

Начало: **Аще приключитсѧ братоу ѿ общаго жи҃ ѿлꙋчити сѧ. коеѧ ради лико виноѧ. и приключитсѧ ѥмоу въ болѣзнь впасти, или по|клавиноу сѧ ѥмоу възвратитсѧ, то непоб҃аеть прѣзрѣти брата, нж приѧти его ѩко свои оудь аще и съгрѣшилъ ѥ҃.**

Л. 46^{б} **Наказанїе ѡ паладии чрьнци. еже бестраха бж҃їа, въ непокорьствѣ поживъ. сл҃о .ки. бл҃ ѿ҃.**

Начало: **Бр҃ нѣкыи исповѣда ми гл҃а. стрїа ни҃ѣ | злар҃ѣ сѫща хитростиѫ. и ѿвръже сѧ мирскаго жи҃а и бы҃ мни҃. на старость же его приде къ немоу люнъ прость. бавида хитростиѫ алеѯандрѣнинъ ро҃мъ, хо҃и быти | мни҃.**

Л. 47^{б} **Прп҃бнаго ѿц҃а нашего ефрема сирина. наказанїе ѡ то҃. еже имаѫщомоу да҃ сѧ. сл҃ .кѳ. бл҃.**

Начало: **Пишеть, имаѫщомоу да҃ сѧ избытъчьствоуеть. ѿ неимаѫщаго же, еже мнитсѧ имѣти възметсѧ ѿ него.**

Л. 48^{б} **Прп҃ниго ѿц҃а нашего Ефрема Сїрина наказание, еже како стоати въ сьборѣ, или ходѧ ѡмраченїемь своимь, и падеть вьнезаапѫ на землѫ. сл҃о .л. бл҃ви ѿ҃.**

Начало: **Бр҃е, аще кто ѿ говѣнїа братїѫ своѫ стоѫ въ съборѣ, или ходѧ ѡмраченїемь своимь бывъ, и възрѫтитсѧ вьнезаапѫ ниць. не пбⷣаеть дивити сѧ ѡ семь ни чюдити сѧ.**

Л. 50^{б}. **Прп҃бнаго ѿц҃а нашего Ефрема сїрїна. наказанїе ѡ смѣреннѣи мѫдрости. сл҃о .ла. бл҃ви ѿ҃.**

Начало: **Възлюбленїне, аще полоучиши и прѣспѣанїе, ѩко стати на вышнемь степени, | не забываи смѣренныѫ мѫдрости. да аще прилоучитти сѧ състѫпити съ степене, то ѡбращеши нѫ҃ и не впадеши въ грѣ҃ дивыи.**

Л. 51^{б}. **Прѣпбнаго ѿц҃а нашего Ефрема сїрина наказанїе. како пбⷣаеть всѣкомоу хр҃тианиноу дльготрьпѣливоу быти къ всѣмъ. сл҃о. лв. бл҃ви ѿ҃.**

Начало: А҃ще приключи́т сѧ злоба, не вь злобѫ оу̑бо приключи́ти сѧ. притранно же и̑ люто, ѥ̑же вь гнѣвѣ прѣбывати бра́те. а̑ще вь вьсемь приключи́ти сѧ ѡ̑клеветаноу быти тѡ ѿ кого, и̑ прищ҃ дроугыи вьзвѣсти̇ти, ꙗ̑ко ѿнища брать ѡ̑клеветалатѧ ѥ̑ | злѣ̏, ты̏ поразоумѣи чїе наказ҃нїе.

Л. 53^{б}. Прпⷣбнаго ѿц҃а нш҃его Ефрема сирїна. наказ҃нїе ѡ̑ стр҃тех блаж҃ных. сл҃о .лг҃. бл҃. ѿ.

Начало: Мѫжь дш҃и своѫ вь лѣности живѫщи, сам' | сѧ прѣльщаѥ́ть. никако же не помышлѣ́ѫщоумоу бл҃гаа ꙗ̑же оу̑готоваль ѥ̑ г҃ь лю̇бѧщимь ѥ̑го. ни мѫки же поминаѫ | ѫ̑же оуготоваль ѥ̑ г҃ь грѣшникомь, нь и̑з' страха себе пасѫи. вь таковѣмь лѫкавы|и сьдѣловаеть вьсѣко желанїе пльтское. —

Отъ това слово има само началото; продължението му било на слѣдната (осма), изгубена кола, на която биле и слова лд҃, ле҃, лѕ҃ и началото на слово лꙁ҃.

Л. 54^{б}. Прпⷣбнаго ѿц҃а нш҃его ѥ̑фре́ма сирина, наказанїе ѥже не метати ѻ҆чи само и̑ ѡ̑вамо. нь̏ долоу̑ і̇мѣти ѻ҆чи. вьпрⷭ҇, чимь оу̑пражнѣѥ̑тсѧ брань блаж҃наа. вьдрьжанїемли брашенными, или ни̏, ѿвѣ̑. сл҃о. ли҃.

Начало: Не тькмо бо вьздрⷭ҇жанїемь брашенными, нь̏ | и̑ ѥ́же вьздрⷭ҇жати ѻ҆чи и̑евидѣти соу́єты. | вь разлнчнѣ бо ѻ҆чеси нарицаетсѧ. г҃ь свѣ̑тельствоуеть гл҃ѧ, а̑ми́нь гл҃ѧ вамь, т̑ако вьсѣкь вьзрѣвыи на женѫ похоти ради, оу̑же | прѣлюбы сьтвориль ѥ̑ сь неѫ вь ср҃ци своѥ́мь. | се̏ прѣлюбодѣанїе и̑скоренити хощеши, ѥ̇же | долоу і̇мѣти ѻ҆чи, а̑ дшѫ горѣ кь бг҃оу.

Л. 56^{б}. Прпⷣбнаго ѿц҃а нш҃его ѥ̑фре́ма сирїна. наказанїе ѡ̑ кротцѣи стр҃ти. сл҃о. лѳ҃. бл҃ви·

Начало: Мниише, нѣси ли сѧ ѡ̑бѣщаль оугодити хⷭ҇оу. | то̏ како напасти и̑ скрьби находѧщаѫ|ти ѿ сьпостата не трьпиши храборски; и̑ наказанїе старѣишины своего не прие́мле|ши; како хощеши сп҃сень быти;

Л. 57^{б}. Прпⷣбнаго ѿц҃а нш҃его Ефрема сирїна. наказанїе кь непокоривымь, и̑ ѡ̑ оу̑строенї. и̑ ѡ̑ страсѣ бж҃н. и̑ ѡ̑ сѫдѣ градѫщимь. сл҃о. м҃. бл҃ви ѿ.

Начало. Вьзлюблениие, а́ще придеть брⷮ и̑ мл҃ктѧ | гл҃ѧ, прїиди сь нами и̑ приѡ̑бщи сѧ кр҃ь|ви, сьвѣтже сьтворимь вькоупѣ. гл҃ѧ|ще же, смѣримь противѧщѫ сѧ ста|рцемь. не срамлѣѫще сѧ сѣдїнь. вїе|мь и̑кономы. подражаимь безмльвьствоуѫщїимь поржгаимсѧ говѣѫщїимь, и покорѣмь вьсѧ пⷪ҇себе.

Единъ листъ отъ това слово липсува.

Л. 62^{а}. Прп҃бнаго ѡ҃ца нш҃его Ефрем сѷрїна. наказанїе о говѣнии. сл҃о .м҃а. бл҃ви.

Начало: Брате, вьнемли зѣло и не погуби праваго пѫти, еже ходити пѫтемь темнымь. Еда когда на кончинѫ своѫ вь бо҃у и чл҃комь стрьпетивь ѥвиши сѧ. горе бо, ѡставльшимь пѫти правыѫ, и ходити пѫтемь темнымь. и веселѧщисѧ ѡ злыхь, и ро̑ѹжѫщи сѧ ѡ сьвращении злѣ. ихже пѫтїе стрьпетиви и оулѫчена колеса ихь.

Л. 65^{а}. Прп҃бнаго ѡ҃ца нш҃его ефрема сирїна. наказанїе ѡпл҃ѫщїй ѿ своѫ лѣности. и неищихь винѫ ѡ грѣсѣхь. сл҃о .м҃в. бл҃ви. ѡ҃.

Начало: Възлюбленне, мнишскомѹ ли житию порѣвновалъ еси; доброу дѣлоу похотѣль еси аще сьхранишии е до конца; трѣзви сѧ вьзлюбленне и вьнемли себѣ до конца ѩко прѣмѫдрь, а не ѩко непрѣмѫдрь. нь ѩко мнихь, а не ѩко немнихь. нѣ оубо нашѧ брань кь крьви и кь пльти, нь кь началовластемь и кь миродрьжителемь, и кь тмѣ вѣка сего.

Л. 69^{б}. Прп҃бнаго ѡ҃ца нш҃гѡ ефрема.сѷрїна. наказанїе, на блаженныѫ сл҃о .м҃г. бл҃ви.

Начало: Бл҃ень, иже вьзненавидить жи҃тїе се҃ чл҃вчое, и сь г҃мь поѹченїе его едино е҃. блажень, иже бы҃ на земли ѩко а҃гль небесныи. подобень серафїмѹ оч҃ыми всег҃да помыслы. бл҃нь, имѣаи вь оумѣ д҃нь хотѧщїи быти, и тьщанїе прилежно на исцѣленїе строупомь д҃ша его сь сльзами.

Л. 75^{а}. Прп҃бнаго ѡ҃ца нш҃его Ефрема сѷрїна. наказанїе ѡ сѫдѣ, и ѡ мл҃тыни. сл҃о .м҃д. бл҃.

Начало: Бг҃ь сп҃си и чл҃колюбець, многы намь пѫтѣ ѡбразовалъ е҃ на сп҃сенїе. и непрѣстаеть всѣхь призываѫщи, ѩко да избавитии бѫдѫщаго сѫда. и причастьникы ны сьтворить своего цр҃тва, и сн҃оу своемѹ вса наслѣдникы. мы же ѹ бо лѣнимсѧ ѡ сп҃сени нашемь. и заповѣди его прѣзираемь.

Л. 82^{а}. Прп҃бнаго ѡ҃ца нш҃его ефрема сѷрїна, наказанїе ѡ дѣвьствѣ. сл҃о. м҃е. (било м҃е и поправено на .м҃ѕ.) бл҃ви ѡ҃че.

О дѣвьствѣ, и ѡ сщ҃ении дш҃евнѣмь гл҃ше павель а҃пль ѩко изѧщныи сьвѣтникь. и оучитлы вьсѧ, и соулее сказоуеть число дѣвстьвное выше мира. нимѣжи бо женѫ рѣ а҃пль, тож имѣ неч҃аль. живѫщии же вь дѣвьствѣ. имѣ сн҃ѫ неч҃аль еже хоу҃ оугодити.

Л. 87^{а}. Прп҃бнаго ѡ҃ца нш҃его ефрема сѷрїна. наказанїе странноживѫщи҃. и чьсти и сановы ищѫщи҃. слово м҃ѕ (поправено послѣ на м҃з) бл҃ви ѡ҃че.

Начало: А҃ще приключи҃ сѧ ѕлоба, не въ злобѫ оу҆бо | приключи҃ти сѧ. притранно же и҆ люто, е҆же въ гнѣвѣ прѣбывати бра҆те. а҃ще въ въсемь приключи҃ти сѧ ѡ҆клеветаноу быти тѡ ѿ кого, и҆ прии҃ дроугыи възвѣсти ттн, ꙗ҆ко ѡ҆нсица брать ѡ҆клеветалта ѥ҆ | злѣ҅, ты҅ поразоумѣи чїе наказ҃енїе.

Л. 53ᵇ. Прп҃бнаго о҃ца нш҃его Ефрема сирїна. наказ҇нїе ѡ҆ стр҃техь блж҃ныхь. сл҃о .л҃г. бл҃. ѡ҃.

Начало: Мѫжь д҃ши своѫ въ лѣности живѫи, сам҅ | сѧ прѣлыщаѥ҆ть. никако же не помышлѣ|жщомоу бл҃гаа ꙗ҆же оу҆готовалъ ѥ҆ г҃ь любащимь є҆го. ни мѫки же поминаѫ | ꙗ҆же оу҆готовалъ ѥ҆ г҃ь грѣшникомь, нъ и҆з҅ страха себе пасѫи. въ таковѣмь лѫкавы и съдѣловаєть вьсѣко желанїє пльтское. —

Отъ това слово има само началото; продължението му било на слѣдната (осма), изгубена кола, на която биле и слова л҃д, л҃є, л҃ѕ и началото на слово л҃ꙁ.

Л. 54ᵇ. Прп҃бнаго о҃ца нш҃его є҆фре́ма сирина, наказанїє єже не метати о҆чи само и҆ ѡ҆вамо. нъ҅ долꙋ҃ имѣти о҆чи. въпро҃, чимь оу҆праж҃нѣє҆тсѧ брань бл҃жнаа. въ҆дръжанїємли брашенныимь, или ни҅, ѿвѣ҃. сл҃о. л҃и.

Начало: Не тъкмо бо въздр҃ъжанїємь брашеннымь, нъ҅ | и҆ є҆же въздр҃ъжати о҆чи и҆звидѣти соу҆єты. | въ разлучнѣ бо о҆чеси нарицаєтсѧ. г҃ь свѣ҃тельствоуєть гл҃а, а҃ми́нь гл҃а вамь, т҃ако всѣкь възрѣвыи на женѫ похоти ради, оу҆же | прѣлюбы сътворилъ ѥ҆ съ неѫ въ ср҃ци своє҆мь. | се҅ прѣлюбодѣанїє и҆скоренити хощеши, є҆же | долоу и҆мѣти о҆чи, а҃ дш҃ѫ горѣ къ бо҃у.

Л. 56ᵇ. Прп҃бнаго о҃ца нш҃его є҆фре́ма сирїна. наказанїє ѡ҆ кротцѣи стр҃ти. сл҃о. л҃ѳ. бл҃ви.

Начало: Мнише, нѣси ли сѧ ѡ҆бѣщалъ оу҆годити хо҃у. | то҅ како напасти и҆ скръби находащаѫ|ти ѿ съпостата не тръпиши храборски; и҆ наказанїє старѣишины своего не прие҆млє|ши; како хощеши сп҃сень быти;

Л. 57ᵇ. Прп҃бго ѡ҃ца нш҃его Ефрема сирїна. наказанїє къ непокоривымь, и҆ ѡ҆ оу҆строенї. и҆ ѡ҆ страсѣ бж҃и. и҆ ѡ҆ сѫдѣ градѫщимь. сл҃о. м҃. бл҃ки ѡ҃.

Начало. Възлюбленне, а҆ще придеть бра҃ и҆ мл҃нтѫ | гл҃ѧ, прїиди съ нами и҆ приѡ҆бщи сѧ кръ|ви, съвѣтже сътворимь вькоупѣ. гл҃ѧ|ще же, смѣримь противащаѫ сѧ ста|рцемь. не срамлѣѫще сѧ сѣдїнь. вїе|мь и҆кономы. подражаимь безмлъвьствоуѫщїимь порѫгаимсѧ говѣѫщїимь, и покорѣмь вьсѧ по҃себе.

Единъ листъ отъ това слово липсува.

Л. 62б. **Прп҃бнаго ѡ҃ца нш҃его Ефрем҃ сѵрїна. наказанїе о говѣнии. сл҃о .м҃а. бл҃ви.**

Начало: **Брате, вънемли зѣло и не погоуби праваго пѫти, еже ходити пѫтемь темнымь. Еда когда на кончинѫ своѫ къ б҃оу и ч҃ловѣкомь стрьптивь ѥвиши сѧ. горе бо, ѡставльшиимь пѫти правыѫ, и ходити пѫтемь темнымь. и веселѧщи сѧ ѡ злыхъ, и ро̂уѫщи сѧ ѡ съвращении злѣ. ихже пѫтїе стрьптиви и оуклонена колеса ихъ.**

Л. 65а. **Прп҃бнаго ѡ҃ца нш҃го ефрема сирїна. наказанїе ѿн҃лѫщїи ѿ своѫ лѣности. и нещѫщихъ винѫ ѡ грѣсѣхъ. сл҃о .м҃в. бл҃и. ѡ҃.**

Начало: **Възлюбленне, мнишскомоу ли житию поревновалъ еси; доброу дѣлоу похотѣлъ еси аще съхраниши е до конца; трѣзви сѧ възлюбленне и вънемли себѣ до конца ꙗко прѣмѫдрь, а не ꙗко непрѣмѫдрь. нъ ꙗко мнихъ, а не ꙗко немнихъ. нѣ оубо нашѧ брань къ крьви и къ пльти, нъ къ началовластемь и къ миродрьжителемь, и къ тмѣ вѣка сего.**

Л. 69б. **Прп҃бнаго ѡ҃ца нш҃гѡ ефрема. сїрїна. наказанїе, на блаженныѫ сл҃о .м҃г. бл҃вї.**

Начало: **Бл҃нь, иже възненавидить жи҃е се҃ ч҃лвкое, и съ ним҃ поȣченїе его едино е҃. блаженъ, иже бы҃ на земли ꙗко аг҃лъ небесныи. подобень серафїмȣ ч҃тыми всегда помыслы. бл҃нь, имѣѧи въ оумѣ дн҃ь хотѧщїи быти, и тьщанїе прилежно на ицѣленїе строупомь дш҃ѧ его съ слъзами.**

Л. 75а. **Прп҃бнаго ѡ҃ца нш҃го Ефрема сїрїна. наказанїе ѡ сѫдѣ, и ѡ мл҃тыни. сл҃о .м҃д. бл҃.**

Начало: **Бъ҃ сп҃и и ч҃лколюбець, многы намь пѫтѣ ѡбразовалъ е҃ на сп҃сенїе. и непрѣстаеть всѣхъ призываѫщи, ꙗко да избавитии бѫдѫщаго сѫда. и причѧстьникы ны сътворить своего цр҃тва, и сн҃оу своемȣ вса наслѣдникы. мы же ȣбо лѣнимсѧ ѡ сп҃сени нашемь. и заповѣди его прѣзираемь.**

Л. 82а. **Прп҃бнаго ѡ҃ца нш҃го ефрема сїрїна, наказанїе ѡ дѣвьствѣ. сл҃о. м҃е.** (било м҃е и поправено на .м҃ѕ.) **бл҃ви ѡ҃че.**

Ѡ дѣвьствѣ, и ѡ ст҃ѣни дш҃евнѣмь гл҃ше павелъ ап҃лъ ꙗко изѧщныи съвѣтникъ. и оучитны вьсѧ, и соулєє сказоуеть число дѣвьстьвное вышше мира. имѣѫи бо женѫ рє҃ ап҃лъ, тож҃ имать печаль. живѫщи же въ дѣвьствѣ. имать си҃а печаль еже х҃оу оугодити.

Л. 87а. **Прп҃бнаго ѡ҃ца нш҃го ефрема сїрїна. наказанїе странноживѫщїи. и чьсти и сановы ищѫщїи. слово м҃ѕ** (поправено послѣ на **м҃ꙁ**) **бл҃ви ѡ҃че.**

Начало: **Подвижѫ сѧ възлюбленїе и҆ трепещѫ и҆ печа | лѹ҆ѫ ꙗ҆ко оу҆ꙗ҆звенъ є҆смь. гл҃щаго ради, видите нерадиви и҆ чюдите сѧ и҆ потрѣбите сѧ. прьвое же паче моего ненаказанїа, въ | всѣкомоу ненаказанїю пѫ҃ бых. и҆ вьсѣкы|ми грѣхы сказалъ є҆ врагъ оу҆ды моѫ. дльжє є҆смь плакати сѧ и҆ рыдати, сѫщаго ми ради и҆нѣ стоуда.**

Л. $95^{а}$. **Прп҃наго ѿц҃а нш҃го Єфрема сїрина. слово ѿ стрⷭ҇ти сп҃совь .мꙁ҃. бл҃ви.**

Начало: **Боѫ сѧ гл҃ати, и҆ ꙗ҆зыкомже косиѫти сѧ повѣсти сп҃совѣ. страшно бо є҆ ѿ сеи гл҃ати. | г҃ь бо б҃ь нш҃ь дн҃ь прѣданъ бы҃ въ рѫцѣ грѣшнї|комъ, нб҃сныи вл҃ка. чьсо ради прѣданъ бы҃ | нечьстивымь чл҃комь, ст҃ыи небⷭ҇ныи вл҃ка. | безгрѣха сы҃.**

Л. $99^{б}$. **Повѣсти бл҃жнаго Єфрема. ѿ ст҃ѣмь а҆врами. сл҃о .мн҃. бл҃ви ѿч҃е.**

Начало: **Бра҃а моꙗ҆ хощѫ вамь повѣдати, житїє добро и҆ съвръшенно, мѫжа дивна и҆ съвръше|нна. и҆же начать доброе дѣло, и҆ скончавь прославенъ бы҃. боѫ сѧ написати доброе | и҆ свѣтлое напи҃анїе ѡ҆браза дѣтѣли є҆го. | а҃з же немощенъ є҆смь и грѫбъ. и҆же ѡбразъ добродѣтѣли є҆го свѣтель и дивенъ, шароке | же мои хоуди и҆ темни.**

Л. 116. **Прп҃бного ѿц҃а нш҃го є҆фрема сїрїна. ѿ покаани слово .м҃ѳ. бл҃ви ѿч҃е.**

Начало: **Сѫшьдыи г҃ь ѿ ꙗ҆дра ѿч҃а, и бы҃ намь пѫ҃ | спенїа ѡ покаани о҆ѹчитны блажены|мь и҆ бж҃внымь гл҃мь гл҃а. не приидохь при|звати праведникы, нь грѣшникы на по|каанїе. И҆ па҃ гл҃е, не трѣбоуѫть з҃драви | врача, нь стражѫщеи, а҆ще а҆зь є҆смь | сн҃ь гл҃аи, тѡ҃ николиже мене послоуша|и.**

Л. $122^{а}$. **Прп҃бного ѿц҃а нш҃го ефрема сирина поѹ҆ченїє, сл҃о .н҃. бл҃ви ѿч҃е.**

Начало: **Болѣзнь нѫдитма изрещи, недосто|иньство мое запрѣщаєт ми мльчати | болѣзни ср҃ца моего нѫдѧ҃ма провѣща|ти, и грѣси мои велѧтми мльчанїе имѣ|ти, понеже є҆смь ѡбьдрьжимь ѡбоимь. | паче съ҃лее ми є҆ гл҃ати, да ѡблекча врѣ|мѧ ср҃ца моего.**

Това слово се свършвало на изгубенитѣ два листа, на които биле и слова **н҃а**, **н҃в** и **н҃г** (начало).

Л. $156^{б}$. **Бл҃наго є҆фрема сирина сл҃о, є҆г҃а прїдошѫ бра҃а къ немоу въпросити є҆го ѿ дѣлесе҃. сл҃о .н҃д. и҆мы гл҃а .к҃в.**

Прологъ .а҃. Бл҃жѫ вашѫ жизнь ѿ хрⷭ҇толюбци, ꙗ҆ко бл҃го|дръзновенна є҆, ѿкаѫже моѫ жизнь, ꙗ҆ко | непотрѣбна є҆сть. бл҃жѫ вы ѿ дроуз-и, | ꙗ҆ко

правымь житїемъ и҆ простымь дроуꙁи сѧ сътвористе бо҃у и҆ а҆гг҃ломь є҆гѡ; | ктоже мене не плачетсѧ, ꙗ҆ко прогнѣва гл҃ моего дѣлесы своими.

Л. 158. Тогожє є҆фрема ѡ҆ страсѣ бж҃їи. гл҃ .а҃. (слово 55).

Начало: Бл҃жь члв҃къ оу҆бо тамо иже имать страхъ бж҃ий въ себѣ, | сицевыи бо бѣ съ ст҃ымь дх҃омь блж҃нымь ѥ҃.

Л. 158б. Тожє є҆фрема ѡ҆ бестрашии. гл҃а .в҃. сл҃о .н҃ѕ.

Л. 159а. Тожє є҆фрема сирина. ѡ҆ любви. гл҃а .г҃. сл҃о .н҃ꙁ.

Л. 160а. ѡ҆ не имащи҆ любве. гл҃а .д҃. сл҃о .н҃и.

Л. 160б. ѡ҆ дльготрьпѣнии, гл҃а .є҃. сл҃о .н҃ѳ.

Л. 160б. ѡ҆ не имащихъ дльготрьпѣнїа. гл҃ .ѕ҃. сл҃о .ѯ҃.

Л. 161а. ѡ҆ трьпѣнии. гл҃а .ꙁ҃. сл҃о .ѯ҃а.

Л. 161б. ѡ҆ неимащи трьпѣнїа. гл҃. .и҃. сл҃о .ѯ҃в.

Л. 162а. ѡ҆ безгнѣвии є҆же не имѣти гнѣва. гл҃. .ѳ҃. сл҃о .ѯ҃г.

Л. 162б. ѡ҆ наглодши рекше ѡ҆ гнѣвѣ, гл҃а .і҃. сл҃о .ѯ҃д.

Л. 163б. ѡ҆ кротости, гл҃а .аі҃. слово .ѯ҃є.

Л. 164а. ѡ҆ лѫкавствѣ сл҃о. гл҃а .ві҃. сл҃о .ѯ҃ѕ.

Л. 164б. ѡ҆ истинѣ, гл҃а .гі҃. .ѯ҃ꙁ.

Л. 165а. ѡ҆ лъжахъ, глава .єі҃. слово .ѯ҃и.

Л. 165б. ѡ҆ послоушании, гл҃ .єі҃. сл҃о .ѯ҃ѳ.

Л. 166а. ѡ҆ непокорствѣ и҆ рьптании, гл҃а .ѕі҃. сл҃о .о҃.

Л. 167а. И҆же не имѣти зависти и҆ ревности. глава .ꙁі҃. сл҃о .о҃а.

Л. 168а. ѡ҆ зависти и҆ ревности, гл҃ .иі҃. сл҃ .о҃в.

Л. 169а. Є҆же не быти клеветникоу. гл҃а .ѳі҃. сл҃о .о҃г.

Л. 169б. ѡ҆ клеветѣ. гл҃а .к҃. слово .о҃д.

Л. 170а. ѡ҆ въздрьжании. глава .ка҃. сл҃о .о҃є.

Л. 171а. Тогожє є҆фрема ѡ҆ невъздрьжании, глава .кв҃. слово .о҃ѕ.

Л. 173а. Тожє є҆фрема наказанїє. ѡ҆ покаании. слово .о҃ꙁ. бл҃в.

Начало: Давецъ въсѣхъ бл҃гыхъ, и҆сточникъ и҆цѣленїа. скровище щедротамъ. ты є҆динъ бл҃гыи бѣ млрдыи, дароуи ионо бл҃гаа | и҆щѫщимъ тебе, понеже и҆ азъ самъ съ | вѣмь, часто бл҃гаа ицѣленїа. и҆ дары мнѣ даемыѫ по вса дн҃и.

Л. 178а. Прп҃бнаго ѡ҆ц҃а н҃шго є҆фрема сирина, ѡ҆ покаании слово .о҃и.

Начало: Оу҆милии сѧ дш҃е моа оу҆милии сѧ, ѡ҆ всѣ | бл҃гыхъ ꙗ҆же прижила є҆си ѿ бг҃а и҆ не съхранила. покаи сѧ ѡ҆ всѣ ꙗ҆же съгрѣшила є҆си | злѣ. покаи сѧ ѡ҆ всѣ ꙗ҆же бг҃ дльготрьпить ѡ҆ тебѣ.

Л. 182б. **Прпⷣбнаго ѿц҃а нш҃го ефре́ма сирина. ѡ сѫдѣ и ѿ любви и ѡ покааⷩ҇ слⷡ҇о .оѳ.**

Начало; **Прїидѣте вьси браⷮ҇ моꙗ, и послоушаите сьвѣта моего. грѣшнаго и ненаказаннаго ефрема оуже постигнѫлны ѥⷭ҇ ѡ браⷮ҇е дн҃ь ѿнь страшныи и великыи. и мы нн҃ѣ глоумимсѧ, не хотѧще и нн҃ѣ вьспрѣнѫти вь малое се врѣмѧ и потьщати сѧ кь боу҃.**

Отъ това слово липсува единъ листъ между лл. 186 и 187.

Л. 189а. **Блж҃наго ефрема накаⷥнїе. ꙗко не възвратити сѧ вьспѧть, еже ѥⷭ҇ на ѧзычьскаа дѣла слⷡ҇о .п҃. блⷭ҇.**

Начало: **Ꙗко не поⷣбаеть играти, ꙗкоже и правила ст҃ыхь ѿц҃ь гл҃ѧть. ꙗко ходѧи сь идоломь слоужители, и сь нимь часть имать.**

Л. 192б. **Слⷡ҇о блжⷩ҇го ефреⷨ҇ ѡ просфорѣ, рекше ѡ комкании. слⷡ҇о .па҃. блⷭ҇ви ѿч҃е.**

Начало: **Глⷯ҇хѫ ѡ етерѣ братѣ ꙗко бывшоу сьбороу вь врѣмѧ пѣⷩ҇и. и вьста по ѡбычаю вьнити вь цр҃квь, и поржга сѧ емоу дїаволь вь помыслѣ гл҃ѧ емоу. ꙗко камо идеши вь цр҃квь и прїемлеши хлѣбь и вино ꙗко тѣло и крьвь хв҃ѫ.**

Л. 194б **Бл҃жиго ефрема сїрїна накⷥанїе, кь братꙋ ѿ падшоу, и ѡ покаании слово .пв҃. блⷡ҇ ѿⷱ: —**

Начало: **Вь покорении сѣдѧщꙋ братоу дх҃овномоꙋ ѿц҃оу. врагже вложить помысль братоу гл҃ѧ. ѿтиди ѿсѫдоу и живи ѡ себѣ и почиваи. аще сѧ покинеть брать таковомоу помыслоу, тѡ ѿлѫчитсѧ ѿ своѫ браⷮ҇ѫ.**

Л. 201. **Блж҃наго ефре́ма сїрїна. накⷥанїе кь комꙋ слⷡ҇о реⷱ҇нно бы҃. Ꙋне ѥⷭ҇ женити сѧ и посагати. нежели раⷣжизати сѧ. слⷡ҇о .пг҃. бл҃.**

Начало: **Послоушаи ап҃ла гл҃ѧщїа, хотѣлбиⷯ да бишѫ вьси чл҃ци были ꙗко же и азь есмь. нѫ кьждо свои дарь имаⷮ ѿ бг҃а, ѡвь сице, ѡвже сице. не всѣмбо равно слово повелѣ, понеже рекль еси. ѡвъ сице, и инже сице.**

Л. 203. **Бл҃женнаго ефрема накⷥанїе, слⷡ҇о, ѡ любви .пд҃.**

Начало: **Любимиче, аще разоумоу сп҃биши сѧ. и рассѫжⷣению, или дарованию исцѣлению, блюди сѧ, еда когⷣа надѣжще сѧ дарованию и скончаеши сѧ бесплода. да не речеши помилоуи, и оуслышиши сь шоуими, не вѣдѫ вась.**

Л. 203б **Бл҃женнго ефрема накⷥанїе. ѡ цѣломѫдрии, и ѡ покаании. слⷡ҇о .пе҃. бл҃.**

Начало: **Рече г҃ь славѣ, вьнидѣте тѣсными двермн, ꙗко широкыи и пространныи пѫⷮ҇ вьводить вь погибѣль, и мноⷥи сѫть ходѧщеи по немоу.**

Л. 211. **Наказаніє ѿ злоѡбычнѣи мысли. сл҃о .пѕ.**

Начало: **Ѩцѣже ѡбразомь мєчь прѣсѣцаєть жилы конски, и вьсадника низлагаєть, тако и злоѡбычнаꙗ мысль прѣсѣкаєть простртїє дш҃евноє и скрьби прѣдаваєть. скрьбьже растаєть вьпадающи вь на.**

Л. 212. **Наказаніє ѿ полѕахь мирскаго жит҃а. сл҃ .пꙁ.**

Начало: **Вьзлюбленне, аще ѡбрьжеши са мирскаго житїа и вьждеши мир҃, трѣзви са ѩко многа лаанїа вражиа сѫть. ѥда како ѡбрѣтше мѣсто и поустиша, и реши что полѕевалса єси.**

Л. 213б **Наказаніє ѩко не подобаєть клати са. сл҃ .пи.**

Начало: **Гв҃у и сп҃соу нашемоу Іс҃оу рекшоу. слышасте ли ѩко рєчєнно єсть прьвымь не клати са, вьздаси бг҃ви клатвѫ твоѫ . . .**

Л. 216а. **Наказаніє кь Євлогию. сл҃о .пѳ.**

Начало: **На плодь послоушанїа вьзирая брате, потьщахса писати ѡ немже повелѣлми єси. начало бл҃гоє єже воати са бг҃. старость же уестнаа вь дш҃и дховнѣи. вьнемлаи сєбѣ на вьсакомь мѣстѣ, ск҃и сп҃єтса.**

Л. 221. **Тожд҃е єфрема наказаніє ѡ блаженыи. сл҃.** (броятъ не се чете). ·

Начало: **Блаженіи вьзлюбивши бг҃, и нерадивше ѡ всѣхь земныхь вещехь любве єго ради.**

Л. 122б. **Тогожде єфрема ѡ покаании сл҃о. бл҃ви ѿ** (безъ брой).

Начало: **Прїидѣте любимици, прїидѣте ѿци и братїа моа изврайное стадо хв҃о. знаменанїи хв҃и воини. прїидѣте чада послоушайте сл҃о сп҃сенїа дш҃ь нашихь.**

Л. 234а. **Тогожде прп҃бнаго ѻ҃ца нашего єфрема сирина слово ѡ покаании, ѕ҃ бл҃ви ѿ: —**

Начало: **Оувѣдимь грѣшници млрдїє бжїє, каковь бѣше лихоимець. познаимь коимь ѡбразомь помиловань бы. ѿпоустѣмь ѡ брате дроугь дроугоу сь миромь. ѿпоущенїє пльно сѫщє члколюбїа бжїа.**

Л. 236б. **Тогожде єфрема пѣснь нїчнаа кь сьгрѣшающимь, и кающимса. сл҃о .ѕа. бл҃ ѿ.**

Начало: **Доколѣ ѡ дроуже ѡдрьжимь єси врагомь, и сьврьшаєши оугоднаа ємоу; доколѣ ѡдрьжимь єси, и тѣлєсныимь страстємь поработалса єси, смртоносныимь сѫщємь.**

Л. 238а. **Тогожде єфрема наказаниє ѡ страстєхь. слово .ѕв. бл҃ви ѡче.**

Начало: **Хоща изрещи прѣ славоѫ твоеѫ хе моѫ горесть. лѫкавьство и нерадѣнїє. паки изрекѫ вьса моѫ красотѫ. и сладоѫ же сьтворилми єси члколюбїа твоего ради.**

Л. 242. **Тогожⷣе е́фрема ѿ трьпѣнии сло́во, и҆ ѡ҆ кончинѣ, и ѡ҆ вторѣмь пришьстви х҃вѣ. и҆ ѡ҆ поꙋ҆чени бж҃твныхь книгь, и҆ что е҆сть безмльвию полза. сло́во .ѕ҃г. бл҃ви ѿч҃е.**

Начало: **Свѣтло жит҃е правⷣныхь, како же свѣтить, нетрьпѣнїемли; сеⷢ҇ възлюби ѿ възлюблениѥ е҆же е҆ⷭ мѫжьствоу мт҃и. Ѱаломьникь наказоуетны гл҃ѧ. потрьпи г҃а и сьхрани пѫти е҆го.**

Л. 253^{б}. **Прп҃бнаго ѿц҃а нш҃го Єфре́ма сїрїна сл҃о ѿ прѣкраснѣ Їосифе .р҃є.** (броятъ прѣскача).

Начало: **Бж҃е а҆враа́мовь бж҃е и҆саа́ковь, бж҃е і҆а҆ковль. бж҃е бл҃весныи прⷭно избавлени сѣмѧ праⷡное свои҆ⷯ слоугь възлюбивьшихтѫ.**

Л. 273^{б}. **Прп҃бнго ѿц҃а нш҃го е́фре́ма сїрїна. сл҃о. ѻ спсе́нии. и҆ ѿ покаꙗнии. бл҃. ѿ.** (безъ брой).

Начало. **Ѿреченїе, е҆же при ст҃ѣмь крщ҃ени творї҆мь. мало оу҆бо ꙗвлѣетсѧ, разоумѣваемо же ѕѣло велико.**

Л. 286. **Прп҃бнго ѿц҃а нш҃го Єфре́ма сл҃о ѿ а҆нтихрїстѣ.** (безъ брой).

Начало: **Како а҆зь грѣшныи е҆фре́мь, и҆спльнень сы҇и невѣдѣнїа. възмогѫ и҆зреци болшаа се҇бе. нѫ҇ понеже спс҃ь своимь млⷭрдїемь движеть ѧзыкь мои ѡ҆бычно ꙗко же хощеть, вь добрѫ ползѫ вьсѣмь и҆ сьзданїе.**

Л. 296^{а}. **Слово ст҃аго е҆фрема. ѿ сѫдѣ:** — (безъ брой).

Начало. **Прїи҆те бра҃тꙗ моꙗ҆ вьси послоушаите мене малаго Є҆фрема. посадѣмь своѫ мысль сѫдїѫ., и҆ да оу҆вѣмы своꙗ҆ срⷣца. ꙗкоже бо гл҃ать бг҃одьхновеныѫ книгы тако да ходимь.**

Л. 298^{б}. **То́ж҃е прп҃бнго ѿц҃а нш҃го е҆фре́мⷶ сїрїна, сл҃ѡ. ѡ҆ любви. и҆ ѡ҆ крщ҃ени и҆ ѡ҆ и҆сповѣдании и҆ крⷭтꙋ похвала и҆ ѡ҆ бж҃ии сѫдѣ. бл҃. ѿ** (отстрани означено съ р҃ѳ).

Начало. **Нїчьсоже поучѣмь любимаа бра҃те, паче нелицемѣрныѫ любве. много бо сьгрѣшаемь по вса дн҃и, и врѣмена.**

Л. 310^{б}. **Сл҃о ст҃го е҆фрема сирїна, ѡ҆ вторѣмь пришьстви х҃вѣ. бл҃ви ѿч҃е.**

Начало. **Възлюбленнаа бра҃т оуклонивше сѧ ѿ ѕлаго пѫтѣ, оуслышимь г҃а гл҃щꙗ, подвиѕаите сѧ вьнити тѣсными враты.**

Л. 314^{б}. **Мц҃а генꙋарѣ, ѳ҃и жит҃е прпбн҃го ѿца нш҃го е҆фрема сирїна родомь. ѿч҃е бл҃ви.**

Начало. **сь҇и ѿць нашь прпⷣобныи е҆фремь, бѣше ѿ въстока сїрїнь родомь** . . . . Продължава прѣзъ послѣдния л. 315 и минава на откѫснатия (сега въ Бѣлградъ) л. 316 съ думитѣ: **Сьи оубо прп҃бныи** (л. 316) **ѿць нш҃ь въздрьжавы сѧ добрѣ, и҆ ѡ҆бразь бы҃ вьсѣкои добро-**

дѣтели ꙗже къ боу. пои врьзенїа вывъ, словеса же множаишаа и у|ченїа сказавь. провѣдѣвь свое скончанїе, състави завѣть въ инокомь и всѣмь чрьнцемь, ѿ вьджщїи исповѣдавь тѣмь. и тако мало поболѣвь съмиромь оусне. | погребе са ѿ вьздрьжащїи са въ тоиже пустыни. млтвами моленїемь его. хъ | бъ нашь да спокитны подражателе бы

ти емоу, вѣчестьнаго того полоучи

прощенїа и жина, съгрѣшенїемь

нашимь грѣхомь . ꙗко то

моу хоу боу нашемоу по

бѣсть хвала и слава

нинѣ и присно и

въ вѣки вѣко

мь ами

нъ: —

† Въ Бъсе бидцоу, и прѣблгомоу боу сла.

дащомоу конець всѣ

комоу дѣлоу, иже

ѿ нemь нача

насемо

моу

..

⊢ ⊣ † ⊢ ⊣

Слѣдъ свършека на житието, на опакето отъ сѫщия л. 316 слѣдва тая важна записка:

Изволенїемь оца и поспѣшенїемь сна и съвршенїемь стаго дха написа са сїа книга глемаа стыи ефремь, въ земли златовской, въ мѣстѣ рекомѣмь Лѣсново, въ обители стаго архистратига Михаила. Въ лѣто блговѣрнаго и хртолюбиваго црѣ блъгарскаго Іωан Алеѯандра и блговѣрнаго и хртолюбиваго стго црѣ Стефана срьбскыж и грьчьскыж земла. и великаго деспотѣ Іωан Ѡливера, хтитора тогоже храма и при всеѡсщеннѣмь архиереи тыж земла кур Арсенїа, повелѣвшоу ми писати сихъ книгъ моеж худостиж тахоте чрьньць. Да ѡци и братїа и послушници и настожщїи не клатвами ѿмьщаите, нж паче блго слово рьцѣтѣ ѿ мнѣ къждо вась аще мнаще са съмртнии во гоу спсоу нашемоу гонезнжти ми вѣчных мжкь съ всѣми вами, понеже не бѣхь письць, нж повелѣнїемь господина ми епископа арсенїа начрьтохь сихь книгь вь лѣто ,ѕ.ѿ.ѯ.а. (1353) ендиктиωн .ѕ. богь да прости и въ бждщим вѣцѣ. аминъ.

Правописъ злетовски (само ь), но на л. 238^{a} има шесть реда писани отъ друга ржка, дѣто се употрѣбятъ ъ и ь смѣсено. За зѣло се употрѣбя ꙃ; ѕ или ꙅ служи за численъ знакъ, ạ като звукъ се срѣща сичко шесть пжти.

Употрѣбяватъ се три вида о и оу: о, ꙩ, ѡ; оу, ꙋ, ȣ.

Отъ тритѣ вида ударения: ̏ ́ и ̀, първото ̏, стои върху едносложни думи, а другитѣ два знака се не посрѣщатъ винаги съ фонетичното ударение.

ѫ и ѧ се употрѣбяватъ правилно, но има пасажи (напр. на страници 224^{a} и 225^{a}), дѣто носовкитѣ се замѣняватъ по сръбски съ оу и є. Тия пасажи като че е друга ржка писала. Въ начало на думитѣ се пише обикновено ѧ, а въ срѣдата (слѣдъ гласна), или въ края — ѫ. При това въ тоя паметникъ се пази донѣкждѣ и морфологично правило при употрѣбата на ѫ и ѧ: въ множ. число се прѣдпочита ѧ, а не ѫ. ы се замѣнява доста често съ и слѣдъ гърлени съгласни.

Вж. за тоя паметникъ статията ми: Изъ Софійской національной библіотеки, Сборн. статей въ честь Ламанскаго II, 914—924; С. Кульбакинъ, Мат. и зам. по славянов., Ж. М. Н. Пр. 1905. Май. Работилъ е надъ него и проф. Лавровъ (Ж. М. Н. Пр. 1901, стр. 475). Записката му е обнародвана отъ Ст. Новаковича, Гласникъ XLII, 15, и отъ Л. Стояновича, Записи и надписи, № 102.

Прилага се снимка отъ него на табл. XVI.

298 (93).

Ефремъ Сиринъ, редакция сръбска, вѣкъ XIV (край) или XV (начало). Листи 248 фол. (29×21), текстъ 22×14·5, писмо срѣдноуставно, букви 2 мм., редове на стр. 27.

Състои отъ 32 коли отъ по 8 лл. съ липса на 10 лл. Колитѣ са отбѣлѣзани само на задния (осми) листъ.

Началото на ржкописа (прѣдисловието) липсува; на първия сега листъ е краятъ на прѣдисловието и началото на слово ѯ҃. Голѣма часть отъ листитѣ измокрени, та изгнили отгорѣ тъй, че текстътъ е повреденъ. Лл. 83 и 84 трѣбва да бждатъ между лл. 51 и 52. — Кждѣ края захващатъ да се мѣшатъ нѣколко ржцѣ. Подвързия дъски съ кожа.

Правописъ сръбски (едноеровъ), безъ ударения и безъ надредни знакове — освѣнъ ̏. Даже и върху ї често пжти нѣма знакъ: **Иаказаніє.** Честа замѣна между ы и и. Употрѣбява широко є за ѥ и ы̏ тукъ-тамъ за меко ˋн.

Съдържание.

1. Тогожє Єфрема наказаньє. сло҃ .а҃. (лл. $1^{а}$—$4^{а}$): Азь ѥсмь Єфрємь грѣшныи нєразовыи присооунылыи, на поⷣвизаниѥ дѹховно. г҃лю вамь поⷣвизаите се хⷭ҇толюбивая братиѥ.

2. Наказ҃ниѥ. сло҃ .в҃. (л. $4^{а}$—$5^{а}$): Слава тебѣ б҃е сл҃а тебѣ. и пакы рекоу слава тебѣ б҃е.

3. Понꙋжениѥ къ бл҃гочестию. сло҃ .г҃. (л. $5^{а}$—6′): Възлюблєнне, хрⷭ҇тианинь ли ѥси бл҃тию бж҃и ѥю, то҃ сьблюди заповѣди г҃а нашего і҃с х҃а и сп҃сень боудеши.

4. Наказаниѥ къ поконачелни чрьнцемь. сло҃ .д҃. (л. $6^{б}$—$7^{б}$): Възлюблєнне аще ѿврьгь се житиꙗ сего, и вьнидеши вь ѡбщеѥ житиѥ множаишеѥ братиѥ. и хощеши сь ними жити, боу҃ же нашемоу работати . . . .

5. Наказаниѥ сло҃ .е҃. (лл. $7^{а}$—$9^{а}$): Възлюблєнне, се прѣлагаю ти дроугоѥ прѣложениѥ ѡ г҃и. аще сьхраниши ѥ послѣжде дасть ти се веселиѥ.

6. Наказ҃ни сло҃ .ѕ҃. (л. $9^{а}$—$9^{б}$): Възлюблєнне аще сьтвориши начела добра поⷣвизаи се ꙗко да срьшиши и старость свою дѣтелми добрими.

7. Наказ҃ниѥ сло҃ .з҃. (лл. $9^{б}$—$10^{б}$): И ѡ роучнимь дѣлѣ не прѣнемагаи. множицею бо вьложитти се помысль г҃лѥ. ꙗко николиже мощи имамь навыкноути роучнаго сего дѣла.

8. Наказ҃ниє. сло҃ .и҃. (лл. $10^{б}$—$11^{б}$): И ѡ времени не прѣнемагаи вь твоѥ бо похотѣниє вьложить врагь. ѡбразь безь врѣмене ꙗко да не трьпе братїє, гладкаго похотѣниꙗ. бѣжить пьприще.

9. Наказ҃ни. сло҃ .ѳ҃. (лл. $11^{б}$—$13^{а}$): Възлюблєнне, не оуклананисе ѿ лица находещимь ти помысломь. начело бо поⷣвизанию ѥ.

10. Наказ҃ниє. сло҃ .і҃. (л. $13^{а}$—$13^{б}$): Брате, поⷣвизаи се, ꙗко добры воинь і҃с х҃вь дондеже имаши врѣме.

11. Наказаниѥ. сло҃ .аі҃·:· (л. $13^{б}$—$14^{б}$): Брате, аще ѿврьгсе соуѥтнаго житиꙗ, и вънидеши вь ѡбщеѥ житиѥ и прѣдань боудеши игоуменомь братоу дроугомоу оучити тебе . . . .

12. Наказаниѥ. сло҃ .ві҃·:· (лл. $14^{б}$—$16^{а}$): Брате, пороучиль ли ѥси дш҃и прѣпоꙗши чрѣсла своꙗ ꙗко моужь поⷣвигко приносить немаль. сьврьшень дш҃ь дѣло прими.

13. Наказаниє. сло҃ .гі҃. (лл. $16^{а}$—$17^{а}$): Помалоу сьзидаѥтсе градь. и по сьврьшении бываѥ брань. не можеть недооумѣѥи ꙗкоже оумѣѥи дрьжати моукы.

14. Наказаниⷷ сло҃ .дї. (лл. $17^{а}$—$18^{б}$): Брате сп҃билъ ли се ѥси ст҃омоу ωблѣченню мнишьскомоу. не вьзноси се трьпѣниѥ҃ на гредоущиѥ ти врѣме.

15. Накаⷥнїе сло҃ .єї. (лл. $18^{б}$—$19^{б}$): Брате что прѣлыщаѥши се побѣж҃аѥ҃ дїꙗколом҃. прѣходе степени ѥже на оусп҃ѣ нѣсоуть ти.

16. Накаⷥанниѥ. сло҃. .ѕї. (лл. $19^{б}$—$20^{а}$): Брате ѥгда вленииѥт'ти брать нощнию ꙗко да вьстанеши на славословиѥ бж҃иѥ. вьстани прилежно. да и лѣнен се видѣвь твоѥ прилежноѥ ѥдинодш҃иѥ, вьздвигнеть своѭ дш҃оу на вьспреновенниѥ.

17. Накаⷥниⷷ. сло҃ .ꙁї. (л. $20^{а}$—$20^{б}$): Вьзлюблѥ́нны̏; поразоумѣи҃ прѣстоѥщеѥ прѣ҃ земльни҃ цре́мь . . . .

18. Накаⷥниѥ̏. сло҃ .иї. (лл. $20^{б}$—$22^{а}$): Брате помы̏шлꙗи ꙗко три̏ соуть дрѣманиꙗ ωбходещиꙗ миниха нощию . . . .

19. Накаⷥниѥ сло҃ .ѳї. (л. $22^{а}$—$23^{б}$): Аще слоучитсе нѣкоѥмоу братоу прити вь мнишьскоѥ житиѥ. ѿ нѣкиѥ тькмо вины . . . .

20. Накаⷥниѥ. сло҃ .к҃. (лл. $23^{б}$—$25^{а}$): Сь ωбщеѥ живоущими юними мни҃ различно по все дн҃и боритсе врагь. нѣкоѥмоу бо ѿ ны҃ вьложить вь оу҃ | ненависть на роучнѣмь дѣлѣ.

21. Наказаниѥ. сло҃ .ка҃. (лл. $25^{а}$—$28^{б}$): Различно боретсе соущи̏ по̑ дх҃овни̏мь ѿцемь вь (поко)рѣ седещеи.

22. Наказаниѥ. сло҃ .кв҃. еже поⷣбаѥть. на ѥдиномь. мѣстѣ жити. до кон'чинии своѥѥ. (л. $28^{б}$—$29^{б}$): Вьложить помы̏сль братоу. селико лѣть имаши вь ст҃ѣмь мѣстѣ се҃ г҃ви работаѥ. ни҃ же сьстарѣль се ѥси и не можеши трьпѣти кано҃ мѣста сего.

23. Наказаниѥ ꙗко не поⷣбаѥть смѣꙗти се ни глоумити се. сло҃ .кг҃. (лл. $29^{б}$—$32^{а}$): Начело развращенню дш҃и миниховѣ смѣхь и дрьзость. ѥгда бо вь сицевихь виⷣши себе мниши. вѣждь себе вь глъбинѣ ꙁлѣ потаплꙗѥма и не прѣстаи мл҃е се г҃ви.

24. Поѹ̈ченїѥ вь юнимь. и о послоушании̏. сло҃ .кд҃. (л. $32^{а}$—$34^{б}$); Вьнемлы̏ себѣ ѿ юности. ѥда когⷣа лѣностию и смѣхомь погоубиши врѣ҃. вьни́мѣмь бо҃ | оубо раⷣ ниꙗ глѥ́ма со҃у гм҃ь.

25. Наказаниѥ. ω трьпѣнии̏. сло҃ .ке҃. (л. $34^{б}$—$35^{б}$): Любимици боудѣмь ꙗко храбри̏ воини. за цр҃а нш҃го готови оумрѣти. Ѥгⷣа бо вь мирѣ бѣхо҃. и вь житѣискы̏и҃ веще҃ пожихо҃ . . .

26. Наказаниѥ. ѥже прѣходити ѿ мѣста на мѣсто, и не прѣходити. слово .кѕ҃. (л. $36^{а}$—$38^{б}$): Вѣра мт҃и ѥ҃ всакимь бл҃гы҃ дѣло҃. и тою стежимь кто себѣ ωбѣтованиѥ сп҃са нш҃его іс҃ хс҃.

27. На́казаниѥ. сл҃о кз҃. (л. $38^а$—$39^б$): А́ще прилоучитсе братоу ѡбщеѥ жизны̏ ѿлоучити. ꙗкѥю же виною. и слоучитсе ѥмоу вь болѣзнь вьпасти. или покаꙗниоу се вьзвратити. то̏ не по̑баѥ̑ прѣзрѣти брата.

28. Наказаниѥ ѡ палладіи̏ чрьнци. и еже бестра̑ бжниꙗ жити вь покорствѣ, сл҃о .ки҃. ($39^б$—$40^б$): Брать ѥдинь списѣда ми гл҃ѥ. стриꙗ имѣхь зл҃ара соуща̏ хоудож’ствомь. и ѿврьгсе житиꙗ вѣ̑ мни̑. На старость же ѥ̑ прі̏иде кнѥмоу воз-ни̏кь ѥдинь. алеѯандранинь ро̑мь сии̏.

29. Наказаниѥ ѡ томь. ѥже имоущомоу дасть се. сл҃о .кѳ҃. (л. $40^б$—$41^б$): Пишеть имоущомоу дасть се и и̏збы̏тьчьствоуѥ̑ ѿ неимоущаго же и ѥже мни̏тсе имѣ ѥ вьзметсе ѿ нѥго.

30. Наказаниѥ иже стоѥ вь сьборѣ или ходе ѡмрачениѥмь свои̑ паде̑ вьнеза̏поу слово .л҃·:· — (л. $41^а$—$43^а$): Братиѥ аще кто ѿ говѣиншиѥ братии̏ ѥ, стоѥ вь сьборѣ или ходе. ѡмрачениѥ̑ свои̑ бы̏вь. и падетсе вьнеза̑̏поу ни̏ць̏. не подоба́ѥ̑ дивити се ѡ семь.

31. Наказаніѥ̏ ѡ смѣрениѣ моу̑дрости. сл҃о .ла҃. (л. $43^а$—$43^б$): Вьзлюблѥнїие аще полоучиши прѣспѣваниѥ ꙗко стати на вы̏шнѥмь степени не забиваи смѣрениѥ моудрости.

32. Наказ҃ниѥ ꙗко по̑баѥ̑ христиꙗниноу дльготрьпѣлы̏воу и незлобивоу би̏ти всакомоу слово .лв҃. (л. $43^б$—$45^а$): Аще прилоучитсе злоба не вь злобоу оубо слоучитсе притраи̑но̏ же и люто̏ иже прѣби̏вати вь гнѣвѣ брате.

33. Наказаніѥ̈ ѡ ст҃рте̑ блоудны̑. сл҃о .лг҃. (л. $45^а$—$46^а$): Моужь дн҃и своѥ вь лѣности живы̏и сам се прѣльщаѥ̑. и вьсма не помы̏шлꙗющоумоу ѡ бл҃гы̑ . . .

34. Наказ҃ниѥ како по̑баѥ̑ оутѣшати прѣнема̑юща сл҃о .лд҃. (л. $46^а$—$49^а$): Брать искаше своѥ̑ бра̑. и ѡбрѣть и ре̑ кнѥмоу гдѣ бѣ̏ брате. ѡ̏нже ѿвещавь ре̑. ѡн’сица брать скрьбь имѣꙗше и̑ и̑шь̑ оутѣшихь и̏.

35. Наказ҃ниѥ ꙗко по̑баѥ̑ чтоущомоу вь оуши братоу прилежно̏ почисти. сл҃о .ле҃. (л. $49^а$—$49^б$): Брате аще повелѣно ти боудеть почисти вь оуши братьскоу, знаменꙋи скоро сь испитаниѥмь. гдѣ кончаль ѥ̑ наченьши̏. и вьсприѥ̑ рѣчь начни чи̏сти чтениѥ.

36. Наказ҃ниѥ соупротивно, ѿ дѣиствѣ. и ѡ цѣломоудрии̏. сл҃о .лѕ҃. (л. $49^б$—$51^а$): Братоу вьложить помы̏сль нечисти̏ бѣсь глѥ̑. не по все ли часи ѿрьжнимь ѥси блоудо̑ь, доколѣ хощеши бы̏ти вь троудѣ и трьпиши̏.

37. Наказ҃ниѥ ѡ҆ чистотѣ. сл҃о .л҃з·:· (л. 51б—53а): Възлюблеиныи брате оупод҃оби се чистотѣ финиковѣ. финикво тьчию ср҃це что им҃а. ѡкр҃ть же чрьвии пльно ѥ҃ ѡколо вели ѥ҃.

38. Наказ҃ниѥ ѥже не наметати ѡ҆чима сѣмо и ѡнамо. нь долоу имѣти ѡ҆чи. вьпр҃о. чимь оупражнꙗѥтсе брань блоу҃на. възр҃ьжаниѥмли браш҃ньнiимь или пиⷭ҇. ѿвѣть. слово .л҃и·:· (л. 53б — отбѣл. 83б): Не тькмо възр҃ьжаниѥ҃ браш҃ньнымь. нь ниже възр҃ьжати ѡ҆чи. и не видѣти соуѥтнаа. вь различиѣ бо ѡ҆чесе наре҃тсе.

39. Наказ҃ниѥ. ѡ кротцѣ ср҃ти. сл҃о .л҃ѳ·:· (л. 52а—53б): Мнише нѣси ли се ѡ҆бещаль хо҃у оугодити. то҆ како напасти и скрьби находещихти ѿ соупостата не трьпиши храбрьскы.

40. Наказ҃ниѥ кь непо҃рнвшимь. и҆ ѡ҆ оустроѥнiи. и҆ ѡ҆ страсѣ бжⷭ҇iи. и҆ ѡ҆ соудѣ боудоущiимь. слово .м҃. (л. 23б—58а): Брате аще при҃ть брать мл҃тте гл҃ѥ, приди и приѡ҆бщи се силами крьви. свѣтьже иш҃ь да съставимь вькоупь. гл҃юще ѥ противоу сьбиѥмь, противеще се старцемь. и не срамлꙗимсе сѣдииь. нь҆ вниѥ҃ икономи.

41. Наказ҃ние ѡ҆ говѣнии. сло .м҃а ·:· (л. 58а—60а): Брате вьнемлы зѣло и не гоуби праваго поути. ѥже не ходити поутемь тьминимь. ѥда ко҃га на коньчиноу свою бо҃у и чл҃вѣкомь стрьита ы вь ѡбрѣщеши се.

42. Наказ҃ние. ѿ па҃ющи҃ ѿ своѥе лѣности. и не пещ҃ующи҃ вiн҃ноу ѡ грѣсѣхь. сл҃о .м҃в ·:· (л. 60а—63а): Брате минишьскомоу житию всхотѣль ѥси. доброу дѣлоу всхотѣль ѥси, аще съхраниши ѥ до конца. трѣзви се оубо и вьнемлы себѣ, ꙗко прѣмоудрь а не ꙗко немоудрь. ꙗко минхь а не аки не ми҃.

43. Наказ҃ниѥ на бл҃женниѥ. слово .м҃г ·:· (л. 63а—67а): Бл҃жень иже вьзненави҃ть житиѥ се чл҃вчьскоѥ и сь бм҃ь ѥдино поѹчениѥ ѥ҃ бы҃. бл҃жень иже бы҃ на земли ꙗко аг҃гль нб҃сны по҃бнь серафимоу чистими всег҃а помыслы.

44. Ѡ соудѣ, и ѡ милостины. сл҃о .м҃д ·:· (л. 67а—72б): Бⷭ҇ си и бл҃гы и чл҃колюбць. многы намь вьѡбразиль ѥ҃ поуть на сп҃сение. и не прѣстаѥ҃ всѣ҃ призивае ꙗко да избавитии боу҃щаго соуда, и причестники сьтворить своѥмоу цр҃твию.

45. Ѿ дѣвствѣ. сл҃о .м҃е. (л. 72б—76б): Ѿ дѣвьствѣ и ѡ сщ҃ении дш҃евнѣмь гл҃ѥ҃ павьль ап҃ль, ꙗко изещiни свѣтникь оучитны все.

46. Сл҃о на исправлѥниѥ страино живоущи҃, и чьсти и сановь искоущiи҃. м҃г ·:· (л. 76б—85а): По҃вижоу братиѥ моꙗ и тре҃щоу и печалию оуꙗзвлѥнь ѥс҃ь, гл҃ющаго р҃ч. в҃те нера҃диви и чю҃те се, и потрѣбите се.

47. Ѡ ст҃рти сп҃совѣ. слово .м҃з. ·:· (л. $85^{а}$—$88^{б}$): Бою се гл҃ати и юзы̏комь коснѹти се, страшни повѣсти сп҃совѣ. страшна бо ѥ҃ ѡ семь гл҃ати. г҃ь б҃ь нинь д҃нь прѣдань бы҃ вь роукы̏ грѣшны̏комь и нечьстиви̏мь ч҃лвкомь.

48. Повѣсти бл҃женаго. ефрема. ѡ ст҃ѣмь. аврамии̏. сл҃о .м҃и. (л. $88^{б}$—$100^{б}$): Братиѥ моꙗ хощоу вамь повѣдати, житиѥ добро и съвьршено̏. моужа дивна и съвьршена. иже начьнь добро дѣло, и скончавь и прославлѥнь бы҃.

49. Тогожⷷе ефрема ѡ покаꙗнии̏. слово .м҃б. (л. $100^{б}$—$105^{а}$): Сьшьдии̏ г҃ь ѿ ндра ѡ҃ча̏ и бы̏вы̏ намь поуть сп҃сениꙗ — ѡ покаꙗнии҃ оучитны̏ бл҃жены̏мь и бл҃твьнии̏мь гл҃сомь ѥ҃ гл҃ѥ. не придⷪ҇ призвати праведнии̏ки, нь грѣшнии̏ки на покаꙗниѥ.

50. Поучениѥ. Ефрема сѷри̏на. слово .н҃ ·:· (л. $105^{а}$—$125^{б}$): Болѣзнь ноудитме изрещи. и недо҃нство моѥ запрѣщаѥт ми мльчати. болѣзны̏ ср҃ца моѥ҃ поудетме провещати, и грѣси мои мльчаниѥ велет ми имѣти.

51. Похва҃ ѡбщеживоущіи̏ братіи̏, ѿ тогожⷷе слова ефрема си̏рина. сл҃о .н҃а. (л. $125^{б}$—$126^{а}$): Раи испльнь ѥ҃ плода весела. и различны҃ цвѣтьць̏ множство чрьньць̏ вь нѥмь оукрашень̏ вь любовь бж҃ию. источникь добрь испльнь води множство садовь̏ пр҃иѡцвѣтоущь.

52. ѡ̏ житѣискы̏ихь печалехь и вещехь. сл҃о .н҃в. ·:· (л. $126^{а}$): ꙗко сь оуз̏и разр҃ѣшениѥ ѡрьль, тако и мирскаꙗ̏ печаль мнихоу. и ꙗко брѣме соли моужⷹ немощноу.

53. ѡ вы̏сокомоудріи̏ и ѡ̏ дѣлѣ зависти, и ѡ̏ прѣхожⷷеніа̏ ѿ мѣста на м҃ѣ. сл҃о .н҃г. (л. $126^{а}$—$129^{б}$): Ꙗко дрѣво вӹсоко оубо и красно бесплода же. тако и мни҃ величавь и грьдь.

54. Сл҃о .н҃д. ѥже гл҃а. ег҃а при̏доше кь нѥмоу братиꙗ. и вьпросише ѥго ѡ дѣлесехь. имін̏ главь̏ .к҃в. (л. $129^{б}$—$130^{б}$): Бл҃жоу вашоу жизнь ѡ̏ хⷭ҇толюбци ꙗко бл҃годрьзновенна ѥ҃ и ѡкаю моую жизнь ꙗко непотрѣбна ѥ҃. бл҃жоу ви ѡ̏ дроузи ꙗко правии̏ житиѥ҃ и постⷪ҇. дроузи се сьтвористе бж҃и и анг҃ломь ѥ҃.

55. ѡ страсѣ бж҃іи. глава .а҃. (слово .н҃е. — л. $130^{б}$): Бл҃жень ч҃лвкь оубо тамо, иже имать страхь всег҃а вь себѣ . . .

56. ѡ бестрашіи̏ гл҃а .в҃. (слово .н҃г. — л. $131^{а}$): Не имѣѥи же страха бж҃иꙗ вь себѣ. повиннікь ѥ҃ таковіи̏ диꙗволѥмь наоучаниѥ҃.

57. ѡ любви. глава .г҃. (слово .н҃ѕ. — л. $131^{а}$): Бл҃жень моужь имѣѥи любовь бж҃ию. ꙗко самог҃ б҃а вь себѣ носить. ꙗко б҃ь любви ѥ҃.

58. о неимоущиⷯ любве. глⷡа .д. (слово .н҃и. — л. 132^{а}): ѡ̏каꙗи̑нже и стрⷭтьнь, ѿ любве далече ѿстоѥи. ть̏ ко ꙗко вь снѣ мнозѣ дн҃ы̏ своѥ прѣпроваⷤ҇лѥть.

59. о дльготрѣпенiи̏. глⷡа .є. ·:· (слово .н҃ѳ. — л. 132^{б}): Бл҃жень поистинѣ чл҃кь онь, иже дльготрѣпѣниѥ стежа. ꙗко сицеваго и ст҃ы̏ѥ кны̏ги похвалꙗють.

60. ѡ не имоу̏щиⷯ дльготрѣпѣнь̏ꙗ. глⷡа . ̃. (слово .ѯ.—л. 132^{б}): Не имѣѥи дльготрьпѣниꙗ. и трьпѣниꙗ кромѣ ѥⷭ такови̏. не сы̏ ко дльготрьпѣлы̏вь, оудобь разь|кращаѥⷮ.

61. о трьпѣнiи̏. глⷡа .ꙁ. (слово .ѯ҃а. — л. 133^{а}): Блажень братиѥ иже трьпѣниѥ ст҃ежа ꙗко трьпѣниѥ оупваниѥ имать. оупваниѥ же не постидитсе.

62. о неимоущиⷯ дльготрпѣниꙗ. глⷡа .и. (слово .ѯ҃в. — л. 133^{б}): ѡ̏каꙗн̏иже и стрⷭтень нестежавш̏ трьпѣниꙗ. си̏цевиⷨ̏ до ѥже горе прѣтеть бж҃твны̏ѥ кны̏ги.

63. о безгнѣви̏ ѥже не имѣти гн҃ѣ. глⷡа .ѳ. (слово .ѯ҃г. — л. 133^{б}): Бл҃жнь чл҃кь онь иже не оудобь разгнѣваѥⷮ бы̏ваѥⷮ ни ꙗрости же приѥмаѥи.

64. о наглодшиⷯ рекшⷷ о гн҃ѣ. глⷡа .i. (слово .ѯ҃д. — л. 134^{б}): Наглодшиѥмже дрьжими̏. и скоро и множицею бесчин̏ниѥ рⷣ вещи гнѣвлѥи се. оуслы̏шить ап҃ла гл҃ща.

65. о кротости. глава .аi. (слово .ѯ҃є. — л. 134^{б}): Бл҃жнь поистинѣ и трьбл҃жень вьистиноу имѣѥи кротость. се̏ бо и ст҃ии сп҃сь нашь и г҃ь вьспѣваѥⷮ гл҃ѥ блажени̏ крот̏ци̏ ꙗко тiи̏ наслѣдеть землю.

66. о̏ лоукав̏ствiи̏· глⷡа .вi.:· (слово .ѯ҃ѕ. — л. 135^{а}): Ридати оуко подобаѥⷮ и плакати се, о неимоущiимь кротости, и лоукавствѣ причетанѣ.

67. о истинѣ. слово .гi. (.ѯ҃ꙁ. — л. 135^{б}): Бл҃жнь вьистинꙋ иже животь свои вь оучениȉ сьхраниȉ и вь всакои льжи не оувезноу.

68. о льжаⷯ. глⷡа .дi. (слово .ѯ҃и. — л. 136^{а}): ѡкаꙗньи̏же и стрⷭтнь вьздⷶѣ льже и вы̏ноу. ꙗко испрьва дьꙗволь льжь ѥⷭ.

69. о послоушании. глⷡа .єi. (слово .ѯ҃ѳ. — л. 136^{а}): Бл҃жнь иже стежа себѣ послоушаниѥ. и имѣль ѥⷭ истин̏нѣ и не лицемѣрнѣ.

70. о непокорствѣ и р̏птанiи̏. глⷡа .ѕi. (слово .о҃. — л. 136^{а}): Проклеть и ѡкаꙗн̏нь иже послоушаниѥ не стажа нь рьптаниѥ. си̏цеви̏ вь монастири ꙗзва велика.

71. Єже не имѣти зависти и ревности глⷡа .ꙁi. (слово .о҃а. — л. 137^{б}): Бл҃жнь иже зависти и ревности непослѣдоваⷯ. имѣѥи ѿ сею ѥдино обоѥ имать.

72. ѻ ꙁависти и ревности. гл҃а .иі҃. (слово .ов҃. — 138а): Вьсихже себе оуꙗзвивїи̏ ѡкаꙗ'нь ѥ҆. сьпричесты̏вь ѥ҆ дїꙗволоу. имже сьмрьть вьнидє вь мирь.

73. ѥже не бытї клеветникꙋ. гл҃а .ѳі҃. (слово .ог҃. — л. 138б): Бл҃жнь и трьбл҃жнь иже ѥзы̏ка своѥ҆ не ѿщетить клеветою на дроуга своѥ҆. и ѥзы̏комь ср҃ца своѥ҆ не ѡскврьнии̏.

74. ѻ клеветѣ. гл҃а .к҃. (слово .од҃. — 139а): Наслаждаѥи се клеветахь дроуга своѥ҆. сь̏ ꙗвѣ ѥ҆ ꙗко ими же клевещеть вь тѣх̏же оубезнеть.

75. ѻ вьздр҃жанїи̏. глава .ка҃. (слово .ое҃. — л. 139б): Бл҃жнь вь истиноу и трьбл҃жнь сьхранивїи̏ вьздрьжанїе ꙗко се̏ вьздрьжанїе велико ѥ҆.

76. ѻ невьздрьжанїи̏. глава .кв҃. (слово .оѕ҃. — л. 140б): А не вьздрьженсе и немѣѥи вьздрьжанїꙗ. вь всꙗкомь безоум̏ствѣ оудобь оубезнеть. невьздрьженсе бо ѥ҆ и похоти любе.

77. **Наказ҃нїе тогожде ефрема.** ѻ покаꙗнии̏ дш҃и. гл҃а .п҃.¹) (лл. 141б—145б): Давыщь всѣ҃ бл҃гыи҃. источникь исцѣлєнию҃. и скровище щедротамь. ты̏ ѥдинь бл҃гь б҃ь и м҃рдь дароуѥ и҃рно бл҃гаꙗ искоущи̏мь тебе.

78. **Тогожде ефрема** ѻ покаꙗнии̏. сл҃о .пд҃. (л. 145б—148б): Оуми̏ли се дш҃е оумили се, ѡ всѣ҃ бл҃гы̏и҃. ꙗже прїела ѥси ѿ б҃а и не сьхранила. покаисе ѡ всѣ҃ ꙗже сьгрѣшила ѥси злѣ.

79. **Тогожде ефрема.** ѻ соудѣ и ѻ любви. и ѻ покаꙗнии̏. сл҃о .пе҃. (л. 148б—154б): Придѣте вси братїе моꙗ, и послоушаите вси свѣта моѥго. грѣшнаго и ненаказана̏го ѥфрема. ѥже бо постигль ни ѥ҆ ѡ̏ братїе дн҃ь ѻнь страшны̏ и великы̏.

80. **Блаженаа̏го ефрема.** ꙗко вьзвращаѥте се вьсисть. ѥже ѥ҆ на ѥзы̏ческаа̏ дѣла .пѳ҃. (лл. 154б—157б): Ꙗко не по҃баѥ҆ играти, ꙗкоже и правила сты̏х ѿць̏ гл҃ють. и ꙗко же ходеи сь идолослоужителѥ҆ имать честь.

81. **Бл҃женаго ефрема.** ѻ проскоурѣ. рекше ѻ комканїи̏. сл҃о .ҁ҃. (л. 157б—159а): Гл҃ахоу̏ ѡ ѥтерѣ братѣ, ꙗко бы̏вшоу сьбороу вь кр҃ѣ н҃елы̏. вьста по ѻбы̏чаю вьнити вь црк҃вь. и пороуга се ѥмоу дїꙗволь гл҃ѥ внѥмоу вь помы̏слѣ.

82. **Наказ҃нїѥ** вь братоу ѿпад'шоу и ѻ покаꙗнии̏. сл҃о .ҁа҃. (л. 159а—164а): Вь покорствѣ сѣдещи̏мь дх҃овноу ѻ҃цоу. вьложить помы̏сль врагь гл҃ѥ. ѿиди ѿ соудоу и живи ѥдинь ѡсобѣ. и нач̀че почиваи.

83. **Наказ҃нїе** вь комоу сл҃о р҃ено бы҃ оучнѥ ѥ҆ женитисе и посагати нежели ражд҃зати се. сл҃о .ҁв҃ ·:· (л. 164а—165а):

---

¹) Оттукъ е сбъркана нумерацията на словата: .пг҃. намѣсто .оз҃.

Послоушаи ап҃ла гл҃юща̏. хотѣлбихь да бы̏ше вси ѹч҃ци бы̏ли ꙗкоже и а̏зь ѥсⷨ. нь къждо свои дарь имать ѿ б҃а. овь си̏це инь ина̏го (Липсува краятъ му и началото на слово .ҁг҃.

84. Наказⷥние о цѣломоудрїи̏ и о покаꙗнии̏. сл҃о .ҁд҃. (л. $165^а$—$170^б$): Реⷱ҇ г҃ь слабѣ, вьнидѣте тѣсны̏ми дв҃рми. ꙗко широкы̏ и пространны̏и поуть ведии̏ вь погибѣль. и мнози̏ соуть ходеще имь.

85. Наказⷥние о злоѡ̏бы̏чнѣи мы̏слы̏. сл҃о .ҁе҃·:· (л. $170^б$—$171^б$): Ꙗцѣмже ѡбразомь мьчь жили прѣсѣкаеⷮ конѥви. и вьсадника низлагаеⷮ. та̏ко и злоѡбы̏чна̏а мы̏сль. прѣсѣкаеⷮ прострьтие дш҃евное.

86. Наказⷥние о ползахь минишїска̏го жи҃ꙗ. сл҃о .ҁѕ҃·:· (л. $171^а$—$172^б$): Вьзлюблѥны̏ брате. аще ѿврьгсе житиꙗ боудеши мни҃. трѣзви се ꙗко многа лаꙗниꙗ соуть вражиꙗ.

87. Наказⷥние ꙗко не подоеⷮ клети се. сл҃о .ҁз҃·:· (л. $172^б$—$175^а$): Гоу҃ и сп҃соу нашемоу і҃оу х҃оу рекшоу. слы̏шасте ли ꙗко рече̏но̏ ѥⷭ҇ прьвы̏мь не кльнеши се. вьздаси же г҃ви клетви твоѥ.

88. Наказⷥние кь ѥвлогию. сл҃о .ҁи҃·:· (л. $175^а$—$179^а$): На плоⷣь послоушаниꙗ вьзираи брате. потащахсе писати ти о ны̏хже повелѣль ѥси. начело бл҃го ѥже боꙗти се б҃а. старость же чт҃на̏ вь дш҃и бг҃олюбивѣи.

89. Тогожⷣе ефрема блаженны̏ка. сл҃о .ҁѳ҃. (л. $179^а$—$180^а$): Бл҃жени вьзлюбившеи б҃а. и не радившеи о вьсакы̏ земльныⷯ вещеⷯ люб̏ве ѥⷢ҇ ради. Бл҃жении̏ плачющеи се дн҃ь и нощь . . .

90. Тогожⷣе ефрема о покаꙗни̏. сл҃о р҃. (л. $180^а$—$189^а$): Прїи̏дѣте любимици, бр҃те ѡц҃и и братиѥ моꙗ, избранноѥ стадо ѡ̏ч҃е. знаменании̏ воини х҃ви. приидѣте чеда послоушаите слова сп҃сна̏го о дш҃ахь нш҃ихь.

91. Тогожⷣе о покаꙗнии̏. сл҃о .ра҃. ($189^а$—$191^а$): Оувѣдимь грѣшиници мл҃рдие. какь б҃ѣ̏ лихоимьць. навы̏кни кн̏мь ѡбразомь помл҃ловань бы҃. ѿпоустимь братиѥ дроугь дроугоу сьмиромь.

92. Тогожⷣе пр҃ѣ чинна̏ кь сьгрѣшающи̏мь и кающимсе. сл҃о .рв҃·:· (л. $191^а$ — $192^а$): Доколѣ ѡ̏ дроуже дрьжимь врагомь. сьврьшаѥши ѥмоу оугодиха̏. доколѣ ѡ̏ дроуже телесны̏мь ст҃ртемь работаѥши и сьмьртоносны̏мь соущемь.

93. Тогожⷣе ефрема ѡ̏ ст҃ртехь. сл҃о .рг҃·:· (л. $192^а$—$194^б$): Хощоу рещи пр҃ѣ славою твоѥю х҃е всоу мою горесть. лоукав̏ство же и неражⷣение. паки̏ рекоу и всоу твою красотоу и сладость юже ми ѥси сьтвориль.

94. **Тогожє ѡ трьпѣнїи. и ѡ коичинѣ. и ѡ вторѣ пришьствїи хвѣ. и ѡ поꙋченїи вѣтхы̏и книгь и что є҆ везмльвию полза. вѣки ѡ҆че ·:· сло .рд.** (л. 195^{а}—203^{б}): **Свѣтло житиє праведны̏и. како же свьтєтсе нетрьпѣниємаы̏. се възлюби ѡ мниче єже є҆ моужествоу мти нлмко наказоуєи глѥ. потрьпи га и съхрани поуть є҆.**

95. **Тогожє єфрема, ѡ прѣкраснємь ї҆ѡсифѣ. сло .рє.** (л. 203^{б}—217^{б}): **Бжє авраамовь, бє исаковь, бє ꙗковль. бь блвнь прно. извавлєи сѣмє правдоє. свои слоуги възлюбльшихтє.**

96. **Прнодовнаг ѡца нше. єфрє. ѡ спсєнїи и ѡ покаꙗнїи. сло .рѕ.** (л. 217^{б}—227^{а}): **Ѡ҆рєниє єже при чителѣ крьщєнии творимь, мало оубо ꙗвлаєтсє. разоумѣємо же и зѣло велико.**

97. **Стаго Єфрема. ѡ антихристѣ. сло .рз. ·:·** (л. 227^{а}—235^{б}): **Како азь грѣшны̏ єфремь нєсильнь сии̏ многимь невѣжьстви̏є, възмогоу изрещи болша̏ мене . . . .**

98. **Слово стаго єфрема ѡ соудѣ .рп. вѣки ѡче:·** (л. 235^{б}—237^{а}): **Прїидѣтє вси братиє послоушаитє мене малаго єфрема. посадимь соудню свою мы̏сль да ꙋвѣмь срца. ꙗкоже глютъ вѣтхыниє книгы̏.**

99. **Тогожє ѡ покаꙗнїи и ѡ любви. єжє и ѡ крщєнїи. и исповѣданїи. и крстоу похвала. и ѡ боуще соудѣ. сло .рѳ. вѣки. ѡ.** (л. 237^{а}—246^{б}): **Ничтожє поутѣмь любимаꙗ братїє. паче нєлицємѣрны̏є любвє. много бо съгрѣшаємь по всє дни и часы̏.**

На послѣдния листъ отопаки прѣписвачътъ пише съ червено мастило: **хь зачело и кои̏ць. хс помощ̏никь и спсєниє ·:·** По долу съ черно мастило: **х зачело и коньць. х помошни̏кь и спсєниє всѣмь христиꙗномь. вь вѣки. аминъ.** А подъ това още: **нѣ сїа книга слишоущи нь сь радостїю съврьшающи.**

+ **вь̏мими мє бо вьнꙋши** (отпослѣ писано).

Най-отдолу на сѫщиятъ листъ има още нѣщо писано, ала не може да се чете сичкото:

. . . . **божиє божїє помози ми да** . . . . **чꙋ писати божиє слово** . . . . **племенитомꙋ и всѣмъ поутєномꙋ** . . . .

Хартия дебела, мека, съ крупни брѣзди, а безъ рѣзки: знакове: два кръстосани голѣми ключа съ прѣвръзка отгорѣ имъ: сърцевиденъ гербовъ щитъ съ шлемъ отгорѣ му.

Намѣренъ въ Щипско Ново-село, Македония, у Ев. Начовъ.

299 (2).

Ефремъ Сиринъ, 266 хартиени листи фол. (30·5×20), текстъ 21×13·5, писмо полууставно, 4 мм., редове 27, редакция сръбска, отъ края на XVI вѣкъ (1592 год.).

Правописъ ресавски, съ ударения.

Началото липсува. Заглавията на останалитѣ слова:

Слово 15, л. $1^{а}$: **наказанїє.** Начало: **Бра́тє. поуто̑ прѣльщлє̑шиѥ̑ нокѣ́ждаємь . . .**

Слово 16, л. $2^{а}$: **наказанїє.** Начало: **Бра́тє. є҆гда̑ клє́плєтти бра́ть но́щїю ꙗ҆́ко да въста́нєши на сла́вословїє божїє . . .**

Слово 17, л. $3^{а}$: **нака́занїє.** Начало: **Възлю́блєни. поразоумєи́мь стоє̑щи҃ пр҃ѣ зємни́мь цр҃ѣ́мь . . .**

Слово 18, л. $3^{б}$: **наказанїє.** Начало: **Бра́тє, помышлꙗ́ю ꙗ҆́ко три̏ соу́ть дрѣма́нїꙗ ѡ҆бхѡ̑дєща и҆но́ка нощїю . . .**

Слово 19, л. $5^{б}$: **наказа́нїє.** Начало: **А҆́щє сълоу́читсє кото́ромоу бра́тоу прїи́ти въ и҆ноускоѐ житїє́ . . .**

Слово 20, л. $9^{б}$: **наказанїє.** Начало: **Съ ѡ҆б'щєживоущи́ми ю҆́ними и҆но́кы разли́чно съ ни́ми . . .**

Слово 21, л. $9^{б}$: **наказанїє.** Начало: **Разли́чно бо́рєтсє бѣ́совє . . .**

Слово 22, л. $14^{б}$: **наказа́нїє є҆̑жє како подобаєть на є҆дино́мь мѣ́стє жи́ти до кончини своєє́.** Начало: **Възложи́ть поми́сль бра́тоу . . .**

Слово 23, л. $15^{б}$: **наказа́нїє ꙗ҆́ко нє по̑баєть смѣꙗ́ти҃ и҆ глоуми҃.** Начало: **Начє́ло разкраще́нню дш҃и и҆ночєскои, смѣ́хъ и҆ дръзость . . .**

Слово 24, л. $19^{б}$: **поу́чєнїє къ ю҆ни҃ ѡ҆ послоушании.** Начало: **Вънємлѝ сєбѣ̀ ѿ ю҆но́сти, є҆да̀ ка́ко лѣно́стїю и҆ смѣхо́мь погоуби́ши врѣ́мє. . .**

Слово 25, л. $23^{а}$: **наказа́нїє ѡ҆ трьпєнїи.** Начало: **Лю́бимци боу́дємь ꙗ҆́ко хра́бри вои́ни за цр҃ѣ на́шєго го́тѡви оу҆мираю́щє . . .**

Слово 26, л. $24^{б}$: **наказа́нїє є҆̑жє нєпрѣхѡ́дити ѿ мѣ́ста на мѣсто, и҆ є҆̑жє прѣхѡ́дити.** Начало: **Вѣ́ра, мт҃и є҆̑сть въсѣ́кымь бл҃гы́мь дѣ́ломь . . .**

Слово 27, л. $28^{а}$: **наказа́ниїє.** Начало: **А҆́щє сє приклю́чить бра́тоу ѿ ѻ҆бщаго житїа ѿлоучи́тисє . . .**

Слово 28, л. $30^{б}$: **наказа́нїє ѡ҆ и҆но́цѣ пала́дїи, и҆ ѡ҆ и҆жє въ бѣзьстра́шии бж҃їи живоущїи҃ въ нєпокóрс'твѣ.** Начало: **Бра́ть нѣ́кыи повѣ́да намь гл҃є . . .**

Началото на слова 29 и 30 нѣма, защото липсува листъ между 31 и 32 листъ.

Слово 31, л. $34^{б}$: **наказа́нїє ѡ҆ смѣрє́номоудрїи.** Начало: **Възлю́блєнє. а҆̑щє сподоби́шисє прѣдь снєа́нїоу . . .**

Слово 32, л. $35^{б}$: **наказанїе ꙗко подобаѥть хрїстїанинoу дльготрьпеливоу быти и незлобивоу въсакомоу.** Начало: **Аще приключитсе злоба, не въ злобоу оубо ключитсе . . .**

Слово 33, л. $38^{а}$: **наказанїе ѡ страсте блоудниї.** Начало: **Моужь дни своѥ въ лѣности живы, сам'се прѣбыщоѥть . . .**

Слово 34, л. $39^{а}$: **наказанїе како подобаѥть оутешати прѣнемагающее.** Начало: **Брать искааше своѥго брата . . .**

Слово 35, л. $43^{а}$: **наказанїе ꙗко подобаѥть чьтоущомоу въ оушию братоу прилежно прочьсти слово.** Начало: **Брате аще повелѣно ти ѥсть прочьсти . . .**

Слово 36, л. $43^{б}$: **наказанїе съпротивно ѿ дѣвьствѣ и ѡ цѣломоудрїи.** Начало: **Братоу или сестрѣ, вложить помысль нечистыи бѣсь гл҃е . . .**

Слово 37, л. $46^{а}$: **наказанїе ѡ чистотѣ.** Начало: **Възлюблѥни брате, оуподоби҇ чистоте финиковѣ . . .**

Слово 38, л. $48^{а}$: **наказанїе, ѥже немстати ѡчима само и ѡнамо, нь долоу имети ѡчи. вьпро҇ чимь оупражнѧѥтсе брань блоуднаꙗ. ѿ въздрьжанїа ли брашьнаго, или ни҇. ѿвѣть.** Начало: **Не тькмо въздрьжанїемь брашеннымь, нь ѥже въздрьжати ѡчи . . .**

Слово 39, л. $50^{б}$: **наказанїе ѡ крот'цѣи страсти.** Начало: **Иноче. не ѡбѣщали се хоу҃ оугодити . . .**

Слово 40, л. $53^{а}$: **наказанїе къ непокоривыимь. и ѡ оустроѥнии, и ѡ страсе бж҃їи и ѡ боудоущи҇ соуде.** Начало: **Брате. аще прии'дь брать молитте г҃ле . . .**

Слово 41, л. $59^{б}$: **наказанїе ѡ бл҃гоговѣнїи.** Начало: **Брате. вънемли ѕѣло непогоубити праваго поути . . .**

Слово 42, л. $62^{б}$: **наказанїе ѡ ѿпадающїи своѥю лѣностїю, и неищоущии вины ѡ грѣсѣхь.** Начало: **Брате, иночьскомоу дѣлоу въсхотѣл ѥси . . .**

Слово 43, л. $68^{б}$: **наказанїе на блаженыѥ.** Начало: **Блажень иже възненавидить житїе чл҃ческое . . .**

Слово 44, л. $75^{а}$: **ѡ соудѣ и ѡ мл҃твии.** Начало: **Бъ҃ сыи бл҃гь и чл҃колюбць, многы намь въѡбразиль ѥсть . . .**

Слово 45, л. $83^{а}$: **ѡ дѣв'ствѣ.** Начало: **Ѿ дѣвьствѣ и ѡ ѡсщенїи дш҃евнѣмь гл҃еть павель ап҇ль . . .**

Слово 46, л. $89^{а}$: **наказанїе къ исправлѥнїоу странно живоущи. и чьсти и санови имоущихь.** Начало: **Подвизаюсе братїа моꙗ и трепещоу, ѥ҇ нечалїю оуꙗзвѥнь ѥсмь . . .**

Слово 47, л. $98^б$: ѽ стрⷭ҇ти сп҃о́ве. Начало: **Боюсѐ гл҃а́ти, ѝ ѥ҆зы́комь коснѫ́ти҃ стра́шнѣи повѣстѝ сп҃о́вѣ . . .**

Слово 48, л. $103^б$: **повѣсти бл҃же́наго е҆фре́ма, ѽ ст҃ѣмь а҆вра́мїи.** Начало: **Братїє моꙗ̀. повѣда́ти хо́щоу ва́мь житїє . . .**

Слово 49, л. $122^б$: **тогóжде ст҃го е҆фрема ѽ покаꙗ́нїи.**

Началото на туй слово липсува, защото тукъ е скѫсанъ единъ листъ.

Слово 50, л. $128^б$: **поучє́нїє тогóжде ст҃го е҆фре́ма сѵ́рина.** Начало: **Болѣ́знь поудитмє ѝзрѣщи, ѝ недостóинство моѐ запрѣща́етми мльча́ти . . .**

Слово 51, л. $163^б$: **тóгожде ст҃го е҆фре́ма сѵ́рина похва́льное ѽбще-жикоущи҃ братеи.** Начало: **Рай ѝспльнь ѥ҆сть плѡ́да весе́лїꙗ . . .**

Слово 52, л. $164^а$: **ѽ житéнскыихъ печа́леи ѝ вещехь.** Начало: **Ꙗ҆кѡ̀ ѿ съоу́зь неразрѣшень ѽре́ль . . .**

Слово 53, л. $165^а$: **ѽ высокомоудрїи, ѝ ѽ зави́сти. ѝ ѽ прѣхожде́нїи ѿ мѣ́ста на ме́сто.** Начало: **Ꙗ҆́кожѐ оу҆бо̀ дрѣво высóко ѝ кра́сно беспло́даже . . .**

Слово 54, л. $169^б$: **Сло́во ст҃го е҆фре́ма е҆́же гл҃а, е҆гда прїидоше къ немоу бра́тїа ѝ въпроси́ше е҆го̀ ѿ дѣла́нии, ѝмы̀ гла́вь, кг.**[1] Начало: **Оу҆бл҃жа́ю вашѫ жи́знь ѿ х҃олю́бци ꙗ҆ко бл҃го́дрьзновѣнна е҆сть . . .**

Слово 55, л. $171^а$: **ѽ стра́сѣ бж҃їи.** Начало: **Бл҃же́нь оу҆бѡ̀ чл҃вь, ѝже ѝма́ть стра҃ бж҃їи всегда въ себѣ̀ . . .**

Слово 56, л. $171^б$: **ѽ безстра́шии.** Начало: **Неѝмѣе́н въ се́бе стра́ха бж҃їа . . .**

Слово 57, л. $172^а$: **ѽ любви.** Начало: **Бл҃же́нь моу́жь ѝмѣе́ѝ любѡ́вь бж҃їю . . .**

Слово 58, л. $173^а$: **ѽ неѝмоущихь любве сло́во.** Начало: **Ѡ҆ка́анже ѝ стра́стень, далече любве ѿстоѥ́нъ . . .**

Слово 59, л. $173^б$: **ѽ дльготрьпе́нии.** Начало: **Бл҃жень чл҃вь ѽнь, ѝже дльготрьпѣ́нїє стежа . . .**

Слово 60, л. $174^а$: **ѽ неѝмоущи́хь дльготрьпѣнїа.** Начало: **Неѝмѣе́и дльготрьпе́нїа, сп҃ѣвни трьпѣ́нїа кро́ме е҆сть . . .**

Слово 61, л. $174^а$: **ѽ трьпѣнии.** Начало: **Бл҃же́нь оу҆бѡ̀ бра́тїє стежа́вїи трьпѣ́нїє . . .**

Слово 62, л. $175^а$: **ѽ неѝмꙋщи дл҃трьпѣ́нниа.** Начало: **Ѡ҆ка́анже ѝ стра́стень нестежа́ви трьпѣ́нїа . . .**

Слово 63, л. $175^б$: **ѽ безгнѣ́ви е҆же неѝмети гнѣ́вь.** Начало: **Бл҃же́нь чл҃вь ѽнь, ѝже не оу҆до́бь раз(г)нѣва́етсе . . .**

---

[1] Слѣдъ числото на словото слѣдва числото на главата. Слоро 54 е глава първа (а҃), 55 глава втора (в҃, и тит.

Слово 64, л. 176^{а}: ѡ҆ нѣ́глодиїи сирѣ́чь ѡ҆ гнѣвѣ. Начало: Нѣ́глодиїе́мже дрѣ́жими и҆ скоро и҆ мно́жицѣю . . .

Слово 65, л. 176^{б}: ѡ҆ кроѡ́сти.: Начало: Бл҃же́нь въи́стиноу и҆ трьбл҃же́нь и҆мѣ́и кротость . . .

Слово 66, л. 177^{а}: ѡ҆ лоукав᾿стви. Начало: Ры́дати оу҆бѡ и҆ пла́кати подобаѥ҆ть кро́тости неи́моущаго . . .

Слово 67, л. 178^{а}: ѡ҆ и́стине. Начало: Бл҃же́нь въистиноу оу҆строи́вꙑи житі́ѥ своѐ . . .

Слово 68, л. 178^{б}: ѡ҆ лъжахь. Начало: Ока́иньже и҆ страстень лъже́н.

Слово 69, л. 179^{а}: ѡ҆ послоуша̀нии. Начало: Бл҃же́нь стежа̀вꙑи послоуша́ніѥ и҆сти́нно и҆ нелицѣ́мѣ́рно . . .

Слово 70, л. 179^{б}: ѡ҆ непокр᾿ствѣ, и҆ ѡ҆ ръптании. Начало: Про́клѣ̑ и҆ ѡ҆ка́нь нестежа́вꙑ послоу́шаніѥ, нь̑ ръпта́ніѥ . . .

Слово 71, л. 180^{б}: ѡ҆ ѥ҆же неимѣ́ти за́висти и҆ ревности. Начало: Бл҃жень и҆же за́висти и҆ рѣ́вности непослѣ́дова . . .

Слово 72. л. 181^{о}: ѡ҆ за́висти и҆ рѣ́вности. Начало: Въси́же себѣ оу҆ꙗ́звꙑвꙑи, ѡ҆ка́нь ѥ҆сть . . .

Слово 73, л. 182^{а}: ѡ҆ ѥ҆же не бити клеветни́коу. Начало: Бл҃же́нь и҆ трьбл҃же́нь. и҆же ѥ҆зы́ка своѥ҆го̀ не ѡ҆тъщети́ть . . .

Слово 74, л. 193^{а}: ѡ҆ клевѣ́те. Начало: Наслаж́даѥ҆нсе клеветѣ̑ дроу́га своѥ́го̀ ꙗ҆влѣ́но се̏ ѥ҆сть . . .

Слово 75, л. 183^{а}: ѡ҆ въздръжа́нии. Начало: Бл҃же́нь въи́стиноу и҆ трьбл҃же́нь съхра́нивꙑ въздръжа́ніѥ . . .

Слово 76, л. 184^{б}: ѡ҆ невъздръжа́ніи. Начало: А҃ и҆же не въздръжи́тсе нижѐ и҆мѣѥ҆и въздръжаніꙗ . . .

Слово 77, л. 186^{б}: то́гожде ст҃го ѥ҆фре́ма. наказа́ніѥ ѡ҆ покаа́нии дш҃и. Начало: И҆́же въсѣ́мь бл҃гꙑи́мь да́телю. и҆ и҆сцѣлѣнишомъ . . .

Слово 78, л. 191^{б}: тогоже̑ ст҃го ѥ҆фре́ма ѡ҆ пока́ании. Начало: Оу҆милисе дш҃е моꙗ̀ оу҆ми́ли . . .

Слово 79, л. 196^{а}: того́же̑ прѣпо̑добнаго ѥ҆фре́ма, ѡ҆ сѫдѣ и҆ ѡ҆ любви и҆ ѡ҆ покаа́нии. Начало: Прїи́дѣте бра́тїѥ моꙗ̀, послоушаите въси съвѣ́та грѣ́шнаго и҆ ненаказа́наго ѥ҆фре́ма . . .

Слово 80, л. 204^{б}: то́гожде ꙗ҆ко и҆же вънозѣ кь вѣрѣ прише᾿дшеи а҆ще не вънима́ю҆ть сѣ́бѣ, оу҆до́бь па́кꙑ̀ на ѥ҆зꙑчьска възвратетсе дѣ́ла. Начало: Ꙗ҆ко неподобаѥ҆ть гл҃ѹмитисе. ꙗ҆коже . . .

Слово 81, л. 208^{б}: сло́во бл҃же́наⷢ҇ ѥ҆фре́ма ѡ҆ п(р)иношѣ́нии сирѣ́чь ѡ҆ прѣчⷭ҇тꙑи́хь таи́нь. Начало: Гл҃ахоу ѡ҆ некоѥ҆мь бра́те . . .

Слово 82, л. 211^{а}: наказа́ніѥ кь бра́тоу ѿпа́дшоу и҆ ѡ҆ покаа́нии. Начало: И҆́же въ послоуша́нии седѣщи́мь дх҃вна ѻ҆ч҃а . . .

Слово 83, л. $218^{\text{б}}$: наказа́нїе къ комꙋ р҇е́но бы҃ оу҆ние є҆ женити се и҆ посага́ти, нежели раждиза́ти се. Начало: **Послоу҆шаи а҆п҃ла гл҃ща. хо́щоу всѣ҃ чл҃кѡ҃ь быти ꙗ҆коже а҆зь . . .**

Слово 84, л. $220^{\text{а}}$: наказа́нїе ѿ любви. Начало: **Любимиче. а҆ще сподоби́шисе ра́зоумоу и҆ расоужде́нїоу . . .**

Слово 85, л. $221^{\text{а}}$: наказа́нїе ѿ цѣ́ломꙋдрїи и҆ ѿ покаа҃н. Начало: **Ре́че г҃ь сла́вѣ, вънидете тесни́ми бра́ти . . .**

Слово 85,[1] л. $229^{\text{а}}$: наказа́нїе ѿ злоѡ҆бы́чнѣи ми́сли. Начало: **Ймже ѡ҆бра́зомь ме́чь жи́ли коне́мь прѣсеца́е҆ть . . .**

Слово 86, л. $230^{\text{б}}$: наказа́нїе ѿ по҃з҃ и҆ноу́ска҃ житїа. Начало: **Възлюблиенїи бра́те. а҆ще ѿврьже́шисе житїа се́го . . .**

Слово 87, л. $232^{\text{б}}$: наказа́нїе к҃ не г҃облеть клетнѣ҃. Начало: **Г҃оу на́шемоу и҆ сп҃соу і҆с҃ х҃оу ре́кшоу. слиша́сте ꙗ҆ко рече́но бы́сть . . .**

Слово 88, л. $235^{\text{а}}$: пооу҆че́нїе къ є҆у҆логїоу. Начало: **Илиѡ́ди послоуша́нїа възи́рлю бра́те . . .**

Слово 89, л. $239^{\text{а}}$: то́гожде бл҃женаго є҆фре́ма сло́во. Начало: **Бл҃жени възлюбльше́н ба҃ и҆ неради́вше҃ ѿ всѣ҃ . . .**

Слово 90, л. $241^{\text{а}}$: тогож҃е прп҃бнаго є҆фре́ма ѿ пока́ании. Начало: **Прїидѣте любимици. прїидѣте ѡ҆ц҃и и҆ бра́тїа моа҆ . . .**

Слово 91, л. $253^{\text{а}}$: того́ж҃е бл҃же́наго є҆фре́ма ѿ пока́ании. Начало: **Оу҆вѣди́мь грѣшници мл҃рдїе бж҃їе. какѡ́вь бѣ҃ лихо́имець . . .**

Слово 92, л. $255^{\text{б}}$: тогож҃е є҆фре́ма пѣснь чино́виа къ съгрѣшаю́щимь и҆ каю҆щи́мсе. Начало: **Доко́лѣ ѡ҆ дрꙋже дрьжнимь вра́гѡ҃ь, съврьшле̂нии є҆моу оу҆го́дила . . .**

Слово 93, л. $257^{\text{б}}$: тогожде бл҃женагѡ є҆фре́ма ѿ стра́стехь. Начало: **Хо́щоу ре́щи прѣ сла́вою твое҆ю҆ х҃е бѣ́соу мо́ю горѣ́сть . . .**

Слово 94, л. $261^{\text{б}}$: того́жде ѿ трьпѣ́нии и҆ ѿ кончинѣ и҆ ѿ вто́рѣмь пришьствии х҃вѣ и҆ ѿ пооу҆че́нии бж҃твни кни́гь. и҆ что є҆ть безмльвїоу полза. Начало: **Свѣ́тло житїе правѣ́дникь ꙗ҆ко съвти́тсе . . .**

Приписки. На л. $164^{\text{а}}$ слѣдъ словото (52) ѡ житеискыихь печален и҆ вещехь, прѣписвачътъ пише съ киноваръ и по̀ дребно:

+ ѡ҃ мнѣ грѣшномꙋ вѣлика печа҃ и҆ грѣ въ ты дн҃ы наидѣ на мѣ грѣшна҃ пи҃кша҃ сїа бл҃жена гнига ст҃ы є҆фре҃ь по҃ ѳеѡфань въ лѣ҃ ,з҃р: — Значи, 7100 или 1592 год.

Опакото на сѫщия л. неписано. Тукъ другъ бѣлѣжи по̀ сетнѣ:

ѡ҃ мнѣ грѣшномꙋ мно́га печа́ль наидѣ на ме ѡ҆каа҃наго рафаила въ лѣ҃е з҃рл҃е, т. е. 7135 (1627).

---

[1] Тѣзи двѣ слова носятъ единъ и сѫщи брой, — сигурно погрѣшка на прѣписвача.

Писмото на тоя ркп. е твърдѣ четливо. Заглавия и главни букви съ киноварь. Сѣко слово почва съ хубава заглавка. Начало и край нѣма. Послѣднитѣ листи са развързани, но се държатъ още. Между лл. 238 и 239 има листъ повреденъ. Подвързия — дъски съ кожа, но отъ тѣхъ само прѣдната запазена, и на нея написано: ѯсилаѥ бл҃га м҃ти бж҃їа поминави ме.

Хартия дебела, корава, гладена, съ знакъ: котва въ кръгъ и отгорѣ трифилъ.

300 (4).

Панагирикъ, сръбска редакция, вѣкъ XVI (начало). 303 л. фол. (31·5×20·5) текстъ 19·5×12, срѣденъ уставъ, букви 4 мм., редове на стр. 22.

Заглавие: **Синаѯарь панагирика:· сьписана имѣѥ слова празникѡ̄ господьскымь и с҃тымь. сьписана. їѡанномъ златоустымь. и инымі с҃тыми патрїархїи.** Слѣдва съдържанието:

1. **Вь начелѣ слова ѿ маргарита: иже вь с҃тыⷯ ѡ҃ца нашего їѡанна архїепкпа слово ѡ покаанїи и ѿ оумилениїи. И ꙗко скор͛ бл҃ въ сп҃сенїе и въсьнь на моученїе вь неиже повѣсть и ѿ ралвь блудници; емꙋ же начело:** —

Въсегда оубо блаженныи а҃пль, бжтвныи прїемлѥ ѥзыкь . . . (л. $6^{а}$).

2. **Тогоже їѡанна злт҃го, сказанїе ѿ лоукы еѵ҃листа ѿ езерѣ генисаретсцѣмь и ѡ рибахь:** —

Начало: **Тог҃а оучитель блаженъ. ег҃а оученикъ бл҃гопокоренъ. тог҃а оучитель оусрьдьнь . . .** (л. $24^{б}$).

3. **Тогоже їѡанна злоуго ѡглашенїе вь хотещимь крьстити се. и ѿ притчи винограда.**

Начало: **Ѯрꙋ вь стаде верныⷯ примешаны тꙋже ѡвце . . .** (л. $30^{а}$).

4. **М҃ць септемврїи, вь прькы днь вьспоминанїе житїа и чюдесь иже вь с҃ты прп҃бнаго ѡ҃ца нашего сїмеѡна стльпника.**

Начало: **Странна вещь и дивна бы вь дн҃и наше. изволисе мне грешномоу антонїꙋ написати еже постигоⷨ . . .** (л. $43^{а}$).

5. **Тогоже м҃ца и дьнь:** — **иже вь с҃тыⷯ ѡ҃ца нашего андреа архїепкпа критскаго і ѥросолимлꙗнина на рѡⷤьство преславнїе вл҃це наше бг҃е и прнⷪ дкы марїе.**

Начало: **Аще мерила ѥⷭ земле недїю и врькїю ѡписоуетсе море . . .** (л. $55^{б}$).

6. Тогоже м҃ца, д҃і: — иже вь ст҃ы ѡ҃ца нашего андреа ієросолимлꙗнина. слово а̑вїе реченое на всемирное вьздвиженїе ч҃тнаго и животворещаго кр҃та: —

Начало: Кр҃та трьжьство творимь . . . (л. 68^{б}).

7. М҃ца октоврїа вь .д҃і. д҃нь: — житїе и жизнь пр̑подобные м҃тре наше параскев'ви. сьписано Еѵѳимїемь патрїархѡ҃ трьнов'скы̏ми, вь конц҃ꙋ же слова и како пренесена есть вь славнꙋю землю срьб'с(к)оую сьписано григорїемь ц҃авлакѡ҃.

Начало: Аще оу҃бо любовны̏ обичє законь еже любьзный̑ намети . . . (л. 78^{б}).

8. М҃ца ноемврїа. вь к҃а д҃нь: — иже вь ст҃ы ѡ҃ца нашего Ѳарасїа архїеп̑кпа константина града. слово на вьведенїе пр̑чстые б҃це. егда приведена бы҃ вь ц҃рковъ ѿ свои҃ родителїен три̏летна: —

Начало: Свѣтло и светоносно настоещее трьжьство . . . (л. 100^{а}).

9. Отъ св. Германа, Константиноп. архиеп., за сѫщия празникъ.

Начало: Се̏ паки дрꙋгое тръжьство и светло пра̑зньство г҃нєє м҃тере . . . (л. 113^{б}).

10. Отъ св. Атанасия Великий, Александрийски архиепископъ, слово върху евангелскитѣ думи: изи^{дє} повеленїе ѿ кесара авьгоуста . . . и за Иосифа (л. 120^{а}).

Начало: Ꙗкӧже златотворнꙋю землю родити прилоучьшее . . .

11. Отъ сѫщия на Рождество Христово.

Начало: Начело и радѡсти и веселїа дх҃ѡв(н)аго трапезоу хощꙋ поставити . . . (л. 134^{б}).

12. Отъ І. Златоуста слово на Рождество Христово. (л. 139^{а}).

Начало: Хꙋ праведнеишомоу с҃лнцꙋ д҃нь ѿ дв҃и пречистие . . .

13. Отъ Прокла, Константиноп. архиеп., похвално слово на св. първомѫченика Стефана.

Начало: Чювствное оубо с҃лнце ѿ землѣ̑ въсїавае арыстоура и ѡрїѡна множъство или самꙋю дьницꙋ имать . . . (144^{б}).

14. Отъ І. Златоуста слово за Ирода и за свв. младенци.

Начало: Хотѣ̑ оубо прї̏исно и вьсег̑а дх҃ѡвное в҃а поведоуватїи слово . . . (151^{а}).

15. Отъ сѫщия върху думитѣ ѿ̏ еже, ш̑вше испитанїѣ извѣстно, ѿ̑ ѿтрочети, и ѿ ст҃ы мл̑нцѣ̑: (л. 156^{а}). —

Начало: Ꙗкоже с҃лн̑и съ̏ крꙋгь. безьвредное оубо ѻ̑ко веселитъ . . .

16. Отъ сѫщия за св. кръщение, за искушението, за разбойницитѣ, противъ арианитѣ, и що се разбира звань, както и за нѣкои апостолски наречения. (л. 159^{б}).

Начало: **И понеже народъ излїиваше се въ їѡрданскимь струахъ…**

17. Отъ св. Атанасия Великий, Алекс. архиепископъ, слово на Срѣтение Господне. (л. 177^{б}).

Начало: **Иже настоещаа спсеннаго тръжьства с҃паса троуба . . .**

18. Слово за свв. 40 мѫченици, мѫчени въ **Севьстїи**, 9. мартъ.

Начало: **Вь времена ликинїа цр҃а ве гоненїе на хрїстїани . . .** (л. 197^{а}).

19. Отъ I. Златоуста слово на Благовѣщение.

Начало: **Паки радостїи бл҃говестїа . . .** (л. 205^{б}).

20. Отъ сѫщия на сѫщия праздникъ. (л. 211^{а}).

Начало: **Ӣжѐ прав҃ вьсїа сл҃нце и прьвсе вьсїавшїи покрїи . . .**

21. Отъ сѫщия на сѫщия праздникъ.

Начало: **Цр҃кьи тайн'ство праз҃никъ празноуимь дн҃ь . . .** (л. 214^{б}).

22. Отъ сѫщия похвално слово за четиредиевния Лазаря. (л. 220^{а}).

Начало: **Се̑ прѣ҃тече свѣтозарно тръжьство хв҃а вьскрьсенїа образъ…**

23. Отъ Атанасия Велики, Алекс. архиеп., слово на Цвѣтоносна недѣля и за Лазаря.

Начало: **Странно вьзлюбленнїи таина вь їер҃лме вы̑ . . .** (л. 224^{а}).

24. Отъ Епифания, архиеп. Кипърски, слово на погребение Христово и за Іосифа Ариматейски на Велика сѫбота.

Начало: **Что се̏ дн҃ь безмльвїе много на земли̑ . . .** (л. 226^{б}).

25. Похвално слово на св. вмч. и побѣдоносца Георгия, 23 апр.

Начало: **Вьчера любимицїи светлїи вьскрс҃нїа празновахѡ̑ празникь . . .** (л. 244^{б}).

26. Слово на Възнесение Господне (л. 261^{а}).

Начало: **Веселитесе неб҃а и радꙋисе земле. понеже последною стеноу.**

27. Отъ Прокла, архиепископъ Константинополски, слово на Петдесетница.

Начало: **Дн҃ь братїе наиде ст҃го дх҃а бл҃годать. наминающисе ѿ дньшнаго дн҃е . . .** (л. 266^{а}).

28. Отъ Атанасия Великий, архиеп. Александрийски, слово за Рождество на Іоана Прѣдтеча и крьстителя, за Елисавета и за Богородица.

Начало: **Никоу оуво осьхшꙋю и ѕверемь вь попранїе витїи оставленꙋю . . .** (л. 268^{а}).

29. Отъ I. Златоуста, похвално слово на свв. апостоли Петра и Павла (л. 275ª).

Начало: **Иже и землїи реть книⷤь настоещаго рⷣ трьжьства . . .**

30. Отъ сѫщия на св. Христово Прѣображение.

Начало: **Слыши нн҃ꙗ кьзлюбленне вⷧкоу х҃а г҃люща . . .** (л. 280⁶).

31. Отъ Германа, архиеп. Конст., за прѣславното успение на прѣсв. Богородица.

Начало: **Да престаноуть оуко еретикѡ҃ невеⷤьствиıа и скверна слокеса . . .** (л. 285ª).

32. Отъ I. Златоуста. слово за усѣкновение главата на св. Iоана Прѣдтеча.

Начало: **Ꙗкоже некїи моужь любопоустїнный кь некоторемь месте . . .** (л. 290).

Рѫкописътъ е добрѣ запазенъ и чистъ. Заглавия и главни букви съ киноварь. На първия листъ орнаментъ, а сѣко слово почва съ голѣма червена заглавка. Текстътъ е малъкъ; политѣ отдолу и отстрани твърдѣ широки. Краятъ липсува. Лл. 7, 29 и 216 долу скѫсани.

Правописъ едноеровъ, но тукъ-тамъ идва и ъ вь прѣдлози. ѣ, ы неправилно; iотация нередовна. Ударения нѣма — освѣнъ ̏.

Приписки. На л. 5⁶ слѣдъ текста, четемъ слѣдната историческа приписка, писана въ края на XVIII вѣкъ:

Єще тѹрⷦѡ҃ коющⷨ спротⷡ мⷪкалⷪⷡ, прїдоше нⷷци на нишъ и̂ плениⷲе его тѹркеже ѿгнаше ѿ ниша, и ѿ ѡкрⷭтни его градовъ, тогда клⷣѹастквѹющѹ и̂ прⷭтоль дрⷤещѹ самокоⷡские епархие всⷷ ѡсщенномѹ архїерею кѵ҃ Сѵмеѡнѹ, емѹже ѡⷡретшѹсе ка та люта времена, ка метⷷ рекомѿ дѹпница, агаренѝже ѹстрⷨишеⷡ домь его плениⷲе ꙗко неѿтати ва нⷷ нѝчемѹ, клⷣкѹже ѹхатиⷡше егоже и̂ не кедоше прⷣ и̂гемона, на ѡковⷡаше многими̂ ѹзами железними касⷣ҇ше ва тамницѹ, ка нейже пребⷭить дни кг҃ поⷭледнже ѿведоше его ѹ софию прⷣ пашѹ рекомаго Кѹпрли ѡг҃ли, ѡнже повеле его мѹчити, ꙗко да ѿвржетсе хⷭта ѡнже иртпе¹) ꙗко добарь стралаць²) еласовь потⷪ повесиⷡ его за виⷭю миⷭа аⷡ кⷶ дⷶ. Се же бⷭить клето ⷶфⷧⷽ, значи, на 21 авг. 1737 год.

Сѫщиятъ отстрани прибавя:

ѿ что ка времена страдше хⷭтїани мнитмнсе ꙗко нⷷть тако било ни ка диѡклнтиꙗнова времена.

---

¹) Прѣтърпѣ. ²) Страдалаць.

На л. $145^{а}$ върху десната пола: ѿ хаиѡ̓ пєтко (1788); а долу: ӥ ӥлѡ̑ ѿ горин лѡзенъ (1802).

На л. $201^{б}$ на полата отгорѣ има имена, за поменъ.

Хартия корава, гладена, съ знакове: кардиналска шапка; бича глава съ кръстъ надъ нея и сичкото въ голѣмъ кржгъ.

Доставенъ отъ Лозенския манастиръ при София.

301 (60).

Патерикъ и сборникъ отъ жития, повѣсти, слова и пр. вѣкъ XV, редакция сръбска. Листи 149, $8^{о}$ (19×14 см.), текстъ 16×9, писмо дребно, уставно, букви 2 мм., редове 24. Къдѣ края незабѣлѣзано прѣхожда въ по̀ едъръ и по̀ красивъ уставъ.

Нѣма начало ни край. Липсуватъ листи и отъ срѣдата. Горната часть изгнила (изръфана), тъй че текстътъ е повреденъ на много мѣста. Освѣнъ това листитѣ са разбъркани.

До л. 18 нѣма заглавия, но словата са върху: избиване младенцитѣ отъ Ирода, намирането кръста Господенъ и др. нѣкои поучения. На л. 13 до 18 е слово за Иродиада, безъ начало.

На л. $18^{а}$: ӥже вь ст҃ы ѡ҃ца нашего ї҃ѡ Ꙁлаѻ̆устаго на оусѣкновенїє главы ч҃тнаго прѣ҃тча ӥ кр҃тлю ї҃ѡна.

Начало: Ꙗ̆коже нѣкыи моужь люкопоустынинь. въ нѣкоторемь мѣстѣ ѷестѣ . . .

На л. $24^{а}$ слѣдватъ (безъ начало) разни въпроси и отговори.

На л. $28^{а}$: вь филагрїю, григорїа б҃гослова. филагрїю вьпросившоу ѡ̓ з҃равїи б҃гослóва ѿвѣща: Вьпрашаеши кáко соуть нашa. зѣло горцѣ ӥ болѣзньнѣ. васиаїа не им҃а.

На л. $28^{б}$: м҃ца їаньарїа, к҃ӡ иже вь ст҃ыи ѡ҃ца нашего ї҃ѡанна архїе҃пкпа константина гр҃а, злоу҃стаго прѣнесенїє мощемь.

На л. $34^{а}$; Пр҃пбнаго ѡ҃ца нашего стéфана Ѳивеискаго. заповѣди ѡ̑ ѿрéкшихсе мíра, ӥ ӥ҃же вь мíрѣ.

Начало: Прьвое оу҃бо, не ӥмѣти причещенїа сь женами . . .

На л. $34^{б}$: ѿ житїа ст҃го грїгорїа двоесловка; слѣдватъ редъ повѣсти сѐ отъ сжщия св. Григория Двоеслова: ѡ̑ павлинѣ е҃пкопѣ, л. $35^{б}$; ѡ̑ е҃пкпѣ ӑндреи, л. $39^{а}$; ѡ̑ провѣ е҃пкпѣ, л. $42^{а}$; ѻ̑ ѡтрóчищи ӥже нá в҃а хоулившиa, л. $49^{а}$; Тогоже Григорїа ѡ̑ сьмрьти Ѳеѡдорїховѣ, л. $56^{а}$; ѡ̑ сьмрьти рéпаратовѣ, л. $57^{а}$; Тогоже ѻ̑ сьмрьти ї҃ѡанна. ӥ҃ерсъ, л. $60^{а}$.

На л. $78^{а}$: ѿ жї҃тїа ст҃го ї҃ѡанна мíлостиваго.

На л. 95б: **и҆ въ ст҃ы ѡ҆ц҃а нашего и҆ларїѡ҆на ѡ҆ ѿвръжены мира сє҆го. и҆ ѡ҆чрьни҃цѣ мыслєщїи҆ на дво҆є житїа сє҆го маловрѣмєннаго.** Началото липсува.

На л. 114а: **Ст҃го ѡ҆ц҃а на́шего а҆настасїа мниха.**

Начало: **Въ а҆ндїѡхїи великы патрь а҆҃настасїє повѣда ми нѣчто сицєво.**

На л. 115б: **ионїа к҃. Ст҃го сщ҃енном҃ника ѡ҆ц҃а на́шего мєѳодїа є҆п҃па патр̑скаго. Слово ѡ҆ цр҃твїи ѥ҆зыкь послѣднїи҆ врѣмєнь и҆звѣстно сказанїє ѿ прьваго чл҃ка доскончанїє вѣкоу.**

Начало: **Єг҃а изыдоста и҆зь раа а҆дамь и҆ ѥвв̓а. дѣвьствна вѣста...**

На л. 164аб; **ѩ҆ко по҆калєть, нє прѣзирати лю҆ска сьгрѣшєнїа. ни҆жє па́ки люто запрѣщати и҆ моучити. сло́во: —**

Начало: **По҆калєтжє вамь тако ѿ г҃а слышєщїє ѹ҆тѣшати сьгрѣшающа҆г.**

Правописъ неустановенъ; едноеровъ, но тукъ-тамъ ъ въ прѣдлози. Ударение нѣма, или има, ала передовно.

Приписка: На л. 29а подъ текста четемъ: **† прѣстави сє р̑бъ бжїи мон҃х андонїє, верѹкарїа мц҃а, ѕ҃ днь вв҃ да га прости, амнїнъ:·**

Хартия дебела, грапава съ знакъ: ножици.

302 (147).

Разговоръ между душа и тѣло отъ XV в., редакция сръбска. Листи 203 фол. (29×21), текстъ 21×13·5; писмо — крупенъ, възширокъ уставъ, букви 4 мм., редове на стр. 23.

Първитѣ петь тетради липсуватъ. Л. 113 поврѣденъ — долната му половина откжсната; л. 180 скжсанъ, но запазенъ. Отъ края сжщо тъй липсуватъ листи. Послѣднитѣ петь листи развързани.

Съдържа петь глави или „слова“. Прѣдъ сѣко слово се казва, отъ колко хиляди стиха е и кратко съдържание на трактуемитѣ въпроси. Първото слово липсува съвсѣмъ, както и началото на второто. Третото почва на л. 31а и съдържа **стихове ҂а҃х҃нд** (1654); четвъртото на л. 98а съдържа **стихове вси ҂а҃р҃ч҃** (1190); петото на л. 136а съдържа **вси стихове ҂втл** (2330). Прѣдъ сѣко слово малка хубава заставка. На л. 143а таблица: три концетрични кржга (зеленъ, синь, червенъ), срѣдниятъ отъ които раздѣленъ на четири равни части съ два напрѣчника — за да се види, отъ какво е съставено човѣшкото тѣло, а именно: **сьстави оу҆строи четыри прѣславнє. ꙗ҆жє соу҆ть ѻ҆гнь, вьз҃доухь и҆ землꙗ и҆ во́да. землꙗ соуха жє и҆ стѹдєна, стѹдєна и҆ мокра҆ во́да҆. вьздоухжє мокрь**

й топль, ѻгньже топль и соухь. ражда̂етсе оўко́ ѿ земле урьна жльчь. соуха бо ѥ̂ та̏ й стѹдена, ꙗ̂коже й мтй ѥе. храканию же ѿ воды, стоудено й мокро соўще. крьвьже ѿ вьздоуха мокра й топла ѥстествомь. ѿ ѻгньже жльта̏ жл̂ь, топла и соуха бо тӓ. ѿ нихже телеса на̂ша всѣхь чл̂кь. сьставлениѥ й сьложениѥ имоуть си̂ ради̂. ꙗ̂же соу̂ жльчь жльталаже й урьна̏. кь синаже й крькь й храканиѥ четкорица си̂ѣ. ꙗ̂коже й сама̂ прѣре̂ прѣжде мала вь словѣ. — Вж. на табл. XVII.

Сѣки стихъ раздѣленъ съ едра, червена точка.

Правописъ едноеровъ, безъ редовно ударение.

Хартия дебела, корава, съ знакъ: звънецъ (камбана). Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. На л. $50^{б}$ подъ текста четемъ: **сиа книга да се знаить ѡ манастирь Ӡеськи Ӡеризеськи кога беше сгжмень(?) селано.**

На втората дъска отвътрѣ: **Сїе писанїе грѣшни ѹбоги канонѡ̂ кь лѣтѡ ҂ӡ тиӡро е̃ и е̃ а ѿ ржства хв̂а ҂а̃ и х̃ѕ̃ї ос.** Датитѣ не съвпадатъ.

И по̀ долу: **Сие̏ пи̂ ѹбоги и грѣшни конононша и хѹди сѣкъсе̂ ѹѣкство кога нѹтова при левию ѿѿ ѕлѹ̈ землѹ нем(и)лосрь̂ кь нашемѹ мони̂тирѹ ненавиде̂ше стѹю ѡбителъ хиландаръ поно ꙗко̂ да мѹ е напомощъ како е по̆нъ намьже.**

303 (283, 356).

Патерикъ отъ XV вѣкъ, редакция сръбска. Листи 243. 4° (25·5×9) отъ които 230 бѣха подъ № 283, а 13 прибрахъ отъ № 356. Текстъ 22×14·5, писмо срѣдно-уставно, букви 2-3 мм., редове на стр. 30.

Безъ начало и край; доста листи развързани отъ срѣдата и края. Крайнитѣ листи повредени отгорѣ. Ржкописътъ изобщо пострадалъ отъ влага. Подвързията унищожена — останала само една малка часть отъ дъската.

Съдържа: на първитѣ листи — разговоръ между старецъ и братъ — безъ начало. На л. $8^{б}$: **Главы сло́вь̏. ѡ̂ еже посла̀ а̂вва мѡѷси кь а̂ввѣ пиминоу. й хра̂нѣи тѣхь, йзбавлѣютсе ѿ моу́кы. й поучиеть йдѣже̂ сьвѣщаѥть сѣсти. йли̂ посрѣдѣ чл̂кь̏. глава .а̃.**

Пакъ разговоръ между старецъ и братъ. Вториятъ задава въпроси, първиятъ отговаря.

На л. $12^{б}$: **сьписа̂ниѥ ѿ поȣченїи, й ѿ житїи, й ѿ повѣстїи, прп̂обныхь й бг̂оно́сныхь ѿць на̂шихь. ѡ̂ ѥ̂вло́гѷ каменосѣчци.**

На л. $16^{б}$: **ѡ̂ а̂ндроницѣ сребропродавцѣ.**

На л. 20^{б}: ѻ҆ ѿц҃и пїнꙋфїи. Слѣдватъ други 14 разкази за отци.

На л. 42^{а}: ѡ҆ презви(те)ри ѿлоу́ченномь ѿ своѥго є҆п҃па.

На л. 43^{а}: ѡ҆ и҆номь презвитери, ѿлꙋченномь лю̑бвно семꙋ:

Л. 43^{б}: ѡ҆ пресви́тери кр҃тикиимь ѻ҆тро́че оу҆мьршеѥ.

ѡ҆ же́нѣ ѡ҆ врѣтейно вь ѻ҆стро́вѣ сь сн҃омь ѥѥ̀:

Л. 46^{а}: ѡ҆ мни́сѣхь плѣненихь вь а҆фри́кїю:

Л. 48^{б}: ѡ҆ и҆сповѣдавшимь сьгрѣшенїа вь ст҃омꙋ ста́рцꙋ:

Л. 50^{б}: ѻ҆ а҆вва маркѥлѣ. Слѣдватъ разкази за други отци, а на л. 80^{а}: Повѣсть чю́дна ѡ҆ нѣкоѥмь ста́рци, л. 82^{а}: ѡ҆ павлѣ прѣпростѣмь и҆ ѡ҆ оу҆ченицѣ ѥго: Слѣдватъ други статии: Ѡ҆ оу҆мьршой дв҃ци сло́во, л. 92^{б}; ѡ҆ покаꙗнїи є҆п҃па нѣкоѥго, слово, л. 94^{а}; ѿ кни́гь ст҃го григо́рїа па́пы ри́мскаго, л. 95^{а}; житїа и҆спра́вленїа ст҃хь ѿць двѣюнадесете, л. 96^{б}; сло́ва и҆збра́нна ѿ кни́гь рекомыхь лимо́нись. ꙗ҆же сказаѥтсе но́ваго раꙗ цвѣтци различнїи. сло́во, л. 98^{б}. Слѣдватъ статии и заглавия ѡ҆ и҆ноцѣхь нитрискы̑, послѣ: за авва Дула, авва Геласия, ѡ҆ а҆вва Ма́рцѣ велицѣмь, авва Филорома, авва Макария египтянина, авва Макария политика, ѥ҆же ѥ҃ гра́жданинѣ, и҆лѝ цр҃ограж̑анинѣ, авва Мойсей етиопъ, авва Марко египтянинъ, авва Мелетия, Мирогена, Орсисия, Никита, Пафнутия, Зинона, Исайя, Серапиона, Колова; а҆вва данїила, ѡ҆ нѣкоѥи цѣломꙋдрьнои и ст҃ои ѻ҆троковици, л. 133^{б}; ѡ҆ чрьноризци творещоисе пїа́ницѣ, л. 134^{б}; а҆вва данїила, ѡ҆ а҆вва маркꙋ ѻ҆ꙋродивѿ, л. 138^{а}; ѡ҆ а҆настасїи патрикїи, л. 139^{б}; ѡ҆ житїи добродѣтелнѣ а҆вва па́мва, л. 141^{а}; ѡ҆ а҆вва палладїи, ѡ҆ а҆вва сїсѡ́и, л. 142; а҆вва а҆ндонїа ѡ҆ прокаженнѣмь сло́во, л. 153^{а}; ви́дѣнїѥ нѣкоѥго ста́рца, како дш҃а пра́ведна̀го и҆схо́дить, л. 157^{б}; ѿ кни́гы ст҃аго григо́рїа двоѥслова, л. 158^{б}; тогожде григо́рїа: ѡ҆ є҆п҃конѣ павлинѣ, л. 158^{б}; ѡ҆ ѻ҆тро́учищи и҆же на б҃а хоу́лившa, л. 165^{б}; ѡ҆ сьмрьти Ѳеѡдориховѣ, л. 170^{а}; ѡ҆ сьмрьти нѣкоѥго и҆менемь репареть, л. 170^{б}; ѡ҆ сьмрьти їоана и҆оу́рса, л. 172^{б}; ѡ҆ нѣкоѥмь дїаконѣ, л. 177^{а}; вьпро҃ ѡ҆ погребающихсе вь цр҃кви, л. 178^{а}; ѡ҆ моужи и҆же неви́димѣ ѿ желѣзныхь оузь разрѣшисе, л. 183^{а}; ѡ҆ моужи сьпраѭщимьсе сь бѣсы, г҃ ча́сы прѣжде сьмрьти ѥго, л. 186^{б}; ѡ҆ и҆сповѣдавшїимсе ѡ҆бразоу г҃а нашего і҃у х҃а, л. 188^{б}; ѿ житїа ст҃го савы, л. 191^{б}; ѡ҆ а҆ввѣ макарїи а҆леѯандрьскымь, л. 201^{б}! ѡ҆ разбойницѣ сп҃сьшїимсе покаанїѥ, л. 207^{б}; а҆вва макарїа политика, л. 211^{а}; повѣсть дивна̀ ѕѣло. ꙗ҆ко лють и҆ ѕлѣишїи грѣхь ѥ҃, иже ѡ҆соуждати или ѡ҆клеветати кого любо, л. 218^{б}; їѡанна карпафина, л. 122^{б}; макарїа велика̀го, л. $225^{б}$; **сло́вєса ꙃѣло полѣзна . . . . въ кра́тцѣ. ѿ і҆скоу́шенїа сти҃хъ . . . .** л. $226^{а}$; **главизны ѿца ма кара. и҆ про́чїихъ стхъ,** на л. 7 отъ № 356.

Правописъ едноеровъ; ударение още не прокарано.

Хартия дебела, грапава, съ знакове: ръкавица, кула.

304 (278, 348 и 391).

Недѣлни и празнични поучения, отъ XVII вѣкъ (1626 г.), редакция сръбска. Листи 387, фол. (30×21), текстъ 23×12·5, писмо срѣдно-уставно, 4 мм., редове 28. Прилича твърдѣ много на осмогл. № 275, 353, 356 (описъ № 187). — Подъ № 278 бѣха 166 лл., подъ № 348 — 128 лл., а подъ № 391—93 лл.

Съдържа поучения за сѣка недѣля и за други празници. Отначало и отъ края липсуватъ много листи. № 278, който е по̀ цѣлостенъ, почва отъ 32 (л҃в) слово:

1. Поучение на 12. недѣля, слово л҃в. Начало: **Ни́чтоже бо̑ и҆но та́ко мо́жеть кра́тїє съмѹщра́ти чл҃чьскоє помышлє́нїє** . . . л. $2^{а}$

2. Поучение на 13. недѣля, слово л҃г. Начало: **Є҆́же ѿ поучє́нїа по́лзѹ притєжа́є чл҃ко** . . . л. $6^{б}$.

3. Поучение на 14. недѣля, слово л҃д. Начало: **Рⷱ҇е гь при́т'чю сїю̇. оу̑подо́бисє цр҃тво нб҃ноє чл҃кѹ црⷭ҇. и҆́же сътвори бра́къ сн҃ѹ своє̑мѹ** . . . л. $10^{а}$.

4. Поучение на 15. недѣля, слово л҃є. Начало: **И҆́жє сє́лѧ чл҃чьскаа хра́нєщєи дѣла́тєли** . . . л. $14^{а}$.

5. Поучение на 16. недѣля, слово л҃ѕ. Начало: **И҆́жє ѿ поѹчє́нїа по́л'ѕѹ чл҃ко простира́єи ·гь· на́шь и҆ бг҃ .** . . л. $17^{б}$.

6. Поучение на 17. недѣля, слово л҃з. Начало: **Вє́лїє бл҃го є҆сть ма҃тка, а҆́щє мысл̈їю бл҃года́р'ною быва̀єть** . . . л. $21^{б}$.

7. Поучение на 18. недѣля слово л҃и. Начало: **Въ врѣ́мє ѻ҃но. стоа́шє і҆с҃ при̑ є҆зєрѣ гєнисарє҃'ско** . . . л. $26^{б}$.

8. Поучение на 19. недѣля, слово л҃ѳ. Начало: **Всѣ҃ добродѣ́тєлєи бо́лши є҆сть любо́вь, и҆ вышнꙗ́иша** . . . л. $31^{а}$.

9. Поучение на 20. недѣля, слово м҃. Начало: **Є҆жє въскр҃сє́нїа вє́лїа та́йна бра́тїє. нєтоли́ко сло́вомь є҆ли́ко дѣ́лы** . . . л. $36^{б}$.

10. Поучение на 21. недѣля, слово м҃а. Начало: **Ꙗ҆кожє бо̑ ра́и дрѹ́гыи є҆ст мноѓоцвѣ́тєнь и҆ бл҃гоѹха́нєнь** . . . л. $40^{а}$.

11. Поучение на 22. недѣля, слово м҃в. Начало: **Бл҃га оу̑бо соу́ть въсє́гда и полѣзна, бж҃тьвна҃ словєса вънима́ющимь** . . . л. $47^{а}$.

12. Поучение на 23. недѣля, слово м҃г. Начало: **Ꙗ҆ко́жє бо̑ тѣлєса̀ на́ша врѣ́мєн'наа, зємлѧнаа плодоприно́шєнїа** . . . л. $54^{а}$.

13. Поучение на 24. недѣля, слово **м҃д**. Начало: **Мно́жицею ве́лїа ноу́жа҃, и҆ злѣйша скръбь оу҆строа́ти вѣсть . . .** л. $59^{а}$.

14. Поучение на 25. недѣля, слово **м҃є**. Начало: **Ве́лїє въи҆стин͗нꙋ добродѣтели поврѣже҃нїє, грѣдынѧ и҆ прѣвъзноше́нїє . . .** л. $63^{а}$.

15. Поучение на 26. недѣля, слово **м҃ѕ**. Начало: **Лихои҆мѣнїє, ве́лїє зло҇ є҆сть чл҃кꙋ . . . и҆ ни́чтоже и҆҃ нѣсть лютѣйши се́го·** л. $69^{а}$.

16. Поучение на 27. недѣля, слово **м҃з**. Начало: **Г҃ь на́шь і҆с҃ х҃с и҆ б҃ь, и҆зво́де жи́довскыє лю́ди. и҆ мно́гѡ҃бразно наказа҆є . . .** л. $74^{б}$.

17. Поучение на 28. недѣля, слово **м҃и**. Начало: **Бл҃же́ный є҆ѵ҃листь лоукѧ҃. пр҃ла га́еть на́мь дн҃ь при́т͗чею є҆ѵ҃льскы҃ еловѣ́сь поoу҆че́нїє . . .** л. $79^{а}$.

18. Поучение на 29. недѣля, слово **м҃ѳ**. Начало: **Мнѻгые и҆ раз- ли́чные пра́вы, дарова҆ на́мь б҃ь . . .** л. $84^{б}$.

19. Поучение на 30. недѣля, слово **н҃**. Начало: **Ꙗ҆҃ко́же бо҃ ѿ мнѻго ꙗ҆де́нїа быва́еть распале́нїє ѿ распале́нїаже рж҃ле́тсе ѻ҃гница . . .** л. $89^{б}$.

20. Поучение на 31. недѣля, слово **н҃а**. Начало: **Сл҃нце пра́вдѣ є҆҃сть б҃ь, ꙗ҆коже ю҆҃ писано . . .** л. $95^{а}$.

21. Поучение на 32. недѣля, слово **н҃в**. Начало: **Въса́ка оу҆́бо не- пра́вда и҆ похыще́нїє, и҆ лихои҆мѣнїє зло҇. и҆ паче злы҃ злѣйше . . .** л. $99^{б}$.

На л. $106^{а}$, слѣдъ поблѣднѣла заставка: **поу҆че́нїа на вл҃чные пра́з- ни҃ки и҆ на па́мети ст҃ы҃ и҆збра́н͗ны҃.**

22. На 1 септемврий поучение за нова година, слово **н҃г**. Начало: **Въсе́гда оу҆́бо бл҃гы҃ поoу҆ча́тисе длъжныи є҆смы бра́тїє . . .** л. $106^{а}$.

23. На сѫщия день поучение второ. Начало: **Ꙗ҆҃ко́же въ ко́раблѣ҃ спе́щїи, само пома́вно вѣтро҃ но́симы соу҆́ть . . .** л. $110^{б}$.

24. На сѫщия день поучение третьо. Начало: **Мнѡ́гые и҆ разли́чные пра́вы да́ль є҆҃сть на́мь б҃ь . . .** л. $113^{а}$.

25. Поучение въ недѣлята прѣдъ въздвижение честния и животв. кръстъ, слово **н҃д**. Начало: **Ре҃ г҃ь ни́ктоже възы́де на́ н҃бо . . .** л. $115^{а}$.

26. На 14 сѫщия мѣсецъ, на самъ Кръстовдень, слово **н҃є**. Начало: **Кра́сныи дн҃ь, и҆ свѣтлыи пра́з҃никь. ч҃тнаго и҆ животво́рещаго кр҃та праз҃нꙋю́ще дн҃ь . . .** л. $120^{а}$.

27. Мѣсецъ окт. 26, поучение за св. вмч. Димитрия, слово **н҃ѕ**. Начало: **Въсѣ҃ оу҆́бо добродѣтелїеи, бо́лша є҃ и҆ вы́ш͗ша любо́вь . . .** л. $124^{а}$.

28. Мѣсецъ ноемврий 1, поучение въ паметь на свв. безсребреници Козма и Дамянъ, слово **н҃з**. Начало: **Въ врѣме ѻ҃. призва҆ і҆с҃ дво҇юна́десеть оу҆ченикꙋ҃ свои҆хь . . .** л. $129^{а}$.

29. Сѫщия мѣсецъ 14, поучение въ паметь на св. от. Иоана Златоуста, слово **н҃г**. Начало: **Ре҃ г҃ь свои́мь оу҆ченикомъ, а҃зь є҆҃смь двѣ́рь . . .** л. $133^{а}$.

30. Мѣсецъ ноемврий 21, поучение на введение Богородично, слово нѳ҃. Начало: **Въ врѣме ѻно. въставши марїа. иде въ горнаа съ тьщанїемь** . . . л. $139^{б}$.

31. Поучение въ недѣля на свв. праотци, слово ѯ҃. Начало: **Дрѣвнїи оуко ѿци, и прѣжⷣе ꙁакона бжⷭ҇твнїи моужїи** . . . л. $144^{а}$.

32. Поучение въ недѣля прѣди Рождество Христово, слово ѯа҃. Начало: **Бжⷭ҇твныи а҃пⷧъ и є҃ѵлисть матѳ҃еи. прѣвыи прѣжⷣе дроугы҃** . . . л. $149^{а}$.

33. Мѣсецъ дек. 25, поучение на Рождество Христово, слово ѯв҃. Начало: **І҃сꙋ рожⷣъшꙋсе въ виѳлеемѣ іоудейстемь, въ д҃ни ірода цр҃а** . . . л. $155^{б}$.

34. Поучение въ недѣля слѣдъ Рождество Христово, слово ѯг҃. Начало: **Ѿшъшимь оуко влъхвѡ҃. се а҃ггⷧъ ꙗвлꙗетсе въ сънѣ Іѡсифꙋ** . . . л. $159^{б}$.

35. Мѣсецъ януарий 1, на память св. Василию **поꙋченїе дш҃еполъзно кь и҃нокѡ҃**, слово ѯд҃. Начало: **Мнѡѕи ѿ чл҃къ. ѡви оуко богатьства и и҃менїа хвалѧть. и҃нїиже бл҃жеть славꙋ и силꙋ** . . . л. $164^{а}$.

36. Поучение въ недѣля прѣди Водици, слово ѯе҃. Начало: **Ꙁачело є҃ѵлїа і҃с х҃ва сн҃а бж҃їа** . . . л. $167^{б}$.

Останалитѣ листи, които съставатъ № 348, са разбъркани и прибрани отъ разни други №№. Първитѣ 61 л., отъ № 391, се държатъ още заедно и съдържатъ поучения отъ първата недѣля на велики пости до недѣля на Самарянката.

Подвързия никаква. — Въ текста много червени и хубави заглавки.

Правописъ ресавски съ нѐ дотамъ правилно ударение; при това **кь** а не **къ**.

Хартия корава, гладена, съ знакове: котва въ кръгъ и отгорѣ трифиль; коронка съ звѣзда и мѣсецъ отгорѣ; три мѣсеца единъ до други разна голѣмина.

На три отъ разединенитѣ листи въ № 391, останали бѣли, има слѣдпитѣ записки:

1. **Исписа҄х аꙁь іермона҄х данїиль сїє тльковáнїє іеꙋ҄аско вь гр҃а трьнѡ҃. и кꙋпи го ѿ ст҃а гоора ѿ ѯен҃о манаⷭ҇ты ієродїакѡ҃ кѵ҃ михаⷧ҇ за ,лк҃ аспри. вь лѣто ѿ бытїа адамова ,ꙁрл҃д: —** (7134—1626) **при митрополита трьнѡвскаго кѵ҃ макарїа: —**

2. Едно славословие (отпускъ), въ което между други светци се споменуватъ: Іоанъ Рилски, Іоакимъ Осоговски, Гаврилъ Лесновски и Петка Търновска.

3. Слѣдъ това на третия бѣлъ листъ сѫща рѫка пише: **Пи҃х а҃зъ граматникъ ꙗнкꙋлъ ѿтьчьсто҃мь бели градь когѝ оучихь на ст҃а троица ѝи егꙋмена мон҃х варлама и оучитенми беше мон҃х калиникъ да се знае коги испїсахь сие с(л)авослови мц҃а марьтна вь ѕ҃ дьнь вь лето: ҂з҃ тисꙋ҃ ри҃ѕ** (7186—1678) **аминъ**. Подъ Бѣли-градъ вѣроятно се разбира гр. Бѣла на р. Янтра между Русе и Търново.

305 (188).

Поучения на Кирила Іерусалимски отъ 1547 г., редакция сръбска. Листи 242 фол. (32×21·5), текстъ 20×12, писмо срѣдноуставно, четливо, букви 3 мм., редове на стр. 24.

Заглавие (слѣдъ заставка): **Иже въ ст҃ы ѿц҃а на́шего кѷрила а҃рхїеп҃копа ї҃ерл҃мьскагѡ̀, пооу҃ченїа. ѝ прѣнїа кь жи́докомь**, л. 1ᵃ.

Начало: **Оуже бл҃жейства во́лѥ на кїи ѿ просвѣ́щаѐмїи** . . .

Л. 9ᵇ: отъ сѫщия, **ѿгла́шенїе прь́вокр҃щаѐмыи́мь вь ї҆еролимѣ кь но́вѣ пришь҃ьшїимь. ѝ въ е҆́же, и҆змитесе ѝ чисти боу́дете. ѝ ѿи҆мѣте лоукавствїе ѿ дш҃ь ва́ши҃, прѣ҃ ѻ҆чима моима.**

Начало: **Но́ваго завѣ́та оу҃ченици про́чее** . . .

Л. 13ᵃ: отъ сѫщия, **ѻ҆гла̑шенїе второпросвѣ́щаѐмниѝмъ въ ї҆ерл҃мѣ, ѿ пока́анїи ѝ ѿста́влении грѣ́ѿ҃. ѝ вь е҆҃же жи́воу а҃зь гл҃е́ г҃ь ꙗ҆ко не хо́щоу съмрьти грѣ́шникоу. нь ѻ҆бра́титисе ѝ жи́воу быти е҆̑моу.**

Начало: **Лю́то гр҃ѣ. ѝ тежча́йши недоу́гь дш҃и зако́нопрѣстоу́плѥнїе**...

Л. 21ᵇ: **пооу҃ченїе тре́тїе просвѣ́щаѐмыи҃ въ ї҆ерл҃имѣ. ѝ ѡ̑ кр҃ще́нїи. ѝ въ е҆҃же, е҆҃лици кр҃тихѡмсе въ х҃а ї҆с҃а, въ сьмрьть е҆гѡ̀ кр҃ти́хомсе. ѝ сьпогрѣбохѡ́мсе сь ни҃ кр҃щенїе́мъ. ѝ про́чеѐ**: —

Начало: **Весели́тесе н҃беса и ра҃у́исе землѥ** . . .

Л. 30ᵃ: **пооу҃че́нїе, д҃. просвѣ́щаѐмымь вь ї҆еро҃лїмѣ. прѣ́дано ѿ прьвѣи заповѣди. г҃ въ е҆҃же, блю́детесе е҆҃да кт҃о ѥ҃ кра́доводевы хы́тростїю ѝ тьщею, льстїю̀, по прѣданїю чл҃чю. пости́хїахъ мира сегѡ̀, а҃ не по х҃ѣ. ѝ про́чее**: —

Начало: **По҃битсе бл҃гыимь дѣ́лѡ҃ ꙁло́ба** . . .

Л. 38ᵇ: **ѻ҆гла́шенїе пе́то просвѣ́щаѐмымь въ ї҆ерꙋса́лимѣ, съвѣщано ѿ бж҃їемь е҆̑динон҃ачелстви въ вѣрꙋ е҆҃же въ е҆҃дин҃ого б҃а, ѝ ѿ е҆҃ресе҃. ѝ вь е҆҃же, ѿбнавлѩ́ютсѧ къ мнѣ̀, ѿстро́ви ї҆и҃лвн. сп҃аютжесѐ гмь сп҃сенїе вѣчноѐ. не постыдетсе нї посра́метсе до вѣ́ка. ѝ про́чеѐ**: —ı—

Начало: **Бл҃вень б҃ь г҃ ѿц҃ь г҃а на́шегѡ̀ ї҃с҃ х҃а̀** . . .

Л. 56ᵇ: **пооу҃ченїе просвѣщаѐмымь въ ѿц҃а. ѝ въ е҆́же, сегѡ̀ ради прѣкла́нꙗю ко́лѣнѣ моѝ къ ѿцꙋ г҃а на́шего ї҃с҃ х҃а̀. ѝзнѥгоже въсако ѿчьство на н҃бсе г҃ на зе́мли҃ ѝменꙋетсе. ѝ проче. Сло́во, ѕ҃**: ⌣

Начало: Ѡ бжі́емъ оу҆бо є҆ди́нонача́лїи, доко́лѣ нами въ вчерашнїи дн҃ь къ ва́мь гл҃ано бы҃ ...

Л. $63^{аб}$: ѡ҆гла́шенїе, ѕ҃, оу҆чимымимь въ въседръжителя. і҆ въ еже бг҃ ве́ликыи и҆ крѣп́кыи. гь҃ ве́ликыи свѣ́томь. и҆ си́л̾нь дѣ́лы. въсе́дръжитель и҆ великоимени́тый бг҃. и҆ про́чее: —

Начало: Вѣ́рованїемь оу҆бо́ є҆́же въ є҆ди́ного бг҃а ...

Л. $66^{б}$: ѡ҆гла́шенїе, з҃, оу҆чимымимь въ творца и бо́у и҆ землѝ видимымже въсѣ́мь и҆ неви́димым. и҆ въ є҆́же, кто̑ съ є҆сть таєи ме́не съвѣ́ть. дръ́же же сло́веса въ ср҃ци, ме́не не́ипщеть таити; и҆ про́чаѧ: —

Начало: Плъ́тными оу҆бѡ ѻ҆чима ви́дѣти бг҃а, невъзможно ...

Л. $74^{а}$: ѡ҆гла́шенїе. ѳ҃. крщ҃аемый въ і҆ерсли́мѣ. и҆ въ є҆ди́ного гс҃а і҆с҃а х҃а. и҆ въ є҆́же, а҆ще соу҆ть ре́комїи бо́ѕи а҆ще на небсѣ́хъ а҆ще ли на землѝ. ꙗ҆́коже соу́ть бо̀ѕи мнѡ́ѕи и҆ господїе мнѡ́ѕи. нь на́мь є҆динь бг҃ ѡ҆ц҃ь, и҆зне́го же вьсѧ̀ и҆ мы въ не́мь. и҆ є҆ди́нь гь҃ і҆с҃ х҃с. и҆мже вьсѧ̀ и҆ мы тѣ́мъ. и҆ про́чее: —

Начало: Наоу҆ченїи вѣровати въ є҆ди́ного бг҃а ѡ҆ц҃а ...

Л. $84^{б}$: ѡ҆гла́шенїе, і҃. оу҆чимый въ сн҃а бж҃їѧ є҆диноро́днаго. роже́ннаго ѿ ѡ҆ц҃а бг҃а и́стинна прѣжде вьсѣ́хъ вѣкь, и҆мже вьсѧ̀ бы́ше. и҆ въ є҆́же многоча́стнѣ и҆ многоѡ҆бразнѣ дре́вле бг҃ гл҃авь ѡ҆ц҃емь пррⷪ҇кы. на послѣ́дькьже дн҃їи си́хь, гл҃а на́мь сн҃омь свои́мь и҆мже и҆ вѣ́кы сътво́ри: —

Начало: Ꙗ҆́ко оу҆бѡ въ і҆с҃а х҃а надѣ́ющесе ...

Л. $96^{а}$: ѡ҆гла́шенїе, аі҃. просвѣща́емый въ въплъ́тившагосе ѿ ст҃го дх҃а и҆ марїе дв҃ы, и въчл҃вчьшасе. и҆ въ є҆́же, приложи гь҃ гл҃ати къ а҆ха́зоу гл҃ѧ, про̀си себѣ зна́менїе. и҆ по ма́лѣ. Се̏ дв҃ца въ чре́вѣ прїимет. и҆ ро́дить сн҃а. и҆ нарекꙋть и҆́ме є҆́мꙋ є҆мманоу҆и́ль: —

Начало: Чи́стоти питомьци и҆ цѣломоу҆́дрїа оу҆́ченици ...

Л. $111^{а}$: поуче́нїе, вї. крщаемымимь въ і҆ерꙋсалимѣ. въ распе́таго и҆ погрѣбеннаго. и҆ въ є҆́же, гн҃и, кто̑ вѣрова слу́хоу на́шемꙋ, и҆ мышца гн҃ѧ ко́мꙋ ѿкрысе. и҆ пото̀мь. ꙗ҆́ко ѡ҆вче на закле́нїе ведесе: —

Начало: Похва́ла оу҆бѡ съборнѣи цр҃кви, въсе́дѣанїе і҆с҃ово ...

Л. $135^{а}$: ѡ҆гла́шенїе, гі҃. просвѣща́емый въ і҆ероу҆салимѣ. въ вьскр҃ьшаго и҆зъмрь́твыхь въ тре́ти дн҃ь по пи́санныхъ, и҆ вьзьшьшаго на нб҃са и сѣ́дѧщаго ѡ҆ де́сноую ѡ҆ц҃а. и҆ въ є҆́же сказа́юже ва́мь бра́тїе бл҃говѣствова́нїе є҆́же бл҃говѣстихъ ва́мь. и҆ по ма́лѣ, ꙗ҆́ко вьста̀ тре́тїи дн҃ь пописанїих: —

Начало: Весе́лисе і҆ерслиме. ликьствоу́ите вьси̏ любе́щеи і҆с҃а ...

Л. $149^{а}$: ѡ҆гла́шенїе, ді҃. крщ҃аемымимь вь і҆ерꙋсалимѣ. сьгл҃ано въ пакы̀ грѧдоущаго сь сла́вою соу́дити живыи и҆ мрьтвыи. є҆гѡ̑ цр҃твїю нѣ́сть конца. и҆ ѡ а҆нтихрїстѣ. и҆ вь є҆́же, видѣ́хъ доиже прѣсто́ли поста́виша, и҆ ветхын дньми седе ⁘ видѣхь въ сьнѣ нощїю и се на ѡблацѣ небесный ꙗко снь чл҃чьскын греды: —

Начало: Хво бжтвное и славное повѣдаемь пришьствые . . .

Л. 169ᵃ: ѡглашенїе, еı. просвѣщаемыи въ їероусалимѣ. сьбесѣдовайно, и вь дха стго истиннаго и животворещаго иже ѿ ѿца исходещаго. иже съ ѿцемь и сномь съпоклаиꙗема и съславима. глаголавшаго прркы. и въ еже, ѡ дховныхже невслю вамь братїе не невѣдѣти. и по малѣжраздѣлїенїа даровѡ соуть. а тьже дхь. блвы ѿ: —

Начало: Дховнааго вь истиноу потребно ѥ дарованїа . . .

Л. 186ᵇ: ѡглашенїе, ѕı. просвѣщаемын въ їерлмѣ сьгласно проуїимь стго дха. и въ еже, ѡкомꙋ ꙋбѡ дхомь даетсе слово прѣмоудрости. и прочее.

Начало: Въ прьвѣмъ оубо сего ѡглашенн свѣтельства . . .

Л. 206ᵇ: ѡглашеине, ꙁı. просвѣщаемыимь въ їерꙋсалимѣ. рено въ единоу стоу сьборноу и апльскꙋ цркоvь. и вь плъское въстанїе. и вь жизнь вѣчноую. и вь еже бы на мнѣ роука гнꙗ. и изведе ме дхѡ гнимь. и постави ме посрѣ полꙗ. и се бѣше пльно костен чл҃чьскый.

Начало: Корень оубѡ вьсакомоу блгодѣанїю вьскренїа надежа.

Л. 225ᵃ: въ таинѣ пооученїе, а. кь новокрщеннымь. и вь еже, истрезвитесе. и повдите, и прочее: —

Начало: Люблꙗхь вамь исприва истинна и любьзнаа цркнаа чеда, ѡ дховный сихь и нбный побесѣдовати таинах.

Л. 229ᵇ: поученїе тайно, в. новокрщеный. ѡ крщенн. г вь еже, ган неразоу(мѣ)ете. ꙗко елико кртихомсе вь ха їса, вь сьмрь его кртихомсе; и по малѣ нѣсте во подзаконѡ нь подблгтїю: —

Начало: Потребна намь днє таинаа сказанїа и оученїа . . .

Л. 232ᵇ: поученїе танно, г. ѡ помазанн. и вь еже, и вы помазанїе имате ѿ стго, и вѣсте вьсе. и не постыдимсе ѿ него въ пришьствїе его: —

Начало: Въ ха оубо кртивше и вь ха ѡблькше, съѡбразии бысте сноу бжїю.

Л. 235ᵃ: ѡглашенїе таинѣ оучително, д. ѡ пльти и крьви хвѣ. и вь еже. азь прѣиехь ѿ га. еже и прѣда вамь: —

Начало: Самого блженнаго павла оучителю|ство доволно ѥ известити ва ѡ бжьствьный таинах, ихже сподобисте се.

Л. 237ᵇ: ѡглашенїе таино, е и вь еже, тѣмже ѿврьгше вьсакоу льсть и злобꙋ и клекети: —

Начало: Бжтвнымь чл҃колюбїемь въ прѣни сьбранї . . .

Слѣдъ това оглашение на послѣдния листъ 241^{б}, слѣдъ текста, четемъ: хс҃ б҃а і҆кп҃ь іє҃ то́моу сла́ва въ вѣкы а҆ми́нь: ⁓

† Въ лѣ҃ ҂з҃нє; (7055—1547) мц҃а а҆вгꙋ, ла҃: ⁓ и҆ндиктиѡ҆, є҃.

† Писа сїю блгтвнꙋю кни́гꙋ, послѣ́нїи и҆ бога́ти въ грѣсѣ҃, въ и҆но҃цѣ, ї҆ѐро́монах̄ висарїѡ: ⁓

И на л. 65^{б} подъ текста сжщиятъ отецъ Висарионъ пише: за крѣсть сїю прѡстете а҆зъ съгрѣшиї ⁓ бъ да́ те про́ститъ и҆ по-млч҃ѵетте і многогрѣшни ви́сарїѡ ї҆ѐрмонах̄ ⁓ поме́нѣ бїи на҃, да поменѣ друзи ва҃ і

Сжщиятъ Висарионъ прѣписалъ и Златоустъ № 187.

Правописъ доста неправиленъ: ъ и ь се употрѣбяватъ смѣсено; ъ повече въ прѣдлози. Ударение разнебитено. Срѣщатъ се на мѣста и юсове, вѣроятно дири отъ български изводъ.

Твърдѣ хубаво запазенъ ржкописъ. Отъ първата тетрада липсуватъ четири листи, инакъ книгата е цѣла и здрава. Подвързия дъски съ кожа.

Хартия корава, гладка, съ знакъ: котва въ кржгъ.

Доставилъ В. Икономовъ отъ Македония.

306 (187).

„Златоустъ“, отъ 1547 год. Редакция сръбска. Листи 166 фол. (32 × 21·5), текстъ 20 × 12, писмо срѣдно-уставно, малко по̀ дребно (2-3 мм.) отъ № 188, писанъ отъ сжщия Висарионъ еромонахъ; редове на стр. 24.

Първитѣ три тетради (24 л.) силомъ откжснати; останалитѣ чисти, здрави. Подвързия дъски съ кожа.

Съдържа житие, дѣла и страдания на св. Іоана Златоуста, описани пространно. На края нѣкои апокрифни откжслеци, а именно:

На л. 158^{а}: ѡ҆ въз̾вижени прѣс҃тѣи повѣсть. Начало: Бж҃їи є҆диноро́днїи сн҃ь и҆ сло́во. на ради бывь уло́вєкь, кро́мѣ грѣха же. да сьвьзне́сеть уч҃ьское є҆тко. На края на тая повѣсть (л. 160^{б}) авторътъ бѣлѣжи: Сїю̀ но҃вѣ прѣс҃тые, повѣда̀ ми є҆ромонах̄ нѣкто̀ зѣ́ло моу́дрѣнии и҆ добродѣтєлнь. ꙗкоже гл҃аше ми ѡ҆брѣть написа́ноу вь дѣѧ́ни сьборнихъ въ велицѣи ла́врѣ ст҃ые го́ры.

На л. 161^{а}: кратка поука отъ Александрийския патриархъ киръ Марка и отъ Антиохийския киръ Теодора: Сщ҃е́нномоу дрѣвоу цр҃ковномоу въстроу́бнвшоу вьси сь тъщанїемь оу҆срь́дно прѣстанемь вь цр҃кви ꙗко на бра́нь.

На с. л.: ѡ҆ скончанїи а҆дамовѣ: Бы̑же оу҆мрѣти а҆да́моу, и҆ сьни́де а҆́гг҃ль гн҃ь и҆ пока́за си́ѳоу и҆ покри е҆̑го сь ѡ҆дѣанїемь е҆̑го.

На л. 162^а: ѡ҆ а҆враа́мѣ и҆ мелхиседецѣ. и҆ ѡ҆ тоурцѣхъ, — за произхода имъ — отъ Исмаила, синъ Аврамовъ. Начало: А҆враа́мь и҆мѣа́ше е҆ди́ноу рабиню ѿ е҆гѵ̈птень гл҃емоую а҆гарь . . . .

На л. 162^б: отъ Фотия, Константинополски архиепископъ: поученїа и҆ ска́занїа и҆звѣстнѣх сьбра́на ѿ сьборны̑ повѣстнѣ̑ писанїи. Въпроси и отговори.

Правописъ обикновенъ срѫбски (едноеровъ) съ ударения; ъ твърдѣ рѣдко въ прѣдлози и другѫдѣ.

Приписки. На л. 165^а на края кръстообразно: х҃с е҃ з҃а н҃к. Подъ тѣхъ: ✝ то́моу сла́ва въ вѣ́кїи вѣкѡ̑ а҆ми́: ⁓

✝ и҆списасе сїа̀ бж҃твнаа книга зла́то оу҆сть. въ лѣ҃. ꙁ҃н҃ѕ. м҃ца де҃, л҃а. сьврьшисе въ монастирь продрѡ̑, при и҆гоу́мена серафїма і҆еро́мона̑: ⁓ и҆ потроу́дисе ѡ҆ се̑ поелѣнїи въ и҆ноцѣ, и҆ оубогїи вь чл҃вцѣ, а҆ бо́гати вь грѣсѣ, висарїѡ̑ і҆еромона̑: ⁓ И наскоро слѣдъ това прибавено: ѿ декра̀: ⁓ вѣчна̀ моу па́меть: ⁓ значи, прѣзъ 1547 год.

На сѫщия л. отопаки: ✝ да се ꙁна́ѥтъ кога па́дна пепелъ по въсеи земли беше снегъ се̏ не видѣше ѿ пепелъ. и҆̏ бе зе́мла по̀мрачена́ ꙗ҆кожѐ и҆згорена́. бѣше то̀ въ лѣто ꙁ҃.р҃.м҃. м҃ца декеврїа .ꙁ҃. дн҃ъ, значи прѣзъ 1631 год.

Другъ прибавя: да се знаетъ кога зачи ѱалтиръ влето аѱѯв (1762 год.) м҃ца септеврна.

Хартия корава, бѣла, гладена, съ знакъ: котва въ крѫгъ и звѣзда отгорѣ.

Доставилъ В. Икономовъ отъ Македония.

307 (152).

Сборникъ отъ жития, слова и поучения, българска редакция, вѣкъ XIV (У Вул. XVI!). 272 л. фол. (28×21), отъ които послѣднитѣ 26 лл., вшити вѣроятно отпослѣ, са срѫбска редакция.

Писмо отъ разни рѫцѣ; прѣобладава широкъ полууставъ, а лл. 1, 2, 227, 231, 232, 233, 235, 236, както и нѣкои заглавия, са писани съ много красивъ уставъ, отъ сѫщо врѣме. Пострадалъ отъ влага, раскѫсани и подшивани листи, по краищата изрѣфани. Липсуватъ много листи отъ началото и отъ края, както и отъ срѣдата. Освѣнъ това, при подвързията и размѣстени нѣкои листи; тъй напр. прѣднитѣ два листа не са на мѣсто. Лл. 181^б, 182^а и 230^б останали празни. Колитѣ са отбѣлѣзани долу. Освѣнъ това отбѣлѣзано е долу, подъ началната страница на сѣко слово, отколко листи състои то.

По правописа ръкописътъ изглежда да е отъ източна България (Търново). ъ и ь се употрѣбяватъ ту безразлично — по V школа, ту етимологично — по I школа (ъ за твърдъ, ь за мекъ звукъ); послѣдното се забѣлѣзва особено въ пасажитѣ съ хубавото уставно писмо. Ударения само тукъ-тамъ, повече у собствени имена Употрѣбя са ѕ и ꙁ; срѣща се и ѧ за ꙗ. Хубави червени заглавки.

Листоветѣ съ сръбска редакция иматъ обикновенъ едноеровъ правописъ, безъ ударения — освѣнъ " и други надредни знакове.

Съдържание:

1. На л. 1 и 2 е надгробно слово **Великомоу Василїоу** (недовършено).

Начало: **Вѣше оубω, многы намъ вещи словесъ присно прѣдложивъ великыи василїе. ибω любочьстимъ вѣше монии словесы.**

2. На л. $3^{а}$. **Житїе и̑ подвизи. и̑ ѿчасти чюдесъ сповѣданїе. прп҃бнаго ѿц҃а нашего а҃ѳанасїа и̑же въ а҃ѳонѣ. бл҃кй ѿ҃че: —**

Начало: **И̑же и̑зрядныхъ мѫжїи написана житїа, и̑ древнимъ оу҃бω нѫжна вѣшѫ, ради ѫ҃же ѿ сихъ чл҃кωмъ прибыїваемыѫ по́лꙁ-ѫ.**

3, На л. $67^{б}$. **Житїе и̑ жи́знь, и̑же въ ст҃хъ ѿц҃а нашего пе́тра а҃ѳоньскаго. бл҃кй ѿ҃че.**

Начало: **Еже ст҃хъ житїа. и̑ ѫ҃же тѣхъ бг҃олюбезнѫѫ жизнь написано положити. и̑ и̑же по себѣ по́лꙁ-ы дѣлѣ и̑ ре́вности также прѣдати, добро и̑ ꙁѣло поле́зно и̑ бг҃оугодно.**

4. На л. $87^{а}$. **Житїе и̑ жї́знь прѣп҃бнаго ѡ҃ц҃а нашего па́вла ѳивенскагω. бл҃ки ѡ҃че: —**

Начало: **Повѣдашѫ намъ о̑учени́ци ѡ҃ц҃а а́нтωнїа. макарїе и̑ плоутї̑нъ, и̑же и погребшеи е̑го. ꙗ̑ко прї девать десатѣмъ лѣтѣ ста́рца приде е̑моу желанїе вънити вь вьнатрьнѫ поустынѫ.**

5. Л. $92^{б}$. **Житїе и̑ жизнъ прѣподобнаго ѡ҃ц҃а нашего їωа́нна, и̑же х҃а ради ни́щаго. бл҃и ѻ҃че.**

Начало: **Томителна не́каа вещъ рождъшихъ лю́бы и̑ съѫзы е̑стьства нерѣшнма. и̑ желанїе присно горѧ, и̑ о̑угаснѫти немогѫще.**

6. На л. $105^{б}$. **Мц҃а маїа .еі. житие и̑ жизнь прѣп҃обнаго ѡ҃ц҃а нашего пахώмїа: ⁓**

Начало: **Гь҃ нашъ і̑с҃ х̑с҃. и̑стоуникъ прѣмѫдрости. свѣтъ познанїа и̑стиннаго. сло́во всѣ създавшаго б҃а, вѣды наше е̑стьство присно на поплъзновенныѫ грѣховъ колѣблемо рѡ́кы.**

7. На л. $164^{а}$. Мѫченїе и҆ страданїе и҆же въ ст҃хъ ѿ҃ца нашего сщ҃еннομч҃ника Ѵ҆па́тїа. бл҃ви ѿ҃че.

Начало: Въ врѣмена ѻ҆нѫ̀. цр҃твоуѭщоу Ѳелкїаноу҆ въ вїзантїи съдръжааше ї҆оудеискаа, и҆ идолослоуженїе по всѣкыхъ градѣхъ и҆ странахъ.

8. На л. $178^{а}$. Мц҃а ноемврїа: д҃. житїе и҆ жизнь и҆ по́двиѕи прѣподобнаго ѿ҃ца нашего І҆ѡанникїа. благослови вл҃ко: —

Начало: И҆же въ добрѡдѣтѣли пѫть вєдѫщи. жестокъ быти и҆ съпротивенъ и҆ неоу҆добизненъ, вьси вѣдѧⷮ.

9. На л. $203^{а}$. Повѣсть полезна ѿ ветхаго писа́нїа и҆зложена. и въспоминанїе сказаѫщи прѣславнаго чюдесе бывшаго. Єгда пе́рси и҆ про́чїи ва́рвари цр҃иградъ бра́нїѫ ѡ҆крѫжишѫ. и҆же и҆ погыбошѫ бж҃їемъ сѫдомъ и҆скѹшени бывше. гра́дже, непоколѣбленъ съблю́дши молитвами бц҃ѫ, дльжно ѿ толѣ поетъ сїе благодаренїе. несѣдаленъ дн҃ь и҆менова́вши. бл҃ви́ ѿ҃че: —

Начало: Въ времена И҆раклиа грьчскагѡ цр҃ѣ, Хозро́и. и҆же пе́рсомь начѧлїе и҆мѣѫ. посла̑ Са́рвара своего воево́дѫ съ си́лоѫ тѧжкоѫ, вса є҆же подъ грькы въсто́чнѫѧ странѫ ѿбтещи.

10. На л. $210^{а}$. И҆же въ ст҃хъ ѿ҃ца нашего І҆ѡа́нна Дама́скина и҆но́ка и҆ презвитера. сло́во на рождьство прⷭ҇тыѫ бц҃ѫ ѿ҃че бл҃ви.

Начало: Придѣте вьси ꙗ҆зыци и҆ весь родь чл҃чьскыи и҆ възрасть вьсѣкь. и҆ всѣко достоа́нїе, сь радостиѫ вьсемирное веселие рождства бц҃ѫ празноу́имъ.

11. На л. $218^{б}$. Вь тьжⷣ дн҃ь, иже вь ст҃хь ѿ҃ца нашего Ѳеѡⷣра новаго и҆сповѣдника. сло́во на прѣсла́вное рождство, вл҃чцѫ нашѫ гжⷭ҇ѫ бц҃ѫ и҆ приснодѣвы марі́ѧ, бл҃ви ѿ҃че: —

Начало: Свѣтло тръжьствоу́еть тварь дн҃ь, новое и҆бо дѣѫ прие̃. млаще. отроковица на земли роди се, небесномоу цр҃ю ѿдшевлень чрътогь двⷭ҇ вь свѣть прїиде, слънечнаа лоуча ꙗвестьвно ѡ҆блистаѫщи.

12. На л. $231^{а}$. И҆же вь ст҃хь ѿ҃ца нашего І҆ѡа́нна а҆рхїепи́скоупа Кѡнстанті́на града Златоу́стаго сло́во на прѣславное поклоненїе чьстнаго и҆ животворѧщаго кр҃та, бл҃ви ѿ҃че: —

Начало: Что рекѫ, или что гл҃ѫ. како вы нарекѫ. ѡ҆вцѧ, и҆ли пастырѧ. корабльникы ли, и҆ли кръмчиѧ. оучєникы и҆ли оучителѧ. како ми сѧ дивити ревность вашѫ ѿгнюю теплѣишѫ.

13. На л. $134^{б}$. Блаженаго Кѡзмы Вести́ктора. на ст҃ою І҆ѡакі́ма и҆ А҆́нны. славною родителю бц҃и Марі́и. на заоутрїе рождства еѧ.

Начало: Вчерашнее бц҃ѫ рождьсть́вное тръжьство, мирное радованїе намъ праздникъ похвалными пѣснословесмы . . .

14. На л. $236^{б}$. Иже вь ст҃хь ѡ҃ца нашего. ї ѡ сифа исповѣдника. архїеп҃ка Ѳессалоникїиска сл҃о. на поклоненїе ч҃тнаго и животворѧщаго к҃рта. ѡ҃ч҃е благослови: —

Начало: К҃рта прѣлежитъ дн҃ь пр҃зникъ, ликъ а҃гга́скыи да възыгра́стъ. к҃рта видѧще прѣдълежѧща. народъ ч҃л҃ьскы да покланѣе́тса.

15. На л. $240^{а}$: И҆же въ ст҃ыхъ ѡ҃ца на́шего. и исповѣдника Ѳео҃дѡра. игоу́мена стоудїискаго. сло́вѡ на поклоне́нїе ч҃тнаго и животворѧщаго к҃рта. ѡ҃ч҃е бл҃ви: —

Начало: Радости дн҃ь и веселїа, ꙗко знаменїе радости прѣдъста. хваленїа и исповѣданїа ликъ. ꙗко прѣст҃ое дрѣво ꙗвлѣе́тса.

На л. $243^{б}$: Геѡ́ргїа е҃п҃па никомидїискаго. сло́во ѡ прѣст҃ѣи бц҃и. е҃гда приведена бы҃ въ цр҃кв ѿ своихъ родителїи. бл҃ви ѡ҃ч҃е: —

Начало: Добра намъ вещемъ начала, настоѧщее тръжьство ꙗвлѣетъ. добра въсхода основанїа подложи.

На л. 247 начева сръбска редакция и, сѫдейки по писмото и хартията, тия 25 лл. до края са отъ сѫщо врѣме:

17. М҃ца а҃гоу . ҃ . иже вь ст҃хь ѡ҃ца нашего ефрема сл҃о на прѣѡбраженниѥ г҃а и б҃а и сп҃са нш҃его і҃у х҃а. бл҃ви ѡ҃ч҃е.

Начало: Ѿ ни҆ви же́тва и радованиꙗ. ѿ виногр҃, плоды снѣдни҆и. ѿ писаниꙗ҆, пооу҃ченїе животворноѥ. нива вь ѥдино врѣме ни҃ сьбраниꙗ҆. писаниѥ же вьсегда истачае҃ пооучение҃ живодѣтел҆ноѥ.

18. На л. $251^{б}$. И҆же вь ст҃ы ѡ҃ца нш҃его андреѥ рамьскаго сл҃о на всеч҃тноѥ оуспѣниѥ прѣславниѥ и прѣчистыѥ б҃це и пр҃нодвы мариѥ. бл҃ви ѡ҃ч҃е.

Начало: Та҆инство настоѥщеѥ тръжьство. нꙑꙋщи вещь б҃городичнаго оуспениꙗ҆, и слово прѣходещеѥ силꙋ. таиньство не многыми ѿводѣѥмо. всѣми же нн҃ѣ и почитаѥмо.

19. На л. $257^{а}$. Въ тъже҃ дн҃ь похвала на҆ прѣставленїе вл҃чице наше́ б҃це пр҃нодвн марїе. сьписано климе́нто҃ е҃п҃пом. бл҃: —

Начало: Се нн҃ѣ свѣтло пра҃зньство. ликьствꙋюще придѣте възлюблеѥ҃ни, прѣдивнаго сего чюдесе насладимсе. ѿврьгше҃ мра҃ житеискыи, чювьствене кь неи просвѣтимсе, и оу҆момь подвигнѣмсе, да в҃имъ прѣдивноѥ оуспениѥ г҃не м҃тре.

20. На л. $259^{а}$. Ст҃ого і҃ѡа златооустаг҃ сл҃о на бл҃говещение прѣст҃ыѥ б҃це и пр҃нодвы марїе. бл҃вы ѡ҃ч҃е.

Начало: Цр҃ьскыи҃ таинь праз҃ньство, празноуимь дн҃ь. вь не҃ вса тварь сьбра да ве҃литсе. ѿ страшно и прѣславноѥ чю҃.

21. На л. 262. **Иже вь ст҃ы ѡт҃ца нашего їѡ҃а дамаскына слѡ҃ на благовещеније пр҃ѣстыје бц҃е и пр҃иодв҃и маріје. бл҃ви ѡ҃че: —**

Начало: **Нб҃ѣснемоу ч҃тномоу и цр҃комоу сьбранију. светломоу и прѣчюд҃номоу вьсноминанию, ст҃раны, колѣна, и језыци и всако до҃ынніе, и многосьбрай҃ноје и празд҃нолюбноје множьст҃во.**

Послѣдниятъ листъ, на който свърша това слово, прибрахъ отъ ржкописъ № 348. На тоя листъ е и началото на слово

22. **Иже вь ст҃ы ѡт҃ца нашего андреа іерл҃мьскаго сл҃о .в. на прѣч҃тоје оуспеније пр҃ѣстыје вл҃че нш҃е бц҃е и пр҃иодв҃і маріе. бл҃ви:**
Сь҃зыкаје пакы нз҃ ѡбич҃ноје сл҃о кь тр҃жьсткоу и пб҃аєть нз҃ паче кь проч҃ииьь прјложити недостат҃комь. ıако да не скоудно сл҃о боуд҃е.

Хартия горѣ-долу еднаква (дебела, съ крупни брѣзди, безъ рѣзки, или съ рѣзки, които едвамъ се виждатъ), но съ разни знакове: миндаловиденъ щитъ, раздѣленъ на четири съ косо кръстовище; камбана; стомна съ дръжка. А листитѣ съ сръбска редакция иматъ знакъ: голѣмо L. Сичкитѣ знакове са отъ XIV вѣкъ.

308 (80).

Сборникъ отъ разни статии, громовникъ, трепетникъ и пр. редакция сръбска, вѣкъ XV и XVI. Листи 131, **16°** (15×10·5), текстъ 9·7×7 и 10·5×6, писмо полууставно, букви 2—3 мм., редове на стр. 15—17. Съдържа:

1. На л. 1—$33^{б}$ часть отъ правописнитѣ правила на Константина Костенечки, безъ началото. Въ края на тия правила: + **кр҃те помагаи, а҃ не кр҃те бе҃ помаи. кр҃ть бѡ нѣ҃ бь҃, нь҃ знамение бж҃іе на бѣсы ·: ѳгь челѕаѕцѣшев ѕвплıь. ѕцкѕацке: ⁓ квѡѳ,** (значи: **азь многогрѣшни диıаконь григорие писа).**

2. Веднага слѣдъ горното, на л. $33^{б}$: **до҃йно по троичны каиѡ҃ ·:**

3. На л. $34^{б}$: **ты пикь за мастило.**

4. На л. $36^{а}$: **типи҃ како се чини чрьно мастило.**

5. На л. $38^{а}$ съ другъ почеркъ, по дребенъ: **слово ѡ прѣмоудра соломона. и ѡ жене его.** Начало: **Беше силомѡ цр҃ь прѣмоудри. сиь дв҃да цр҃а и пр҃рка гн҃ѣ. и ѡбл҃аше вьсею земдею.**

6. На л. $45^{б}$: **чоудо ст҃го великомч҃ка георгіе.** Начало: **Въздади бѹ нш҃емоу величіе и прѣславномѹ великомѹченикѹ георъгию х҃воу. кто слиша ѡ вѣка, илико сьтворы или кто віде такова творещи ѡ прѣславъномѹ георгию вь дьнь ѡні. бы гр҃а геласіе. и цр҃твоваше вь не҃ црь именемъ сіліанъ.**

7. На л. 53—57: **Млтва вьсе коѧ прїемлюⷮ ѡроче вь чⷭ҇ рожениѧ; Млⷮ жене по детети; мⷧ҇ .в. томѹжⷣе; млтва м, ты дн҃ь жене, по ѡрочети** (пакъ днѣ), **Млⷮ на съседѡ ѡскврьнївьшїмсе.**

8. На л. $57^{б}$: **Чинь ѡврѹченїю ѥже ѥ ꙗрмась, ѡтроки и девицы**

9. На л. $64^{б}$: **Сказанїе ѡ трепетникѹ.**

10. На л. $66^{б}$: **Сказанїе ѡ мⷭ҇чнѡ полѹне да знасть се.** (кога се ражда новъ мѣсецъ).

11. На л. $67^{б}$: **Сїа слова ѡ бѣса напиши на хлѣбь прѣснь бесолѥнь. и дай ѥмѹ да изедѣ прѣжⷣе слънца вь чⷭ҇. та да видишь дары бж҃ы ·:·** — Ето „словата“: **а҃. г҃. б҃. ѳ҃. і҃. ф҃. п҃. г҃. | б҃. е҃. ф҃. п҃. г҃. р҃. п҃. а҃. | д҃. е҃. з҃. ѥ҃. ҁ҃. а҃. д҃. ѡ҃. | р҃. в҃. а҃. д҃. ѵ҃. л҃. а҃. л҃. | ѱ҃. ѻ҃. м҃. е҃. п҃. р҃. е҃. | ѳ҃. л҃. е҃. ѿ. ѡ҃. ѕ. г. | е҃. п҃. р҃. к҃. а҃. л҃. і҃. ѳ҃. | д҃. і. е҃. ѡ. д҃. ѳ҃. б҃. | ѿ. (л). д҃ ·: — ·: —**

12. На л. $68^{а}$: **а҃ се коледарьникь.**

13. На л. $70^{б}$: **Громовникь.**

14. На л. $79^{б}$: **Кргoвникь вьсѣмѹ лѣтѹ.** (пакъ громовникъ).

15. На л. $93^{а}$: **Млⷮва идѹще рибѹ ловити** (днѣ).

16. **Чинь бываеми како подобаѥтъ исходиты стїнми кр҃ты. въ празникы гн҃оскые.**

17. На л. $107^{а}$: **Млⷮва везьжⷣнию велми.**

18. На л. $108^{а}$: **Млⷮва ѿ злаго дъжда да се чьтеть на геѡргїевь дн҃ь. и на вьзнесенїе гн҃е. и на сьшьствїе ст҃го дх҃а. да се чьте на четирїи страни села по трицѣь.**

19. На л. $113^{а}$: **Мѹѡсловець .в҃і. мь мѹѥмь въ немощѣ** (Ако се разболѣе човѣкъ въ извѣстенъ день на мѣсеца, какъ ще му се свърши болестьта).

20. На л. $115^{б}$: **Сїа слова ѿ кръви кому течеть, често. несѡ пиши ѡномѹ члкѹ сь кръвь сїа слова. да аще неверѹеть. напиши на ножь и положи на главѹ, или прьси, и пиши ѥмѹ име. съ кръвїю ѥго и небоисе ништо. п. п. ѣ. е. п. х. а. е. д. л. а. м. е. п. і. з. е. п. ѹ. д. а. ш. з. е. т. р. ѣ ·:· а. а.** —

21. На л. $116^{а}$: **Сїа млтва ѿ нежита пиши на ѡлоко, и положи на главе: Хр҃те бж҃е, възложиви рѹкѹ свою на главѹ адама раи. адиже бы здравь ѿ того ча҃ здравъ не боле ни главою своѥю вь име ѿц҃а и сн҃а и ст҃го дх҃а. и нн҃ѣ и прн҃о. и вь вѣкы вѣкѡ аминь ·: — ·: —**

22. На л. $117^{а}$: **Житие ѡ алекси божїа члка и ѡ фимиѧнѹ.**

Отначало липсуватъ два листа. Л. 61 поврѣденъ. Л. $116^{б}$ неписанъ. Подвързия дъски съ кожа.

Правописъ неправиленъ и ударение нѐ вредомъ правилно. По нѣкои неправилни падежи изглежда да е писанъ нѣйдѣ въ Българско.

Приписки. На л. $130^{б}$ веднага слѣдъ житието на св. Алексия: ҂а҃ф҃о҃ = 1570.

По̀ долу другъ бѣлѣжи: сиꙗ книга попъ михаилъ.

На л. $131^{а}$: въ лѣто ҂зѯи (7068 = 1560) сиие лето бисть соуша велика не родисе . . . : бисть невола и зла. велика ѿ тоурци.

Втората цифра на датата не е ясна: прилича на **3**, но вѣроятно е искалъ да пише ѯ.

А на първия листъ отъ по̀ ново врѣме: хрі́стꙋ ї҆оа́ннокиꙋ.

Хартиенъ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ звѣздель.

За тоя сборникъ писа Архангелскій, въ Отчета си (стр. отъ 6—7), Каз. Ун. изв. 1898, марта; послѣ въ Изв. Спб. Акад. VI. кн. 1, стр. 126—147, дѣто съобщи доста извадки отъ него.

М. Сперанскій. Замѣтки о рукописяхъ Бѣлградской и Софійской библіотекъ, дѣто дава „Слово о Соломонѣ“ (стр. 67—73); а трепетникътъ съобщава въ студията си Трепетники, стр. 7—13, Общ. люб. др. письм. 1899 г.

За него дава нѣкои указания П. Лавровъ, Ж. М. Н. Пр. 1901, августъ, стр. 474.

Споменува го и В. Истринъ въ Отчета си Ж. М. Н. Пр. 1896 г., юний, стр. 62.

309 (68).

Сборникъ отъ слова, легенди апокрифи и пр. Редакция сърбска, вѣкъ XVI. Листи 174, 8^{0} (18·5×13·5); текстъ 16×9; писмо полууставно, букви 3 мм., редове на страница 20.

Ржкописътъ е съвсѣмъ разнебитенъ: липсуватъ много листи отначало, отъ срѣдата и отъ края, а пъкъ останалитѣ не са наредъ. Описвамъ го тъй, както го намѣрихъ вече пагиниранъ. Съдържа:

1. Физиологъ на л. 1—4 слова: за хина, за змията, за пауна, за лисицата.

2. На л. $4^{а}$: **Сло́во прѣмꙋ̀драго̀ а҆кѵ̈рїа. ка́ко оу҆ча́ше сн҃а своѐго се́стрини́чища А҆нха́дана.** Начало: **Си́нагри́пь ц҃рь вели́кы, въ тѣ врѣмена а҆зь а҆кѵ̈рїе кни́жникь бѣ. . .**

Отъ л. 18 почва по-дребенъ почеркъ и съ по-блѣдно мастило, но изглежда да го е писала сжща ржка.

3. На л. $27^{а}$: **Прѣпо̑бнаго̀ и҆ бг҃оно̀снаго о҃ца нашего е҆фре́ма, сло́во ѡ прѣкраснѡ҃ і҆ѡ҃си́фѐ.** Начало: **Б҃же а҆вра́амовь. б҃же і҆саа̀ковь, б҃же і҆ако́вль . . .**

4. На л. $56^{б}$: **Дѣтьства̀ г҃а нашего ка́ко расте и҆ чю̀деса тво́раше. по въсѐ д҃ни растѡ҃.** Начало: **А҆зь ѳо́ма і҆сл҃тени́нь е҆же ѿ е҆зы́кь бра́тїе. . .** Липсва краятъ; но трѣбва да липсва и друга глава, понеже апокрифътъ за дѣтството е означенъ съ число к҃ѕ (26), а слѣдната статия — съ к҃и (28), а именно:

5. На л. $69^{а}$: **Житїе чл҃ка бж҃їа алеѯа.** Начало: **Сь҃ чл҃кь бл҃говѣрень вь рїмѣ гра҃дѣ. имене҃ ефимїань...**

6. На л. $76^{а}$: **Чю҃ стго николы ѿ сн҃а агрипова. како изваві его изрвкы срацин'скый.** Начало: **Агрїнь црь нѣкто живѣше въ стране ан'тїохїисцеи близь срацинь...**

7. На л. $84^{б}$: **Өеофїла архїеп҃кпа алеѯ҃дрьскаго. сл҃о ѿ исхожени́и дш҃и.** Начало: **Єще не вѣсте братїе моа...**

8. На л. $87^{а}$: м. окт. 14, **устенїе ѿ мчѣнїи стоую великомч҃ницу пет'кѫ.** Начало: **Къ дн҃и ѡни мѫчител'ные цр҃твиющимь ѥликоѿ...** Краятъ липсува, слѣдъ което имало и други нѣколко статии.

9. Л. 90 е край отъ апокрифенъ разказъ — за сътворенiето на свѣта.

10. Л. $91^{а}$: Разни свѣдѣния за народитѣ и езицитѣ: **На свѣте сѫ҃, г҃. црїе, якоже стл҃а троица на нб҃сехь. и место .вı. апл҃ь, вı. прѣстоль вѣнчаный царскый. Първо цр҃тво грьчьско, .в҃. алемайско, .г҃. цр҃тво блъгарско. Вь грьчьскымь цр҃твѣ ѿц҃ь. въ аламайскыи сн҃ь. вь бльгарскы сты дх҃ь. грьци цр҃тво боу прѣдадоу. а бльгаре вѣрѫ хр҃тїане. и аламане вьсе ѥзыкы погѫбе. Вѣдите вьси. Єзыци колико сѫ҃, ов҃. и по҃. и православны ѥзыкь, ѳ҃. прьво бльгаре. в҃. власи. г҃. срьбїе. д҃. грьци. є҃. ивери. ѕ҃. роуси. з҃. сїрїане. и҃. нагомоудрьци. ѳ҃, словене. и вь тѣ сѫ҃. і҃ книгы православные. прьво бльгарскаа. в҃. грьчьскаа. г҃. ивер'скаа. и полоувѣрни ѥзыкь. вı. аламане. в҃. фрѫзи. г҃. оугри. д҃. индїане. є҃. авѫвити. ѕ҃. армене. з҃. саси. и҃. леси. ѳ҃. арбанаси. і҃. харкати. аı. хизы. вı. немци: —** ....

11. На л. $93^{б}$: лѣтописъ, почва отъ Адама, послѣ за съборитѣ и послѣ за сърбскитѣ царие, сѫщо като въ № 63 у Законника Душановъ: Лл. 165, 166, 167 и 168 са продължение отъ тоя лѣтописъ, който свърша съ год. 1567 (**҂зо҃е**): **ѿтиде црь соулимань на сегиткарь. и тамо оумрѣть,** слѣдъ което другъ турилъ още двѣ бѣлѣжки:

Влѣ ҂зе҃д. велики снегь бы на вьскрѣнїе (отъ по ново врѣме);

Въ лѣ ҂зр҃г ходи синан паша, на вл҃ъ. и прия га, тоже лѣ. и бы, бои вели: —

Вь лѣ ҂зр҃а ходи сѫлтань ѿманъ. на лехь. тогда сагради м(о)сь. на дѫнавѫ. (и това е отъ по ново врѣме).

12. На л. $96^{а}$: кѫсъ отъ повѣсть апокрифна за ап. Петра съ едно чудновато „дѣтище", което намѣрилъ и водилъ съ себе си.

13. На л. $108^{а}$: **Протль'кованїе .вı. сънове. шайкина цр҃а.** Нач.: **Бѣше црь вь градѣ їерїхонѣ. именемь шаикышь. видѣль бѣ сьнове, вı...**

14. Лл. 114—117 — продължение и край отъ житието на св. Петка.

15. Л. 118ᵃ: **Поꙋченїе їѡа҃ ꙁла҃ꙋста ѵьтенїе на вса̀кꙋ не҃лю.** Нач.: **Късако́моꙋ хр҃тїанинꙋ мл҃ещомꙋ ва҃ дн҃ь и҆ нощь до҆ень ѥ҃ раю̀...**

16. Л. 128: отъ сѫщия ѽ **жена҃ добры҃ мльѵа́лникы҃.** Начало: **ре҃ гь҃ кь е҆кке...** Статия 35 (л҃є) споредъ рѫкописа.

17. Л. 129ᵇ: **Сл҃о, ѽ жена҃ ꙁлыхь.** Начало: **Нимто҆ же по҃вно е҃ на ꙁем҃ли ѽ жена҃ ꙁлихь и҆ е҆ꙁыѵ́нѣ҃..** Ст. 36 (л҃ѕ).

18. Л. 131ᵇ: мѣс. дек. 4., поучение отъ сѫщия ѽ **м҃латини** (Който дава на бѣднитѣ, дава Христу и приема стократно). Начало: **Бѣ́ше жен̀ нека̀ хр҃тїаница...** Ст. 37 (лꙁ҃).

19. Л. 137ᵇ: отъ сѫщия, поучение ѽ **некое҃ оу̀смошев̀цемь.** Начало: **Беста два̀ оу҆смошев́ца...** Ст. 38 (ли҃).

20. Л. 138ᵇ: **Сло҃ ѡ данїиле пррцѣ҃, како вила̀ ва҃ вьвилоǹскаго ськрꙋши̇̀. и҆ ѵ҃тнаго и҃ ꙁмїю̀ ськрꙋши̇̀. вьвржень бы҃ вь ровь кь львѡ҃ сп҃сенїе.** Начало: **Сьǹ даниль ве́ликы вь пр҃роцѣ҃ лю́бимь бе́ше...** Ст. 39 (л҃ѳ).

21. Л. 40ᵇ: **Сло҃ ст҃го їѡ҃а бг҃ослова ѽ пришествїи гн҃е како хоще҃ снити на ꙁемлю̀.** Начало: **По въꙁн҃енїи̇̀ г҃а нашего і҃ѵ̀ х҃а̀ а҆ꙁь їѡань...** Ст. 40 (м҃).

22. Л. 147—152ᵇ продължение отъ съницата на Шанкиша цара, (разбъркани листи).

23. Л. 152ᵇ: **А҃ се̏ ра́ꙁꙋмныкь. въпро́си їѡана̀. и҆ василіа, и҆ григоріа.** Въпроси и отговори. Ст. 46 (мѕ). И тукъ липсуватъ статии.

24. Л. 157ᵃ: **Скаꙁанїе ѽ ,кі҃. петце великый҃.** Начало: **Вь ꙁапа̀дной стране ꙁемлѩ ѥ҃ оу҆ра̀внена ...** Ст. а҃і (11), значи, тия листи са отъ началото на рѫкописа.

25. Л. 161ᵇ: **Сл҃о, ѡ е҆ленїи**, ст. .вı҃. (12), почва пакъ физиологътъ и сигурно това е неговото начало. Тукъ се говори слѣдъ елена за едропъ, орелъ, дѣтелъ, гѫлѫбъ, вълкъ. Прѣдназначени за прочитъ въ манастирско братство, защото слѣдъ заглавието на сѣко слово слѣдва **ѽ бл҃ви.**

25. Лл. 169 и 170ᵃ са край на словото отъ I. Богослова за свършека на свѣта.

26. Л. 170ᵇ: **Сло́во ѽ самѱо́нѣ.** Начало: **Бѣ̏ше моу҃ и҆ме́не҃ ма́ное. беꙁꙋ҃ень бе́ше ...** Ст. м҃в (42).

Правописъ едноеровъ, доста неправиленъ; и ударение неправилно.

Приписки. На л. 75ᵇ: четемъ: **да се ꙁиле кагито поварьꙁахь таꙁе книга даскаль нено ... сенїе та бѣши вь ѽнои време прѣ-**

скрьків харачє тешки деца на .ї҃в. гадини лавьха дикати кьнии оускàдно житоти кьнии .ї҃в. па҃и лисика (?) скатан ахмет вь лѣ ѿ вітїа. ,з҃. сі҃ѿ бл҃книїє :· — значи, прѣзъ 1711 год.

На л. 117б: **+ да се знае кога кра на кичкинийте скатанъ мехеметъ (м) хилѣди дъский къ ло̊ ,зрпе:** (7185 или 1677 год.).

На л. 75а единъ магически квадратъ съ деветь прѣградки, въ които са писани турски думи.

На единъ останалъ неписанъ листъ между лл. 117 и 118: **сиѧ книга гéрги йсписа това дємаскинь герги на черкови Билаковска.** На сжщия л. има имена отъ Источно Българско.

На сжщия листъ: **покѡсихь перо і҃ мастило дѡбре ли писиет роука. грешник недобре пишетк. кла самѡоуко. амй самъ ѿ хри . . . . ерей никола.**

За тоя любопитенъ сборникъ има писано доста. Най-напрѣдъ съобщи за него П. Р. Славейковъ, на 1859 г., въ Бълг. книжици: Двѣ български ржкописи, стр. 259—260, като отбѣлѣзва, че ржкописътъ се намира въ с. Бѣляковецъ, Търновско, и дава съдържанието на сборника и цѣлия лѣтописъ. Вж. още:

В. Истринъ, Отчетъ за 1894 г., Ж. М. Н. Пр. за юний 1896. стр. 62—63.

А. Архангельскій, Каз. Ун. Изв. 1898, марта, Отчетъ о научныхъ занятіяхъ въ 1894—1896 г. стр. 6; Изв. Отд. р. яз. 1899, IV, кн. 1, стр. 101—126, дѣто се дава съдържанието и нѣкои извадки.

Пл. Кулаковскій, Отчетъ о научныхъ занятіяхъ 1899, стр. 15, дѣто се даватъ извадки отъ физиолога и др.

П. А. Лавровъ, Ж. М. Н. Пр., августъ 1901 г., стр. 473—474.

П. А. Лавровъ, Апокрифическіе тексты, дѣто дава извадки отъ него на стр. XXI—XXV и 111—120. (Сб. Отд. р. яз. LXVII, № 3).

М. Сперанскій, Замѣтки, стр. 86; Славянскія апокрифическія евангелія, стр. 128—131. (Труды VIII Арх. Съѣзда, т. II).

310 (72).

Сборниче, което съдържа главно: **Житїє и҆ жизнь, и҆ почестн: чудесъ сказанїє прѣпо҄бнаго ѻ҆ц҃а нашего васи́лїа но́ваго. съписано грїгорїємь, минхѡ оучени́кѡ҄ь е҆гѡ̀. Сло́во,** отъ XVIII в. Редакция сръбска. Листи 84, **16°** (15×10·5); текстъ 11×7, полууставно, почти бързописно писмо, твърдѣ упражнено и малко косо вдеснó; букви 2 мм., редове па стр. 18.

Липсуватъ 4 листа отъ начало, а отъ края колко, не се знае. Прѣднитѣ четири листа са погрѣшно пагинирани като лл. 34—37.

Прѣди горното слово имало друго, въ края на което четемъ написано съ киноварь (вж. л. 36б):

Коницъ. въ лѣто ,з҃.с҃.еі: роукою моє́ю грѣшнаго і҆сї҃дора: значи 1707 год.

Слѣдъ житието и чудесата на Василия слѣдватъ митарства и др. апокрифи.

Правописъ ресавски съ ударения.

Хартия тънка, мека, но знаковетѣ ѝ не личатъ, понеже са изрѣзани. Подвързия нѣма.

311 (182).

Сборникъ отъ философско-богословски трактати. Редакция сръбска, вѣкъ XVI. Листи 279 фол. (31×21), текстъ 21×12·5; писмо срѣдноуставно, букви 2—3 мм., редове на стр. 30.

Правописъ ресавски съ ударения.

Съдържа:

1. Иже вь ст҃хь ѿц҃а на́ше҃ пр҃пⷶѡбн҃ыⷯ а҆́вва̀ і҆ѡа́нна прѣзвѵ́тера дамаскѵ́на прѣда́нїє и҆зв ѣ́стно правосла́вныꙗ вѣ́ры: ѡ҆ то҃ ꙗ҆ко непост҃ино ѥ҆ б҃жтво и҆ ꙗ҆ко не́ гⷪ҇обаєть и҆ска́ти, и҆лѝ и҆спытовати непрѣда́ннаꙗ на́мь, ѿ ст҃хь прѡ́рокь и҆ а҆п҃ль г҃ і҆єѵ҃лїсть, л. 1—133 въ 100 глави.

2. Посла́нїє и҆́же въ ст҃хъ ѿц҃а на́ше҃ і҆ѡ́анна дамаскѵ҃на, къ и҆́же въ ст҃хь кѡ́смѣ. Ст҃мꙋ и҆ б҃гопоѹътє́нномꙋ кѡ́смѣ. Сщ҃е́нномꙋ є҆п҃кѡ́поѵ маноѵ́мскомꙋ. і҆ѡа́ннь и҆нѡ́къ, съ разни схематически образи л. 134—184.

3. Прѣдѣли сь б҃го́мь разлїчны, по прѣда́нїю вѣ́рѣ, ст҃ы́є събо́рныє и҆ а҆п҃лъскыє цр҃квѣ. гл҃ємы и събра́нны ѿ клїме́нта же и҆ и҆н҃ѣ пр҃по́бный и҆ блаже́нный ѿц҃ь. и҆҆́хже пⷪ҇баєть прѣ́жде въса́кого и҆ного ꙋ҆чє́нїа и҆зь оѵ҆́сть наоѵ҆́чити. и҆́хже помо́щїю б҃жїєю прⷣѣста́телствовати словꙋ б҃гоѹ҆тїа хо́тѣщꙋ, л. 185—196. Надъ заглавието: а҃, прⷣѣ́ль ,в҃, и҆сти́нносло́вїє ,г҃, ѡ҆бра́зь.

4. И҆́же вь ст҃хь ѿц҃а на́шегѡ грїго́рїа а҆рхїєп҃копа солоѵ҆́нскаго, и҆ но́ваго б҃госло́ва палами́. Сло́во прь́во на латїнѣ, показа́телно. ꙗ҆ко ѿ є҆ди́ного ѿц҃а и҆схѡ́дить дх҃ь ст҃ын, л. 197—214.

5. то́гоже҃ сло́во в҆то́ро ѡ҆ и҆схоже҃ ст҃го дх҃а. и҆ хоѹле́щїнхь то҆̀ латїн҃ѣ, л. 214—238.

6. то́гоже҃ въ ст҃ы ѿц҃а на́шего грїгѡ́рїа солꙋ́нск҃а а҆рхїєп҃кпа ѡ҆ то́мже҃, на варлаама и҆ а҆кѵ҃ндїна, л. 238—248.

7. Иже въ ст҃ыи҃ ѿц҃а на́шего грїгѡ́рїа а҆рхїєп҃ко́па солꙋ́нскаго но́ваго б҃госло́ва палами́, на а҆кѵ́ндїна. и҆ ꙗ҆ко помнѡ́ѕѣ б҃жтвноє съє҆диньє́нїє и҆ раздѣлє́нїє. и҆ ꙗ҆ко не по съставѣ҃ тькмо. нъ҃ и҆ по ѡ҆бщїи҃ прохоже́нны҃ и҆ дѣйствы҃, раздѣлє́нїє навы́кохѡ҃ при́ б҃ѕѣ. и҆ ꙗ҆ко покоє́мже҃ съє҆динє́нїи и҆ раздѣлє́нїи несъзда́нна мꙋдрьствова́ти того прїє́хѡ҃, а҆҃ще варла́амꙋ и҆ а҆кѵ҃ндинꙋ неоѵ҆го́днаа соѵть, л. 248—264.

8. и҆́же въ ст҃ы̃ ѿц҃а на́ше грїгѡ́рїа а҆рхїєп҇кпа солꙋ́нскаго и҆зложе́нїє, и҆сповѣда́нїє правосла́вные вѣ́ры, л. 265—268.

9. Сїѧ̀ словеса̀ въ кра́тцѣ и҆збра́нна. ѿ кнїгы кѡнстантї́на фїлосо́фа, кѡстнчъскаго. бы́вшаго ꙋ҆чи́телѧ срь́бска́го. въ дни благоꙋ҆ти́ваго сте́фана де́спота. гд҃і́на срьблѥ̑. г҃ и҆мать ѡ҆бра́зь спискъ къ писа́телюмь, л. 269—277, — извѣстниятъ трактатъ по правописа.

10. Соломѡ́ пѣснь̃ пѣсны. тѣле́снаа гл҃є́тъ соло́мѡ́ всѧ̀. тайно̃ же ѥ́ писа́нїє и҆ всѐ въ и҆носказа́нїю зри́тъ, л. 278—279.

Словата на Григория Палама се придружаватъ съ много обяснения на отдѣлни думи и изрази. Тия обяснения са писани съ по дребно писмо. Рѫкописътъ е почти цѣлъ, чистъ, здравъ, и твърдѣ новъ запазенъ. Хубави червени заглавки, а въ начало заставка, но само съ черно мастило, безъ бои. Отрѣзани листи между лл. 85—86, 184—185 и 277—278 по единъ, които вѣроятно са били неписани. Л. 196 съдранъ долу, но текстътъ си е запазенъ, защото свършва на горния край. Л. 279 развързанъ. Колко листи липсуватъ отъ края, не се знае, но сигурно не са много.

Хартия бѣла, дебела, корава, гладена съ едва забѣлѣзвани брѣзди и рѣзки и съ знакъ: котва въ крѫгъ. Подвързия здрава.

Върху задната кора написано отпослѣ: + блъ́гари. срь́блє. ру́сы. словѣны. чє́шы. боса́ны. лѣ́сы. ѿ сн҃ .ꙁ҃. є҆зы́ци съставише словѣнска кни́га.

Доставилъ отъ Македония, В. Икономовъ.

Споменуватъ въ отчетитѣ си В. Истринъ, стр. 63, Ж. М. Н. Пр., 1896, юний; А. Архангельскій, Каз. Уп. Изв. 1898 г., марта, стр. 4.

312 (268).

Житие на св. Василия Нови, редакция българска съ русизми. Вѣкъ XVI. Листи 125, 8⁰ (21×14), текстъ 16·3×9·5; писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 18.

Заглавие: **Жи́тїє и҆ жи́знь и҆ поучьсти и҆ чюдесь сказанїє прп҃ѡбн҃а ѡ҆ц҃а наше̑є васнлїа но́ва. и҆списано григорїємь мнихо̃. є҆говѣ̃ ѹ҆ченико̃. бл҃ви ѡ҆́ч҃є.**

Начало: **Непости́жнаго б҃а ѿ чл҃чкѡ̃ ро́дѣ. прѣблагаго б҃а чл҃колюбїа и҆ бл҃госты́нꙗ. прѣмѫдрьно и҆ неи҆зрѣ̑но строжщїа** . . . Л. 1^{a}. Срв. № 72.

На крайния листъ: **ѻ҆ жи́тїи. сп҃рѣ ѿ пощени г҃ рарѣ̑шени всє́го лѣ́та. никифо̑.** Л. 125^{a}.

Всичко тетради 16 (ѕ҃і), но отъ послѣдната липсува единъ листъ. Изобщо липсуватъ 2—3 листа отъ края.

Правописъ твърдѣ неправиленъ; ъ и ь по VI школа. Прилича да е влашки прѣписъ.

Хартия дебела, корава, съ знакъ: кръстосани стрѣли.

Подвързия дъски съ кожа.

313 (83, 123).

Нѣгоеви Послания. Поучения на влашкия воевода Нѣгоя къмъ синоветѣ му Петра, Іоанна и Теодосия и къмъ дъщеря му Ангелина. Редакция българска, вѣкъ XVI. Листи 98, 8⁰ (20×14), текстъ 15×8·5, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 21.

Липсуватъ твърдѣ много листи, па и останалитѣ са тъй разбъркани, че е твърдѣ мжчно да се наредятъ. Колитѣ освѣнъ че са разединени, ами и не са цѣли, па освѣнъ това на повече отъ тѣхъ липсуватъ тъкмо външнитѣ листи, дѣто имъ е било означението. На запазенитѣ листи се четатъ слѣднитѣ заглавия:

1. На л. 11ᵃ: **Сїѐ посла́нїе ї҆ѡ҃ нѣ́гое воево́ды, къ мо́щє̑ мт҃ри своѐ нѣ́ге. и҆ сн҃овѡ҃ свои́мь пе́трꙋ и҆ ї҆ѡа́нинꙋ. и҆ дъ́щери єго̀ а҃ггели́ны. сло́ оу҆миле́нно:—**

Начало: **Ѡ бж҃твныѫ бл҃гти ѻ҃че бл҃гы, и҆ оу҆чи́телю . . .** Посланието почва съ молитва.

2. На л. 92ᵇ: **Сло́во наказа́телно ї҆ѡ҃ нѣ́гое воево́ды къ възлюбле́нномꙋ сн҃ꙋ свое́мꙋ Ѳеѡ҃сїю. и҆ и҆нны҃ помаза́нникѡ҃ъ бж҃їи҃. ѻ҃ мл҃тыни и҆ ѻ҃ поко́и:—**

Начало: **Сн҃е мои̇ и҆ сїа̀ ска́жѫ те́бѣ. ка́ко хо́щє̑ гп҃рь мило́вати слꙋгы҃ своѐ . . .**

3. На л. 97ᵃ: . . . **(помаза)нникѡ҃ бж҃їи҃. Єг҃а хо́щє̑ пра́вити и҆ли посаж҃ати пра́вителе и҆ сано́вникы. и҆ли ѿє́ти и҆мь са҃нь протих҃ дѣло҃ и҆:—**

Начало: **И паќы вы̏ сн҃ы мои̇, и҆ помаза́нници бж҃їи. Є҆лико се възмого҃ и҆ а҃зь вьразоуми́ти . . .**

Заглавията са писани съ златно-синьо мастило. Прѣдложенията са отдѣлени съ крупни сини, златни и червени точки, само не насѣкждѣ. Почва отъ 16 тетрада, послѣ два листа отъ 23 и т. н. т. Значи, отначало липсуватъ 15 тетради или 120 листа.

Хартия дебела, гладка съ много ситни брѣзди и тънки рѣзки, съ знакъ: кардиналска шапка.

Купенъ (№ 123) отъ Ив. Карастояновъ, фотографъ, прѣзъ 1891 год.

За тоя ръкописъ има доста писано: П. А. Лавровъ, Слова наказательныя воеводы Валашскаго Нѣгоя сыну своему Θеодосію. Въ чтеніяхъ Имп. Общ. Исторіи и древн. Россійскихъ при Моск. Унив., 1896. кн. IV, проток., 4—16. Дава нѣкои извлѣчения отъ него.

Отъ сѫщия, Слова наказательныя воеводы Валашскаго Іоанна Нѣгоя, Памятн. др. письм. и иск. CLII. Спб. 1904.

Отъ сѫщия, библиогр. бѣлѣжка въ Ж. М. Н. Пр. 1901 г., августъ, стр. 474.

П. А. Сырку, Къ въпросу о подлинникѣ поученій Валашскаго господаря Іоанна Нѣгое къ своему сыну Θеодосію. Изв. Отд. р. яз. V, кн. 4, 1284—1307.

Ст. Романски, Българската книжнина въ Ромъния и едно нейно произведение. Изв. на Сем. по слав. фил. I. 1—100.

А. Яцимирскій, Валашскій Маркъ Аврелій и его поученія. Изв. Отд. р. яз. X, кн. 4, 339—374.

314 (362, 325, 334).

49 полуизгнили, разединени листи фол. отъ **патерикъ** сръбска редакция, вѣкъ XV.

Величина: 29×19, текстъ 21·5×14, въздъръ и широкъ уставъ по 27 реда на стр., дебело писмо, съ крупни червени точки.

Правописъ едноеровъ, безъ ударения — освѣнъ ˝.

Хартия дебела, корава съ знакъ нѣщо като куче или котка; у Лихачева го не намѣрихъ.

Подъ № 362 бѣха само 8 листа, а другитѣ съмъ прибиралъ по по листъ по два отъ разни други №№.

315 (329, 371, 388).

23 разединени листи 4° отъ **прологъ** или сборникъ отъ слова и жития, българска редакция, съ примѣси отъ сръбска, вѣкъ XV (край) или XVI (начало).

Величина 27×19, текстъ 21·5×13, по 28 реда на стр., полууставно писмо съ червени дълги заглавки, доста хубави. Срв. миней № 284 и 350.

Правописъ по VI школа, съ неправилно ударение; ѫ и ѧ се замѣнятъ често съ оу и є.

Хартия дебела, грапава, съ много ситни брѣзди и тънки рѣзки, съ знакове: ръкавица, котва въ кръгъ и звѣзда отгорѣ. На нѣкои листи се вижда кръгъ съ друга нѣкаква фигура, ала не личи добрѣ, понеже листитѣ са много оваляни и отъ влага поврѣдени.

9 листа бѣха подъ № 329, 12 подъ № 371 (отъ тѣхъ 11 слѣпени), а 2 лл. прибрахъ отъ № 388.

На тия 23 лл. се съдържа:

1) **Сло́во ст҃го̀, ї҆ѡ҃ бг҃сло́ва̀, ѿ оу҆спенїи ст҃ы бц҃ж и҆ прн҃о̀ дв҃ы ма́рїж҃, бла́гослоѡ́ви, ѿч҃ѐ:** ⸗

Начало: **Ст҃а, и҆ прѣчи́стаа̀, и҆ прѣславнаа бц҃а̀ и҆ приснод҃ваа ма́рїа́ на стыи҆ гро̀бь г҃а̀ на́шего̀ ї҆с҃ х҃а, хо́дещи г҃ ка́дещ҃, | и҆ кланѣе́щи са, и҆ ст҃ѣ свои̇ колѣнѣ прѣкла́нѣе́щи, ма҃ѣше са и҆ ро́ж҃ъшомꙋ са̀ и҆зпеа сн҃оу̀ своє҃мꙋ, г҃оу же бо҃у̇ и҆ сп҃оу на́шѐмꙋ, да би къ немꙋ прїи҆́шла̀.**

2) **Житїѐ и҆ жѵ́ з҃нь, и҆ покѣ̑ чю́де̑ ска́занїе и҆р҃пбна̑ ѿ҃ца наше̑ и҆ чю҃дтво҃ца николи а҆рхїепи҃скопа мѵ҃ликїнскыи, бл҃ви ѿ҃.**

Начало: **Моу҆дра нѣкаа́ ве҃ живопис҃ь рꙋка́, и҆ могжщи оу҆подобити҃ и҆стинѣ . . . . . .**

3) **Правило съ бг҃ѿ начина҃є ст҃ы а҆п҃ль . . . . . прѣпо҃бный҃ г҃ бг҃оносный҃ ѿ҃ць на́ши҃ . . . .**

Начало: **А о҃ ї҆ерее҃ и҆ минхѡ҃. и҆ о҃ люде҃ мирскый҃ заповѣдї . . . (а̀)зь петрь и҆ павель а҆пл҃и х҃вы за́повѣдꙋе҃ рабѡ҃ х҃вѣ ѿ дѣлании҃ чл҃вѣческынхь.**

На единъ отъ листитѣ, прибрани отъ № 371, слѣдъ житието и чудесата на Св. Никола, писачътъ пише: Бъ да́ прѡсти҃ писа́вшаго и҆ да̀ сп҃еть че́тжщаго̀ и҆ бл҃го̀словить ѡ҆бъе҃млещи҃, да́ въси ѻ҆у҆лꙋчив҆шѐ сла́витѝ ст҃жа̀ тро́йцж, въ вѣ́кы̀ нескон҆ча́е҃мїе а҃мїн.

316 (78).

Сборникъ отъ бѣседи и поучения върху евангелски текстове отъ края на XVII вѣкъ. Редакция руска съ юсове тукъ-тамъ. Листи 287 фол. (31×18·5); текстъ 22×11·5, писмо срѣдно-уставно, букви 2 мм., редове на стр. 36.

Поврѣденъ; отначало липсуватъ 69 листи, споредъ първичната пагинация; на сегашния първи листъ стои о҃ (70). Между лл. 81 и 82 липсува цѣла кола. На л. 116 и 117 отрѣзана полата отдолу, безъ да е поврѣденъ текстътъ. Лл. 187—191 прѣрѣзани отгорѣ надолу прѣзъ половина. Между лл. 201 и 202 отрѣзани два листа. Лл. 214—219 отрѣзани сжщо на половина — горната часть. Колко липсуватъ отъ края, не се знае.

Подвързия сега нѣма, но колитѣ се държатъ подшити.

Бесѣди и нравоучения се редуватъ едно слѣдъ друго съ еднакви броеве. Първитѣ 15 беседи и нравоучения липсуватъ. Сега почва съ края отъ 15 поучение и бесѣда ѕ҃і, слѣдъ които слѣдва правоученіе ѕ҃і. Свършва съ бесѣда 83 (п҃г) безъ край.

Текстоветѣ и „правоученията“ писани съ киноваръ. Правописъ не до тамъ правиленъ. Любопитна е употрѣбата на титла въ видъ на два акцента ´`, подъ които се бѣлѣжи съотвѣтната буква; употрѣбява и високъ ѣ.

Съдържа:

На л. 1. Бесѣда .ѕ҃і. върху: Сіе бо є́сть свѣдителство Іωа́н҆ново ег҃а послаша кне́моу ....

Начало: Люто за́висть ѿ възлюблен҆не, люто и҆ гоуби́тел҆но завидѧщи҃ и҆ незавидимы҃.

Правоученіе .ѕ҃і. ѡ гръдости и҆ бог҃а́ствѣ и мл҃ти́ни:

А҆ще же Іоа́нъ недостоинъ реме҃ разрѣши́ти Іоа́нъ е҆го҃ в҆роже́ны҃, бо҃ши не бы҃, гдѣ в҆чини҃ мы себѐ. Л. 4б.

Л. 6. Бесѣда з҃і́. върху: Сі́а бы́ша в҆виѳаво́рѣ ѡ҆бо́нъ по́лъ і҆ордáна. и҆дѣже бѣ і҆ωáнъ кр҃тѧ. на ѹ҆трі́иже зри҃ і҆с҃а градоу́ща кнéмоу. гл҃а се́ а҆гнецъ бж҃ій вземлѧй грѣ́хъ мíра.

Начало: Велі́ѐ бл҃го дръзновáніѐ. и҆ е҆же свобо҃нѧ и҆мѣ́ти ѹ҆стá и҆ всѧ въ вто́ры҃ полагáти и҆сповѣданіа е҆же въ х҃а. сице вéліе и҆ чⷭ҇но. Л. 6а.

Правоученіе з҃і. ꙗ҆ко подωбае҃ вѣдѣти ѡпаснѣ ѡ вѣрѣ. ꙗко бы мощѝ к҆вопрошающи҃ и҆ ѿвѣщавати:

Но҆ внимáйте. и҆бо҆ безмѣстна вра҃у ѹ҆бо ѡ҆ хитрости по҃визатіи с҃воеи и҆ сапо҃никоу и҆ твáтелю. и҆ всѣ҃ про́стехѫдо҃нико҃. Л. 9б.

Л. 11. Бесѣда и҃і. върху: на ѹ҆трѣи пáки стоáше і҆оáнъ ....

Начало: Лѣностно нѣкáко чл҃чкоѐ є҆стество и҆ скóро ѹ҆клони́т҃е на поги́бель.

Правоученіе, и҃і. ꙗ҆ко всѧ́ко врéмѧ прили́чно к҆ бж҃твéнномѹ послоушáнію, ꙗ҆ко подобае҃ бѣгáти вр҃енихъ бесѣдъ:

Ѿ здѣ да наѹ҆чае҆м҃сѧ всѧ̀ чре҃дѣл҆на полагати бж҃твéн҆наго повслышáніа ..... л. 15.

Л. 17. Бесѣда. ѳ҃і. върху: ѡ҆брѣте сéй прьвый бра́та свое҆го си́мона, и҆ гл҃а е҆моу .....

Начало: Бъ҃ в҆ началѣ сътвори҃ чл҃ка. не ѡ҆стáви быти є҆ді́наго, но дадѐ е҆моу помощницѫ женѫ.

Правоучение. ѳ҃і. ꙗ҆ко подобае҃ дѣйствовáти в҆потрéбноѐ бога҃ствомъ. а҆ не покоповáти сіѐ:

Да не ѹ҆бо недостойнаа̀ дѣйствоуе҃. ꙗ҆же по наре҃нію чéсти. и҆же хв҃и нарицае҃сѧ. си́це пáве҃ на҃ и҆менова̀ ... Л. 19.

Л. 20. Бесѣда к҃. върху: На оутрїи же въсхотѣ изыйти в галлилею. и ѡбрѣте филип̓па . . . . . .

Начало: Всѧкомоу пекоущемѹ сѧ. ѥдино ѥ҇ нѣчто излишие. приточное рече слово. их҇сже, ѩко ищай ѡбрѣтае҇.

Нравоучение к҃. ѩко не слово҇ ѥдиным любити ба҃, но и дѣлы:

Сице и намь радовавати҇ по҇бае҇ сподобивши҇сѧ оувидѣти сн҃а бжїа . . . . . л. 23.

Л. 24. Бесѣда .ка҃. върху: Ѿвѣща наѳанаиль и гл҃а ѥмоу. рав̓ви ты ѥси сн҃ъ бжїй . . . .

Начало: Многаго на҇ ѡ любимици треба ѥ҇ попе҇нїа. многаго бдѣнїѧ.

Нравоучение. .ка҃. ѩко треба ѥсть ко сп҃сенїю вѣры и житїа праваго. и ѩко не довлѣе҇ таковаго стѧжати прародителей:

Да не ѹбо велїе мр҇ъствоуе҇ ѡ сро҇стве пло҇стемъ. но аще и бе҇-численый имѣе҇ праро҇телѐ чѫ҇ны҇. сами да потщи҇сѧ . . . . Л. 28^{а}.

Л. 28. Бесѣда .кв҃. върху: что мнѣ и тебѣ жено, не ѹ҇ прїиде ча҇ мо.

Начало: Имѣе҇ ѹбо нѣкїй тр҇ж ѥже гл҃ати. и сїе павелъ ѩвлѧ глаше . . . .

Нравоучение .кв҃. Противъ ѡбъѩдающи҇сѧ и ѹнивающи҇сѧ:

Понеже соу҇ многїе ѿ чл҃къ ничесо҇ пре҇ водою лоу҇шими, стоуденїе текоущїе в̓сегда премѣн̓ые . . . . л. 31.

Л. 32^{б}. Бесѣда .кг҃. върху: Сие сътворилъ начатокъ знаменїамь іс҃ в̓кана галилейсте.

Начало: много на҇ дїаво҇ принѫжа҇етъ, много нашемѹ здравїю съпротивлѧетсѧ . . . .

Нравоучение .кг҃. — ѡ мл҃тыни:

Си҇ ѹбо и мы да по҇ражае҇. и да не ѹгаси҇ свѣтилниковъ . . . л. 36^{б}.

Л. 37. Бесѣда .кд҃. върху: ѩкоже бѣ въ їер҇лимѣ на пасхѫ в̓празни҇ и мнози вѣроваша в̓него.

Начало: Члк҃овь сѹщихъ тогда ѡви ѹбо заблѹжѐнїю внимахѹ. ѿвиже истин̓ны дръжахѹ сѧ . . .

Нравоучение .кд҃. ѡ ѥже не помыслы истезати бж҃твеннаѧ, но вѣрою, и ѡ правости житїа:

Сїа ѹбо видѧще. не помысло҇ ѩко ѡ бѕѣ҇ да въ̓ыскоуѥмъ . . . л. 40^{б}.

Л. 41^{б}. Бесѣда .ке҃. върху: ѿвѣща іѵ҃ аминь гл҃ю тебѣ аще кто не роди҇сѧ водою и дх҃омь . . . .

Начало: Дѣти малыѐ на всѧ҇ дн҃ь къ ѹчителемъ приходѧщаа, и прїемлю҇ оученїе и ѿдаю҇. и никогда же престаю҇ сего истѧзанїа . . .

Правоучение .к҃е. ꙗко не кр҃щеный аще и безчисленнаа имѣ исправлєнїа бумреть. в̓геенѫ ѿходить:

Толики҃ бубо таиньствь сподобльшеся житїе да покаже҃ достойно л. 44ᵃ.

Л. 45ᵇ. Беседа .к҃ѕ. връху: Рожен̓ное ѿ плоти пл҃ть есть, и роже҃ное ѿ д҃ха дх҃ъ е҃.

Начало: Великы҃ и҃а таиньствь сподоби҃ е҃. єдинороднїи сн҃ъ бж҃їи…

Правоучение .к҃ѕ. на гнѣвливы҃. ꙗко не подобаєть свопле҃. нѡ збе̓мол̓вїе҃ беседовати:

Да запне҃ бубо конѧ. да вьзв̓рати҃ вса҃ника да ѡ҃щне҃ нєрвѣ ꙗрости . . . . л. 48ᵇ.

Л. 49ᵇ. Беседа .к҃з. връху: Аще земнаа р҃х вамъ и не вѣржєте. како аще рекѫ вамъ нбн҃аа вѣрѫ имете . . .

Начало: Еже множицею р҃ѣ, сїе и ны҃ѣ рекѫ и непрестанѫ гл҃ѧ. чтоже ли сїе е҃; хотѧ ис҃ касати҃ высокы҃ догма҃ . . . .

Правоучение .к҃з. ѡ нищелюбїи:

Да бусрами҃ сѧ бубо єго любви. да бустыдим̓сѧ чл҃колюбїа премножества . . . . л. 52ᵃ.

Л. 53ᵇ. Беседа .к҃и. връху: не посла бо б҃ъ сн҃а своєго да сѫдить мирѫ но да сп҃сеть миръ.

Начало: Мнози ѿ ленивейши҃ в̓грѣхо҃ величество, и лѣности премножество чл҃колюбїемь бж҃їимь дѣйствоующе . . . .

Правоучение .к҃и. ѡ тщесла҃ны҃:

Да бѣжи҃ бубо т̓щеславїа, сїа бо е҃ ст҃рть всѣ томит҃єнѣйша… л. 57ᵃ.

Л. 58ᵃ. Беседа .к҃ѳ. връху: Изыде же въ їюдеско҃ю землю, са҃ и оучн҃ци єго. И тамо пребываше и кр҃щаше.

Начало: Ничто҃ истин҃ны ꙗвствен̓нѣйше. ни҃ крѣп̓чайша боуде҃ бубо. ꙗко҃ л̓жи ничтоже немощнѣйше.

Правоучение .к҃ѳ. ѡ тщеславїи:

Что ли бубо ѿ здѣ наказѫе҃сѧ; ꙗко всѣ҃ злы҃ винов̓на славолюбство . . . . л. 61ᵃ.

Л. 62ᵃ. Беседа .л҃. връху: Свыше грѧдый падовсѣми е҃, сый ѿ землї есть, и ѿ землї гл҃ть.

Начало: Люта славы желанїе, люта и многихъ самоисплънена тернїй. и неудобь истор̓жена . . . .

Правоучение .л҃. ꙗко подобае҃ бубо известне вѣдѧщемоу писанїа стѧзати҃ съ инославными:

Подобае҃ бубо истѧзати съ ѡпасенїе҃ всѧ. ибо орѫжїа соуть ꙗже ѿ писанїй дх҃ов̓на . . . . л. 65ᵃ.

Л. 68ᵃ. Беседа .л҃а. връху: ѿц҃ъ люби҃ сн҃а и всѧ даде вра҃цѣ єго…

Начало: Мно́го схоже́нїа приѡ҆брѣ́тенїе въ всѣⷯ показае̑тсѧ ве́щеⷯ. си́це хѫдо́жества и҆справи́хоⷨ.

Нравоучение .л҃а. ѡ҆ житїи̇ пра́вомъ:

Да подража́еⷨ ѹ҆бо самарѧни́ню, да бесѣдоуеⷨ хⷭ҇у. и҆бо и҆ н҃нѣ посре́ди наⷭ стои́ть . . . $72^{б}$.

Л. $73^{а}$. Бесѣда .л҃в. върху: Ѡвѣща і҆҃с и҆ речѐ е҆́й всѧкъ пїа́й ѿ воды̀ сеѧ̀ . . . .

Начало: Дⷯ҇овноую бл҃гⷣть ѻ҆вогда ѹ҆бо писа́нїе ѻ҆гнь, ѡ҆вогдаⷤ во́дꙋ нарица́е̑ть.

Нравоучение .л҃в. ѡ҆ е҆́же подобаеⷮ прочита́ти бж҃тве́ннаѧ̀ писа́нїа. и҆ ѡ҆ е҆́же ѿшаѧ̑тисѧ позорищь:

Да ѹ҆стыдимсѧ ѹ҆бо и҆ ѹ҆срамимсѧ про́чеѐ. жена̀ паⷮ моужей и҆мѣ́вшаа̀ и҆ самарѧнынѧ̀ сѫщи. толи́ко ѡ҆ догматеⷯ твориⷮ тща́нїе . . . л. 76.

Л. $77^{б}$. Бесѣда .л҃г. върху: Гл҃а е҆́й і҆҃с, же́но вѣ́рѹй мнѣ̀ ꙗ҆ко градеⷮ чаⷭ҇ е҆гда . . . .

Начало: Ве́здѣ вѣ́ры на́мъ треба е҆ⷭ҇ възлюбленнїи вѣ́ры бл҃гыⷯ мт҃ри. сп҃се́нїа чарова́нїѧ . . .

Нравоучение .л҃г. ꙗ҆ко ве́ми наⷭ пол҃зоуе̑ть кротость. и҆ ꙗ҆ко сїю и҆мѣѧ̀ е҆ѵ҃ли́сть і҆ѡа́ннь люблѧ́ше сѧ ѿ г҃а:

Что̀ сего̀ бл҃жѐнства̀ боу́деⷮ ѹ҆бо ра́вно: но̑ не даже до сего ста́неⷮ . . . л. $80^{б}$.

Л. $81^{б}$. Бесѣда .л҃д. върху: Ѡ҆ста́ви̇ поче́рпа́ло своѐ жена̀ ѿи́дѐ въ граⷣ и҆ гл҃а чл҃коⷨ . . .

Тая цѣла бесѣда, както и бесѣда .л҃е., откѫснати на сила, съ 8-тѣхъ листа между лл. 81 и 82. На л. $82^{а}$ се намира Нравоучение л҃е: ꙗ҆ко ѡ҆ всѣⷯ слоуча́ющисѧ на́мъ подобаеⷮ бл҃года́ри́ти б҃а:

Что́ ли̇ ѹ҆бо ѿ сихъ нака́зѹе̑мсѧ ⁖ не чюдеⷭ ѡ҆жида́ти ниже зало́гы и҆ска́ти бж҃їа си̇лы . . .

Л. $82^{б}$. Бесѣда .л҃ѕ. върху: Сїе па́кы второѐ сътвори́ль е҆ⷭ і҆҃с знаме́нїе пришеⷣ ѿ і҆оудеа̀ вгалиле́ю . . .

Начало: Ꙗ҆́коⷤ вроудаⷯ зла́то. ни́же малѣ́йшѹю стрѹю презрѣ́ти ѹ҆бо кто̑ претръпиⷮ . . . .

Нравоучение .л҃ѕ. ѡ҆ е҆же не подобаеⷮ ѡ҆злоблѧ́тиⷭ къ бл҃гыⷨ наде́жамь, и҆ что ра́ди б҃ъ притрѹ́дно наⷨ оучини́ль житїѐ:

Да ѹ҆срамимсѧ ѹ҆бо да оусрамимсѧ ѡ҆ люби́мици. и҆ да въздохнеⷨ ѡ҆ многой лѣ́ности . . . л. $84^{а}$.

Л. $86^{а}$. Бесѣда .л҃з. върху: Гл҃а е҆моу і҆҃с, хо́щеши ли̇ здра́въ быти...

Начало: Велико бж҃твенны҃ писаній приѡбрѣте҃. и довлѣющаяже ѿ ни҃ по҃ꙁа ....

Правоучение .л҃ꙁ. ѡ зависти ꙗко гор'ше всѣ҃ грѣхѡ҃ е҃:

Прежде да ѹвиди҃ елико зависть ꙁло есть и како ѡчеса дш҃евныа ѡслѣплае҃ .... л. 88^{б}.

Л. 90^{а}. Бесѣда .л҃и. върху: И по си҃ ѡбрѣте его іс҃ въ ст҃лищи. и ре҃ емоу се здравъ бы҃ еси ...

Начало: Люто гр҃ѣ люто и дш҃и вре҃, множицею ѿ прейалишіа. и теле҃ косноу са ꙁлое истекше ....

Правоучение .л҃и. ѡ тщеславіи:

Но мы възлюблен'ніи да бѣжи҃ сего недоуга спремножествю и тщаніе҃ всаки҃ .... л. 96^{а}.

Л. 97^{а}. Бесѣда .л҃о. върху: ѿць мой не сѫди҃ никогоже, но сѫ҃ ве҃ даде сн҃оу ....

Начало: Многаго на҃ треба есть тщаніа въ всѣ҃, ѡ любимци. ибо слово дамы испитаніа постраже҃ ѡпасно ....

Правоучение .л҃о. ѡ непаматозлобіи и мл҃тни. І ꙗко подобае҃ не токмо намь просты҃. но мр҃ымъ быти в'догмате҃ и в'житіи:

Сіа ѹбо вса помышлающи. да не претекаемъ просте ре҃на҃а. но съ ѡпасеніемъ да истазоуе҃ вса .... л. 103^{а}.

Л. 104^{б}. Бесѣда .м҃. върху: Аще азъ свѣдите҃ствоую ѡ собѣ свѣдітельство мое нѣстъ истин'но ....

Начало: Аще кто страноу рѫ҃ноую копати начнетъ хитрости сеа неискоусенъ сый. злато ѹбо не съдѣлаеть.

Правоучение .м҃. ꙗко съвръше҃ есть в'добродѣтели. иже заповѣди вса твора б҃а ради, и ѡ мл҃тыни:

И мы ѹбо егда къ еретико҃ боре҃са и въѡрѫжаем'са ѿ сюдꙋ ѹкрѣпляе҃са .....

Л. 109^{б}. Бесѣда. .м҃а. върху: Іспытайте писаніа ꙗкоꙁы мните вни҃ живо҃ вѣчный имѣти ......

Начало: Много да твори҃ имъ ѡ възлюбленіи ѡ дх҃ѡны҃ слово. ниже довлѣти на҃ неп'щѫемъ ко сп҃сенію.

Правоученіе .м҃а. ꙗко ничтоже сице мѫдры҃ твори҃ ꙗко добродѣтель. и ꙗко всака злоба ѿ невидѣниа имѣе҃ гнѣва:

Тѣм'же подобае҃ всакоу злобоу ѿ дш҃и ѿложивши҃, ниедноу же плести никогда҃ лесть .... л. 111^{б}.

Л. 112^{б}. Бесѣда .м҃в. върху: По си҃ ѿиде іс҃ ѡбонъ полъ мора галилѣска҃. въ страны тиверіадъскаго .....

Начало: Лютиⷨ моужеⷭ҇ недръза́юще спребываеⷮ възлюбле́нїи. но да навы́кнеⷨ ѐгда ничиⷨже врежа́ѐтсѧ на́ша добродѣтеⷧ҇ . . . .

Нравоучение .м҃в. ѽ ѐже ничтоже бы́ти житѐскꙋю сла́воу. ѝ ѽ злѣ̀ собира́ющиⷯ. ѝ злѣ̀ иⷥноура́ющихъ:

Да навы́кнеⷨ ѻ҆́убо ѿ възлюбле́нїи чⷭ҇ти сꙋщі́а ѿ чл҃къ пренебрега́ти нежела́ти . . . . л. 115^б.

Л. 117. Бесѣда .м҃г. върху: Ꙗ҆́ко вечеръ бы́сть, снидо́ша ѻ҆́учⷭ҇нци ѐго̀ на́море ѝ вс҃ѣша вкора́бль . . . . .

Начало: Не тоу. сы́й то́кмо х҃с телесне. но ѝ далечѐ бываа̀ по́лезноѐ ѻ҆́устроаеⷮ.

Нравоучение .м҃г. Ѽ ѐже подобаеⷮ дх҃овнаа̀ па́че. а̂ не житейскаа̀ ѿ ба҃ просѝти. ѝ ꙗ҆ко г҃ьскаа̀ мл҃тва̀ ѐже ѡⷮ наⷲ дх҃овнаа̀ ѐсть. ѝ ꙗ҆ко неправеднїи не ѿ ба҃ богатѣ́ютъ:

Сїа ѻ҆́убо вида́ще ѝ мы̀, благодариⷨ ба҃. и чоⷡ҇ѹ́ственыⷯ ѻ҆́убо р҃а̀ мно́го же паⷱ҇ дх҃ѡ́вныхъ . . . . . л. 118^б.

Л. 119^б. Бесѣда .м҃д. върху: Ѡвѣща і҃с ѝ ре́че. а̂ми́нь а̂ми́нь гл҃ю ваⷨ ѝщете мене не ѝже вѝдѣсте зна́менїа . . . .

Начало: Не всегда смиреныⷨ бы́ти ѝ кро́ткыⷨ но лѣни́ва́го ѻ҆́учн҃ка ѝ разꙋмоⷨ дебе́лаго ѿстрыми ѻ҆́учт҃лѧ поⷣстреца́н҇ми ѿ лѣниⷭ҇ства побꙋжа́ти пѡⷣбаеⷮ.

Нравоучене .м҃д. Ѽ та́ковїѐ ѻ҆́убо възлюбленїи г҃а да просиⷨ ѝ ѡ̂ таковыѐ да̀ молиⷨ . . . . . л. 121^б.

Л. 122^а. Бесѣда .м҃є. върху: Рѣ́ша же кне́моу: что̀ сътвориⷨ да дѣлаеⷨ дѣ́ла бж҃їа . . . . .

Начало: Ничтоⷤ наⷣ чрево погоубнѣйшаго, ничтоⷤ срамотнѣйшаго ѐсть: сїе тоⷣ ѝ грꙋбъ разꙋⷨ сїе телесноую дш҃оу съдѣлываеⷮ . . . .

Нравоучене .м҃є. ѡ̂ воскр҃есе́нїю ѝ ѡ̂ сѫдѣ, ѝ свпроти́вꙋ тѣⷯ кото́рыѐ праⷡ҇ самовла́стїе вч҃лцѣхъ. сирѣⷱ҇ вроже́нїе проѝзволе́нїе къ добродѣ́телем ѝ зло́сти:

Ѝмъ ѻ҆́убо ничесо́же на поⷧ҇зꙋ было̀, наⷨ же ѕѣло̀ полезно ѐсть ѐгда ча́сто въ ѻ҆́ушесеⷯ на́шиⷯ, звониⷮ въскр҃нїе . . . . . л. 126^а.

Л. 127^б. Бесѣда .м҃ѕ. върху: Сего ради ро́птаⷯу ѓоудей ѡ̂ сеⷨ ѐже ре́клъ, азь ѐсми хлѣ́бъ живо́тный . . . . .

Начало: Ихже бѣ҃ ѝ чре́во ѝ сла́ва встоуⷣ ѝхъ гл҃тъ па́веⷧ҇ ѡ̂ ѓоудеєⷯ . . . . .

Нравоученїе .м҃ѕ: Сего раⷣ рещи подобаеⷮ, ꙗ҆ко предѝвныѐ чꙋдеса̀ ѝ чего ради да́ны сѫⷮ, ѝ ꙗ҆коваа̀ ѿ ниⷯ поⷧ҇за . . . . л. 130^а.

Л. 131^{б}. Беседа .м҃а́. върху: Ре҇ же и҃ і҃с. а̂минь а̂минь г҃лю ва҃, а̂ще не сн҃ѣсте плоти сн҃а чл҃каго̀ .....

Начало: Е̂гда ѿ ве́ща҃ дх҃овны҃ бесѣдоуе҃, ничесоже мі́рьскаго боуде҇ в̓дш҃а҃ наши҃ .....

Правоучение: .м҃з. Си҃ра́ди пооученій трезвы и̂ бо́дры би́ти потщим̓са .... л. 136^{б}.

Л. 137^{б}. Беседа. .м҃и. върху: И̂ хожа́ше і҃с по си҃ в̓галилеи не-хотѧ́ше въ і̂oудей ходи́ти .....

Начало: Ничто҃ за́вистi грѣше и̂ завиде́нїа. си́це см҃рть сни́де в̓мі́ръ .....

Правоучение: .м҃и. ѡ̂ і̂арости и̂ к̓ро́тости:

Да навыкне҃ ȣ̂бо ѿ речены҃, ті́хо҇, кро́тость. наȣ̂чи́те бо сѧ речѐ ѿ менѐ і̂ако кро́то҇ е̂см̓ и̂ смире́нъ ср҃цемъ ..... л. 140^{а}.

Л. 141^{а}. Беседа .м҃о́. върху: Сі́а рекь и҃ пребы́сть в̓галилеи. е̂гдаже в̓зы́йдо́ша братїа е̂го̀ .....

Начало: І̂аже чл҇ки ѿ х҃а ȣ̂строе́н̓на, не сего̀ ра́ди то҇мо ȣ̂строи́шасѧ да вплъщенїе̂ оутве҇|ди҇сѧ ......

Правоучение .м҃ѳ. ѽ пра́вдѣ и̂ і̂ако неправеднаго ничто҃ по-зоуе҇, є̂же пра́ве҇ныхъ и̂мѣти роди́телей:

Сїе же не сѫ́щи҃ тогда̀ рече сѧ то́кмо но и̂ на҃ .... л. 145^{а}.

Л. 145^{б}. Беседа .н҃. върху: Гл҃ахѹ бо нѣ́цїи ѿ і̂ер҇ли́ма҇ѧ҇. не се́й ли́ е̂сть е̂го̀же и̂щѫ҇ ȣ̂би́ти .....

Начало: Ничт҇о про́сте в̓бж҇твены҃ писа́нїи҃ лети́ть. д҃хо҃ бо ре҇на̀ ст҃ы҃ .....

Правоучене .н҃. ѡ̂ пра́вдѣ:

Но сїа ȣ̂бо реко́ша҇ къ ѡ̂нѣ҃ стра҇ же да не и ква҃ вре́мѧ имѣю҇ .... л. 148^{б}.

Л. 149^{а}. Беседа .н҃а́. върху: Въ послѣ҇нїй же д҃нь вели́кый пра́здника стоа́ше і҃с. и̂ възва гл҃ѧ. а̂ще кто̂ жа́жде҇ да граде҇ ко мнѣ̀.

Начало: Приходѧ́щи҃ к̓проповѣди, и̂ вѣ́рою в̓нима́ющимъ, жела́нїе жа́ждѹщи҃ показова҇ | подобае҇ .....

Правоучение .н҃а́. є̂же ѕлѣ съпроти́въ твори́ти:

Сїа̀ ȣ̂бо видѧ́ще. никогда҃ навѣтоуе҃ и̂ны҃ ȣ̂види́дѣв̓ше і̂ако са́ми на себѣ̀ н҇ѡ̂щрѧе҃ ме́чь .... л. 152^{а}.

Л. 153^{а}. Беседа .н҃в. върху: Прїйдо́ша ȣ̂бо слоу́гы къ а̂рхиѣ̂реѡ҃ и̂ фарисеѡ҃, и̂ рѣша и҃ ѡ̂нї. что ра҇ неприведосте е҇ ....

Начало: Ничто҃ и̂стин̓ны і̂авественѣ́йше, ни что҃ простѣ́йше, а̂ще не злодѣ҇ствоуе҃ мы ...

Нравоучение .н҃в. ѽ е̂же подобаеⷮ хрⷭтїанинѫ и̑ житїѐ и̑мѣти добродѣтел'но:

Сїа да бѣжиⷨ мы̀, и̑ да сла́виⷨ с҃на . . . . . л. 156^{б}.

Л. 157^{а}. Бесѣда .н҃г. връху: Сїа гл҃ы ꙗ̑же гл҃а і҃с в'газофила́кїи ѹ̑ча въ ст҃лищи и никтоⷤ ꙗⷮ е̂го̀ . . . .

Начало: Ѿ безоумїа и̑юдеⷭкаго. пре́же на́схи и̑щѹще е̂го̀. таⷤ посре́дѣ прїе̂м'ше . . . .

Нравоучение .н҃г. ꙗ̑ко подобаеⷮ и̑ в'цр'квъ и̑ в'прочита́нїе писа́нїи ѹ̑пражнѧ́тисѧ. си́це бо̂ и̑ грѣшнїи на лоуⷱшеѐ преѹ̑спѣти възможетъ:

А̂ще си́це ѹ̑бо въсхо́щеⷨ писа́нїа и̑спитова́ти съ ѽпасе́нїеⷨ а̂ не простѣ. възмо́жеⷨ сп҃се́нїа на́шего полоучи́ти . . . л. 159^{а}.

Л. 160^{б}. Бесѣда .н҃д. връху: Гл҃а ѹ̑бо і҃с къ вѣрова́вшиⷨ кне́моу ї̂юде̂омъ. а̂ще вы̂ пребѫ̂дете въ словесѝ моеⷯ . . . .

Начало: Мно́га те́рпе́нїа требоуюⷮ на́ша ѽ любимици. тръпе́нїе же бываеⷮ е̂гда въ глоубинѫ ѹ̑корени до́гматы боу́дѫⷮ . . .

Нравоученїе .н҃д. Ꙗ̑ко не житеⷭка но цр҃твїе н҃бноѐ похищати подоба́етъ:

Вѣ́дѧⷮ бо вѣдѧⷮ смире́ноу д҃шоу твори́ти грѣхы̀ . . . л. 164^{б}.

Л. 165^{б}. Бесѣда .н҃е. връху: Ѿвѣщаша ѹ̑бо ї̂юдеи рѣша е̂моу не добрѣ лѝ г҃леⷨ мы̀ ꙗ̑ко самарѧ̂нинъ єси ты . . . .

Начало: Беⷥстоуⷣно злоба̀ и̑ люто, и̑ е̂гда стыдѣтиⷭ подоба́ше, тогда̀ паⷱ сверѣпѣеⷮ . . .

Нравоучение .н҃е. Ѿ за́висти и̑ ꙗ̑ко ѿ б҃а ѹ̑бо быва́е̂мыⷯ сра́довати сѧ поⷣбаеⷮ. злѣ же стра́жоущиⷨ болѣзнова́ти. а̂ще и̑ ѿ б҃а моу́чаⷮ сѧ:

Фараѡ̑нь ѻ̂нъ беⷥчисленыѧ̀ прїе̂мь ꙗ̑звы. е̂гда моуча́ше сѧ то́кмо мрⷭъствовалъ . . . л. 168^{а}.

Л. 169^{а}. Бесѣда .н҃ѕ. връху: и̑ мимоходѧ̀ і҃с ви̇дѣ чл҃ка слѣпа ѿ роже́нїѧ . . . .

Начало: И̑ преходѧ і҃с ви́дѣ чл҃ка слѣпа ѿ рожⷣенїа. ѕѣло̀ чл҃колюбивь сы́й, и̑ ѽ на́шеⷨ сп҃се́нїи промышлѧ̀ѧ . . .

Нравоучение .н҃е. ѽ мл҃тыни и̑ ѽ сосоуже́нїи настоѧ́щихъ бл҃гыхъ к'боудѹщимъ:

Вѣрныⷨ ѹ̑бо бесѣдоуѧ̀ гл҃аше. но́щь прейдѐ д҃нь же приближи́ сѧ . . . л. 172^{а}.

Л. 173^{а}. Бесѣда .н҃з. връху: сїа рекъ і҃с плю́ноу до́лоу и̑ сотворѝ бре́нїе ѿ плюнове́нїа . . .

Начало: Хотѧщїи҃ что̀ ѿ прочита́ємы҃ ѡ҆бби́мати ни҃ малоє г҃ле́мы҃ претека́ти подоба́єть . . .

Правоучение .н҃в. ꙗ҆ко подобаⷮ нейсправле́ныхъ и҆ злы҃ бѣга́ти. и҆ ни є҆динаго съблазнити. И҆̃бо стлъ҃пъ зи́ждущей, є҆ди́но мысля́ща въ свеⷭ҇ злѣ̀ . . . . л. 175^{б}.

Л. 176^{б}. Бесѣда .н҃и. върху: г҃ла҃ слѣпомоу па́ки. ты что̀ г҃леши ѡ҆ не҃ ꙗ҆ко ѿвръзѐ твоѧ ѡ҆чеса . . .

Начало: Писа́нїи не про́сте ни҃ чреⷥ дн҃ь нѐ прочита́ти подобаⷮ, но съ ѡ҆пасе́нїе҃ всѧки҃, ꙗ҆ко бы̀ не спепина́ти сѧ . . . .

Правоучение .н҃и. ꙗ҆ко подобаⷮ писа́нїамъ прилѣжно в̓нима́ти кое же ѡ҆бличи́ти сопроти́вны҃ и҆ ѡ҆ є҆же ѡ҆шайти сѧ позо́рищъ:

Сїѧ же въсписа́шⷣа да и҆ мы̀ подражаеⷨ. а҆́ще бо проси́теⷧ слѣпый и҆̀же ни҃ ви́дѣ є҆гò . . . л. 180^{б}.

Л. 182^{б}. Бесѣда .н҃ѳ́. върху: І҆ и҆згна́ша є҆го вонъ. и҆ слыша г҃с ꙗ҆ко и҆згна́ша є҆го̀ вонъ . . . .

Начало: И҆̃же и҆стины раⷣ, и҆ є҆же во х҃а и҆сповѣда́нїи стражоу́ще что́ лю́то и҆ досажа́єми . . .

Правоучение .н҃ѳ́. Ꙗ҆̃ко сп҃се́нїе є҆же заповѣдих вы̀ и҆мѣ́ти и҆ блюсти и҆ ѡ҆ любоимѣнїи:

Тѣⷨ же молю̀ да пребываеⷮ поⷣ па́стыреⷨ пасоми. пребоудеⷮ же а҆́ще гла́са є҆го послоушаеⷮ . . . . л. 186^{а}.

Краятъ на правоученето, както и бесѣда .ѯ҃. съ началото на правоучението ѝ, са на полусрѣзанитѣ петь листа.

Л. 195^{а}. Бесѣда .ѯ҃а́. върху: Бы́ша же ѡ҆бновленїа въ ієр҃лимѣⷯ, и҆ зима бѣ̀. хожа́ше і҃с въ ст҃лищи въ притворѝ соломонѝ . . . .

Начало: Всѧка ѹ҆бо добродѣтеⷧ добро. найпаⷱ ти́хость и҆ кро́тоⷭ. сїе чл҃ковь показоуеⷮ наⷨ. сїе ѿ ѕвѣрѣ̑ раздѣлѧеⷮ.

Правоучение. .ѯ҃а́. ꙗко безмол̓вїе поспѣшаеⷮ къ добродѣтели, и҆ ѡ҆ жеⷩскои добродѣтелѝ и҆ мѹжелю́бици:

Є҆же и҆ наⷭ ра́ди твори́ти наказжеⷮ, тор̓жищъ ѹ҆бо бѣга́ти повелѣваѧ . . . л. 198^{б}.

Л. 200^{б}. Бесѣда .ѯ҃в́. върху: Бѣ́же нѣ́кто болѧ̀ ла́заръ . . .

Начало: Мно́ѕи ѿ чл҃къ є҆гда ѹ҆видаⷮ. нѣкиⷯ ѿ ѹ҆гожа́ющиⷯ бг҃у стра́жоущиⷯ нѣ́что люто . . . .

Краятъ на тая бесѣда и началото на правоучението ѝ са отрѣзани съ двата листа между лл. 201 и 202.

Л. 203^{б}. Бесѣда .ѯ҃ѓ. върху: не ѹ҆бо вні́йде і҃с въ веⷭ, но бѣ̑ на мѣ́стѣ и҆дѣ́же срѣтѐ є҆го ма́рѳа . . . . . .

Начало: Ве́лїе бл҃го любом҃рїе, любомѫ҃рїеже гл҃ю є҆же ѹ҆ наⷭ . . .

Нравоучение .г҃г. ꙗко вѣрою внѣшнихъ любомꙋдрьцоⷡ҇ ап҃ли преωдолѣша. и҆ ꙗко вѣра беꙁ дѣлъ не съвръшаеⷮ. и҆ ѿ блоудѣ и҆ ѿ любодѣйствѣ. ꙗко любодѣйство єстъ є҆же и҆мѣющемоу женоу и҆ноу растлиши:

Велїе бо бл҃го вѣра єⷭ҇, велїе и҆ многыⷯ виновно .... л. 206ᵃ.

Л. 208ᵃ. Бесѣда .г҃д. върху: г҃с же възвеⷣ ѻчеса своꙗ горѣ и҆ рече ѻ҃че бл҃годарю ....

Начало: Є҆же множицею рѣⷯ сїе и҆ н҃нѣ рекоу, ꙗко б҃ъ не зриⷮ достоиⷩ҇ствоу своѥмоу ....

Нравоучение .г҃д. ѿ зависⷮ и҆ лихоиманїи:

Но є҆же рѣⷯ люто завиⷭ҇ и҆ лицемѣрїа поⷧ҇на. сїе вселенноую беꙁчисленыⷯ наплъни ꙁлыⷯ .... л. 212ᵇ.

Л. 213ᵇ. Бесѣда .г҃е. върху: Є҆динъ же нѣкто ѿ ниⷯ. Каїафа а҆рхиєрей сый лѣтоу ѻномоу ....

Начало: Оу҆глебоша ꙗзыци в пагоубѣ ю҆же сътвориша ....

Нравоучение .г҃е. ѿ сребролюбїи:

Люто бо сребролюбїе люто, и҆ ѻчеса и҆ оу҆шеса ѡслѣплꙗеⷮ и҆ ꙁвѣрꙗ лютѣшиⷯ твориⷮ .... л. 215ᵇ.

Л. 217ᵃ. Бесѣда .г҃ѕ. върху: оу҆видѣ оу҆бо нароⷣ многъ ѿ і҆юдѣ ꙗко тамо єⷭ҇ ....

Началото на тая бесѣда, както и нѣкои пасажи отъ нея и прѣдната, са изрѣзани заедно съ изрѣзанитѣ на половина листи 214—219.

Нравоучение .г҃є. ꙗко и҆ тѣло въстаеⷮ. и҆ ꙗко к совръшенїю и҆ доⷢ҇матъ правыⷯ и҆ житїꙗ треба єⷭ҇. и҆ словесъ є҆ретическыⷯ же и҆ єлⷧ҇инⷭ҇скыⷯ. ꙗко не подобаеⷮ бг҃ословити сневидꙗщиⷯ писанїа:

Сїе и҆ ѿ воскрⷭ҇сенїи бесѣдоуꙗ паве подвиже слово .... л. 219ᵇ.

Л. 221ᵃ. Бесѣда .г҃з. върху: Люблꙗи дш҃оу свою погоубиⷮ ю...

Начало: Сладоⷦ҇ настоꙗщїи живоⷮ. и҆ многїа и҆сплънеⷮ сладости...

Нравоучение .г҃з. ѿ мл҃тыни:

Сїа оу҆бо вѣдꙗще, да востанеⷨ, да прославиⷨ бг҃а, не вѣрою токмо но и҆ житїємь .... л. 224ᵃ.

Л. 224ᵇ. Бесѣда .г҃и. върху: Ѿвѣща є҆моу народъ мы слышахоⷨ ѿ закона ꙗко х҃с пребываеⷮ ввк҃и ...

Начало: Оу҆добъ ємлемо прелесть и҆ немощъно а҆ще и҆ беꙁчислеными ѿ вн҃ѣ помазоуеⷮ сꙗ шары ....

Нравоучение .г҃и. ѿ любви и҆ братолюбїи:

Сїа оу҆бо вѣдꙗще да дѣйствоуеⷨ. ꙗко бы не ѿстоупити ѿ б҃а но да дръжиⷨ сꙗ дш҃евнаⷨ попеченїа ... л. 227ᵃ.

Л. 227ᵃ. Бесѣда .ѯ҃ѳ́. върху: Ѡба́че ѹ҆бо и҆ ѿ кназей мно́зи вѣрова́ша вне́го . . . .

Начало: Вс҃ѣ ѹ҆бо бѣга́ти подобне на҃ поу҃но дн҃оу растлѣва́ющи҃ стра́стѐ . . . .

Нравоучение .ѯ҃ѳ́. ѡ҆ т҆щесла́вїи и҆ женахъ ѹ҆краша́ющи҃са, и҆ ѿ мл҃тва́ни:

Да бѣжи ѹ҆бо звѣра и҆сѣмй, ѹ҆пещренъ бо̀ е҃ и҆ всеизноурающъ л. 229ᵃ.

Л. 230ᵃ. Бесѣда .о҃́. върху: Преж҃е пра́зника па́сха, вѣдѧ̀. і҃с ꙗ҆ко прїи́дѐ ча҃ е҆го . . . .

Начало: Подража́тели мой быва́йте ре҃ бл҃же́н҆ный паве҃, ꙗ҆ко҃ а҆зъ х҃въ . . .

Нравоучение .о҃́. ѡ҆ правдѣ и҆ ѡ҆ ꙗ҆ко҃ в҆довица҃ мл҃ти:

Да бѫде҃ ѹ҆бо мы̀ чи́сти, да наѹ҆чи҃са твори́ти . . . л. 233ᵃ.

Л. 233ᵇ. Бесѣда .о҃а́. върху: и҆ вза҃́ ри́зы своа̀ и҆ възлегъ па́ки речѐ и҆мъ. вѣсте лі̀ что сътвори҃ ва҃.

Начало: Лю́то ѡ҆ любимици лю́то въ глоубиноу злы́хъ прїи́ти . . .

Нравоучение: .о҃а́. ѡ҆ е҆же ѿто҃ща́ти враго҃ дѣло҃ и сло́во҃, и҆ ѡ҆ и҆ѡ́сифѣ:

Сїа же писана со҃ѹ̆ да не памѧтозлобьствоуе҃ ѡ҆бидѧщи҃, но да ѡ҆бличае҃ и҃ и҆ рыдае҃. . . . . л. 235ᵇ.

Л. 237ᵃ. Бесѣда .о҃в́. върху: А҆ми́нь а҆минь гл҃ю ва́мъ, прїе҆мла҃, а҆ще ко҃ пошлю̀ менѐ прїе҆мле҃. . . . . .

Начало: Вели́ко соущаго к҆бж҃їимъ рабо҃ ѹ҆гоже́нїа въздáнїе, и҆ пло́ды ѿ сюдоу на҃ въздае҆тъ . . . . . .

Нравоучение .о҃в́. ѡ҆ любвѝ и҆ житїи добродѣтельномъ:

Не ѿ нѣ҃ бесѣдова̀шеса то́кмо. но и҆ къ всѣ҃ хотѧщи҃ вѣрова́ти сло́во҃ и҃ вне́го . . . . л. 241ᵃ.

Л. 242ᵃ. Бесѣда .о҃ѓ. върху: Гл҃а си́монъ петръ, г҃и ка́мо иде́ши . . . .

Начало: Ве́лїе любо҃ѡ,́ и҆ ѡ҆гнѧ̀ самого ѕѣлнѣйшей и҆ на самоѐ въсходи҃ н҃бо . . . . .

Нравоучение .о҃ѓ. ѡ҆ мл҃тыни. и҆ ꙗ҆ко лоу҃ше не ми́ловати нежелѝ ѿ҆ непра́вды и҆ ꙗ҆ко подобае҃ ѹ҆клон҃и҆са ѿ зла̑ и҆ лицетвори́ти бл҃го. и҆ ꙗ҆ко ничто҃ е҆сть е҆же неѹ҆мовен҃ыма рѫка́ма причаща́ти҃:

Вса ѹ҆бо да дѣйствоуе҃. ꙗ҆ко бы̀ ѿмы́ти скверна . . . . л. 245ᵃ.

Л. 246ᵃ. Бесѣда .о҃д́. върху: Гл҃а е҆моу фили́п҆пъ. г҃и покажѝ на҃ ѿц҃а . . . . . .

Начало: Прор҃ѡ ѹ҆бо гл҃аше къ і҆юдеѡ҃. зрѣнїе блоу҃ницы бы҃ тебѣ.

Нравоучение .о҃д҃. ıако добродѣтеⷮ҇ дх҃овпаѧ жрътва естъ. ꙗ̂ко сребролюбїе ѿ тщесла́вїа ѐстъ. и̂ ꙗ̂ко три̂ еⷭ҇ вожⷣ҇елѣнїа. еⷭ҇стве́ноѐ ноу́жноѐ и̂ посрⷣ҇енеѐ:

Да послѣдоуеⷨ҇ ȣ̆бо ѐмоу, и̂ да възмеⷮ҇ кⷭ҇ртъ. а̂ще бо не бли҃ ѐстъ гоне́нїе но и̂ныѧ смⷬ҇ти вре́мѧ . . . . л. 248^{а}.

Л. 249^{а}. **Бесѣда** .о҃є҃. върху: а̂ще люби́те мѧ̂ за́повѣди моѧ̀ съблюдайте . . . . .

Начало: Дѣ́лъ наⷨ҇ тре́ба ѐсть и̂ дѣа̂нїи̂ вездѣ̀.

Нравоучение .о҃є҃. — Да привлачаеⷨ҇ ȣ̆бо непребори́моую̀ дх҃а помощ҆ | заповѣди съблюда́юще и̂ ниⷤ҇ а̂г҃глъ боудемъ мен҆ши . . . л. 254^{а}.

Л. 254^{б}. **Бесѣда** .о҃ѕ҃. върху: въ станѣ̀ идеⷨ҇ ѿ сюдȣ. а̂зъ ѐсмь виногра́дъ и̂стин҆ный и̂ вы̂ лоѕїе . . . . .

Начало: Страшли́воую̀ и̂ неможестве́ноу дш҃ѫ не оуⷨ҇нїе твориⷮ҇ ꙗ̂коⷤ҇ ȣ̆бо вели́коу и̂ высо́коу . . . . .

Нравоучение .оѕ҃. ѡ̂ соу́щѐ въ х҃а любви́ и̂ ѡ̂ ли́хоима́нїи̂. и̂ ꙗ̂ко лоуⷱ҇ше ȣ̆бо́жати, нежелѝ богатѣ́ти:

Поне́же ȣ̆бо ве́лїа и̂ непобѣди́ма любовъ. и нⷷ҇ѣ г҃лъ прѡ́стъ да пока́жеⷨ҇ дѣ́лы сїю . . . . . 257^{а}.

Л. 258^{а}. **Бесѣда** .о҃з҃. върху: сїа гл҃хъ ваⷨ҇, да ра́дость моѧ в҆ваⷭ҇ боу́деⷮ҇ . . . . . .

Начало: Всѧ̂ бл҃гаѧ тогда и̂мѣюⷮ҇ мздѫ. ѐгда вконе́цъ прїйдоуⷮ҇ подоба́ющїи̂ . . . . . .

Нравоучение .о҃з҃. ꙗ̂ко подобаеⷮ҇ бл҃годш҃не ꙗ̂же за х҃а тръпѣти страда́нїѧ. и̂ ѕлыⷯ҇ ѡ̂шаꙗ̂тисѧ. и̂ ѡ̂ мл҃ⷭ҇т҆ни:

Сїа и̂ мы̀ въ и̂скоуше́нїиⷯ҇ да ѡ̂бращаеⷨ҇. егда ѿ лоука́выⷯ҇ чл҃къ что̂ стражеⷨ҇ . . . . . л. 261^{а}.

Л. 263^{а}. **Бесѣда** .о҃и҃. върху: Сїѧ же и̂знача́ла нерѣⷱ҇ ваⷨ҇ за́не сва́ми бѣⷯ҇ . . . . . .

Начало: Вели́ко печа́ли томи́теⷧ҇ство. и̂ мно́гаго наⷨ҇ треба еⷭ҇ моу́жества ꙗ̂ко бы ста́ти к҆сей смⷬ҇ти доблествен҆не.

Нравоучение .о҃и҃. ѡ̂ еді́номышленїи̂ и̂ согласїи̂ и̂ ѡ̂даѐма вта́нⷧ҇ства любвѝ и̂ ѡ̂ поусты́ни и̂ночестей:

Си́це и̂ наⷨ҇ быти хо́щеⷮ҇ гл҃ѧ. и̂ да бѫ́доуⷮ҇ є҆ди́но ꙗ̂коⷤ҇ аⷥ҇ и̂ ты̂ є҆ди́но ѐсмы . . . . . . л. 267^{а}.

Л. 268^{а}. **Бесѣда** .о҃ѳ҃. върху: Ма́ло и̂ не ктомоу зрите мѧ̀ . . . .

Начало: Болѣзноу́ющоую̀ дш҃ѫ и̂ ѿ печа́ли мно́гїѧ съдръжи́моую̀ ничтоⷤ҇ си́це ѡ̂быче низлага́ти ꙗ̂ко ꙗ̂же печаⷧ҇ ра́жа́ющїа гл҃ы ѡ̂браща̂ѐмы ча́сте . . . . .

Правоучение .о҃в. ѡ любви и҆ ꙗко подоба҃ пренебрещи досады. и҆ ѡ мл҃тви и҆ ѡ доброⷨ и҆ зломъ блоу҃ноⷨ рачені́и:

Л҃ѣ же и҆ наⷨ побѣжати, а҆ще хоще҃ на нача҃лника вѣры нашеа в҆зирающи҃. . . . . л. 270^{б}.

Л. 273^{б}. Бесѣда .п҃. върху: Сі́а гл҃а г҃с и҆ въздвиже ѻ҆чеса на н҃бо рече. ѿч҃е прі́иде ча҃ . . . . . .

Начало: Сътворивый и҆ наоуч҃и ре҃, сей велі́й нарече҃сѧ в҆цр҃твіи нбн҃ѡ҃. . . . . .

Правоучение .п҃. ѡ богатствѣ и҆ дово҃стви:

Селй мы наслади҃сѧ славы, но нашей мѣрѣ а҆ще трезви҃сѧ . . . л. 276^{а}.

Л. 277^{б}. Бесѣда .п҃а. върху: ꙗви҃ твое и҆мѧ чл҃кѡ҃. иже да҃ е҆си мнѣ ѿ мира . . . . .

Начало: Велика съвѣта а҆г҃глъ гле҃тсѧ с҃нъ бжі́й . . . . .

Правоучение .п҃а. ꙗко подобаетъ н҃бнаѧ и вѣчнаѧ пре҃почитати земны҃ и҆ привременн҃ы҃ ꙗко подоба҃ милова́ти не ѿ неправ҃ы, и҆ли лихоимані́а:

И҆же и҆ ѿ чл҃къ мнози н҃нѣ стражоу҃, нб҃наѧ бо҃ слышаще ни҃ внимаю҃ . . . л. 280^{а}.

Л. 281^{а}. Бесѣда .п҃в. върху: а҆зъ да҃ и҆мъ слово твое и҆ міръ възненавидѣ и҆хъ . . .

Начало: Е҆гда добродѣтели бы҃ше гони҃ сѧ ѿ лоукавы҃, и҆ добродѣтели желающе нахоухнае҃ сѧ ѿ ѻ҆нѣхъ . . .

Правоучение .п҃в. Подвизані́е к҆правдѣ и҆ ѿстоупле́ні́е соущи҃ в҆житіи люты҃:

Да вѣроуе҃ ѹ҆бо и҆ да люби҃ б҃а, да не и҆ ѡ на҃ гле҃сѧ, б҃а и҆сповѣдоую҃ дѣлы҃ ѿмещж҃сѧ . . . . л. 284^{а}.

Л. 285^{б}. Бесѣда .п҃г. върху: Сі́ѧ рекъ і҃с и҆зыде съ ѹ҆чЕники своими ѡ҆бо҃ полъ потока кедръскаго . . .

Начало: Грозно см҃рть и҆ страха и҆спол҃нъ многаго . . . .

Краятъ и правоучението на тая бесѣда е скѫсано заедно съ крайнитѣ листи.

Хартия корава, грапава съ знакъ: нѣщо като печатъ, съ нѣкакъвъ знакъ посрѣдъ, а наоколо: NIBI . . . DISS.

Доставилъ отъ Самоковъ Д. Карастояновъ.

317 (213).

Сборникъ отъ проповѣди, редакция руска съ български примѣси, вѣкъ XVII. Листи 317 фол. (32×19·5), текстъ 24×13, писмо срѣденъ уставъ, букви 3 мм., редове на стр. 29.

Вѣроятно прѣписъ отъ български изводъ: **ж** се употрѣбява и за **оу**.

Съвсѣмъ разнебитенъ. Много листи отначало, срѣдата и края липсуватъ, а много тъй сжщо са развързани и разбъркани. Споредъ една стара пагинация съ буквени цифри излиза, че ржкописътъ ималъ повече отъ 534 листи. Има означение и на тетрадитѣ. На л. 279 намираме 62 (**ѯ҃в**) тетрада; значи до тукъ трѣбва да бждтъ 488 листи! Поученията се дѣлятъ на „части“.

На л. $1^{а}$: **Ѿ постѣ и̂ ѡ̂ молитвѣ, ꙗ̂ко сѐ є̂сть велїѐ ѻ̂ржжїѐ на дїавола . . . .**

Начало: **Видѣша̀ оучє́ници ꙗ̂ко та́ко лютаⷢ҇ бѣ́са и̂згна̀ г҃ь . . . .**

На л. $3^{а}$: поучение на 5-та недѣля отъ поста. Начало: **Б҃гъ даржє́ть свѣ́ть разоу́ма̀ і҃ ѿкриваєть та́йны̀ неприложнаго со́вѣ́та своє̂го.**

На л. $7^{б}$: **поȣчєнїє въ сѫботȣ Лазаревѫ.** Начало: **Б҃гъ всӑчєскиⷯ҇ влⷣка, и̂жє владѣє̂ть смр҃тїю и̂ живото́мь . . .**

На л. $15^{б}$: поучение третьо за велики четвъртъкъ, **ѡ̂ влъ́номь страданїю г҃нє́мь, въ крат'цѣ събранноѐ ѿ всє́хь четырохъ єѵⷢ҇листовь.** Начало: **Та́ко възлюби̇̀ б҃гъ мі́ра сє́го̀ . . .**

На л. $25^{а}$: поучение за велика сжбота, **взѧ́то по части̇̀ ѿ є̂пифанїа̀: по частижє̀ ѿ и̂ныⷯ б҃госло́вцєⷡ:** за Христовото съшедствие въ ада. Начало: **Ѿ х҃вѣ съшествїю въ а̂дь, и̂ ѿ высвобожⷷ҇нїю . . . .**

На л. $29^{а}$: поучение второ **на прѣсвѣтлы̀ д҃нь въскрⷭ҇нїа̀ х҃ва.** Начало: **Ꙗ̂ко жє въ видимои̇̀ тва́ри, с҃лнцє и̂ свѣ́ть є̂го̀ чєснѣи̂шє па́чє и̂нои̇̀ зарѣ, просвѣщаю̂щє . . . .**

На л. $38^{а}$: трето поучение на сжщия празникъ, взето **ѿ пѣснєй рачи́тєлиⷯ҇ блажєннаго̀ дамаскина.** Начало: **Прєгладаю̂чи вдⷯ҇оу, моу́жь с҃ын б҃годѣанїє б҃жїє . . .**

На л. $43^{б}$: поучение за втората недѣля слѣдъ пасха. Начало: **Дивный є̂сть б҃гъ въ дѣлє́хь свои̇ⷯ и̂ дивнаа̀ дѣиствѫє̂ть . . .**

На л. $48^{б}$: поучение второ на Томина недѣля. Начало: **Ѡ свѣтоно́сномь д҃ни въскрⷭ҇нїа̀ х҃ва, ѿ побѣдѣ є̂го̀ на вра́гы . . . .**

На л. $53^{б}$: поучение за третя недѣля слѣдъ пасха, за мироносицитѣ. Начало: **По ѿномь радова́нїю и̂ гѵмнаⷯ весєлыⷯ, ꙗ̂жє въспѣхомь...**

На л. $63^{а}$: поучение за 4. недѣля слѣдъ пасха, за разслабления. Начало: **Нѣчто́жє лютѣ̏шє грѣ́ха и̂ пагѫбнѣ̏шє ро́дѫ ч҃лчєскомѫ . . .**

На л. $70^{а}$: поучение за 5. недѣля слѣдъ пасха, за самарянката. Начало: **Ꙗ̂коже ѿ и̂сточника̀ и̂стѣкающа во́да. и̂схо́дить нєѡ̂скоудно, и̂стєкѫщє въ рѣки многиⷯ напаваѥ̂ть . . .**

На л. 80^{б}: поучение за 6. недѣля слѣдъ пасха, за слѣпорождения. Начало: **Ꙗ҆́коже сл҃нце свѣ́тъ въ ви́димы҃, всѣ҃ просвѣщаѥ́тъ . . .**

На л. 94^{б}: поучение на възнесение. Начало: **Нн҃ѣ нб҃са веселятся, и҆ врата свои ѿвръзаю́тъ въспрїя́ти творца свое҃ . . .**

На л. 103^{а}: 2-ро поучение на възнесение. Начало: **А҆́ще кто҆ хо́щетъ позна́ти, си́лѫ дне сего҆ великого҆ . . .**

На л. 106^{б}: поучение за първа недѣля на св. отци. Начало: **Кто҆ оу҆бо нн҃ѣ звѣрны҃ не оу҆дивится . . .**

На л. 113^{а}: поучение 2-ро на сѫщия празникъ. Начало: **Ꙗ҆ко́же дре́вле а҆враа́мъ патрїа́рха. оу҆крѣпле́нъ бг҃омъ вышнимъ.**

На л. 121^{б}: поучение 1-во **на пѧтдесѧтници**. Начало: **Лю́дїе пре́жде сѣдѧщїи въ тмѣ, и҆ втѣ́ни смръ́тнои҆ держимыи҆ . . .**

На л. 127^{б}: поучение 2-ро за сѫщия празникъ. Начало: **Кто҆ възгл҃етъ си́лы гн҃ѧ . . .**

На л. 135^{б}: поучение 3-то за сѫщия празникъ, **взято ѿбг҃ословїи ст҃ыхъ моужей**. Начало: **Възлю́бленный, мно́го на́мъ нн҃ѣ потре́ба молчанїа и҆ таи҆наго въ оумѣ безмолвїа . . .**

На л. 144^{б}: **пооучє́нїє вн҃лю а҃ ю҆ вс҃ѣ ст҃ы҃.** Начало: **Ꙗ҆коже согоубь є҆сть чл҃къ, дш҃оу и҆ма҃ невидимоую тѣло же види́мое . . .**

На л. 154^{б}: **пооученїе в҃ є вн҃лю вс҃ѣ ст҃ы҃. ѿ терпенїю и҆ ꙗ҆ко ноужници наслѣ́дѫ҃ црт҃ко небесное.** Начало: **Наче́нши ѿ кро́ви пра́ве҃наго а҆вела да҃ до кон҃чины вѣка . . .**

На л. 162^{б}: **пооученїе вн҃лю в҃ по вс҃ѣ ст҃ы҃.** Начало: **Цр҃ь нѣкїи. є҆гда҆ хощетъ ѿпо́лчитися на бра́нь проти́воу и҆ного цр҃ѧ . . .**

На поучението за третя недѣля началото липсува.

На л. 178^{б}: поучение за 4. недѣля. Начало: **И҆бо̑ ꙗ҆ко ѿ и҆стоучника текѫ́тъ рѣ́ки, г҃ оу҆множается вода . . .**

На л. 185^{а}: поучение за 5. недѣля. Начало: **Лю́та горе́сть ꙗ҆дѫ ѕмїева и҆ нѣ́сть паче є҆ѧ оубивательнѣ́йшаго . . .**

На л. 190^{б}: поучение за 6. недѣля. Начало: **Ꙗ҆коже ѕи́ждѫщїи зда́нїѧ до́мы, и҆ли̑ гра́ды въ прьвы҃ полага́ютъ крѣ́пкое ѿснова́нїе и҆ на то́мъ вса є҆ли́ка хотѧ́тъ, то съѕида́ѫтъ . . .**

На л. . . . поучение за 7. недѣля — началото липсува.

На л. 206^{б}: поучение за 8. недѣля. Начало: **Ꙗ҆коже желаѥ́тъ є҆ле́нь въ дн҃ь зно́ѧ на и҆стоучни́кы во́дныѧ . . .**

На л. 214^{а}: поучение за 9. недѣля. Начало: **Жесточа́йшїи є҆стеством въ ка́менїю многоцѣ́нномъ дїа́ментъ . , .**

На л. 223б: поучение за 10. недѣля. Начало: **Дѣла́телѥ зе́млѥ єгда̑ хо́щоуть что̑ приѡ҃брѣсти ѿ на́дръ тоꙗ̀ . . .**

На л. 232б: поучение за 11. недѣля. Начало: **Ꙗ҄ко́же вели́чество ко҃ мо́рьскї҃ раз҆но є҆сть ѿ ка́плѥ дождевной . . .**

На л. 242а: поучение за 12. недѣля. Начало: **Васи́лискъ ѕмїи, и҃ зрѣнїємь оу҆би́ваꙗ҃ теле́са пра́мо є̑моу҆ стоꙗ̑щаа . . .**

На поучението за 13. недѣля началото липсува.

На л. 257б: поучение за 14. недѣля. Начало: **Хо́тѧщаа приѡ҃бщитиса бра́кꙋ дв҃ца тогда̀ оу҆краша́єть се́бе . . .**

На л. 269а: поучение за 15. недѣля: Начало: **Лю́тый вре҃ єсть дш҃и т҆щесла́вїє и҃ ѕѣло̀ лю҃ . . .**

На л. 277а: поучение за 16. недѣля. Начало: **Ѻ҃ужа́сно є҆сть въспоми́нанїє, и҆ ѕѣ́ло тре́петно дш҃и . . .**

Слѣдъ горното заглавие нѣма вече начало на друго поучение. Листитѣ са разбъркани, а крайнитѣ 312—317 повредени. — Въ текста оригинални заглавки. Хартия тънка, гладка, съ знакъ: руски орелъ съ други емблеми. Подвързия дъски съ кожа, но сигурно отъ другъ ржкописъ (29×18·5) и откжснати една отъ друга.

Правописъ и ударение неправилни. **ъ** и **ь** повече по VI школа.

Приписки: На втората дъска четемъ: **Пи҃ дїѧ҃ ал҃ъ (?) ѿ берисѡѧ мала . . . Въ л҃ѣ з.рм҃ѳ (=1641) мц҃а юнъ .ѕ҃ . . .**

Изпуснатитѣ думи мжчно се четатъ, защото са много избледнѣли.

Книгата е писана или употрѣбявана въ Молдава, както се вижда отъ една записка на румънски върху прѣдната кора, отъ която личи ясно само датата: **Вл҃ѣ ҂ⷯрм҃ѕ;** а подъ нея на сжщата кора:

Многа лѣта сътвори бе҃ блг҃овѣрни҃ и҃ хр҃толюбиви҃ црⷭ҇ и гн҃рⷭ҇ наш҃ и кѡѥ҃. и҃ и҆ вѣра хр҃тиꙗ́нска ги҃ съхранаєм (?) вѣчна и҃ памать дѡто́нию и бл҃жени прѡ҃ поминаєми҃ Ктитори. Стаа бїє пом оган их҃ и҆ всѣ правосла҃ни хр҃тїанѡ҃ (слѣдъ това слѣдва нѣщо като подписъ или друго, но много свързано и нечетливо; сетнѣ продължава пакъ горната ржка) **Писа҃ єꙋ д н ѧ҃ ра҃ б а р и к о е ҂ ѕилєлє Краюлоу҆н апа ди михаю.**

318 (435).

Сборникъ отъ поучни слова, редакция българска, вѣкъ XVI. Листи 191, 8° (19·5×14·4), текстъ 16×10, писмо срѣдно-уставно букви 3 мм., редове на стр. 17.

Безъ начало и край. Много листи оваляни и повредени, особено отъ края и доста развързани и размѣстени. Лл. 174 и 175 отъ другъ ржкописъ съ съдържание за живота на св. Богородица.

Правописъ и езикъ доста неправилни; ъ и ь по VI школа; ударение тъй сѫщо неправилно.

Текстъ: Рє҃ г҃ль въ҃, непротївитнсѧ злоу҃. нѫ аще тѧ кто оударй въ деснѫѧ ланитѫ, ѡбратїсим дрѹгѫѧ҃. и хотѣщомоу сѫ҃тися стобоѫ, и ризѫ твоѫ възати, ѿпоустїсму и срачицѫ . . . (л. 7^{б}).

До л. 31 продължаватъ разни кратки статийки за кротость, смирение, истина, лъжа и пр., а на л. 31^{а}:

Слово ѡ двою брату ненавидѣщиихъ друга другъ себѣ: Бѣста два҃ брата по плъти въ константина гра҃. и ѿ дѣйства диаволѣ сице възненавидѣста себе . . . .

На л. 41^{а}: сло҃ ст҃го єфрема ѿ покаани в҃лки ѡ҃: Прїидѣте любимици мой. прїидѣте ѡт҃и и братїа моа . . . .

На л. 52^{б}: сл҃ѡ ѡ матина: Рє҃ соломонъ, милоуай нища б҃гоу дає҃ въ заѐ . . . . .

На л. 53^{б}: ѿ нищи҃ и ѡ богаты҃ и м҃. (отъ І. Златоуста): Ꙗкоже трѣвницы има҃ пъстры и различны цвѣты . . . . .

На л. 64^{а}: ѿ правила слово ѡ наказанїє и ѡ поучєнїє полезнаа д҃шевнаго: Слыши любимиче мой. Єгда наоучиши и наказоуши ч҃лка ѿ полэи дх҃вное и разрѣшаєшїєго . . . .

На л. 79^{б}: слово како по҃бає҃ стоати въ цр҃квъ.

На л. 87^{а}: ст҃го ап҃ла їѡанна б҃гослова. слово на прѣчьстноє оуспєнїє прѣст҃ыѧ вл҃чицѧ нашѧ бцѧ пр҃иодвы мрїа: Ст҃аа и прѣславнаа бц҃а и пр҃нодв҃а марїа по ѡбычаю на стый гробъ г҃а нашего іу҃ ха҃ ходащїєже кадити . . . . .

На л. 101^{а}: житїє и оусѣкновєнїє ч҃тнаго пр҃рка и пр҃тча и кръстителѣ їѡанна. съписано ѿ оученика єго їѡанна спрє҃ марка: Исплънившєсѧ лѣтѡ҃ тысащь и паты҃ стомь ѿ мирска҃ творенїа . . . .

На л. 114^{а}: Притча, ꙗко не зрѣти ѻ҃чима на санъ. ни на лице ч҃лвѹ. нѫ вънѣтрънѣми ѻ҃чима. на вънѣтрънѣѫ дх҃овнаа зрѣти:· в҃лаг҃: Бѣше оубо нѣкы цр҃ь, великъ и славенъ ѕѣло . . . .

Слѣдватъ нѣкои жития: Ст҃го мч҃ника Фокѫ (л. 119^{б}), А҃лєѯандръ македонскъ (л. 121^{а}), ст҃ый ѻ҃ць нашь Копрїа (л. 126^{б}), ст҃го ѻ҃ца нашєго А҃нтиѡха. чрънориз҃ца ѿ лаврый ѻ҃ца савы ѿ книгъ рекомый҃ пандекть (л. 129^{а}), ѡ ѯино҃ црѣ вл҃ѫ впадає҃ (л. 158^{а}).

На л. 172^{а}: сло҃ ѡ непокорьствѣ, и рьпт(анїи): Прокла҃ и ѡкаанень. нестѧжавы҃ послоушанїє.

На л. 173^{а}: пов҃ѣ нѣкоє҃ мниха полєзна: Мн҃ нѣкоторый бѣше въ скитѣ. послоушливь ѻ҃тц҃оу въ лѣта многа.

На л. 177^{а}: **сло̑ ѡ҆ любви: Бл҃жень мѫжь имѣѫи любовь б҃жїѫ . . .**

На л. 178^{б}: **сло̑ ѡ҆ бестрашии: Не имѣѫи въ себѣ страха б҃жїꙗ . . .**

На л. 179^{а}: **ѡ҆ неимѣѫщe любве: Ѿкаанже и ст҃ртень, неимѣѫи любовь.**

На л. 180^{а}: **сло̑ ѡ҆ презвитера. в бл҃ж къпадае: Повѣда намь нѣкыи ѿ҃ць. ꙗ҆ко приꙁвитерь нѣкыи бѣ къ константинѣ градѣ . . . .**

Освѣнъ това изпомежду има и други слова, защото словата слѣдватъ непрѣкѫснато и често безъ заглавия.

Хартия грапава, на ситни брѣзди и безъ рѣзки, съ знакове: глиганъ; малтезки кръстъ.

Безъ подвързия.

Купенъ отъ Х. Младеновъ, който съобщилъ, че ркописътъ билъ ужъ писалъ нѣкой-си попъ Цвѣтко Попъ-Пешовъ отъ с. Костенецъ (Самоковско), който билъ ходилъ на Св. Гора. — Вѣроятно го е донесълъ отъ Св. Гора готовъ.

319 (65).

Александрия отъ XVI в. Редакция българска, неправилна. Листи 265, твърдѣ малъкъ форматъ, **32**^{0} (10×7·2), текстъ 7×4·5; писмо средно-уставно, дребно и четливо; букви 1$\frac{1}{2}$ мм. редове на стр. 13.

Отначало липсува една тетрада. Между лл. 66 и 69 откѫснати два листа, слѣдъ като била поставена пагинацията. Между лл. 82 и 83 липсува единъ листъ; между л. 139 (половина) и л. 140 липсуватъ около 8 тетради, между лл. 151 и 152 шесть листа и отъ края нѣколко. Подвързия дъски съ кожа, но кожата олупена: останало парче само отъ първата дъска.

Правописъ и езикъ неправилни; **ъ** и **ь** по VI школа; ударения нѣма.

Текстъ: **Сеѫ же прѣлъстиѫ прѣлъстивши. ц҃рца ѡ҆лимпїада. стр҃ същии въ домо̑ ц҃ркы ѡ҆бьать. никтонавь пристѫпль кь ц҃рци и҆ р҃е: бл҃жна ти еси ѡлимпиадо. дн҃е бо въсеи вселенаи ц҃рѣ въ ѹрѣвѣ приꙗла еси. въ негдаже врѣмѧ рожⷣенїа прїидеть. призови мене къ себѣ . . .** Лл. 8^{б} и 9^{а}.

Хартия корава, грапава, но бѣлѣгътъ ѝ не може да се види.

320 (508, 340).

Сборникъ отъ жития и слова, руска редакция, вѣкъ XVI–XVII. Листи 324 фол. (29×17·5), текстъ 24·5×13, редове 33. Подвързанъ, ала безъ начало и безъ край.

Състои отъ два различни ркописа наедно подвързани:

I. Л. 1—277 са отъ по̀ старински рѫкописъ (отъ XVI вѣкъ), въ който се срѣща даже ѫ, и съдържа:

1. Продължение и край отъ житието на Сvмеωна Столпника (л. 1—$6^{б}$).

2. Мц҃а Септе́врїа въ ѕ҃ дн҃ь: чюдо а҆рхистратига х҃ва Михаила бывшее въ хωнѣхъ. Гла́ва в҃. (л. $6^{б}$—$11^{б}$).

Начало: Начало̀ и҆сцѣлѣнїю да́рωвъ и҆блгдт҃и данны́хъ имъ бг҃омъ блг҃одатїю и дерзнове́нїемъ Михаила̀ архистра̀тига и҆спрьва̀ пронопѣда́но бы҇с ст҃ы а҆п҃лω Филипо҃ и҆ Іω҆а̀нō фелогω҃. Ѿгна́вше ѹ҆бо ст҃омꙋ Іωа́нꙋ фело́гω҃ нечⷭ҇тꙋю а҆рфемидꙋ ѿ е҆фе́са и изыдѐ въ Ерапо́ль къ ст҃омꙋ фил҃ипꙋ.

3. Мц҃а сеписбра́ въ и҃ днъ Слωво̀ ст҃ω҃го̀ І҆а҆кωва̀ на всечⷭ҇тное рωждествὼ пр҇тыѧ влд҇чца нш҃еѧ Бц҃а: Бл҇ви ωче (л. $12^{а}$—$14^{б}$).

Начало: Въ лѣтω написа̀нїа ωбою на десять колѣнꙋ І҆и҃левꙋ бѣ иωакимъ бωгатъ ѕѣлὼ и прин҇е дары своѧ сꙋгꙋбъ и бл҇ви ба҃ гл҃ѧ: бж҃е да бꙋдетъ ꙗже ω҆ и҆мени̇ твое́мъ вс҇ѣ҃ люде́мъ и҆ еже̇ за ѿпꙋщенїе мнѣ. приспѣже дн҃ь гд҃нь вели́кїи принесоша сн҃ове І҆зраилевы̇ дары̇ своѧ.

4. Мц҃а сеитеврїа въ ѳ҃ дн҃ь. Собо҇ ст҃ꙋю прв҇никꙋ І҆а́ки҃ І҆а҆нны бл҇ви ω҇: глава̀ д (л. $14^{б}$—$17^{а}$).

Начало: Ѧкωже пише҇ прр҇къ дв҃дъ. бл҃го мнѣ ꙗ҇ смирилъ мѧ е҆си̇ да наѹчю сѧ ωправда́нїемъ твои҃. бл҃гъ мнѣ зако҇ ѹ҆҇ твоихъ па҇ тысꙋщъ ѕлата̀ и сребра̀ види҃ възлюбленнїи ꙗкъ на ст҃ыѧ своѧ ѹгодникы̇ пр҇но пꙋщае҇ напасте҃ приходи́ти. а праведнїи просвѣтѧ҇сѧ трьпенїе҃ въ скорбе҇.

5. Мц҃а септе́врїа въ дı҃ дн҃ь сло́во с҃ а҆н҇дреа̀ на въздвиже́нїе чⷭ҇тна҃ кр҇та. Глава̀ е҃ (л. $17^{а}$—$19^{а}$).

Начало: Кр҇та̀ празнество́ тво́р҃ и все́ цр҃ковное и҆сполне́нїе ωзарѧе҃. Кр҇та празне҇тво тво́ри҃. и҆же лꙋча̀ми̇ радо҇ на҃ всего̀ ми́ра ωзарѧе҇. Кр҇та празнество̀ твори҃. и҆же т҇ма попрана̀ бы҇. а свѣ҇ просвѣти́сѧ. Кр҇та празнество твори҃ и пропеп҇ши҃сѧ на не҃ горѣ̀ въсходи҇.

6. Мц҃а септеврїа во еı҃ дн҃ь. Страданїе с҃ вели҇мч҃ника Никиты. бл҇ви ω҇: гл҇а ѕ҃. (л. $19^{а}$—$22^{б}$).

Начало: Въ време́на ω҆на̀ мꙋ҇ бы҇ бг҃омр҇ъ и҆мене́мъ Никита. сн҃ь цр҇е҇ нарицаема҇ маѯимїа́на. възлюби же и҆ хс҃ зане съсꙋ҇ и҆збране҇ хотѧше быти емꙋ. и҆зше҇ на҇ возгла́вїе е҆мꙋ че́сныи кр҇тъ. Бл҃женыже видѣ. поклонисѧ е҆мꙋ. въставже ѿ сн҃а своего̀. и҆ хождаше по гра́дꙋ и гл҃аше.

7. Мцⷭа септе́врі́а во к҃ дн҃ь. ѹ҆бі́енїе михӓла кн҃зѧ Іфедωра въевоⷣ еⷮ. сътворенⷪ ω҃ Іωаноⷨ епⷭпоⷨ. блⷭви ω҃. глаⷡ з҃ (л. $22^{б}$—$24^{б}$).

Начало: Влѣ҃ ,з҃ сеⷭмъ со м҃з быⷭ нахожде́нїе пога́ныхъ татаⷬ на землю хтїанскѹю гнѣвоⷨ бжиимъ за оумноже́нїе грѣхоⷡ нашиⷯ ѡ҆виⷯ ѹ҆бо затворахѹ сѧ в̾градѣхⷯ. кн҃зю михӓлѹ въ ѹ҆гры̀ бѣжавшѹ.

8. Мцⷭа септевріа в̾ к҃з дн҃ь преⷭставле́ние с҃ Іѡ҆а̂на̀ Бг҃слоⷡ: і҆еуⷢлі́ста глⷡа и҃ (л. $24^{б}$—$27^{б}$).

Начало: Пакѝ наⷨ сн҃бси прі́йдѐ великїй і҆ωанъ. Ї пакѝ слово̀ бⷭа повѣдалѧ. миⷬ веⷭ на н҃бса позва и|анъ бг҃словестѣ. високопаръны ѡ҆релъ і҆ωанъ великий левъ. не вѣды̀ что еⷭ трѹдъ или по́ко̀. Іѡ҆а́нъ сн҃ъ гро́моⷡ егоⷨ ѹ҆ченіе ω҃течѐ вселеннѹ. прчⷭты левъ. бгоⷢласный соловы. иже свистанїеⷨ ѿ непроходныⷯ пѹстыⷩ и҆зведѐ чл҃ки.

9. Мцⷭа ѻ҆ктебріа в̾ а҃ дн҃ь покрѡⷡ прⷭтыѧ влⷣчца н҃ш бцⷭа і прⷭно дв҃ы мрⷭїа. глава̀ ѳ. (л. $27^{б}$—$29^{а}$).

Начало: Страшно́е и҆ чѹдное виде́нїе прⷭтѹю ѿцⷭѹ нашемѹ ан̾дре́ю, Ѥпифа́нїю каⷦ видѣста̀ на въздѹсѣ стоѧ́щѹ прчⷭтѹю гж҃ѹ бцⷭѹ пришедшѹ влахарнскѹ цкоⷡ. съ агг҃лы и съ прⷣтчею и съ преславны і҆ѡ҆а́ноⷨ бгословоⷨ и съ многими ст҃ыми.

10. Мцⷭа ѻ҆ктеврїа̀ во к҃г днь. слово на памѧⷮ с҃. апⷭла и҆ѧкова по плоти братиѧ. глⷡа а҃і (л. $29^{а}$—$30^{а}$).

Начало: Прїа цркоⷡ ієрⷭлиⷨскѹю по х҃ѣ по распѧ́тїиⷤ еⷮ и по въскресенїи и по вознесенїи на н҃бса. Ї҆а́коⷡ по плоти братъ бжїй и҆меноватѣ снъ І҆ωсифа̀ ωбрѹчника̀. нареченѣ всѣми праведнїй. а̂ еже гл҃еⷮ сѧ браⷮ бжїй. ѡ҆ тоⷨ ѿ преданїа повѣда́еⷮ.

11. Мцⷭа ѻ҆ктеврїа в̾ к҃з дн҃ь мч҃нїе с҃. велиⷦмч҃ника Ди́мі́трїа блⷭви ωⷱе: глаⷡ ві (л. $30^{б}$—$34^{б}$).

Начало: Бѣ при маѯимїанѣ цр҃ѣ бл҃женѣ дми́трїй в̾солѹнѣ гра́дѣ ѿ рода̀ славна̀ и чⷭтна съвѣтнїй сый и ѹ҆патъ цр҃ѣ маѯимїана̀. Бѣже ѿ юностѐ оучеⷩ словѹ бж҃їю житїе чⷭтно и непорочно и҆мый и ѹ҆ⷱ ча̀съ ѹ҆стѣхоⷨ хⷭтїаⷩ ѡ҆ х҃ѣ приходѧщїи ѿ елинскїа̀ ѿвода вѣры̀.

12. Мцⷭа о҆кте́вріа во к҃и дн҃ь мч҃нїе Істраⷮ славной мѹⷱнцѣ Параскове. глаⷦ г҃і (л. $34^{б}$—$37^{а}$).

Начало: Црⷭтвѹющѹ Дїωклитїа́нѹ нечⷭтивомѹ цр҃ю и законопрестѹпно́мѹ. и вдаⷭ влаⷭ мч҃тлю въздвиже гоненїе немилостивно на хрⷭтїа́ны. и҆ иаⷦ прїаⷯ мч҃тель безаконⷩое веле́нїе ѿ законопрестѹпнагѡ̀ цра̀ и нача възмѹщати нароⷣ и҆ща̀ хртїаⷩ съ всѧкиⷨ проповѣда́нїеⷨ.

13. Мц҃а Новебрїа в҃ а҃ дн҃ь. слово стыⷯ чѵдотвореⷰ Козмы і Дамїана. Бл҃ви ѿ: глава д҃і (л. $37^{а}$—$39^{а}$).

Начало: Гд҃ѵ нашемѵ Іс҃ хв҃ родившѵⷭ Іавившѣсѧ на земли всѧка леⷭ преста и бѣсовскаѧ служба оупраздиⷭ. Быⷭ же въ времена жена хрїанскаименеⷨ феѡдотїа. бл҃городнаⷽ и бл҃гоговѣина боѧщисѧ бг҃а.

14. Мц҃а Ноемвра во н҃ дн҃ь. собоⷬ нбсныⷯ сиⷧ великагѡ архистратига хв҃а Михаила и прочїиⷯ безплоⷮныхъ. Бл҃ви ѿ. глава е҃і (л. $39^{а}$—$45^{а}$).

Начало: Хотѧ преблагїй и чл҃колюбивый б҃ъ всега мира сътворити ѿ небытїа пръвое помыслы нбⷭныѧ силы. и помышленїе дѣлѡ быⷭ. оустроже къ коемѵждо чинѵ чиноначалника и въеводѵ: едиⷩже ѿ чиноначалникъ сотонаилъ нарицаемый. иже дїаволъ разгордѣвъ и себи мнѣⷡ бг҃а ѿпаде сана своеⷢ.

15. Мц҃а Ноемврїа в҃ г҃і дн҃ь иⷤ въ стыхъ ѿ наⷲ Іѡана злаѹⷭ. патрїаⷬха коⷭтаⷩ граⷣ: глава з҃і (л. $45^{а}$—$46^{б}$).

Начало: Сїй ѹбо блженый Іѡанъ рождейсѧ въ антїохїи сѵрстѣи ѿ бг҃атѵ родителю. ѡц҃а секѵнда въеводы сѵща, и ѿ матере анфѵсы. Мелетїй же патрїарха антиѡхїйскїй крⷭтив пръвое Іѡанна и потоⷨ родителѧ его. не пѵсти бо б҃ъ тагового сн҃ца. црⷦковнаго ѹчт҃елѧ.

16. Мц҃а Ноеⷨ в҃ н҃і дн҃ь іасафа пѵстинника сн҃а авенира црѧ бл҃ви ѿ: глава з҃і (л. $46^{б}$—$49^{а}$).

Начало: Въ ефетстѣи странѣ гл҃мѣ индиистей въста цр҃ь бога ѕѣло и славеⷩ авениръ. въ идолослѵженїа же дш҃ѵ свою помрачаѧ хрⷭтїанскагѡⷤ родѵ и мнишеского ѿнюⷣ ненавидѧ. и семѵ родисѧ ѿроча велми красно и ѿ свѣтлости веⷭми цвѣтѵщѵ емѵ. и сотвори пиⷬ велїй ѡ рождествѣ его.

17. Мц҃ѧ ноемврıа в҃ к҃а дн҃ь слово иже въ стыⷯ ѿц҃а нш҃его Германа патрїарха цр҃града: На въведенїе цркⷭвѣ бц҃ы. Бл҃ви ѿче: глава н҃і (л. $49^{а}$—52).

Начало: Се паки дрѵгое торжество и стѣтеⷧ праздниⷦ матере гн҃ѧ. се прешествїе пренепорочнїа невѣсты. се провоⷣ пръвый цр҃чинъ. знаменїе извѣстно ѡноѝ бѵдѵщоѝ славы. се преⷣ начинанїе ıавѣ хотѧще ѡсѣнити. тѵ бжїиⷯ бл҃гти.

18. Мц҃а Ноеⷨ: въ к҃з дн҃ь мчнїе ст҃го Іакова пръсѕаго: бл҃ви ѿ: глава ѳ҃і. (л. $52^{а}$—$58^{а}$).

Начало: Живаше бж҃еный Іаковъ въ вилапаⷭстѣ градѣ вземли елоѕїйстѣй. граⷣ же бѣ то пръскаго цр҃ѧ. Бѣ же блж҃еный Іакоⷡ добраго

родꙋ и знаⷭ҇ црⷭ҇. и велмѝ болѧше сѧ ба҇. Бѣ бо рода хрⷭ҇тїаⷩ҇скоⷢ҇. и мт҃и е̂го̀ и жена̀. ѡбѣ̀ вполатѣ чⷭ҇ты ѿ црⷭ҇ѧ. ѕѣло бо̀ любѧше и҇ црⷭ҇ъ.

19. Мцⷭ҇а декаⷨ҇бра во д҃ днⷭ҇ь мчⷭ҇ние стыⷯ҇ мⷱ҇: ваⷬ҇вары̀ Іѹлıанїи. Блⷭ҇ви ѡⷮ҇: глава̀ к҃. (л. 58^{а}—60^{а}).

Начало: При маѯимїанѣ црⷭ҇ы. влⷭ҇цѣ сꙋщѐ маркıаноу̑. бѣ нѣкто̀ диѡ̑скоⷬ҇ богаⷮ҇ ѕѣло̀ на въстокъ снⷭ҇цꙋ живꙑй близ҇ йоулїа̀ града̀ вселеⷩ҇ на мѣстѣ иже се нарица́етъ гела́сїе. ѿ вı҃ поприщꙋ Еоухастъ придрьжа̀ мѣста̀ та̀. Бѣ же дщѝ емꙋ е̂диночаⷣ҇па. имене҇ ваⷬ҇вара̀. южѐ хранѧше на полатѣ высоцѣ, ıако невидѣти е̂ѧ никомꙋжѐ. за не бѝ тѣлоⷨ҇ прилѣпа̀.

20. Мцⷭ҇а декаⷨ҇бр: в҆ ѕ҃ днь жи́тїе и чоудо сⷮ҇: ѿца̀ Николы а̂рхиепⷭ҇па мⷬ҇иликїйкгаⷢ҇: гаⷡ҇а к҃а. (л. 60^{а}—71^{б}).

Начало: Въ днѝ ѡ̑нѝ бысть мꙋжъ пра́вдиⷡ҇ и̂ бг҃очтеⷰ҇ въ странѣ̀ граⷣ҇ ла́сїа въ веси фароѧ. Сїй и̂мене҇ е̂пифаⷩ҇: а̂ жена е̂мꙋ́ и̂мене҇ нона̀. изволенїе҇ же бжїи҇ заченшѝ и родѝ дѣтищъ доброзрачеⷩ҇: нарекоша имѧ е̂го̀ никола̀. Быⷭ҇ же чꙋдо преславно̀. егда бо сѧ родѝ и̂ ѿмитѝ и ıаша. стоѧтѝ нача̀ на ногꙋ свою̀.

21. Мцⷭ҇а декаⷨ҇: в҆ к҃є деⷩ҇ слⷡ҇о і̂оаⷩ҇ злаⷮ҇у: на роⷤ҇ство гⷭ҇а. ба҇ ıсп҃са нашего Іс҃ хⷭ҇р. глава̀ к҃в. (л. 71^{б}—77^{а}).

Начало: Нн҃ѣ моего̀ естⷭ҇ва ѡбеⷮ҇шанїю ѡбновле́нїе прихо́диⷮ҇. и̂ а̂да̀мова̀ злонра́виѧ ıаⷥ҇ва и̂сцѣлѧеⷮ҇сѧ. нн҃ѣ бжⷭ҇твеⷩ҇наѧ и̂ свѣто̀зарⷩ҇наѧ лꙋча̀ снⷭ҇бси приходѧщѝ наⷭ҇ просвѣщае̂. и̂ адъскїа юⷦ҇нѝкѝ ѿ вѣка̀ на́ свѣⷮ҇ и̂зво́диⷮ҇. ѝ мꙋчителево̀ древо̀ просажа́е̂мо̀ бываеⷮ҇. и нн҃ѣ речеⷩ҇наѧ прⷪ҇рческаѧ се ѻ̑ужѐ сверши́шасѧ. и кончина̀ зако́нꙋ хе҇ въ чрево̀ двыѧ в҆сели́сѧ.

22. Мцⷭ҇а́ декаⷨ҇ в҆ к҃ѕ де: собоⷬ҇ преⷭ҇тыѧ бцⷣ҇а слⷡ҇о і̂ѡаⷩ҇ злⷮ҇оу: блⷭ҇ви ѿчⷭ҇е. глава̀ к҃г. (л. 77^{а}—79^{а}).

Начало: Хⷭ҇тꙋ праведномꙋ снⷭ҇цꙋ днеⷭ҇ ѿ прчⷭ҇тыⷩ҇ дⷡ҇вы въсıаⷡ҇шꙋ. тма̀ нечⷭ҇та ѿбѣжѐ а̂ свѣⷮ҇ добровⷭ҇ѣныⷨ҇ подаⷭ҇сѧ: нечⷭ҇тие разыдесѧ. а̂ плоⷣ҇ блг҃и оувидѣнїа процвѣтѐ. ѝ ѕвѣзда̀ и̂стинⷩ҇аѧ въсїа наⷨ҇ днеⷭ҇ бо нбⷭ҇снⷩ҇аѧ и зеⷨ҇наѧ радостѝ исполⷩ҇ниша сѧ.

23. Мцⷭ҇а декаⷨ҇: во к҃з д҃е мчⷭ҇нїє свѧⷮ҇: пръвомⷱ҇ника стефана. Блⷭ҇ви ѡⷮ҇. глава̀ к҃д. (л. 79—82^{а}).

Начало: Па́мѧти хотѧще до́бры възлюблеⷩ҇нїи понꙋдиⷭ҇сѧ написа́ти пръвомчⷭ҇ника Стефа́на жи́тїе и мⷱ҇нїе. Стефанъ пръвомⷱ҇никъ бѣ і҃ ѹ̑чн҃къ стыⷯ҇ Апⷭ҇лъ. По възнесѐнїй гⷭ҇ни на нбⷭ҇са поставлѐнъ бысть съ и̂нѣми ше́стїю на слꙋженїе.

24. Мцⷭ҇а геⷩ҇ваⷬ҇: в҆а҃ деⷩ҇ памѧти в стыⷯ҇ ѿца наⷲ҇: великаго Василїа а̂рхиепⷭ҇па кесарїа кападокїйскыѧ страны̀. Блⷭ҇ви ѡⷮ҇: Глⷡ҇а: к҃є (л. 82^{а}—86^{б}).

Начало: Великїй ст҃ый Василїй с҃нъ василеⷭ҇ иⷨ҇ ѿ аполита и мт҃ре ѥмелїаны иⷨ҇ ѿ кападокїа. сїй прм҃ртїю и разꙋмоⷨ҇ вса книгы веⷮхїа и нова извичѐ и еретика побѣди и толмы быⷭ҇ бл҃гоговѣⷩ҇ ꙗко ст҃ꙋю быти пр҃тла цр҃каго.

25. Мц҃а геⷡвⷬ҇ з҃ дн҃ѧ сл҃о Іоаⷩ҇ златоⷪ҇го на кр҃щенїе г҃а нашеⷢ҇ Іс҃ х҃а. Бл҃ви ѡ҃: Главꙋ к҃з (л. 86^{б}—89^{б}).

Начало: Днеⷭ҇ възлюбленїиⷨ҇ прїимеⷨ҇ проповѣдника истины рекꙋ паꙋла аⷪ҇ла гл҃ща к҃ваⷨ҇. ꙗвыⷭ҇ бл҃гть бж҃їа сп҃сителнаѧ всѣⷨ҇ ч҃лкоⷨ҇. и ꙗвисѧ единочадїи сн҃ъ слово ѿч҃ее ѿ дв҃ца и Марїа. неизреченⷩ҇о ꙗви са и роди сѧ.

26. Мц҃а феⷡ во в҃ де҃ сл҃о ст҃го Кїрила на срѣтенїе г҃а нашеⷢ҇ Іс҃ хс҃. Бл҃ви ѡ҃: гл҃а к҃и (л. 89^{б}—92^{а}).

Начало: Радꙋй сѧ ѕѣло дщ҃и сїѡна. проповѣдꙋй Ієрлⷭ҇име радⷭ҇о. ликꙋйте людїе града бж҃їа. възыграите врата и стѣни сїѡнѧ. и вса землѧ възопїйте. горы и холмы възыграйте рꙋками въсплещайте. съглашайте. днеⷭ҇ нбⷭ҇наа съ земними да хвалѧтъ.

27. Мц҃а феⷡ: во г҃ де҃ ст҃го семїона бг҃опрїеⷨ҇ца І анны пр҃рчици. Бл҃ви ѡ҃. Глава к҃о (л. 92^{а}—93^{б}).

Начало: Се възлюбленнїиⷨ҇ нн҃ѣ наⷭ҇ почтеннаго влчцнѣ главѣ. пр҃вднаго семїѡна. Сїй бо послѣдны законꙋ а пръвы бл҃гти. жидовиⷨ҇ родоⷨ҇. Ахтїанинъ бл҃годаренїеⷨ҇. семїѡⷩ҇ ѿ фарисейскыѧ хꙋлы, ꙗко цвѣтъ ѿ тръпїа показа сѧ.

28. Мц҃ѧ Ѳевраⷧ҇ въ к҃д д҃нь. ѡбрѣтенїе чтⷭ҇нїа главы Іѡана пр҃чи кр҃тлѧ г҃нѧ. Ги҃ бл҃ви (л. 94^{а}—97^{б}).

Начало: Првⷣ҇никъ аще постигнеⷮ҇ скончати сѧ впокой бꙋдеть. и паⷦ҇ првⷣ҇ницы вв҃ѣкы живоⷮ҇ и ѿ г҃да мзда иⷨ҇, памѧⷮ҇ бо првⷣ҇наго спохвалами и бл҃венїе г҃не наⷣ҇ главою его. Но да извѣⷭ҇но скажеⷨ҇ еже слышахоⷨ҇ иеу҃листа гл҃ща.

29. Мц҃а маⷬ҇та въ ѳ деⷩ҇ мченїе стыⷯ҇ мч҃никъ м҃ и҃ всевастїиⷭ҇ мч҃ни. Бл҃ви ѡч҃є (л. 97^{б}—102^{а}).

Начало: Въ дни ликинїа цр҃ѧ бѣ гоненїе велико на хреⷭ҇тїаны и вси бл҃говѣрно живꙋще ѡ х҃ѣ нꙋдими быша жрѣти идолоⷨ҇. и гриколаю кн҃зю гꙋбителю сꙋщꙋ. и скорꙋ на слꙋжбꙋ дїаволю бѣжаше кападокїйскїа страны вънни живꙋще бл҃говѣрно ѡ х҃ѣ.

30. Мц҃а маⷬ҇та въ к҃є д҃нь на бл҃говѣщенїе прес҃тыѧ б҃ца. Слово Іѡана златооⷮ҇: (л. 102^{а}—105^{а}).

Начало: Цр҃ъскыⷯ҇ таиⷩ҇нъ празнество празнꙋеⷨ҇ днеⷭ҇. празникоⷨ҇ начатоⷦ҇: въⷩ҇же вса тваⷬ҇ събраⷩ҇на веселиⷮ҇сѧ. ѡ страшно и преславно чꙋⷣ҇ всıакомꙋ ıазикꙋ. Днеⷭ҇ бо зарѧ прїйде с҃нбс҃и бл҃говѣщающи̏ ѡ̑ приходѣ сн҃ца првⷣнаго.

31. Мцⷭ҇а маⷬ҇ во к҃з деⷩ҇ собоⷬ҇ аⷬ҇хагг҃ла гаⷡ҇рıи҃ла и̑ похвала пр҃стей б҃цы: — (л. $105^{а}$—$107^{а}$).

Начало: Пакы̏ радоⷭ҇но бл҃говѣщенїе. паⷦ҇ свобоⷣное възвѣща́нїе паⷦ҇ въздаѧнїе, паⷦ҇ възвраще́нїе, паⷦ҇ бл҃гомⷭ҇ртїе паⷦ҇ работы̏ избáвленїе. Агг҃лъ бо съ дѣвою гл҃еⷮ. послаⷩ҇ быⷭ҇ а̑рхагг҃лъ гаврїиⷧ҇ носѧ а̑да́мꙋ написанїе зва́нїа.

32. Мцⷭ҇а апⷬ҇ıлѧ въ к҃г деⷩ҇ мⷱ҇нıе с҃ ї славⷩ҇аго велиⷦ҇мчн҃ка Гєѡргїа. Блⷭ҇ви ѡⷮ҇: (л. $107^{а}$—$112^{б}$).

Начало: Ненавидѧй и̑спръва̀ чл҃къ ѕлы́й съвѣтниⷦ҇ дїáво́лъ борѧ сѧ схотѧщи̏ми̏ добрѐ жити̏ ѡ̑ х҃ѣ въставлѧеⷮ҇ на ц҃рѧ и кн҃ѕѧ ıако ѕвѣрѧ дивыⷯ҇. въсхищати̏ првⷣникы̏ ѡ̑ правыѧ вѣры̏. Бѣ в'то̀ врѣмѧ̀ ц҃рь именеⷨ҇ деѡклетїáнъ родоⷨ҇ ѿ персиди.

33. Мцⷭ҇а маѧ вѡ к҃ деⷷ҇ пренесенїе мо́щей ст҃ꙋ стⷭ҇ртотръпцꙋ Бориса и Глѣба: — (л. $113^{а}$—$114^{б}$).

Начало: Быⷭ҇ ı̏ако минꙋ́ по оумⷬ҇тїи блжеⷩ҇наго ı̏арослава́ и кн҃ѕѧ володимера лⷮ҇ѣ к҃. о̑умысли̏ с҃нъ его̀ и̑зѧслаⷡ҇ създа̀ каменꙋ цр҃квъ въ имѧ ст҃ꙋю стрⷭ҇тотрьпцю бориса̀ и̑ глѣба̀ исписаⷡ҇ ю и краси ю пречⷭ҇ꙋⷣне. и геѡргїй митропо́лиⷮ҇ и̑ єп҃пы. пе́тръ переславскїй. неѡфиⷮ҇ чрънѣговскїй. никита бѣлогородскїй. михаило юревскїй.

34. Мцⷭ҇а маⷵ҇ въ ѳ҃ деⷷ҇ пренесенїе мо́щеи иⷯ҇ въ стыⷯ҇ ѿца н҃шего Нико́ли. Блⷭ҇ви ѡ҃чє (л. $114^{б}$—$116^{б}$).

Начало: Прⷭ҇но о̑убо̀ бра́тїе длъжни̏ е̑сми̏ бжⷭ҇твеⷩ҇ныѧ празникы̏ въ чⷭ҇ть дръжащѐ творити подобитиⷤ҇ сѧ стыⷨ҇ е̑го добраѧ дѣла̀ творѧ́ще. Тїи бо чл҃циⷤ҇ быша̀ ı̏ако и̑ мы, но чⷭ҇тотꙋ и̑ праⷡ҇дꙋ и̑ добраѧ дѣла̀ възлю́биша и о̑угоднаѧ преⷣ г҃демъ сътвори́ша.

35. Мцⷭ҇а маⷬ҇ к҃а д҃нѧ. памѧⷮ҇ ст҃ого ц҃рѧ костан'тина и̑ м҃тре его Елены̏. Блⷭ҇ви ѡ҃чє: (л. $116^{б}$—$120^{а}$).

Начало: В'лѣто з҃ı ѿ нелѣже црⷭ҇твꙋющꙋ Констен'тинꙋ правовѣрномꙋ събраша сѧ мноⷤ҇ство̀ ваⷬ҇ва́рь на рѣкꙋ данꙋвиⷩ҇ и̑щꙋще препли́тїю. хотѧ плѣнити̏ всѧ въсточнїа страны̏; оувѣдавъⷤ҇ ц҃ръ костантиⷩ҇. ѡ̑плъчиⷡ҇сѧ на рѣкꙋ тꙋ̀ прїйде. и възбранѧ́ше в'сѧ ıаⷤ҇ многы д҃ни пребыти̏ тꙋ.

36. Мцⷭ҇а Іюн҃ѧ въ к҃ⷣ слово ї̑оана зл҃оу' на роⷤ҇ство ст҃аго ї̑анна прⷣтчи и̑ крⷭ҇тлѧ г҃нѧ. глⷡ҇а л҃ѳ (л. $120^{а}$—$123^{а}$).

Начало: Сн҃цꙋ семꙋ хотѧ́щꙋ и̑зыйти̏ и̑спредѣла̀ земле́ннаго̀ зарѧ преⷤ҇де вариⷡ҇щи повѣдаеⷮ҇ кто за нею грѧ́деть. такоⷤ҇ првⷣномꙋ сн҃цꙋ х҃ꙋ

хотѧщꙋ и҆зы́ти и҆зъ оутробы м҃три́на кылоцникса вари҆ добраꙗ зарѧ І҆ѡа́нъ повѣда́ше кто̀ послѣ́ⷣ ѥѧ грѧдеть.

37. Мцⷭ҇а Їюⷧ҇ кⷮо похвала ст҃ꙑⷯ вър҆ховныⷯ а҆п҃лѡⷨ петрꙋ и павлꙋ. Бл҃ви ѡ҃че: (л. 123ª—125б).

Начало: Нб҃ꙋ и҆ земли радоⷭ҇ вижꙋ̀ за настоѧщі́й пра҆дникъ ст҃ꙋю а҆п҃лꙋ петрꙋ и па́ѵлꙋ. и҆ н҃бныⷯ силⷯ хва́лѧщиⷯ трꙋды̀ иⷯ и҆ ꙋ҆́ченїа, ꙗ҆ко тѣмѝ познана̀ быⷭ҇ бж҃їа смотре́нїа та́на а многоразличнѡ̀ бж҃їа пр҃мрти.

38. Мцⷭ҇а Іюⷧ҇ а҃і д҃на мч҃нїе ст҃ыѧ мч҃ници еуфи́мїи: бл҃ви ѡ҃че прочитати (л. 126ª—128ª).

Начало: Цр҃твующꙋ ди́ѡклитїа́нꙋ прискꙋ и҆ а҆н҆типа́тꙋ сѫщꙋ въ Халки́донѣ: бѣ же а҆велїанъ жрⷰ҇ и҆долꙋ Арїю, и҆ той пристꙋпи къ ан҆типатꙋ и р҃че. мнѣ̀ быⷭ҇ ꙗ҆влено̀ да вса страны̀ приноса́ⷮ требы великомꙋ бꙋ҃ 'Арїю.

39. Мцⷭ҇а Їюⷧ҇ еі҃ дн҃ь ꙋ҆спе́нїе ст҃го̀ кнѧⷥ҇ васи́лїа зовемого Володимера: (л. 128б—130б).

Начало: Сі́й быⷭ҇ сн҃ъ сто҃сла́ва ѿ племенѝ варѧжска̀ кн҃зь володи́меⷬ҇. пръвоѐ къ и҆до́лоⷨ҇ мно́гот҆ща́нїе тꙋ҆вꙋ́ра҃ гл҃а. по преданїю ѿ҃чю. да є҆гда̀ воⷭ҇хотѣ бъ҃ собѣ избратѝ людѝ новѝ вѣдх҆нꙋ вънь бл҃гть ст҃го дх҃а и҆ възбнꙋ̀ и҆ ꙗ҆ко ѿ сн҃а ѿ лютаго̀ и҆долослꙋженїа.

40. Мцⷭ҇а їюⷧ҇ к҃ дн҃а ѡ҆гне́ⷩ҇ное восхожде́нїе ст҃го пр҃рка Ї́лїи҆. Бл҃ви ѡ҃: (л. 130б—132б).

Начало: Ни҃ѣ свѣтоза́р҆ное сн҃це нбн҃аго крꙋга̀ вышє́ствїеⷨ ѡ҆гне́ⷩ҇ныхъ ко́нь свѣтлостїю просвѣщаеⷮ҇сѧ пачѐ. Нн҃ѣ наⷩ҇ в҆сѧ вселеннаѧ свѣтоза́рⷩ҇ными лꙋчамѝ ѡ҆зарѧю҆ще сѧ радо́стїю пресвѣтло́ю памѧ́ⷮ ѡ҆гне́ⷩ҇наго пр҃рка Ї́лїю ликꙋюще чⷭ҇тно твориⷨ.

41. Мцⷭ҇а июлѧ въ к҃д слово ѡ смр҃ти и оубиенїи ст҃ыⷯ новоꙗвленныⷯ великыⷯ мч҃еникъ кн҃зей рꙋскыхъ Бориса и҆ глѣба: (л. 132б—136ª).

Начало: Пр҃ркъ реⷱ҇: роⷣ правыⷯ бл҃ви сѧ и҆ сѣмѧ и҆хъ въ бл҃венїи́ бꙋдеⷮ҇. Сицѐ ꙋ҆бо быⷭ҇ малоⷨ преⷤ҇де сихъ лѣтъ самодръжецъ в҆сей рꙋстей землѝ: кн҃зь володимеръ сн҃ъ ст҃ославль. внꙋк҆же и҆гореⷡ҇ рꙋри́ковича. и҆́же ст҃ыⷨ кр҃щенїеⷨ вс҆ю рꙋскꙋю землю кр҃ти.

42. Мцⷭ҇а а҆вгꙋⷭ҇ в҃ дн҃а при́несенїе мощей ст҃го первомч҃ника Стефана. сл҃о Іѡана злаⷮ҇: (л. 136ª—138ª).

Начало: Чюв҆ствеⷩ҇ноѐ сн҃це на землѝ въсїѧ ꙗ҆кы дн҃ьница̀. Стефанъ пръво̀мч҃никъ нбн҃ый даръ стежанїе твердое. вѣрныⷨ чл҃ковоⷨ вра̀чъ плавающиⷨ пристанище. пꙋтешествꙋ́ющиⷨ съхранитель. ловцеⷨ многоѐ ловле́нїе рыбъ. ѡ҆бретаа́сѧ вѣр҆но чтꙋщиⷨ прч҃тнꙋю є҆го́ памѧ́ть.

43. Мц҃а августа въ ѕ҃ дн҃ь слово ст҃го ѡц҃а Іѡана Златооустаго на преѡбраженіе г҃а нашего Іс҃ х҃а: бл҃ви ѡ҃: (л. $138^{а}$—141).

Начало: Бг҃ъ прьваго чл҃ка сътвори и врай его всели заповѣда ему да познаст҃ вл҃ку и съдѣтела всаческы҃ заповѣда҃ ему нетажка дан҆на, но ѿ всего древа сущаго врай. власть имѣти. Единоже показа ему съблюсти. неприкасати са ему ни в҆кусити ѿ него.

44. Мц҃а августа въ е҃і дн҃ь. Слово Іѡана архиеп҃па селу҃скаго на преставленіе преславны҃ вл҃чица нашеа бц҃а и пр҃нодв҃ы мр҃іа: Бл҃ви ѡ҃: (л. 141—$248^{а}$).

Начало: Егда прійде времѧ изыти ѿ тѣла пр҃тѣй бц҃ы и прийде к҆ней великый архаггль и ре҃ ей, маріе въстани приими си вравіе еже ти дасть насадивый рай. и даж҃ъ апп҃ло҃ да е дръжаще поют҆ пре҃ тобою. по тре҃ бо дн҃е҃ изыдеши ѿ тѣла.

45. Мц҃а августа ѕі҃ въспоминаніе ѡ нерѫкотворенно: ѡбразѣ г҃а нш҃го Іс҃ х҃а иже авгару преданіемъ. Бл҃ви ѡ҃ (л. $148^{а}$—$150^{а}$).

Начало: Подобаетъ намъ ѡто҃ мало побесѣдовати ѡ самой бл҃гти б҃а и сп҃са нш҃его Іс҃ х҃а. Многа чудеса бг҃олѣпно сътворив҆ша их҆же чл҃чь оу҃ не достигпе҃. Слыша ѡ то҃ Авгаръ єдескй кн҃азь и҃е бѣ ѿ діавола прокары раᶻслабленъ. томи҃ ѿ непріазни ѕ҃ лѣтъ.

46. Мц҃а авгу҃ и҃і дн҃а мч҃ніе сты҃ мчн҃икъ флора и Лавра. Бл҃ви ѡ҃: (л. $150^{а}$—$155^{б}$).

Начало: Добре оучитны. ап҃лъ пауелъ гл҃а. беᶻпрестани мл҃тву дѣйте. прп҃бнѣ руцѣ въдѣюще безъ гнѣва и помышленіа ѕла. мл҃щеса треᶻвымъ оумомъ съ цѣломр҃ие҃: и плотною чт҃отою миръ и любо҃ съ всѣми имущи. се добропріатно пре҃ гд҃е҃ наши҃ да не ѡ самѣхъ мл҃и҃са то҃мо. но и за цр҃а и кь|нази и сущихъ по҃ властію ихъ.

47. Мц҃а августа к҃ѳ усѣкновеніе чт҃ныа главы Іѡана ктла пр҃тчи гна слово Іоана Златооустаго: Бл҃ви ѡ҃: (л. $155^{б}$—$158^{а}$).

Начало: Пакы іродіа бѣси҃са. пакы и мате҃са паки плашетъ. пакы въ ирода проситъ беᶻакон҆аа главы Іѡана кт҃ла оусѣкнути. но слыши҃ Іѡана глща ѡ Іродовѣ безоуми҃, ѡ нейстовствѣ блудныа пласавица.

48. Субота а҃ с҃ поста вню҃ празну҃е мченіе ст҃аго феѡдора тирѡна: (л. $158^{а}$—$161^{а}$).

Начало: Маѯиміанъ и маѯен҆тиѡ҃ цр҃а пославста по҃сему цр҃твію въ вса ıазыки дръжащіа вѣру хр҃тіан҆ску да вкусатъ жрътвены҃ да

спс҃ени бѹдѣ҃ противащаѧ҃ сѧ ст҃рт҃ными мѹками мѹчити на послѣдоⷤ҇же ѿсѣкноути мечⷭ҇.

49. Неделѧ ѿ митари і фарисеи начинаетсѧ чисти за двѣ нл҃ѣ до великаго поⷭ҇та притчи ѿ митарі и фарисеи ѿ Іѡана Златоѹстаго. Толкованіе Єѵ҃ліе, еже ѿ лѹкы нл҃ѧ зі. (л. 161ᵃ—163ᵃ).

Начало: Начало гл҃аніа еѵ҃ліа. прійдѣте ѹбо братіе да послѹшавше хв҃а гл҃а Добрѣиши бѹдеⷨ҇ на покаѧніе. ꙗкоⷤ҇бо вчѹстнымъ садѣхъ раⷥ҇личии плоды сѹⷮ҇ ѡⷮ҇ сладокъ. инъ҃ на цѣлбѹ. и тако въ ст҃ѣй цр҃кви многа ѹченіа сѹть. ова милостинй и странолюбіи. а ина ѡ оудръжаніи и ѡ чистотѣ и ѡ смиреніи и ѡ покореніи.

50. Прітча ѡ блѹднѡⷨ҇ сн҃ѣ ѿ евангеліа толкованіе Іѡанна Златоустаго. Бл҃ви ѡ҃: (л. 163ᵃ—164ᵇ).

Начало: Желаніе имамъ и многоⷮ҇щаніе ѹмножити дх҃овноe сѣмѧ ѹченіа вн҃ега зрѧ любвѐ ненасыщены и ѹма пріатіа распростерта часто и повсѧ дн҃и нищѹю и хѹдѹю сию тщѹ сѧ поставити преⷣ҇ вами.

51. В нд҃лю масопѹⷭ҇нѹю поѹчение ѡ второⷨ҇ пришествіи г҃а нш҃его Іс҃. х҃а ѡ постѣ. Бл҃ви ѡ҃: (л. 164ᵇ—165ᵇ).

Начало: Се приближисѧ братіе времѧ покаѧніа сеⷨ҇ настаюⷮ҇ дн҃іе ѡцѣщеніа се бо словеса страшна и грозы исполнена изрицаема ѹсты бжіими ѿ страшноⷨ҇ дни въⷤ҇же прійдеⷮ҇ сн҃бси сѹдити пр҃вніи сн҃ъ бжій Іс҃ х҃с спс҃ь нш҃ь.

52. Вндл҃ю сиропѹⷭ҇нѹю поѹченіе Іоана Златоѹстаго ѡ постѣ. Бл҃ви ѡ҃: (л. 165ᵇ—167ᵃ).

Начало: Братіе послѹшайте ѹмніа двери ѿвръⷥ҇ше, и слѹха дш҃евніа ѿкрывше и въ слаⷣ҇ пріимеⷨ҇ ст҃ое пощеніе како наⷭ҇ легкиⷨ҇ пѹтеⷨ҇ ведеⷮ҇ г҃ь б҃ъ нш҃ъ въ беⷥ҇конеⷱ҇ное свое цр҃ство.

53. Іѡана Златооѹстаго ѡ ст҃ѣⷨ҇ постѣ и ѡ средѣ и пѧⷦ҇цѣ: Бл҃ви ѡ҃: (л. 167ᵃ—168ᵇ).

Начало: Братіе нн҃ѣ приспѣ времѧ добраго исповѣданіа а поспѣха еⷤ҇же къ бѹ҃. и нн҃ѣ наста гоⷣ҇ чⷭ҇тоты. наполѧ жажⷣ҇ныѧ постникы себо приближисѧ цѣлитеⷧ҇ грѣховныⷯ҇ вреⷨ҇.

54. Всѹⷭ҇ федоровѹ. несторіѧ патріарха Сл҃о ѡ тоⷨ҇ что раⷣ҇ памѧⷮ҇ твораⷮ҇ ст҃ого велмчⷭ҇ника Ѳеѡⷣ҇ра: (л. 168ᵇ—170ᵇ).

Начало: Сице ѹбо начнѹ повѣⷭ҇ сего свѣтлаго и добропобѣдителѧ мчⷭ҇ка феѡⷣ҇ра великое и высокое слово. чюдеси ст҃ого гл҃ати и вѣрно братіе слѹⷯ҇ приклонше внемлете.

55. Внелю а҃ ст҃аго поста поѹⷱ҇нїе ст҃го Іѡанна̀ Златоѹ́стаго. Блⷭ҇ви ѡⷮ҇: (л. $170^{б}$—$171^{б}$).

Начало: Видите лѝ възлюбленⷩ҇ниⷯ҇ ѿ са́мѣхъ ве́щеⷯ҇ поⷩ҇ѹю по́л̾зѹ ѝже бо́ ѝскѹсиⷯ҇ є҃ себѐ в̾сїю н҃длю поста̀ то̀ боⷢ҇ма разѹмѣ́ⷮ҇ своѐ приближе́нїе кь бѹ҃. да и на прочїа нлⷣ҇ѧ подвизаеⷨ҇ся постоⷨ҇.

56. Внлⷣ҇ю в҃ю ст҃ого поста поѹ҆ченїе: ст҃ого Іѡана Златооуⷭ҇таго. Блⷭ҇ви ѡⷮ҇: (л. $171^{б}$—$172^{б}$).

Начало: Прїйдѣте дрѹзѝ ѝ бра́тїа възлюбленⷩ҇ое ста́до х҃вѡ да ма́ло нѣчто̀ изрекѹ̀ ваⷨ҇ ѿ сѣⷨ҇ ст҃еⷨ҇ по́стѣ єгоже ѹ҆́же двѣ н҃лѣ преминѹста̀.

57. Слово ст҃аго Їѡана Златоѹ́стаго внлⷣ҇ю третюю ст҃аго по́ста (л. $172^{б}$—$173^{б}$).

Начало: Бра́тїе преплыⷡ҇шѐ нн҃ѣ стыѧ сїа̀ дн҃и чтⷭ҇наго по́ста възра́дѹеⷨ҇ сѧ дш҃ею покланѧ́юⷭ҇ще сѧ чⷭ҇тно́мѹ крⷭ҇тѹ того насладиⷡ҇шесѧ подвѝгнеⷨ҇сѧ на проⷱ҇ дн҃и къ стⷭ҇рти х҃вѣ.

58. Слово на поклоне́нїе чтⷭ҇номѹ древѹ Іѡан̾на̀ Златоѹ́стаго. Блⷭ҇ви ѡⷮ҇: (л. $173^{б}$—$175^{а}$).

Начало: Понеⷤ҇ оу҆бо блгⷣ҇атїю бж҃їею дайдо́хоⷨ҇ сло́воⷨ҇ свѣ́тлый дн҃ь праⷥ҇дни́ка нш҃го є҃ є́сть ꙗ҆вле́нїе животворѧ́щаго крⷭ҇та. ѝ при́несеⷨ҇ ꙗ҆ко̀ въⷥ҇можно похвалѧ́юⷭ҇щей и припоко́йⷨ҇ сло́во гл҃щи: радѹйсѧ сла́во хрⷭ҇тїаⷩ҇скаѧ.

59. Поѹⷱ҇нїе Іѡана Златоѹ́стаго внелⷣ҇ю д҃ю ст҃аго поста ѿ аⷱ҇бѣ ѝ ѿ млⷭ҇твѣ І ѿ млⷭ҇тинѣ (л. $175^{а}$—$176^{а}$).

Начало: Прїйдѣте нн҃ѣ цⷭ҇коⷡ҇наѧ ча́да да ѡ҆би́чное поѹ́че́нїе сътвориⷨ҇ ѿ а҆ⷱ҇бѣ ѝ ѿ млⷭ҇твѣ к̾ва́шемѹ събранїю. се́ бо ѹ҆́же болша́ѧ чⷭ҇а по́ста прѣминѹла є҃ и коⷤ҇до ва́съ вѣ́сть сво́й трⷣ҇ѹ имже сѧ подвиза́лъ є҃.

60. В̾нлⷣ҇ю є҃ю стаго по́ста пооуⷱ҇нїе Їѡа́на Златооуⷭ҇го ѿ сн҃ѹ Зеведеѡвѹ (л. $176^{а}$—$177^{а}$).

Начало: Понеⷤ҇ ѹ҆бо пома́лѣ поⷣ҇ сїй скоⷬ҇ча́тисѧ хо́щеⷨ҇ ѝ пома́лѣ дн҃и гн҃и стⷭ҇рти прихо́дѧⷮ҇, того раⷣ҇ е҆́же́ ѡ стⷭ҇ртеⷯ҇ сло́во чтеⷮ҇сѧ да сѧ к̾ниⷨ҇ приготовиⷨ҇.

61. В̾сⷮ҇тѹ цвѣтнѹю слово . . . . (л. $177^{а}$—$178^{б}$). Листътъ е наполовина скѫсанъ, та не може да се чете цѣлото заглавие.

Начало: Хв҃о въскрⷭ҇нїе се пртⷱ҇а всѣт . . . . се свѣтоза́рнаѧ па́мѧⷮ҇ въсїа̀ . . . . хв҃ы чѹдеⷭ҇ ѡ҆бра́зъ проꙗвлѧ́юⷭ҇щи се . . . . въста́нїе Лазарево̀ . . . .

62. Внлⷣ҇ю . . . . . слово Їѡаⷩ҇ Златоѹ́стаго ѿ входѣ въ граⷣ҇ їєⷭ҇рлиⷨ҇ на стⷭ҇рть воⷧ҇ную г҃а нашего: (л. $178^{б}$—$180^{б}$).

Начало: Ѡ чюдесна чꙋдеси гн҃ѧ и҆дѣ братїе ѿ силы на силꙋ ѿ чꙋдѐсъ на бол҆шаѧ чꙋдеса гн҃ѧ прїидеⷮ ꙗко златы пленица дрꙋгъ дрꙋзѣсѧ съдрьжиⷮ тако и҆ гн҃ѧ чꙋдеса.

63. Вноⷩ҇елоⷨ страⷩ҇иїа илⷩ҇и слоⷡ Іωана Злаⷮоу ѡ прекрасноⷨ Іѡсифѣ. Блⷭ҇ви ѡⷮ. (л. 180^{б}—191^{б}).

Начало: Бж҃е Авраамоⷡ, бж҃е Ісаакоⷡ, бе҃ Іаковль. бъ҃ блⷭ҇вень прⷭ҇но. и҆збавлѐй сѣмѧ прⷭ҇ное своиⷯ слꙋгъ възлюбльшиⷯ тѧ. дарꙋй же ꙗко блгⷭ҇ъ да въскипаⷮ въ мнѣ потоци блгⷭ҇ти твоеѧ.

64. Слово великїа илⷩ҇и смиреⷩ҇нагѡ чрънца І пресвитера Дамаскина, ѡ и҆сохшей смокоⷡницѣ вышше городѣ. Блⷭ҇ви ѡⷮ: (л. 191^{б}—195^{б}).

Начало: Движеⷮ мѧ на глⷢ҇анїе. слⷭ҇чное слово бж҃їе и҆ ѿч҃е. иⷤ ѿ нѧдрь не ѿстꙋпилъ и҆ въ ꙋтробѣ дв҃чи неѡписаннїе ро҃шеесѧ мене дѣлмѧ помнѣ быⷭ.

65. Вⷭ҇реⷣ великїа илⷩ҇и слоⷡ стⷢ҇ого Іоаⷩ҇на Ефрема поⷩ҇никѧ ѡ блꙋдници і ω лаѵастрѣ мира: (л. 196^{а}—202^{б}).

Начало: Мнозѣⷯ сⷮ҇ыⷯ свщ҃иⷯ бжїиⷯ достойно хвалѧщиⷯ вⷭ҇егда прчⷭ҇таго влⷣ҇кꙋ сподоби хⷭ҇е и҆ азъ недостойнїй славословити въ блгⷭ҇ти вѣры не твориⷮ бо нигдѣⷤ ѿвръжеⷩ҇а быти блгⷭ҇ть. — Това слово и началото на слѣдното (до л. 203^{б}) е писано съ по дебело писмо.

66. Вчеⷬ великїа илⷩ҇и слоⷡ іоаⷩ҇а златоꙋстаго ѡ любодѣици и҆ ѡ масти. Блⷭ҇ви ѡⷮ: (л. 202^{б}—207^{б} — прѣкжснато).

Начало: Всегда бъ҃ ꙗкоже чл҃колюбецъ время на каанїе грѣшникоⷨ даⷮ есть. лѣностїюж҆ своеюⷤ дш҃ꙋ гꙋбитъ лѣнивый, любѧⷯ соⷡенаѧ и҆ земнаа. лишаеⷭ҇сѧ нбⷭ҇ныⷯ і вѣⷱ҇ныⷯ наслажденⷩ҇на блгъ.

67. (продължение отъ слово за третя недѣля слѣдъ пасха — до л. 211^{б}).

68. Поученїе ω Іωсифѣ и ѡ мироносицахъ:. (л. 211^{б}—212^{б}).

Начало: Възлюбленⷩ҇їиⷯ слⷩ҇це поⷣ ωблакоⷨ красꙋетсѧ любимо бываеⷮ видѧще. тако и гⷭ҇ниⷯ аⷪ҇плоⷨ по распѧтней смрⷮ҇ти хвⷭ҇ѣ радоⷭ҇но въсїа въскⷭ҇рнїе хвⷭ҇о.

69. Слово блжⷷ҇еⷩ҇аго Кирила ѡ расслабленоⷨ ѿ битїа сказанїа Еуⷢ҇лскаго внⷣ҇лю д҃ по паⷭ: (л. 212^{б}—216^{а}).

Начало: Неизмѣрна нбⷭ҇наѧ высота неиспитанⷩ҇а преисподнаа глꙋбина ниⷤ свѣдомо бжїа смотренїа таинство.

70. Слово внⷣ҇лю патꙋю по пасцѣ. Блⷭ҇ви ѡⷮ: (л. 216^{а}—217^{а}).

Начало: Азъ ꙋбо ѡ дрꙋзи и҆ братїа на вⷭ҇ѧкꙋ нлⷣ҇ю боле собрати людїй на послꙋшанїе бжⷭ҇твеныⷯ словеⷭ. нн҃ѣ же менше приходиⷮ.

71. Слово ст҃го Іѡанна Златоѹстаго вн҃лю ѕ҃-ю: по пасцѣ: Блⷭви ѿ: (217^{а}—220^{а}).

Начало: Млⷭть бж҃їю й чл҃колюбїе г҃а нш҃го і҃с х҃а й ст҃го дх҃а. Даровáннѹю наⷨ ѡбилно родѹ члчⷭкомѹ сказаюⷮ ваⷨ: добрїиⷯ й хрⷭтолюби́виⷯ послѹшни́ци чада црковна́.

72. Слово ѕѣлѡ похвално на възнесенїе г҃а б҃а и сп҃са нашего І҃с х҃а. Блⷭви ѿ: (л. 220^{а}—224^{а}).

Начало: Се наⷨ наста̀ бра́тїе пра́зниⷦ х҃а б҃а нашего свѣтлѣе всѣⷯ пра́зниⷦ лучамѝ ѡблиста́еⷮ. днⷭе бо нбⷭныи крѹⷢ ликоствѹѧ ѡбла́коⷨ поемлеⷮ х҃а. на нейзречеⷩный прⷭтль ѿ сплотїю въсходѧще. всѧ̀ ли́кы а҆гг҃лкыѧ на веселїе събира̀.

73. Вн҃лю пѧдесѧⷮнѹю. Слово ст҃аго Іѡана Златоѹстаго. Блⷭви ѿ: (л. 224^{а}—225^{а}).

Начало: Любѧщиⷨ празнова́нїю гоⷣ не ѹгибаеⷮ. се бо днⷭь наⷨ празнѹющиⷨ а҆гг҃лы веселѧⷮсѧ. а҆рх҃агглы радѹюⷮсѧ. и҆ всѧ нбⷭныѧ си́лы спамѝ празнѹюⷮ.

74. Поѹ҆ч҃нїе Іѡана Златоѹстаго на съшеⷭ ст҃ дх҃а: (л. 225^{а}—226^{а}).

Начало: Прⷭно жадаѧй б҃ъ сп҃сенїа нш҃его въсхотѣ своиⷨ млⷭрдїеⷨ ѡбнови́ти е҆стⷭво нш҃е. грѣⷯми сѹще ѡбеⷮшанѹ.

75. Еже въ ст҃ыⷯ ѿца нш҃его Іѡана Златоѹстаго а҆рхиепⷭпа Констаⷩтино-граⷣ. Слово на ст҃ѹю пѧдесѧтницѹ: Блⷭви ѿ: (л. 226^{а}—228^{б}).

Начало: Дх҃овней бл҃гти съ нбⷭси наⷨ просвѣтиⷡшасѧ: дхоⷡно дх҃овныⷨ пѣнїеⷨ въспое́ⷨ ст҃ого дх҃а бл҃гть.

76. Іже въ ст҃ыⷯ ѿца нш҃его Григорїа бг҃ослова архиепⷭпа Константина града. Слово ѡ ст҃о дс҃ѣ вст҃ѹю пѧⷮдесѧтницѹ: (л. 228^{б}—230^{а}).

Начало: Рцⷭеⷨ ѹбо ѡ ст҃ѣⷨ дс҃ѣ ди́шѹщеⷨ єже є третее соⷭство̀ стыѧ трⷪца.

77. Впонеⷣниⷦ слово̀ на съшествıе ст҃ дх҃а Іѡаⷩ Ѕлоѹⷭ: (л. 230^{а}—231^{а}).

Начало: Ѕѣло̀ мѝ нн҃ѣ ѹдрѣжиⷮ ѹⷨ: гн҃ѧ пре́дивнаѧ чѹдеса́ и҆ славнаѧ виденїа таиⷩ. ѹжаса́юⷮ ми днⷭевнѹю мысль.

78. Нл҃ѧ всѣⷯ стыⷯ слово написаⷩо въ краⷮцѣ ѡ тръпенїиⷯ: (л. 231^{а}—233^{а}).

Начало: Бжїа смотре́нїа висота̀ неисповѣди́маѧ е҆ⷭ и҆ глѹбина̀ мⷣрсти е҆го́ кто ска́жеⷮ ѿ сложе́нїа всего мира.

79. Мц҃а Априлѧ въ а҃ днⷭь житїе прпⷣбныѧ Мрїи Египтѧнини: Блⷭви ѿ (л. 233^{а}—241^{а}).

Начало: Тайнꙋ црⷭ҇кꙋ добро́ е҃ таи́ти а҆ дѣла̀ бж҃іа проповѣда́ти сла҃но е҃ та҃ бо ре҃ а҆́гг҃лъ. Кто и҆ тꙋ̀ посла̀ ѡ҆ не҃ прозрѣти ѻ҆́чїю ѻ҆слѣпленною не хранйти бо таи҃ црѧ. па́гꙋбно е҃ и блазнь.

80. Мцⷭ҇а ма҃ въ в҃ днь ѹ҆спенїе и҆́же въ стꙑ҃ ѻ҆ца нашего Аѳанасїа Епⷭ҇на Алеѯандрїйскаго: (л. 241ᵃ).

Начало: Аѳана́сїй ѻ҆́цъ на҆шъ бѣ въ црⷭ҇тво Костентина вели́кого. Бѣже ѿ гра́да А҆леѯандрїйска́го. и҆здѣтска̀ бг҃ любѧ и҆ црко҃наго чи́нꙋ ѹ҆строѧ.

81. Слово ѡ҆ Даниилѣ прⷭ҇рцѣ ка҃ б҃а вавилонскаго съкрꙋши и҆ змїа ѹ҆мртви и ввръгоша его вро҃ колѣва҃. (л. 241ᵃ—242ᵃ).

Начало: Сей стꙑ҃ Даниилъ великꙑ́ бо прⷭ҇рце҃ люби҃ бѧше вавилонскимѝ цр҃и навходоносоро҃. ва҃тазаро҃. да́рїе҃. киро҃ персаня́но҃.

82. Илⷭ҇іа пре҃ рожⷭ҇твомъ хв҃ꙑ мч҃енїе и҆ похвала ѡ҆ трехъ ѻ҆троце҃. Блⷭ҇ви ѻ҆҃: (л. 242—244ᵛ).

Начало: Похвали҃ нн҃ѣ бл҃гаго б҃а просла҃вльшаго стꙑѧ ѻ҆́чро҃й крѣпко за҃ подвизавши҃сѧ. и҆ не ѹ҆крїе҃ бо сѧ гра҃ верхꙋ горꙑ̀ стоѧ. ни стꙑ҃ стрⷭ҇ти оутаи҃ти сѧ могꙋ҃.

83. Мцⷭ҇а а҆прила въ ке҃ днь мч҃нїе ст҃ого а҆пл҃а и҆ Еѵ҃листа Марка. Блⷭ҇ви ѻ҆҃: (л. 244ᵃ—245ᵃ).

Начало: Во ѻ҆на вре́мена по гн҃и възнесенїи҃ а҆пⷭ҇лы въ Іерⷭ҇лимѣ събра́ше сѧ мета́ша жре́бїй на стра́ны лꙋчи сѧ Маркꙋ въ є҆гѵ́пе҃скꙋю стра́нꙋ и҆тѝ.

84. Мцⷭ҇а ноеврїа въ кѕ҃ днь. мч҃нїе ст҃го А҆пл҃а и҆ єѵ҃листа Маѳ҃ѳеа. Блⷭ҇ви ѻ҆҃: (л. 245ᵃ—247ᵇ).

Начало: Въ времѧ ѻ҆҃ бѣша̀ а҆пⷭ҇лы вкꙋпѣ; и҆ мета́ша на стра́ны жре́бїа. и҆ падѐ на Ма҃ѳеа жре́бїй и҆тѝ въ стра́нꙋ чл҃коꙗде҃. Чл҃ци же гра́да того̀ ни хлѣ́ба ꙗда́хꙋ. но бѧше чл҃ча плоти ꙗдꙋще и пїюще кро҃ и҃.

85. Мцⷭ҇а Іюлѧ въ кѕ҃ днь ст҃го великомч҃ника Пантелимона. Блⷭ҇ви ѻ҆҃: (л. 247ᵇ—254ᵃ).

Начало: Црⷭ҇твꙋю҃щꙋ нечⷭ҇тивомꙋ законопреⷭ҇тꙋпникꙋ маѯимїа́нꙋ. и многꙑ҃ прозрѧщи҃ живо҃ сїй вѣрꙑ̀ ра҃ бж҃їа е҃ въ х҃а. ѻ҆вїи҃ бо вгора҃ скꙑта́ю҃ще сѧ и҆ въ вертепа҃ стра́ха ра҃ мꙋ҃.

86. Слово ѻ҆ милостиво҃ созомѣ како даѧ нищемꙋ сторицею҃ прїйме҃ вжизни вѣчной: (л. 254ᵃ—255ᵃ).

Начало: Бѣ нѣкїй чл҃къ живꙑ̀ въ Іерⷭ҇лимѣ и҆мене҃ созоми҃. и҆ той и҆да́ше единою҃ сквозѣ гра҃. и҆ ѹ҆зрѣ нища нага печа҃на. съвле҃сѧ и҆ да҃ е҆мꙋ ѻ҆де҃дꙋ свою҃. . . . .

87. Мцⷭа ѡⷦтовріа въ в҃ дн҃ь дѣѧніє ст҃го Кѷпріана и̂ дв҃ы ѹустини. Бл҃ви ѡⷮ: (л. $255^а$—$258^б$).

Начало: Ꙗвле́нїю г҃а нш҃его Іс҃ х҃а съ нб҃си на зеⷨлю быⷡшꙋ и прⷪрческыⷯ слове́сеⷨ скопча́в'шиⷨсѧ. и̂ в'сѧ поⷣнбⷭнаѧ просвѣти́сѧ словоⷨ сп҃совыⷨ.

88. Прпⷣбнаго ѡц҃а нш҃го Ав'вы Мака́ріа житіе І слово ѡ̂ ісхоⷤдении дш҃ѣ с тѣла: (л. $258^б$—$259^б$).

Начало: Бѣ чл҃къ дх҃овеⷩ и бл҃говѣреⷩ и̂ хр҃толюбиⷡ странⷩолюбеⷰ и̂ нищолюбеⷰ. боѧ сѧ б҃а и̂ страхоⷨ слꙋжа є̂мꙋ̀. и̂ беⷥслѐзь николиⷤ пребыва́ѧ.

89. На деⷩ оусѣкновенїа чⷭтныѧ глаⷡ Іѡа́на прⷣтчі кⷭтлѧ гн҃ѧ. єѵⷢлїе ѿ маⷬка. глаⷡ ѕ҃ заⷱ кд҃. Которойⷭ єѵⷢлииⷩ маеⷮ в'сѝ выслꙋхатѝ: глава р҃: (л. $259^б$—$263^б$).

Заглавието е писано отъ друга рѫка и съ друго мастило; текстътъ си е обикновеното писмо, но езикътъ — малоруски.

Начало: Быⷧ Ироⷣ на тоⷮ чаⷭ цареⷨ. казаⷧ пои̂ма́ти Ї̈ѡана ст҃го и̂ даⷧ є̂го́ всади́тѝ до вазнѧ длѧ и̂родїа́дѝ жонѝ бра́та своє̂го̀. кото́рꙋю быⷧ взѧⷧ зако́нꙋ иⷤ є̂го́ ѿ того̀ Ї̈ѡаⷩ ст҃ы ѹ̂помнинаⷧ иⷤ сѧ тобѣ не годиⷮ мѣтѝ жонѝ брата твоє́го. Ѡ̂наѧ Їродїада̀ баⷢзо была̀ волѣ̀ ѕло́иⷩ на не́го и̂ ра́да бы ѩⷦ є̂го́ затра́тити мѣ́ла и̂ не могла̀. Быⷧ ѡ̂нѝ и̂роⷣ боѧⷧсѧ Ї̈ѡана̀ ст҃го вѣдаюⷱчи є̂го бы́тѝ мꙋжа̀ справедли́вого̀ и ст҃го и̂ пилноваⷧ є̂го́ и слꙋха́ючѝ є̂го́ мно́го чини́ль.

90. Мцⷭа сеⷩтебра̀ въ и҃ дн҃ь слово на роⷤ прⷭтыѧ бц҃а и̂ прⷭнодв҃ы марїа: глава ра҃. Бл҃ви ѡⷮ: (л. $264^а$—$265^б$).

Начало: Во двою́ⷣ на і҃- племениⷯ Ї̈ил҃евыⷯ. быⷧ ѧкій чл҃къ Ї̈менеⷨ Іѡа́киⷨ богаⷮ велмѝ и прв҃нъ; и̂ женꙋ меⷧ таⷦже прв҃нꙋ и̂менеⷨ а̀нⷩꙋ и̂ былѝ в'старостѝ а̂ дѣтїй немѣли. и̂ ѡ̂ тоⷨ баⷢзо сѧ фрасова́ли. и̂ пришеⷧ вели́кїй дн҃ь гн҃ь и принеслѝ в'си сн҃ове Ї̂ил҃евы да́ры б҃ꙋ. що хто меⷧ. ѿ ѡ̂вощоⷦ и ѿ ско́та и̂ли ѿ жи́та̀ паха́нїа своє́го.

91. Мцⷭа ѡⷦтоврїа въ кѕ҃ дн҃ь. слово похвалное ст҃омꙋ мч҃никꙋ Деѡмитрїю. Бл҃ви ѡⷮ: (л. $265^б$—$268^б$).

Начало: Преⷤде плоⷮскаго прише́ствїа хв҃а. чл҃коⷨ смр҃ть страⷲна бывала. а̂ кдыⷤ г҃ъ нш҃ъ Іс҃ х҃с пло́тїю пришеⷧ и̂ за наⷭ смр҃ть в'кꙋсиⷧ: и̂ тогаⷣ чл҃коⷨ слⷣка̀ смр҃'ть. и̂ соⷨногою любо́вїю претръпѣваюⷮ смр҃ть. про́тоⷤ сты̀ велико-мч҃никъ Доми́трїе. доброе ѿданїе ѹ̂чиниⷧ х҃ꙋ б҃ꙋ и̂ мно́гоцѣннїй даⷬ принесль є̂м҃ꙋ велико дарови́томꙋ цр҃вы. чаⷭ найшоль собѣ: що не добрѣ ѡ̂течествѣ̀ с'воеⷨ такого великого скарбꙋ що̀ маеⷮ х҃а въ ср҃ци своеⷨ. а̂лѐ ѹ̂же пришоⷧ чаⷭ є҆го̀ . . . .

92. Мцⷭ҇а сентеврїи въ к҃ днь. житїе и мчнїе стаго велико мчника Еустафїа I жены его списаⷩ҇ ѿ семпона Метафраста: (л. $269^а$—$274^а$). Покрай обикновеното писмо идва и друго по̀ дребно.

Начало: Во дни Троана цр҃а римскаго быⷧ҇ оу войскꙋ римскомъ знаныи и передиѣйшїй гетмаⷩ҇ имене плакида альбо Еустафїй. великими звѣтаⷭ҇ствы славныи родоⷨ҇ и бгаⷮ҇ствы межи першими. а цнотою и справедливыⷨ҇ захованⷺ҇ы надъ иными.

93. Мцⷭ҇а юла въ к҃ днь житїе стго пророка Ілїи выбрано исписма стго г҃ црⷭ҇кыⷯ книгъ. Глаⷡ҇ зі ні: (л. 274—276 — прѣкжснато).

Начало: Ѡный Ілиа прⷪ҇ркъ бжїй. который кнапалчливоⷭ҇ти бы свѣтоⷨ҇. Албо люди пбожный голодоⷨ҇ морилъ ѡгнь зъ неба на злыи пиццаⷧ҇ фальшивыи прⷪ҇ркы І еретїкы гꙋбиⷧ҇ црѣ караⷧ҇ оумерлыи ѡживилⷧ҇ ся еще до того часꙋ втелѣ не оумⷬ҇елы.

II. Отъ л. 277 захваща вториятъ ръкописъ, който съдържа кратки анегдотични „слова“. Тия слова продължаватъ дори до края и, съдейки по писмото и хартията имъ, са отъ по̀ ново врѣме. Послѣдниятъ листъ отъ тая часть прибрахъ отъ № 340, дѣто бѣше заедно съ други фрагменти.

Хартиенъ знакъ: на първата часть три различни фигури — нѣщо като гербъ, а на втората часть — двуглавъ орелъ.

На л. $162^б$, надлъжъ по страничното поле, съ по̀ скорошно писмо, поменикъ отъ влашки имена, отдѣто се вижда, че сборникътъ е употрѣбянъ нѣйдѣ въ Влашко или Молдова.

321 (440).

Скитски патерикъ отъ 1786. Редакция руска. Листи 306, 4° (20×15·3), текстъ 13·7×12·5, писмо полууставно руско (тънко), букви 2 мм., редове на стр. 21.

Началниятъ му листъ билъ хубаво украсенъ (рисуванъ съ перо), но сега съвсѣмъ поврѣденъ; всрѣдъ художествената му рамка се едва чете: **Во славꙋ Стыѧ единосꙋщныѧ и животворѧщыѧ и нераздѣлныѧ Трⷪ҇цы. Ѡц҃а и сн҃а и стагѡ дх҃а. списаса Бгодхновеннаѧ книга сїѧ Патерикъ, или Ѿтечникъ, Прпⷣбныхъ и Бгоносныхъ Ѻц҃ъ нашихъ егѵптоскѵтскїй дѣанїѧ и словеса ихъ. ѕѣло дшеполезна. при ѡбители нарицаемой Воронополана ҂аѱпѕ. ѿ рожд: хртова. (1786).**

По̀ долу: (Спи)совалъ послушникъ иѡанъ Мургаковъ. —

Първитѣ шесть листа са заети съ **предѡсловїе ѿ житїи и҆ повѣстє̄ Бл҃жиныхъ С҃тыхъ ѿ҃ц҃ъ скитскихъ.** Съ отдѣлна пагинация.

Начало: **И҆сконѝ бя́ше къ б҃г҃ꙋ б҃г҃ъ сло́во, многі́а ра́ди бл҃гостыни всесь мі́ръ ѿ небытї̀ премⷣростїю созда̀.**

На л. 7^{а}, или л. а҃, слѣдъ заставка, заглавие: **Словеса дш҃еполезнаа, Прⷣбныхъ ѿц҃ъ и҆ Б҃гоносныхъ мꙋже́й, и҆̀же конечнагѡ ра́ди любомⷣрїа пꙋсти́ню и пеще́ры горскіа постигшихъ, ꙗ҆̀коже речѐ Бж҃ственный Дв҃дъ: Се оу҆̀далі́хсѧ бѣ́гаа, Водворі́хсѧ въ пꙋсты́нѣ, чаахъ Б҃га спаса́ющаго мѧ и҆ и҆̀мже ѡ҆̀бразомъ ѡ҆брѣто́ша жела́емое вынꙋ кі́йждо а҆̀ки ѡ҆брѣта́телницꙋ хота́щимъ наслѣдовати показа̀.**

ѿ безмо́лвїи. Глава̀ а҃.

Начало: Рече А҆̀вва А҆нто́ній ꙗ҆́коже ри́бы меⷣлѧ́щїи на сꙋсѣ̀ оу҆мира́ютъ, та́ко и҆ и҆̀ноци кро́мѣ ке́лїи съ про́стою ча́дїю живꙋ́ще въ безмолвной крѣпости ѿслабива́ютъ.

ѿ оу҆миле́нїи. Глава̀ в҃. л. 12^{б}.

Начало: Гл҃ахꙋ ѿ А҆ввѣ А҆рсе́нїи, ꙗ҆́ко всѧ̀ лѣта́ житїѧ̀ своегѡ̀ є҆гда̀ сѣдѧ́ше наⷣ дѣло́мъ рꙋкꙋ̀ своею̀, всегда̀ и҆мѣѧ́ше плаⷮ на ло́нѣ свое́мъ слезъ ра́ди текꙋ́щихъ ѿ ѻ҆́чїю егѡ̀.

ѿ печа́ли. Глава̀ г҃. л. 19^{б}.

Начало: Речѐ ста́рецъ, го́ре дш҃ѣ согрѣша́ющей по ст҃омъ кре-щенїи, не мо́жетъ бо безпеча́ли бы́ти до послѣⷣнаго и҆здиха́нїѧ.

ѿ смире́нїи и҆ пла́чи поꙋче́нїе новонача́лнымъ. Глава д҃. л. 25^{а}.

Начало: Ѿц҃ъ нѣ́кїй сѣдѧ́ше въ лꙋцѣ̀ близъ бл҃же́ннаго А҆нто́нїѧ, ѿбонъ по́лъ Прибо́бища, и҆ и҆̀де нѣ́когда̀ въ Є҆́гипетъ трѣ́бованїѧ ра́ди своегѡ̀, пое́мъ и҆ оу҆чени́ка си съ собою.

ѿ воздержа́нїи нето́чїю ѿ бра́шенъ. но и҆ ѿ прочї́ихъ дꙋше́вныхъ поврежде́нїи. Глава є҃. л. 36^{б}.

Начало: Гл҃ахꙋ ѿ ѿц҃ѣ А҆гаѳо́нѣ, ꙗ҆́ко вложѝ ка́менъ во оу҆ста̀ своѧ̀ на трѝ лѣ́та до́ндеже и҆спра́ви молча́нїе своѐ.

По́вѣсти разли́чны ко оу҆твержде́нїю, востающиⷯ на насъ бра́ней любодѣѧ́нїѧ, Глава ѕ҃. л. 50^{а}.

Начало: Речѐ А҆́вва А҆нто́нїй, Помышлѧ́ю ꙗ҆́ко три сꙋть теле́снаѧ востанїѧ, є҆ди́но оу҆́бо є҆стеⷭственное, дрꙋго́е ѿ многоѧде́нїѧ и҆ пи́тїѧ, тре́тое же ѿ дїѧвола.

ѿ нестѧжа́нїи, ꙗ҆́ко не подоба́етъ спи́скивати и҆мѣ́нїа. Глава̀ з҃. л. 73^{а}.

Начало: Бра́тъ нѣ́кїй ѿрекъ сѧ мі́ра и҆ разда́въ и҆мѣ́нїе своѐ ни́щимъ, ѡ҆ста́ви ма́ло на потре́бꙋ свою, и҆ прїи́де въ пꙋсты́ню ко ѻ҆ц҃ꙋ А҆нто́нїю.

Глава и҃. ѿ сидѣ́нїи келе́йномъ и҆ ѿ дѣ́лѣ рꙋ́чномъ и по́вѣсти разли́чны мꙋжествїꙋ нас поꙋча́ющїѧ. л. $79^{а}$.

Начало: Речѐ А҆вва Венiами́нъ ѹ҆чн҃икѡмъ свои́мъ, пꙋте́мъ цр҃кимъ ходи́те, и҆ по́прища чти́те, и не ѹ҆трꙋди́тесе.

Ѡ҆ тщесла́вїи, ꙗ҆ко не подоба́етъ дѣ́лъ свои́хъ пре̑ чл҃вѣки ꙗ҆вла́ти, Глава ѳ҃. л. $91^{б}$.

Начало: Речѐ ста̀рецъ, ꙗ҆ко ꙗ҆вла́ѧй дѣла̀ своѧ̀ до́браѧ, и҆ ѿкрыва́ѧ сла́вы ра́ди чл҃вѣ́ческїѧ, подо́бенъ є҆́сть чл҃кꙋ сѣ́ющемꙋ сѣ́мѧ своѐ верхꙋ̀ земли̇̀ и҆ не покрыва́ющемꙋ, ꙗ҆̀же прише́дши пти́цы нб҃ныѧ поѧда́ютъ є҆.

Ѡ҆ ѡ҆сꙋжде́нїи, ꙗ҆ко подоба́етъ храни́ти и҆ не ѡ҆сꙋжда́ти никого́же. Глава̀ і҃. л. $97^{б}$.

Начало: Бра́тъ нѣ́кїй согрѣши̇̀ въ скитѣ, и҆ его̀ ра́ди бы́вшꙋ со-бо́рꙋ, посла́ша ко ѻ҆ц҃ꙋ Мѡѷсею да прі́йдетъ, и҆ не хотѧ́ше и҆ти̇̀.

По́вѣсти ст҃ыхъ ѻ҆ц҃ъ разли́чныѧ. Глава а҃і. л. $105^{а}$.

Начало: Гл҃ахꙋ ста́рцы, ꙗ҆ко проси̇̀ нѣ́кто б҃га ѿ ст҃ыхъ, є҆́же ви́дѣти ст҃ыѧ ѻ҆ц҃ы, и҆ ви́дѣвъ ѧ҆̀ въ мѣ́стѣ свѣтлѣ веселѧ́щихсѧ, не ѹ҆зрѣ̀ та́мо ѻ҆ц҃а А҆нто́нїа.

Словеса̀ ст҃ыхъ ѻ҆ц҃ъ, и҆ наказа́нїе на пресѣ́ѧнїе житїѧ̀ и҆ноческаго. Глава в҃і. л. $112^{а}$.

Начало: Речѐ ста̀рецъ, ста́ни на ка́мени вѣ́ры, и҆ терпи̇̀ до́блественнѣ всѧ̀ находѧ́щаѧ ти̇̀ и҆скꙋше́нїѧ.

Ѡ҆ разсꙋжде́нїи, Глава̀ г҃і. л. $142^{б}$.

Начало: Речѐ ста́рецъ, ꙗ҆ко есть лꙋ́чши всѣ́хъ добродѣ́телей разсꙋжде́нїе.

Ѡ҆ разсмотре́нїи. Глава д҃і. — л. $160^{б}$.

Начало: Рече́ а҆вва А҆нто́нїй, ꙗ҆ко сꙋть нѣ́цїи ѹ҆мертви́ше тѣлеса̀ своѧ поще́нїемъ и҆ трꙋдо́мъ. и҆ занѐ не и҆мѣ́ахꙋ разсмотре́нїѧ, дале́че ѿ б҃га бы́ша, и мно́зи поги́боша.

Ѡ҆ бо́дрости. Глава є҃і. — л. $187^{а}$.

Начало: Речѐ а҆вва Єва́грїй, помина́й при́сно и҆сходъ твой, и҆ не забыва́й стра́шнаго сꙋди́ща.

Ѡ҆ трезвѣ́нїи и҆ мл҃твѣ. Глава ѕ҃і. л. $197^{а}$.

Начало: Реко́ша ста́рцы ꙗ҆ко зерца́ло є҆́сть и҆нокꙋ мл҃тва.

Ѡ҆ страннолю́бїи, ка̀ко подоба́етъ стра́нныѧ прїима́ти съ ми̇лованїемъ. Глава ѕ҃і. л. $205^{б}$.

Начало: Речѐ А҆вва Кассїа́нъ, ꙗ҆ко и҆дꙋ́щимъ на́мъ и҆ногда̀ ѿ Пале-сти́ны въ Еги́петъ, прїидо́хомъ къ нѣ́коемꙋ ста́рцꙋ и҆ ѕѣло̀ любе́зно прїе́мъ нась ѹ҆чреди̇̀ страннолю́бїемъ.

Ѡ̃ послȣша̀нїи. Глава̀ и҃і. — л. $210^{а}$.

Начало: Бл҃женный А҃вва А҃рсе́нїй речѐ ӥногда̀ ѹ҆ч҃никȣ своемȣ̀ А҃леѯа́ндрȣ, егда́ сконча́еши фалїѧ, прїидѝ ӥ вкȣсѝ со мно́ю.

Ѡ̃ смиреномȣдрїи. Глава̀ ѳ҃і. л. $224^{б}$.

Начало: Речѐ А҃вва А҃нто́нїй ѿц҃ȣ Пи́минȣ, се є҃сть вели́кое дѣ́ланїе чл҃вѣкȣ, егда̀ кто̀ грѣхѝ своѧ̀ верхȣ̀ себѐ положи҃т пре҃д Бг҃омъ ӥ да ча́етъ напа́сти до послѣ́днѧго издыха́нїѧ.

Ѡ̃ терпе́нїи ӥ мȣжествѣ. Глава к҃. л. $240^{а}$.

Начало: Речѐ ста́рецъ, а҃ще дȣбъ не колե́блемъ ѿ вѣтро҃в пребȣдетъ, нижѐ растéтъ ни коре́нїе ӥспȣща́етъ. та́ко ӥ ӥнокъ а҃ще не постра́ждетъ ни претерпи̇тъ не мо́жетъ бы́ти хра́бръ во́инъ хр҃товъ.

Ѡ̃ любвѝ. Глава к҃в. л. $246^{б}$.

Начало: Речѐ А҃вва А҃нто́нїй, а҃зъ ѹ҆бо не бою́сѧ Бг҃а, но люблю є҃гѡ̀, ӥбо соверше́ннаѧ любо́въ ӥзгонитъ страхъ.

Ѡ̃ прозорли́выхъ. Глава к҃в. л. $252^{а}$.

Начало: Речѐ А҃вва Данїилъ, ѹ҆ч҃никъ ѿц҃а А҃рсе́нїѧ, ꙗ҆ко повѣ́да на́мъ ѿц҃ъ А҃рсенїй, а҃ки ѡ̃ ӥномъ гл҃а, са́мъ же то́й бѣ, сѣдѧ́щȣ речѐ нѣ́коемȣ ѿ ѿц҃ъ въ ке́лїи своей, прїйде къ немȣ̀ гла́съ гл҃ѧи, воста́въ ӥзїйди да покажȣ̀ ти дѣла̀ чл҃вѣческаѧ.

Ѡ̃ творѧщихъ зна́менїѧ. Глава к҃г. л. $275^{а}$.

Начало: При Ї҆ȣлїанѣ ѿстȣпницѣ бы҃с нѣ́что сицево̀. ӥзш҃ешȣ емȣ̀ на Перси́дȣ воева́ти, посла Дѣ́мона на запа́дъ, да ше́дъ ско̀ро принесетъ емȣ̀ вѣ́сть нѣ́кȣю ѿ тȣ́дȣ.

Ѡ̃ житїи разли́чномъ ст҃ыхъ. Глава̀ к҃д. л. $280^{а}$.

Начало: Повѣ́да на́мъ А҃вва Дȣлъ, ѹ҆чн҃икъ ѡ҆ц҃а Виссарїѡ́на, ꙗ҆ко ходѧ́щимъ речѐ намъ со ста́рцемъ моймъ въ пȣсты́нѣ, прїйдохомъ на нѣ́кȣю пеще́рȣ, ӥ влѣ́зше внѧ̀ ѡбрѣто̀хомъ бра́та сѣдѧ́ща, ӥ дѣ́лающа плени̇цȣ.

Ӥсправле́нїе ст҃ыхъ ѿц҃ъ. Глава̀ к҃е. л. $291^{б}$.

Начало: Собра́вше сѧ ӥногда̀ ст҃їи ѿшелници прем҃рїи число́мъ двана́десѧтъ, ӥ вопроси́ша дрȣгъ дрȣга, еже что̀ ӥспра́ви ко́ждо въ келїи своей ӥ ко́имъ поще́нїемъ пости̇ сѧ дх҃овнымъ.

Прп҃бнаго ѿц҃а на́шего Стефа́на за́повѣди в҃і. Глава к҃ѕ. л. $294^{а}$. За́повѣдь а҃. Неймѣй дрȣ́жбы со жено́ю, да не сгори́ши ѡ҆гнемъ еѧ̀. в҃. Неймѣй дрȣ́жбы съ малы́мъ ѿро́комъ, да не впаде́ши всѣ́ть дїѧ́волю съ нимъ . . . . . .

Прп҃бнаго ѿц҃а нашегѡ̀ Ефрема Си́рина слово ѡ̃ ползѣ дш҃и. л. $294^{б}$.

Начало: Да естѐ вѣ́дȣще возлю́бленнїи, ꙗ҆ко вси нра́вы сами̇̀ соде́ржатсѧ союзомъ любвѐ дх҃овнѣ.

Пр҇бнаго ѡ҇ца нáшегѡ Макáрїа ѿ ѹ҆миле́нїи дш҇и. Главà к҇о. л. $296^{а}$.

Начало: Велїа бл҇гть бж҇їа чл҇комъ согрѣшáющимъ, дáнная на исправле́нїе дш҇и, ѹ҆миле́нїе.

Ѽ велйкой бл҇гти бж҇їей на҇ грѣшными чл҇вки. л. $298^{б}$.

Начало: Брáтъ нѣкїй побѣжде́нъ бы҇ ѿ бѣса бл҇днагѡ, и҆ по вся дни ѡ҆брѣтáше са въ блꙋдѣ пребывáа.

И҆́же во ст҇ыхъ ѡ҇ца нáшего Іѡанна Златоѹ҆стагѡ къ нѣкоемꙋ Ігꙋменꙋ, по҇сивша послáти емꙋ прáвило дх҇внаго ѹ҆ченїа, на ползꙋ емꙋ сꙋщи҇ съ нимъ брáтїамъ. Глава л҇. л. $301^{а}$.

Начало: Понеже писалъ ми есй возлюбленный брáте, да предáмъ ти правило пóстническое, но что тебѣ писáти не вѣмъ, ѿбаче сйленъ Бг҇ъ слáвы Іис҇ъ. Хр҇тосъ настáвити ма, а҆́ще всѣ́мъ ср҇цемъ твоймъ принесе́ши мл҇твы твоа емꙋ. (Прѣкꙋснато съ л. 305).

Послѣдниятъ л. 306, както и залѣпениятъ листъ върху задната кора, съдържатъ пакъ прѣписъ отъ сѫщия Патерикъ, само отъ друга рѫка.

Слѣдъ л. 295 (или **сч҇е**) липсуватъ 7 листа. Краятъ сѫщо липсува. Инакъ рѫкописътъ е добрѣ запазенъ. Подвързия мукава и кожа, но доста повrѣдена.

Хартия тънка, испечена, съ букви С. Я. (Яковлевъ?)

322 (535).

Златоустови и други **слова**, нова сръбско-българска редакция, писалъ попъ Тодоръ отъ Враца на 1756 г. Съдържа на 266 л. **16**° слѣднитѣ слова, писани съ полукурсивно писмо, народенъ правописъ.

1. Иже въ ст҇и ѡ҇ца нашего ї҆ѡа҃нна, нищолюбиваго Златоѹстаго, слово ради покаıание и кръщенїе. Нравоѹчение а҃. (л. 1 до $5^{а}$).

Начало: Ѩко не подобаетъ да речеме, покаıалъ бихъ се и да се исповедамъ, нъ боимъ се не могꙋ до последи съвръшити, а҆́ще кои речетъ такова речъ, врагъ го е научилъ да речеть тако, да го ѿбиетъ ѿ покаıанїе.

2. Наравоѹчение в҃ ради елини и҆ въскресение мрътвимъ (л. $5^{б}$—$9^{а}$).

Начало: Многꙋ чл҇вци желаютъ. како не сподобиха се да видатъ х҇а. ıакоже и ап҇ли. Егда любиши да видиши х҇а, азъ да ти покажꙋ како можеши лесно да видиши х҇а, и не тогда въ ѡнна времена и лета, егда телесно ходеше х҃с по зем'ли, нъ и въ тиа лета можеши да го видиши: исправи свое житие и да ходиши по правдȣ и по истинȣ, и тогда можеши да видиши х҃а ꙗкоже и ап҃ли.

3. Наравоȣчение г҃. а҃ще кои желаетъ епис'коп'ство, и҃ їереист'во, и егȣмен'ст'во, или дȣхов'нич'ство или дрȣга некоꙗ власть (л. $9^{б}$—$22^{б}$).

Начало: Вьсако начел'ство добро есъ и б҃ȣ ȣгод'но. егда добре и҃ б҃ȣ ȣгодно съвръшиме, ꙗкоже рече писание въсакъ даръ съвръшенъ съвише съходитъ, сиречъ аще кого б҃ъ из'беретъ того и ми да последȣемъ безъ въсакое сȣмнение, понеже ѿ б҃а избранъ ес'тъ.

4. Наравоȣчение д҃: на елине, и на расȣжденїе, междȣ Петра и Платона (л. 23—$26^{б}$).

Начало: Где есȣ елин'ски мȣдръсци, тъщеславни и гръделиви. где аѳин'ское високоȣмие, где философомь бледословие, единъ мало имените ѡ̑доле въсе ваша мȣдрос'ть. ѡ̑нъ самъ прослави свое ѡ̑тачъст'во и свое име.

5. Наравоȣчение е҃: како подобаетъ намъ да вънимаемь себе ѿ раз'вращени христиꙗне, понеже помногȣ прелъщают'се чл҃вци ѡ҃ наречени христиꙗне, нежели ѿ еретици или ѿ агарене, и како да прїимаемъ запрещение дȣховнимъ ѡ̑цемъ: (л. $26^{б}$—$34^{б}$).

Начало: Многȣ чл҃вци говоратъ како да естъ х҃с бл҃ги б҃ъ, а идоле нарицают'се лȣкави бози. Да видиме могȣт'ли лȣкави бози да се противатъ бл҃гомȣ б҃ȣ, аще есъ бл҃ги б҃ъ почто лȣкави бози далеко бежутъ ѿ благаго б҃а.

6. Наравоȣчение ѕ҃: ради неисправлено наше житие. (л. $34^{б}$—$38^{а}$).

Начало: Да мислимъ себе и непрестано да плачемъ наше неисправлено житие, некои чл҃вкъ ѡ̑бещает'се некого чл҃вка да го гоститъ, или нещо да мȣ харижетъ, никако не забȣварȣватъ ѡ̑нова ѡ̑бещание, тамо мислитъ когда да идетъ да мȣ го дадетъ, кое мȣ е ѡ̑бещалъ.

7. Наравоȣчение з҃: радї кротки и смирени и тръпеливи (л. $38^{а}$—$47^{б}$).

Начало: Кои не би похвалилъ кроткаго и смиренаго, кои не би прославилъ, кои не би възлюбилъ крот'каго и смиренаго и тръпеливаго: кого по многȣ любитъ б҃ъ. кроткаго и смиренаго, кои можетъ по скорȣ да се спасетъ. можетъ кротки и смирени. Нели прекрасни їѡсифъ с҃ъ кротость и незлобие и простота поиде къ своимъ братиамъ и продадоше го.

8. Наравоꙋчение и҃: ради спасение: Како подобаетъ да творꙋтъ които желаютъ да се спасꙋтъ (л. 47^б—56^а).

Начало: Егда почнемъ некое добро дело ѿ начела приходитъ ꙋсил҇но, нъ да радиме да го не ѡставиме, понеже врагъ дастъ леность, и егда видитъ б҃ъ наше радение хощетъ помогнꙋти намъ, можемъ и съвръшити бж҃ст҇вное дело.

9. Наравоꙋчение в҃: ра҇ человеческое сп҃ение колико иматъ б҃ъ радение (л. 56^а—64^а).

Начало: Како подобаетъ намъ въсегда да се смислиме и да разꙋмеемъ колика любовъ иматъ б҃ъ ради чл҃вческое спасение, и ниа да се наꙋчиме тако да твориме. Не верꙋвахꙋ евреи х҃ꙋ и порꙋгаха мꙋ се и заплювах а го, последи на кр҃тъ распеш а го, и толика досаждениа иже мꙋ сътвориха, и паки не въспоменꙋ нихна злоба.

10. Слово г҃ ї̈ѡа҃на Златоꙋста: како да вънимаемъ себе ѿ мир҇ска радость (л. 64^а—71^а).

Начало: Да не гледаме на тоıа с҃ть мирски радости и красотї, и веселиа, тиа радости въ мало време биваютъ и преходꙋтъ. Кои ѡ҆бичатъ и любатъ на тоıа с҃тъ да прохождатъ на широко на дрꙋги с҃ть хощꙋтъ да бꙋдꙋтъ на тесно. На тоıа с҃тъ радосни и весели, тамо скръбни и печални. тꙋка сити и пиıани, тамо гладни и жъдни, тꙋва измивени и ѡ҆чистени, тамо смрад҇ни и нечисти.

11. Слово м҃: Ради да се не клънеме ни да проклиниаемъ (л. 71^б—76).

Начало: Подобаетъ намъ да се не клънеме ни да проклиниаемъ. и сиромахꙋ и болıаринꙋ похвал҇но есъ да се не клънетъ, по многꙋ потребно есъ сиромахꙋ да се не клънетъ, понеже по многꙋ есꙋ сиромаси, нежели богати.

12. Слово вї ї̈ѡа̂н҇на Златоꙋстаго. ѡ҆ вере и҆ кръщени: (л. 76^а—81^а).

Начало: Въ времена егда беха а҃пли, многꙋ верꙋвахꙋ и кръщевахꙋ се и станıахꙋ православни христїıане и кои що имаше богатьст҇во приношаше го и даваше го ап҃ломъ.

13. Слово гї ї̈ѡанна Златоꙋста ради искꙋшениа (л. 82^а—86^а).

Начало: Како подобаетъ намъ да се радꙋваме. егда прийдетъ намъ некое искꙋшение неправ҇да да претръпиме, а̂ще ли и ради грехъ, прїидетъ намъ некое з҇ло, да го претръпиме. и да бл҃годаримъ б҃а, ради наши грехъ посла намъ такова зло. да потеглиме да ни проститъ и того греха.

14. Слово д҃ї: Ради злоба: (л. $86^{а}$—$89^{б}$).

Начало: Да речеме како не подобаеть да дръжиме на ср҃це злоба: които намъ досаждаютъ, да не дадеме зло за зло, ни клевета за клевета, аще кои намъ сътворитъ зло, ниа да радиме да мȣ сътвориме добро, аще покажеши лȣкавомȣ зло по з'лъ станетъ. Прїиде х҃съ въсему мирȣ да сътворитъ добро и многа зла сътворише мȣ.

15. Слово є҃ї ї҆ѡанна златоȣстаго ради скр'бъ и печалъ (л. $89^{б}$—$98^{а}$).

Начало: Како подобаетъ въсакомȣ христиꙗнинȣ да се готовитъ да тръпитъ скръбъ и печалъ и теснота и досада и ȣкорение и безъчастїе |. Аще такова претръпиме и да благодариме б҃а ради то: на ѻн'зи с҃тъ хощеме бити безъпечални и радосни и веселни. Егда приходатъ намъ некои добри дела и ради то почнеме да се радȣваме, не имаме на дȣша никоꙗ помощъ.

16. Слово ѕ҃ї ра҃ мир'ска и дх҃ѡвна радостъ (л. $98^{а}$—107).

Начало: Како подобаетъ намъ да познаеме мирска радостъ и д҃хов'на радость, една с҃ъ дрȣга не могатъ да се зговаратъ, не можетъ мир'ска радостъ при б҃а да се приближитъ. Коꙗ радостъ нарицает'се мир'ска, коꙗ д҃ховна: мирска радостъ естъ да имаме богатаст'во и красни премени, и различна ꙗстиа, и бесов'ски иг'ри и диꙗволски песни.

17. Слово з҃ї ї҆ѡа̂н'на златоȣста. ради гневъ (л. 107–$112^{а}$).

Начало: Како подобаетъ да се не гневаемъ на некого и да не държимъ на ср҃це паметозлобие. Аще помислиме некое добро да сътвориме, кротко да го сътвориме, ꙗко же рече пророкъ Давидъ въ р҃и ѱал'ма, гл҃ахъ бо рече предъ ц҃ра ѿ сведени твои и не стидех'се.

18. Слово и҃ї ї҆ѡа̂н'на Златоȣста ради ц҃ркви: (л. $112^{а}$–$119^{б}$).

Начало: Подобаетъ, които имȣтъ нȋви и лозиа и ливади и места, по нихъ да творатъ ц҃рк'ви и молит'веници. Многȣ богати имȣтъ по места имȣтъ мȣшȋи и велико радение имȣтъ да сътворатъ некоꙗ банꙗ или некои хȣбави къщи, или кръчабница или дȣкꙗне, да поставлютъ търговци, да имъ прихождȣтъ на година многȣ фаида . . .

19. Слово ѳ҃ї: ї҆ѡан'на златоустаго: ради прочїтанїе книги (л. $119^{б}$—$137^{а}$).

Начало: Подобаетъ често да прочитаеме бж҃твное писание и въ ц҃ркви да сказȣють слово ȣчителе. Много чл҃вци иматъ и знаютъ четати, и мръзи ги да ȣзмȣть книга въ свои рȣце и да прочетутъ некое слово, нъ ниже въ цр҃кви хоцȣтъ да вънидутъ и да слȣшатъ.

20. Слово к҃: Іѡа҃н'нȣ Златоȣстȣ, р҃а законъ христиански (л. 127—132^{б}).

Начало: Подобаетъ въсакомȣ христианинȣ да наȣчитъ законъ христиан'ски, и за себе и дрȣгаго да ȣчитъ и да пол'зȣетъ, аще кои имȣтъ ревностъ да проповедȣетъ слово бж҃ие, потребно есъ емȣ да иматъ велика надежда нъ въсесил'наго и въсемогȣщаго б҃а, да мȣ дадетъ сил'но дръзновение и безъстрашие, ꙗкоже и Павелъ сътвори . . .

21. Поȣчение ради мрътви да не плачеме (л. 132—142^{б}).

Начало: Не подобаетъ да плачеме ег'да нѣкой сродникъ нашъ ȣмретъ: не хоцȣтъ мр'тви ѿ насъ да плачеме по нихъ, нъ ищȣтъ ѿ насъ ради нихна дȣша да сътвориме мол'ба и молит'ва и приношениа въ цр҃кви. Благословени христиане да не речете како проста вещъ есъ съм'ртъ. Да скажȣ вамъ да разȣмеете что се нарицаетъ съм'ртъ.

22. Нравоȣчение к҃в: ради милостинꙗ, бл҃госл̊ ѿ̊е (л. 142^{б}—147^{а}).

Начало: Ѡ въсака добродетелъ похвална есъ милостиниа и постъ и въздържание, а сластолюбие за ȣкоръ и за присмехъ. Коꙗ милостиниа похвал'на есъ егда ѿ праведно събрание бивастъ милостиниа, такова милостиниа велика похвала иматъ.

23. Наравоȣчение к҃г: Ради наше житие да се не надеемъ (л. 147—159^{а}).

Начало: Не подобаетъ да се надеемъ на наше право житие да полȣчимъ спас҃ение, на нъ милость бж҃ие да се надеемъ. Аще кои се есȣ сподобиле и познали есȣ истин'ною верȣ и правою, велико внимание да имате, да не досаждате бл҃годателю, егда есме познали истинною верȣ, да не бȣдеме по з'ли ѿ ѡ̂ниа, които не сȣ познале и бȣдемъ по развращени.

24. Наравоȣчение к҃д: ради зависъ (л. 159^{а}—170^{а}).

Начало: Подобаетъ намъ егда видиме некоего христианина да мȣ придетъ некое добро, да мȣ не завидиме, нъ и еще да прославиме б҃а; понеже мнози иматъ ѿ новопросвещени завидатъ, егда видȣтъ дрȣгаго новопросвещени и ȣмираетъ, тогда подобаетъ да благодариме б҃а како чисто съхранилъ св҃ое кръщение и ȣмираетъ на покаꙗние.

25. Наравоȣчение к҃е: ради бȣ҃ неȣгодна милостинꙗ (л. 170^{а}—177^{б}).

Начало: Виждȣ како никоі | не творитъ милостина, да есь бȣ҃ ȣдод҆на, како можеши милостивъ да се наречеши егда тъкмо за себе радиши да ти бȣдетъ телесни потреби. На широко да ꙗдеме и да пиеме и красни премени да носиме, а сиромаси гладни и жъдни, голи и боси, ꙗкоже рече писание по въсꙋдꙋ беше гладъ. Два҃ глада иматъ единъ гладъ телесни, а дрȣги душевни.

26. Наравоȣчение к҃з ради нощна молитва (л. $177^{б}$—$181^{б}$).

Начало: Како биваетъ приетна нощ҆на молит҆ва и ниа да порадиме въ нощи да се помолиме бȣ҃. Не сътвори бъ҃ големи нощи въсȣ нощъ да лежиме ꙗко говеда. Да видиме тиа хȣдожници, тер҆зиї и златаре и дрȣги занаꙗтлиї и коваче и корабчиї и ȣ цр҃кви ѿ полȣнощъ въстаютъ, въстани и ти, изиди ѿ дома своего и погледни на небо и виждъ како есь ȣкрашено н҃бо с҃ъ различни звезди и по всꙋдꙋ тишина и безъмлъвие.

27. Наравоȣч. к҃з. ра҃ по҃тъ и въздръжание (л. $181^{б}$—$189^{а}$).

Начало: Како подобаетъ намъ да похвалиме въздръжание и постъ, а ѡбъꙗдение и пиꙗн҆ство и сластолюбие да ȣкориме. Велико добро есъ постъ и въздръжание. егда хощетъ да бȣдетъ рȣкоположение да бȣдетъ постъ и въздръжание.

28. Поȣчение ради високоȣмие и҃ тъщеславие, сл҃о ки҃. (л. $189^{а}$—$192^{б}$).

Начало: Ѡ високоȣмие и тъщеславие многа зла биваютъ, ѿ т҆щеславие и чл҃кȣȣгодие. Тиа три страсти҃ съпротивлꙗют҆се на дȣшевно сп҃ние. Такови како могȣтъ ѿветъ дати. Ради сȣет҆ни вещи ȣпразнꙗют҆се, а ради заповедь бж҃и нимало не хощȣтъ да порадȣтъ.

29. Слово к҃ѳ: Ради въходъ ȣ цр҃ковъ, бл҃гослови ѡ҃е (л. $192^{б}$—$202^{б}$).

Начало: Ꙗко не подобаетъ да входиме въ цр҃ковъ до нелиже не исправимъ свое житие с҃ъ покаꙗние и їсповедание, и тако чисти и безъгрешни да въходимъ въ цр҃кви и да сме чисти ѿ грѣхъ, и тако да ȣслишитъ г҃ъ наши мл҃ви. Колико попечение имȣтъ цр҃ковни строителе ради цр҃ковни вещи, ради то съгрешаютъ и не могȣтъ да познаютъ.

30. Слово л҃. Їѡана Златоȣста҃, ради смеренїе и҃ покорение (л. $202^{б}$—$207^{б}$).

Начало: И кои хощетъ да ȣчитъ дрȣгаго потребно есъ емȣ да творитъ, потомъ да сказȣетъ и да ȣчитъ дрȣгаго, и въ цр҃кви не беседȣвати. И ниа длъжни есме да поревнȣемъ смерение, никоꙗ вещъ не е наша, ни таꙗ сама вера наша нестъ, нъ бж҃твна.

Въ края на това слово написано отъ сѫща рѫка: конаць и̑ бг҃ȣ слава, но и слѣдъ това продължаватъ пакъ слова, писани отъ сѫща рѫка.

31. Иже въ ст҃ихъ ѡц҃а нашего Иѡ̂анна Златоȣстаго, Слово і҃г ѡ̂ о̂клеветание и о̂ досаждение и празнословие. Блг҃ол̊ви ѡ҃е. (л. 208^{а}—214^{а}).

Начало: Ѡ̂ о̂клеветание и всакомъ досаждение, и не празнословите, понеже не тъкмо ȣбиства ради и прелюбодеистъва и блȣда и̑инехъ ради. такови въ мѫкȣ хощетъ въпасти, нъ и ѡ̂ гл҃ани. и такови҃ ѿ насъ хȣдихъ досаждения мнимихъ.

32. Слово г҃ Симеѡна Новаго бг҃ослова. (л. 214^{а}—226^{б}).

Начало: Како подобаетъ никои да не речетъ въ тиа времена несть възможно да придетъ чл҃вкъ до съвръшено житие. Кои порадитъ съ прилежание и да се ȣподобитъ прежнимъ ст҃имъ и б҃ȣ ȣгоднимъ. И аще кої противно ȣчитъ нова ересъ поставлаетъ.

33. Дамаскина̂ їнока и подъдиакона и стȣдита, поȣчение како не подобаеть много желати и плакати. прочитаетъсе на погребение. Слово е҃і. (л. 226^{б}—240^{б}).

Начало: Услишите слово бж҃ие и ѿимете печалъ ѿ ср҃це ваше, понеже множицею слово ȣтешаетъ много печалъ; мнози бѣха вчера беседȣвахȣ сь нами, и веселяхȣ се, нъ дън҃съ поидоша, понеже призва ги ѡ̂нщи вл҃ка.

34. Дамаскина инока и подиакона и стȣдита и нищолюбиваго Златоȣста и Григориа Нискаго, повелеваютъ како велика помощъ иматъ дш҃а̂ по смрътй ѿ приношение, помени и литȣргїй. писа҃ въ кратце. (л. 240^{б}—244^{а}).

Начало: А̂ще кои христианинъ по православною верȣ христианскою и по законȣ поживелъ есть въ животе своемь како есть сеалъ. тако и пожнати бȣдетъ. Ꙗ̂ко же възревъ богати и виде Лазара. седещаго на колена Авраамова, и засрами се богати ѿ нищаго Лазара.

Слѣдва до л. 244^{а}, ала недовършено, та писачътъ пише:

До зде написа҃, и ȣзеше ми изводъ, и ѡ̂ста слово несвършено, и ради то много пожалихъ?

35. Иже въ ст҃и ѡ̂ц҃а нашего Їѡ̂анна Златоȣстаго. Слово ѕ҃ї ради нищолюбие (л. 244^{б}—266^{б}).

Начало: Рече пр̊ркъ милостъ па сȣде хвалетъсе, ѿ многи рȣки биваеть милостиниа, коиа милостиниа естъ похвална. да видиме коа хощетъ да похвалитъ х҃с.

Слѣдва до края, но има примѣсени въ него и други слова.

Въ края на това слово, на послѣдния $266^{б}$ л., слѣдватъ тия записки:

Ѡ Враца написахъ сию книжицȣ ѿ изводъ дȣховника ї҇ѡсифъ, ҂з҃с҃ѯ҃д҃ ҂а҃ѱ҃н҃ѕ҃ попъ Өеѡдоръ непотрѣбни.

А подъ това съ по̀ ново писмо:

† попъ Крѣско ѿ Влашко село кȣпи та̀ıа книга ѿ попа То҃ра за̀ .є҃. гро҃. въ лето. ѿ сътворенїе мира:· ҂з҃:· с҃:· о҃:· лета. велйка нȣжда. беше. чȣма. по за̀горе. това. врѣме.

Освѣнъ пагиниранитѣ 266 листа сборникътъ съдържа и други петъ листа (отпрѣдъ три и отзадъ два), на които покрай съдържанието на сборника има и много други записки и разни поучения, които продължаватъ по страничнитѣ полета дори до л. $4^{б}$ отпрѣдъ, а открая — дори на корицата. Тия писаници изглеждатъ да са отъ попъ Кръстя.

Слѣдъ съдържанието, на третия листъ отпрѣдъ, се чете сжща записка отъ попъ Тодора, както и въ края на сборника:

Сиа книжица написахъ азъ Өеѡдоръ грешни, ѿ изводъ дх҃овника Їѡсифа. ȣ Враца, ѿ х҃а ҂аѱнѕ м҃ца генаръ к҃є.

А отгорѣ прѣзъ първия и втория листъ: попъ Кръско ѿ влашко село кȣпи таıа книга ѿ попа То҃ра за є҃ гро҃ въ лето ҂з҃.с҃.о҃.а҃.

На л. $207^{б}$: † запи́са а́съ по҃ кръ҃кѡ҃ ѿ влашко село кȣгй ȣ҃зе҃ та̂ıа книга вь лето .з҃.с҃.о҃. велика нȣжа҃ бѣше чȣм по ѕагоре.

Сжщиятъ попъ Кръскьо отъ Влашко-село (Врачанско) си турилъ и печата при заглавието на сѣко слово, както и на много други мѣста въ сборника.

Най послѣ на прѣдната корица, върху самата дъска, се чете още слѣдната записка отъ друга (по̀ сетнешна ржка):

Да се знае кока дойде Софронїѧ вла҃ика ȣ Враца ȣ сене 1795.

Сборникътъ е запазенъ цѣлъ, подвързанъ съ дъсчени кори. Доставилъ отъ с. Г. Бешовица (Врачанско) А. Иванчевъ.

323 (554).

Дамаскинъ отъ XVII в., нова сръбско-българска редакция, съ русизми. Състои сега отъ 173 л., малка 8⁰ (16·5×10·5), безъ начало и край; спорѣдъ старата пагинация липсуватъ отпрѣдъ 61 листъ, а отзадъ колко — не се знае. Книжката била подвързана, ала сега е безъ корици, но колитѣ се държатъ още съшити.

Писмо — черковно-славянски полуустав, а формата въ четвърто, по 13—19 реда на страница. Правописъ смѣсенъ: съ ъ и ь (безразлично), ѫ, почти безъ ѣ и много рѣдко ы — повече въ значение на мeко и

Сѫдържа слѣднитѣ слова:

1. На първитѣ 4 листа (по нанрѣжни 62—65) е краятъ на слово за в҃-ро пришéствіе, а на 66 л. начева:

2. Житїе и҆ жизнь, праведнаго, и прекраснаго ї҆ѡсифа (л. 66ᵃ—114ᵃ).

Начало: Вьсà тварь и҆ зданїе бж҃їе є҆сть премѫдра и҆ дивна ѿ ныхъ же разумѣеть вьсáки премѫдро̑ть создáтела. но премѫдрѣйша ѿ вс҆ѣ, и҆ и҆з҆реднейша сатворѝ чл҃ка, на негóже ѫ҆дивѝсе разумь є҆гò болие нéжели на прочїе твáри, понéже ѫ҆красѝ го є҆ ѫ҆ тоѝки дари и҆же не бѐ возможно да го сътвори̑ совершенѣйша и҆лѝ премѫдрѣйша.

3. Мц҃а декéмврїа в҆ а҃ д҃нь житїе и҆ жизнь ст҃аго Филарéта милостива̑г (л. 114ᵇ—152ᵇ).

Начало: Ва страна̑, нафлагѡнѝскыє. є҆сть село и҆менемь а҆мниа, є҆же є҆с҆по̑ властїю гагрéн҆скїє митрополїи. Въ товà село бѣше нѣкой чл҃вéкъ бл҃гочестѝвъ, и добродѣтеленъ, фїларéтъ и҆менемь, и велми богатъ дш҃евы̑ и҆ телéсно, и҆маше добѝцы мнóги, в҃і, хѫлѧ́ди ѡ҆вцы̑ шестóтины̑ говеда, кóны̑, нѝвы̑ лóзїє. и дрѫга такóва, рóбове и слѫги.

4. Мѫчéнїе ст҃омѫ великѫ мѫченѝкѫ є҆ѵстáѳїѫ новомѫ. ї҆ѡ́вѫ, и сѫпрѫги є҆гѡ̀ ѳеопїсти. и чедо̑ є҆гѡ̀. а҆гáпїѧ, и ѳеѡпїстѫ; — (л. 153ᵃ—214ᵇ).

Начало: Злины̀ и҆ и҆скѫшéнїи и҆же прїхóждатъ на чл҃вéцы. ѿ три̑ вѝны̑ биваютъ бл҃гословéны̑ хрт҃їáны̑. прьво ѿ и҆скѫшенїе. бж҃їа и҆же и҆скѫшáетъ бг҃ъ чл҃вéка да вѝдетъ а҆ще и҆ на зло врéме любѝтго. и҆лѝ тькмо на доброполѫчно; втóро бива̑ет, ѿ попѫщéнїе бж҃їе и҆же ѿстѫпи̑тъ бг҃ъ ѿ нéкоего чловéка рáди нéкой сагрешéнїе чл҃вéкѫ ѿпѫ.

5. Пóвестъ ра̑ нéкоѧ женà како ѧ҆ наидѐ бл҃жéны ѡ҆ц҃ъ мáрко, въ ѡ҆стровѣ мóрскомь с҃ ст҃мъ є҆ѧ̀. (л. 215ᵃ—226ᵇ).

Начало: Бл҃жéнный ѡ҆ц҃ъ нашь мáрко калѫгеръ, сказà кáко и҆де̑ рéче ѿ стáраго рѝма въ цáри гр҃а, и҆ пристанáхомь на нéкое ѡ҆стрóвь. понéже дѫхнà сѫпротѝвникъ вéтръ, и҆ седéхомъ многѝ днѝ въ тóй ѡ҆стровъ. Въ є҆дѝнь день и҆злéзохъ ѿ кóрабь. и ходéщѫ ми по ѡ҆стровѣ, видéхъ ѿ далéко кáко сéи҆ка чл҃ка гóла и҆ скóро потрьчáхъ и҆ приближѝх҆се к҆ ѩ҆влѧ́емѫ, и слыша̑ глáсъ такóвъ;

6. Мц҃а ї҆анѫáрїа в҆ к҃з житїе пр҃добнаго ѡ҆ц҃а нашего ѯенофóнта, и дрѫжѝны̑ є҆гѡ̀ (л. 227 до края).

Начало: ѯенофѡ́нтъ ст҃ый, бѣ̀ є҆ди́нь ѿ первѣ́йшихъ болѧ́ръ въ цр҃́й гра́дъ, бога́тъ внѣ́шними и҆мѣ́нїй, богатѣ́йшїй же внѹ̂тр̑ними, вѣ́рѫю и҆ бл҃гоче́стїе҃ и҆ всѣ́хъ за́повѣдей бж҃їихъ ѹ҆се́рдныⷨ хране́нїемъ, сла́венъ са́на ра́ди и҆ бл҃городїа, славнѣ́йшїйже доброправ́їѧ ра́ди и҆ дѣ́лъ бл҃ги҃.

Хартия тънка, груба и безъ воденъ знакъ.

Доставилъ Т. Бардаровъ отъ Плѣвенъ.

324 (520).

Сборникъ отъ слова, правила и молитви. По писмо и езикъ прилича на врачанскитѣ дамаскини (№№ 14, 535 и др.). Има 311 листи **16**° (14·5×9·3). Книгата е подвързана, ала прѣднитѣ и҆ 8 листа откѫснати.

Тоя сборникъ състои отъ нѣколко дѣла:

I. Слова и поучения, и то:

1. Слово г҃. ѹкараетъ раⷣи сребролюбие (л. $13^{а}$—$17^{б}$).
2. Слово д҃. раⷣи милостини (л. $17^{б}$—$19^{б}$).
3. Слово е҃. раⷣи ненавистъ и завистъ (л. $19^{б}$—$22^{а}$).
4. Слово ѕ҃. раⷣи покаѩние: (л. $22^{б}$—$30^{а}$),
5. Тлъкование въ ѿч҃е нашъ: (л. $30^{а}$—$37^{а}$).
6. Слово ст҃аго Златоѹста, ради гневъ и ѩростъ: (л. $37^{б}$—$41^{а}$).
7. Мцⷭ҇а ферфара ѳ҃. ст҃аго мч҃ника Никифора: (л. $41^{а}$—$49^{а}$).
8. Ѿ книга левитска глⷡ҇а к҃ѕ. (л. $49^{а}$—$63^{а}$).
9. Сло̂во ст҃го ї҆ѡ҃анна Златоѹстаго: повелеваетъ намъ да се не събираемъ сⷭ҇ъ развращени чл҃вци: (л. $63^{б}$—$73^{а}$).
10. Слово ради евреи: (л. $73^{а}$—$76^{а}$).
11. Слово раⷣи пр҃ⷪрка: (л. $76^{б}$—$78^{а}$).
12. Сло́во ст҃го ї҆ѡ҃анна Златоѹста. како сⷭ҇ъ бл҃годарение да претръпеваемъ. кои намъ досаждаетъ: (л. $78^{б}$—$88^{а}$).
13. Да речеме ѡ҃ томъ слово еже рече х҃с. архиереѡ҃мъ и фарисеѡ҃мъ. ѩкоже рече бл҃говесцикъ иѡ҃анъ. въ в҃ї глава. (л. $88^{б}$—$93^{а}$).
14. Мцⷭ҇а ферфариѩ въ ѳ. ст҃аго мч҃ника никифора: (л. $93^{б}$—$98^{б}$).
15. Дрѹго слово ради гневъ и ѩростъ: иже въ ст҃и ѡ҃ца нашего иѡ҃ана Златоѹстаго: (л. $99^{а}$—$103^{б}$).
16. И҆же въ ст҃и ѡцⷭ҇а нашего иѡ҃ана златоѹстаго. слово ради покаѩние и ї҆споведание (л. $104^{а}$—$111^{а}$).
17. Неделю а҃. по въздвижение чт҃ⷭнаго кр҃ста ѡ҃ еже како бѹдетъ преставление праведнимъ и грѣшнимъ: (л. $111^{б}$—$116^{б}$)

18. Неделю .в҃. по въздвижиние: како подобаеть въсакомȣ христианинȣ да вънимаеть с҃ое писание (л. 116^{б}—121^{б}).

19. Недѣлю г҃. по въздвижение, како подобаеть всакомȣ християнинȣ да се смериме и да се стис҆неме и да прiимемь страхъ бж҃и на ср҃це. и тако да възможеме ȣбежати ѿ дꙋшегꙋбнаго врага. бл҃гослови ѿ҃ прочъсти. (л. 121^{б}—125^{б}).

20. Недѣлю д҃ ю. поȣчение. преподобнаго ѿ҃ца нашего Өеѡ҃дора Стȣдiта: (л. 125^{б}—130^{а}).

21. Неделю е҃ ю. Поȣчение преподобнаго ѿ҃ца нашего Өеѡ҃дора Стȣдита. (л. 130^{а}—134^{а}).

22. Недѣлю ѕ҃ ю. Поȣчение: (л. 134^{б}—140).

23. Неделю з҃-ю. Поȣчение: (л. 140^{а}—144^{а}).

24. Неделю и-ю. Поȣчение: (л. 144^{а}—149^{а}).

25. Неделю ѳ-ю. Поȣчение: (л. 149^{а}—154^{а}).

26. Мц҃а септевриа а҃. Поȣчение: (л. 154^{а}—158^{б}).

27. Поȣчение на гроздоберъ (л. 158^{б}—164^{б}).

28. Поȣчение преподобнаго и бг҃оносаго ѿ҃ца нашего Өеѡ҃дора Стȣдита (л. 164^{б}—168^{б}).

29. Преподобнаго ѿ҃ца нашего Өеѡдора Стȣдита поȣчение на въздвижение чъснаго кр҃та (л. 168^{б}—175^{а}).

30. Поȣчение преподобнаго и бг҃оносаго ѿ҃ца нашего Өеѡдора Стȣдiта (л. 175^{б}—181^{б}).

31. Сѫщо заглавие (л. 181^{б}—187^{а}).

32. Сѫщо заглавие (л. 187—200^{а}).

Слѣдъ това на листъ 200 има още три гръцки тропара, съ славянски букви.

II. На седемъ листа безъ пагинация:

а) Събрание ѿ различни҃ правилъ ѿ҃ еже каѧ съгрешенна възбранѧютъ бити свещеникȣ. и в҆нимай семȣ съ ѿ҃пасение҃ъ.

б) Пророчества ї езикилева ч҆тение. гл҃а л҃з. Великȣю сȣботȣ.

в) лѣточисления разни и бѣлѣжки за седемтѣхъ вселенски събори.

г) разни тропари и други дребни бѣлѣжки.

III. Особенъ отдѣлъ, съ друга пагинация, който съдържа на 55 листа разни слова, почти еднакво писмо, но като че отъ друга рѫка. Първитѣ 8 листа отъ този отдѣлъ липсуватъ.

На л. 9 продължение отъ едно слово ра҃ евреи.

На л. 10. Слово ради праз҃ници бабини (л. 10—$24^{а}$).

Начало: Блг҃ословени христиане, рек҃ль есть премꙋд҃ри соломонь, кои любать да спасꙋть свою дш҃ꙋ ѿ грѣхъ, потребно есъ емꙋ да испитꙋеть много, които знають право да мꙋ кажеть да не питаеть паредъ кого наидеть члв҃ка, нъ да избираеть искꙋсна ꙋчителя. кои прочиталъ есть много книги, стого да раз҃говорит҃се.

Ѡ҃ еже како подобаетъ готовити се слꙋжити, или причестити бж҃твни҃ таинъ. глава ѳ. (л. $24^{б}$—$26^{б}$).

Начало: Ѡ҃ц҃и и братиа. егда схождаше бг҃озрители моиси ѿ горꙋ синаискою. не можахꙋ евреи да го видатъ на лице понеже сияше мꙋ лице ꙗко сл҃нце. того ради покри лїце свое с҃ъ ꙋбрꙋсомъ да възможетъ въсакъ възирати на лице его и да беседꙋеть съ нимъ.

Слово ради самовили (л. $26^{б}$—$37^{а}$).

Начало: Иже ходатъ на самовили ѝ бродници и които баꙗтъ и залагають и завезꙋють скоти, такови сꙋть антихристови ꙋченици, и които ходатъ до нихъ, ѡ҃ни покланяют҃се врагꙋ, записꙋеть ихъ врагъ како да сꙋ негови. и не иматъ дрꙋги по велики грехъ ѿ того греха, тои грехъ много. досаждꙋеть бꙋ҃, понеже аще кои сътворитъ дрꙋги грехъ, или блꙋдъ или ꙋбиїство съгрѣшилъ есть бꙋ҃, а не ѿреклъ се есть ѿ ба҃.

Слово ради магесгници, събрано ѿ многи книгъ. (л. $37^{а}$—$39^{б}$).

Начало: Егда беше стиї врьхов҃ни ап҃лъ Петрь и хождаше по мирꙋ и ꙋчаше народи и кръщаще ихъ въ име ѡ҃ца и с҃па и ст҃аго д҃ха и въ то време беше единъ магесникъ именемъ симонъ...

И дрꙋго слово ради магесница (л. $39^{б}$—$45^{б}$).

Начало: Беше единъ магесникъ въ ѡстровъ Пат҃мо именемъ киноѱъ и многꙋ магїа твораше и прелащаше народи.

Дрꙋго слово ради магесгници и бродници и самовили и баялници (л. $45^{б}$—$50^{б}$).

Начало: Пишетъ въ книга нарицаема лаѱаикъ, како беше единъ чл҃вкъ падаше ѿ беса......

Слово похвала добри҃ъ женамъ (л. $50^{б}$ —).

Начало: вчера многꙋ ꙋкорихомъ......

Мц҃а їꙋлиа к҃ꙋ день. Поꙋчение, какъ жени подобаетъ да живеютъ и да възираютъ на ст҃ꙋю бц҃ꙋ како поживе ѡна на тоꙗ светъ смеренно и кротко и благ҃оговейно (л. $53^{б}$—$55^{б}$).

IV. Други отдѣлъ, пакъ съ нова пагинация, съдържа:

а) Молитви; заклинаціе надъболни҃ емꙋже стꙋкаетъ лукави бесъ. Слѣдватъ 12 молитви „Въсилїа“ (л. 1—$16^{б}$).

б) Ради родове. Манꙋилъ Ксантинъ велицей цр̑кви книгꙋхранителъ написа родове. Слѣдватъ на 11 листа разнитѣ степени родство (л. $18^{б}$—26).

в) Разни молитви дори до края.

Тукъ-тамъ по празни листи има бѣлѣжки и записки, отъ които по важни са слѣднитѣ:

1. Върху 3. листъ на отдѣлъ III:

Сїе кни̑жи̑ца написахъ азъ даскалъ нетко ѡ̂ртаџїски сасъ Ценко.

2. На л. $17^{а}$ слѣдъ 12-тѣхъ Василиеви молитви (отдѣлъ IV):

Да се знае коги се роди мариѧ беше число 1834 на месецъ февꙋариѧ :4: день. бобако и̑ нетко майка и̑ елисавета.

3. На л. 27 отъ сѫщия отдѣлъ:

Месецъ ѧ̂нꙋариѧ день :15: да се знас коги се женихъ азъ нетко попъ Їѡ̈ановичь беше число 27 скпрꙋемꙋ беше ценка.

4. На л. 37 отъ сѫщия отдѣлъ:

Кой чети тука добро да е ꙋчень пакъ че да излъже защо кой го писꙋвалъ (недовършено).

Туку подъ това написалъ други:

Бихти ѿписалъ. нъ не хотехъ. хꙋбаво писмо ѡ̂чи нема. закопанъ кладенецъ нема вода.

325 (518).

Сборникъ отъ слова, 86 л. (споредъ пагинацията му — 91, но лл. 2, 4, 5, 58 и 59 липсуватъ), малка 8⁰ (12·5×20·5), безъ край. Писмо доста красиво, полууставно. Редове 17 на стр.. По езикъ и писмо прилича да е отъ XVIII вѣкъ, нова сръбско-българска редакция. Употрѣбя само ь, но тукъ-тамъ този ь има остра опашчица влѣво, та прилича на ъ. Прозира западенъ говоръ. Подвързия съ кожени кори, сега отдѣлени отъ книгата.

Първиятъ листъ съдържа „Ѿглавленїе на сїю книжицꙋ“, дѣто се нареждатъ заглавията на 16 слова, но сега нѣма сичкитѣ. Отъ първото „Слово ради хр̑їанско житїе“ липсува началото и краятъ (има отъ него само единъ листъ), на второто „слово ради страхъ бж҃їй“ липсува началото, а другитѣ слова захващатъ тъй:

Сло́во, г҃, ради покаанїе, (л. $8^{б}$—$14^{б}$).

Начало: Гд̑ь бг҃ь на в'са́кь день призива́еть насъ на покаа́нїе. с̑а пр̑р̑цы̑ и̂ а̂по̑толи, и са̑ ст҃бе є҃ѵ̑лїе. не ли́ е намь срамота́ и̂ ѹко́рь, нели́се бо́йме ѿ ѡ̂сѫжденїе, гд̑ь прїзиваетъ на̑ да вни́дне въ црⷭ҇тво небⷭ҇ное, а̑ ни́а ни́како не слꙋ́шаме не́гово повелѣ́нїе, и не ра́димь ра́ди на́ше спасе́нїе. Послѣ́ди и да пои̏деме кога се затво́ри врата̀ да биеме ꙋ врата̀ и да рече́ме гⷭ҇ди гⷭ҇ди ѿворѝ на́мъ врата̀ да вни́демь.

Сло́во д҃, ст҃аго а̑нтїѡха раⷣ҇ любовъ к҆ ближнымь, (л. $14^{б}$—$18^{б}$).

Начало: Длъ́жны̆ е̂сми̑ ни́а, единь за дрꙋ́гаго да пожа́лиме, и да помо́гнеме. и̑ли̑ на сїромащїа, и̑ на бо́лесть. тако́вае дѣ́ло ѹ҆го́дно е̑сть бг҃ꙋ. е̂гда̀ рабо́тиме тако́ва дѣла, мо́жеме по и̑стинꙋ наректи се раби̑ бж҃їй и̑ слꙋжители и̑стины.

Слово, е҃, ї҆ѡа́нна зла́тоꙋста раⷣ҇ ненавистницы наши (л. $18^{б}$—$20^{а}$).

Начало: Ка́ко подоба́етъ да се мо́лиме бг҃ꙋ, ра́ди ненавиⷭ҇тницы̆ на́ши, който мръза́ть на на́съ и̑ ненави́дать на́сь. и̑ ѡ҆клевета́ють на́сь, а̑ ни́а да се мо́лиме ра́ди ни́хьно спасе́нїе. и̑ да и̑мь проститъ гⷭ҇дь съгрѣшенїето. е̂гда̀ тако̀ бꙋ́дешы̆ твори́ты тебѐ бꙋ́деть бг҃ъ помилꙋва́ты, а̑ на твои̑ сꙋпротивницѝ бꙋдеⷮ҇ ѿмаститы̆. како̀ са тебѐ мислилы ѕло̀. на ни́хьна гла́ва хоще́ть да се саврьшиⷮ҇.

Слово, ѕ҃, раⷣ҇ милостинѧ (л. $20^{б}$—$24^{б}$).

Начало: Чл҃ве́че тебѐ да́де гⷭ҇дь бога́тество. не ре́че ти да го посво́и̑ши, и да рече́шь мо̀й е̑сть бога́тѣство. немо́й даречешь така̀, но гⷭ҇дь ти го е̂ даль. бж҃їе нарица́етсе. е̂гда̀ го ти нарече́шы бж҃їе, не бꙋ́дешн ѡ̂скꙋде́ты̆, въса́гда бꙋдеⷮ҇ тебѐ бг҃ъ милꙋва́ти. и̑ речѝ бж҃е по ми́лости твое́й спаси ме.

Сло́во з҃. ї҆ѡа́нна зла́тоꙋ̆ста, ради ми́лости́нѧ и̑ воздаѧнїе ѿ бг҃а: (л. $24^{б}$—$32^{а}$).

Начало: А̑ще ко́й да́е́ть сїрома́хꙋ ми́лости́нѧ, само́мꙋ хⷭ҇тꙋ въ рꙋ́цѣ да́еть, и̑ ни́кой не мо́жеⷮ҇ да ѧ ꙋ̆земеть ѿ рꙋцѣ̀ хрⷭ҇то́ви. но пребива́еⷮ҇ нерꙋши́ма, и̑ мно́го на́мь плодь да́сть. и̑ чл҃вцы та́ко тво́рꙋть. е̂гда̀ и̑мь не́що хари́жеⷮ҇ не́кой, и ѡ̂ны възда́ють бл҃года́ре́нїе. но по мно́гꙋ въздаеть хрⷭ҇то́съ.

Сло́во и҃. ст҃аго григо̀рїа па́па ри́м҆скаго, ра́ди стра́но прїе́мство. (л. $32^{а}$—$34^{а}$).

Начало: Бе́ше не́кой бога́ти и̑ до̀бро ꙋ̆мны̆ чл҃къ, и̑ бе́хꙋ се заговори́лс саⷭ҇ своѧ̀ стꙋпаница да прїима́ють стра́ны̆ и̑ сиропа́си въ до́мъ свой, тако и са тори́ха. и въсакъ день прихожда́ха стра́ны̆ и гощева́ха ги и слꙋгꙋ̆ваше мꙋ̆жь и̑ жена̀.

Слово ѳ҃, ѿ книга ї҆ѡ̑вла: (л. $34^{а}$—$37^{а}$).

Начало: Послꙋ́шаите бл҃гослове́ны̆ хрⷭ҇тїа́ны̆, что̀ ре́че писа́нїе ра́ди пра́ведиаго и̑ бога́таго ї҆ѡ̑ва, коли́ка сто́ка и̑маше, гове́да и̑ ѡ̑вцы̆ ѝ камѝле ѝ коне, ѝ дрȣга мнóга стóка, живóтна. и въ мáли дн҃ы погȣби вс́а и не рéче некоѧ хȣли҃ речь на г҃да, нó что рéче: г҃дь дáде г҃дь вз҃е.

Слóво, рáди немилостѝваго пéтра. (л. $37^{а}$—$40^{б}$).

Начало: Въ ѥдѝнь дéнь седéхȣ просıацы҃ на ȣ҃лица, ѝ помина пéтарь покрáй нı́хь ѝ питáха се ѥдѝнь дрȣгаго, кóй ȣ҃зéль милостѝнѧ ѿ нéго, ѝ вси рéкоша кáко не сме ȣ҃зéле. ѥдѝнь ѿ нı́хь рéче, ѧ҃ще ѧ҃зь днéсь ȣ҃зме҃ милостѝнѧ, вı҆е щò ми хóщете дá. ѻ҆нı́й рéкоша, що бȣде҃ днéсь сабрáти, тебé кемъ даты.

Слóво а҃ı рáди некоѧ дев҃ца кáко побéже в҆ нȣстѝню (л. $41^{а}$—$48^{а}$).

Начало: Преподóбны҃ ѻ҆ц҃ъ нáшъ і҆ѡ҆áннъ, сказà нáмъ, кáко бéше нéкоѧ девѝца въ і҆ерȣсалѝмь смирéна, и благоговѣ́н҃на. пóстеше ѝ б҃гȣ се мóлеше да ѝ помóгнеть да ȣ҃чȣва ѝ телéсна ѝ дȣшéвна чистотá. на нéи҃ны добрı̀ ȣ҃мъ завı̈дé и҃ дı̈аволъ и бéшé тамо нéкой мóмкъ, ѝ в҆ложѝ мȣ дı̈аволъ, лю́боврáди таѧ д҃вца. ѻ҆нá же разȣмѐ кáко вложѝ момóкъ рáди нéа҃ велѝкъ любовъ. име бéше на момáта ѧ҃нна.

Слóво рáди самовѝли҃ и брóдницы, и магесницы и ѻ҆баѧлници, (л. $48^{а}$—$62^{б}$).

Начало: Самовѝлы҃ брóдницы҃ ѝ ѻ҆баѧлниц҃ ѥсȣ а҆н҆тихристови ȣ҃ченицы҃, и кои҃то хóдать на нı́хь. врáгȣ покланѧ́ютсе, и записȣет҆ги врáгь кáко дá сȣ негови ѝ неймать дрȣги грѣ́хъ по голéмъ и по тежакъ ѿ въсѝ грѣ́хове. ѿ тоѧ грѣ́хь мнóго досадно ѥ҃сть б҃гȣ. . . . . ѡ҃ неразȣмна ѝ ѿ врáга прелащéна жéно, ѥ҃г҃а повелитъ б҃гъ ѝ прı̈и҃деть а҃ггль б҃жı̈й да ȣ҃з҆меть д҃шá ѿ ч҃л҃ка, можешь ли тı̀ нѝкаквѝце са҃ твоѐ баѧнı̈е да се протѝвишъ повѣ́ленı̈ю б҃жı̈ю да не ѝзѝдеть ѻ҆наѧ д҃шá ѿ тéло; коѧ̀ пóмощь може҃ да сатворѝть мало вáже ѝ вáгленъ ѝ сѝно платно, ѝ черно чѝренъ нóжъ, ѝ бȣрѧ́нъ, ѝ връбóво дрéво ѝ дрȣги мнóги врагов҆щѝны҃ творѝты, коѧ̀ пóмощь могȣть да сатвóрȣтъ болномȣ.

Втóро слово ради магéсницы҃ ѿ различнихъ книгъ собрано; — (л. $62^{б}$—$73^{б}$).

Начало: Егдà бéше а҆пóстолъ петръ по мı́рȣ ȣ҆чáше нарóда и крещáваше ги вóиме х҃т҃óво. и беше нéкой магесникь ѝменемъ сı́монъ, ѝ кȣдѐ пéтрь ȣ҃чáше а҆ сı́монъ ѝдеше по пéтра ѝ говореше на человéцыте. не слȣшайте пéтра що ȣ҆чить вáсъ, мéне да вѣ́рȣйте, ѧ҃зъ ѥ҃самъ б҃гъ, ѝ творáше пре҃ нı́хь магı́й ѝ прѣлащáше нарóда, ѝ далéко бéгаше ѿ пéтра.

Слово г҃, ради магесницы̑ и҆ самовилы̑ и҆ бро́дницы̑ и҆ залага́нїе и҆ ба́анїе (л. $73^{б}$—$78^{а}$).

Начало: Пи́шеть вь кни́га нарица́еми лам'ѱайкъ, ка́ко бе́ше є҆ди́нь чл҃векь бе́сань, и҆ приведо́ша го при единаго пꙋсти́не жи́тела и҆ помоли́ се бг҃ꙋ и҆ и҆згна̀ бе́са ѿ чл҃ка и҆ ст҃ы̀ ѻ҆ц҃ь запретѝ бе́сꙋ и҆ ре́че мꙋ: запрѣщаю ти лꙋка́ви враже пра́во да ми ска́жешь, ꙋ мꙋката, кой дꙋ́ши по мно́гꙋ и҆матъ, далѝ мꙋ́жїе и҆лѝ же́ны̑; ре́че вра́гъ по мно́гꙋ же́ны̑ и҆ма҃т ꙋ мꙋ́ката. и҆ ре́че ѻ҆ц҃ъ не верꙋ́вам'те лꙋка́ве вра́же, же́ны̑ не стре́жꙋтъ по пꙋ̀тица да ꙋбива́ютъ и да ꙋ҆бира́ютъ чл҃вцы, и҆лѝ да ходат҃ са҃т бар'а́къ да крадꙋть.

Слово д҃. ради ѕлѝ же́ны̑: (л. $78^{а}$—$81^{а}$).

Начало: Помислы́хъ да се́да да напи́шем коли́ки враговщи́ны̑ тво́рꙋтъ жени̇̀ ра́ди чародеанїе; и҆ воспоменꙋ́хъ премꙋ́драго Соломѡ́на поне́же и҆ ѡ҆нь почѐ да и҆сьпи́шетъ колѝка враговщи́ни и҆мꙋтъ же́ны̑, и не можѝ да из'пишетъ, и҆ ре́че а҆́ще ко́й можетъ да препи́шетъ пе́сакъ мо́р'скы̑ ѻ҆нь можетъ да препише҃т и же́нскы̑е врагов'щи́ны̑.

Сло̀во є҃ похва́лно, до́брымъ же́намъ; (л. $81^{а}$—$85^{б}$).

Начало: Вче́ра мно́гꙋ ѹ҆кори́хме ѕли́те же́ны̑, поне́же та́ко є҆́сть прили́чно, ѕло́тꙋ да се ꙋкоре́ватъ да се не ꙋ҆множева́етъ. и добродѣтель в'се́гда подоба́етъ похвали́ты. не ꙋ҆кара́етъ писа́нїе на ре́дꙋ в'си же́ны̑, нь ꙋ҆кара́етъ който тво́ратъ ѕло̀. ѿ жена̀ бы́сть кле́тва, и вс'е́мꙋ мирꙋ ѻ҆сꙋжденїе. ѿ жена̀ па́ки бы́сть в'се́мꙋ ми́рꙋ блг҃ослове́нїе.

Мц҃а і҆ꙋлїа, кѕ҃, поꙋче́нїе ра́ди ꙋ҆краше́нїе жена́мъ и҆ деви́цамъ; ка́ко да живе́ютъ. (л. $86^{а}$—$91^{б}$).

Начало: Подоба́етъ же́ны и҆ деви́цы̑ да гле́датъ на ст҃ꙋю бц҃ꙋ ка́ко поживѐ на тòп све́тъ смире́но кро́тко и блг҃оговѣ́йно и҆ не тькмо да си кри́ютъ лице́то ѿ мꙋ́жїе да ги не гле́датъ. така̀ и҆ска и҆ да се срамꙋ́ва҃т, да не се сме́атъ, и҆ да не дꙋ́матъ сме́шны̑ ре́чи и҆ да си затика́ютъ ꙋ҆ши́те да не слꙋ́шатъ зли̇̀ дꙋ́ми.

Записки. На прѣдната корица: Сїе словцє повеза попъ Младенъ на ѻ҆ц҃а меѳодиа више село драгалевски мт҃ирь 1800 ѻ҆кто҃рїа.

На единъ отъ крайнитѣ бѣли листи: Магометь тꙋ́рски цр҃ь властитель македонскꙋю зе́млю и҆ строи́телъ.

Хартиенъ знакъ: двѣ фигурки — нѣщо като ибричета.

По своето писмо, езикъ и правописъ тоя ржкописъ прилича твърдѣ много на сборникъ № 618, писанъ на 1767 г. отъ монахъ Никифора въ Рилския манастиръ.

326 (509).

Сборникъ отъ апокрифни слова. 151 л. 8° (20·5×15). сръбска редакция съ примѣси отъ новобългарски. Споредъ една стара пагинация, първиятъ листъ липсува; захваща отъ л. в҃ (втори), на който продължава и свършва слово за тачене празниците и за други наредби на светитѣ събори. Другитѣ слова са слѣднитѣ:

2. Сло́во ст҃го ап҃ла па́вла ѿкрьвеніе҃ ѡ праведни҃ и грѣ́шни҃ ѿч҃е бл҃вї́и: в҃. (л. $3^{б}$—$7^{б}$).

Начало: Пом҃лисе с҃ти па́вль и ре҃ г҃и б҃е нб҃си и землы і́ безна҃ і́ прѣисподни҃ ѹ҆тврьж҃еніе. б҃е а́враа́мовь і́ исаковь і҆аковь. ѹ҆слі́ши ме грѣшна҃ і́ ѿкрі́ ми видѣти. како прѣ́даютсе праведни д҃ше, како ли грѣ́шни е.

3. Житїе сказа́но ѡ прѣмѹдрости а̂кі́риѥ̂вѣ ка́ко ѹ҆чаше сестрі́чикы своѥ҃ а̂нада̂на: г҃. (л. $7^{б}$—$11^{б}$).

Начало: Бѣ́ше вь та врѣ́мена си҃ь а̂грі́нь цр҃ь. а̂до́рьскы і́ алевидскы. Бѣ́хь а̂зь а̂кїрїе книжни҃. и ре҃по ми бы҃ ѿ б҃а че́до не і́мати нѣ і́манїе на́че вьс҃ѣ чл҃кь і́ма҃. і́ пос҃ і́ сьтвори҃ домь бж҃и.

4. Сло́во ѿ ада́мѣ і́ ѡ еввѣ ѿ за́чела до сьврьшеніе ѹ҆ка́зь. ѿч҃е бл҃ви: — д҃ (л. $11^{б}$—$18^{б}$).

Начало: Бѣ́ше а̂да҃ вь раи҃ прѣж҃ сьгрѣ́шенїа. і́ вьсе̂ і́мѣхоу вьхо́тѣнїе. ско́ты і́ п'тици пер'натїе. ѻ҆ниже повѣ́лѣнїе҃ а̂дамовѣ҃ хотехѹ і́ храні̂ахѹ са і́ летехѹ.

5. Сло́во ѡ правед'наго а̂враама ѡ҃е бл҃ви. (л. $18^{б}$—$24^{б}$).

Начало: Авра҃ ро́дися вь трї тисоѹщное і́ вь третїе лѣ҃ по а̂да́мѣ. Бѣ́ше бо̂ а̂вра҃ си҃ь ѥ҆дино́го вѣрѹющаго вь і́доли. дѣлаше і́до́ли і́ нарі́цаше п҃ і́ме́на. а̂вра҃ же ходѣше и про́даваше тѣ҃. вь еді́ном но́щи вьзле́гь а̂вра҃ і́ виде ѕвѣз҃и на нб҃ехъ. и вьсе божїа вьложи вь срц҃е своѐ. и ре҃ ѿ велїе чю́до, сѝ бѕ҃и не сьтво́рише н҃бо и землю. вѣсть бо мѝ люди безоумни ѥ̂сми.

6. Сло́во праведнаго̂ а̂враа̂ма ега҃ прїиде емѹ а̂рхгг҃ль Михаи́ль вь до́мь єго. ѡ҃ бл҃ви. (л. $24^{б}$—$32^{а}$).

Начало: Вънегда скоп'чапесе дн҃ы а̂врамѹ прѣставитисе ѥ̂моу. і́ ре҃ г҃ь а̂рхг҃глѹ Миха́илѹ. вьста́ни і́ і́ды кь а̂враа́мѹ і́ ре҃и ѥ̂мѹ прѣставитисе хоще҃ ѿ житїа се́го.

7. Сло́во за і́сака сн҃а а̂враа́мова. ѡ҃ бл҃ви. (л. $32^{а}$—$33^{б}$).

Начало: Та́ко вьсхра́ны а̂вра҃ сн'а своѥ̂го̀ і̂саа́каа ѡ҃. и г҃ лѣ҃. и ре҃ г҃ь кь а̂вра́мѹ. пои́ми сн҃а своѥ҃ і̂саа́каа. и зако́ли то́го и сьтво́ры жрьтвоу бо҃у нб҃номѹ.

8. Слово за самоилѣ прⷪ҇рка ѿ блⷭ҇вы: (л. 33^{б}—36^{а}).

Начало: Наваходоносо́рь цр҇ⷭтвꙋю́щꙋ вь вавѝлонѣ ѝ вїдѣ сн҃ь и страⷯ҇ быⷭ҇ его ка́го вѝдѣ. и сьбра вьсе прⷪ҇ркы и реⷱ҇ ѝмь.

9. Слѡ̀во ст҃го ї̑ѡа́нна ѿ послѣдне҇ врѣменѣ ѿ по́каанїю ѿч҃е бл҇ⷭви: (л. 36^{а}—41^{а}).

Начало: Кт҃о не чюдитесе, кт҃о не дѝвитеⷭ҇ ѡ се҇ вѣцѣ. како ѡ̑ста́влена сꙋдь врѣмена сїа̀ за ѹ̑множенїи҇ наши҇. вьнегда прⷭ҇ѣстане҇ на́ѕы, ꙗ̑ко рожденїи.

10. Сло́во ѡ̑ прѣпиранїе а̑ньтѝхристово҇ сь гь҃мь наши҇ ї̑уⷭ҇ хм҃ь ѡ̑че бл҇ⷭви: (л. 41^{а}—44^{а}.

Начало: Хо҃у приблѝжишꙋмсе на горꙋ маслинꙋю ѝ реⷱ҇ кь ѹ̑уче́нико҇ свои҇. постимсе ,м҃, дн҃ы ѝ пости се х҃с м҃ дн҃ы сь ѹ̑ченѝкы своѝми.

11. Сло́во ѡ̑ антыхриство цр҇тво како хоще́ть црⷭ҇твовать ѿ блⷭ҇ви: (л. 44^{а}—49^{а}).

Начало: Тогдаже вьлезеⷮ҇ сн҃ь погоѹ̑бны въ ї̑ерⷭ҇лмь. ѝ сѣдиⷮ҇ вь цр҇квы бж҃їи, ꙗ̑ко бо̑ съ пльтїю чл҃кь ѿ мꙋже́скы по́ль ѝ семенѝ ѿ чрѣ́ва матер҇не рожⷣ҇ене. ꙗ̑коже изъ Дама́скаа гл҃етсе.

12. Сло́во ка́ко ѡ̑сꙋди мар҇ѳа пила́та: (л. 49^{а}—51^{а}).

Начало: По́ вьзнеⷭ҇нїе г҃а б҃а нашеⷢ҇ і҃с х҃а мар҇ѳа ѝде вь ри҇ кь цр҃оу а̑гоустꙋ кеса́роу. прїѝде сⷭ҇ь плаче҇. гл҃ющы. помл҃ꙋѝ ме вл҃ко да виждꙋ ѡ̑браⷥ҇ твои да прогл҃ю прⷣ҇ѣ твои҇ лице҇.

13. Сло́во ѿ флавиѹ̑ане бывши҇ разбойниⷦ҇: (л. 51^{а}—52^{б}).

Начало: Блѝзь є̑гип҇та еⷭ҇ мона́стирь жен҇скыи вь поѹ̑́стиню на го́рѣ. ѝ богатъ ѕѣ́ло е̑мꙋже вра́та бѣ̑хоу желез҇ныи, имаше же множе́ство чрьнорѝзици вь немь.

14. Сло́во ст҃го ѝсидо̀ра поꙋ̑ченїе ѿ блⷭ҇выи: (л. 52^{б}—55^{а}).

Начало: Разѹ̑мею́щы хо́дити ка́ко ѹ̑ча́ше г҃ь а̑дама гл҃ıе, го́това ѹ̑̑буде ⷮ҇ же́на твоа̀ къ те́бѣ є̑г҃а ѝзѝдеши ѝзраꙗ҇. та́ко ѝ злѝ же́нѣ. реⷱ҇ г҃ь мꙋ́жь ıеⷭ҇ свѣтил҇никь злы̀ же́нѣ ѝ помра́чаетсе.

15. Сло́во ѿ сѝвилѣ е̑же ıеⷭ҇ мрѣ́моѹ̑дра: (л. 55^{а}—58^{а}).

Начало: Дв҃дь цр҃ь прⷪ҇ркь г҃нь ѝма́ше по́хоть великь вь себ҃ѣ. Е̑г҃а седе́ше ѝсхождаше сѝла ѝзнего. ѝ по҇ла̀гахꙋ сⷮ҇оу ѝ гре́деше сѝла е̑го вь сꙋдь. вь е̑динь д҃нь ра̀бь е̑го ѿтрѝ зелие҇ ѝ по́врьже вьнь ѝ ѝзеде е̑го гꙋс҇ка и сьтворисе ꙗ̑йцѐ ѝ ѝзведе женьскы поль ѝзь ꙗ̑ица то́го.

16. Сло́во ка́ко заче́се само́дива ѿкꙋдꙋ быⷭ҇: (л. 58^{а}—59^{а}).

Начало: Бѣ́ше ц҃рь а̑леѯан҇дрь велѝкь парей въсѣхь цр҃е. сн҃ь фѝлипоу ц҃ра вьса црⷭ҇твїа прѣвзеть. ѝ вьсѝ є̑ѕици поклонишеⷭ҇ е̑моѹ̑ е̑динагомудрьци не прѝеть ни жен҇ское црⷭ҇тво. Нагомꙋдрьци бо̑ зре́ть г҃а нанбеⷭ҇хь сѣдещаго на прѣстолеⷯ҇.

17. Сло́во ка́ко ѿсѫди же́на є҃фрема ѡ҃ бл҃ви: (л. $59^{а}$—$60^{а}$).

Начало: Ефреⷨ҇ бѣше въ поуͮстиню, ꙗ҆ко прие́ть бл҃ть ѿ б҃а. За́би ѹ҆мь вь бж҃твѣ и҆ про́видѣ ѻ҆ грѣсѣⷯ и҆ ѿ безаконїи и ре́че чтⷪ҇ цр҃їе чтⷪ҇ ли є҆п҃кпы и҆ патриꙗрсы сѐ б҃ь не видѣ҃ чтⷪ҇ творѧть.

18. Сло́во ка́ко и҆списасе ст҃ое є҆ѹ҆ꙁⷧ҇їе ѡ҃ бл҃вы: (л. $60^{а}$—$60^{б}$).

Начало: Е҆гда рас҇пехѹ г҃а жидове. поє́ть Ї҆ѡан҇нь ст҃ѹю бцⷣѹ вь до́мь свой. а҆п҃лы разидошеⷭ҇ по вьсѹ землю. лоѹ҆ка вь македонїи вь҃ є҆динь дн҃ь реⷱ҇ а҆зь и҆доу вь і҆ерⷭ҇мь да поклонюса пр҃чⷭ҇тей бцⷣи.

19. Ѹ҆казь ка́ко ѱалтирь быⷭ҇ вь мо́ри ѡ҃ бл҃ви: ($60^{б}$—$61^{а}$).

Начало: На́писа Дв҃ь цр҃ь ѱал҇тирь. ꙗ҆коже ѡ҆бе́щасе г҃вы и҆ съ҇твори ѱалⷨ҇. т҃ м҃ є҃, и҆ съ҇стави, и съ҇творы книгоѹ. и҆ залїа ѡ҆ловоⷨ҇ и҆ вьрѣже вь мо́ре.

20. Сло́во ѿкрьвенїе ст҃їе бцⷣи вьпрошенїеⷨ҇ ѿ ѕ҃ грѣсехь: (л. $61^{а}$—$62^{а}$).

Начало: Покло̀ниши колѣ́нѣ. пр҃чⷭ҇таа мл҃се вь г҃оу бг҃у гл҃юще. г҃и помл҃ѹи ме и҆ про́сти чл҃коⷨ҇ грѣхи. реⷱ҇ г҃ь слиши пр҃чⷭ҇таа за многїе сльзи твой о҆ставоу҆тсе чл҃кѡⷨ҇ грѣхы є҆же сьгрѣшили с҃оу нъ ѕ҃ грѣⷯ не ѡ҆ставѹтсе чл҃кѡⷨ҇.

21. Сло́во ѿ вьскрⷭ҇нїе вароу҆хово є҆гⷣа послаⷩ҇ быⷭ҇ кь немоу а҆г҃гль вь ст҃ѹ го́рѹ нарицаемѹ сїѡ́нь є҆гⷣа пла́касе ѿ пленєнїе і҆ер҃лима ка́ко плѣнень быⷭ҇. ѡ҃ бл҃ви за молитвь. (л. 62—$68^{б}$).

Начало: Е҆гⷣа плѣни навахоⷩ҇носоⷬ҇ цр҃ь і҆ер҃лимь и҆ прѣведе на вавилоⷩ҇. сѐ а҆зь вароухь немльч҇но гл҃аⷯ г҃и почтⷪ҇ пра́ведь быⷭ҇ навьхоⷩ҇носорь цр҃ь и҆ плѣни граⷣ твой. почтⷪ҇ не по́щедѣ граⷣ своє҆гѡ і҆ер҃лима. нъ и҆ждеже свою славнѹю.

22. Сло́во настасїю чрьнорнзи́цѹ ка́ко вьвеⷣ҇на быⷭ҇ на н҃ба ѡ҆ч҃е бл҃вы за мл҃твь ст҃ы: (л. 68—$72^{б}$).

Начало: Аза же а҆настасїа чрьноризица повеленїеⷨ҇ г҃неⷨ҇ вьзвеⷣ҇е ме а҆г҃гль нан҃ба видѣти ми вьсеⷯ бываема и҆же вь покаꙗ҆ны. и непокаа́ни живьше.

23. Сло́во ѿ в҃ї прѣст҃и петкь ст҃го є҆фема ѡ҃ бл҃ви: (л. $72^{б}$—$75^{а}$).

Начало: Въ за́паднѣи странѣ є҃ землїа, рав҇на вьнꙗже є҃ граⷣ вели́кь шинь наль вь немже є҃ множество жидовь. имѣхѹ пи́рѹ великѹ жидове сь хрⷭ҇тїане вь пирѣⷯ той. и҆ прѣпирахѹсе вь трьгаⷯ а҃ и҆ны вь оулицаⷯ ѡ҆ви́ вь вра́та градовнѣⷯ.

24. Протълкованїе ѿ адама и ѡ бг҃ослов҆ца: (л. 75^{а}—81^{а}).

Начало: Възиде г҃ь на горꙋ ѐлеѡ҇ⷩскою съ ѹ҆ченикы своими. и рⷱ҇е и҆҇ ѧ҆зь ѿхождꙋ на н҃бо и҆ адама възвож҇оу съ собою и҆ и҆же соу́ били съ҆ нимь. и г҃ла аврамꙋ авраме тебѣ прѣда҇ д҃ши разлꙋчати на двоѐ. пра́ведни на н҃бо а҆ грѣш҆ни въ адь.

25. Чюдо .а҃. с҃тго никола ѻ҆ч҃е бл҃ви за мл҃твь. (л. 81^{а}—83^{а}).

Начало: Азъ а҆грӣнь живѣ҇ въ аньтиѡхїю бг҃а м҃лѣ҇ наче всѣ҇ чл҃кь и҆ с҃тго николїа и҆ всꙋ надеж҇оу и҆маше къ ст҃омꙋ николꙋ.

26. Чюдо .в҃. сто҃го николїа (л. 83^{а}—84).

27. Чюдо .г҃. ѿ николае (л. 84^{а}—85).

28. Въ н҃елю православнꙋю и҆же въ ст҃ы҇ ѻ҆ц҃а наше҇ аѳанасїа архиеп҃ка а҆лекъан҆др҃каго повѣсть ѿ великѡ҇ чюдо быв҆шꙋ ѿ прч҃тїе и҆ стїе и҆ко́ны г҃а наше҇ ї҆ꙋ҇ х҃а. въ вирить҆цѣ҇ градѣ ѡ҆бл҃ви за мл.: (л. 85^{б}—90, по л. 87^{б} остапалъ празенъ, та отпослѣ нѣкой написалъ: списано въ 1715 го҇ въ хаџаръ).

Начало: Възвѣ҇те ѻ҆чи свой мислѐнѣи любомицы и҆ видите стра́ш҆ное новоѐ чюдо е҆же бы҇ въ дн҃ы ни҃и.

29. Слово ст҃го ѻ҆ц҃а наше҇ а҆гапїа ѻ҆ч҃е бл҃ви за мл: (л. 90—96).

Начало: Агапїа ѡ҃ць нашь и҆змл҃да начеть б҃а боꙗтїсе и҆зповѣди ѐго послꙋшатый и҆ жить въ монастирь.

30. Слово ст҃го м҃ника кѵрїка и҆ м҃ти ѐго ѹ҆литы мц҃а ю҆нї єı д҃нь бы҇ мл҃ць бе҇ . ҃. м҃цы .г҃. лѣтнь: (л. 96—102^{б}).

Начало: Въ врѣме ѡ҇, быв҆шꙋ а҆лекъан҆дрꙋ цр҃ꙋ, и҆ максимианꙋ бѣхоу же невѣрны и҆ идоло҇ поклашахꙋсе и҆ искахꙋ кт҃о въ х҃а вѣрꙋеть да погꙋбеть ѐго, и цр҃кве и҇ разарахꙋ.

31. Слово ѿ дрѣве .г҃. на нем҆же распетсе раз҆бойникь и праведны ѻ҆ч҃е бл҃вын: (л. 102^{б}—105^{б}).

Начало: Ѡ дрѣва ѻ҆ного сьнѣд҆наго ѿ негоже и҆згнань бы҇ а҆дамь и҆зраꙗ ѐг҃а бы҇ врѣме потопа Ноева тог҃а и҆знесе ѐго вода потоп҆наа. ѿ дрѣваа того животворещаго да ѐг҃а ѿсѣче се вода потоп҆наа. тьи҇ дрѣво ѻ҆стаа при рѣцѣ мор҆стей.

32^{а}. Слово за главꙋ а҆дамовꙋ ѡ҇ бл҃ви: (л. 105^{б}—106^{б} продължение отъ слово 31).

Начало: Глава же А҆дамова въ корены дрѣва лежаше на краи ї҆ерл҃ма и҆ никт҃о ѐю не знаꙗше. и҆ въ единь д҃нь и҆зиде Соломо҇ на ловь, и҆ ѐди҇ ѿ рабовъ е҇ възь҇ плащь соломоновь и҆ хрьта и҆ стреба на рѣцѣ и не пойде по Соломонѣ.

33. Слóво за .в҃. разбойника кáко зачехѫ се и кáко распехѫ се на крⷭ҇тѣ сь хрíстоⷨ҇: ѿч҃е бл҃ви: (л. 106б—107а).

Начало: Є҆гⷣа быⷭ҇ рожⷭ҇ество г҃а б҃а нашего і҃с х҃а тогⷣа і҆рѡⷣ ц҃рь и҆збíваше мл҃нци искѫще х҃а. тогⷣа поеть і҆ѡсифь ст҃ѫю б҃цѫ и поиде вь є҆гѵп'ть ꙗ҆коже реⷱ҇ емꙋ҃ а҆гг҃ль г҃нь.

34. Слóво кáко и҆зьѡ҆брѣте Костáдинь ц҃рь и҆ м҃ти є҆го блажен'наа є҆лéна чтⷭ҇нии крⷭ҇ть г҃нь вь і҆ерⷭ҇лмѣ ѿч҃е бл҃вии: (л. 107б—112а).

Начало: Вь лѣто .ꙁ҃. црⷭ҇твѫющѫ велйкомѫ ц҃рѫ костáн'динѫ вь великоⷨ҇ и҆ б҃госпⷭ҇аниⷨ҇ градоⷨ҇ римѣ мⷭ҇ца стоꙋ҆деннаго, сьбраше се мⷩ҇ожество чáди рат'ныиⷯ҇ на рѣкѫ рекóмою Дѫнавь, и҆скающѫ прѣ́ити и҆ попáлити тоꙋ҆дѣ и҆ до вьстóка.

35. Слóво ѿ дв҃дѣ ц҃рѣ кáко зáчесе и҆ кáко вьц҃рисе: (л. 112а—116а).

Начало: Бѣше і҆есей моꙋ҆жь сúлень и҆ крѣпькь ѕѣло вь ср҃ци своеⷨ҇ б҃а дрьжаше и б҃ѫ слѫжаше велйко. и҆ сь женѫ своѭ є҆левелѫ имѣхѫ .и҃. синовь своиⷯ҇.

36. Слóво ѿ а҆пⷭ҇ла Ѳомѣ ѡⷮ҇ бл҃ви: (л. 116а—116б).

Начало: Є҆гⷣа быⷭ҇ оу҆спенїе стїе б҃це, тогⷣа а҆гг҃ли и҆ а҆пⷭ҇ли сьбйрахѫ се на ѡ҆блáцѣхъ. Ѳома же рекóмаго близнець не бѣ тоуⷣ҇ сь ниⷨ҇.

37. Слóво ѿ прѣмѫдрⷭ҇ти соломоновѣ ѿче бл҃ви: (л. 116—120б).

Начало: Дв҃дь ц҃рь и҆мáше с҃на прѣмѫдраго солóмона. солóмоⷩ҇ и҆маше крáсѫтѫ великѫ ѕѣлѡ҆. солóмонь же чюѧше ѹ҆ и҆ного ц҃ра лѣпѫ ц҃рцѫ солóмонь сь хитрóстїю своѭ сътрѫ себѣ ꙗ҆ко є҆диⷩ҇ ѿ кѫпець и҆ли ѿ вои и прúходѣше тáмо и҆ ѡ҆блѣгаше є҆мѫ ц҃рцѫ и҆ вьзимаше бѣлегь.

38. Слово ѿ сил'ниє҆го сампѱона ѿч҃е бл҃ви за мо: (л. 120б—123б).

Начало: Бѣше моужь нѣкы и҆мене маное. и҆ бѣ неплодь тóго рáди бѣхѫ вь пéчали, и҆ вь єдиⷩ҇ днь маное ѿрѣше. а҆гг҃ль г҃нь прїиде вь доⷨ҇ его и реⷱ҇ кь жéнѣ є́го.

39. Слóво кáко и҆збйше се вьсй црⷭ҇тва хананскаа ѿч҃е бл҃ви за мл҃твь: (л. 123б—127).

Начало: Бѣше граⷣ велйкь вь а҆ньтóлистѣи земли на мѣстѣ скамандрѣ и҆мáше .м҃ѕ. враⷮ҇ и҆схóждаше и҆знéго вое .о҃. стéговь и҆ вь стегѫ бѣше по .ꙁ҃. воѐ и҆ ть граⷣ зовѣшⷷ҇е трóать.

40. Слóво кáко погѫбы ѳеѡ́фа крьчюмарица .о҃. братїа вьсѐ царїе вь едйно ноⷮ҇ ѡⷮ҇ бл҃ви: (л. 127б—129б).

Начало: Вь о҆на врѣмена бѣше ц҃рь фóка и҆мáше братїа .и҃. а҆ онь бѣ .о҃., и҆ бѣхѫ вьси доб'ри и вел'ми храб'ри и ѡ҆бьхóждахѫ вьсѫ землю да биⷯ҇ где ѡ҆брѣли насйтитисе вое.

41. Сло́во Ꙇѡ̑анна зла́тооустаго ка́ко заче́хꙋ се павли́кѣне ѡ̑ч҃е бл҃ви за мл҃твь: (л. $129^{б}$—$131^{б}$).

Начало: Сътво́рисе дїаволь ꙇ̑ако є̑ди҃ грама́тикь лѣпотꙋ и̑мꙋщїа вели́кꙋ й мꙋдро҃ крот҆ко й тихо глюци й долꙋ гледаю҆щи й вели́ко смѣренїє имꙋщи.

42. Сло́во ст҃го васи́лїа ка́ко и̑зеть чл҃ка ѿ дїавола фар҆макїа ѡ̑ч҃е бл҃ви за мл҃твь: (л. $131^{б}$—$135^{б}$).

Начало: Въ ѻ҃на врѣ́мена бѣше моу҃, и̑мене҃ сиклитиа҃ й бѣ́ше вь велико҃ севастин҆ствѣ, и̑ма́ше дыце҃ є́ди́нꙋ. и̑ме є̑й бѣше корасїа.

43. Сло́во ѡ̑ прѣкра́сниго Ꙇѡси́фа ка́ко прода҃ бы҃ вь є̑гип҆ть ѿ братїа свой ѡ̑ бл҃ви за м҃: (л. $135^{б}$—$151^{б}$).

Начало: Бе҃ а̑вра́мовь, б҃е и̑са́ковь б҃е и̑аковь б҃е ѡ̑ц҃ь наши҃ и̑збра́ви прѣп҃обнаго сѣме́нѣ слꙋгь твои҃ възлюбльши҃те. дарꙋи ꙇ̑ако бл҃ь проꙇ̑ави да вьски́пить вь м҆нѣ потокь чю́десь твои҃.

Хартиенъ знакъ: трифиль между двѣ букви, които не личатъ ясно.

Ржкописътъ е доставенъ отъ Чирпанъ. Билъ по едно врѣме имотъ на Чирпанското читалище, както се вижда отъ двата печата върху първия листъ.

327 (166).

Дамаскинъ студитъ, прѣвелъ ѥродїаконь Самꙋиль Бака́чичь Русинь на 1691 г. Редакция сръбска, едноеровъ правописъ. Листи 305, гол. 8° (21×15, текстъ 15·5×10·2), писмо — дребенъ, твърдѣ четливъ и красивъ новъ уставъ, букви 2 мм., редове на стр. 23. Колитѣ отбѣлѣзани само на първия л. долу. Първата сега кола трѣбва да бжде послѣдна.

На крайния листъ 305 е **ѡ҆главлѐнїє вѐщѐн вь се́н кинзѣ ѡбрѣтающи҃се:**

Съдържа:

На л. $7^{а}$: септемврий 14. **Нѧ късеꙋ҃тное къздвижѐнїє Ꙋтн҃ѧго й животворе́щѧго Кр҃ѣтѧ, сло́ко.** Начало: **Мно́гоє весе́лїє й ра́дость и̑мѧ҃ дш҃ѧ моѧ̀ Бл҃венны҆ Христиѧ̀нє . . .**

На л. $38^{а}$: ноемврий 13, житие на св. Іоана Златоуста, архиеп. Константинополски. Начало: **Й въсѐхь оу҆бо и̑ны҃ ст҃ы и̑же жителствовѧ́шє по бз҃ѣ, бл҃вѐннїи христиѧ́нє жи́тїѧ й дѣѧ́нїа соу҆ть польѕна . . .**

На л. $110^{а}$: декемврий 6, житие на св. Никола, Мири-Ликийски чудотворецъ, съставено отъ Дамаскина иподякона и студита. Начало: **И̑зре́дноє нѣꙋто є̑сть бл҃ве́ннїи христиѧ̀нє да подражѧ́еть живопи́сьць и̑стинꙋ . . .**

На л. 136ᵃ. ноемврий 30: **Ѡ скончанїи Тєченїа, и ѡ еже по Хѣ смрьти. Ст҃го сла́вннаго и Въсехва́лнаго Ап҃ла Андрѣ́а Прьвозва́ннаго.** Начало: **Много кра́ть мы́сль ми́ такова́ прихожда́ше бл҃же́нїи хр҃тїа́не. Ꙗ̑ко ко́єго ра́ди ѡ҆браза. толи́кое мно́жьство чл҃кь . . .**

На л. 156ᵃ. м. декемврий: **Въ нл҃ю пр҃ѣ Рождеств҃о Хв҃ы ст҃ы ѡ҆ц҃ь. па́мять тво́ри Пр҃рка Данїила, и трїехъ отро́кь и чтимъ сло́во сїе:·** Начало: **Дн҃ь Цр҃ковь хв҃а бл҃же́нїи Христиа́не празнꙋ́єть нл҃ю ст҃ы ѡ҆ц҃ь. Си єсть Авра́ама. и Исаа́ка. и Ꙗ̑кова . . .**

На л. 176ᵃ: януарий 1, обрѣзание Господа нашего І. Христа и св. Василий Велики. Начало: **Четы́рема ѡ҆бразома быва́єть бл҃годѣ́анїе. занеже или имѣнїи бл҃годѣтелствꙋе҆ чл҃къ чл҃ка . . .**

На л. 208ᵃ: житие на св. Атанасия велики, архиеп. Александрийски. Начало: **Мно́зи чл҃цы, єгда ви́дѣ нѣкоего ꙗко имать стежа́нїе и бога́тство мно́гое, похвалꙗ́ють и оу҆блажа́ють єго.**

На л. 253ᵃ: **Въ Сꙋбо́тꙋ Ака́ѳиста. ѡ пресла́внѡ чюдодѣ́иствїи. бывшѡ ѿ прест҃ые вл҃чце нашеє бц҃е и пр҃но дѣ́вы Ма́рїꙗ въ Константинопо́ли єго́же ра́ди и ака́ѳистово пѣние съвршахѣ въ е҃ Сꙋботꙋ ст҃го вели́каго по́ста:·** Начало: **Въсе́гда оу҆бо и пр҃но длъжни єсмы христиа́не да поє́мь и да бл҃года́ри вл҃чцꙋ на́шꙋ бц҃ꙋ за бл҃годѣ́анїе . . .**

На л. 265ᵃ: на пета недѣля отъ великия постъ — житие на пр҃п. Мария Египтянка, написано отъ Дамаскина Иподякона и Студита. Начало: **Вели́кое єсть нѣкое добро́ бл҃же́нїи христиа́не пока́анїе и тако́вое добро́ єсть. ꙗко вьса́каго чл҃ка сп҃сать.**

На л. 277ᵃ: Мѫчение на св. вмч. и побѣдоносецъ Георгия, написано отъ сѫщия Дамаскина, и нѣкои отъ чудесата му. Начало: **Тръжества и пра́зники цр҃кве на́шее бл҃же́нїи слыша́телие иного ра́ди чесо́го не быва́ють ра́звѣ тьчїю дш҃е́вные ра́ди по́лзы . . .**

На л. 297ᵃ: Страдание на св. славенъ мѫченикъ Вонифатиа. Начало: **Бѣ нѣкаа бл҃горо́дна же́на въ Ри́мѣ Аглаида имене ѿ ро́да свѣ́тла и кра́сна доброто́ю тѣла . . .**

На л. 1ᵃ: **По́вѣсть кра́сна. Ѡ єди́но про́стомь чл҃цѣ.** Начало: **Ѡбрѣта́єсе азъ въ єди́но врѣме въ поустыни свщ҃енные Ѳиваи́ды, да се ползꙋ́ю нѣчто, ѿ прѣпо́бны и чю́дны моужь живꙋщи въ пꙋстыни то́и.** — Тая повѣсть при подвързията минала на първо мѣсто въ книгата.

А на л. 304ᵃ (сега) е заглавието: **Красна и дш҃еполѣзна ѕѣло кни́га нарица́ема ТИΣАВРО́Σ сї єсть Скро́вище ю́же списа̀ въ иноцѣ Дамаски́нъ. Иподиа́конъ студи́тъ Солꙋне́нинъ. Грьчьски. Прѣведе́же на**

єзы́кь словє́нскїи вь І҆еромона́сѣ̑ Σамуи́ль Кака́унҷь Р́усинь вь ст҃о́и горѣ̀ А҆ѳо́с҃цѣи. Въ ски́тѣ̑ ст҃ыє и҆ праведныє А҃нны. Въ лѣ́то ѿ вьпльщє́нїа хв҃а ͵ахч҃а. и҆ м҃ца а҆вгуста .д҃. дьнѐ вь то́сжє̑ лѣ́то Конь́ць є҆и сьтвори҆, — значи прѣзъ 1691 год.

Върху опакето на сѫщия листъ четемъ една записка съ грѫцко курсивно писмо, отъ която се вижда, че на 1788 книгата била имотъ на Бачковския манастиръ, подарена отъ іеромонахъ хаџи Козма, както се вижда отъ друга записка:

Τω παρόν βηβλήων ὠνομαζόμενον θησαβρός ὑπάρχει τȣ Ιερȣ̃ μωναστηρηȣ τις ὑπεραγήας θȣ̃κȣ́ τις περιτζηωτήσις το μπατξκώβο και ὃς της βουληθοιτω ἀπωξενόσι εκ τις μωνίς τεαύτις ἒχει ανθήδηκω τιν παναγίαν καὶ των τριηκοσίων δέκα καὶ ωκτό δεωφώρον πατέρον καὶ πάντων τον ἀγίων ἀμίν.
αφπη μάιȣ η̃.

А на празния прѣденъ листъ бѣлѣжи сѫщата рѫка:

Τω παρόν βιβλήων ὑπαρχει να μȣ̃ τȣ ταπηνȣ και αναξηȣ δȣ̃λȣ τȣ θεȣ̃. Ἁάτζή Κοσμά Ιερωμονάχȣ και ἒστω ις ανθήμησιν τȣ μπατζκωβεανȣ́ αφπη.

И най-сетнѣ на прѣдната кора:

Сї꙼ꙗ҃ божє̑ствѣна словєса и҆жє пи́саюτъ фи̑лософи̑ ва светои̑ кни́зѣ ѿбрѣтаю̑щѹ се здє̑ васє мн бг҃ ва́злю̑блєно а҃ наи̑вишє ст҃ому І҆ѿ҃ану Ꙁлато́оустому о҃но мн̑ сри̑ѥ ра҃пали́ в҃ѣ.

Подвързия дъски съ кожа, добрѣ запазена.

Хартия дебела гладка съ знакъ: корона и надъ нея звѣзда и мѣсецъ.

328 (62).

Дамаскинъ отъ 1750 г. Редакция нова сръбско-българска. Листи 353, **16⁰** (15·5×10), текстъ 13×7 см., писмо раскривено и нехубаво но четливо, букви 2 мм., редове 22. Правописъ народенъ: безъ ударение, безъ ѣ, ы, ж и ѧ и само ъ.

Отначало единъ листъ неписанъ и непагиниранъ, а тъй сѫщо и лл. 1ª, 84ᵇ, 103ᵇ, 129ᵇ останали неписани. Пагинацията побъркана.

Хартия жилава. Подвързия здрава.

Съдържа:

На л. 1ª: отъ І. Златоуста слово на втората недѣля отъ поста: за покаяние и за Каина, Ирода, Авела, прор. Даниила и за царетѣ Ахава и Давида и за апостола Павла. — Начало: Видесте ли въ мимою неделю сиречъ въ първа недела пази се ст҃и пость . . .

На л. $12^{а}$: въ средȣ є҃ ю нел҃ю Кирила Монаха. —. Начало: Беше неко чл҃вкъ богати и насади лозие, и загради го наоколе . . .

На л. $16^{а}$: Отъ І. Златоуста ради дворе, и змию, и ради житие вѣка сего сȣетнаго. —. Начало: Потребно естъ и то да знаеме…

На л. $27^{а}$: Отъ сѫщия слово на цветоносіе, почнато но недовършено. —. Начало: Егда видиме едно чȣдо. чȣдиме се.

На л. $27^{б}$: Слово ст҃го върлама ради сȣетнаго вѣка сего. —. Начало: Тоиа нашъ лъжовни животъ приличанъ естъ како некои чл҃вкъ…

На л. $29^{а}$: Слово боитъсе врагъ ѿ смерение. —. Начало: Беше некои богати чл҃вкъ… Вж. по̀ голѣмъ извадъкъ у Вуловича, стр. 18.

На л. $30^{а}$: Слово за трети въселенски съборъ —. Начало: Въ ѡнїа лета въ костанъдиновъ градъ недостойни несторїа патриаръшески престолъ ѿправлаше . . .

На л. $32^{б}$: Ст҃и мȣченїци Минодори Митродори Нинфодѡ҃ри. тие бехȣ три сестри, девици. —. На́чало: Тие ст҃и мч҃еници бехȣ при маѯимїана цара. сестрици бехȣ ѿ единаго ѿца . . .

На л. $34^{а}$: Павелъ моновъсиски епискȣпъ. сказана намъ. како три жени пандоха на една пȣста гора въ една пропасть. —. Начало: Паѵелъ синъ леѡвъ беше царовъ послȣшникъ . . .

На л. $37^{а}$: Поȣчение Θеѡдора стȣдита. —. Начало: никои да не речетъ многȣ самъ грешанъ ӥ не хощетъ бг҃ъ прости҃ мое сагрешение…

На л. $38^{б}$: Слово ради некоꙗ блȣдница. — Начало: Два калȣгера идехȣ ѿ пȣстинȣ прїидоха въ тръсисъ градъ . . . . .

На л. $39^{б}$: Слово ст҃го анъдїоха ѿ ѡбъꙗде. — Начало: Въсакомȣ чл҃вкȣ потребно естъ да вънимает' себе егда седнет' да ꙗдетъ…

На л. $42^{а}$: Слово ради пїанъство ст҃го анъдиѡха. — Начало: По зло ѥ҃ пїанъство ѿ обладение . . .

На л. $43^{б}$: Благословѣнии хрїстиане хощȣ вамъ сказати на въше господъство ради блеженою таїсїю начело и конацъ . . .

На л. $47^{а}$: Захванато: Слово ради милостїна, но прѣписвачътъ тутакси бѣлѣжи: оузеше мї извотъ и ѡстана слово не писахъ го.

На с. л.: Слово ради ѿнїа ко искатъ да се спасȣтъ . . . Начало: Рече ст҃и дороѳеꙗ егда ме болеха нозе и стана҃ боленъ . . .

На л. $56^{а}$: Въ ст҃и вѣлики понъделъникъ отъ І. Златоуста слово како исахънȣ смоковницȣ. — Начало: Така да речеме неко чл҃вкъ, егда видитъ, некое древо. да се е разъцавътело хȣбаве . . .

На л. $58^{б}$: Слово како нестъ подобно и не е при(ли)чно да беседꙋ съсъ ра(з)вращена жена. които се китатъ и пременуватъ рече злато оустъ. — Начало: Приде при смоковъницꙋ г҃дъ . . . .

На л. $61^{б}$: Что хощетъ да речетъ ради десетъ деви. — Начало: Царъсто неб҇но оуподоби се десетимъ девамъ . . . .

На л. $63^{б}$: Въ с҃ти вълики вторъникъ отъ І. Златоуста. Слово иже рече ѿче мои аще всъможно бꙋдетъ да мимо идетъ таꙗ чаша ѿ мене. — Начало: Повъсемꙋ подобни есꙋ ꙋчителе цръковни ꙗко некоꙗ чедолюбна жена много трꙋдитъ се да би ѿхранила чедо.

На л. $66^{б}$: Мѣсецъ май 21 день ст҃го и̑ вѣликаго царa и равно ап҇ла костъдина. — Начало: Въ ца(р)ство диѡклитиꙗново и маѯиміаново. ирръкꙋлїа беше зеть маѯимїановъ . . . .

На л. $86^{а}$: Мц҇а генара в҃ ѿца нашего, силивестра, папа римъскаго. — Начало: Ст҃и и бг҃овит҆ци ап҇ле по въсу земли поидоша.

На л. $104^{а}$: Мц҇а юлїа к҃ ст҃аго славнаго пр҇рка їлїа тезъвитенина. да речеме предесловие. — Начало: Аще кои чл҃вкъ хощет҆ да оучит҆ потребно естъ емꙋ да имат҆ четири добра дела.

На л. $130^{а}$: мц҃а дикеврїа з҃ иже въ свети ѿца нашего амъвросїа медиѿлъскаго. — Начало: Рече г҃ъ да просветит҆се свет҆ вашъ предъ чл҃вци и да видꙋт҆ дела ваша.

Въ края на това житие прѣписвачътъ пише (на л. $154^{а}$): написа҇ това житие оу враца въ домъ димо николови синъ. въ лето ҂аѱ҃н азъ їѿсїфъ, — значи на 1750 год.

На л. $154^{б}$: Мц҇а генара г҃а, прѣподобнаго и богоноснаго ѿца нашего Ѳеѿдосїа ѿбъщежителa. — Начало: Ꙗко же естъ пролетъ ѿ дрꙋгите времена прѣзъ въсего лета по любимо и по благо и по красно.

На л. $176^{б}$: Мц҇а ноемъврїа ї҃г, иже въ с҃ти ѿца нашего Іωана Златоуста Нищолюбива. — Начало: Тои ѿцъ нашъ имаше ѿтачество ѿ града анъдиѻхїа и ѿ нарочити родителе.

Въ края на житието прѣписвачътъ пакъ бѣлѣжи (на л. $271^{аб}$): ѿ много любовъ имꙋщомї ст҃омꙋ ωцꙋ їѿаннꙋ многꙋ страдалъномꙋ написахъ житие и̑ битие и всъвращение чесни мощи м҃ца їюнїа з҃ въ лето ҂зс҃нѳ ҂аѱ҃на оу самоковъ писахъ въ дом҆ хаџи їωанъ ерїна їωсїфъ непотрѣбни.

На л. $271^{б}$: Мц҇а їюнїа к҃ѳ, празнꙋемъ преставление ст҃ими ап҇ломъ петра и паѵла. — Начало: Рекоше с҃ти ѿци цръковни оучителе.

На л. $301^{б}$: Мц҇а ноем҆врїа въ л҃, с҃томꙋ и̑ всехвалъномꙋ и̑ връховномꙋ Андреꙗ Пръвозванаго Петрова сародника. — Начало: Многажде помишляю, егда беше хъ телесно на земли . . . . .

На л. $325^{аб}$: Мц҃а ѿктоврїа ѕ҃ с҃таго апостола Ѳѡ҃ма. — Начало: По вьзнесение разидоха се ап҃ле по вс҄ѕ земли да проповѣдають слово бж҃ие. то и апол҃ъ Ѳома проповѣда мидим҄скою землю (Недовършено).

На л. $327^{а}$: Отъ І. Златоуста слово поѹчително въ ст҃и вѣлики четврътакъ. — Начало: Благословѣни христиане виде̑ вьше оусрьдие... Друго писмо — пò едро и по разрѣдено.

Въ края на това слово (л. $340^{б}$) прѣписвачътъ бѣлѣжи: писа̑ сїю книжицѫ оу самоковъ оу хаџи Ïѡана ерїна въ лето ҂а҃ѱ҃мѳ мцъа м҃тїа ïѳ, — значи прѣзъ 1749 г., но това слово като че е отъ друга книга.

На л. $341^{а}$ съ пò дребно писмо, пакъ първата ръка, продължава: наравоѹченїе г҃ аще кои желаеть епископьство, или Їерейство, или егѫменьство или дѫховничество или ѫчитетьство или аще кое дрѫго начельство бѫдет҄.

Слѣдъ това, на двата послѣдни листа, иде ѿглавлени въ тою книжицѫ.

Освѣнъ приведенитѣ приписки, на първия листъ отъ лице четемъ: 1768 Зна́ню бѫди ка̀ко рѡдїсе по́пъ стойковъ отрóкъ м҃цъ ӥанѫарӥй а҃і на паметъ пр҃пдбнаго Ѳеѡ҃сїѧ да слѫжӥ.

За тоя сборникъ вж. у мене, Новобълг. писм. прѣди Паисия, Бълг. Пр. І. 8. стр. 86. М. Сперанскій, замѣтки о рукописяхъ Бѣлградскихъ и Софийской библіотекъ, 84—86.

329 (434).

Новобългарски **Дамаскинъ** отъ XVIII вѣкъ. Листи 145. **16°** (15·5×10·5), текстъ 12·2×8·5, писмо срѣдно-уставно, букви 2·5 мм., редове на стр. 18. Подвързия дъски съ кожа. Нарѣчие западно; правописъ народенъ едноеровъ (ъ твърдѣ рѣдко) съ ударения, безъ юсове, ѣ и ы. Тукъ тамъ идва ы, за да се изрази меко **и**.

Повече отъ словата са кратки — отъ по единъ-два листа и по малки.

На л. $3^{а}$: Слово отъ св. І. Златоуста ради покаѧанїе, и ра҃и ãвела, ӥ пр҃рóка данїила ï ѿ ахава цара, ӥ ѿ ãп҃ла павла. — Начало: Много чл҃ци ӥма ӥ дѫмать велѝка сѝла ӥма вра̀гь. Кога толѝка сѝла ӥма вра̀гь, кога мѫ покáжеши пóсть ӥ покѧанѝе защò дїѧволе бóиши се ѿ честнаго пос҄та.

На л. $11^{б}$: Отъ Кирила монаха нéкоя причта дш҃е полезна Начало: Бéше нéкои богатъ чл҃кь посадӥ лóзе, ӥ загради го на ѿколе...

На л. $14^{а}$: Отъ І. Златоуста радӥ двóра, ӥ свет҄наго вéка. Начало: Потрéбно е̑ ӥто да знáеме, ѿначéла показа̀ б҃ь пастире ӥ ѻ҆ѹчи́теле. раⷣи паⷦ и҆ нїе ѿ ниⷯ прїеⷨме, и҆ сьсʼ вниманїе на дрꙋгиⷨ да предадеⷨ.

На л. 27^{а}: м. юний 24: поꙋче́нїе, на рожⷣество ст҇а́го ї҆ѡа́на крⷭти́телꙗ. За мл҇твь. — Начало: Бл҇гослове́ни хрⷭтїане длъжнисʼме кога̀ прїидꙋтъ господʼскѝ празⷣници. да тво́риме всѐ по̑щʼна мо́лʼба и҆ моли́тва.

На л. 38^{а}: на сѫщия день: — Начало: Той бл҇же́ни свидетелʼствꙋвань быⷭ ѿ хрⷭта сѝ ре́чь, похва́ли го хс҇ь. ка́ко щѐ ѿ всѝ ѹ҆годници бж҇и, по велиⷦ да бꙋ́де.

На л. 39^{а}: чꙋ́до ст҇о́мꙋ сї́мео́нꙋ стльпниⷦ. — Начало: Бе́ше не́ко́й по́пь, и҆ въ е҆ди́нь де́нь седе́ше вʼпри́творь црьковʼни, и҆ чете́ше ст҇ое е҆ѵ҇лїе. и҆ прїиде при не́го дїꙗволь, като̀ те́мʼни ѿблакь, и҆ покри́ мꙋ гла́вꙋ.

На л. 42^{а}: Слово прпⷣбнаго ѻ҆ц҇а нашеⷢ ї҆ѡаⷩ: — Начало: Преподо́бʼни ѻ҆ц҇ь ї҆ѡа́нь сказа̀ паⷦ. Бе́ше не́кой мла́дь мома́кь, и҆ наѹчи́ль бе́ше не́кое зло̀, гле́даше дека ѹ҆мре не́кои чл҇кь и҆лѝ мꙋ́жь и҆лѝ жена̀. и҆ ѡ҆ста́веха ꙋбави преме́ни на мрьʼтʼваго а҆ ѡ҆́нь и҆деше вь по́щи и раскопа́ваше гро́бь и҆ ѡ҆би́раше мрь́тваго.

На л. 44^{а}: Сло́во радѝ гне́вь ї҆ꙗ́рость, и҆ мрьзи́ть на не́го, и҆ нещаⷮ да сѐ простаⷮ снего, такоⷡ вра́гꙋ слꙋга̀ є҆ⷭ. — Начало: Не́кой ѻ҆ц҇ь и҆менеⷨ и҆са́кь ре́че вь е҆ди́нь седеⷯ вь килїю свою̀, и҆ доидѐ е҆ди́нь бра́ть, и҆ ре́чь по ре́чь скара́хʼмесе.

На л. 45^{а}: ѻѹ҆че́нїе ст҇а́го васи́лїа. — Начало: Добрѐ да ви́диши, и҆ да позʼна́еши коѝ чл҇ци и҆мать бл҇гогове́нʼство на се́бе, и҆ боѧ́тʼсе б҇ꙋ.

На л. 45^{б}: Слово 11. захарїа прⷪро́ка. коѝто са немл҇ти́ви сꙋдїа. Начало: Та́ко ре́че г҇ь. б҇ь вседрьжи́тель, на неправеⷣнимь сꙋдїꙗⷨ. да ста́нать прⷶвни и҆ ще́дри да сꙋдаⷮ по правʼда.

На л. 47^{а}: Слово 12. раⷣи безʼдо́жⷣие. — Начало: Помл҇исе не́кой ста́рець и҆ прїиде до́ждь. Вь китари́ските страни вели́ка сꙋ́ша сатвори се вь е҆дно ле́то, и чꙋдихꙋ се лю́дїе что̀ да чинаⷮ.

На л. 49^{аб}: Слово 13. за ѡ҆сꙋжⷣе́нїе. — Начало: Ни́кой ненави́ди греⷯ, ꙗ҆коже ст҇и, и҆ бг҇ꙋ оугоⷣдници ненави́даⷮ които сагрешаюⷮ, но не ѡ҆сꙋжⷣаютʼги и҆ не гонатʼги ѿ се́бе.

На л. 50^{б}: Слово 14. како и҆зі́де беⷭ ѿ чл҇ка. — Начало: Ста́рець а҆гато́нь седе́ше ѹ҆ пꙋ́сʼтинꙗ, и принесо́ша е҆мꙋ е҆ди́на чл҇ка бе́сна.

На л. 51^{а}: Слово 15. раⷣи покаꙗнїе. — Начало: Неймать ни́коꙗ ве́щь да ста́неⷮ, противо да ѿбиеⷮ чл҇ка ѿ покаꙗнїе, неимаⷮ ни́кой греⷯ.

На л. 53^{а}: Слово 17. Їѡа́ина златоѹ́ста. —. Начало: Ре́че кога̀ ӥскашь да прочетӥ́шь писа́ние, помоли се бг҃ꙋ, да тӥ просвети оу̑мь.

На л. 54^{а}: Слово 18. ра҃и гнѣвь ӥ ӥ̃рость. —. Начало: Бе́ше не́кои чл҃кь, ӥ̑ срьдеше се на дрꙋгаго чл҃ка, ѽнь же раз̓бра, ка́ко ӥмаше на нѐго кара́зь.

На л. 55^{а}: Слово 19. ра́ди пла́ча. —. Начало: Бе́ше не́кой ѽц҃ь, вь нитрӥ́н̓скꙋю го́рꙋ, та́мо блӥ́зꙋ при не́го. бе́ше не́кой брать; на вса́кь день пла́чеше. Кога̀ преста́неше да нѐ пла́че, ӥ ѡ́нь ѹ҆́змеше тан̓ка пра́чка, ӥ бӥеше се по те́ло своѐ.

На л. 55^{б}: Слово 20. ра҃и мл҃тӥ́ни. —. Начало: Ӥ̑маше не́кой чл҃кь, ѹ҆ цр҃игра҃, ӥ бе́ше мл҃тивь. наоучӥ́ль бе́ше сирома́си, кога̀ ӥдеха по не́го, хоще́ше да скрїе се́бе, да го не похва́лю҃ лю́дїе.

На л. 56^{б}: Слово 21. ра҃и не́коего їе̂ре́ꙗ. —. Начало: Не́кой вл҃ка ѿлꙋчӥ́л̓ беше некоего попа̀ радӥ не́кое прегреше́нїе.

На л. 58: Слово 22. ка́ко подобае҃ в̓са́комꙋ хр҃тїанинꙋ да хо́ди҃. Начало: Вса́комꙋ хр҃тїанинꙋ, подобае҃ да са̀ разлꙋче́ни ѿ дрꙋгите ве́ри, да сѐ позна́ва҃ хртїа́не ӥ ѿ ѡ̂дежди ӥ ѿ бесе́да, ӥ ѿ ꙗ҆стїа ӥ ѿ пра́вда ӥ ѿ ӥс̓тина ӥ ѿ сӥ́ч̓ки̓ ра́боти.

На л. 59^{б}: Слово 23. ра҃и немил҃тиваго петра. — Начало: Вь е̂динь де́нь седе́хꙋ про́сеци на ꙋ҆лица, и по́мина пе́трь, покра́й ни҃, и пита́ха се е̂дӥ́нь дрꙋгаго, кое́ ѹ҆́зель ѿ пе́тра мл҃тина.

На л. 62^{б}: Слово 24. ка́ко їѡа́нь бг҃осло́вь, сп҃е е̂дӥ́наго разбобӥ́ника. —. Начало: Велӥ́ки Ї̂ѡа́нь бг҃осло́вь прїйде въ а̂сӥ́с̓кꙋ землю ӥ ѹ҆́чеше̂ народомь. . . .

На л. 65^{а}: Слово 25. ра҃и ѻ̂сꙋж҃енїе. — Начало: Да вӥ́диме ӥ да сѐ разꙋме́еме ко́й гре҃ по́тежакь нарица́етсе. нема по́ тежакь гре҃ ѿ ѻ̂саж҃енїе . . . . .

На л. 66^{б}: Слово 26. ра҃и наказа́нїе, ӗже неленитесе: —. Начало: Да ванимае҃ се́бе додѐ ӥмаме вре́ме, да́де на́мь г҃ь то́ꙗ живо́ть за покаꙗ҆нїе, ще́ме да ӥ́скаме тїа днӥ ӥ̂ вре́мена ӥ̂ да рече҃ по что̀ не покаꙗ҆҃ме се . . . .

На л. 68^{а}: Слово 27. грїго́рїе двоѐсло́ва за покꙗ҆нїе. — Начало: Ре́че григо́рїе двоѐ сло́вь, не́ма по́голе́мо чꙋдо ѿ сӥ́ч̓ки чꙋдеса̀ да ѹ҆́чишь чл҃ка на покаꙗ҆нїе.

На л. 68^{б}: Слово 28. їѡа́на златоꙋс̓таго радӥ покаꙗ҆нїе. —. Начало: А҃ще ко́й се бои҃ да не сагреши҃ пре҃ бг҃а се́кога да воз̓поменꙋва ча҃ самрьт̓ни.

На л. 71^{а}: Слово 29. радѝ пла̀ча. ↪ Начало: Бе́ше не́кой калꙋгерь седѐше на без'млъв'но ме́с'то и̑ ѹпразнꙗше се на мл҃тва.

На л. 72^{б}: Слово 30. ст҃а́го васи́лїа ради тъщесла́вїє. ↪ Начало: Ѿ мно́го бога́тство ли се велича́еши, и̑ли си ѿ бога́та ро́да…

На л. 74^{аб}: Слово 31. да не верꙋеши са́нь въ но́щи. ↪ Начало: Мно́го верова́ша са́сїе, прелас'ти́шасе, и в'з'врати́ша се ѿ пра́ви пꙋть.

На л. 76^{а}: Слово 32. радѝ спⷭ҇е́нїе. ↪ Начало: А̑ще ко́й бꙋдеть кро́такь и̑ смере́нь и̑ незло́бивь и̑ непаметозло́бивь. та́кова срⷣ҇це престо́ль бжїи нари́ча се.

На л. 78^{а}: Слово 33. а̑н'дїѡха ка́ко призиваеⷮ наⷭ҇ б҃ъ на покаꙗнїе. ↪ Начало: Гдⷭ҇ь бг҃ъ на вса́кь де́нь призиваⷮе наⷭ҇ на покаꙗнїе са́сь прⷪ҇ро́ци и̑ а̑пⷭ҇ли и̑ ст҃о́е е̑ѵⷢ҇лїе.

На л. 82^{а}: Слово 34. ка́ко прилич'но єⷭ҇ да живꙋⷮ хрⷭ҇тїане пра́во. ↪ Начало: Заповедà б҃ъ прⷪ҇ро́кꙋ моїсе́ю да речеⷮ людеⷨ. се́ преⷣ ваⷨ двà пꙋти поставлꙗ́ю.

На л. 86^{а}: Слово 35. ст҃го гена́дїа патрїар'ха ца́ри гра́да, како да и́маме страⷯ бжїи. ↪ Начало: Мно́го чл҃ци и̑ма и̑ дꙋ́маⷮ не мо́гꙋ да на́ида и̑скꙋсна ѹчи́телꙗ да мѐ наоучить ка́ко да сѐ спⷭ҇ꙋ.

На л. 89^{а}: Поучение 36. ст҃го ї̑ѡа́на злитоꙋста. ↪ Начало: Ꙗ̑ко двà раз(б)о́йника, е̑дѝнь разбо́ийникь нарицàет'се кой сабла́ча сирома́ха . . .

На л. 92^{а}: Слово 37. раⷣи млⷭ҇ти́нꙗ. ↪ Начало: Члв҃че те́бе да́де г҃ъ бога́тество ре́че|ти да гò посвоиⷲ и̑ да реⷱ҇шь мое е бога́тество.

На л. 95^{б}, слово 38. отъ І. Златоуста: како подобаеⷮ да стоиме в'цр҃кви. ↪ Начало: Чл҃че смислѝ се́бе и̑ ѹбойсе ѹ цр҃кви…

На л. 101^{а}, слово 39: ка́ко бе́ше не́коꙗ дв҃ца побе́же ѹ пꙋс'тинꙗ. ↪ Начало: Прп҃б'ни ѻ҃ць на́шь, ї̑ѡань сказà наⷭ҇. Бе́ше, не́коꙗ деви́ца в' ї̑ерⷭ҇лиⷨ. бе́ше смере́на и̑ бл҃гогове́на.

На л. 106^{б}, слово 40: ка́ко пола́з'но єⷭ҇ че́сто да прочитаме писа́нїе. ↪ Начало: Не́кой ѻ҃ць живе́ше в'ѿб'що жи́тїе, ленꙋваше се да четѝ пооуче́нїе

На л. 107^{б}, слово 40 (тъй!) отъ І. Златоуста. ↪ Начало Чꙋйте блⷭ҇вени хрⷭ҇тїане что̑ реⷱ҇ а̑пⷭ҇ль па́вель покори́те се наставникоⷨ вашиⷨ.

На л. 109^{а}, слово 41: ѡ̑ добрò хотенїе и̑ ѿ злò хоте́нїе. ↪ Начало: Не́кой браⷮ питà е̑дно́го ста́р'ца и̑ ре́че мꙋ ѻ҃че коѐ нари́ча се добрà де́ла, и̑ злà.

На л. 110б, слово 42. отъ I. Златоуста. — Начало: Помисли чл҃че стра́ш'ни де́нь б҃нь сѫ́д'ни ....

На л. 113б, слово 43. отъ св. Андиоха. — Начало: Длъж'ни еме нı҆е еди́нъ за дрѹ́гаго да пожа́лиме ....

На л. 117а, слово 44. отъ I. Златоуста. — Начало: Ка́ко подоба́е да сѐ мл҃име за наши ненави́ст'ници, който мраза̑ на̑.

На л. 118б, слово 45. отъ св. Ефрема: ради̑ покаꙗ́нıе. — Начало: Ѡ҆ чл҃че доко́ле да работа́еши врагѹ ....

На л. 121б, слово 46. отъ I. Златоуста: ра҃и млти́нѧ и҆ въздаꙗ́нı҆е ѿ г҃да. — Начало: Ѧ҆ще ко́и да́еть сиромахѹ млти́ни...

На л. 127б, слово 47: ни́кои да сѐ ненадее на свое и҆зправле́нı(е), но да сѐ бойме, до смрьти. — Начало: Рече не́кой ста́рець дрѹгомѹ. ꙗ҆са̑ ѡ҆старе́ль, ста́р'са̑ като̀ мрьтавь са̑ на то́ꙗ све̑.

На л. 128б, слово 48: ра҃и покаꙗ́нı҆е. — Начало: За покаꙗ́нı҆е ща̀ да ка́жа ва̑ ко́л'ко добро̀ приходи чл҃кѹ ѿ покаꙗ́нı҆е.

На л. 130б, слово 49. отъ св. Григория папа римски: ради̑ странопрı҆е́мство. — Начало: Бе́ше не́кои бога́ти чл҃кь и҆ доброѹмень и҆ бе́хѹсе зговориле сасвоꙗ стопа́ница ....

На л. 131б слово 50: ѿ кни́ги і҆ѡве́ви. — Начало: Послѹшайте бл҃гослове́ни хр҃тı҆а́не що ре̑ писа́нı҆е за праведнаго і҆ѡва ....

На л. 134а слово 51: за зли̑ же́ни. — Начало: Помисли̑ да се́дѹ да на́ч'нѹ да ни́ша, жен'ски враго́в'щи́ци, кои̑ чи́на̑ магı҆и ....

На л. 136б слово 52: по̑вала добри̑ и҆ бл҃ги̑ жена̑. — Начало: Вче́ра мно́го ѹ҆кори̑ме който же́ни не чи́на̑ добро̀ ....

На л. 139б, Мц҃а і҆ю́лı҆а к҃з де́нь. Поѹ҆че́нı҆е ка́ко подобае̑ да живꙗ̑ же́ни; да гле́да̑ на ст҃а бц҃а ка́ко поживе на тоꙗ светъ ...

Приписка. На л. 1б: да се знае кѹга се і҆обра цръквата та затвориха попъ манолъ и҆ попъ хаинъ и попъ џѹно на правда на ст҃и Өеодоръ тиронъ като го затвориха на сепе ..... (датата неясна).

330 (483).

Сборникъ отъ XIX вѣкъ, редакция новобългарска, съ руско влияние. Листи 57, 8⁰ (22×18), текстъ 19×15·5, писмо ново уставно, букви 2 мм., дългнести и коси, редове на стр. 27.

Нарѣчие западно съ ударение. Употрѣбя само ъ, а ь повече у меки основи.

Съдържа слѣднитѣ слова:

На л. $1^{а}$: Сѫдба баща сось сына. — Начало: Еднó врѐме отйдоха при є̑дного сѣдника да се садѧтъ баща и синъ.

На л. $2^{б}$: Сло́во заради̏ стра́шенъ сꙋдъ бж҃їй и҆ второ́е пришествїе хрїсто́во. — Начало: Во творе́нїхъ рꙋкꙋ̀ твоѐю поꙋча́хсѧ, глаго́леть проро̀къ: дх҃ъ свѧтый ꙋ҆чи человѣ́цы, да позна́ѧтъ ѿ стихіи бг҃а.

На л. $7^{а}$: Сло́во на воздвиже́ніе честна́го и҆ животворѧ́щаго креста гдн҃ѧ ме́сеца сеnтѐмврїѧ, д҃і: дѐнь. — Начало: Кра́снїй де́нь, и҆ свѣ́тлый пра́здникъ, и҆ ве́село собра́нїе празднꙋваме днесъ . . .

На л. $12^{а}$: Кра̀тко списа́нїе на свѧты́йте два́десѧтъ монастыри, заради̏ покло́нницыте що и҆́датъ на свѧта гора̀, и҆ за дрꙋги що жела́ѧтъ да зна́ѧтъ чꙋдеси́те, що са́ по све(то)го̀рските монасты́ре.

На л. $17^{б}$: Мартъ вторый де́нь. — Начало: Во ѡ҆́нова вре́мѧ въ ца̀рство а҆лександрїйско и҆ дїоклитїана бѐха невѣ́рны и покла́пяха се на і҆долите . . . (Житие на св. Кирикъ и Улита).

На л. $23^{б}$: Видѣ́нїе грїгорїѧ ꙋ҆ченика̀ васілїева чꙋдно ѕѣлѡ̀. Начало: Въ та̀ѧ но̀щь като̀ лежѐхъ на ѻ҆дарать си . . . .

На л. $50^{а}$: Житие на св. Василия. — безъ начало.

На л. $51^{б}$: Житие на св. пророкъ Илия — Начало: Великоимени́тїй проро̀къ и҆лі́а бѣ́ше ѿ градъ галаа́дскїй . . . .

Доста овалянъ и оцапанъ съ нѣкаква боя. Липсуватъ листи между лл. 5 и 6, 17 и 18, 36 и 37, 38 и 39, 49 и 50. Подвързия — нѣма.

331 (485).

Новобългарски **дамаскинъ** отъ XVIII вѣкъ. Листи 55, 8° (17·5×12), текстъ 16·5×11, писмо полууставно, косо и нехубаво; букви 2 мм., редове на стр. 18—25.

Нарѣчие западно. Правописъ народенъ: безъ **ѫ**, **ѣ** и **ы**, безъ ударение и само **ъ**. Върху **н**, **ѧ** и **ѡ** има винаги точка. Любопитна е формата на **ж** — като Ҟ.

Съдържа слѣднитѣ статии:

На л. $1^{а}$: ка̇нѡ̇нъ кѡ̇нда̇къ пѡ̇ка̇ѧнї.

На л. $3^{б}$: Антхрис҆ ѿкꙋпꙋеше да нꙋсне своите слꙋги диѧволе . . . — расказъ за второ пришествие.

На л. 30 и $31^{а}$ молитви, а на л. $31^{б}$: ст҃го апостола павла ѡ҆бхождение раю и мꙋки и какѡ вѡсхищен бистъ по третиегѡ небесе.

ѡ҃че бл҃гослови. — Начало: ап҃столь павелъ некога вознесенъ бистъ до третое н҃бо ѿ бг҃а г҃ла тамѡ каже рече на тиа людие на тозе светъ живи престꙋпꙋватъ моѧ запѡветъ и творетъ грехъ на грехъ . . . .

На л. 47^{б} слѣдъ единъ тропаръ: Мц҃ъ декемврия ка : ві денъ мѫчениѧ ст҃иѧ м҃чници многꙋ срдалии иулиани. — Начало: ва време ѡно царствꙋщи ц҃ръ маѯиминꙋ и кꙋмиромъ бесовомъ дръжащимъ . . .

Послѣднитѣ 7 листа останали неписани, а сега съдържатъ нѣкакви смѣтки. На единъ листъ между друго има азбука заедно съ ѫ. Подвързия мукава съ кожа.

332 (495).

Дамаскинъ отъ 1770 год. Редакция сръбско-българска. Листи 98, 8^{0} (21·5×16), текстъ 19×12, писмо полууставно, нехубаво, букви 2—3 мм., редове на стр. 21, съ едри червени точки. **о** и **и** винаги съ обло ударение, а **ω** винаги ѿ.

Личи западно нарѣчие, правописъ народенъ: безъ ударения, безъ **ѣ**, **ы**, **ѫ**, **ѧ**, и само **ь**.

Текстътъ писанъ въ двулинейна рамка; съдържа:

На л. 1^{б} сл҃ѿ светаго ап҃тла павла васхищень бисть до третое небо. — Начало: Ап҃ль павель некôга вазнесинь бисть дô третôе небесь. и онде мꙋ ѿ б҃га гласъ. речй на тйа лꙋдйа що са жйвй защо престꙋпꙋвать мои заповеди.

Лл. 17^{б}—20^{а} неписани.

На л. 20^{б} прѣдисловие къмъ житието на св. Хараламбия, а на л. 21^{а}: мѣс. февр. 1. страдание светагѡ свещено мꙋченика харалампа епискꙋпа магнисии грда и сь немь пострадавши. — Начало: светаго свещено мꙋченика хараланпиа . . . Ва времена нечьстйвагô цара рймскагô севйра бê тôгда ва магнисиа гра҃ъ епйскꙋпь светй хараланпиа.

На л. 43^{а} слово отъ патерика (заглавието му изрѣзано). — Начало: Брать некй вапросй ѡца пимена гле сътворйхь велйкь грехь й хощꙋ каратй се трй лета.

На л. 43^{б} сѫщо (заглавието му изрѣзано). — Начало: Пѡведаше ава старць ѡ даниле египтенина . . .

На л. 44^{б} сѫщо. — Начало: Лаѡдикиа градь маль є҃ть кь горе елеѿньстеи.

На л. 45^{б} сѫщо. — Начало: Темь ванстипꙋ братие велйкь чловекь й чьстепь мꙋжь мйлôстйвй.

Лл. 46—48 неписани.

На л. $49^{а}$: Мц҃ь ю҆лїа є҃і днь: мчение свт҃аго мчнїка великаго Кирика и мати его Улита. — Начало: Ва време ѿнѡ̑ бившꙋ алеѯанд(р)ꙋ царꙋ и макѯимїанꙋ . . .

На л. $69^{а}$: Стíхи сложéнны по подóбїю пѣ́сны на пóхвалꙋ с҃тóмꙋ сáввѣ сéрб҃комꙋ. — Начало: Рáдꙋйтесе высóкы плáнине. | Слáдке глáсе пóйте ѻу҆ вы́сине. | Свáко цвѣ́тїе и҆ рꙋ́же рꙋ́мене. | Пóлска дрéва и҆ трáве зелéне и пр. — Писани съ другъ почеркъ.

На л. $71^{б}$ се изброяватъ двайсетѣхъ митарства.

На л. $72^{б}$: Слóво, ѽ и҆схóдѣ дꙋши, и҆ ѽ восхóдѣ на н҃бсѝ по смéрти, ѿ с҃тáгѡ сѷмеѡ́на. — Начало: Бл҃жéнный і҆ѡáннъ мл҃тивый, ѽ пáмети смéртнѣй . . . Писано съ другъ почеркъ и на черковнославянски езикъ. Недовършено.

Лл. $73^{б}$ до края неписани; само че на л. $83^{б}$ и на слѣднитѣ листи до края има разни смѣтки и бѣлѣжки, цѣни за купувани прѣдмети — ядива и др., отъ които може да се видятъ цѣнитѣ въ края на XVIII вѣкъ.

Приписки. На л. $44^{а}$ подъ текста: ведомѡ да есть кѡга беше 1777-та година на божичь толкꙋ беше времето жешкѡ та и трите дни дрьжахме пенџерите ѡтворени на ѡдаꙗта и на фесове седехме.

На л. $97^{б}$ Мано Калпакчи бѣлѣжи:

1768 — година месець ѡктомвриꙗ — 10 — день вали снекь

на — 1786 — година м҃ць ѡктомриꙗ — 11 — день вали снекь а сланата на таꙗ година ꙋдари ме҃ць септемриꙗ — 20 — день та попари лозїата свеⷯ

1787 — година послешнїѿ ньть праихь мо̂стѿ на мраморь азь многѿ грешни манѿ калпакчи҆ знати҆се мсець ѿктѿмриꙗ — 1 — день.

Вижда се, че Мано е билъ отъ София, но дали за Софийски лозя говори? Може да е имало такива около София прѣзъ онова врѣме.

На л. $98^{б}$ сѫщиятъ бѣлѣжи:

1785-та година

да се знае кога ꙋдари големиѿ снекь на м҃ць марть — 14 — день ꙋ петокь беше на҃ветаго венеди҆кта — 3 — педи та стоꙗ — 6 — дни та големь ст(р)ахь нападна на чловеци ꙋ софиꙗ за дрьва и за вьглища това пишемь за ꙋ градо що видохь вьглища името имь беше по — 2 — п҃ри ѡката ама҃е непаходеха — 1 — днасе врьба продаде за — 12 — гр(о)ша толкꙋсе лꙋге беха ѡслободили на лето а на селата г҃ь имь заеше мьката за сено и за слама що теглиха.

на — 21 — день ѹ четврьтокь на̑та фотиния самаранина ѹдари — 1 — юкь та се стони снего тогаш се лѧге ѡслободиха й — б҃ѹ слава и сила на веки аминь много грешни маню калпак(ч)ия крьстовичь писа кои чете да се неѡс(л)обажда на марта наль да си има дрьва и вьглища да не пропада зле.

На л. $68^{б}$ подъ текста, слѣдъ житието на св. Кирика и Улита: Прими моление мѡе раба своа ѡ многѡ страдалче кириче и ѹлитѡ. сие писахь азь мнѡго грешни маню калпакчи крьстовъ синь. на лето 1770 — ферфарь — 20 — писа̑е б҃ь да пр̑ти кои писа и кои чати.

На л. $96^{б}$ съ другъ почеркъ: 1794 — година да се знае таи година стана житото по — 100 — п҃ри паницата толкѹ стана кьть житото по васа земла и градове та на хаџи маню кѹпихь — 4 — паници царевици по — 90 — пари дадохь цали — 6 — пѹли за — 4 — те паници.

По̀ долу сѫщиятъ: 1795 — година ѡбраха крьџалите колата сливенски вечна имь мѹка било.

Другъ по̀ долу: 1841: знатисе що самъ заложилъ у̑ решитъ ефендиꙗ кеорафиїо 265: драмъ сребро и единъ сахатъ за :430: гр̑о.

Подвързия дъски съ кожа, хубаво щампосана.

Отъ библиотеката на П. Р. Славейковъ.

333 (117).

Сборникъ отъ края на XVIII или начало на XIX вѣкъ. Листи 234, 8° (19·5×14·5) и 6 неписани, безъ означение, отначало; текстъ 16·5×10·5, писмо ново-уставно, букви 2 мм., редове на стр. 19.

Съставенъ отъ двѣ части: до л. 109 е отъ една рѫка и на черковно-славянски, а слѣдъ това иде друга рѫка, и вѣроятно отъ друга книга, дѣто личи повече новобългарски (сѣверозападенъ говоръ), но пакъ съ много черковнославянски примѣси. Въ първата половина и се бѣлѣжи ӥ и ї, а вь втората — й. Идва и ы вмѣсто й.

Съдържа:

На л. $1^{а}$—$106^{а}$ подъ общо заглавие: страсти г̑дни: Во ст҃ый ї велики пѧтокъ страдание: или сказание ѡ̑ волнемъ страданї ї ѡ̑ тайне вечéри г̑да б҃га ӥ спаса нашего їи҃са хр̑та како волеѡ нашегѡ̑ ради сп҃сеніѧ страстъ восприѧлъ. — Начало: Нінѣ всѣхъ пр̑рокъ пр̑рочествіѧ збисѧ . . . .

На л. $106^{б}$: м. февр. 5, великомѫченица Агаѳй. пострадала въ царството на Декия. — Начало: Въ д҃ни нечестиваго ц҃рѧ декеѧ ӥже ѹбӥ ц҃рѧ філипа . . . .

На л. 109^б: Слово ѿ патерйка ѡ̑ первихъ монасехъ й ѡ̑ последнй й ѡ̑ нйнешнйхъ. — Начало: Ст҃іи ѻц҃искйтскй прр҃чествꙋюще ѡ̑ послед(н)ем҆ роде гл҃ахꙋ что сотворіхомъ пре҃ бг҃омъ . . .

На л. 112^а: Слово а҃ радѝ покаѧние, — безъ начало; оставени прѣди това неписани два листа, види се, за началото.

На л. 118^б: Мц҃а априлїѧ кг҃ де́нь ст҃агѡ взлйкѡмч҃ніка Георгиѧ, негова мучениѧ и чꙋдеса: хощꙋ сказати днесъ вакра́тце на простѡ҃́ ꙗ҆зикомъ тл҆кꙋвано ѿ дамаскина їнока. — Начало: Празници і торжества цр҃ковні радй что гй поставиха ст҃ы ѿц҃ы . . . . Недовършено, а оставени 10 бѣли листа слѣдъ това.

На л. 148^а: м. февруарий 10, страдания ст҃агѡ́ свещенномученика Харалампия еп҃копа мгнісиѝ гра́да і иже са ни҃ пострадавши҃. — Начало: Цр҃твꙋющꙋ г҃дꙋ нашемꙋ іи҃сꙋ хр҃тꙋ скончевашесѧ творймаѧ бѣсомъ слꙋжба й разорѧше се йдолѡпоклопеніе.

На л. 164^а: Слово ради ст҃ага гѣнадіа патріхара ц҃ра града какѡ́ да йм еемъ страхъ бж҃ыи. — Начало: Многꙋ чл҃вѣци йматъ та говоратъ не могꙋ да найда йскꙋсна ꙋ҆чйтела да ме наꙋчйтъ . . . .

На л. 166^а: Слово ст҃агѡ́ іѡ́ана златоꙋ҆стагѡ ради мл҃тина. — Начало: Аще кой даетъ сіромахꙋ мілостйню самомꙋ хр҃тꙋ в҆ рꙋце даетъ.

На л. 169^б: Мц҃а декевріа д҃ дн҃ъ. ст҃а вѣліко мч҃ніца Варвара. — Начало: Въ цр҃тво маѯіміана на восточною странꙋ беше некой начелнйкъ въ йлйѡ́ полѣ йменемъ діѡ́скоръ.

На л. 173^б: Мц҃а авгꙋста еі҃ дн҃ъ слово на успение прест҃ыѧ влч҃цы нашей Богородицы й прйснѡ́дв҃и маріи. — Начало: Трй нравй йматъ в҆саки чл҃вѣкъ ꙗ҆коже пишꙋт҆ цр҃ковни кніги . . . Безъ край.

Лл. 184—210 бѣли, види се, прибавени за да се прѣпише краятъ на прѣдното и други слова, които липсуватъ, както и почти цѣлото слово за Архангелъ Михаила, отъ което има само една страница (краятъ) на л. 211^а.

На л. 211^б: Слово радѝ вторагѡ́ прйшествиѧ и ради скончаниѧ вѣка. — Начало: Многꙋ стра́хъ й трепетъ йматъ кои чл҃вѣкъ бꙋдетъ ѡ҆сꙋжденъ на смертъ . . . . Безъ край.

На л. 232^а: Слово з҃ іѡана златоꙋстагѡ радй смѐртъ. — Начало: А҃ще кой се боитъ да не согрешитъ предъ б҃га всегда . . . . да воспомѐнꙋетъ часъ смѣртний.

На л. 233^б: Слово грігоріѧ двое слова ради покаѧніе. Начало: Рече григориа двое словъ по велико чꙋдо ѿ всѝ чꙋдеси да ꙋчишъ . . . . чл҃ка на покаѧніе.

Ӧтначало 6 неписани листи на и лл. 110—111, 138—147 184—210, 226—231, както и последнитѣ, са тъй сѫщо неписани. Лл. 132, 152,165—168 повредени.

Приписка. На първия неписанъ листи отначало четемъ: тѧ книга на деѧна илїевъ 1858 їꙋнїа 12 денъ цена 100 грошъ.

Подвързия дъски съ кожа. Доставилъ Хр. Марковъ отъ село Доспей, Самоковско.

334 (502).

Новобългарски **дамаскинъ** отъ началото на XIX вѣкъ, 358 листа 4° (23×19), безъ първитѣ 17, които липсуватъ. Споредъ нарѣчието изглежда да е писанъ нѣйдѣ въ и́сточна България. Между друго съдържа и повѣстьта за падането на Цариградъ, обнародвана въ списание Искра год. IV. кн. 4—8. Писмо грозно; правописъ неправиленъ съ черковно-славянски примѣси. и се бѣлѣжи съ обло ударение: й. Има и заставки съ червено и черно мастило, нехубави.

Съдържа:

1. Краятъ на Свети-Георгиевото житие (л. 18—38).

2. Слово ст҃го ȉѡана златоꙋстаго ѽ зли жени (л. 39—43).

Начало: Ни́что нїе прили́чно таквѝзй като жена зло̀ е̑зи́чна̑ и̑ ни́как҆въ лють ѕвѣрь ни́щеса̑ у̑такми̑ като лꙋка̑ва жена крамолни́ца.

3. Мц҃а ѡктоврїе въ к҃ѕ денъ ст҃го славнаго великомч҃еника Димитрїе мироточиваго и чꙋдотворца. ѡ҃че бл҃гослови мл҃твами ст҃ихъ (л. 43—64ᵃ).

Начало: Ѡби́чай и́матъ цр҃їе, бл҃гословени҆ х҃тїани, кога щатъ да да гꙋстѣтъ нѣкой чл҃ка болѣрина не стоитъ сами преть тахъ да имъ сложетъ, ами ѡставетъ свои чл҃ци да слꙋгꙋватъ на ѡнази цр҃ка трапеза. Така ѧ преличнa и днешнїятъ денъ. Трапезата є празникъ великомч҃ни́къ Димитрїю а̑ въ госпоство та сте зовани ѿ ст҃го Димитрїю и̑ а̑зъ робъ христовъ та самъ слꙋга на тази трапеза. Ѿти лѣгоми ст҃и мч҃никъ Димитрїє днеска насъ гостѣва нїе са҃ гозба тꙋкашна, ами да ричемъ сїере҃ землъна, дѣто, днеска ѧдемъ, а пакъ наꙋтре сме пакъ гладни, ами са҃ гозба нб҃на, дето ѧде чл҃къ ѿ неѧ и ни ѡгляднава никога.

4. Ѡ превелики҃ и чиноначални а̑рхаги́лъ михаїлъ. Сло́во а̑рхаггилꙋ Михаилꙋ ст҃и҃ молитвами (л. 64ᵇ—73ᵃ).

Начало: На три дѣловни разде́ли бг҃ъ сичка тварь, бл҃говени хр҃тїени. въ чꙋственае, въ мисленаѧ и съставнаѧ. и чꙋвствена се зꙋвѣ, които са види и гледаш҃го са҃ ѡчити си, или пофа́ташъ са҃ рꙋка да ричемъ, що е́то може чл҃къ да разꙋмеи и да ꙋсети са҃ є҃ негꙋви чꙋвст҃ни, сі́речь да види, да ȣкȣси, да чȣи, да помириши, да пофани и това са зȣвѣ́ чȣстъвно.

5. Ст҃и павелъ детȣ оуби макити (л. $73^{а}$—$100^{а}$).

Начало: Ап҇лъ павелъ нѣкȣй вознесинъ билъ дȣ третїе небо и бȣде ѿ б҃га гла҇, та ми кажи: речи на тейзи хора, щото са на тойзи свѣтъ живи, защо пристапатъ заповѣтъ мой и прилагатъ грѣхъ на грѣхъ и прогнѣва б҃гъ, щото гїе сторилъ; наричетса токмо хр҇тїани, а дїаволʼска рáбȣта стрȣватъ и ѡсирȣмашаватси дȣшата и снагата своѧ́ волѧ́ исполнѧти та ны мыслити смертнїе часъ и страшнїе денъ сȣднїй.

6. Дамаскина инѡка иподїаконства и стȣдита сказанїе за фторȣ прїшествїе г҇да нашего ї҃иса хр҇та за антих҇та ѡчи бл҃гслови ни (л. $100^{б}$—$142^{а}$).

Начало: Законъ иматъ цр҃ето, бл҃говѐй хр҇тїени, кой щатъ да идатъ на вȣиска̂ а тїи първо пȣскатъ свои хóра та й̂датъ напретъ на ѡ̂нейзи грáдове и кадето ще да помине царетъ да кажатъ на ѡнейзи хóра като да излѧзатъ да го посрещнатъ и да го почитътъ като ц҃ръ.

7. Въ ст҃ȣю великȣю сȣботȣ слѡвѡ на погрѣбенїе г҇да и сп҇а нашего і҇иса х҇а и ѡ реданїе пр҇тїи бц҇е. ѡ̂че бл҇ви за молитафъ (л. $143^{а}$—$158^{б}$).

Начало: Злúнá й̂ напасъ, что находи чл҃ци. ѿ тры работи бива, бл҃гвени хр҇тїане, еднѡ искȣшенїе бж҃їе кóга й̂скȣшава б҃гъ чл҃ка да го види, да ли го люби, кога мо доди нѣкоѧ бѣда злú, илй̂ люби б҃га, та мȣ е весело и проважда си дните свои добрѣ, пакъ бива, кога се ѿлъчи б҃гъ ѿ некога чл҃ка заради прѣгрѣшенїе некое.

8. Вст҃и велі́кі четверткь слово ѡ̂ прѣданїе гд҃а е̂вреѡ̂мъ, ѡ̂че благослови ст҃ихъ за мл҃твъ ст҃и҇ ѡц҃ъ (л. $158^{б}$—$167^{б}$).

Начало: Добре е̂, възлюбленʼна братїе да ви кажимъ, какь добрó думàль ї̂ѡ҃анъ пр҇тча въ а̂дъ. Амѝ да чусті по голѣ́мй̂ дȣми, какъ е пр҇е х҃во рож҇ство иѡ̂рданʼго кр҇тилъ. Той щи и въ адъ да иди напре҇, ѡ̂ти щатъ да го попитатъ тамъ щото са̂ въ адъ пр҇внй̂, а̂ми а̂кȣ не знае, що ще да рúче са҇ перстъ показува и каже: ето а̂гг҃нʼцъ, бж҃їи, дето зема грѣхатъ на сичкй̂ѧтъ светъ.

9. Мц҇ъ ѿктомврі́й: д҃і: житі́е̂ преподобнї́е̂ мт҃ре наше: Петъки Тръновскї҃: бл҇ви ѡче с҇ за молитвȣ стыхъ. (л. $168^{б}$–$176^{а}$).

Начало: Сл҃нце колкото има свѣ́тъ и свѣтй̂, толкозїе и на преподобна така Петка̂ памѣ́тъ, що съй̂ просвѣтй̂лá: по сички: свѣ́тъ. Нейно чȣдо и неинъ по҇ кои може ıазыкь из исказа, що е тїа сторила добра работа на̂ зéмѣ на епиватско мѣсто и на тракіиско и на транѡ̂въ и на мисїа.

10. Мц҃а септеврїа а҃ начело индикто: памеⷮ преподобнаго ѡц҃а сїмеѡна стлъпника: ѡч҃е бл҃ви за молитвȣ (л. $176^{б}$—$186^{б}$).

Начало: Чудно и дивно се стори въ нашити дн҃и слȣчи се и менї грѣшномȣ андонїю та написахъ. ами ви са молѧ ,утворети си ,ушити ваши и послȣшанти, що имамъ да ви казвамъ за ст҃аго сїмеѡ́на: Ст҃и Сӱмѡнъ кога бѣши младъ пасѣши ѿвце своéмȣ бáщȣ, като и прр҃къ дв҃ъ.

11. Десѧтъ заповѣдй бжїѧ щô гй сâмъ бг҃ъ даде на две плочки на Моѵсеа написани (л. $187^{а}$—$187^{б}$).

Перваѧ заповѣдъ: Аз҆есмъ гд҃ъ бг҃ъ твои, що та изведохъ ѿ земѧ́та масар҆скаѧ ѿ ро́б҆ство, да не бъдитъ тебѣ дрȣги богове ѡвсенъ менй.

Втораѧ заповѣдъ: Да ни направишъ себѣ їдолъ на нѣкоѧ прилйка каквото на небето горѣ или каквото на земѧта долȣ или каквѡто у водата подъ земѧта да са не поклонишъ тамъ нито да имъ послȣжишъ.

12. Се́дмъ таини новаго завѣта: кр҃щенїе: мѵропомазанйе: причещенїе: (п)окаѧнїе: св҃щенство: свадба: масло свѣщенїе (л. $188^{а}$).

13. Седмъ работи милости: тѣлесныѧ: гладинъ да нахранишъ: жа́дêнъ да напоишъ: голъ да ѡблечешъ: чȣжденецъ фкащата си да ȣведешъ: боленъ да наведишъ и щото са фтемница запрени да ходишъ при тѧхъ и да ѿкȣпишъ поробини и мертвйцъ да погребѣшъ. (л. $188^{а}$).

14. Слово ст҃аго Генадїѧ: патрїарха царе градскаго (л. $188^{а}$—$190^{б}$).

Начало: Возлюби гд҃а бг҃а ѿ сичка дȣша твоѧ и ѧкостъ твоѧ й стрȣвай сйчкй твои работй дѣто са томȣ драги. — Возлюби секиго хр҃тїанина человѣка каквото себѣ си ѡ҆бйчашъ й щото тебе неê нѧщо драго й ѡбично й томȣ го не стрȣвай... и т. п. такива 26 поучения.

15. Мц҃а мартїѧ въ кѕ҃ дн҃ъ (ж)йтїе пр҃побнаго ѡ҆ц҃а нашего Василїѧ новâгѡ҆ (л. $190^{б}$—$218^{б}$).

Начало: Во дни блг҃очестивыхъ ца́рей греческйхъ Лъва премȣдраго и Алеѯандра брата его синови Василїѧ царѧ македона въ десетоѧ лѣто цр҃ствованїе тѣхно црскїѧ слȣги нѣкои ѿ асїйскїе страны повеленїемъ цр҃скимъ проводини били и като са вращаха ѿ тамъ камто цр҃ы градъ и минȣваха мимо нѣкой пȣстинї й гори, видѣха тогосъ чл҃вѣка, дѣто щемъ сига заради того да казвами, бл҃женаго: (Василїе): чи ходй по пȣстинѧта ѡ҆блечинъ са҃ съдраны дрехи.

16. Слово ст҃аго иѡан҆на златоѹста|та́го ѿ дн҃евно покаѧніе ѡ҆че҆ бл̑ви за молитвъ ст҃ыхъ ѡц҃ъ на̂шихъ г҃ди: (л. $219^{а}$—$223^{б}$).

Начало; Кои да са не почюди или да се не ѹплаши за тойзи̑ свѣтъ: като са оставины тіе времени̑ за нашити̑ грѣхове. Ето видишъ, че имашъ иманіе много ҆ѹ тебѣ и не кажишъ ѽти ми̑ ѿ бг҃а даденъ тойзи даръ: ами сѣкашъ чѣ е ѿ това хитрина дошло тебѣ, а̂ на знайте ли братіе, ѽти̑ болѣри людіе или книжницы, та ги са исписали агг҃ли бж҃іе за мартꙋріе сиромасемъ, защо като една̂и стражаре, дѣто пазѧтъ градъ, така и болѣри да пазетъ сиромаси.

17. Кюллюети ниѧзъ единъ мꙋꙋминъ христианлари шифеликъ еїликъ ве салихъ кефаетлеръ џюмлесине (Слово на караманлийски, л. $224^{а}$—$227^{б}$) подписалъ Адалѧлꙋ̑ Серафімъ Іеромѡнаха̀.

Начало: А҆̆зи̑метлю҆ мꙋꙋми̑нъ хри̑стіанларъ хе́ръ ки̑мъ бꙋ іеди̑ насаатрари̑ кабꙋлъ е̂дери̑съ ніѧ̑зъ и̑дери̑мъ си̑злери̑ кабꙋ̑лъ е̂десꙋ̑нꙋ̑съ ве хе́ръ тюрлю и̑хти̑ка́ти̑ланъ ве и̑ллахіе́тъ и̑зетиле́ а̑зи̑мъ хр҃то́съ е̂фен҆ди̑ни́нъ џефелери̑ни̑ чектіи̑ е̂зіе́тлери̑ би̑зи̑мъ и̑чи̑нъ.

18. Ст҃ый Ефремъ ѽ стѣй литꙋргіи̑ како стоитсѧ ѿ са̑ъ страхомь, ѡчи блг҃слови за молитавъ (л. $228^{б}$—$230^{б}$).

Начало: Ст҃ій Ефремъ излези испꙋстинатꙋ и доде при ст҃аго Въсиліѧ та са блг҃словетъ единъ дрꙋги. И речи Василіѧ ка Ефремꙋ: да станемъ на мо́лба и да чꙋи гдь҃ молбата наша и̑ да ѿкріетъ намъ ѡчите, що҃ ги имаме на ср҃цꙋ и да видимъ, какъ са пріема ст҃а литꙋргіѧ.

19. Слово за чт̑нагѡ кр̑та (л. $231^{а}$—$235^{б}$).

Начало: Да скажиме, блг҃веніе хр҃стіани. Ами кога ѡставѣшъ ръката си правѣнь на челото си та че на дѣсно рамо или на лѣво, та че насетніѧ ѡставишъ на корѣматси, какъвъси кр̑тъ сторилъ тогива. защо това не е кр̑тъ, а̂міе повечи игра.

20. Мц̑ъ марта вь л҃г҃ денъ преподобнаго ѽц҃а нашегѡ а̂лее̂іе чл҃ка бж҃іе. Блгослови ѽче ($236^{а}$—$241^{б}$).

Начало: Бисть чл҃кь бж҃ій бл҃говѣрнь въ Риме граде именимъ Ефиміанъ, славенъ бе царемъ римскимъ и богатъ бе твърдѣ имаще роби въ домь его чед҆цъ р҃ въ свилнихъ ризахь и въ златѧхь поѧсехь. И немаше свое чедо никакво, поне́же дрꙋгъ егѡ безчаденъ бѣше.

21. Слово поꙋченіе къ цремъ и ваїводашъ (воиводамъ?) и владикамъ и поповонъ и въсемъ христїаномъ: не опиваите са воиномъ (sic) бл҃ви ѽче за молитавъ ст҃ыхъ. (л. $242^{а}$—$244^{б}$).

Начало: Бл҃вени ѡ҆ц҃а дх҃овнаго ѡ гд҃и всакомꙋ хрⷭ҇тіанꙋ дето мꙋ е далъ бг҃ъ талантъ сермїа и гдето ще да го испитꙋва бг҃ъ на страшно сѫдовище. И що е талантъ. ето да са грижите за дш҃ите ваши и да сенти ꙋ вашите дш҃и дꙋми бжⷭ҇твни, кога ходите по законъ хрⷭ҇товъ. тꙋгива са радꙋа бг҃ъ и агг҃ли негови, и коги пристъпати законъ бж҃їа, тогива ма грижа иаде.

22. Сїю епистолїю гд҃а бг҃а и спаса нашегѡ Іс҃а христа како сънide съ нбс҃е. (л. 245ᵃ—254ᵇ).

Начало: Вѣдомо да естъ сїю ст҃аѧ епистолїа сънидe въ нбс҃е въ градъ Іерлⷭ҇имъ ка патриархомъ іеросалимскомꙋ за васъ бꙋаканїе иже творитъ чл҃ци на земли и за съгрѣшенїе волна и неволна.

23. Слово избраннїе различнї ѿ правѣшнихъ людїе добро има кои чите и кои слꙋша соломонъ рéче (л. 255—260ᵇ).

Начало: Времето и҆ годините и҆ часовети и҆ сички работи, що са подⷭ҇ сл҃нцето, време има да са роди, време и҆ма да ѡ҆мре, време и҆ма да плаче, времѧ и҆ма да са смѣитъ, ето тꙋка да речемъ сичката работа сⷭ҇ време бива. Подобре и҆ двама, нежели единъ. Тешко и горко единомꙋ на сѣко мѣсто, оти акꙋ падни, ато нема кои да го вдигни.

24. Істѡ҆рїѧ ѿ пленѐниѧ славнаго цр҃ѧ града̀ иже константѝна града и новии҆ ри́мъ нарицаи҆тсѧ: є҆гоже плени мохаметъ вторїи҆ ѡ҆смыи҆ сꙋлтанъ тꙋрецкїи҆: въ летѡ ѿ х҃а ҂а҃ꙋ҃н҃г҃ (л. 261ᵃ—300ᵇ).

Начало: Мꙋхаме́тъ сꙋлта́нъ тꙋрскїи ка́то ꙋ҆мрѐ баща мꙋ а҆мꙋра́тъ на Брꙋса грⷣа, погрѣби го при҆ли҆чно̑ и безни́какавъ кїде́ръ, па мето́хъ на ба̑щи҆ното си црⷭ҇тво и҆ перво простре си҆ войската своѧ несверпенаѧ, щото ѧ̑ іѡщи҆ ѿ баща̑ си и҆маши на караман'скїѧтъ бей и҆ нави го и сто́ри го подⷭ҇даного себѣ̑.

25. Поученїе избрано ѿ ст҃аго еѵ҃ла и ѿ многиⷯ бж҃ественныхъ писанїи҆ въ недѣлю провозвѣстнꙋю притча ѡ҆ мытари и҆ фарїсеи҆ и҆ ѡ҆ тщеславїи҆ гордины и величанїи҆ и ѡ҆ ѡ҆сꙋжденїи҆ є҆ѵ҃лїе ѿ лꙋки. Бл҃гослови ѡ҆че. слово а҃. (л. 301ᵃ—308ᵃ).

Начало: Бжⷭ҇твенныи и҆ чт҃ныи ѡ҆ц҃ы наши повелѧ́ха да се сподобимъ да прочитéмъ днесь таⷽ притча митарѧ́ и фарисéѧ чѡты защо приближава ст҃ыи постъ, та да ꙋго́твимъ себѣ на покаꙗ҆нїи дꙋховноѐ. Заради това тосъ недѣ́ла нарекоха провозгласнаѧ, защото казва намъ постнотꙋ дохожданы и ѿнапреⷣ возбꙋжава насъ на покаꙗнїе. чоти зараⷣ също да уготвимъ насаси иако ценкъ да сторимъ.

26. Поȣченїе въ нл҃ю глȣдаго (sic) сина. блгослови ѡче. слово в҃. (л. $308^{\text{б}}$—$318^{\text{а}}$).

Начало: Гд҃ъ бг҃ъ на сичките чл҃ци до́бръ е҃ й̑ мл҃тивъ й̑ ѡбича ги, ала тверде много си добрини показва на грѣшниците, а на праведните секоги са показва тежокь и мъчи ги и никакъ имъ почифъ не дава. а на грѣшниците скоръ е̂ помо́щникъ и мил҃тивъ и дига ги ѿ грѣховното паданїе и настава ги на покаанїе живȣ.

27. Поȣченїе въ неделю месопȣстнȣю, еѵ҃лїе ѿ маѳеѧ: глава к҃е. Слово г҃. (л. $318^{\text{б}}$—$328^{\text{а}}$).

Начало: Страшенъ е҃ денъ ѻ҆нъ вто́рое пришествїѧ хв҃о, братїе, и трепетно е намъ ѡнова съдовище, защо тогива ще бъди плащани сѣкїймȣ чл҃кȣ споре́тъ работата и испътванїето мȣ по страшно. Кога са престолите поставѧтъ и книгите ще са разгънатъ и нелицемѣринъ сȣдїѧ ще седни и ѻ҆коло то́го безчетъ хилѣди а҃нгг҃ли щ҃а слȣгȣватъ по бж҃твȣ.

28. Поȣченїе вь неделю сїропȣстнȣю, е̂ѵ҃лїе ѿ маѳ҃еѧ, глава ѕ҃. слово д҃. (л. $328^{\text{б}}$—$340^{\text{б}}$).

Начало: Ето братїе, отварѧ са намъ дн҃е постнїѧ пътъ: ето достигнахмѧ́ на постните врата и начена се дȣховнїй подвикъ ето сега приближи спасенїето наше. Затова трѣбва синца да҃ радваме и да҃ веселиме, а не като ꙗ҆дехмѧ и пїехме й̑ по много фмрасоти валехме.

29. Поȣченїе въ неделю первȣю ст҃аго поста, сїре́чъ православнȣю. Еѵ҃лїе ѿ Їѡана: глава: слово е҃. ѻ҆ ст҃ыхъ й̑кѡнахъ (л. $341^{\text{а}}$—$347^{\text{а}}$).

Начало: Четверидесѧтный тойзй̑ ст҃ый постъ, ѻ҆ братїѧ, та е като една высока столба стои пре҃ на҃, а недѣлите като на столбата степени̑те и по теизи степени поедно по еднѡ стъпаме и са҃ бжїета помощъ на добрината на верхатъ излѧ́зѧ́мѧ́ и сподобѧ́вами са на бл҃женствѡ и на хȣбостъ дето са и надѣимъ да полȣчимъ щото са е бг҃ъ ѡбреклъ на достойните.

Словото е недовършено. На л. $347^{\text{а}}$ има отъ него само единъ редъ, а тукъ подъ него съ по̀ ново писмо записано: Да са знаї въ летȣ: 1834: мц҃ъ априрїѧ дни: 22: катȣ доди царȣю сȣлтанъ мамȣтъ на шȣменъ наваскрїсенїе на четвертȣ день.

Листъ $347^{\text{б}}$ съвсѣмъ празенъ, а на л. $348^{\text{а}}$ отъ друга, пакъ по̀ нова ржка, слѣдва: мл҃тва: дв҃о: бц҃а:

Начало: Прт҃а́ѧ бц҃а марїа й̑щеши да ви́ди си́те мȣки и ȣти́ди на́ гȣра́та е̂леѡ́нскаѧ висо́ка, помо́ли са на г҃да и ре́чи: воймѧ ѡц҃а и си́на и света́го дх҃а, восвети́мѧ гд҃и а̂рхистра́тига Михайла да мй ка́жи на нибе́тѫ и на зимѧ̀та що и́ма. И фто́зи ча́съ сле́зи Арха́гилъ Мі́хаїлъ и че́тири сто́тинъ а̂нгели сасъ негѫ: ѿ и́стокъ дохо́детъ: 100: тима и ѿ запатъ дѫхо́детъ: 100: тима, ѿ полѫно́щъ дохо́детъ: 100: тима и ѿ пла́дне дѫхо́детъ: 100: тима . . . . . Прѣкжсва се на л. 349^{б}. Лл. 350 и 351 — празни, а на л. 352^{а} слѣдва като продължение житието на св. Пантелеймона, което прѣкжсва на л. 355^{а}. Слѣднитѣ три листа 355^{б}, 356 до края — бѣли. На прѣдпослѣдния и послѣдния листъ има оглавление на статиитѣ въ сборника, писано въ ново врѣме.

Споредъ пагинацията на сборника се вижда, че той ималъ нѣкога 401 листъ, но сега има само 358.

Доставилъ Я. Герджиковъ, отъ Шуменъ.

За тоя сборникъ вж. освѣнъ Искра IV, 4—8, още и Мсб. XII, 399—463, Л. Милетичъ, Повѣсть за падането на Цариградъ.

335 (433).

Новобългарски **дамаскинъ** отъ 1827 год., писалъ и зографисалъ даскалъ Тодоръ Пирдонски. Листи 262, 8° (20×12); текстъ 16×8, писмо ново-уставно, разрѣдено, малко косо влево, букви 2-3 мм., редове на стр. 21. Езикъ доста чистъ народенъ (източно нарѣчие). Ударение правилно и означавано сѐ съ \`.

Не липсва нито единъ листъ, ала номерацията е погрѣшена на 2-3 мѣста. Тъй слѣдъ л. 40 (м҃) слѣдва 51 (н҃а), сл. л. 104 (р҃д) слѣдва л. 106 (р҃ѕ), слѣдъ л. 127 (рк҃з) — 129 (рк҃ѳ) и слѣдъ л. 129 — 131 (рл҃а). Отначало 6 непагинирани листи съ прѣдисловие и съдържание на словата и сказанията. Слѣдъ това на цѣла страница изображение: Хр҃тосъ ѡ̂бличи безбожні́ѧ і̂ѹдей еже рече ст҃ое еѵ҃лі́е. Прѣдъ сѣко слово има и ликъ на съотвѣтния светия или изображение на събитието, за което се расказва. Подвързия дъски съ кожа.

На втория листъ отъ първитѣ 6 четемъ: Во сла̀вѹ ст҃ыѧ животворѧ̀щыѧ. и̂ нераздѣ́лныѧ тр҃цы: ѻ̂ц҃а, и̂ с҃на, и̂ ст҃а́го д҃ха. Повѣлѐніемъ бж҃і́имъ. и̂зпи̂саса сі̀е книжица нарица̀емаѧ Дамаскинъ ѕѣлѡ̀ и̂зрѧ̀дный, и̂ д҃шеспаси̂телный. на всѣ́хъ пра́здницѣхъ, въкѹ̀пѣже и̂ поѹ̀чѐніѧ д҃шеспаси̂телный е̂́стъ: Йспи̂саса ѿ менѐ недосто̀йнаго, и̂ многогрѣ́шнаго ѳеѡ̀дѡра да́скала. въ селѡ̀ бг҃охрани̂мое нарица̀емый пїрдо́пъ. при̂ а̂рхіеп҃кпе, и̂ е̂п҃кпа на́шего А̃нѳѵ̂ма, ст҃ыѧ̀ лѡ̀вченскіѧ е̂пархїй, и ѕлати̂шкі́ѧ. во врѐмѧ хаџѝ Тосѹ̂нѡво г҃дрѧ на̀шего Въ лѣ́то ѿ созда́ніа мі́ра 7335. ѿ рж҃твѣ по плѡ̀ти бг҃а слѡ̀ва :1827. феѵрѹа̀ріа :20.

Начна̀сѧ то̀зи дамаскин҆: д҃шеспасителный, да са пи̂ше. ѿ декѐмврїа м҃ца. а̂ совершисѧ на февꙋа̀рїа :20.

По̀ долу другъ бѣлѣжи: Сие книга нарица̀емаѧ дамаскинъ на геѡрги аггеловъ илемъ кꙋга Доде човекъ да ѧ иска да ѧ давашъ Брате мой защо е добре на дꙋшата ти, кꙋга са прочита таѧ книга своѧ рꙋка писа азъ іѡанъ грꙋйовъ.

На л. 1⁶: лѣта ѿ хр҃та 1882 грꙋиѡ василовъ писахъ.

Съдържа слѣднитѣ статии:

На л. 1. М҃ца септѐмврїа въ а҃ де̂нъ. Начало индикта. И прп҃бнагѡ ѻ҃ца нашегѡ св. Сѵмеѡна Столпника. — Начало: Вѣ е̂дно̂ вре́мѧ. кога̀то бѣ́ше, ст҃ый сѵмеѡнъ мла̀дъ. Да па̂сѣ̂ши ѻ҃вцы бащи̂ си . . .

На л. 12. М҃ца тогѡ̂жде. въ и҃ денъ. Слово̀ на Рожде̂ство пр҃есты̂ѧ вл҃чцы на̀шеѧ Богоро̂дицы и̂ пр҃но двы̂ м҃рїи. — Начало: Като́ создадѣ б҃гъ чл҃вѣ́ка. за добро́ гѡ созда́дѣ . . . .

На л. 18. Сѫщия м. 14: кръсто̂вдень. — Начало: Въ лѣто се́дмое. ѿ кога бѣ́ше начѐлъ ц҃ръ костанди́нъ да цр҃ꙋва . . . .

На л. 27. Сѫщия м, 25: смърть на св. еванг. Іоана. — Начало: То́зи ст҃ый ї̂ѡа̀ннъ бѣ́ше с҃нъ зеведѣ́ѡвъ и селомїинъ . . . .

На л. 36. М. окт. 6: св. ап. Тома. — Начало: Въ ѻ̂нова̀ вре́мѧ когато̀ ѿво́дѧше ст҃ый а̂п҃лъ Ѳома̀ въ ї̂ндїѧ . . . .

На л. 46. Сѫщ. м. 14: св. Параскева. — Начало: Та̀зи прп҃бнаѧ ста́ѧ пе́тка бѣ́ше ѿ е̂пива̂тъ. Баща̀ и̋ и ма̀йка и̋ бѣ̂ха хртїа́ни.

На л. 53. Сѫщ. м. 26: св. вм. Димитрия. — Начало: По ржт҃во х҃во по̀слѣ до три́ста годи́ны. бѣ́ше нѣ́кой ц҃рь . . . .

На л. 59⁶. М. ноември 1: св. безср. и чудотворци Косма и Дамянъ. — Начало: Ст҃ы́хъ вра́човѣ косма̀ и̂ дамїа̀нъ бѣ̂ха същы бра̀тїѧ . . . .

На л. 64. Сѫщ. м. 8: чудесата на свв. арханг. Михаила и Гаврийла. — Начало: А̂враа̀мъ гостолю̀бный когато го и̂скꙋша́ваше а̂враа̀ма да го̀ ви́ды дали̂ го люби . . . .

На л. 72. Сѫщ. м. 13: св. Іоанъ Златоустъ. — Начало: То́зи ст҃ый вели́кїй ї̂ѡа̀ннъ. да е свѣти̂лникъ; и̂ ѹ҆чи́тель, и̂ просвѣти́лъ е по си́чки свѣ́тъ бѣ́ше ѿ а̀нтїохїѧ гра́да.

На л. 79. Сѫщ. м. 14: житие на св. Филипа. — Начало: То́зи ст҃ый а̂п҃лъ фїлипъ бѣ́ше ѿ гра̀да видсаїда . . . .

На л. 85⁶. Сѫщ. м. 21: въведение въ храмъ на св. Богородица. — Начало: Въ ѻ̂нова̀ вре́мѧ, кога̀то щѧ̀ха да са напи̂шатъ...

На л. 93. Мѣс. декември 6: св. Николай Мирликийски. — Начало: На восто̀чна страна̀ на мѷрликийска страна̀ ймаше гра́дъ да са нарѝчаше пата̀ръ.

На л. $115^{б}$. Сѫщ. м. 12: Спиридонъ, архиеп. тримитунски. — Начало: Кѷпрскїй ѽстровъ бѣше ѽтѐчество на того́ва чꙋдниго спѷридѡна . . . . .

На л. $126^{б}$. Сѫщ. м. 25: Рождество Христово. — Начало: Бг҃ъ ст҃ый кога̀то поло̀жилъ въ ꙋста̀та мѫ, пр҇ро́чество, пр҇ро́кѫ валаа́мѫ, да прока̀зꙋва...

На л. 135. Мѣс. януарий 1: св. Василий велики. — Начало: То̀зи ст҃ый васи̇лїе велі̇кїй. да бѣ рождѐнъ ѿ кесарїѧ кападокі̇йскї волеѧтъ . . . .

На л. 143. Сѫщ. м. 6: Богоявление. — Начало: Гд҇ъ бг҃ъ на́шъ бл҃ве́ни хр҇тїане, ѧ̈ви́сѧ днѐсъ на свѣтѝ да ꙋкраси̇ си̇чки свѣтъ и грѣха̀тъ на си̇чки свѣ́тъ восприїѐмна.

На л. 151. Сѫщ. м. 18: св. Ананасия, патр. александрийски. — Начало: Бж҇твенное сло̀во. кога̀ са прочи̇та сѧкога да е като нѧкой дрꙋги ра̀й много цвѣтенъ.

На л. 159. Сѫщ. м. 30: свв. Вас. Велики, Григори Богословъ и Іоанъ Златоустъ. — Начало: Въ ѡнова̀ врѐмѧ, кога̀то бѣше цр҇ъ ӓлѐѯїа ко́мнина, стана̀ голѧ́ма кавга̀ и голѧ̀мо припи̇рани въ цр҇и гра̀дъ.

На л. 160. Мѣс. февр. 2: Срѣтѐние Господне. — Начало: Въ ѡнова̀ врѐмѧ, кога̀то завѣ́доха хр҇та на їер҇лимъ со́съ ст҃аѧ бц҃а.

На л. 172. Сѫщ. м. 10: св. вм. Харалампия. — Начало: Во врѐмѧ нечести́вагѡ цр҇ѧ севи̇ра. бѣ́ше во магни̇сїа гра̀да вл҃ка то̀зи ст҃ый.

На л. $187^{б}$. Мѣс. мартъ 9: свв. 40 мѫченици. — Начало: Мно́го пъти хо̀рата бл҃гве́ни хр҇тїа́ни, ѐдны бога́ство хва̀лятъ да са чꙋдятъ на не́го а̀ дрꙋги хва̀лятъ по̀четатъ и̇ юна́шството.

На л. 191. Сѫщ. м. 25: Благовѣщение. — Начало: Въ шѐстїѧтъ мц҇ъ, послѣ ѿ зача̀тїето ѐлїсавѣ́тино. прово̀денъ бы а̀рха́гг҇лъ гаврїилъ.

На л. $194^{б}$. На връбница: Сказа̀нїе за цвѣтоно́сїе гд҇а бг҃а и̇ сп҃са на̀шего ін҃са хр҇та. — Начало: Предꙋ па̀сха шѐстъ дни̇, додѣ ін҃съ въ вїѳа̀нїѧ, дѣ́то бѣше ла́заръ ꙋмрѧ̀лъ. да го воскреси̇ ѿ гро̀батъ.

На л. $200^{б}$. Мѣс. априлъ 23: св. вм. Георги. — Начало: Въ ѻнова̀ врѐмѧ, кога̀то цр҇ꙋваше нечести̇вый дїѡклитїа̀нъ . . . .

На л. $218^{б}$. На възнесение. — Начало: Въ ѻ҆́нова време̑, когато воскр҃на хр҃то́съ ѿ мертвыхъ и стапа̀ посре́дъ ȣ҆́чениците си.

На л. 224. На св. Троица. — Начало: Авраа̀мъ гостолюбный ѝмаше ср҃це тѝхо несърдѝто. потова̀ не ꙗде́ше то̀й нѝкога самѝ дома̀ си.

На л. 229. Мѣ̑с. юни 24: рождение на св. Іоанна Прѣдтеча. — Начало: Во є̂дно̀ врѐмѣ̑ кога̀то ц҃рȣваше ц҃ръ ї̂родъ, а̂ма̀ не то̀зи ї̂родъ що ѝзбы :д҃і. хіла̀ды дѣ̑ца.

На л. 235. Сжщ. м. 29: свв. ап. Петръ и Павелъ. — Начало: Ап҃лъ пе́тръ, бѣ́ше ѿ гра́да вї̀дсайда, ѝ та̀мо бѣ́ше же́нетъ, и дѣца̀ ѝмаше...

На л. $242^{б}$. Мѣ̑с. юли 20: св. прр. Илия. — Начало: То́зи ст҃ы́й пр҃ро̀къ і̂лїѧ бѣ́ше с҃нъ сава̀ковъ ѿ ѳезвѝта гра̀да....

На л. $251^{б}$. Мѣ̑с. августъ 6: Прѣображение. — Начало: Послȣ́шайте бра̀тїе, да вы ска́жемъ ва̀мъ сѝлата ѝ велѝчеството на то̀зи чт҃ный пра́здникъ що го пра̀зд(н)ȣваме днѐсъ.

На л. $257^{б}$. Сжщ. м. 15: Успение на св. Богородица. — Начало: Гд҃ъ на́шъ і̂и҃съ хр҃то́съ, кога̀то ѝзво̀ли да зѐми м҃тръ свою̀ ѿ то̀зи лъжо̀вный свѣ́тъ ѝ да си ѧ̀ прибѣ́ри въ бж҃твенныхъ ѝ нѐ ѝзречѐнныхъ ра̀й.

На л. 264. Сжщ. м. 29: Усекновѐнїѧ ч҃тныѧ главы ст҃ом Іωа̀нȣ Кръстителю. — Начало: То́зи с҃тый сла́вный пр҃ро́къ. пр҃те́ча, ѝ кр҃титель гд҃нъ і̂ωа̀ннъ велѝкый во пр҃ро̀цѣхъ бѣ́ше на заха̀рїѧ пр҃ро̀ка с҃нъ.

Рисункитѣ са твърдѣ посрѣдствена работа.

336 (523).

Простонароденъ **дамаскинъ** отъ 1826 год., намѣренъ въ Дрѣново. Съдържа на 30 листа **4°** (24×18) шестъ сказания, и то:

1. За второ пришествие, безъ начало, а свърша на л. $15^{а}$.
2. Воспомина́нїе сты́й мȣченикъ а̂ндре̑ (л. $15^{а}$—$16^{б}$).

Начало: Ѝмаше бра́тїе є̂дно вре́ме ѝди́нъ болеринъ на ца̀ригра́дъ копе́цъ че копѝ мло́го ро́би и искȣпи ро́ба ма́лко ѿро̀че а̂ндре́ѧ ѝ го̀ да́де на кпѝга ѝ наȣ́чи кни́га добра̀ ѝ ȣ҃мъ ѝ ра́зȣмъ и седе́ше фа́фъ келѝѧта ѝ мо́лише бг҃а а̂ завѝдникъ деѧволъ стрȣваше гласовѐ стра́шне ѝ гро́зне пре́тъ келѝѧта нощѧ̀ а̂ то́ са опла́ше младо ѿро́че а̂ндреѧ ѝ сабȣ́ди са ѿ санъ ѝ легна̀ пакъ ѝ заспа̀ ѝ ведѧ̀ на санъ в҃ та́бȣра хо́ра еди́ниѧтъ та́боръ че́рни и гро́зне ара́пе па́къ дрȣгиѧтъ таборъ светливе а̂нгеле.

3. Чудеса на св. Богородица (безъ заглавие), л. $16^{а}$—$19^{а}$.

Начало: Послȣшаите благословéни хр҇тене тїѧ чȣдеса кога излéзе с҃та бц҃а на горà и̑леóна и̑ несóка и̑ помóлиса г҃дȣ бг҃ȣ и рéче воимѧ ѡ̑ц҃а и̑ с҃на и с҃таго д҃ха нос ти ме бж҃е и̑рхáнгела михаила да мѝ каже на небéто и на земéта що и̑ма тóизе часъ слéзе áрхáнгелъ михаилъ и̑ чéтире стотѝне а̑нгеле и престáниха и̑ цалȣваха полите на прес҃та бц҃а и̑ дȣмаха.

4. Сказание за владиката (л. $19^{а}$—$21^{а}$).

Начало: Послȣшаите брáтїѧ какви чȣдесà сторѝ г҃дъ за нáша вéра хр҇тѧнска и православна. И̑маше еднò врéме е̑динъ царъ тȣрски седѐ на масáръ дéтȣ са споменȣва по книгете е̑гипетъ. тáмъ и̑мáше едѝнъ вл҃ка беше челѧкъ бл҃жéнъ и̑ правосла́вéнъ и̑ добрȣ̀дȣ̀децъ и пре цáрѧтъ и̑маше едѝнъ еврейнъ невéрникъ и̑ завистникъ на хр҇тенете катò бéсенъ влáкъ глéда когà да флéзе ȣ ст. . . . (изрѣфано) ваде сѝчкете ѡ̑фце.

5. Таѧ с҃та епистолїѧ ѿ г҃да нашего ї̑и҃са хр҇та пȣстена (заглавието писано съ друго писмо отъ пò ново врѣме), л. $21^{б}$—$29^{а}$.

Начало: Да знáите благословени хр҇тéне какѐ пáднала таѧ с҃та епестолиѧ ѿ г҃да нáшего ї̑и҃са хр҇тà и̑ катò слéзе ѿ н҃беса̀ во ї̑ер҇лѝмъ грáда во ст҃áѧ цр҃ква̀ зав|вáше безакóнїе дéто стрȣ̀вате греховѐ по землѧта вóлне и̑ невóлне. послȣшаите сѝнца о̑ц҃и и̑ брáтїѧ и̑ попóве и̑ чȣрбаџѝе и сѝчке сàборъ хр҇тéнске бл҃гтъ вáмъ и мѝръ ѿ г҃дѧ бг҃а нáшего ї̑и҃са х҇тà чȣдисà и дивне тѐзе рáбȣте и̑ дȣме бжїе дѐто жда с àвáмъ кáжатъ сегà . . . . . и т. н. слѣдва извѣстното сказание Камъкъ падна.

6. Сказáнїе за стый мȣченика геѡргїѧ, л. $29^{б}$ до края, безъ да свърши.

Начало: Послȣшаите благословéни хр҇тéни ст҃го геóргїѧ чȣдесáта и̑ велѝке мáке за ст҃ого геóргиѧ кой брàт' хртéнинъ и̑стéгли такѝва макѐ. послȣшаите на ст҃ого мáките какво са е мачилъ ст҃ый Геóргїе за вера хр҇тѧнска ѿ деȣклетеѧнъ цр҃ъ за вéра хр҇тѧнска.

Слѣдъ „сказанието за владиката“ слѣдва (на л. 21) отъ сѫща рѫка и отъ сѫщо врѣме:

҂ѿк҃ѕ лéто мéсѝцъ мáиѧ к҃ѳ дéна
да сà знáе кȣгà писàхъ асъ ·хр҇тю
Дѝмовъ тóѧ дамаскѝнъ пѝсахъ сасъ мóѧ
грéшна рȣ́ка да прочѝтамъ прéтъ хóра
да слȣ́шатъ да сà мóлатъ бг҃ȣ за спасенїе.

Дамаскинътъ е написанъ на вѫздебела, груба хартия съ полукурсивно писмо по 25 реда на страница. Листитѣ са подшити въ една тетрадка и са доста изръфани по крайщата и много оваляни. Послѣдниятъ (30) листъ е скѫсанъ на половина.

Доставилъ отъ Дрѣново С. Руневски.

337 ($510^{а}$).

Чудеса Богородични, новобългарски сборникъ отъ началото на XIX вѣкъ, 83 листи 8⁰, (21×14·5) безъ начало и край, припитъ заедно съ № $510^{б}$ (Прѣписъ отъ Паисиевата история). Сборникътъ съдържа 47 богородични чудеса, отъ които първото откѫснато (запазени само 8-тѣхъ му крайни реда), а отъ послѣдното запазена само първата половина. Нарѣчие источно, правописъ народенъ, безъ ударения; **ъ** и **ь** смѣсено, ѫ като Ѫ.

Како една жена доила ѹмрело дѐте свои̑ една година пакь ѡживело. чѹдо 2.

По спасофъ дн҃ь тоесть по вазнесенїѧ̑ гдⷭ҇а нашего і҃иса хрⷭ҇та п. 16: годи́нї евреи ѹбили сась камани́ ст҃аго первомѹчени́ка Стефа́на и҆спадилї си́чките ст҃тиї ап҃ли́ ѿ ерѹсалима и҆ сички кои̑ варвали вара хрⷭ҇това. Биль единъ ѿ 721. апⷭ҇ли и҆мето мѹ Ма́ѯїминь тої биль дось сось Марта и Мариѧ сестри лазарѹви. немомѹ рекаль ст҃ї апⷭ҇ль петарь ѿ тези две жени да ни са ѿделѧ ѿ тѧ̑хь защо и҆мь биль катѹ брать а той побѧгналь фъ кипарѣ ѿ страхь еврейцкӣ да не гѹ ѹбиѧть и сетри негѹвӣ ѿстанать ѹ ерѹсалимь сь бг҃оматерию до неино преставленї ѿ земли па небо. подире тези ст҃ї жени продали тѧхна стока и далиѧ по сирмасї ходили катѹ ап҃лӣ видели ги евреїте защо ѹчать хората да варвать име хрⷭ҇тово їги тѹрили ѹ единь гимиѧ бесь платна и безь дюмень да се ѹдaветь ѹ морето.

Хартия обикновена прозорчена, безъ бѣлѣгъ. Доставилъ отъ Търново Н. Чехларовъ.

338 (14, 22, 40, 41, 45 и 498).

Дамаскинъ отъ 1761 (Врачански дамаскинъ), писалъ попъ Тодоръ. Огроменъ томъ, който съдържалъ 112 разни слова, жития и поучения, въ 63 коли отъ по 10 листи фол. но сега разнебитенъ и пръснатъ въ шесть №№. Най-голѣмата и свързана часть бѣше подъ № 14 (319 л.), докато въ другитѣ №№ бѣха или отдѣлни листи и коли, или пъкъ цѣли тетради, подшити заедно или съ други ржкописи безъ редъ.

За щастие томътъ билъ пагиниранъ отъ самия писачъ и то съ двойна пагинация: външнитѣ листи долу на сѣка кола и сѣки листъ отъ двѣтѣ му страни, та може лесно да се състави.

Слѣдъ като разпоредихъ колитѣ и листитѣ по мѣстата имъ, излѣзе, че отъ цѣлия томъ, първоначално 630 лл., липсуватъ само 40 лл., и то: 2 лл. отъ 1. кола, 1 л. отъ 38. кола, 8 лл. отъ 39. кола, 2 лл. отъ 55. кола, 9 лл. отъ 56. кола, 6 лл. отъ 57. кола, 2 лл. отъ 60. кола, 2 лл. отъ 62. кола и 8 лл. отъ 63. кола.

Текстътъ и пагинацията захваща на 6 л. отъ първа кола, а на прѣднитѣ листи отъ сжщата кола е съдържанието на сборника.

Писмо полууставно, което минава къмъ бързописъ; такова писмо е свойствено на повечето дамаскини, въ които личи нова сръбско-българска редакция, както и въ тоя.

Правописъ народенъ, безъ ударения, безъ юсове, ѣ и ы и само ъ, който въ много случаи прилича на ɛ или на ı.

Съдържа: слова за сичкитѣ недѣли и главни празници прѣзъ годината — сичко 67 слова; освѣнъ това още:

68. Мц҃а мартиа .зі҃. житие. преподобнаго и бг҃оноснаго ѡ҃ца нашего Алеѯиа бж҃іи чл҃вкъ: ѿ бл҃ви прочъсти — л. 367.

Начало: Приближи се време подвига. и подвижникомъ положникъ цр҃ъ х҃с съвише призираетъ.

69. Житие и жизнъ. праведномȣ и прекрасномȣ иѡсифȣ. — л. 373 (останали 18 реда отъ краятъ му).

70. Житие ст҃омȣ пророкȣ иеремию — л. 382.

Това заглавие стои въ съдържанието, а самото слово нѣма заглавие, а захваща направо тъй:

Хощȣ сказати како плака пррⷪкъ иеремиа. запȣстение грⷣа иерȣсалима. и како сⷫпа авемелехъ:

Иеремиа пррⷪкъ бѣше ѿ село анаѳотъ и много прорече ради Иерȣсалима и въвилона. и ради въплъщение хв҃о.

71. Мц҃а ферфариа .ѳ҃. ст҃аго мȣченіка Никифора: — л. 385.

Начало: Ѡ въсако писание. ѿ стари заветъ. и ѿ нови бл҃годати. можетъ въсаки да разȣмеетъ и да верȣетъ како есть добро кои любитъ ближниаго своего. по правдȣ и по истинȣ.

72. И друго слово. ѕело дш҃ȣ полъзна. л. 390. (тъй въ съдържанието, а въ самия текстъ):

.Повестъ ѕело дш҃ȣ|полъзна, — Неки иереи, съ некимъ бл҃гсловениемъ дпіакономъ велика по бозе любовъ имеiахȣ.

73. Мȣчение ст҃аго мȣченика андроника и наталїа: и дрȣжини его. — л. 391:

Начало: Мѹченикъ Андроникъ и жена негова наталїа бехѹ ѿ никодимиа: и въ второ ѡ̂бъхожденіе Маѯимъяново. поимаша мѹжие христиане .к҃г. беха съкръвени ѹ пещери. и тамо наидоха ги воине.

74. Слово иѡ̂анна Златоѹстаго, како подобаетъ намъ тръпети. — л. 392.

Начало: Аще кои любитъ да творитъ милостиню. ѿ праведни свои трѹди да творитъ. а не ѿ лихоимство и ѿ. неправда:

75. Слово ст҃аго Въсилїа: (л. 392^б): Въсегда да ревнѹеши и да завидиши. които живеютъ по правдѹ и по истинну. ѿ нихъ да се ѹчиши.

76. Житие и жйзнъ, преподобнаго и бг҃оноснаго ѡ̂ца нашего и равноапостола й̂ωасафа. сн҃ъ цр҃а индискаго. съписа се ѿ преподобнаго ѡ̂ца нашего. иωанна дамаскина: тлъковано бистъ на простомъ езикомъ. ѿ агапиа инока: ωⷮ блг҃ослови прочъсти:

Начало: Й̂мѹтъ ѡ̂бичаи искѹсни и ї̈звесни воине. много пѹти ходиле есѹ на воиска и наѹчиле са есѹ како да се биютъ.

78. Мц҇а Ноевриа .и҃. Събрание ар̾хагг҃ела Михаила и Гаврила: тлъкѹвано на простомъ езикомъ ѿ дамаскина инока и подъдиакона. и стѹдита. ωⷮ блг҃сви прочъсти: — л. 421^б.

Начало: На три чъсти есѹ разделена здания бж҃иа: на видима. и невидима и на мислъна.

79. Ѿ словеса иѡ̂анна златоѹстаго: — Иωаннъ нищолюбиви. златоѹстъ. егда бѣше̨ патрияархъ ѹ цр҃иградъ. ѿ въса свою исправленпа по велика грижа имаше ради сирота и сиромаха.

80. Мц҇а ї̈юлиа .в҃. положение чъсние ризи. прест҃еи вл҇ци наши бц҃и и присно дв҃и мариї̈. и принесени биша ѿ иерѹсалимъ въ цар҇твѹющаго града и положени биша въ цр҃ковъ нарицаемаго влахерна. въ ѵ҃ли: при цр҃е лъва и жени его ирини. ωⷮ блг҃ослови прочести: — л. 435.

Начало: Ѩ̃коже съи градъ созданъ бистъ ѿ начела. ѿ блг҃очъстиваго и хр҇толюбиваго цр҃а костан̾тина. и с҇ъ много блг҃о говенство поклони го и врѹчи го въ име прест҃еи пречт҇еи вл҇ици наши бц҃и. и въсемъ цр҃ици.

81. Мц҇а ав̾гѹста .ла҃. положение чъснаго поюса. прест҃ие бц҃и: Въ пречъсномъ еи храме. сѹщимъ въ хал̾копратие. ѿ епискѹпа зиле. въ лето ҂е҃р҃п҃и҃ въ цр҇тво июстияна: бившимъ чѹдеса положение чс҃наго поюса. на цр҃ице зои въсъмѹщаеми ѿ дѹха нечистаго. жена лъва цр҃а. — л. 439.

Начало: Презъ въсего лета длъжни есми да бл҃годаримъ и да славословимъ. прежде въсест҃ȣю троицȣ. ѡц҃а и сн҃а и ст҃аго дх҃а и едино бж҃ство. иже създаде насъ.

82. Въ велики постъ, въ є҃ сȣбота. прес҃таꙗ бц҃а, въ преславна чȣдеса. иже сътвориша се ѿ прес҃тȣю бц҃ȣ. ȣ цриграда. нарицаемаго акатистъ: — ѡ҃ бл҃ви прочъсти: л. 441.

Начало: Въсегда длъжни есми да бл҃годариме и да прославлꙗемъ прес҃тȣю вл҃чцȣ нашȣ бц҃ȣ. ради бл҃годеание колико творитъ родȣ христиꙗнскомȣ.

83. Мц҃а сентевриа .ѕ҃. иже въ колесаи. фрисиские. бивши чȣдеса архистратига михаила иже нарицаетса хонесъ. ѡ҃ блг҃ви прочести, — л. 447.

Начало: Егда похвалꙗемъ ст҃и и бг҃ȣ ȣгодни. не тъкмо бг҃ȣ ȣгодно бȣдетъ. нъ и намъ многа дш҃евна полза биваетъ.

84. Мц҃а сеп҃тевриа .дї҃. чс҃наго и животворещаго кр҃та. ѡ҃ бл҃ви прочести. — л. 450.

Начало: Велика радостъ и веселїа имамъ егда виждȣ како са сте събрали да ȣслишите слово бж҃ие.

85. Мц҃а априлїа .кг҃. мȣчение ст҃аго великомȣченика Геѡргиꙗ. Слово тлъкȣвано ѿ дамаскина инока. и подиꙗкона и стȣдита. ѡ҃ бл҃ви проȣъсти. — л. 456.

Начало: Празници и тръжаства ст҃имъ. почто ради поставлени биша. не за дрȣго нъ тъкмо ради дш҃евное сп҃ение.

86. Мц҃а феврȣариꙗ .и҃. и їюниꙗ .и҃: ст҃аго мȣченика Ѳеѡдора Стратилата: — л. 460.

Начало: Той ст҃и Ѳеѡдоръ беше въ цр҃ство ликиꙗново. въ ефхата рожденъ. тогда беше въ Ираклиꙗ. и беше съвръшенъ на всака добродетелъ.

87. Мц҃а їюниꙗ .кѳ҃. ст҃и ап҃лъ Петра и Павла. — Да речеме ра҃ ап҃ла петра: потомъ хощȣ сказати и ради ап҃ла Павла: ѡ҃ бл҃ви прочести. — л. 460б.

Начало: Ст҃и Петаръ беше ѿ еврейскаго рода. ѿ некое мали и хȣди градецъ. виосаида нарицаема: иже есть въ предели галилейски.

88. Мц҃а сентевриа .к҃. мȣчение ст҃аго мȣченика евстатиа и дрȣжини его. негова сȣпрȣжница ѳеѡ҃пищи и чеда агапиа и теѡпищи. Слово тлъкȣвано на простомъ езикомъ. ѿ дамаскина инока иподиꙗкона и стȣдита: — л. 469.

Начало: Злоби и ісꙋшениꙗ ѿ три вещи биваетъ на чл҃вка. пръва ѿ искꙋшение бж҃ие. Хощетъ бг҃ъ да видитъ некоего чл҃вка да ли по правдꙋ любитъ бг҃а.

89. Мц̑а июлиꙗ .з҃і. ст҃а великомꙋченица марина: -- л. 472.

Начало: Таꙗ ст҃а великомꙋченица марина беше ѿ антиѡхиа. посидимʼскою, въ време диѡклитиꙗна цр҃а.

90. Мц̑а їюлїꙗ .и҃, ст҃аго велико мꙋченика прокопиꙗ: — л. 476.

Начало: Въ цр̑тво нечъстиваго цр҃а диѡклитиꙗна, велико гонение беше на христиꙗне.

91. Мц̑а їюлиꙗ .кз҃. ст҃аго мꙋченика пантелеимона: — л. $483^{б}$.

Начало: Съи беше въ лета нечъстиваго цр҃а маѯимъıана, ѿтъчъство имеꙗше никомидиа.

92. Мц̑а ноемвриа .а҃. Мч҃ение великаго мченика мина, и неколико чꙋдеса иже сътвориха с҃ти. — л. 491.

Начало: Много полъзна есть и дш҃евно сп҃ение биваетъ. егда кто сказꙋетъ мч҃еникомъ мꙋчение. и не тъкмо кои сказꙋютъ пол҃зꙋютсе нъ и които слишꙋтъ дш҃евна помощъ прїимаютъ.

93. Мц̑а ѡктовʼриа .к҃. мч҃ние ст҃аго велико мꙋченїка артема: -- л. $498^{б}$.

Начало: Рече г҃дъ не ꙋбоите се ѿ тия землъни црие и мч҃ителе. понеже они могꙋтъ тъкмо тело да ви ꙋбиватъ, дш҃ꙋ не могꙋтъ да ꙋбиютъ.

94. Мц̑а ноевриа .є҃і. паметъ и мч҃ение ст҃имъ исповѣдникомъ Гꙋриа Самона и Авивꙋ. — 506.

Начало: Самона и Авива пострадахꙋ въ цр̑ство диѡклитїана. андонинꙋ дꙋкʼсꙋ: гꙋриа беше ѿ село Сарʼкокитиа. самонъ беше ѿ село ганадонъ.

95. Мц̑а декевʼриа .г҃і. мꙋчение с҃ти мꙋченици. евстатиа. авʼѯентиа. евгениа. марʼдариа. иʼ ѡреста. На простомъ езикомъ тлъкꙋвано. ѿ агапиа монаха. — л. 508.

Начало: Въ лета ц҃ра маѯиміана. и диѡклитиꙗна много ѿ богати христиꙗне идехꙋ и покланꙗхꙋ се на идоли.

96. Мц̑а їюлїꙗ .к҃. ст҃аго пр̑рка їлїꙗ, — л. 516.

Начало: Аще кои чл҃вѣкъ хощетъ да ꙋчитъ. потребно естъ емꙋ да иматъ четири некои вещи. първо благочъстие. второ праволюбие, трето да есть ѿ въси людие възлюбленъ. и четвръто да есть православенъ и право да ꙋчитъ.

97. Мц̑а авгꙋста въ .ѕ҃. Ст҃ое преѡбражение г҃дꙋ бг҃ꙋ сп̑ꙋ нашемꙋ ис҃ꙋ х҃ꙋ: — л. $525^{б}$.

Начало: Въси христиане верȣемъ и їсповедȣемъ како бг҃ъ есъствомъ есть бл҃гъ. щедръ дльготрьпеливь. никогда не хощетъ никоемȣ чл҃вкȣ зло да патитъ.

98. Мц҃а авгȣста .к҃ѳ. ȣсекновение чъснІе главы. предитечеви. — л. 535^{б}.

Начало: Ради петь вещи имȣтъ чл҃ци междȣ собою любовь или бг҃а ради, или ѿ есъство. или тъщеславие ради или сластолюбие ради или сребролюбие ради.

99. Мц҃а декемвриа .к҃з, ст҃аго велїко мченика димитриа. — л. 548 (липсува).

100. Мц҃а ноевра .а҃. ст҃и бесребрници Косма и дамианъ. — л. 556 (началото му липсува).

101. Мц҃а маиа .к҃а. Ст҃аго цр҃а костантина и елена. — л. 562 (началото липсува).

102. Мч҃ение велико мч҃еника ѳеѡдора тирона: тлъкȣвано на простомъ езикомъ. ѿ инока дамаскина иподиакона и стȣдита. Сл҃о чътетсе въ пръва сȣбота ст҃го великаго поста: — л. 571^{б}.

Начало: Егда беше маѯимъ. и маѯентиа. тиа двои цр҃ве царȣваха тогда велика теснота беше повсȣдȣ.

103. Мц҃а генара .и҃ї. иже въ ст҃и ѡ҃ца нашего Атанасия архиепискȣпа Алеѯандрискаго: иже бистъ на пръви съборъ .м҃з. летъ ȣпасе цр҃ковь вь цр҃тво великáго константина. — л. 576^{б}.

Начало: Тои ст҃и имаше ѿчъство алеѯандриа ѿ блгочъстиви рожденъ. еще ѿ мало дете познаваше се ст҃и до послѣди каковъ хощетъ да бȣдетъ.

104. Слово ѿ маргаритъ ст҃мȣ и ѡанȣ златоȣстȣ слово .в҃. что естъ красота женска. — л. 585. (Началото липсува).

105. Слово .г҃. ѡ҆ како не подобаетъ да ȣничижаемъ цр҃ковъ бж҃ию. и бж҃твна таинства: ѿ слово ст҃омȣ Петрȣ їлїю. — л. 588.

Начало: Дн҃ъ малȣ братиа приїдоша въ цр҃ковъ нашȣ, ѿ каıа ли вещъ не можиха да прїдȣтъ ниа съвръшаемъ ст҃имъ мȣченикомъ паметъ. никои не приїде при насъ или беше далеко ходити. и тогоради разлениха се и не приїдоха.

106. Иже во ст҃и ѡ҃ца нашего їѡ҃анна нищолюбиваго Златоȣста. сл҃о .л҃г. ради петъ д҃въ. чътетсе въ великȣю средȣ. — л. 594.

Начало: Егда въспоменȣ вамъ братиа краткаго живота нашего и како преходатъ лета и многи трȣдни животи чл҃вчски и печалние вещи века сего и како скоро преходитъ векъ съй . . . .

107. Дамаскина инока иподиꙗкона и стȣдита. Поȣчение како не подобаетъ много желати и плакати ради ȣмръши҃. Прочитаетсе на погребение. сло҃ .є҃i. — л. 596^б.

Начало: Оуслишите слово бж҃ие и наȣчите се. и ѿимете печалъ ѿ ср҃ца ваша. понеже множицею слово ȣтешаетъ многȣ печалъ. Мнози бехȣ вчера и беседȣвахȣ съ нами и веселꙗхȣсе.

108. Дамаскина инока иподиꙗкона и студита: и нищолюбивиї· златоустъ. И великаго въсилїа. и григориа нискаго. Повелеваютъ како велика помощъ иматъ д҃ша по съмръти. ѿ приношение помени и литȣргиї. писахъ въ кратце: — л. 600^б.

Начоло: Аще кои христиꙗнинъ по православною христиꙗнскою верȣ и по закономъ поживелъ естъ. въ животе своемъ и како естъ сеꙗлъ тако и пожнати бȣдетъ.

109. Преподобнаго и бг҃носнаго ѽца нашего Θеѡдора стȣдита. предисловие. иже въ с҃ти ѽца нашего Иѡанна златоȣстаго. Въ стȣю и великою неделю пасхи. — л. 602^б.

Начало: Что естъ сиа блг҃ословени христиꙗне. что естъ такова и толико светоносиа. кто ȣꙗсни толико бж҃твна цр҃ква что естъ толико и такова събраниа. вчера ȣхил҃ни и печални. дн҃ъ весели и радосни. вчера въ безъчастие. дн҃ъ въ много почетание. вчера въсклицание. дн҃ъ въскликновение.

110. Мц҃ъ Ноемвриа .д҃ї. с҃ти славнаго. ап҃ла филипа. л. 603^б.

Начало: Тои беше ѿ .в҃ї. ап҃ли ѿ вид҃саида ѿ отъчъство петрово и андреѡво. Беше наȣчилъ моисеѡвъ законъ и ради х҃а познаваше како хощетъ да приїдетъ.

111. Ѡ книга левитска. слово ради евреи: — л. 606.

Начало: Въсхоте бг҃ъ да покажетъ родȣ еврейскомȣ. да знаютъ когда съгрешаютъ и когда не съгрешаютъ. и рече имь егда ȣдръжите и сътворите мое повеление. хощȣ послати ѿ н҃бо дождъ и да родитъ землꙗ пченицȣ . . . . .

112. Неделю митара и фарисеꙗ: поȣчение. Слово ст҃го преподобнаго ѽца нашего Θеѡдора стȣдита: Слово на простомъ езикомъ ѿ гръчъски изводъ. — л. 609.

Начало: Благословени христиꙗне. прбл҃ги бг҃ъ въсхоте и създаде ѿ небитие въ битиа и постави насъ въ мира сего. ꙗко въ некое ȣчилище. да се ȣчиме како да твориме заповеди бж҃ие.

Това слово не е запазено цѣло. То състои отъ нѣколко по̀ малки слова: „за недели и среди и петоци“.

А най долу въ края на съдържанието пише самъ попъ Тодоръ: (Отъ гр)чъски извотъ написахъ ѿ дховника ιωсифа ѿ монастиръ... ...ки: при вл҃ка Θеофила. и питропа попа кр҃киа.

(Попъ) Θеωдоръ ѿ враца. Много трѫдъ положихъ ради сию (книгѫ) догде ю исписахъ и ѿ много изводе приложихъ тлъкѫвание... ...и .....житиа ст҃имъ мѫченикомъ и преподобнимъ. малимъ...... и великимъ празникомъ. бг҃родичии и ст҃имъ: тъкмо..... бл҃гословите а не клъните. понеже не писахме ѿ много книго.... много ѫсрьдие и ревность: ҂зсҁ҃о — ҂аѱ҃ҁа.

....итъ мои родители....драгана и чада.

Прѣднитѣ два празни листи съдържатъ имена отъ Врачанско.

Книгата е била въ манастиръ св. Врачъ, както се вижда отъ слѣднитѣ записки на л. 2:

Да се знае таа книга кѫпена ωнцо на ст҃и врачи ѫ храмъ ѫ село Стѫбелъ.

Село Кр҃ичене далω ї҃ гр҃ша: Стаменъ, Гено, Симъїωнъ, попъ Пешо попъ Стоιанъ попъ Младенъ: селски дали тиа пари.

По долу на сѫщия листъ: Село Затворникъ: Цоне, Иванъ, Ралчо, Млаџо, Тома, Їωване, Нено харизаха ѫ цръква ѫ село Стѫбелъ на ст҃и бесребрници .г҃. гро.

Село Белотинци предале на таа книга: Цаѿї (?) ї п҃а, Кичо д҃ п҃а, Никола .л҃. п҃а, Велко .є҃. п҃а, Спасъ .д҃. п҃а, Лало є҃ п҃а, Христо .ї҃. п҃а, Нино ї҃ п҃а, Павелъ .ї. п҃а.

За тоя дамаскинъ вж. у мене: Новобълг. писм. прѣди Паисия, Бълг. Прѣгледъ I., кн. 8. стр. 7.

339 (438, 439).

10 листа 8⁰ отъ новобългарски **дамаскинъ,** вѣкъ XVIII. Голѣмина: 21×15·5, текстъ 14·7×10, полууставно, въздребно писмо. букви 2 мм., редове на стр. 20.

Нарѣчие источно съ ударения. Употрѣбява само ь.

Въ единия откѫслекъ подъ № 438 (4 листа) е часть отъ поучение за св. вмѫч. Димитрия: м҃епїе ст҃го и славнаго великомч҃еника Димитриїа мѵроточи́ваго. и҆зва́дисе на но́вїи є҆зыкь ѿ дамаскѵна и҆нока, и҆подїакона и҆ стѫдита. показѫва и҆ за чюдеса̀ є҆го̀. — Начало: И҆мть зако́нь цр҃ие бл҃вени хр҃тїане. Кога̀ щѣ́ть да гостеть нѣкого чл҃ка болга́рина. не стоють самы̑ пр҃ѣ тѣх да и҆мь слѫжеть. а҆мѝ ѡ҆ста́вєть свой вѣр҃нїи чл҃ци да слѫгѫвать на о҆нѣзи цр҃ьскаа трапеза....

Краятъ на поучението липсува.

На другия откѫслекъ подъ № 439 (6 листа) е цѣлото: жи́тїе прѣпо̑добные ма́тере на́шее пе́т҆ки трьнов҆скые. — Начало: Сл҃нце ко́л҆кото ӣма свѣ́ть, ӣ свѣ́ти. то́л҆кози ӣ на прп҃обнаа пе́т҆ка па́меть ще нѐ просвѣ́тила по си́ч҆ки свѣ́ть. не́ино чю́до ӣ не́инь п҇о ко́й є̑зыкь мо́же ӣска́за, що ѐ тїѝа сто́рила добра̀ ра́бота на зе́млѩ, на є̑пива́т҆ско мѣ́сто, ӣ на тракїи́ско, ӣ на трьновь, ӣ на месїа, ӣ на дал҆ма́ти, ӣ нѐ тькмо по тїа мѣста. а̑мѝ ӣ по си́ч҆ки свѣть . . . . .

340 (533).

Дамаскинъ отъ края на XVIII вѣкъ, 212 л. 8^0 (21×14·5), по 15 реда на стр. нехубавъ полууставъ, простонароденъ езикъ и правописъ (само ь), источно нарѣчие, правилно ударение, съ руско влияние. ж — както въ № 485 (Описъ № 331), само че тукъ горната хоризонтална линия завърша и отъ двѣтѣ страни съ кукички: ж.

Първитѣ 18 листа на дамаскина липсуватъ; на първия сега запазенъ листъ ѳ҃ї продължава поꙋченїе въ не̑лю а҃ю поста, което свършва на л. $35^{а}$ (н҃г), а на л. $35^{б}$ захваща:

Во ст҃ы велики четвертокь слово ѿ преданїе г҃да евре́ѡ҃ оч҃е бл҃ви сти҃: мл҃твами ст҃ихь (л. $53^{б}$—$69^{а}$).

Начало: Добрѣ́ е воз҆любле́ни бра́тие да ви ка́жимь, какь ѐ добро̀ дꙋ́маль ȉѡа́нь пр̑тча в҆ӓдь ӓмѝ да чꙋ́ити по́ голема дꙋ́ми какь ѐ пред҆ хв҃о рж̑ество. ӣ на ȉѡ҆рдань го кр̑ль, то́и щи ӣ во адь да и́ди напре́дь ӣ знаѐ ѿти щать̀ да го питать щото са тамь вь а̑дь пра́ведни, а̑мѝ ако̀ не знаѐ що щѐ да ричѐ са́сь пра́сь пока́зва и кажи́ е̂то а̂ганици бж҃и щото̀ зе́ма грѣха̀ть на сичкиѧть свѧть.

Другитѣ слова са́:

2. Слово ст҃аго ȉѡана златоꙋстаго ѿ покаѧ́ни дш҃евнемь сл̑ви оч҃е с҃: моли́твами ст҃ихь (л. $70^{а}$—$82^{б}$).

Начало: Привла́че риболо́вицъ мрежꙋ оу дал҆бо́ка вода̀. и кога̀ ме́тни мре́жата оу да̀лбина̀ вода̀ та мꙋ са̀ фа́теть мно́го ри́би ӣ те́гли мре́жата на сꙋ́хо са̑ голѧ́ма веселба̀. И ловцѝ кога̀ лове́ть ло́вь ӣ ӣщать ѕве́рие по го́рие ӣ по дол҆чинї | ӣ по га́сто шуми, ӣ кога̀ ꙋ҆ловѧ́ть ловь ӣ сѧ́какви гади́ни, тоги́ва са варнать ѡ̆у дома̀тси са̑ голѧ́ма веселба̀.

3. Сло́во ѿ жена́хь добри́хь и малчели́вихь (л. $82^{б}$—$83^{б}$).

Начало: Речѐ г̑дь кь єви кам҆то̀ мꙋ́жꙋ твоемꙋ да ба̀ди твоѐто повращѐнїе, ӣ то̀и тебѣ̀ да са́ди де́то щишь тѝ пе́мꙋ да са сра́мешь вь малча̀ние жената мꙋ́жа своего̀ стрꙋ́ва поче́тень. па́рвое а̑ко за́поветь бж҃ию ѿдаржѝ, ӣ блг̑вена би́ва, а̑ вто́рое па́кь ѿ хо́рата похва́лена.

4. Вь сѹбо́тѹ вели́кѹю сло́во на погребение гⷣа и ѿ рида́ние прⷭ҇тиѧ бцⷣи, ѡ҃че блⷭ҇ви ст҃и́хь молитвами ст҃ихь оц҃ь наши҃ (л. $83^{б}$—$121^{б}$).

Начало: Злий и̑ напа́сь что нахо̀ди чл҃ците ѿ три ра́боти би́ва блгⷭ҇вени хрⷭ҇тиани, е̑дно̀ и̑скѹше́ние бж҃иѧ, кога̀ и̑скѹсѧва б҃ь чл҃ка да го ви́ди дали̇ го лю́би, кога̀ мѹ до́ди на́коѧ беда̀ и̑ли̇ ѕлина̀, или такмо любі | б҃а, кога̀ мѹ е ве́село, и прова́жда си динѐте добрѧ.

5. Слово поѹченіе въ цр҃емъ и воево́дамь и влⷭ҇камь и̑ попова҃ и все́мь хрⷭ҇ѧномь, не ѿпивайти сѧ вино́мь, оч҃е блⷭ҇ви с҃ мл҃итвами (л. $121^{б}$—$131^{а}$).

Начало: Блгⷭ҇ве́ни оц҃а дхо́вниаго, ѿ гⷭ҇дѣ вьсѧ́комѹ хрⷭ҇тиа́нинѹ, детѹ мѹ е да́ль б҃ь таланть сермі́ѧ, дето ще да го̀ и̑спі́тва б҃ь на страшно садо́вищи, и̑ що е таланть, е̑то да са гри́жа за дш҃ите ваши и̑ да се́ѧ оу ва́щте дш҃и дѹми бж҃е́ствени.

6. Мцⷭ҇ъ і̑ѹле҃ вь к҃ де́нь и̑же на небеса̀ о̑гнои восхо́дь ст҃аго прр҃ка И̑лі́ѧ Ѳезви́тенина оч҃е блгⷭ҇ви. мл҃твами ст҃ихь оц҃ь на́шихь (л. $131^{б}$—$137^{а}$).

Начало: Ето сега ст҃илі̇во сл҃нци нбⷭ҇но колело̀ возносе́ні̇е о̑гнени конѐ све́тло просветлі̇во. Сега̀ ре́домь по света́ть свѣтоза́рна виделина̀ просветѝ са са̀сь ра́дось вь пресвѣтла хѹбось и̑ па́меть о̑гнинаго прр҃ка И̑лїѧ. Са́борь да стрѹвами на тво́ѧ дѐнь И̑лі̇ѧ пре́чѹдни.

7. Сло́во ст҃аго ѿц҃а на́шего І̑ѡа́на Златоѹстаго о дш҃евномь покаанниѧ оч҃е блгⷭ҇ви. ст҃: мл҃твами ст҃и́хь (л. $137^{б}$—$146^{б}$).

Начало: Ко́й да са̀ не почѹди, или̇ да са̀ не ѹпла́ши за то́зи свѧ́ть, като са оста́вени те́зи временѐ за на̀шите те́шки греховѐ. Ето видишь чи и̑машь и̑ма́ние много оу те́бе и̑ не кажишь ѿти ми е ѿ б҃а да́день то́зи да̀рь, а̑мѝ сѧ́кашь чи е ѿ тво́ѧ хитрина̀ дошло̀ те́бѣ, а ни зна́пты ли братіе о̑ти боле́ри хо́ра и̑лѝ кни́жници таси са̀ и̑спі́сали агг҃ли бж҃и за мартѹріѧ сиромасемь.

8. Сло́во ст҃а́го І̑ѡа́на Златоѹстаго ѿ ѕлихь жени҃. ѡ҃че блⷭ҇ви молитвами (л. $147^{а}$—$150^{а}$).

Начало: Ни́что ниѐ при́лично таквѐзи, като̀ жена ѕлоѧзи̇чна, и̑ ни́какавь лють ѕвѣрь нищѐ са оутакмѝ като̀ лѹка́ва жена̀ крамо́лница. что е́ по́ ѕло ѿ раслань, и̑лѝ ѿ змїѧ по̀ люто нема дрѹго нищо, а̑ми е по́ ѕло жена̀ Ѕлоѧзична, ,послѹшаити що ка́жи премѹдри соломо́нъ‘ по́ добре да седиⷲ | саⷨ расла̀ни и саⷨ за́міе вь постіна̀ не́жели да живе́шь саⷨ жена̀ нераз̓бра́на и̑ прокодлі̇ва.

9. Слово избраннї и различни ѿ пáрвешнихь людїе, добрò ѝма кòи читè ѝ кòи слꙋша соломонь речи (л. $150^{б}$—$162^{б}$).

Начало: Врéмито и годи́ните, ѝ часовете, ѝ си́чките рáботи щото са по҃ слàнцито, врéми ѝма да сà родѝ, врѐми ѝма да умрѐ, врéми ѝма да плáчишь, врéми ѝма да сà смейшь, ѐто тꙋко да ричéмь си́чката рáбота с҃а врéми би́ва.

10. Мц҃а мáрта в҆ к҃з денъ, житиѐ преподóбнаго ѻ҃цà нáшего Васѝлїе новáго, ѡ҆че бл҃гви с҃ молитва҃ ·(л. $163^{а}$—$216^{а}$).

Начало: Во днѝ бл҃гочестѝви҃ царѐи грѣчески҃ Лева премꙋдраго Алексàндра брáта егò, си́нови Васѝлиѧ ц҃рѧ Македóна, вь десстое лѣ̀то, цáрствованїе тѧ́хн҃о царскїѧ слꙋгѝ нѧ́кои ѿ асѝйскиѧ странѝ повелѐнїѧмь цáрскимь провóдѣни билѣ̀ и като са вáрнаха ѿ тàмь ка҃тò цàри грàть, и минꙋваха ми́мо нѣ́кои пóстинїи гóри, видѣ́ха тогóсь чилѧ́ка дѣто щѣмь сега зарадѝ нéго да кáзвами . . . .

Въ това слово е вмѣстено и житието на света Теодора и митарствата ѝ.

11. Мц҃а ѻ҆ктовриа в҆ъ д҃ı денъ житїе преподобнїе матре нáшеѧ Пéтки Тарновскїѧ, бл҃гви о҃че мл҃твами (л. $216^{б}$—$230^{б}$).

Начало: Сл҃нце кóлкото ѝма свéтъ и с҃тѝ, тóлькосъ е и на препóдобнаѧ Петка пáмѧть що сá е просвети́ла по си́чки свѧ́ть.

Освѣнъ разни драскотини по корицитѣ, на л. $10^{б}$ отгорѣ написано: да са знаи тази книга кой ѧ пи́са Никола Петкꙋхъ.

Книгата доставилъ г. Н. Бобчевъ отъ Елена.

341 (432).

Новобългарски **Дамаскинъ** отъ 1805 год., писалъ даскалъ Тодоръ. Съдържа: Сказáнїе за втóро прїшествїе хр҃товѡ и за антїхрїста: поꙋчéнїе всѣмъ хр҃тїанóмъ на всѧкомъ мѣстѣ и житїе с҃: фїларета. Листи 128, **32°** (10·5×8), текстъ 8·2×6, писмо ново-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 12.

Почва съ заставка, въ която са нарисувани трима светци (три светители ?).

Първото „сказанїе“ се свършва на л. $72^{а}$, поучението на л. $74^{а}$. Лл. 75 и 76 са откжснати; значи началото на Филаретовото житие липсува. Подвързия мукавяна, здрава.

Нарѣчие централно, правописъ доста упростенъ: само **ъ**, безъ **ы** и **ж** и съ правилно ударение.

Приписки: На л. $72^{а}$ отдолу: :о҃: :д҃: :с҃: :к҃: :н҃: :ѿ: :л҃: :ѿ҃: :м҃: :с҃: :г҃: :· 1805.

На л. 128^{а}: ѳеѡдоръ — да́скалъ — :1805: м҃цъ, ї҄ꙋнїа .20. днѝ. Цѣнà со҃ преплѣ́тою, ѝ со всѣ́мъ, трѝ, ѝ по҃:·

Тая книжка на Пирдонския даскалъ е изработена много по грижливо, отколкото другитѣ му, по сетнешни сборничета.

342 (402).

3 листа **16^0** (16×10·5) отъ новобългарски **Дамаскинъ** — чудеса богородични. По 21 редъ на стр. нехубаво писмо. Нарѣчие западно. Правописъ едноеровъ (само ь) съ ударения, безъ ѫ и ѩ, а ѧ се употрѣбя по руски. ж като въ № 533 (описъ № 340).

343 (541).

Дамаскинъ „прописалъ“ монахъ Никифоръ на 1768 год. въ Рилския манастиръ (срв. № 618). Има 138 листа **16^0** (16×10) по 17 реда на стр. хубавъ полууставъ. Запазенъ цѣлъ и подвързанъ; липсува му само л. 3. Твърдѣ важенъ зарадъ езика: писанъ на западно нарѣчие съ руско влияние въ правописа и сръбско въ езика. Правописъ доста неправиленъ; донѣкждѣ се забѣлѣзва правилна употрѣба на ь у меки основи, но изобщо ъ и ь се смѣсватъ.

На прѣднитѣ два листа, които не са пагинирани, е написано прѣдисловието и съдържанието на книжката:

Сїю книжицꙋ прописа́хъ а҆зь многꙋ грѣшный и недосто́йный монахъ Никифѡ́ръ, ѿ ѝзво́дъ д҃хо́никꙋ Ї҆ѡ҃сї́фꙋ Ры́лскаго, въ ст҃о́е ѡби́тель препо҃бнаго ѝ бг҃оно́сна ѿц҃а нашего Ї҆ѡа́нна ры́лскаго пꙋсти́ножителѧ пре е҆клисїа́рха дх҃о́вника ку́ръ Васи́лїа, ѝ намѣ́стника ку́ръ Пахо́мїа мона́хъ. въ лѣта ѿ хр҃та. ҂а҃ѱ҃ѯ҃и҃, м҃ца деке́мврїа пе́рви де́нь. читꙋщи ѿц҃ы ѝ бра́тїа, а҆́ще чтò ѡ҆бре́щите ѝзъ|грѣ́шено, ѝспра́вите бг҃а ра́ди, ѝ на́съ простѝте, ꙗко невѐжди ѝ неискꙋ́сны҇ е҆смѝ въ писа́нїе, ѝ вы́е да полꙋ́чите милость въ де́нь сꙋ́дный. а҆минь.

Съдържа слѣднитѣ 20 слова:

1. Сло́во а҃, Дамаскѝна ѝно́ка, ѵподїакона ѝ стꙋди́та, на десетословїе мѡѷсе́еѡвы҇, прївıеде́ны҇ ѿ гре́ческаго ꙗ҆зы́ка на бл҃гарскый ꙗ҆зыкъ, по про́сто. ѿ ме́ншаго въ ѝно́цехъ Никифо́ра Ры́лскаго. Бл҃гословѝ ѡ҆҃че: (л. 1—25^{а}).

Начало: Де́сеть за́поведи е҆сꙋ̀, що́тꙋ заповедà бг҃ъ пр҃о́кꙋ моѷсе́ю, да ги ска́жеть на лю́дїе, ѝ ко́йто ги совършитъ, да иде҃ ꙋ҆ ра́й, а҆ който на́ки не чꙋват҃ги, да ѝдетъ ꙋ вѣ́чнаѧ мѫ́ка. Пе́рваѧ за́поведь и повеле́нїѧ

бж҃ïа е̑сть да се не кла́нꙗшь дрꙋ́гомꙋ бо́гꙋ, тѣкмо бг҃ꙋ щото е сътвори́лъ н҃бо и зе́млю и̑ си́чкïатъ светъ.

2. И̑же во ст҃ыхъ ѿц҃а на́шего І̑ѡанна Златоꙋстаго, сло́во в҃, ра́ди покаꙗ́нïе и ради А́вела и пр҃ро́ка Данïи́ла и Аха́ва ц҃ра, и Дв҃да ц҃ра, и́ ѿ а̑п҃тла Павла (л. $25^{б}$—$37^{б}$).

Начало: Мно́го чл҃вѣ́ци говоратъ, ка́ко вели́ка си́ла и̑матъ вра́гъ. Егда̀ толи̇ка си́ла и̑матъ; егда̀ мꙋ пока́жешъ, по́стъ, и воздержанïе, и чистота̀, по что̀ бежитъ. Почто̀ дïаволе бойши се ѿ честна́го по́ста; самъ г҃дь и̑ в҆си̇ а̑г҃гли, и в҆си̇ силы нбс҃ныи ра́дꙋютсе егда̀ прïи́де҃ ст҃ый постъ и̑ че́стный, а ты̀ дïа́воле по что̀ ненави́дïши по́ста и воздержанïе;

3. Слово г҃ Ки́рïла мона́ха д҃шепола́зно, ра҃ лозето; (л. $38^{а}$—$41^{б}$).

Начало: Бе́ше не́кой чл҃вѣкъ бога́тъ, и̑ насади̇ ло́зе, и загради́ го наѡ̑коле, и̑ направи̇ врата̀, и сътвори̇ въ не́мъ точи́ло, и̑ ѡ̑стави̇ врата̀ ѡ̑тво́рена, и̑ ѡ̑тидѐ въ до́мъ свой, и̑ помисли̇ когѡ̀ да ѡ̑ста́витъ да чꙋва ло́зето, ре́че, а̑ко ѡ̑ста́вимъ ѿ мо́й слꙋгы̆, а̑ ѡ̑ны̀ зна́ютъ ме́не, ка́ко есамъ кро́токъ и̑ поꙗ̑дꙋтъ в҆са̀ ѡво́щïа коли́ко на́йдꙋтъ по ло́зето.

4. Слово д҃, и̑же во ст҃ыхъ ѿц҃а на́шего І̑ѡа́нна Златоꙋстаго, ра́ди дво́ра и змïа̀ и сꙋе́тнаго вѣка; (л. $41^{б}$—$57^{б}$).

Начало: Потре́бно е̑сть и̑ това́ да знаа́емо, како ѿ нача́ло показа́ б҃гъ па́стиры̆ и̑ ꙋ̑чи́тели ра́ди на́съ, и̑ мы ѿ ны҃ прïехми и̑ са҃ внима́нïемъ дрꙋгымъ да предаде́ми, мы̀ ꙋ̑чи́телïе ѿ про́сти людïе и̑ме́емъ похва́ла, и про́сти людïе сна́ми похвалꙗютсꙗ ка́ко и̑ме́ютъ пасти́рïе и̑ ꙋ̑чители.

5. Мц҃а ïꙋнïа кд҃ поꙋче́нïе на рж҃ство ïѡа́нна кр҃тителꙗ (л. $58^{а}$—$69^{б}$).

Начало: Бл҃гослове́ны̆ хр҃тïа́ны̆ длъжны̆ е̑смѝ, е̑гда̀ прïи̇дꙋтъ господ҃скы̆ пра́з҃ницы̆ да твори́мо в҆сѐ но́щна мо́лба и̑ моли́тва, и да се мо́лимо за в҆си̇ чл҃вѣ́цы̆ и за властели́не.

6. Въ то́й же де́нь слово похва́лно на рж҃тво ст҃а́го ïѡа́нна кр҃ти́телꙗ; (л. $70^{а}$—$71^{а}$).

Начало: То́й бл҃же́ны̆ І̑ѡан҃ъ Кр҃ти́телъ свидетѣлствова́нъ бы́сть ѿ х҃та, сïре́чъ похвали́ го х҃с ка́хо хо́щетъ ѿ всѝ ѹ̑годницы̆ бж҃ïи̇ по вели́къ да бꙋ́детъ.

7. Слово з҃, како подоба́етъ в҆се́комꙋ хр҃тïа́нинꙋ да хо́ди на то́и светъ. (л. $71^{а}$—$75^{а}$).

Начало: Въса́комꙋ хритïа́нинꙋ подоба́етъ да е̑сꙋ разлꙋче́ны̆ ѿ дрꙋгыте вѣры̆, да се позна́ютъ хртïа́не и̑ ѿ ѡ̑де́жды, и̑ ѿ бесе́да, и̑ ѿ

ѝстїе, ѝ ѿ пра́вда, ѝ ѿ ѝстина ѿ в҆сѝ ра́боты да сми ѿлꙋче́ны҆ ѿ дрꙋгыте вѣры҆.

8. Слово и҃, ра́ди милостѝнѧ (л. 73^{а}—77^{а}).

Начало: Чл҃вѣче, тебѣ да́де гдь бога́тество, не ре́калъ ти да го посво́йишъ ѝ да рече́ши моѐ ѥ҆сть бога́тество. не мо́й да рече́ши тако, но гд҃ь ти го е далъ, бж҃їй нарїца́етсе, е҆гда̀ го ти нарече́ши бж҃їе, небо́й се ни́како не бꙋдеши ѡ҆скꙋде́ты.

9. Слово ѳ҃, ра́ди немилостѝваго Петра̀ (л. 77—80^{а}).

Начало: Въ е҆ди́нъ де́нь седе́хꙋ просі́ацы҆ на ꙋ҆лица ѝ поми́на Пе́таръ мита́ръ покра́й ныхъ ѝ попи́тахꙋ се е҆ди́нъ дрꙋгаго, дали е҆ ꙋзе́лъ не́кой ми́лостиню ѿ не́го. ѝ в҆сѝ ре́коши ка́ко ни сꙋ ꙋ҆зе́ли. Единъ же стра́ненъ просі́акъ речѐ, а҃ще а҃зъ дне́съ ꙋ҆змемъ ѿ негѡ ми́лостинѧ, вѝе что̑ ми хо́щеты҆ да́ты҆. ѡ҆ныѝ ре́коша, что бꙋдемъ дне́съ собра́ты, тебе̑ хо́щемꙋ да́ты.

10. Слово ї҃, ст҃а́го Григорїа па́па ри́мскаго, ра́ди странолюбїе (л. 80^{а}—82^{а}).

Начало: Бе́ше не́кой бога́тъ и доброꙋмны҆ чл҃вѣкъ, и бе́хꙋ се зговори́ле са̑ сво́ю стꙋпа́ницꙋ да прїимаютъ стра́ны҆ ѝ сїрома́си въ до́мъ сво́й. Та́ко ѝ сотвори́ша на вса́къ де́нь прїхожда́хꙋ стра́ны҆ и гощавахꙋ ѝхъ и слꙋгꙋваши мꙋжь ѝ жена̀.

11. Слово л҃.. ѿ книгы҆ пра́веднаго Їѡ́ва, ра҃ ѝскꙋше́нїе ѝ трьпе́нїе (л. 82^{а}—85^{а}).

Начало: Послꙋшаите бл҃гослове́ны҆ хрⷭ҇тїаны҆, что̀ ре́че писа́нїе ра́ди пра́веднаго Їѡ́ва коли́ка сто́ка ѝмаше, гове́да, ѡ҆вцы҆, ками́ле ѝ ко́не ѝ дрꙋгы҆ мно́гы҆ живо́ти́ны҆. ѝ въ ма́ли днѝ погꙋбї в҆са̀. ѝ не ре́че не́кѡѧ хꙋлна ре́чъ на бг҃а, но что̀ ре́че, гдⷭ҇ь да́де гдⷭ҇ь ꙋ҆зе́.

12. Слово в҃ї, Їѡ́анна Златоꙋстаго, ка́ко подобае̑ стоѧ́ти ꙋ цр҃ко́въ:· ⁓ (л. 85^{а}—90^{б}).

Начало: Чловѣче смисли̑ въ себѣ. и ꙋ҆бо́ы҆ сѧ, ѹ҆ цр҃кви бе́зъ стра́ха стойши; не ви́деши ли цр҃ко́въ нб҃о нарица́етсе; ѝматъ не́кой бл҃гоговѣйны҆ чл҃вѣцы҆, ѝ сотвори́ха до́мовы҆ сво́й цр҃кви. въ домъ го̑по́день седи́тъ на престо́лъ слꙋгы҆ слꙋгꙋютъ, послꙋшницы҆ е҆днѝ предꙋтъ дрꙋгы҆ ткаютъ дрꙋгы҆ шиютъ; господи́нъ са̑ своѧ стопа́ница ѿ зако́на бж҃їа поꙋ҆ча́ютсѧ и поле́знаѧ бесе́дꙋютъ.

13. Слово, г҃ї, Їѡанна Златоꙋста, ра́ди мертвы҆:· ⁓ (л. 91^{а}—93^{б}).

Начало: А҃ще ко́й се бо́итъ да не съгрѣшитъ пре̑ бг҃а, въсе́гда да воспомена́етъ ча́съ самрѣтны҆. Поне́же не зна́емо ко́й ча̑ хоще̑ да

прїидеть съмрътъ, и да не найдетъ на́съ неготѡ́ви, и неѡчище́ны҇; да поми́слымъ гдѐ сꙋ́тъ роди́тели ѝ саро́дницы҇ на́ши. въсѝ ѿтидѡ́ша. и мы҇ по ни́хъ хѡ́щемо да пѡ́йдемо.

14. Слово д҃ї, Ї҆ѡан҃а Златоꙋста, ра́ди стра́шны҇ де́нь сꙋдный: — (л. 94^{а}—98^{а}).

Начало: Помислы̀ чл҃вѣ́че стра́шнаго ѻ҆наго де́нь сꙋдный прїдеть же и нѡ́щь стра́шна; стра́шна нѡ́щъ грѣ́шнымъ, де́нь свѣ́тли пра́ве́дны҇, ѐгдà разидꙋтсе кꙋпꙋющїй ѝ продающїй; ѐгдà погибнетъ в҆са́ка лъжà ѝ непра́вда.

15. То́го же ст҃а́го ї҆ѡан҃а Златоꙋста, слово, е҃ї, ра́ди стра́шнаго сꙋда: — (л. 98^{а}—101^{б}).

Начало: Ꙗ҆ко два разбѡ́йницы҇ ѡ҆брѣта́ютсѧ въ мі́ръ. еди́нъ разбѡ́йникъ нарица́етсѧ кѡ́й сабла́четъ сїрома́ха, â дрꙋгы҇ разбѡ́йникъ, кѡ́й не ѡ҆блече́тъ сїрома́ха, немилостивы҇, бога́ты҇ разбѡ́йци нарица́ютсѧ. Такѡ́ви в҆се́гда да ми́слатъ ра́ди стра́шнаго сꙋдà, ѐгдà се́днетъ пра́ведный сꙋдїà на престо́ле и кни́гы҇ разгнꙋтсѧ и сокрове́ни грѣ́хови та́мо хѡ́щꙋтъ мнѡ́гы҇ да гы ви́дꙋтъ.

16. Слове, ѕ҃ї, ст҃аго ан҆тїѡха ра́ди любовъ къ бли́жнымъ с҆вѡ́ймъ (л. 101^{б}—106^{а}).

Начало: Длъ́жны҇ ѐсмò мы̀ единь за дрꙋгаго да пожа́лимо и да помѡ́гнемꙋ ѐди́нь дрꙋгомꙋ и҆лѝ на сїромащїа ѝ на бо́лестъ и на дрꙋгы҇ на́пасты҇ ѝ бѣ́ди. Такѡ́ви дѣ́ла ѹ҆годны҇ сꙋтъ бг҃ꙋ. Ѐгдà рабо́тимо такѡ́ва дѣ́ла, можемсе по и҆стинꙋ наре́кти се рабы̀ бж҃їй и слꙋжи́тели истиный.

17. Слово, з҃ї, ра́ди ѕлы̀ же́ны҇. (л. 106^{а}—108^{б}).

Начало: Помислы́хъ да се́днꙋ и да на́чнꙋ да пи́шꙋ же́н҆скы҇ враго́вщины҇, който твѡ́ратъ магы́й и воспоменꙋхъ премꙋ́драго Соломѡ́на. поне́же ѝ ѻ҆нъ почѐ да пи́шетъ коли́ко и҆мꙋтъ враговщи́ны҇ жены҇ но помислѝ ѝ речѐ. а҆́ще кѡ́й мо́жетъ да из҆чете́тъ пе́сокъ мо́рскы҇, ѻ҆нъ може҃ из҆че́сты҇ жен҆скы҇ врагов҆щи́ны магы́й. ѝ а҆́зъ не хотѣ́хъ писа́ти.

18. Сло́во .и҃ї. по́хва́лно до́бры҇ и бл҃гы́мъ жена́мъ (л. 109^{а}—113^{б}).

Начало: Вче́ра мнѡ́гꙋ ѹ҆кори́хомъ коѥто женѝ не твѡ́рꙋтъ добрò, â дне́ска да похва́лимъ ко́ето твѡ́ратъ добрò. Поне́же такѡ́ е прили́чно, ѕло́то да ꙋ҆ка́раме да се не ꙋ҆множа́етъ ѕло́ба, â до́брая дѣ́ла в҆се́гда да се похвалаютъ.

19. Мц҃а ї҆ꙋлїа, к҃ѕ де́нь, поꙋ҆че́нїе ра́ди ꙋ҆краше́нїе жена́мъ ѝ дѣви́цамъ, ка́ко да живеютъ (113^{б}—120^{б}).

Начало: Подобаѥть жены҃ и моми да глєдать на ст҃ѫю бц҃ѫ, како живєла ѡна на той свєть, смирєно и кротко и бл҃гоговѣйно; прилично ѥсть женамь и момымъ да си крыать лице свое да ги не глєдать мѫжїє. да се срамѹвать и да не дѹмать много и да се не смеать.

20. Мц҃а ѻктовріа .кѕ. де҃ ст҃аго великомѹченика димитріа мѵроточиваго; пре҃словїє (л. $121^{а}$—137).

Начало: Имѹть ѡбичаи цр҃їє єгда хощѹть да гостѹть свой любовникы҃, не пре҃стою сами да слѹжать, но поставлають вѣрны҃ свой слѹгы҃ да пре҃стоють на трапєза. тако и мы днєсь. Трапєза поставиль ѥсть великомѹченикъ димитріа. ваше го҃подство же звани єсте на трапеза да гоститъ ст҃ы Димитріа, азъ же ѥсамь слѹга на трапеза.

Приписки. Прѣзъ долнитѣ поли на прѣднитѣ 25 листи четемъ: Сіа книта гл҃големаа . . . кѹпи се сось цр҃кови пари да слѹжи во храмь ст҃мѹ йоанасїю, и аще кто ia ѹкрадне или извой да е прокле҃ ѿ триста и ѹсемнадесе҃ ѻць и ст҃и атанасїа да мѹ сѫди на страшни сѫдь 1783.

На единъ отъ бѣлитѣ листи въ края четемъ слѣдната записка отъ по ново врѣме: Сиѧ слово на даскало кѹпи҃ го за 16 грша знати҃ сѧ Ми҃трѧ го пи҃са. За забѣлѣзване е буква ѧ въ тая записка, понеже е писана тъй, че може да сеземе и за а и за я — нѣщо срѣдно между тѣхъ.

Доставилъ отъ Самоковъ Хр. Зарзановъ.

344 (272).

Новобългарски **Дамаскинъ** отъ XVIII в. Листи 286. 8° (22·3×15·5); текстъ 15·5×10, писмо полууставно. букви 2-3 мм., редове на стр. 20. Нарѣчие западно, правописъ едноеровъ (ъ извънредно рѣдко) и съ ударение правилно. Съдържа слѣднитѣ проповѣди:

На л. $1^{а}$: м. окт. 26: мѫчение на св. вм. Димитрия. извадисе на новы єзикъ ѿ дамаскина инока и подиакона и стѹдита показѹва и за чюдеса єгѡ.

Начало: Ѡбычаи имать цр҃їе бл҃гвенїи хр҃тїане кога щатъ да гостать некогѡ чл҃вка болıарина. нестоıать самы пр҃ѣ тѣхь . . .

На л. $31^{б}$, м. ноемврий 8, отъ сѫщия, сказанїе ѿ чѹдесехь что е билѡ ѿ превелики҃ чино начелникь михала и гаврила, ѿ древны҃ временъ, и ѿ новы законь, чѹдеса щѡса сториле на новагѡ ıазика.

Начало: На три делове разделенна е сичка тварь бж҃їа что е бг҃ъ сториль . . .

На л. 90^{а}, м. дек. 6, отъ сѫщия житие отчасть и чудесата на иерарха и чудотворца Николая.

Начало: Дѐто е въ тр҇цы є҆ди́нь бг҃ь томȣ се си́чко покланю́ва. дѐто мȣ е ѥ҇ство прѣвѣчно. томȣ́ се, не зна́е почѐло ѿ кога́ е...

На л. 140^{б}, отъ сѫщия, слово за Рождество Христово.

Начало: Приличии сѣ цр҇ковните праз҇ници бл҃гвенїи хрⷭ҇тїане като́ нѐкоıа голѣ́ма ѿграда что ѐ насадена вътре ѿ сѐкаквы цветове миризливо...

На л. 170^{а}, отъ сѫщия, слово на поклонение честнаго и животворящаго кръста.

Начало: Прили́чень є҆̑сть днѐшны ст҃ый дн҃ь бл҃гвѐны хрⷭ҇тїане ко́лко като́ є҆̑динь цр҃ь ѝде на войска ѝ навиль е на ѿнı́а вра́гове ѝ върна́се цр҃ь...

На л. 182^{б}, отъ сѫщия, слово на цвѣтоносие господне.

Начало: Ѝмать ѿбича́ю цр҃їе бл҃гвѐнїи хрⷭ҇тїане кога щать нѐкого голѐма чл҃вка да гостать, не стоıа́ть самѝ преде техъ. да и҃ слȣ́жать. а҆мѝ ѿставеть свои вѐрни чл҃вци...

На л. 198^{а}, отъ сѫщия, слово на погребение Христово.

Начало: Злина́ ѝ на́пасть чтѡ́ находи на чл҃вци. ѿ трѝ ра́боты быва́еть...

Лл. 211 и 212 развързани. Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. На л. 139^{б} на полата четемъ: Сие книга прочетел станчо николовичь ва лето :1828:

На л. 147^{б} на полата: да са знае кȣга челъ таѧ книга асъ никола вълковъ лето 1873 месецъ иȣни денъ 14.

На л. 212^{б} на полата: да се з(н)ае кȣга четохь азь юваньрадовь 1817.

На листа, залѣпенъ отвѫтрѣ на задната дъска: зна́тисѧ какѡ̂ а҆̑зъ четȣхъ на та́зи кни́га на летѡ ҂аѱче 1795 мⷭ҇ца маїѧ дн҃ь 25 езѡ зецѳѿвѯлѿъ ѳклѱлѳзвѡ̂нъ ѡцлѿъ ѳкхѱлȣвовиѕѳць ѯѳиѳѿѱвцъ ѿ хрⷭ҇та летѡ ҂аѱче, то значи: егѡ герасимъ апо то агиѡнъ ѡросъ апу тоȣ илиндарь манастиръ. — 1795 г.

Испратилъ отъ Панагюрище свещ. Петко Королеовъ.

345 (569).

Дамаскинъ отъ 1752 г. Състои отъ 413 листа 8^{0} (сега 20·5×15), отъ по 20 реда на страница различно писмо, но прѣобладава дребенъ полууставъ. Подвързанъ и здравъ, но при подвързията са разметешени нѣкои листи, та сега съдържанието не върви наредъ съ пагинацията. Нѣкои букви и редове са изрѣзани при подвързията. Листитѣ са отбѣлѣзани тъй, че една и сѫща цифра се повтаря на два съсѣдни листа, т. е. като се разгърне книгата, долу на политѣ на двата листа стои една и сѫща цифра. Друго необикновено въ тоя дамаскинъ е, че сѣка страница начева съ инициалка (червена, нехубва), безъ да се гледа, да ли захваща нова глава, или не.

Прави впечатление като да е прѣвежданъ направо отъ гръцки; при това прѣводачътъ му владѣе добрѣ и двата езика и често пѫти си играе съ писмото: ту български думи пише съ гръцки букви, ту гръцки думи — съ български. Извадки отъ Св. Пис. се цитиратъ често по гръцки.

Навредъ прозира южно-българско нарѣчие подъ сръбско книжовно влияние. Правописъ народенъ: безъ **ѫ** и **ѧ**, твърдѣ рѣдко **ѣ** и **ы**, а само **ь** — съ исключение на нѣколко листа отпрѣдъ, писани съ по̀ едро писмо, дѣто прѣобладава **ъ**. Съ много надредни знакове. Интересна е буква **ж**: като наведено вдесно К. За акцентенъ знакъ освѣнъ ´ и ` се употрѣбява ˝ ˵ и даже и ¨. Заглавията не са вредъ поставени, а на много мѣста намѣсто български стоятъ гръцки заглавия, но както се вижда, относлѣ писани.

Съдържа:

1. Отъ чудесата богородични: ϑαῦμα της ἐξορίξασις τοὺς ὀφᾶλμȣς (л. 1—4).

Начало: Послȣ̋шайте̂ бл҃вены хр̑тїа́не̂ ска̂за̋нїе чȣде̂с̓но̂ да̂ прие̑мѐте̂ ра̑достъ и̑ весе̂лъба́ дш̋евна. Въ пръвйна̑ е̑га́ прие̑ вѐра хр̑тианска земѧ̑ вретанйска що се́ зо̂ве̑ і̋глисъ . . . .

2. Слово за въ недѣля на разслабления, л. 4⁶ — (Имало гръцко заглавие, но изрѣзано).

Начало: Во вре́ме ѿпо възи̋де і҃с въ є̏рȣсали̋мь на о̋вчии кȣ̏пель що се̑ зо̋вѐше евре̋иски виѳезда̑ пе́ть прітво́ра и̑маше ва́ тёхь лежѐха мно̋жество́ больни̋цы слёпи хрӧми и сȣ̋хи чѐкеха дви́же̋ние водѐ

3. λόγος ανᾶστασίȣ ϑεω πολεος αντιοχίας, — л. 9.

Начало: Ра̋ди́ кӧи хесӓпь хс҃ь обикна́ и прослӓви и̑ почта̑ ёсаство̑ чл҃вѐча̑ко пӧвеке ѿ а́ггелёто. ёлинскйте дӓскале кӓжеха ӧти сӓки чл҃вь дёто сась дрȣ̋ги хӧра стѐчё нёкоѩ стӧка . . . .

4. Κιριακη ι҃ε лȣка 1752. — л. 15.

Начало: Васӓка нёпра́вда и̑ васа̑ко гра́блйфство и лй̑хоймёнїе та ё зло и мёгю бг҃олю̋безните и рӓзȣ̋мните хѡ̑ра гнёспа̑во и мръзӧшно.

5. Κυριακι .ιζ. τȣ ματθεου τῆς Χαναναίας. — л. 20.

Начало: Велйко добрѝ е мольба̀ бл̑вени хр̑тїане ега̀ бйва сась мл̑ль и сась ȣ̈мь бл̑годарьни и а̑ко са̀ педеѱаме да бл̑дарйме бг̑а ега̀ ны не да̀ва онова̀ дѐто̀ про́симь та̀ка̀ да знаеме ка̀то̀ че нѝ го е даль о̀ти дрȣги нт̀ь не чȣе г̑ь та да̀ва на оного́зи дѐто мȣ се моли.

6. Κυριακῒ ε̄ λȣκα τȣ̑ πλȣσιȣ. — л. 24^б.

Начало: Рёче г̑ь чл̑вкь некои бога́ть и облача̀ше се вь порфірȣ и висонь весель е на вьсакь дѝнь светломь. иниже бг̑ь нёкто іменемь Ла̀зарь иже лежїаше пре́дь вра́ти є̑го . . .

7. Слово за недѣ̀ля десета, л. 26^б (гръцкото заглавие изрѣзано).

Начало: Бл̑вены хртїа̀не господи́ньнь бг̑ь ѡц̑ь пб̑сни любеше по̀веке евреиските лю̑е ѿ дрȣгите вёри ега̀ бе́ше на́ не́гово̀то вре́ме.

8. Κυριακυ του ασωτω. — л. 35.

Начало: Сёкоги́ е камьто̀ си́чки́те хо̀ра г̑ь бла̑гь и чл̑колю̑бець и́ мно̑го длъготрьпеливь ами́ по̀веке ми́ло̀сть и бла̀гость има на грѣшните хора.

9. δαμασκινȣ̑ μοναχȣ̑ τȣ́ ὑποδιακόνȣ και στουδίτού πεζή φρασι είς τόν δεκαλόγον τοῦ μουσεός ευλόγησον πάτερ. — л. 40.

Начало: Дѐсе́ть за̀по̀вѣ̀ди са̀ дѐто̀ за̀по̀веди́ г̑ь на мѡишеа̑ да ги каже на ст̑ть.

10. Да кажеме за̀ онїа́ дето са̀ приче̑тїа̀ват до̑тойно. — л. 47.

Начало: Ймаше една̂ жена̀ досто̀йна и ст̑ов́на ка̀та̀ недл̑їа са̀ причёстїа̀ваше сас̀ь бл̑оговѐнїе и са̀с̀ь мно̑ ра̑ость дш̑ѐвна.

11. Κηρίακί ιγ λȣκα. л. — 55.

Начало: Вѣ̑ вре́ме о́но чл̑ве́кь неко́и пре́стȣпи́ ка̀ їисȣ̑са и γо̑е́ше́ да го̀ искȣ̑си и каже мȣ̑ ȣчителю бл̑и що да сътво́ра живо́ть веч́ны да наслѐ̑ь.

12. λογος εις την γενησιν τοὺ χριστȣ. — сло̀во на ко̀леда. л. 55.

Начало: Днёска бл̑вѐно сьбра́нїе ма̀ли и велйкы м̀ьже и же́ни и ва̀си бл̑вены хр̑тїане́ дѐто сте́ се сьбра́ли ȣ ст̑а црькваа хр̑то́ва заради ча́сть и по̀клонѐнїе г̑ȣ нш̑емȣ иис̑ȣ хѵ̑ дѐто̀ вь дѐне́шень де́нь бл̑говолѝ не́говѡ мл̑осрьдїе и негѡва̀та вел̀и́ка ми́лость щото̀ йма на нась гре́шны . . . .

Листове 61^б, 62 и 63 празни.

13. Слово за Св. Апостоли Петра и Павла. (Гръцко заглавие, но изрѣзано). Писмо като прѣднитѣ три листа.

Начало: Бл̑вены хрт̑їа́не да ви́ ка́жеме ма̀лько нёщо заради̑ ст̑и́ ап̑пль Пе́тра и Па́вла То̀йзи ст̑и пётар̓ бе́ше ѿ родь симеѡ̑новь сйнь іѡ̑новь бра̑ть ст̑омȣ андрѐ̑ю.

14. Περὶ προορίσμοῦ. — л. 69.

Начало: Бл҃вены хр҃тїане ймa едны҃ лю҃де тй кйжать такй мѫ е билӧ пїсано на онӧго́ва чл҃ве́ка затова́ такá патй илй затӧва такá и падна да тёгли злӧ . . . . . (краятъ на това слово липсува, както и началото на слѣдното).

15. Слово върху евангелето отъ Марка за спуснатия прѣзъ покрива боленъ. — л. 72. (безъ начало).

16. Не҃лѧ предъ҃ рождéствӧ хр҃тӧво Докимїонъ. — л. 90.

Начало: Опизы старй и бе҃ста́в҃ни мѫже детó бéха преди зáконъ не . . . . . éха сáсъ писáнїе нетй сасъ книги áмй защӧ ймаха мисалъ и ѹмъ чи҃тъ та́ са́ прӧс҃щаваха ѿ ст҃го д҃ха.

17. Περὶ пирéтѹ҃ ѵγѹнъ оерь҃маѡйѡсъ. — л. 96ᵃ.

Начало: О пйрётóсь гинетé катā диáфорѹсь тропѹсь каоѡ исто тäтрї софонтѹ алеξандрѹ . . . .

18. Слово за . . . . съ гръцко заглавие, изрѣзано. — л. 98.

Начало: Блазё на опїä хѡ҃ра дéто стӧровать добрӧ и хѡ҃дать по бж҃и зáконъ кӧлко сä бéзможны и йматъ страхъ бж҃и срьцéтó химъ не é нá земльните ра́бӧти прїда́дено. áмй тъкмо на б҃га.

19. Слово за св. Богородица (съ гръцко заглавие, но изрѣзано), л. 102.

Начало: Въсéгда смё длаж҃ни бл҃ны хртїáне да пѣéмъ й стое бдц҃ы да благ҃одарймъ вл҃чиц҃а наш҃а бц҃а радй мнӧгӧто добрӧ дéтостӧри нá чл҃вѣчьски рѡдь отй рӧди х҃та и с҃на нш҃го та ны избáви ѿ диáволски р҃це.

20. Слово на въскресение (съ гръцко изрѣзано заглавие), л. 108.

Начало: Ѩ кäжете҃ ми бл҃вёны хр҃тїане за коıа҃ ра҃бота бéхме вче҃ра й҃ опе дéнь тȯлкова охилны й то҃лькóва о҃грйжены й оскръбены а дне҃ка вѣсéли и зара҃ова́ни и прёмёнети сäсь прёмéна кра́сна.

21. Недѣлıа д҃ по҃стѹ. — л. 115.

Начало: Бл҃вéны хр҃тїане дā послѹша дне҃скá що пйсѹва с҃ти мар҃ко ѹ с҃то евäнгге҃лїе на онова врéме каже чл҃векъ нѣкои прийде кь їнсѹ҃са та мѹ се пӧклӧни и рéче мѹ . . . . Върху листа който слѣдва слѣдъ края на това слово, има писани отъ сѫщия писачь нѣколко изречения на гръцки и на черковнославянски:

αρχήν α πάντων και τέλος ποιοῦ θν҃.

Начало всéхъ и конец твори Б҃г. и пр.

22. Κιριακη πρωτη τωνηστίων. — л. 119. Тритѣ първи страници на това слово са писани съ гръцки букви:

Начало: να όνος βρέμε εγὰ σϊν μπόζη σλέζε ῶ νεμπεσά νάζεμε ησκά δα νῆ δαδέ εδήν κανόν δέτο ῆμαμε δα βεροβαμε ῆ κακβο δα ζηβήμε ζαμδά δοστΐγνεμε τζαρστβο νεμβεονο ωτβόρή κατο δα ρετζεμ δβά δρὕμα εδίν δρούμ δάδε νοί ουμ δα ράζὕμέβαμε στοε ήστηνα δρούγη δρόυμ δα στορούβαμε στό̆ε δομπρὸ.

23. Кирїаки три҃ти́ тȣ матѳе́ȣ доки̇̈мионь. — л. 127.

Начало: Бл҃вены хртїа́не дне́ска с҃ти матѳе́а еѵ҃ѓелистїа писȣ҇ва ȣ с҃то еаѵ҃ѓелїе що ё ȣчиль х҃сь на онова̀ врѣме лю҃ето́.

24. Кирїки д҃ тȣ матьѳе́ȣ — доки̇̈мїо́нь. — л. $127^{б}$.

25. Кѵ҃риа́кӣ є҃ тȣ матьѳе́ȣ докѵ҃мио́н тȣ конди́ли. — л. 128.

26. Ѳаȣ҇ма́ ти҇сь҇ пӓнагиа́сь҃. — л. $128^{б}$.

Начало: Когӓ чȣе́ нек҇о болни́кь дето да лежӣ ѿ мно́гѡ҇ врёме болень дочȣе ӧти са на̀йде́ еди́нь҇ хе́ки̇̈минь ꙗ҇ко҇ ма̀йстор҇ь тол҇ко́ва о́тӣ нёма болесть ни́какв́а де́то да ꙗ҇ не исцелӣ.

27. Кирїа́кӣ ӷа. тȣ҇ матьѳе́ȣ. — л. $133^{б}$.

Начало: Ре́че́ г҃ь при́чтȣ сию́ ȣподоби́ се црь҇ство́ нбн҃ое чл҃ве́кȣ ц҃рȣ да речёмь прилика е црь҇ство н҃бно катӧ еднь҇ цр҃ь кога викна лю҃дието си да чини хеса́пъ.

28. Ѐвангеллїон ти҇҇сь агиа́съ метаморфӧишеось. — л. $135^{б}$.

Начало: Пӧслȣ҇шайте бл҃вены хр҃тїа́не що́ писо́ва ст҃и матѳеа ȣ с҃то еѵ҃е́лїе денеска за с҃то преображенїе х҃тово.

29. Κυρϊκή ϊ̄β λουκα̇ τῶν δεκα λιπρω̈ν. — л. 142.

Начало: Катӧто ка́кь҇ е неблг҃одаре́нїе велико злӧ и дш҃ощетно беза́конїе така е́ пакъ блг҃одаренїе вели́ко̀ добро́ дш҃опотре́бно́ делани́е.

30. Κυρϊακή δ̄ λουκα. — л. 148.

Начало: Рече́ г҃ь прїтчȣ си́ю изле́ се́ецъ да се́е семе́то си та ка́тӧ се́еше едно пад҇на на пьт҇ть дрȣго па́дна́ на камикь и̇ дрȣгѡ падна мегю҃ трьнето. — Слѣдъ края на това слово отъ лл. $151^{б}$ до 156, има нѣщо като грьцко-български рѣчникъ сѐ отъ сѫщия писачъ.

31. Слово поȣче́нїе ст҃го григо́рїа за гневлӣвъ чл҃ве҇къ.

Начало: Немо́ите дава́ бра҃тїа мѣсто ȣ се́бе си на гнѣвь ӧти е́д҃нь чл҃ве́кь де̇то́ е люто той се зове гне̇вливь.

32. Εις τήν κοίμησιν τής θκ҃ȣ. — л. 159.

Начало: Бл҃вены хр҃тїа́не да ви при́каже за с҃та бц҃а да разȣмїасате ка́кь е било не́хно с҃то ȣспёнїе та послȣ҃шаите ха҃рно.

33. Слово за милостиви люде (безъ заглавие). — л. 164.

Начало: Бл҃вёны хр҃тїа́ни да ви прикаже҃ за мл҃ти́вите лю҃де на҃кои речи ѿ ст҃омȣ г҃ѡ м҃тиваго на гра҃ь що се зове никомидїа и́маше еди́нь чл҃вѣкь и́ме мȣ бёше фила҃реть.

Въ края на словото отдолу забѣлѣжка: Това́ прѣ̃во проважи ако ймашь да изва́дишь дйско за м̑т̑иша тапа по́сле на ст̃а бц̃а.

34. Κϋρἰακὴ πρω̈της χ̃υ γεννήσεως. — л. 170.

Начало: Ега̃ о'нїа све̃тли̃вите за'рѝ на ст̃мѫ дх̃ѫ прост̃ть чл̃ве́чкии ѫ̃мь то́нзи ча́сь ѿнзи члвѣ́кь ако́ би̃ биль и на́и' лошь ѿ варьваре́те по ѿщ̃ество а́ко̃ би̃ би̃ль наи' лѫкавь и хйта́рь на ди̃аволските занаа̃те . . .

35. Подъ сѫщото заглавие. — л. 174⁶.

Начало: Κα̈ζε σφετι̇̈ ιω̃ πογω̈σλω̈φ βιδδογ καζε βελικαγω μπογα на пре̃стӧл' висо́ки де себѣ̃ й ѫ десийца своа' дрьжи чудна и славна книга.

36. Кури̃аки̃ є̃ тѫ матьоѐѫ докимйон тѫ кондилѝ . . . л. 180.

Начало: На́ онова' врѣ̃ме каже бг̃огласни матьоѐа влезе х̃с ѫ една гиа'мйа малька и зѐ ейте апо̑толе са себе ѫ гиами̃ата.

37. Ти̃ ебдомѝ кѝриакѝ тѫ матьоѐѫ. — л. 182.

Начало: Като нѐкои нѣть едѝнь доба'рь ота́ць не щѐ да сто́ри вола на детѐто си кога мѫ поиска нѐщо на то́иа ча́сь заради̃ нѐкои хесань.

38. Κυρϊαxὴ τῆς απο κρεω̃. — л. 186.

Начало: Рѐче г̃ь ѐгда прїиде сн̃ь чл̃вчскы вь сла́ве своеи и вьсѝ ст̃и а̑ггли сь нийемь тога'ва' ще да седне на престо̀ль сла́ви своеи и да са́ сьберть пр̑е нимь вьси езйцы та да ги разла'чова дрѫкь ѿ дрѫгаго.

39. Нӓ вьведенїе бц̃и Ноемврїа к̃а. — л. 194.

Начало: Пӓкь да прӓзнѫваме й да па'ни̃гири'сѫваме бл̑вѐны хр̑тїане прӓзникь. Не ѐ катӧ вч'ѐра'шнї'а и опѐдѐшнїа ӓми' е празникь вели̃ки и чѫдѐсень.

40. Поучение върху оче нашъ. — л. 208. — Намѣсто заглавие изрисувана змия съ червено мастило.

Начало: Ѡче на́шь що си̃ на нѐбесӓ да зӧвѐ нечо̀и' х̃а оч̃е тврьде добро ѐ отѝ и ӧнь са̃ каже азь рекох̀ь бози бѫ'дѐте й си'нове вйшьнѐго вьси

41. Разни поучения — като ония, които бѣ печаталъ Новаковичъ въ Starine кн. VI. 31, изъ Бѣлградския Дамаскинъ № 106 (Бѣлгр. нар. библ.). Изглежда да са прѣписани отъ другадѣ, защото има доста грѣшки:

Начало: Тѐшко едно́мѫ чл̃вѐко на секо мѐсто (ако) падне то нѐма кои' да го́ вдиїгне. вь безѫмы хо́ра не дѫ̀май ни́що та̀йно та̀ ти се не насмѐать на' твоа'та ра́зумь. Езикь чл̃вѐкѫ та е по̀честь и' хвала езикь емѫ смѐхь и хѫла. Дрѫга'рь невѐрень та' е като зи'мно слнѣце́: ѿ една̀ страна̀ грѐе, а ѿ дрѫга́ стѫдѝ. Кога пиешь и иа'дешь, и тӧи са́ веселѝ; а кога ми доиде неволиа, а тои са крие. По добрѣ е въ гора̀та да вйкашь та̀ ти' ще гора̇та̇ отговóри, нé ли да ȣчишь щѝтó тѝ дȣ̆ма не при̇фа̀та чл҃вéкь. Зато̇ва̇ каже: прáзна тúква надȣ̆ваи и безȣ̆мнаго чл҃вéка ȣчи на éдна̀ трȣ̆дь и на двата. Ка̀тó чл҃вéкь болѐнь не мóже ни мет да едѐ óти̇ мȣ̆ горчи́, тáка̀ и зль чл҃вéкь не ще правина да гони ȯти мȣ горьчи. Воденица не меле сас дȣми̇ ами сáсь водá така и безȣмни не приема сас дȣма ами сась тоıага. По зль е клеветникь и свадникь ѿ влька, ѿти вль́кь зéмȇ мéсȍ та бéга, а сва̀дникь си́ти хώра затрúва. Ѹ̆чи сѐ книга да си ȣмовит и почитéнь, ȣчи се знаıать да си сит и облечéнь. Лакȍ ȣ̆мь та̀ прилича на рѣ́шето: ни рáшѐто водá дрьжѝ, ни лакȍ ȣ̆мь нáсита има. По-добрѣ́ е ȣ пробита гимїа да са вѐзишь нелѝ на лȣ̆кáва женȃ скрúта рáбóта да обьдишь: арслáнь и мéчка на очѝ щешь, а лака̀ва жена̀ немошь наȣчи. Лȣка̀ва женá па̀идѐ мрьт̇ваго мѫ̆жа плáче, а за дрȣ̆гиго мúсли. Пѐ зло о ленлѝвь члвéкь ѿ болника, оти болень лежи та не ıадѐ и б҃а мл҃и за здрáве, а ленлúвь ıаде и не рабóти и б҃а нúкакь не мисли.

42. Κυρΐακη του θωμᾶ. — л. 212^{б}.

Начало: Бл҃вéны хр҃тїáне ѐто сасъ блгода̀ть и пóмощъ и сúла бжїа празнȣвáхме кóлко бéхме кадрь ст҃оеваскрьсéнїе хв҃о и насладúхме са сáсь рáдость дшéвна и̇ дрȣ̆г̇ дрȣ̆гиго цалúвах̇ме цалúванїе брáт̇ско и óпростѝхме на всихь всéхь що ни са̋ прегрéшиле.

43. Ѹ̆ петкь по великенъ. — л. 220.

Начало: На цр҃ы гра̋дь бл҃ве̋ны хр҃тїáне вньк҃а ѿ градт҃ь úма цр҃ькова на ст҃а бц҃а сѐ зовé по грьчки την ζωοδόχον πηγήν ще да рече живонȍсны истȍчникь тȣ̆рски ги зовт҃ь балк҃ьли҃ аıазма.

44. Κυρΐακη ια̃ λοῦκᾶ. — л. 222^{б}.

Начало: Ако би҃ стóриль нéкои велúки цр҃ъ богáта гóзба и велик҃а трьпѐза та̑ зове̋ чл҃вéцы дѐто са по̑ негово властїе мӓлы и велик҃ы богáти и сиромáси да пригóтви сáкáкви манци похотлúви и скьпи та когá дȍиде вре̋ме за обéдь да прáти свóигó едúнородны̑ сн҃ь да зовѐ чл҃вѐцыте.

45. Слово ст҃го іωанна златоȣстаго ω покаїанїи дш҃вне̏. ώче бл҃выи — л. 230.

Начало: Привлачи рúболȍвець мрѐжȣ ȣ дльбóка вóда и кога̃ мéтна мрѐжата оу дльбина вȍднаа та мȣ се фа̃тетъ мнȍго рыб҃и и тѐглы мрежата на сȣхȣ сась голéма веселба̃.

46. Слȍво ст҃áго ап҃тла павла обьхожденїе рáю і мȣ҃кы и ка̃ко вьсхы҃щень бысть до трѐтїего нѐбесе ѿче бл҃ви с҃ за молытавь сты. — л. 238^{б}.

Начало: Аг҇ль па́вель нѣ́кога вазнесень бы҇ до третїе н҇бо и дойде ѿ б҇а гла́сь та мꙋ каже речи на тї́а людї́е щото са на тѐе с҇ть живи защо̀ престꙋ̂пꙋве҇ моꙗ запове҇ и товаре҇ грѣ̑хь на гре҇ и прогнѣвава҇ г҇а б҇а щото гы е сътворилъ.

47. Сло̑во прѣкра̑сномꙋ Їѡсифꙋ кь го̀ са продали братї́ата мꙋ ѿче бл҇вий. — л. 254.

Начало: Го̑столю҇бны патрї́архь авраа́мь роди̑ Ї́саа́ка ї́саа́кь роди̑ ї́акѡ̑ва ї́акѡ҇вь роди̑ в҇і сы̑нове . . . . .

48. Κυρῐακὴ ε҇ τῶν νιστειῶν. — л. 270.

Начало: Чловѣ̑цыте дето са сѫ҇що непра̑ведны да́вать по́чить тамо дето хи҇ са прїятеле или родни́на а г҇ь б҇ъ де҇то е сѫ҇що праведенъ дава по́чить т҇амо дѐто са досто̑йны и вре́дны.

49. Дамаскина ино̑ка иподїакона и стꙋдита на погребе́нїе х҇во вто̑ро пришь҇ствїе велико ѿче бл҇ви за молит҇вь ст҇ы ѿць. — л. 281. Надъ заглавието има малка заставка, а надъ нея: кь го писахь 1753.

Начало: За̑конь има҇ ц҇рїе бл҇вѐ хр҇тї́ане кога̂ щ҇ть да йда҇ на во̑йска а тїе прь҇вень пꙋсте҇ сво́и лю҇дїе та ѿтида҇ вь онїа гра̑дове кадѐто ще да помине ц҇рь.

Крайниятъ листъ на това слово е прѣфърленъ при подвързията 4 листа напрѣдъ. — Най на края пакъ пише: Кога се писа това 1753 μὴν ἴѹνἴος.

50. Πὲρῐ ἀγάπης λόγος ἴῶ τѹ χρυσοστωμѹ. — л. 317.

Начало: Іс҇ х҇сь и б҇ь н҇шь заповѣ́да на ст҇и ꙋченицы и апостолы негѡви и рече имь мирь мой дӓдохь ва҇ ѩкӧже послӓ ме ѡ҇ць и а҇зь посилӓю ви идѐте проповѣ́дите по сичкиа свѣ̈ть.

51. Λόγος τοῦ αγίου νικολάου. — л. $321^{б}$.

Начало: На а̑надо́лска зе́мїа и́ма еди́нь гра́дь дето са зове па̀тара та́мо де́то е на стра́на лїкииска ѿ тоизи градь бѐше то́изи чуде́сни и вели́ки Нїколае.

52. Апостолъ и евангелия (на погребение) български прѣводъ. — л. $331^{б}$ и 332 (писано отъ другиго и отъ по̀ ново врѣме):

Бра́тїе наща̀ ви васъ да нѐ зна́ете за ꙋмира̀лката да се не скърбите като̀ ня҇кои дето̀ нѐматъ надѐжба . . . .

53. Περῐ φυλαργυριάς απόστολος παύλος: πῖζα πάντως των κακῶν εστίν η φιλαργυρία. — л. 333: Апо́столъ па́вель каже: ко́рень е̑ на васа́кѡ зло́ срѐбролю҇бие: бл҇вѐны хртїане дне́шното преказꙋва́нїе твръде да го слꙋ̈шате и да го запо́мните о̑ти ѿщ҇ едн҇шь не ще́те да го́ чꙋете...

54. Κυριακύ της Σαμαριτἴδος (л. 342): — Чл҃вёците де́то земльната дльбина раскопа́вать та трьсать среброто. бл̑ве́ны хртїане, та когà на́идать жи́лата щото пока́зѹва на сребро́то руда́та, радѹватса ка́кса е нашле́ ала ıа не оставїать да се загѹби.

55. На л. 354. Λογος εις τόν μέρα βασεἴλιον: На че́тери хесäпе бӥва бл҃гдеäнїе, бл. хр., бл҃годеä що щё да ре̇чё щотò чи́ни чл҃кь добро дрѹ̑тимѹ чл҃вкѹ҃, та бӥва че́тери тѹ̑рли́й, ӥли́ би́ва са́сь аспри щотò даде́ чл кь чл҃кѹ, или сась нагата́ си, ӥли сась занаıататси, или сась дѹма.

56. На л. 366. Λὄγος εἰς κοιμηθηντας ψυχοφελής: Едӥнь чл҃вѣкь ега̃ се издалечӣ на чѹ̆зда зе̃мıа свѣ̆ прѣѽсщ҃ни на̃шь г̑дине и вл̑ко ч̑тнїи клирі̇цы бл҃гогове̃ни сщ҃е́ницы бл҃горо́дны болıаре и пре̑стоıателе и вьси̑ го́сподѹ мое̂мѹ х̑тоимените̂ хр̑тїа́не . . .

57. На л. 372—383. Гръцко-българско рѣчниче, ала не е продължение отъ онова на лл. 151^б—156. Слѣдъ свършъка на рѣчничето забѣлѣзалъ: Кога се пӥса 1753 това на пазäрь.

58. На л. 384. Θεωρΐα περί του νεου κοσμου: — Нѣкои географически и други свѣдѣния (на гръцки).

59. На л. 393^б. Лѣчебникъ, прѣди който пише: 1753 μὴν ιὖνιος κ̃ι εγρὰφαμεν είς το παζαρτζίκι:

За о́чи когà има̑ перде́: ѿ при́лепь крвь ѿ гьльпь жльча ѿ жена млéко смéси та сьтворі̀ ми́ль ѿ папѹ́къ та сась нéго тѹри́ . . . .

60. На л. 396. Εκθεσις κεφαλαιων πραγματικῶν σχεδιασθεῖσα παρα αγαπη τοῦ διακόνου τὴς αγιωτάτης τοῦ θεοῦ μ'γαλῆς εκκλησιας ῶν ηὰ κροστιχις ωδέ πὼ έχει τῶς θειοτάτω και ευσεβεστατω βασιλεί ημῶν Ἰουστἴνίανῶ.

Въ края на тия глави (72) пише съ червено мастило: Και ταυτά εγράφίσαν εν παζαρτζίκην δτάν ημηνστω δασκάλω στѹ̆ παπὰ παρασκευὰ μετα στον ωδά — 1753 φευβραριου ημεράις 22.

На лл. 405 и 406 е показалецъ на словата отъ л. 9 до 366. Тоя показалецъ е напечатанъ у Лаврова, въ книжката му Дамаскинъ Студитъ, стр. 14—16.

На л. 408 до края има нѣколко образци за писма (на гръцки).

Пратенъ на Библиотеката отъ Просвѣтното Министерство.

346 (338).

Единъ листъ гол. 8° (24×17) отъ ново-български **дамаскинъ**, откъснатъ отъ по̀ голѣма книга, понеже има отбѣлѣзани стр. 97 и 98. Писмо черковно-уставно, нехубаво и косо, по 20 реда на стр., вѣкъ XIX.

Съдържа часть отъ слово за добри жени.

Редакция българска, но силно повлияна отъ руски и сръбски. Изглежда като продължение на по̀ старитѣ сръбско-български дамаскини отъ сѣверо-западнитѣ краища: безъ ѣ, безъ ы, само ъ и съ отразъ отъ сѣверо-западно нарѣчие.

347 (575).

Сборниче отъ XVIII вѣкъ, редакция руска. Листи 14, **16°** (17×11·7), текстъ 13·6×7·5, писмо — дребенъ новъ уставъ, букви 1 мм., редове на стр. 33.

Съдържа:

1. Ѡ лѣствичника з҃ сте́пене: сл҃о: и҃з: ѡ разсѹжде́нїи л. 1.

2. Пречестно́й Госпожѝ Марі́и съ Бг҃осо́бранными се́страми. л. $1^{б}$—$8^{б}$, — послание, което сключва тъй: Пречѐсности твое́й со всѣ́ми ст҃ыми во и҆́мѧ Хр҇то́во собра́вшимисѧ се́страми, соверше́ннаго въ за́повѣдехъ є҆ѵ҃лскихъ пред̾ѹспѣѧнїѧ всеѹсерднѣ́йшїй жела́тель, и҆ недосто́йный Бго҃м̾олецъ ѡ҆ѹ҆ч҇ныхъ и҆ ст҃ыхъ Монастыре́й с҃то Возне́сенскагѡ нѧ́мецкаго, и҆ пр҇те́чева се́кѹлскагѡ Ста́рецъ и҆ А҆рхїмандри́тъ Паї́сїй. — Лл. 9 и 10 неписани.

3. Ода за архимандрита иеросхимонаха Паисия, нѧ́мецкїѧ ѡ҆би́тели и҆ всеѧ̀ молдовлахі́и, който се поминалъ на 1794, ноемврий 15, както се вижда отъ слѣдното прѣдисловие къмъ одата:

Преста́висѧ ѿ сеѧ̀ вре́менныѧ жи́зны, на вѣ́чнѹю жи́знь, Сщ҃е́нно А҆рхимандри́тъ І҆еросхїмона́хъ Паї҆сїй, нѧ́мецкїѧ ѡ҆би́тели, и҆ всеѧ̀ молдовлахі́и Старецъ. ҂аѱ҃чд. годѹ, ноѧбра̀ .є҃ı. днѧ̀ со захожде́нїемъ со́лнца въ сре́дѹ пе́рвого днѧ̀ поста̀ рж҇д҇ва̀ Хр҇то́ва, и рыда́хѹ по не́мъ всѝ ѻ҆́бще ѻ҆тцы̀ и҆ бра́тїѧ не ѹ҆тѣ́шно трѝ днѝ, въ сѹббѡ́тѹ же положи́ша мо́щи его̀ въ гро́бницѹ. Е҆́мѹже и҆ над̾гро́бное рыда́нїе ѿ лица̀ всѣ́хъ і҆еросхимона́хъ Іѡа́ннъ дїѧко́вскїй сочинѝ. (Слѣдва веднага на сѫщия редъ заглавието): Паї҆сїю Ста́рцю ѿ ча́дь свои́хъ всѣ́хъ.

Одата състои отъ XI нееднакви строфи. Слѣдъ нея идатъ бѣлѣжки къмъ словата и къмъ самата ода.

Отъ една по̀ сетнешна записка (на л. $8^{б}$) се вижда, че книжката била въ Рилския манастиръ:

И҆ сїѧ̀ кни́жка Евге́нїя І҆ер. Ры́лскагѡ, постриже́нца 1811, май, 8.

Подвързана само съ мукава. — Купена отъ П. Гѫбевъ.

348 (556).

Хрисмо́съ и҆лѝ: Проро́чество блаже́нному І҆еромона̀ху А҆гаѳа̀ггелꙋ̀ ѽ мона̀шескаго степѐнѧ на̀ Велѝкагѡ Васи́лїѧ, пра̀вено и҆лѝ пѝсано ꙋ҆ мѣси́нїи Сикелі҃стеи, вь лѣ́то ѿ хт҃а 1279: какво́то пѐмꙋ ѿ Бг҃а мꙋ са ѿкрѝ. И҆ по́слѣ ту́и вь зѐмлю Медиола̀нскꙋю вь лѣ́то 1555: и҆зда̀ди са на̀ свѣ́ть ѿ преподо́бнагѡ ѻ҆тца̀ І҆еромона̀ха ѽ ст҃аго Венедѝкта І҆а́кѡва Палеѡ́та, и҆сталкꙋ̀вапо ѿ францꙋ́ски ꙗ҆зѝкь па гре́чески. и на лѣ́то 1818: даде са на́ тѵ́пъ на́ вла̀шки ꙗ҆зѝкь.

а҆ сига́ на лѣ́то 1830: сто́рихь ма́ло трꙋд а҆́зи пижеподписа́ннїй: да го приве́дохь ѿ вла́шки и҆ препи҆сахь па бо́лгарски про́сти ꙗ҆зи́кь.

Всѣ́хь послѣдне́ишїи и҆ поко́рнеишїи: Вла҃: П: пет҃.

Това е подвързана (съ мукава и кожа) книжка отъ 38 листа голѣма 8°, писана съ хубавъ бързописъ въ Плѣвенъ на 1830—31 год. отъ Владъ папа Петковъ Габровали, както се чете на стр. 58.

Вѣроятно е готвена за печатъ, та на заглавната ѝ страница е залѣпена една гравюра (види се отъ влашкото издание), която прѣдставя свѣтовно колело, на което стоятъ трима души съ болярско облѣкло: единиятъ туку що се качилъ, вториятъ стои на върхътъ, а третиятъ пада надолу; до първия човѣкъ пише: вою́ съ мощене́ск, подъ втория: мощене́ск, а подъ третия: а҆м мощени́т (искамъ да владѣя, владѣя, владѣхъ). Колелото го върти единъ старецъ — смъртьта — съ крилатъ пѣсъченъ часовникъ на глава. Подъ колелото се виждатъ емблеми на буренъ и тлененъ човешки животъ: надгробна плоча съ кръстъ, змия, коса, а надъ надгробната плоча надписъ: дин пъмѫнт сѫнт ши ꙟ̓ пъмѫнт мам ꙟ̓торс (отъ земя съмъ и въ земя ще се върна); а по̀ отсамъ — развълнувано море съ давещъ се корабъ.

На сѫщия заглавенъ листъ отъ опакето са слѣднитѣ стихове:

Бж҃їю по́мощїю написа́сѧ.
Кни́шка сїѧ а҆гаѳа̀ггель называ́емаѧ,
Ревнѝтелы, вкꙋсомь наслажда́емаѧ.
Некото́рымь мо́жно бы҆ть прїѧтна,
Не ревнꙋ̀ющы҃ и҆ за ма́ло щѡ̀ недосто́ина.
Любочета̀телы без҆ ле́носты прочита́ите,
И прощѐнїю мнѣ̀ сподоблѧ҆ите.
лѣ́та: 1831: Плевень.

Книгата е раздѣлена на глави; слѣдъ десета глава, която обаче не е довършена, слѣдва (на стр. 55—58) това послѣсловие отъ прѣводача, което привеждамъ за образецъ на езика и правописа:

Сїѧ ма́лаѧ кни́жка называ́емаѧ а̂гаѳа́ггель, дотȣ́кь са намѐри на вла̀шки ѧ̂зи́кь тѵпо́сана, и̂ а̂́зь до тȣ́ка написа̀хь: сирѐчь до десе́та глава̀ и̂ тїѧ̀ не и̂ска́рана. За тȣ́и са виде да е̂ и̂мало ѿще нѐщо: а̂ла и̂згȣбено, защо̀ каквото вь предисловї́ето и̂ гледаме чи показва: ѿ времѣто що е̂ пи́сана ѿ Їерѡнима а̂гаѳа́ггела на̀ лѣ́то 1279: чи е̂ била сăть на францȣски ѧ̂зи́кь, и̂ стоѧ̀ла 276: лѣ́ть, чѝ тогива на лѣ́то 1555: са и̂сталкȣва ѿ Їа́кѡва палеѡта, ѿ францȣски на гр҆ечески ѧ̂зикь. По̀сле тȣ́и слать 263: го̀динь и̂сталкȣва са ѿ гра̀чески на̀ влашки ѧ̂зикь: на лето 1818: и̂ са да́ди на̀ тȣ́пь ѿ та́мь ѧ̂вно са ві́де, чи в҆голѐмо забвѐнїе стоѧ̀ли, е̂дно̀ ѿ тȣ̀и, и дрȣ́го дѐто нї́е се́кимȣ полезна: та са весма̀ рѐдко намѐрѧть таквї́сь книги, по та̀зи на̀ща стра̀нь, тоє҆сть по урȣ́мелїѧта, и̂ по вла̀шка, дахѝ и̂ не́иде да са намерва, и̂ то на̀ ва̀нь не и̂злѧ̀зва. На тȣ̀и лѣ́то 1830: почтѐнномȣ кȣпцȣ: кѵ҇ Ѳеѡ́дѡру Живковь ѿ Плѣ̀вень, като мȣ са слȣ̀чи да ѧ̂ ві́де ȣ̂ е̂дногѡ прїѧ̀телѧ ȣ̂ Кралїѡво, и̂ са҇ голѣ̀мо прилежа́нїе ста̀па мȣкаѧ̀ть, и по́вече нїѧ̀ о̂ста̀ви ȣ̂ нѐго: а̂ми̂ ѧ̂ зѐ, са҇ какї́мто ѿбразомь можѐ. По̀сле тȣ̀и а̂зи нижепо҇пи́санниї, сто́рихь ма̀ло трȣ̀дь да ѧ̂ препи́сахь ѿ вла̀шки: на бо́лгарски про̀сти и̂ размѐсанны ѧ̂зї́кь, затȣ҆и и мо̀лѧ любочета̀телыте, дѐто вї́дать нѐщо погре́сности: да проща̀вать, понѐже не смѐ искȣ̀сни на правописанї́ето по граммати́ка: нето̀ на добро̀ сочиненїе, а̂ми̂ като про̀сть про̀сто написа̀хь. Зато са҇ велі́каѧ благода̀рность слава всемогȣ̀щаго Бг҇а, дѐто чѝ и̂ ѿ тȣ̀и мало нѐщо що зна̀имь: не смѐ о̂ста̀ле и̂ бись нѐго, защо̀то Болгарїѧ ѿ бѐдность до наще времена̀: весма́ ма̀ло пло̀дь возда̀вала. За препи́сованїе то е̂ трȣда́ть ма̀лакь, по̀вече са постара̀хь за тȣ̀и: дѐто и̂спѐрва ѿ а̂гаѳа̀ггела та̀й е̂ созда̀дена та̀зи книжка наприме́рь каквѡто мȣ са нѐмȣ ѿкри̂ тѐмно и̂ покри́то са҇ прѝчты: та̀и и̂ то́и на̀мь написа̀. Затȣ̀и са чалащї́свахь: като са҇ нѧ̀кои кола́й по̀ из҆ѧснѐнно да са приведѐ и̂ напише, а̂ла̀ нї́е возмо̀жно мѐнь, пѐрво ѿ прѝчтыте проро̀ческы, дѐто сѐто бесѐдованїе а̂гаѳа̀ггелȣ са҇ тѧ̀хъ ста̀па: и̂ са҇ тѧ̀хь са̀ ѿкри̂, и̂ вто̀рѡ ѿ и̂мена̀ та на̀ ве́хтите на̀рѡды: ца̀рствата: и̂ е̂па҆рхї́ите, който не мо̀жимь се҆те на това́ врѐме да зна́имь, а̂ла҆ совсѐмь да не замолчї́мь, а̂ми̂ во кра̀тцѣ да̀ речѐмь ма̀ло що̀.

всѐхь послѐднейшїй и̂ покѡ̀р҇:

Влать па҇ Петко҇ Габровал҇.

Слѣдъ това иде:

„кра̀тко толкова́нїе“ върху десеттѣхъ глави — вѣроятно отъ прѣводача (стр. 58—69).

Начерта́нїе за некол́ко случаи — нѣколко лѣточисления (стр. 69).

9. Въ неделю .і҃. гл̑ъ а҃: ѡ̑ бл̑ви прочъсти: (л. 101^{а}—113^{а}).

Начало: Въсегда длъжни есми да порадиме ради дш҃евное спасение и никако ѡ҃ томъ да не раз . . нимсе̇ того ради дн̑ъ хощꙋ вамъ сказати да не слишимь ст҃ое писание просто и безъ ср̑це и не тъкмо с̑ъ телесни ꙋши.

10. Въ неделю аі҃. гл̑ъ в҃: ѡ̑ бл҃гви прочъсти: (л. 113^{б}—122^{б}).

Начало: Иногда на ꙗве беседуетъ г̑дъ нашъ и҃съ х҃с ст҃ое еѵ̑елие. иногда покръвено иногда въ притчи. тако творитъ пребл҃ги б҃ъ да би ѡ҃братилъ ꙋмъ нашь ѿ мирские млъви и метежи. и да го приведеть на бл҃горазꙋмие.

11. Въ неделю ві҃. гл̑ъ г҃: ѡ̑ бл̑гослови прочъсти: (л. 123^{а}—130^{а}).

Начало: Не иматъ дрꙋга вещъ да замаетъ и помрачитъ чл҃вчски ꙋмъ. ꙗкоже ѡ҃ниа които имꙋтъ много любовъ па бгатъство и дрꙋги много сладострастиа. и ѿсꙋдꙋ биваетъ многа зла. ненавистъ. завистъ с̑ъ свои и с̑ъ чꙋжди. и които са ꙋпали ꙋ сребролюбие. и въ сластолюбие.

12. Въ неделю гі҃: гл̑ъ .д҃. ѡ̑ бл̑гослови прочъсти: (л. 130^{а}—139^{б}).

Начало: Еѵ̑елие ѿ матеꙗ :за̑ п҃з: Рече г҃дъ прит҃чꙋ сию. чл҃къ некиї бе домовитъ иже насади виноградъ и ѡ҃плотомъ его ѡ҃гради и їскопа въ немъ точило и създа стлъпъ. и предаде его делателемъ и ѿиде:· Създателъ б҃ъ ради чл҃вколюбие нарече се чл҃вкъ. създателъ и творацъ. въсемъ създаниемъ. и естъ и домꙋ вл̑ка ѡ҃бладаетъ и заповедꙋетъ на всей твари.

13. Въ неделю ді҃. гл̑ъ е҃: ѡ̑ бл҃гослови про̑чъсти: (л. 140^{а}—149^{а}).

Начало: Седъмъ есꙋ съмрътни грехове. и ѡ̑ нихъ раждаютсе дрꙋги многи грехи. ꙗкоже ѿ коренъ зелие пꙋскаетъ младоки.

14. Въ неделю еі҃. гл̑ъ .ѕ҃: (само това!). л. 149^{а}.

15. Въ неделю ѕі҃. гл̑ъ з҃: ѡ̑ бл҃гослови прочъсти: (л. 149^{а}—158^{б}).

Начало: Имꙋтъ ѡ҃бичаи̇ землюделци да събираютъ различна семена и да сеютъ по градини. и егда се родатъ различни цветове и да ги събираютъ и да избираютъ меризливи цветове. и да ги носатъ господиномъ своимъ на похвала.

16. Въ неделю зі гл̑ъ и҃: ѡ̑ бл̑ви про̑сти: (л. 158^{б}—168^{б}).

Начало: Велика добродетелъ естъ молитва. егда биваетъ с̑ъ вънимание и с̑ъ благодарни ꙋмъ. егда приїдетъ намъ некое наказание да благодариме бг҃а и егда просиме некое прошение ѿ бг҃а и не можемъ да го приімемъ. понеже иногда даеть бг҃ъ просещемȣ. иногда въскоре не даеть. може едно де есми или приели или неприели.

17. **Въ неделю и҃і: гл҃ъ а҃: ѡ҃ бл҃гослови прочъсти:** (л. $168^б$—$177^а$).

Начало: Ꙗ̂коже некои добри ловецъ. егда хощеть да ȣловить многȣ рибȣ: много съсȣди ȣзимаеть съ собою. аще с҃ъ едина вещъ не можеть да ȣловить а ѡ҃нъ с҃ъ дрȣга да ȣловить.

18. **Въ неделю ѳ҃і гл҃ъ в҃: еѵ҃елие ѿ лȣки. за҃ к҃з:** (л. $177^а$—$186^б$).

Начало: Ѿ въсаки добри дели любовъ по велика заповедъ есть. аще кои таꙗ заповедъ съвръшить. въси заповеди съвръшилъ есть.

19. **Въ неделю к҃. гл҃ъ г҃:** (л. $187^а$—$194^б$).

Начало: Не тъкмо с҃ъ слова и с҃ъ поȣченіе показȣваше измрътви свое въскресение х҃с. нъ и с҃ъ многа чȣдеса, начинаеть ѿ низȣ и въсходитъ на високо. и по мало възводить чл҃вци на високо въ разȣмление.

20. **Въ неделю к҃а. гл҃ъ д҃:** (л. $194^б$—$207^б$).

Начало: Поȣчения црковна прилична есȣ како некое красно цветие. и ѿ таково красно цветие на въсакъ денъ събираемъ дх҃овни плоди и насищаемъ свои д҃ши и наставлиемсе. и въсаки да гл҃етъ с҃ъ пр҃рка Дв҃а коль слатка грътанȣ моемȣ словеса твоꙗ.

21. **Въ неделю к҃в: гл҃ъ е҃:** (л. $208^а$—$221^б$).

Начало: Въса бж҃твна словеса добра есȣ и праведна на ѡ҃ниа които вънимаютъ. того ради и г҃дь нашъ і҃съ х҃с непрестано въспоменȣетъ намъ въса д҃шȣползна словеса.

22. **Въ неделю к҃г. гл҃ъ ѕ҃:** (л. $221^б$—$232^а$).

Начало: Ꙗ̂коже некои немощенъ чл҃вкъ. егда видитъ некоего силнаго и страшнаго идетъ да се боритъ с҃нимъ. боитсе и трепереть ѿ него. понеже познаютъ свою немощи. и противниковою силȣ. и ѿ далеко показȣетъ покорение . . . .

23. **Въ неделю к҃д. гл҃ъ. з҃:** (л. $232^а$—$238^б$).

Начало: Многажди печалъ и нȣжда скръбъ и теснота приводитъ чл҃вка на верȣ и любовъ на бг҃а. и да творитъ повеление бж҃ие. ꙗкоже рече пр҃ркъ. броздами и юздою челюсти ихъ въстегнеши. неприближающимсе тебе.

24. **Въ неделю к҃е. гл҃ъ и҃:** (л. $238^б$ — краятъ липсува).

Начало: Велико вреждение на добродетелъ биваетъ ѿ високоȣмие и които не могȣтъ да познаютъ колика зла приходитъ ѿ високоȣмие. имȣтъ себе за велика похвала. и тако лесно падаютъ въ ровъ погибелни.

25. Началото на това поучение липсува, а краятъ му свърша на л. 266^a.

26. Въ неделю к҃з. гл҃ъ в҃: (л. 266^a—276^a).

Начало: Прежде много люблꙗше г҃ъ еврейскаго рода и непрестано въсегда наказȣваше ги с҇ъ различно поȣчение. иногда с҇ъ добро наказȣваше ги. иногда с҇ъ зло. иногда многа чȣдеса показȣваше имъ. и егда мало нещо съгрешеха наказȣваше ги с҇ъ прещение.

27. Неделю к҃и. гл҇ъ г҃: еѵ҇елие за҇. о҃з: (л. 276^a—284^a).

Начало: Рече г҃ъ прит҇чȣ сию. чл҃вкъ некиї сътвори гоз҇ба и хотеꙗше много чл҇вци да призоветъ на трапезȣ. и посла свои слȣги. да призовȣтъ гостие. ѿидоша слȣги и рекоша званимъ. посла насъ господинъ въса готова есȣ и зоветъ васъ на трапезȣ. ȣчитъ насъ г҇ъ да се досетиме· колико благодеꙗние показа бг҃ъ и ѡ҃ц҃ъ родȣ чл҃вческомȣ.

28. Въ неделю к҃ѳ. гл҇ъ д҃: еѵ҇елие ѿ лȣки за҇ п҃є: (л. 284^a—24^a).

Начало: Въ време ѡ҃но вънйде ис҃ъ въ некой градъ. сретоша его десетъ прокажени. и възȣпиша велики҇ъ гласомъ: ис҃е наставниче помилȣй насъ: Беше х҃с въ галилеи· въсхоте да идетъ въ иерȣсалимъ. идȣщȣ емȣ пȣтемъ· доиде междȣ самариа и галилеꙗ и тамо беше близȣ едно село, изидоха десетъ прокажени и сретоша го, поклониха мȣ се и рекоха мȣ:

29. Въ неделю л҃. гл҇ъ є҃: (л. 294^a—304^a).

Начало: Ꙗкоже ѿ много ꙗстиа много телесна болестъ биваетъ. и потомъ съмрътъ· тако и ѿ много сребролюбие. ѿ сребролюбие раждаютсе много въжделениа. неподобни и неприлични вещи, и толико не желаетъ сиромахъ ради телесние потреби, елико желаетъ богати ради богатъство и непасищение и немилосрърдие. колико богати иматъ богатъство. толико по зли стаютъ· зли· и никомȣ се не боютъ и не срамлютъ и безъ страха творȣтъ зло.

30. Въ неделю л҃а. гл҇ъ ѕ҃: (л. 304^a—310^a).

Начало: Ѿ въсакие телесни ȣди зрение по потребно естъ и по слатко· и кои не иматъ таково зрение· горки животъ проваждатъ много иматъ слепи· желаютъ съмрътъ нежели да са живи.

31. Въ неделю л҃в: гл҇ъ з҃: (л. 310^a—320^a)

Начало: Въсака неправда и грабление и ненасищение да ги ненавидимъ и да мразиме на нихъ· и митаръ неправедни нарицаетсе. ꙗкоже есȣ лъви по гори по люти ѿ дрȣгите звери: тако и въ градове и села иматъ митари и клеветници по зли нежели по гори люти звери.

32. Слѣдъ това слѣдва отъ л. 320 до л. 324 (послѣденъ):

Ѽ словеса нищолюбиваго Златоꙋста ради архиереи иереи и които са недостоини причещаютъ.

Начало: Аще кто епискꙋпъ въсе житие свое исправитъ и по закона поживеетъ и непорадитъ ѡ҃ народа да ги приведатъ на бг҃оразꙋмие: въси свои трꙋди погꙋбилъ естъ.

Въ края на тия словеса е записката на іеромонаха Теофана Рилски.

350 (69).

Сборникъ отъ началото на 19 вѣкъ, редакция черковнославянска съ новобългарски и сръбски примѣси. Листи 61, 4^0 (22×19), текстъ 14·5×13 (въ линейни рамки); писмо ново-уставно едро, букви 2 мм., редове на стр. 20. Безъ ы и безъ ъ, който е замѣстенъ съ '.

Заглавенъ листъ (втори):

Во̀ сла́вꙋ ст҃ыѧ є҆диносꙋщныѧ, животворѧщїѧ и҆ нераздѣли́мїѧ троицы, Оц҃а́, и сн҃а и ст҃агѡ дх҃а: Кни́жица сїѧ содѣржа́щаѧ в҆себѣ:

Слꙋжба но́вомꙋ ст҃омꙋ великом҃чникꙋ Ȋѡа́ннꙋ транезо́нскомꙋ: И҆ повѣствова́нїе ѡ҆ плене́нїе ст҃ѣй горѝ А҆оѡнстѣй: И҆ ѡ҆ нѣкїй хр҃тїа́ни непра́ведно и҆збие́нних҆ ѹ҆ Болга̀рїю ѿ а҆гарѧ́ний.

По̀ благослове́нїю Преѡс҃щеннѣйшагѡ и҆ превосходителнѣйшаго православнаго А҆рхїеп҃копа Стефа́на Ка́рловачкагѡ . . . (Слѣдватъ титлитѣ му) Трꙋдом҆й всѧким҆ прилѣжным҆ тща́нїем҆, и по возмо́жности во всѣм҆ и҆спра́вленнаѧ ѿ почте́нних҆ во̀ Ȋеромона́сѣх҆ Ники́фора, и҆ Ȋероѳей, ст҃ого́рскй пострй́жници. В҆че́ст҆ ст҃опомѧнꙋтагѡ великомч҃еника Ȋѡа́нна терновскаго, в҆ползꙋ же и҆ бг҃ꙋмолство ст҃ых҆ ѻ҆бителей и҆ цр҃квей бо́лгарскїѧ землѝ во воспоминанїе же и҆ подражанїе православнаго бо́лгарскаго народа. Напечата се со̀ иждивенїем҆ (недовършено). Книгата е готвена за печатъ, но вѣроятно не е печатана. Въ книгописа на Теодорова я нѣма.

На л. 1 четемъ: Сїѧ кны́га подвеза́сѧ ѿ почѐннаго кѵ҆р҆ Констанди́на Ȋѡа́новича Анѳо́пꙋла за̀ воспомина́нїе є҆гѡ̀ и҆ за дш҃ꙋ спасе́нїе, и҆ за̀ тѣле́сно егѡ̀ здра́вїе. Оу҆ Земꙋ́на. 1824 лѣто. Мц҃ъ Ȋꙋнїе 17.

Л. 3 и 4 неписани.

Л. 5^{а}: Службата на св. Іоана Търновски.

Л. 24^{а}: Житието му.

Л. 41^{а}: Сты́хове пїитѝческй на̀д҆ тогѡжде ст҃а́гѡ великомч҃ника Іѡа́на.

Л. 42^{а}: Повѣствование за плѣнението на св. Гора отъ турцитѣ.

Л. 54^{а}: Стихове пїитически на̀ вл҃чицꙋ нашꙋ Бц҃ꙋ и прⷭ҇нѡ дв҃ꙋ Мр҃їю.

Л. 55^{а}: Повѣствованїе за страда́нїе Болга́рїи ѿ а҆гарѧ́нов҆, и҆ за̀ нѣ́колико бл҃гочести́ви хрт҃їани и҆̏хже и҆̏збиени бахꙋ по̀ места̀м҆ и҆ по̀ градове ѿ рꙋкі̀ нечестивих҆ па́кы ѻ҆у ѻ҆̏но смꙋще́нїе и҆ ѻ҆у ѻ҆̏но лѣ́то ҂аѡ҃ка ꙗ҆̏коже ꙗвихом҆ ѻ҆у ст҃го́рское повѣствованїе.

По́ ѻ҆у́биенїе Патрїа́рха Григо́рїа ѻ҆у Ца́риград҆ во́ ҂аѡ҃ка лѣ́та ѿ хрⷭ҇та̀, ѻ҆у мцⷭ҇а а҆̂при́лїа: И҆̂ разсвире́пеющꙋ сѧ а҆̂гарѧ́нїи повсю́дꙋ нача́ша и҆ ѻ҆у Болга́рїю па́кост҆ дѣ́ѧти неповинним҆, но̀ пре́жде собра́вшї и҆ взе́мшї ѿ ни́х ѻ҆̂рꙋ́жїе, тогда̀ мно́зї хрⷭ҇тїа́нї ѻ҆у́бива́хꙋ напра́сно и҆ без҆ сꙋ́д҆. И҆̂ на̀ свидѣтелствꙋет҆ нѣ́кїй Іеромона̀х҆ и҆̏же прилꙋчи́лсѧ тогда̀ во́ ѻ҆̏но врѣ́мѧ та́мо ѻ҆у Болга́рїю, ѻ҆у ва́рош҆ и҆̏же зове́тсе Се́лви (бѣлѣжка отстрани: Кипарис҆), бли́з҆ ста́рꙋ плани́нꙋ что̀ течѐ ре́ка зово́мая Росита вскра́й ѻ҆̏наго ва́роша, и҆ ви́дѣл҆ со̀ ѻ҆чи́ма свои́ма коли́ко чл҃цы пра́ведни, непра́ведно ѻ҆у́мре́ша ѿ рукі̀ нечестивих҆, за̀ ма́лоч то́ ниѐ стра́дал҆ и҆ ѻ҆̏н҆, но̀ побѣ́гнал҆ и҆ сказова́ше на́м҆ сїѧ̀ всѧ̀ подро́бно. Тогѡ̀ ра́дї не хощꙋ̀ ѻ҆у́молча́ти и҆̏х҆, но̀ ма́ло ѿ ча́сти хощꙋ̀ повѣсти́ти ѡ҆ непра́ведно ѻ҆у́бие́нных҆ нѐ ꙗ҆̏коже да̀ и҆мѣ́ю и҆̏х҆ за́ ст҃ыи пишꙋ̀, но̀ ꙗ҆̏кѡ да́ е҆̏сꙋ спаси́ли дꙋ́шꙋ свою̀, и҆ ꙗ҆̏кѡ да̀ па́мѧтствꙋетсѧ ѿ послѣ́дних҆ на́ших҆ ро́д҆ бо́лгарскїй, та́кѡжде и҆ всы̀ прочї́й ꙗ҆зы́ци.

Слѣдъ това разказва, какво станало и кои загинали по онова врѣме въ Търново, Трѣвна, Габрово, Севлиево, Ловечъ, Никополъ, Карлуковския манастиръ, Пиротъ, Нишъ, Шуменъ, и свърша съ тия думи:

Нн҃ѣ же ни́где нико́гоже не ѻ҆у́бива́ет҆, то́кмѡ что̀ е҆̏ст҆ напа́л҆ на̀ ні̀х҆ ца́р҆ а҆̂гарѧ́нскїй с҆ вели́кою да́цию. и҆ ѡ҆скꙋдѣ́ша ѡ҆ка́ѧнни хрⷭ҇тїанї ѿ и҆мѣ́нїе, и҆ сте́нѧт҆ сирома́сї и҆ до̀ нн҃ѣ подⷭ҇ и҆̏го а҆̂гарѧ́нско, ꙗ҆̏кѡже ви́дите вьсы̀ со́ ѻ҆чи́ма ва́шима. то́кмо. бг҃ъ млⷭ҇ти́в҆ да́ бꙋ́дї и҆̏м҆ и҆ нам҆.

А҆̏з҆ бра́тїе, е҆ще́ мно́го хощех҆ и҆звѧви́ти и҆ написа́ти ва́шемꙋ любовїю ѡ҆ страда́нїе Бо́лгаров҆: но̀ е҆гда́ с҆ па́мѧтїю мое́ю и́з҆ глꙋбинѝ поми́слих҆, ꙗ҆̏кѡ да̀ Болга́рїѧ ѿ кад҆ е҆̏ воста́ли си́ра ѿ своѝ цр҃їе; всѐ и҆на́ко непра́ведно стра́да; сегѡ̀ ра́дї подви́жесѧ се́рдце моѐ на́ плач҆, и҆ и҆спо́лниша сѧ ѻ҆̏чи моѝ со́ слеза́мї, и не возмого̀х҆ зрѣ́тї на словеса̀ и҆̏же пи́шах҆, сего̀ ра́дї до̀ ѕдѣ̀ напи́сах҆ Вы́же коѝ е҆стѐ ѻ҆течестволю́бцї и҆ ревни́телї за̀ ро́да своегѡ̀, ѿ сїѐ ма́ло повѣствова́нїе. вразꙋми́те сѧ и҆ за̀ мно́го, и҆ р҆ци́те сице: Гдⷭ҇и І҆ис҃се хрⷭ҇тѐ сн҃е бг҃а жи́ваго, мл҃твамї ра́дї пречⷭ҇тиѧ твоеѧ̀ мтрї, и҆ ст҃а́го великомч҃ника І҆ѡа́нна но́ваго, и҆ всѣ́х҆ твоих҆, и҆зба́ви ѿ вса́кїѧ напа́стй и҆́же сѹт҆ по҃ и҆́го а҆гара́нское, и҆ поми́лѹй и҆́х҆ и҆ во вѣки, вѣкѡв҆.

Слѣдъ това слѣдватъ на л. $61^{б}$: извѣстнитѣ сти́хове пїитически къмъ св. Богородица — да пази българския родъ.

Подвързия нѣма, а е само подшита и подлѣпена.

Подарена отъ П. Кисимовъ на 1 марта 1884 г.

351 (77).

Сказанїе ѿ с҃тѣй Горѣ Аѳонстѣй, руски бързописъ отъ началото на XIX вѣкъ, твърдѣ красиво писмо и малко наведено вдесно. Листи 49, **16⁰** (16×10); текстъ 12×7.

Пълното заглавие: Сказанїе ѿ с҃тѣй Горѣ А҆́ѳонстѣй Ка́ко бы́сть жре́бїй Прес҃тѣй Вл҃цы нашей бц҃ы. И҆ како нарече́сѧ с҃та́ѧ гора́ и҆ са́дъ е҆ѧ̀. И҆́же и҆ по́вѣсть ѡ҆ Бж҃естве́нныхъ и҆́конахъ чѹдеса, и҆ ѡ҆ ѡ҆би́телехъ: ѿче́сти зда́нїе, и҆ воспоми́на́нїе впослѣднихъ. и҆́же на с҃ти́хъ и҆ Бг҃но́снихъ ѻ҆ц҃ъ приклю́чшийсѧ ѿ мерскї҃ Латинь: И҆ тѣ́хъ повѣстей воспомина́нїе. Спи́санно Бжественны҃ Стефа́но҃.

На л. а҃і (11) се почва ‚Повѣсть‘ въ която се говори за основаването на Зографския манастиръ прѣзъ 919 год. и послѣ (л. з҃і) за войната между царь Калояна и Византийския царь Михаилъ Матеолога, „и҆́же есть суетно словъ“. Тоя, за да отмъсти на побѣдителя, повикалъ латинитѣ отъ Италия. Тѣ дошле и опустошили Света-Гора. Разказва се надълго за изгоренитѣ български мѫченици въ Зографъ на 10 октоврий 1276 година.

Най накрая свърша съ тропаръ Христосъ въскресе (писанъ отпослѣ), а подъ него име: Геѡргиѧ.

Приписки: На прѣдпослѣдния листъ отлице четемъ: Сиѐ сло̀во на георгия кѹпи го за — 30 — пари месецъ авгѹстъ 1817 лето аминъ.

На сѫщия листъ отопаки: преставися кѵ҃ хаџи арсенїе Арсе́нїе проигѹме́нъ хилиндарскїи иѹлїя :15: 1755: на с҃тѹю мѹчени́цѹ е҆фи́мию ѹ҆ мона҃рѹ воиловицѹ.

Сѫщата рѫка пише по̀ долу: представисе дѹхо́вни҃ кѵ҃ григорие м҃ца декемврїа 9: :1758: на зачатїе с҃тїя анни єгда зачатъ прес҃тѹ б҃цѹ ѹ҆ Белградѹ.

На послѣдния листъ отлице трети пише: да се знае кога било стоилко и яначо и горие на едрене капиѧ седеле ако са живи госпотъ здраве да имъ дава (ж)иво̀тъ ако ли са ꙋмреле бог да ги прости 1000 800 години.

Листъ и҃ (8) развързанъ. Подвързия мукава. Продалъ я на Библиотеката Д. Карастояновъ отъ Самоковъ.

352 (613).

По́вѣсти ст҃ыⷯ ѻ҃цъ къ хотѧщиⷯ по́лзи прїима́ти бра̀тїѧмъ. Черковнославянски прѣписъ отъ 1801 год. 32 л. гол. 8⁰ (23·5×17) новоуставно писмо, нееднакво: въ начало по́ дребно, послѣ по́ едро.

Съдържа кратки анегдотични расказ и, извадени отъ патерика, както е и отбѣлѣзано върху първия листъ:

Сїѧ по́лзи отъ ст҃ыⷯ ѻ҃цъ дре́вныⷯ сказанїѧ, хотѧщиⷯ спастисѧ и҆спи-са́хоⷨ въ кра́тце ѿ патери́ка ста́раго: в҆ лѣ́то: 1801: мⷭ҇ца маїа — 20 на ѻ҃чова рѣка̀ въ рылꙋ, грѣ́шною рꙋко́ю і҆ѡанн́кїѧ і҆ѐрмонаⷯ рылецъ, а҆́ще же ѡ҆брѧ́щеши в҆не́мъ нечто̀ погрѣши́телное простѝ чита́телю любе́зный, бл҃гословѝ и҆ и҆справѝ, во времѧ і҆гꙋмена ѳеѡдо́сїѧ. и всѐй мⷭ҇цъ ѡ҆ста́ви і҆гꙋменство ѳеѡдо́сиѧ, и҆ воспрїѧ бра́тъ е҆гѡ̀ ѳеѡфа́нъ і҆гꙋменство въ сей гоⷣ беше моръ по всюⷣ ѿ кꙋги, сирѣ̀чъ ѿ чꙋми:

: ҂аѿа҃ : ма́їй : к҃:

Подвързия мукавяна. — Доставилъ Т. Куневъ.

353 (614).

12 листи гол. 8⁰ (22·5×16·5), на които е черковносл. прѣписъ отъ:

1. Пра́вило ѡ҆ из҆бавле́нїй ѿ злы́хъ по́мыслѡвъ.

2. Кано́нъ покаѧ́нный ко г҃дꙋ бг҃ꙋ на́шемꙋ і҆и҃сꙋ хрⷭ҇тꙋ. Писмо ново-уставно отъ края на XVIII или началото на XIX вѣкъ. Листоветѣ са неподшити. Бѣха въ № 613.

354 (619).

Сборникъ отъ XVIII—XIX вѣкъ, 135 л. 8⁰ (20×13·5). Първитѣ 39 листа съдържатъ слова на простобългарски, западно нарѣчие, безъ ѣ, а ѧ по руски, правилно ударение (̀), ново-уставно писмо, възедро, по 12 реда на стр.

1. Сло́во ради̇̀ сімона маге́сника.

Начало: И҆̑маше не́кой маге́сникъ и҆ прелеща̀ше лю́дие и҆ говорешеимъ ви́дители какво̀ чи̂нⷯ ¦ а҆́зъ ·чꙋдеса̀ а҆́зъ е҆̑самъ бо́гъ; и҆ несме́еше. да сѐ ꙗ҆̑ви пре́дъ лицѐ петро̀во кри́ешесе даго неви́дитъ пе́тръ ... л. 1.

2. Сло́во раді̀ Кі́нопса магѐснїка.

Начало: Ѝ дрȣ̀го сло̀во даре̑чѐме раді̀ магѐснїцы, бе́ше ѐді́нъ магѐсникъ во ѡ̀стрѡ̀въ, кинописъ ѝ много магі̑и чі́нише ѝ прелща́ваше лю́дїе . . . . л. 3.

3. Сло́во раді̀ кїпрїа̀на магѐснїка.

Начало: Бе́ше не́кой магѐснїкъ ѝмемȣ бе́ше кипрїа̀нъ, прїѝде прї него̀ ѐді́нъ-мла́дъ момо̀къ ѝ речѐмȣ мо́лимти се кї́прїане датѝ да́мъ мно̀го грѡ̀ша возлюбѝхъ ѐдна̀ мома̀ ѝска̀хъ да ѧ ȣ̑зма за жена̀ ѝ она̀ не хо́ще да прїста̀не . . . . л. 3^{б}.

4. Сло́во раді̀ магѐснїцы ѝ самови́ли ѝ бродиі̀.

Начало: Пи́шет кни̇га нарица́ема ланьѱайкъ ка́ко бе́ше ѐді́нъ чл҃вкъ па́даше ѿ бѐса ѝ приведо́ха го прїеди́наго ѻ҆ц҃а ѝ помоли̇се ѻ҆ц҃ъ бг҃ȣ ѝ ѝзлѐзе бѐсъ ѿ оного́ва чл҃вка . . . . л. 11^{а}.

5. Раді̀ враговщї̑ни же́нски.

Начало: Премȣ̀дри соломо́нъ почѐ да пи̇шетъ ко́лко врагощї̑ни ѝмȣтъ жені̀ помислі̀ ѝ речѐ ѝще кой мо́жетъ да пребро́йтъ пе́сокъ морскї̑й ѻ҆нъ мо́жетъ ѝзбройти же́нски враговщі̇ни. — л. 14^{а}.

6. Сло́во, г҃а раді̀ не́коѧ дв҃ца ѝнна ѝменемъ ка́ко побежѐ въ пȣсти́ню. — л. 15^{а}.

Начало: Препбнї́й ѻ҆ц҃ъ на́шъ Ішаннъ сказа̀ на́мъ: бе́ше не́коѧ дв҃ца во иерȣсалі̇мъ смире́на и бл҃ве́на . . .

7. Сло̀во в҃і раді̀ странопрїѐмство ст҃аго григо́рїѧ па̀па ри́мскаго. — л. 22^{а}.

Начало: Бе́ше не́кой чл҃вкъ бога́тъ ѝ доброȣ̑мныи чл҃вкъ бе́ха се зговорі̇ли со́съ своі̇ю стопа̀нїцȣ да прїи̇матъ . . . .

8. Сло́во г҃і ѿ к(н)и̇га іѡва; л. 24^{б}.

Начало: Оу̑слы́шите бл҃гословѐни хр҇тїа̀ни что̀ речѐ писа̀нїе раді̀ пра̀ведпаго ѝѡва ко́лко сто̀ка ѝмаше . . .

9. Сло̀во д҃і да се не надѐемъ на своѐ ѝсправлѐнїе но да се бойме до смѐрти; л. 26^{б}.

Начало: Речѐ нѐкой ста̀рецъ дрȣгѡ̀мȣ ста̀рцȣ ѝзъ ѐсамъ ѡ̀старѐлъ ста́ръ ѐса҃ ѝакоже ме́ртвъ ѐсамъ на то̀й свѣ̀тъ.

10. Сло̀во є҃і, мц҃ъ ма̀ртъ а҃ да̀нь ст҃аѧ еѵдокіѧ самарѧнїні кр щѐна ѿ ѐпи́скȣпа Ѳеѡ́до̀та; л. 27^{а}.

Начало: Въ Тра̀йново бѐше не́коѧ дв҃ца ѿ самарї̑ѧ ѝлі̀ ѿ еп҃ски предѐли; толі̇ко бѐше прекра̀сна, ѝ немо̀жеше чл҃вкъ да напі̇шетъ нѐйно кра̀сное лицѐ. (Недовършено; оставено 5 бѣли листа).

11. Сло́во ста́го ни́фонта зарадѝ свирки защо́ са да́ръ и҆ кѹрба́нъ дїа́волски; л. 45.

Отъ тоя л. 45 захваща друго писмо: полу-курсивно, по̀ дребно и тънко, по 19 реда на стр.

Начало: Блже́нный ст҃ый ни́фонтъ видѐ є҆ди҃ че́рнъ хара́пинъ каквѝ є҆днѝ чл҃вѣ́цы везѹ́ваше ги со́съ є҆дна хо́ртома и҆ во́деше ги по се́бе и҆ и҆́деха по є҆ди́нъ свире́цъ ти́я си́те чл҃вѣ́цы и҆́деха по не́го ска́чаха а҆ дрѹ́ги мно́гѹ пойдоха по ни́хъ по́еха сра́мнїй збо́рови и҆ ре́чи гна́сни дѹ́маха и҆ пле́скаха со́съ раце́те си.

12. Поѹче́нїе со́брано ѿ кни́га сборникъ; л. 48^{б}.

Начало: Сло́во за̀ стра́шенъ сѹ́дъ бж҃їй що кѣ̀ да би́де кога̀ ке до́йде да сѹ́ди хр҃то́съ бг҃ъ на́шъ со́съ голе́ма сла́ва, пе́рво и҆́ма да сѐ чѹ́е гла́съ ѿ трѹбы̀ а҆́ггл҃скїи и҆ а҆рха́ггл҃скїй, ке да̀ затрѹба́тъ да ви́катъ си́те чл҃вѣ́цы на сѹ́дъ бж҃їй.

13. Ст҃а́гѡ і҆ѡа́на златоѹ́стаго бесѣ́да; л. 53^{а}. (На черковнославянски). —

Начало: П(о)что̀ толи́ки согрѣше́но бы́сть тѣ́ми речѐ: ꙗ҆́ко и҆згна́ти ѿ свѧще́нныхъ сихъ пред҆ве́рїй: да кото́рїй и҆́нъ грѣ́хъ бо́лшїй сегѡ̀ и҆́щеши: є҆гда̀ прелюбодѣ́й себѣ̀ сотво́рше соверше́ны, и҆ безстѹ́д҆ствѹютъ ꙗ҆́коже псѝ.

14. На л. 59^{а} слѣдва съ по̀ дребно писмо, но като че пакъ втората ржка: По пяты́хъ чѹ́вствахъ дѹше́вныхъ дадѐ и҆ пятѝ кни́ги; про́стимъ дѹша́мъ прочита́ти и҆́хъ и҆ оупражня́ти ся въ нихъ и҆ поѹча́ти ся ѹ҆мо́мъ непреста́нно . . . .

15. На л. 59^{а}: Ка́ко подоба́етъ бра́тїе дая́ти за ѹ҆ме́ршимъ трети́ни и девяти́ни, та́кожде и҆ чети́редесяти́ни; трети́нѹ ѹ҆бо твори́мъ — ꙗ҆́ко въ третїй де́нь чл҃къ по ѹме́ртвїй, вида и҆змѣня́етъ; девяти́ны же твори́мъ ꙗ҆́ко тогда̀ все растече́тся: четиредесяти́ны жѐ твори́мъ, ꙗ҆́ко и҆ то̀ ср҃це тогда̀ погиба́етъ.

Въ зача́тїй бо си́це мл҃нцѹ быве́етъ, въ тре́тїй де́нь живописѹ́ется ср҃це; въ девя́тїй соста́вляется пло́ть, въ четиредеся́тый же соверше́нъ ви́дъ воѡбражается.

16. На сжщия листъ и на л. 60^{а} — афоризми за добра и лоша жена — сжщо писмо и пакъ на черковнославянски.

Листове 60—67 останали неписани.

17. На л. 68^{а}: Зна́менїе предваря́ющее прише́ствїе а҆нті́хрїстово.

18. На л. 71^{б}—78 образци за писма, по̀ дребно писмо (вече курсивъ) на черковнославянски. Слѣдъ л. 78 отк҄жснати насила 6 листа.

19. На л. 95^а. Показанїе ка́кѡ можетъ всѧ́къ чл҃къ писа́ти Патрїа́рхȣ; — това е вѣроятно продължение отъ писмовникъ, ала писмото не е като на лл. 71—78, а по̀ едъръ и по упражненъ курсивъ.

Други, по̀ сетнешни бѣлѣжки, има по празнитѣ листи извѫтрѣ и по коричнитѣ листи:

1. Върху прѣдния листъ: прѣдсказване врѣмето споредъ положението на луната въ първия си день.

2. На л. 66, останалъ празенъ, има едно копие (черновка) отъ слѣдното любопитно изявление:

Высоко превосходителный господи́нъ консулъ посланникъ на великитѣ силы!!!

Оу҆достоихме се да разȣмѣеме ваше превосходителство защо́ сте посланницы ѿ великите союзны силы, и҆ и҆спита́тели на масла́атите въ союзната ѻ҆тома́нска держава: ѡ҆бявяваме нашите благодаре́нїя ѿ оуправлѧ́ющите на̀съ сысо̀ки власти, перво сме благода́рны ѿ высочайшаго нашъ а҆ялетї и҆смаилъ паша̀ е҆фендъмисъ. Благодарни сме ѿ владѣ̇теля на́шего каймака́мина и҆зе́тъ бей е҆фендимизи: Благодарни сме и҆ ѿ высокїо ца́рски мезлѝчъ, такожде и҆ ѿ отоманите наши соотѐчественницы· благода́рни сме и҆ ѿ а҆рхїере́ата нашъ Господина Матѳеа и҆ сакаме гѡ да до́йде, а҆ не сме возможны за но́въ а҆рхїере́а, прочее приносиме настоящее то ни возноше́нїе вашемȣ превосходителствȣ да го прѣдставите гдѣто требȣва.

и҆ подписȣваме се.

3. На л. 78^б е пакъ черновка за писмо отъ Самоковския владика до архиерейския намѣстникъ въ Дупница:

. . . . зна̀й какво приходи сїнайтецо нарочно ѿ филибе за да отвори кȣтїята що и҆мъ работи презгоди́ната, и за то да обадишъ на чорбаџи́йте, и да се собе́ратъ та да отворите кȣтї́ята и да мȣ врȣчите по ѻ҆бы́чаю пари́те каквото и҆ дрȣги пȣть що е пра́вено.

827. апри́лїа.

Това и горното писмо са отъ една рѫка.

4. На задния коричень листъ се чете слѣдната записка:

И҆маше въ дȣпница 1820 лѣто е҆̀дѐнъ ста̀ръ сщ҃е́никъ и҆менемъ попъ ї҆овчо халде́ище, казȣваше защо Господинъ Серафимъ вл҃ка болгари̑ родо̄ и҆зъ разло́га седелъ въ дȣпница защо въ Самоковъ владичка каща немало ни цръква въ градо, само Белѳова. затова ѡ҆биталъ въ дȣпница па̑ говорил на сщ҃е́нницыте, ча̀да, неседе́те тȣва сите, ходете по селата, ѡ҆бика́ляйте кащите да не испȣщате не́коѧ дȣша̀ да се загꙋби, чꙋвайте да не ѹ҆мре нѐкой непречѐстенъ и҆ли нѣ́кое детѐ не кр҃тено, защо ѿ ва́съ ке да се и҆стра̀жꙋватъ, тая должностъ е̂ ваша, беше мо́й, но вѝе се ѡ҆бещахте като се запопихте земахте то̀я товаръ на ва́съ а азе веке ѡ҆старехъ.

После като падна Болгарската патрïаршı́я повикали вл҃ката на Цари гра́дъ и҆ дали мꙋ е̂дна̀ ѻ҆да́я ѡ҆биталище и҆ той по време попросилъ слꙋга чл҃вѣка и҆ дали мꙋ дïаконъ Г. Филоѳеа защо то́й билъ простонравенъ немалъ гр҃чка го́рдостъ и҆ слꙋгꙋва́лъ на бо́лгарина нѐколко вре́ме —3— м҃ца и҆ли —6— не зна́емъ! и҆ тамо като былъ на х҃ Захарıа деда мꙋ бегличѝ башı́я на кани́лъ вл҃ката да си и҆датъ, а̂ то̀й казалъ защо нѐма нищо ѻ҆правı́я. рекалъ мꙋ чорбаџı́ята каква ѡ҆правı́я е̂те́ си старъ веке и҆скай е̂денъ младъ вл҃ика та си ѿведи и҆ совѣтовали се да и҆скатъ дïаконъ филоѳеа да го хиротонисатъ защо мꙋ вл҃ката возлюби́л нравите былъ послꙋшливъ и҆ поко́ренъ, и҆ така ꙗ҆вили на собо́ро и҆ тı́я готови направили го вл҃ка и҆ дошли ѹ҆ самоковъ и҆мали каща за митрополıа и҆ седели и́ при смерти далъ мꙋ пари и҆ заповѣд за церква.

Подвързия мукава съ кожа.

Доставилъ отъ Самоковъ В. Карастояновъ.

355 (608).

Сборниче отъ първата половина на XIX вѣкъ, съ образи. 40 листа **16**⁰ (15·5×10·6) писано отъ двѣ рѫцѣ, или по̀ добрѣ, съставено отъ двѣ разни книги. Има изгледъ като да е прѣписвано отъ подобни сборничета на даскалъ Тодора Пирдопски. Съдържа:

На л. 1., слѣдъ едно изображение на ст҃ый ѻ҃цъ. Арсенiе, τύχον стои заглавие: Поꙋче́нiе за дꙋше́вните во всѣхъ, което заглавие отпослѣ е написано съ голѣми букви и на коричния листъ, и то отъ сѫща рѫка, която е писала заглавието (пакъ на сѫщото мѣсто) и на ркп. № 607. — Слѣдъ това заглавие захваща текстъ за видѣнията на св. Макария:

Не́когa ходеше ст҃ый мака́рïе по пꙋстине́то: та са̀ мо́леше б҃гꙋ дано́ мꙋ ѿкрый г҃дъ да позна̀е на̀кое чꙋдо. за си́чки свѣтъ дѣто оуми́ратъ како̀ са нами́ратъ на ѻ҆н҆зи свѣтъ.

Въ края на това слово (л. 7б) има тая дата:

Сенѐ 1839 м҃цъ мартъ.

На л. 8а: десетьтѣхъ заповѣди на славянски. На сѫщия листъ отопаки — ликътъ на св. Богородица.

На л. 9а: мл҃твы ѹ҆треныѧ.

На л. $12^{б}$: мл҃тва прест҃ыѧ славныѧ вл҃чцы нашеѧ бц҃ы и҆ пр҃но двы м҃рїи.

Въ края на тая молитва, на л. $15^{а}$:

Тїпикъ. Та́зи мл҃тва ꙗ҆ви́сѧ нѣкога ст҃аѧ б҃ца на вл҃ката капгарїйскихъ и҆ рѐче му: ст҃че бж҃їи да станѐшъ мѫка́стъ да и҆спи́шишъ тази похвала̀ моѧ̀, и҆ да ѧ҆ разнесѐшъ по лю́дїего да ѧ четѫ̀тъ. Ѿти който ѧ четѐ днѐсъ и҆ли́ вѐчеръ пред̾ ѻ҆бразъ мо́й а҆зъ не́го не ѡ҆ста́вамъ ни́кога. а҆ми̑ мȣ помѫ̀гамъ на си̑чко: и҆ на смѐртный ча̑съ щѫ̀ да го и҆зба́вѧ ѿ лю̑титы болѣ́зны, и҆ ѿ вѣ̀чната. мѫка щѫ̀ да го и҆зба́вѧ.

На сѫщия листъ отопаки пакъ ликътъ на св. Богородица.

На л. $16^{а}$: Мл҃твы на со҃ градȣщы҃.

На л. $19^{а}$: Молитва за пѫть: Кога тргне҃ на пѫтъ и҆ ты сѧ прекр҃тѝ речи: (слѣдва молитвата).

На л. $20^{б}$: Ликътъ на арахг. Михаила, а на слѣдния листъ е мл҃тва ст҃аго архїстратѝга Михаила арха҃гла и҆ воеводы нб҃наго. Подъ ликътъ на светеца пише:

Който чите секой денъ таѧ молитва не можи̑ да се приблѝжи до него ди҃(а)волъ нити зол̾ человѣк̾ нити ще мȣ доде зла мѷсл̾ на сърцето.

На л. $22^{б}$: Мл҃тва ст҃ымъ дѣваты мч҃никовъ, и҆̀же въ кѷзицѣхъ. чтетсѧ ѿ тресѧ̀вичныѧ болѣзнахъ:

Ѽ всехва̀лны҃ страда́лцы и҆ до́блественны҃ мȣ̀ченицы: рȣ̀фе. а҆нтипа̀тре. ѳеѡто̀те. магне. ѳеѡ̀фȣле. филимо̀не. сиси́нїе. и тавма̀сїе и҆̀хже хр҃та̀ ра̀ди ѿ ра̀зны҃ стра̀нъ собра̀сте сѧ и҆ дерзновѐно въ кизи̑цѣ бг҃а пропове́дасте. и҆ принȣждѐны бы̀сте пожрѐти ї҆до́ло҃. (поклонъ).

Вы̀же ї҆долы попра́сте и҆ кнѧ̀за посрами̑сте и҆ разли̑чны҃ мȣ̀къ пос҃традасте. и҆ ѻ҆гнен҃аго прещѐнїѧ не оубоѧсте сѧ и҆ посѣ҃ ѿ ѻ҆́страго ме̑ча посѣ̀чѐны бы̀сте и҆ пролїѧ̀сте кро̀вы ва́шѧ ꙗ҆ко во̀дȣ и҆ цр҃ко̀въ хв҃ȣ ѹ҆краси̑сте ꙗ҆́кȣ невѣ̀стȣ съ страда̀нїе҃ ваши҃. (поклонъ).

Та̀кожде въ неȣвѣда̀емый вѣнцы̀ ѿ бг҃а прїѧ̀сте. и҆ съ лѝкы ст҃ы҃ а҆гг҃ло҃ во дво̀ре҃ наслади̑сте сѧ: сего̀ ра̀ди и҆ мы̀ смире́нно къ ва҃ прибега́е҃ и҆ ѹ҆мѝлно мо̀ли҃ ꙗ҆ко дерзновѐнїе и҆̀мамы къ ва̀шимъ мл҃твами: ꙗ҆ко дадѣ сѧ ва҃ бл҃года̀ть врачѐвны в(с)ѧ̀кїй недȣ̀гъ (поклонъ) Й нынѣ и҆збавите раба́ бж҃їѧ ѿ тресѧ̀вичнїѧ болѣ́зны ꙗ҆коже ѻ҆наго сла́внаго мȣ̀жа ѹ҆врачева̀сте: та̀жде и҆ мы̀ полȣ̀чи҃. да вы кȣ̀пно просла́ви҃ ѻ҆ц҃ѐ и҆ сн҃о҃. и҆ ст҃ы҃ дхо҃. нынѣ и҆ пр҃но. и҆ вовѣ́ки вѣ́ко҃ а҆ми̑нъ.

На л. $23^{б}$: Мл҃тва ст҃аго сщ҃ѐномȣ̀ченика а҆нтїпа а҆рхїеп҃кпа ї҆асїйскаго. чтѐтсѧ ѿ зȣ̀бныѧ болѣ́зны:

Ѡ а̑рхїерѐю бж҃їй сщ҃еномȣ̀чениче х҃въ а̑нтї҃по пр- | блажѐнне, ӥже а̑п҃ломъ сопрⷭ҇то̀лникъ, и ст҃ителе҃ сла́ва. ты̀ архїерѐю бж҃їй цр҃ко̀вное бы̀стъ ст҃ы̀ло ӥ ѹ҆тверждѐнїе вѣ́ры предпротѝвними бг҃обо̀рцы дерзновѐно хрⷭ҇та ӥсповѣ́давъ (поклонъ).

Ӥ себѣ̀ принѐсъ ӥ҆ако кадѝло блг҃ово̀ное, ӥ ӥ҆ако а̑гнець незло̀бивъ ӥ мч҃никъ праведе҃ ӥ во̀лъ мѣ́да҃ вражде҃ вшѐдъ. въ не҃ мл҃твы блг҃одàрствен҃їа возсїла̀а бг҃ȣ ӥ ѻ҆цȣ̀ (поклонъ).

Ӥ пото҃ возсїа̀ ӥ҆ако сл҃нце съ мȣчѐнїе҃ свои҃ томѝтела велїа́ра до конца̀ сокрȣшѝвъ: его̀ ра̀ди хрⷭ҇то̀съ тебѣ̀ просла̀ви по всю̀ вселѐнȣю. данȣю ты блг҃ода̀тїю стра̀ждȣщи҃ въ неѹ҆тѣ́шимїа ӥ нестерпѝмїа зȣ̀бныа болѣ́зны цѣлбы̀ пода̀еши. (поклонъ).

Непреста̀нно призыва́ющи҃ та ѹ҆слы̀ши ма. грѣ́шнаго ӥ недосто̀йнаго раба̀ твоего̀: е̑же тебѣ̀ молѐнїе моѐ приношȣ̀: поманѝма ко гд҃ȣ. е̑же ѿпростѝты грѣхи̑ моа̀. ӥ нб҃наго црⷭ҇твїа сподо̀бима мл҃твами ст҃е твои̇ми . . . (ӥ поклонъ).

На л. 25^б^: ликътъ на св. Хараламния, а на слѣдния листъ молитва къмъ него.

На л. 27^а^: Ӥмена̀ хрⷭ҇товыхъ чи̑сло̀: о҃в.

Който члвѣ́къ четѣ̀ те́зи зрѝ ӥмена хв҃ы҃ ӥли̇ бг҃оро̀дичны҃ ӥ но̀си ги съ сѣ́бе си то̀зи чл҃вѣ́къ ӥзба̀вленъ бы́ва ѿ си̇чко зло̀ ӥ ѿ напра̀сныа смѐрты ӥзба̀влѐнъ бȣ̀детъ. Слѣдватъ имената. Въ края на тоя листъ, който завърша първата (по̀ нова) часть на ржкописа, пише:

цѣна̀ совсѣ́мъ пѧ̀тъ лѐва. 1839. Серафі̇мъ видра̀рскїй. — Забѣлѣжи левъ като монетна единица отъ 1839 година! Срв. и ркп. № 69, л. 56^а^ (отъ 1824 г.) дѣто левъ значи грошъ.

Останалитѣ листи до края съдържатъ по̀ старъ текстъ, откжслекъ или извадъкъ отъ по̀ голѣмъ сборникъ, но тукъ само едно слово: Въ сѣ́дмȣю сȣ̀ботȣ по па́сцѣ слово 78. бл҃гослови̑ ѻ҆́че про́чести . . .

Да принесе́мъ ӥ на то̀я денъ това́ сло̀во хȣ̀бово що е ѿ вѐхти днӥ ѡ҆стало ӥ да ӥдемъ на поȣче́нїе слы́шатели мо́й понеже сло̀во мно̀го знае да ȣтеша̀ва ско́рбъ ӥ болестъ ӥ поȣче́нїе раси́пва грижова́нїе почто̀ гле́даме ня́кое хо́ра вче́ра съ на҃ беха̀ а̑ сега̀ не види҃ и҃ а̑ла̀ не знаи҃ да̇ли са ѿ бг҃а позова́ни и҃ли҃ бо́лни на пости̇лка лежа̀тъ.

По езикъ и правописъ това слово изглежда да е прѣписъ отъ сѣверо-западенъ дамаскинъ по нова сръбско-българска редакция. Въ него личи книжовно влияние черковно-руско и народно — източно нарѣчие.

Книжчето е здраво и подвързано съ тънка мукава.

Доставилъ Т. Куневъ.

356 (98).

Поучение и словосказания, Софрониевъ оригиналъ отъ 1802 г. Листи 7+377, 8° (22×15·5), текстъ 18·5×11·5, ново-уставно писмо, букви 2 мм., редове на стр. 25. Езикъ словѣно-български, правописъ едноеровъ (само ь).

Листъ 1 неписанъ. На л. 2ª прѣдисловие:

Во сла́вꙋ ст҃ы́ѧ є̑ипосꙋщныѧ и҆ нераздѣли́мыѧ тр҃цѣ, ѻ҆ц҃а́, и҆ с҃на, и҆ ст҃гѡ д҃ха.

Люботрꙋ́днымь тща́нїемь сьбра̀хь и҆ и҆с̾пи́сахь, и҆ ѹ҆чини́хь сі́ю дꙋшеполе́знꙋю кни́гꙋ поꙋче́нїе, и҆ словосказа́нїѧ, на пра́здникѡ̑ г҃идкихь, и҆ на бг҃ро́дичныхь, и҆ на бг҃оꙋго́д̾ныхь ст҃ы́хь: и҆ дрꙋгое ѿ мно́гихь ст҃ыхь и бг҃дꙋхнове́нныхь мꙋже́й собра̀но, и҆̑же вь пролозѣхь ѡ҆брѣта́ющихсѧ.

И҆̑ приведо́хь и҆̑хь ѿ слове́нскаго ꙗ҆зы́ка, на бо́лгарскїй про́стый ꙗ҆зы́кь, кь разꙋме́нїю и҆ кь ѹ҆вѣдѣнїю про́стомꙋ и҆ невѣжомꙋ бо́лгарскомꙋ наро́дꙋ на по́лзꙋ дꙋше́вномꙋ. и҆ вь соверше́нїе доспѣ: вь лѣ́то, ҂а҃ѿ҃в҃. ма́їа, к҃и.

Подписътъ му е твърдѣ завързанъ, оригиналенъ автографъ на гръци:

Βράτζας Σώφρόνιος.

На л. 3ª почва ѡ҆главле́нїе ѡ сло́вїе повѣстей и҆ поꙋче́нїѧ различныѧ ѡ҆брѣта́ющихсе вь кни́зѣ се́й:

1. Поꙋченїе вь нача́лѣ и҆нді́кта, септеⷨ, а: лиⷭ: а҃.
2. Сло́во на рожⷭ҇ство прест҃ый б҃цы ли́сть: з҃:
3. Сло́во на воздвиженїе чⷭ҇тна́го и҆ животворѧ́щаго крⷭ҇та̀ гⷭ҇дна. ли́сть: в҃і:
4. Сло́во вь деⷩ҇ ст҃гѡ і҆ѡ҆а́нна златоꙋⷭ: лиⷭ: м҃і:
5. Сло́во на вхо́дь вь хра́мь прест҃ый бц҃ы лиⷭ: к҃и:
6. Сло́во вь деⷩ҇ ст҃гѡ ѻ҆ц҃а̀ нико́лаѧ. ли́сть: л҃е:
7. Сло́во на пр҃епра́зденство рожⷭ҇ства х҃ва, вь деⷩ҇ ст҃го сщ҃енномꙋченика и҆гна́тїа. ли́сть: м҃г:
8. Поꙋче́нїе на пре҃пра́зденство рожⷭ҇ства х҃ва на два́десать и четвертый деⷩ҇. ли́сть: м҃е:
9. Сло́во на рожⷭ҇тво̀ гⷭ҇да наⷲ і҆и҃са хрⷭ҇та̀. лиⷭ: м҃ѕ:
10. Поꙋче́нїе преⷣ креще́нїе гд҃не, і҆нꙋⷭ҇а е҃. лиⷭ: н҃д:
11. Сло́во на ст҃ое бг҃оѧвле́нїе гⷭ҇да наⷲ і҆и҃са хрⷭ҇та̀ лиⷭ: н҃ѳ:
12. Сло́во на срѣте́нїе гⷭ҇да наⷲ і҆и҃са хрⷭ҇та, лиⷭ: ѯ҃:
13. Сло́во на бл҃говѣще́нїе прест҃ый бц҃ы, лиⷭ: ѯ҃и:

14. Сло́во на вознесенїе гⷭ҇да наⷲ і̂и҃са хрⷭ҇та, лиⷭ҇: о҃в:

15. Сло́во на сошє́ствїѧ ст҃гѡ д҃ха вь де́нь петьдеся́тный. ли́сть. н҃:

16. Сло́во вь деⷩ҇ ст҃гѡ вели́комꙋченика Ѳеѡ́дора стратила́та, ли́сть. н҃з: [1]

17. Сло́во вь деⷩ҇ ст҃ыхь первоверхо́вныхь а̂по́столь петра̀ и̂ па́ѵла. ли́сть: р҃:

18. Сло́во на ст҃ое преѡбраже́нїе гⷭ҇да на́шегѡ і̂и҃са хрⷭ҇та̀. ли́сть: р҃и:

19. Сло́во на ѹ҆спе́нїе прест҃ый бцⷣы. лиⷭ҇: рѕ҃і:

20. Сло́во вь деⷩ҇ ѹ҆секнове́нїе гла́вы ст҃гѡ і̂ѡа́н҃а крⷭ҇тителѧ гдⷭ҇нѧ. ли́сть: рк҃д:

21. Сло́во ѡ̂ тоⷨ҇, како ни́кое зва́нїе не препѧ́тствꙋеть на сп҃се́нїе члчⷭ҇кое. ли́сть. рл҃а:

22. Сло́во ѡ̂ кра́ткости жи́тїѧ члчⷭ҇каго, и̂ ѡ̂ неи̂звѣ̂стное е̂гѡ́ кончи́ны. ли́сть рм҃в:

23. Сло́во вь неⷣлю пе́рвꙋю ст҃а́го вели́каго по́ста ѡ̂грѣ́хѣ. ли́сть: р҃н:

24. Сло́во ѡ̂ и̂стинѣ, ка̀ко и̂стина весма̀ ѹ҆ма́лисѧ вь мі̀рь. ли́сть: рн҃ѳ:

25. Сло́во ѡ̂ ласка́телствѣ, 'спреⷭ҇: да ѹ҆ма̀йшъ чл҃вка на ѕло̀. ли́сть: рѯ҃ѳ:

26. Сло́во ѡ̂ бо́гѣ ѿмсти́телѣ. ли́сть: ро҃д:

27. Сло́во ѿ жи́тїе пꙋстошноⷨ҇. ли́сть: рп҃в:

28. Сло́во ѡ̂ долготꙋ̀ дней за добродѣ́телное жи́тїе чл҃вкꙋ ѿ б҃га пода́емоⷨ҇. ли́сть: рч҃в:

29. Сло́во ѡ̂ вели́коⷨ҇ кь грѣ́шникоⷨ҇ млⷭ҇рдїи и̂ долготерпѣнїи б҃жїи. ли́сть: с҃в:

30. Сло́во ѡ̂ плаче́вноⷨ҇ и̂ много бѣ́дственоⷨ҇ стра́нствва̀нїи д҃шы члчⷭ҇кїи вь жизни сей. Лиⷭ҇: са҃і:

31. Сло́во ѡ̂ бра́ни. ли́сть: с҃к:

32. Сло́во ѡ̂ па́мѧти сме́ртной. ли́сть: ск҃и:

33. Сло́во на ѡ̂сщ҃ѐнїе це́ркви. ли́сть: сл҃ѕ:

34. Сло́во ѡ̂ е̂ѵло́гїи ка́меносѣчцѣ. ли́сть: см҃з:

35. Сло́во ст҃гѡ і̂ѡа́нна златоꙋстаго ѡ̂ млⷭ҇тыни и̂ ѡ̂ рабѣ́хь. ли́сть: сн҃е:

36. Сло́во ѡ̂ нѧ́коеⷨ҇ во́йнѣ воскрⷭ҇шеⷨ҇ и̂змерⷮ҇: лиⷭ҇: сн҃и:

37. Сло́во ст҃гѡ і̂ѡа́нна златоꙋстаго ѡ̂ гл҃ющиⷯ҇ ꙗ̂ко нѣ́сть грѣ́шныⷨ҇ мꙋ́ка. ли́сть: сѯ҃а:

---

[1] **Въ текста: ны́нѣ но́во приведе́но ѿ гре́ческаго ѧ҆зы́ка на славѐнскїй.**

38. Сло́во космы̀ презвѵ́тера, и҆ ѿ дрꙋгі́й ѹ҆чи́тели ѡ҆ хотѧ́щи҃ бы́ти мона̀хъ. ли́сть: сѯ҃г:

39. Сло́во ѡ҆ нѣ́кое҃ кꙋ́пцѣ, ка́ко погꙋбѝ ѹ҆ мо́ре все́ и҆мѣ́ніе, и҆ своѐ и҆ чꙋ̀ждое. ли́сть: сѯ҃ѳ:

40. Сло́во ѡ҆ мона́сехъ и҆̀хже нехо́щꙋ҃ да сѣ́дꙋтъ ѹ҆ монасты҃ по҃лежа́ти трꙋ́до҃ мон҃а: ли҃: со҃а:

Безъ начало — листътъ изгубенъ.

41. Сло́во варла̀ама ста́рца, ѡ҆ трѐхъ дрꙋзѣ́хъ человѣ́ческихъ. ли́сть: со҃в:

42. Сло́во ст҃гѡ ні́фо́нта ѡ҆ и҆скꙋше́ніе: ли҃: со҃е:

43. Сло́во ѡ҆ нѣ́коемъ хр҃тіѧ́нѣ҃ взе́мши҃ зла́то ѿ е҆вре́ина и҆ заклѧ́сѧ ꙗ҆́ко невзе҃. ли҃: со҃з:

44. Сло́во ст҃гѡ і҆ѡа҃нна златоꙋ́стагѡ, ѡ҆ клепꙋ́щихсѧ лѡ́жно. ли́сть: со҃ѳ:

45. Сло́во ѡ҆ дѣви́цѣ сотво́рше҃ мл҃ть на҃хотѧ́щи҃ ѹ҆дави́тисѧ до́лжникѡ҃ ради. ли҃: сп҃а:

46. Сло́во ѡ҆ нѣ́кое҃ кꙋ́пцѣ, е҆мꙋ́же сотворѝ діа́во҃ па́ко҃ нетерпѣ̀ мил҃тыни е҆гѡ̀. ли҃: сп҃д:

47. Сло́во ѡ҆ разбо́йницѣ сп҃сшемсѧ ма́лы҃ ра́ди слезы, въ десѧ́ть дни́й. ли́сть сп҃з:

48. Сло́во ст҃гѡ варла́ама при́чта ѡ҆ жи́тіе и҆ ѡ҆ сме́рти чл҃чскіѧ. ли́сть: сп҃ѳ:

49. Сло́во ѡ҆ нѣ́кое҃ ста́рицѣ и҆ по́стни҃. ли҃: сч҃а:

50. Сло́во ѡ҆ безстра́шіи. ли́сть: сч҃е:

51. Сло́во ѡ҆ мл҃ты́ни, ꙗ҆́ко дадѧ́й мл҃ты́ню ни́щемꙋ, хр҃тꙋ̀ бг҃ꙋ да́етъ. ли́сть: сч҃е:

52. Сло́во ст҃го і҆ѡа҃нна златоꙋ́стаго, ѡ҆ мл҃тыни, и҆ ѡ҆ воздаѧ́ніи мзды̀ ѿ б҃га. ли҃: счѳ.

53. Сло́во ст҃гѡ ѳеѡ҃ра е҆п҃кпа е҆де́скаго, ѡ҆ нѣ́коемъ ди́внѣмъ сто́лпницѣ. ли́сть: сч҃ѳ:

54. Сло́во ст҃гѡ і҆ѡа҃нна милости́вагѡ ѡ҆ пе́трѣ мыта́рѣ. ли́сть: т҃г:

55. Сло́во ѡ҆ мꙋ́сѣхѣ десѧти́никѣ, ка́ко сотворѝ мл҃ть со ѹ҆бо́гою жено́ю. ли́сть: т҃е:

56. Сло́во ст҃гѡ григо́ріа папы рі́мскаго ѡ҆ стра́ноприи́мствѣ. ли́сть: т҃и:

57. Сло́во дрꙋгое ѡ҆ стра́ноприи́мствѣ, ка́ко стра́ноприи́мство болѐ е҃ пꙋсти́наго жи́тіѧ. ли҃: т҃ѳ:

58. Сло́во ст҃гѡ ї҆ѡа҃нна златоꙋстаго ѽ пра́ведне҇ ї҆ѡвѣ, и҆ ѽ нищелю́бїи: ли́сть. т҃ї:

59. Сло́во ст҃гѡ ї҆ѡа҃нна златоꙋстаго. ѽ творѧ́щи҇ ѕло̀, а҆ не прїе́млю҇ здѣ̀ ка́знь. ли́сть: т҃аі:

60. Сло́во ѽ кꙋзнецѣ, и҆́же мл҃твою сотвори́ воз҇вигнꙋтисѧ горѣ, и҆ вовреищисѧ вь нїль. ли҇: т҃гі:

61. Сло́во ст҃гѡ пафнꙋтїа, ѽ добродѣтелей старе́йшины се́ла. ли́сть: т҃зі:

62. Сло́во ѿ пр҇рческаго ѹ҆каза́нїѧ кь е҆п҇кпо҇, и҆ кь все́мꙋ с҇щеническомꙋ чи́нꙋ. ли҇: т҃к:

63. Сло́во ст҃гѡ ї҆ѡа҃нна златоꙋстого, ѽ че́сти с҇щѐнническїѧ. ли́сть. т҃кд:

64. Сло́во кь ца́ре҇, и҆ кнѧ́зе҇, и҆ кь е҆п҇кпо҇, и҆ по́но҇, и҆ кь всѣ҇ хр҇тїа́но҇, е҆҆же не ѹ҆пива́тисѧ. ли҇ т҃ки:

65. Сло́во кь жена҇, ꙗ҆́ко да бꙋдꙋ҇ молчали҇: ли҇: т҃мв:

66. Сказа́нїе григо́рїа двоесло́ва, ѽ просфорѣ, е҆́юже слꙋжа҇ лїтꙋргїи за ѹ҆со́пши҇. ли҇: т҃мд:

67. Сло́во ѽ наказа́нїи ча́дь свои҇. ли҇: т҃мз:

68. Сло́во ка́ко по҇оба́еть дѣтемь чти́ти роди́тели свѡ̀и. ли́сть: т҃н:

69. Сло́во ѽ презвы́тери, е҆гѡже свѧ́за е҆п҇кпь, и҆ ѿлꙋчи́ ѿ слꙋже́нїе церко́вной. ли҇ т҃нв:

70. Сло́во ѽ сꙋдбы б҃жїи, ꙗ҆́ко неи҆спи́тани: ли҇: т҃нд:

71. Сло́во е҆҆же неѡ҆сꙋждати ближнаго: ли҇: т҃ни:

72. Сло́во ст҃гѡ ї҆ѡа҃нна златоꙋстаго, ѽ леча́щих҇сѧ волхвова́нїемь. ли́сть: т҃нѳ:

73. Сло́во ѽ е҆ѵа́рїи фїлосо́фѣ, е҆мꙋже даде сѵне́сїа е҆п҇кпь рꙋкописа́нїе мл҃тꙑ҇ ра́ди. ли҇: т҃ѯа:

74. Сло́во ка́ко по҇оба́еть хр҇тїа́но҇, ѡ҆ста́вити дѣ́ло и҆ и҆ти на це́ркви. ли́сть: т҃ѯд:

75. Сло́во кь лѣни́вы҇ и҆́же нехо́щꙋ҇ дѣ́ла҇: ли҇: т҃ѯѕ:

76. Сло́во и҆са́їа мона́ха ѽ безло́бїи. ли҇: т҃ѯз:

77. Сло́во ст҃гѡ а҆ѳана́сїа ѽ мелхїсе́децѣ. ли҇: т҃о:

78. Сло́во ст҃го ї҆ѡа҃нна златоꙋстаго, да не́ пла́чемсѧ ѕѣ́лѡ ѽ ѹ҆ме́рших. ли́сть: т҃од:

79. Сло́во дрꙋгое ст҃гѡ ї҆ѡа҃нна златоꙋ҇: ли҇: т҃пѕ:

На л. 6ª нѣщо като позивъ къмъ духовницитѣ, да пазятъ божиитѣ заповѣди и да прочитатъ сїю дꙋшеполе́знꙋю книгꙋ во це́ркви кь хр҇тїа́но҇.

Л. 7 неписанъ. На края, л. 378, послѣсловие, въ което се проси извинение отъ четцитѣ за грѣшкитѣ, понéже ꙗ҆зъ не бы́хъ и҆спéрва ꙋ҆чéнъ и҆ и҆скꙋ́сенъ въ граматика҃ и҆ въ правописа́нїи, но просто написа́хъ: и҆ мо́жно негдѣ да бꙋдѣ погрѣшéно. е҆ди́но сла́бостїю и҆ невѣ́жество скꙋдоꙋмїѧ моéгѡ: вто́роеже, кра́ткости ра́ди ꙗ҆зы́ка бо́лгарскаго, понéже не мо́жетъ бо́ и҆спо́лнити бо́лгарскїй ꙗ҆зы́къ всѧ сло́ва и҆ нарѣ́чей словéнскаго ꙗ҆зы́ка: того́ ра́ди положи҃ и҆ смѣси҃ нѧ́колико нарѣ́чей и҆ ѿ тꙋрецскаго ꙗ҆зы́ка. почто́ бо́лгарскїй наро́дъ в҆та́ времена́ въ тꙋрецкїй зéмли нави́кли е҃ста вы́ше тꙋрецскаго ꙗ҆зы́ка бесѣдова́ти, а҆ своегѡ́ ꙗ҆зы́ка погꙋби́ли ѿ и҆новѣ́рныхъ наси́лїѧ.

Нумерацията отъ 329 (тко) нам. 330 прѣскача погрѣшно на 340 (тм). Съ брой 382 (тив) са означени два листа. Листъ 271 липсува.

Приписка. Отъ л. $250^{б}$ се почва подъ текста слѣдната приписка и свършва на л. $258^{б}$: Сїе дамаскинъ книга написасе ѿ рꙋка словие наречесѧ архиепископа нашего софроние терноски и преложи се во храмъ сию светителю ѡцꙋ николаю ѿ рождества по плоти г҃днѣ 1808: егда же приложи се ꙋ царкѡвь ꙋ граде нарицаем плевенъ благочестивимъ настоѧтели ки҃ ц҃и нешкѡ и ки҃ симеѡнъ ки҃ хр҃то илиювъ ки҃ геѡрги михаловичъ ки҃ банко зечовичъ свещенници: стамѡ ї҆ереи дамѧ҃ ї҆ереи златанъ ї҆ереи:: архиепискꙋпъ нашего антима врачански писахъ азъ ѳѳгоцъ: ѕвѫвѱцливїъ (т. е. лазаръ димитрꙋвичъ) сакеларїе папа хрїсто и҆конома и҆ прочїй называетсѧ: ⁓ 1800: ⁓ Послѣднитѣ думи отъ Лазарь са съ по̀ черно мастило.

Купенъ (за 500 л.) отъ свещ. Кръстьо попъ Кръстевъ отъ с. Клисура, а той го купилъ отъ единъ турчинъ на 1878 год.

За тоя ръкописъ писа най напрѣдъ г. В. Д. Стояновъ, Пер. XXVIII—XXX, стр. 787—789, Два новооткрити саморъчни трудове на Софрония.

Послѣ: А. Теодоровъ—Балапъ, Софрони Врачански (Българска библ. бр. 8), стр. 63—109.

357 (92).

Театронъ политиконъ сирѣчъ **гражданское позорище**, содержава̀етъ ꙗ҆вный совѣ́тъ щò пѿбно е҃ст҆ творѝти, и҆ ѿ что̀ ѿдалѧти ся. Софрониевъ оригиналъ отъ 1809 г. Листи 5+349, 8° (23·5 × 18·7), текстъ 17·2 × 14, писмо полууставно, дребно, букви 2 мм., редове на стр. 25.

Текстътъ е заграденъ въ рамки отъ линии, които отгорѣ и отстрани са двойни. Тукъ-тамъ мастилото изгорило хартията (груба и проста). Пълното заглавие му е (л. $1^{а}$):

Въ сла́вꙋ ст҃ыѧ є҆ди́носꙋщныѧ и҆ нераз̾дѣлимыѧ трⷪ҇цѣ, ѻ҆ц҃а, и҆ сн҃а, и҆ ст҃гѡ дх҃а. а҆ми́нь.

Люботрꙋ́днымъ тща́нїемъ приведо́хъ и҆ препи́сахъ сїю кни́гꙋ нарица́емый Ѳеа́тронъ политїконъ, сирѣ̀чъ, гражданское позо́рище, ѡ грѐческаго простра́ннаго ѧ҆зы́ка, на бо́лгарскїй на́шїй про́стый ѧ҆зы́къ: къ разꙋмѣ̀нїю и҆ оу҆вѣ́дѣнїю про́стомꙋ бо́лгарскомꙋ наро́дꙋ, на внѣ́шнюю и҆ дꙋше́внꙋю по́лзꙋ. и҆ на соверше́нїе досп́ѣ. въ лѣ́то, ҂а ѡ .о: а҆ѵ҃гꙋста, к҃е.

Съдържанието му е изложено на лл. 2 и 3 подъ заглавие: ѻ҆главле́нїе ѡ҆брѣта́ющихсѧ въ кни́гы сеѧ̀.

1. гла́ва а҃. Гдⷭ҇аⷬ҇ должеⷩ҇ є҆́стъ, почете́но да проминꙋ́ва живе́нїе своѐ и҆ та́кѡ спроти́ тогѡ̀ да хо́дѧⷮ҇ поⷣдаⷩ҇ницы є҆гѡ̀. лиⷭ҇, а҃.

2. глава, в҃. Гдⷭ҇аръ кога́ и҆́ма сожи́телницꙋ при себѣ̀ пра́вда, тоги́ва на мно́го годи́ни цвѣ́ты гдⷭ҇арство є҆гѡ̀: лиⷭ҇, в҃і.

3. гла̀ва, г҃. На црⷭ҇тво и҆ на гдⷭ҇а́рство тве́рдость и҆ крѣ́пость є҆́стъ млⷭ҇рдїе и҆ кро̀тость: ли́стъ. к҃и.

4. глава̀, д҃. На чете́нїе щѡ̀ прилѣжа́ва гдⷭ҇аⷬ҇, мно́го лю́бе́зеⷩ҇ и҆ стра́шеⷩ҇ бы́ва, и҆ въ сла́вѣ разширѧ́васѧ гдⷭ҇аⷬ҇ство є҆гѡ̀: лиⷭ҇, м҃е.

5. гла́ва, є҃. Гдⷭ҇аⷬ҇ское состоѧ́нїе, кога̀ е всѧ́коги бѣ̀днѡ, ко́ѧ по́лза є҆́мꙋ ѿ бⷣѣнїе. ли́стъ, ѯ҃д.

6. гла̀ва, ѕ҃. Бдѣ́нїе гдⷭ҇а́рское, спⷭ҇ѐнїе є҆́стъ лю́демъ: лиⷭ҇ о҃ѳ.

7. гла̀ва, з҃. Гдⷭ҇а́рское молча́нїе, ѹ҆правле́нїе дꙋшы є҆́сть: лиⷭ҇, п҃и.

8. гла̀ва, и҃. Гдⷭ҇а́рско воздержа́нїе, голѧ́мое бл҃годѣѧ́нїе є҆́стъ на гдⷭ҇а́рство є҆гѡ̀: ли́стъ, ч҃г.

9. гла́ва, ѳ. ѵ҆кономі́а чи́ста и҆ ра́зꙋмъ ѹ҆крашава̀ гдⷭ҇а́рѧ, и҆ па́мѧⷮ҇ є҆гѡ̀ въ блⷭ҇венїе бы́ва: ли́стъ, р҃ѕ.

10. гла́ва десѧ́таѧ. На соверше́нїе нꙋ́жⷣныѧ ве́щи, до́брый и҆ и҆збра́нный совѣ́тницы да тра́жи гдⷭ҇аръ тоги́васѧ разширѧ́ва держа́ва є҆гѡ̀: ли́стъ, рк҃и.

11. гла́ва є҆динона́десѧтаѧ. Гдⷭ҇а́ръ каквоⷮ҇ ѻ҆ц҃ъ ѹ҆мѣ̀реное бре́мѧ да пола́га на лю́дїето, тоги́ва ми́рно бы́ва мѣ́сто є҆гѡ̀: лиⷭ҇, рн҃а.

12. гла́ва дванадесѧтаѧ. Гдⷭ҇а́ръ кога́ пода́дѐ нѧ́кой за́коⷩ҇, поⷣобно є҆́стъ перво̀ ѻ҆́нъ саⷨ҇ да го̀ держѝ, тоги́ва нахо́жда блⷭ҇ть: лиⷭ҇, р҃ѯ.

13. гла́ва тринадесѧтаѧ. На гражда́нскаѧ пра́вость и҆ на бж҃їа заповѣ́дъ кога̀ сѧ покорѧ́ва гдⷭ҇аⷬ҇, блⷭ҇вѐнїе прїѐма ѿ гдⷭ҇а: лиⷭ҇, р҃ѯи.

14. гла́ва четырина́десѧтаѧ. Сла́ва є҆́стъ на гдⷭ҇а́рѧ да па́зи вѣ́рꙋ, а҆́ко лѝ не радѝ, вели́кое безꙋ́мїе є҆́стъ є҆мꙋ̀: ли́стъ наѡ҆боро́тѣ, ро҃з.

15. гла́ва пѧ́тнадесѧтаѧ. Гдⷭ҇аⷬ҇ кога̀ и҆́ма скни́жное ѹ҆че́нїе содрꙋже́на держа́внаѧ влаⷭ҇ свою̀, тоги́ва бы́ва и҆́мѧ є҆гѡ̀ сла́вно: лиⷭ҇ рп҃ѳ.

16. гла́ва ше́ст҃надеса́тая. Со бл҃тыня, ѝ премѹдро҃, ѝ са҃ добротворе҃ ѹкра́шен҃ый г҃да́ръ тоги́ва ѝма ѐгѡ бл҃ве́н҃о бы́ва: ли҃, рч҃и.

17. гла́ва седм҃на́десатая. Сщ҃е́нная писа́нїа прилѣжно кога прочи́та гд҃аръ, тоги́ва ми́рно ѹпра́ва гд҃арство свое. ли҃ наѡ҃: сн҃і.

18. гла́ва ѡсм҃на́десатая. Ча́сто да помышлява гд҃а҃, како чл҃къ ѐсть. ѝ зара҃ нб҃о рожде҃ ѐсть, ѝ тоги́ва не хо́че да ѝмя на свѣто ни̑ ѐди́ная ве́щь непочете́на: ли́сть, ск҃е.

19. гла́ва девя́т҃на́десатая. Ле́сное ѝ свобо́дное до гд҃а́ра прихо́дно, сла́вно ѐстъ, ѝ тоги́ва на всѝ ѩзы́цы похва́ле҃ бы́ва: ли҃, сл҃з.

20. гла́ва два́десатая пе́рвая. Ласка́телїй като ѻ҃гница да не нави́да гд҃а́ръ тоги́ва сла́вно бы́ва ѝма ѐгѡ: ли́сть, см҃е.

21. глава̀ два́десатая. Клеве́тника, досади́теля, ѝ шепо́тника да не слѹша гд҃а҃, за̀мъ да бѹдѣ гд҃арство ѐгѡ ми́рно: ли҃, наѡ҃: с҃м.

22. гла́ва два́десать втóрая. Вѣре҃ прїятель, ѝ въ нужда҃ ѝспита҃, да не ѿлѹча́ва ѐгѡ ѿ себѣ г҃да҃, тоги́ва крѣпко бы́ва гд҃а҃ство ѐгѡ: ли҃, сн҃д.

23. гла́ва два́десать тре́тая. Оу҆ бл҃гополѹчїе дася невоздыга гд҃а҃. тоги́ва не са покла́тя гд҃арство ѐгѡ: ли́сть, наѡ҃бо҃: сн҃о.

24. гла́ва два́десатъ четве́ртая. Оу҆ небл҃гополѹчїе да нѐ ѿпа́два гд҃аръ, ѝ тоги́васа боя҃ ѿ негѡ всѝ ѩзы́цы: ли́сть, со҃г.

25. гла̀ва два́десать пятая. Въ нѹжда҃ на сїромасы мл҃ти́въ на бѹдѣ гд҃а́ръ, ѝ тоги́ва пове́чеся ѹмножа́ва ѝмѣнїе ѐгѡ: ли҃ наѿ҃: со҃и.

26. гла́ва два́десать ше́стая. Вся́коги да мысли гд҃а҃, ка̀ко хо́че наскòро да са̀разсыпи живо҃ ѐгѡ, ѝ всѐ гордо҃ ѐгѡ хо́че да поги́не: ли҃ наѡ҃ сн҃з.

27. гла́ва два̀десать седма̂я. Бл҃гоче́стїе ѝ стра́хъ бж҃їй, кога̀ ѝма г҃да́ръ на ср҃це своѐ тогива бы́ва сѣмя ѐгѡ ѿ г҃да бл҃вен҃о: ли҃ наѡ҃: т҃е.

28. гла́ва дваа́десать ѻсма́я. Гд҃а́ръ да приклоня̀ва себѣ по҃ крѣпкая рѹ̀ка бж҃їа, тоги́ва са превозно́си гд҃а́рство ѐгѡ: ли҃, тк҃г.

29. гла́ва два̀десать девя́тая. Сщ҃е́нницы слѹжи̇тели бж҃їй са҃ бл҃говѣнїе кога́ почѝта гд҃а́ръ, тоги́ва хо́че като́ крїнъ да процвѣтие гд҃а́рство ѐгю: ли́стъ, т҃л.

30. гла́ва три́десатая. Гд҃а́ры щò люби́ли хр҃тїа́нское бл҃гочестїе, ѻ҃ны са҃ голя́мое благополѹчїе цр҃ѹвали, а҃ щò воста́нали противо ѐгѡ бѣ́дно сконча́ли живо҃ своѝ: ли҃ наѡ҃: тм҃є.

На л. 4ª слѣдва прѣдисловие: къ любезнѣйшемѹ чета́телю, въ което се говори, че историитѣ въ тая книга гражда́нское позорище. пе́рво были собра́ны ѝ преписаны на латїнскїй ѧзыкъ: а̂ пото҃ ѿ бл҃гочестивѣйшаго ѹггровлахїискаго гд҃ара николаа маврокодрата преписаны были ѿ латі́нскїй на гре́ческїй ѧ҆зы́къ, и҆ ѡ҆ста̀вилъ зна̀мѧ на добродѣтель свой. Веднага слѣдъ това Софроний прибавя: а҆ а҆́зъ смире́нныи по ре́вности ро́дꙋ моемꙋ̆ потрꙋди́хсѧ и҆ преписахъ ю҆̆ ѿ гре́ческаго ѧ҆зы́ка на бо́лгарскїй про́стый ѧ҆зы̀къ. почто не́ са нахо́жда та́ѧ ни на слове́нскїй, ни҆̀ на рꙋ́скїй ѧ҆зы̀къ. поне́же та́ѧ кни́га мно́го поле́зна и҆ потрѐбна е҆́сть на чл҃вците а҆ла̀ нето́кмо на гдⷭ҇а́рыте щѝ са нахо́ждатъ на вла́сть, що гѝ поꙋча́ва кротко, пра́ведно и҆ са҃ бл҃гоче́стїе да ꙋ҆пра́вѧⷮ гдⷭ҇а́рство и҆ поⷣа́нницы своѝ: нѝ и҆ на вса́кого чл҃ка потре́бна и҆ поле́зна е҆́сть.

Прѣдисловието свърша тъй: Прїимѝ ве́че ѡ҆ чета̀телю та̀ıа кни́га бл҃года́рна, и҆ ча́сто со внима́нїе и҆ со прилѣжа́нїе прочетаѝ ю҆̆ за мно́гое добро́ тво́е щѝ хочеⷲ да̀ придоби́ешъ ѿ неѧ̀ каквоⷮ и҆ ѿ напре́ди реко́хме. По това́ и҆ а҆́зъ не гледаⷯ и҆ не броиⷯ тоѧ̀ трꙋ́дъ нѝ саⷭ тща́нїе мно́гое препи́сахъ ю҆̆, и҆ ко́ѧ прочетѐ да сѧ̀ ꙋ҆ползи́, и҆ за ме́не грѣ́шнагѡ да мо́ли всемлⷭ҇ти́ваго, Бг҃а, та̀ дано̀ ꙋ҆лꙋчи́мъ и҆ мы млⷭ҇ть ѿ всещѐдраго бг҃а въ деⷩ҇ сꙋ́дный, а҆миⷩ҇. Здра̀вствꙋитѧ (подъ това нѣщо писано, на заличено. А най долу подписъ):

Сѡфро́нїѧ смирѐнїй
е҆пⷭ҇кпъ враⷮча̀нскїй.

Приписки. На листа, залѣпенъ о прѣдната дъска отвѫтрѣ: сие книга да се знае как ми ѧ харизаха заради щꙋ имь хизмитꙋвахь на хасталакать 64 дни шинсеть и четери дни на месиць септемврнѧ 25 дни въ лето 1813 що имахь харчь 870.

На л. $1^{б}$ други бѣлѣжи: 1876: марть :28: го ѿъ медвенъ ѡ҆́стáвамъ ѧ това̀ гражда́нскꙋе позори́ще на̀ бацана́кꙋ жела́ска атанасꙋфъ рехи́мъ за гроша 96: сиречь деведиси и шесъ катꙋ мꙋ брꙋѧ тесъ горнити пари ше си земна книгата коѧтꙋ е поминава въ записа азъ ю(р)да́нъ ва́лкꙋ.

На л. $350^{а}$: Никола Юрдановъ 1879-го Октоврый 4-ый. И по̀ долу: Претижятель Н. Ю.

Най-послѣ върху единъ откѫснатъ листъ, на една страница само, се намиратъ отбѣлѣзани смѣтки за расходитѣ по свадби и направа на кѫща. Тѣ сѫ твърдѣ интересни за узнаване цѣнитѣ на стокитѣ по онова врѣме.

Подвързия дъски съ кожа. Купенъ (за 800 л.) отъ Вас. Йордановъ.

Тоя рѫкописъ видѣлъ г. В. Д. Стояновъ още на 1873 г. въ Медвенъ у Йорд. Вълкова (вж. Псп. XXVIII—XXX, 790) и Проф. Иречекъ на 1884 г. — у сина му Никола Йордановъ, Айтоски сѫдия (вж. Псп. XII, 11 и Княжество България II (Пѫтувания по България) стр. 728. За него писа и А. Тодоровъ-Баланъ, Софрони Врачански (Бълг. библ. бр. 8) стр. 119—132.

358 (605).

Ирмология, черковно-славянски прѣписъ отъ 1820 год., 114 листа **16°** (10×7) срѣденъ уставъ. Прѣднитѣ два листа, на които е заглавието и съдържанието, не са пагинирани.

Заглавието гласи: Во сла́вꙋ ст҃ы, є҆диносꙋ́щныѧ, и҆ нераздѣли́мыѧ тр҃цы: о҆ц҃а, и҆ с҃на и ст҃а́го д҃ха: повеле́нїемъ же ар҆хїепископа на́шего а҆нти́ма, ловча́нской є҆пархі́й: совс҃ѣ державе є҆гѡ: бл҃гословенїемъ же і҆гꙋ́мена въ мн҃тире ст҃ыѧ тр҃ци: глаго́леми варови́тецъ ѡ҆би́телѧ є҆трополскаго: напеча́та сѧ кни́га сїѧ, є҆рмꙋло́гыѧ. въ г҃дствꙋ́ющемъ вели́комъ гра́де є҆трополїѧ: въ лѣто ѿ сотворенїе мира ҂зт҃кѳ: (7329) ѿ рождества́ же по пло́ти бг҃а сло́ва, ҂а҃ѡ҃к (1820) і҆ꙋлі́а к҃ и҆нди́кта н҃:

Книжката съдържа:

1. Послѣдова́нїе чи́нъ вѣче́рнїй, съ отдѣлна пагинация л. 1—12.
2. Образъ на Исуса Христа, л. $12^{б}$.
3. Катава́сїй на рождество̀ Хр҃тово: л. 1—8.
4. Катава́сїй на ст҃ое бг҃оꙗвленїе: л. $8^{б}$—$15^{а}$.
5. Катава́сїй на срѣтенїе Христово: л. $15^{а}$—$18^{а}$.
6. Катава́сїй на бл҃говѣщенїе бц҃ы: л. $18^{а}$—$21^{б}$.
7. Катава́сїй въ н҃лю ваи́й: л. $21^{б}$—$24^{б}$.
8. Катава́сїй въ вели́кїй четвъртко҃: $24^{б}$—$27^{а}$.
9. Катава́сїй на поклоне́нїе кр҃тꙋ: л. $27^{б}$—$29^{б}$.
10. Катава́сїй во вели́кꙋю сꙋббѡтꙋ: л. $30^{а}$—$30^{б}$.
11. Катава́сїй во ст҃ꙋю и҆ вели́кꙋю недѣлю па́схи, и҆ вовсю свѣтлꙋю седми́цꙋ: л. $33^{а}$—$51^{б}$.
12. Катава́сый въ недѣл҃ю Ѳо́минꙋ: л. 52—$54^{а}$.
13. Катава́сїй на вознесе́нїе христо̀вѡ: л. $54^{а}$—$56^{а}$.
14. Катава́сый въ н҃лю пѧт҃десѧтнꙋю: прест҃ыѧ тр҃цы: л. $56^{б}$—$59^{а}$.
15. Катавасї́й на преѡбраже́нїе г҃не: л. $59^{а}$—$61^{а}$.
16. Катавасї́й на ꙋспе́нїе прест҃ыѧ бц҃ы: $61^{а}$—$63^{а}$.
17. Катавсїй на р҃ждтво̀ прест҃ыѧ бц҃ы: $63^{а}$—$65^{б}$.
18. Катава́сый на воздвиже́нїе ч҃тна́го кр҃та: $66^{а}$—$69^{а}$.
19. По непоро́чнахъ: гла́съ ѕ҃: л. $69^{а}$—$70^{б}$.
20. Степе́нны на ѻ҆смъ гласо҃-ки́йждо сти́хъ повторѧ́емъ: л. $70^{б}$—$81^{б}$.
21. Проки́мни воскр҃ни: л. $81^{а}$—$83^{б}$.
22. А҆нти́фонъ а҃: д҃го гла́са: л. $83^{а}$—$83^{б}$.
23. По є҆ѵ҃лїе сла́вы: л. $83^{б}$— .
24. Вса́кое дыха́нїе да хвали́тъ г҃да: л. 86—$93^{б}$.
25. Послѣдова́нїе бж҃ественныѧ лїтꙋргїй . . . . л. $93^{б}$—100.

Книжчето е здраво и подвързано съ кожа.

359 (607).

Жития на светиитѣ, новобългарски прѣводъ или прѣписъ отъ 1850 год. Листи 50, **16°** (14·5×9·5), нехубаво черковно писмо по 19 реда на стр.

На най прѣдния листъ заглавие: Книга житїе на сти҃ите, издалъ Василъ Велювъ рȣкописъ съ голѧмъ трȣдъ 1850.

Нарѣчие централно съ руско влияние въ правописа; ударение правилно. Съдържа:

На л. 1. Мцⷭ҇а септе҃врїѧ въ а҃ деⷩ҇. Жїтїе преⷣпбнаго ѻ҃ца нáшего сѷмеѡна столпⷩ҇ л. 1—9.

Начало: Седѧ́ на є̂дѝ мнⷭ҇тиръ и̂ на си́чките сѧ повинѧ́ваше и̂ срáмаше и̂ и̂зȣчи ѱалтѝрѧ наȣсъ за мáлко време и̂ постриже сѧ на и҃ї годыⷩ҇ и̂ ѿ таⷨ҇ побегна и̂ ȣтиде́ на еднà горà щò е блѝзȣ тóѧ граⷣ҇ що са нари́ча таланѝсъ и̂ таⷨ҇ намѐри келїѧ̀ маⷧ҇ка ѿ камиⷩ҇ и̂ затвòри са сты҃й та седѧ̀ ѻу неѧ г҃: годыⷩ҇.

На л. 4. Мцⷭ҇а септе҃врїѧ: и҃ деⷩ҇. Рожⷭ҇тво престы҃ѧ̀ влдчцы нашеѧ бцⷣ҇ы и̂ прѝсно двы мрїи̂.

Начало: Тòй ѝѡаки҃ ѿ црⷭ҇ко колѣ̀но бѣ́ше и̂ а̂нна и̂ тòй и̂ бѣ́ха хрⷭ҇тїане и̂ чтⷭ҇о си́ держàха житїето и̂ почи́таха сиромáхси пáтници и̂ прóсецы и̂ бѣ́ха богати а̂ма и̂маха грѝжа зе чéдо ѻ̂тѝ бѣ́ха безⷱ҇éдни.

На л. 6^б: Мцⷭ҇а септе҃врїа в҆ :дı҃: денъ. Слòво на воздвижѐнїе чтⷭ҇наго и̂ животворѧщаго крⷭ҇та.

Начало: Црⷭ҇твȣющи҃ врѐмѣ маѯѐнтеа мȣчѝтелъ. и̂ мнóго злò стрȣ̀ваше на лю́дїето не токò на хрⷭ҇тїàне да гóни да мàчи, а̂мѝ и̂ нéгови хора ѻ̂убы̀ваше и̂ наси́ла нéщо зéмаше и̂ злѐ живеéше и̂ бѐ сѝчки рїмъ на голеⷨ҇ скóрп ѿ тóзи дїàволъ҃.

На л. 12. Мцⷭ҇а септе҃врїа в҆ кѕ҃ де. Житїе ст҃аго слáвнаго и̂ всехвàлнаго а̂пⷭ҇ла и̂ є̂ѵⷢ҇та Їѡанна бгⷭ҇слова.

Начало: Сты҃й а̂пⷭ҇лъ и̂ єѵ҃лист҆ Ї҃ѡанъ бг҃ословъ сн҃ъ бѣ зеведѐѡвъ и̂ соломїю що бѣ дщерѧ̀ на Ї҃ѡсиф ѻ̂брȣчника. тòй бѣ виканъ ѿ рибари на пропове҃ є̂ѵ҃лїа. Когѝ хрⷭ҇тоⷭ҇ хóдеше прї галїлейско мóре и̂ и̂збѝраше ѿ рибàрїи а̂пⷭ҇лы и̂ викà :в҃: брáтїа пéтра и̂ а̂ндрѐа и̂ пóсле вѝда ї́акова зеведеòва и̂ѡ̀ана вкòраб҆ че запы́саха прéждата прї бащà си..

На л. 16^б. Мцⷭ҇а ѻ̂ктомврїа в҆ ѕ҃ деⷩ҇. Житїе ст҃аго а̂пⷭ҇ла Ѳомы.

Начало: Сты҃й а̂пⷭ҇лъ Ѳома що гѝ нари́чаме близнѐцъ бѣ ѿ граⷣ҇ панеàда галилéйски, и̂ когà х҃с ходеше по земѐта и̂ ȣчеше люди. и̂ и̂сцелéваше сéкàкви недȣги а̂ ѳомà чȣ че хòди хрⷭ҇тоⷭ҇ по градїщата и̂ ѻ̂утидѣ с҆ нѐго и̂ ѻ̂учеше са на дȣмите мȣ слàтки.

На л. 20. Мцⷭ҇а ѻктѡмврїа в҆ дї҃ д҃е. Житїе прпⷣ҇бнїѧ мт҃ре нашеѧ параскѐви.

Начало: В҆ землй сѐрбской близо прї граⷣ киліѯратїи весъ нарицаеⷮ҇сѧ ѐпиваⷮ. и ѿ тамо бѐ са родйла прпⷣбнаѧ параскева ѿ родители бл҃гочеⷭ҇тивыⷯ и хо́деха по за́поветь гд҃нъ и мйловаха сиромаси и просецы и па́тницы.

На л. 23. Мцⷭ҇а ѻктоⷨврїй в҆ :кⷢ҇ днь. Житїе ст҃аго сла́внаго велико мч҃ника димитрїа мѵроточца.

Начало: Стꙑй велико мчник҆ димйтрїе родйсѧ в҆ граⷣ солꙋⷩ ѿ бл҃гочтйви родйтели: баща мꙋ воево́да в҆ градаⷮ, и потайно вѣрꙋваше гд҃а на́шего їн҃са хрⷭ҇та че нѐ смѐеше на ꙗвѣ защо ймаше голѐмо гонение на хрⷭ҇тїанете ѿ невѣрныⷯ цр҃ей.

На л. 26. Мцⷭ҇а ноемврїа в҆ н҃ днь. Слово на собор҆ ст҃а́го архистратига мйхайла и прочиⷯ.

Начало: В҆ колосаехъ фригийскиⷯ близ҇ ієрапола бѣ храⷨ ст҃аго архїстрати́га мїхайла та имаше таⷨ ѝсто́чник҆ чꙋдотворенъ и ѿ неѧ бол҆ни пїаха и ꙋздра̀веха: и по̀ голѐма бѣ ѿ кꙋпеⷧ сїлоамскыⷯ.

На л. 30. Мцⷭ҇а ноеврїа гі днь житїе ст҃аго їѡана златоꙋстаго.

Начало: Ст҃ый їѡанъ златоꙋⷭ҇ⷮ роди сѧ в҆ антїхоїѧ ѿ родители невѣрниⷯ, та бѐха бога̀ти мно̀го баща̀ мꙋ бѣ воевода на́мѧ бѣ секꙋнⷣ а майка мꙋ антꙋса.

На л. 32ᵇ. Мцⷭ҇а ноеврїа дї днъ. Житїе ст҃аго ап҇ла Филипа.

Начало: Прї мо̀ре галилѐйско бѣ граⷣ що са̀ нарича вїса̀нтїа близꙋ прї капернаꙋⷨ, и бѣ еврейски ѐзыкъ ꙋ то́зи граⷣ :г҃: ап҃лы са бѣха родйле, таⷨ пѐтръ и андрей и филп҆ пѐтръ саⷨ андреа бѣ рибари по морѐто додѐ прї хрⷭ҇та ѿтидо́ха.

На л. 34ᵃ. Мцⷭ҇а декеврїа в҆ ѕ҃ днъ житїе иже во ст҃ыⷯ ѻц҃а на̀шего никола̀а мїрлїкїйскихъ чꙋдотворца.

Начало: Ст҃ый ѻц҃ъ нїкола̀а бѣ ро̀деⷩ ѿ граⷣ патара ѿ чтⷭ҇ныⷯ бг҃ородныⷯ правовѣрныⷯ родйтелй, баща̀ мꙋ бѣ богаⷮ наймѧ ѳеѡфаⷩ а майка мꙋ но́на, и мно̀го млⷭ҇тйнѧ стрꙋваха на сїрома̀си и про́сеци.

Слѣдъ това на л. 37ᵇ слѣдва (отъ по̀ ново врѣме):

Должности потвердйтелны. Колкото ра́боти дол҆женствꙋваме да пра́виме въ бл҃годѣанїѧ на дрꙋгите тыѧ са, който се йменꙋват҆ дѣла̀ мйлостыни тѣлесни и дꙋховни.

Тѣлесните са (изброяватъ се 7 „тѣлесни“ и 7 „духовни“ добродѣтели): 1. гла́дните да нахра́ниме, 2. жедныте да напо́име и пр.

На слѣднитѣ листи 39—46 слѣдватъ извадки отъ стария завѣтъ и други четива и молитви на черковнославянски, а на л. 47 слѣдватъ разни поучения на новобългарски:

Учению си́чки́ светъ гледа като на огледало, а̃ неȣченїю секога е̑ втемница затворенъ й не ви́ди́ нищо. — Бѣгай ѿ пїѧнството като ѿ утрова. Бегай ѿ злонаравните като ѿ краста.

Послѣ на л. 47⁶ слѣдватъ до края въпроси и отговори върху божй про́мисалъ и върху молитвата.

На л. 76⁶ прѣзъ надлъжната и горна пола писано съ сѫщо писмо както и самиятъ текстъ:

Йздателъ теодоръ хрелювски леско . . . книгъ на христаки Павловича македонскаго славни учител҆ свищовски.

Доставилъ Т. Куневъ.

360 (615).

Бл҃годáрственное страстéй хр҃тóвыхъ, черковнославянски прѣписъ отъ 1824 г., 20 листи гол. **8**° (23·5 × 17), новоуставно писмо.

Слѣдъ „благодарственото“, което състои отъ 33 „стиха“ слѣдва (на л. 9): Цѣлованїе ȣ҆дѡвъ и҆ раны гд҃а нáшего Ї҆и҃са Хр҃та на всѧ́ки дéнъ:

Рáдоуй сѧ ȣ҆жáснаѧ всѣ́мъ держáвамъ прест҃аѧ главò и пр.

Подиръ това на л. 10:

Поклонéнїе гд҃ȣ нáшемȣ Ї҆и҃сȣ Хр҃тȣ:

Покланѧ́емсѧ твоемȣ̀ тáйномȣ снисхождéнїю и҆ дѣйство҃ ст҃áгѡ дх҃а во ȣ҆трóбѣ дв҃ической воплощéнїю, рождествȣ̀, и҆ во ꙗ҆слѣхъ плóтскихъ положéнїю рáди сп҃сéнїѧ нáшегѡ человѣколю́бче гд҃и.

Покланѧ́юсѧ твоемȣ̀ прéжде дени́ци ѿ о҆ц҃а̀ без҆ мт҃ре рождéнїю, и҆ неиз҆речéнномȣ, е҆̑же ѡ҆ нáсъ смотрéнїю сн҃е бж҃їй! и пр. Погрѣшно е туренъ първия стихъ за втори, а втория за първи.

И най сетнѣ на л. 12:

Гл҃голъ грѣ́шнаго ко Магдалинѣ плáчȣщей ȣ҆ нóгъ христóвы.

> Оу҆стȣпи̏ магдали́но ѿ хр҃тóвȣ нóгȣ:
> Мнѣ̀ дáждь мѣ́сто: а̃зъ и҆мамъ ѡ҆ грѣсѣ́хъ скóрбъ мнóгȣ.
> О҆уже твои́ми слезáми скéрны ѡ҆чищéны.
> И҆ бе҆закóнїѧ твоѧ̀ ȣ҆жѐ ѿпȣщéнны.

Ἂзъ ѐще́ валѧ́юсѧ въ грѣхо́вной ті́нѣ:
Ἂзъ хощꙋ̀ ѹ̓ но́гъ ѐго ѝска́ти простї́нѣ.
Ѻ҆́статни ѽ же́но! ѿ но́гꙋ хр҇то́вꙋ.
Да ѝ ѧ҆́зъ ми́лость ѐгѡ̀ ѡ҆брѧ́щꙋ гото́вꙋ.
Ѻ҆́же ты ѝхъ дово́льнѡ слеза́ми ѽми́ла.
И проще́нїе грѣхѡ́мъ твои́мъ полꙋчи́ла.
Ἂзъ ѐщѐ хощꙋ̀ ѐмꙋ̀ ѹ̓па́сти на но́зѣ.
Ѝ ѩ҆́кѡ грѣ́шни҇ бо́лше рыда́ти на мно́зѣ.
Ѻ҆́статни Магдали́но, возлюби́вшаѧ хр҇та̀ не ле́стнѣ,
И припа́дшаѧ къ ѐгѡ̀ ст҇ѣй пле́снѣ.
Ѻ҆ужѐ ты до сі́тости ср҇це ѹ̓слади́ла.
Лобза́нїемъ любе́зны҇ томꙋ ѹ̓годи́ла.
Ѝ ѧ҆́зъ хощꙋ̀ къ люби́момꙋ мнѣ̀ припа́сти бг҇ꙋ.
И лобза́ти ѹ̓се́рдно чи́стꙋю ѐгѡ̀ но́гꙋ.

Ѿвѣтъ Магдали́ни҇ грѣ́шникови.

Всѣ́мъ ще́дръ ѐсть гд҇ь на́шъ, всѣ́хъ в̓мѣща́етъ нете́снѡ:
Всѣ́хъ прїе́млетъ, всѣ̀мъ радъ, всѣ҇ лю́битъ ѝзвѣ́стнѿ.
Ἂще бы ѿ всегѡ̀ мі́ра здѣ̀ притека́ли лю́ди.
Ѹ̓ но́гъ хр҇та̀ моегѡ̀ нете́снѡ ѝмъ бꙋ́ди.
Вкꙋпѣ̀ ѹ̓бо со мно́ю ногъ ѐгѐ ѝми́сѧ:·
Ἂзъ ѽ мои́хъ ты́же ѽ свои́хъ грѣсѣ́хъ моли́сѧ.

Слѣдъ това съ киноваръ:

Бл҇года́рственное страстѐй хр҇то́вы҇ воспомина́нїе и моли́твенное размышле́нїе па́че всѣ҇ ѝныхъ мл҇твахъ ѕѣлѡ̀ дш҇ѝ полѣ́знѡ ѐже до́лжно по всѧ̀ пѧткѝ соверша́ти со в̓нима́нїе ѝ ѹ̓мнле́нїемъ ср҇ца̀. писа́сѧ въ мн҇тиръ рыла ѝларїѡ́нъ пройгꙋ́менъ їеросхимъ. в̓лѣ́то а҃ѿкд҃ а҆при́лїа — л҃ —

Останалитѣ 8 листа, отпослѣ пришити, съдържатъ:

Чи́нъ ѽ причаще́нїи воды̀ ст҇обогоѧвле́с҇ки.

Върху листа прѣдъ тоя чинъ нарисуванъ, доста хубаво (вѣроятно по литографиранъ изводъ): Исусъ Христосъ до колѣнѣ въ вода и до кракатa му отъ двѣтѣ страни двѣ рибки, а отстрани тия стихове съ курсивъ:

На Іѡрданѣ вѣрнїи прїид(и)те,
Источника спасенїя почерпите.
Ἂзъ дамъ воду живу жаждущимъ,
Любовїю къ мнѣ прибѣгающымъ.

Слѣдъ свършека на чипътъ изрисуванъ потиръ, а отъ двѣтѣ му страни тия стихове:

Пивый ѿ чаши кровь мою,
Всегда будетъ сей со мною,
Ꙗдущїй же всегда мое тѣло,
Той возведенъ будеть мною на небо.

Най сетнѣ на лл. 18^{б} и 19^{а} е мл҃тва ѡ҆ и҆́же са́ми себѐ заклѧша. Подвързия мукавяна, здрава.

361 (224).

Алфавитъ д҃хóвный отъ 1825 г. Редакция новобългарска. Листи 104, 4^{0} (23·5×18·5), текстъ 17·7×14·5, писмо — ново-уставно, дребно, букви 2 мм., редове на стр. 23.

Заглавие: А҆лфавитъ дх҃óвный, преведéсѧ на прóстый ѧ҆зы́къ болгáрскїй. — Съдържа прѣди сичко поучения по азбученъ редъ, л. 1—3^{а}, а отъ л. 3^{б} до 90:

1. Чáсть пéрваѧ. Глава а҃. Зарáди пáднованїе а҆дáмово, (нáй первата[1]) причи́на бѣ́ше нéмꙋ неразꙋ́мїе, и҆ крáйное що нéпознà сéбеси.

2. Главà вторáѧ. Зарáди каквѡ̀ трéбва да рáботимъ съ рáзꙋмъ и҆ да пáзимъ зáповѣди бж҃їѧ.

3. Главà трéтїѧ. Зарáди да нѐ рабóте чл҃вѣ́къ съ рáзꙋматси, и҆ а҆когò не ѡ҆чи́сте, неѐ прáвъ. и҆ неѐ и҆́стиненъ рáзꙋмъ.

4. Главà д҃. Зарадѝ до тогáзи въ дх҃óвное дѣ́ланїе и҆́ма трꙋ́дъ и҆ понꙋждáванїе, догдѣ́ не дойде҃ кóй да просвѣти́ свóй рáзꙋмъ.

5. Главà є҃. Зарадѝ на вси́чко да хóдишъ на слѣ́дъ рáзꙋмꙋ и҆ разсꙋждéнїю, а҆ не поди́ръ безсловѣ́стната плóть.

6. Глава ѕ. Зарадѝ да бáде предпочтéнъ пóстъ, и҆ да и҆́маме на вси́чко воздержáнїе.

7. Главà з҃. Зарадѝ дасѧ̀ не порóбваме на плóтските слáдкїѧ стрáсти, но дх҃óвное ȣ҆тѣшáванїе въ г҃дѣ да и҆́щемъ всѧ́кога.

8. Главà и҃. Зарадѝ всѧкога на вси́чко да хóдешъ поди́ръ рáзꙋма, а҆ не поди́ръ плóтското безрáзꙋмное и҆́сканїе.

9. Главà ѳ. Зарадѝ дасà не распáлова чл҃вѣ́къ на чꙋ́ждо лицѐ, и҆ дасà не прóбꙋва на плотската пóхоть. (и҆́сканїе хотѣ́нїе).

10. Главà ї҃. Зарадѝ даса не порóбова всѧ́кїй на блꙋ́дны пóмыслы, и҆ сквéрное похотѣ́нииїе.

---

[1] Думитѣ, поставени въ скоби, са писани надъ редътъ.

11. Глава̀ к҃і. Зарадѝ какво̀ неѐ сво́йственно на чл҃вѣка плотско́то похотѣнїе, (ѝсканїе) но ѿкога́то преста́пи ѧда́мъ за́повѣдъ ѡста́на на на́шъ ро́дъ.

12. Глава̀ в҃і Зарадѝ да несѝ прилага́шъ ср҃це́то на сига́шните ве́щи, ѝ да не ѝскашъ въ зе́малните сла́сти поко́й ѝ ѹ҆тѣша́ванїе, но са́мѡ въ г҃да бг҃а да ѝщишъ всѧкога.

13. Ча́сть вторѧ̀. Глава̀ а҃. Зарадѝ даса̀ па́зиме на вси́чко даса̀ не хва́лимъ съ лажо́вно похвалѧванїе.

14. Глава̀ в҃. Зарадѝ дасѧ не ра́дѹвашъ мно́гѡ на почита́нїе человѣ́ческо, защо́е прелѐстно.

15. Глава̀ г҃. Зарадѝ да неса̀ го́рдимъ (фодѹли҃) за ни́коѧ вѣ́щь на то́зи ми҃.

16. Глава̀ д҃. Зарадѝ на вси́чко всѧ́кога даса̀ смирѧ́ваме прѣд̾ бг҃а ѝ пред̾ чл҃вѣцыте.

17. Глава̀ є҃. Зарадѝ ни ма́ло нѣ́что да ѝмашъ ѿ се́беси.

18. Глава ѕ҃. Зарадѝ да не ѡсѹждавашъ дрѹгиго кого̀, но своетоси ѕло̀ да гле́дашъ.

19. Глава з҃. Зарадѝ даса̀ па́зешъ ѿ смѣ́ха, ѿ праздносло́вїе ѝ ѿ кощѹнство.

20. Глева и҃. Зарадѝ всѧкога даса̀ ка́имъ ѝ да пла́чемъ за своѐ согрѣше́нїе въ то́зи до́лъ плаче́вный.

21. Глава ѳ҃. Зарадѝ да поманѹваме всѧ́кога сме́рть, ѝ да неса̀ прельща̀ваме съ гни́литѣ рабѡти (ве́щи щоса̀) на то́зи мі́ръ.

22. Глава̀ і҃. Зарадѝ каквѡ̀ не́ма поко́й на то́зи мі́ръ ни въ є҆дно̀ не́гово не́що, но са́мѡ въ є҆дно́го бг҃а ѝма вѣ́чный поко́й.

23. Ча́сть г҃ ѧ. Глава а҃. Зарадѝ да не бѹ́демъ сребролю́бцы, но то́кмѡ на є҆дно́го бг҃а даса̀ на́дѧваме.

24. Глава̀ в҃. Зарадѝ да не зави́ждашъ ни́комѹ ни на ни́коѧ вещь на то́зи мі́ръ.

25. Глава̀ г҃. Зарадѝ даса̀ не гнѣ́ваемъ, нито̀ да даржи́мъ ѕло́ба на ни́кого.

26. Глава̀ д҃. Зарадѝ да не ско́рбимъ мно́гѡ кога̀ до́де на҃ нѧ́коѧ ско́рбь.

27. Глава̀ є҃. Зарадѝ каквѡ̀ всичките ст҃їи въ скю́рби ѝ печа́ли ѝспрово́диха вси́чкїй сво́й живо́тъ.

28. Глава̀ ѕ҃. Зарадѝ да терпи́мъ вси́чко що до́де до́блественнѡ. (ю҆на́чески).

29. Главà з҃. Зарадѝ да несмѐ лѣни́вы, по тре́звенны (сабȣ́дени) на бж҃їето рабо́танїе всѧ́кога.

30. Главà и҃. Зарадѝ да не ба́дешъ лѣни́въ, нитò ȣ҆пы́лъ, но всѧ́кога де́нь и҆ но́щь ȣ҆се́рдень да ба́дешъ, и҆ за себѣ̀ да сѧ̀ гри́жеⷮ҇.

31. Главà ѳ҃. Зара́ди да принȣжда́ваме се́беси всѧ́кога серде́чно къ топлинà гдⷭ҇на.

32. Главà і҃. Зарадѝ всѝчко жела́нїе своѐ да и҆́маме къ бг҃ȣ, и҆ любе́зно къ не́мȣ ди сѧ̀ прилѣпѧ́ваме.

33. Главà а҃і. Зарадѝ на є҆ди́наго бг҃а да и҆́маме любо́вь, и҆ ни́що да не пота́чеваме дрȣ́го по мно́гѡ ѿсве́нъ не́гова любо́вь.

На л. 90^б: Стїхослѡ́вїѧ пе́рваѧ, любе́зное къ бг҃ȣ ви́канїе На л. 92^б: Стїхослѡ́вїѧ втора́я. Любе́зное събг҃а разгова́рванїе. На л. 94^б: Стїхослѡ́вїѧ тре́таѧ: Любо́вническое на бг҃а ви́канїе. На л. 98^а: Стїхослѡ́вїѧ д҃. жела́тельное къ бг҃ȣ ви́канїе. На л. 101^а: Стїхослѡ́вїѧ пѧ́таѧ Прежели́телно на бг҃а бл҃годаре́нїе за доброе не́гово пода́ванїе. — Тия стохословия са отчасть изводъ отъ давидовитѣ псалми, отчасть написани самостойно по подражание на първитѣ.

Книгата била готвена за печатъ. Ето какво пише прѣводачътъ най-послѣ: Преведе́сѧ сїѧ̀ кни́га щосà нари́ча а҆лфави́тъ дх҃о́вный, на про́стый ѧ҆зыкъ бо́лгарскїй мно́ю невѣ́жою рȣві́момъ сщ҃е́нносхїмона́хомъ, ȣ҆ сщ҃е́нной ѡ҆би́тели троѧ́нскїѧ, храⷨ҇ рж҃тво престы́ѧ бцⷣы, въ пȣсти́нной скѵтѣ̀ ст҃лѧ нїкола́а списа́ся. Настоѧ́нїемъ же и҆ и҆скȣплѣ́нїемъ хрїстолюби́ваго и҆ ȣ҆серднолюби́ваго ревни́телѧ, Гдⷭ҇на Гдⷭ҇на кѵⷬ҇: Х: Михаї́ла ..... 1) ѿ се́ло те́тевене, за да сѧ̀ разда́ватъ правосла́внымъ хрⷭ҇тїанѡмъ, за ѻ҆́бщаѧ по́льза, и҆здадѐ на ти́помъ печа́татисѧ, са́съ своѐ проха́рченїе, за дш҃е́вное є҆гѡ̀ спасе́нїе, и҆ за вѣ́чное є҆гѡ̀ помена́нїе, и҆ за роди́телеи и҆ сро́дникѡвъ є҆гѡ̀.

По́слѣ сїѧ̀ преведе́сѧ и҆ за страсте́хъ хрⷭ҇то́виⷯ моли́твенное размышле́нїе три́десѧтъ и҆ трѝ тропа́рѧ: и҆ сказа́нїе за разли́чнїи грѣхѡвѐ изгре́ческа кни́га щосà зовѐ, а҆маⷬ҇тѡлѡⷡ҇ сѡтирі́а.

Свидѣ́телствȣю и҆ а҆́зъ за товà всѝчко преведе́нное за пра́веднѡ съ своерȣ́чнымъ подписа́нїемъ, ловчȣ̀ є҆пⷭ҇кпъ а҆нѳі́мъ. 1825 ѿ ма́рта писа́ся до а҆ѵгоⷭ҇ мⷭ҇ца.

Най-послѣ прѣводачътъ притуря: товà печа́тай въ началѣ̀ а҆ пѐ..... 2) и҆ ѡ҆щѐ преложѝ на потписаⷮ҇ъ .....

---

1) Оставено празно мѣсто за прѣзимето.

2) Подрѣзано — не се чете.

На последния листъ отопаки забѣлѣзана тази рецепта за маджунъ: ѿ слаткиѧ коренъ 5 драмъ и метъ 50 драмъ на го пресеи убаво на го чакаи да поистине колкото да трае праста на го смеси да стане мажȣнъ та да ѧде вечеръ и заранъ.

Подвързия — мукава, обита съ мушама.

362 (609).

Кириакодромионъ, (извадки отъ него), писанъ на 1850 г. 73 л. 8⁰, нехубаво писмо.

На първия листъ има следното заглавие:

Ӥзбрано ѿ толкованїа и ѿ книги сїраховии̂ дрȣги много еѵ҃лско и̂ ап҃лско толкованїе дȣшей́х҆целйтелна книга.

Краткое толкованїе (написано въ нѣкакъвъ орнаментъ) 1850.

На сѫщия листъ отопаки:

ȣ вйдраре а̂зъ василъ Велювичнъ сторйхъ трȣдъ сас҆ тази книга дȣше полезна 1850 лето сас҆ моѧ рȣка писа҃. ко(й)то вийкне внеѧ неще без҆ полза да оста̀не.

На л. 2 е ѡ̂главленіе.

На л. 3ª подъ единъ черъ орнаментъ, съ ликътъ на Ис. Христа: Кѵрїакодро́мїѡ̑ сиречъ недѣлникъ.

Поȣ҃ченіе на всѣхъ православни҃ цр҃квах҆ толкованіе спровȣченіе дȣшеполезно ӥзбрано ѿ много книгӥ за полза в(с)ѧки́мȣ чл҃вкȣ кои какво жалѝ нами́ра въ неѧ защо е сас҆ много трȣд҆ собрана понеже чл҃вк҆ неȣченъ като дрво неȣделано ȣ̂ченіето е светосъ ȣ̂ченіе ѹ̂тешенїе и̂ ȣправленїе сер҃ца и̂ ȣ̂ма. Бл҃же́ни и́спита̀ющи́ свидѐнїе є҆го̀ все҃ ср҃це҃ взыщȣтъ є҆гѡ̀ неделающи бо бе҃аконіѧ в҆ пȣте́х҆ є҆гѡ̀ ходи́ша. ѱа҃: рі҃и.

Тия три листа до тука нѣматъ странични броеве. Чакъ следниятъ листъ, дѣто захваща прѣдисловието, захващатъ и странични означения. Прѣдисловието е прѣписвано по Софрониевия Кириоакодромионъ, само е испуснатъ оня пасажъ, дѣто Софроний говори, какъ съставилъ книгата си. Освѣнъ това на края намѣсто „азъ грѣшнїй Софронїѧ“ . . . . . прѣписвачътъ свършва тъй: „А҃зъ грѣшни́ Васи́лъ Велювйчнъ, и прибавя пакъ сѫщия стихъ отъ псалтиря, както и Софроний.

Прѣписани са 11 слова, и то споредъ оглавлението:

1. Слово въ недела 21 сеющи семен҆. лис҃ 1.

2. Слово ѡ҆ долготȣ дне́й живенїе пра́вило за добродетелное жи́тїе ѿ бг҃а члко҃ подано҃. чететсѧ ї҆анȣарїа а҃ де нпамѧ̀ василиѧ великаго лис҃т 14 (не е листъ, а страница; тъй сѫщо и надолу).

3. С(л)ово въ неделѧ 25 закони́къ вопроша хр҃та. л. 30.

4. Слово въ четртокъ перва неделѧ ст҃а́го вели́каго поста за ѕо҃ба ꙗ̑ви҆ лис҃т 46.

5. Слово въ сȣбота перва неделѧ ст҃а́го вели́каго поста за причащенїе ѧви́. л. 49.

5. Поȣченїе въ неделю первȣю ст҃аго вели́каго поста поȣчава за чистота л. 56.

7. Слово въ ст҃ый вели҆кӣй понделникъ. ꙗ̑ви́ заради́ молитвы двда црѧ. л. 63.

7. Слово въ ст҃ȣю великою сдредȣ. ꙗвѧ безаконското — лист҆ 70.

9. Слово въ ст҃ыи вели́кӣ четветокъ. ꙗвѝ за примѝренїё ӣ ѡчистенїе. ли҃т 80.

10. Слово въ неделю мѧсопȣсною̀. ꙗ̑ви́ заради́ страшни сȣт҆. лис҃т 8҃9.

11. Поȣченїе въ неделю деветнадесѧ҃т. ꙗ̑ви́ ради́ любовъ — лис҃т 97.

Слѣдъ свършъка на това слово слѣдва (на стр. 102 и 103):

Прави́ло ст҃ы҃и а҆п҃лъ п҃є да бȣде҃ же ва҃ всѣ́м҆, причѐтнико҃ же, ӣ мирскӣ҃ людемъ, кнӣги че́стны ӣ ст҃ы (изброяватъ се книгитѣ на вехтия и новия завѣтъ).

На стр. 104 до края — извадъкъ (черковнославянски) отъ притчи Соломонови и прѣмѫдрости Сирахови съ нѣкои бѣлѣжки и сочки подъ текста.

Хартия груба, синкава. Подвързия мукавяна, здрава.

Доставилъ Т. Куневъ.

363 (211).

Сборникъ отъ разни статии, писани на 1850 година (прѣписъ по Софрониеви прѣводи). Листи 270 фол. (31·5×21·5), текстъ 21·3×15·5, обиколенъ съ двойни, червени линии наоколо; писмо полууставно, дребно и нехубаво, букви 1·5 мм., редове на стр. 34. Съдържа:

1. Нача́ло премȣ́дрости страхъ гп҃днъ, ӣ разȣмъ бл҃гъ творѧщимъ во́лю є҆гѡ҃, л. 1—8.

2. Мѵ҆ѳологі́ѧ Сѵнтїпа фі́лософа попремно́го размотре́на. ӣ преведе́на ѿ персі́йскагѡ ꙗ̑зы́ка, на гре́ческагѡ про́стагѡ ꙗ̑зы́ка: а̑ ѿ на́съ препи́сана ѿ гре́ческагѡ простра́ннаго ꙗ̑зы́ка, на бо́лгарскїй кра́ткїй ӣ

прóстый ꙗзы́къ, къ разȣмѣ́нїю бóлгарскомȣ прóстомȣ нарóдȣ: Къ виѣшномȣ пóлзȣ прочитающимъ ю҃: пéрво преведéна на 1802-ро лѣто Ïȣнїа: на :6: де҃ на вѝдин҃: . . . а сегѝ второ́ са преписа Ѿ пóпа краста пóп': аоаца. Въ лѣто 1850 мц҃ь декеврїа дéн' 25 въ разграть, л. 10—44.

3. Изрѣчения отъ Соломона, л. 45—46.

4. Ѐзωповы бáсны, както пише надъ текста върху страницитѣ, л. 47—94. Сички на брой 147, отъ които послѣднитѣ три („змїѧ и чл҃къ“, „цр҃ь ѝ три пáши негови“ и „мȣжь и жена“) доста дълги и сигурно не са творения Есопови. По съдържание и строежъ приличатъ на народни приказки. Къмъ края (л. 78—94) други статии, надъ които на страницитѣ (надъ текста) стои „басни мȣдрости“.

5. Довóлно щò сказáхме Ѿ мíрските Ïсторíй â сегѝ потрéбно е да скажи́ме ѝ Ѿ цр҃кóвната Ïсторíа повы́ше ѝзвѣ́стное слóво, л. 94.

6. Цр҃тво са варди ѝ оупрáвѧ сáсь мȣдрость ѝ сáсь рáзȣмъ, ѝ са҃ любóв' къ вóйномъ ѝ къ под'дáник'; â нè са҃ ôрȣжïе ѝ са҃ стрáхъ, да бунлáша раѧ́та, л. 95—250. Почватъ се редъ глави отъ „Театронъ политиконъ“ (подъ общо заглавие надъ текста): „фïлософскïа мȣдрости“ (Вж. № 92).

Цѣлото съдържание на сборника е изложено на л. $253^{б}$ и л. $254^{а}$ отъ самия прѣписвачъ:

Ѡглавлéнïе сословïе повѣстïе: ѝ различнаѧ поȣчéнïѧ ôбрѣтáющихсѧ в'книзѣ сéй:

Поȣчéнïе ô стрáсе гд҃немъ, л. 1. — Поȣчéнïе ô простотè сердèчномъ, л. 2. — Поȣченïе ô малемъ крáдцѣ, листъ тожде 2. — Повѣ́стъ ô сȣевѣрïе, л. 3. — Ѿ ѝсповѣди нà ôбрат', л. 5. — Ѿ мóлбѣ, л. 6. — Крàткое правоȣчéнïе, л. 7. — Миѳологïа сѵнтïпа фïлософа, л. 10. — Баснослóвïѧ ѐсωповы, л. 47. — Ѝ дрȣгаѧ баснословïа, л. 77. — Фïлософскïа мȣдростѝ, л. 78. — Слóво ô ѝстинѣ, л. 80. — Повѣ́сть ô грѣ́хъ, л. 80. — Слóво ô Ѿщéнïе бж҃ïе, л. 82. — Слóво ô смéрти, л. 85. — Слóво ô ïсторíахъ цр҃ковныхъ, л. 94. — Повѣ́стъ ô цр҃твахъ мíрскихъ, л. 95. — Повѣ́стъ ô гп҃дáрскы҃ прáведныхъ сȣдахъ, л. 97. — Повѣ́стъ колѝко дóлжност' ѝма гп҃да҃ да са грѝжи и да сà трȣди зарадъ под'данните свои, л. 101. — Слово ô гп҃дарское блȣдодѣѧнïе, л. 108. — Повѣ́стъ ô совѣтникахъ гп҃дáрскихъ, л. 114. — Показáнïе, пре҃ гп҃дарѧ мнóго да не хоратѝш', л. 112. — Гп҃дáрь катó ôц҃ъ когѝ наглéдва подáнныците свой тогѝва бы́ва мѝрно државá ѐгω, л. 120. — Гп҃дàръ когѝ подадè нѧкой закóнь потрéбно е пéрво ôнъ сáмь да гó варди, л. 127. — Гп҃дàръ когѝ вáрди гражданскáта правост': ѝ бж҃ïа закóнь, ѝ да сà покорѧва на ни́хъ бл҃говен' ѐст', л. 132. — На гп҃дарѧ сла́ва ѐст', когѝ сто́й нà дȣмата си ѝ держѝ вѣ̀рностъ, л. 140. — Гп҃дàръ кой ѝма ȣ̑ себѣ̀ кни́зное поȣче́ніе тоги́ва ѐсть слàвно ѝме ѐгò, л. 150. — Гп҃да́ръ когѝ прочи́та че́сто с҃щенно писа́ніе, тогѝва ми́рно ȣ̑пра́вѧ държава́та своѧ̀, л. 156. — Гп҃дàръ ȣ̑ бл҃гополȣ̀чное вре́ме высо́ко да сà нево́здига ȃко хо́че тве́рдо да бȣ̀де гп҃да́рство ѐгѡ, л. 163. — Гп҃да́рь когі̀й мл҃тивъ камтò сі̀ротиците, тоги́ва са повы́ше ȣ̑мпожа́ва ѝмѣ̀ніето мȣ, л. 180. — Нà гп҃дàрѧ потрѐбно е всѧ́коги да мы́сли, почтò наскоро хо́че да сà раси́пи живо́т' ѐгѡ, л. 190. — Бл҃гочестивост' ѝ стра҃ бж҃їй когѝ ѝма гп҃да́р' на ср҃це свое, тоги́ва е сѣ́ме ѐгѽ бл҃гослове́но, л. 201. — Гп҃дàрь да сà приклонѧ́ва по҃ержа́внаѧ рȣ̀ка бж҃їа, да сà непревозно́си на высо́ко, л. 213. — Оу҆ злополȣ̀чное да нè ѿпа́два гп҃да́рь, ѝ тоги́ва са ȣ̑боѧ́ватъ ѿ негѽ всѝ ѩ҆зы̀ци, л. 229. — Нà ѽтеческагѡ ѝ наро́днагѡ шепо́тника и клевети́ка да нè слȣша гп҃дàрь дȣ̀мите, тогѝва быва гп҃дарство҃ ѐгѽ ми́рно ѝ ті̀хо, л. 227. — Ласкате́ли и лестницы да гѝ ненави́жда гп҃да́р' ѝ тоги́ва бывà ѝмето мȣ сла́вно, л. 232. — Гп҃дàрь са҃ бл҃гогове́ніемъ да почита с҃ще́нныѧ чи́нь ѝ слȣжи́телите бж҃їй; тоги́ва катò кри́нъ процветва гп҃дрство ѐгѽ, л. 237. — Гп҃да́ры, щò любили бл҃гоче́стіе хр҃тіанское ȏный са҃ голѧ́мое бл҃гополȣ̀чие цр҃ȣвали: ȃ що сà воставàли проти́вно вре́хъ негѽ, бѣ́дно сверши́ли живеніето свое л. 246.

Тукъ свършватъ главитѣ отъ Театронъ политиконъ. Слѣдъ тѣхъ слѣдва още едно: Слово на поставленна́гѡ нова́гѡ ȃрхіе́реа, л. 250.

Слѣдъ оглавлението на л. $254^{б}$ и $255^{а}$ слѣдватъ мѫдри изрѣчения, а накрая, на лл. $267^{б}$ и 268 има тия лѣтописни бѣлѣжки:

На 1860 Мц҃ъ Априлиı на 11-гѡ днѧ Сега хората викатъ защо не струватъ лозата веки защото хората фапàха да ни познаватъ нити Бога нити постарите человеци и затуй Богъ фана да ни дава гладостъ.

На 1789 м҃цъ ѽктовріе 24 го днѧ стана сеферъ като доди немецȣ да се бѝ сос' бокорешкію бей ѝ гȣ нави ȃ бокорешкію бей побегна ȣ̑ рȣхчюкъ.

На 1821 м҃цъ і̑ȣ̑лїе :8: гѡ днѧ като доди водата на разгратъ ȏть многȣтѡ на водненіе срина до 300: кащи и многȣ чл҃вцы ѝ скотови ѝздавиха са.

Въ лѣто 1832 ѽктовріе 21=и хиротонисаса неѽфитъ че(р)венȣ влади́ка: въ рȣхчюкъ: тамо беха те́зы митрополи́ты: і̑ларіѡнъ тȣрновскіи ѝ гріго́ріѧ шȣмненски ѝ ловчанскіи ѐпископ' діѽнісіѧ

1832 ѽктовріе = 10 =

додè і̑ларі́ѡн' тȣрновскіи мит(р)ополитъ въ разгратъ: тога́ва ѽбнови це́рквата, дето ще са речѣ ѽ(с)вѣтѝ: с́ос' него бè ȃрхи діѧконъ ѧ҆ганї҆е: послѣ тогози ѧ҆ганї҆е въ марта 12 и 1833 хиротонисаха гѡ є҆пископ҆ въ тарновꙋ: на хиритонїѧ та бѣ первый і҆ларїѡн҆: вторїи нивѡфїтъ червѣнꙋ: третїй дїѡнисїѧ лѡвчанскїй и҆ поставихагѡ на врáца є҆пископ҆ сегѡ ѧ҆гáнї҆е ѻ҆тиде прѝ ѧ҆ганї҆е є҆пископа і҆ларїѡнъ дїаконъ:

1828 лето мцъ маїа мина московицо ѿ самъ дꙋнава моста беше презъ сакча — 2 — сахат^ тогива беше и҆ царъ николай заѐдно: и҆ братмꙋ михал҆; и҆ престигнаха дꙋ шюменъ: главна кома(н)да бѣ графъ нѐгдещїйнъ: въ развгрáтъ додоха казацы҆тѣ і҆ꙋлї҆е 14 и҆ въ сꙋбота: въ нидела дигнаха с҆ гїѡчювите разградскы и҆ ѿ село а҆рнаꙋткювю: тахчикювю каба кꙋлакъ харсꙋва: кара а҆рнавꙋ҆ а҆ тꙋрците разградски жителы: беха и҆збегали по напреш҆: а҆ въ разгратъ беше ѧ҆енино баш҆ва а҆ли бей той побегна като дойдоха казаците: и҆ ѹ҆бы є҆динъ казакъ: и҆ трима а҆рнавꙋтъ кювлїй закла, ѿ ванъ касабата: и҆ нї҆е после като са дигнахме ѿ разгратъ ѹ҆тидохме до є҆ни пазар҆: и҆ седехме тамо 15 дни и тогава додоха дрꙋги гї҆ѡчювы ѿ шюменска та казаа драгоювꙋ.

Отначало има петь неписани листа безъ странични нумера. Л. 9 неписанъ; на отопакето му — захванатъ магически квадратъ оть името Попъ Красτю, ала не довършенъ. Лл. 256—267 пакъ неписани.

Подвързия мукава съ кожа. — Доставила го вдовицата на Кр. Ст. Пишурка Ангелина.

За тоя сборникъ писа М. Дриновъ, ПСп. XII (1884): „Нѣколко забравени списания на Софрония Врачанскаго.

364 (558).

Послѣдованїѧ молéбна за болѧщаго, 24 л. 4⁰ (22×16), едро, длъгнесто, ново-уставно писмо, отъ края на XVIII или началото на XIX вѣкъ. Цѣлата книжка е прѣписъ отъ подобна, печатана въ Москва, както е и отбѣлѣзано на послѣдния листъ:

Печатано въ цр҇твꙋю҆щемъ градѣ Москва а҃ѱ҃ч҃г҃.

Находитсѧ въ тѵ҆пографїи грекоправославной код҆ дїмӥтрїа ѳеодосїа.

На сѫщия листъ е отбѣлѣзано и името на прѣписвача:

Да са знае че и҆спи҆сахъ азъ симеѡ҆нъ марӥновъ тазй молебна҃ на мцъ а҆ӥгусть, л҃а: денъ.

Доставилъ Т. Бардаровъ отъ Плѣвенъ.

365 (617).

Писмовникъ отъ 1783 година. 34 л. гол. 8^0 (21×16), бързописно писмо, упражнено.

Правописъ и езикъ черковно-славянски.

На листоветѣ отъ подвързията има писани въ по̀ сетнешно врѣме, нѣкои извадки (или може би прѣводи) отъ други книги. Тукъ езикътъ е народенъ, источно нарѣчие.

Глава з҃і: ѽ благода́ти [за добра̀ работа]:

Благода́ть е҃ двойна, да́рбата е҃ два ка́та, сѹгѹ́ба (съ черв. маст.) чи, защото (съ червено) дрѹга (написано дрѹгата, па заличено та) просвѣща́ва, а҆ дрѹга (пакъ като горѣ) ѽсща́ва, де́то просвѣща́ва е҃ тъсь, коя́то просвѣща́ва ѹ҆мъть на́шъ, и҆ вди́га во́лята на́ша да стрѹваме добро́. (Втори коричень листъ отпрѣдъ).

Това е вѣроятно прѣводъ отъ книгата „Зерца́ло хрїстїа́нское преве́дено съ гре́ческагѡ на сла́венскїй ꙗ҆зы́къ въ по́лзѹ славено-се́рбскаго наро́да Дими́трїемъ Нїкола́евичемъ Да́рваръ, Будимъ, 1801 г.

А на първия коричень листъ отзадъ:

Зарадѝ Ї҆и҆са, ѿ дїавола какъ е҆ и҆спитванъ.

Ї҆и҆съ сась дх҃а ст҃аго и҆спѣлнень вѣрналса ѿ Ї҆ѡрда́нь [: ѿ в҆дѹхнаванїето ст҃аго дх҃а :] и҆ во́дяше го дх҃ь ст҃ыи, и҆ ѹ҆тишалъ в҆ пѹсти́ня да са и҆спи́тва ѿ дїа́вола. — Тукъ намѣсто ъ-звукъ идва покрай ъ и **а**.

Слѣдъ това на втория коричень листъ отзадъ пакъ отъ Зерца́ло Хр҇тїа́нское. гл҃а є҃і. Зарадѝ като неѣ подо́бно человѣкѹ на се́бе си да оубля́га.

Подвързия мукава съ кожа, здрава.

366 (437).

Писмовникъ отъ 1784 год. на черковно-славянски и български. Пълното му заглавие: „Формѹла҇ и҆лѝ и҆зво́ды: Ра́ди Сочине́нїя разныхъ писа́нїй: Напи́саны: Тща́нїемъ и҆ ѹ҆се́рдїемъ: Ї҆еродїа́кона: Серафі́ма: Ст҃ыя О҆́би́тели Зѡгра́фскїя: в҆ лѣто Гд҃не: 1784: Ї҆ѹлїа:“ (л. II^б). Листи IV+61, 8^0 (17×11·5), текстъ 11·5×8, писмо — красивъ и четливъ бързописъ, букви 2 мм., редове на стр. 15.

Съдържа 46 образци за писма — повече отъ духовни лица къмъ духовни. Отначало има 4 листа безъ нумера. На послѣднитѣ два отъ тѣхъ е изложено съдържанието. Листитѣ съ текста са отбѣлѣзани съ арабски цифри и на двѣ мѣста погрѣшно. Слѣдъ л. 30 слѣдва л. 32 и слѣдъ л. 43 слѣдва л. 48. На края 11 листа съвсѣмъ бѣли. Заглавията на писмата са писани съ червено мастило. Два вида хартия: отначало по̀ дебела и по̀ тъмна, послѣ (отъ л. 16) много тънка, жилава и бѣла. Водени бѣлѣзи: двуглавъ орелъ, инициали R. K.

Доставилъ на библиотеката Б. Мандушевъ, у когото го оставилъ прѣди 25—30 години единъ калугеринъ отъ Света-Гора.

Името на прѣписвача или съставителя се чете още на двѣ мѣста: На първия листъ отлице долу: „проїгѹменъ серафимъ.“

На л. $66^{а}$: „Написа҃ Смирен҃ѣйшїй В҆ монасѣхъ Серафї̈мъ.“

367 (401).

Тетрадка (8 листа **4°**) съ образци за записи. Съдържа и три листа прѣписъ отъ караманлийски апостолъ (на турски езикъ съ български букви). Писалъ Амачко въ с. Връшецъ (Врачанско) 1843 г.

368 (310).

Паисиева Істо́рїа славѣ́но-бо́лгарска, прѣписъ (Котленски — Софрониевъ) отъ 1765 год. Листи 83 (п҃**г**), **8°** (20·5×14·5), текстъ 15·7×10·3, писмо срѣдно-уставно, дребно, буква 2 мм., редове на стр. 20.

Пълното ѝ заглавие: Ї҆сто́рїа сла́вѣно бо́лгарскаа ѿ наро́дѣ. и҆ ѿ цр҃ѣ. и҆ ст҃ı́хь бол҆га́рскихь. и҆ ѿ вьсѣ́хь дѣа̀нїе. и҆ би́тїе болга́рскаа. сьбра́но и҆ нареж҃е́но. пайсїемь и҆е҆рмона́хѡ҃ бившаго вь ст҃їй го́ри а҆ѳѡнскїи. ѿ е҆па́рхїи самокѡвскїе. на по́л҆зѹ ро́дѹ болга́рскомѹ вь лѣ́то ҂а҃ѱ҃ѯв. (л. $2^{б}$).

Отначало 2 л. и отъ края 3 л. неписани, тъй че сичко 88 листа. Езикъ и правописъ смѣсенъ. Пайсиевата черковно-славянщина е замѣстена тукъ-тамъ съ сръбско книжовно влияние, а нѣйдѣ пъкъ прозира народенъ говоръ, источно нарѣчие. Употрѣбя само ь. Хартия гладка, жилава. Воденъ знакъ: три полумѣсеца и звѣзда. Подвързия дъски съ кожа.

Приписка. Отпрѣдъ на втория неписанъ листъ отопаки четемъ: Въ вре́ме е҆пк҃па гедеѡна: Запи́сахсе сїю́ и҆сторї́йцѹ, а҆зь мно́го грѣшнїи вь чл҃цѣ́хь сто́ико ї҆ере́и: вь лѣто по вьплыще́нїе г҃ь на́шь ї҆и҃с х҃с ѿ ст҃їи бц҃и и҆ пр҃но дѣ́ви мр҃їи: ҂а҃ѱ҃ѯ҃е (1765) лѣто ѿ а҆да́ма ѿ сьзда́нїе вьсе́го ми́ра: ҂з҃с҃ог мц҃ь ї҆ӣнѹа́рїа вь к҃ѳ дн҃ь:

Сї́й и҆сторї́ю при҆не́сїа пайсїа ї҆е҆рмона́хь ѿ ст҃а̀ гора̀ а҆ѳѡн҆ска и҆ препи́сахмїа ѹ се́лѡ҆ ко́тил҆ настоїа́тель е҆пи́тропь цр҃ко́внїа, хри́сто покло҃ и҆ поста́вїна ѹ҆ хра́мь ст҃го а҆п҃ла пе́тра и҆ па́вла. ко́и чи҃тѐ да ричѐть бг҃ь да прости́ ко́и пи҆са́ль и҆ ко́и настоїаль:

ѝ кóнꙗ ѹсвой ѝлѝ ѿкрáдне даѐ ȃфорéсань ѝ прокле́ть ѿ г҃а бг҃а савав҄ѳа ѝ ѿ в҃ı ȃп҇ли, ѝ ѿ. т҃иı ѿц҃и ѝ ѿ чéтѝрѝ ȇѵ҇листи, ѝ тѹчь ѝ желѣ́зо ѝ кáмѝк҆ да се стѹпѝ тóи нѝ вь вѣ́ки::

369 (312).

Паисиева Ȉсторїѧ славѣ́но-бóлгарскаѧ, прѣписъ (Ковачлъшки) отъ 1783 г. Листи 132 (рл҃в) гол. 8° (22·3×16), текстъ 15·5×10·5, писмо ново-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 18.

Почва подъ малка заставка, а пълното ѝ заглавие (слѣдъ прѣдговора) е: Ȉсторїѧ славено-бóлгарскаѧ ѡ҆ нарóдѣхъ, ѝ ѡ҆ царѣ́хъ, ѝ ѡ҆ ст҃ыхъ бóлгар҆скихъ, ѝ ѿ всѣ́хъ дѣ́ѧнїѧ, ѝ бы́тїѧ бóлгар҆скагѡ: собрáно ѝ нарежде́но пайсїемъ ȉеромонáхѡмъ бы́вшагѡ во ст҃ѣй горѣ̀ ȃѳóн҆стѣй, ѿ ȇпархíй самокѡ́фскїѧ, на пóл҆зѹ рóдѹ бóл҆гар҆скомѹ, въ лѣто. ҂а҃ ѱ҃ ѯ҃ в҃. (л. $3^{б}$).

Езикъ и правописъ словѣно-български съ ударения.

Приписки. На л. $2^{а}$ отначало четемъ: запи́сахъ сїѧ кни́га на мц҃а ȉѹлїй, ѿ .ѕ҃. дéнь:· ȃ ѝспи́сахь ѝ соверши́хь ю҆, мц҃а ȃѵгѹ҃ в҆ ѳ҃ дéнь: —

На сѫщия л. отопаки: мц҃ь ȃѵгѹсть ѳ҃: ⁓ Въ лѣ́то ҂а҃ ѱ҃ п҃ г҃. вь слáвѹ вь трóйцѣ бг҃ѹ ȇди́номѹ Ѝспи́сахь сїю ѝсторíйцѹ ȃзъ мнóгогрѣ́шный стоѩнь ȉерéй, ѿ сéло кѹвалнаⷦ҇, ѝспи́сьннѹю ѝ ѝзбрáннѹю пайсїемь ȉеромонáхомь хїлїандáрскимь вост҃ѣмь гóрѣ ȃѳóнстѣй, вь лѣ́то ҂аѱ҃ ѯе, ѿ повоплощéнїе гд҃а нáшегѡ ȉи҃са хр҃тà.

На листа, залѣпенъ отвѫтрѣ на задната дъска: ⸭ ѝспи́сахъ ѝ повéзахъ сїю ѝсторíйцѹ, ȃзъ мнóгогрѣ́шнїй пóпь стоѩнь, в҆ сéло кѹвалнáкъ. в҆ лѣ́то ҂а҃ ѱ҃ п҃ г҃. 1783:·

Книгата била на 1901 г. у Ил. Д. Януловъ, както се вижда отъ подписа му на л. $2^{а}$.

370 (431).

Паисиева Исторїѧ слáвѣно-бóлгарскаѧ, прѣписъ (Еленски) отъ 1784 г. Листи 112 (рв҃ı), 8° (20×15), текстъ 16·5×10, писмо полууставно, тънко, букви 2 мм., редове на стр. 20.

Почва съ заставка. Подвързия дъски съ кожа. Подвързана заедно съ № 430 (Жефаровичева Стематография).

Между другитѣ прибавки въ тоя прѣписъ срѣщаме и двѣ сръбски „пѣсни“ и то на л. $30^{а}$, дѣто се говори за царь Крума (когото пише Ѡ҆рѹнь) слѣдва: Пѣ̀снь ѡ҆ цр҃ѣ ѿрѹна ѝ цр҃ѧ греческаго никѝфора.

съста́вле́ния некимь сербскимь пѣснопи́сцемь. сего ради по сербски ѩ҃зи́кь писаль ю:

Фалио се цѐсарь никифорꙋ:
Оу҆ биелꙋ грáдꙋ цари грáдꙋ:
Сокꙋникꙋ силиꙋ воискꙋ мóю:
Ѿ востока лѣ̀но дꙋ зáпади . . . .

А на л. $43^{б}$, дѣто се говори за царь Самуила, е слѣдната „пѣсна ѿ цр҃ѧ самойла ѝ кралѧ сѐрбскаго владимира ѝ кралицѣ косáрѣ дщ҃и цр҃ѧ самоила: по сербски ѧзи́кь:

Гóрко плáче сꙋжáнь владѝмире:
Оу҆ тѐмни́ци крàлѧ бо̀лгарскога:
Гóрко плáче ѝ свой дѐнь проклина:
Оу҆ кой се на свѣ́ть породи́ω:

И двѣтѣ пѣсни са отъ Kašić-Miošića (Rezgovor ugodni naroda slovenskoga), вѣроятно чрѣзъ нѣкоя сръбска антология.

Приписки. Отначало има единъ неписанъ листъ, на който отопаки четемъ: ✝ Вó слáвꙋ ст҃ыѧ, є҆диносꙋщниѧ ѝ животворѧщиѧ, ѝ нерạ҃елимиѧ трòици, ѻ҃ц҃а, ѝ сн҃а, ѝ ст҃áго дх҃а ѝсписа҃ сїю́ ї҆сторї҃ицꙋ а҃зъ многогрéшныи дóнно граматѝкь, ѿ сéло є҃лéна вь лѣ̀то ѿ сотворѐниѧ мѝра ҂з҃. с҃ч҃в. а ѿ рожд҃тво бг҃а слóва. ҂а҃ѱ҃.п҃д҃. мц҃ь мáрта ї҃ дéнь собрáномь ѝ изображéнномь трꙋдомь ѝ ѝж҃ивéниемь пайсиемь ї҆ермонáхомь хилан҃дарскимь. ѿ епархи́ѧ самокóвскаѧ на пóлзꙋ рóдꙋ бо̀лгарскомꙋ вь лѣ̀то ҂а҃. ѱ҃ꙋ҃в҃ вь монастирь хилен҃дарь повелениемь бж҃иемь є҆мꙋже слáва во вѣки ами́нь.

Езикъ и правописъ словѣно-български, съ ударения и само ь.

На края има 17 неписани листи, на които е драскано и шарано туй-онуй. На $7^{б}$ отъ тѣхъ четемъ: да са знаи когатꙋ сториха барашъ солта(нъ) абдꙋль мецить и мехметь алипаша на сенѣ 1840.

На $11^{б}$: да се знаи когато развалиха пазара на тоново и на рѧхо́вица че го. направиха в сабота на сенѣ 1837: іаноарие :з: денъ.

371 (86).

Пайсиева Історіа славѧно-болгарска, прѣписъ (Славейковъ А) по Еленския. Листи III + 57, 4° (25 × 20), текстъ 13·5×16·3, букви 2 мм., редове 24. Отначало има три листа вънъ отъ горното число съ гербове на Сербїа, чéрнаѧ рꙋссíа, молдáвїа, грецы́ѧ, македóнїа, влахíа, кéлта. дардáнїа, аравiѧ На л. $3^{б}$, гербове на болгаріа, месíа и тꙋрцыа. На л. $4^{а}$ Ї҆ωáннъ

Шйшма҃ послѣдный ц҃рь болга҃скій, рисуванъ по хрисовула на Рилския манастиръ: взѧто ѝз̓ грамотї да́нной рїлскомꙋ монастырю въ лѣто 1370. — Лл. 5 и 10 неписани.

Езикъ словено-български. Писмо полукурсивно, косо.

Безъ подвързия. — Купена чрѣзъ Хасковския окрѫженъ училищенъ инспекторъ.

На л. III^{б} чемемъ: Історıа славѧнѡболгарска изда́на трꙋдомъ отъ г: свѧщеннѡйнока Пайсїѧ нынѣ же ново преве́дена ѿ Г: П: Р. и ѿ Г: Х: Д: ѝждивенїемъ же ѝ прележанїе҃ъ Г: Еѵстатı́а агг҃еловича родомъ же терновица.

372 (56).

Паисиева Історïа словѣно-болгарска, прѣписъ (Славейковъ Б) като горния. Листи 40, **4**⁰ (25×20), текстъ 13·5×16·3; букви 2 мм., редове на стр. 24.

Не е цѣла: отъ края липсуватъ два-три листа — краятъ на българската власть. Достига до 1458 год., до падането на Цариградъ. — На първия листъ отъ лице нарисувани два герба: на единия въ срѣдата на коронованъ щитъ върху синьо поле двѣ корони една върху друга уста срѣщу уста, а на другия — коронясанъ левъ, исправенъ на заднитѣ си крака, зиналъ. Първиятъ гербъ е, споредъ Жефаровича, гербъ на Македония, а вториятъ — на Мизия.

Безъ подвързия. Хартия като на горния № 86 — дебела, синкава съ знакъ: трифиль (детелиновъ листъ) и съ букви R.CH.

Езикъ словено-български. Писмо полукурсивно, косо.

373 (510^{б}).

Пайсиева Історıѧ славѐно-болгарскаѧ, прѣписъ отъ началото на XIX вѣкъ, 87 л. **8**⁰ (21×14·5). Началото запазено, но краятъ откѫснатъ. Подвързана заедно съ № 510^{в} (дамаскинъ).

Езикъ словено-български съ ударения.

На първия листъ захваща предисловïе-то, а на третия стои цѣлото заглавие съ червено мастило: Історıѧ славено болгарцкаѧ̂ ѿ родѣхь и ѿ царехь и ѿ ст҃ыхь болгарцкй и ѿ всехь дѣѧнїе ѝ ѿ битїѧ болгарцкаго собрано ѝ нареждено некоторй пайсиемь иеромонахомь хиленьдарцкомь є҆ще же и ѿ дрꙋгихь достовѣрнихь повѣствова́тели на ползꙋ родꙋ болгарцкомꙋ вь лѣто ҂а҃ѱ҃ѯ҃в҃. На л. 3^{б} се захваща пакъ прѣдисловие — като на л. 1^{а}, но свърша иначе.

Прозира нарѣчие источно, и като че отъ сѫщо лице, което писало № 510^{а}, но съ повече черковно-славянщини. Хартия сѫща, безъ бѣлѣгъ.

Доставилъ Н. Чехларовъ, отъ Търново.

374 (496).

Історїѧ бо̀лгарскаѧ иже есть ѿ дрéвны҃ велíкы҃ кнѧзѣхъ и цр҃ѣхъ, прѣписъ отъ началото на XIX вѣкъ. Листи 9 + 100, **16°** (16×10), текстъ 12×6·5, писмо дребенъ широкъ уставъ, малко наклоненъ влѣво, букви 1·5—2 мм., редове на стр. 19.

Езикъ словѣно-български, съ ударение (повече ̀) и само ъ.

Почва съ Извѣщéнїе цр҃éмъ на совокѹплѐнїе (л. 1), т. е. съдържание, въ което са отбѣлѣзани заглавията на 32 глави. На л. 6^{б} собрàнїе въ крàтцѣ колíко бы̀лѐ кралѣ цр҃ы бо̀лгарскихъ. — Първитѣ деветь листа ненумерувани, а нататъкъ нумерацията е отъ прѣписвача. На л. 1^{а} слѣдъ горното заглавие, слѣдва това кратко прѣдисловие: Напíсахми тѹ̀ка мàлко въ крàтцѣхъ, заради бо̀лгарскихъ нарȍдъ да разѹмѣ̀ютъ какȍ са былѐ дрѐвнытѣ велíкы҃ цр҃ѐхъ бо̀лгарскї҃. да каже҃ пѐрво за тѹ̀рските пророцѣхъ. — Като изброява 22 „турски пророци“, а именно: пѐрвыи мехмѐтъ. начàлникъ врàгъ хр҃тїàнскихъ. Втóрыи ресѹлла. ѝ àлїа зѐтѧ мехмедова. Трѐтыи хасáнъ. ѝ гѹсеинъ — сн҃овѣ мехмедовы. Пѧтыи обѹсекѝръ. Шѐстыи ѝоумеръ. Сѐдмыи талханъ. Осмыи абѹбекиръ :9: садѹканà. 10: мàїса. :11: зѐѹпира :12: делѧнà :13: ѝзента :14: ѝзѡта. :15: саитъ. :16: оу̀тмàна. :17: задезе — àисѐ — зенѐтъ — ѝмкеафѝмѹ — четы̀ри жены̀ мехмѐдови :22: фетмáна дщерѣ мехмѐтина: тїеса всы̀ тѹ̀рскы свѧтцы́ — сатанѝнскыи слѹгы́ бѣсовскыхъ дрѹзи. :22: прѣдàнїа мехмѐдовы да се нарѝчатъ алкорàнъ — бг҃омéрзкое ѹ̑чéнїе — тѹ̀рское — ѡбрѣ̀занїѧ. На л. 2^{а} почва: Начàло ѝзвѣ́стїе сїѐ ѿ історїй: Маврѹшбѝръ латѝнецъ пѝшы за тȍзи слàвѧнскыи рȍдъ ѿгдѣ̀ ѝзлѐзи когàто са оу̀множѝ грѣ̀хъ на земѧта. людїето не познáваха бг҃а. ѫ̀ми хóдѣха катȍ добы̀цы съ мàйка съ сестрà блѹ̀дъ чѝнеха: à бг҃ъ са прогнѣвы̀ на ны̑хъ да потопѝ сѝчки свѣ́тъ. — Слѣдъ като се говори за происхода на славянитѣ и на българитѣ, редятъ се царietѣ, около които се групиратъ и събитията. На л. 46^{б}: Ѡ тѹ̀ка да пѝшимъ въ крàтцѣ радѝ сѐрбските кралы̀. — слѣдъ като на л. 51^{а} се продължава прѣкѫснатиятъ расказъ за бълг. царие: Пàки ѡ̀кончàемъ прѐжде речѐнна пȍвѣстъ за константѝна шишмàна. На л. 77^{а}: Ѡ оу̀чытелы̀хъ словѣ̀нскихъ да кàжемъ за ст҃го кѷрїла ѝ меѳȍдїѧ. въ коѐ врѐмѧ постàвихъ пѝсмена на словѣ̀нскихъ їазы̀къ. На л. $81^{б}$: Собра̀нныхъ въ кра̀тцѣхъ и̂мена̀ ст҃ыхъ бо̀лгарски҃ ко̀лко са са пост҃ыли ѿ на̀ши҃ бо̀лгарски҃ ї̈азы҃. На л. $86^{б}$: Типикъ вторїи ї̈аже сказ̂ѹется ѡ цр҃ѣхъ на лѣта. На л. $95^{б}$: Здѣ̂ потре́бно совокѹпиты за едно̀ имена̀та на ца҃рїето бо̀лгарскихъ. На л. $97^{а}$: Внемли здѣ̂ ѡпасно читателю. Да по̀вnинъ въ коѐ вре́мѣ̂ поста̀вили бо̀лгарски цр҃ехъ патрїа̀рха въ та̀рново, и̂ ко̀лко ст҃ыи нами̇̀ратъ са ѿ на́шї̈ѧть ѧзы̂къ.

По езикъ, писмо и правописъ книжката прилича да е писана отъ даскалъ Тодора Пирдопски.

Доставена отъ библиотеката на П. Р. Славейковъ. Подвързия мукава, обви́та съ кожа.

Приписки. На прѣдния кориченъ листъ отопаки четемъ: кога са са биле арпаѹтитѣ ѿ тогива има 90 годинъ. По̀ долу: сие александриче на ангелъ менковчина цеветановичъ.

А на задния кориченъ листъ има рецепти: кога падне маждецатъ; за нузла; за пришка; за детѹ са френкави; за крака детѹ мѹ са . . . . не се̇̀ чете нататъкъ.

375 (320).

Царственни҃къ (Паисиева история), прѣписъ (Башкьойски) отъ 1841 год. Листи 44, фол. — послѣднитѣ 3 неписани; гол. на листитѣ 36·3 × 23, текстъ 35·5 × 21, въ два стълба, бързописъ, букви 3 мм., редове на стълбецъ 39—40.

Заглавие: Царственикъ. Во славу светей единосущней живо и нераздѣлней тройцѣ оца и сина светаго духа. Начало писати кѣнига сія ѿ мене недостойнаго С. священникъ Василія Мануйловъ племе священническу рожденіѣ крещеніѣ у города Сливне. Македонскую страну писаса ѿ Христа 1841 го года февраля 20го числа.

Приписахъ исъ хилиндарскѹму царственнику онъ писанъ на ҂а҃ ѿ҃ к҃ ноебря о.

И комуса случи прочитати сію руку писную историю и ако намери неидѝ лишено по случаю да ма прустити, та и васъ богъ да прости, понеже братіе токмо единъ богъ има безъ грѣхъ; и тому подобаетъ похвала честь и поклонение во вѣки ѐвѣковъ Аминъ.

Прѣди да почне Царственикътъ, има нѣщо отъ чудеса богородични: „Сказания како ѡслепелы евреие рука ѿсечена и като поверва раката му исцилила присвѣтая богородица. Чудо А, — л. $1^{б}$. И друго сказание за нѣкоя жена, която умрела въ гемия кога кърмела дѣтето си и послѣ оживѣла“, — л. $2^{а}$. Историята „славено болгарскаѧ“ почва на листъ $4^{а}$. ѿ нáродѣхъ и̂ ѿцехъ и̂ ѿ святихъ царехъ Болгарскихъ и̂ ѿ всехъ дѣанїѣ и̂ битїи Болгарскаго собранно и̂ нариденно; и̂ нѣкоторы̂имъ; свещенникъ василіа Манолова; еще же и̂ ѿ другихъ повествователи доставерны. наползу роду хри; и̂ Болгарскому.

Предислове къ хотящимъ читати написанное во историцу сїю.

Внемлите или разумеите вїи читателей и слишатели родѣ Болгарскій кои му са ревны на серци за свое родъ . . .

Послѣсловието е тукъ-тамъ промѣнено; слѣдъ като говори за българскитѣ светии, свършва тъй: приписахъ ѿ хиландарскую и̂сторицу; А̂зъ и̂ерей васѓилїй; свещеническаго сы̂на Емануи̂ла, синъ протоерея Стефана Македонскій и сливненскій где вода источникъ изъ землю извира горещя и̂ много люди ѿ простуда здрави получаетъ; собрахъ и написахъ ѿ руски̂ речи̂ . . . . того ради подяхъ трудъ много за в҃ годиии зачалувмесица февраля кончалою во октоврій к҃и г. числа ҂а҃ѡ҃м҃в҃ года собирахъ по мало ѿ много исторій . . . . и̂ приписахъ сїю въ колонѝѣ башковы или новое Кирсово въ Бессарабскую страну; на ползу роду нашему болгарскому . . . .

Писмото изблѣднѣло доста и мѫчно се чете.

Допратилъ отъ Тулча Ив. Икономовъ.

376 (632).

Истóріѧ славено-болгарскаѧ, Търновски прѣписъ (Шишковъ) отъ 1845 г. и то навѣрно по ркп. № 430 и 431, които съставятъ единъ томъ (I Жефаровичъ. II Паисий). Това се вижда както отъ съдържанието. тъй и отъ приложенитѣ отпрѣдъ и отзадъ копия на гербове и ликове.

На първия листъ е заглавието: Истóріѧ славено-болгарскаѧ и прóчаѧ, и прóчаѧ сóбрана же и нареждéна Пайсїемъ и̂еромонáхо҃ . . . въ лѣто ҂а҃ѱ҃ѯ҃в҃ (1762) на пóлзꙋ рóдꙋ бóлгарскомꙋ со начертáнїемъ и҃з рáзныѧ знáменїи хорýгвы и̂ нѣколико ликъ ст҃ыхъ бóлгарскихъ въ концѣ̀ книги препи́сана ѿ ученика Ѳеóдора николáевичъ во грáдъ҃ Тéрново на вóзрастъ в҃i лѣтъ аѿме (1845).

Прѣднитѣ листи, дѣто са гербоветѣ, са безъ пагинация, а самата история заема 102 листа 4° (21×16·7) полукурсивно, ученишко писмо съ червени заглавия и заглавки. Слѣдъ историята слѣдватъ до края 14 листа съ ликове на светии (сръбски и български).

Въ края на историята (л. $102^{б}$) четемъ слѣдното послѣсловие:

Конецъ и богѹ слава ⁘ ⁘ ⁘

що начаλъ и преписаλъ ѿ дрѹга рѫкописна книга а҃зъ Ѳеодоръ Николаевичъ ученикъ перво во взаимное училище во градъ Терново кое било доскоро на Габровскій ханъ при даскалъ Георгіѧ ѿ с. дрѣново послѣ пакъ въ новое славѧно-болгарское училище ҂аѿмг (1843) при черквата свети Николаѧ и учители пенѧ или петра Давидѹвъ ѿ Лѣсковецъ съ никола попъ Василевъ ѿ Златарица, за вѣчно воспоминаніе на мои добри родители: — отецъ мой Шишко-Никола Начѹвъ и матеръ Недѣлѧ дончѹва сасъ уйка ми аѳанасъ дончѹвъ басмажиѧта и пріѧтель нашъ стѹенчѹ ахтаринъ + въ лѣто гд҃не ҂аѿме [1845] въ денъ ст҃ыхъ ап҃слωвъ Петра и Павла іѹніѧ к҃ѳ, индиктъ г҃, крѹгъ солца з҃і, в҃рѹцѣл. з҃, кр. лѹны ѳ҃і, основаніе г҃ епактъ н҃і, ключъ границъ ц сирѣчъ пасхалное слово. + аминь + ∘⁘∘ ∘⁘∘ ∘⁘∘

И върху най крайния листъ сѫщиятъ (Н. Шишковъ) пише съ червено мастило:

Да вѣдомо бу́детъ како 14 листа ликове св҃ цр҃ей
102 листа ѿ історію болгар.
58 листа ѿ разни знаменіѧ
4 помеждѹ пра́здны ли́стове
1 ѿ начало исторіи во главѣ
179 всѣхъ листωвъ історіи сеѧ

а҃ преписа́лъ въ лѣто господне 1845 у҃чени́къ Ѳео́доръ Николаевичь Ш: ѿ гра́да Те́рново за вѣчно воспомина́ние ·:· а҃ми́нь ·:· подро́бнω ѿ то́мъ на листъ 102 въ концѣ книги гдѣ начина́ютъ ли́кове си́рѣчъ изображе́ніѧ к҃в свѧтыхъ славѧ́нскіхъ: моли́твами и҃хъ Го́споди поми́лѹй и҃ спаси на́съ + а҃ми́нь + ∘⁘∘ +

Подвързия мукавяна, здрава.

За тоя рѫкописъ, както изобщо за прѣработкитѣ на Пасиевата история, вж.

Н. А. Начовъ, Забѣлѣжка за Паисиевата история, Псп. XLVI, 505—525.

Ив. П. Славейковъ, Една страница отъ историята на нашето възраждане, или какъ нашитѣ бащи и дѣди работяли за пробуждането на народътъ. Юбилеенъ Сборникъ „Фотиновъ“, 84—90.

А. Теодоровъ, Тремъ на българската словесность I. Паисій Хилендарски, Историѧ славеноболгарскаѧ, Пловдивъ, 1898.

В. Златарски, Къмъ въпроса за тъй нареченитѣ прѣправки на Паисиевата история. Псп. LIX, 723—757. — Царственикътъ на Христаки Павловичъ, Уч. пр. XI. 678—693.

377 (301).

Руководство къ славенской грама́тіцѣ, отъ половината на XIX вѣкъ. Листи 115, 8⁰ (21·5×15), текстъ 17·7×12, писмо ново-уставно, букви 2 мм., редове на стр. 21. — То е прѣпись на Мразовичевата граматика (1834 г.), съ нѣкои прибавки на края.

Лл. 2—3 и 113—115 неписани. Хартия бѣла, гладка, жилава. Подвързия мукава съ кожа.

378 (568).

Черковно-славянска граматика, прѣписъ отъ 1837 г., 212 л. 8° (17·5×11), текстъ 12×7·5, дребенъ полууставъ съ червени заглавия и инициали. Запазена цѣла и подвързана.

На втория прѣденъ листъ, извънъ пагинацията, четемъ слѣднитѣ редове отъ самия прѣписвачъ:

Во сла́вꙋ свѧтыѧ є̂диносꙋщныѧ животворѧщїѧ и҆ нераздѣли́мыѧ тро́ицы и҆ сы́на и҆ ст҃аго дх҃а, писа̀сѧ книжица сї́ѧ, называ́емаѧ Грамма́тїка въ богохра̀ни̇мой ве́с҆и Лѧсковицѣ Никола́емъ Н. Нїкωнови́чемъ при Дими̇трїи сꙋ҃щемъ тогѡже лѣ́та ѹ҆чи́тели въ вышепоманꙋтой вѐси. Нача̀тъ писа̀тисѧ а҆при́лїа ї и҆ ѡ҆конча̀сѧ прежде пренесѐнїѧ мощє́й хода́таѧ на́шегω къ Бо́гꙋ свѧти́телѧ Нїкола́ѧ: сі҆рѣчь ма́їа въ лѣ́то ѿ хрїсто́ва рождества́ 1837:

А на първия прѣденъ листъ писано отъ по̀ сетнешна ръка:

Почто̀ не воспла̀чишъ Болга́рїо а҆ко ти̇ не воспла́чишъ ка́менїтїе ще воспла́чатъ помислі̇ тво̀йте сестрицы и҆ воздахни̇ жѧ́лостно какъ сѧ те веселѧтъ сасъ ѹ҆ченїе а҆ ти̇ лежи̇шъ като ме́ртва безꙋченїе востани̇ и҆ попи́тай за ꙋче́нїе дано́ найдешъ просвѣще́нїе за да ба́дишъ и҆ ти̇ просвѣщенъ като тахъ.

Vικόλη хаџи πόπъ νίκꙋ.

Книгата е пратена отъ Просвѣтното Министерство, а тамъ е получена отъ „инспектора Вжжаровъ, Търново“, съ писмо отъ 14 марта 1891 г. и съ бѣлѣжка, че тая граматика писалъ на 1837 год. свещ. Никола Б. Гиневъ отъ Лѣсковецъ, който се училъ въ Свищовъ у учителя Хр. Павловича.

379 (414).

Черковно-славянска граматика, писала съща ръка, която и № 568 — въ лѣ́то ѿ хр҇това ро̀ждества́: 1837: Листи II+232 8° (17·5×11), текстъ 12×7·5, писмо — дребенъ полууставъ.

На л. 2^{а} отбѣлѣзано кога, кждѣ и отъ кого е писана, ала повредено. Отъ запазенитѣ думи се вижда, че записката, а заедно съ нея и цѣлата граматика, е прѣписъ като горния № 568 (описъ № 378).

Отъ л. 221^{а} до края: способъ съ който г: Фїларе́ть ȣ̊чеше дѣца́та си.

На празния листъ 218^{б} писано съ моливъ: Тѫзи книга принадлѣжи на Ивана Статювъ отъ Лѣсковицъ когато я захвана на 1847 година мѣсецъ августъ 17-го дня.

380 (633).

Прѣписъ отъ сѫщата граматика, 112 л. 8^0 (17×12), дребенъ полууставъ, близъкъ до курсивъ.

381 (70).

Рече́никъ гре́чески и славе́нски отъ 1803 г. Съставилъ Митрополитъ Дионисий Щипски. Стр. 578 фол. въ два стълбца.

Отначало има развързани десетина листи. Пагинацията (съ черк. букви) е отъ автора; до стр. 389 броеветѣ вървятъ редовно, ала послѣ намѣсто 390 отбѣлѣзано 400. Пакъ продължаватъ на редъ до 548, слѣдъ което са разбъркани листитѣ при подвързията. Послѣдната стр. е 572, на която послѣдна дума отъ рѣчника е τέλος πάντων.

Отначало съ червено мастило: „Настоящаго сїе́ речни́къ вписа́ся со рꙋ́кꙋ менѐ смире́ннагѡ А̂рхїереа и̑ Митрополі́та Би́вшаго щї́пскагѡ Дїонісїа вїзантї́йски. гре́чески же и̑ славе́нски.“ Съ чёрно мастило ҂аѿ҃г: лѣто = 1803 год. Сѫщото и на гръцки на първия стълбецъ.

На прѣдната кора отвѫтрѣ: Христо попъ тотювъ 1852 година мц҃ъ Февруарїѧ 18 день.

Подвързия мукава съ кожа.

Подаренъ отъ Христо Поповичъ прѣзъ 1884 год.

382 (512).

Руско-българско рѣчниче отъ началото на XIX вѣкъ. Съдържа въ двѣ съшити тетрадки (28 листа 4^0) руски думи, тълкувани съ источно-български и турски думи. Изглежда, че ги е бѣлѣжилъ нѣкой за себе си, да учи руски.

Доставилъ студентъ Т. Мановъ отъ Чирпанъ.

383 (497).

Българо-гръцки рѣчникъ, писалъ на 1849 год. Захарий Христодуловъ за ученичката си Маргица Райчу, въ Хасково.

Листи 237, 8^0 (20×14·5), текстъ 14·5×9·5, писмо — бързописъ, букви 1 мм., редове на стр. 28.

Текстътъ писанъ твърдѣ грижливо въ златни рамки, 5 мм. широки. На л. $2^{а}$ прѣкрасна заставка въ арабски стилъ. Писмо твърдѣ четливо и хубаво, въ двѣ колони. Рѣчникътъ не е по азбученъ редъ; първата дума е Бόгъ, послѣ божество, светый и пр. Послѣ идатъ разговори, извадки отъ евангелето, апостола, философски изречения и пр.

На л. $1^{а}$ четемъ слѣдното: Τὸ παρὸν τὸ ὡς λεξικὸν χειρογραφικὸν βιβλιάριον συνεγράφη καὶ ἀπηνθίσθη ἐκ διαφόρων βιβλίων παρὰ τοῦ Ζαχαρίου Χριστοδούλου, ὅστις χάριν ἀγάπης τε καὶ χρηστῆς ἐλπίδος του τῆς ἐξ αὐτοῦ παρασχούσης ὠφελείας τὸ προσήγαγεν ὡς πολυτεμότατον δῶρον πασῶν ἀδαμαντίνων πρὸς τὴν φιλόμουσόν τε καὶ φιλόπονον μαθήτριαν κυρίαν Μαργήτζαν ῥάτζιε γούναρι τὴν εἰς τὸ τῶν κορασίδων Σλαβωνικὸν σχολεῖον φοιτῶσαν παρὰ τῷ ἀξιοσεβάστῳ καὶ ἀειμνήστῳ καθηγητῇ τῷ Πανοσιωτάτῳ ἡμῶν πνευματικῷ κυρίῳ Ἀρσενίῳ καὶ αὐταδέλφῃ αυτυῦ κυρίᾳ Ἀναστασίᾳ τῶν ἐκ τῆς ῥίλας Μονῆς, ἐπευχόμενος αὐτῇ καλὴν πρόοδόν τε καὶ ἐπίδοσιν ἐπὶ τὰ μείζω. ὥστε καὶ μετὰ βραχὺν χρόνον δυνηθείη μετά τῆς Σλαβωνικῆς μητρικῆς ἀυτῆς διαλέκτου ῥαδίως ἐκμαθεῖν καὶ τὴν εὐγενῆ ῥωμαϊκὴν, ὅσον ἐις τὸ ἀναγινώσκειν τε καὶ γράφειν, τόσον καὶ εἰς τὸ ἐλευθέρως προφέρειν ἀυτὴν, καὶ τοῖς τύχοῦσι συνδιαλέγεσθαι.

1849 τῇ Μαρτίꙋ ἐν Χάσκιοῖ.

На л. $2^{а}$ въ заставката на български и гръцки: ѡ̃ Бόже, всесилне ꙋ̑лесниме, щотὸ с҆ вниманіемъ и҆ прилѣжанiемъ да прочетà, настоящаята, писана книжка.

Слѣдъ редъ думи и разговори на л. $33^{а}$: Ἐκ τꙋ ἱερꙋ εὐαγγελίου κατὰ Ματθαίου, — цѣлото евангелие отъ Матея. На л. $188^{а}$: ἀποφθεγματα τῶν φιλοσοφων, мждри отговори. На л. $226^{а}$: сжщо заглавие и съдържание — само на гръцки. — Подвързия мукава съ кожа — твърдѣ изящна. — На гърбътъ: Διαλογοι ελληνο σλαβων υπο Ζ. Χ.

384 (464).

Гръцко-българска граматика отъ 1828 год., л. 177 гол. 8°. Съдържа: Главá первал. ѡ̃ раздѣлéніи Писмѐнъ. Главà вторáѧ. ѡ̃ произношéніи Писмéнъ. Главà трéтія. ѡ̃ Срицáніи. Главà четвéртаѧ. ѡ̃ просѡ́діи сирѣчъ Гласоꙋдарéніи. Главà пятая. ѡ̃ слóзѣ; л. 1—10.

На л. $11^{а}$—107: нови ꙋ҆потребителнѣйшіи простогреческіи и҆ Бóлгарскіи разговорь.

На л. $108^{а}$—$139^{а}$: домáшно поꙋчéніе ѡ̃ е҆стествѣ.

На л. $142^{а}$—$177^{б}$: всесмашéное веществò въ Простыхъ періóдѣхъ ѡ҆бꙋчéнія ради.

Всичко писано на два стълбца: гръцки и български.

На л. $20^{б}$ четемъ:

„Сїѧ́ ва́мъ ѽ любе́знїи дѣ́ти азъ въ да́ръ приношꙋ̀.
„въ Кра́тцѣ̀ собра́въ ѿ ра́зныхъ Грамма́тїкъ, а васъ всѣ́хъ прошꙋ̀.
„Ѩ̑кѡ да въ си́хъ ѹ҆́мъ ва́шъ е҆щѐ и҆̏зъ дѣ́тства напра́вите.
„И҆̏бо са́ми неꙋдѡ́бная ѹ҆́дѡ́бъ и҆спра́вите.

Пò долу: Дасѐ знàе каквò а҆̏зъ Заха́рїя По́пъ Хрі́сто Крꙋшéвичъ, и҆списа́хъ сїѧ̀ тетра́ди. во вре́мя Царѧ̀ Тꙋ́рскагѡ Сꙋлта́на Махмꙋта ѿ созда́нїя ми́ра 7336. а҆̂ ѿ рождествà Хрі́сто́ва 1828. Мц҃а Іа҆̂ннꙋа̀рїй 16 де́нь а҆̂ми́нъ.

На коричния листъ отначало: Изъ книгитѣ на х. Ангелко х. Маноловъ. София 1851 година.

Подвързия мукава съ кожа.

385 (416).

Грамма́тіка Простоеллинска, л. 65, **8**⁰ (20·5×12·5). Отначало и отъ края по единъ неписанъ листъ. На първия отъ тѣхъ отопаки четемъ: Ѹ҆чи́хме та́я Грамма́тіка ніе подпи́саните х. Констанди́нъ Д. Стоѧ́нчо Н. Михайловъ Г. Никола́й І҆ѡа҃ в҆ славенобългарско то в Казанлѧ́къ ѹ҆чи́лище 1840 Септем. 10.

Писана на български и гръцки.

386 (576).

Нѣколко ржкописни тетрадки **4**⁰ отъ пò ново врѣме, пратени въ една обща обвивка отъ Просвѣтното Министерство, и то:

1. Четири листа отъ Славенскія граматики;
2. Двайсеть и два листа Есопови басни на гръцки и на български;
3. Четири листа отъ гръцко-български разговорникъ;
4. Четири листа отъ басни на гръцки езикъ;
5. Четири листа отъ гръцка аритметика.

387 (191).

Съкровище дѣтемъ отъ началото на XIX вѣкъ, редакция новобългарска. Листи 168, **16**⁰ (15·5×10·5), текстъ 12×7, писмо полууставно, букви 2 мм., редове на стр. 20.

Съдържа седемъ разговора между учитель и ученицитѣ А҆̂нѳе́мій, Еѵло́гій, Еѵтѵ̑ховꙋлъ, Па́ѵелъ, и҆̑ Фі́ліппъ. День първи: разлика между басня и история. За нагледность учительтъ расказва една приказка („басна“). Като се свърши тя, разговоръ правоучителенъ. Вториятъ разговоръ — „де́нь вторы́й“, се води върху сътворението на свѣта, което се расказва отъ ученика Аноемия, който го прочелъ „четы́ре па́ти“ като зададенъ урокъ („ма́ѳимата си“) — и тъй нататъкъ. На л. 131^{а} подъ черта, като се обяснява, кои е Кȣінтъ кȣртїи рȣфъ, сла́вный Істо̀рїкъ „латі́нскі́й“. расказва се, на кои езици е прѣведенъ, и слѣдва: „а̂ко̀ щє́ше да просвѣти бг҃ъ не́коего ѿ бога́тихъ ро́да на́шегѡ да мѝ ѡ̂предѣли е̂дна̀ годи́шна запла́та къ сре́дно препита̀нїе менѣ же и̂ до́мȣ моемȣ. А҃зъ мо́жехъ да се ѡ̂бѣща́емъ да преведе́мъ ѿ латі́нскагѡ на на҃ къ ꙗзы́ и̂ сегѡ̀ списа́теля, и̂ вся̀ про́чїя, я̂коже предреко́хъ во е̂ди́но назначе́нїе къ концѣ̂ втора́гѡ и̂зда́нїя моегѡ̀ корни́лїа не́пота.

Споредъ имената на учениците и съдържанието на „баснитѣ“ (въ които се явяватъ „мири“ намѣсто самодиви) сочи да е прѣводъ отъ грѣцки. На л. 145^{а} подъ черта четемъ: „Первото ни ȣ̂че́нїе тре́бȣва да е̂ Істо́рїа е̂лла́дская, и̂ пра́оц҃ъ на́шихъ пресла́вныхъ глаго́лю е̃ллинѡвъ не́ка и̂ма сла́ва и̂ че́сть и̂зря́дный и̂ ѡ̂бщеполе́зный мѫжъ Грїго́рїй Палїȣрі́тъ, бывый ȣ̂чи́тель въ лїво́рнѣ е̃ллинскагѡ ȣ̂чи́лища (на кого́то ла́ни ȣ̂плака́хме го́рцѣ безвре́менная смерть), ко́йто ни даде спосо́бъ за да напра́виме и̂ това̀ Притяжа́нїе во ȣ̂чи́лищата ни. Дрȣга кни́га по́поле́зна, и̂зря́днѣ за тія ȣ̂чи́лища, и̂ за дѣца́та ни не́ма по и̂стиннѣ ѿ тыя два́та то́ма Істо́рїй Е̂лла́дскїя, и̂ ѿ и̂ны҃ дв҃ новоизда́нны҃, и̂ надписȣемы „Е̂ллиники́ А̂рхеологі́а“ (то́ е̃сть, Е̂ллинское древносло́вїе).“

Въ езика на прѣводача личатъ западно-български черти: сино́ти, добрїо, рака, пожертвуе, мома, учини и пр.

Рѫкописътъ не е цѣлъ: липсуватъ около 20 листа изъ срѣдата. Съдържа 23 (к҃г) тетради и 5 листа отъ 24-та (к҃д).

Рѫкописътъ намѣрилъ въ манастира „св. Кирикъ“ близу до с. Смиловци, Цариබродско, К. В. Друмевъ. Кори нѣма, но е подшитъ.

388 (91^{а}).

Младагѡ Робінсона случаи Сочине́ни ȣ̂бо на Герма́нски А̂зы́къ преве́дени же на простогре́чески ѿ Кѡнстанди́на Дими́трїева Бе́ла. Нынѣ же ѿ Гре́чески на Бо́лгарски преве́дени ѿ Ра́йна По́повича и̂ въ по́лзȣ ю̂ношества на свѣтъ и̂зда́ни въ двѣ̀ ча́сти̂ ча́сть а҃. 1857. Стр. XVI+369, 8°, или тетради а҃—кд. Липсуватъ стр. 17—20.

389^{з}(91^{б}).

Отъ сѫщата книга часть в҃. 1857. год. Стр. II+498, 8⁰, или тетради к҃є — н҃є. На края, на стр. 498: Мѣсѧца Маїѧ 27.

Купени отъ съпругата на Райна Поповичъ.

390 (192).

Тукідідови-тѣ къмъ народа рѣчи преведенни непосредственно отъ старо-грѣческаго на българскія языкъ отъ инока Теопемта Хрістовича, изъ Македонско-то село ‚Чірѣшово‘, каза Неврокопска. Во святогорскій Монастырь ‚Ватопедъ‘ 17: Октомврія 1882—1891: 10: Апрілія. 2+309, 4⁰.

391 (443).

Единъ листъ, на който е стихотворение (откѫслекъ) отъ Неофита Бозвелия, когато билъ на заточение. Стихотворението е печатано въ календарчето на Еньо Хр. Карпачовъ за 1867 год., Цариградъ.

392 (317).

Грамота отъ Стефана воевода, отъ 1484 год. априлъ 5, съ която се даватъ земи и привилегии на боярина па^{х} дȣма пръкала^{б}. — Перг. Голѣмина 42·5×20·5, текстъ 33×8. Рус. ред. Една часть (9·5) отъ широчината е сгъната и прошнурувана прѣзъ срѣдата съ дебела, копринена и осукана червена връвь, на която виси като паничка восъкъ съ голѣмъ печатъ върху червенъ восъкъ: „печать ιω стефань воевωда господарь земли мωлдавской“. — Гол. на паничката въ диам. 12 см., вѫтр. печ. 8 см. — Подарена отъ покойния Ив. П. Славейковъ на 29 юлий 1899 год. Намѣрена въ Бесарабия.

393 (314).

Грамота отъ Іоанъ Радулъ воевода, за частни подаръци и привилегии, издадена прѣзъ 1592 год. Перг. 47·5×38; текстъ 37·5×15. Подписътъ е съ голѣми, червени букви 6·3 см. високи и заема мѣсто по цѣлата дължина. Всѣка дума е като винетка съ лигатурни букви. По срѣдата на подписа релефенъ, кржгълъ печатъ на бѣла книга, залѣпена върху пергамента; гол. на печ. въ диаметъръ 4·2 см. — Грамотата почва съ украшение и винетка. Редакция смѣсена.

394 (315).

Грамота отъ сѫщия, издадена прѣзъ 1622. год. на тудоро̊ с̆ичъ ма̑ко̊. — Пергаментъ 45·4×34, текстъ 40×16. Височината на буквитѣ при подписа 7 см., неукрасени, червени. По срѣдата книжка съ печатъ, зашита съ червенъ копринен конецъ о пергамента. Печатътъ е на черненъ — поблѣднѣлъ сега — восъкъ, развален малко. Грамотата почва съ украсена буква. Редакция смѣсена.

395 (420).

Грамота отъ Влашкия воевода Григория Гика на румънски отъ 1663 год. Хартия 43·5×29. Писмо славянско съ хубави заглавки и лигатури. Повредена.

396 (424).

Влахобългарска грамота, раскѫсана на парчета, безъ начало и край.

397 (425).

Хрисовулъ отъ сръбския краль Стефана, даденъ на манастира Трескавецъ. Прѣписъ отъ прѣписъ, и, както се вижда, доста прѣправенъ. Отдолу четемъ: „Прѣписъ-тъ отъ сѫщый-тъ Хрисовуль ся намира у Прилѣпскый мънастырь Трескавецъ прѣписанъ отъ Христа Х. Костандиновичь по настоянieмъ Игумена Х. Тимоѳея въ лѣто ,аѿзі: Отъ когото прѣписахъ въ 1871—28 Декемврій. Битоля. Н. Т. Муссевичь“. По̀ долу сѫщиятъ бѣлѣжи, че подарява тоя прѣписъ на Библиотеката, на 1883 год. февр. 10. — Хартия 82×56·4. Долниятъ външенъ ѫгълъ повреденъ, но текстътъ си е запазенъ.

398 (226).

Православіе греческія церкви доказанное Данило̃ Генрихомъ Пургголдомъ пасторомъ пархеискимъ ісповѣданіе летеранскаго то̃ протестанскаго вгерцогствѣ магдебурскомъ пруского королевства. — Снемецкаго на росеиской языкъ переведено вмосквѣ михаиломъ протопоповымъ їнапечатано вмосковской университетскои типографіи :1776: года вс:п:бургѣ матвѣе̃ банцѹровы̃ їяковомъ Денисьевымъ їнапечатано вс:п:бурской академіи наукъ :1776: года. — Анонеже вте̃ московско̃ іс:п:бурскомъ перевода̃ есть различїя внѣкоторы҃ мѣста҃ всамомъ смыслѣ ілн разумѣ понятія ідля того здесь писаны московской переводъ налевыхъ ас:п:бурской направи҃ страницахъ.

Стр. 306, **4**°. Ржкопись, готвенъ за печатъ. Подвързия мукавяпа, здрава.

399 (154).

Длъжностыте Человѣкꙋ хрістіáнинꙋ. ȣ̂темелéны по поꙋчéніѫта на ст҇ото писáніе и҆ дáдини на свѣтъ по ꙗзы́ка ȏтéческы въ дны́те превысóкомꙋ Госпóдꙋ и҆ Владѣтелю всю̀ зéмлю Влáхское А҆леѯáндръ Димитрі́іевъ Т. ВВ. ѿ Пахáрника Симеѡна Мáрковича а превéдены на бóлгарскіѫ ꙗзы́къ ѿ Васи́ліа Стáнковича въ лѣто 1847. — Листи 241, **4**°.

Съдържа: 1. Обръщение къмъ Величіе є҆гѡ̀ превысóкомꙋ и҆ пресвѣтломꙋ Гд҇ꙋ и҆ ѡ҆бладáтелю всю зéмлю Влáхскою Алеѯандрꙋ Дими́трієвъ Ги́ка Воевóдъ Кавалéръ мнóгымъ ȏрдиномъ пéрваго клáса и про҇: и про҇: и про҇: 2. камтò читáтелытѣ; 3. Предисло́віе; 4. Денѧ̀ на нóвата годи́на; 5. Поклонéніе Домáшно; 6. Миръ Домóвный; 7. Хꙋдóжеството (занаята) за да се благодáри сéкій на состояніето своѐ; 8. Икономíа (домоправителство) лошава; 9. Бащата фамилѝстъ; 10. Майка фамилита; 11. Грижи Домовны, Блаженство Домовно; 12. Блаженството на Богатыте; 13. Пріѧтносты Домовны; 14. Младините Домовны; 15. Старините; 16. Кръщеніето; 17. Молба Домовна; 18. Орача; 19 Художника; 20. Жертвꙋваніето ради доброто Общо; 21. Отечество сносно или терпимо; 22. Сърдцето чисто ще види Бога; 23. Вечерята на Іисꙋса хр҇та. ради сватиꙑѧ и҆ великія пéтакъ; 24. Хрістіанина въ деня на святата Пасха; 25. Силата на молбата; 26. Вѣрата и҆ дѣянията; 27. Дѣяніята и Вѣрата; 28. Оубоеніе ѿ Бога; 29. Оуспѣха на оученіята (говореніе перво); 30. Оуспѣха на оученіята (говореніе втóро); 31. Грѣха и незнаяніето; 32. Гласъ Божіи ѡ҆правляющꙋся камто сърцето на человѣка; 33. Грѣшнія добыюща простеніе на престола на Божеството; 34. Живота на войскаря е поклоненъ на отечеството! 35. Соединеніе; 36. Кой е близосѣда мóи, и 37. Послѣсловие отъ прѣдодача безъ заглавие.

Подвързия нѣма. Подарена отъ г. М. Гастеръ (главенъ равинъ Лондонски) на 5. VIII. 1892 година.

400 (410).

53 разни писма — повечето отъ Врачанската Митрополия и отъ архивата на Димитраки х. Тошевъ, Враца.

401 (411).

26 писма — повечето отъ Зографския манастиръ до х. Тоша. Изъ архивата на Димитраки х. Тошевъ, Враца.

402 (408).

12 писма изъ архивата на Димитраки х. Тошевъ, Враца.

403 (413^{а}).

Едно писмовниче (6 листа **16**^{0}) на черковно-славянски отъ XVIII вѣкъ.

404 (413^{б}).

Завѣщание на Търновския житель Марко Кольовъ, писалъ на 9. априлъ 1866 Н. Златарскій.

405 (413^{в}).

Единъ листъ отъ молитва на черковно-славянски.

406 (381).

Патриаршеско окржжно отъ 1861 год. на гръцки и на български. Бързописъ.

407 (332).

9 листа **4**^{0} отъ простонароденъ лѣчебникъ, вѣкъ XVIII.

408 (419).

16 писма, намѣрени въ Рилския метохъ въ с. Банско.

409 (422).

Писмо отъ Неофита Рилски до игумена Иосифа на Рилския манастиръ, отъ 1838 год.

410 (418).

67 разни писма, записи и пр. отъ XIX вѣкъ.

411 (426).

Уставъ на Българското Читалище въ Цариградъ, подшитъ съ копринена лента. Подписанъ отъ члѣновеtѣ-основатели на 12 марта 1866 година.

412 (481).

Фотографна снимка, която прѣдставя борба между революционеръ (Ангелъ Кънчевъ?) и турска жандармерия, въ параходъ.

413 (421).

98 писма и документи отъ год. 1865—72 г. изъ архивата на Ив. Грудовъ, Букурещъ.

414 (472).

Документи и писма, намѣрени между книжата на пок. Ив. Грудовъ, отъ 1866—76 год. и други, приложени отъ П. Кисимовъ, отъ по̀ ново врѣме. Сичко на брой 37, между които № 34: брошура „България прѣдъ Европа“, печатана въ Букурещъ прѣзъ 1866 г., № 36: мемоаръ, отправенъ до султана прѣзъ 1867 год. отъ Т. Центр. Комитетъ и № 37: възвание отъ приврѣменното правителство къмъ Българитѣ. Отначало брошура „Крыво да седишъ, право да говоришъ“ отъ П. Кисимовъ и Обявленіе къмъ българскій народъ, отъ Централный народенъ комитетъ,“ 1867 г., а на края 5 екз. „Отговоръ на отговоръ“ отъ сѫщия до З. Стояновъ, печатанъ прѣзъ 1886 г. — Сички описани и подарени чрѣзъ П. Кисимова, подшити въ папка.

415 (475).

Книжа и документи изъ архивата на Любенъ Каравелова (пѣсни, приказки, дописки, материали за рѣчникъ, житие на мѫч. Спасъ (Анастасий) и мѫч. Хриса (Злата), Кукузеля, проектъ на безсмъртното общество, проектъ за организация на възстанието въ България, южносл. библиография, житие на мѫч. Рада Пловдивска, животътъ на Хаџи Симеона, часть отъ „Је ли крива судбина“ на руски и много др., нѣкои отъ Л. К., повечето отъ други автори, пращани за публикуване въ сп. „Знание“ и в. „Независимость.“

416 (474).

Рѫкописътъ на Каравеловитѣ „Памятники народнаго быта Болгаръ“ ч. II. Освѣнъ това и други откѫслеци и статии, между които: Крещеніе Болгаръ или отрывокъ изъ болгарской исторіи.

417 (476).

Фотографенъ снимъкъ на хрисовула, даденъ на Хилиндарския манастирь отъ царь Константина. Много намаленъ, та не може да се чете.

418 (477).

Фотографенъ снимъкъ отъ хрисовула на царь Іоана Александра, даденъ на манастирь св. Николя.

419 (479).

Двѣ копия: 1) на Константинъ деспота, зеть на бълг. царь Іоана Александра и 2) на Кера Ѳамарь, дъщеря на сжщия царь. Копирани отъ І. Александровото евангеле (1365 г.).

Испратени отъ Просвѣтното Министерство.

420 (625).

(Слѣднитѣ №№ постжпиха въ библиотеката, слѣдъ като другитѣ ржкописи бѣха вече распрѣдѣлени и описани).

Псалтиръ съ послѣдование. Вѣкъ XVI—XVII, редакция сръбска съ русизми. 269 л. 8⁰ (18·3×14), текстъ 12×8, дребно полууставно писмо по 25—26 реда на стр. Различаватъ се двѣ ржцѣ отъ разно врѣме. Втората ржка допълняла изгубено.

На първитѣ два листа са календарни кржгове (епакти). На л. $3^{а}$ подъ една заставка, надъ която пише: г҃и поспѣ́ши вл҃ко бл҃ви — е упжтване, какъ да се чете псалтира: сі́це починаѥ́мъ ѱа́л҃ти҃.

На л. $4^{б}$ е захванатъ, ала недовършенъ, ликътъ на царь Давида, а на л. $5^{а}$, подъ четвъртата заставка, захваща самиятъ псалтиръ и свършва на л. $80^{б}$.

Отъ л. $81^{а}$ до л. $106^{б}$ са Мойсеевитѣ пѣсни и разни други молитви.

На л. $107^{а}$. Въ с҃ѫ ве҃рь. а҃ка́тїст҃ живоно́сному гробоу,

На л. $115^{б}$. Мл҃твы прѣ҃ нел҃ю. творе́нїе и҃ въ ст҃ы҃хъ ѿц҃а на́шего. Кѵрї́л҃ла, еп҃па Тѹров҃скагѡ.

На л. $121^{б}$. Въ нел҃ю ве҃рь. ака́ѳїстъ ст҃ы҃ арха́ггл҃ѡ҃, михаилѹ и гаврїилѹ.

На л. $133^{б}$. А҃каѳїстъ чт҃номѹ пророкоу и҃ пр҃тчи кр҃тлю їѡан҃нѹ.

На л. $147^{а}$. Чтⷭ҇ны҃ а̂ка́ѳїстъ стⷪ҇мѹ и̂ славномѹ а̂рхїе̂рею, и̂ чюⷣ҇творцѹ николи.

На л. $166^{б}$. А̂ка́ѳїсто ст҃ыи҃ а̂пⷭ҇лѡ҃.

На л. $175^{б}$. А̂ка́ѳїсть чьⷭ҇томѹ и̂ животворѣщомоу крⷭ҇тѹ.

На л. $191^{б}$. Слѹ̆жба а̂ка́ѳїстѹ прѣст҃ые бц҃е.

На л. $209^{а}$. Всечни̇ пара́клиⷭ҇ ст҃ы҃ а̂рхагглѡ҃ михаилѹ и гаврїилѹ и̂ кь своемѹ а̂гг҃лѹ.

На л. $213^{а}$. Мл҃твы сьбра́нные ѿ бж҃твенны҃ пи́санїи, мпожайшеже ѿ ст҃го єфре́ма хо́тещиимь ѿпльча́тисе, противѹ стра́стемь, и сла́стемь, нале́жещи҃ произволі́енїю.

На л. 242—250. Тропари, кондаци, богородични, свѣтилни.

На л. 250 е ликътъ на св. Богородица.

На л. 251—255 — разни молитви.

На л. 255—257 — схематични таблици (петь); въ края на последпата има дата отъ 1659: лⷮ҇ѣ ҂з҃рѯ҃з҃ мцⷭ҇ май.

Туку подъ тая таблица (на л. $257^{б}$) начева:

Ска́занїе, и̂ поѹ̆че́нїе ѿ свѣтѣ̀ и̂ непо́стоꙗн҃не҃ бытїе нашегѡ̀ въ нюм҃же ї о начерь|танїе п҃божител҃наго чер҃тога жи́тїа сегѡ малѡ̀врѣменнагѡ и̂ мимотекѹщагѡ, сїаже вса́комѹ внимаю҃щемѹ ѕѣлѡ̀ вь пол҃зѹ, и̂ по́трѣбѹ.

Начало: Ꙗ҆коже бо̀ мор҃е м҃ногѡ вльнюнїє҃ мнѡ́ѕїи вльн҃юны̀ разли́ваемо҃ и̂ вльнꙗще҃, и̂ корабл҃а матѹ̆ще. И̂ нн҃ꙗ же пак҃ы потаплꙗю҃ще нахо́дещими̇ нан҃ь вѡⷧ҇нюны̇. Сїцеже и̂ многѡмете́жноє (л. 258) жи́тїѐ сѐ, подо́бозрит҃сꙗ є҃ ѥⷮ҇ь непостоꙗ҃н҃ствѡ҃ и̂ соуетїю҃, и̂ напа́ст҃мы и̂ бѣды̀ не по́даеть до́броѐ сирѣ̆чь безме́тежно дн҃и на́ше прѣ́провожда́ти, и̂ конѣць бла́гь бла́гополѹ̆чиⷮ҇.

На л. 261—264 са разни молитви:

1. А̃щє кто̀ борим҃ ѥ҃сть ѿ плѣтнаго люб҃наго б҃ѣса блѹ̆днагѡ.

2. А̃щє̂ ко́мѹ прїдеⷮ҇ помышленїе хоул҃ное кь ст҃ы҃ и̂ко́на҃ и̂ли̇ кь ст҃ы́мь. и̂ли̇ что любо̂ скврѣнн҃о помышленїе.

3. Мл҃твⷭ҇и ѿ съба҃ѕны̇. єг҃а съблазниль се въ сн҃ѐ.

На л. $264^{а}$ е нарисувано нѣщо като лабиринтенъ кръгъ, ала недовършено.

Отъ л. 265 до края са календарни таблици, вруцѣлѣта, пасхални рѫцѣ, епатки и пр.

Приписки. Въ края на л. 212, който заедно съ л. 211 съдържа по́ сетнѣ писанъ текстъ, четемъ:

сїѐ начрѣта҃ ва лⷮ҇ѣ ҂з҃р҃н҃г҃ — (1645).

А на л. 250б намираме записка, писана отъ Кюстендилския митрополитъ Михаила на 1649 год.:

† Сьй бж҃вн͠и ѱал'тирь м'нѣ м'ногѡгрѣш'нагѡ михайла, ймже неса͠ дотоинь нарецн͠. архїерей. нь по мл͠ти вєликагѡ б͠а моєго цр͠а, х͠а. й по є͠гове͠ нейслѣдймемь нчйне бж͠твй сьт'ворив҇ вьсаа ѿ нєбитїа вь бйтїе й менё недотопагѡ сп͠ѻби сйм'ь дарѡ͠, бйхь архїєрей колн͠йскїй, рекомемь банїа й на кратов͠, й щи͠, й др͠ чєсти. Вь л͠ѣ. ѿ сьзданїа мира ҂з.р.н.з мц͠а а͠. вı. то пи͠хь на ко͠вѡ бу͠ се шашковцȣ чекаюћй старога. кр͠. с͠. зı. лу͠. гı. їн'дїктїѡ͠ в. осмелиѡ͠. кз. кр͠. неби͠ы. нз. кр͠. зем'лий .зı. кр͠ звѣзнй .є.

Втората ржка, която допълнила тукъ-тамъ изгубени листи, е безъдруго ржка на сжщия митрополитъ Михаила, както се вижда отъ тритѣ крайни реда на л. 260б: Сїе пи͠нїе начрьта͠ своєю ржкою ми͠аи͠ь мїтрѡли͠ банскы кратовс'кы й щи͠скы. вь цр͠твȣющє͠ гра͠е мо͠квы, при бл͠говѣрнѡ͠ цр͠и алеѯѣй. вь л͠ѣ. ҂з.р.ѯ.а. го. мц͠а. май. кв. кр͠. с͠. ка. лу͠ .зı.[1])

На прѣдния коричень листъ писано отъ по ново врѣме:

м . . . н . . . о . . . г . . . о . . . з . . . н . . . а . . . т . . . и . . . в . . . е . . .
т . . . ю . . . т . . . о . . . л . . . ч . . . а . . . т . . . и . . .

по͠ йаче василие прхоровичь на пȣти вле . . . й Ѳимотей.

Хартия корава, лъскава, съ знакове: котва въ кржгъ и отгорѣ трифиль; корона съ звѣзда и мѣсецъ надъ нея (по новитѣ листи).

Подаръкъ на Библиотеката отъ г. Хр. Палаузовъ, Одеса.

421 (624).

Четвероевангеле отъ XIV вѣкъ, българска ред., 94 перг. л. **4°** (24·5×17); текстъ 18×11·5, възедъръ, длъгнестъ уставъ по 22 реда на стр.

Тия 94 листа са отъ 8. до 22. кола, но 8. кола има само 6 листа, 18. — само 2 и 20. само 6. Колитѣ са означени само веднъшъ — върху послѣдния (осми) листъ; друга пагинация нѣмаше.

Съдържа послѣдното еванг. отъ Матея, цѣлото Марково и Лукино — освѣнъ онова що е било на липсалитѣ по срѣдата листи.

Евангелиститѣ захващатъ безъ никакви заставки и дори не на особена страница. Заглавки и заглавия съ киноваръ. Въ цѣлата книга има само двѣ шарени заглавки — въ началото на Марковото и на Лукиното евангеле.

Пергаментъ нееднаквъ. Първитѣ 27 листа пострадали въ долния си край — като че изгорени.

---

[1]) Вж. записки отъ сжщия митрополитъ Михаила въ ркп. № 119 на лл. 27, 28 и 34.

Правописъ по IV (Кратовско-Злетовска) школа, безъ ударение. ѥ почти редовно. ы доста неправилно. Срѣща се често ьь, особено у мѣстоимения **ть**, **сь**. Носовкитѣ идватъ тукъ-тамъ замѣнени съ чисти гласни: **сьчєць** $52^{а}$, **прозьбь** $56^{а}$ (по горѣ: **прозѫбь**), **сьщаю** $61^{а}$, **тьча** $67^{а}$, **цєтѫ** $67^{б}$.

Текстъ: **Пилать же | сьзвавь а̑рхиѥреѫ и́ кнѧзѫ и́ людий | рє̑ кь нимь привєдостє ми ч҃лвка сєго. | ѥко развращаѭща люди. и́ се ӑзь и|стазавь прѣ вами. не ѡ̓брѣтохже | ни ѥ̓диноѫ̓ вины вь сємь ч҃лвцѣ. ѥ̓ко|же на нь вадитє. Нѫ ни и̓родь послахь бо и́ кь немоу. и́ се ничєсоже повини́на | сьмрьти сьтворєйно ѡ̓ немь. Показа|вь оу̑бо ѿпоущѫ и̑. и нѫ̑ждѫ же и́маше на всѧ праз̑ники ѿпоущати и̑мь ѥ̓диного.** (л. $91^{а}$).

Приписки. На л. $38^{б}$, прѣзъ лѣвата пола, писано съ по̀ сетнешно писмо: Да̀ сѣ зна̀ѣ кога̀ беше а̀ѳа̀на̀съ и̑лчовъ да̀ска̀лъ на̀ ст҃ого ге́ѡ̑ргі́ѧ хра̑.

А върху политѣ на първия и послѣдния ($94^{б}$) листъ има писано съ още по̀ скорошно писмо (курсивно): И азъ (съ друзытѣ) съмь на Симеонъ Л. Подбалкански.

Доставилъ Ставри Георгиевъ (врачанецъ) — отъ Касандра, Солунско.

Прилага се снимка отъ него на табл. XVIII.

422 (603).

Единъ перг. листъ **4°** отъ **апостолъ**, сръбска редакция, в. XIV.

Голѣмината на длъжъ не може да се опрѣдѣли, понеже листътъ е отрѣзанъ на горната страна дори до буквитѣ и, сѫдейки по долната пола, би трѣбвало да се прѣдполага дължина 26 см; широчина 18 см. Текстъ: 16·7×13·5. Писмо уставно, въздребно, хубаво и малко косо вдесно. Мастило черно, а заглавки — съ червено и тъмно-зелено. Заглавкитѣ срѣдна голѣмина съ трижгълни прибавки.

Листътъ съдържа двѣ и половина четива отъ посланието до Римляне (за понедѣлникъ, вторникъ и срѣда, на г҃ недѣля слѣдъ петдесетница), а именно отъ думи: **рє̑мь законь ли грѣхь да боудєть** до думи: **живоущимь д҃хомь ѥго вь вась.** Начала не са отбѣлѣзани, а са означени четивата по седмични дни.

Правописъ сръбски едноеровъ, правиленъ, безъ ударения.

Пергаментъ гладъкъ, добрѣ изработенъ.

Листътъ постѫпи заедно съ книжата на покойния проф. Дриновъ.

423 (604).

Два перг. листа 4⁰ отъ **апостолъ,** сръбска редакция, вѣкъ XIV.

Голѣмина: 25×17 см., текстъ: 17×11·5, хубавъ уставъ по 21 редъ на стр., бѣлизниво мастило — както черното, тъй и червеното.

Двата листа са срѣднитѣ на кола, безъ никакво означение, а съдържатъ часть отъ апостолскитѣ дѣяния. и то отъ края на к҃и зачало, отъ думи: **и повелѣ намь проповѣдати людє̑ | и засвѣтельствовати** — докждѣ половината на зачало л҃, до думи: **и приложи се наро̑ многь г҃ви.**

Правописъ обикновенъ сръбски (едноеровъ, но покрай редовно ь идва намѣстѣ и ъ), съ правилна іотация, безъ ударения, освѣнъ тукъ-тамъ.

Пергаментъ бѣлъ, тънъкъ и гладъкъ, добра изработка.

Листитѣ постжпиха заедно съ книжата на покойния проф. Дриновъ.

424 (636).

Единъ перг. листъ 4⁰ отъ **миней,** в. XIII, редакция българска.

Голѣмина: 25×17, текстъ 22×13, хубавъ уставъ по 30 реда на страница, въздребно писмо.

Съдържа часть отъ службата на свсв. Козма и Дамяна (1 ноемврий).

Правописъ по II школа (само ъ); при това ѧ само слѣдъ съгласни, ж само въ начало или слѣдъ гласни. Ударения нѣма.

Постжпилъ заедно съ книжата на пок. проф. Дриновъ.

425 (637).

Единъ перг. листъ длъгнесто фол. отъ **миней,** вѣкъ XIII, редакция българска.

Голѣмина: 37×23, текстъ 32×15, въздребно уставно писмо (не хубаво), по 36 реда на стр.

Съдържа часть отъ службата на дванайстѣхъ апостоли (30 юний).

Правописъ по IV школа: само ь, па и само ѧ.

Постжпилъ заедно съ книжата на пок. проф. Дриновъ.

426 (610).

Миней празниченъ, редакция сръбска, вѣкъ XVI—XVII. Листи 168 фол. (29×19), текстъ 20·5×13, по 25 реда на стр., съ голѣми червени заглавки, въздребно и длъгнесто уставно писмо. Правописъ едноеровъ, ударение нѐ вредъ поставено.

Безъ начало. Съставенъ като че отъ двѣ книги, писани отъ сѫщо лице: слѣдъ кола ҃ѕі захваща ново означение на колитѣ отъ а҃, в҃ и пр. Прѣднитѣ и заднитѣ нѣколко листа разединени.

Лл. 48—51 писани отъ друга рѫка, но пакъ отъ сѫщо врѣме и на сѫща хартия. Съдържа:

На л. 8ᵃ. **Мц҃а т҃го** (септемврий) **д҃і въздвижение чьстнаго и҆ животорѣщаго кр҃та.**

На л. 22ᵃ. **Мц҃а т҃го: д҃і.** (октомврий) **ст҃ые прѣп҃обьні́е матере наше пара́скеви.**

На л. 33ᵇ. **Мс҃а т҃го к҃ѕ ст҃го великомч҃ека димитрїа и҆ вьспо́минанїе велика́го́ трѹса.**

На л. 47ᵇ. **Мс҃а того .и҃·** (ноемврий) **сьборъ бесплъ҃ниⷯ.**

На л. 52ᵇ. **Мс҃а т҃го ѕ҃** (декемврий) **паметь прѣпо҃бнаго и҆ бг҃оносна́го ѿ҃ца нашего̀ нико́лы. а҆рхыеп҃кѹпа миріликыскыи митропо́лие.**

На л. 65ᵇ. **Мс҃а того. к҃е и҆же по пл҃ты рожество г҃а и҆ б҃а и҆ сп҃а на́шего́, і҃с х҃а.**

На л. 76ᵃ. **Мс҃а того ѕ҃** (януарий) **ст҃аго богоꙗвленїа г҃а и҆ б҃а и҆ сп҃а нашего і҃у х҃а.**

На л. 85ᵇ. **Мс҃а того з҃. съборъ прѣчⷭ҇ї не́тыⷯ҇ г҃ псѹе́мь.**

На л. 100. **Мц҃а ма҃тїа .ѳ҃. сты҃ .м҃. м҃нїкь и҆же вь секасти.**

На л. 106ᵇ. **Мц҃а марьтїа, к҃е. бл҃говещенїе прѣст҃не вл҃дичице нашеи бг҃е и приснодѣви марі́е.** Свършва на л. 117ᵃ; л. 117ᵇ неписанъ.

На л. 118ᵃ вечерня срѣщу Лазарова сѫбота.

На л. 129. **Вь сѹботѹ вечерь ст҃го и҆ праведнаго лазара.** Продължава до л. 142ᵇ, но лл. 134—139 са втурени и пагинирани нѐ на мѣсто.

На л. 143. **Въ ст҃ѹю и великою сѹботѹ.**

На л. 150. **И҆же вь ст҃ыⷯ ѿц҃а на́шего̀ і҆ѡана а҆рхыепискѹпа костаидина гра҃ златооустаго́ сло́во ѹ҆чительно. ѿч҃е бл҃ви:**

Начало: **А҆ще кто̀ бл҃гоѹьстивь и҆ бл҃голю́бивь да насладитсе добраго и҆ пашнаго̀ тьжьства̀. а҆ще кто҆ ѿ рабь бл҃гонаравниⷯ да́ вьнидеть роу҃есе вь радо҃ть г҃а своего.**

На л. 152ᵇ. **Мс҃а априлїа к҃г ст҃го и҆ славьнаго велико м҃нка гео҃ргиа.**

На л. 159ᵇ, едно отъ чудесата на св. Георгия. **Вь странⷯ сирьскиⷯ бѣша гра҃ нарицае́ми ѡравлїи. вь не́мже жижаше се цр҃ковь. вь име**

великомѹ҇ченика геѡ́ргїа. и҆ за не и҆мѣ́ти̂ ширинѹ мѣстѹ сеченїа стльнаго̀ на потрьже҇нїа. сьбраше҇ ѿ многи҇хь растоѧ҇нии̂ иже вь цр҇кви стоеще и҆ стльни.

Службата на св. Георгия се прѣкжсва съ л. 161, слѣдъ който липсуватъ нѣколко листа, а на слѣдния л. 162 продължава служба за възнесение (безъ начало и край). Тукъ е мѣстото на лл. 134—136, дѣто е службата на св. Петра и Павла (само откжслекъ).

На крайнитѣ два листа са нѣкакви-си календарни таблици. А на празния листъ 167ª писано съ послѣшна ржка:

Сїа книга писа се вь л҇ѣ. и҃, тисоуцѹ р҃. и҆ н҃і. кѹпи́ ю цѹка за петьсто́ти́нь пи́са̀ ѿц҃ѹ си сто́ıанѹ и҆ матере си̂ бойци и҆ потрѹжїе си̂ драра́ни̂ (намѣсто драгани?) вь то врѣме бѣше стра́хь вели́кь и҆ вь то врѣме ѹ҆мале родь хр҇итиа́ньск ѿ бѣзакони́ и҆гарене и҆ пи́са се сїа кни́га ни́же село голешъ на кни́шавѹ ѹ҆ прѣчи́стѹ: и҆ приложи́ ю вь цр҇ковь ст҃аго николи вь село равьнѹ̀ и҆ кто̀ ю че и҆зьнести̂ изь ст҃го николи̂ и҆ли̂ изь село́ равьнѹ про́клеть да е҇ть ѿ вьст҃ы и҆ ѿ ст҃аго ни́коли̂ ѿц҃а нашего̀ и҆ ѿ триста. и҆ ѿ, н҃і. ѿц҃и: ·

вь то̀ време бѣза́ко́ни̂ и҆гаренѐ бѣхѹ сѐ смѣмели и҆ бѣше и҆мь ратѣ на дѹна́вьцен рѣце на вьстокь прѣзь мо̀ре и҆ вь то̀ врѣме бѣше вьсталь црь на цр҃а: ∽

Хартия корава, грапава съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ звѣздель. Подвързия раскжсана; останала само прѣдната дъска, и тя отдѣлена отъ книгата.

Купена отъ Г. Попова.

427 (626).

Служебникъ и др., Листи 106, 8⁰ (19·5×13·5), ала тия листи не са сѐ отъ служебникъ, защото книгата съдържа:

I. Два пергаментени листа (1 и 2) отъ срѣднобългарско евангеле, вѣкъ XIII, уставно писмо, малко полегато, по 24 реда на стр. Съдържатъ три четива отъ Матеовото евангеле, и то отъ зачало 105 до половината на 109. **ъ** и **ь** размѣсено; безъ ударения. Тия два листа са вшити вѣроятно при подвързията, за да вардятъ книгата.

II. Служебникъ българска ред. отъ XV—XVI вѣкъ, и то лл. 3—32 са отъ XVI вѣкъ, а лл. 33—73 отъ XV вѣкъ. Първата половина е писана съ доста хубавъ, четливъ уставъ по 23 реда на стр., а втората — съ раскривено, грозно писмо по 25 реда. Правописъ и езикъ на първата половина доста правилни (**ъ** и **ь** по VI школа), и съ ударения, а у втората половина се срѣщатъ много отстжпки подъ влияние на живия говоръ (**ж** ∽ **ъ** ∽ **ь**) и безъ ударения.

Слѣдъ свършъка на литургиитѣ слѣдватъ (на лл. 56^{б}—63^{а}) въскръсни евангелия, апостоли и евангелия прѣзъ недѣлята (63^{а}—70^{б}) и нѣкои молитви.

Приписки. На л. 42^{б}, слѣдъ бѣлѣжката: **з҃е помѣни нхже хощеши**, слѣдва (съ ржката на самия прѣписвачъ):

Помѣны г҃н деж помѣны г҃н станка помѣни г҃н презвїтерѣ попа добрѣ и покоӣ . . . помѣни г҃н бранїсл҃а ӥ гагѹлa. А по̀ долу, съ по̀ сетнешно писмо: **помѣни г҃н момка, помѣни г҃н станислава.**

Хартията на първитѣ 30 лл. е тънка, съ ситни брѣзди и тънки рѣзки, съ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ, а на останалитѣ — дебела, съ неравни брѣзди и широки рѣзки, съ знакъ: лжкъ съ опната стрѣла.

III. На лл. 74—89 е **Ѵн҃ выкле̑мы на ѡ҆бновленїе н ѡ҆сщенїе храма. н иже въ томъ ст҃ыа трапезы**, българска редакция отъ XIV вѣкъ, четливъ и упражненъ полууставъ по 26—27 реда, търновски изводъ, V правописна школа (срв. ркп. № 164, описъ № 94).

Хартия грапава, съ неравни брѣзди и широки рѣзки, съ знакъ: полукозелъ.

IV. Останалитѣ 17 листа съдържатъ служба за Великдень, сръбска редакция отъ XVI вѣкъ, и са отдѣлени отъ другитѣ — като че случайно втурнати, докато другитѣ (I—III) са подвързани въ едно.

Правописъ ресавски съ ударения.

Хартията на тия 17 листа е тъмна, испечена, съ знакъ: котва въ кржгъ и трифиль отгорѣ.

Подвързия развалена, листи испадали.

Ржкописътъ е доставенъ отъ П. Касабова.

428 (628).

Служебникъ отъ 1673 г., редакция сръбска, 94 л. 8° (20×15), по 19 реда, срѣдно-уставно писмо.

На първитѣ 6 листа е **И҆же въ ст҃ы ѿц҃а нашего васнлїа велнкаго, поѹ҆че́нїе къ сщ҃е́нникѡмъ съборно** +

Въ края слѣдъ тритѣ литургии слѣдватъ отпускитѣ за прѣзъ цѣла година.

Редакция сръбска, но ъ и ь по първа правописна школа! Ударение правилно.

Хартия твърда, испечена, съ знакъ: корона и надъ нея звѣзда и мѣсецъ.

Приписки. На задния коричевъ листъ: Сїа л҃ѹргїа писа҃ азъ многогрѣшни҇и пе̓їѡ даска҃, вселѡ врѣчешъ вл҃ѣ ,зрпа (1673), и̑ кѹпи ю̑ попъ пон̓дїѡ и̑ са҃ є̑ ктито҃ не́и̑ и̑нъ ни́ктоже ÷. и̑ прида́де нено михаило҃ не́что мало, да поминѹєтъ ѿца є̑го миха́ила и̑ ма́ти є̑мѹ̑ трохана б҃ъ да прости +.

А подъ това по̀ сетнѣ:

+ Сїа лѹ҃гїа попа стоӣна ѿ село зели́нь да се зна́е ка́ко ю̑ под̓нови баба стана ѿ селѡ скрьвена да слѹжи за нейна д҃ша и̑ за стопанина никола и̑ ѿца пе̓їѡ м҃ти петка б҃ъ да про́сти вечна и̑мъ паметь. повезачь попъ влако. вь л҃ѣ ѿ ро҃ х҃во ,а҃ѱкѕ҃ — 1726.

Книгата била и въ с. Лъжане, както се вижда отъ други бѣлѣжки върху крайнитѣ листи.

Подвързия дъсчена, повредена, ала книгата е запазена цѣла.

Отъ библиотеката на покойния проф. Дриновъ.

429 (606).

Часословъ отъ XVII вѣкъ, сръбска редакция, 97 листа **16°** (13×9·5), срѣдно-уставно писмо, въздребно и полегато, по 17 реда, а отъ л. 65 до края — друго писмо по̀ хубаво и право, по 20 реда.

Правописъ ресавски съ ударения. Употрѣбя и ҁ.

Книгата е съ кожана подвързия, но много листи отпрѣдъ и въ края липсуватъ.

Доставилъ Хр. Зарзановъ.

430 (616).

Малко **служебниче** отъ XVIII вѣкъ, 35 л. **16°** (15·5×11), хубаво срѣдно-уставно писмо, въздребно, по 16 реда на стр. Съдържа на черковно-славянски:

1. **Послѣ́дованїє вече́рни**, л. $1^{а}$.
2. **Послѣ́дованїє ѹ҆́тренни**, л. $9^{б}$.
3. **Чи́нъ бж҃ественнїѧ лїтѹргі́и во ст҃ы҃ ѻ҆ц҃а на́шего і҆ѡа́нна златоѹ̑стаго**, л. $17^{а}$.
4. **Бж҃твенаѧ слѹ́жба преждеѡ҆ѱ҃е́нныхъ**, л. $29^{а}$.

Книжката е употрѣбявана въ наше врѣме, както се вижда отъ прибавкитѣ на княжевото име (Фердинандъ) и на ‚архиепископа нашего‘ Доситея (вѣроятно покойния Самоковски владика).

Подвързия мукава съ кожа, здрава.

Доставилъ Йорд. Ивановъ.

431 (612).

А҆ка́ѳі́стъ ст҃о́й сла́вной вели́комꙋ̈ченицы Варварѣ̀. Черковнославянски прѣписъ отъ края на XVIII или началото на XIX вѣкъ. 17 л. гол. 8° (22×16) ново-уставно писмо. Заглавни букви и заглавия съ киноваръ. Прѣдниятъ и задниятъ листъ неписани.

Слѣдъ акатиста слѣдва (на прѣдпослѣдния листъ):

Цѣлова́ніе ꙋ҆дꙍ́въ и҆ ра́ны гдⷭ҇а на́шегѡ І҆и҃са Хрⷭ҇та̀ на вса́къ де́нь:

Ра́дꙋйса, ꙋ҆жа́снаа всѣ́мъ держа́ваⷨ҇ преⷭ҇та́а главо̀, гдⷭ҇а на́шегѡ І҆и҃са Хрⷭ҇та̀, насъ ра́ди те́рніемъ ꙋ҆вѣнча́ннаа и тро̀стїю и҆̀зби́та.

Ра́дꙋйса, прекра́снѣйшее лицѐ гдⷭ҇а на́шегѡ І҆и҃са Хрⷭ҇та̀, на́съ ра́ди ѡ҆плю́вано и҆ біе́но и пр.

Подвързия мукавяна, здрава.

432 (634).

Сборникъ и Синодикъ (Дриновски), 217 листа **16°** (14·5×10·5), дребѣнъ полууставъ по 24—25 реда на стр. Вѣкъ XVI, редакция сръбска, съ дири отъ български изводъ (срѣща се ж), съ разнебитено ударение, ъ и ь ужъ по ресавски, ала непослѣдовно.

Състои отъ двѣ отдѣлни части, макаръ и двѣтѣ да са писани отъ една ржка:

I. Отъ л. 1—184. Слова, най вече Дамаскинови и, както се вижда, най старъ югославянски прѣводъ на Дамаскина Студита. Тия слова са: на л. 1—20: Слово за благовѣщение (безъ начало).

На л. 21ª: Дама́скіна и҆но́ка и҆подіа́кона и стꙋдита сло́во ѡ҆́бщиⷨ҇ єзы́кѡⷨ҇, по въстани лазѣ́ревѣ на срѣте́ніе хво̀ съ ваіе́мь. цвѣтоно́сіе слоⷡ҇ ѡⷮ҇ бл҃вы: +

Начало: Ѡ҆бичаѐ и҆мѣюⷮ҇ цр҃іе и҆ вел҆мꙋже ег҃а въсхо́щꙋⷮ҇ ꙋчреди́ти ко́го ѿ дрꙋго́вь. и҆лѝ своего̀. не прⷭ҇ѣстоюⷮ҇ сам҆и послꙋжи́ти. н҆ъ поставлѣюⷮ҇ своиⷯ҇ чл҃цⷯ҇ѣ, и҆ вѣрныⷯ҇, и прⷭ҇ѣстоюⷮ҇ тра̑пезы ѡ҆но̂и.

На л. 37ª: Поꙋ̂че́не прѣложи́тел҆но ѡ҆ по́сте. и҆збрⷭ҇асе ѿ и҆̂же въ и҆ноцѣⷯ҇ мън҆шаⷨ҇ дама́скіна и҆подⷭ҇іако́на и҆ стꙋди́та. въ нⷣ҇ѣлю сыⷬ҇пꙋⷭ҇нꙋю:·

Начало: Ѡ҆бичай и҆мѣю҆тъ цр҃іе. е҆гⷣ҇а хотеⷮ҇ послати вѡ̀є своѐ на бра́нь, прⷭ҇ѣстоеⷮ҇ са́ми и҆ поꙋчаюⷮ҇ иⷯ҇ и҆ наста́влѣюⷮ҇.

На л. 49ª: Дама́скина и҆нѡ́ка. и҆по́діако́на и҆ стꙋди́та. повѣсть ѿ че́сти и҆ ѡ҆ чюдесеⷯ҇. и҆ изобра́женіа. бившиⷯ҇ ѿ прѣвеликыⷯ҇ чиноначалниⷦ҇. Міхаила и гаврїила, бл҃вы ѡ҆тч҃е: ⁓

Начало: Въ три че́сты раздѣлена єⷭ҇ тварь бж҃їа въса̀, бл҃вени хрⷭ҇тїане. въ мисл҇на, въ чювествена, и въ съставна.

На л. $86^{а}$: Дамаскїна ино́ка иⷤ҇ и по́дїако́на и стѹди́та. сло́во про́стиⷨ҇ сказанїеⷨ҇, о̂ десе́тыⷯ҇ слѡвъ мѡѵсеовѣⷯ ·:·

Начало: Десеⷮ҇ заповѣди сѹⷮ҇ иже заповѣда б҃ъ моѵсеѹ, сказати иⷯ҇ въ мирѣ чл҃кѡⷨ҇, и аще к҇то съхраниⷮ҇ иⷯ҇ съврьшен҇нѣ. сѐ внидеⷮ҇ въ рай.

На л. $96^{б}$: Ѳеѡфана ино́ка, и рито́ⷬ҇. ѹчите́лство къ правосла́вниⷨ҇ хрⷭ҇тїанѡⷨ҇. про́стим҇сказанїеⷨ҇ ѡ̂ вⷭ҇ѣхь съставь пра́вїе вѣри.

Начало: Прьжѐ поⷣ҇баеⷮ҇ истин҇номѹ христїанинѹ вѣровати исповѣдати .в҃і. състави вѣры нашей православной.

На л. $103^{б}$: Повѣсть афродїтїанà пⷬ҇есѣнина сьписавша се ѿ филип҇па прѣзвитера. сїггла бывшаго прїи іѡанⷩ҇а Златоѹстаго о̂ рожⷭ҇ьствѣ хⷭ҇вѣ, и о̂ звѣздѣ явльшоисѧ тогⷣ҇а, и покло́ненїи вльхвоⷨ҇. и дари иⷯ҇ иже ѿ перси́ди принѐсше.

Начало: Ѿ пе́р(с)иди ѹвѣⷣ҇се хⷭ҇ изначе́ла. и ничⷮ҇оже ѹтаено̀ єⷭ҇ ѿ зако́ноѹчителей, иⷯ҇ въ неⷨ҇.

На л. $109^{б}$: Въ нⷣ҇е́лю меⷭ҇нѹⷨ҇. Да́маскина ино́ка и по́дїа́кона стѹди́та. слово ѡ̂бщиⷨ҇ сказа́нїємь ѡ̂ скон҇чанїи ми́ра. и ѡ̂ ан҇тихрїстѣ. и ѡ̂ второⷨ҇ пришѐствы г҃а нашего і҃ѵ х҃а. прѣложи се ѿ сло́ва. иже въ ст҃ыⷯ҇ оⷰ҇а нашеⷢ҇. иполита. папи рим҇скаго намѣстныка ст҃ыⷯ҇ а҃ пл҃ь.

Начало: Ѡ̂бичай имѹⷮ҇ ца́рїе, бл҃вены хрⷭ҇тїане, єгⷣ҇а хотеⷮ҇ пойти на бра́нь, прьвѣе поси́лаеⷮ҇ своиⷯ҇ чл҃къ. пойти въ градѣⷯ҇ въ ниⷯ҇же хотеⷮ҇ пройти и възве́стити тѹ живѹщиⷯ҇ чл҃кѡⷨ҇, ꙗко да изидѹⷮ҇ . . .

На л. $136^{а}$: Дама́скина ино́ка и пода́кон҇ и стѹди́та. Слово простиⷨ҇ сказанїеⷨ҇, на иже по́ пльти рожⷭ҇ьство г҃а нашеⷢ҇ і҃ѵ х҃а̀.

Начало: Подо́бныи сѹⷮ҇ праⷥ҇ницїи црⷦ҇ьковнїе. бл҃вени хрⷭ҇тїане. ꙗкоже нѣкоемѹ великѹ и краснѹ цвѣтни́кѹ, ꙗже въ немъ бити ѿ въсакыⷯ҇ цвѣтовь и криновь.

На л. $160^{а}$: Дама́скїна мо́наⷯ҇ и ипоⷣ҇дїако́на и стѹдїта. слⷡ҇о ѡ̂бщиⷨ҇ єзы́кѡⷨ҇. на м҃то дн҃евное г҃а нашего і҃ѵ х҃а́ на срѣтенїе:·

Начало: Въса́ко дѣа́нїе и въса́ка ве́щь и дѣло бл҃го. б҃. х҃. имаⷮ҇ поче́сть ѿ б҃а и ѿ чл҃кь. нѐ тьчїю ѿ любимыⷯ҇ дѣлѹ оно̂мѹ. нъ и вражⷣ҇ѹющиⷯ҇ чюди́мо єⷭ҇. доброѐ дѣ́ло.

II. Отъ л. 184—203 е прѣписъ отъ Борилова синодикъ, и то На л. $184^{а}$ е заглавието му: Сїнѡдїⷦ҇ прочитаеⷨ҇ въ прⷭ҇вѹю нⷣ҇елю поста: єⷤ҇ єⷭ҇ ѹⷭ҇ставленно ѿ бо́гоносныⷯ҇ ѿц҃ь н҃шиⷯ҇. ѡⷮ҇ бл҃.

Начало: Дльжное къ бȣлѣпное бл҃годаренїе въ нже дн҃ь въспрїехѡ҃ бжїю црк҃ѡ, съ ȣзаконенїе҃ бл҃гоч҃тна прѣданїа. й разорене҃ злобы злоч҃тїа и т. н. — слѣдватъ обяснения за длъжностьта на църквата да благодари за услугитѣ, принесени ѝ отъ боговдъхновени мѫжие — нѣщо три страници и половина повече отъ онова, що е въ синод. № 55. Слѣдватъ общи възгласи, послѣ поменици на патриарси (гръцки), светци и духовници. Слѣдъ това се анатимосватъ сички еретици, лъжеучители, иконоборци и т. н. — съ нѣкои прѣкѫсвания и размѣстяния върви сѫщото, както и въ по̀ стария Софийския (Палаузовъ) синодикъ. Но въ Дриновия има запазенъ по̀ пъленъ поменикъ на българскитѣ царе (л. $201^{б}$): Начѐло бльгарскыи҃ цр҃е: Борȣсȣ прьвомȣ цр҃ȣ бльгарскомȣ нареченномȣ въ ст҃ы҃ кр҃щенїи михаиль. ӥже бльгарскыи рѡ҃ къ бг҃оразȣмїю ст҃ы҃ кр҃щенїе҃ привеⷣшомȣ вѣчна҃ пам҃: Сїмеонȣ сн҃ȣ его. й петрȣ цр҃ȣ ст҃мȣ внȣкȣ єго, пленимиру. борисȣ. романȣ. самоилȣ. радомирȣ. гаврїилȣ. владимирȣ. владиславȣ. древнїи҃ бльгарскїи҃. ӥже съ земльни҃ нб҃ное наслѣдоваше цр҃тво. вѣчнаа паме҃т: Марїи древнеи цр҃ци бльгарской вѣчнаа паме҃т: Кѵрилȣ философȣ ӥже бж҃твное писанїе ѿ грьчьскаго ѣзыка на бльгарскыи прѣложившомȣ й просвѣщ҆шомȣ бльгарскїи рѡ҃ новомȣ дрȣгомȣ ап҃лȣ, въ цр҃тво михаила й ѳеѡ҃ры православїе цр҃це м҃тре его ӥже бж҃твнȣю цр҃ковь ст҃ымї иконами ȣкрасивши҃ и православїе ȣтврьдившїхь вѣчнаа памєть: Меѳѡдїю братȣ его архїеп҃кȣ моравы панонскыѐ. ꙗко й томȣ много потрȣж҃ьшȣсе о словѣнскыи҃ книга҃. вѣчна мȣ паме҃т: Климентȣ ȣченикȣ его єп҃кȣ великїе морави й ȣченикѡ҃ его савѣ й гораздȣ, й наȣмȣ ꙗко много й тѣ҃ потрȣж҃ьшїи҃се о словенскы҃ книга҃ вѣчнаа ӥмь памєть: — Їѡаннȣ асѣнȣ цр҃ю бѣлг҃ȣню свобож҃ьшомȣ ѿ работы грьчъскїе бльгарскыи рѡ҃ вѣчнаа мȣ пам҃т: Ѳеѡ҃рȣ нареченномȣ петрȣ братȣ его й цр҃ю. и калоꙗню, цр҃ȣ братȣ его ӥжѐ многы побѣди показав҆шомȣ на грькы҃ й фрȣгы, вѣчнаа и҃ паме҃т:

Тукъ иде расказътъ за Търновския съборъ противъ богомилитѣ, свиканъ отъ Борила на 1210 г. Началото на тоя расказъ липсува въ по̀ стария Софийски синодикъ № 55, та се хубаво допълня сега съ Дриновия:

По си҃ ȣбо ꙗко прѣемь цр҃тво сестричищь тѣ҃ бл҃гчьстивѣиши цр҃ь бориль, вьниче ꙗко҃ нѣкоѐ трьнїе злое трьклетаа й бг҃омрьзкаа богомил҆скаа єресь. єю҃ начел҆никь ꙗвысе тог҃а скврьнѣишїи поп҆ богомиль съ своими ȣченыки. ꙗкоже иног҃а ан҆ны й амврїи ӥжѐ мѡѷсеѡви противѣ́щесе. ӥже ꙗ̂коже влъ́цїи влъцїи тежъ́цїи нещѐдно расхїщаахꙋ х҃во ста́дѡ за нѥ́гоже кр҃ъ свою́ пр҃тѫю ӥзлїѧ. Сїѝхъ ꙋ̂бо ꙗ̂ко ꙋ̂вѣдѣ бл҃го-чъстивѣ́йшїи цр҃ь бо́рилъ, бж҃т (вышним желанїемъ раждется... Нататъкъ го има въ Синодикъ № 55). Инакъ той расказъ не е цѣлъ и въ Дринова Синодикъ, защото, види се, е прѣписванъ отъ изводъ съ изгубени или размѣстени листи, та безъ връзка се прѣхожда пакъ къмъ поменика на българскитѣ царие, безъ да се свърши за Търновския съборъ. Слѣдъ като се споменуватъ още: Георгия Тертеръ, стариятъ и младиятъ Шишманъ, и се възглася вѣчнаѧ паме҃ Теѡ҃доръ Све҃славꙋ, Стра́цимирꙋ десно́тю. ӥ Радославꙋ. ӥ Димитрꙋ братїа҃ его́: Михаилꙋ бл҃гочъстивомꙋ цр҃ꙋ вѣчнаа паме҃: — Їѡан҆нꙋ Степа́нꙋ цр҃ꙋ сн҃ꙋ бл҃гочъсти́ваго цр҃ѣ Миха́ила вѣчнаа: — продължава (на л. 203б):

Си́мъ ꙋ̂бо правовѣрни҃. бл҃гочъстиви҃. приснопа́ме҃ни҃ православны цре҃ бгохра́нима҃ сто́ла бльга́рскаго цр҃тва мимоше҃ши҃ ӥ по ре́дꙋ въсѣ ꙋ̂страшаю̀щи҃. ӥ попеченїӥ ӥмꙋщи҃ ѿ хр҃тоиме́ни҃ люде҃ порꙋченїи҃ ӥмь бг҃ѡ҃ є̑лико по силѣ є̑ди́но нѣкоѐ небрѣжѐнїю прѣда́но бы҃. а̂ще ӥ начи́наемо̀ ӥмѝ, нъ не дѡ|ща съврьша́емои. є̑же ӥ неисправлено ӥ... Тукъ прѣкѫсва Дриновътъ синодикъ. Залѣпени са къмъ края му два бѣли листа, ала си останали неписани. А може би да са залѣпени, за да се допълни лунниятъ календаръ, който слѣдва слѣдъ тѣхъ, и отъ който липсуватъ първитѣ осемь „лунни кръгове.“

Слѣдъ лунния календаръ слѣдва на л. 209:

III. На҃е҃ ѿ клꙋ҃нѡ҃ видѣнїе҃ слѡ҃: а҃. (За валчестия видъ на земята).

Начало: Ѿ к(л)ꙋбнѡ҃ виде́нїе ѻ̂бра́за, зе́млѐ мно́га ꙗ̂вле́нїа сꙋ҃...

IV. На л. 212 до края са: Повѣсты ӥ ꙋ̂ка҃ ӥ рѣчи ӥзбра́ны: древны҃. мꙋжїи. и фило́сѡ҃, є̑ди҃ гл҃ь мно҃ разꙋ҃ ӥмꙋщь. и на по҃лзꙋ слышещїи҃ — кратки поучни изречения, каквито се срѣщатъ често по дамаскинитѣ:

Врѣме въсакой ве́щи. врѣме є҃ родитис҃|ӥ врѣме є҃ ꙋ̂мрѣти. врѣме є҃ плака́ти. ӥ врѣме є҃ смѣа́ти се и просто врѣме коє́ижѡ҃ ве́щи. — Бол҆ша два̂ па́че є̑ди́но. Го́рѣ еди́номꙋ на въсакѡ҃ мѣстѣ, а̂ще наде́тсе не има҃ възвы҃зающаго ӥ. — Бол҆ше ѻ̂тро҃ прѣмѫдро̀, на́че ца́рѣ ста́ра ӥ безꙋмна̀.

Приписки. Прѣзъ долнитѣ поли на лл. 22 и 23 писано съ курсивъ: Кни́га сїя мнѣ̀ на|пахѡ́мїа проигу́мена рылїо́та.

На л. $47^{б}$ рецепта за бѣсъ: Сие ѿ бѣсно ѱё и ѿ звѣра напиши на прѣсень хлѣбь на корꙋ да изедеть прѣже҃ слнце вь не҃лю сїа слова:

ѕгооїскроиаки. кинифи, ѡєстии, адѿзеѣадꙃѿ кавиѡѱѿмеирзлеоркала ї ѿ дсодѕюнѕ:

На л. $183^{б}$: Въ л҃ѣ ͵з҃рмг҃. мц҃а маїа. к҃и. дн҃ь. прѣиде. по҃ петрь. хаџй.

Въ л҃ѣ ͵зрл. ꙋбїхж. сꙋльта҃ ѿсмана.

На последния л. $217^{б}$: Пи҃ а҃зь грѣшни рꙋкою граматикь и҃менемь Ѳрзїоѳпь (Ангелакъ?).

На сѫщия листъ долу:

Въ л҃ѣ ͵з҃р҃кв҃ мц҃а ю҃лїна в҃і. дн҃ъ. да҃ зна́с че́ прїиде́ ѿс҃мь та҃ стори́ зло҃.

Твърдѣ е вѣроятно тоя рѫкописъ да е билъ на 1614 г. въ Ловчанския манастиръ, сега развалини край р. Осъмъ, на югъ отъ Ловечъ, при Манастирската чешма.

Хартия гладка, испечена съ знакъ: котва въ крѫгъ и отгорѣ мечообразенъ кръстъ.

Отъ библиотеката на покойния М. Дриновъ.

За тоя рѫкописъ вж. литературата, посочена за № 55 (Описъ № 289), стр. 198.

433 (629).

Апокрифенъ сборникъ (Панагюрски) отъ XVI вѣкъ, българска редакция, листи 172, 8⁰ (21×14 5), въздребно, срѣдно-уставно, писмо, полегато, по 21 редъ на стр. Тукъ-тамъ пише и друга рѫка. Правописъ едноеровъ (само **ь**), безъ ударения, а откъмъ **ж**, **ѫ** и **ы** доста неправиленъ. Употрѣбя много често точка между думитѣ.

Прѣдниятъ листъ, който е извънъ пагинацията, при съставянето на книгата е оставенъ празенъ, та отпослѣ е писано по него.

Сѫщинското съдържание на книгата захваща на втория листъ, означенъ като първи, и то съ извѣстната молитва: **г҃и і҃сѵ х҃е ѿврьзи ѡчи̑ мои̑ і ѹши срⷣца моего** . . . подъ една малка заставка (плетеница) — подражание на такива отъ XIII вѣкъ.

Слѣдъ молитвата захващатъ статии отъ физиолога:

Слово ѡ҆ всѣ҃ вещеи ходещи҃ и летѫщи҃ слово за льва. ѿ ц҃ри звѣрстѣмь фисиѡлогь ре҃ ѿ львѣ.

На л. $2^{а}$. Братїе ѿ сихь вещеи а҆рх҃ггль ѹ҆рїль повѣсть їѡанꙋ бг҃ословцꙋ слово ѡ҆ зѫбри рек҃ши идропось.

На л. $2^{б}$. Слово ѿ слонѣ. — На л. $3^{б}$. Слово ѡ҆ еленѣ҃.

На л. $4^{а}$. Слово за грьлицѫ како е҇ житие е̂го.

На л. $4^{б}$. Слово за голѫба.

На л. $5^{а}$. Слово за вльки какъ е҆ ж҇ие м҇.

На л. $5^{б}$. Слово за жерава како блюдетсѧ.

На л. $5^{в}$. Слово за хинеи̂. — Л. $6^{б}$. Слово ѡ҆ змий.

На л. $7^{б}$. Слово за вола.

На л. $8^{а}$. Слово ѡ҆ единорозѣ како е ж҇иего.

На л. $8^{б}$. Слово ѿ паоу҆ни како е҇ житїе томоу҆.

На л. $9^{б}$. Слово ѿ лисицй. — На л. $10^{б}$. Слово ѡ҆ ластавицы.

На. л. $11^{а}$. Слово ѡ҆ жабѣ соу҆шнои и̂ водной.

На л. $11^{б}$. Слово ѡ҆ пчелѣ. — Слѣдъ тоя листъ има прѣкѫсване; на слѣдния 12 л. е продължение отъ апокрифа за Адама и Ева.

На л. $21^{а}$. Слово праведнаго̂. а̂врамаи̂.

На л. $26^{а}$. Слово ӣѡ҇а зла̂тооуста̂го̂ ѿ пр҇рка̂ исайѫ. ѿ послѣдн҇емь врѣмени̂ ѿ покаꙗщыхсꙗ.

Начало: Кто не дивит҇сѧ. и кто не чюди҇сь ѡ҆ се̂мь вѣцѣ. како оуставена̂ с҇ѫ врѣмена си̂ꙗ̂. за оумноженїе грѣхь наши҇. вьнег҇а пр҇ѣстане҇ наз҇и̂ ꙗ̂ко и рож҇ени. тоубо трепещѫ҇ а̂г҇лы. книги раз҆гибаѫт҇ѫ а̂ грѣси̂. ѿб҇ли̂чаѫтсѧ. тоу н҇ѣ ни кнѧзи̂ ни сѫди̂ѫ нї цр҇ѫ ни патри̂ꙗ̂рх҇и̂.

На л. $32^{б}$. Слово за ѡ҆вощ҆кѫ ·:·

Начало: Бѣше чл҇кь. имаѫщи виногра҇ вь виногра҇ѣ имаше ѡ҆вощ҆кѫ. приходѣше. кь винагра҇оу г҇арь да поиметь. ѡ҆вощие̂. и̂ неѿбрѣте и ре҇ тако. що си е҇. вь в҇ьсѣ годища прихождѫ. и не ѡбрѣта҇ ѡ҆вощїе.

На л. $33^{б}$. Слово како оучить Сар҇ар҇ аврама. мѫжа своего.

Начало: Ре҇ Сар҇р҇а̂. кь аврамоу. мѫжоу своемоу҆ а̂зь сьстарѣхсѧ. бесчедна. поими̂ рабѫ нашѫ. а̂га̂рѫ еда̂ како. створи҇ плодь. да бѫде҇ наслѣдникь. домꙋ҇ твоемоу.

На л. $34^{б}$. Слово за и̂сака. ѡ҇ бл҇ви.

Начало: Тако вьсхрани̂. а̂врамь. с҇на своѐго исака. ѿ .н҇і. л҇ѣ и ре҇ г҇ь. кь а̂вра̂моу. поїми. с҇на своего исака̂ и заколи того̂. и створи. жрьтвѫ҇. бг҇оу.) нбн҇омоу.

На л. $36^{б}$. Слово самои̂лѣ. пр҇р҇ка.

Начало: Навьходоносороу҆ цр҇ю цр҇оуѫщоу вь ва̂вилонѣ. видѣ сонь и забы҇ его̂. како видѣ и̂ сьбра̂ в҇сѫ҇ пр҇р҇ки̂. и ре҇ имь. ѡ҆ аще̂ не разоумѣете̂ сонь еже видѣ҇ тако а̂зь. вь велїкѫ ѿргӣѫ да̂мь ва҇.

На л. $37^{б}$. Слово за Мелхи̂|седека:·

Начало: Бѣше мел҆хи̂. се̂декь. наричет҇сѫ без҆родитель. и без҆роденъ. и вьзлюбеникь. бж҇еи. ѿц҆ь его ѿзивет҇ѫ. ѿсе̂декь. мт҇ы его̂ ѿзивет҇ѫ ѐрл҃мь. и҆ родиста. два̑ сн҃а. и нарекоста̑ единомоу. име се̑декь. и дрꙋгомоу мел҃хи. вѣроваше. ѿц҃ь его̑ вь идоли́.

На л. 40ª. Слово ѿ троицй. ст҃ои ..

Начало: А҃врамь имаше. вь ср҃ци своемь госто̑любьство. и не хотѣше іасти́ вь домоу. своемь дог҃е. прйдеть гост̑ь вь домь его̑.

На л. 44б. Слово златоꙋсца ѿ дш҃евни҃ разборѣ.

Начало: Мѣсто ѿсѫжденı҃о. не вьзлюбѣте. чл҃кы негнѫсоуите сѧ. кто не гнѫсоуетсѧ ихь. тако грѣхи ѿлагаетсй. ѥс̑е҃га а ѿсѫждаѧ тѣхь. тѣхъ не ѡсѫжда. а себе погоублѣе҃.

На л. 50. Оуказь. за г҃а нашего іс҃ха, мц҃а марта .а҃. дн҃ь. вьскр҃си гостѣ своего. лазарѣ. мц҃а марта .ıг҃. дн҃ь. створи б҃ь. цвѣтоносіе. мц҃а то҃ .к҃а. створи б҃ь. прѣѡбраженіе .... и т. н. Подиръ това слѣдва за народитѣ и езицитѣ (както въ ркп. № 68, Описъ № 309) и разни въпроси и отговори.

На л. 58б. Оуказь. за всѧ дари цр҃ковниѧ. ѡ вьпросѣ҃. и ѿ ѿвѣтѣхь.

Начало: Выпро҃. рѫци ми что ѥ҃, еп҃пь. чтол҃ ѥ҃ калоугерь. чтол ѥ҃ попь, чтоли ѥ҃ дијакь. чтоли ѥ҃ четець. ѿвѣ҃. еп҃пь ѥ҃ вл҃ка. на земли іако х҃с посилаеть, ар҃агла. тако й ѐп҃пь посилаеть. попове. попь бо нарицаетсѧ҃ стльпь сила херофимьк҃а дијаконь носѧщи зоуница на рамѣ. то ѥ҃ стльпь сты҃ ѿц҃ь. про҃вѣдаша законь г҃нь.

На л. 61б. Слово ѿ сивилѣ:

Начало: Дв҃дь цр҃ь пр҃ркь гн҃ь. имаше похоть велика вь себѣ. и ег҃а сѣдѣше. исхождаше сила его. и подлагахѧ сѧ҃ и грѫдѣше. сила его вь сѫдь.

На л. 66. Слово како зачѧ сѧ самовила̑.

Начало: Бѣше цр҃ь. алексаньдрь великь парѣи вьсѣхь цр҃ей. сн҃ь филипꙋса цр҃ѣ. в҃сѣ цр҃тва прѣеть. и вьси ѩзици поклониш҃ѧ емоу. едино нагомѫ҃рцѧ не прѣѩть. ни женьское цр҃тво. нагомѫдрьци бо зрѧ҃ г҃а на нбе҃хъ. сѣдещаго на прѣстолѣ.

На л. 67 е любопитна рецепта за ония, които учать книга и забравятъ: Егда кто ꙋчить книгѫ и забивае҃ѧ.

Вьзми кинаварь. и напишй кр҃ть на ст҃ѣмь блюдци. напиши іс҃ х҃с ника. й напиши ѿколо̀. слова́ в҃сѣ. й лйтоургисай внел҃ѧ. а҃. по҃. пото҃ ѿ ми йспй. а҃ще ти сѧ нез҃базбт҃ь (?). й паки напиши на чрь҃венѣ. іаблыцѣ вс҃ѣ слова. и постави на ст҃ѣй трапезн. и лй҃тоур҃гисай. г҃. сѧ҃ти. а внел҃ѧ изѣждь да видишь:

На л. $67^{б}$. Прѣстолъ на земи колико ѥ҃. — Въпроси и отговори като въ ркп. № 68 (Описъ № 309).

На л. $75^{б}$. Слово. ст҃го. ѿца нш҃его гл҃игорїꙗ б҃гослов҃ца сьборьникь ст҃омоу. василїю. — Въпроси и отговори за Адама.

На л. $76^{а}$. Слово како ѿсѫди жена ефрема:

Начало: Ефремь б҃ѣше вь поустинї, ꙗко приеть бл҃годѣть. ѿ б҃а заби ꙋмь вь бж҃твѣ. и провидѣ ѿ грѣсѣхь и ѿ безакон҃нїи. и ре҃. что ц҃рїе. что лїеп҃ни и патриар҃си. се б҃ъ не видить ч҃то т҃ворѧть. почто тако гл҃ать невѣдаще ꙗзь идѫ и ѿсѫждѫ ихь.

На л. $77^{а}$. Слово како еѵ҃лие҃. исписа сѫ: —

Начало: Ег҃а распѧхѫ҃ г҃а жидове. поѫть иѡа҃ ст҃ѫѫ б҃цѫ. вь домь свои раз҃шедшим҃сѫ ап҃ломь по земи. лоука вь македонїѫ. единь д҃нь ꙗзь идѫ ре҃ вь ер҃лимь. да вьнидѫ и поклонѫ сѧ. прѣч҃тѣи б҃ци.

На л. 78. Оуказь пс҃лтирꙋ како би҃ вь море.

Начало: Написа дв҃дь пѵ҃алтирь. ꙗкоже ѿбѣщ҃а г҃вы. и створи пѵ҃аломь .р҃.и.м҃.є҃. и сьс҃тави. и створи книгѫ и зали҃ ѿловомь. и вьрьже вь море҃.

На л. $78^{б}$. Слово. ѿкрьвенїе. ст҃ыѫ б҃цѫ вьпрошенїе. ѿ .з҃. грѣсѣхь: —

Начало: Поклон҃ши колѣнѣ прѣч҃таа҃. помоли҃ сѫ҃ кь г҃оу. б҃гоу гл҃ѫщи г҃и пом҃лꙋи мѫ и прос҃ти. чл҃вкомь грѣхы҃.

На л. $80^{а}$. Слово ст҃аго глигориꙗ. ѿ литоургї нѣкоего. срацинина вьпрошенїе.

Начало: Что ѥ҃ ц҃ркви б҃а живаго. глигорїе р҃е на камени. сїзда б҃ъ. црковь. что л҃и ѥ҃. камень. глигорие р҃е пѣтрь великї ап҃ль. и мы вѣроуемъ в҃си вн҃ь.

На л. $84^{б}$. Вьск҃рпїе варохово ег҃а послань бы҃ кь немоу҃ аг҃ль вь ст҃иѫ горѫ. парицае҃мѫ сиѡ҃нь. ег҃а плака сѫ. ѿ плѣненїе ер҃лмь ѿче бл҃вї.

Начало: Ег҃а плѣнена. вьходоносорѣ. ц҃рь. ер҃лмь и ѿбрати вавилонь. се҃ азъ варохь немльч҃по. гл҃ахь г҃и ч҃то праведень бы҃. навоходоносорь. ц҃рь поч҃то не пощѫдѣ. гр҃а своего ер҃лмо нь иже҃же виногра҃и своѫ҃. слав҃нѫѫ.

На л. $93^{а}$. Слово настасиѫ чрьноризицѫ. како вьзве҃на бы҃. на нб҃са.

Начало: "Азъ же настасиꙗ. чрьноризица. повелѣнїемь г҃не҃ вьзведе мѫ на н҃бса аг҃ль видѣти ми в҃сѣ биваемаа. иже вь покаан҃и. и н҃епокаани живѣще.

На л. 101^{а}. Слово ѿ прѣпрѣнїꙗ̂ а̂н҃ты҃хв҇ѣ. сь гн҃емь наши҃ і҇с хо҇мь.

Начало. Хо҇у при̂бли̂жи̂шоусѫ. на горѫ маслинѫѫ҃. и̂ р҇е кь оученико҃ свои, пости̂мьсѫ҃ .м҃. дн҃ей. и̂ пости сѫ х҇с .м҃. дн҃ей сь оученикы̂ своими. да прѣпри̂ть ди̂ꙗ̂вола.

На л. 105^{б}. Слово праведнаго а̂вра̂ма̂. ег҇а прїиде к҇немꙋ арх҇а̂н҃гль. ми̂хаиль. ѡ҇е бл҇вы ⁓.

Начало. Вьнег҇а скон҃чаш҇ѫ. дн҃їе а̂враа̂моу. прѣстави҃сѫ емꙋ. на н҃бо. гл҃а г҃ь кь арх҃глоу. га̂ври̂лоу. и̂ михаилоу. и р҇е михаиль се̂ а̂зь г҃и. и р҇е г҃ь вьстани̂ вн҃и кь авраа̂моу. и̂ гл҃и кь немоу и̂зиты҃ ти̂ ѥ҇ ѿ житиꙗ̂ сего̂.

На л. 117^{а}. Протльк҇ованїе ѿ а̂да̂мѣ̂ и̂ ѿ бг҃ословце на пас҇кѫ ч҇ет҇ѧ. г҃и бл҇ви ѿче̂.

Начало. Вьзи̂де г҃ь на горѫ. е̂ле̂ѡ̑н҃ьскѫѧ̂ сь оученїки̂ своими. и̂ р҇е и̂мь гл҃ѫ. се̂ азь ѿхожѫ҇ ѿ ва҃ на н҃бо и̂ адама̂ вьзвожѫ҇. сь со̂бо̂ѫ҃. и̂ еже̂ сѫ би̂ли̂ сни̂мь. вь на̂ве̂хь и̂ гл҃а авра̂моу. а̂враме тебѣ прѣдаѫ дшѫ҃. разлѫчати̂ на дв҇ое̂ на н҃бо праведнїѫ. а̂ грѣш҃ни̂ѫ вь а̂дѣ̂.

На л. 125^{а}. Чьтенїе ѻ҃ца а̂га̂пїа. ѻ҃че бл҇вы.

Начало: Агапїе ѿц҃ь нашь, начѫ и̂змлада б҃а боꙗти̂ сѫ, и̂ запове̂ди̂ его послоушати̂. жить же вь домоу. дроуги̂хь .ѕ҃і. л҇ѣ мол҇ѫ и̂ тако вьни̂де вь монасти̂рь.

На л. 135^{б}. Слово ст҃го ѻ҃ца нашего е̂фре̂ма ѿ скороминꙋѫщи҃ житїе и̂ ѿ грѣ҇дꙋщимь сѫдѣ. ѡ҇ бл҇вы ⁓.

Начало: Дроузи̂ и̂ братиꙗ̂. е̂же мислыты҃ вь цр҇тво бж҃ие вьни̂ты. то да не при̂лѣпи̂т҃сѫ се̂ѫ жи̂зни̂ зѣло. нь паче да прѣпро̂важдаемь на̂ ѿн҃ѫ жи̂з҃нь. на нѫ҃же ни̂ е кьснѣв҃ше ми̂нѫти̂.

На л. 142^{а}. Слово ст҃го ѻ҃ца на̂шего е̂фрема ѿ покаа̂ни дш҇.

Начало: Сли̂ши̂мь братиꙗ. бл҃женаго дв҃да вь ѵ҇льти̂ри̂ гл҃ѫща. се̂и̂ д҃нь еже створи̂ г҃ь. вьзра҇уем҃сѫ и̂ вьзве҇ли̂м҃сѫ вьнь.

На л. 147^{а}. Слово ѿ свѣ҇тѣ҇ сѣ҇мь и̂ ѡ сѫдѣ.

Начало: Мл҃ѫ сѧ г҇вы д҃нь и̂ нощь. при̂чѫсте̂нь ѥ҇ раю҃. а не творѫ волѫ его. при̂чѫстень ѥ҇ ѿгно̂у веч҃номо̂у. и̂ мѫцѣ его наси̂щаѫ ѧтробѫ҃ своѫ. при̂сны̂ми̂ сласт҇ь.

На л. 149^{б}. Слово ѿ покаꙗнїе д҃ши. ѡ҇ бл҇ви.

Начало: Покаи̂ сѫ д҃ше моꙗ̂ грѣш҃наа̂. ѿскврьн҃ши̂ сѫ всѣми̂ нечи̂стотами̂ вьнѫтрьни̂ми̂. и̂ вьнѣш҃ни̂ми̂ слѣзами̂ словеси̂ мрьски̂ми̂. и̂ дѣлеси срам҃ни̂ми̂.

На л. 156б. Изборникь. нѣкоего чрѣнорйзйца. слово. ѿ бл҃вы.

Начало: Добро ѥ братїє. прочйтанїє паче всѣкомоу. христйа-нйноу. р҃е бо бл҃жени йспйтажще св҃ѣнйи его высѣмь ср҃цемь вьзищѫ҃ его.

На л. 158а. Ѡ нѣкоѐго ѿц҃а. кь сн҃оу своемоу. словеса ѿ д҃ше полезнй ѡ҃ бл҃вї.

Начало: Сн҃оу чѧдо прйклонй. оухо своѐ й послоушаи ѿц҃а си҃. свѣтоужщагѡ сн҃наго чѧдо. прйблйжа сй разоумь. ср҃ца твоегѡ. й вьноушй гл҃ы родив'шаго тѧ. не сѫт'бо на врѣдъ д҃шы твоей.

На л. 159б. Слово ѿ адамѣ. й ѿ разборѣхъ. — То е сѫщото слово, което е и на л. 117а.

На л. 166б. Ѡ оученїина, ав'ва амона ізещно. — (Сръбска редакция).

Начало: Четирй вещи сѹ҃ й аще йма҃ чл҃кь ед'ноу ѿ ни҃ ни покаяти се може҃ ниже҃ м҃вѹ его прїемле҃ б҃ь. прьва грьдинѣ. сг҃а вьмѣнѣеть чл҃кь ѥако добрѣ живе҃ й ѥако прѣбиванїе его ѹгѡ҃но е҃ бг҃и чл҃кѡ҃. — Краятъ липсува.

Приписки. На първия листъ, който ми изглежда, като да е отъ друга книга, има слѣдната бѣлѣжка:

+ йзволенйе ѿц҃а й съвръшение с҃на. й ст҃го д҃ха. съвръши се сиѥа книга. гл҃еми ѿтъчникъ. й да се знае кога беше ѹ петра граматика йь ощѱл .г҃.ц҃.ҁ҃ (т. е. вь лѣто господне 7090—1582, — ако не е грѣшка), да се знае + писахъ. азъ. к҃нѱцъ (петръ, въ сѫщность написано е погрѣшно: оетръ) граматикъ. ѿ . . . (откѫснато нататъкъ).

А прѣзъ политѣ па първитѣ 34 листа е слѣдната лѣтописна бѣлѣжка, която проф. Дриновъ обнародва (съ нѣкои грѣшки) на 1882 г. въ ПСп. III, стр. 8—11 (Български лѣтописенъ расказъ отъ края на XVII вѣкъ):

+ пишѐмь азь. ѐрей. петрь. да се (знае) как'во. врѣме. бѣше. попь. на село. мирково. й бѣше попь стоѥань. наедно дрьжѣхе село мирково . . . при злочьстиваго. ц҃ра сѹлътань мехмеда. да го б҃ь ѹбие й да го порази. че той расипа хр҃тѣнске вѣре й велики цр҃кви й велыки градове . . . . бѣга честита землѣ загоре та па се ѥавй байрагь ѿ занать та доде до срѣдь земле ѿ бечь ѿ бѹдимь ѿ Ѩнекь дори ѿ злате ѥаблъке. та се проврьвихе тѹрци й прѣзморци. татаре. й каталане й хиньдие. й миньдие й опашата вѣра. та ги двигнѫ ц҃рь мехметь на войске й самси трьгнѫ кара кехаѥа мѹ бе везирь. та трь . . . . този лѣто. изгине войска тѹрска йсбрахе ги латинска войска. ѐдва ѹтече ц҃рь мехметь и кара кехаıа назать. ӥ да знае кои чете да види че беше ѿ б҃а че даде б҃ъ жито скьцо. сирене скьцо а на загоре р҃о. ходеше гроⷲе. та беше зло и невола и зими зли. да не даде б҃ъ веке такьвись гоⷣини зли вь лето ҂з҃р.ч҃.и (1690) та пакь. ӥзлезе. ёёнь паша ѿ прѣзь море. та доде на ц҃ри граⷣь, при ца҃ра мехмеда, та мꙋ даде ц҃рь мехметь софие. да дрьжи пашалжкь. та отиде. ёёнь на воиске на бꙋдимь. та се бӥ. сась ӓламанⷱӥ този лето. ӓ҃ тои нема що да стори на аламаници. ӓ҃ми доде та сьбра сете войскж тꙋрⷭка. та се врьне царꙋ мехмедꙋ на ца҃ри граⷣь та ꙋдари ца҃ра мехмеда ӥ ца҃ри граⷣь. та се стори чꙋдо вовь цари граⷣь ӥзгинехе тꙋрⷱи ӓване и тефⷮерь дареӥ каницие. ӥ бостанⷱие ӥ ц҃ра мехмеда. затвори ӓ то стори брата мꙋ ц҃арь сюлимань. та се стори жито този лето берекеть. ӓ҃ ёенъ паша се връне на софие. доде доде на софие ӓ тои расипа аване каде мине таче доде на софие та се ӥстровихе аване ӥ кадие ӥ мольлата ѿ страхове ёенови та седе на софие м҃ць таче пꙋсти ц҃рь сꙋлимань ꙋлака до него да иде на бель граⷣь да се бие ӓ тои не ще да иде ӓ ц҃рь стори нифрамъ на него да се бие. та затворихе клисꙋрите ӥ дрꙋмовете да го не пꙋстеть. та седехе по м҃ць по дерьвенете тꙋрци ӥ раıа ӥ кадие тⷪа не ꙋтече ёень паша ӓ тои тръгне тогись на бель граⷣь да отиде ӓ то додохе ӓ҃ламаньци та презехе. бели граⷣь ӥ опрехе до нишь ӥ еень се запрѣхе на нишь. а тие ѿидохе на бⷪне да прѣвьземеть бⷪсне. ӓ ёёнъ пꙋсти воиске та ѿпленӥ кипоⷬровець ӥ ӥзьгꙋби ӥ пороби . . .

Тия бѣлѣжки, както и записката на първия листъ, писани и двѣтѣ съ полукурсивно писмо, са отъ разно врѣме, но отъ сжща ржка — отъ ржката на граматника, а послѣ свещенника Петра.

На л. $134^{б}$, който останалъ неписанъ, четемъ: да се зн҃е кога бешѣ тасъ книга ꙋ петра та беше чꙋма вѡ панагюриша — писа петръ грам.

А по долу на сжщия листъ отъ по сетнѣ:

да сѧ знае кога царꙋваше вь Тꙋрско царство сꙋлтанъ межидъ а въ Руско николай та сѧ биха френци, ингилизи, тꙋрци съ руситѣ на севастополь двѣ годинъ бой който никогаш не е стаѧлъ въ 1853, 54, 5 год.

А на прѣдната кора

Да се знае кога ꙋмре сꙋлтанъ ѡсманъ вь лето ѿ рожд(ество) ҂а҃ѱ҃н҃з҃ и влезе хани сꙋлтанъ мꙋстафа та беше великъ глатъ жито скꙋнѡ҃ писахъ ıазъ грешни граматникъ и л в с (= к о н ѡ).

Хартия дебела, корава съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ кръстъ.

Книгата е отъ библиотеката на проф. Дринова, а той я зелъ отъ Панагюрското читалище, чийто печатъ личи на втория листъ.

434 (627).

Александрия отъ XVII вѣкъ, сръбска редакция, 181 л. 16° (14·6×10·4), срѣдно-уставно писмо по 15 реда на стр. Пълното ѝ заглавие (подъ малка заставка) е:

Сказанїе ѿ̑ а̂леѯа́ндра ца́ра ка́ко про́е въсꙋ зе̂млю и̑ ка́ко поклони́се саваѡ́ѳꙋ кꙋ́ въ і̂ерⷭ҇ли́мь.

Правописъ, езикъ и ударение нѐ тъй правилни. ъ и ь по VI школа (по ресавски).

Била първо въ Габрово, послѣ въ Зографския манастиръ, както се вижда отъ една записка на задния коричень листъ:

Въ лⷮѣ ҂з҃.р҃.п҃.ѳ҃. (1681) сїа̀ книга прїложи нено. ѿ се̑. габро́во за сво̀ю дш҃ꙋ поме҃ и̑ родителѐ. настоꙗнїе҃ азь висариѡ҃ і̂ерм̓она҃. приложи ю ѡ̑у ст҃а го́ра оу манасти҃ зѡгра̀фь.

Отъ Света-Гора книгата се озовава, посрѣдствено или непосрѣдствено, у В. Григоровича въ Одеса, дѣто я получилъ подаръкъ проф. Дриновъ на 1870, както се вижда на л. 2^а:

Отъ чернорабочаго г-ну Дринову, Одесса, 1870. сп. 22. — И на листъ 180^а:

NB. отъ В. Григоров. 1870.

Други приписки:

На л. 180^б, дѣто се свършва текстътъ:

Да сѣ зна̀е коги се́ трѣ́сла зѣм̓лѩ̀ въ лѣ́то ҂з҃.р҃.ҁ҃.г҃. (1685) мцⷭ҇а ген̓вариꙗ́҃.к҃.а҃ в̓ ча҃ нощи въ дни ди̑митрашко вода мол̓до-влахи̑ской землѝ. тогда бѣшѣ́ ве́ли̑кѝ гладъ на той зем̓лѝ ѡ̑уми̑раха чл҃вци ѿ гла̑ди̑.

На л. 181^а: + да се знае ког҃а фати снегь мцⷭ҇а фе҃фара ꙋ ст҃а гора ꙗ̑ко никὸмꙋ минꙋти ѿ кареꙗ и̑ толкὸ ѕима беше зл̓а поми... рева м҃ ма҃лици. Въ лⷮѣ ҂з҃.с҃.к҃.є҃. (1717).

На сжщия листъ отопаки, подъ записката, съ която се подарява книгата на Зографъ:

Съ съ щїе де къдꙋ а҃ фо҃тꙋ ꙗ̑на бꙋна бꙋнѫ ка вара ҂ зилїле мърїн҃ сале їѡ҃ костантинь дана воиво҃. Вле҃, ҂з҃сї.: мцⷭ҇а геньварь к҃з дн҃и.

На прѣдния коричепъ листъ между другитѣ неважни бѣлѣжки се чете и тая: Ва лето ҂з҃с҃з҃ кога бїль илїꙗ на лїповещї со дїмитиꙗна.

Хартия корава, лъскава, съ знакъ: корона и надъ нея звѣзда и мѣсецъ.

Книжката е запазена цѣла, макаръ подвързията ѝ (дъсчена) да е поврѣдена отдолу.

Получена заедно съ други ръкописи отъ Дриновата библиотека.

435 (635).

Сборниче отъ XVIII вѣкъ, писалъ Върбанъ въ г. Пазарджикъ. Листи 190, **16⁰** (14·5×10) по 14 реда на стр., нехубаво писмо, прошарано съ киноварни редове. Нарѣчие источно, доста чисто; правописъ народенъ (безъ **ѣ, ы, ѫ** и безъ ударение), **ѧ** за **ꙗ, ь** и **ъ** размѣсомъ, но повече **ь**. Много начесто **ї** вмѣсто **и** и точки надъ гласнитѣ.

Безъ начало и край. Голѣма часть отъ крайнитѣ листи са изръфани наполовина и повече. Съдържа разни слова, а най много чудеса богородични. На първитѣ 3 страници е краятъ на едно чудо богородично, а на л. 2^б е:

Слово како сп҃сетсе чл҃къ ѿ грехӣ сказа намь с҃таѧ҇ теѡдора +.

Йма̀ше́ єдїнъ ста́ре́цъ пȣщїна̀къ ӣ ходє́ше по пȣстїна̑та́. ӣ гоне̇ше бе́со̀ве̇. и е́дӣнь д҃нь фа̀на̀ е́дного бѐса̀ и ре́че̇ не́мȣ а̀ко̀ ми кажешъ що та .... (прѣкжсва се; на слѣдния листъ е друго чудо богородично).

На л. 6^а: Слово за їѡана патрїарха: милостїнѧ ради +

Поведа намь Ї҆ѡань патрїархъ. имахь рече некȣго єпⷭ҇па именемȣ троила. злато и сребро любеше и мїлостїню не даваше и единь д҃нь доде прї мене да ма попїта за накоѧ работа и като обїчаше злато и носеше прї себе .л҃. лїтри злато . . .

На л. 10^а: Ст҃го Ї҆ѡана златоȣстаго за д҃шевнїмь сп҃сенїе:

И реⷱ҇ їѡань златоѹсть вїдїшлї ӣма̀не много ѹ себе ї недей ре̂ а̂зь самь хїтарь таго спечалїхь. ами речи б҃ъ мї го е дарȣваль. защо б҃ъ дава б҃атї людїе.

На л. 20: Прїчта ѿ телѡ ӣ д҃ши чл҃чески єгⷣа прїидȣть на стра̀шни сȣдь:

Чл҃къ некоѝ ѿ добра̀ рода̀ на́са́ди лозїе ӣ ѡ҆̂вошки и наѡколє го загради̂ и врата направӣ. и ѿтиде прї ѡ҆ц҃а своєго. и реⷱ҇ кого да ѡстава падарь на лозето.

На л. 23^б: Поведа̂ намь некои ѿц҃ь. зачело .л҃з. Слово є̂гⷣа давать милостиню;

Рече ѡ҃ць ѥ̂дїнь д҃нь ходехь по гра҃ь. ӥ видехь рече ѥ̂дїнь чл҃кь ма стїгна ӥ вїдехь сле҃ь него много просеци идать следнего. и просать ѿ него мїлостїнѧ̂.

На л. $25^{а}$: Слово ег҃а прїносеха вранӥ ва пȣстїню ѡвошки:

Поведа намь некои ѡ҃ць ӥ рече кога царȣваше ц҃рь коста҃нинь вь ц҃ри гра҃ь. и ва ѥ̂дїнь д҃нь посла єдного ѿ слȣгїте си на накоѧ ц҃рска работа на їсточна страна . . .

На л. $34^{а}$: Слово ва льва ег҃а ӥме ѧзвȣ лютȣ на ногȣ.

Сказа намь некоӥ ѡ҃ць на стаго Їѡрдана. има єдїнь манастирь. до єдїнь погле҃ь далече ѿ иѡрдана що са нарїча лавра ӥже ва с҃тихь ѡ҃ца нашего герасима.

На л. $41^{а}$: Слово ег҃а дава єть бг҃ȣ вазаємь І како ємȣ плаща бг҃ь.

Нѥ̂кой ѡ҃ць поведа намь вь гра҃ь ӑлеѯандрискӥ ӥмаше єдна жена бл҃гочестїва. имаше мȣжа елїнска вера дрьжеше.

На л. 46. Слово ег҃а роди жена черное дете. чȣдо .к҃ѕ.

Имаше єдїнь гра҃ь именемь нарна. ї ӥмаше пресреть гра҃ь ѥ̂дна река голѐма. ӥ ӥмаше мось големь на онаѧ река. ӥ ȣ҆ тоѧ гра҃ь ӥмаше єдїнь богать чл҃кь. ӥ їмаше робе ӥ робїнӥ. ӥ їмаше ѥ̂дного роба арапина. ӥ тврьде го ѡ̂бӥчаше господара защо мȣ той най хȣбеве слȣгȣвашѐ.

На л. $51^{б}$: Слово ѡ̂ девїци ег҃а їзбавӥ і ӥзбоде ѡ̂ч҃и свои. да сохранить девство свое.

Кога са ȣвери на вера хр҃тїанска вїтанѧ гра҃ь. и на тоѧ гра҃ь беха бл҃гочестӥвӥ людїе. ӥ їмаха ѡбїчаѥ̂ кои имаше дащерѧ не ѥ̂ даваше на мȣжа. кои беха богати чл҃ци. ам҃и си даваха дащери҃те ѹ манастїрь да са калȣгераха.

На л. $60^{б}$: Слово ег҃а даде третѧ риза ӑ четврьта не даде.

Поведа намь некои ѡ҃ць ӥ ре҃ на аньтїохїѧ гра҃ь бе́ некои мȣжь. и даваше мїлостїнѧ именемь ѳеѡдорь.

На л. $62^{б}$. Поведа намь некои ѡць зачело. к҃з.

Въ коста҃нна гра҃а вїдехь ре҃ ѻ҃ць са своїте ѡ̂ч҃и преславно чȣдо. Єдїнь мьжь именемь хрїстофорь на царските сарае слȣгȣва̂ше . . .

На л. $65^{а}$. Слово ег҃а ӥзбави ст҃а бц҃а жена ѿ бесовскаго злодеїстїѧ.

Вь рїмь гра҃ь бешѐ некоӥ богать чл҃кь ӥ їмаше жена бг҃ȣса боеше и ст҃а бц҃а любеше и неїса молеше на секи дн҃ь.

На л. 70^а: Слово ег҇а покри ст҃а бц҃а ȏтроче й не изгоре въ огань.

Накоѧ жена имашѣ̑ любовь на ст҃а бц҃а. и дн҃ь ї нощь неи са молеше. и ї̈маше опаѧ жена ȇдно дете една година сторїло.

На л. 72^а: Слово ег҇а са прїчасти дете ȇвреїско ї сажеже го ѿц҃ь мȣ.

На ȃнадолска страна имаше е҇инь євреїнь на ȇдїнь гра҇ь. ї̈маше ȇн҇о ѡтроче на се҇емь го҇инь и едїнь дн҃ь излезе да играе по пȣтать.

На л. 75^а: Слово за марїа ѐг҇а и ѿсекоха рȣцете. и на ї ги да҇е ст҃аа бц҇а. й оздраве пакь.

Ймаше е҇инь цр҃ь на ȇ҇инь гра҇ь. и црȣваше и ї̈маше цр҃ца добра хр҇тїанка й добїха че҇о женско й кр҇тїха го името мȣ марїе.

На л. 100^а: Слово праве҇ни спанеѧ како ȣчеше че҇о свое на҇обро.

Й рече о чедо мое слаткое че҇о мое мїлое чедо кȣга работїшь господинȣ сьсе ср҇це работай: и почї̈таїго каквото бг҃а. й бг҃ь ще тебе да почете да станешь и ти́ госпои҇нь.

На л. 102^б: Слово за папȣ҇єкь ка жївеⷮь:

Папȣнекь есь пьстра птїца и кога си направї гнездо и ї̈змьти пилета и носать ймь храна та ги хранать.

На л. 103^б: Слово за детель ка жївеⷮь:

Детель есть пастра птїца и фрька ѿ дрьво на дрьво ї сась клюна чȣка дрьвото ї сась ȣшите слȣша и ако бьде ѽнова дрьво хралȣпь. а тои го кльве додего пробїе. и влезе вьтре й направїсї гнездо и ї̈змьти пїлета.

На л. 106^а: Мл҃тва михаилȣ архагг҃лȣ грозномȣ воеводȣ нбн҇нїхь сїль (на черковно-славянски).

На л. 108^а: Мц҇а апрїлїа. кг҃. мн҇ието ст҃омȣ славномȣ велїком҇никȣ георгїю. сьписано дамаскїнь монаха йподїакона стȣдїта. Прїказа са този слово за чȣдесата що са сторвало ѿ него. ѻ҆ч҃е бл҇ви.

Празн҇ици и саборе цр҃ковни бл҇вени хртїане. заради дрȣга работа не бївать. ами тькмо̀ зара҇и дш҃евна добрїна.

На л. 174^б: Дамаскїнь на їнока йподїакона й стȣдїта. Мц҇а октоврїа на .кѕ҃. м҇нїето за ст҃аго славнаго велїком҇нїка Дймїтрїа: солȣнскаго побе҇оносца и мїроточца. Бл҃ви ѿч҃е за мл҃твамї ст҃и ѿц҃ь.

Ѡ҆бичай имать црие кȣга щьть да гостьть нѧкого чл҃ка. не стоѧть сами пре҇ техь да имь слȣгȣвать. ами ѡставать свои верни чл҃ци.

Приниски. На л. 5^{а}: Връбанъ писалъ сие книга дамаскинъ имаеть глава .к҃в: слово за дете егда неможеше да наȣчи книга перво. — Тоя Върбанъ се подписалъ на много мѣста въ книгата.

На л. 31^{б}: Врьбанъ пїса това пїсмо ȣ пазарџїкъ. да нї дари бг҃ъ телесно зр҃авїе дш҃вно спсенїе ѝ ѡстанїе многихъ греховъ аминь...

На л. 32^{б}: слѣднитѣ рецепти:

Ѡ треска да пїше тие речи: — + или или сапатии ке грȣмено рȣмвесть: — на три кнїгї: — єдна да са кадѝ: — и єдна сась вода да пїе: — ѝ єдна да зашїе ȣ себе да ѧ носѝ. + Кога са чл҃къ посече сась ножь или сась секїра: — да земе ѿ осспово дрьво цвета мȣ да го свари сась вїно да са наложи да ѻздравее.

На л. 33^{б}: Дали еле рȣка нѐ фела или ѐле перо нехела защо дойде мȣшица напими словце ѝ ѧ ѐ ȣдарихь покрилце. ѡна рече ѻлеле маичїце не родїла ма на тоѧ свѧть на нишне аминъ.

На л. 105^{б} — Херувикото и Христосъ воскресе на грьцки съ славянски букви.

Отъ библиотеката на проф. М. Дринова.

436 (618).

Златоустовъ Маргаритъ, прѣвелъ на 1767 г. Монахъ Никифоръ (срв. № 541, Описъ № 343). Съдържа на 4 + 80 листа 8° (21·5×14), шесть статии, чието „оглавление“ се намира на прѣдния листъ. Писмо срѣдно-уставно, по 21 редъ на стр.

Езикъ и правописъ смѣсенъ: черковно-славянски, сръбски и български, съ правилно ударение и неправилна употрѣба на **ъ, ь, ы** и **ѣ**. — Съдържа освѣнъ слова и жития, още и единъ прѣдговоръ (на л. 2^{а}): Предословїе вь книга сїѧ гл҃емаѧ Маргаритъ, Златоȣстовȣ.

Начало: Глȣбоки богатество, ѝ искȣсны кȣпцы, єгдà прїлȣчатсѧ вь нѣкой панаирь, не имѣють попеченїѧ, ни за ꙗстїѧ, нижè за дрȣго нѣщо телесе҃ своихь нȣжднаѧ, но весь свою попеченїе прїложȣ҃ ѿ всего ср҃це са҃ прїлежанїе, како да найдьть дражѣйши, ѝ безьценїе каменїе ѝ ѐгдà найдȣть гы, радȣть да ги кȣпать.

На л. 4^{б}. Слово а҃, ѝже во ст҃ыхь ѻц҃а нашего їѡанна Златоȣстаго, р҃à воспитанїе ѝ наказанїѧ чадь.

Начало: Молю ваше госп҃одство бл҃гвены хр҃тїаны, много вънимáнїе ѝ тащáнїе да ѝмате, ѝ да сатворите на своѧ чада ѝ на свой ра́бїи, въсе́гда да ймате за ны҃ попече́нїе, ка̀ко да се̑ спасꙋ́ть, ка̀ко да са бг҃ꙋ ѹ҆го́дны.

На л. $11^{б}$. Мц҃а септе́мврїа, к҃, страданїе ст҃аго вели́комꙋченика єѵ҃ста́ѳїа, но́ваго ї҆ѡ́ва, и҆ подрꙋ́жїа е҆гѡ̀ ѳеѡ́писта, и҆ ча́дь е҆гѡ̀ а҆га́пиа и теописта. Прїведе́но ѿ гре́ческо, на блъга́рскы҃ ꙗ҆зи́кь, по про́сто. ⸗

Начало: Ѕла́ѧ и҆ и҆скꙋше́нїй, и҆́же прїлꙋча́ютсѧ на чл҃вѣ́цы҃, бл҃гослове́ны҃ хрт҃їа́ны, ѿ тры̀ ви́ны бива́ють, пе́рве, ѿ и҆скꙋше́нїѧ бж҃їѧ, и҆́же и҆скꙋша́еть бг҃ъ чл҃вѣ́ка, да̀ ви́деть, а҆́ще и҆ на ѕлбе врѣ́ме лю́бить е҆го̀, и҆лѝ то̀ко на и҆зоби҃|ство свою̀ . . .

На л. $34^{а}$. Мц҃а ма́ртїа, з҃ı, жи́тїе и҆ жи́знъ, прп҃бнаго и҆ бг҃оно́снаго ѡ҆ц҃а на́шего. а҆ле́ѯїа, чл҃ка бж҃їа.

Начало: Се̑ приспѣ̀ врѣ́ме воз҃держа́нїй возлюбле́ный. по҃вигь ѿ ве́рзи се по҃вигоположпикь, и цр҃ь хр҃тось съви́ше сто́йтъ, зре́ща бо́дросты҃ страда́лцевъ.

На л. 51. Жи́тїа и҆ жи́знь пра́веднаго ї҆ѡ́сїфа, прекра́снаго, прочита́етсѧ же въ ст҃ый, и҆ вели́кый понеде҃никь.

Начало: Въсѧ̑ тва́ры҃, и҆зда́нїѧ в҆сеси́лномꙋ бг҃ꙋ, сꙋ́тъ премꙋдре́йша, и҆ ды́вная, ѿ кото́раѧ разꙋме́етъ въса́кый премꙋ́дросты҃ тво́рцꙋ.

На л. 73°. Мц҃а ї҆анꙋа́рїа, к҃ѕ, жи́тїа прп҃бныхъ ѡ҆ц҃ъ нашихь, ѯенофѡ́нта, и҆ сы́номъ е҆гѡ̀ ї҆ѡа́нна и҆ а҆рка́дїа.

Начало: Бе́ше не́кой боле́ринъ вь ца́ры҃ гра́дь, синклити́къ са́номъ, богате́йши тѣ́ломъ, и дꙋ́шею, ѯенофѡ́нть и҆менꙋ́емь. то́й и҆маше и҆ же́нꙋ марі́а и҆менемь, и҆ два̀ сы́на . . .

На прѣдния листъ е ѡ҆главле́нїа на сї́ѧ кни́га, а подъ него тая записка:

Прїведе́ны҃ ѿ грече́скагѡ ꙗ҆зи́ка, трꙋ́домь, мно́гогрѣ́шнагѡ, и҆ ме́ншаго въ мона́сехъ никифо́ра ри́льскагѡ, въ ст҃ый ѡ҆би́тель ри́лскы҃. пре ї҆гꙋ́мена ки́ръ клеѡ́па ї҆еромонаха, въ лѣ́то ѿ хр҃та̀ а҃ѱ҃ѯ҃з҃, мц҃а деке́врїа, в҃ı, чита́ющи ѡ҆ц҃ы҃ и҆ бра́тїа. а҆́ще что̀ ѡ҆бре́щите гре́шено, и҆спра́вите бг҃а ра́ди, а҆ нѐ клъне́те. поне́же неве́жди е҆смѝ въ писа́нїй.

Недосто́йны нї́кифо́рь мона́хь рꙋко́ю: ⸗

Подвързия мукава съ кожа, здрава. Мукавата съставена отъ стари ржкописни листи, слѣпени.

437 (630).

Сборниче (Котленско) отъ края на XVIII вѣкъ, 106 листа **16°** (15·2×10), ново-уставно писмó по 16 реда на стр., источно нарѣчие; правописъ пóчти народенъ: **ѣ**, **ы** и **ъ** твърдѣ рѣдко, **ѫ** никакъ, а **ѧ** = **ꙗ**. Ударение нѐ вредъ правилно.

Съдържа слѣднитѣ статии:

На л. 2^{а}. Въздвиженїе ч҃тнаго кр҇та гд҇нѧ ѻ҃че бл҃ви за мол҃и.

Начало: Въ лѣто седмоѐ ѿ когáто бѣше начéлъ цр҃ь костáнтїнъ да цáрꙋва и҆ при нéгꙋво цр҇тво сабрáха са мнóго нечéстиви варвари сїѐ речъ тꙋрцы̀ на дꙋнафь рѣка̀ и҆ и҆щѣха да прилꙋ́вать дꙋнáфь и да плéнѩть сичка востóчна стрáна.

На л. 13^{а}. Сказанїе адамꙋво ѻ҃че бл҃вѝ молитвами стїхъ.

Начало: А҆дáмь бѣши въ рáй и҆ ѻ҃цы̀ пáпрет҇ нибе согрѣшиль бг҃ꙋ сичко сась неговáта речь и҆ сась неговотꙋ ѻ҆ризмò ходѧши кꙋгиго и҆спáди гд҇ь и҆зрáй и҆ седнà а҆дáмь предъ вратáта рáйскїи и҆ сáнѧ видѐ какцѐ да родѝ кáйна и҆ братà неговà авелà и҆ вь кóе лѣто ще да ꙋ҆бїе кáинь авелà брата̀ сѝ.

На л. 23^{б}. Слово като ѿсꙋди марта пилáта предъ цр҃ёмь кес҃а.

Начало: По възнисéнїѧ гд҇а бг҃а нáшего ї҆с҃а хр҇та̀ стáна мáрта и҆ ѻ҆тиди на рѝмь на цáрѧ а҆вгꙋста кесáра и҆ пáдна сась плáчь ї речѝ помѝлꙋй мѧ честѝти цр҃ю дáти вѝдѧ лицетò твоѝ тꙋгѝзи казáха на цр҃ать и҆ речѝ цáрать да ѧ дꙋвидáть при негò. — Въ тая статия са смѣсени нѣколко апокрифа.

На л. 48^{б}. Сказанїе за ст҃аго ап҇ла пáвла кáко возн҇е дꙋ трéтїй небо.

Начало: Ап҇ль пáвль нѣкоги возн҇е бѝсть до трéтїе нéбо и҆ додé мꙋ глáсь тá мꙋ кáже да ричéшъ на тéизи хóра що са̀ на тóйзи свѣть жѝви защò пристáпать заповѣть моѝ и҆ прилáгать грѣхь на грѣхъ и҆ прогнѣвáвать гд҃а бг҃а щотó гїй саздáль.

На л. 88^{а}. Слово поꙋченїе царимъ и войводамь и҆ вл҃камь и поповомь и҆ всѐ хр҇тиáномь и҆ не ѻ҆пиваїти са вѝномъ.

Начало: Бл҃гви ѻ҃ц҃а дх҃овнаго ѿ гд҇и всѧкомꙋ хр҇тїанинꙋ дéто мꙋ е даль бг҃ь талáнть сермїѧ и҆ дéто щѐ да гꙋ и҆спѝтва бг҃ь на стрáшьо садóвище и҆ що ѐ талáнть ѐтò да̀ са грѝжите за дш҃ите вáши дꙋмѝ бж҇твени кóга хóдишь по закóнь хв҃ь тогѝва са радва бг҃ь и҆ анг҃ли бжїй и҆ когѝ пристáпити зáконь бжїй тогѝва ма грижа̀ ꙗ҆дѐ.

На л. 92^{а}. Слово ѿ алеѯїа чл҃ка бж҃їа сказанїе.

Начало: Би́сть чл҃кь бж҃їй бл҃говѣ́ринъ вь вре́мѧ вь ри́мь гра́да ӥмени́мь ѻ҆фимиа́нь сла́винь бѐ ца́римь ри́мскимь ӥ҆ бо́гать бе́ тва̀рди ӥма́ше ро́би вь домь е҆́го на че́ть р҃ вь свӥ́лнихь ри́захь ӥ҆ зла́ти поѧ́си.

На л. 100^{б}. Слово ст҃аго ӥ҆ѡ҆ана златѹстаго ѿ покаа́нїе дш҃евнемь.

Начало: При́влачѝ ри́ба ло́виць мре́жа ѹ далбо́ка во́да ӥ҆ ко́ги мрежа́та ѻ҆у далби́на во́дна тà мѹ са ѻ҆уловать мно́го ри́би ӥ҆ тегли мрежа́та на сѹхо сась го҆лѣ́ма весӥ́лба. — Краятъ на това слово липсува.

Приписки. На първия листъ отопаки писано съ доста грозно и мѫчно четливо писмо:

Сӥе книга́ напӥса́ се па котелъ ӥсъписаⷧ҇ хаџӥ гено ѿ коте́лъ та́ ѧ далъ на́ ӥова́на́ френкъ џiле́цъ. за поме́нѹванӥе ей бг҃ъ. оучӥте́лъї ӥ раз̂ѹме́нӥе о́тӥ бо́гъ. о́бӥче който ѻу҆чӥ ӥ разѹмава́ бо́жӥѧтъ па́тъ са́ ра́два́ ӥ ангелле божӥе.

лето же ѿ сотворенӥе мӥра ва лето же ѿ созда́нӥе
7319 бога сла́вӥ 1805

Тая записка не е съврѣменна съ книгата, както може да се види не само отъ писмото, но и отъ глаголнитѣ врѣмена: исписалъ и далъ.

Книгата е отъ Дриновата библиотека, а происхожда отъ Панагюрище, както пише и самъ Дриновъ върху сѫщия листъ, отпрѣдъ:

Котельскiй сборникъ. 1805-го года. Прiобрѣтенъ въ Панагюрищѣ 1875 г. Писецъ былъ свободенъ отъ . . . . . традицiй и зналъ только азбуку черк.-слав.

438 (620).

Сборниче отъ края на XVIII или началото на XIX вѣкъ, исписалъ Георги Димовичъ. Съдържа на 142 листа **16°** (14×10) слова и молитви. Словата са на простонароденъ езикъ, югозападенъ говоръ. Любопитна е употрѣбата на **ы** — за **ӥ**. Заглавията и началата се сливатъ.

На л. 1: Мцⷭ҇а аѵгѹста д҃ денъ. Сло̀во ӥ҆ чѹдеса сказанїе радӥ воскресенїе: Имаше е҆дӥнъ цр҃ъ името декїѧ многѹ ѕолъ беше тоѧ цр҃ъ ӥ҆ беше неверенъ ӥ҆долопоклонецъ беше хрⷭ҇та невѐрѹваше беше дӥгналъ на хрⷭ҇тиѧне велѝко гоненїе. — (недовършено).

На л. 16: Прокоби за̀ исхода на болеститѣ споредъ седмичнитѣ дни. Друга рѫка и сръбска редакция.

На л. 17: Сїѧ слово҃ ст҃аго҃ преподобнаго ѡ҃ца нашего҃ васїлиѧ нето защо беше ч҃лкъ й бж҃їы й ч҃ловеци тръгнаха се да идатъ често при него едни идеха да се наѹчатъ ѿ него҃ на законъ бж҃їы а дрѹзи да се исповедатъ бж҃їы йдеха за здраве й ѡздравеха .... и т. н. слѣдватъ до л. 70 — Теодорини митарства.

На л. 72: Слово ст҃гѡ ап҃ла пав̓ла восхйщен҃ъ бйстъ до третїагѡ н҃бе. Бл҃гословй ѡ҃че йпрочастй. Некогда ст҃й ап҃лъ павелъ вознесенъ бйстъ до третїѧ н҃бсе прййде ѵмѹ ѿ бг҃а гл҃съ й рече ѵмѹ ап҃ле павле речй на тїѧ люге що на той с҃тъ престѹпѹватъ моѧ заповедй и чйпатъ грѣхъ и прогневаютъ своегѡ соз̓датела г҃да бг҃а .... до л. $78^{а}$.

На л. $78^{б}$: Слйшйте бл҃словенй хр҃ти҃ани що ке вй кажеме й да разѹмете. Єдно чѹдо й страш̓но знаменйе що бйде ѿ н҃бото надиа една плоча на ст҃и бж҃їы гробь ѹ ерѹсалймъ дека родй прес҃таѧ бц҃а г҃да нашегѡ і҃са хр҃та на ст҃їы вйтеѣмъ .... до л. 97.

На лл. 98 и 99: тропарй воскреснїи.

На л. 100: Слйшйте бл҃гословенїы хр҃тиѧни словѡ й чѹдеса прѣстїѧ бц҃и й пр҃нѡ д҃ви марїѩ какво вазйде прѣс҃таѧ бц҃а на гора Єлеонска й воздйгна рѹце свой на н҃бо й помолй се на с҃на .... и т. н. слѣдва до л. 102 Хождение Богородично, ала недовършено.

На лл. $104^{а}$ и $105^{б}$: въпроси и отговори за нѣкои църковни правила (на черковно-славянски и съ друго, но̀ сетнешно писмо).

На л. $107^{б}$: Во̀дъ ѡсщенїе.

На л. 131: Мл҃тва ст҃агѡ сщ҃енномч҃нка антйпи. ѡ болезни зѹбнїѧ:·

На л. $132^{б}$: Мл҃тва въ пѐрви д҃нъ повнегда̀ родйты жене ѡтроча.

На л. $136^{б}$: Мл҃тва женѣ̀ ѐгда̀ йзввѐржетъ младе́нца:

На лл. 141 и 142 — молитви на турски езикъ (съ славянски букви) и най сетнѣ на послѣдния (кориченъ) листъ има поменикъ отъ западнобългарски имена.

Извѫтрѣ има нѣколко неписани листи и страници. На единъ такъвъ — може би да е билъ по̀ прѣди отпрѣдъ, а сега помежду, като л. 71 — се съдържа слѣдното:

Сїѧ кнйжйца йма се̂ знатй кога̀ ѧ йспйсахъ азъ геѡ҃гїѧ грешенъ дймовйчъ за ст҃и ѡ҃цй нашй чѹдеса й сказа́нїе й акосамъ погрешйлъ некоѧ̑ рѣ̀чъ и̂ли̂ заб҃равилъ некоѧ̑ рѣ̂чъ и̂ който четѝтъ и̂ли̂ и̂спи̂шетъ де нѐ клънетъ но да̀ и̂справи̂тъ и̂ който слꙋшатъ сло̂во́ бж҃їе можетсе сподоби̂ти̂ въ цр҃тво нб҃ное и̂ който ꙋкрад̾нетъ и̂ли̂ земе́тъ па ѧ̂ недадетъ да бꙋдетъ проклетъ ѿ трїста и̂ ѡ҆семнаесе ѻ҆ц҃и ами̂нъ:· —

Книжката е подвързана съ мукава.

439 (631).

Новобългарски дамаскинъ отъ началото на XIX вѣкъ, съ ликове. 176 листа **16°** (15×10), по 15 реда на стр. ново-уставно, широко писмо, каквото пише даскалъ Тодоръ Пирдопски, отъ чиято ржка е и тоя дамаскинъ.

Правописъ получерковенъ, полународенъ, съ правилно ударение (повече ̀) и само ь.

На първия листь е ликътъ на Св. Богородица, а на втория листь, подъ ликътъ на Ис. Христа, захваща:

Сказа̂нїе ѡ̂ вто́ро прїшѐствїе х҃вѣ и̂ ѡ̂ антїхрїстѣ дїа́волахъ.

Гд҃ъ на̀шъ І̂и҃съ хрто́съ. кога̀то са породѝ ѿ стыѧ Бц҃ы, и̂ бы члв҃ѣкъ на земѧ́та. ѝ поживѧ на свѣта̀ :л҃г: годины. та бѣше со́бра̀лъ а̂п҃лы да ги пра̂теше по сѝчкы свѣтъ та пропов́ѣдꙋваха хр҃та.

На л. $41^{б}$ е ликътъ на свети апостолъ Павла, а на л. $42^{а}$, подъ изображение, което прѣдставя, какъ ангелъ показва на св. Павла мжкитѣ, захваща: Сказанїе ст҃а̀го Ап҃ла Па̀ѵла возлю̀бленнаго и̂же вознесенъ быс҃ до̀ :г҃: н҃бо.

Ап҃лъ Па̀ѵелъ нѣ́когы вознѐсенъ бы̀ до трѐтое н҃бо. и̂ додѣ́ мꙋ гла̀съ та ка̀же. Па̀ѵле. речѝ на лю̀дїето които са по̀ то̀зи свѣ́тъ. до̀ста да прогнѣ̂вꙋватъ Бг҃а со́съ без̾ако̀нїето тѧ̀хно на сѣ́ки дѐнъ: ѿти ще да гы погꙋ́би като содо҃ и̂ гомо̀ръ нѣ́кога.

На л. $63^{а}$ подъ една черна заставка (плетеница): Поꙋчѐнїе. И̂же вь ст҃ыхъ ѻ҆ц҃а на́шего Кѵрі̀лла патрїа̀рха А̂леѯандрїйскагѡ.

Амѝ заради това́ ви са мо̀ла бл҃гвени хр҃тїа́не. бога̀тїй. и̂ сиро̂маси. и̂ всѧ̀кїй воз̾врастъ чл҃вѣ́ческихъ: който и̂ска да намѐри цр҃тво н҃бное дѣ́то е радостъ и̂ весѐлїе сѧ̀коги. а̂ вїе. прїемне́те та̀зи дꙋ́ма що ща̀ да ви реча̀.

На л. $68^{а}$ подъ ликътъ на св. Амвросия:

Сло̀во и̂же во ст҃ыхъ ѻ҆ц҃а на́шего а̂мвро́сїа є҆п҃кпа ка̀танскагѡ ѩ҆же ѡ̂ мл҃тинахъ.

Въ є̂дно врѐмѣ бѣ́ше нѣ̀кой търго̀вецъ на кесарїѧ. и̂ трагна̀лъ бѣ́ше є҆ди̂нъ денъ да ѿво́деше на панайрѧтъ со̀съ дрꙋги търговцы.

На л. $79^{б}$ е ликътъ на Св. Іоана Златоуста, а на слѣдния листъ, съ който начева нова пагинация, подъ ликътъ на св. Никіта, захваща:

Сказа̀ніе ѝже во ст҃ыхъ ѿц҃а нащего Іоа̀нна. а̂рхіеп҃кпа Константїна гра̀да Златоѹстаго.

Привла̀ча рыболо̀вецъ мрѐжата ѹ̆ далбо̀ка во́да̀. ѝ фана̑ мѹ са мно̀го ры̀бы, а̂ то̀й тѐгли мрѐжата со̀съ голѐма ра́дость, че мѹ са са̀ фана̀ле мно́го ры̀бы въ мрѐжата.

На л. $20^{а}$, подъ изображение на св. троица, захваща: Сказа̀ніе ѿ ѹ̆бытѣ̀йскихъ книѓъ. ѝже ѿ А̑враамѣхъ. ѝ ѿ ст҃ѣй Тр҃цѣхъ.

Авраа̀мъ ѝ т҃ой бѣ́ше болѐринъ, а̂ма бѣ́ше млт҃ивъ на сіромаси и мно̀го бѣ́ше гостолю̀бецъ, та си бѣ́ше напра̀вилъ кыщa. на край-дрѹ̑мъ. та сѣдѐше да ва̀рдеше гѡсти. да ги гоща̀ваше.

На л. $25^{б}$, подъ изображение на Лота и двамата ангели, надъ които пише: Два́ а̂г҃гла пріи̇до́ха, захваща: Сказаніе. є҆́же ѿ бытѣ̀йскыхъ книг̑ъ ѿ ло̀тѣ пр҃вным҃ъ.

Гд҃ъ нашъ І̂исѹсъ Хт҃осъ. тогѝва са претво́рі на два а̂г҃гла. ѝ оўтидѣ̀ ѹ̆ содо̀мъ ѝ гомо̀ръ. ѹ̆ вѣчѐрно врѣ̀ме. ѝ оўтидоха ѹ̆ ло́та гостолю҃бнаго. ѿти бѣ́ше ѝ то̀и като А̂враа̀ма гостолю҃бенъ.

На л. $32^{а}$ подъ распѧ́тїе гд҃нѣ захваща: Сказаніе ѿ страда́нїе Гд҃а на́шего Іи҃са Хт҃а.

Гд҃ъ на̀шъ Іи҃съ Хр҃тосъ. що потѣ̀гли. съ воздиха̀ніемъ сво̀имъ. предѹ смертъ ѿ прокл̀ѧтите ї̀ѹдѣе кога̀то го преда̀дѣ дїаволскихъ ї̀ѹда. Пѐрво са на вѣ̀ртогра́дъ молѝ со̀съ ѹ̆чн҃цыте си. на цото̀ка кѐдарскаго со̀съ сл҃зы та капна̀ха ѿ нѐго сълзи :рк҃о: па̀ти. като до̀ждъ.

На л. $38^{а}$, подъ малка, черна заставка, захваща: Поѹченіе ѝже во ст҃ыхъ ѿц҃а нашегѡ Іѡанна Златоѹстагѡ.

А̃ми ѝ вїѧ бл҃гве́ни хр҃тїане. послѹ̀шайте сѝчки разѹмнѡ. що стѣ̀ по то̀зи свѣ̑тъ. ѿти стѣ̀ ѿ бг҃а ра̀зѹмъ. ѝ хы̀трость пр҃іѧли: ѝ сѝчко са чл҃вѣкѹ сра̀мѧ, ѝ бѹ҃й. щото ѐ по горїето. ѝ по водїето. таѐ сѝчко да̀дено чл҃вѣ́кѹ да̀ са храни со̀съ нѐго.

На л. $42^{б}$ е ликътъ на Мойсея, а на л. $43^{а}$ подъ изображение пакѐ на Мойсея, какъ получава десетьтѣхъ заповѣди, захваща: Сказа̀ніе ѡ̂ десѧ́ти заповѣ̀ди ѩ̑же да́де бог҃ъ Мойсею.

Тѐзи за̀повѣди десетътахъ даде гы Бг҃ъ пр҃окѹ Мог҃сѐю. а̂ то̀й да ги да̀дѣ на̀мъ. да ги оўпа̀зи҃ та а̂ко щѐмъ да влѐземъ въ ра̀й. а̂ ко̀йто гы не та̀чи. ѝ не прїе́ма. той ще да са ѡса̀ди въ мѹ̆ката вѣ̀чнаѧ.

На л. 69^a, подъ ликътъ на св. Іоана Златоу́ста, начева: Слово и҆́же въ ст҃ыхъ ѻ҃ца на̀шего і҆ѡа̀нна а҆рхїеп҃кпа костантѝна гра̀да Златоѹ҆стагѡ. ꙗ҆̀же ѿ ѕлы҃ жѐнъ.

Ни̂що нѣ̀ прилѝчно на зема̀та ѕло̀. по̀ ѕло ѿ жена̀ ѕлоꙗ҆зычна. и҆ нѝкой ѕвѣ́ръ — не є̂ по лютъ. ѿ ѕла жена̀.

Въ края на това слово, което свърша на послѣдния листъ, четемъ: Писа́хъ а҆́зъ грѣ́шный рабъ Бж҃їй Ѳеѡ̀доръ да̀скалъ. Въ лѣ́то. ѿ рж҃тво х҃во: 1223. Тукъ е вѣроятно грѣшка: искалъ да напише 1823, а написалъ 1223.

Отъ библиотеката на покойния Дриновъ.

440 (622).

Книга именуема **Досїѳеева Ижица,** гради́на разноцвѣтная. Отъ сербскій ꙗ҆зы́къ преведе се на болгарскій ꙗ҆зыкъ за ползата на на́шего народа. И҆зда́нїе пе́рвое. лѣто 1852, февруарій 1-вый. (Отпослѣ прибавено съ мораво мастило) Трꙋдом же на Костаки Алекс. Сахатчиевъ въ Самоковъ.

На сѫщата заглавна страница прибавено още по̀ сетнѣ съ моливъ: 13: годишен бехъ кога преписувахъ тазе книга отъ дрꙋга азъ Коста А. Сахатчиевъ.

Книгата има сичко 116 писани листи 8°, отъ които Ижицата заема първитѣ 107 листа, а о́станалитѣ 9 съдържатъ о́бразци за писма и др. Писмо курсивно, доста упражнено. Въ езика се забѣлѣзва западенъ говоръ. **ѣ** се употрѣбява и за **ѥ**; идва и **ћ** за меко к.

Да ли е печатанъ тоя прѣводъ, не ми е извѣстно. У Теодорова го нѣма.

441 (621).

Книжка съ разни слова и други бѣлѣжки, отъ XIX вѣкъ, на Теодоръ попъ Костандиновичъ отъ Трѣвна, писани повече въ Дияръ-Бекиръ. 73 листа 8°, курсивно писмо, и само съ **ъ**. Съдържа тия по̀ крупни статии:

На л. 2: Вѣ́рою во є҆ди́наго Бога по тꙋрски (съ български букви), а слѣдъ свършъка:

1865: Ноеврїѧ 22: напи́сахъ въ дїѧръ Беки́ръ отъ манасти́рѧ на свѧти безсребренницы козма̂ и҆ дамїѧна а҆зъ Ѳеодоръ п: Койчевъ.

На л. 8: Слово; ѡ҆ чести и҆ благородїя и҆стинних: христїанъ;

Начало: Возлюбленнїй христїя́не, не мо́га да се начꙋдя на божїята бла́гость и҆ человѣколюбїю є҆го́ кь на́мъ, и҆ разсꙋжда́вамъ кога́ поми́сля, ко́лко че́сти ѐ сподобилъ человѣка господъ ѝ вѝкамъ съ проро́комъ, го́споди, что́ ѐсть человѣкъ ....

На л. 15: Въ неде́лю пятȣю вели́каго поста́.

Начало: Богосло́въ григорі́я, ѝ Іωа́нъ златоȣ́стъ ка́зватъ, който ѝще спасені́ето си ѝ ко́йто желае́ за царство небе́сное, потребно е да се мо́ли бо́гȣ ви́наги заради́ благода́тъ Божі́я:

На л. $18^{а}$: ѽ любви́ къ бли́жнемȣ.

Начало: Коренатъ ѝ темелятъ на комшискі́я дослȣкъ ȣ҃ любо́въ Божі́я. Ко́йто ѝстинно оби́ча бо́га той мȣтлакъ ѡ̓би́ча ѝ комші́ятси ....

На л. $24^{б}$: Сонъ пресвяті́я богородицы.

Начало: Заспа́ла била пресвятая богоро́дица во витлее́мъ-градъ іȣдейскі́й, ѝ прі́йде къ не́й господъ на́шъ Іисȣсъ Христосъ ѝ рече Ма́ти моя́ пресвятая богоро́дице спишли; ѝли́ чȣвашъ: ѝ рѐче къ немȣ пресвятая богородица, заспа́ла самъ была̀ ѝ ві́дяхъ сѫнъ весма̀ стра́шанъ ѝ нȣжанъ .....

На л. 26: Сло́во въ дѐнъ пятдясятні́й, на соше́ствіе свята́го дȣха.

Начало: Си́чкото ѐ свѫ́ршилъ Христо́съ неби҃ый домови́тій ца́рь кога́то ѐ слѧ́залъ та са роди́лъ, ѝ са распя́лъ на крѐстъ.

На л. $28^{б}$: Ѝже во стыхъ о҃ца на́шего Іωа́нна златоȣ́стаго; сло́во ра́ди покаяніе ѝ ра́ди А҃веля ѝ проро́ка даніи́ла ѝ А҃ахаа́ва царя̀ ѝ ѿ дави́да царя̀ ѝ ѿ ап҃ла павла.

Начало: Много человѣ́ци дȣ́матъ вели́ка си́ла ѝма вра́гъ, кога́ то́лкозы си́ла ѝма; кога́ мȣ пока́жишъ по́стъ ѝ покаяніе ѝ воздержа́ніе ѝ чистота́, защо бежитъ;

На л. 34—72: Дѣти́йски ȣро́цы, въ разговори за ȣ҃правяніе на нравите и упѫтваніе камъ доброто.

Прѣди това на сѫщия листъ прѣписвачътъ бѣлѣжи:

Во ѝмя о҃тца и сина̀ и светаго дȣха а҃ми́н.

1864: окто́врія 12: преписва̀мъ тези ȣ҃ро́цы о҃тъ тетрадити на То́дȣра :Т: Хрȣлева, свищовски ȣ҃чи́телъ, въ а҃зія като бехъ на заточе́ніе на горното число́ въ темни́цата въ діяръ Бекиръ въ кюмюрлюка заедно съ 2-мата калȣгери отъ лясковскія манасти́ръ хⷱа: п: Θеωдосія и хⷱа п: Іоса́фа ѝ содрȣжіи.

Други бѣлѣжки:

На прѣдния коричен листъ: Сіе́ те́фте́рче на господи́на киръ Θео́дора по҃ Костанди́новича; ѽтѐчествомъ ѿ тря́вна. Кȣпи го; за гроⷲ 3: — на 1847 — ноеврія : 20: — денъ; габрово;

Сѫщият бѣлѣжки още: Припи́свамъ ѿ ба́щинатъ си тифте́ръ рожде́нїето си: на 1829:

Кога́то са сгоди́ ба́ти Гео́рги на 1847; ѻкто́мврїя 23.

Кога́то са мени́ бати Ї҆нко на 1847 ѽкто́мврїя 30: дѐнъ.

На л. 73: 1865: Іанꙋарїѧ 30: денъ въ дїѧръ Беки́ръ въ затвора са поми́на като бехми за́едно въ е҆дна одаѧ на горното сене вечна му памѧтъ, ѳодоръ Хрꙋлевъ свищовскїй ꙋ҆чи́телъ родомъ отъ лѧсковицъ.

На л. 73^{б}: Христосъ воскресе — на арапски и на ермепски (съ бълг. букви), а подъ това:

1867: а҆при́лїя 16: въ дїя́ръ Беки́ръ.

Като бехъ въ дїяръ Бекиръ на второ воскресѐнїе като и҆злѧ́зохми въ церко́внїя дво́ръ да четемъ е҆вангелїето на 5: я҆зи́ка (сиречъ харапски по҃ димитръ, грѫцки а҆настасъ дꙋзлаци, бѫлгарски а҆зъ а҆ турски и҆ кюртски и҆ а́рменски момчетата) тамамъ като зафаща по҃ димитръ е҆вангелїето, и отъ небето и́згарме́ като то́пъ съ светкѝвица и трясакъ и́ така́ ни́кой са ни ꙋ҆пла́ши но секой стоеши съ радосъ, и тѫй раме́щи малко даждеⷱ доде и҆зчѐтохми е҆вангелїето, и стихи́рити на паската ми сказваши Димитръ Т: Стоянꙋвъ Тꙋлчали и҆ а҆зъ ги пѐяхъ.

Книжката е подвързана (съ мукава) и е запазена здрава. Само къмъ краятъ има 7 листа отрѣзани.

Принадлежала до скоро на Стефанъ Аврамовъ, Габрово, както се чете на л. 3^{б}.

442 (649).

Сборникъ отъ XV вѣкъ, сръбска редакция. Листи 186, 4° (21×15), текстъ 15·5×10·5 по 20 реда на стр., полууставно писмо два вида: по̀ дребно и по̀ едро, но отъ сѫщо врѣме.

Безъ начало и безъ край. Захваща съ втория л. на д҃ кола и свършa съ кола к҃ѳ. Извътрѣ липсуватъ тъй сѫщо много листи.

Правописъ неправиленъ; ъ и ь смѣсѣни, ѣ и ы неправилно, ударение още непрокарано.

На прѣднитѣ нѣколко листи е слово за Адама, за св. Богородица, светитѣ апостоли и мѫченици, а на л. 38^{а}:

Тогѡжⷣе чрьноризца, Сказанїе ѿ Злаⷮꙋстаго, въ нѣкоиⷯ инокѡⷯ.

Начало: Любыте смѣреномꙋдрїє е҆же паче вѣсть х҃с смеривсе до сьмрьти. сьмрьти же и҆ распѣтїа. да и҆ мы подражителїєго̀ боудѣⷨ.

На л. 55^{б}. Велїкаго васїлїа къ григорїю бг҃ословоу ·:·

Начало: Позна҃ твоıе посланїе. ꙗкоже дроузы дроугомъ свои҃ дѣты, ѿ ꙗвлꙗющаго се на ни҃ по҃бїа къ рож҃ьшимъ ıе познаваютъ.

На л. 63^{а}. Їωана зл҃аутаго архїеп҃па ҁостантїна гра҃ сл҃о ѕѣло пол҃зно.

Начало: Єлико в҃а жи҃а сегѡ сꙋет҃нїе погїбаю҃щеıе вещїи ѿставльше, блюдѣтѣ да не пакы ср҃ць ваши҃ възраттїт҃ıе на ние.

На л. 72^{а}. Пр҃пов҃наго ѿц҃а нашего маѯїма словѡ ѿ ҁоудѣ. ѡ҃ бл҃гословы.

Начало: Прѣмоудроу некоѥмоу рече ин҃ъ. ꙗко ѿн҃сица злѣ те оукараıе҃. ть же ре҃ аще би ты въ сласть непослоушаль не би тѣ зла гл҃алъ. — Слѣдватъ нататъкъ въпроси и отговори, както и други слова.

На л. 80^{б}. Сл҃о ст҃го ѻц҃а варсоноуфїа҃:·

Начало: Нек҃то иногда ѿшьл҃нї҃ въпрашаше велїка҃ варсоноѵфїа гл҃ıе; како по҃баıеть прѣбываты инѡкоу.

Слѣдва приказката за Варaама и Іоасафа, слова отъ светаго Илариона — сè безъ заглавия.

На л. 144^{б}. Тогожде ст҃го иларїѡна, главизьнь к҃ ·:· ·:·

На л. 146^{а}. ст҃го антїоха ѿ постѣ и пр.

Начало: Чрьнориз҃ць хотѣи чисти҃ пост҃ себе бг҃у присвоити. соуще ıест҃во пощенїа длъжьнь ıе҃ изволи҃ а не порабліати се стр҃тмь и велїе бѣзьмльвїıе дѣати виноу.

На л. 169^{а}. Слово ѿ чрьнориз҃ци мар҃тиры како х҃а поси҃ ıе҃.

Начало: Вь землй савор҃сцѣи бы҃ некы чрьнориз҃ь х҃олю҃бивь и нищелюбывь и мл҃тывь. юн҃ь врьстою҃ стар҃же сьмысло҃ чисто житие҃ имый. мар҃тирїи именемь.

На л. 171^{а}. Їѡана зла҃устаго слово ѿсꙋет҃нѣ҃ жи҃ и ѡ полз҃ѣ дш҃внѣи и ѿ оумилıенїи. — сѫщо, както и на л. 63, но други прѣводъ.

На л. 177^{б}. Їѡана Зла҃устаго сл҃о ѿ дв҃дѣ ц҃ри и ѿ павлѣ ап҃лѣ и ѿ покаанїи. ıако недостоить намь. ѿчаати се своıего сп҃сенїа·:·

Начало: Нн҃іа слиши п҃ѣн҃нопис҃ца д҃ва въпїю҃ща помл҃ꙋиме бе҃ по велицѣи мл҃ты твоıеи . . . . .

На л. 181^{б}. Їѡана Зла҃устаго слово ѿ постѣ и ѡ милостины ·:· —

Начало: Дн҃ь въжлюбленїи дш҃евномоу врачевы поклонїмсе сѐ бо насто҃и алканїю врѣме дш҃амь и тѣломь сп҃сенїе.

На л. 183^{а}. Їѡана Зл҃ауста҃ слово ѡ кр҃тѣ и ѿ ѿврьженї петра ап҃ла ·:·

Начало: Пѡⷣбно ѥ̑ вь сїѐ врѣме ѝ длгъ. ї̑ѡвовы въздаꙗти ѝ славоу кр҇та ѝсповѣдати. Дн҇ь їѡвь вѣнчаетсе ѝ кр҇ть вьдрꙋжаетсе.

На л. 186ᵃ. Тогожде ї̑ѡана Зла҇уста҇ сло́во ѿ страсѣ бж҇ы ѝ ѿ покаанїѝ •:• •:• •:•

Начало: Братїе павлова сладкаа ꙋ́ченїа послоушаю҇ще распро́странитѣ ср҇ца и оу҆шїи, до́броплодноѥ семе приѥм҆ше. въ ꙋ́мнаꙗ села сладости дх҇онїе да наситимсе.

Хартия дебела, грапава, на ситни брѣзди и тънки рѣзки, съ знакъ: кардиналска шапка.

Доставилъ Б. Миндизовъ.

443 (650).

Панегирикъ отъ XVI вѣкъ, срьбска редакция. Листи 374 фол. (31×20), текстъ 21·5×12·5 срѣдно-уставно писмо по 25 реда на стр.

Запазенъ доста добрѣ въ 46 коли; само прѣднитѣ три листа на кола а҃ липсуватъ (като че насила откѫснати). Въ началото на словата е отбѣлѣзано тукъ-тамъ, върху долната пола, колко листа съдържа словото. За единъ сѫщи празникъ, или светецъ, има по нѣколко слова.

Правописъ ресавски (непослѣдовенъ) съ ударение нѐ тъй правилно.

На лл. 1—5 е слово за срѣтение господне (заглавието и началото му са на липсалитѣ отпрѣдъ листи).

На л. 5ᵃ. Ѝже въ ст҇ыхь ѿца наше҇ а̑мфилохїа є̑пи҇копа, ѝконїискаго. сло́во на срѣте́нїе г҇а на́ше҇ ї̑у х҇а̀: —

Начало: Мно́ѕи ѿ великы҇. чл҇кь дв҇ьстоу чю́детсе.

На л. . . . Пакъ за срѣтение слово отъ Кирила Ерусалимски. — Листътъ, дѣто захваща, е срѣзанъ на длъжъ прѣзъ поло́вина.

На л. 15ᵇ. Иже въ сты и ѿ҇ца на́шегѐ а̑ѳа́насїа вели́каага а̑р̑їеп҇копа а̑леѯандрїискаго. сло́во на срѣтенїе г҇а ба҇ ѝ сп҇са на́шего ї҇у х҇а.

Начало: Ѩже настоѥ́щаго сщ҇еннаго трь́жьства єѵ҇г҇лскаа троу́ба да ѿгла́шаеть.

На л. 33ᵃ. Ѝже вь ст҇ыхь ѿ҇ца наше́го ї̑ѡа́нна а̑рхїеп҇копа конста́н҆тинꙗ гра́да зла҇уста́го. похва́лное ст҇омоу мелетїю а̑рхїе́п҇кпꙋ а̑нтио́хїискомоу. ѝ ѿ потѣщани съшь҇шїхсе: —

Начало: Въ соу́доу чь́стное ѝ сщ҇енноѐ сѐ ста́до ѿбно́се на ѿчию̀. ѝ гра́дь въсь̀ здѐ съшь҇шїих҆се ви́ждоу, не ѝма́мь ко́го ꙋ́бл҇жу прѣвѣе.

На л. 39^{б}. Иже въ ст҃хъ ѿц҃а нашего григорїа нѵсскаго. слово на҃гробное иже въ ст҃ыи҃ великомꙋ мелетїю архїеп҃кꙋ антїохискомꙋ.

Начало: Възрасти намь число ап҃лкое новыи ап҃ль съчетавыи себѣ съ ап҃лы привлѣкоше бо ст҃їи къ себѣ единоправнаго. стр҃лцы съ стр҃алци. вѣньчника вѣньчници.

На л. 45^{а}. Повѣсть како ѡбрѣтена бы҃ глава ст҃го пр҃рка пр҃тче и кр҃тлıа їоанна.:—

Начало: Инока два ѿ въстока оустрьмивше се. чт҃наго кр҃та мѣстоу.

На л. 48^{а}. Ѡбрѣтенїе чт҃ные главы ст҃го и славнаго пр҃рка пр҃тче и кр҃тлıа хв҃а Їѡ:·

Начало: Ꙗвисе богатыи и въселенскыи ап҃ль и присныи дроугь хв҃ь. въ срѣднеи не҃ли ст҃ы҃ пость, февроуарїа мц҃а, н҃і.

На л. 53^{б}. Моученїе ст҃їи҃ мн҃къ, м҃. иже въ севастїи м҃ны҃.

Начало: Въ времена лїкїнїа цара бѣ гоненїе велїе на хр҃тїаны. и въси иже бл҃гочьстивнѣ живоущеи ѡ х҃ѣ, поудими бѣхоу еже жрѣти идолѡ҃.

На л. 60^{б}. Иже въ ст҃хъ ѿц҃а нашего архїеп҃кпа кесарїе каппадокїискые василиıа великаго. похвалное ст҃їимь моученикѡмь четыридесетемь.

Начало: Ѡ моученичьскые памети, котораа оубо боудеть сытость моучениколюбцꙋ. заше ꙗкоже съ бл҃гыимь клеврѣтомь почьсть, показанїе имать еже къ ѡбщемꙋ вл҃цѣ прїазни.

На л. 69^{б}. Иже въ ст҃хъ ѻ҃ца нашего григорїа нис҃скаго. Слово на бл҃говѣщенїе прѣст҃ые вл҃чице наше бц҃е и пр҃нодв҃ы марїе, и на арїаны.

Начало: Въ пръвоую не҃лю, православноую сїю цр҃ко҃ нб҃ыи ликь наре҃, иже не съза҃н҃ные тройце таин҃никь исказатель великыи василїе. бг҃онаоученныи вѣтїа. иже истинѣ съглагольникь.

На л. 77^{а}. Їѡанна архїеп҃копа константина гр҃а Златооустаго. Слово на бл҃говѣщенїе прѣст҃ые вл҃чце наше бц҃е и пр҃но двы марїе.

Начало: Цр҃кыихь таинствь празникь празноуемь дн҃ь. Въса тварь сын҃ьна се ра҃оуетсе. ѡ стран҃номꙋ и прѣславномꙋ чюдеси.

На л. 81^{б}. Григорїа архїеп҃кпа неѻкесарїискаго слово на бл҃говѣщенїе прѣст҃ые бц҃е.

Начало: Дн҃ь агг҃лскаго плька пѣснопѣнїа оуꙗшшаютсе и свѣть хв҃а пришьствїа вѣрные просвѣтлıаеть.

На л. 87^б. Йже въ ст҃ы҃ ѿц҃а на́шего ї҆ѡ́анна а҆рхїеп҃кпа константі́нꙗ града̀ Зла́тооуста҃. сло́во на бл҃говѣщеніе прѣст҃ые бц҃е.

Начало: Пакы̀ радо́сти бл҃говѣстїа. пакы̀ свободы възвѣщенїа. пакы̀ възва́нїа. пакы̀ въсхо́жденїа. пакы̀ весе́лїа гла́сь. пакы̀ рабо́ты прѣмѣнюенїе.

На л. 90^б. Йже вь ст҃їи҃ ѿц҃а на́шего ї҆ѡа́нна а҆р҆хїепископа константипіа гра́да Зла́тоѻ҆́устаго̀, сло́во на бл҃говѣ(ще)нїе прѣст҃ыє бц҃е:

Начало: Йже правды въсїа̀ слн҃це, й҆ прьвѣ́е въсїав҆шее покры̀. й҆збави́хсе тьмы, й҆ не трьплю лоу́чю. роднмисе :акы̀ свѣть, й҆ ѿбьемлюсе стра́хомь.

На л. 94^а. Йже въ ст҃хь ѿц҃а на́шего а҆ѳанасїа вели́кааго а҆рхїеп҃кпа а҆леѯандрїискааго. слово̀ прѣ҃праз҃ьствоу проповѣдано ѿ бл҃говѣщенїи прѣст҃ые бц҃е.

Начало: Бж҃твные сщ҃е́нно проповѣдникы, не на немощь слышанїа досто́ить възирати, нь̂ на й҆скомоую си́лоу й҆ ве́щь й҆ вин8.

На л. 108^а. Моуче́нїе ст҃го й҆ славнааго вели́ко мн҃ка й҆ побѣдоносца геѡ҃ргїа.

Начало: Сп҃са ѻ҆́убо̀ на́шего прѣвѣ́чное цр҃тво, нижѐ начело жи́зни нижѐ концѝ й҆ма́ть.

На л. 121^б. Мц҃а а҆прилїа вь к҃г. сло́во похва́лно ст҃омоу велико́моу въ мн҃цѣхь й҆ повѣдоносцоу геѡргїю.

Начало: Вчера любимици свѣтлыи въск҃рсе́нїа празновахѡ́мь праздни́кь, ѝ дн҃ь ст҃ртотрь́п҆ца въсѐтрьжь́ство.

На л. 134^б. Моу́ченїе ст҃го й҆ славнаго вели́ко м҃ни́ка геѡ́ргїа.

Начало: Дїѻ́клитїань ри́м҆скыи са́модрьжьць недо҃йнѣ хороу́гви въспрїе́мь й҆ прьвыи сый ѿ йже съ ни́мь ри́мское въвьспрїем҆шихь начелство.

На л. 152^б. Повѣсть ѻ҃ прѣсла́внѣ чюдеси ст҃го вели́ко м҃ни́ка геѡргїа йже ѿ не́го бы́вшемь на плѣне́номь ѿтроче́ти:

Начало: Йже даро́ванїа ст҃хь сп҃обити се же́лаю҆щеи, ст҃хь паме́ти же й҆ трь́жьства несоу́мненною҆ вѣрою й҆ любовїю пра́зновати не ѿблѣнимсе.

На л. 161^б. Йже вь ст҃хь ѿц҃а на́шего ї҆ѡанна а҆р҆хїепископа константина гра́да зла́тоѻ҆́устаго. похва́л҆ноѐ ѻ҃томꙋ ї҆ѡа́н҆нꙋ бг҃словоу ї҆єѵ҃листоу.

Начало: Пакы̑ на́мъ ѿ н҃бсь прїи́де є҆ди́нъ й҆ вели́кы̑. бг҃сло́вь ї҆ѡа́н҆нь. па́кы̑ ба҃ сло́ва вьспро́повѣдоуеть, въ се́лн҃еноую въсоу прозрѣти оустра́аѣть.

На л. $165^{б}$. Похва́л҇ное прокла. а̂рхїепи́скопа конста́н҇тина гра́да. с҃то́мꙋ ї҆ѡ҃а́нноу є҆ѵ҃листоу и҆ бг҃ословоу.

Начало: Дроу́зїи ѹ҆бѡ̀ бл҃говѣстници є҆́же по пльти ро́дослове҆ г҃а и҆ ба҃ на́шего̀ сказаше. ї҆ѡанниже є҆ѵ҃листѡ҃ и҆зрѣдна́а и҆ бг҃осло́вная гоу́сль....

На л. $168^{б}$. И҆́же вь с҃тхь ѿц҃а на́шего кѵ́рїлла архїепископа, а҆лезандрїискаго ѿ с҃тѣмь ї҆ѡ҃а́ннѣ є҆ѵ҃лїстѣ и҆ ѿ бц҃и.

Начало: С҃тї́ихь ѹ҆бо̀ чьсти и҆ сла́вы мьнѣе є҆҃ вьса́ко сло́во. бя́ше бо свѣтила вь ми́рѣ, Сло́во жи́зни и҆моу́ще по писан҇номоу.

На л. $170^{а}$. Пр҃пбнаго ѿц҃а на́шего и҆ и҆сповѣдника Ѳеѡ҃ра и҆гоу́мена сто́удїискаго, похва́л҇ное на ѡ҆брѣте́ние с҃щеннїе гла́вы, ч҃тнаго и҆ сла́внаго прр҃ка пр҃тче и҆ кр҃тлꙗ ї҆ѡ҃анна.

Начало: Тре́тїе възвѣщенїе пр҃тче́вы наме́ти настоѧ́щїи д҃нь но́сеци. с҃зы́вають на҃ ѡ҃ хр҃толюбивїи.

На л. $174^{б}$. Моуче́нїе м҃ника ѳеѡ҃ра стра́тилата.

Начало: Ꙗкоже си҆ае́ть сл҃нце зре́щїимь, си́це є҆́же ѿ м҃ни́кѡ҃ сло́во слы́шещїимь.

На л. $182^{а}$. Обхо́жденїе и҆ м҃ченїе с҃тго а҆п҃ла вар҇навы:

Начало: Поне҇же ѹ҆бо̀ ѿ схода сп҃са на́шего і҆ѵ҃ х҃а пришьствїа. безлѣно́стнаго и҆ бл҃гооутро́бнаго и҆ крѣп҇каго и҆ пасти́ра и҆ вра́ча . . .

На л. $187^{б}$. ї҆ѡси́фа смѣре́наго и҆но́ка, похва́лное с҃томоу вартоломеꙋ а҆п҃лоу:

Начало: И҆́же настоа́щеє҇ събра́вый съсло́вїе. и҆ радостотво́р҇ное се҃ ѹ҆гаснивый тръжьство варто́ломей є҆҃ бл҃же́ный.

На л. $193^{а}$. Жи́тїе и҆ жи́знь пр҃пбнаго ѿц҃а на́шего ѡ҆ноуфрїа. и҆ прочїихь и҆нїи҃ постнїикь. напи́сано ѿ пафноу́тїа мни́ха и҆ ѿшьлника.

Начало: Въ единь ѹ҆бѡ̀ ѿ д҃нїи, потьщанїе сътвори́хѡ҃ въ вьноутрьнюю поу́стиню и҆ти̏. и҆ ви́дѣти а҆҃ще є҆҃ дроу́гый мни҃ работаей г҃ви па́че мене въноутрь ѿдоу.

На л. $213^{б}$. И҆́же вь с҃тхь ѿц҃а на́шего а҆нти́патра є҆п҃кпа вон҃тро́нскаго сло́во на ро́ждьство с҃тго прр҃ка пр҃дче и҆ кр҃тлꙗ ї҆ѡ҃а́нна. и҆ ѿ захарїи и҆ ѡ҆ цѣлованїи с҃тые и҆ сла́внїе вл҃чце наше бц҃е.

Начало: Въ ро́ж҃енныихь же́нами никомоу́же бо́л҇шоу быти сп҃сное ѿвѣща сло́вѡ. Како ѹ҆бѡ̀ сло́ва вѣнць принѐсоу, иже толи́цѣми похва́лами ѿ г҃а похва́леномоу.

На л. 220^{а}. А̂є́тїа презвѵ̈тера Констáн҆тїа грáда бѣсѣда рéченнаа на рóжⷣьство ст҃го і̂ѡ́анна прⷣтче и̂ крⷭтлꙗ.

Начало: Мнѡ́зїи ѻ҆убѡ ѻ҆ужѐ мнѡ́жицею вьзлю́блени разли́чнаа ѻ҆учите́л҆ства нáмь протéг҆ше дх҃овнїи кáзателе . . .

На л. 226^{а}. Прпⷣбнаго ѿц҃а наше̑ и̂ и̂сповѣдника. Ѳеѡ҇ра и̂гоу́мена стоу́дїискаго похвáлное на рóжьⷣство ст҃го і̂ѡанна прⷣтче.

Начало: Слáвїю нѣ́коемоу велеглáсномоу поⷣбéсе нáше слóво бл҃гоглáснѣ поюⷱщомоу въ прóлѣтные часы, ѡ̂брѣ́те ѻ҆убѡ понѣ въ мáлѣ вели́кааго въспѣ́ти глáса дн҃ь рáждаема.

На л. 233^{а}. И̂̏же въ ст҃хь ю̂ц҃а нáшего а̂ѳанáсїа вели́кааго. а̂рхїéпископа а̂леѯандрїска̑. Слóво на рóжⷣьство прⷣтче, и крⷭтлꙗ і̂ѡ́анна. і ѡ̂ єли́савети и̂ бц҃и.

Начало: Ни́воу ѻ҆убѡ и̂сьх҆шоу́ю и̂ ѕвѣ́ремь вь попрáнїе быти ѿстáвленоую, вóль ѻ̂рателныи съ троу́домь разби́вае въздвижеть гроу́ды.

На л. 238^{б}. И̂̏же въ ст҃хъ ѿц҃а нáшего і̂ѡ́анна а̂рхїепископа констáнтина грáда Златоѻ҆устàго. Слóво на рóжⷣство ст҃го і̂ѡ́анна крⷭтлꙗ.

Начало: Бл҃говрѣ́меннь дн҃ь прáзника и̂ въсѐ нарѡⷣнà радость, вън҆же въспомéноу̑, гаврїи́лово слоу́женїе и̂ захâрїино сщ҃éнничьство.

На̀ л. 247^{б}. Слóво похвално стомоу прⷣтчи и̂ крⷭтлю і̂ѡ́анноу, на рóжⷣьство е̑го.

Начало: Нáчелю ми́рские радóсти, ꙗ̂̏же къ зáхарїи а̂рхаг҆гла бл҃говѣстїа и̂ прьвое вѣ́рнымь радóвáнїе вéликааго прⷣтчи рóжⷣьство.

На л. 256^{б}. Моу́ченїе ст҃ые и̂ прпⷣобные моу́ченице Феврóнїе: ⁓ :· ⁓

Начало: Бы҇ въ дн҃ехь дїѡкли́тїана цáра àн҆ѳїмꙋ ѵ̓пáр҆хоу въ недоузѣ сьлежещоу, призва сели́на свое̑го брáта и̂ ре̑ є̑моу, а̂зь господи брáте ѿ чл҃чьскаага жи҆тїа ѿхожⷣоу. лисїмаха же сн҃а мое̑го вь роу҆цѣ твои̂ дáю.

На л. 277^{а}. Моу́ченїе ст҃хь, и̂ слáвныи̑ врьхóвныхь а̂пѡстѡль, Петра и̂ Пáвла.

Начало: И̂̏ вьхóудожьствѡ̑, не тьчїю и̂̏же и́знáчела ѿце прїемлıемь и̂ тѣ̑ еди́нѣхь крáсимсе троуды. нѣ̂ а̂̏ще что̂ и̂ и̂̏но послѣжⷣе и̂зьѻ̂брѣ̀щéтсе ѻ̂бьéмлıемь то̀ и̂ ѿблóбызоуе̑мь.

На л. 293^{б}. Ӥже вь ст҃хь ѿц҃а на́шего ӏѡ́анна а҆рхӏепⷭ҇копа ко́нстан҆ти́нѧ гра́да Зла́тоѹ҆ста́го. похва́ла ст҃ыимь врьхо́вны҃ а҆пⷭ҇лѡ҃ пе́троу и҆ па́влоу.

Начало: Нб҃се и҆ земле̏ ре́ть ви́ждоу настое́щааго ради́ трьжьства па́метїю а҆пⷭ҇ль.

На л. 297^{б}. Ӥже вь ст҃хь ѿц҃а на́шего ӏѡ́анна а҆рхӏепиⷭ҇копа конста́н҆тинѧ гра́да Златоѹ҆ста́го, похва́ла ст҃омоу а҆пωстолоу, павлоу.

Начало: Не сьгрѣ́шить ѹ҆бѡ кто̀ ра́и добродѣтелныи и҆ порѡ́доу дхо́вноую наре́кь па́вловоу дш҃оу.

На л. 304^{б}. Исѵхїа презвѵтера ӏе́росалимска́г҇ на ст҃ые а҆пⷭ҇лы петра и҆ павла̀:—

Начало: До́брѡ ѹ҆бѡ цвѣ́ты пролѣтныи҃ ча́сѡвь кь се́бѣ принѡ́сещїи ѡ҆бьѹ҆хо́вати, нь҃ а҆ще кь крı́ноу припле́тоутсе вь лѣ́потоу бл҃гоухаинѣ́иши бываюҭь.

На л. 309^{а}. Ӥже въ ст҃хь ѿц҃а на́шего ӏѡ́анна а҆рхӏепⷭ҇копа константина гра́да Златоѹ҆стаго. похва́лное, петроу и҆ ӏѡ́анноу и҆ ӏа́кωвоу.

Начало: Сл҃нце и҆споу́щае свое̏ лоу́че, въ вєь ми́рь простираеть. и҆ вл҃кы х҃а е҆́же по пльти ро́жⷭ҇ьствоу въсїавшоу свое̏ ѹ҆че́ники ӏа́коже нѣ́кые лоу́че въ вьселıенноую въсѹ и҆споу́сти.

На л. 312^{а}. Ӥже въ ст҃хъ ѿц҃а на́шего ӏѡ́анна а҆рхӏепⷭ҇копа констан҆тина грⷣа Злаⷮустаго. похвалное ст҃ıимь а҆плⷭ҇ωмь. в҃ı.

Начало: Въ лѣ́потоу и҆ дн҃ь найтїемь ст҃аго дх҃а рыба́р҆скаа сїа и҆спльнисе мре́жа.

На л. 314^{б}. Моу́ченїе ст҃хь бесре́брьникь и҆ чюдотво́р҆ць кѡ́змыи и҆ дамїана.

Начало: По и҆́же съ пльтїю вл҃кы на́шего х҃а на земли ıавле́нїи, е҆ди́но ıеⷭ҇ слы́шати въсе́мь коу́пно с҃тїихь хⷭ҇вѣхь м҃никь жите́лство. (не е цѣло).

Между лл. 322 и 323 липсуватъ два листа, на които се е захващало житието на св. Прокопия и първитѣ му мѫки, а на л. 331 е Вто́раа стⷭ҇рсть ст҃го Прокωпїа.

Начало: Въ врѣмена̀ ѡ҆на̑ прїи́де въ кıе́сарїискыи грⷣа́ флавїа́нь и҆ге́монь. и҆́же имѣ́аше д҃шоу немлⷭ҇ти́воу нра́вже некро́тькь.

На л. $338^{б}$. Похва́лное ст҃омоу ѝ сла́вномѹ. великомⷱ҇нкоу прокопїю.

Начало: Сла́дко ѹ҆бѡ̀ видѣ́нїе, ѽ приш҃ьшеи ѝже на землѝ хра́брыиⷯ҇ подви́гы ѻ҆чима прохо́дити. ѝ тѣ́хь хра́брьствы д҃шоу ѹ҆сла́ждати.

На л. $356^{б}$. Ѝже въ ст҃ыихь ѿц҃а на́шего Кїрїла а҆рхїеєп҃ка а҆леѯандрьскагѡ ѿ ст҃ѣи бц҃и ѝ ѿ ст҃ыихь ѿц҃ехь иже въ е҆фе́сѣ на събо́рѣ на несторїа нечьсты́вѣишаго ѝ бе́збо́жнаго.

Начало: Свѣ́тло на́ше сло́вѡ ѝ благ҃дѣти пль҃но. поне́же ѝ ст҃ыⷯ҇ ѿц҃ь свѣтьль ѹ҆строи́се събѡрь.

На л. $363^{а}$. Ѝже въ ст҃ыиⷯ҇ ѡ҆ц҃а на́шего Ї҆ѡ́анна а҆рхїеп҃кпа кѡнстан҆тиня гра́да зла́тоѹ҆стаⷢ҇ похва́л҆ное ѿ ст҃ѣмь пр҃рꙭцѣ ѝлїи.

Начало: Пръвѣ́е ѹ҆бо̏ ї҆ѹдейскꙑи събо́рь пр҃рꙭчьскꙑимꙑ. красѹ̑ше се кра́сотамы и пр҃рꙭчьское бѣ́ше въздѣ́ланїе.

На л. $369^{а}$. Ѝже въ ст҃ыхь ѿц҃а нашеⷢ҇ ї҆ѡана а҆рхїен҃кпа кѡнстан҆ти́на гра́да зла́тоѹ҆стаго Сло́во ѡ̑ ст҃ы̀хь макавеѡхь. ѝ ѿ мт҃рыиⷯ҇.

Начало: Ꙗ҆̏ко свѣ́тель ѝ сла́вьнь на́шь граⷣ҇ тѣ́ла же свѣтлѣ́йши въ са́кого д҃ньшны д҃нь. (Краятъ му нѣма).

Приписки. На л. $342^{б}$, слѣдъ който захваща друга рѫка, писано подъ текста: До́здѣ трѹди́ се ѿ с҃ѣ мнѡ́го̀грѣ́шнїи. пахо́мїѐ ѝ при́ложїю монасти́рѹ ст҃ыѥ тро́йце зово́ма рѹси́ница̀. б҃ь да́ га̀ про́стыи: ѝ кто́ ю ке ѿеть ѿ монастира да мѹ ѿмьсти ст҃аа тро́йца.

А на л. $310^{б}$ надъ текста съ по̀ сетнешно писмо: зариѧ еромона.

Хартия корава, гладена, съ знакъ: котва въ крѫгъ и отгорѣ звѣзда.

Доставилъ Б. Миндизовъ.

444 (623).

Ирмология отъ XIX вѣкъ, 188 л. 8° (21×14) по 11 реда на страница (ноти и текстъ).

Писалъ Вълко Добровичь, както се вижда отъ заглавието на л. 6: І̂рмоло́гıа на̀ катава́сийте на̀ срѣ́тенїе госпо́дне сотворени ѿ Вѫлкѫ до́брювиче оуваци́ченина.

Подвързана съ мукава и платно.

Доставилъ Кръстьо Трайковъ.

445 (644).

Четири листа фол. отъ **осмогласникъ,** сръбска редакция, вѣкъ XVI.

Голѣмина: 29×18 см., текстъ 23×14 см. уставно писмо, малко полегато, по 28 реда на стр.

Правописъ едноеровъ съ неправилно ударение.

Хартия грапава, безъ воденъ знакъ (на тия 4 листа).

446 (645).

Единъ листъ фол. отъ **осмогласникъ,** сръбско-българска редакция, вѣкъ XVI.

Голѣмина: 31×22, текстъ 23×14·5 срѣдно-уставно, въздребно писмо по 28 реда на стр. **ъ и ь** по VI школа, **ж и ѧ** редомъ съ **оү и є.** Ударение неправилно.

Хартия тънка, на ситни брѣзди и невидливи рѣзки, съ воденъ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ звѣзда.

447 (646).

Три листа фол. отъ **триодъ,** сръбска редакция, вѣкъ XVI.

Голѣмина: 31×21, текстъ 21·5×13, по 26 реда, полууставно писмо.

Правописъ едноеровъ, ударение разпебитено.

Хартия грапава, съ знакъ: бича глава съ високъ кръстъ между рогата.

448 (647).

Два листа 8⁰ отъ **номоканонъ,** сръбска редакция, вѣкъ XVI.

Голѣмина: 21×15, текстъ 15×9 срѣдно-уставно писмо по 19 реда на страница.

Правописъ едноеровъ съ ударения.

449 (652),

Два листа фол. отъ **осмогласникъ,** сръбска редакция, вѣкъ XVI.

Голѣмина: 27×19, текстъ 13×20, срѣдно-уставно писмо, по 24 реда на стр.

Правописъ ресавски съ ударения.

Хартиенъ знакъ нѣма на тия листи.

На втория листъ отдолу подъ текста записано:

Да́ се знає̑ ког҃а́ се́ за́попи по́пь ста́ноꙗ въ лѣто ͵з҃р҃п҃ѕ҃.

450 (24).

107 листа фол. разни откжслеци, подшити заедно.

Първитѣ 47 листа са отъ XVI вѣкъ, сръбска редакция, часть отъ четвероев. № 11 (Описъ № 69).

Другитѣ листи до края са отъ триоди (сръбска и българска редакция) и минеи, испрѣмѣсени; между тѣхъ прѣобладаватъ листи отъ триодъ № 23 (Описъ № 222).

Не ги распрѣдѣлихъ по мѣстата имъ, понеже са подшити и пагинирани.

451 (38, 43, 335, 336, 337, 339, 351, 369, 370, 388, 389).

Разединени, скжсани, изгнили и оваляни листи отъ разни черковни ржкописи. Много отъ тия листи прибрахъ къмъ съотвѣтнитѣ имъ книги, но останаха още доста, обаче повечето нецѣли.

II.

Славянски старопечатни книги.

Въ тоя отдѣлъ помѣстямъ:

а) Сѫщински старопечатни славянски книги;

б) Печатани славянски книги отъ по̀ ново врѣме, които бѣха заедно съ другитѣ книжовни старини въ библиотечната сбирка;

в) Румънски книги, печатани съ кирилица.

452 (570).

Псалтиръ отъ 1495 год., печатанъ въ Цетина при воевода Гюргя Църноевича отъ свещенникъ Макария. Сръбска редакция, 339 л. 4°, безъ начало и край. Прѣднитѣ 17 листа, както и нѣкои извѫтрѣ, са рѫкописни, прибавени отпослѣ, сѫща редакция. Кожана подвързия.

Въ тоя псалтиръ има тия по̀ важни записки:

1. На прѣдната кора:

Да се знае сиї̈а книга гл҃ими ѱа(л)тиръ попа петка з҃с҃м҃г҃ (7243—1735).

2. На първия листъ напрѣки вдесно:

Помéни гд̑и рабá твóего ѽц҃а и̑ мт҃ерь ѽче мóй.

3. На л. 23б, съ доста неупражнено писмо:

Бь҃ да ги прости мѡйте ми́лї брате да са знае: кѡ́га са поми́на маврꙋди́ꙗ покоинї николчо пкони месеца ıоунїй: ва ѽсми дань: и҃ : 8 ватѡрникъ на св҃и ѳеодоръ стрателатъ поболїха са ваторникь до сабтата и́ двата: поминаха са ҂а҃ѱ҃н҃ѳ҃ ѿ сзданиа мира 7267 ваторникса поболиха ва читвартакъ маврꙋди́ꙗ са пмина а ни̑колчо ва петакь по икиндиа дѡ сабота ѡтидоха и́ двата ҂а҃ѱ҃н҃ѳ҃ 1759 годи́нї.

Подъ това, съ друго писмо:

Да се знае тоꙗ пцалти́ръ Герги зелъ тѡꙗ пѱалти́ръ ѿ белѡ҃вѡ҃ ѿ бюпетешѡ (?) ... гроша д и пѡлѡвиӥ.

На сѫщия листъ и страница, надлъжъ по десната пола:

Да са знае кȣгито дойде рȣсиꙗ ȣ едрене на лето 1829 месецъ авгȣстъ 8 дана прочай (?).

4. На л. $27^{б}$: Тричко Чиширко.

На л. $28^{а}$: Чиширкова синъ.

5. На л. $28^{б}$: + сиѧ̑. писмо. подати̇. испаръвъ (?) хȣбаво. пи̑смо. пи́салъ. ѿнїа. на щамъба. при́ли́ча. нема. махана. какво. да речешъ ами̇ ꙗзе. сирωмахъ. грешенъ. като. не мога. писмо. да писȣвам да ли е. ω мене. кабахатъ.

Да са. навча. хȣбаво. те. видишли̇. това. са. вика. кенди. ꙗзаръ. кенди ωкȣръ. Кой го. види. не ще да ре. хȣбаво. писмо.

6. И най-сетне на л. $2^{а}$ има тоя подписъ отъ ново врѣме: Христо Димитровъ Пазарджиклиа.

Пратенъ отъ Просвѣтното Министерство.

За тоя печатанъ пс. вж. у Каратаева, Описаніе славяно-русскихъ книгъ, напечатанныхъ кирилловскими буквами, I, 18—22.

453 (648).

Псалтиръ съ часословъ, Венецианско издание, сѫщо като онова отъ 1519 год., що го печаталъ по заповѣдь на воевода Божидара Вуковича священноинокъ Пахомий (Вж. у Каратаева № 16), но листътъ, на който трѣбваше да бѫде послѣсловието, осталалъ бѣлъ. Безъ начало и безъ край, а запазени 249 листа 4^{0}.

Доставилъ Хр. Керкезино отъ Враца, който се подписалъ на нѣколко мѣста: Таѧ старовремъска кни́га ѣ на Хри́сто К. Керкезино и на негови̇ деца: Катери́на, Мариѧ, Юрдана, Ди́ми́таръ Сопрȣга Цєна (л. $92^{б}$).

29: юни́е 1895. година пи́сахъ на таѧ старовремъска кни́га азъ Хри́сто К. Керкези́на поборникъ уполченецъ въ 6. благарска дрȣжина воевалъ съ руска туръска война пресъ 1877 до 78 г. сключенъ ми́ратъ съ рȣсие и̇ тȣрциѧ на 19. фебрȣаръ 1878 г. (л. $213^{б}$ и $214^{а}$).

454 (36).

Псалтиръ отъ 1546 г., печатанъ вь сла́в̓нѣмь гра́дѣ ве́нетїа̂нѣ. Издание на вице́н̓цо си́нь гн҃а вое̂во́де бо́жида́ра вȣковика, по́дьгоричани́нь. 137 л. 4^{0} по 20 реда на стр. Текстътъ обиколенъ съ хубави черни рамки, въ които личатъ (отдолу) образи на светци. Безъ начало и край. — Отъ подвързията само задната дъска останала, и тя отдѣлена.

Вж. у Каратаева I, 105—109.

455 (195).

Псалтиръ сѫщо издание като прѣдния № 36. Листи 303, 4°.

На л. 303ª подъ текста: ѹбнéцїхь, Вь лѣто, ,а҃фм҃г.

Подвързии дъски съ кожа, но вече развалени.

456 (548).

Псалтиръ като горнитѣ два (№ 36 и 195), печаталъ с҃нъ виценцо сн҃ь воевод́ѣ Божидара. Листи 289, 4°.

На крайния листъ се чете тая записка, писана съ червено мастило и съ доста нечетливъ курсивъ:

+ сан ѱалътиръ да се знае ерьмонаха Стефана кѹпихъ гѡ ѿтъ ерьмонаха Данила ѿтъ софи во влетѡ семѡ тисѹ и рє то (т. е. 7105 – 1697). тѡда бехъ вь манастиръ....

На прѣдния празенъ листъ има тоя поменикъ: Помени г҃и дѹ҃ше рабъ свои Стоıана, Стоıанъ, паћи Стоıанъ, Недо, София, Петре, Стано, Петре, Цвета, Михаїле, Стано, Станислава, Младенъ, Боїѡ, Пасна, Вѹчкѡ, Цветько, спасеви внѹци Спасева снаха кѹпи книгата, Цвета Бославъ.

457 (37).

Псалтиръ отъ 1561, издание на сѫщия Виценцо, букви и правописъ сѫщи, само около текста нѣма рамки. Листи 240, 4°. Опушенъ и оцапанъ, безъ начало и край и безъ подвързия.

Вж. Каратаевъ I, 129—132.

458 (490).

Псалтиръ, Венецианско издание на Виценцо, синъ на войвода Божидара Вуковича. Редакция сръбска. Листи 251, 4°. Доста повреденъ, развързанъ и оваляпъ. На лл. 200—201 е послѣсловието, запазено цѣло.

Най крайниятъ листъ е рѫкописенъ. Върху него четемъ: сїю книгѹ... повеза грѣшникь ѥреи никола.

Вж. Каратаевъ 105—109, ала точно не се посрѣща съ изданието отъ 1546, описано у него.

459 (169).

Псалтиръ отъ 1570 г. Редакция сърбска. Листи 265, 4°. Безъ начало и край.

На л. 104^а подъ текста: вь лѣто .҂з҃о҃н҃. і҃аковь, т. е. Іаковъ Крайковъ отъ София, който ималъ складъ отъ тоя псалтиръ въ Скопие у Кара-Трифуна.

На л. 121^а се обяснява, че грѣшни й мьнши. вь чл҃вецѣхь ıе҃ролимь҃. загоуровикь властелинь. ѿ града котора потрудихсе й желанїемь вьжделѣхь кь д҃ше пользнимь книгамь. йспльнити нѐдостатьчьство йже оумалıеноıе, й расхищеноıе йзьмаильтени бо҃у попоущьшоу йхь бы́вшоу ми тогда вь западнихь странахь римьскихь. вь славнѣмь градѣ венеѳїа бг҃мь наставлıаıемь вьзревновахь поспѣшенїемь ст҃го д҃ха троудолюбьзнѣ подьвизахсе сьставити слова вь ıеже оугодна быти вьсакомоу прочитаıощоу й того ради молю вьсакого вьзвраста. стариıе й юниıе бл҃свы́те а҃ не кльнете. За сїе писанїе йже сьписахь вь лѣто .҂з҃о҃н... и пр.

На л. 122^а врѣдъ заставката въ гербовъ щитъ подъ кръстъ е пакъ името на Якова скратено „і҃а“.

Подвързия дъски съ кожа.

Вж. Каратаевъ, Описанiе славяно-русскихъ книгъ I, 166—169.

Професоръ М. Дриновъ, Яковъ Трайковъ отъ София и Кара-Трифунъ отъ Скопие. Юбил. Сб. на „Сл. Бесѣда“ I, 29.

460 (547^а).

Псалтиръ отъ 1570 г., сѫщо издание на Іеролимъ Загуровикь и Іаковъ Крайковъ, безъ начало и безъ край. Прѣднитѣ 26 коли липсуватъ; сега има сичко 120 л. **4**° и захваща съ л. 0 II (втори отъ 27 кола). Безъ кори. На втория останалъ листъ открая подъ една заключна винетка напечатано:

вь лѣто .з҃о҃н҃. і҃аковь.

Има и прѣдисловието — на лл. 18 и 19.

461 (526).

Псалтиръ, руски печатъ отъ XVIII вѣкъ, 252 л. **32**° (13×8), черковно-славянска редакция отъ врѣмето на императрица Елисавета Петровна (1741—1761) съ заставки прѣдъ катизмитѣ и червени заглавия. Прѣдъ първа катизма — образътъ на Давида съ арфа, а на л. 204^б, слѣдъ свършъка на псалтира, изображение: Потопяване на Фараона въ Червено-Море. Страницитѣ са обиколени съ линии, отгорѣ и отъ външна страна съ по двѣ, а отдолу и отъ вѫтрешна страна по съ една. Между двѣтѣ горни линии са означени съотвѣтнитѣ катизми, пѣсни и страници, а между двѣтѣ външни линии — броятъ на стиховетѣ. Сѣка страница съдържа 19 реда.

Книгата е подвързана, но е исцѣло откжсната отъ коритѣ, а листитѣ й са (отъ влага, или отъ друго) слѣпени тъй, че са спластени по нѣколко заедно и мжчно се отлѣпятъ и разграждатъ.

Доставила г-жа Ружа Манова отъ София.

462 (165).

Псалтиръ, руски печатъ отъ края на XVIII вѣкъ. Листи 245, **4°** по 18 реда на страница. Хартия дебела, синкава. Подвързия дъски съ кожа, здрава.

463 (264).

Псалтиръ, сжщо издание като № 165. Листи 190, **4°**, безъ начало и край.

Приписка. На л. $93^{а}$ подъ текста четемъ: Їоанъ попъ валчовъ ѿ габрово 1842: августъ — 10 Бꙋкꙋрещ ꙋ Доїна махла.

464 (487).

Псалтиръ като № 165 и 264. Листи 208 (с҃и), **4°**. Отначало липсуватъ 10 листа и отъ края нѣколко. Подарилъ на библиотеката Д. К. Панайотовъ.

465 (288).

Библия (Острожска) на черковно-славянски, отъ 1580 г., въ два стълбца, дребенъ тънъкъ шрифтъ (руски), малко полегатъ. Листи 134 фол. Листъ първи липсува.

На послѣдния листъ четемъ: Ӥзволе́нїемъ ѿц҃а. ӥ съпоспеше́нїемъ сн҃а ӥ съверше́нїемъ ст҃го дх҃а. повелѣнїе҇ бл҃го́чести́ваго кн҃зѧ васи́лїа конъсте҇ти́новича о̂стро́зъскаго, вое̂во́ды кие҇вскаго, марша҇лка земли́ волынскїѧ ста́росты влади́мирьскаго, ӥ про҇ч. Напеча́тана бы́сть сїѧ кни́га гл҃емаѧ библїѧ, е̂же е҇ ве́тхїи, ӥ но́вый завѣтъ. въ бг҃о сп҃саѐмо҇ гра̀дѣ е̂го ѿчизномъ, о̂строзѣ. мно́гогрѣшны҇, ӥ недостойны҇ рабо҇ ӥвано҇ Ѳео́доровы҇ сн҃омъ москви́тино҇. влѣто ѿ созданїѧ мі́рꙋ. ҂зп҃и. а̂ ѿ воплоще́нїѧ г҃а б҃а ӥ сп҃са нашего ї҃с х҃а. ҂аф҃п. мц҃а ї̂юлѧ в҃ї дн҃ь.

Подвързия дъски съ кожа.

Пъленъ описъ вж. у Каратаева I, 213—215.

466 (260).

Четвероевангеле печатано въ Търговище на 1512 г. отъ свещенноинока Макария. Листи 287 фол. Лл. 71 и 72, 86, 135, 160, 161, 249—254, 277—279 и послѣднитѣ два — разединени. Политѣ на послѣднитѣ 20-тина листа оръфани. Послѣсловието запазено (на л. 1): . . . азъ въ х҃а б҃а бл҃говѣрнїи и҆ б҃омь хранимїи и҆ само дръжавни господарь і҆ѡ басараба великыи воєвода. и҆ г҃дїнь въсєи землѝ ѹ҆гровлахїйскои и҆ подоѹнавїю. сн҃ъ прѣдобраго и҆ великаага г҃дїна, і҆ѡ басараба воєводѣ. възревновахь поспѣшенїемь ст҃го дх҃а . . . написахь сїѧ дш҃еспⷭ҇нѫѧ книгѫ, четверобл҃говѣстїе . . . повелѣнїемь гⷭ҇дара, і҆ѿ басараба великаго воеводы а҆зь х҃оу рабъ сщ҃енно инокь макарїє трѹдиⷭ҇сѧ ѡ҆ семь и съвръшихомь сїе книгы въ лѣто. ҂зⷦ҇. крѫгь сл҃нцоу к҃ лоунѝ .ѳ. индиктїѡнь д҃ї. мс҃ца і҆ѹнїа. — Тоя листъ сега е погрѣшно подшитъ отпрѣдъ като първи.

Приписки. На л. $84^б$ четемъ: сїє гнига копить дапчю̇ стань ѿ гѫрбова .ѕ҃. докать. постави҃ црⷦ҇вь ѹ҆ гѫрбова прѣст҃мѹ николае. є҆може є҃ хра҃. постави҃ да бѫде҃ помѣнѫ помени г҃и рⷠ҇а бж҃їе да҃чю҃ и҆ мт҃ири є҆го мѫринѫ и҆ брⷮ҇а є҆го симоло. и пѫтрѹ. и҆ състри є҆го а҆нѫ. и҆ сн҃ь є҆го ї҆ѡнь и҆ ѡ҆прѣ. и҆ симоло. и҆ саволѹ. и҆ дѣвице є҆го мѫрїе. пѫръскпе. и҆ симиѡ҃но. и҆ пѣтрико. и҆ михаю. и҆ дома. и҆ тома и҆ жени є҆го. кѫтѫлинѫ. и҆ мартѫ: ⁓ вари кои҆ чл҃кь ѿбрѣти да продає҆ть и҆ли копоеть да бѫде҃ проклѧть ѿц҃ъ и҆ сн҃ь. и҆ ст҃го дх҃а и҆ прѣстеи бц҃е. и҆ в҃і. а҆п҃ль. и҃. ти҃і. ѿцъ и҆же въ некои҆: ⁓ а҆часто кодею а҆ѹ҆ фосто де трестие.

На л. $135^б$: Изволенїе҃ ѡ҆ц҃а и҆ поспѣшеннїе҃ сн҃а и҆ съвръшенїе҃ ст҃го дх҃а. сїа книга є҃ ѿ село гр҃ьбова де сѹсь на и҆мѧ тетрь є҆ѵ҃лїе понови ра҃ бж҃їи да҃ сѫм҃о съ подрѹжїє҃ свои҃ ста҃ка да бѫде҃ є҆мѹ помана и҆ ѡ҆ц҃е҃ є҆го. сїа книга по҃ ст҃а загѫби҃ посе҃ симо҃ ѿкѹпи҃ сїа книга ѿ села папа҃ аще ли кто ѹкраде҃ и҆ли заложи҃ сїа книга и҆ли ѿдали҃ ѿ село гѫрьбова и҆ ѿ цр҃кве храмѹ ст҃го ст҃го є҆раа҆рха чюдотворьца нико(ла) да бѫде҃ прокла҃ и҆ трекла҃ ѿ и҃ ст҃ы҃ ѡ҆ц҃ь и҆же въ никеи да бѫде҃ прокла҃ а҆наѳема ꙗ҆ко і҆ѹда и҆ ꙗ҆ко деѡскорь да расипле҃сѧ до҃ є҆го ꙗ҆ко содо҃ и҆ гоморь. пономиса сїа книга въ л҃ѣ ҂зр҃н (7150—1642) въ дн҃и кр҃а ракоце геѡргїе въ дн҃и арие҆п҃пь і҆ѡре҃. понови Ѳеѡ҃рь дїткь ѿ рѹ҃кой землѣ. сїа книга ѿкѹпи҃ въ дн҃и гоедем҃ѧ џѹде ѿ гѫрьбова.

На л. $215^б$ дълга нечетлива приписка на ромънски отъ 1733 г.

Подвързия дъски съ кожа; отъ втората дъска обаче стои само кожата.

Доставилъ го Ив. Грудовъ, габровецъ. Намѣрено въ Букурещъ.

Вж. Каратаевъ I, 26—28.

Ioan Bianu și Nerva Hodoș, Bibliografia românéscă veche I, 9—21.

467 (107).

Четвероевангеле отъ 1512 — като № 260. Листи 179, съвсѣмъ разнебитени. Първиятъ и послѣдниятъ листъ на първата тетрада пергаментъ. Много листи замѣстени съ рѫкописни пакъ отъ бълг. редакция. Коритѣ на подвързията липсуватъ, но подшивката се държи.

Доставено отъ Мих. Петковъ Задгорски отъ Айтосъ.

Приписка. На послѣдния рѫкописенъ листъ четемъ: (Да есть в)едомо ка́ко повеза̀ сїю книгѹ є҆ѵ҃лїе . . . . (скѫсано) ѿ село малово дѹшино да слѹжи (светом)ѹ никбли за неговѹ дш҃ѹ и҆ за родителе.

468 (573).

Четвероевангеле, българска редакция, печатано въ Бѣлградъ (Трансилвания) на 1579 г. Доста хубаво запазенъ екземпляръ, заедно съ послѣсловието:

Повелѣнїемь велка́го вое̇вода. бать|рь кри́щѡвь. а̂зь лѡринць дїа̂кь. | троудихсѧ ѡ̑ се́мь | и҆ и҆спи́сахь кни́ги сїе̇. глемїи тетрое̇ѵ҃лїе. вь лѣто, з҃, тысѫ|щь, п҃з, почеше сѧ сїе̇ кни́гы, мс҃ца. фе|вроуа̂рїе, к҃є. дн҃ь, и҆ съврѣшише сѧ мс҃ца | ма́и, ѕ҃і, дн҃ь. въ градь бе́льгр҃а·:·

Слѣдва гербъ, а подъ него:

И҆ съ вла̀стїю вели́каго вое̇вода. ба́тьрь Кри́щовь. за л҃, лѣ́ть да̂ не смѣеть на ти҃нарь·:·

Подвързано, ала нѣкои коли извѫтрѣ откѫснати.

Пратено отъ Просвѣтного М-ство (редакция на Сборника), а тамъ получено отъ Брацигово (черква св. Иванъ).

Вж. Проф. К. Иречекъ, Ein Kirchenslavischer Druck aus Karlsburg, Arch. f. slav. Phil. VIII, 132.

Bibliografia românéscă veche, I, 75.

469 (244).

Четвероевангеле като прѣдното — № 573. Листи 188 фол. Липсува голѣма часть отъ Іоановото евангеле, — сички зачала слѣдъ 38-то. Подвързия дъски съ кожа, но сьвсѣмъ развалена.

Приписка. На послѣдния листъ отопаки подъ текста нѣкой отбѣлѣзалъ: взето отъ тукъ 8 листа шуменъ 1888 г.

470 (71).

Четвероевангеле твърдѣ прилично на прѣднитѣ два №№, но сѫдѣйки по орнаментацията ще е Брашовско издание. Листи 198 фол.

Евангелето е подвързано, ала не е запазено цѣло.

Приписки. На прѣдния коричень листъ, чемемъ: Сие книга гл҃и(ма) евьгглие сие на пиа нйкола ѿ селȣ (че)ртовець какȣ го кȣпи ивань табакъ ȣ влȣ . . . селȣ добрдель та го при(ложи) на рȣци попȣ николȣ да раб(оти) за дшȣ ивана й подрȣжие єго (ра)да.

На л. 44ª подъ текста: + даⷭе знае кавь зе чѡ҇рьбаци і ѡ҇а нь тȣе іевглиѐ ѿ селѡ҇ добри дѣль и преложи го на село черьтовець вь рȣцѣ попȣ николȣ да чете и да поменȣва негѡва дȣша і ѡа҆нь ѿц҃а герьгй матй стойке, поⷬрȣжь емȣ раⷣо, керо пеико гено керо добра драгана герьгана вьсилıа герьгана добра + ктиторь генѡ҇, генѡ҇.

На листа, залепенъ о задната дъска четемъ: азе бехъ на селȣ ресйнъ когито бешй дошйлъ диспода партéнїıа мⷭца маи є҃ день ѿ хⷭс ҂аѱ҃ѯд лѣть (1764).

Пò долу: Это и а҃зъ наидохъ тези книги на годъ 1859 мц: февруариѧ 25: то и стоехъ дори до 4 месїца чинахъ эфимерлїкъ при Эгумена Θеѡ(до)сїѧ иѡсàфъ иваннoвїчъ кабаѡлȣ от варбанаси и са ѡдївàвамъ на тѣзи хора детȣ са э писали тази книга що толкȣзъ артакъ простота бива ли бей ахъ! сиромаси бѫлгари.

471 (18).

Четвероевангеле, Киевско илюстровано издание, черковнославянска редакция. Листи 366 фол., безъ начало и край.

Печатано въ врѣмето на Короля Владислава и на Вселенския патриархъ Парфения и архиепископа и митрополита на цѣла Русия Петра. — Букви крупни. Съ ликоветѣ на евангелиститѣ (оня на св. Матея липсува), а въ текста — гравюри (доста груби).

Приписки: На лл. 123б—138 прѣзъ политѣ: А́чаⷩть сфьⷩть: є҆ѵⷢваⷩгїелїе а҆лѣциⁱ н∞аⷭⷮре чеⁱ крещинéщи ѿ а҃ кȣмпъраⷮ : Єⷽ: Па́нь Негѡ҆єкȣⷩ веⷩ вѡ҆нѵⷩ ши ѿ а҃ даⷮ: Пеⷩтрȣ а҃ нѡаⷭⷮръ Поменúре: Ла Бисѣрика ѡ҃ сиⷩниⷩна: — деⷩ ца́ра а҆дѣлȣлȣⁱ: — ѵⷩⷩє сь прьⷥнȣıаще хра́мȣⷩ: сфьⷩтȣлȣⁱ ши ма́релȣⁱ мч҃къ Гиѡ҆гїе: Ла лѣтȣ҆ ҂зскз: (1719) мⷭца маⷬ: ки д҃нь.

Ка съ фїе пеⷩтрȣ а҃ мѣ п∞менире: ши а҆дѵнъ нѣц҃мȣ (sic). Каⷬта: а҆пѡ҃ еⷹ кȣ҆пъраⷮ деⷩ А҆чъ бисърикъ: —

По коритѣ и извѫтрѣ има поменици отъ западно-български имена.

Подвързано, ала му липсуватъ много листи.

Отъ черквата на с. Мраморъ, Софийско.

472 (527).

Апостолъ и евангеле, руски печатъ отъ XVIII в., черковно-славянска редакция. Съдържа 364 листа **16⁰** (15×10), но безъ начало и безъ край. Споредъ пагинацията изглежда, че отпрѣдъ е имало още много листи, защото първиятъ отъ сега запазенитѣ листи носи брой см҃е (245). Печатътъ е дребно черковно-славянско писмо, малко полегато. Страницитѣ са обиколени съ линии, и то отъ горна и външна страна съ по двѣ линии, между които е заглавието и броятъ на стиховетѣ. Редове 22. Листоветѣ са означени отдолу десно, въ единъ редъ съ прѣдрѣчията. Съ черни заставки и червени заглавия и главни букви.

Слѣдъ свършъка на апостола, на 539 листъ, захваща Соборникъ дванадесятымъ м҇цемъ. ска́зꙋѧ зача́ла коемꙋ́ждо ап҇лꙋ и є҆ѵ҃лїа и избраннымъ ст҃ымъ, и праⷥдникомъ.

Послѣ слѣдвать:

Сказа́нїе главамʼ еѵ҃лскимʼ. Оу҆трнимʼ А҆п҃ломъ и є҆ѵ҃лїамъ. и҆звѣстнѡ седми́цамʼ всегѡ̀ лѣта, проки́мны и҆ аллилꙋїаре воскр҇ны, апостоли и и евангелия заꙋпокѡ̀ по всѧ̀ дни̑.

Проки́мны и҆ аллилꙋїаре, и҆ еѵ҃лїа, и҆ при҇: ѡ҆́бще ст҃ымъ — до л. $568^{б}$, проки́мны на ѡ҆с҃щенїе ма́слꙋ (за седемъ пресвитера) прокимени ѿ трꙋ́са, ѡ҆ нашествїи брани (недовършено).

Книгата е подвързана, но има много скѫсани листи и вѣроятно е била подвързана безъ евангелето, защото отпрѣдъ нѐ личи да липсуватъ много откѫснати листи.

Доставила г-жа Ружа Манова отъ София.

473 (267).

Евангеле и **апостолъ,** отъ XVIII вѣкъ, черковно-славянска редакция. Листи 53, **16⁰**, които съдържатъ само Іоановото евангеле (отъ зачало 5. до края) и прѣдисловието къмъ апостолскитѣ дѣяния. Издание и печатъ като прѣдния № 527.

474 (559).

Евангеле и **апостолъ** руски печатъ отъ XVIII вѣкъ, съ обичнитѣ прибавки въ края; 217 листа **4⁰**, но споредъ пагинацията трѣбва да е имало 544 листа, понеже сега апостолътъ захваща съ л. 227. До тоя листъ трѣбва да е имало евангеле, но е откѫснато. Откѫснатъ е и послѣдниятъ листъ. Инакъ сега апостолътъ е подвързанъ и здравъ. Принадлежалъ на нѣкого си Костадинъ Илия, както се чете на задната корица:

Сїѧ апостолъ на Костадинъ ӥлиѧ а̑минь 1860 месецъ ѻктонврия.

Доставилъ Т. Бардаровъ отъ Плѣвенъ.

475 (51).

Съборникъ (Миней празниченъ), Венецианско (Божидарово) издание отъ 1538 год. Редакция сръбска. Листи 432 фол. въ два стлъбца, съ изображения. Запазенъ доста добрѣ, заедно съ прѣдисловието и послѣсловието му:

Пове́лѣнїемь г҃на̀ бо́жидара вое̑водѣ. Троу̑дих'се ѿсе́мь пи́санїи, а̑зь грѣ́шныи. мно́го ѿкаа́н'нѣ̑йши, ӥмьн'ши вь ӥно́цехь ї̑еродїа́конњ, мѡѵ̑сѝ. ѿ мо́настыра гл҃ю̑ема̀го де́чано҇. ӥже ю̑҇́ вь стра́на҇ македо҇скы҇, блы́зь ве́ликый҇ горѣ. ѿч҃ьством'же ѿ мѣ́ста нари́цаю̑емаго боу́дим'лıа̀, блы́зъ мо́настыра шѹдиковѣ.....

Поче́се пи́сать сїа ст҃аа ӥ бж҃ьстьвноа кни́га, м҃сца ї̑ю́нїа ,а҃г҃, д҃нь. а̑сьврьшисе, мс҃ца гїеноуа̑рїа ,ѳ҃г҃, д҃нь. Ѹбне҃т'цїе̑хь:· — При ве́ликомоу доу́ѕ̑оу а̑н'дрею̀ гри̂ши. Наче́льствоую́щоу е̑го̀ вь врѣ́ме то̀.

Съврьшисе сїа ст҃аа ӥ бж҃ьстьв'наа кни́га, гл҃ю̑ми сьбо́р'никь. ѿ бы́тїа, вь лѣто ,҂з҃м҃ѕ҃ а̑ ѿ рож҇ьства х҇ва ,҂а҃ф҃л҃и҃.

Пъленъ описъ вж. у Каратаева I, 89—98.

Приписки: На л. 12^б четемъ: сть па҇гиирк҇ г҃ гроша ӥ по҇. — Веднага другъ бѣлѣжи: да се знаеть сиıа книга гл҃ми минеи кѹпи стоıань кехаıа и приложи ıа ѹ хрмь стие петк҇ богь да прости помени г҃и стоıана и ѡца пеїѡ гѹкıа и се(с)тра самоке и га(и)тана и невена стамата сто(и)па негра и негро стано миро ıанаа ıанаа.

(Послѣднитѣ 7 имена писани отъ друга ржка). ,и помени г҃и миркоте и неноте сп҇а ив҃нъ писа ва лето з т(и)сѹщѹ з.҂в҃. (Непонятна дата).

На л. 13^б подъ текста: да се знае тия човеци шо пр(е)стоя за тия к(н)иги тия 70 ѳии сене 1850 и помени господи титори и приложници во свети храмь помани господи стоица и боне помани господи христо иерея.

Между тия редове отъ друга ржка: Сӥѧ книга глаго́лемыи пра́здничкїи селскїи на хра́мъ ст҃ый никóлаа ӥ който покѹси да я ѻукрадне да е прокле҇ ѿ: триста ї ѻ́смнаесе҇ ѻ́ц҃и ӥ ѿ ст҃ый никола́а селѡ̀ халинѡ.

476 (286, 58, 406).

Сьборникъ или празниченъ миней, сжщо издание като № 51. Листи 274 фол., отъ които 270 бѣха подъ № 286, 3 подъ № 58, а подъ № 406 бѣше послѣдниятъ листъ (послѣсловието) отъ сжщия празниченъ миней.

Безъ подвързия, съвсѣмъ разнебитенъ

477 (153).

Миней (за четене), съдържа жития за прѣзъ септемврий, октомврий и ноемврий, руски печатъ отъ XVIII в. Листи 348 фол.

Подвързанъ, ала нѣкои листи испадали.

478 (537).

Осмогласникъ (5—8 гласъ), Венецианско издание отъ 1537 г. безъ начало и безъ край, съдържа сега 132 листа фол. Сръбска редакция. Употрѣбяванъ въ България, както се вижда отъ запискитѣ на послѣдния листъ отдолу:

+ Повѣзахъ сїю мⷭца ав҆гꙋста а҃ д҃нь вь лѣⷮ р҃и҃л҃д҃ (вѣроятно испуснатъ знакътъ за хилядитѣ — ҂з) лѣт вилѣкꙋ нꙋжⷣꙋ быⷭ ѿ а̂гаре́ни на́ свбе ца́рство хꙋлать. а̂сп҆ри мн . . . ѡⷮ сира́ци ни́на щѝ дѡиде ꙋ҃ на́ше врѣме.

На сжщия листъ отъ другата страна:

Сїюⷣ книгꙋ кꙋпи гꙋ Ђого да слꙋжи за него д҃шꙋ за ѡ́ца Їѡвчоте мати рада и̂ подрꙋжие злата сестра мара и тасть Їѡⷩ и таща вꙋка сїна печина горго предахь да слꙋжи оу ст҃ы пе҃трь оу село дрьнь и кои гꙋ знести да е проклетъ ѿ т҃і и҃ ст҃ы ѡ҃ци.

На прѣдната кора има поменикъ отъ западно-български имена.

Доставилъ отъ Самоковъ Хр. Зарзановъ.

Вж. у Каратаева I, 88—89.

479 (549).

Октоихъ, руски печатъ отъ XVIII вѣкъ. Подвързанъ, но безъ начало и край. Съдържа 288 листа 4⁰.

Доставилъ отъ Самоковъ Хр. Зарзановъ.

480 (17).

Постенъ триодъ отъ 1578 г., Брашовско издание. Листи 191 фол. Отначало има развързани 43 листа и разбъркани. Липсуватъ твърдѣ много листи. Нумерацията на тетрадитѣ почва отъ 23, а свършва съ 36 тетр. Листъ 1 е отъ еванг. като № 244.

Каратаевъ I, 204.
Bibliografia romănéscă veche, 68—69.

481 (76).

Триодъ постенъ отъ 1590 г., Венецианско издание, редакция сръбска. Листи 253 фол. въ два стълбца. Подвързанъ и доста добрѣ запазенъ.

На първия листъ подъ черна заставка съ распятието: „ѿ рождества х҃с. ҂аф҃ч (1590) щпана у мнетке, Виценце де господн҃ь Божидара Вѹкоѣ ѿ дьстарца.“

Трѝ пѣсн҆ць съ бм҃ь починáєм҃ь ѿ не҃лıе мытара и фарисѐа. Дáже до сб҃оуты ст҃го лáзара.

За много дни и недѣли има поучения.

У Каратаева и у Стојановића (Старе српске штампарије) не намѣрихъ.

482 (546).

Цвѣтенъ триодъ отъ 1563 год. Съдържа сега 217 л. фол. въ два стълбца срѣдно писмо, сръбска редакция. Означението на колитѣ е съ латински букви. Отначалото липсуватъ 2 л. и отъ срѣдата 5 листа (отъ кола Е — 1 л., отъ кола Аа и Ее — по два листа). Инициали и заглавия съ червено мастило. Правописъ обикновенъ сръбски, но ударенията не са навредъ и правилно поставени. Освѣнъ това думитѣ не са навредъ отдѣлени. Употрѣбява се освѣнъ срѣдоредна точка, още и запетая. Прѣносенъ знакъ се не употрѣбява.

На послѣдния листъ е послѣсловието на издателя Стефана отъ Скадара запазено цѣло (л. 217ª):

Йже вь тройце славнмаго Бг҃а.

Вьсе бл҃гыи бг҃ь на кьжды ча̑ ѝ дн҃ь ѝ врѣмѐ призываѐть на̑ кь себе различними своими твар҆ми. ѿвѹдѹ ѹубо прострьтїе̑ нб҃ны̑ ѝ тóго красотою же ѝ высотою. и т. н. . . . . Потьщихомсе ѝсписáти сїе бг҃одьхновéнїе книги трїωды, ѝлѝ ꙗвленнѣише рещи трьпѣсньцы́, ѝже нóсеть вь себѣ вéткаго ѝ новаго завѣ́та различпа ѹченїа, . . . тѣ́мже ꙗкоже прѣжде прѣ̑варивши рéкохь ꙗзь мьншїи, Стефéнь ѿ скадара не тькмо пóсрѣ́дѣ моиⷯ братїаⷯ, нь и дрѹгыⷯ православныⷯ хрїстїань, потрѹдихсе ѿ сиⷯ дш҃е полезныⷯ кнїгъ. Тóго рáди а̑ще что̀ бѹдеть вь них нѣдостатѣчно, мл҃имсе ꙗко да сь любовїѹ ѝсправлıаѐте. понéже самохотнѣ ѝлѝ нѣкоимь нш҃имь небрѣженїемь нѝ ѐдѝна чрьта вьсихь погрѣши се. ѡбаче ӑще киѷголюбии бѫдеть и покажете се бл҃годӑриїи ѿ сыхь, вь ӗстїнѫ нась на бо́лшїи подвигь ыздвйгнете, ӗже ӗ прочѫю стрӑнѫ ѡстӑвшѫю сеѐ кнїги сь всѣкимь тьщанїемь ӗсписати ·—.

Сьврьши се сиа божьстьвна книга ѿ рождества, хс҃ва. ҂а҃ф п҃ г. месца децмьра, на к.д. вь странахь македонскихь вь отьчево вь граде Скендери, маистро Камило Занети:·

На сѫщия л. $217^{б}$ отдолу има слѣдната записка отъ 1638 година:

† сїю книгѫ гл҃еми пендикостарь поповй петрь Миха҃ковь за своюѕ дш҃ѫ и за свой родителей. ѡу въведенїе ст҃ѣи бц҃е. да҃ .ѕ. ш҃ пшеницѫ. вь л҃ѣ ҂з҃р҃м҃ѕ҃.

На прѣдната кора има тая записка съ доста завързано писмо и съ интересенъ правописъ:

Прıложı ѿ града щипа стоıкѡ желенин҆ доушевıчь сю кнıгоу гл҃ема пендıкостарь св҃ете бг҃ородице от барбарово ı степань костадиновь — да ıмь соу жıвı сıнови ı вечна ıмь наметь родителем҆ ı тко ıоу҆ че скрıть да е проклеть ѡсвень (?) цр҃квоу. — И туку слѣдъ това слѣдва като подписъ ıѡань вѫчевь.

А най долу на сѫщата кора отъ сѫща рѫка:

Рабь бж҃ı стѡ̃ıко ıстепань ктıтѡ̃рь прьвıхь ам.

Доставилъ Хр. Зарзановъ.

Вж. Каратаевъ, 142—146.

483 (331).

85 разединени листи отъ цвѣтенъ триодъ сѫщо издание като горното — № 546.

484 (53).

Влахо-български **Пендикостарь**, печатанъ въ Бузеу на 1701 г. Заглавията и четивата (библейски) на ромънски езикъ, а пѣснопѣнията на славянски — руска редакция. Листи 108 и почти сички повредени отъ влага и разединени. Въ текста гравюри. На едно отъ тѣхъ „ѳѡмино ѹ҆вѣре́нїе (л. $34^{б}$) отдолу инициали д. м. и 1700. На друго (л. $72^{б}$): Нл҃ѧ, ѡсамарапы́ни, а отдолу „ıѡаники :к:· На л. $96^{а}$ Вознесе́нїе Гд҃а на́шего Іс҃ Ха҃ и отдолу никола ıѡа. На л. $63^{а}$ четемъ напечатано: „Ма́рко Іеромона́хѫль дин҆ Типи́кѫль чеɫь скри́сь кѫ мѫна, Ка́пь: м҃ѳ, шй н҃в.

Прилича на триода отъ 1700, що се описва въ Bibliografia româněascä veche, 402—410.

485 (545).

Служебникъ, Венецианско (Божидарово) издание отъ 1519 г. Съдържа тритѣ литургии, и освѣнъ това празничнитѣ евангелия и апостоли; безъ начало и безъ край, 229 л. 4°, сръбска редакция, но покрай ь употрѣбява се и ъ (въ, къ). Л. 4 е отъ друга книга.

На първия и втория листь отъ първа кола са упжтвания къмъ свещеницитѣ, какъ да пазятъ причастието. На л. 3 (сега л. 2 понеже първиятъ листъ отъ първа кола е изгубенъ) захваща:

ѿставъ божтвныѥ слоужбы въ нѥйже и҆ дїакон'ства:· На л. 37ᵃ: **Бож҃твнаꙗ̀ слꙋ́жба̀ и҆же въ ст҃ы҃ ѡ҃ц҃а на́шего Ва́силїа̀ ве́ликаго.**

На послѣдния сега запазенъ л. 229: **хе́роукїко въ сꙋ́ботоу вѐликꙋю̀,**

а на опакито захваща послѣсловието на Божидара, ала продължението и краятъ му нѣма. На прѣднитѣ два листа отдолу по политѣ има поменикъ отъ с. Диканя, отъ който по̀ любопитни имена: Божичкѡ, Сеферико, Сремко, Циде, Бѡгославе, Стимире (Стоймир?), Станимиръ; а слѣдъ поменика: Божичко присѡпщи светꙋю литꙋргию даде :а҃: грѡша и :г҃: тимине. Безъ подвързия.

Доставилъ отъ Самоковъ Хр. Зарзановъ.

Вж. у Каратаева I, стр. 44—47.

486 (547ᵇ).

Служебникъ, Венецианско издание, съвършенно еднакъвъ съ № 545, но запазени отъ него само 101 л. — Безъ подвързия.

487 (222ᵇ).

Служебникъ, Божидарово издание, еднакво съ № 545, безъ начало и край, 132 листа 4°, безъ подвързия.

488 (61).

Служебникъ отъ 1554 г., печаталъ: грѣшнїи и҆ мьн'шѝ въ чл҃це҃. бо́жида́рь вꙋ́ковикь ѿ гюрикь, по҃го́ричанинь въ л҃ѣ ѿро́жъства х҃ва ,а҃ф҃н҃д҃ Оꙋ҆ бне́цїе҃. То е прѣпечатъкъ отъ изданието, печатано на 1519 год. Вж. у Каратаева, 120—122. — Листи 241, 8°. Подвързия здрава.

Приписки. На л. 1ᵃ (притуренъ при подвързията) чемемъ: 1772 — ноем҃ 17 сїна книга по́пь стефана ѿ село вꙋканъ, ватаси іѡ҆вань и҆ тричко, платиха — д҃ гро́ша за таıа книга и за петрехо́. такѡ да се знае. По долцѣ: писа̑ сей азъ попо христо повезачь. Другъ прибавя: попе стеване сине ђора и ıωца знȣци радосаве момчиле стеване радивоѧ цвето станко. попе христа сине китане знȣкове попе станко и юци и гига преко знȣци много.

На сѫщия листъ отопаки: 1779 сіꙗ летȣргиꙗ ѝ попа стевана ѿкȣпи стоıанъ за помень бабѝ петканѝ дедѝ сѝ нѝкола синь богославъ черка милка зеть стоıанъ черка Іелица повезѝ ıа парѝ 60 ȣ 1779 потыписъ лето гс҃не ѿро҃б хр҃ 1779 ҂аѱоѳ писа попъ стефанъ ѿ вȣканъ.

На л. 2^{а} подъ текста: 1776 — се̑ — 4 село вȣканъ попъ стафанъ.

На л. 41^{б} подъ текста: 1773 сі҃нъ на попа стефанъ Іωца и геωргıа. — Слѣдъ това: да се знае сиıа книга кȣпи попъ стефанъ ѿ село вȣканъ ѿцъ креста мати станѝка братъ мита веселинъ ѝω̑ванъ никола попадиıа мара и чада и вие братие кои четите благословите брата вашего и попа стефана и родите(ле) его и ние смо се трȣдили та смо кȣпили за помень 1773 ҂аѱог попъ стефанъ.

На л. 124^{а} надъ текста: ҂аѱп летопи̇съ писа попъ стефанъ много грѣшнѝ 1780.

На л. 194^{б} попъ Ст. пакъ изброява имената на челядьта си, а на л. 195^{а} подъ текста: да се знае кога писа попъ стефанъ месеците по летȣргıа лето гс҃де ҂аѱп 1780 тоıа заманъ ıако зло беше ѿ проклетȣ верȣ тȣрскȣ бг҃ъ да ги ȣбіе.

Най-послѣ на листа, залѣпенъ о задната дъска: да се знае кога бихъ потопъ на знеполъ водата ѿнесе поле . . . . . жита и трава и воденице и валавице и иже и дȣйкани по тренъ ихъ злезе вода до натъ кадиıата ω̑ ω̑ чȣдо големо и страхъ божи великъ потопъ бихъ братиıа моıа и азъ много грешни попъ стефанъ ѿ село вȣканъ бе на тоıа заманъ и много протеглимо бед(и) и напасти ѿ проклетȣ верȣ тȣрскȣ и гладъ бихъ по васеленȣ землю месецъ априлиѝа к҃и 208 денъ ѿ ро̑де̑тво христово ҂аѱпг 1780 писа попъ стефанъ много грешни попадиıа мара и чада иωца георгıа стоıанка босилка марта мариıа станика магделена спасъ ѿ креста ма станика трендавила спасъ васелена петка господинка и елена и братиıа.

Книгата подарили на 1883 год. попътъ на с. Радовъ (Трънска околия), Тодоръ Ковачевъ, и Радивой Тодоровъ. Намѣрили я въ църквата св. Георги на с. Вуканъ, сѫща околия.

489 (75).

Служебникъ, Венецианско издание (Божидарово) като № 61, ала не съвсѣмъ еднакво. Листи 226, 4⁰, безъ нѣколко листи въ началото и въ края, а листъ 108 откъснатъ и поврѣденъ.

Приписки. На л. 181⁶ и 182ᵃ подъ текста четемъ: сие книга глаг(ол)лими вагелие копи е мито д҃ стотине і҃с дꙋкат копи е за своꙗ дш҃а да работи ст҃и ат҃ась канциꙋлꙋ митю стало подрꙋ его маргарона кои прод(а)де а҃ аспра ҂а҃ зарар да е не продава.

Подвързия дъски съ кожа, поврѣдена.

490 (102).

Служебникъ, Венецианско издание на Божидара Вуковича, като № 61 и 75, по пакъ не съвсѣмъ еднакво съ тѣхъ. Листи 202, 4⁰. Начало и край нѣма. Подвързия дъски съ кожа.

Доставилъ Мих. Петковъ Задгорски отъ Айтосъ.

491 (35).

Молитьвникь (трѣбникъ), Венецианско издание на Iерон. Загуровича и Якова Крайковъ отъ 1570 г. Редакция сръбска. Листове 9, 31, 122 и отъ 180 до края са ръкописни — замѣстватъ изгубени листи. Въ тѣхъ се употрѣбя ъ по ресавски. Подвързия дъски съ кожа.

Приписка. На първия листъ подъ текста четемъ:

сїа книга мана̑тира ст҃аго і̓ѡан̒на виⷲ чърве... го́ры. Последнитѣ думи не се четатъ ясно.

Каратаевъ, 171—174.

492 (306).

Молитьвникь (трѣбникъ) отъ 1570 г, като № 35. Листи 248, 4⁰. Безъ начало и край. Липсуватъ листи отъ срѣдата. Подвързия дъски съ кожа.

493 (222ᵃ).

Молитьвникь (трѣбникъ), Венецианско издание. Листи 98, 4⁰, безъ начало и край. Еднакъвъ съ № 35 и 306.

494 (489).

Факсимилета отъ първия и послѣдния листъ на същия молитьвникь. На първия листъ подъ изображението на тритѣ светители: начело сь бг҃омь починаемь молитьвникь.

На втория листъ всрѣдъ раскошна елипсовидна рамка негърски бюстъ (Каратаевъ, 172, казва че е портретъ на Загуровича). Надъ рамката: Повеленїемь великаго бг҃а г҃а нашего г҃у х҃а троудихсе ѿсїихь писании а҃зь Їаковь ѿ прѣдѣлѣхь македонскихь ѿ мѣста ·:· нарицаеми Софїа вь лѣто ҂з҃о҃и҃·:· А подъ рамката: сьвршии сьи мл҃тьвникь гп҃одинь ієролимь ·:· загоуровикь. и положи свои белегь.

На другата страна отъ сѫщия листъ се казва, че гп҃одинь ієроулимь загоуровикь ѿ града котора видѣ ст҃ые цр҃квыи ѿскоудиѣ бж҃стьвнїе книгы ꙗже недостатьчна бывше прѣжде ѿ родителїи єго гюрга воєвода црьноєвика и господина Божидара. и тогоради придѣ вь вѣлие нарочитѣмь градь венеѳїа и҃ ѡбрѣтѣ стари кн҃пари ѿ родитель своихь гюрга воєвода и сьставїхь ꙗко да ѡбновєтсе старихь писмена . . . . . вь лѣто ҂з҃о҃и҃ ѿ сьзданїа мироу. а҃ ѿ рождьства ·:· хв҃а тисоуща и҃ петь сьть .о҃. лѣть ·:· венеѳїа.

495 (536).

Молитьвникъ (трѣбникъ), Венецианско издание, подобенъ на № 35. Безъ начало и безъ край. Сѫдържа сега 221 листи 4°, сръбска редакция. Подвързия дъски съ кожа, поврѣдена.

Доставилъ отъ Самоковъ Хр. Зарзановъ.

496 (539).

Молитьвникъ (трѣбникъ), сръбска редакция, сѫщи както и № 536, а подобенъ на № 35, по̀ малко употрѣбяванъ, но изгризанъ отъ мишки. Сѫдържа 162 листа, отъ които прѣднитѣ 24 наполовина изгризани.

На прѣдната кора има записка (отъ сѫща рѫка, която е писала и записката на първия листъ отъ № $538^{а}$):

сїꙗ книга повеза ꙗнъко ѿ махала ꙋ х(р)амъ ст҃аго Никола да слꙋжи за неговꙋ дꙋшꙋ ї родителе ѻц҃а цветанъ мати малина.

Подвързия дъски съ кожа, поврѣдена.

Доставилъ отъ Самоковъ Хр. Зарзановъ.

497 (207).

Служебникъ руски печатъ отъ XVIII вѣкъ, ред. черковнославянска. Листи 159, 4°. Отъ начало липсуватъ 33 листа, липсуватъ тъй сѫщо листи и отъ края. Има и доста поврѣдени.

Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. На листа, залѣпенъ отвѫтрѣ на прѣдната дъска: та́зи кни́га на протошу́гтелла мака́ріа, и҃ които гѐ зе́ме... (съдрано).

На л. 83 (п҃г) — 85 (п҃е) подъ текста: + сиꙗ кни́га кѹпе жеика и прада́де храмъ с҃ти н҃кола да работе за свою д҃ш҄ѹ.

Доставенъ отъ Брациговската градска община.

498 (528).

Часословъ, руски печатъ отъ XVIII в. Подвързанъ, но много листи отъ него липсуватъ отзадъ и отпрѣдъ. Първиятъ листъ носи брой 28, а послѣдниятъ — 174. Отпрѣдъ и помежду има пришити отпослѣ бѣли листи, за да се допълни липсалото, но допълнени са съ ржкописно черковно писмо (отъ началото на XIX вѣкъ) само първитѣ 24 листа. Величина — голѣма 16⁰, ала прилича да е билъ първоначално 8⁰, защото листитѣ му са много изрѣзани.

Печатното писмо е обикновенъ цицеръ, доста разрѣденъ и по думи и по редове, съ по 17 реда на страница. Писмото е само черно. Броятъ на листоветѣ е отбѣлѣзанъ горѣ вдесно, а отдолу покрай прѣдрѣчията отбѣлѣзани са и колитѣ.

Доставила г-жа Ружа Манова, София.

499 (529).

Служба и житие на Св. Ивана Рилски, черковно-славянски (руски) печатъ отъ 1671 год. Споредъ означението на колитѣ (друга пагинация нѣма!) книгата съдържала 10 коли отъ по 4 листа — 40 листа 8⁰ (18·5×13), но слѣдъ врѣме нѣколко листа отъ срѣдата липсали и отпослѣ допълнени съ пришити при подвързията листи, на които е прѣписано съ грубо черковно писмо липсалото. Печатъ — полегатъ цицеръ, 18 реда на страница, само черно писмо. Страницитѣ са обиколени съ линии: по двѣ отгорѣ и отвънъ, по една отвжтрѣ и отдолу. Между горнитѣ линии стои заглавието, а между външнитѣ — разни бѣлѣжки. Заглавниятъ листъ липсува, но първиятъ и послѣдниятъ листъ отъ книгата са запазени. Първиятъ листъ носи подъ една черна заставка отъ цвѣтя слѣдното заглавие: Мц҃а ѻкто́вріѧ въ ѳ҃і днь, Слѹжба С҃тагѡ и҆ Пр҃пбнагѡ ѻ҆ц҃а н҃шегѡ І҆ѡа́нна Рылска. И захващатъ стихиритѣ.

Слѣдъ свършъка на службата захваща на л. 13ᵃ житието:

Мц҃а ѻ҆кто́вріѧ, днѧ ѳ҃і. Жи́тїе Пр҃бнагѡ и҆ Бг҃оноснагѡ Ѻ҆ц҃а н҃шегѡ І҆ѡа́нна Ри́лскагѡ. Спи́санное и҆́же въ с҃тыхъ ѻ҆ц҃емъ н҃шимъ Е҆́vѳи́мїемъ Архїеп҃копомъ Сардикі́йскимъ болга́рскимъ.

На послѣдната страница, слѣдъ свършъка на житието и на пѣснитѣ слѣдъ него:

Ко чи҃тате҃лю.

Правовѣрный чита́телю, Предлежа́ще Пр҃наго Іѡа́нна Ри́лскаго Жи́тїе; ꙗкоже обрѣто́хом' в' дре́вних ръкописа́ных книга́х', вѣрнѣ Любвѣ твое́й тѵпографїею Врꙋчи́хомъ, и сїе чтꙋщи Бл҃гочестїи й Житїи по Бзѣ Ꙋтверждайсѧ. Прочее Дх҃ъ Ст҃ый да оуцѣломꙋдрит И оутвердит Бл҃гоче́стїе твоѐ Ни́како Колѣбати сѧ навѣты проти́вных: Здра́вствꙋй ѡ Гд҃ѣ.

Подъ него съ по̀ едро писмо:

Напеча́тана сїѧ Книга влѣто ѿ созда́нїѧ мі́ра ‚з҃р҃о҃ѳ҃ (7179), а ѿ воплоще́нїѧ Гд҃а Бг҃а й Сп҃са Нш҃его Іс҃ Хв҃ ‚а҃х҃о҃а҃.

Бг҃ꙋ Ѥди́номꙋ въ Ст҃ой Тр҃ици покланѧ́емо мꙋ Че́сть й Сла́ва въ вѣки. Аминь.

На бѣлитѣ листи отпрѣдъ и отзадъ има разни имена (поменици) отъ Софийско. Между другото на задния коричень листъ: Село Мраморь Міто и҆ере(й) Катерина презвитера.

Подвързия мукава съ кожа, здрава.

Книгата е доставена отъ г-жа Ружа Манова, София.

500 (202).

Светче или „свети писание“, както е у Каратаева I, 114. Венециански печатъ отъ 1547 г. (Вицентий Вуковичъ), ред. сръбска. Листи 297, **16**⁰. Съ хубави черни рамки около текста и съ нѣкои образи на светии. Началнитѣ и заднитѣ му листи нѣма. Подвързия дъски съ кожа.

Отъ сбирката на Т. Димитриевъ, Враца.

501 (651).

Сѫщо **светче** като горния № 202, безъ заглавния листъ и безъ нѣколко въ края.

Подвързия дъсчена, повредена.

Доставилъ Хр. П. Зарзановъ.

502 (505).

Сѵнодїкъ или помянникъ, илюстрована черков.-славянска книга отъ XVII вѣкъ, литографирана въ таблици, отпослѣ боядисвани. Отъ 40-тѣхъ таблици, колкото е съдържала испървомъ книгата, сега има запазени само 33 (таблици 9, 13, 15, 30, 31, 35 и 40 липсуватъ). На табл. 2 и 3 е заглавието и прѣдговорътъ:

Сѷнодікъ и҆лѝ помянникъ.

Оувѣщанїе люботщателному православному читателю ѿ предисловїи во книгу сѷнодикъ о пособїи мертвымъ.

Книгата била притежание на Карлуковския манастиръ, и вѣроятно печатътъ, поставенъ на табл. 4 „манастиръ Виторова лака“, е печатъ на тоя манастиръ.

При подвързията на книгата, която сега е съвсѣмъ скѫсана, биле прибавени отпрѣдъ и отзадъ бѣли листи, на които има писано: на л. 2 и 3 отпрѣдъ слѣдната записка, вѣроятно отъ самия Ловчански епископъ Илариона, когато ходилъ да осветява църква въ с. Тишевица (Врачанско) на 1866 г., та миналъ прѣзъ Карлуковския манастиръ на 28 декемврий 1866:

Жи́телы тє первоначáлныцы ѿ градать враца поне́же бѧ́ши са породи́лȣ стодѐнность и҆ несоглáсїе междȣ е҆пѵскопа врачáнскїи г҃: на паи́сїи и граждáните, за тáзи причѝна дáдоха жáлба на вели́ката хр҃това цѐркова и прѐсиха да сá даде дозволе́нїе на нáзи лóвчанскїй е҆пѵскопь и҆ларїѡнъ, и такà великата цѐркова не презре желанїето на грáжданите да имса ѡ҆свѣ́ты новосоздáнната це́ркова вь селото тише́вица, и да имса рȣкополóжать нȣждни свѣще́нницы, затова повелѧ великата це́ркова на нàще смиренїе да и҆да вь враца и҆ да ѡ҆свѧтимь новосозданната це́ркова вь селото тышевица. Проводиха и҆ нарóчно двама человѣцы ѿ реченното село да ни довидáть, и҆ като прести́гнахми вь карлȣковскїй свѣще́нныи монасти́рь, и҆ като любопи́тныи и҆спи́тахми за состоѧнїето монасти́рско. тȣка наме́рихъ и҆динь стàрь калȣгерь и҆менемь а҆ве́ркїй, ѡ҆старѧль ѿ толкȣзи годины вь монастирѣ и҆ ни докáза злостраданїе на монасите и запȣсте́нїето на монасти́рѧ ѿ ѡ҆колните помáци сь лажливото си предáтелство врази на свѧщеннїй монасти́рь и҆ на монáсите. Тойзи старець биль зритель на всичките страдáнїе както ни извѣсти .... на 1820: лѣто быль и҆гȣмень вь тойзи свѧщенныи монастирь и҆менемь калиникь, предали гȣ помáцы ѿ ѡ҆колните селá че быль правиль писме́ть сȣхь хлѣбь за москóвица (и коги ди)гнали плóчити на церковата и҆ казали че правиль цѐрковата нóва. лѫжá голѧ́ма и҆ клевета. предали гȣ на прáвителството и҆ гȣ закàрали на видинь шесь месеца вь тамница седѧль запрѧ́нь, после пашата мȣ зе́ма: 1500 гро҃ и҆ гȣ пȣсналь, дошалси вь монасти́рѧ, помаците пáкса поди́гнали и҆ накле́ветили гȣ че писаль воискá за да подигни бунть. тогáзи гȣ запре́ли въ плевень шесь мѐсеца мнóго мѫченїе претерпѧль бíли гѫ, мачили гѫ, нощѧ гѫ ѝяздили като конь ѝ сось ю̂здà, нáй пóсле ѝзвáдили гѫ ѝдна нóщь ѝскопали ѝдна ѝма фарлили гѫ надолѫ сь главата ѝ забили два кóла расофа на главата му ѝ тàка гѫ зарòвиль ї̂оци живь воистенча тойзи старець е мѫченикь.

На л. 35^б (табл. л҃б на задната страна):

1866: декемврїї 3:

Помени гóсподи ѝ мое недостоинство николаи ѝереи въ живанъ вѣчною костоѧ прочётохъ ѝ пригледаⷯ҇ сось ѿбразити заедно плевалнъ и тогизи беши на карлѫковскїатъ манастѝръ егѫменъ попъ ивáнъ ѿ ломъ касаба ѿ видинско.

Прибавенитѣ вкрая 7 листа съдържатъ поменици съ любопитни имена отъ Врачанско и Плѣвненско, писани прѣзъ 1818 и 1819 г.

Подвързия расксана. Останала само прѣдната дъска и кожа.

503 (524).

Прощална книга (индулгенция) отъ Ерусалимския патриархъ, печатана въ видъ на щампа, вѣкъ XVIII.

Щампата има голѣмина 48×40 см., обиколена е наоколо съ орнаментна рамка, съставена отъ цвѣтя и листи. Рамката е голѣма 45×37·5, а широка — 5 см. Полето въ рамката е испълнено съ петь изображения, съ текста на индулгенцията и подписа на патриарха.

Надписитѣ на изображенията и подписътъ на патриарха са на грѫцки, а самиятъ текстъ на индулгенцията — на славянски. Петьтѣхъ изображения са наредени тъй: най отгорѣ като начално изображение стои възнесение христово ἡ ἀνάληψις τοῦ χριστοῦ (голѣмина 25×10), а отъ двѣтѣ му страни прилѣпени двѣ пó малки (10×5) изображения и то надесно — възкресение христово (ἡ ἀνάστασις τοῦ χριστοῦ), а на лѣво — Св. Яковъ, братъ Божий (ὁ ἅγιος Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος). Туку подъ десната картинка (възкресение христово) са прилѣпени двѣ пакъ толкова голѣми (10×5) картинки, отъ които първата прѣдставя самия патриархъ и стои тъкмо прѣдъ текста, а другата подъ нея прѣдставя явяването на Христа Марии слѣдъ възкресението.

Самиятъ текстъ гласи:

Авраáмь мл҃тїю Бж҃їею Патрїáрхъ Ст҃агѡ бж҃їа грáда ієрⷭ҇лíма
ѝ всеѧ Палистíны̀.

Оу̑мерéнїе наше, ѿ Бл҃гти мл҃тиже и Влáсти Всѐ Ст҃огѡ ѝ животворѧ́щаго Дх҃а, дáнное ѿ Сп҃са нáшегѡ І̂и҃са Хрⷭ҇та Бж҃ственнымъ ѝ ст҃ы́мъ є҆гѡ̀ оу̑ченѝкωмъ ѝ Ап҃лωмъ, вѧзáти ѝ разрѣшáти чл҃вωмъ согрѣшénїѧ, Рéкшагѡ ѝмъ: Прїимíте Дх҃ъ Ст҃ый, ѝмже ѿпꙋстíте грѣхѝ ѿпꙋщени бꙋдꙋть, ѝ ѝмже держíте ѹ҆держáтсѧ, ѝ є҆лíка ѓще свѧ́жите ѝ разрѣшíте на землѝ, Бꙋдꙋть свѧ́зана ѝ разрѣшéна ѝ на нб҃сѝ. Ѡ ѻ҆нѣхъ ѹ҆бо ѝ на нáсъ дрꙋго по дрꙋгомь прїимѣтелнѣ пришéдшей тóйже Бл҃гти Бж҃éственѣй ѝмать прощéно сегѡ̀ Дх҃óвнаго Чада Іермонахъ игꙋ Гаврила (ржкописно). є҆лíка же ѝ ѻ҆нъ ѩ҆кѡ чл҃вѣкъ сꙋщъ согрешѝ, и Бг҃а прогнѣвà, Слóвомь, дѣ́ломь, помышлéнїемь, вóлею ѝлѝ невóлею, ѝ всѣ́ми своими чювствы: А҆́ще по клѧ́твою Ѡчею ѝлѝ Мáтернею, ѓще подь ѿлꙋчéнїемъ архїерéйскимъ ѝлѝ їерéйскимъ выстъ, ѝ сéй ѩ҆кѡ чл҃вѣкъ сꙋщꙋ ѝлѝ своемꙋ̀ проклѧ́тїю по҃падè, ѝлѝ клѧ́твою заклѧ сѧ, и сїю престꙋпѝ, ѝей ѝнѣми нѣкїими согрешéнми превѧзáсѧ: ѝ сїѧ всѧ̀ Дх҃óвнымъ ѿцéмъ ѝсповедà, ѝ є҆́ще ѿ нíхъ прáвило ѿ ср҃ца прїѧтъ, ѝ ѝспóлнити ѹ҆сéрдствова. Сíхъ ѹ҆бо всѣ́хъ винъ̀ ѝ союза разрѣшáемъ ѝ свобóдно ѝмамы: Всесíлною Вnáстїю ѝ Бл҃гтїю Всест҃áгѡ ѝ живоначáлнаго Дх҃а: є҆лíкаже Забвéнїѧ рáди не исповедáна ѡ҆стави ѝ ѻ҆на всѧ̀ да простíтъ є҆мꙋ̀ Премл҃тивый Бг҃ъ. Мл҃твами Пр҃тыѧ Бц҃ѧ ѝ пр҃но дв҃ы Мр҃їѧ, и Ст҃агѡ Слáвнагѡ и всехвáлнагѡ Ап҃тола Іáкѡва брáта Бж҃їѧ, ѝ первѣйшаго Ст҃лѧ Іер҃лимскагѿ, ѝ всѣ́хъ Ст҃ыхъ А҆мíнь. Лѣ́тъ ҂зсча (7291—1783).

Слѣдъ това слѣдва подписътъ на Ерусалимския патриархъ Авраама (литографиранъ заедно съ другото), много завързанъ и твърдѣ на едро, та заема почти толкова мѣсто, колкото и самия текстъ.

Подъ подписа и срѣдъ рамката между орнаменти въ околчасто поле е изобразено нѣщо като мавзолей съ надписъ: ὁ Μακαριστότατος Ναός τȣ̃ ἁγίȣ καὶ Δεσποτικȣ̃ Μνήματος.

Документътъ е намѣренъ въ с. Равда, Анхиалска околия и подаренъ на библиотеката отъ Д. Динковъ.

504 (638).

Пакъ такава индулгенция (безъ име, бланка), но по̀ проста работа: само съ длъгнеста заставка на чело, въ краищата на която са двѣ изображения: іс хс и ὁ αγιος Ἰάκοβος. отъ год. ҂зс҃пд. (1776).

Отъ сбирката на Димитраки х. Тошевъ, Враца,

505 (641).

Часословъ, руски печатъ отъ XVII вѣкъ, необикновено малъкъ форматъ: 8·5×5 см., текстъ 7×4 см., по 13 реда на стр. малко полегато писмо, дребно. Запазени листи до 460, ала много отъ тѣхъ са ръкописни, допълнени отпослѣ.

Подвързия дъски съ кожа, повредена.

506 (58, 334, 352, 400, 406).

Разединени и раскъсани листи отъ разни печатни черковни книги. Между тѣхъ има по 5 лл. отъ Търговищенското евангеле (1512 г.) и отъ Празнич. миней, Божидар. изд. (1538 г.).

507 (429).

Ѯтематографі́а, ю҆́же въ вѣ́чнꙋю пáмать, Бл҃гополꙋ́чнагѡ потвержде́нїа С҃ѣйшемꙋ и҆ Бл҃женнѣйшемꙋ, Гд҃нꙋ, Гд҃нꙋ, А҆рⷭ҇ені́ю Четве́ртомꙋ, Архїеп҃кпꙋ Пе́кскомꙋ, Всѣхъ, Се́рбѡвъ, Болга́рѡвъ, Западнагѡ Помо́рїа, да́лма́цїй, Бо́сны, О҆́бо҆ноⷨ дꙋнаѧ, Ицⷭ҇ѣлагѡ, Ил҃лѵ́рїка, Патрїа́рхꙋ Гд҃нꙋ, Гд҃нꙋ, Милостивѣ́йшемꙋ Христо́форъ Жефа́ровичъ и҆ллѵрїко рассїа́нскїй ѻ҆бщїй зѡ́графъ всепоко́рнѡ припи́сꙋетъ, и҆ въ за́логъ Сыно́вскагѡ Бл҃гоговѣ́нїа дарꙋ́етъ, в' Вѣ́нѣ. ҂аѱма: ѻ҆кт: к҃а Ѳѡ́ма Ме́ссмеръ Се́чецъ. 1741. — Листи 54, 4⁰.

Подвързия мукава съ кожа.

Отъ библиотеката на Ив. Грудовъ, Букурещъ, както се чете на три мѣста въ книгата.

508 (430).

Стематография като горната. Подвързана заедно съ № 431, (Паисиева история).

509 (428).

Ѡ҆писа́нїе С҃тагѡ Бж҃їѧ Гра́да Ї҆ерꙋсалі́ма, Цр҃кве живоно́снагѡ Гро́ба Гд҃на, и҆ про́чїиⷯ С҃тыхъ мѣ́сть, в' ни́х'же по̀ свидѣтелствꙋ с҃тыⷯ Є҆ѵ҃лі́стѡвь ѿ Рожⷣ: до̀ Вознесе́нїа хрⷭ҇това мнѡ́гаѧ ко̀ сп҃сенїю чл҃ческомꙋ содѣ́ѧшасѧ, Преѡсщ҃еннѣ́йшїй и҆ словеснѣ́йшїй, Гд҃нъ, Гд҃нъ Мѡѵсе́а пꙋтни́къ православный а҆рхїеп҃кпь и҆ митропо́лїтъ Всегѡ̀ в' держа́вѣ вышнагѡ и҆ Всеславнѣ́йшагѡ до́ма а҆ѵстрі́йскагѡ ѡ҆брѣта́ющагѡсѧ Сербѡ Славе́нскагѡ и҆ Валахі́йскагѡ Наро́да, и҆ и҆хъ Цесаⷬ҇: кралеⷡ҇: Велич҃е дѣйстви́телный дво́рный совѣ́тникъ, на̀ понизнѣ́йшее проше́нїе Преѡ҆сщ҃енѣ́йшагѡ Гд҃на Сѵмеѡ́на Сѵмо́новича Митрополита Птоломе́йскагѡ, во є҆̀же жела́ющиⷯ ради слышати, чита́ти и҆ разꙋмѣ́ти, тѵ́помъ и҆здати, и҆ в'нароⷣ ѿпꙋща́тисе бл҃гословлѧ́еть. в' Вїе́ннѣ. 1781 аѵ҃гꙋстѡ 27. Литографирани листи 53, 4⁰, съ образи.

Подвързия кожана, здрава.

510 (611).

Сѫщата книга, малко поврѣдена.

Подвързия мукавяна, развалена. Четиритѣхъ корични листи (два отпрѣдъ и два отзадъ) са отъ литографирана и послѣ боядисана грѣцка картина, която прѣдставя борба на двама души конници.

511 (304).

Ключъ Разѹмѣнїѧ, — сборникъ отъ поучения и проповѣди, на малоруски отъ Вшелѧ́кихъ добръ дочáсныхъ и҃ вѣ́чныхъ цáле зычли́вый пóслѹшникъ нáйменшый и҃ недостойный Бг҃омóлецъ Ї҆ѡа҃нѣкі҃й Га҃лѧтовскій. Листи 2+519 (фѳ҃ı), фол.

Началнитѣ два листа нѣма. Листъ трети, означенъ а҃, отдѣленъ отъ книгата.

Подвързия дъски съ кожа, здрава.

Приписки. На листа, залѣпенъ отвѫтрѣ на прѣдната дъска четемъ: Тази книга на х҃ Зарая х҃ Констадинъ от г. дупница.

На л. 4 (в҃) подъ текста: Купилъ сию книгу рекомую Ключъ рабъ бж҃їй Павелъ..... (заличено) за золотихъ 86 Мц҃а декамрїꙗ.

На лл. 28—45 подъ текста: Року бж҃жиꙗ 1789 Днꙗ 14 М. Септеврѣꙗ, Сию книгу глаголемую Ключъ продаю вѣчними часи иѡану Дꙗку на той часъ бувшıму вбужанцѣ за цѣну рублıй 5 стрѣбни҃ старихъ и вручаю вѣчними часи жеби ему служила нетолко Але и҃ потомку егѡ можна ему Иѡану кому дати или даровати албо продати нѣхто неможетъ ау потручатисъ на тое подписуюсъ свое ручно свꙗщенно Иерѳй Ѳеодоръ Сорокунски. аели моглъби хто коснутисꙗ и҃ ѡбрати да будетъ анаѳема проклꙗтъ.

512 (484).

Молитвениче, руски печатъ отъ XVIII вѣкъ. Листи 77, **16°**. Безъ начало и край. На края петъ поврѣдени листа отъ друга черковна печатана книга. Подвързия мукавяна.

513 (444).

Канѡнъ покаѧ́нный ко Гд҃ѹ нáшемѹ Ї҆и҃сѹ Хр҃тѹ, тáже: Стїхослóвїе прежелáтелнагѡ къ Бг҃ѹ бесѣ́дованїѧ; напослѣ́докъ: Ключь грáницъ съ тѕ҃ı лѣта ѿ сотворéнїѧ мíра съ Пасхáлїею по ключéвымъ словáмъ. Въ Бѹдинѣ грáдѣ, Писмены̀ Крал. Ѹнївер. Венг. 1807. Стр. п҃д (84). **16°**.

На първия листъ: с. Дебели-лъкъ, 1884. Священникъ Вълку; а на послѣдния листъ: свящ. М. Дебелолашкій (Радом. окрѫжіе) 1878 л.

Подвързия мукавина, повредена.

514 (457^{6}).

Часословъ, напеча́тася бл҃гослове́нїемъ А҆рхїеп҃кпа и҆ Митропол́іта Ка́рловачкагѡ Гд҃ина Стефа́на, дозволе́нїемъ же Прави́телствꙋющихъ въ Бꙋдинѣ гра́дѣ въ тѷпогра́фїи Крал: Оу҆нївересі́те́та Оу҆нга́рск: въ лѣ́то ѿ сотворе́нїѧ мі́ра ҂зтк҃г. ѿ рж҃тва́ же по пло́ти Бг҃а Сло́ва ҂аѿе҃і. 8°, стр. 6 + рн҃г (153). Липсува заглавният листъ и нѣколко отъ края.

Подвързия кожана, съ тънки дървени кори.

515 (155).

Антологіонъ сіестъ **Цвѣтословъ,** во всѣмъ крꙋзѣ лѣ́тнѣмъ по мѣсѧцосло́вꙋ прѣдпра́зднествомъ и҆ пра́здникомъ гд҃кимъ и бг҃оро́дицынымъ и҆ ст҃ы́мъ ꙋ҆го́дникомъ бж҃їимъ, нѣкоторымъ ѡ҆со́быѧ и҆ ѡ҆́бщыѧ слꙋжбы комꙋ, когда̀ и҆ ка́кѡ по цр҃ковномꙋ ꙋ҆ста́вꙋ пѣти повелѣва́етсѧ, въ Ца́рствꙋющемъ вели́комъ гра́дѣ Москвѣ, въ Сѷнода́льной Тѷпогра́фїи, въ лѣто ѿ сотворе́нїѧ мі́ра ҂зт҃нз, ѿ Рж҃тва́ же по пло́ти Бг҃а Сло́ва ҂аѿм҃и. Листи 2 + 448 фол. Безъ заглавния листъ, но инакъ съвсѣмъ добрѣ запазена книга, външно и вътрешно; подвързия здрава.

На послѣдния листъ се чете: Лѣто, 1862: м: А: = 15-ый Х. Атанасъ попъ русинувъ: родомъ хажделескꙋму.

516 (81).

Алфавитарь или букварь славеногреколатински, печатанъ на 1701 год. въ Москва. Листи 136, 8°. Между 11 и 12 л. липсуватъ около 6-7 листа. Между 59 и 60 липсуватъ 16 листа.

Приписки. На листа, залѣпенъ о първата дъска отвѫтрѣ: „севастинианось іеромонахаь и игꙋменаь на монастираь чертизи“ (вѣроятно е искалъ да пише Черепишъ).

На л. 1^{а} другъ бѣлѣжи: быти и҆звѣстно какѡ взять е҆сть се́й буква́рь черепи́шкагѡ монастыра̀ и҆ ѡ҆брѣтаетсѧ въ ны́нѣшнее врѣмѧ 1835 в капїнско҃ монастырѣ. взѧт же і҆ларіѡ҃ дїаконо҃ сущы҃ в торповской мїтрополи ѻ҆т капїнскагѡ монастырѧ. та́ко быти вѣстно ѡ҆̂ се҃ букварѣ.

Фигурира на нѣколко мѣста манастирскиятъ печатъ: „+ монастирь черепишъ благовѣщеніе бц҃и“ наоколо, а въ срѣдата ангелъ подава цвѣте Богородици.

Доставилъ архимандритъ Неофитъ на 1887 год.

517 (201).

Букварь като горниятъ. Листове 30—50 поврѣдени.

Приписки. На л. 9 (ѳ)ª, четемъ на румънски: ла лѣтъ: ҂а҃ѱ҃пв҃ : ꙟ лȣпалȣи маїи ꙟ :17: зъле ши зъ ва м҇еркȣри мамъ споведȣтъ ла мъньстирѣ черникъи ла пъри҇теле тимофтеи: ѧа мъ принсъ дȣхомникъ съмъфие пънъла морте“.

Отъ сбирката на Т. Димитриевъ, Враца.

518 (447).

Житїє Сватыхъ Сербскихъ Просвѣтителей Сѵмеѡна и҆ Са́ввы, спи́санное Дометїа́номъ І҆еромона́хомъ Хиланда́рскимъ во сватѣ́й Горѣ̀ А҆ѳѡ́нстѣй ᲂу҆ченикѡ́мъ свата́гѡ Са́ввы Пе́рвагѡ А҆рхїепі́скопа Се́рбскагѡ сокраще́нноже и҆ ѿчи́щенно Кѵрі́лломъ Жи́вковичемъ правосла́внымъ Е҆пі́скопомъ Па́крачкимъ и҆ Славо́нїй. Печа́тано въ Вїе́ннѣ, Въ Славенно Се́рбской Тїпогра́фїй Благоро́д. Г. Стефа́на Нова́ковича. 1794. Листи 38, 4⁰. Запазено цѣло; липсува само коричниятъ листъ.

Подвързия мукавяна, здрава.

519 (456).

Рȣково́дство къ Славе́нстѣй Грамма́тїцѣ и҆спра́вленѣй во ᲂу҆потребле́нїе славено-се́рбскихъ наро́дныхъ ᲂу҆чи́лищъ и҆зда́но трȣдомъ А҆враа́ма Мра́зовича. Наро́дныхъ ᲂу҆чи́лищъ въ Крȣзѣ Печȣйскомъ Прави́телѧ свободнагѡ и҆ Кра́ле́вскагѡ Гра́да Со́мборскагѡ Старѣ́йшины, и҆ Благоро́днагѡ Комї́тата Ба́чкагѡ Сȣде́йскїѧ Столи́цы Приседа́телѧ. Второ́е и҆зда́нїе. Въ Бȣди́нѣ гра́дѣ, Писмены Крале́вскагѡ Всеучи́лища Пе́щанскагѡ. 1800. Стр. 192, 8⁰. Безъ подвързия и малко скѫсана, но инакъ запазена цѣла.

520 (85).

Кириакодромионъ сиречъ **недѣлникъ** отъ Софрония Врачански, печатанъ на 1806 въ Римникъ. Листи 272, 4⁰. Подвързия дъски съ кожа.

Приписка. О̂тначало има единъ неписанъ листъ, на чисто опаки четемъ: Рꙋка̀ ме́летиѧ а̂рхи́мандрити і̂гꙋмена настоѧтелъ ст҃аго обитела ст҃аго і̂оа́на ри́лска назнаменꙋвамъ то знамение на кое число было :1834: года когда ѿсталъ дꙋнавъ со мало води сосъ свои очи невидохъхме но мног° человеци показаха и̂ мартꙋри́саха защо человеци много преминале пеша и сосъ кола и̂ на то времѧ ни небех° слꙋшали и ни ѿкого стара человека до толкова мали дꙋнавъ да е билъ но и̂ това лето сꙋлтанъ махмꙋтъ царъ тꙋрски прави свадба жени своѧ дащерѧ сꙋлтана и̂ собра вси паши и везире само не бе и̂шелъ мехметъ али паша гꙋлемъ советъ беше ималъ царо сосъ свой везири и на той време прати царѡ на книазъ милꙋша две кавалери̂и̂.

Мц҃ъ неврилѧ :23: де҃ъ :1834: года.

Отъ л. 3ᵃ до 16 подъ текста другъ бѣлѣжи: Сия книга софронийева положена ѿу монасти́ръ ст҃аго ѿц҃а Іѡ̂ана ри́лскаго потписана сосъ рꙋка Іѡ̂ванчо веловичь акѡ̂ би се некой соблазни́лъ да ꙋ̂кра̂де може да мꙋ е на фторо при́шестви́е ст҃и Іѡ̂анъ сꙋперникъ.

Подарилъ Н. Н. Славейковъ.

521 (161).

Сѫщи **Кириакодромионъ.** Подвързия повредена. Първитѣ 6 л. изгнили по крайщата.

522 (302).

Сѫщи **Кириакодромионъ.** Първитѣ 2 листа повредени. Подвързия здрава.

523 (574).

Книга сїѧ зовомаѧ **Ѡгледало** ѡ̂пи́са сѧ ра́ди потре́бы и̂ ползова́нїѧ препростѣ́йшымъ и не книжнымъ ѩзыкѡмъ Болгарскимъ долнїѧ Мѷссїи, многогрѣшнымъ во Іеромона́сѣхъ, и̂ недостойнѣ́йшымъ Ігꙋменомъ Краль. Ма́рковагѡ Монастырѧ; и̂же во Скопїе оу Ма́ркоа река хра́ма ст҃агѡ великомꙋченика Димитрїа Кѷрїллъ Тетовецъ не́йчиновићь..... на тѷпъ и̂ждиве́нїемъ и̂ потща́нїемъ бл҃гоговѣ́йнагѡ во Свѧще́нницѣхъ гд҃на Кѡсте Стошича по́па ѿ При́зрена гра́да. Въ Бꙋдинѣ гра́дѣ. 1816.

Подвързанъ екземпляръ, но въ края липсуватъ нѣколко листа.

На бѣлия листъ открая, съ писмо отъ началото на XIX вѣкъ, се чете тропаръ на Св. Нифонта:

Носѧ́щемꙋ хр҇то́во смире́нїе, на́ꙋ҆ломъ а҆рхїпастирство и҆звѣ́стномꙋ, восписꙋ́емъ ті̀ моле́бное пѣ́нїе, но ꙗ҆́кѡ и҆мѣ́ѧ ко хт҇ꙋ дерзновенїй мно́го; ѿ различнїйхъ и҆скꙋше́нїйхъ насъ свободѝ; да зове́мти ра́дꙋйсѧ Нифонте ѻ҆́ч҇е досточꙋ́дный.

Съ завързанъ подписъ (автографъ на Пейчиновича?):

Кѵрїлл·Іермонахъ лешечкаго мн҇тирѧ̀ досиѳеевꙋ бл҇гополꙋчїю и҆ дꙋше́вномꙋ спасенїю рачитель †.

А на първия прѣденъ листъ отъ по̀ ново врѣме: Оваж книжка принадлѣжй мене оцу Георгия Димовъ изъ Горно Чичево.

Подвързия мукава съ кожа.

Получена отъ Просвѣтното Министерство (редакция на Сборника) съ бѣлѣжка, че е намѣрена въ Лѣсновския манастиръ Св. Архангелъ Гавриилъ.

524 (300 bis).

Сжщата книга **Огледало,** два екземпляра, подвързани.

525 (463).

Разли́чна поꙋчи́телна наставле́нїѧ сочине́ннаѧ ї҆еромона́хомъ Ї҆ѡакі́момъ Ха́џи настоѧнїемъ же Почтенороднагѡ Господа́ра Не́шы Ма́рковича ро́домъ ѿ Кра́това. Въ Бꙋдинѣ гра́дѣ, Печатано при Кра́левскомъ Оу҆нїверсїтетѣ писмены Славено-Се́рбскїѧ печа́тни. 1819. Стр. XIII+310, **4**°.

Отначало пришити нѣколко листа ржкописъ:

1. Сло́во на Рождество́ Хрїсто́во, 10 листа. — Запад. гов.

2. Наказа́нїе заради покая́нїе, и҆ за любо́вь, а ї҆о́ще и҆ ззаради́ крещѐнїе то, и҆ за и҆сповѣ́данїе, и҆ хр҇ту́ по̀хвала́, и҆ заради́ вто́ро то прише́ствїе хр҇то́во, и҆ заради́ бу́дꙋщїйа су́дъ, 11 лл.

3. Кратка Всеобща Исторія. Ввожданіе. 4 л. — Книж. езикъ.

На края сжщо ржкописни листи:

1. Поучение безъ начало: За Самуила и Саула. 2 лл. — Западенъ говоръ.

2. „Поꙋче́нїе въ недѣ́лю два́десятъ и҆ первꙋю по ст҇омъ дꙋ́сѣ“, 6 л., и

3. Слово на празника Св. Никола, 6 л., безъ край.

Словата са на западно нарѣчие (Кюстендилско), както и единъ свободенъ листъ съ прѣдания и баяния: „на око отъ наметка“ и „ꙋрочасано да ти баятъ“.

Подвързия кожана, здрава.

526 (639).

Същата книга, но безъ заглавния листъ и безъ три листа открая. Подвързия мукавина, поврѣдена.

Пратилъ професору Дринову Н. А. Начевъ, който я получилъ отъ Л. Димитровъ, Дебърски учитель, на 1891 г.

За Хаджи Іоакима и неговитѣ издания вж. М. Дриновъ, Нѣколко бѣлѣжки за Х. Иоакима, даскала Кръчовскаго. Псп. XXXI, 512.

Н. А. Начевъ, Двѣ Хаджи-Йоакимови книги. ПСп. XXXIX, 405—431.

А. Шоповъ, Изъ новата история на Македония. МСб. III, 61.

527 (461).

Служба и акатистъ на Успенїю пресҭы́ѧ бц҃ы. печатани въ Киевопечерската лавра прѣзъ 1822 год. Листи 61, 4°. Подвързия мукава съ кожа.

528 (171).

Часословъ, листи 154, 8°, печатанъ въ Букурещъ на 1828 год: Повелѣ́нїемъ Бл҃гочестивѣ́йшагѡ и҆ Высоча́йшагѡ, Гдⷭ҇рѧ На́шегѡ, Григо́рїа Дими́тровича Ги́ка Воево́да и҆ с̓ Бл҃гослове́нїемъ Преѡс҃щеннѣ́йшагѡ На́шегѡ Митрополі́та Оунгро-влахі́скагѡ Гдⷭ҇и́на Григо́рїа. Напеча́та сѧ̀ кни́га сїѧ̀ Часосло́въ то́чно по Моско́вскагѡ И҆звода въ Бꙋкꙋре́щкой Тѵпогра́фїи. Въ лѣ́то ѿ Сотворе́нїѧ мі́ра ҂зтл҃ѕ. ѿ ржⷭ҇тва̀ же по пло́ти Бг҃а сло́ва а҃ѿк҃и.

На същия листъ отопаки: Въ Тѵпогра́фїа Гдⷭ҇амъ Ѐфори Радꙋка́нъ Клинча́нъ Бив. Ве́л. Сто́лникъ Боѧ́ръ. Димитра́ки Топлича́нъ Би́в. Ве́л. серда́ръ Боѧ́ръ. — Предстойтели Часосло́ва сегѡ̀. А҆наста́сїа Х: Геѡ́ргїе Поли́зовъ. До́брѧ Х: І҆ѡа́нна Бака́логлꙋ. И Стефа́нъ Ѐѵста́тїа По́повичь.

Подвързия дъски съ кожа.

529 (459).

Слꙋженїе Еврейско и҆ всѐ ѕлотворе́нїе ни́хнѡ. Со показанїе ѿ Сщ҃е́ннѡ и҆ Бжⷭ҇веннѡ писа́нїе ве́тхѡ и҆ новое. И҆ се положи̑ на край ѿ Талмꙋѳа е҆вре́йскагѡ, щоѐ писа́лъ па́ѵлъ Меди́йски, що и҆матъ по́веке хꙋ́ла проти́вны пре́дъ Бг҃а проти́вны и҆ пре́дъ а҃гг҃ли Бж҃їи. Се пиша́ по молдѡвла́шки ѧзы́къ, ѿ Неофі́та Мона́ха що бе́ше Равві́нынъ є҆вре́йски и҆ по́сле по Ст҃ое Кр҃ще́нїе се чины̀ ѹ҆чы́тель Хрⷭ҇тыа́нскїй. Вто́рѡ па̀ се и҆списа́ на гре́ческїй ѧзы́къ. Трето па́ сега, ѿ гре́чески ѧзы́къ се пренсноси́ и҆ се преписа́ во про́стый и҆ кра́тный ѧзы́къ болга́рскїй къ разꙋмѣ́нїю про́стомꙋ наро́дꙋ, въ Тѵ҃пографі́й

Солꙋнской при хаџи папа ѳеωдόсї и ȃрхїмандрíта Сѵнáтскагω. въ лѣто аѿлѳ: Листи рд (104), 8°. Подвързия мукавяна; прѣдната ѝ кора отдѣлена; на нея отвѫтрѣ писала Недѣля Петкова, която подарила тая книга, на 27 априлъ 1881 год.:

Въ 1839 лето е сѫществовала Българска пичятпица. въ Солунъ, нъ скоро изгорела отъ нашитѣ стари ниприятели гърцитѣ ето що ми казва Велю Негревъ, отъ Дебарски Галичпикъ, който билъ като ученик при деда Теодосія. въ онова време, дошелъ отъ Геритъ единъ грьцки калугеръ, на име Хрисанта, и като видялъ пичатницата, рекалъ на грьцкиятъ попъ Атанаса, що я държите тая змия тука бре; немали оганъ; и прѣзъ нощьта изгорела Българската пичатница, която била въ църквата Св. мина на Вардарската улица въ Солунъ.

Солунска Българска учителка отъ 1870, до 1875, лѣто. Недѣля Петкова родомъ отъ Сопотъ.

За солунската печатница вж. М. Дриновъ, Първа българска типография въ Солунъ, ПСп. XXI. 1—25.

А. Шоповъ, Първа българска печатница въ Солунъ. ПСп. XXXIV, 486—497.

530 (452).

Житїє Стꙴ҇го Алеѯїа члв҇ѣка бж҇їѧ, (кóй се є҇ престáвилъ въ стáромъ рíмѣ въ лѣто Хр҇тóво 411, Мц҇а Мáрта въ дéнъ 17. Въ цáрство Ѽнóрїа кéсарѧ рíмскагω, ѝ Пáпы Їннокéнтїа). На прочитáнїє ѝ ȣ҆милéнїє дꙋшéвно, сочинéно на стíхи на ѧ҆зы́къ славено-бóлгарскїй. Ȃ Посвѧщéно на Сы́нови ѝ чáда Бóлгарски, ѝзъ презѣлна любóвь ѿ Кωнстантїна Ѽгнѧ́новича рóдомъ сéрба. Йздáдесе съ ȉждивéнїе тогώже. Das Leben des heiligen Alexius. Въ Бꙋдѝнѣ грáдѣ. Пи́смены Кралевск: Всеꙋч: Пещáн: Лѣта 1833. Стр. 63, 8°.

Безъ кори и безъ външни листи.

531 (415).

Житие и служба на св. Іоанъ Рилски, Печатано на 1836 г. съ дозволéнїемъ Благовѣрнаго Гд҇рѧ Кнѧ́за Сéрбскагω, Мѝлоша Ѳеόдоровича Обрéновича, Благословенїемъ же Преωсщеннѣйшагω Сéрбїи Митрополíта Гд҇на Петра̀, напечáта сѧ книга сї҆ѧ, содержáщаѧ, слꙋжбы съ житїéмъ преподόбнагω бг҇онόснагω ȏц҇а̀ Ȋωáнна Ры́лскагω чꙋдотвόрца, прилѣжно ȣ҆́бω ȉспрáвленнаѧ ѿ дрéвныхъ рꙋкопíсей Неофѵтомъ Ȋеромонáхомъ. а тѵпомъ издáнна на ѻ҆́бщꙋю всѣмъ православнымъ хр҇тїáнωмъ пóлзꙋ, всеꙋсéрдрымъ настоѧ́нїемъ ȉ сόбственнымъ ȉждивéнїемъ Г. Ȋωасáфа Ȋеромонаха, сꙋщáго ѿ тоѧжде сщ҇éнныѧ ѻ́бители Ры́лскїѧ. Въ Белгра́дѣ въ тѵпогра́фїи Кнѧжеско-се́рбской, въ лѣ́то ѿ сотворе́нїѧ мі́ра ҂зт҃мд. Рождества́ же по пло́ти Бг҃а Сло́ва ҂аѿ҃лѕ. Листове 60 гол. **4**°.

Подвързия кожана, здрава.

532 (174).

Мѣсецословъ (светче), черковно-славянски печать. Москва, 1835 г. Листи 160 малка **8**°. Подвързия дъски съ кожа, здрава.

533 (442).

Книга Нарица́емаѧ **сватче или́ календарь вѣчный,** Собра́нъ ѿ мно́го разли́чны дрꙋгы, заради́ леснота́ бо́лгарскомꙋ наро́дꙋ; ѹкра́шенъ сосъ многꙋ назначе́нїѧ потре́бны на се́комꙋ человѣ́кꙋ, и ѩзда́нъ на бо́лгарски за потре́ба на єдинопо́рдните правосла́вни бра́тие.

Собра́нъ и҆ сочине́нъ и҆ напеча́танъ сосъ иждиве́нїето ѿ господи́на Хаџи На́йдена І҆оа́нновича ѹчи́телѧ и҆ книгопрода́вца на си́чката славено-болга́рїа, жи́телѧ тата́ръ-пазарџи́чкаго, заради́ просвеще́нието на правосла́вныте христіа́ны. И҆зда́ніе пе́рвое. Въ Бꙋкꙋре́щъ Типографіата на Бра́тіа Каркале́ки. 1843. Стр. 68, **16**°, съ една „скара“ (таблица) на края. Безъ подвързия. Отначало липсуватъ листитѣ за мм. януарий и февруарий.

534 (460).

Месецослов и҆ли́ Календаръ за лѣто 1848. Изда́десѧ трꙋдо́мъ и҆ и҆ждиве́ніемъ ѿтъ Х: Наидена І҆ѡанновича Тата́ръ-Пазарџи́чанина. Въ Бꙋкꙋрещъ. На печа́тисѧ въ Тѵпографіата оу҆ І҆о́сифа Копа́йнига. Стр. 48, **32**°.

На края: една народна пѣсень (Откакъ са е зора̀ раззорила) и Пѣсень Лѣсковъ-ска (отъ черковнитѣ борби).

Календарчето е само подшито, но запазено цѣло.

535 (470).

Кра́ткїй Моли́твенникъ. Въ Тѵпогра́фїи Кїево-Пече́рскїѧ Ла́ѵры. ҂аѿ҃ѯг. Стр. II+93 (ч҃г), **8**°. На края мѣсецословъ (календаръ).

536 (471).

А҆каѳі́стъ Покро́вꙋ Престы́ѧ Бцⷣы, печатанъ въ цр҇твꙋ́ющемъ гра́дѣ Ст҃а́гѡ Петра̀, въ лѣ́то ѿ сотворе́нїѧ мі́ра ҂зт҃ѯа, ѿ Рж҇тва́ же по пло́ти Бг҃а Сло́ва, ҂аѿ҃нг г. Стр. IV + 82, **4**°.

537 (455).

Ариөметіческое Руководство за наставление на болгарски-тѣ юноши. Напечатано съ одобреніемъ его Высочества Князя Сербскаго Милоша Өеодоровича Обреновича. Благословеніемъ же Преосвященнѣйшаго Сербій Митрополіта Господина Петра. Первомъ же издано отъ Неофита Архімандріта Хілендарца родомъ же Котлянца. И Еммануила Васкідовича, Еллиногреческаго Сиштовскаго Училища Учителя. Часть четвертая. Въ Крагуевцѣ. У Княжеско-Сербской Типографіи. 1835. Стр. 48 + VIII, **8**°.

538 (446).

Постанакъ словенски слова или писменость каква є и каква треба да є у сербскомъ єзыку одъ Адама Драгосавлѣвића. У Београду, печатано у кньигопечатаньи Княжества Србскогъ 1840. Стр. 148, **8**°. — Подвързия мукавяна, здрава.

539 (458).

Царственникъ или Исторія Болгарская която учи отъ гдѣ са Болгаре произишли, како са кралевствовали, како же царствовали и како царство свое погубили и подъ иго подпаднали. Изъ Мавробира Латинскаго, Баронїя, Іоанна Зонаря, Буефира Францускаго, Теофана Греческаго, Светаго Евтимія Терновскаго, Светаго Димитрія Ростовскаго и другихъ лѣтописцевъ собрана. Изданіе первое. Bolgarische Geschichte. У Будиму. Писмены Кр. Свеучилища Пещанскогъ. 1844. Стр. 80, **8**°.

540 (450).

Разни печатни и литографирани книжа:

1. Благодарственъ адресъ отъ С. П. Книћанина до чешкия народъ, на чешки и сръбски, хубаво украсенъ и литографиранъ въ „Княжества Србскогъ Камѣнорезници у Београду“, 1850 г. Голѣмина 81.2×56·5.

2. Петь послания отъ Антима Видински, екз. бълг., двѣ отъ тѣхъ приподписани и отъ други владици.

3. Послание, подписано отъ Панарета Филипуполскій, Григория Доростоло-Червенскій и Доситея Самоковскій.

4. Послание отъ бълг. екз. Іосифа отъ 30 май 1877 г.

5. Окржжно пастирско писмо отъ 3 януарий 1873 год. (безъ подписъ).

6. Възвание отъ хиляда възстанници български въ Балканътъ, отъ 1875 год.

7. 46 екз. отъ мемоара до султанъ Абдулъ Азиса, отъ тайния Централенъ Комитетъ на 1867 год.

8. 20 екз. отъ сжщия мемоаръ на френски езикъ.

9. Гласъ на единъ русецъ, възвание на български и руски.

10. Бесѣда отъ В. Д. Стояновъ на Св. Кирилъ и Методий въ Букурещъ на 1869 год.

11. „Помежду насъ“, притурка на в. „Народность“ бр. 9 отъ 1867 год.

12. „Допълнение“, писмо отъ единъ студентъ въ лицея Св. Сава. Притурка на в. „Народность“.

13. Обявление отъ Бълг. Кн. Друж., 1870 год.

14. Рапортъ на Комисията върху основнитѣ начала на Конституцията. 1879 г.

15. Un ressunetu, единъ отзивъ на румънски отъ 1867 год., подписалъ Unĭ bulgarofilĭ şi amicĭ allĭ libertăţiĭ.

16. 2 екз. „Отвѣтъ на Българска пчела“, отъ А. Богдано, 1864 год.

17. Слово въ паметь на умрѣлитѣ за отечество българи и на славнопочившитѣ Никола К. Войводова и Цвѣтка Павлова на 20 авг. 1867 год. у Браила.

18. Прѣдвѣстникъ Горскаго пжтника отъ Г. С. Р., 1856 г.

19. Частно мнѣние, отъ единъ българинъ по случай смъртьта на Хр. Георгиевъ.

20. Извънредна притурка на в. „Съвѣтникъ“ бр. 16.

21. Една факсимилна страница отъ Реймско Евангеле.

22. Двѣ гравюри като печати или медали на Стеф. воевода и сина му Александра (отъ Bulet. arheologicĭ de B. Alex. Urechiă. 1864).

23. Литографиранъ ликъ на Нифона, румънски митрополитъ.

24. Завѣщание на Авксентия Велешки отъ 7 януарий 1865.

25. Слово на св. Кирилъ и Методий отъ В. Беронъ, 1865.

26. Слово на румънския Епископъ Мелхиседекъ, Болградъ, 1865.

27. Надгробни слова отъ С. И. Поповъ.

28. Едно възвание към мусулмани и българи, отъ великия везиръ Мехмедъ Ружди.

541 (454).

Преводъ на-преписатъ (на-копіѧта) на-царскіа саморȣчный хаттишери́фъ (Казни́телна Ко́дика-джеза̀ канон-намѐ).

На втория заглавенъ листъ слѣдъ горното слѣдва:

Преве́де се о̑тъ Гре́чески въ Га́брово о̑тъ Ка́ллиста Лȣка̀ Сопотне́нца, а̑ прегледа́се и̑ и̑спра́ви отъ ȣ̑чи́телѧ є̑го̀ Г. Неофита П. П. Рылца. Въ Бȣкȣрещъ. Въ Тѵпографíата на Захаріа Каркале́ки и̑ Сы́на. 1841. Стр. 36, малка 8°.

Книжката е безъ подвързия и 8 лл. отъ нея (цѣла втора кола) липсуватъ.

На прѣдния коричень листъ писано: Титоръ на тазѝ книга стоѧнъ нецчовъ ҂аѿмв титоръ и̑ при́ложникъ стоѧнъ.

542 (453).

Канѡнъ Молебный къ преподо́бномȣ и̑ бг҃оно́сномȣ ѽц҃ȣ на́шемȣ Їѡа́ннȣ Ры́лскомȣ чȣдотво́рцȣ. и̑ Мл҃твы на всѧ́каѧ не́мощь. Й Лѣкарственникъ. и̑лѝ Церови́та кни́га поле́зна и̑ потре́бна, сѧ́комȣ человѣ́кȣ споредѝ нȣ́ждата сѝ, коѧ́ то ѐ собра́нна ѿ дрȣгі́й разли́чны дофтори́чески кни́ги ѿ ра́зны ꙗзы́цы. — Въ печатописа́ніе то на Канцелѧ́риста Сапȣно́ва, Бȣкȣрещъ. 1845. 8°, л. і҃ (10) + н҃ѕ (56).

Първитѣ 10 л. са заети съ канона, а останалитѣ — съ молитви и лѣкарственика.

Вж. цѣлото съдържание на лѣкарственика въ бѣлѣжката на Е. Спространовъ, Единъ печатенъ лѣкарственикъ, ПСп. LXI, 585—589.

543 (451).

Букваръ болгарскій, Съ различны поȣченіѧта за Болга(р)скитѣ оучи́лища. Й̑зда́ніе Четвертіе. Напечатисѧ въ Тѵпографíѧта на Питарѧ Захарíѧ Карка́ле́ки, Типографа Кнѧжескаго. Въ лѣто 1850. Въ Бȣкȣрещъ. Стр. 143, 8°.

544 (462 bis).

Ус́тавъ на Бѫлгарскиятъ Революционни Централни Комитетъ. Женева, 1870. Листи 21, 8°. Два екземпляра.

545 (448).

Введеніе въ Исторіи болгарскихъ славянъ, — отъ З. Княжескій. Москва. Въ Университетской Типографіи. 1847. Стр. 52, 8°.

546 (449).

Три книжки отъ сборника **Братски Трудъ**, Москва, въ Типографіи Бахметьева. 1860. Книга I. Стр. 47, 8°. Кн. II. Стр. 70. 8°. Книга IV. 1862. Стр. 58, 8°.

Прѣднитѣ корици на първитѣ 2 книжки са откѫснати; на IV. книжка — и двѣтѣ.

547 (427).

Κανοναμε ζα σελατα Μπιτωλσκοι σανκι ζακον ζα τζιφλιγαριτε ι τζιφτζιοιτε στο σετ ποτ ποελα Μπιτωλσκα. Отъ 25 юлий 1851. На двѣ колони съ гръцки букви на български, македонско нарѣчие. Печатано въ Солунъ на 2 августъ 1851 год. Единъ листъ, гол. 30×46·7.

Издаденъ отъ проф. Милетича въ Мсб. XV, 357—392: Единъ документъ отъ първото врѣме на танзимата.

548 (413ʳ).

Една безименна индулгенция (бланка) на черковно-славянски, отъ Іерусалимския патриархъ, год. ҂з̃с̃п̃д̃ (1776).

549 (423).

„Списокъ лицамъ города Тернова, подлежащимъ призыву въ 1878 году на пополненіе дружинъ Болгарскаго Ополченія“, обявление, печатано въ „печатницата на Л. Каравеловъ, Площадь Баждарска, Търново.“ Гол. 47·8×37·8.

550 (379).

5 манастирски щампи, доставилъ Хр. Зарзановъ.

551 (465).

4 екз. факсимилно издание на Борилова Синодикъ (НБ. № 66). 83 страници, 8°. София, 1896. Картографически институтъ.

552 (259).

Молитвеникъ (словено-румънски), печатанъ на 1701 въ Бузъу. Заглавие: ῞Єѵхологїωнь а̃дѣкъ молитвѣнꙋйкъ Кареле кꙋпрйнде ꙟтрꙋсйне тоать трѣба Бесѣречїй чесъ кꙋвйне Преωцилωрь, А̃шъзать де сфн҃цїй А̃п҃ли, шѝ де пꙋртътóрїй де Дм҃незъꙋ Пърѝнци. Ꙟ зилеле лꙋминáтꙋлꙋй До҃нь шѝ ѡблъдꙋйтóрю А̃ тóатъ Цр҃а Рꙋмѫнѣскъ, Ї̂ѡа̃нь Константи̃нь Ба̃са̃ра̃бь Воє́вода̃ Кꙋ бл҃гословéнїѧ Прѣсфн҃цитꙋлꙋй Пърѝнте, Кѵ҃ Ѳе̃ѡдосїе̃. Митрополи́тꙋл ӓ тóатъ цр҃а Рꙋмѫнѣскъ. А̃кꙋм типърѝтъ а̂л҃дѡйлѣ рѫ҃дь ꙟ сфн҃та Єп҃копїе дела Бꙋзѣꙋ. Ꙟ а̂нꙋль дѐла зидѝрѣ Лꙋмїй. ҂зсѳ. (= 1701). Прен ѡстенѣла а̂ ꙟнсꙋш Єпи҃кóпꙋлꙋй де Бꙋзъꙋ Кѵ҃ Митрофáнъ. — Листи IX 312 (тві), **4**⁰.

Подвързия дъски съ кожа, здрава.

Заглавията, обясненията, нѣкои апостоли, евангелия и молитви на румънски, сичко друго на славянски.

Bibl. Romanéscă veche, 411—412.

553 (193).

Псалтиръ на румънски езикъ, печатанъ въ края на XVIII, или въ началото на XIX вѣкъ, съ кирилица. Листи III+120, **4**⁰., първитѣ и послѣднитѣ обаче скѫсани и повредени. Единъ листъ между 78 и 79 (рнз-рни) откѫснатъ. Лл. 109—117 тоже повредени.

Намѣренъ отъ С. Златарова въ Станимака. Подвързия дъски съ кожа, повредена.

554 (468).

Катавасникъ и **мѣсецословъ** (словено-румънски), печатанъ въ края на XVIII, или началото на XIX вѣкъ. Листи 237 (слз), **16**⁰, по 21—22 реда на стр. черно и червено. Отначало 23 листа липсуватъ: и послѣ: лл. 27, 30—32, 104, 143—210. Подвързията скѫсана.

Доставилъ Петко Гѫбьовъ.

555 (469):

Грьцко-румънски **букварь** и **разговорникъ** отъ XVIII в. Стр. 82, **8**⁰. Първиятъ л. липсува, както и нѣколко отъ края. Слѣдъ азбуката и тълкуването на отдѣлни думи слѣдватъ молитви на грьцки и румънски, послѣ (на стр. 30) разговори. Подвързията паднала.

Доставилъ Петко Гѫбьовъ.

556 (176).

Флоа̃рѣ Дáрꙋрилѡр Фóарте фолоситóаре фїеще кѫрꙋѧ Крещи́н, ӑтѫта сꙋфлетéще, кѫт шѝ трꙋпéще. — Акꙋм а̂дóѡа ѡаръ Типърѝтъ

Ромѫне́ще ꙟ̃ зилиле: Ꙟнълцатȣлȣй Ꙟпъра́тȣлȣй но́стрȣ Францискȣс ӑл Доилѣ, Фі́инд Гȣберна́тор ̃Єкцеле́нціѧ са̀ Гроф Бѫнфи Геѡргіє Кȣ Благослове́ніа прѣ̀ Чинсти́тȣлȣй Консисто́ріȣм не Оуни́т дин Ма́ре Принципа́тȣл Ардѣ́лȣлȣй. Кȣ тоа́ть Келтȣѧла Дм̃нѣлѡр Фра́цилѡр Констандин ши Ї̃ѡа́нн Боги́ч. ꙟ̃ Привелегіѧта Тѵпогра́фіє дин Брашов. — Прин Тѵпогра́фȣл Фрі́дріхй Хе́рфȣрт. 1808.

Въ края на „прѣ̀дословіє кътръ Православничій Четито́рй“: а̂л Тȣтȣрѡр смери́т плека́т Їере́й Ї̃ѡа́нн Стефа́нович, Паро́х Бисе́ричій дин Бо́лгарсегюл Брашо́вȣлȣй.

Стр. 8+174, 8⁰. Подвързия мукавина, здрава.

557 (287).

Оуша Покъинціи. А̃декъ ка́рте фоа́рте оумилитоа́ре, ші́ де сȣфлет прѣ̀ фолоситоа́ре, Ке́рѣ кȣпри́нде: Чѣ̀ле па́трȣ май де пре ȣ̑рмъ а̃ле ѿмȣлȣй, а̃декъ: Мо́артѣ, Жȣдека́та, Ї̃Адȣл, ші́ Ра́юл. При́н ка́ре съ фа́че минȣна́та скимба́ре а̂ ѿмȣлȣй че́лȣй вѣ̀кю̆, ші́ а̂че́лȣй нѡ̀ȣ На́щерѣ. Са́ȣ тълмъчи́т де пре ли́мба ̃Єлино-Гречѣ̀скъ, пре ли́мба Рȣмѫнѣ̀скъ ꙟ̂ Бȣкȣре́щй. Ші́ а̂кȣм ꙟ̂тѫ̀ашдатъ кȣ Благословѣ̀ніѧ ші́ при́н мѫ̀жлочи́рѣ Прѣ̀ ѡ̑ Сфн̃ци́тȣлȣй ші́ прѣ̀ милости́вȣлȣй Стъпѫ̀н ши Митрополи́т а̂тоа́тъ Оу̑гровлахі́ѧ Кѵрі́ȣ Кѵр Досиѳеи. Саȣ да́т ꙟ̂тѵпа́рю̆ при́н тоа́тъ кїелтȣѧ́ла ... (скѫсано) Кѵрі́ȣ Кѵ̑р Констанди́н ... спре вѣ̀чника поме-ни́ре, ші́ спре ... а̂л Правосла́вничи ... Са́ȣ тълмъчи́т а̂ча́стъ Ка́рте ши са... ꙟ̂кȣвѫ̀нт кȣ мȣ̀лтъ сѫргȣи́н ... Рафаи(л) Смери́тȣл Монах дин Сфн̃та Мънъ (сти́рѣ Мѣ̀мцȣлȣй). ̃Ꙟ Привелегіѧ̀та Тѵпогра́фіє Брашо́в, де Тѵпогра́фȣл Ї̃ѡа́нн Фрі́дрї ... 1812.

Стр. 32 + тнв (352), 4⁰. Подвързия дъски съ кожа, здрава.

558 (467).

Проскініт[ар] ал сфîntȣлȣї mȣnte ал atonȣлȣї саȣ̆ dескріере пе ларг а сфîntелор локашȣрї че cînt zidite de atîtea веакȣрї împрежȣрȣл ачестȣї сфînt mȣnte, ші ла каре евлавіошiї ші dрепt-кредinчїошiї крещinї merг спре înкinъ чїȣне.

Ачеастъ dескріере есте компȣсъ de професорȣл din академіа Cant-Петерсбȣргȣлȣї шї кълȣгърit în monacтіреа ші поа Лавръ а Рȣсікȣлȣї din ачест сфînt mȣnte Іеросхimonaхȣл Серафіm; dȣпъ каре акȣm întîiamї datъ с̆а tраdȣс în лimба Ромînъ de чел întре тоцї mаї nеврednік Мonахȣл Варnава Лȣкіаnов din кіnовіа сфіnteї monасірї а Есфігmenȣлȣї кареле с҃а остеnіt кȣ обсервацiа лȣкрȣрілор ачелора шi адȣnареа лор кіte адікъ nȣ ера nічї кȣnоскȣte nічї алтфел deслȣшіte nацiеї Ромinе. — Тіnъріte în zілеле Преа Înалцatȣлȣї nострȣ Домn Барбȣ Діmіtріе Сtірбеі ВВ. Кȣ блгословnіа Преа-осфіnцitȣлȣі Архіеnіскоп шi Міtрополиt ал Ȣnгровлахіеі. Д. Д. Nіфоn. Бȣкȣрещї. Тіпографiа Nіфоn Мітрополіtȣл, ... 1856. — Стр. 204, фол.

Първитѣ 8 стр. и послѣднитѣ 10 са печатани съ граждански шрифтъ и славянски букви, смѣсени съ латински; букви n, m, t, z, d са латински, останалитѣ славянски. Текстътъ е печатанъ съ църковно-славянски шрифтъ.

Подвързия мукавяна, повредена.

559 (390).

36 повредени листи 4⁰ отъ печатана ромънска книга „Митарства“ (съ кирилица).

III.

Неславянски ржкописи и старопечатни книги.

560 (530).

Грѣцки **псалтиръ** отъ XVII вѣкъ (начало). Листи 341, **4°** (21·75×15·5), текстъ 13×8·5, красиво курсивно писмо по 13 реда на страница съ червени заглавия и разнообразни хубави инициали. Запазенъ цѣлъ и подвързанъ.

На послѣдния л. 342^a, слѣдъ свършъка на псалтира: Εὔχεσθε οἱ ἀναγινώσκοντες ὑπὲρ ἁμαρτωλοῦ πολλὰ ὡς ἰδιώτου Νείλου. τοῦ γράψαντος.

Хартия дебела, гладка, съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ мечообразенъ крьстъ (Briquet, № 569).

Доставилъ Хр. Зарзановъ отъ Самоковъ.

561 (170).

Грьцки **псалтиръ** отъ XVII вѣкъ (начало). Листи 76, **8°** (21×14·8), текстъ 15×8·5, писмо курсивно, много хубаво и въ два вида: едно по̀ едро и право, друго по̀ дребно и полегато; редове на стр. 19. Прѣкрасни заглавки. Хартия гладка, жилава, съ знакъ: три полумѣсеца. Подвързия кожана, здрава, съ щампи на коритѣ.

Приписка. На послѣдния л. 76^a: + 1723: φευρȣαρίȣ :26 αγοράσθει ἄυτη ηθία λγτȣργία. αποτα ἄπρα τῆς εκλησίας τȣ αγίȣ δ̑ιμιτρὶȣ, καί ὅπιος ἤθελεν τῆν αποξενὸσι, να ἔχει τᾶς αρὰς τον αγὶων θεωφόρον πατέρον: αμην: +.

На сжщия л. отопаки, долу:

ἡ θεια και ἱερὰ λειτȣργία ἀφιερώθη εκ μέρους τοῦ πανοσιωτάτου γαβριηλ ἡγουμένȣ ταξιδεύοντος εἰς σιστώβι καὶ τȣ ἐχείρισεν ο χ˝ βασίλης χ˝ στάνκȣ.

На сѫщия листъ горѣ: Почетени брати и возлюбленїе киръ баша Петра и покланѧти са с̆ѣздрави до ваше вилаетъ на много лѣта да та подари б̋гь.

562 (640).

Единъ перг. гол. 4⁰ отъ грѫцко **евангеле**, вѣкъ XII. Голѣмина 27×19 см. въ два стълбца, хубавъ, едъръ уставъ по 22 реда на стълбецъ. Мастило бѣлизняво-кафяно. Надъ редоветѣ има нотни знакове, отбѣлѣзани като че отсетнѣ съ червено мастило. Къмъ тоя листъ професоръ С. Смоленскій забѣлѣзалъ слѣдното на една хартийка:

Эти знаки (киноварные) предназначены для чтенія діакона, или священника. Сравнить съ стр. 30 seq. въ № 47. Ст. Смоленскій. Софія, 1. Іюня 1906 год.

Листътъ бѣше между други ръкописни листи подъ № 344.

563 (305).

Грѫцко **Изборно евангеле**, пергаментъ, вѣкъ XIII. Листи 89 фол. (29×22), текстъ 22×16, писмо курсивно, хубаво, букви 3 мм. редове на стр. 23.

Писано въ два стълбца подъ линия и снабдено съ нотни бѣлѣзи, като че отпослѣ — съ мораво мастило. Заглавия и заглавки съ златно мастило върху червена основа. На л. 83 е означена 39 (лѳ) тетрада, а на л. 89 — м҃ (40); значи, ръкописътъ ималъ около 300 л. Голѣма часть липсува слѣдъ 7 л., а на л. 13 отбѣлѣзана тетр. к҃в (22).

Подвързия дъски съ кожа. Намѣрено въ Охридската черква св. Костадинъ подъ една стрѣха.

Подвързия развалена. Върху прѣдната кора залѣпенъ перг. листъ отъ срѣднобълг. служебникъ, вѣкъ XIII. А на задната кора е залѣпенъ пакъ перг. листъ отъ грѫцки октоихъ, вѣкъ XIII.

Доставилъ го Е. Спространовъ.

564 (506).

Единъ перг. листъ отъ грѫцко **евангеле 4⁰** (26·5×24·5), въ двѣ колони по 26 реда курсивно писмо отъ XIV вѣкъ. Надъ редоветѣ има нотни знакове.

Доставилъ А. Славчевъ отъ с. Павликени.

565 (309).

Гръцки **Осмогласникъ** на пергаментъ и на хартия, отъ XIV вѣкъ. Листи 71, 8^0 (22×15), текстъ 16·5×10, писмо курсивно, дребно, букви 1·5 мм., редове на стр. 27.

Твърдѣ пострадалъ отъ влага. Текстътъ на много листи избледнѣлъ, па и много листи полуизгнили. Лл. 1, 6, 7. 10, 11, 14, 15, 18, 19, 22, 23, 26, 27, 30, 31, 36—38 и 71 неписани. Много листи липсуватъ. Хартия гранава, на ситни брѣзди, съ знакъ ножици.

Подвързия дъски съ кожа, поврѣдена. Намѣрена въ черквата св. Димитрий Охридъ (Болница-махала) и доставена отъ Е. Спространовъ.

566 (311).

Гръцки **Апостолъ и евангеле** (изборни) отъ XIII—XIV вѣкъ, перг. и хартия. Листи 113. фол. (30×22), текстъ 22×15), писмо едро, курсивно, въ разна голѣмина, въ двѣ колони.

Лл. 1—7, 14—31 и 103—113 хартия, останалитѣ — пергаментъ. Сѣка глава се почва съ хубава заглавка, а заглавията писани съ червено мастило. Малки заставки. Надъ редоветѣ има тукъ-тамъ нотни знакове.

Хартия (пò старата) гранава, съ широки рѣзки и неравни брѣзди, съ знакъ: стълбица (у Briquet № 5898 — отъ год. 1303!).

Намѣрилъ въ Охридъ и доставилъ Е. Спространовъ.

Подвързия нѣма.

567 (367, 392).

12 перг. листи 4^0 отъ гръцки октоихъ, вѣкъ XIII, твърдѣ ситенъ курсивъ по 44 реда на стр. Отъ тия листи 10 бѣха подъ № 367 и 2 подъ № 392. За послѣднитѣ е отбѣлѣзано, че са купени отъ П. Гжбьова.

568 (398).

14 листа 32^0 (16×18·5) отъ гръцки октоихъ, вѣкъ XVI, дребно курсивно писмо по 25 реда на стр.

569 (403).

Една кола (6 листа 8^0) отъ пò голѣма гръцка книга (светче?) съ означени страници 419—430. Съдържа: Κανων παρακλητικός εἰς τῶν φύλακα τῆς τȣ ἀνθρώπȣ ζωῆς ἄγγελον. Прѣписъ отъ ново врѣме. Освѣнъ това къмъ тоя № има и други 6 коричини листи съ разни гръцки бѣлѣжки; на единъ отъ тѣхъ има многолѣтствие за Търновския митрополитъ: τῆς ἁγίας μητροπόλεας Τυρνόϐου, ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου πάσης βουλγαρίας.

На л. 2 има български имена съ гръцки букви (поменикъ).

На л. 3: записка отъ 1805 год., че παπὰ βελισάρι отъ с. Ραχοϐίτζα подарилъ книга.

На лл. 4 и 5 нѣщо като списъкъ на умрѣли. Споменуватъ се български имена, между които: μϐολὲτζινα ράιδα, χ: Κιριάκι τζιλιγγίρι.

На л. 5: 1783 μὴν αυγвστв ἔκαμεν ἀρχὴ μπαϊράκια να περνвν καὶ πέρασαν ἀπὸ τζάαρα πρὸτον.

570 (168).

Служебникъ гръцки отъ XVI вѣкъ. Листи 100, **8⁰** (21·5×16), текстъ 16×9, писмо — бързописъ, букви 2 мм., редове на стр. 23.

Началото запазено, ала много крайни листи поврѣдени отъ влага, а послѣднитѣ два съвсѣмъ изгнили. Има доста хубави заглавки.

Хартия грапава, на ситни брѣзди, съ знакъ: котва въ кръгъ.

Подвързия дъски съ кожа. На дъскитѣ отвѫтрѣ залѣпени пергаментни листи отъ гръцки рѫкописи.

571 (179).

Шесть перг. листа фол. (39×29) отъ гръцки слова (омилии), вѣкъ XIV, въ два стълбца по 30 реда курсивно писмо.

Съдържа край на едно слово (ἐν λακιζοις) и началото на слѣдното: Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία ῥηθεῖσα ἐν λιμῷ καὶ αὐχμῷ. εὖ πἒρ.

572 (299).

Сборникъ отъ проповѣди и поучения на гръцки, вѣкъ XVIII. Листи 297, **8⁰** (21·5×14), текстъ 15·×11, бързописъ, 19 реда на стр.

Отначало липсуватъ 5 тетради; липсуватъ листи и отъ срѣдата. Колитѣ не са отбѣлѣзани. Лл. 15 и 214 поврѣдени. Испъстренъ съ малки заставки, цвѣтни заглавки и други дребни украшения.

Хартия корава, грапава, съ знакъ: три́ полумѣсеца.

Подвързия — мукава, съставена отъ лѣпени рѫкописни листи (гръцки), обвити съ кожа.

573 (482).

Гръцки **номоканонъ** отъ XVIII в. Листи 518, **8⁰** 20·5×14·5), текстъ 15·5×9·8, бързописъ, по 20 реда. Запазенъ цѣлъ.

Първитѣ 26 листа са заети съ съдържанието на книгата. Слѣдъ това почва текстътъ, чиито листи са означени съ арабски цифри. На л. 1^{a} отъ текста съ червено мастило:

Πρόλογος τῆς παρούσης βίβλου τῆς συνταχθείσης ὑπὲμοῦ τοῦ ἐλαχίστου ἰακώβου ἱερομονάχου καὶ ἀρχιμανδρίτου ἰωαννίνων διὰ πασῶν τῶν ὑποθέσεων ὁποῦ πρέπει νὰ κρίνῃ ἕκαστος τῶν ἀρχιερέων: ·—.

Билъ имотъ на Търновската митрополия, както се вижда отъ приписката на л. 26 (отъ 1719 г.), дѣто се казва, че законникътъ билъ отстѫпенъ на архиерейския намѣстникъ въ Арбанаси.

По̀ долу друга приписка отъ 1734 г. ноемврий 2 говори, че сѫщиятъ билъ отстѫпенъ на епитропа киръ Елевтери отъ сѫщото село. Ала първи притежатель неговъ билъ киръ Μπακογλȣ (?) отъ Арвантохоръ (Арбанаси), както се чете на послѣдния листъ отъ 1709 година.

На листа, залѣпенъ отвѫтрѣ на задната дъска: Δα ζνάετσε κάκο ποβέρζα τάζη μπογοδȣχνοβένναα κνίγα π^{τ}ο Ϛογιάν ὠτ κȣβαλνάκα. βγοδίνι 1786 φε$^{\beta}$:26.

Подвързия дъски съ кожа, здрава.

574 (175).

Гръцка псалтикия, ἀναστασιματάριον (въскръсникъ), отъ XVIII вѣкъ. Листи 308, **16⁰** (14·7×9·8), текстъ 10·3×5·7.

Отначало и отъ срѣдата липсуватъ 29 листа. Послѣдната тетрада е 42-ра. Твърдѣ красиви заглавки и малки заставки. Нотитѣ прошарани съ черно и червено мастило. Означени композиторитѣ на пѣснитѣ. — Хартия твърдѣ тънка и гладка, но знакътъ ѝ не личи добрѣ. Подвързия дъски съ кожа, повредена.

Приписка. На послѣдния листъ между друго се чете: Τὸ παρὸν ἀναστασιματάριον . . . . . παπᾶ δαμασκηνȣ του ταπινȣ ἐροδιακόνȣ παρα τȣ κὑρ χαρίτȣ μοναχȣ τȣ φιληποπολιȣ . . . .

575 (525).

Ειρμολόγιον, гръцка псалтикия, отъ XIX вѣкъ (начало) подвързана и запазена цѣла, но безъ заглавие отпрѣдъ, а на л. 91 стои слѣдното заглавие: Είρμολογιον σύντομον Πετρου Πρωτοψάλτου του Βυζαντιου ειρμοιτων κανονων κατηχον. Съдържа 295 листа **32⁰** (11·75×8·5), тънка, обикновена прозорчена хартия. Цѣлата книга е твърдѣ грижливо написана. Нотитѣ и текстътъ съ черно мастило, а заглавията на пѣснитѣ, заглавнитѣ букви, както и нѣкои части отъ нотитѣ — съ червено.

Доставила Ружа Манова отъ София.

576 (499).

Гръцка **псалтикия** отъ XIX вѣкъ. Листи 68, **8⁰** (21×15), текстъ 16×9.

Съдържа: 1. δοξολογία τȣ διδασκάλȣ Χρȣμȣζίȣ. χρωματικὴ. ἦχος β΄. 2. δοξολογία Ιακόβȣ προτοψάλτȣ: τετράφωνος. ἦχος: α:; 3. χερȣβικά συντομα τῆς ἑβδομάδος συνθεσις κὺρ Πέτρȣ λαμπαδαρίȣ ἦχος ἀ πα. 4. ἕτερα χερȣβικά τῆς ἑβδομάδος συντομα τȣ͂ αὐτȣ͂ ἦχος ἦ πα; 5. Херувико отъ киръ Даниилъ протопсалтъ; 6. На л. 77 пакъ доксология отъ протопсалта Якова.

Подвързия мукавяна, поврѣдена.

577 (298).

Откжслекъ отъ гръцка **псалтикия,** вѣкъ XIX. Листи 24, **16⁰** (15·5×11), текстъ 11·5×7·5. Прѣписъ като горниятъ (№ 499): споменуватъ се сжщитѣ псалти. Подвързия нѣма.

578 (653).

Владишко окржжно, съ което се обажда на черковнитѣ власти и на сички християни τῆς ἐνορίας τῶν ἐν κρεσνα χωρία βλὰχι Πλῶσκα βράτζα μπελίτζα καὶ Γενῆκιϊόϊ, че се дава речената енория на παππᾶ χατσῆ Μηχαὴλ.

579 (159).

Латински служебникъ (мисалъ) на перг., вѣкъ XV. Листи 247 фол. (30×23), текстъ 20—23×18, на двѣ колони, писмо готическо ту по̀ едро, ту по̀ дребно. Има и хубави заглавки.

Първитѣ три листа — календаръ. На л. 58ᵃ — ноти на четири линии; лл. 64, 120, 121 и 144 поврѣдени — отрѣзани имъ хубавитѣ заглавки. На л. 125 и 135 отрѣзана часть отъ долната пола. Лл. 132, 134, 137, 139 отъ хартия — почеркъ сжщи. Лл. 142 и 145 прѣрѣзани на половина и послѣ шити съ червенъ коприненъ конецъ.

Подвързия дъски съ кожа, но задната олупена.

Между приприскитѣ, които са твърдѣ нечетливи, има и двѣ-три на турски, въ които се споменува „Херцегъ-бей". Може би книгата е грабната отъ нѣкоя католишка черква въ Херцеговина.

580 (163).

Четвероевангело на ерменски отъ XIII вѣкъ. 267 перг. листи фол. (28·5×23·5), въ двѣ колони, едрю, унциално писмо, букви 5 мм., редове на стълбецъ 17.

Отначало единъ листъ неписанъ, а на слѣднитѣ три листа са таблици. Л. 4^{a} текстъ, но безъ начало, съ бѣлѣжки (паралелни сочки) подъ текста. Прѣднитѣ и заднитѣ четири листа са отъ по тънъкъ пергаментъ. На първитѣ три листа е синаксаръ, а послѣднитѣ четири листа са отъ друга книга съ избѣлѣло писмо, и върху него писано съ ерменски бързописъ прѣзъ два листа (седемъ колони) за происхода на евангелето. Споредъ както го прочете Софийскиятъ ерменски свещеникъ, отецъ Месронъ деръ Месронианъ, излиза, че евангелето подновилъ на 1347 год. . . . . . „почтенниятъ божи човѣкъ Хосрафъ-Шахъ, горецъ поклонникъ на словото Божие въ тежко и горчиво врѣме, когато голѣмиятъ градъ Теотуболисъ (т. е. Гаринъ, Ерзерумъ) се бѣше обърналъ на пустиня, когато едни отъ сабя, а други отъ гладъ умираха и отъ нийдѣ помощь нѣмаше. Но той не сметна това за нищо, направи го за свой споменъ и за споменъ на брата си Ширинъ-Шаха и на своитѣ родители. Послѣдното подновяване на светото Евангеле биде на 795. год. по ерменското лѣточисление1) въ область Хахтикъ2) въ непристжпната крѣпость Папертъ съ ржката на живописеца х^{ч} Ховханесъ на вратата на св. Богородица и свв. Архангели, въ врѣмето на бдителя надъ ерменцитѣ свещеникъ Мъхитаръ и първосвещенника на тая область свещеникъ Салакъ и свещеникъ Степаносъ и въ врѣмето на ерменския царь Гоздантъ“.

Подвързия дъски съ кожа, повредена. Неизвѣстно, отдѣ е.

581 (167).

Ржкописна книга на непознатъ езикъ. отъ нò ново врѣме. Листи 132, 4^{0}. Писмото прилича на ерменско. ала не е такова. На края има нѣщо като таблица на пò дебела хартия.

Подвързия мукавяна, здрава.

582 (64).

Молитвениче на ромънски съ кирилица, отъ 1733 г. Листи 117 **16^{0}** (15×10), текстъ 12·3×7, писмо бързописмо, редове 15.

---

1) 795 + 552 = 1347 год. отъ Р. Хр., понеже ерменското лѣточисление започва отъ 552 год. слѣдъ Хр.

2) т. е. Папертъ (Байбуртъ).

Началото липсува. На л. $10^{а}$ почва „громовникь“. На л. $30^{а}$ — „трёпётнїкь“. Лл. $80^{б}$ и $81^{а}$ неписани. На л. $91^{а}$ — „пäсхалїѧ“, която почва отъ 1733 (҂аѱлг. ҂зсма). На л. $104^{а}$ молитви 35 (рꙋгъчиꙋни ле) на литургия.

Текстътъ е между златни-зелени рамки.

Подвързия нѣма.

583 (642).

Румънска **Александрия** отъ 1795 г., 179 л. 8^{0} бързописно писмо (кирилско) по 15 реда на стр., безъ начало и безъ край.

На л. 140 се свършва Александрията съ послѣсловие:

свъши шѝ лꙋ дмнезꙋ славъ ↑ вечи ами: ҂аѱче: фе: ки:
и на л. 141 захваща: кꙋвънтꙋл дин тъй а сандиппꙋ филѡсѡфꙋлꙋ.
тъмъчите да пе либа аръпѣска не либа мѡдѡвинѣскъ. Но между едното и другото липсуватъ нѣколко листа.

Книгата е само подшита, безъ кори.

Постжпила заедно съ други ржкописи отъ Дриновата библиотека.

584 (396).

ѡржндꙋѧла: логофецило: митрополїе: ка́ре чѐ трѣ́бъ: съ фа́къ. Наредби на угровлашкия митрополитъ Григория отъ 1777 год. Харт. форматъ 73·5×50

585 (643).

Ταστικναμὲ (свидѣтелство), дадено отъ Струмишкия владика на παπὰ Μιχαὴλ. Свидѣтелството е на турски езикъ съ гръцки букви. Има и дата нѣщо като 18λ (1830?). Вж. № 653.

586 (122, 316, 409, 417).

Фермани, фетви, худжети, писма и други документи на турски езикъ, които ще бждатъ описани заедно съ другитѣ турски книги и ржкописи въ Народната библиотека.

587 (531).

Нѣкои съчинения на Василия Кесарийски, на гръцки съ латински прѣдговоръ, 192+5 л. фол., печатани въ Венеция на 1535 г. Екземпляръ добрѣ запазенъ и подвързанъ съ дъски и кожа.

Заглавниятъ листъ гласи:

Opera quaedam beati Basilii Caesariensis episcopi: Tractatus Ethicorum, Regula, sive τά ἀσκητικὰ, De virginitate, Contra Eunomium, Item Sermones et Epistolae non | nullae insertae in regula: Quae omnia diligenter recognita nunc | primum impressa sunt.

Τοῦ ἐν ἁγίοις ἡμῶν Βασιλείου τῦ τῆς Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας ἀρχιεπισκόπου συγγράμματά τινα: Βιβλίον ἠθικῶν. Διάταξις τῦ τῶν μοναχῶν βίου, ἤτοι τὰ ἀσκετικά, Περὶ Παθενίασ, Κατὰ Εὐνομίου, Πρὸς τούτοις, λόγοι καὶ Ἐπιστολαί τινεςε τοῖς ἀσκητικοῖς παρεμββλημέναι ἃ πάντα ἐπιμελῶς επανορθωθέντα νῦν πρῶτον ἐντετύπωται.

(Слѣдва гербътъ на Стефанос Савиос).

Venetiis anno Salutis M D XXXV Mense Novembri.

На послѣдния листъ:

Venetiis per Stephanum de Sabio Sumptu expensis vero D. Damianide Sancta Maria M D XXXV. Mensis octobris.

Доставилъ Хр. Зарзановъ.

588 (180).

Гръцко-латинска граматика, печатана на 1585 г. Стр. 814 малка 8°. Липсува заглавниятъ листъ и още: 2 л. между 14 и 19 стр., 1 л. между 804 и 806 стр.

Отначало: F. Vrbani institutionum in graccam Linguam Grammaticarii Lib. I. — На послѣдната страница: Basileae ex officina Hieronymi Curionis, impensis Henrichi Petri, mense Martio. Anno M. D. LIIII (1554 г.).

Подъ това написано: Hic liber pertinet ad me Matias Pelio si quis furaverit tribus lignis coronetur una corda suspendetur. Anno Domini. 1585.

589 (500).

Служби и жития на гръцки, Московолско издание отъ 1741—42 год. Съдържа между друго и служби и житиета на: св. Климента, св. Наума, св. Иоанна Владимира, св. Еразма, св. Никодима и св. Седмочисленици. Съдържа 69 листа, отъ които първитѣ три и послѣднитѣ 22 — ржкописни. Намѣрена въ Охридъ и доставена отъ г. Баласчева. Подвързия мукавяна, поврѣдена.

Вж. извадки отъ него, сравнени съ славянския прѣводъ: Г. Баласчевъ. Климентъ епископъ словенски. София, 1898. — Кодексътъ на Охридската Архиепископия, Исп. LV—LVI.

590 (501).

Сборникъ отъ служби, октоихъ, псалтиръ, часословъ и пр. на гръцки езикъ. Печатанъ въ Венеция на 1762 (глед. пасхалията на стр. 1457). Пò голѣмата ѝ прѣдна часть липсува; захваща отъ 1161 стр. и свърша съ крайната стр. 1516; съдържа слѣдов. 356 листа 8⁰. На първо мѣсто (стр. 1161—1170) се намира служба на Св. Наума, послѣ служба на Св. Петка (стр. 1170—1180). Подвързия мукава съ кожа, здрава.

Доставена отъ Якимъ Петровъ, София.

591 (466).

Theophylacti Bulgarie archiepiscopi, in omnes divi Pauli Apostoli epistolas, enarratiõ es, iam recẽs ex vetustissimo archetypo graeco per Ioannem Lonicerum fidelisrimè in latinum conversae. Ad haec, Eiusdem Theophylacti in aliquot Prophetas minores cõpendiaria explanatio, eodem Ioanne Lonicero interprete. Item Victorini commentarij in Apocalypsim Horum omnium seriem secunda pagina indicabit. Cum Indice copiosissimo. Parisiis, Apud Ambrosium Girault, Via Iacobaea, sub insigni Pellicani. 1543. Листи 10 + CCLVIII фол. Подвързия мукава съ бѣла кожа (пергаментъ), поврѣдена.

592 (209).

Шестъ **разни книги,** подвързани заедно:

1. Йже въ свѧтыхъ ѻ҃ца нашего Іωанна Златооу́стаго. Бесѣда ѝзбраннаѧ, ѿ въспитанїи чадъ. Въ Лвовѣ. Въ Дроукарни Брат҇ской. Лѣта. ѿ Рѫ҃тва Хв҃а. ҂а҃х҃ѳ҃ (1609). Листи 4+40 (м҃), но първитѣ два (а҃, б҃) листа липсуватъ, тъй че сега са само 42, **16**⁰.

2. Elementaria institutio Latini sermonis, & pietatis Christianae. Cracoviae. Apud Mattiam Wirzbieta Typograrhum Reg. M. Anno Domini 1575. Листи 44, **16**⁰.

3. Dla dziatek. Nauka czytánia pisma polskie. W Krakowie. W Drukarni v Dziedzicow Iákuba Sybeneychera. 160 II, Листи 12, **16**⁰.

4. Nauka ku czytaniu pismá polskiego z figurami. We Lwowie Roku 1599. Листи 10, **16**⁰.

Между тая книжка и слѣдната е прилѣпенъ единъ рѫкописенъ листъ отъ срѣднобългарска черковна книга (типикъ?).

5. Наѹка кѹ читаню, ѝ розѹмѣню писмà слове҃ского. т҃ѹты҃ ѝ ст҃ой тройци, ѝ ѿ въчловеченїи гд҃ни. В Вилни. Вдрѹка҃ни Бра҃ Ро҃ б҃ а҃фч҃ѕ҃ (1596). А҃ ѿ съз҃ мiра. сѣм҃тисѧ҃по҃ р҃д҃. Листи 30, **16**⁰. На заглавната страница е отпечатана славянската азбука заедно съ ѫ ѧ, но въ текста нѣма ѫ; книжката е поврѣдена и много листи допълняни рѫкописно.

6. Ла́ментъ до́моу кнѧжа́тъ ѡ҆строѡ҆скихъ. на̃ зе́шлы сто́го свѣта ѿсе́не ѡ҆свецонымъ кн҃жатем а҆лекса́ндром конъстан-ти́новичом кн҃жате ѡ҆стро̀ским воево́дою волы́ньски̃. Вро́кꙋ ти́сѧчно̃ шесть со̃ тре́темъ. мц̃а деке́врїа в̃ д̃нѧ. Листи 10, 16°. Краятъ липсува.

Подвързани съ дъски, обвити съ пергаментна кожа. Доставилъ священникъ Михаилъ Алексовъ Вълковъ отъ с. Дебели-лѫкъ, Радомирско.

593 (173).

Осемъ **нѣмски книги** печатани прѣзъ XVI вѣкъ, подвързани въ едно. Листи 282, 8°.

1. Книга противъ пиянството, безъ заглавенъ листъ и безъ първата кола. Листи 1—69.

2. И втората книга е безъ заглавенъ листъ, а на втория, начело на прѣдговора, стои: Den Erbarn vnnd tugentsamen Frawen. Margaretha Goerg (Reginae Doctor Bartholomaei Rhadmans) und Katharinae Seruatij Rhadmans ehliche Hausfrawen (all drei geschwistern) und semptlich meinen freuntlicheu grossgünstigen lieben Gefattern. — Листътъ, дѣто свършва прѣдговора и дѣто е билъ, може би, подписътъ на автора, скѫсанъ. А заглавието на книгата е вѣроятно Von Eheteuffel, както се чете начело на увода. лл. 69—105.

3. Reime vom zötlichten Hosenteüffel, стихове отъ D. Gregorius Wagner von Resell. Това е слѣдъ заглавния листъ (който липсува) и прѣдъ слѣдното заглавие: Wom zuluderten zucht vund Ehr erwegenen pluderichten Hosen Teüffel vermanung vund ordnung отъ Andreas Musculus Doctor, л. 106—122.

4. Von den zehen Teufeln oder Lastern, damit die böseu vnartigen Weiber besessen sind, Auch von zehen Tuegenden, damit die frommeu vund vernünfftigen Weiber gezieret vund begabet sind, in Reimweis géstelt durch Niclaus Schmidt, л. 123—145.

5. Нѣкаква черковно-правна книга съ отдѣлна пагинация. Първитѣ ѝ 4 листа липсуватъ. Л. 146—240 или стр. 9+240.

6. Ein schöner Trost den betrübteu Christen, in diser erschreklichen Zeyt, ausz dem 41. Capitel Esaie: Fürchte dich nicht du Würmlin Iacob… отъ Alexius Naboth, л. 241—271. Печатана прѣзъ 1557 год. въ Виттембергъ.

7. Ein shöner Christelicher trostbrieff Des Gottseligen Mañes Martini Lutheri. Листи 262—282.

Подвързия дъски съ кожа.

594 (445).

Maximes pour la conduite du prince Michel, roy de Bulgarie. Traduites du Grec en vers François, Et presentées au Roy par D. le Père Bernard Theatin. A Paris, de l'imprimerie royale. MDCCXVIII (1718) голѣма **4⁰**, стр. 45. — Безъ подвързия.

595 (303).

Medicina Hippocratica exponens Aphorismos Hippocratis Auctore Ioanne de Corter A. L. M. Medicinae Doct. & Prof. Or. Editio quarta italica. Liber primus. Patavii, Typis Seminarĩi MDCCLXVIII (1768). Apud Ioannem Manfrè. Superiorum permissu, et privilegio. VIII+481, **4⁰**.

596 (177).

Iohannis — Henrici Alstedii. — Rhetorica, quatuor libris proponens universum ornate dicendi modum. Стр. 16+639, **8⁰**. На края три листа съ ржкописни бѣлѣжки.

Първитѣ два листа отначало са поврѣдени отдолу, тъй че не може да се узнае, дѣ е печатана книгата и кога. — Езикъ — латински. Подвързия мукава, обвита съ пергаментъ. Прѣдната кора поврѣдена.

597 (178).

Латинска граматика, л. 112, **8⁰**. Отначало липсуватъ 8 листа, тъй че не може да се знае цѣлото ѝ заглавие.

Подвързия дъски съ кожа, но и тѣ скършени на половина.

598 (404).

12 лл. фол. гръцки миней и триодъ, Венец. печатъ отъ 1551 и 1689.

599 (345).

26 листа **4⁰** отъ гръцки трѣбникъ, печатанъ прѣзъ XVIII вѣкъ.

600 (393).

27. лл. отъ печатанъ гръцки миней. Лл. 3—13 и 27 рѫкописни. — На л. 13^{а} по полата приписка отъ 1762 поемврий 15, че челъ книгата Константинъ синъ Кириаковъ. Той се родилъ на 1747 г. августъ 15. Махала Тутаксиарху.

601 (321).

Индулгенция отъ цариградския патриархъ, дадена на жителитѣ отъ с. Τρέπιστα Στεφαν, Νικόλα, Πέτρα, Πέτρα, на гръцки отъ 1841 год.

602 (478).

10 фотогр. снимъци на гръцки пантахуси, фотографирани въ Битоля отъ фотографа А. Лозанчевъ.

603 (480).

11 фотографии снимки на разни гръцки писма.

604 (412).

12 гръцки писма отъ XVIII и XIX вѣкъ. Изъ архивата на Димитраки х. Тошевъ, Враца.

605 (601).

Двѣ тетрадки (18 л. 8°), разграфени като за рѣчникъ (гръцки), ала само тукъ-тамъ внесени думи.

Към тоя Описъ се прилагатъ слѣднитѣ 18 таблици съ факсимилни снимки отъ славянски рѫкописи:

I. Отъ псалтиръ № 54 (Описъ № 1) л. $6^{б}$ и $7^{а}$.
II. Отъ псалтиръ № 560 (Описъ № 3) л. $57^{а}$.
III. Отъ еванг. № 273 (Описъ № 18) л. $15^{б}$ и $16^{а}$.
IV. Отъ еванг. № 184 (Описъ № 22) л. $103^{а}$.
V. Отъ еванг. № 441 (Описъ № 25) л. $1^{а}$.
VI. Отъ еванг. № 228 (Описъ № 27) л. $2^{а}$.
VII. Отъ еванг. № 342 (Описъ № 28) л. $2^{а}$.
VIII. Отъ апостолъ № 52 (Описъ № 88) л. $6^{а}$.
IX. Отъ апостолъ № 488 (Описъ № 89) л. $98^{а}$.
X. Отъ апостолъ № 164 (Описъ № 94) л. $72^{а}$.
XI. Отъ миней № 37 (Описъ № 113) л. $7^{а}$.
XII. Отъ осмогл. № 250 (Описъ № 174) л. $22^{б}$.
XIII. Отъ триодъ № 562 (Описъ № 202) л. $37^{а}$
XIV. Отъ триодъ № 47 (Описъ № 203) л. $3^{б}$.
XV. Отъ триодъ № 594 (Описъ № 205) л. $1^{б}$.
XVI. Отъ Ефр. Сиринъ № 151 (Описъ № 297) л. $253^{а}$.
XVII. Отъ ркп. № 147 (Описъ № 302) л. $190^{а}$.
XVIII. Отъ еванг. № 624 (Описъ № 421) л. $91^{б}$.

Снимкитѣ са въ естествена величина, само XI, XIII, XV, XVI, XVII и XVIII са малко нѣщо намалени.

Азбученъ показалецъ, именenъ и вещенъ.

А.

Абрамовъ Ефимъ 39 *).
Абубекиръ турски пророкъ 415*).
Авано (турци) 448.
Аверкий, монахъ 492.
Авраамъ, Ерусал. патр. 493, 494.
Аврамий, даскалъ 34.
Аврамовъ Ст., Габрово 462.
Авсения 43.
Агапий инокъ 348.
Агапий архидяконъ 409.
Агапий, влад. Врачански 409.
Агарене 483.
Агарянско царство 76.
Адресъ благодарственъ отъ С. П. Книћанина до чешкия народъ, литогр. Бѣлградъ, 1850 г., 504.
Аотий презвитеръ 468.
азбука славянска 331.
Аисе, Мухамедова жона 415.
Айтосъ 58, 60, 106, 107, 111, 128, 141, 157, 479, 488.
Акатистъ на св. Варвара, черк.-сл. ръкоп. отъ XVIII в. 438.
Акатистъ покрову прѣсв. Богородицы, печ. 1853— 503. — на св. Апостоли 430. — на араханг. Михаила и Гаврила 429, 430. — прѣсв. Богородици 430. — на св. Варвара 438. — живоносному гробу 429. — св. I. Кръстителю 429. — на св. I. Рилски 173. — честному и животворному Кръсту 430. — св. Николаю 430.
Акирий Прѣмждрий 254.
попъ Аковъ отъ Прилѣпъ 122.
акувити (народъ) 255.
аламанци 448.
Алекса 68.
Александръ Господичикъ, Шишмановъ синъ 122.
Александръ Севастократоръ 192.
Алексий Комнинъ 189.
Князъ Александъръ 46.
Александръ Николаевичъ 46.
Александръ, руски царь 46.
Александрийче (намѣсто Царственникъ) 416.
Александъръ, синъ на Стефана воевода 505.
Александрия, бълг. ркп. отъ XVI в. — 280.
Александрия, сръбска, отъ XVIII в. 449.
Александрия, рум. 1795. — 518.
царь Алексѣй, рус. 431.
попъ Алекси отъ Враца 126.
Алекси Петко 76.
алемане 255.
Аломанско царство 255.
Алеѿно воевода 42.
Алии, турски пророкъ, зеть Мухамедовъ, 415.
Alstedii, I. Henr. Rhetorica, печ. XVII. — 522.
Алфавитъ духовный, ръкоп. бълг. 1825. — 402.
Алфавитаръ или букварь, печат. Москва, 1701. —497, 498.
Алыика 34.
Амартолонъ Сотиріа 404.
Амачко отъ с. Върщецъ 411.
Амира Амуратъ 193.
Ана царица 192.
Анаданъ 254.
Анастасия 182.
Κυρία Αναστασία ἐκ τῆς Ρίλας Μονῆς 421.
анатимосвание 440.
Ангелаки граматикъ 442.
Ангелина, Нѣгоева дъщеря 260.
χ҃ Ангелко χ҃ Маноловъ 422.
Ангеловичъ Евст. отъ Търново 414.
Ангеловъ Георги 342.
Андоніе 34.
Андоній монахъ 238.
Андраилъ 90.
папа Андрея 141.
попъ Андрея 374.
Андрея 74.
Анисия 192.
Анна, раба Божия 40.
Антимъ Врачански 393.
Антимъ Ловчански 341, 397, 404.
Антихристово пришествие 374.
Антихристова прѣпирвя съ Христа 446.
Антологіонъ сіестъ Цвѣтословъ, печат. Москва, 1848. — 997.
Антоній митрополитъ 202.
папа Анто, 178.
свещ. Антонъ Поповъ 85.
Андопꙋлъ, Конст. Іоановичъ, 379.
апокрифи 258.
Апокалипсисъ тълковенъ, ркп. сръб. XVI. 78.
апокрифни откъслеци 247.
Апокрифенъ сборникъ (Панагюрски) бълг. ръкп. XVI. — 442.
Апостолъ, сръб. перг. отъ 1362. — 67.
  „ сръб. перг. отъ XIV в. — 69.
  „ бълг. перг. XIII в. 70.
  „ бълг. 1420 г. 71.
  „ бълг. XIV в. 71, 72.

---

*) Тия цифри означаватъ страницитѣ на Описа.

Апостолъ, бълг. XVI в. 73 78.
„ сръб. XIV в. 70, 432, 433.
„ (откѫсл.), сръб. XV в. 80.
„ сръб. XVI в. 74, 77, 80.
„ сръб.-бълг. XVI в. 74.
„ редовенъ, сръб. XVI в. 75.
„ рус. XVII в. 79.
„ и евангеле (изборни), сръб. XVI. 79, 80, 81, 82.
апостолъ и евангеле (за погребение) на новобългарски 369.
Апостолъ и евангеле (гръцки) XIII—XIV в. 513.
Апостолъ м. име 187.
'Αποφθέγματα τῶν φιλοσόφων—мѫдри отговори 421.
арбанаси 255.
с. Арбанаси 515.
Арномагическо руководство, печат. Крагуевацъ, 1835.—504.
Арка (воевода) 195.
срмене, 255.
арнаути, 416.
а. Арнауткюй, 409.
кирь Арсеній архиепископъ 53.
Арсеній архиерей, 217.
киръ хаџи Арсеніе проигуменъ Хилиндарски, 381.
Арсеній еромонахъ, 139, 161.
Αρσένιος πνευματικός 421.
А. Архангельскій, 21, 23, 26, 30, 254, 257, 259.
Атанасій патр. Ерусалимски 191.
Атанасій монахъ, митроп. Скопски 202.
Атанасіа ерей, 124.
Атанасъ Петко, 76.
попъ Атанасъ, 102.
попъ Атанасъ отъ с. Гидиклии, 103.
Атанасъ, Солунски гръцки попъ, 502.
Атанасовъ Желѣзко, 396.
Адонъ, Атонска гора, 249, 322.
Асѣнъ царь, 194.
I. Асѣнъ царь Бѣл́гунь 440.
афоризми за добра и лоша жена 384.
Ахтаръ Стуенчу 198, 418.
Ахмедъ (султанъ) 257.

Б.

Байбуртъ (Папертъ), ерм. градъ 517.
Балдьо воевода 192.
Байчо граматикъ 12.
Байчо писецъ 12.
Бакачичъ Самуилъ, русинъ, 320, 322.
Бакалоглу Добри 501.
Бакичь, 34.
Κυρ Μπακογλε, 515.
Баласчевъ Г., 519.
Балджиевъ, д-ръ В., 70, 185.
Банковъ Тодоръ 161.
Банцуровъ Матвѣй 425.
Баня (Кюстендилъ) 129, 130, 431.
μπαράκια ἀπὸ τζάαρα, 514.
Барамъ Загорлия 161.
с. Барбарово, 485.
Бардаровъ Т., Плѣвенъ 170, 178, 185, 308, 374, 482, 409.
с. Барешани, 38,
с. Баринци, 47.
Басараба воевода, I. Конст. 507.
Басмаджия, Ат. Дончовъ, 418.
Батулъ, 195.
Батъръ Крищовъ (воевода) 479.
Башва Али-бей (аенинъ), 409.
Башкова (Ново-хърсово), Бесарабия, 417.
Бачка (область) 57, 202.
баяние противъ зли духове, 175.
„ „на око отъ наметка“, 500.
„ „за урочасано“, 500.
Гр. Бдинъ, 111.
Бдински митрополитъ, 194.
Гр. Бѣла, 244.
с. Бѣла-Слатина, 31.
Бѣлградъ, 381, 448.
Бѣлградъ, славний градъ Сервіи, 202.
Бѣли градъ, 46.
Бѣли градъ (Бѣла) 244.
Бѣлградски митрополитъ, 194.
Бѣлградска нар. библ. 16.
Бѣльградъ (Седмиградско), 479.
с. Бѣли-Мелъ, 56.
с. Белица, Долна, 203.
с. Μπελιτξα, 516.
с. Белотинци, 353.
с. Бельово, 473.
Белдо, м. име, 385.
Белчо ерей 103.
Белѫ, Конст. Димитровъ, 423.
с. Беляковецъ, 257.
гр. Беръ 448.
берекетъ, 448.
с. Беривоя Мала, 278.
с. Беримирци, 120.
Беро м. име, 25.
I. Бесараба воевода, 478.
Бесарабия. 424.
Бесѣда избранная о воспитаніи чадъ, печ. 1609 г. 52.
бесѣди и поучения, 262.
бесѣда за рожд. на I. Кръстителя, отъ презвбетия, 468. — отъ I. Златоуста, безъ заглавие, 384. — О гръдости и богатствѣ и милостини 263. — О милостини 264. — противъ объядающихся, 264.
Бесѣда отъ В. Д. Стояновъ на Кирилъ и Методий 1869, печ., 505.
Бечъ (Виена), 447.
с. Бешовица Горна (Врачанско) 306, 374. — Горѣла отъ Кърджалии на 1803 г. — 161.
с. Бешовица Долна, 63.
с. Бзовикъ, 146.
Бычевичъ Илия отъ Киевъ 79.
I. Bianu 478.
Библиография южнославянска 428.
Бисерика ла Иванещи 42.
гр. Битоля 425, 523.
Благодарственное страстей Христовыхъ, церк.-сл. рѫкп. 1824. — 400.
Д-ръ Н. Бобчевъ 187, 356.
Богданъ м. име 195.
Богданъ воденичаръ отъ с. Власи 204.
попъ Богданъ отъ с. Славовица 161,
Богданъ Чороманъ 36.
Богданиха м. име (руско) 79.

Богдановъ Вълко отъ с. Столникъ 107.
Богдановъ Георги 109.
Богой м. име 90.
Богомилъ, 190.
попъ Богомилъ, 188, 440.
богомилска ересь, 189.
Богородичникъ, срб. ркп. XV. 169. — ркп. бълг. XVI. 132. — ркп. срб. XVI—XVII. 174.
Богославъ м. име 486, 487.
Богословъ 204.
Божанкинъ Кръсто 60.
Божидаръ воевода, 482.
Божидаръ Вуковичъ 474, 489.
Божика ж. име 119.
Божичко м. име 486.
с. Божица 35.
хаджи попъ Божко 58.
бозгонлукъ 168.
бой великъ 255.
Бойка ж. име 435.
Бойно м. име 56.
Μβολάτξινα ж. име 514.
Болница-махала, Охридъ, 513.
Боне м. име 482.
царь Борилъ 190, 440, 441,
царь Борисъ-Михаилъ 440.
Бославъ м. име 475.
Босаны 259.
Босилеградско 35, 137.
Босилка ж. име 487.
Босна 448.
бостанджие 448.
с. Босулица, Босилогр. 137.
I. Ботезатъ 40.
попъ Бошко 51.
Г. И. Бонджіовъ 19, 20, 32.
с. Бояна 203.
Браковъ попъ 88.
брань великъ въ Мори 52.
Браниславъ 436.
Браничевски митрополити 194.
Братски трудъ, печ. 1860—1862. — 507.
Брацигово 479.
Брациговска община 13, 64, 130, 155, 490.
с. Брѣсто 161.
гр. Будинъ 123, 410, 447, 448.
с. Бужанецъ 496.
Бузерски родъ 42.
Бузеу (Влашко) 485.
Мѣсто Будимле 482.
Букварь български, печ. Букур. 1850. — 506.
Букварь и разговорникъ гръцко-румънс. печат. XVIII в. 508.
с. Бухаво 51.
Букурещъ 42, 428, 477, 478, 495.
с. Букурци 203.
с. Бусинци (Трънско) 45, 46, 47, 78.
българе 255, 259.
българска земля 52.
български езикъ 201.
болгарска книга 201.
болгарски народъ 379.
български светии 416.
български царие 415, 416.
българско царство 255.
България 46, 373, 380.
България прѣдъ Европа, печ. 1866. — 428.
Българо-гръцки рѣчникъ, ркп. отъ 1849 г. 420.

В.

Wagner v. Resell 521.
Вакарелъ 168.
I. попъ Валчовъ отъ Габрово 477.
попъ Ване 127.
с. Варбанаси 480.
Вардевъ, П. Н. 14.
Варлаамъ монахъ, игуменъ, 244.
Варлаамъ еромонахъ, 68, 110.
Варлаамъ еромонахъ игуменъ, 101.
Варлаамъ игуменъ 114, 170.
Варлаамъ и Іосафатъ 463.
Варнава Лукіановъ, монахъ, 510.
Василий Кесарийски, съчинения, печ. Венеция 1535. — 518.
Василий Великий къмъ Григория Богослова 463.
Василий патр. Търновски 194.
Василий врачъ 189.
Василий Богомилъ 190.
киръ Василий духовникъ 357.
Василий іерей 417.
Василий еромонахъ 51.
Василие Нрхоровичъ, подяче, 431.
χ. Βασίλης χ. Στανκο εἰς Σιστῶβι 511.
Ник. п. Василевъ отъ Златарица 418.
Василевъ Груйо 342.
Васелина ж. име 487.
попъ Василъ 374.
Василиса госпожда 193.
Василия м. име 204.
Васкидовичъ Емман. 504.
Введеніе въ историю болг. славянъ, печ. Москва, 1847, — 506.
графъ Вегдещійнъ 409.
везиръ турецкій 55.
Велбѫждски митрополити 194.
Велесъ 19, 20, 32. 199.
Велеска ж. име 42.
Велко писецъ 160.
попъ Велко отъ Механлци 133.
Велко грънчарь 47.
Веловичъ Іованчо 499.
Вельовъ Василъ 398.
Вельовичинъ Василъ у Видраре 405.
велика нужда 306.
παπᾶ Βελισάρι отъ Раховица 514.
Вѣна, царски градъ, 202.
Венеоіа 476, 489.
Венеція 518.
гр. Венеціанъ 474.
с. Вербани, Макед. 119.
с. Вернеще 42.
Вѣрую по турски (съ бълг. букви) 460.
Веселинъ 487.
Вилъ, богъ Вавилонски, 256.
Вида ж. име 120.
Видѣние на св. Макария 386.
Ведѣние Григориево 330
Видѣние нѣкоего старца 240.
Видинъ 492.
с. Видранъ (?) 156.

Висарионъ ером. проигуменъ 39.
Висарионъ еромонахъ 247, 449.
Висарионъ ером. отъ Дебъръ 248.
Викентий митроп. Бѣлгр. 202.
Витания ж. име 166.
Виценцо, синъ Божидаровъ 474, 475, 484.
Владе м. име 63.
попъ Владко 141.
Владко диѣкъ 54.
Владимиръ (царь) 440.
Владимиръ, сръб. краль, 413.
Владиславъ (царь) 440.
король Владиславъ 480.
св. Власия 183.
власи 255.
с. Власи 204.
властеле Скопіа града 203.
с. Βλάχι 516.
влахобългарски грамоти 424, 425.
Влашко (Румъния) 5, 73, 146, 193, 295, 373.
с. Влашко 103.
Влашко-село 306.
Влашка Сервія 202.
Н. К. Войводовъ 505
Воисилъ м. име 195.
Вѡско м. име 64.
Воскресенскій 18.
с. Вошлибъ (?), Рум. 148.
џакъ Врабъчки 204.
с. Вранешъ, Рум. 57.
гр. Враца, 11, 14, 15, 21, 63, 75, 110, 114, 126, 151, 161, 200, 299, 306, 324, 353, 426, 427, 491, 492, 494, 498.
с. Βράτζα 516.
с. Врѣчешъ 437.
врущѣлѣто 430.
Влъкна ж. име 64.
попъ Влъко 437.
Влъковъ Никола 362.
Влъкашинъ краль 195.
Влъчо 53, 56.
Вълчу Милинъ 176.
В. М. Вълчевъ 49.
свещ. Вълку 497.
свещ. Мих. Вълковъ 521.
Върбанъ отъ Пазарџикъ 450, 453.
Вука ж. име 483.
Вуканъ м. име 45, 47, 486, 487.
Вукана ж. име 57.
Вуковикъ Божидарь отъ Гюрикъ 486.
Вуловичъ 55, 94, 96, 111, 129, 149, 323.
І. Вучевъ 485.
попъ Вуче отъ Вакарелъ 168.
попъ Вуче отъ Хрелово 168.
Вѫжаровъ, инспекторъ, 419.
с. Вършецъ, Врачанско, 411.
възвание къмъ мусулманитѣ и българитѣ отъ велик. везиръ Мехмедъ Руждн 505.
възвание отъ привр. правит. къмъ българитѣ 428.
възвание отъ 1000 бълг. въстанници, печ. 1875, 505.
въпроси и отговори 237.
въпроси и отговори върху божия промисълъ 400.
въпроси и отговори върху молитвата 400.
въвроси и отговори по черковни правила 457.
въпроси Василія Великаго 256.
въпроси Іоана, Василия и Григория 256.

Г.

Габрово 380, 449, 461, 462, 477, 506.
Габровничка рѣка 58.
Гавриилъ Лѣсновски 9, 243.
Гавриилъ патриархъ 130.
Гавриилъ патр. Ипекски, 46.
Гавриилъ епископъ 121.
Гавриилъ митрополитъ 92.
Гавриилъ царь 440.
Гавриилъ ером. игуменъ 494.
Γαβριὴλ ἡγούμενος εἰς Σιστώβι 511.
Гагуля м. име 436.
Гайтана ж. име 482.
Гайга ж. име 25. Гала ж. име 34.
с. Галичникъ Дебърски 502.
с. Галища 29.
Галиция 40.
Гана ж. име 22, 25.
гр. Гаринъ (Ерзерумъ) 517.
Гастеръ М., равинъ Лондонски, 426.
Гедеонъ епископъ 411.
хаџи Гено отъ Котелъ 456.
Георги Кожухаровъ 76.
Георгие Степановъ, кожухарь отъ с. Осиковица, 64.
Георгиевъ Ставри, врачанецъ, 432.
Георгия даскалъ отъ с. Дрѣново 417.
Георгия 177, 381.
Гера ж. име 35.
Гергана ж. име 480.
Герги писецъ 257.
Геритъ (Критъ) 502.
Герасимъ еромонахъ 200.
Герасимъ попъ 150.
Герасимъ отъ Хилендаръ 362.
Ђерасимъ владика 48.
гербове (копия) 417.
гербове на славянски земи 413, 414.
Герджиковъ Я. 341.
Германъ патриархъ 191.
Германъ митрополитъ 202.
попъ Германъ 68.
Геруша ж. име 120.
Гига м. име 497.
с. Гидиклип 102, 103.
Гика Григорий, влашки воев. 425.
Гика, Алекс. Димитриевъ, 426.
Ник. Б. Гиневъ, свещ. 419.
с. Глава 89.
с. Главановци 204.
главизни отца Макарія 241.
Глаголъ грѣшнаго ко Магдалинѣ 400.
гладъ 145, 161, 487.
гладъ великъ 204, 448, 449.
Гласъ на единъ русецъ 505.
с. Глумово 203.
Глъбинка ж. име 53.
Гмитра ж. име 119, 128.
Гмитарь м. име 47.
глоба за кръжана (кържалии?) 177.
с. Говорлево 203.
Годеславъ м. име 195.
с. Годиве, Дебърца, 121.
„ Охридско 94.
Гоедемин џуде отъ Гѫрбова 478.
Госдантъ, ерм. царь, 517.

с. Голѣмо-село 131.
с. Голошъ на Кишиову 435.
Голча воевода отъ Главановци 204.
Гораздъ, ученикъ Климентовъ, 440.
Горго м. име 483.
попъ Горго 127.
Господинъ м. име 34.
Господинка ж. име 487.
гравюри въ печ. кн. 476, 480, 482, 485.
с. Градецъ 34.
с. Градешница 60, 204.
Гражданское позорище 394.
грамота отъ Стефана воевода 424.
„ „ І. Радула воевода 424, 425.
„ „ Григория Гика воевода 425.
Граматика простоелинска, прѣписъ отъ 1840 г. 422.
граматикъ отъ Мацовица 106.
хора Грахово 141.
Григорій Паліуритъ 423.
св. Григорий, папа Римски 391.
Григорий патриархъ 200.
„ патр. Цариградски 380.
„ митрополитъ Угро-Влахийски 501, 518.
„ митрополитъ 114.
„ Шуменски 408.
киръ Григорие, духовникъ, 381.
Григорий мнихъ 257, 259.
Григорий дяконъ 252.
Григорий Цамблакъ 151.
Григори Бухакъ 39.
Григоровичъ В. 449.
Гринка ж. име рус. 79.
Громовникъ 252, 518.
Грудовъ Ив., Габровецъ, 478.
„ „ Букурещъ, 495.
Груйовъ Іоаннъ 342.
Груйо Радинъ, Макед. 119.
грьци 255.
Гръцко-бълг. граматика отъ 1828 г. 421.
„ рѣчникъ 366, 370.
„ разговори 421.
„ разговорникъ 422.
Гръцк-лат. граматика, печ. 1585 год. 519.
гръцки рѣчникъ 523.
гръцки перг. ржкоп. върху кори 514.
гръцки думи съ слав. писмо 77, 155, 161, 172, 365, 366, 367.
гръцка записка 77, 97, 103, 171, 197, 322, 370.
гръцки писма отъ XVIII—XIX в. 523.
гръцко писмо за бълг. думи 365, 367.
„ „ за бълг. имена 514.
гръцки тропари съ слав. писмо 309, 453.
гръцки подписи (владишки) 194.
гръцки и славянски нарѣчения 365.
грьчьско царство 255.
с. Гръчецъ 203.
Гука Нейо 482.
Гусеинъ, турски пророкъ, 415.
с. Гьбочица 203.
Гжбьовъ Н. 67, 371, 508, 513.
с. Гжрбова, Рум. 478.

Д.

Давидъ м. име 102, 148, 161.
Давидъ еромонахъ, Дупница, 112.
Давидовъ Пеню, учитель, отъ Лѣсковецъ, 418.
Дамаскинъ (сборникъ) сръб.-бълг. отъ XVII в. 306.
„ новобълг. отъ XVIII в. 179, 325, 330, 353, 361.
Дамаскинъ новобълг. отъ XIX в. 335, 370, 458.
„ Студитъ отъ 1691, прѣвелъ Самуилъ Бакачичъ, 320.
Дамаскинъ, отъ 1750 год. 322.
„ „ 1752 „ 362.
„ „ 1761 „ 346.
„ „ 1768 „ 357.
„ „ 1770 „ 331.
Дамаскинъ, отъ 1805 „ 356.
„ „ 1826 „ 344.
„ „ 1827 „ 341.
Δαμασκηνοῦ ἱεροδιακόνου 515.
Дамянъ ерей 393.
Дамьянъ, ученикъ, 54.
К. Данъ воевода 449.
Данъ Сжмонъ м. име 478.
Даниелъ Мама 148.
Даниилъ еромонахъ 243.
„ „ отъ София 475.
„ протопсалтъ 516.
Данчулъ Станъ отъ Гжрбова 478.
Дарваръ, Дим. Николаевъ, 410.

Дати: 852 год. стр. 201. 919 год. стр. 381, 1210 год. стр. 440. 1279 — 372, 373, 1347 — 517, 1349 — 201, 1353 — 217, 1361 — 30, 1362 — 68, 198, 1370 — 414, 1380 — 150, 1420 — 71, 1435 — 90, 1448 — 122, 1453 — 339, 1457 — 122, 1466 — 122, 1479 — 7, 1484 — 424, 1502 — 103, 1509 — 102, 1511 — 57, 1512 — 478, 1516 — 122, 1524 — 123, 1526 — 123, 1530 — 125, 1533 — 159. 1538 — 48, 482. 1547 — 244, 247, 248, 491, 1555 — 372, 373, 1556 — 58, 1558 — 49, 1560 — 254, 1563 — 484, 485, 1564 — 203, 1567 — 50, 51, 255, 1570 — 254, 476, 488, 1572 — 203, 1573 — 52, 1575 — 203, 1578 — 483, 1579 — 479, 1580 — 203, 477, 1582 — 447, 1585 — 153, 1587 — 58, 1592 — 232, 1593 — 62, 1595 — 255, 1600 — 123, 1605 — 180, 1606 — 14, 1608 — 100, 110, 1609 — 114, 1613 — 25, 112, 1614 — 442, 1615 — 127, 1616 — 239, 1617 — 2, 1620 — 92, 1621 — 180, 1622 — 255, 442, 1626 — 243, 483, 1627 — 38, 232, 1628 — 38, 1629 — 205, 1630 — 204, 1631 — 248, 1635 — 13, 442, 1636 — 278, 1639 — 79, 176, 485, 1640 — 154, 1641 — 161, 278, 1642 — 478, 1643 — 62, 435, 1644 — 103, 1645 — 15, 34, 430, 1647 — 129, 1648 — 129, 1449 — 129, 130, 201, 431, 1650 — 199, 1651 — 51, 1653 — 161, 431, 1655 — 128, 1657 — 430, 1658 — 64, 1660 — 133, 1662 — 63, 97, 146, 1664 — 145, 1665 — 76, 1668 — 42, 1669 — 53, 1671 — 127, 491, 1673 — 437, 1674 — 12, 1675 — 111, 1677 — 257, 1678 — 25, 62, 244, 471, 1681 — 449, 1682 — 122, 200, 1684 — 200, 1685 — 449, 1687 — 120, 148, 161. 1689 — 146, 204, 1690 — 448, 1691 — 320, 322, 1694 — 114, 1696 — 225, 1697 — 475, 1699 — 12, 1700 — 48, 450, 1702 — 449, 1703 — 8, 102, 1704 — 103, 1705 — 63, 1707 — 257, 1708 — 96, 1609 — 81, 515, 1711 — 257, 1716 — 103, 1717 — 47, 1719 — 480, 515, 1721, — 10, 1723 — 511, 1726 — 437, 1728 — 202, 1729 — 47, 1730 — 107, 147, 182, 1732 — 75, 176, 1733 — 17, 171, 518, 1734 — 515, 1735 — 60, 473, 1737 — 236, 1738 — 168, 1739 — 201, 1742 — 148, 1743 — 56, 1747 — 52, 119, 1749 — 325, 1750 — 322, 324, 1751 — 108, 324, 1752 — 363, 1753 — 37, 369, 1754 — 100, 1755 — 381, 1756 — 299, 306, 1757 — 448, 1758 — 64, 335, 381, 1759 — 46, 473, 1761, — 353, 1762 — 248, 306, 411, 412. 413, 414. 417, 1763 — 409, 1764 — 480, 1765 — 47, 374, 411, 1767 — 203, 314, 454, 1768 — 185, 325, 332, 357, 1770 — 40, 333, 1771 — 35, 36, 306, 1772 — 486, 1773 — 487, 1775 — 199, 1776 — 112, 425, 487, 494, 1777 — 39, 47, 332, 1779 — 40, 487, 1780 — 201, 487, 1783 — 361, 412, 514, 1784 — 46, 47, 56, 410, 413, 1785 — 332. 1786 295, 515, 1787 — 332, 374, 1788 — 55, 237, 322, 498, 1789 — 408, 1791 — 374, 1792 — 173, 1794 — 333, 371, 1795 — 306, 333, 362, 518, 1796 — 46, 1799 — 98 1800 — 314, 382, 393, 1801 — 382, 410, 1802 — 37, 237, 389, 1803 — 161, 420, 1805 — 356, 357, 456, 1808 — 393, 1809 — 393, 1811 — 371, 1812 — 68, 1813, — 173, 396, 1815 — 119, 1817 — 162, 362, 381, 425, 1818 — 183, 373, 1820 — 76, 385, 397, 416, 492, 1821 — 380, 408, 1823 — 460, 1825, 77, 404, 1826 — 345, 1827 — 77, 341, 385, 1828 — 362, 409, 421, 422, 1829, — 462, 474, 1830 — 372, 373, 1831 — 451 372, 1832 — 408, 1833 — 409, 1834 — 311, 340, 499, 1835 — 53, 497, 1837 — 46, 413, 419, 1838. — 178, 427, 1839 — 386, 388, 1840 — 38, 63, 413, 422, 1841 — 105, 169, 333, 416, 417, 1842 — 477, 506, 1843 — 411, 418, 1845 — 76, 171, 198, 417, 418, 1847 — 420, 426, 461, 462, 1849 — 119, 421, 1850 — 398, 405, 482, 1851 — 40, 422, 1852 — 420, 1853 — 76, 448, 1854 — 448, 1855 — 448, 1956 — 46, 1859 — 480, 1860 — 408, 482, 1862, — 40, 1864 — 461, 1865 — 40, 462, 1866 — 427, 493, 1867 — 34, 1868 — 203, 1869 — 147, 1870 — 34, 55, 147, 449, 1871 — 34, 425, 1872 — 148, 1873 — 362, 1874 — 32, 1875 — 19, 47, 123, 456, 1876 — 396, 1877 — 46, 474, 1878 — 163, 323, 396, 474, 1879 — 46, 396, 1882 — 341, 447, 1883 — 35, 487, 1884 — 381, 396, 497, 1885 — 78, 1887 — 154, 498, 1888 — 46, 96, 479, 1891 — 63, 199, 419, 1892 — 64, 1895 — 474, 1896 — 196, 1897 — 123, 1898 — 18, 1899 — 196.

Дафина ж. име 45.
Дача ж. име 165.
с. Дебели-лѫкъ 497, 521.
Дебъръ 76, 122, 248.
Дебърска земля 122.
Дебърца, Охридско 94.
Дебърско 36, 116.
Девора 193.
Деляна, турски протокъ 415.
Денисьевъ Іаковъ 425.
Десислава госпожда 193.
Дея ж. име 436; баба Дея 53.
Деянъ Илиевъ 335.
с. Дивотино 141.
Димитиıанъ 450.
Димитра, ж. име 64, 97.
Димитрашко вода 449
Димитрий патриархъ 194.
  „ протопопъ 183.
  „ ерей 179.
  „ парохъ 40.
  „ учитель, Лѣсковецъ, 419.
  „ Теодосий, печатарь 409.
Григ. Димитриевъ Гика воевода 501.
Тодораки Димитриевъ, Враца, 11, 14, 15, 21, 63, 161, 200, 491, 498.
Лаз. Димитровъ 501.
Хаџи Димитровъ Тома 10.
Хр. Димитровъ Пазарџиклия 474.
Димитъръ, Срацимироъ братъ, 441.
попъ Димитъръ 52, 462.
попъ Диму 56.
Хр. Димовъ 345.
Г. Димовичъ 456, 457.
отецъ Г. Димовъ отъ Г. Чичево 500.
Д. Динковъ 494.
Дионисий Ловчански 408, 409.
Дионисий митр. Щипски 420.
Dla dziatek, печ. кн. 520.
Длѫжноститѣ человѣку христіанину 426.

Θ. Диткь отъ рускои земли 478.
Діаръ-Бекиръ 460, 461, 462.
Добранъ м. име 42.
попъ Добрѣйшо 17.
попъ Добри 436.
с. Добри-Делъ 480.
Добри, богомилъ, 190.
добри дни 176.
Добрилъ м. име 43.
Добринъ м. име 165.
Добро даскалъ, граматикъ, 3.
Добро и Неда 195.
Добровичъ Велко уваџичевинъ 470.
с. Добродолъ 154.
Добромиръ воевода 194.
Добромиръ боляринъ 192.
попъ Добромиръ 141.
Доброславъ 97.
Доїна махла, Букур. 477.
Дойно граматикъ отъ с. Елена 413.
Домъ м. име 478
Дометіанъ, еромон. Хилиндарски 498.
Домца ж. име 193.
Дончева Недѣля 418.
Доротей патр. Търновски 194.
  „ монахъ 192.
Доситей архиепископъ (Самок.) 437.
  „ митрополитъ Влахо-рум. 509.
с. Доспей, Самоковско 335.
Δοξολογία Ιακόβου προτοφάλτου 516.
  „ του διδασκάλον Χρουμοζίου 516.
Драга ж. име 62.
Драганъ Николовъ, писоцъ, 133.
Грагана ж. име. 60, 435, 420.
Драгана и чада 353.
Драгия м. име 62.
Драгия Колоянъ 76.
Драгия ктиторъ 76.
с. Д. Драглища, Разложко 154.
попъ Драгно 103.

с. Драговита 128.
с. Драговолић 48.
с. Драгойово 409.
Днава Драгомира, граматици, 93.
Драгосавлѣовић Адамъ 504.
Дінкъ Драгулъ 180.
„ „ отъ с. Камено-поле 114.
Драгутинъ краль 171.
Драгушинови синово 31.
с. Дрѣново 344, 346, 418.
Дренополе 127, 145.
М. Дриновъ 409, 432, 433, 437, 442, 447, 449, 450, 453, 456, 460, 476, 501, 502.
К. В. Друмевъ 423.
Друмо м. имо 56.
с. Дрънь (Трънъ?) 483.
Дръстерсти митрополити 194.
В. И. Дудевъ 139.
Дузлари Анастасъ 462.
панъ Дума пархалабъ 424.
Думитрий Стефановичъ свещ. 41.
Дунавъ прѣсъхналъ 1884 год. 499.
попъ Дућић 131.
Дупни- Камикъ 204.
Дупница 112, 236, 385, 496.
гр. Дъстарацъ 484.

Е.

Евгеній ером. Рилски 371.
Евангело І. Александрово 429.
„ и апостолъ рус. печ. XVIII 481.
„ изборно, бълг. XIII в. перг. 19, 26.
„ „ „ XIV в. „ 20. 31.
„ „ рус. XIII—XIV в. перг. 26.
„ грьцко (перг. откжсл.) XII в. 512.
„ „ изборно, перг. XIII в. 512.
„ „ (перг. откжсл.) XIV в. 512.
„ срѣднобълг. (перг. откжсл.) XIII в. 435.
евангелия въскръсни 83.
Евлогий еромонахъ 161.
Евтимий еромонахъ 203.
Евтимий патр. Търновски 194, 197.
киръ Евтимий епископъ 76.
Евтимий игуменъ 186.
Евтимиевъ служебникъ 3, 149, 151, 196.
Евтимъ м. име 150.
Едрене 16, 127.
Едрене-капия 381.
Еенъ паша 448.
Езекия митроп. Търновски 76.
Езопови басни 407, 422.
киръ Елевтери епитропъ 515.
с. Елена 356, 413.
Елена церица 192.
Елена господжде 195.
Елинка попадия 46.
Елисавета 311.
Елисавета Петровна 476.
Ени-пазаръ 409.
Епакти 430.
с. Γενῆκιοϊ 516.
епистоліа г҃а б҃а съ небесе 339, 345.
Епифаний Кипърски 179.
Еремия епископъ 49.
Ерина ж. име 43.
Ерзерумъ 517.
Есе-бегъ 122.
Ески-Джумая 130.
Етрополе 53, 64, 126, 200, 397.
Еѳимиіа монахъ 38.
Еугени ж. име 192.
Еуѳимій архіеп. Сардикійскій болгарскій 490.
Еуфросина царица 193.
Еустратіа еромонахъ 203.
Ефросъ м. име 90.
Ефремъ м. име 166.
Ефремъ Сиринъ, бълг. перг. отъ 1353 г. 205.
„ „ сръб. XIV в. 218.
„ „ „ XVI в. 228.
Еухологіонъ адекъ Молитвенникъ, слав.-рум. печ. 1701 г. 507.
Ehetcufel, печ. кн. XVI в. 521.
Ἔξαρχος πάσης Βουλγαρίας — титла на Търн. митроп. 514.

Ж.

Жейка ж. име 490.
Желѣзникъ манаст. 102.
Жефаровичева Стематография 412, 417, 495.
Жечу м. имо 34.
Живанъ м. име 145.
Живковъ Ѳеодоръ отъ Плѣвенъ 373.
отъ живота на св. Богородица 278.
житія исправленіа ст҃хъ о҃тцъ двѣюнадесете 240.
Жития на светиитѣ, новобълг. ркп. отъ 1850 г. 398.
Житіа и повѣсти ст҃ыхъ о҃цъ скитскихъ 296.

Жития: на св. о. Антиоха черноризеца 279. — на Алексия, человѣка божий 253, 255, 335, 347, 454. — на Алекс. ч. б. и о Фиміанѣ 253. — на Александра Македонски 279. — на апостола Андрея 321. — на Атанасия Великий 321. — и подвизи на св. Атанасіа иже въ Аѳонѣ 249. — на св. Варвара 334. — на св. Василия 330. — на св. Василия новий 257, 259, 337, 356. — на св. Георгия 334, 335, — на св. Дасия отъ Родостолъ 98. — на св. Димитрия 342, 361, 399. — на св. Евстатия 295. — на госпожа Елена монахия 170. — на пророкъ Еремия 347. — на Ефремъ-Сирина 206, 216. — на св. Илия 295, 330. — и подвизи на о. наш. Іоаникия 250. — на Іоанна Богослова 181, 398. — на І. Златоуста 320, 342, 390. — на І. Милостиваго 337. — отца нашего Іоанна иже х҃а-ради нищего 249. — на І. Рилски 86, 98, 173. — на прѣп. о. наш. Іоасафа 348. — на Іосифа прѣкрасиато 307, 347, 454. — на св. Кирика и Улита 330. — св. Копріа 279. — отца нашего Ксенофонта 307. — житіа прѣп. о. н. Ксенофонта и оыномъ его Іоанина к Аркадіа 454. Житие прѣп. Маріи Египтянини 144, 192. — на св. мч. Никифора 308 (bis), 347. — на св. Николая 284, 320, 343, 362, 399. — на отца Онуфрия 467. — на о. Павла Тивенски 249. — на св. Пантелеймона 341. — на прѣп. о. Пахомия 249. — на св. Параскева (Петка Търновска) 234, 342,

399. — на св. Петки — Параскева 98. — на св. Петка 86, 256, 336, 354, 356. — на о. Петра Атонски 249. — на св. Прокопия 88, 469. — на св. Симеона Стлъпника 233, 242, 281, 398, 428. — на Стеф. кр. Сръбски 170. — на св. Спиридона 343. — на св. Тома 398. — на св. Филарета Милостиваго 307, 356. — на св. ап. Филипп 342, 399. — на св. Фока 279. — на св. Харалампия 331.

Житие, дѣла и страдания на Іоана Златоуста 247.
Житие и усѣкновение на І. Кръстителя 279.
Житие и служба на св. І. Рилски 502.
отъ житието на св. Савва 240.
Житие на сръб. просвѣт. Симеона и Савва, печ. 1794 год. 498.
Житие светаго Алексия (отъ Огняновича), печ. 1833 г. 502.
Житие на мѫченица Рада Пловдивска 428.
Житие на мѫч. Спасъ и мѫченица Хриса (Злата) Кукузеля 428.
Жлебо, мѣстность, 127.
Ђора (Джора) м. име 487. Ђоро 483.
Џорџа м. име 128.
попъ Џорџа отъ Бариници 47.
Џука м. име 435.
попъ Џуно 329.
попъ Џура 154.
Џура Ракелче 46, 47.
попъ Џурџа отъ Градешница 204.
Џурџичь Илия 35.

З.

Завѣщание на Анксеентия Велешки отъ 1865 печ. 505.
Завѣщание отъ 1866 рѫкоп. 427.
с. Загориче 58.

Заглавки (инициали) 3, 6, 9, 10, 12, 13, 15, 17, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 30, 31, 32, 43, 35, 36, 38, 40, 41, 42, 44, 45, 48, 49, 50, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 69, 71, 72, 74, 75, 79, 83, 85, 101, 106, 107, 134, 137, 139, 144, 147, 156, 158, 233, 236, 259, 278, 431.

За̀горе 306, 448.
Загоре, честита земя, 447.
Загуровичь Іерулимь 476, 488, 489.
Задгорски, Манолъ Петковъ, 58.
Задгорски, Мих. Петковъ, 60, 106, 107, 111, 141, 157, 479, 488.
Задезе, турски протокъ, 415.
гр. Задра 161.
Законное правило 204.
Законникъ или Судацъ, сръб. ркп. XVII в. 200.
Законнѝкъ или номоканонъ, сръб. ркп. XVI—XVII 204.
Зана ж. име 13.
Занети, маестро Камило, 485.
Западна Българив 50, 53, 126.
Западно-бълг. говоръ 172, 357, 382, 423.
Западни страни 52.
За̀писи (образци) 411.
Заповѣди прѣп. отца нашего Стефана (Өивенски) 237, 298.
χ̃ Зарая χ̃ Констатинъ отъ Дупница 496.
Зариѧ еромонахъ 470.
Зарзановъ Хр. 22, 81, 124, 148, 151, 159, 172, 174, 177, 361, 437, 483, 485, 486, 489, 491, 507, 519.
заставки, и орнам. 115, 117, 120, 238, 295, 353, 421, 442, 476.
Захария, Сегедински епископъ 57.
χ̃ Захария 386.
с. Захоръ 40.
с. Ѕелинъ 437.
гр. Земунъ 379.
Зепетъ, жена Мухамедова 415.
Зерацало христіанское 410.
Зеупира, турски протокъ, 415.
Зечевичъ Банко свещ. 393.
с. Зимавица 111.
зла зима 147, 161, 448.
зли години 448.
зли дни 176.
зло отъ турци 487.
Злата женско име 62, 483.
Златанъ ерей 393.
киръ Златанъ 107.
Златанъ Герушинъ 120.
с. Златарица 418.
Златаревъ С. 508.
Златарски В. 198, 418.
Златарски Н. 427.
Злата-Ꙗблъка 447.
Златица 154.
папа Златко 183.
Землꙗ Злѧтовска 217.
Златоустъ, сръб. ркп. отъ 1547 г. 247, 248.
Златоустови и др. слова, сръб.-бълг. ркп. отъ 1756 г. 299.
знамения и чудеса 145.
Знаменіа прѣдварꙋющи пришествіе Антихрист. 384.
сп. „Знание“ 428.
Знеполъ (область) 487.
Знеполски сеймени 204.
Зографски служебникъ 150.
поп Зосимъ еромонахъ 81.
Зоа логотетица 193.
Зоꙗ царица 348.
с. Зубанце 68.

И, I.

Ибрахимъ, султанъ, 201.
попъ Иванъ, игуменъ 493.
Иванишъ воевода 194.
Ивановъ Іорданъ 151, 437..
Ивановъ Манолъ 70.
Иванчевъ А. 306.
ивери 255.
Ивъна (градъ?) 122.
Игнатъ м. име 119.
Игнатій, патр. Търновски 194.

Игнатій архидіаконъ 89.
Игнатїа іерей 63.
изборни апостоли и евангелия 79, 80, 81, 82.
изборни евангелия 19, 20, 26, 31.
Изборникъ нѣкоего чрьноризца 447.
Изворски окол. началникъ 35.
Илонта, турски пророкъ, 415.
Иззетъ-бей, каймакаминъ, 385.
Изикиилъ, владика, 97,
изложеніе вѣры по Никейския съборъ 196.
изложеніе вѣры по Цариградския съборъ 196.
изминлтѣно 122.
изображения 341, 386.
изображение: Лотъ и двамата ангели 459. св. Прохоръ и І. Богословъ 60. — Света Троица 459. — Три светители 356. — Христосъ изобличава евреитѣ 341.
Изота, турски пророкъ 415.
Ижица Доситеева бълг. ркп. отъ 1852 г. 460.
Икономовъ В. 23, 38, 58, 59, 75, 83, 138, 247, 248, 259.
Икономовъ Ив., Тулча, 417.
Иларій дїаконъ (отъ Трън. митрополия) 497.
Иларионъ свещ. 203.
Иларионъ Мегленски — прѣнасяне мощитѣ му 98; неговъ тропаръ 9.
Иларионъ Ловчански 492.
„ Търновски 408, 409.
„ проигуменъ 401.
„ дяконъ 409.
Илия со Димитияна 750.
Илиевъ попъ Теодосий 172.
Илиевичъ попъ Теодоръ, 171.
Илиовъ Хр. свещ., Плѣвенъ, 393.
Ило отъ Горни-Лозенъ 237.
Илчо бирџия 178.
Илчовъ Атанасъ, даскалъ 432.
имена на архангелитѣ 175.
„ „ І. Кръстителя 175.
„ „ светитѣ 70 апостоли 175.
„ „ 40-тѣхъ мжченици 175.
„ Христови 388.
„ (на лица) 53, 162.
„ на лица и села 200.
„ отъ Врачанско 353.
„ западно-български 57, 119, 154, 483.
„ източно-български 257.
Имкеафиму, жена Мухамедова 415.
индiане 255.
индулгенция отъ Ерусал. патр. Іакова 493, 494, 507.
индулгенция отъ Цариrр. патр. 523.
Institutio latini sermonis, печ. 1575 г. 520.
Иречекъ К. 396, 479.
Ирина царица 192, 348.
Ирмологня, черк.-сл. ркп. отъ 1820 г. 397.
Ирмология отъ XIX в. 470.
Исайя еромонахъ Лѣсновецъ 182.
гр. Исакча 409.
Исидоръ м. име 257.
р. Искъръ 161.
Исмаилъ паша 385.
исправленіе ст҃ыхъ о҃цъ 298.
Исторія болгарска 415.
исторія о плѣненіи Цариграда 339.
источно нарѣчіе 179.
Истринъ В. 254, 257, 259.
Іаковъ М. име 204.
попъ Іаковъ 239.
παπᾶ κὺρ Ἰάκωβος 8.
Ἰάκωβος ἱερομόναχος 515.
„ πρωτοψάλτης 516.
Іаковъ палеологъ 372.
Іаковъ Ѿ прѣдѣлѣхъ Македонскихъ (София) 489.
Іанко Ѿ Магала 489.
Іеронимъ Агатангелъ 373.
Іеротей светогорски пострижникъ 379.
Іанко Петровъ ерей 161.
Іаковъ Осоговски 243.
Іоакимъ пакр. Търновски 194.
Іоакимъ архиепископъ и патриархъ 191.
Іоакимъ митрополитѣ Търновски 49.
хаџи Іоакимъ еромонахъ 500.
Іоаники В. 485.
Іоанъ Александъръ 192, 193, 217, 129.
Іоанъ Асѣнъ 191, 192.
Іоанъ дiякъ 496.
хаџи Іоанъ Ерина 324, 325.
Iohannes de Corter 522.
Іоанъ Рилски 243, 490.
Іоанъ Степанъ, синъ Михаила царѣ 441.
Іерей Іоаннъ Степановичъ парох бесеричїи дин Болгар-сегюл Братовулуй 509.
Іоанъ Шишманъ царь 193.
Іоановичъ Хр. 254.
Іоанъ ерей, Етрополе 64.
Іоанъ Григоръ 147.
Іоаникій еромонахъ Рилецъ 382.
Іаникій патриархъ 201.
Іоанъ и Иена 195.
Іоанъ Пѣтру, молд. господарь 195.
Іоанъ Нѣговъ синъ 260.
Іонъ (воевода) 194.
Іоанъ Оливеръ, деспотъ 217.
Іоаннъ, Търновски великомжченикъ, 379.
Іоаннъ Новый (Търновски) 380.
Іоанъ Діаковскій, еромонахъ 371.
Іоановичъ хаџи Найденъ 503.
хаџи п҃. Іоасафъ отъ Лѣск. мон. 461.
Іоасафъ Ивановичъ Кабаолу отъ Варбанаси 480.
Іосафъ архиепископъ 125.
„ еромонахъ 502.
Іова отъ с. Юнина (ж. име) 62.
Іовъ или Іово м. име 53.
Іованъ митрополитъ 202.
попъ Іованъ 75, 161.
попъ Іованъ отъ с. Глава 89.
попъ Іованъ отъ с. Присіанъ 146.
Іованъ Маноиловъ 76.
Іованъ Тодоровъ 161.
Ѻванъ писецъ (намѣсто Іованъ) 2.
Іована ж. име 62, 120.
Іовановъ Аврамъ 37.
Іованчо Черчи 76.
Іовчо м. име 483.
попъ Іовчо Халденще 385.
Юове (писецъ) 3.
Іелица ж. име 487.
"Іели Крива судбина" на руски 428.
Іоресъ архиепископъ 478.
Іосифъ игуменъ 204, 427.
„ духовникъ 306, 353.
„ „ Рилски 357.
„ архимандритъ 201.
„ писецъ 324.
Іоца м. име 487.
Иумеръ, турски пророкъ 415.

К.

с. Каба-Кулакъ 409.
Казанлъкъ 422.
казаци въ Разградъ 409.
календаръ 133, 185, 516.
календарни кржгове 429.
календарни таблици 133, 160, 172, 203, 430, 435.
Календарче отъ 1847 г., печ. 424.
Калиманъ царь 192.
попе ди Калимане 42.
Калина ж. име 166.
Калиникъ игуменъ 492.
  „ монахъ 244.
  „ іеромонахъ 15.
Каллиста Лука, Сопотненецъ 506.
Кала ж. име 56.
с. Калоферъ 133.
Калоянъ м. име 76, 92.
Калоѩнъ царь 381, 440.
Калоіоанъ, царь гръцки 191.
Калпакчи Мано 333.
Каля ж. име 25.
с. Каменополе 114.
Камеши (или Вамеши?) рум. село 41.
Камъкъ падна 457.
Кановичъ Ив. 34.
канонъ на Св. Петка 88.
Канонъ молебный І. Рилскому, печ. 1845 г. 506.
Канѡнъ Покаянный печ. 1807 г. 496.
Κανοναμὲ ζα σελατα Μπιτολσκοι, печ. 1851 г. 507.
Канонникъ, ркп. сръб. XV в. 173.
Канювъ Георги 34.
Кантарийски владика 387.
капиџие 448.
Кара-Арнаутъ 409.
Л. Каравеловъ 428, 507.
Кара-Кехая везиръ 447, 448.
караманлийски апостолъ 411.
В. Карастояновъ 386.
Д. Карастояновъ 270, 382.
Ив. Карастояновъ 261.
Каратаевъ 474, 476, 477, 478, 482, 483, 484, 485, 486, 488, 489.
Карачь м. име 195.
гр. Карея 449.
Каровичъ Хр. 9.
Карпачевъ Еню 424.
Картограф. инст., Соф. 196.
Карулъ Кесарь 40.
Касабовъ П. 436.
гр. Касандра, Солунско 432.
Катавасіа рождествȣ Христовȣ, ркп. ср. XVII в. 169.
Катавасия, черк.-слав. ркп. XIX в. 170.
Катавасникъ и мѣсецословъ, слав.-румън. печат. XVIII—XIX в. 508.
каталане 447.
Катана ж. име 106.
Катасникъ, ркп. сръб. XVII в. 200.
Катерина презвитера 491.
с. Каципирово 103.
Kašić-Miošić 413.
Кера-Тамарь 193.
Кераца деспотица 193.
Керкезино Хр. 151, 474.
Керкирски митрополитъ Константинъ Бълг. 189.
Ἔκθεσις Κεφαλαίων πραγματικῶν 370.
Киевъ 79.
Ки́ра-Маріа царица 192, 193.
Киріакодроміонъ, прѣписъ отъ 1850 г. 405.
Киріакодроміонъ, печ. 1806 г. 498, 499.
Кирнаковъ Конст. 523.
χ. Κιριάκι Τζιλιγγίρι 514.
Кирилъ философъ 9, 201, 440.
Кирилъ іермонахъ 500.
св. Кирилъ и Методий, учители слов. 415.
Киперовецъ 448.
Кирсово (ново), Бесарабия 417.
Кисимовъ П. 381, 428.
Китанъ м. име 487.
Кито м. име 177.
Кичева 202.
Клай, мѣстность, Царибродско, 204.
Клеопъ еромонахъ, игуменъ Рилски 454.
Климентъ, ученикъ Методиевъ, 440.
с. Клисура 145, 393.
Ключъ разȣмѣніѧ, малор. печ. 496.
книга противъ пиянство (нѣмска) 521.
книжка съ разни слова и пр., бълг. ркп. XIX в. 460.
книжя писма и документи отъ архивата на Л. Каравеловъ 428.
Книшава (рѣка?) 435.
З. Княжескій 506.
Ковачевъ Тодоръ 487.
Кожухаровъ(ичъ) Никола 78.
х̆. Козма ѳромонахъ 322.
Козма монахъ изографицъ 98.
Койна ж. име 63.
Койо граматникъ 448.
Койчо м. име 92.
попъ Койчевъ Тодоръ 460.
с. Кожинци 35.
Колъ (мѣстность) 74.
Колевъ Марко, Търново, 427.
Коледа́рникь 253.
Коле Митре 177.
с. Количане 203.
Комлевъ Ив. прикащикъ 142.
кондакъ за с. Арсения Сръбски 69.
  „ за св. Кирила философа 7.
  „ за св. Петка 69.
Кондовъ Никола 30.
Константинъ Шишманъ 415.
Константїнъ градъ 182, 196.
Константинъ Юстиниянъ 200.
Константинъ Костенечки 252.
Константїнъ Блъгарски 189.
  „ воевода 192, 195.
Константинъ царь 134, 192.
попъ Константинъ отъ Филибе 103.
Костадинъ майсторъ 22.
п̑ Константиновъ Хр. 422, 425.
Костадиновъ Ст. 485.
п̑ Константиновичъ Теодоръ 461.
Костадинъ попъ 97.
  „ Илия 482.
Conventum Sancti Nicolai Miraculosi 171.
корични листи съ гръцки бѣлѣжки 514.
свещ. Королевъ Петко 362.
с. Копаница 203.
Косара кралица 413.
Косово (поле) 431.

с. Косоврасти 122.
с. Костонецъ 280.
Косто отъ Дебъръ 77.
гр. Костуръ 203.
с. Котелъ 34, 411, 456.
Котленско 34.
с. Кочибегово 103.
Кочо майсторъ, 10.
Кочовъ Димитъръ 10.
гр. Которъ 476.
Крайковъ Іаковъ отъ Софиѧ 476, 488.
Крапина 47.
с. Крайславо 127.
гр. Краљово 373.
гр. Кратово 129, 130, 431.
с. Κρέσνα 516.
Крощеніе болгаръ отъ Л. Караволова 420.
Криво да сѣдимъ право да говоримъ, брошура, 428.
Кристанъ м. име 53.
гр. Крушево, Македония, 119.
с. Крушовоци 203.
Кргонникъ всемȣ лѣтȣ (гръмовникъ) 253.
с. Кричево 353.
попъ Кръсьо, питропъ, 353.
попъ Кръсьо отъ Влашко-село 306.
Креста м. име 45, 487.
Креста протопопъ 75.
попъ Кръсте Муха 35.
Кръстиана ж. име 12.
Кресто, писецъ отъ София 45.
попъ Кръстю отъ Велесъ 199.
Кръстю п. Кръстевъ отъ с. Клисура 393.
попъ-Кръстю отъ Разградъ 409.
Крушевичъ Захарий 422.
Ксения ж. име 192.
с. Куванлъкъ 515.
Кѵвъп'тѣл дни Сандипиȣ философȣлȣ 518.
куга (чума) 202.
попъ Кузма 165.
Кузмановъ Илия, макед. 119.
гр. Кукушъ 123.
Кулаковскій Нл. 18, 21, 24, 257.
Кульбакинъ С. 18, 20, 24, 198, 217.
Куневъ Т. 382, 388, 400, 406.
с. Курило 45.
Куцаре име 34.
Кърджиевъ Т. 96.
царь Кзалъбашъ 123.
къзълбаше 75.
кърджалии 46, 333.
кърджалии въ с. Вешовица 161.
Куприли-оглу, паша Соф., 236.
Кюстендилски (Бански) митрополитъ 129.
Кюстендилско четвероев. 7.
Кѫтѫлина ж. име рум. 478.
Кѫнчевъ Ангелъ 428.
Кънчо отъ с. Белотинци 353.

Л.

Лабиринтенъ кръгъ 430.
Лавра (на Света Гора) 247.
Лавра отца Саввы 279.
Лаврентій архидіаконъ 9.
Лавровъ П. 21, 198, 217, 254, 257, 261, 370.
Лазаръ м. име 35, 128.
Лазаръ Димитровичъ 393.
Лало отъ с. Белотинци 353.
Ламанскій 218.
Ла́ментъ до́му кнѧжа́тъ 'Ѿстрожскихъ, печ. 1603 г. 522.
Λαμπαδάριος Πέτρος 516.
с. Латвыца 34.
Латинска граматика, печ., 523.
левъ, монетна единица 388.
лѣкъ противъ вѣтъръ 165.
Лѣкарственникъ или цѣровита книга, печ. 1845 г. 506.
Леонтій, патр. Прѣславски 194.
Лепой м. име 128.
с. Лѣсковецъ, Търн. 418, 419, 420.
лѣчебникъ 370.
Лѣчебникъ, бълг. ркп. отъ XVIII в. 427.
лѣсы 255, 259.
с. Лѣсново 217.
с. Лѣсждра 97.
лѣтописъ 201, 255.
лѣтописъ за сръбскитѣ царие 201.
лѣтописни бѣлѣжки отъ 1690 г. 447.
лѣточисление ерменско 517.
гр. Ливорно 422.
с. Либужде 137.
с. Либяхово, Неврокопско, 116.
ликове на бълг. и сръб. светии 417.
ликове на евангелисти 17, 23, 37, 45, 50, 51, 56, 60, 64.
ликове на светии 458, 480.

ликове: на св. Амвросия 170, 458. — на Ангела хранитель 170. — на Арханг. Михаила 170, 387. — на св. Богородица 170, 386, 387, 458. — на св. Георгия 170, 183. — на царь Давида 429. — на царь І. Александра 429. — на І. Златоуста 459. — на Исуса Христа 170, 405, 459. — на Кера-Тамарь 429. — на Константина Деспота 429. — на Мойсея 459. — на Св. Никита 459, 460. — на св. Никола 170. — на св. Апост. Павла 458. — на св. Апост. Тома 170. — на св. Харалампия 388. — на царъ І. Шишмана 414.

листъ отъ срѣднобълг. паметникъ, вставенъ въ други книги 520.
Линовещи, рум. градъ 450.
с. Лисецъ 195.
Лисинъ, мѣстность, Царибродско, 204.
Лихачевъ 38, 80, 83, 111, 121, 123, 150, 153.
Ломъ-касаба 493.
Ловечъ 49, 195, 380, 442.
Ловечьстіи митрополити 194.
λόγος εἰς τὸν μέρα Βασίλιον 370.
λόγος τῇ κυριακῇ τοῦ ἀσώτου 364.
λόγος εἰς κοιμηθηντας ψυχοφελῆς 370.
λόγος 'Αναστασίȣ 'Αντιοχίας 363.
Λοφτζα (Ловечъ) 194.
Лозанчевъ, фотографъ, 523.
с. Лозенъ, Софийско, 113.
Лозенъ-градъ 28.
лозята (защо не струватъ) 409.

Лола, име 165.
Lonicerus J. 520.
Лоринцъ дїакъ 479.
с. Луковица 203.
Луненъ календаръ 441.
Лъвъ Прѣмждрый 134.
царь Лъвъ 348.
с. Лъжане 53, 437.
Ляпуновъ Б. 198.

М.

Хаџи Маврȣдиа м. име 76, 473.
Н. Маврокордатъ, угровл. господарь 395.
Маврушбиръ, латинецъ 415.
Магдебургско херцогство 425.
Магдалена ж. име 487.
Магометъ, турски царь 314.
Магометь, властитель на Макидонска земля 314.
магически квадратъ 163, 185, 257, 409.
Мазнȣ Димитри 137.
с. Майжунища, Прилѣпско 139.
Мойса турски пророкъ 415.
Макавей отъ Правецъ 53.
Макарий патр. Търновски 194.
„ митрополитъ Търновски 243.
Макарий протосингелъ 489.
„ свещенноинокъ 477, 478.
Македония 1, 22, 23, 29, 38, 58, 59, 76, 83, 92, 116, 119, 123, 138, 151, 227, 247, 248, 259.
Стефанъ Македонскіи к Сливненскій 417.
Малана ж. име 31.
Малена ж. име 489.
Малина ж. име 489.
с. Малово 143.
с. Малово Душино 479.
малоруска поговорка 431.
Мана ж. име (отъ с. Смърдешъ) 119.
манафи 100.

Манастири: Св. Архангелъ (Желявски) 120. — С. Архангелъ при с. Лубужде 137. — Архистратигъ Михаилъ 217. — Бачковски 322. — Св. Безсребренници 460. — Благовѣщение (Черепишъ) 498. — Варовитецъ 126, 397. — Ватопедъ (Света-гора) 424. — Св. Венедиктъ 372. — „Витарова лака“ (Карлуковски) 492. — Воиловица 381 — Воронополяна 295. — Св. Врачеве 64. — Св. Врачи 353. — Възнесение 114. — Св. Георги 183. — Германски 113. — Гергетекъ 143. — Гложенски 186. — Дечани 99. — Дечани въ странахъ македонскихь 482. — Драгалевски 314. — Елешнички 143. — Желѣзникъ 102. — Желявски 120. — Житоше 139. — Забелски 106. — Зески Зеризески (?) 239. — Зографски 151, 381, 449. — Св. Илия 111. — Св. Іоанъ 488. — „Калугерски“ 15. — Капински 497. — Карлуковски 85, 380, 492, 493. — Св. Кирикъ 423. — Козїа 112. — Курилски 45. — Кремиковски 183. — Лѣсковски 461. — Лѣсновски (св. Арх. Гавриилъ) 500. — Лешечки 500. — Лозенски 237. — Ловчански 442. — Sta Maria à Chorfìo 7. — Кралъ-Марковъ манастиръ 68, 499. — Св. Павелъ 34. — Осеновлакски 58. — Св. Никола 37, 203. — Ѯенохъ (св. Гора) 243. — Пива 48. — Продромъ 248. Прѣчиста при с. Голешъ на Книшавȣ 435. — Прѣчиста до Слѣпче 37, 38. — до Кичева (Македония) 212. — Раваница 113. — Рилски 30, 314, 371, 401, 414, 499 — Синечки 146. — Тополица 148. — Св. Троица 244. — Св. Троица до Враца 114. — Св. Троица до Търново 97. — Св. Троица или Русиница 470. — Трескавецъ 425. — Хилиндаръ 145, 239, 362, 413. — Черепишки 200 497. — Черникъи (Рум.) 498. — Чертизи (?) 497. — Шудикова 482. — ІАковьщица при с. Столникъ 107.

Манастирска чешма 189.
Манделей Радоболски 189.
Мандушевъ Б. 411.
Мано Калпакчи 332.
хаџи Мано 333.
Мановъ Т., Чирпанъ, 420.
Манова Ружа 477, 481, 490, 491, 516,
попъ Манолъ 329.
Мануилъ м. име 90. — попъ Мануилъ 76.
Мануилъ Косто 76.
Мануиловъ Вл., свещ. 416, 417.
баба Мара 76.
Маргаритъ Златоустовъ, ркп. отъ 1767 г. 351. — Слова отъ него 233, 351.
Маргица Райчу, Хасково, 420.
Μαργίτζα Ραΐτζιȣ Γούναρι 421.
Мардарие монахъ 96.
Марина ж. име 478.
Мариновъ Симеонъ 409.
Мария царица 192, 197, 440.
с. Маркаритъ, Македония, 203.
Марко еромонахъ 485.
с. Марково 18.
Марковъ Драганъ 76.
„ Христо 55.
„ Хр. отъ с. Доспей 335.
Марковичъ Сим. пахарникъ 426.
Маркова-река 499.
Марта ж. име 478, 487.
Мартинъ дıакъ Рудницки 79.
Мартинъ Задекъ 374.
Мартътимиıанъ м. име. 78.
Марфа младенецъ 40.
Марчо м. име 76.
Мата ж. име 43.
Матей митрополитъ 202.
Матея архиерей 385.
с. Матка 203.
Матовъ Д. 32, 199.
Maximes pour la conduite du prince Michel de Bulgarie, печ. 1708 г. 523.
Махала Долна 195.
Махмудъ (султанъ) 75, 422, 499.
Махмудъ (султанъ) въ Шуменъ 340.
Махмудова дъщеря 499.
Мачва (область) 202.
с. Мащовица 106.
с. Медвенъ 34, 396.
Medicina Hippocratica, печ. 1768 г. 523.
Медиоланска земля 372.
Меџидъ (Абдулъ, Султанъ) 413, 448.
мемоаръ до Султана, печ. 1867 г. 428, 505.

Менчиковъ 76.
Месомбрьски митрополити 194.
мѣсецитѣ на славянски 82.
Месѣцословъ или календарь за 1848 г., печ. 503.
Мѣсецословъ (светче), черк.-сл. печ. 503.
мѣсецослови: 14. 30, 33, 38, 63, 69, 186.
мѣсецословъ въ помощехъ 253.
Месропъ дер Месропианъ, ерм. свещ. 517.
Меркулъ Алексиевъ 148.
Мѣсинiя Сиколѣска 372.
Методiй архиеп. Моравы Панонскые. 440.
Методiй епископъ 90.
отецъ Методiй 314.
с. Михалци 133.
Μιχάλη παπα Πετρη 197.
Мехмедъ Али-паша 413, 499.
царь Мехметбекъ 122.
Мехметъ (султанъ) 257.
Мехемедъ (султанъ) 201, 447.
царь Мехмедъ 448, 448.
Миленъ м. име 43.
Милена ж. име 43.
Милетий митрополитъ 46.
Милетий архимандритъ 499.
Милетичъ Л. 149, 150, 341, 507.
Милка ж. име 63, 487.
Милко м. име 53.
Милковица планина 204.
Милошъ м. име 46.
князь Милошъ 499.
краль Милутинъ 171.
Мильо м. име 62.
Миней служеб., бълг. перг. XIII в. 85, 433.
„ „ срб. „ XIII. в. 137.
„ „ „ „ XIV. в. 86.
„ „ бълг. XV. в. 91, 92, 93, 95, 101.
„ „ сръб.-бълг. XV. в. 111.
„ „ „ XV—XVI в. 100, 109.
„ „ „ XVI в. 98, 99, 103, 104, 105, 106, 107.
Миней служеб., сръб. XVI—XVII в. 112.
„ „ „ отъ 1509 г. 102.
„ „ „ 1608 год. 110.
„ „ „ 1609 „ 114.
„ „ бълг. отъ 1613 г. 111.
„ „ рус. XVI в. 108, 109.
„ общъ и празниченъ, бълг. XVI—XVII в. 109.
Миней-общакъ сърб., XV в. 89. 94.
„ „ срб.-бълг. XV в. 111.
„ „ „ XVI в. 97. 104.
„ празниченъ, бълг. XV в. 87.
„ „ срб. XV в. 92.
„ „ „ XV—XVI в. 94, 100.
„ „ „ XVI в. 95, 99, 102, 104.
„ „ „ XVI—XVII в. 433.
„ „ „ печ. 1538 г. 495.
„ общакъ съ пролози, срб. XV в. 87.
„ съ пролози, бълг. перг. XIII в. 83.
„ „ „ XV в. 86.
„ съ пролози, срб. XV в. 88, 93.
„ „ „ бълг. XVI в. 95.
„ „ „ срб. XVII в. 101.
„ „ „ „ XVI—XVII в. 112.
„ „ „ „ XVII в. 113, 114.
„ „ „ „ 1608 г. 110.
„ „ „ срб. 1509 г. 114.
Миней-прологъ срб. XVI в. 101.
„ „ рус. XVI в. 108.
„ „ срб. XVII в. 113.
„ „ 1694 г. 113.
„ грьцки, печ. 1551 г. 522.
„ „ „ XVII в. 523.
Миндизовъ Б. 464.
Министерски сборникъ 134, 156, 173.
Миро м. име 482.
с. Мирково 447.
Мирко м. име 482.
Миронъ м. име 43.
отецъ Мисаилъ 43.
гр Мисеръ 123.
Мѣсiж Долна 499.
Мита м. име 487.
митарства 258, 332.
„ Теодорини 457.
„ печ. рум. 510.
Мито срей 491.
Митологии Синтина философа 406.
Митре даскалъ 361.
Митра ж. име 168.
Митровъ Хр. 57.
Митрополия Горна 52.
Митрофанъ епископ8лѣи де Бѣзъу 508.
киръ Михаилъ еродiаконъ 243.
киръ χ̃ Михаилъ отъ Тетевенъ 404.
Михаиловъ Н. 422, 437.
киръ Михаиловичъ Георги, свещ. 393.
Михаилъ Архистратигъ 15, 64.
Михаилъ параклисиархъ, полатарь, клисиархъ 129.
„ митрополитъ Бански, Кратовски и Щипски 129, 431.
Михаилъ архиерей Коласийски 431.
попъ Михаилъ 47, 113, 254.
Михаилъ царь 192, 440.
„ грьцки царь 201.
„ царь-Николаевъ братъ 409.
царь Михалъ Матеологъ 381.
Михаилъ Богомиловъ ученикъ 119.
Михалковъ Петъръ 485.
Михаилъ и Гаврилъ 342.
Михаю м. име рум. 478.
апа ди Михаю 278.
παππᾶ χατξη Μηχαῆλ 516.
παπά Μιχαῆλ 518.
Μιχαιλος Μαγυος (?) 194.
Михне воевода 102, 112.
Михо граматикъ 13.
Миховъ В., свещ. 5.
Миховъ Н. Габрово, 3.
Мицо м. име 92.
Младенъ м. име 47.
попъ Младенъ 314.
„ „ Бусенски 46.
„ „ отъ с. Кръпчане 353.
„ „ отъ с. Просянъ 119.
Младеновъ Х. 280.
Млаџо м. име 353.
Млаџа м. име 45.
Многолѣтствия: за патр. Евтимия 197. — За Мария царица 197. — За Търновския митрополитъ 514. — За царь Шишмана 197.
Мнѣние (частно) по случай смъртьта на Хр. Георгиевъ 505.

Моѵси иеродіаконъ 482.
Моѵсоа путникъ 495.
Моисо Шута 36.
Молдава 278, 295.
Молдавски воевода 195.

Молитви: 7, 8, 157, 158, 162, 163, 164, 172, 174, 175, 177, 179, 195, 196, 204, 205, 253, 310, 311, 340, 387, 388, 429, 430, 452, 457.

Молитва св. Антипа противъ зѫбоболъ 387, 457. — на св. Арханг. Михаила 178, 387, 452. — къмъ сѫщия — противъ моръ и вѣщици 175. — Богородичина 340, 387, — на св. Георгия — за война, за пѫть и пр. 175. — на св. Димитрия 175. — на св. Ефрема 204, 430. — отъ Димитра Кантакузина 205. — на св. Никола — противъ зли вѣтрове и вѣщици 175. — на св. Павла — „отъ змие“ 7, 175. — отъ св. Петра и Павла — противъ дявола, моръ и вѣщици 175. — на св. Харалампия 388. — на 9 мѫченици въ Кѣзицѣхъ — за трѣсавична болесть 387.

Молитва за ново лозе 175. — за нова нива 175. — за новъ хамбаръ 175. — на поставленіе кесара 195. — за поставленіе хранителѣ полатѣ, иже гл̄етсѧ кѵрополάтисъ 195. — за пѫть 175, 387, — Ѿ кръви текȣщіи носом или ȣстиȣ. — женѣ по детету 253. — бабе кога пріемлеть отроче 253. — за 40 день на родилка 253. — Ѿ съблазны въ сне 430. — аще комȣ прідет помышленіе хоулное къ с̄тымъ иконамъ 430. — аще кто борим̓естъ Ѿ пльтнаго любнаго бѣса блȣдннаго 430. — противъ нежита 175, 253. — Ѿ злаго дъжда 253. — противъ житовабьца 175. — противъ звѣръ 175. — противъ сѣкакво зло „и мьча и стрели летеще ва дни и ва нощи“ 175. — противъ моръ 175. — провъ разбойникъ 175. — идуще рибȣ ловити 253. — противъ вампиръ 175. — противъ бодежъ 175. — противъ вълкъ 175. — прогивъ грьмотевица 175.

молитва на заȣченіе діάкȣ 179.
молитвы прѣзъ недѣлю, творенiе Кѵрілла Тȣровскаго 429.
молитви Василиеви 311.
„ Василиеви — заклинание над̓болни̓ емȣже стȣкаетъ лȣкави бесъ 310.
молитви на турски ез. съ слав. букви 457.
Молитьвникъ, печ. 1570 г. 488, 489.
Молитвенникъ съ мѣсецословъ, печ. 1863 г. 503.
Молитвениче 170.
„ рус. печ. XVIII в. 496.
„ рум. отъ 1733 г. 518.
молитвенное размышленіе 404.
Момко м. име 436.
Момчилъ 487.
моръ отъ куга (чума) 382.
„ по добитъкъ 161.
„ отъ гладъ 449.
Мъхитаръ, ерм. свещ. 517.
Мръза ж. име 62.
Мора (Гърция) 52.
Москва 123, 409, 425, 431.
Московъ М. 47.
мостъ на Дунава 255, 409.
Мразовичъ Аврамъ 498.
с. Мраморъ, Софийско 54, 332, 480, 491.
мукава отъ ркп. листи (слѣпени) 454, 514.
царь Муратъ на Дрено-поле 145.
муска за бѣсъ 253.
Мустревци, Охридъ 203.
Муратъ (султанъ) 90, 145.
Мургаковъ Іоанъ, послужникъ 295.
Мусевичъ П. 425.
Мустафа (султанъ) 448.
Мустафа-бей 51.
A. Musculus, doctor, 521.
Мухзмедъ II. 339.
Муше м. име 119.
Мюкитевичъ Алексѣй 148.

Мѫченіе: св. Андроника и Наталіа 437. — св. Артема 350. — на св. Георгия 321, 349, 452, 466. — на св. Георгия Новий 183. — на свсв. исповѣдници Гурия, Самона и Авива 350. — на св. Димитрия 452. — на свсв. Евстатия, Авскентия, Евгения, Мардария и Ореста 349, 350. — ст̄ому Еѵсѳатїȣ новомȣ Іовȣ, 307. — на свсв. Козма и Дамяна 469. — на св. апост. и еванг. Марка 293. — на св. апост. и еванг. Матѳеа 293. — на св. Юсиана 331. — на св. Кирика и Улита, 332, — на св. Марина 350. — на св. Мина 350. — на св. Пантелеймона 350. — на св. Параскева (Петка) 255, 282, — на св.св. Петра и Павла 468. — на св. Прокопия 350. — на св. Теодора Стратилата 349, 467. — на св. Теодора Тирона 351. — тремъ отроцемъ 293. — на св. Феврония 468. — на св.св. 40 мѫченици 465. — на св. Ѵпатіа 250.

Н.

Наводнение въ Разградъ 408.
нагомоѵдрьци 255.
напасти на християнитѣ 176.
наредби на светитѣ събори 315.
наредби на Угровлахийския митроп. Григория отъ 1777 г. (рум.) 518.
народна пѣсень 503.
Наста ж. име 22.
Настасия ж. име 41.
Наȣка кȣ читаню, печ. 1596 г. 521.
Nauka ku czytaniu pisma polskiego, печ. 1599 г. 521.
Наумъ, Климентовъ ученикъ, 440.
Начевъ Н. А. 418, 501.
„ Евт. 92, 116.
„ Ем. 227.
Невена ж. име 482.
неволя отъ помаци 492.
неволя отъ турци 254.
Нѣга, Нѣгоева майка 260.
Нѣгоеви послания, бълг. ркп. XVI в. 260.
Нѣгой воевода 193.
Негра ж. име. 482.
Негро м. име 482.
Негревъ Велю 502.

панъ Негȣоскȣлъ вел. ворникъ 480.
Недѣлникъ (кириакодромионъ) 405.
попъ Недѣлко 97.
Неделя ж. име 56.
Недо м. име 56.
Недѣлко граматикъ 186.
Неделѣа ж. име 43.
Неделѣо м. име 43.
нежитъ — молитва противъ него 175.
в. „Независимость“ 428.
Нейко м. име 34.
нѣмска черковно-правна книга, печ. XVI в. 522.
нѣмски книги, печ. XVI в. 522.
немецу се бие съ Букурешкио бей 408
нѣмци на Нишъ 236.
нѣмци 55, 255,
Нено м. име 34, 353, 482.
Нено отъ с. Габрово 449.
Нено, даскалъ 256.
Неновъ Ст., титоръ, 506.
Неофитъ Черненȣ (владика) 408, 409.
„ іеромонахъ 37, 502.
„ Н. Н. Рылецъ 506.
„ архимандритъ 498.
„ архим. хилиндарецъ, родомъ же Котленецъ 504.
Нетко м. име 56
киръ хаџи Нетко, Плѣвенъ, 393.
с. Нетрополия, Горня, 161.
Нешковъ родъ 42.
Нидѧлкȣ м. име 32.
Никодимъ еромонахъ 37.
хаџи попъ Нику 419.
Николаевичъ Ѳеодоръ 417, 418.
Никола ерей 257, 475.
попъ Никола 35, 76.
попъ Никола отъ с. Чертовецъ 480.
„ „ „ „ Кожинци 45.
„ „ Мелщички 45.
Никола (писецъ) 131.
Никола отъ Крушево, Македония, 119.
папа Никола 163.
Никола чорбаджи отъ с. Бусинци 78.
„ Дойно 76.
„ Гайновъ 76.
попъ Никита 42.
Никифоръ 259.
„ монахъ Рилски 454.
„ монахъ 314, 357, 458.
„ еромонахъ 379.
папа Никифоровъ Юрд. 130.
Никифоръ, Търн. владика 75
Никла ж. име 50.
попъ Никла (?) 46
Никодимъ монахъ 202.
Николай патр. Александрийский 191.
„ ерей 493.
„ мнихъ 98.
царь Николай 409, 446.
Николай Павловичъ, руски имп. 76.
Николовъ Димо, Враца, 324.
Г. Николай Іоанъ 422.
попъ-Николовъ Вас., граматаръ 34.
Николовичъ Станчо 362.
Никополъ 380.
племе Никшић 48.
Нино отъ с. Белотинци 353.
с. Ниръ 203.
Нифонъ, рум. митроп. 505.
Нишъ 46, 168, 236, 380, 446.
Нишки митрополитъ 194.
с. Новачо 36.
с. Новачане 131.
Новаковичъ 218, 367.
Ново-село, Щипско, 92, 116, 227.
Номоканонъ срб. XVI в. 471.
Номоканонъ срб. XVI—XVII в. 204.
„ срб. 1629 г. 204.
„ грѫцки XVIII в. 514.
нотни знакове, стари, грѫцки 133, 196, 512.
нужда велика отъ агарени 483.

Правоучения: о богатствѣ и о доволствѣ 275. — На елине и на разсуждение между Петра и Платона 300. — Ради наше житие да се не надеемъ 303. — О житiи правомъ 266. — Ради зависть 303. — О зависти 270. — За кротки и смирени 300. — О любви и житiи добродѣтелномъ 273. — О любви и братолюбiи 272. — О милостини 270. — Ради Богу неугодна милостиня 303. — Ради неисправлено наше житие 300. — О нищолюбiи 265. — Ради нощна молитва 304. — Ради постъ и въздържанiе 304. — О правдѣ 273. — Да внимаемъ себе ѿ развращени християне 300. — Ради человѣческое спасение колико иматъ богъ радение 301. — О сребролюбiи 272. — Радиспасенiе 301. — Отщеславiи 265, 267, 273. — Отщеславныхъ 265. — О ярости и кротости 269. — Аще кои желаетъ епископство и пр. 300, 235.

О.

Обитель Зографска 410.
„ Рилска 357, 454.
„ Троянска 404.
образъ на Давида 476.
образи на светии, въ печ. кн. 491.
образци за писма 384.
„ „ „ (на грѫцки) 370.
Обреновичъ, Милошъ Ѳеодоровичъ, князъ срб. 502.
попъ Обрѣтенъ, писецъ, 165.
Обусекиръ, турски пророкъ 415.
обхождение и м҃ченiе св. Варнавы 467.
обявление къмъ бълг. народъ отъ Центр. народ. комит. 428.
обявление отъ Бълг. Книж. друж. 1870. г. 505.
Овечьстии митрополити 194.
Оглавление царя Стефана 200.
Оглашенiе І. Злат. къ хотещому крѫстити се и о причтѣ винограда 233.
Оглашения на Кирила Ерусалимски 244, 245, 246.
Ода архимандриту Паисию (отъ Нямец. ман.) 371.
Одеса 196, 431, 449.
Оджаковъ П. 26.
Одринско 28.
Одринъ, градъ Македонски 87.
с. Околъ-Горни 59.
Окрѫжно владишко (на грѫцки) 516.
Окрѫжно патриаршеско отъ 1861 (на грѫцки и бълг.) 427.

с. Оличано 203.
Ὁμιλία ἐν λακίζοις 514.
„ ἐν λιμῷ καὶ αὐχμῷ 514.
Онуфрия монахъ 12.
опашата вѣра 447.
Опѣлото на бълг. 177, 178.
Описание на Ерусалимъ, печ. 1781 г. 495, 496.
Описание на Светогорскитѣ манастири 330.
с. Ораховик 203.
Орданъ м. име 105.
с. Орѣховица 161.
с. Орешецъ, Бѣлоградч. 61.
с. Осиковица 64.
султанъ Османъ 442, 448.
султанъ Османъ на лѣха 255.
Османъ-паша, везиръ, 75.
Османъ-ага 195.
Осмогласникъ бълг. XIV в. перг. 117.
„ бълг. XVI в. 131, 132.
„ срб.-бълг. XVI. в. 130, 471.
„ срб. XIV в. перг. 115, 116.
„ срб. XIV в. перг. и харт. 116.
„ срб. XV в, 118, 120, 124.
„ срб. XV—XVI в. 125, 130.
„ срб. XVI в. 125, 126, 127, 128, 129, 131, 132, 471.
„ и молебникъ, бълг. XV в. 118.
„ и минеи сръб. XV в. 123.
„ параклитикъ, срб. XIV в. перг. 121.
Осмогласникъ параклитикъ, сръб. XV. 119.
„ и триодъ, сръб. XVI в. 128.
„ воскресный, рус. XVIII в. 133.
„ рус. печ. XVIII в. 483.
„ печ. 1537 г. 483.
„ грѫцки, XIII в. перг. 513.
„ „ XIV в. перг. и харт. 513.
„ „ XVI в. 513.
Осоговска гора 9.
р. Осъмъ (голѣмо наводн. 1614 г.) 442.
Острожска библия, печ. 1580 г. 477.
Острозскій, Алекс. Конст. 521.
князъ Острожскій (Вас. Конст.), воевода Кіевскій 477.
Отвѣтъ Магдалининъ грѣшникови (стихове) 401.
Отвѣтъ на „Бълг. Пчела“ — 1864 г. 505.
Отговоръ на отговоръ отъ П. Кисимовъ до З. Стояновъ, 1886 г. 428.
Отзивъ (на румънски), 1867 г. 505.
овкѫслеци отъ рѫкописи 472.
откѫслеци отъ грѫцко светче, XVIII в. 513.
откѫслеци отъ печ. книги 495.
Оуша покъинции, печ. 1812 л. 509.
Ѡфоверωс, име 90.
Охридъ 50, 100, 125, 203, 513, 519.
Охридски митрополити 194.
Охридски епископъ 38.
Охридска кааза 121.
Очова-рѣка 382.

П.

Паліȣритъ Григорій 423.
Павелъ м. име 128, 153.
папа кир. Павле, питропъ 374.
попъ Павле 54.
Павелъ Мумџи 76.
с. Павликени 512.
Павловъ Ст., свещ. 28.
Павловъ Цвѣтко 505.
Павловичъ Христаки 176, 419.
Хр. Павловичъ Македонски 400.
Павлово ходене по мѫкитѣ 330, 331, 336, 368.
Пазарџикъ 374.
Παζαρτζίκι 370.
Т.-Пазарджишки окрѫж. инсп. 113.
Пайсий Патриархъ 129.
Паисий, еписк. Врачански 492.
„ еромонахъ 411, 412, 417.
„ ером. Хилиндарски 413, 414.
„ еросхимонахъ 371.
Паисий свещенноинокъ 414.
„ Новий 173.
попъ Паисия 106.
Паисиева история 346.
Паисиева исторіа славѣно-болгарска, Котл. прѣписъ отъ 1765 г. 411.
Паис. ист. славѣно-болг., Ковачл прѣписъ отъ 1783 г. 412.
Паис. ист. славѣно-болг., Еленски прѣписъ отъ 1784 г. 412.
Паисс. истор., Славейковъ прѣписъ А. 413.
„ „ „ „ Б. 414.
„ „ прѣписъ отъ XIX. в. 414.
„ „ „ отъ 1845 г. 417.
Палакаріа (область) 100.
Палаузовъ Хр. 198, 431.
палимпсестъ 135.
Паметь: на св. Василия 243. — на Михаила воинъ 98. — на св. Лазара Сръбски 113. — на Николая мниха 98. — на Св. Савва Сръбски 100. — на Св. Симеона 337. — на св. царь Стефана Сръбски 99.
Памятники народнаго быта болгаръ, ркп. 428.
Панагирикъ, ркп. срб. XVI в. 233.
Панагюрище 362, 448, 449, 456.
с. Панаде Рум. 478.
Панайотъ поклонникъ 179.
Панайотовъ Д. 477.
Пандекти 279.
Панагирикъ, ркп. срб. XVI в. 233.
Панегирикъ, ркп. срб. XVI 464.
Пантевъ П. 24.
параклисъ св. I. Рилски 173.
Пораскева-Петка 51.
Паренесисъ Лѣсковски, Бълг. ркп. отъ 1353 г. 205.
Парійски чудотворецъ 142.
Партеній Софійски 73.
диспода Партеніꙗ 480.
Парфеній, всел. Патриархъ 480.
Папертъ, ерм. градъ 518.
пасхалїѧ 517.
„ азбучна 185.
пасхална рѫка 172, 430.
пастирски писма, печ. 505.
патерикъ, сръб. XV в. 239, 261.
патерикъ и сборникъ, сръб. XV в. 237.

патриархъ Пећски 129.
патриаршия Търновска 194.
„ българска (обновление) 191.
Пауна ж. име 475.
Пахомий еромонахъ 179.
„ свещенноинокъ 474.
„ „ игуменъ 112.
Пахоміе, писецъ, 470.
„ проигуменъ Риліотъ 441.
киръ Пахомій монахъ 357.
протопопъ Пею 48.
Пею Спасъ 76.
Пейо м. име 22, 177.
Пейко м. име 480.
даскалъ Пейо отъ с. Врѣченъ 487.
Пейчиновић, Кирилъ, Тетовецъ 499.
Пейчиновичево Огледало, печ. 1816 г. 499, 500.
Пейчови синове 34.
гр. Пећ (Ипекъ) 129.
Пелагонийска страна 52.
Пендикостаръ влахо-бълг., печ. 1701 г. 485.
с. Пепена 203.
пепелъ валѣлъ на 1631 г. 248.
с. Перояславъ за Днѣпра . . . 148.
пѣсень Лѣсковска 503.
пѣсенъ за царь Крума и Никифора 412.
св. Петка Търновска 243.
Петка ж. име 47, 437, 487.
баба Петкана 487.
даскалъ Петко 311.
Петко отъ Хана 237.
Петко попъ-Іованович 311.
попъ Петко 473.
попъ Петко отъ Прилѣпъ 8.
папа Петковичъ Владъ, Габровали 372, 373.
Петковичъ Іоанъ 203.
Петковъ Никола 356.
Петкова Недѣля 502.
с. Петларашъ (Рум.) 119.
Петрана ж. име 22.
Пѣтрика ж. име 478.
Петровъ Якимъ, София, 520.
Петроній игуменъ 200.
Петроний ковачъ 173.
с. Петрилъ 203.
Петъръ богомилъ 190.
Петъръ граматикъ 49, 447.
„ отъ Влашко 103, 448.
Петъръ, Нѣгоевъ синъ, 260.
попъ Петъръ 56, 92.
попъ Петъръ хаџи 442.
Петръ царь български 1[illegible]; 440.
„ Кападокійски, дѣдецъ Срѣдечьскы 1[illegible].
„ Лаутация 156.
„ митрополитъ сръбски 502
„ „ руски 480
„ срей 447.
Πέτρος πρωτοψάλτης του Πελοποννήσου 516.
печатъ врачовенъ 208.
печати на царь Соломона 175.
печатъ — за любов на господа, — ѿ магїю, — за сѫдъ, — ѿ море и нощище, — за пѫть, — ѿ стрели и мечь, — за тргъ, — ѿ вѣра и ветъра, — ѿ главьние болезни!, — ѿ зле срѣще, ѿ вампира, — ѿ злоби женскꙑ 175.
печатъ — за кога отивашъ на бой 176.
„ на І. Радула воевода 424.
„ на Стефана воевода 424.
„ на Черепишкия манаст. 496.
попъ Пешо отъ с. Крънчане 353.
Пещереко 40.
Пименъ еромон. 131.
пиргъ Рутки 14.
Пирдопъ 341.
Пирдопски апостолъ 70.
гр. Пиротъ 75, 380.
„ „ (изгорѣлъ) 154.
писма отъ Зогр. манаст. до Д. х̅ Тошевъ 427.
„ изъ Рилския метохъ въ с. Банско 427.
„ „ архивата на Врач. митрополия 426.
„ „ архивата на Д. х̅ Тошевъ, Враца, 426, 427.
писма и документи изъ арх. Ив. Грудевъ, Букурещъ, 428.
писма и записи 427.
писмо отъ Неоф. Рилски до игумена Іосифъ Рилски 427.
писмо отъ единъ студентъ въ лицея Св. Сава — притурка на в. „Народность“ 1867 г. 505.
Писмовникъ отъ 1783 г., черк.-слав. 410.
„ отъ 1784 г., черк.-слав. 410.
„ 385.
Писмовниче на черк.-сл. отъ XVII в. 427.
Пишуркова Ангелина 409.
Плѣвенъ 53, 170, 178, 185, 308, 372, 373, 374. 393, 409. 482, 493.
плѣнение на св. Гора 379.
Пленимиръ (царь) 440.
с. Пляса 203.
Пловдивска изложба 64.
с. Πλῶσκα 516.
повѣсти различни 296, 297.

Повѣсти и рѣчи (отъ древни мѫжие) 441. — Повѣсть отъ Анастасия миниха 238, — отъ Атанасия Александр. — за чудо отъ Христова икона въ Виритьсцѣм градѣ 318. — Отъ Афродитіана Пѣсенника — о рождествѣ х̅вѣ и о звѣздѣ 439. — Отъ І. Злат. о Раавь блудницѣ 233. — Како обрѣтена бысть глава І. Кръст. 465. — чудна отъ нѣкоем старци 240. — За некоѧ жена како ѧ нанде от. Марко 307. — дивна зѣло — лютъ и злѣиши грѣхъ іеже осѹждати 240. — Ѡ преславномъ чѹдеси св. Георгіа 466. — нѣкоего миниха полезна 279. — за апост. Петра и дѣтище 255. — за плѣнение на Св.-Гора 380. — пользна — егда перси и варвари градь бранью окрѹжише 144. 250. — зело полезна — за единъ попъ и дяконь 86, 347. — О единомь простомъ чловѣцѣ 321.

Повѣсть за падането на Цариградъ 335.
„ за страданія Болгаріи отъ агарянъ 380.
Повѣсти с҃тыхъ о҃цъ, черк.-сл. ркп. 1801 г. 382.
Погановско 204.
Погробални пѣсни, рус. XIX в. 187.
Подбалкански Сим. 432.
подвързия златокована 64.
Подтепански Мих. 55.
поклоненіе г҃дѹ нашемѹ І. Хр҃тѹ 400.
х̅ Полизовъ Анаст. 501.
положеніе чъснаго пояса пречтые Б҃ци 348.
„ чъстние ризи пречтен Б҃ци 348.

помаци 492.
„Помежду насъ“ притурка на в. „Народность„, 1867 г. 505.
Поменикъ, ркп. сръб. XVI в. 202.
поменици: 5, 50, 57, 172, 179, 183, 197, 203, 237, 475.
поменици съ западно-бълг. имена: 154, 457, 480.
„ отъ Врачанско и Плѣвненско 493.
поменикъ отъ с, Дикаця (Радом.) 486.
поменици отъ Софийско 491.
поменикъ съ Влашки имена 295.
„ на български царие 440.
„ „ патриарси 440.
„ „ сърбски царие 195.
попъ Пондьо 437.
Поповъ Г. 435.
„ Димитъръ 60.
„ Илчо 56.
Поповичъ Хр. 420.
„ Стеф. 501.
Попруженко М. 97. 196, 197.
посланіе архим. Паисіа (отъ Ням. ман.) пречестнои госпожи Маріи 371.
послание отъ бълг. екз. Іосифа I., печ. 504.
послания отъ бълг. владици, печ. 504.
послание отъ Антима Вид., печ., 504.
Послѣдованїѧ молебна за болѧщаго, прѣписъ отъ XIX в. 499.
Постанакъ словенски слова, печ. 1840 г. 504.
потопъ на Знеполъ 487.
Потръка м. име 195.
Поучения недѣлни и празнични, ркп. сръбски, XVII в. 241.
Поучения на Кирилъ Ерусалимски, ркп. сръб. отъ 1547 г. 244.
Поученія и сказанія отъ Фотия, архиеп. Конст. 248.

Поучения отъ: св. Василия — къ икономъ 243. — отъ Ефремъ Сирина 208. — отъ сѫщия — за св. литургия 178. — отъ I. Злат. 459, за 1. 2. 3. 4. 5. нед. поста 290, — о постѣ 289, — за св. Духъ 292. — отъ сѫщия безъ заглавие 328. — отъ Кирила Ерусалимски поученіе тайно 246, поученія просвѣщаемымъ 244, поученія и прѣнія къ жидовомъ 244. — отъ киръ Марка Александрийски 247. — отъ Козма Презв. — за които ще ставатъ монаси 391. — отъ киръ Теодора Антиохийски 247. — отъ Теодора Студита 323, — за Кръстовденъ 309, — за 4 и 5 нед. слѣдъ Кръстовденъ 309. — Отъ Өеофана инока и ритора — ѡ вї҆хъ съставкь правіе вѣры 439.

Поученія (съ непоказани автори): за нед. на Мит. и Фарис. 339. — за нед. блуднаго 340. — за месопуст. нед. 340. — за сиропуст. нед. 340. — за 1. нед. поста 340, 354. — за Лазарова сѫбота 276. — за Велики четв. 276. — за Христово сшествие въ адъ 276. — за Велика сѫбота 276. — за въскресение 276. — за Томина недѣля 276. — за 2. 3. 4. 5. отъ нед. слѣдъ Пасха 276. — за 6 нед. сл. Пасха 277. — за Възнесение 277. — за Петдесятница 277. — за нед. на св. Праотци 243. — за 1. 2. 3. 4. 6. 7. 8. 9. нед. слѣдъ св. Отци 277. — за 10. 11. 12. 14. 15. 16. 20. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. нед. слѣдъ вс. Светихъ 378. — за 1 септ. (начало индикта) 242, 309, 389. — прѣдъ Кръстовдень 242. — за Кръстовдень 242. — за 6. 7. 8. 7. 8 9. нед. слѣдъ Кръстовдень 309. — За Въведение Богородично 243. — за гроздоберъ 309. — за св. Димитрий 242. — къ инокомъ 243. – за паметъ на св. I. Злат. 242. — за Іосифа и за мироносцитѣ 291. — за Кузма и Дамияна 242). — за прѣдъ Рождество 289. — въ нед. прѣди Рождество 243. — за Рождество 243. — въ нед. слѣдъ Рождество 243. — за рождество I. Кръст. 358, 326. — за Самуила и Саула. (Запад. говоръ) 500. прѣдъ Богоявление (водици) 243, 389. — царемъ и воеводамъ — неопиватисе виномъ 355, 455. — ради украшеніе женамъ и девицамъ 314, 360. — како да живеѭт жени 329. — ради високоумие и тщеславие 304. — за второ пришествие 289. — за десеттѣхъ заповѣди 178. — за истина 279. — за кротость 279. — за лъжа 279. — ради милостиня 303. — ради мрътви да не плачеме 303. — върху Отченашъ 367. — за смирение 279.

поученіе за душевнитѣ во всѣхъ 386.
Поученіе и словосказанїѧ, Софр. ориг. 1802 г. 389.
оглавление къмъ него 389.
поучни изречения 367, 400.

похвални слова: отъ св. Васил. — за св. 40 мѫч. 465. — отъ Исихіа презв. Ерусал. — за св. Петра и Павла 469. — отъ I. Богослова — за св. Богородица 107. — отъ I. Златоуста: за св. пророкъ Илия 470, за 12-тѣхъ апостоли 469, за св. Петра, Іоанна и Іакова 469, за св. апост. Павла 469, за св. Петра и Павла 236, 469, за Іоанна Богослова 181, 182, 466, за св. Мелетия архиеп. Антиохийски 464, за четвъртодневния Лазаръ 235. – отъ Іосифа инока – ст̃ому Вартоломею 467. — отъ Климента еписк. — за успение 251. — отъ Прокла, архиеп. Конст. — Ст̃ому Стефану 234. — отъ Теодора игум. Студийский: на обрѣтеніе главы I. Кръст. 467. — на рожд. I. Кръст. 468. — похвала светого I. Богослова 181. — слово похвално Светому Георгію 235, 466. — на Възнесение 292. — Ст̃ому Димитрію 294. — за рожд. I. Кръст. 358, 468. — Честному Кръсту 175. — св. ап. Петру и Павлу 287. — св. Прокопію 470. — добрымъ женамъ 310, 314, 329, о пощеніи и разрѣшеніи въсего лѣта 259.

с. Правецъ 53.
правила на св. отци въ Халкидонъ 201.
правила отъ Никифора Царигр. 201.
правила църковни отъ Вас. Вел. 201.
правило ст̃ыхъ и бг̃оносныхъ отецъ 262.
правописенъ трактатъ на Конст. Костен. 259.
Православіе греческія церкви, прѣписъ отъ 1776 г. 425.
прѣдания и баяния отъ Кюстендилско 500.
Прѣдѣли съ богомъ различни, отъ св. Климента и др. 258.
прѣдсказване врѣмето по новъ-мѣсецъ 385.
Прѣдвѣстникъ Горскаго пѫтника, печ. 1856 г. 505.
прѣмѫдрость Акирнева 315.
прѣскръбно врѣме 257.
Прѣславски митрополити 194.
прѣстоли на земята 445.
Призренъ градъ 499.

Пригладъ протокеліотъ 192.
Прийо граматикъ 13.
Прилѣпъ 30, 122, 203.
Прилѣпско 37, 139.
Прилѣпски варошъ 8.
с. Присланъ 119, 146.
Присланскн попъ 146.
Притурка на в. „Съвѣтникъ“ 505.
притчи Соломонови 407.
притча отъ св. Варлаама — за човѣшкия животъ и смърть 891. — отъ Кирилла монаха — притча душеполезна 325.
притча за тѣлото и душата прѣдъ страшния сѫдъ 450.
притча — iако не врети на самъ 279.
с. Прогорелцъ 111.
Продлико протокеліотъ 192.
проектъ за организация на въстание въ България 428.
проектъ за безсмъртно общество 428.
прокоби за исхода на болеститѣ според седмичнитѣ дни 457.

Пролози минеи: 88, 93, 94, 97, 101, 109, 113, 261. Пролози: за св. Андимъ 84, за св. Анна 84, св. Диомидъ 84, св. Евгения 84, св. Илия 84, Іаковъ Осоговски 84, св. Леонтъ 84, св. Козма и Дамянъ 84, св. Конитъ 84, св. Кирикъ и Улита 84, св. Макавеи 84, св. Марина 84, Михей пророкъ 84, св. Марколла 84, св. Нидѣли 84, Образъ неръкотворенъ отъ Едесса-града 84, Образъ на І. Христа 84, св. Петра и Павла 84, за св. Пантелеимона 84, Патрикия 84, св. Прокопия 84, Прѣображение 84, за честната риза на св. Богородица 84, за св. Константина 84, прѣщеніе и тръсъ 84, за св. Тома 84, св. отецъ, иже въ Халкидонъ 84, за Успение Богородично 84, Усѣкновение 84, Халкидонски отци 84.

περὶ προορίσμου 365.
Просвѣтно Министерство 51, 63, 70, 85, 130, 134, 136, 139, 158, 370.
Проскinitар ал ефintȣлȣi мȣnte, поч. 1856 т. 509.
протлъкованіе о Адамѣ и о богословцѣ 446.
Протопоповъ Мих. 425.
св. Прохоръ, слова 181.
Прохоръ, археоп. Охридски 203.
прошение до посланицитѣ на Вел. сили 385.
прощална книга (индулгенция) съ изображения отъ 1783 г. 493.
Псалми кога да се четатъ 14.
Псалтиръ, ркп. бълг XIV в. 3.
Псалтиръ ркп. срб. порг. XIV в. 1.
„ ркп. бълг. XV в. 4, 5.
„ ркп. срб. отъ 1479 г. 6.
„ ркп. сръб. XVI в. 8, 10, 11, 12, 13, 15.
Псалтиръ ркп. сръб. отъ 1635 г. 12.
„ ркп. сръб. отъ 1646 г. 15.
„ ркп. сръб. XVI–XVII в. 14, 429.
„ сръб. печ. 1495 г. 473.
„ сръб печ. 1519 г. 474.
„ сръб. печ. 1546 г. 474, 475.
„ сръб. печ. 1570 г. 475, 476.
„ сръб. печ. 1651 г. 475.
„ рус. печ. XVIII в. 476, 477.
„ рум. печ. XVIII в. кир. 508.
„ гръцки отъ XVIII в. 511.
Пуне м. име 53.
Пурголдъ (Даниилъ Генрихъ) 425.
Пътрȣ м. име рум. 478.
Пъръские ж. име рум. 478.
Пръва ж. име 56.
Пръвȣль старешина (Единъ) 111.

Р.

с. Равда, Анхиалско 494.
с. Равьна, Царибродско, 435.
с. Равне Охридско 303.
попъ Радованъ 46.
Радованъ Терзиинъ 47.
Радованъ Милошевъ 78.
попъ Радованъ отъ Бусинци 45.
Радомиръ (царь) 440.
Радосавъ м. име 487.
Радославъ м. име 195.
„ Срацимировъ братъ 441.
диіакъ Радъ отъ Беривоѫ Мала 278.
Радивой 487.
Радовъ Іованъ 362.
с. Радовъ, Трънско 487.
Радулъ воевода 42, 112.
Радулъ ерей 42.
Радченко К. 198.
Ράδα ж. име 514.
Райко м. име 92.
Райковъ Г. 113.
Райно Поповичъ 423, 424.
Различна поучна наставления, печ. 1819 г. 500, 501.
Разлогъ 154, 385.
с. Разово-поле, Макед. 36.
„Разумникъ“ 256.
попъ Рапа 119.
Разговоръ между тѣло и душа, ркп. сръб. XV. 238.
Разговори между учитель и ученици 422, 423.
Разни книги (полски и малоруски), печ. XVI—XVII в. 520. 521.
Разградъ 409.
краль Ракоци Георги 478.
Ралка ж. име 165.
Ралчо м. име 353.

Раскази за св. Отци (изъ патерика): о Анастасіи Патрикіи 240, о Андроницѣ сребропродавцѣ 239, за авва Геласия 240, за авва Дула 240, за авва Зинопа 240, за авва Исайя 240, за авва Колова 240, за авва Милетия 240, за авва Мирогена 240, за авва Мойсея, етиопъ 240, за авва Макария Александрийски 240, за авва Макария политика 240, за авва Марка Великий 240, за авва Маркела 240, за авва Никита 240, за авва Орсисия 240, за авва Паладия 240, о житіи авва Памба 240, за авва Пафнутия 240, за отецъ Пинуфия (?) 240, за авва Пиминъ 239, за авва Серапионъ 240, за авва Спсоя 240, за авва Филорама 240, О Фимиіану 253.

рапортъ върху основнитѣ начала на конституцията, 1879 г. 505.
ратъ великъ 75.
ратъ на Дунавстѣ рѣцѣ 435.

Ратенъ м. име 195.
Рахна ж. име 34, 43.
Рафаилъ (писецъ) 235.
с. Ращани 172.
Reime vom zöttlichen Hosenteufel, печ. XVI в. 521.
с. Ресинъ 480.
Ресулла, турски пророкъ 415.
Решит-ефенди 333.
рецепти: за бѣсъ 442, за епилепсия 165, за кога падне маждецътъ 416, за маџунъ 405, за пузла 416, за порѣзано 453, за пришка 416, за треска (муска) 453, за френкави 416, за чуруклукъ на сърцето 165, за кога нѣкой забравя книга 444.
руско-българско рѣчниче 420.
рѣчникъ (материали) отъ Л. Каравелова 428.
„ гръцки и славянски отъ 1803 г. 420.
„ българо-гръцки отъ 1849 г. 420.
с. Рибинъ 161.
Рила-планина 382.
Римъ, царствующъ градъ 75.
„ (Цариградъ) 146.
Рисанда калугерка 76.
Риста Богданинъ 177.
Робинсона случаи 423, 424.
ради родово 311.
градъ Родосъ 123.
родословие на сръбскитѣ господари и ктитори 170.
Родостолъ на р. Истросъ 98.
Ройку (Райко?) 35.
Романъ 440.
„ патр. Търн. 194.
„ іеромонахъ, загорецъ 113.
Романски Ст. 261.
р. Росита 380.
Рувимъ свещенносхимонахъ 404.
Рунимъ еромонахъ 40.
с. Рудникъ 79.
Руководство къ слав. грам. 418.
„ „ „ „ печ. 1800 г. 498.
румънски приписки 40, 42, 43, 112.
Руневски С. 346.
Руса ж. име 62.
Русчукъ 408.
Русювъ Господинъ 34.
Русы 255, 259.
Русия 76.
руситѣ въ Едрене 474.
Русиновъ Ат. родомъ Хажделескому 497.
рѫкописни тедрадки 422.
рѫкописна книга на непознатъ езикъ 517.
Ряховица 413.

С.

Св. Савва сръбски 9.
Савва, ученикъ Климентовъ 440.
Саватие игуменъ 48.
Сави м. име 32.
Савола м. име рум. 478.
Садукана, турски пророкъ 415.
Саитъ, турски пророкъ 415.
Салакъ, ерм. священникъ 517.
Самоке ж. име 482.
Самоковъ 55, 81, 124, 148, 151, 159, 174, 177, 275, 324, 325, 361, 382, 385, 386, 460, 483, 486, 489.
Самоковска епархия 411, 412, 413.
Самоковски владика 385.
Самоковско 59, 280.
Самуилъ царь 440.
Сапуновъ, канцеларистъ 506.
Сарандапорски Іоакимъ 9.
Сарафовъ П. отъ Либяхово 116.
Сардикия 183.
Саси 255.
Сахатчиевъ Костаки 460.
Сборникъ XIV в. бълг. 248.
„ XVI в. „ 278.
„ XVIII—XIX в. бълг. 382.
„ XIX в. бълг. 329.
„ рус.-бълг. XVII 275.
„ XVI—XVII в. рус. 280.
„ XVII в. рус. 262.
„ сръб. XV в. 237.
„ и синодикъ (Дриновски), сърб. XVI 438.
„ сръб. XV—XVI в. 180, 181, 182, 252.
„ „ XVI в. 254.
„ „ XVII в. 172, 174.
Сборниче бълг. XVIII в. 450, 455.
„ „ XVIII—XIX в. 456.
„ рус-бълг. XVIII в. 179.
„ рус. XVIII в 371.
Сборниче черк.-сл. и бълг. 386.
„ отъ XVIII в. сръб. 259.
„ отъ 1639 г. сръб. 175.
Сборникъ „ XVIII вѣкъ бълг.-сърб. 179, 308, 311, 315.
Сборникъ отъ XIX в. черк.-сл. и срб.-бълг. 379.
„ черк.-сл. XIX в. 177.
„ XVIII черк.-слав. и бълг. 333.
„ отъ гръцки (поучения) 514.
„ гръцки печ. 1762 г. 519.
„ (миней празн.) сръб., печ. 1538 г. 482, 483.
Сборникъ (прѣписъ по Софр. книги и др.), бълг. отъ 1850 г. 406.
Света-гора 243, 247, 280, 330, 362, 381, 411, 449.
„ „ Атона 34, 205.
„ „ Атонска 411, 412.
Светий-Боже на арабски 73.
свѣтовно колело 372.
Светославъ м. име 441.
Свѧтославъ царь 193.
Светче или „Свети писание“ Венец. печ. отъ 1547 г. 491.
Свѧтче или календарь вѣчный, печ. 1843 г. 503.
Свищовъ 419.
Севастополъ 448.
Севастианносъ еромонахъ, игуменъ 497.
Севатие ером. игум. 203.
сѣверо-западенъ говоръ 299, 306, 308, 322, 325, 331, 333, 346, 371, 374, 382.
Севладъ граматникъ 12.
гр. Сегитварь 255.
седемъ добродѣтели 337, 399.
с. Седлачево 203.
Секула м. име 58, 68.
гр. Селви (Севлиево) 380.
султанъ Селимъ 52.
царь Селимъ 122.

Семиръ воевода 194.
Серафимъ, владика 385.
„ иеродяконъ 410.
„ проигуменъ 411.
„ Іеросхимонахъ 509.
„ иеромонахъ 248.
Сериія 202.
Сергій, патр. Прѣславски 194.
Серендаръ 40.
Сѣрстіи (Сѣрески) митрополити 194.
Сеферика ж. име 486.
сѣчь у Римъ (Цариградъ) 75.
Силвестръ монахъ, опикерій 192.
Симеонъ, патр. Търн. 194.
царь Симеонъ 440.
Симеонъ, патр. Антиохийски 191.
„ Самоковски влад., обѣс. на 1737 г. 236.
„ еромонахъ 48.
„ минхъ 30.
„ духовникъ 46.
„ сръбски 9.
Св. Симеонъ Неманя, Бански 171.
киръ Симеонъ, свещ., Плѣвенъ 393.
киръ Симеонъ, писецъ 100.
Симоло, име влашко 478.
с. Симнишка (?). Седмиградско 450.
Simon di Sittniza 7.
Симонъ еромонахъ 38.
Сѵмоновичъ Сѵмеонъ, митроп. Птоломейски, 495.
Синаитецъ 385.
синаксари: 1, 9, 15, 18, 20, 25, 27, 29, 32, 36 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 48, 49, 50, 52, 53, 54, 56, 57, 58 61, 64, 67, 72, 76, 77, 82, 233, 517.
Синаксаръ (соборникъ) 481.
Синанъ-паша 255.
Синодикъ Бориловъ 3, 151, 187, 188, 196, 439.
Сѵнодікъ или помянникъ, печ. XVIII в. рус. 491.
Сириано 255.
Sittniza 7.
гр. Скадаръ 484.

Сказания: отъ І. Златоуста 459, 462. — отъ Епиф. Кипърски — за 12-тѣхъ апостоли 81. отъ непоказани автори: О Авраамѣ и с҃тѣи Троицѣ 459. — Сказаніе Адамово 455. — Сказание за владиката 345. — за 10-тѣхъ заповѣди Мойсееви 459. — Сказаніе ѡ мѣсечныхъ полнѣе да знаетъ се (кога се ражда новъ мѣсецъ) 253. — сказ. за 12-тѣхъ петъци 102, 133, 256, 317. — сказ. о тропетникꙋ 253. — о страданіи г҃а нашего І. Хр. 459. — за Апост. Павла, како вознесенъ бысть 455, 458. — о Лотѣ праведномъ 459. — за второ пришествие 456, 458. — сказ. о свѣте и „непостоянием бытіе нашего“ 430.

Сказаніе о с҃тѣй Горѣ Атонстѣй, ркп. рус. отъ XIX в. 381.
Скендеръ-бегъ 122.
гр. Скендеръ „въ странахъ Македонскихъ“ 485.
Скитъ на св. Анна (Атонъ) 322.
„ „ „ Никола (при Троянския ман.) 404.
Скитски патерикъ отъ 1786 г., рус. 295.
гр. Скопие 203, 476, 499.
скжпия 113, 146, 161, 257, 332, 333, 448.
с. Скъвена (Скръвена) 13, 437.
Славъ деспотъ 192.
Славъ Іовановъ 62.
Слава ж. име 62.
Славейковъ П. Р. 9, 257, 333, 416.
„ Ив. П. 418, 424.
„ П. П. 55, 154, 183, 499.
попъ Славко 204.
с. Славовица на р. Искъръ 161.
слана прѣзъ м. септемврий 332.
Славчевъ А. 512.
Сливенъ въ макед. страна 416.
с. Сливница 46.

Слова: Отъ св. Амвросия — о милостини 458. — Отъ Амфилохия, еписк. Иконийски — на срѣтение 464. — отъ св. Андиоха — безъ заглавие 329. — о постѣ 463. — отъ обіаде 323. — ради покаяание 328. — ради пиянство 323. — ради любовь къ ближнимъ 312, 360. — Отъ Авва Андония — о прокаженіѣмъ 240. — Отъ св. Андрея — на Въздвижение честния Кръстъ 281. — Отъ Андрея Ерусалимски — на Успение 252, на Въздвижение 234. — Отъ Андрея Критски — на рождество Богородично 233. — Отъ Андрея Рамски — на Успение 251. — Отъ еписк. Антипатра — за рождество на І. Кръст. 467. — Отъ Атанасия Великий — за Благовѣщение 466, — за Рождество 234, — за рождество І. Кръст. 235, 468, — за Срѣтение 235, 464, — за Мелхиседека 392, на Цвѣтоносна нед. 235, — слово върху: Изыде повелѣніе отъ Кесара 234. — Отъ Варлаама Старца — о трехъ друзѣхъ человеческихъ 391, — за тоя суетенъ свѣтъ 323. — Отъ св. Варсонуфия — слово безъ заглавие 463. — Отъ Василия Великий разни слова 151, — да живѣемъ по правда 348, — како изеть ч҃лкъ ѿ діавола фармакіа 320, — ради тщеславие 328. — Отъ св. Геннадия, патр. Цариградски. — за страхъ Божий 328, 334, — слово безъ заглавие 337. — Отъ Георгия, еписк. Никомидийски — на Введение Богородично 251. — Отъ Германа, архиеп. Цариградски — на Введение Богородично 234, 283, — на Успение Богородично 236. — Отъ Григория Богослова — въпроси 256, — за гнѣвлива человѣка 366, ѡ Литоурги нѣкоего срацинина въпрошение 445, — къмъ Филагрия 207, — Съборникъ с҃ому Василию (въпроси и отговори за Адама) 445, — на св. Петдесятница 292. — Отъ Григория папа Римски — ради страннориемство 312, 329, 359, 383, 391. — Отъ Григория Неокесарийски — на Благовѣщение 137, 465, — Отъ Григория Нисски — на Благовѣщение 465, — надгробно Великому Мелетію, архіеп. Антіохійскому 465. — Отъ Григория Двоеслова — за отроче, що хулило Бога 237, 240, — ради покаяание 327, 331, — о просфорѣ 329, — за еписк. Андрея 237, — за еписк. Павлина 237, 240, — о Провѣ епископѣ 237, — о смърьти Іωаанна Иꙋрса 237, 240, — смърть Репаретова 237, 240, — смърть Теодорихова 237. 240, — отъ Григория Солунски (Палама) — Исповѣданіе правосл. вѣры 259, — на Акиндина 258, — на Варлаама и Акиндина 258, — о исхожденіи св. Духа 258, — слово а҃ на латінѣ 258. — Отъ І. Дамаскина — на Благовѣщение 252, — на Рожд. Х҃во 250. — о иссохшей смоковници 291, — прѣданіе правосл. вѣры 258, — къ Козмѣ 258, — отъ І. Дамаскина, І. Злат. и Григория Нисски — за помени 305, 352. — отъ Дамаскина Студита на Благовѣщение 438, — за Богородичния акатистъ 321, — на Кръстовдень 320, — за второ пришестаие 336, — за св. Димитрия 353, 361, — за св. Арханг. Мих. и Гавр. 348, 361, 438, — за 10 тѣхъ заповѣди 357, 364, 439, — за Мария Египтянка 321, — на Обрѣзаниео Гн҃е 321, — въ недѣля прѣдъ Рождество 321. — на Погребение Христово 362, 469, — за поклонени Честному Кръсту 362, — о постѣ 438, — за Рождество Христово 362, 439, — о скончаніи теченія 321, 439, — на Срѣтение Гн҃е 439, — на Цвѣтоносіе 362, 438. — не подобаетъ много плакати 305, 352, — отъ авва Даниила — о чрьноризицѣ творещеисе піаничливѣ 240, — О цѣломудрьнои отроковицѣ, 240, — о авва Маркꙋ уродливом 240, — тъ Епиф. Кипърски — „слово“ за светитѣ апостоли 71. — на Погребение Христово 235. — Отъ Ефремъ Сирина — о блеж. Аврамѣ 212, 223, 230, — о антихристѣ 215, 227, — о безгнѣвіи 213, 224. 230, о безстрашіи 213, 223, 230, — на блаженные 211, 222, 229, — о благоговѣніи 229, — къ брату отпадшу 214, 225, 231, — о въздръжаніи 213, 225, 231, — о невъздръжаніи 225, — О вторѣмъ пришествіи х҃вѣ 216, — о высокомудріи и дѣлѣ зависти 223, 230, — о говѣніи 211, 222, — о длъготрънѣніи 209, 213, 224, 230, — о неимѧщихъ длъготрънѣниа 213, 224, 230, — о дѣвствѣ 211, 222, 229, — о дѣвствѣ и цѣломудріи 221, — о житейскихъ печалехь и вещехъ 223, 230, — о зависти и ревности 213, 225, 231, — еже не имѣти зависти 213, 224, 231, — о злообычнѣи мысли 215, 226, 232, — О истинѣ 213, 224, 231, — на исправление странноживѫщихъ 211, 222, 229, — о прѣкрасномъ Іосифѣ 216, 227, 254, — о кротости 213, 224, 231, — о кротцѣи страсти 210, 222, 229, — о клеветѣ 225, — не быти клеветнику 225, 231, — о кончинѣ и и второмъ пришествіи 212, о ст҃ѣи литургіи 338, — о лукавствѣ 213, 224, 231, — о лъжахъ 213, 224, 231, — о любви 213, 214, 223, 230, 232, — о любви и о кръщеніи и о исповѣданіи и кръсту похвала и о бѫдѫщемъ сѫдѣ 216, — о неимѫщихъ любве 213, 224, 230, — о мирсцѣмъ житіи и о умилюніи 144, — о наглодушіи рекше о гнѣвѣ 213, 224, 231, — О наказаніи 206, 209, 219, — о невъздръжаніи 213, 231, — о непокорствѣ 213, 231, — наказаніе къ Евлогію 215, 226, 232, — къ непокоривымъ 210, 222, 229, — о непокорствѣ 224, — къ новоначѧлнымъ чрьнцемъ 206, 219, — ꙗко не подобаетъ смеꙗти се 228, — о отпадающихъ своею лѣностію 229, — наказаніе о блаженых 215, — ꙗко не клети се 215, 226, 232, — наказаніе къ комꙋ слово реченно бы҃: ꙋве ѥ҃ женити сѧ и посагати 214, 225, 232, — слово егда придошѫ братиа къ немоу въпросити его е дѣлесехъ 212, 223, — ꙗко възвращати се въспеть на ѥзыческаа дѣла 225, 231, — о прѣхожденіи ѿ мѣста на мѣсто 209, 220, 223, 228, — о падающихъ ѿ свое лѣности 211, 222, — не наметати очима 210, 222, 229, — ꙗко подобаѥтъ въ оуши братоу почисти 221, 229, — оутѣшати прѣнемагающаго 221, 229, — подобаетъ христиꙗниноу длъготрьпѣливоу быти 221, 229, — иже стоѥ въ съборѣ или ходе омраченіѥмъ своимъ надегъ вънезапоу 221, о томъ ѥже имоущомоу дастъ се 209, 221. Не смѣꙗти се ни глоумити се 208, 220 228, — На единомъ мѣстѣ жити до кончины свое 208, 220. — о Палладіи чрьнци 209, 221, 228, — о ползахъ мнишьскаю житіа 215, 226, 232, — о покаꙗніи 212, 213, 215, 223, 226, 230, 232, 279, 446, — о покаꙗніи доуши 225, 231, — ради покаꙗние 329, — о покаꙗчіи и о любви и о кръщеніи и исповѣданіи 227, — понужденіе къ благочестію 219, — о послоушаніи 2 3, 224, 231, — Крьсто҃у похвала 227, — Поoученіе къ юнымъ и о послоушаніи 208, 220, 228, — похвала общеживущимъ братіамъ 223, 230, — о просфорѣ рекше о комканіи 214, 225, 231, — слово на прѣображение 251, — пѣснь чинная къ съгрѣшаѫщимъ 215, 226, 232, о трьпѣніи 208, 213, 216, 220, 224, 228, 230, — о трьпѣніи и о кончинѣ 227, 232, — о смерѣнѣи мѫдрости 209, 221, 228, — о спасеніи и покаꙗніи 216, 227, — о страсѣ б҃жи 213, 223, 230, — о страстехъ 215, 226, 232, — страстехъ блѫдныхъ 210, 221, 229, — о страсти Спасовѣ 212, 223, 230, — о сѫдѣ 211, 216, 227, — о сѫдѣ и о любви и о покаꙗніи 214, 225, 231, — о будущемъ судѣ 327, — о судѣ и о милостынѣ 222, 229, — о цѣломудріи 214, 225, 231, — о чистотѣ 222, — о ползѣ дш҃и 298, — ꙗко не възвратити сѧ въспѧть 214, — еже како стоꙗати въ соборь 209, — о неимѧщихъ трьпѣніа 213. — отъ Захарія пророка — за немилостиви сѫдии 326. — Отъ св. Илариона — о отвръженіи міра сего 238. — Слово поучно ст҃аго Изидора 316. — отъ Исая монаха — о беззлобіи 392. — Отъ св. Іакова — за рождество Богородичо 281 — отъ І. Богослова — за Успение Богородично 262, 279, — о пришествіи г҃не на землю 256. — Отъ Іоана епископа — оубіеніе Михаила кнѧзѧ и Феодора въеводы его 282. — Отъ Іоаннна Ефрема — о блудници и о лѧвастрѣ мира 291. — Отъ І. Златоуста — за Каиново покаяние, за Ирода, Авела, и пр. 322, — за праведнаго Іова 392, — за Давида царя 463, — о св. Макавеохъ 470, — за прѣкраснаго Іосифа 291, — за Ирода 234, — о езерѣ Геннесар. и о рыбахъ 233, — о еже шьдше испитаите… 234, — на благовѣщение 93, 235, 251, 285, 465, 466, — съборъ прѣсв. Б҃цы 284, — о постѣ и о милостынѣ 463, — о св. постѣ о срѣдѣ и пѧтцѣ 289, — върху еванг. за Митаря и Фарисея 289, — за 2 нед. поста 322, — за покл. Чьстному Кръсту 290, — за Цвѣтоносіе 323, — за св. Велики Понед. (за исъхналата смоковница) 323, — за Велики Вторникъ 324, — за Велика Срѣда 351, — за Велики Четвъртъкъ 325, — о входъ въ Іерусалимъ 290, — за Пасха 137, 352, — учително слово за Великдень 434, — за 5 нед. слѣдъ Пасха 292, — на съшествіе ст҃аго духа 292, — на св. Петдесятница 292, — за Рождесво Христово 234, 468, — за рождество на І. Кръстителя 286, — на усѣкновение І. Кръстителя 236, 237, 288, — на Прѣображение 236, 288, — на Кръстовдень 250, — за 2 авг. (прѣнасяне мощитѣ на първомѫч. Стефана) 237, 287, — о чести свѧщеническіѧ 392, — за покаꙗние 178, 233, 338, 354, 358. — за душевно покаяние 355, 368, — слово како зачехꙋ се павликѣне 320, — ради покаꙗние 308, 325, 327, 461, — за покаꙗние и кръщение 299, — О покаꙗніи дш҃и 456. — како подобатъ намъ трьпѣти 348, — да търпимъ ония, които ни досаждатъ 308. — оклеветане, досаждане и празнословие 305, — ради нищолобие 305, — за нищи и богати 279, — да се пазимъ отъ мирска радость 301, — да се молимъ за нашитѣ ненавистници 329, — ради ненавистници наши 312, — ради милостиня 256, 329, 384, 391, — ради милостиня и подаяние 312,, — за милостиня и за робитѣ 390, — за които казватъ, че нѣма мѫка за грѣшнитѣ 390, — ради страшни день судни 360, — Слово ради смерть 384, — Слово за страшния сѫдъ 329, — ради смирение и покорение 301, — за скърбь и печаль 302, — о суетномъ житии 463, о страсѣ бж̃и 464, — о нѣкоемъ ѹсномошенцѣ 256, — за четене писанията 327, — за прочитане книги 302, — за християнския законъ 303, — ради воспитание чадъ 453, — да се не събираме съ развратени човѣци 308, — ради церкви 302, — какъ да стоимъ у църква 328, 359, — ради мертви 359, — да не плачемъ твърдѣ много за умрѣлитѣ 392, — слово за любовь 369, — за които се кълнатъ лъжно 391, — о послѣднемъ врѣмени 316, 413 — о душевномъ разборѣ 444, — Въпроси 256, — за които се лѣкуватъ съ вълшебство 392, — ради двора и вина 323, 325, 358 — къ нѣкоемоу игумену 299, — слово зѣло полѣзно 463, — за душевно спасение 456, — ради архиереи и ереи, които се причестяватъ недостойно 379, — ради гнѣвъ и ярость 303, — ради гневъ 302, — за искушение 301, — за вѣра и кръщение 301, — за кръщение г̃а нашего 286, — за свето кръщение 235, — слово о кръстѣ 463, — о злыхъ женахъ 256, 460. — О любодѣяници о масти 291, — за али жели 335, 355, — за които струватъ зло, а не приематъ наказание 392, — о женахъ добрихъ 256. — Слово отъ Златоустовъ Маргаритъ — за красота женска 351. — Отъ Іос. Исповѣдника — на кръстовденъ 251. — Отъ І. Карапатина — слово 240. — Отъ І. Патриарха — слово милостінѧ ради 450. — Отъ Іоанна архиеп. Солунски — на Успеніе Богородично 283. — отъ Кирилла Монаха — слово душеполезно (и лозето) 358. — Отъ сѫщия за 5. нед. поста 323. — Отъ блаженнаго Кирила — о расслабленом 291. — Отъ Кирилла архиеп. Ерусал. — о св. Іоаннѣ еванг. и о Б-ци 467, — о светѣй Б-ци и о ст̃ыхъ отцѣхъ 470. Отъ Кирилла Ерусалимски — за Срѣтение 285, 464. — Отъ Козма Вестиктора — за свп. Іоакима и Анна 250. — Отъ Климента епископа — на Успение Богородично 107. — Отъ Леонтия презвитера — за св. Богородица 144. — Отъ прѣпод. Макария — о умиленіи д-ти 299. — Отъ инна Макарія (?) — о исхожденіи души стѣла 294. — Отъ о. Маѯима — слово о Судѣ 463. — Отъ Методия Патрьски — о царствии небнѣ 238. — Отъ Іос. Милостиваго — за Петра митаря 391. — Отъ Нектория патриарха — за св. Теодора 289. — Отъ св. Нифонта — за искушението 391, — ради свирки, че сѫ даръ диволски 384. — Отъ Нѣгон воевода — о милостини и о покои 260. — къ помазанникомъ Божиимъ 260. — Отъ Павла еписк. Моновъсиски 323. — Отъ св. Пафнутия — за добринитѣ на селския старейшина 392. — Отъ Прокла, архиеп. Цариградски — за Педесятницѫ 235, — за І. Богослова (похвално) 467. — Отъ св. Прохора — слово о Романѣ 171. — о Василіи и Харисѣ 181, — о прокаженом 181, — о Карѣ епронѣ 181, — о Кинонѣ 181. — Отъ св. Симеона — о исходѣ души 332. — Слово Симеона Новаго Богослова (безъ заглавие) 305. — Отъ Тадея, Новаго Исповѣдника — на рождество Богородично 250. — отъ Ѳарасія, архиеп. Конст. града — за Введение Богородично 234. — Отъ св. Теодора еписк. Едесски — за единъ чуденъ стълпникъ 391. — Отъ Теодора Исповѣдника, игум. Студийски — слово за Кръстовденъ 251. — Отъ Теодора студита — „прѣдисловие“ 352, — за Митаря и Фарисея 3[illegible]2. — Отъ Ѳеофила архиеп. Александр. — о исхожденіи души 255.

слова отъ книга Іовъ 312, 329, 359, 383.
„ „ „ Левитска 308.
„ „ „ рекомая Лимонись 240.
„ „ книгата на Григория, папа Римски 240.
„ на св. Илариона 463.
„ на Макария Великий 240.
слово отъ Лѣствичника — о разсужденіи 371.
„ „ църковната история 407.
„ „ Мануила Ксантипа — за родството 311.
словеса І Златоустаго 348.
словеса избрана Конст. фил. Костенчьскаго 259.

Слова съ непоказани автори: слово за отца Агапия 318, — за св. Амвросия 324. — за св. Андрея 324, 344, — за Алексия, человѣка Божий 456. — за св. Атанасия Александр. 341, 343, — въ день успенія отца нашего Атанас. Алекс. 293, — на Благовѣщение 343, 359, — за Богоявление 343, 389. — за св. Богородица 365. за Богородиченъ акатистъ 349, — за Бориса и Глѣба 286, — о страсти св. Бориса и Глѣба 287, — за св. Варвара и Іоулиана 284, — за св. Василий Великий 284, 343, — надгробно слово Великому Василїоу 249, — за день успенія святого князя Василія зовемаго Володимира 287, за Введение Богорично 342. 367 389, — на Връбница 343, — за вс. Святыхъ 292, — на Кръстовденъ 330, 389, 398, 455, — за Възнесение 235, 344. 390, — за Въскресение 365, за съборъ Арханг. Гаврила и похвала прѣстѣй Б-ци 286, — за св. Георгия 286, 343, 345, — за Данаила пророка 256, 293. — за св. Димитрия 282, 335, 351, — за Евдокия Самарянка 383. — о Евлоіги каменосѣчци 239, 390 — за св. Еѵфимія 287, — за апост. Іакова 282, — за св. Іакова Пръскаго 283, — прѣставленіе І. Богослова 382, 342, — за Іоакима и Анна 281, — за І. Златоустаго 283. 324, 389, — за Іоасафа пустинника 283, — Огненное восхожденіе св. пророка Иліи 287, — за св. Илія 324, 344 350, 355, — дѣѧніе св. Кипріана и дѣвы Оѵстини 294, — за св. Кирика и Іулита 318, — за св. Козма и Дамяна 283, 342. 351, — за Константина и Елена 286, 324. 351, — за Кръстовденъ 342, 349, — за св. Арханг. Михаила и Гавриила 283, 334. 335, 399. — за св. мѹченици „Минодори, Митродори, Нинфодори“ 323, — за нерѫкотворния образъ Г-да наш. І. Хр. 288 — за св. Никола 369, 289, 500, — Прѣнесеніе мощей отца нашего Никола 286, — Обрѣтеніе честныя главы І. Кръстителѧ 285, — за св. Пантелеймона 293, — за Петдесятница 390, 461, — за св. Петра и Павла 324, 344, 319, 364, 390, — за Свѣтли Петъкъ 368, — за погребение Христово 179, 336, 355, — за Покровъ Богородиченъ 282, — за Прѣображение 344, 350, 366. 390, — за разбойника спасенъ чрѣзъ покаяние 240, — за нед. Разслабл. 363, — за Рождество Богородично 250, 294, 342, 389, 398, — за рождество I. Кръстителя 344, — прѣдъ Рождество Христово 389, — на Рождество Христово 284, 343, 364, 389, 500, — въ недѣля Самарянкина 370, — за Три-Светители 343, — за св. Силвестра, папа Римски 324, — за св. Симеона Богопріемца и Анна Пророчица 285, — о милост. Созонѣ 293, — за Срѣтение Господне 343, 389, 464 — за св. Стефана 284, за страсти Господни 333, — за III вс. Съборъ 323, — за блаж. Таисія 323, — за Теодора Стратилата 390, — за св. Теодоръ Тиронъ 288, за Теодосия Общежителя 324, — за св. Апост. Тома 319, 325, — за Томина Недѣля 368, — за св. Троица 344, — за Усѣкновение 294, 344, 351, 390, — за Успѣние 334, 344, 366, 390, — за св. Филипа 352, — за св. Флора и Лавра 288, — за св. Харалампиа 334, 343, — за Цвѣтна Недѣля 290, — за Вел. Четвъртъкъ 336, 354, — за св. 40 мѫченици 235, 285, 343.

Слово ради бездождие 326, — о безмолвіи 296, — за безстрашие 280, 391, — о благодати 410, — о бодрости 297, — да се боимъ до смерть 329, 383, — о брани 390, о воздержаніи 296. — ради гневъ и ярость 326, 327, — ради десеть деви 324, — за добро и зло хотѣние 328, — о долготу дней 390, — за божието дълготърпѣние 390, за 10-тѣхъ заповѣди 337, — за злоба 302, — слово како, звание не пречи на спасение 390, — за краткия човѣшки животъ 390, — слово похв. добрымъ женамъ 354, 360, 370, — ради зли жени 314, 329, 360, — слово, како не е прилично да се говори съ развращени жени 324, — женитѣ да бѫдатъ мълчаливи 392, — ради христианско житие 311, — о зависти и лихоиманіи 272, — о творящихъ знаменія 298, — за Иродиада 237, — избиване младенцитѣ отъ Ирода 237, — за истина 390, — върху гл. 12 отъ Іоан. ев. 308, — за прѣкраснаго Іосифа 320, 369, — да се не кълнемъ ни да проклиняме 301, — о сидѣніи келейномъ 297, — о ласкателствѣ 390, — за лѣниви 392, — еже не ленити се 327, — о любви 280, 298, — о любви къ ближнему 461, — о неимеющихъ любви 280 — за милостиня 279, 308, 312, 327, 328, 359, 391, — за милостиви люде 366, — слово егда даватъ милостиню 450, — за монаситѣ, които не искатъ да сѣдятъ у манастиръ 391, — слово на освященіе церкви 390, — ради осужденіе 297, 326, 327, — о Богѣ Отмстителѣ 390, — не осуждати ближняго 392, — о нестѧженіи 296, — ради ненависть и зависть 308, — за непокорство и роптаніе 279, — о памяти смертной 390, — о печали 296, — да пазимъ светото Писание 309, — ради плача 327, 328, — о погрибающихсе въ цркви 240, — о постѣ и о молитвѣ 276, — за покаяние на душата 446, — ради покаяние 311, 326, 334, 500, — о послушаніи 298, — да живѣемъ право 328, — да тачимъ празницитѣ 315, — за които се причестяватъ достойно 364, — какъ да се готвимъ за причестение 310, — о прозорливыхъ 398, — о житіе пустошно 390, — за мирска и духовна радость 302, — о разсмотреніи 297, — о разсужденіи 297, — о житіи различномъ святыхъ 298, — о смиреномудріи 298. — о смиреніи и плачи 296, — бои се врагъ отъ смирение 323, — какъ да се смеримъ 309. — ради спасение 328, — за ония, които искатъ да се спасатъ 323, — како спасетсе чл҃къ ѿ грехи сказа намъ ст҃аѧ Теодора 450, — ради сребролюбие 308, — ради страхъ Божи 311, — да не вѣрваме въ сънища 328, — о страннолюбіи 297, — за сѫдбитѣ Божии 392, — о терпѣніи и мужествѣ 298, — о трезвеніи и молитвѣ 297, — о тщеславіи 297, — како подобаетъ даяти за умершими 384, — о оумиленіи 296, — како подобаетъ всѣкому христианину да ходитъ 327, — къ царемъ, княземъ и епископомъ — не опивати ся виномъ 338, 392, — не подобаетъ да уничижаемъ ц҃рковъ 351, — ради входъ ꙋ ц҃рковъ 304, — како подобаетъ христіанинꙋ в црквү 392, — како стоати въ цркви 279, — о чести и благородіи 460, — полза отъ четене писанията 328 — како подобаетъ дѣтемъ чтити родители свои 392, — о наказаніи чадъ своихъ 392, — како подобаетъ да ходимъ на тоя свѣтъ 358, — да се не облѣга човѣкъ на себе си 410, — слово ѿ пророческаго оуказаніѧ къ епископом и къ всемꙋ с҃щенническомꙋ чинꙋ 392, — егда даваетъ богу взаемъ и како ему плаща богъ 451. — о великои благодати божией надъ грѣшными ч҃лвкы 299, — словеса и наказаніе на прѣспѣаніе житіа иноческаго 297, — словеса д҃шеполезна светыхъ о҃цъ и богоносныхъ мужей 296.

Слова недѣлни: за 1. нед. поста 365, 390, — за 4. нед. поста 365, — за 5. нед. 369, 461, — за 3. и 5. нед. слѣдъ Пасха 291, — за 7. нед. слѣдъ Пасха 388, — за въ нед. прѣди Рождество 365, — за 1. нед. слѣдъ Рожд. 367, — за 3., 4., нед. 366, за 5. нед. 364, 367, — за 7. нед. 367, — за 10. нед. 364, — за 11. нед. 366, 368, — за 12. нед. 366. — за 13. нед. 364, — за 15. нед. 363, — за 17. нед. 364.

Слова отъ Патерика, апокрифни и др. За праведнаго Авраама 315, 443, — за Авраама, егда приде къ нему Арх. Михаилъ 315, 446 — о Авраамѣ и Мелхиседецѣ и о турцѣхъ 248, — слово како учитъ Сарра Авраама 443, — за Адама, за св. Богородица, свети апостоли и мѫченици 462, — о Адамѣ и о разборѣхъ 347, — за Адама и Ева 315, 443, — за главу Адамову, 318, — за Адама и за Богословца 318, — о скончаніи Адамовѣ 248, — за прѣмѫдр. Акирия 254, — за Настасия черноризица 317, 445, — ва Антихристово царство 316, — о прѣпираніе Антихристово съ г҃мъ нашимъ І. Хр. 316, — слово ради бабини празници 310, — слово како изиде бесъ отъ чл҃вка 326, — слово егда покри с҃та Бц҃а отроче и не изгоре 452, — егда избави света Б-ца жена ѿ бесовскаго злодеѧстіѧ 451. — откровеніе св. Б-цы о грѣсѣхъ 317, 485, — Сонъ пресвятія Богородицы 461, — слово ради некоя блудница, 323, — ради враговщини женски 383, — слово егда принесоха врани въ пꙋстиню овошки 451, — за второ пришествіе 307, 330, 334, 344, 367, — о воздвиженіи прес҃тѣй 247, — въскресеніе Варухово 317, 445, за въскръсналия войникъ 390, — слова и чудеса ради въскресеніе 456, — за два брата, които се мразѣли 279, — за царь Давида 319, — о оумршои дѣвицѣ 240, — дѣвица, избола очитѣ си, за да запази дѣвството си 451, — за дѣвица, която показала милость къмъ давещи се длъжникъ 391, — за дѣвица, която побѣгнала въ пустиня 313, 328, 383, — о Даніилѣ египтянинѣ 331, — о дрѣвѣ, на немже распетсе разбойникъ и праведный 318, — Дѣтство г-да нашего 254, — слово за нѣкого-си дякона 240, слово како исписа се св. евангеліе 317, 445, — ради елини и въскросенио мрътвимъ 299, — о покаianiи епископа нѣкоего 240, — слово ради евреи 308, 309, 352, — слово егда се причасти дѣте еврейско и сажеже го о-ць му 452, — ради некоего ерея 327, — о Еуврiи философѣ 392, — слово како осуди жена Ефрема 317, 445, — за жена, родила черно дѣто 451, — О женѣ обрѣтенной въ островѣ съ сн омъ ея 240, — о Зиновѣ царѣ 279, — слово избрано Ѡ пръвѣшнихъ людiи 339, 356, — о иноцѣхъ Нитрискихъ 240, — слово за Исака 315, 463, — словеса за искушение на светии, 241, — О исповѣданiи съгрѣшенiи къ с-тому старцу 240, о исповѣдавшимъ съгрѣшенiа къ ст-ому старцу 240, — о исповѣдавшiмсе образу г-да нашего I. Хр. 260, — Исусъ искушаванъ отъ дявола 410, — какъ I. Богословъ спасилъ разбойникъ 327. — за лъна егда имѣ главу на ногу 451, — ради киноиса магесника 383, — ради Киприана магесника 383, — за конача, който съ молитва свалилъ планина 392, — слово ради магесници, самовили и бродници 310, 313, 383, — ради магесници 310, — ради магесници и бродници и залагиніа и баяніа 314, — за Мелхиседека 248, 443, — за Марiа егда и отсекоха руцете и па ги даде с-та Бц-а 452, — како осуди Марта Пилата 316, 455, — о черноризци Мартири 463, — слово за пърwitе, послешнитѣ и согашнитѣ монаси 334, — о мнисѣхъ, плѣненыхъ въ Африкiю 240, — о Мусѣ десетницѣ 391, — за народи и езици 255, — слово за оноцѣ 443, — о моужи иже невидимъ Ѡ желѣзныхъ оузъ раздрѣшисе 240, — слово светаго Павла откровенiе о праведнихъ и грѣшныхъ 315, — светаго апост. Павла обхождение раю и муки 330, 331, 336, 368, 457, — о Павлѣ прѣпростемъ 240, — ради немилостиваго Петра 31 , 327, 359. — Изъ Патерика — въпросъ къмъ отца Пимена 331, — о плачевномъ и многобѣдстенном странствованiи души чл-чскiи въ жизни сеи 390, — за една старица и постница 391, — за презвитера, когото вързалъ владиката 392, — за презвитера, който паднал въ блждъ 280, — за през., който кръстилъ умрѣло дѣте 240, — за през., отлжченъ отъ своя владика 240, — слово ради пророка 308, — прѣпиралъ се три часа съ бѣсове 240, — како будетъ преставлению праведнимъ и грешнимъ 308, — разбойникъ, спасилъ се чрѣзъ сълзи 391, — слово за два разбойника како зачеху се и како распеху се на кръстѣ 319, — слово егда даде третя риза в чотпрьта но даде 451, — за Самоилѣ пророка 316, 443, како зачж се самовила 316, 444, — за Сампсона 256, 319, — за свършъка на свѣта 255, — о сивилѣ 316, 444, — ради Симона магесника 382, — о Соломонѣ 254. — Соломонови мждрости 319, — за Соломона и жена му 252, — како праводны Станоя учеше чедо свое на добро 452, — слово за тоя свѣтъ и за сждътъ 466, — за страшния сждъ 330, 384, — сждба между баща и синъ 330, — какъ Теофана кръчмарица погубила 9 братя (царие) въ една нощь 319, — о Троици светои 444, — о турцѣхъ 248, — за търговецъ, който загубилъ имота си 391, — за търговецъ, комуто дяволътъ напакостилъ 391, — за Флавиона разбойника 316, — какъ било погубени сички ханаански царства 319, — за християнина, който се заклелъ, че не е зелъ пари отъ евреинъ 391, — слово за Честния Кръстъ 388, — намиране Кръста Господевъ 237, — какъ изобрѣте Конст. царь Честныи Кръстъ 319.

съница на царь Шанкиша 255, 256.
словеса дшеполезна нѣкоего отца къ сну своему 447.
слова полезнаа (Ѡ правила) 279.
кака съгрѣшенiа възбраняютъ быти священнику 309.
слово о клубномъ видѣнiи земле 441.
слово на караманлийски (турски съ бълг. букви) 338.
слова отъ кръви посомь 253.
слова отъ Физиолога 254, 256, 442, 443, 452.
слово за детель ка живеть 452.
слово за папунекъ ка живеть 452.
Слова грьцки (омилии), перг. XIV в. 514.
слова отъ Кириакодромиона 405, 406.
слово на рум. епископъ Мелхиседека 505.
слова надгробни отъ С. Н. Поповъ, печ. 505.
слово въ паметь на Н. К. Войводовъ и Ц. Павловъ, печ. 1867 г. 505.
слово за св. Кир. и Метод. отъ В. Беронъ, печ. 1865 г. 505.
славѣне 255, 259.
славенска граматика 422.
словенска книга (отъ кои езици е съставена) 259.
словенска писмена 415.

Служби: на св. Авксентия и Кирила философа 100, — на св. Александра 88, — на св. Арсения Сръбски 105, — на съборъ безплътныхъ 434, — на св. Iоанна Владимира 519, — на св. Георгия Новий. Софийски 183, — на св. Далмата Фавста и Исакия 85, — на св. Еразма Лихнидски 90, 519, — на св. I. Рилски 86, 99, 100, 173, — на Iоана Трапезонски (Търновски) 379, — на св. Калиника, иже въ Гагрѣ 85, — на Кирила Философа 100, — на Климента Охридски 90, 519, — на прѣп. отца Климента пѣвца 107, — на Козма и Дамяна 433, — на св. Мартиниана 100, — на св. Наума 519, — на св. Никодима 519, на св. Пантелеймона 90, — на св. Параскева-Петка 87, 88, 89, 94, 96, 99, 102, 105, 111, 185, 434, 520. — на св. Савва Сръбски 93, — на св. Iоакима Сарандапорски 106, — на св. Седмочисленици 519, — на Симеона сръбски 13, 93, 100, — на св. Краль Стефана Сръбски 85, 170.

Служба и акатистъ на успенiе пресв. Богородицы, рус. печ. 1822 г. 501.
Служба и житие на св. I. Рилски, рус. печ. 1671 г. 490.
Служби и и жития на грьцки. печ. 1742. 519.
Служебникъ, бълг. XIV в. 149.
„ бълг. XV–XVI в. 435,
„ бълг. XVI в. 153.
„ сръб.-бълг. XVI в. 152.
Служебникъ, сръб. XV в. 151, 152, 153.
„ сръб. XV—XVI в. 167.
„ сръб. XVI в. 157, 158, 168.
„ рус. с. XVIII в. 155.
„ и трѣбникъ. бълг. XV 163.
„ „ бълг. XV--XXVI 164, 166.
Служебникъ и трѣбникъ, сръб. XVI в. 164.
„ „ сръб. XVI–XVII в. 167.

Служебникъ и трѣбникъ сръб. 1673 г. 436.
„ сръб. печ. 1519 г. 486.
„ „ „ 1554 г. 486.
„ „ „ 488.
„ гръцки XVI в. 514.
„ (мисалъ) лат. перг. XV в. 516.
„ рус. печ. XVIII в. 489.
Служебниче, черк.-сл. XVIII в. 437.
Служеніе еврейское, печ. 1839. г, 501.
с. Смиловци, Царибр. 424.
Смоленскій С. проф. 512.
смущение велико 55.
с. Смърданъ 119.
снѣгъ на Благовѣщение 147.
„ „ Великдень 255.
„ „ Света-Гора 449.
„ голѣмъ на 1785 г. 332.
„ „ „ 1875 г. 113.
Соколъ м. име 53.
Солунъ 502.
с. Сопица 203.
с. Сопотъ 153.
Сорокунски Өеодоръ 496.
Сотиръ м. име 173.
София 14, 45, 54, 55, 163, 178, 183, 236, 237, 332, 422, 448, 475, 476, 477, 481, 489, 490, 491.
Софийски градъ 58.
Софийска область 104.
Софийско 45.
Софроний Врач. 389, 393, 498.
„ владика у Враца 306.
„ архиеп. Търновски 393.
Спасъ м. име 128.
„ Пею 76.
попъ Спасъ отъ Пиротъ 75.
спахии 75.
Сперанскій М. 254, 257, 325.
Спиридонъ Монахъ 162.
списокъ лицамъ гр. Търнова, подлежащимъ призыву 1878 г. печ. 507.
Спространвъ Е. 50, 100, 125, 506, 512, 513,
Срѣдьчъстіи митрополити 194.
Сремъ 202.
Сремка ж. име 486.
Станко м. име 436.
Стаїѡ граматникъ 63.
попъ Стайчо 131.
Стаматъ м. име 482.
Стаменъ м. име 43, 57, 353.
Стамо іерей 393.
Стане м. име 56, 195.
баба Стана отъ с. Скръвена 437.
Станика ж. име 487.
Станимака 508.
Станимиръ 486.
Станиславъ м. име 436, 475.
„ Сабецкіи воевода Белски 79.
Станишевъ Конст. 123.
„ Нако 123.
попъ Станко 46, 87.
„ Станко Бойшинъ 47.
„ „ отъ Бзовик 146.
„ Станчо отъ Г. Нетрополия 161.
Станковичъ Вас. 426.
попъ Станоя 471.
Станчо попъ-Петковъ синъ 63.
Стара-Планина 380.
Стасовъ В. 18.
Статювъ Ив. отъ Лѣсковецъ 420.
Стахей Абрамовъ 40.
Степа, писецъ отъ с. Видрань (?) 156.
Степанъ м. име 47.
Степаносъ, ерм. свещенникъ 517.
царь Стефанъ Арбанаски 201.
Стефанъ Богомилъ 190.
Стефанъ Божественный 381.
царъ Стефанъ Български 201.
Стефанъ воевода 505.
царь Стефанъ Далматински 201.
Стефанъ Деспотъ 259.
царь Стефанъ Дечански 9.
Стефанъ, Карлонски архиеп. 379. 497.
царь Стефанъ Маћедонски 201.
Стефанъ Молдавски господарь 195.
„ митроп. Рѧзанскіи Муромскій 374.
царь Стефанъ сръбскіе и гръч. земле 217.
царь Стефанъ Угровлакійски 201.
царь Стефанъ Угарски 201.
Стефанъ Урошъ 170, 171, 195.
попъ Стефанъ 89, 141, 165.
„ „ ватаси Іованъ отъ с. Вукань 486, 487.
Стефанъ отъ Скадра 484.
„ іеромонахъ 475.
„ монахъ 111.
„ Стойновъ 57.
попъ Стефанъ отъ с. Вуканъ 47.
„ „ „ Вунъ 47.
Стимиръ (Стоимиръ ?) име 486.
стихове за св. Богородица 380.
„ къмъ св. Богородица — да пази бълг. родъ 381.
стихове за Іонна Търновски 379.
„ черковно-славянски 171.
„ за похвала на св. Сава (на сръбски) 178, 332.
стихотворение отъ Неоф. Бозвели 424.
Стиче (Стоиче ?) име 172.
Стойка ж. име 25.
Стойко ерей 184, 185, 411.
попъ Стойко 62, 325.
Стойко Душевичъ желепинъ 485.
папа Стойко 121.
Стоилко м. име 119, 381.
Стоица м. име 57, 482.
попъ Стоица 168.
„ Стойчо отъ Пиротъ 75.
Стойѣа ж. име 47.
с. Столникъ 107.
страхъ отъ турци 435.
попъ Страхиња отъ с. Урњаковци 47.
Стрѣзъ Севастократоръ 192.
Стрѣѕо м. име 18.
Страцимиръ деспотъ 441.
гр. Струмица 158.
Струмишки владика 518.
с. Стубелъ 353.
студъ и гладъ на 1787 г. 332.
Стоѧ ж. име 37.
Сточо (Стойчо ?) м. име 131.
Стойо и Добра, първо вѣнчило 195.
даскалъ Стоянъ 49.
Стоянъ ерей, 102, 146.
„ „ отъ с. Куванлъкъ 412.
попъ Стоянъ 53, 92, 102, 447.
попъ Стоянъ отъ с. Беримирци 120.

попъ Стоянъ отъ с. Кричане 368.
попъ Стоянъ отъ с. Ѕелинъ 437.
попъ Стоянъ отъ с. Куванлъкъ 515.
попъ Стоянъ, Шуменъ 148.
попъ Стоянъ, Охридско 94.
Стоянъ отъ с. Кочибегово 103.
Стоянъ кехая 482.
Стоянъ мѫтавчи 81.
Стоянъ Дойчинъ, 53.
Стоянъ Бошковъ 51.
Стоянъ Шута 36.
Стоянъ (писецъ) 133, 161.
Стояна ж. име 25, 85, 62.
Стояна попадия 46.
Стояновъ Дим. Тулчали 462.
Стояновъ В. Д. 149, 150, 393, 396.
Стояновъ Петре, макед., 119.
Стојановић Љ. 16, 218.
Стошичъ Коста отъ Призренъ 199.
Срьбiе 255, Срьбле 259.
сръбски кралие 415.
сръбски царие 255.

Страдания и страсти: на великомч. Агапи 333, — на св. Вонифатия 321, — на прѣпод. Евпраксия 84, — на св. Ермола, Ермипа и еже съ ними 81, — на Евстатия новаго Iона (отъ I. Злат.) 454, — на св. Никита 281.

събори вселенски 255, 309.
съдържание на Сборника отъ 1850 г. 407, 408.
съдържание на Алфавитъ духовний 402, 404.
съдържание на Театронъ Политиконъ 394, 395.
Съкровище дѣтемъ, бълг. ркп. XIX в. 422.
Суба ж. име 25, Субе м. име 34.
с. Суватитѣ, Бургаско 235.
Султанътъ хотилъ на Задра 161.
суша 161, 254.
схематични образи 258.
царь Сулеманъ 123, 448.
царь Султанъ Сулеманъ 131.
царь Суламанъ на Сегитварь 255.
Сырку П. А. 149, 261.

Т.

Табакъ Иванъ 480.
таблици схематични 430.
тайнописъ 12, 38, 52, 54, 90, 96, 102, 113, 124, 165, 176.
таинства 337.
Талханъ, турски пророкъ 415.
Тамаръ 192.
попъ Танасъ 103.
папа Танаско 125.
Ταστιχαρὲ (свид. за попуване) 518.
татаре 13, 447.
цара Татъраска 43.
Таха чрьньць 217.
с. Тахчикюво 409.
Театронъ Политиконъ 393, 394.
тегла отъ помаци 492, 493.
Теодора, майка на ц. Михаила 201.
Теодоръ богомилъ 190.
Теодора царица 193, 440.
св. Теодора 450.
попъ Теодоръ отъ Враца 299, 306, 346, 353, 374.
х. Тимотей игуменъ 425.
Θимотей м. име 431.
пъри'теле Тимофтей 498.
Типикъ църковенъ, срб. XVI в. 198.
„ бълг. XVI в. 199.
Типикъ Ерусалимски (на св. Савва) 2.
Типикъ како се чини чрьно мастило 252.
Τησαβρος сиесть скровище 321.
Тихулъ м. име 35.
с. Тишевица, Врач. 492.
даскалъ Теодоръ или Тодоръ (Пирдопски) 169, 170, 341, 357, 386, 416, 458, 460.
Теодоровъ Баланъ А. 393, 396, 41², 460.
Теодоръ-Петръ, братъ на I. Асѣня 440.
Θеодоровъ И. Москвитинъ 477.
Θеодосiе митрополитъ 508.
х. папа Θеодоси архим. Синаитски 502.
хаџи п. Теодосий отъ Лѣсковския ман. 461.
Θеодосiи, патр. Търн. 194.
Θеодосий игуменъ 480.
„ „ Рилски 382.
Теодосий, Нѣгоевъ синъ 260.
Θеодосiй монахъ 38.
Теодосiй монахъ, протосевастъ 192.
Теодулий философъ 175.
Теодулъ монахъ 192.
Теоктитъ монахъ 170.
Теотуболисъ (Ерзерумъ) 517.
Теофилактови тълкувания на Павловитѣ послания, лат. прѣводъ, печ. 1543 г. 520.
Теопемптъ Христовичъ, инокъ 424.
Θεωρία περί τοῦ νεου Κοσμου 370.
Теофанъ, митроп. Софийски 163.
„ инокъ и риторъ 439.
„ ером. Рилски 374.
„ Рилски 379.
попъ Теофанъ 232.
Теофана 193.
Бабинъ-Теофанинъ синъ 47.
Теофилъ владика, 353.
мч. Θерапонтъ 46.
Тераничъ 45.
Тераичовъ 46.
Тертеръ Георги 441.
гр. Тетово 203.
с. Тѣтовене 63.
Тетевенъ 24.
Тешо калугеръ 76.
тефтердаре 448.
von den zehen Teufeln oder Lastern, печ. XVI в. 521.
Тодоривъ 53.
Тодоръ граматикъ 25.
Тодоровъ Пено 56.
Тодоръ (подвързачъ) 127.
св. Тодоръ Тиронъ 50.
Тодоровъ Радивой 487.
св. ап. Тома 342.
Тома ерей 76.
попъ Тома 76.
с. Томино 203.
Томчо м. име 92.
топла есень до Рожд. 147.
топло врѣме по Коледа 332.
Торьна, име 165.
попъ Торно отъ с. Влашко 103.

хаџи Тосунъ 341.
папа Тота 178.
х. Тотювъ Хр. 420.
х. Тошевъ Дим., Врана, 427, 493, 523.
Трайковъ Кр. 470.
Трапанъ м. име 37.
Трѣбникъ, сръб. XV в. 156.
„ „ XVI в. 157. 158, 159.
„ „ XVII в. 162.
„ „ отъ 1533 г. 158.
„ сръб.-бълг. 1641 г. 160.
„ гръцки, печ. XVIII в. 522.
Трѣбниче, или филадица, бълг.-рус. XVIII в. 162.
„ черк.-сл. XIX в. 161.
„ „ 1841 г. 169.
с. Трѣвна 49.
Трѣвна 380, 461.
Трѣна ж. име 35.
Трендафила ж. име 487.
с. Γρέπιστα (Требища ?) 523.
Трепетникъ 252, 254, 518.
тресавица на 1685 г. 449.
Триновъ (Търново) 194, 197.
Триодъ, сръб. XIII в. перг. 134, 137.
„ „ XVI в. 148, 471.
„ постенъ бълг. XIII в. перг. 135.
„ „ „ XV в. 140.
„ „ сръб. XIII в. перг. 136.
„ „ „ XIV в. „ 135, 136, 138.
„ „ „ XV в. 138, 139, 140.
„ „ „ XV—XVI в. 141.
„ „ „ XVI в. 142, 143.
„ „ бълг.-рус. XVII в. 143.
„ „ рус. XVI в. 142.
„ „ срб. печ. 1590 г. 484.
„ „ рус. печ. XVIII в. 483.
„ цвѣтенъ. сръб. XV в. 138.
„ „ бълг. XVI в. 145. 146.
„ „ сръб. XVI в. 102. 141, 144, 147.
„ „ „ печ. 1563 г. 484, 485.
„ гръцки печ. 1689 г. 522.
Тримо м. име 119.
Тричко м. име 486.
Трифанъ м. име 43.
Кара-Трифунъ, Скопие, 476.
тропаръ на св. Илариона Мегленски 9.
„ „ „ І. Рилски 9.
тропаръ на св. Кирила философа 69.
„ „ „ Нифонта 499.
„ „ „ Петка 9.
„ „ „ Симеона Сръбски 69.
с. Троватъ, Макед. 203.
ein schöner Trost den betrübten Christen, печ. 1557 г. 521.
Christelicher Trostbrief Martini Lutheri, печ. 522.
Трохана ж. име 437.
Трошанъ м. име 195.
Тудоровъ синъ Марковъ 425.
Тукидитовитѣ къмъ народа рѣчи, новобълг. прѣводъ, 424.
Тулчанскій, Гр. Ив. 18.
Туркия 76.
турки безбожни 194.
Туруня ж. име 46.
турски думи съ бълг. букви 338, 411.
турски думи съ гръцки букви 518.
турци върлуватъ 254.
„ на лѣха 180.
„ мѣрили земята 114.
„ прѣзели Нишъ 168.
„ и москали 236.
„ и прѣзморци 47.
турски пророци 415.
турски султани 201.
Тутаксиархоу Мих. 523.
Тълкувание евангелско, бълг. ркп. отъ 1778 г. 374.
тлъкованіе ст҇ого изображенія вѣры 55.
тълкувание на „Отченашъ“ 55, 308.
тълкувания (нед. поучения): за 2. нед. 374, — за 3.—9. нед. 375, — за 10.—17. нед. 376, — за 18.—25. нед. 377, — тълкувания евангелски 243.
тълкуване еванг. за Блудния синъ (отъ І. Злат.) 289.
Търговищенско евангеле, печ. 1512 г. 495.
Търново 49, 97, 103, 193, 243, 346, 380, 415, 417, 418, 419.
Търново, настолни градъ 53.
Тръновъ, градъ патріарьшьскы 191.
Търновска мѫжка гимн. 49.
Търновски пазаръ 413.
Търновски патриархъ 416.
Търновски съборъ 190, 440.
Тръпче Буралия 58.
Тютюнджиевъ, уч. инсп. 28.

У.

Углешъ Деспотъ 195.
Угорска земля 40, 123.
угри 255.
указъ за г-да наш. И. Хр. 444.
„ „ черковни дарове 444.
„ како псалтирь бысть въ мори 317, 445.
с. Унзване (?), Рум. 148.
царь Урошъ 68.
уроци за управяне правитѣ 461.
Урумелия 52, 373.
Урумели валиси 75.
с. Упраковци 47.
Успенскій Ѳ. И. 196.
уставъ на II Ник. съборъ 197.
„ „ Халкид. съборъ 196.
„ „ бълг. революц. ком., печ. 1870 г. 506.
„ „ „ читалище въ Цариградъ 427.
Устие (мѣстность) 49.
Утманъ, турски пророкъ, 415.
ученіе Авва Амона 447.
„ св. Василія 326.
учитель сръбски (Конст. Костен.) 259.

Ф.

факсимилета отъ печ. Молитьвникъ (№ 35), — 488.
фексимилно издание на Борилова Синод. 507.
факсимилна стр. отъ Реимско ев. 505.
князь Фердинандъ 437.
Фетмана, Мухамедова дъщеря, 415.
Περὶ φυλαργυρίας (слово) 369.

Филаретъ име 420.
Фиденъ м. име 119.
Физиологъ 254, 256, 442, 448, 452.
Филибо 103, 385.
Филипъ Станиславовъ 53.
попъ Филипъ отъ Бусинци 47.
Филипъ ерей 46.
Филипсийски митроп. 194.
философски мудрости 407.
Филотей дяконъ 386.
Флоарѣ дарȣрилоръ, печ. 1808 г. 508.
Флорински Т. Д. 198, 202.
Фотий, архиеп. Конст. 248.
фитогр. снимка отъ I. Александровия Хрисовулъ на ман. св. Никола 429.
фотограф. снимка отъ царь-Конст. Хрис. на Хилиндарския ман. 429.
фитогр. снимка отъ гръцки писма 528.
„ „ „ „ пантахуси 528.
„ „ „ „ картина 428.
Френкъ Iован, униленъ 456.
фрули 255.

Х.

Хайвазъ Мехмедъ-паша, везиръ 201.
попъ Ханъ 329.
с. Халино 482.
Халкидонъ 196.
Халкидонски отци 84.
Ханко м. име 195.
харачи тежки 257.
харвати 255.
Харитонъ име 122.
Харманъ-махала 195.
Хасанъ, турски пророкъ, 415.
Хасково 103, 421.
Хасковски учил. инсп. 414.
Κῦρ Χαρίτης μονάχος τε Φιλιπποπολιε 515.
прѣводъ на царския Хаттишерифъ, печ. 1841 г. 506.
Хахтик, область въ Арм. 517.
Херовико отъ киръ Даниила, протопсалтъ (гръц.) 516
Χαρβικά κυρ Πέτρου Λαμπαδαρίου 516.
Херцегъ-Бей 517.
Херцеговина 517.
хизи (народъ) 255.
Хилиндарски еромонахъ 183.
хиндие и миндие (народи) 447.
хаџи Ховханесъ, арм. 517.
Xerva Hodoș 478.
холера 46.
Хосрафъ-шахъ, арм. 417.
Петръ хлѣбарь 53.
с. Хлевене 195.

Храмове (църкви и събори): св. Апостоли 45, 46, — св. Атанасъ 361, — Бѣляковска черква 257, — св. Безсребреници 353, — Благовѣщеніе Богородично 31, 200, — св. Богородица 485, въ с. Столникъ 107, — Введение Богородично 485, — Божія Матерь Селинска 57, — Болярска църква, Враца 75, — Бусинска църква 47, — църква Влахерна 348, — св. Врачеве 58. — храмъ Въздвиженіе Ч. Кръста 200, — храмъ Възнесеніе 39, 163, — въ Търново 191, — църква Въскресение 79, — Георгій 51, 52, 84, 432, 480, — св. Гіоωрдιа 34, — св. Ђорђи 29, — св. Георги въ с. Вуканъ 487, — св. Димитрій 499, — въ Охридъ 513, — ἐκλησία τοῦ ἁγίου Δημητρίου 511, — св. Иванъ, Брацигово 479. — св. Илия 25, — св. Iоанъ Богословъ 60, 106, 119. — св. Кирикия (св. Нед. Соф.) 171), — св. Краль (св. Нед. Соф.) 108, 172, — св. Краль Стефанъ (София) 171, — св. Костадинъ, Охридъ 512, — Струмица 158, 173, — Крушедолска църква 143. — св. Кузма и Даміанъ 58, — св. I. Кръститель 154, — св. Никола 10, 35, 37, 43, 46. 47, 60, 75, 76, 78, 92, 102. 121, 151, 168, 393, 435, 479, 489, — въ с. Биримирци 120, — въ с. Гърбова 478, — въ с. Дивотино 141. — въ Търново 418, — въ с. Халино 482. — св. Пантелей 160, — св. Петка 111, 131, 482, св. Петъръ въ с. Дрънъ 483, — св. Петъръ и Павелъ 34, — въ Котелъ 411, — съборъ всѣхъ с҃тыхъ 97, — въ с. Правецъ 53 — Рождество Богородично 58, 404, — св. Троица 40, 49, 110. — Успение Богородично 48, 202, 374, — въ с. Столникъ 107, — храмъ въ Халкопратия 348.

Храна ж. име 119.
Храно меанџия 178.
с. Хрелево 168.
Хрелювски Теод. 400.
Хрисанта монахъ 502.
Хрисмосъ или пророчество Агаоаггелȣ, бълг. прѣводъ отъ 1830 г. 372.
Хрисовулъ на сърб. кр. Стефана 425.
Хрособулъ царь-Шишмановъ 414.
Христіани, избити въ България 379.
Христа м. име 106.
дѣдо Христо отъ с. Челопечане 183.
Христо поклонникъ, Котелъ 411.
папа Христо, икономъ 393.
Христо ерей 482.
попъ Христо, повезачъ 487.
Христодуловъ Захарій 420.
Христосъ воскресе на арапски (съ бълг. букви) 462.
„ „ „ ерменски „ „ „ 462.
Христофоръ егуменъ 183.
попъ Христофоръ 173.
Христоворъ еромонахъ 68.
Хрулевъ Θеод., Свищ. учит., 462.
Хрулевъ, Теод. Т. 461.
διδάσκαλος Χρυσοβέζιος 516.
с. Хърсȣва 409.

Ц.

Цамблакъ примикюрь 192.
Цариградъ 46.
Цариградъ 129, 335, 349, 386, 424. 427, 448.
Царственникъ, Башкюйски прѣписъ отъ 1841 г. 416.
Царственникъ или История болгарска, печ. 1844 г. 504.
деда Цветко 76.
попъ Цветко 177.

презвитеръ Цветко 203.
презвитеръ Цветко отъ с. Сопотъ 153.
хаџи Цвѣтко, ктиторъ 76.
попъ Цвѣтко попъ-Пешовъ 280.
попъ Цвѣтко отъ с. Малово 143.
Цвѣтковъ Лазаръ, кожухаръ 12.
Цветанъ м. име 489.
Цвѣтановичъ 416.
Цветиновъ Мирче, макод. 119.
цѣлованіе оудовъ и равы гд҃а нашего I. Хр. 400, 438.
цѣни въ края на XVIII в. 332.
дякъ Цене 178.
Ценка ж. име 311.
Ценко м. име (писецъ) 311.
с. Церово 203.
Цетина 473.
Циде, име 486.
Цидна (поробилъ царь Мехемедбегъ) 122.
Цола м. име 119
Цола Стоининъ 154.
Цолка ж. име 43.
Цоне м. име 43, 353.
Цоневъ Б. 18, 24, 218, 325, 353.
црькви болгарскіѧ земли 379.
Црноевикь Гюрга 473, 489.

Ч.

с. Чагоръ 58.
Чанакчийска община 33, 40.
Часословъ, бълг. XIV—XV в. 184.
Часословецъ, рус.-бълг. отъ 1768 г. 184.
Часословъ, сръб. XVI в. 183.
„ сръб. XVII в. 437.
Часословъ-молитвеникъ, сръб. XV—XVI в. 185.
Часословъ, рус. печ. XVII в. 494.
„ рус. печ. XVII в. 490.
„ черк.-сл. печ. 1815 г. 497.
„ „ „ „ 1828 „ 501.
Челаси, име 90.
с. Челопечане 183.
Черепишъ (ман.) 498.
с. Черешнево, Макед. 203.
Черковно-слав. граматика, преписъ отъ 1837 г. 419.
с. Чернида, Макед. 119.
с. Чертовецъ 480.
Четвероевангеле, бълг. XIII в. перг. 15.
„ „ XIII-XIV в. перг. 23.
„ „ XIV в. 431.
„ „ XV в. 35, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44.
Четвероевангеле, бълг. XV—XVI в. 81.
„ рус.-бълг. XVI в. 44.
„ сръб. XIV в. перг. 21, 22, 24, 25, 27, 28.
Четвероевангеле, сръб. отъ 1361 г. 29.
„ „ XIV—XV в. 30, 31.
„ „ XV в. 32. 33, 36, 37.
„ „ XVI в. 33, 47, 50, 53, 54, 55, 56, 59, 60, 61, 62, 63, 65, 66, 67.
Четвероевангеле, сръб. отъ 1511 г. 57.
„ „ „ 1538 „ 48.
„ „ „ 1558 „ 49.
„ „ „ 1567 „ 50.
„ „ „ 1573 „ 52.
„ „ „ 1587 „ 58.
„ „ „ 1593 „ 61.
Четвероевангеле, сръб. отъ XVI—XVII в. 65.
„ „ „ XVII в. 64.
„ „ „ 1662 г. 63.
„ рус. XVI в. 45.
„ ерменско отъ XIII в. 517.
„ бълг. печ. 1512 г. 477, 479.
„ „ „ 1579 г. 479.
„ „ Брашовско изд. 479.
„ рус. печ. XVIII в. 480.
четвърти бракъ 197.
четива: отъ Исусъ-Навина 138, — Исходъ 138, — Iезикиила 309, — четеніе недѣлно отъ I. Златоуста 256, — чьтеніе отца Агапія 446.
четене евангелето въ келия 55.
Чети-минеи, рус. печ. XVIII в. 483.
Чехларовъ Н., Търново 346, 415.
чешы (чехи) 259.
Чинъ на освѧщеніе храма, бълг. XIV в. 436.
Чинъ оумивенію 196.
с. Чирѣшово, Мекед. 424.
Чирпанъ 320.
Чирпанско читалище 320.
с. Горно-Чичево 500.
Чиширко Тричко 474.
Чингаровъ К. 19.
Чолаковъ отъ Златица 154.
Чрьноглавъ, име 195.
Чрьвѣнстіи митрополити 194.
чудоса Богородични 345, 346, 357, 366, 363, 416, 450, 457.
чудо на св. Георгия 252, 434.
чудо на св. Никола 255.
чудо на св. Симеона Стълпника 326.
чудеса на св. Никола 318.
чудеса на арханг. Михаила 281, 349.
чума въ Панагюрище 448.
чума по За̀горе 306.
с. Чупетлово 50.
Чухасианъ, махала въ Пловдивъ 103.

Ш, Щ, Ю, Я.

с. Шантъ, Макед. 119.
с. Шашковьць, Косово, 431.
Шевска область 102.
с. Шибеница, Долна, 62.
Шишатовацъ Iованъ 101.
с. Шишево 203.
Шишко, Никола Нечувъ, 418.
Шишковъ Н. 418.
Шишманъ, име 195.
I. Шишманъ (многолѣтствия) 197.
царь Шишманъ 441.
Ширинъ-шахъ, ерм., 517.
Schmidt Niclaus 521.
Шоповъ А. 501, 502.
Шуменъ 96, 340, 341, 380, 409, 479.
шампи (манастирски) 507.
гр. Щипъ 129, 130, 485.
югозападенъ говоръ 456.

Юрданъ Валку 296.
Юрдановъ Василъ 896.
Юрдановъ Никола 896.
Юстинианъ царь 348.
Ягичъ 21.
Ямболски учил. инсп. 63.
ІАнъ Георговъ 81.
попъ Янакия отъ с. Потларашъ, 119.
Яначо, име 381.
попъ Яне Трайковъ, Волесъ 199.
ІАнокъ (страна) 447.
Янкулъ име 57.
ІАнкулъ граматикъ 244.
ІАнакия попъ Стефановъ 38.
ІАнакия еромонахъ, игуменъ, 38.
с. Янина 62, 203, 255.
Януловъ Ил. Д. 412.
ІАрменинъ Неіовъ 31.
Яцимирскій 151, 261.

Забѣлѣзани печатни грѣшки.

Стр.							
3	редъ	19	отгорѣ	вмѣсто	№ 575	да се чете	№ 97.
3	„	19	„	„	№ 66	„	№ 55.
18	„	14	„	„	стрѣ о	„	Стрѣло.
45	„	9	отдолу	„	Ѿпѹпй	„	Ѿкѹпи
51	„	6	„	„	семо	„	село
57	„	7	отгорѣ	вмѣсто	фол. 4°	„	гол. 4°.
57	„	7	„	„	- 9·3	„	19·3.
83	„	17	отдолу	„	фол.	„	4°.
105	„	2	отгорѣ	слѣдъ в. XVI пропуснато:			ред. сръбска.
111	„	3	отгорѣ	„	254 фол.	„	254, 4°.
112	„	12	отдолу	„	13·2	„	31·2.
164	„	1	„	вмѣсто	256 (285)	да се чете	256 (258)
175	„	18	„	„	Ѿ зліе	„	Ѿ зміе
183	„	1	„	„	181	„	281
240	„	1	отдолу	„	122	„	222
315	„	3	отгорѣ	слѣдъ новобълг. пропуснато:			вѣкъ XVII.
346	„	4	отдолу	заедно или съ		да се чете	заедно съ
357	„	7	„			„	вѣкъ XIX.
385	„	15	„	вмѣсто	сысоки	да се чете	высоки.
428	„	13	отдолу	„	415 (475)	„	415 (473, 475).

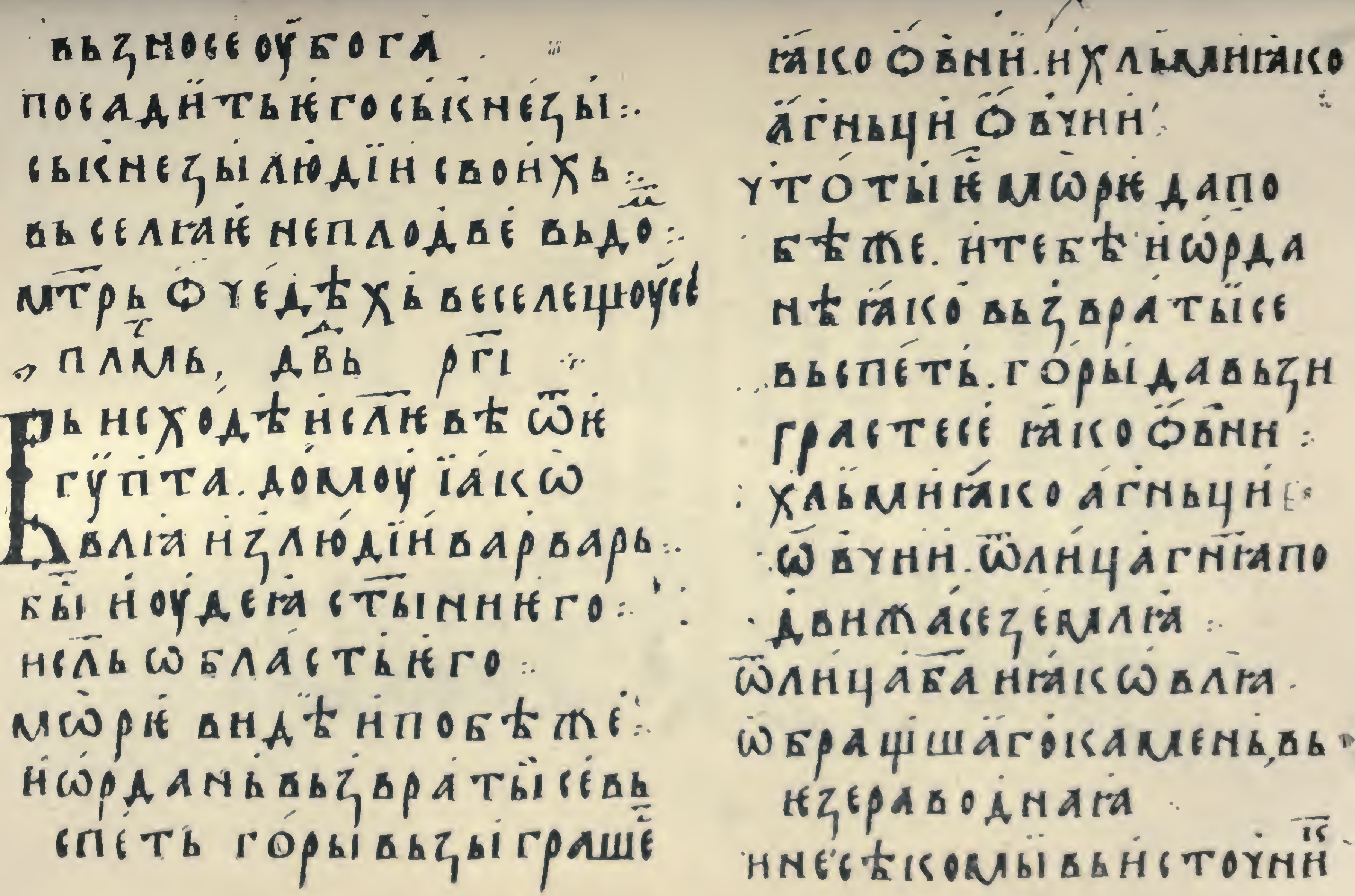

вьзносе оубога
посадити ѥго сь кнезы:·
сь кнезы людїи своихь:·
вьселꙗѥ неплодве вьдо:·
мтрь ѻ чедѣхь веселещоусе
палмь, двдь рг͞і
Вь исходѣ исл͞евѣ ѿ е-
гупта. домоу іакѡ-
вліа из людїи варварь:·
бы иоудеꙗ стыни ѥго:·
исль ѡбласть ѥго:·
морѥ видѣ и побѣже:·
иѡрдань вьзврати се вь-
спеть горы вьзыграше

ꙗко ѻвни. и хльми ꙗко
агньци ѻвчии:
что ти ѥ морѥ да по-
бѣже. и тебѣ иѡрда-
нѣ ꙗко вьзврати се
вьспеть. горы да вьзи-
грасте се ꙗко ѻвни:
хльми ꙗко агньци е-
ѡвчии. ѿ лица гнꙗ по-
движе се земла:
ѿ лица бга иꙗкѡвла
ѡбращшаго камень вь
ѥзера воднаꙗ
и несѣкомыи вь источни

1. Псалтирь № 54 (Опись № 1). л. 6° и 7°.

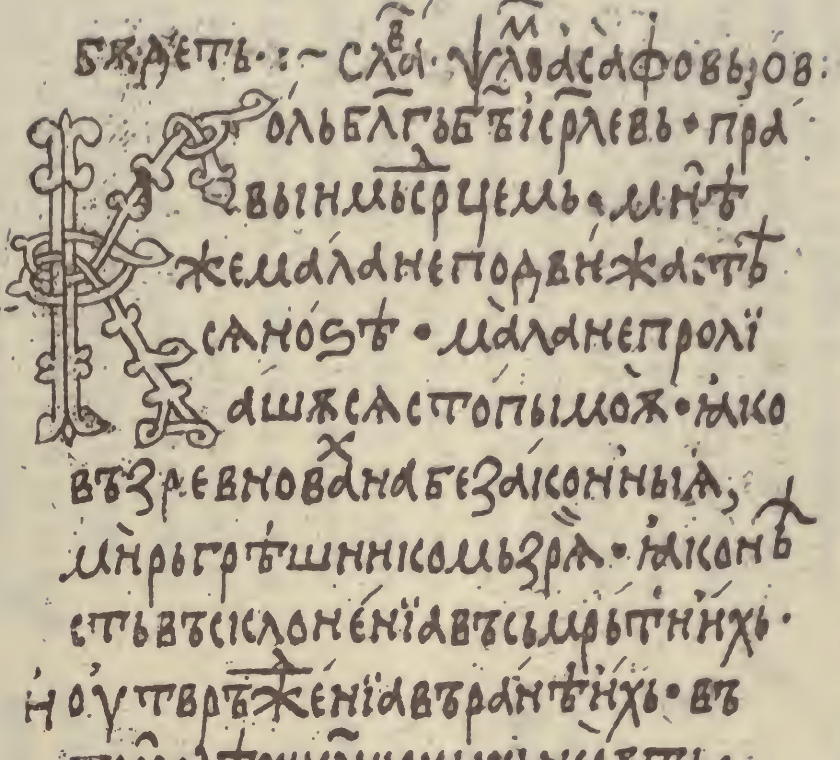

бѫдеть· :~ слава· ѱалмъ асафовъ· ов:
Коль бл҃гъ б҃ъ ісрлевъ · пра
вымь срдцемь · мнѣ
же мала не подвижастѣ
сѧ ноѕѣ · мала не пролі
ашѧсѧ стопы моѩ · ꙗко
възревновахъ на безаконныѩ,
миръ грѣшникомь зрѩ · ꙗко нѣ
сть въсклонениꙗ въ съмрьти ихъ · 57
и оутврьжениꙗ въ ранѣ ихъ · въ
троудѣхъ чл҃вчьскыхъ нѣсть ·
и съ чл҃кы не приимѫть ранъ · сего
ради оудрьжа ѩ грьдыни до
конца · одѣашѧсѧ неправдо
ѭ и нечьстиемь своимь · изыдѣ
ꙗко от тоука неправда ихъ · прѣ
идошѧ въ любовь срдца · помы
слишѧ и глаголашѧ лѫкавьство в

II. Псалт. № 560 (Опись № 3), л. $57^{а}$.

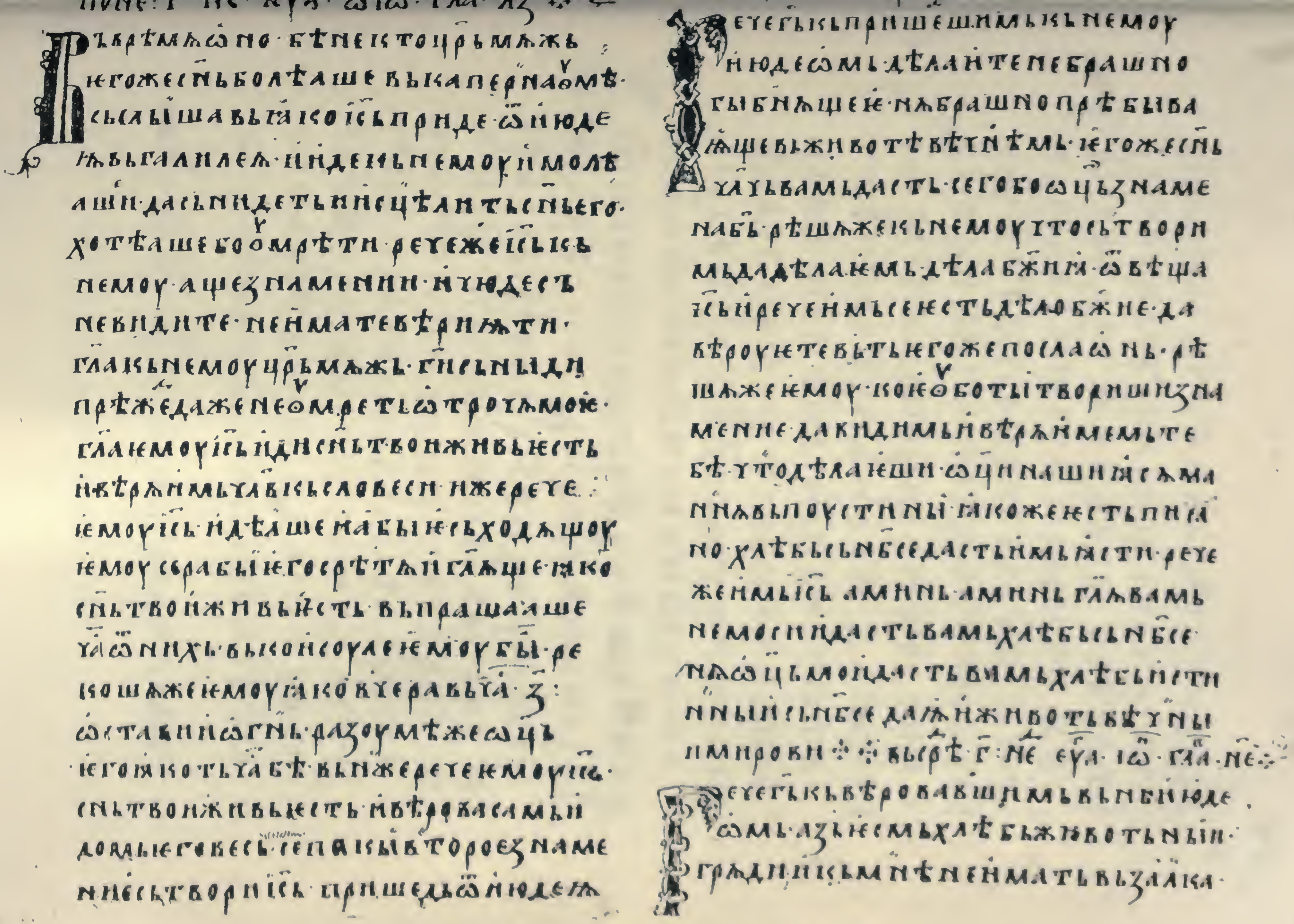

…нє: г҃ нє҃ кѹ҃ ѿ іѡ҃ гл҃а лз҃…

Въврѣмѧѡно· бѣнѣктоцрьмѫжь
ѥгожесн҃ъболѣашевъкапернаѹмѣ·
сьслышавъꙗкоіс҃ъприде·ѿиюде
ѩвъгалилеѭ· иидекънемоуимолѣ
аши· дасънидетьиисцѣлитъсн҃ъѥго·
хотѣашебоѹмрѣти· речежеіс҃ъкъ
немоу· ащезнамении· ичюдесъ
невидите· неиматевѣрыѧти·
гл҃акънемоуцрьмѫжь· г҃исънидї
прѣжедаженеѹмретъѡтрочѧмоѥ·
гл҃аѥмоуіс҃ъидїсн҃ътвоиживъѥсть
ивѣрѫимъч҃лвкъсловеси· иже рече :
ѥмоуіс҃ъ· идѣаше· иабиѥсходѧщоу
ѥмоусърабиѥгосрѣтѫиглѭщеꙗко
сн҃ътвоиживъѥсть· въпрашааше
ч҃аѿнихъ· въкоисоулеѥмоубы· ре
кошаже ѥмоуꙗковчеравъч҃а з҃ :
ѡставиїѡгнь· разоумѣжеѡц҃ь
ѥгоꙗкотъч҃абѣ· въньжеречеѥмоуіс҃ъ·
сн҃ътвоиживъѥсть· ивѣровасамъи
домъѥговесь· сепакывтороезнаме
ниѥсътвоиіс҃ъ· пришедъѿиюдеѩ

Речеіс҃къпришєдшимъкънемоу
июдеѡмъ· дѣлаитенебрашно
гыбнѫщеѥ· нъбрашнопрѣбыва
ѭщеѥвъживотъвѣчнѣмъ· ѥгожесн҃ъ
ч҃лвчьвамъдасть· сегобоѡц҃ьзнаме
набъ· рѣшѧжекънемоучтосътвори
мъдадѣлаѥмъдѣлаб҃жиꙗ· ѿвѣща
іс҃ъирече имъ· сеѥстьдѣлоб҃жие· да
вѣроуѥтевътъѥгожепослаѡнъ· рѣ
шѧжеѥмоу· коеѹботытворишизна
мение· давидимъивѣрѫимемъте
бѣ· чтодѣлаѥши· ѡц҃инашиꙗсѧма
ннѫвъпоустыни· ꙗкожеѥстьписа
но· хлѣбъсънб҃седастьимъꙗсти· рече
жеимъіс҃ъ аминь· аминьглѭвамъ
немосиидастьвамъхлѣбъсънб҃се·
нъѡц҃ьмоидастьвамъхлѣбъистин
ныисънб҃седаѭиживотъвѣчны
имиро ви ∴ ∴ въср҃ѣ· г҃: нє҃ єѵ҃а· іѡ҃· гл҃а· нє҃ ∴
Речег҃ькъвѣровавшимъвънь июде
ѡмъ· азъѥсмьхлѣбъживотъныи·
градыисънб҃сенеимать възалка·

Ш. Ев. № 278 (Опис. № 18), л. 15б и 16а

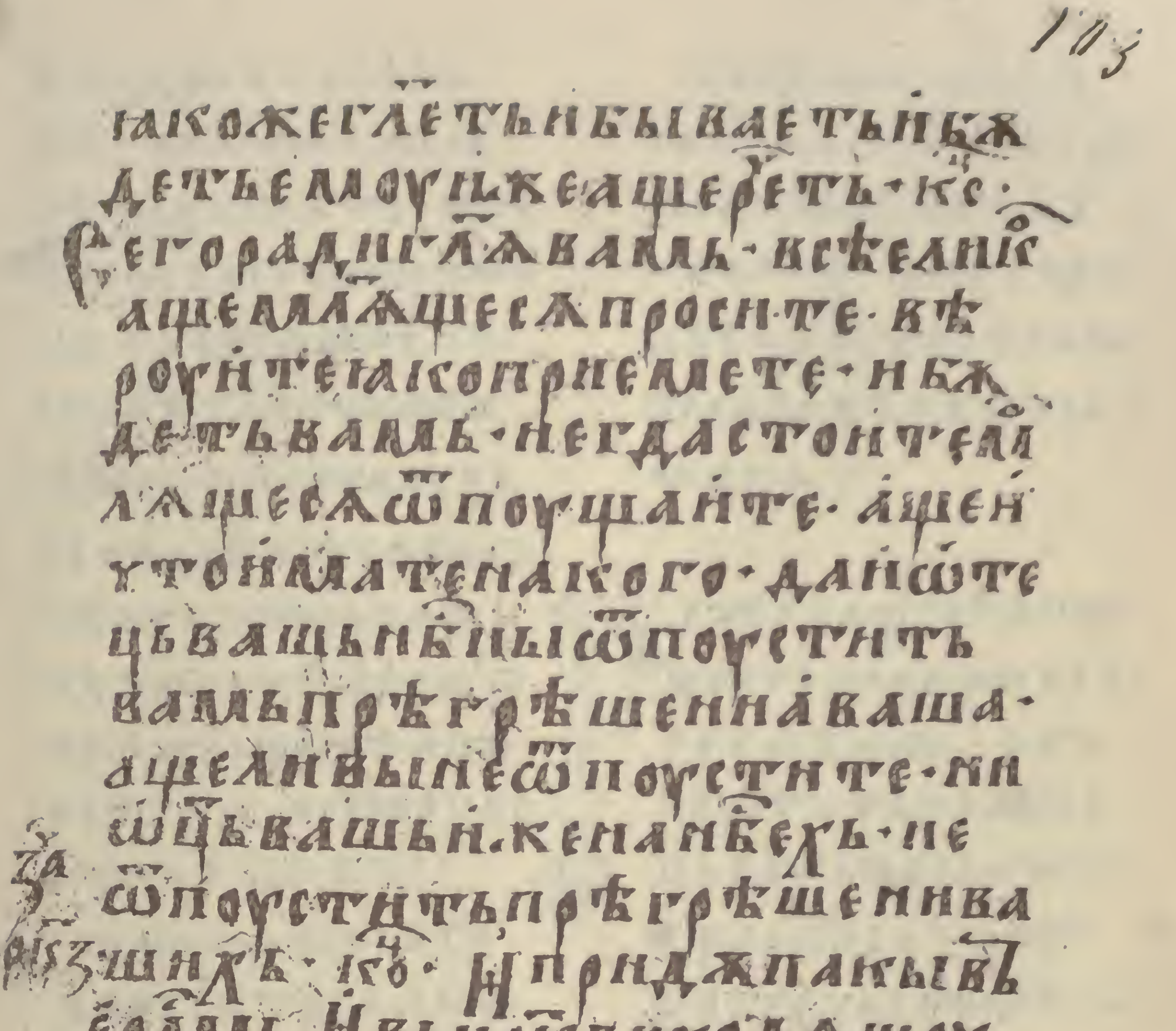

103

ıако же гл҃етъ и бываетъ и бѫ
детъ емоу иже аще речетъ · кс·
Сего ради гл҃ѭ вамъ · вьсѣ елико
аще млⷭ҇ѧще сѧ просите · вѣ
роуите ıако приемлете · и бѫ
детъ вамъ · егда стоите мо
лѧще сѧ ѿпоущаите · аще и
что имате на кого · да и ѿтe
цъ вашь нб҃ныи ѿпоуститъ
вамъ прѣгрѣшениıа ваша ·
аще ли вы не ѿпоустите · ни
ѿцъ вашь иже на нб҃сехъ · не
ѿпоуститъ прѣгрѣшении ва
шихъ · кс · И приде пакы въ
ерлмъ · и въ цр҃кви ходѧщоу
емоу · придѫ к немоу архи
ереи и книжници и старци · и
глаша емоу кое ѭ ѿ властиѭ
се твориши · и кто ти дастъ
ѿ власть сиѭ, да си твори
ши · іс҃ же ѿвѣщавъ рече имъ ·

вт҃е · еı · не · ѿ мⷭ҇ · въ ѿ приде ıсѣбь ве

IV. Ев. № 184 (Опис № 22), л. 103а.

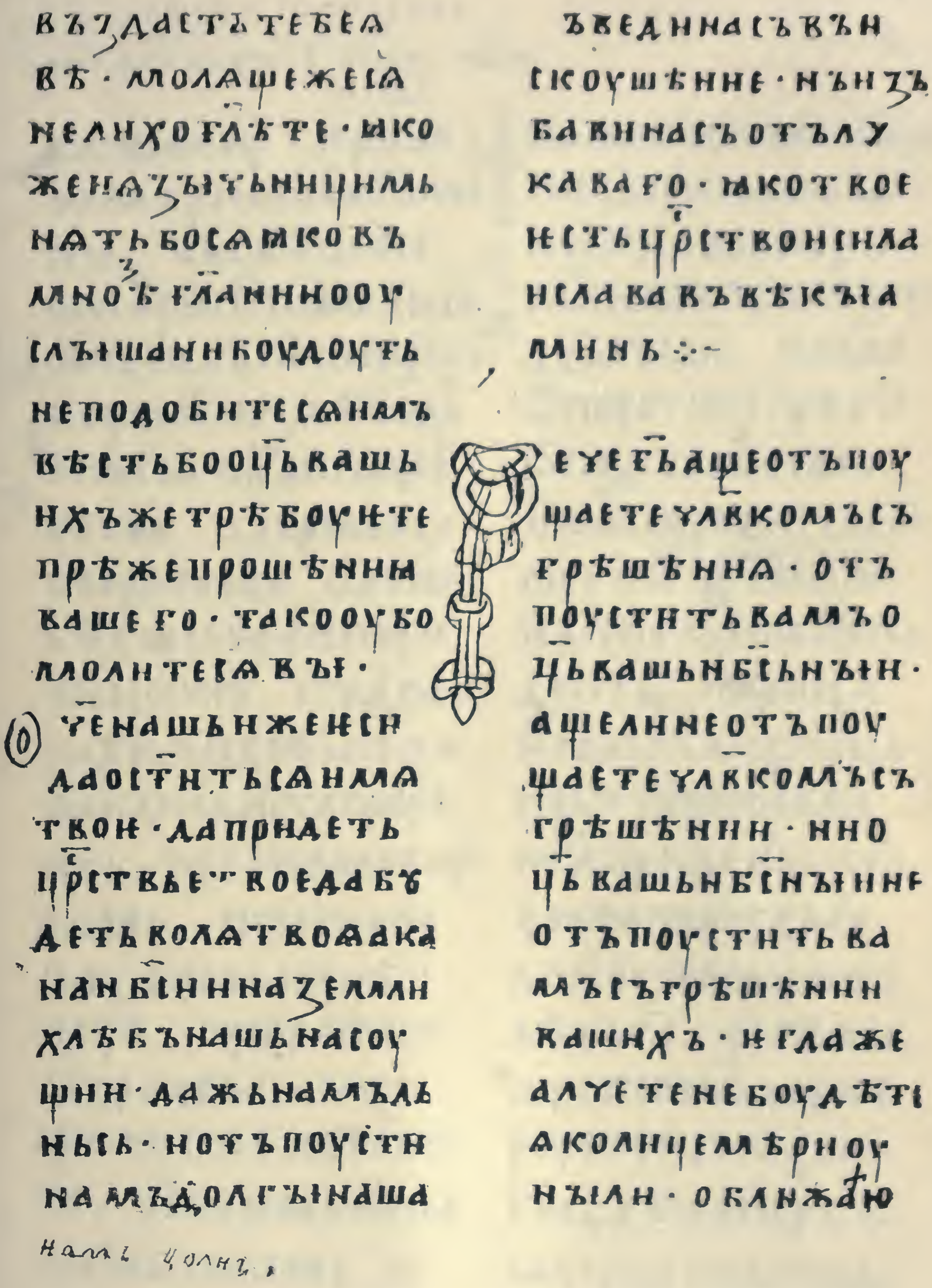

въздастъ тебѣ ѧ
вѣ · молѧщеже сѧ
не лихо гл҃ѣте · ꙗко
же наꙁычьници мь
нѧть бо сѧ ꙗко въ
мноꙁѣ гл҃аниихоу
слъıшани боудоуть
не подобите сѧ имъ
вѣсть бо оц҃ь вашь
ихъже трѣбоуете
прѣже прошениꙗ
вашего · тако оубо
молите сѧ въı ·
(0) ч҃е нашь иже еси
да ст҃ить сѧ имѧ
твое · да приdеть
цр҃ствье твое да бѫ
деть волѧ твоѧ ꙗка
на н҃бси и на земли
хлѣбъ нашь насоу
щнии · даждь намъ дь
ньсь · и отъпоусти
намъ длъгъı наша
нам цолнъ,

ъведи насъ въ и
скоушение · нъ иꙁъ
бави насъ отъ лу
каваго · ꙗко твое
есть цр҃ство и сила
и слава въ вѣкъı а
минь ∴-

Рече г҃ь аще отъпоу
щаете чл҃комъ съ
грѣшениꙗ · отъ
поустить и вамъ о
ць вашь н҃бсьнъıи ·
аще ли не отъпоу
щаете чл҃комъ съ
грѣшении · ни о
ць вашь н҃бснъıи не
отъпоустить ва
мъ съгрѣшении
вашихъ · и гда же
алчете не боудѣте
ꙗко лицемѣрноу
нъıи · оближаю

V. Евангеле № 441 (Описъ № 25), л. 1а.

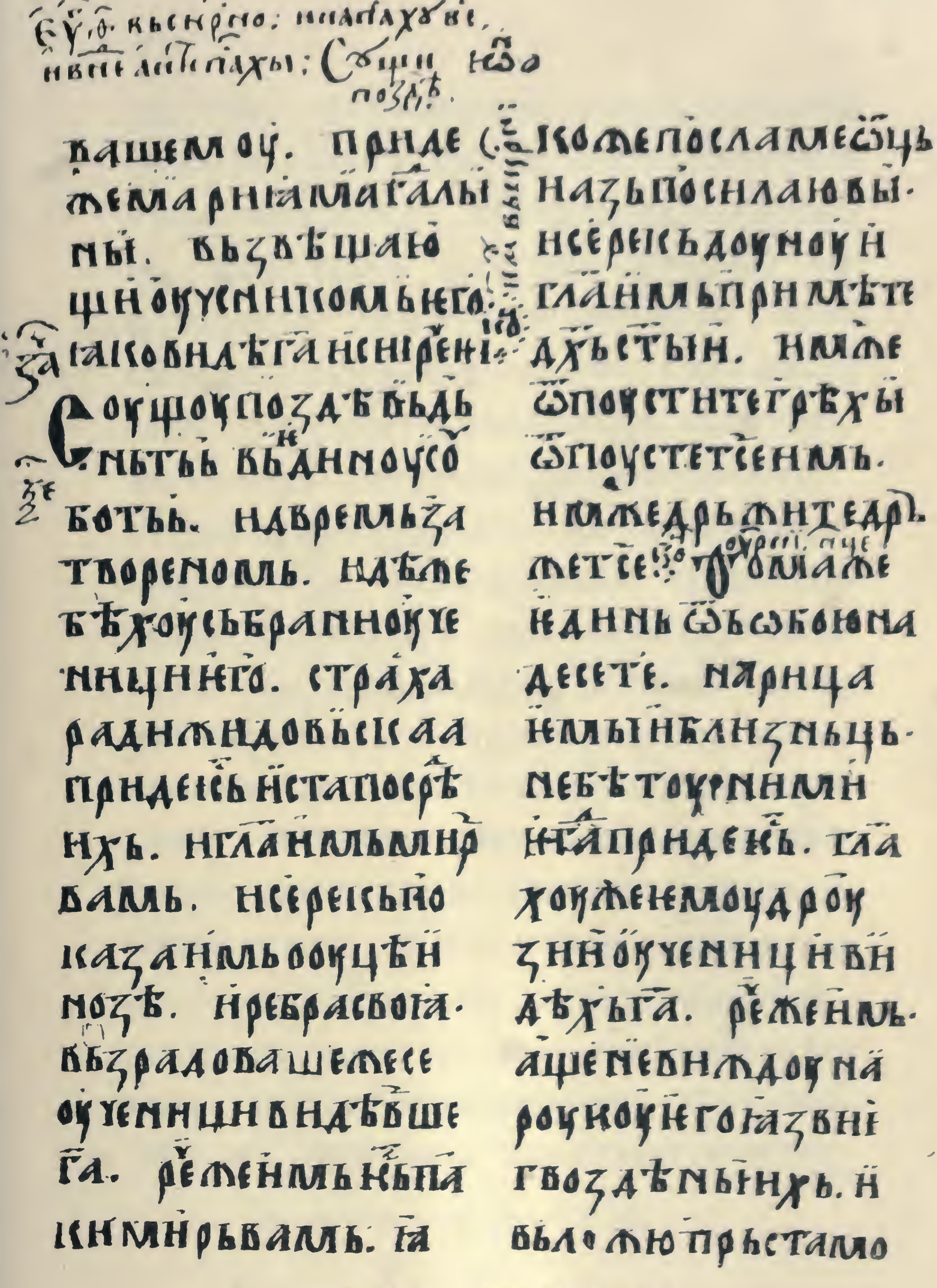

Еу҃ ѿ і҃ѡ. кь с͠нерхо: и па̑тдахоу не,
и вт҃ѣ л̃итѣ па̑хы: Соущи ѹбо
поздѣ.

за

вашемоу. приде
же мариꙗ магдали
ни. възвѣщаю
щи оученикомь ѥго.
ꙗко видѣ г҃а и си рече ѥи.
Соущоу поздѣ въ дь
нь тъ въ едини оу со
ботъ. и двером за
творенωмь. идѣже
бѣхоу събрании оуче
ници ѥго. страха
ради жидовьска а
приде іс҃ и ста посрѣ
дѣ ихь. и гла имь миръ
вамь. и се рекь по
каза имь оѹцѣ и
ноѕѣ. и ребра свога.
възрадоваше же се
оученици видѣвше
г҃а. рече же имь іс҃ па
ки миръ вамь. ꙗ
коже посла мѧ ѿць
и азь посилаю вы.
и се рекь доуноу и
гла имь приимѣте
дх҃ь с҃тыи. имже
ѿпоустите грѣхы
ѿпоустет се имь.
и имже дрьжите др
жет се. оурѣці. пче Ѳома же
ѥдинь ѿ ѡбою на
десете. нарица
ѥмы близньць.
не бѣ тоу с ними
ѥгда приде іс҃. гла
хоу же ѥмоу дроу
зии оученици ви
дѣхь г҃а. рече имь.
аще не вижду на
роукоу ѥго ꙗзви
гвоздѣныихь. и
вьложю прьста мо

VI. Евангеле № 228 (Опись № 27), л. 2ª.

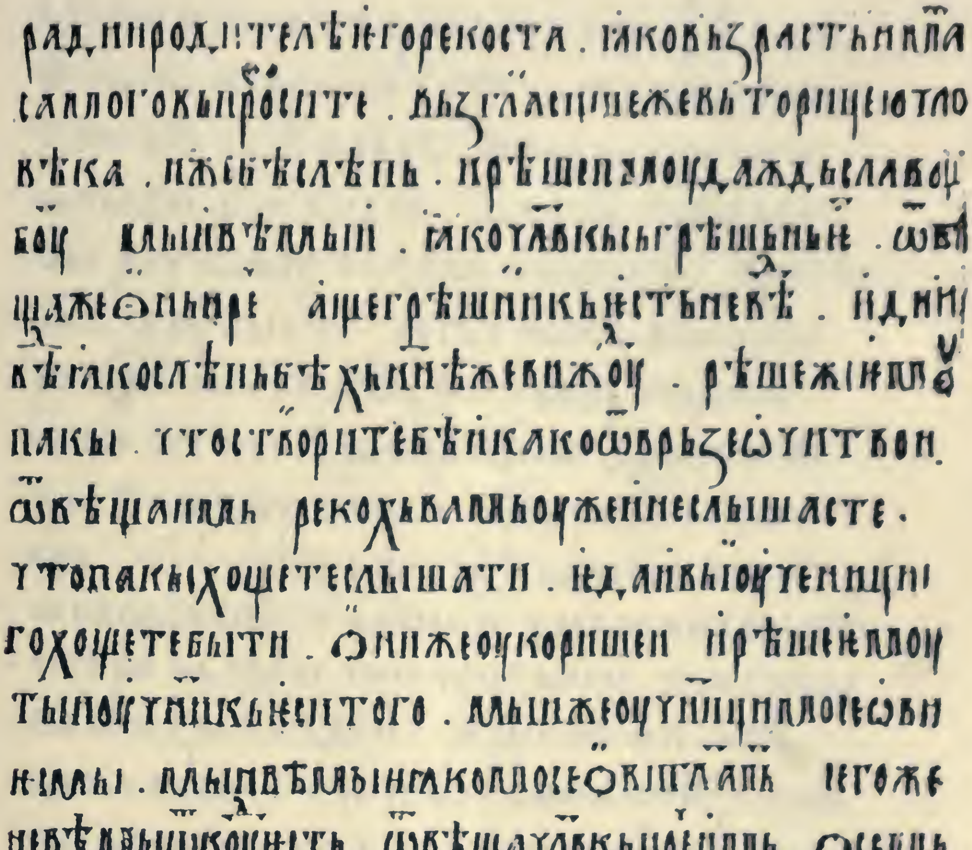

радиродителѣѥгорекоста. ꙗковьзрастьимат҃а
самоговьпросите. вьзгласишежевьторицеючло
вѣка. ижебѣслѣпь. рѣшеѥмоудаждьславоу
бо҃у мывѣмы. ꙗкочл҃вкьсьгрѣшьнь. ѿвѣ
щажеѡньирѣ. аштегрѣшьникьѥстьневѣ. ѥдино
вѣꙗкослѣпьбѣхьнынѣжевижоу. рѣшежеѥмоу
пакы. чьтосьтворитебѣ. какоѿврьзеѡчитвои.
ѿвѣщаимь. рекохьвамьоужеинеслышасте.
чьтопакыхощетеслышати. ѥдаивыоученици ѥ
гохощетебыти. ѡнижеоукоришеи ирѣшеѥмоу
тыоученикьѥситого. мыжеоученицимоисеѡви
ѥсмы. мывѣмыꙗкомоисеѡвигл҃алъб҃ь сегоже
невѣмыѿкоудоуѥсть. ѿвѣщачл҃вкьирекимь ѡсебди
водивное. ꙗковынневѣстеѿкоудоуѥсть иѿврьзеѡ
чимои. вѣмьжеꙗкогрѣшьникаб҃ьнепослоушаѥть
ньаштектобогочьтецьѥстьиволюѥготворить т
гопослоушаѥть. иѿвѣканѣслышаноꙗкоктоѡ
врьзеѡчислѣпорожденоу. аштенебибыльѿб҃а
нѣмоглъбитворитиничесоже. ѿвѣщашеирѣши
ѥмоу вьгрѣхьтыродильсѥѥсивьсь. итылинысо
учиши. иизгнашеивьнь. слышавьжеісъꙗкоизъ

VII. Евангеле № 342 (Описъ № 28), л. 2ᵃ.

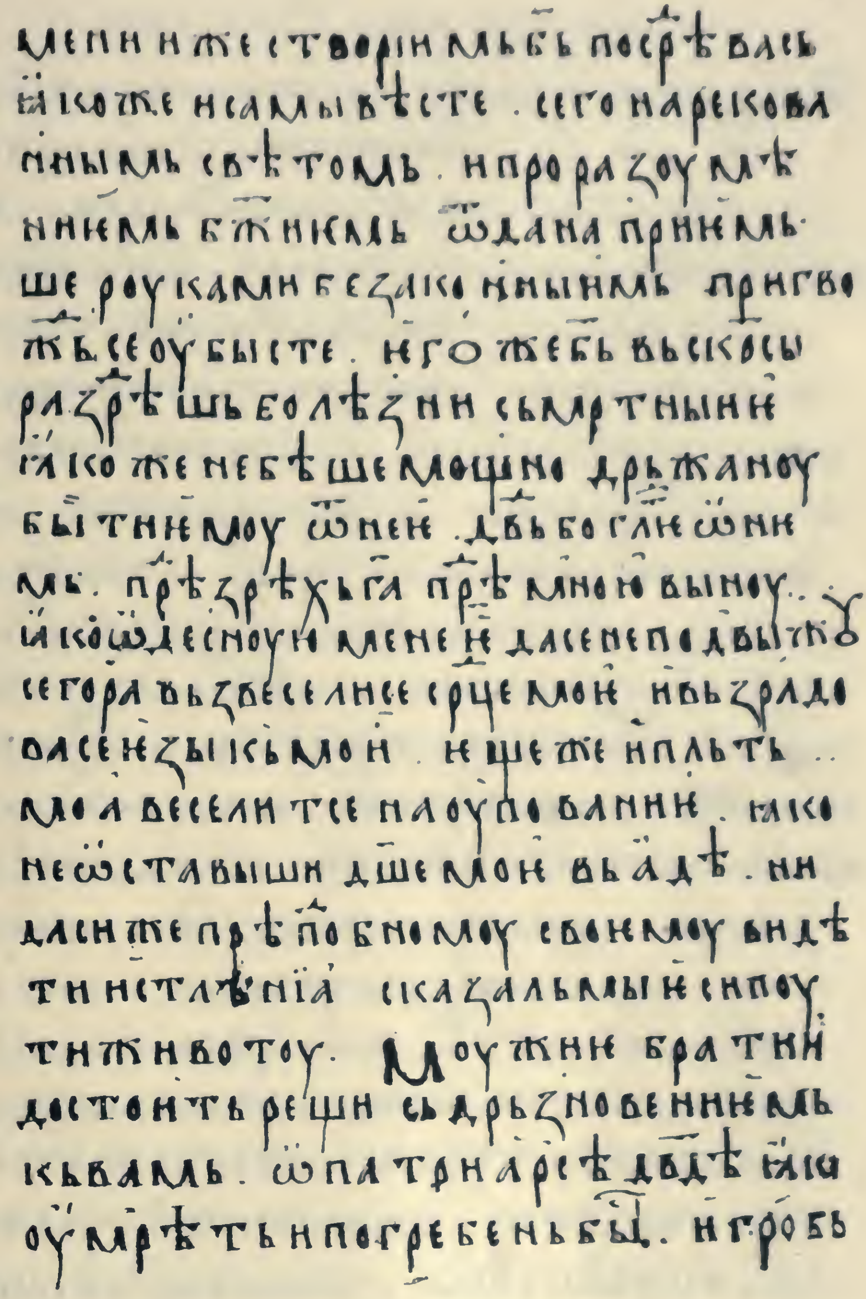

мени иже створи имь бь посрѣдѣ вась
ꙗкоже и сами вѣсте. сего нарекова
нныимь свѣтомь. и проразоумѣ
ниемь бжиемь ѿдана приемь
ше роуками безаконныими пригво
ждьше оубисте. его же бь въскоси
разрѣшь болѣзни сьмртныи
ꙗко же не бѣше мощно дрьжаноу
быти емоу ѿ нее. двь бо гле ѡ не
мь. прѣзрѣхь га прѣ мною выноу.
ꙗко ѿдесноую мене є да се не подвижоу
сего ра възвесели се срдце мое. и възрадо
вал се ѩзыкь мои. еще же и пльть
моа веселит се на оупованиѥ. ꙗко
не оставиши дше моѥ вь адѣ. ни
даси же прѣпобномоу своемоу видѣ
ти истлѣниꙗ. сказаль ми еси поу
ти животоу. Моужие братие
достоить рещи сь дрьзновениемь
кь вамь. ѡ патриарсѣ двдѣ ꙗко
оумрѣть и погребень бы. и гробь

VIII. Апостолъ № 52 (Описъ № 88), л. 6а.

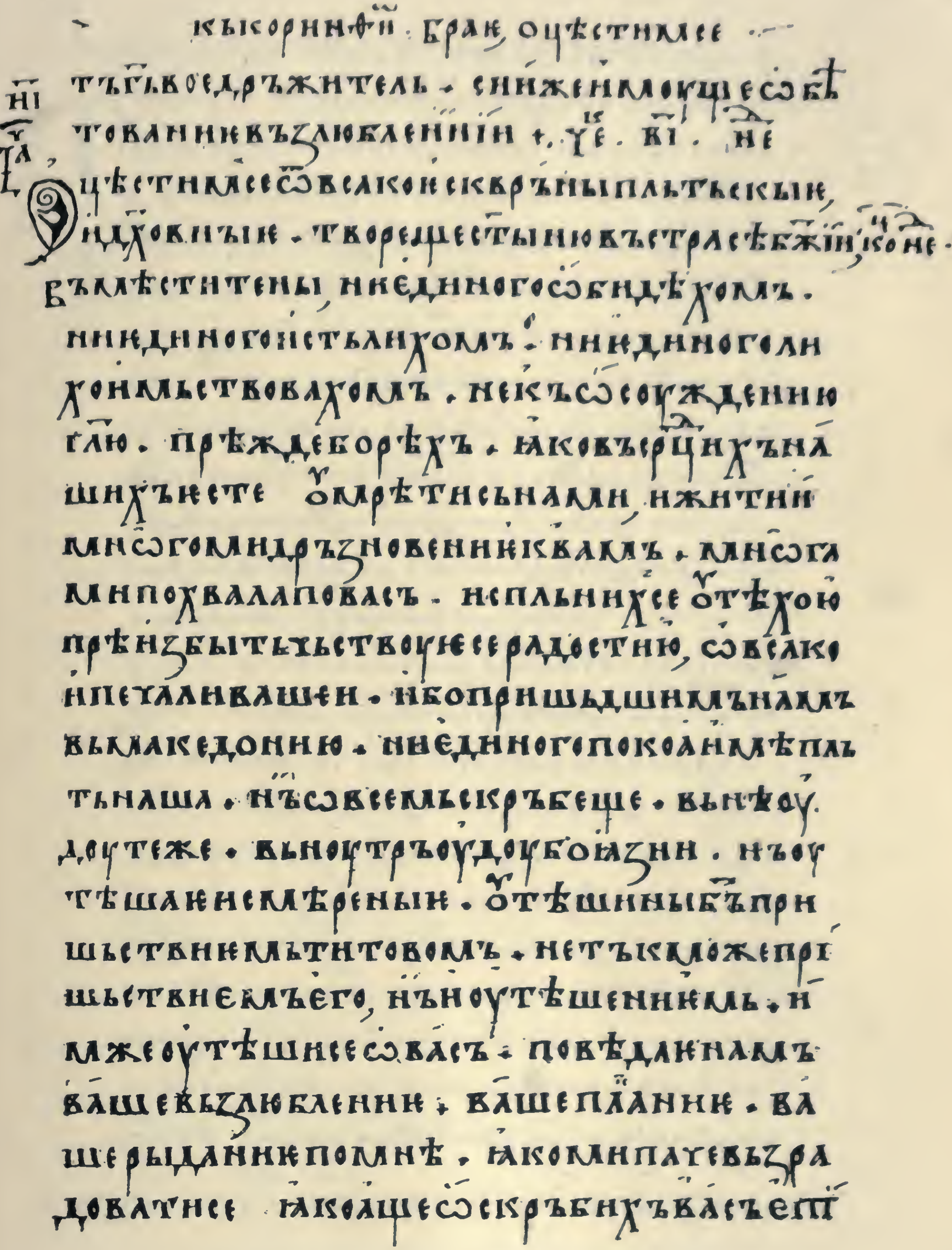

къ коринѳѣи҃ . бра҃ѥ, оцѣстимсе
н҃ı тъ г҃ь вседръжитель . сиꙗ же имоуще ѡбѣ
тованиꙗ възлюбленнии . ꙋ҃е . кı . не
Оцѣстимсе ѿ всакоѥ скврънı плътьскыѥ,
и дх҃овныѥ . творѧще стыню въ страсѣ бж҃ии, ко не
въмѣстите ны, ни єдиного ѡбидѣхомъ .
ни єдиного истьлихомъ . ни єдиного ли
хоимьствовахомъ . не къ ѡсоуждению
г҃лю . прѣжде бо рѣхъ . ꙗко въ срцихъ на
шихъ єсте оумрѣти сь нами, и жити
мнѡго ми дръзновениѥ к вамъ . мнѡга
ми похвала по васъ . исплънихсе оутѣхою
прѣизбытъчьствоую се радостию, ѡ всако
и печали вашеи . ибо пришьдшимъ намъ
вь македонию . ни єдиного покоꙗ имѣ пль
ть наша . нъ ѡ всемь скръбеще . вьнѣоу
доу тежє . вьноутръ оудоу боꙗзни . нъ оу
тѣшаи смѣреныи . оутѣши ны бъ҃ при
шьствиємь титовомъ . не тъкмо же прı
шьствиємь єго, нъ оутѣшениємь . и
мже оутѣшисе ѡ васъ . повѣдаꙗ намъ
ваше възлюблениѥ . ваше плачниѥ . ва
ше рыданиѥ по мнѣ . ꙗко ми паче възра
доватисе . ꙗко аще ѡскръбихъ васъ єп҃

IX. Апостолъ № 488 (Опись № 89), л. 98а.

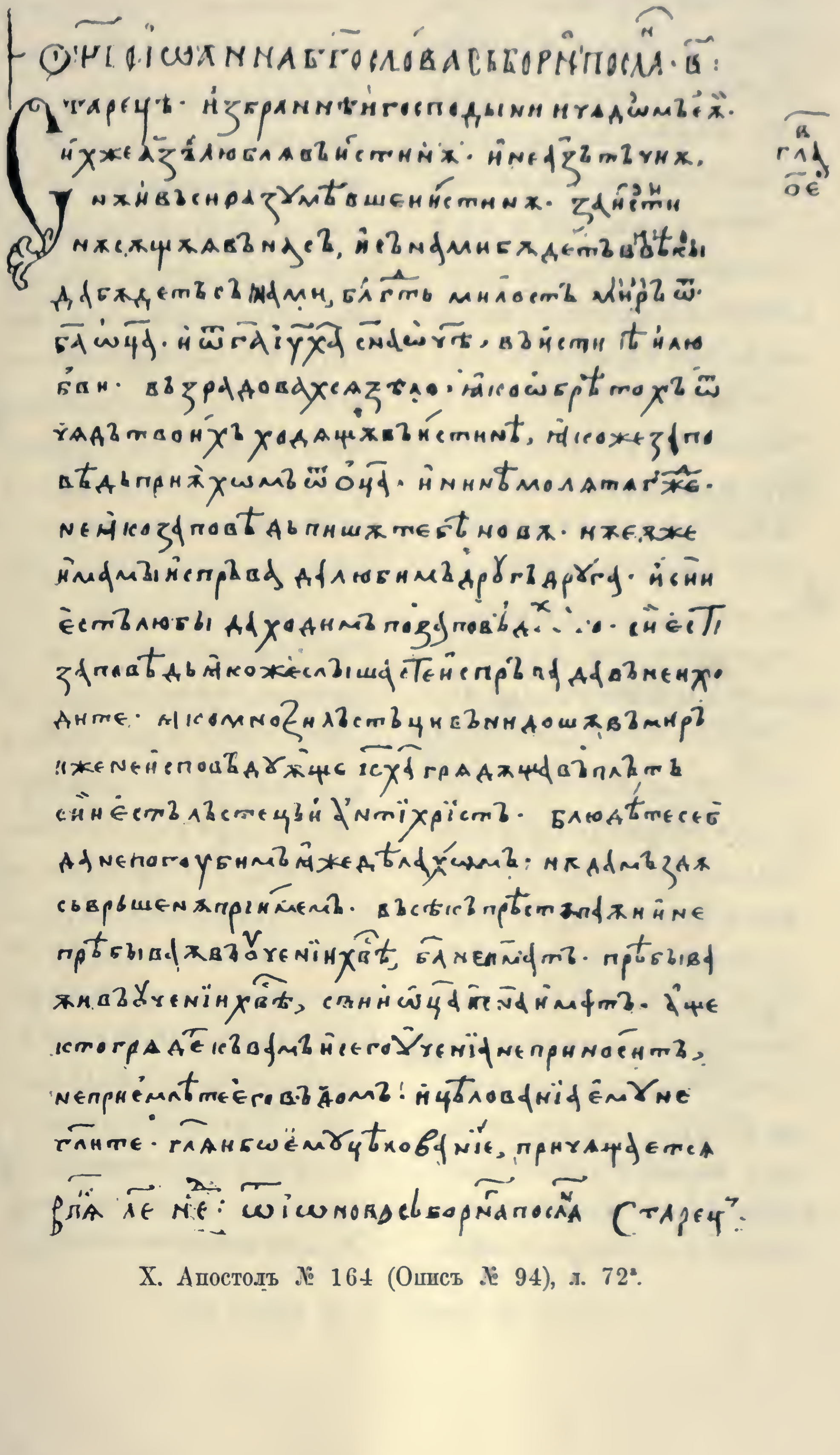

ѠНІ·Ѡ·ІѠАННА БГОСЛОВА СЪБОРНИ ПОСЛА· В:

Старецъ· ӥзбраннѣи господыни и чадѡмъ ея·
ӥхже азъ люблю въ ӥстинѣ· ӥ не азъ тъчиѧ,
нъ ӥ вси разумѣвъшеи ӥстинѫ· за ӥстинѫ
ѭже сѫщѫѭ въ насъ, ӥ съ нами бѫдеть въ вѣкы
да бѫдеть съ вами, блгть милость миръ ѿ
бга ѡца· ӥ ѿ га іуха сна ѡча, въ ӥстинѣ ӥ лю
бви· възрадовахъ сѧ зѣло· ꙗко ѡбрѣтохъ ѿ
чадъ твоихъ ходѧщѫ въ ӥстинѣ, ꙗкоже запо
вѣдь приѧхомъ ѿ ѡца· ӥ нинѣ молѭ тѧ гже·
не ꙗко заповѣдь пишѫ тебѣ новѫ· нъ ѭже
ӥмамы ӥспрьва да любимъ дрꙋгъ дрꙋга· ӥ сии
есть любы да ходимъ по заповѣдемъ· си есть
заповѣдь ꙗкоже слышасте ӥспрьва да въ неи хо
дите· ꙗко мнози льстьци внидошѫ въ миръ
иже не исповѣдаѫще іса ха грѧдѫща въ плъть
си есть льстецъ ӥ антїхрїстъ· блюдѣте себе
да не погоубимъ ꙗже дѣлахомъ· нъ да мъздѫ
съвръшенѫ приимемъ· вьсꙗкъ прѣстѫпаѩи ӥ не
прѣбываѩ въ оучениї хвѣ, ба не имать· прѣбываѩ
же въ оучениї хвѣ, сь и ѡца и сна имать· аще
кто грѧдеть къ вамъ и сего оучениꙗ не приносить,
не приемлѣте его въ домъ· ӥ цѣлованиꙗ емоу не
глите· глаи бо емоу цѣлованїе, причащаетсѧ

вла· ле· не: ѿ іѡнова съборна посла Старецъ:

в
гла
ое

X. Апостолъ № 164 (Описъ № 94), л. 72а.

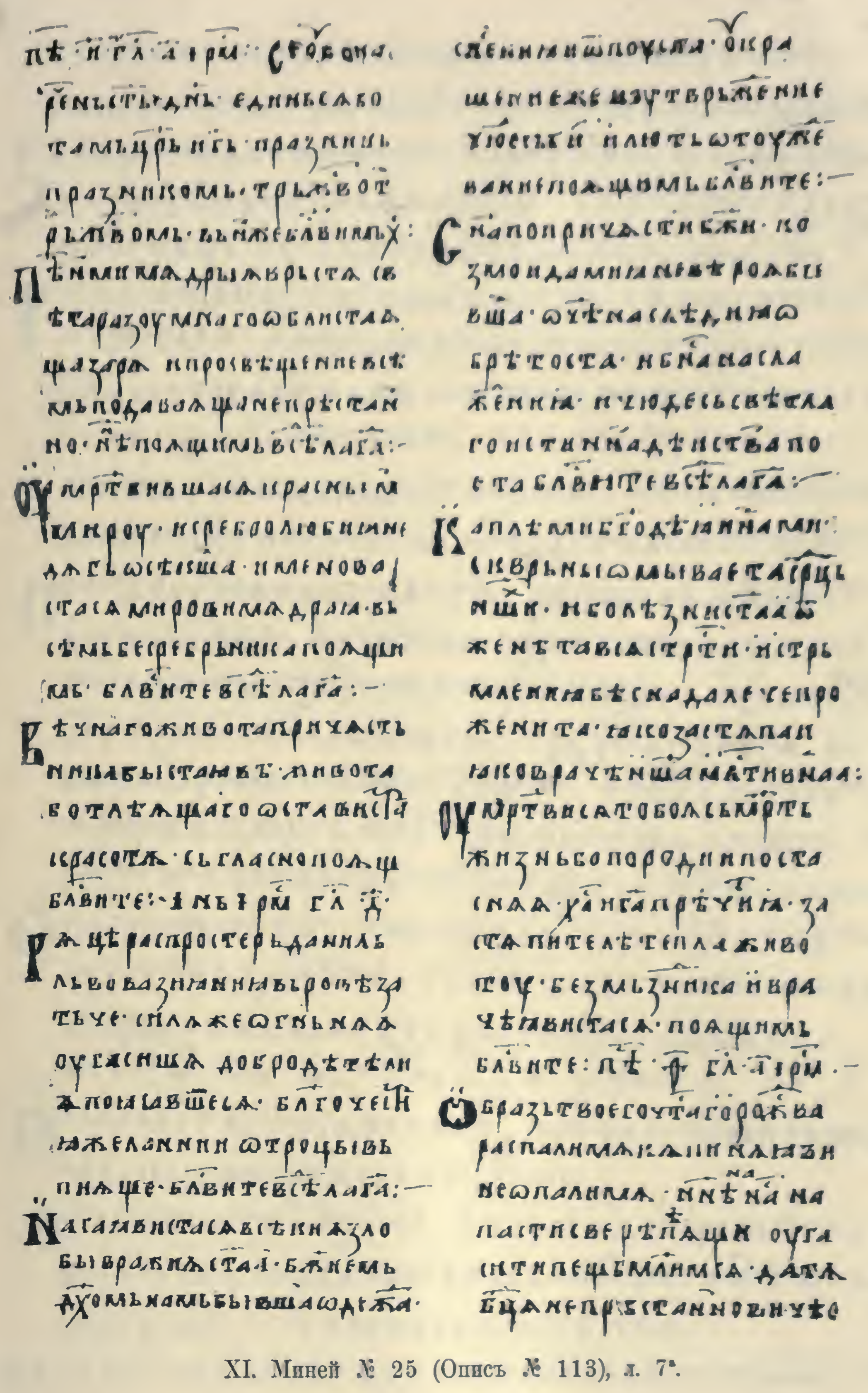

пѣ · и · гл · а · і · рм · Свобона·
реньстьдн҇ь · единьслабо
стамьцр҇ь и гь · празникь
празникомь · трьжьвот
рьмвомь · вьнѣжеславимъх:
Пѣньмимадрымврыста св
ѣтаразоумнаго ѡбаниста а
щазаря ипросвѣщенниевьсѣ
мьподавающа непрѣстан
но · нѣ помащимь всѣ лага:-
Оумртвившася ирасным
мироу · исребролюбиюне
дмсь ѿсѣкоша · имене ова
стаса мироѡнмадрая · вь
сѣмь бесребрьника поющи
мь · славнте всѣ лага:-
Вѣчнаго живота причасть
ницабыстамьт · живота
вотаѣмщаго ѿстабнистя
красотж · сьгласно поюще
славнте:- і ны ірм гл д
Ржцѣ распростерь даниль
львова зинанни ябьропѣза
тьчс · сила жеѡгньнам
оугасиша добродѣтелни
ж поясавшеся · благочести
ю желаннии ѿтроцьівь
пнюще · славнте всѣ лага:-
Нагатвистасавсѣ кназло
быврагыжстаѣ · бжнемь
дхомьнамьбывшаѡдежа·

сленниямиѿпоуща · окра
шенне же изутвьржение
чюсськи и лютьотоуже
нанне поющимь славнте:-
Сна попричастинежи · ко
змонда мнияне вѣролюбц
вша · ѡтѣнаслѣдимо
брѣтоста · и бѣнанасла
жения · и чюдесьсвѣтла
го истинна дѣиства по
ста славнте всѣ лага:-
Капльми господѣ янна пан:
скврьны ѡмываета грц
нѣшии · и болѣзни стаа ѿ
женѣтавіаст рьти · истрь
мление и бѣснадале чепро
женита · якозастапан
якоѡврачѣнша матнинаа:-
Оумртвися тоболськорть
жизньсопородии поста
снаа · хѣ игапрѣчиня · за
ступителѣ тепла живо
тоу · безмьзника и вра
чевистася · поющимь
славнте: пѣ · ф · гл · а · і · рм ·-
Образ твоесоутагорака ва
распалимаканинаяви
неѡпалимо · инѣ на на
пасти све рѣпащи оуга
сити пещь бмлимся · дата
бца непрѣстанновнучо

XI. Миней № 25 (Опись № 113), л. 7ª.

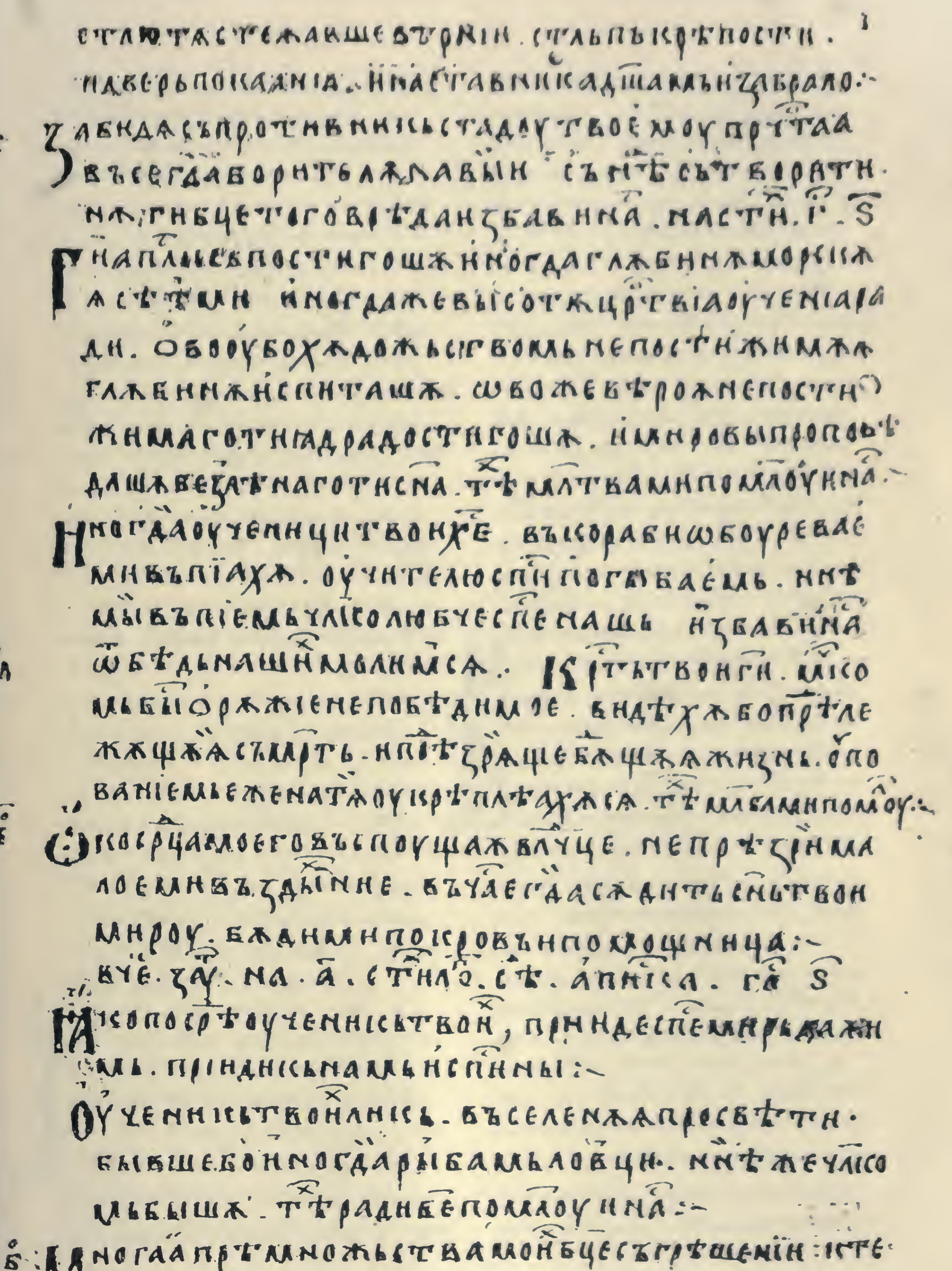

стлю. тастежавше вѣрнии. стльпь крѣпости. 1
и двѣрь покааниꙗ. и наставника дшамь и ꙁабрало:-
б Ꙁабида съпротивникы стадоу твоемоу прѣчтаа
въсегда борить лѫкавыи. съ нб҃си сътворити
нѫ. г҃и бце тогобиѣ дан ꙁбавниꙗ. на стн. г҃. ѕ
Г҃на плъме въпостигошѫ иногда глѫбинѫ морьскѫ
ꙗ сѣтьми. иногда же высотѫ црскыꙗ оучениꙗ ра
ди. обоꙗ оубо хъдожьствомь непостижимаꙗ
глѫбинѫ испыташѫ. обоже вѣрожне пости
жимаго тинад радостигошѫ. и мирови пропо вѣ
дашѫ вѣчатѣ на готисна. тѣ млтвами помилоуи на:-
Иногда оученици твои х҃е. въ корабли ѡбоуревае
ми въпиꙗхѫ. оучителю сп҃и погыбаемь. нинѣ
мы въпиемь чл҃колюбче сп҃е нашь избави на
м҃ ѡ бѣдь наших молимъсѧ. Кртъ твои г҃и. ꙗко
мь бѣ ѡрѫжие непобѣдимое. видѣхѫ бо прѣле
жѫщѫѧ съмрть. и прѣꙁращешѫ жиꙁнь. ѡпо
ваниемь же на тѫ оукрѣплѣахѫсѧ. тѣ млбами помоу:-
е Ѡ корьцамоего въспоущаѫ влъце. не прѣꙁри ма
лое мнѣ въꙁдыхание. бъчлегда сѫдить ѣи твои
мироу. бѫди нами покровъ и помощница:-
вч҃е. ꙁау. на а҃. стнло. с҃ѣ. ап҃иса. гл҃ ѕ
Ꙗко посрѣ оученикь твоих, прииде спсе мирь даꙗ
имь. прииди и с нами и спсни ны:-
Оученици твои ꙗ нись. въселенѫ просвѣти.
бывше бо иногда рыбамь ловци. нинѣ же члко
мь бышѫ. тѣ ради бже помилоуи на:-
б Многаа прѣ множьства моиꙗ бце съгрѣшении: кте

XII. Осмогласникъ № 250 (Описъ № 174), л. 22б.

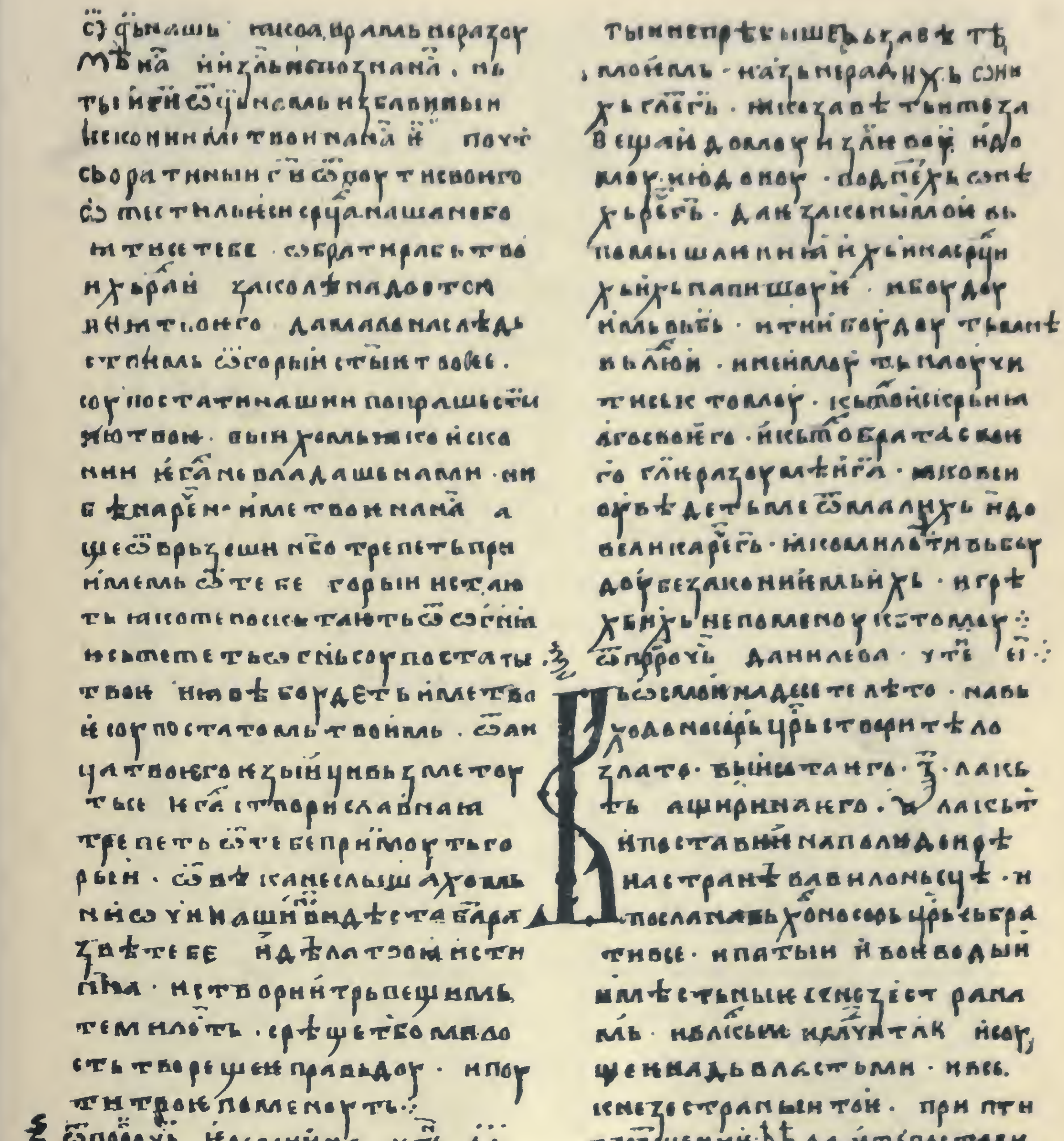

XIII. Триодъ № 562 (Описъ № 202), л. 37а.

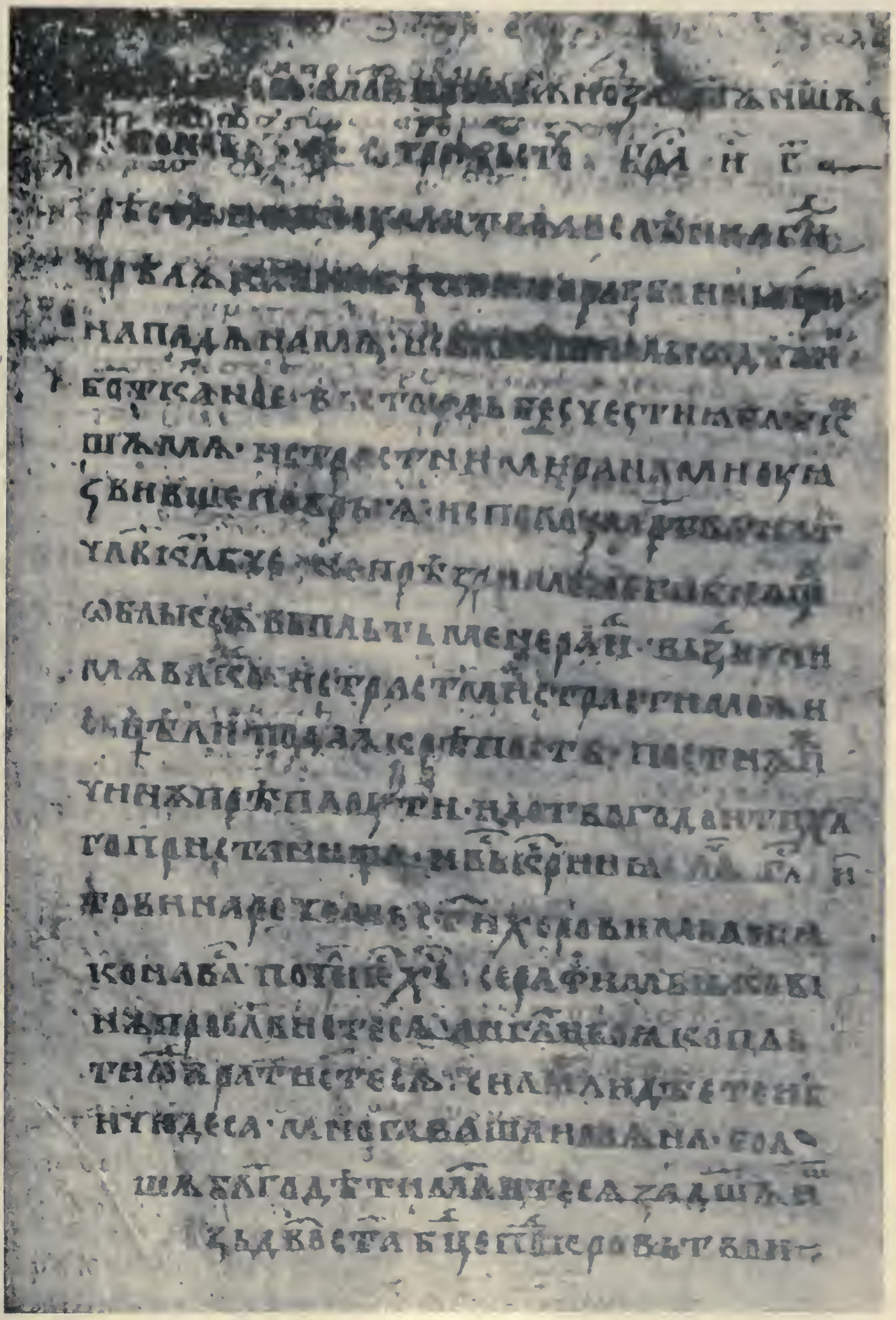

XIV. Триодъ № 47 (Описъ № 203), л. 3^{б}.

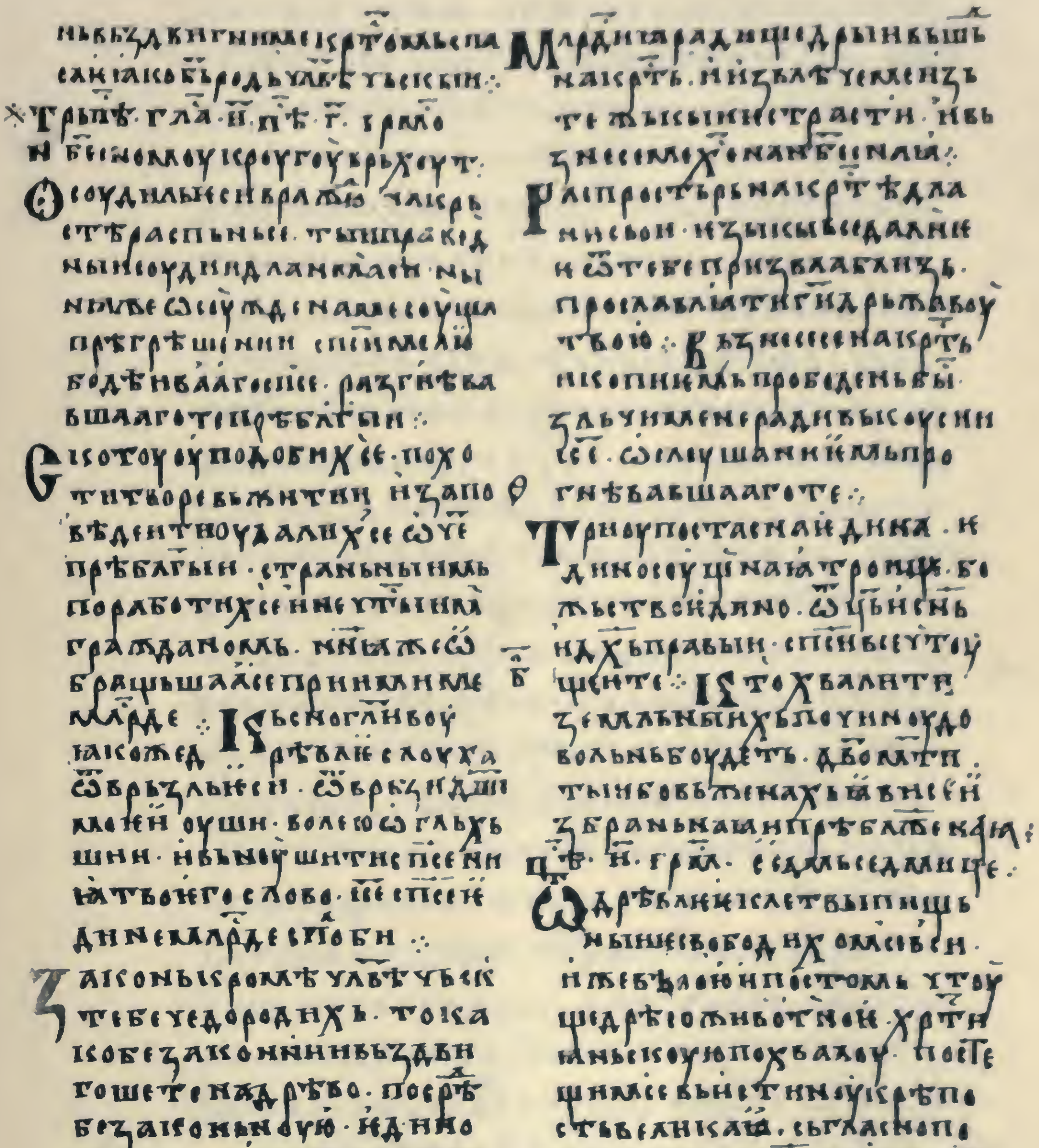

нь въздвигни мя кр҇томь спа
саи ꙗко бл҇городь чл҇вкь тьсiскыи:
※ Трьпѣ҇ гла҇ и҇ пѣ҇ г҇. ирмо
и Бѣсномоу кроугоу врьхоут:
Ѳсоудилы есн вражію члкрь
стѣ распьные. ты праве д
ныи соудии адамла ласти ны
нѣ бес ѡсоужде нам есоуща
прѣгрѣшении спис мелю
бодѣ и блгоутробие. разгнѣва
вшаго те прѣблгыи:
Сıсо тоу оуподобих се. похо
тит ворь въжитии. и запо
вѣдении тво оудалих се ѡ оуч҇е
прѣблгыи. страньныи мь
поработих се и не оустыди м
гражданомь. и ныже ѡ
бращьшая се приими ме
мл҇рде: Исьно гл҇ни воу
ꙗкоже да рѣ вали е слоуха
ѡбръзлы е си. ѡбрькзи дши
мое и оуши. волею ѡ глъх
шии. нъ ныи оуши те слѣсни
ꙗ твоего слово. Ис҇е сп҇се
дни мл҇рде с пл҇о би:
Законы его мѣ уловѣ чьск
тебе чедородих ь. тока
ко беззаконни и въздви
гоше те на дрѣво. посрѣ
беззаконьноую. и дино
го законьни жизни напи
сающа го. бц҇а плачю
※ щи ни с глаше: и нь. і рми
гла҇ в҇. Неплоднаа го имоу
мла плодоносна ꙗвь ствоу
нбе. дѣлателю дшамь
насадителю блгтным
мл҇рдни мя си.

Мл҇рдни ꙗра дни щ е дрыни въшь
на крть. и изьлѣ чесмень
те жысьии нестрасти. нъ
зне семлехонам бл҇илмя:
Распростьрь на крт҇ѣ длa
ни свои. и зыскы вседалние
и ѡт тебе призьваа в ни зь.
прославляти ги дрьжавоу
твою: Възнесе се на крть
и исопниемь пробеденьвы
зль чимене радиви соусни
сеѣ. ѡслоушанием ь про
Ѳ гнѣвавшаго те:
Трипостасная и дина. и
диносоущная троица. бо
жьство единно. ѡ убнень
и дх҇ь правыи. сп҇си всѣ ч҇то
Б҇ щенте: Исто хвалите
земльныи хь поуни мо дo
вольнь боудеть. дбо мати
тынь бовьжена хьивнисн
збраньная и прѣбл҇вена:
ц҇ѣ. н҇. грм. седальседали це:
Ѡ дрѣвляни и сластьви пищь
ныниш свобод их ѡмасивсн.
и жебьлаю и постомь чтоу
щедрѣ ю живот ной. хр҇тн
ꙗньскую похвалоу. посте
шима се вьнести ны оукрѣпо
стьве ли ксаꙗ. сьгласно по
ющи нмь. свѧщенн и пѣ н҇ге:
Ѳбие сьбрѣтшие се оупѣ
лиш е дхомь. постьные и
поутьтворное течение
ксьбоу нынꙗприидѣмь.
а оутрьнеꙗмлоу чльскоу
насодрѣ грѣховнемь селе
мещоу. ре тбьвнюшин

XV. Триодъ № 594 (Опись № 205), л. 1б.

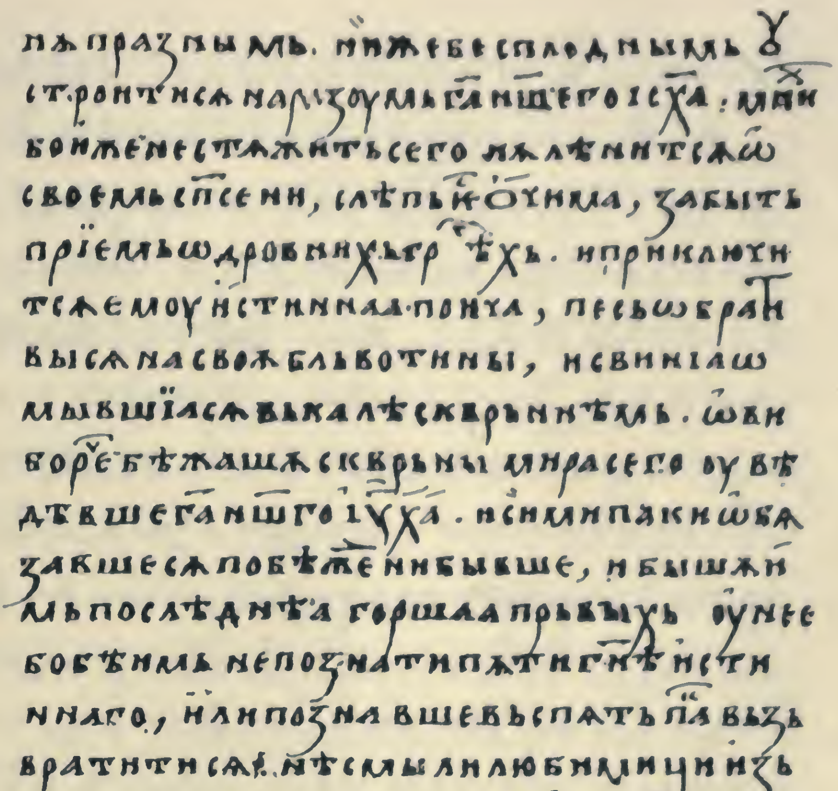

пѫ праздныимь. ни же бесплодныимь ѹ
строити сѧ на разоумѣ г҃а нш҃его і҃с х҃а. мни
бо иже не стѧжить сего мѫлѣнит сѧ ѿ
своемь спсении, слѣпь и ѻтнма, забыть
прїемь ѿ древних грѣхъ. и приключи
тсѧ емоу истиннаа поита, пьсь ѡбрати
вы сѧ на своѫ бльвотины, и свинїа ѡ
мывшїа сѧ вь калѣ скврьннѣмь. ѡви
бо рече бѣжаша скврьны мира сего оу вѣ
дѣвше г҃а нш҃го і҃у х҃а. и сими паки ѡба
закше сѧ побѣжени бывше, и быша и
мь послѣднѣа горша прьвыхъ. оуне
бо бѣ имь не познати пѫти г҃нѣ исти
ннаго, нели познавше вьспать па вьзь
вратити сѧ. нѣ сими ли любимици изь
браннїи и вѣрни и рабы и воини х҃вы. вь
змѣмь вьсѣ ѡрѫжїа прѣжереченнаа вь
срдци нш҃емь. вьсегда непрѣложно памѧ
нимь творѧще. ıако да вьзможемь пови
зати сѧ добрымь повиномь, попрати
вьсѧ силы вражиѧ. да избавимсѧ ѿ гра
дѫщаго гнѣва на сны непокорныѧ. да
ѡбращемь млть и радо вь дн҃ь ѿ нбс҃
шныи прѣправнымь сѫдиѧ, ѿдаѫ
щомоу комоуждо противѫ подѣломь
его. емоуже подобаеть вѣчнаѧ слава:-

XVI. Ефр. Сиринъ № 151 (Описъ № 297), л. 253ª.

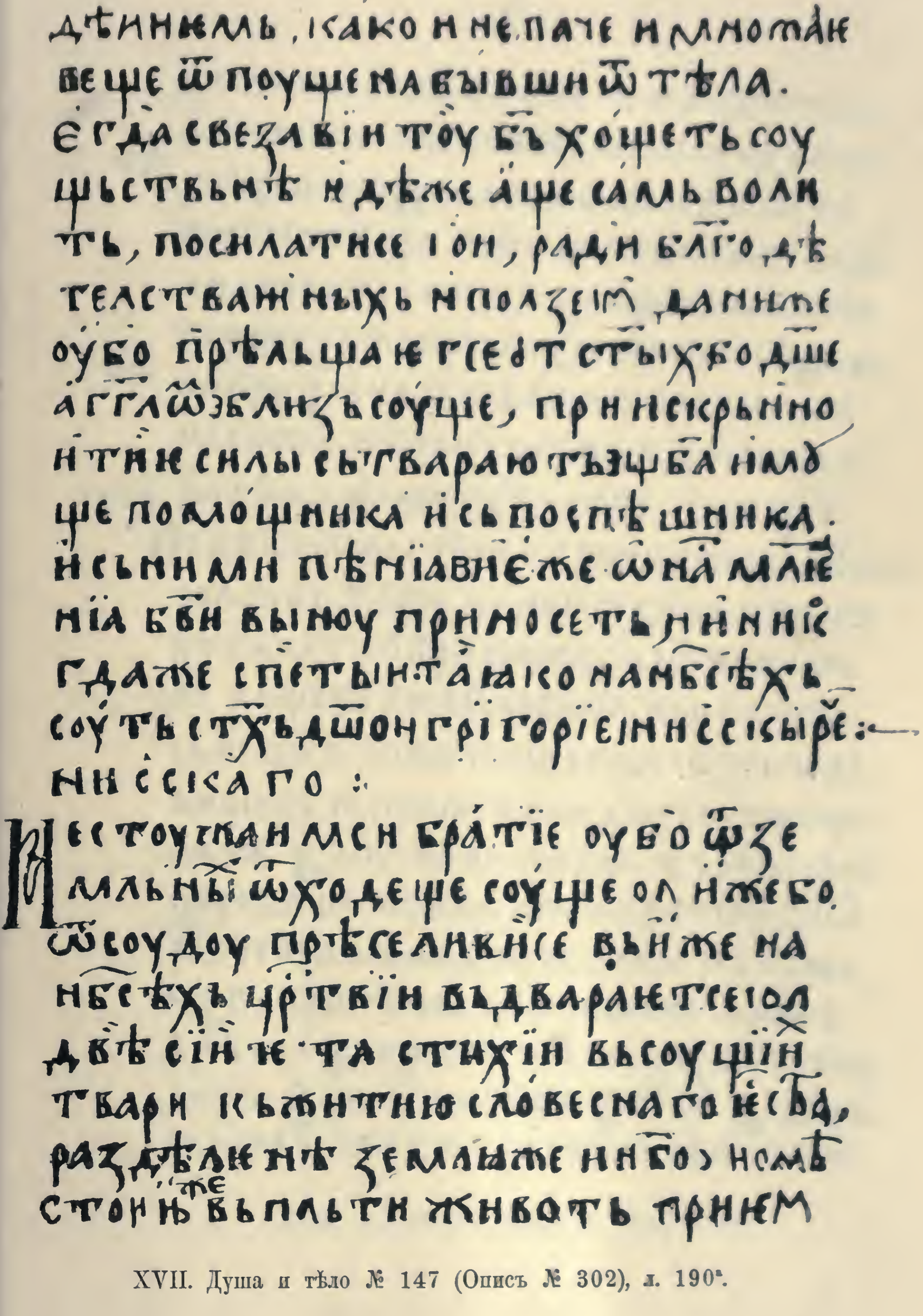

дѣиньмь, ꙗко и не паче и многаѥ
веще ѿ поущена бывши ѿ тѣла.
Егда свезави и тоу бъ хощеть соу
щьствьнѣ и дѣже аще самь воли
ть, посилати се и он, ради блго дѣ
телства жнных и полезем данисе
оубо прѣльщаѥ се ѡт стых бо дше
агглѡзбли зьсоуще, при нескрьвно
и тие силы сьтварают ѣзщ ба имоу
ще помощника и сьпоспѣшника.
и сьи мли пѣниавне еже ѡ на маѥ
ниа бви вынѹ принесеть и ни нис
гдаже спетынта ꙗко намь всѣхь
соуть стхь дшон грїгоріеи нисскыре:
ни ѥсскаго :
Несе тоуткан мен братїе оубо ѿзе
мльны ѿходеще соуще ол и же бо
ѿсоудоу прѣселивсе вьиже на
нбсѣхъ црткіи вьдвараетсе иол
двѣ сїи ѥ та стихїи вьсоущии
твари кь жнтию словеснаго ѥсба,
раздѣление земльже и нбоз нема
стои юже вьпльти животь прием

XVII. Душа и тѣло № 147 (Опись № 302), л. 190ª.

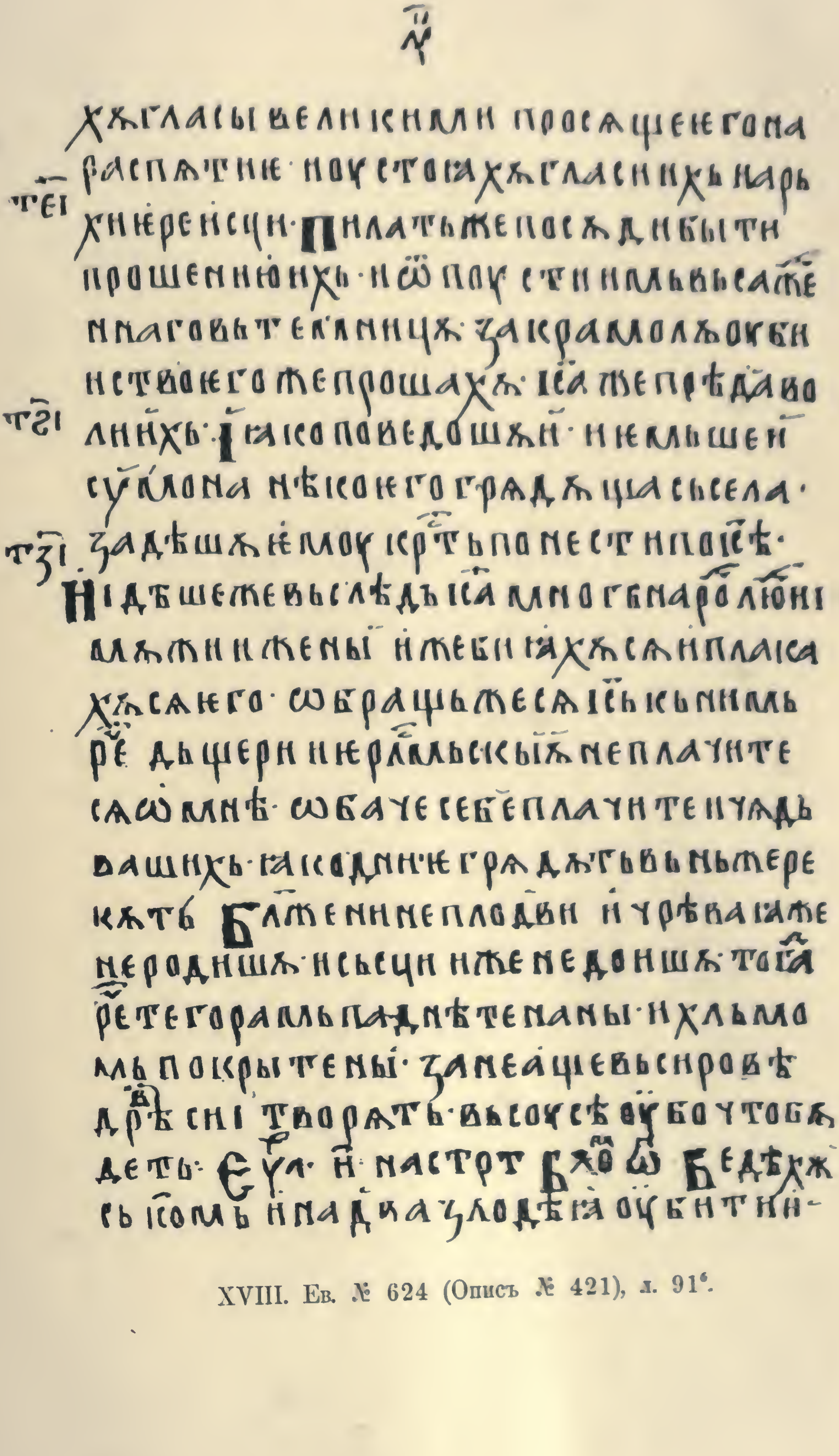

ч҃п

хѫ гласы велиіими просѧще его на
распѧтие. и оустоıахѫ гласи ихъ иарь
т҃еі хиерейсции. Пилатъ же посѫди быти
прошению ихъ. и ѿпоусти имь вьсаже
ннаго вь темьницѫ за крамолѫ оуби
нство его же прошахѫ. Іс҃а же предаво
т҃ѕі ли ихъ. І ıако поведошѫ и. и емьше и
сѵмона нѣкоего градѫща сь села.
т҃зі задѣшѫ емоу кр҃ть понести по іс҃ѣ.
Н идѣше же вьслѣдь іс҃а многъ народ людиі
мѫжи и жены иже биıахѫ сѧ и плаıа
хѫ сѧ его. ѡбращь же сѧ іс҃ь кь нимь
ре҃ дьщери иерл҃мьскыѫ не плачите
сѧ ѡ мнѣ. ѡба че себе плачите и чѧдь
вашихъ. ıако дние грѧдѫть вь ньже ре
кѫть блажени неплодви и чрѣва ıаже
не родишѫ. и сьсци иже не доишѫ. тогда
ре҃те горамь падѣте на ны. и хльмо
мь покрыте ны. зане аще вь сыровѣ
дрѣвѣ сиі творѧть. вь соусѣ оубо что бѫ
деть. Еѵл. н. настрт. Вр҃ѣмѣ ѡ. Ведѣхѫ же
сь іс҃омь и на два злодѣıа оубити и-

XVIII. Ев. № 624 (Опись № 421), л. 91б.

0

BINDING SECT. NOV 2 1972

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

Z 6621 S6343 t.1
Sofia. Narodna biblioteka
Opis na rŭkopisiti͡e i staropechatniti͡e knigi, na Narodnata biblioteka v Sofii͡a